Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋग्वेद संहिता

(मूल मात्र)

महर्षि वेद विज्ञान विश्व विद्यापीठम्-महेश्वर

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋग्वेद संहिता

(मूल मात्र)

महर्षि वेद विज्ञान विश्व विद्यापीठम्-महर्षिनगर

नाग पब्लिशर्स, ११ए, यू.ए., जवाहर नगर, दिल्ली-११०००७

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

© NAG PUBLISHERS

(i) 11A. U.A., Jawahar Nagar, Delhi-110007
(ii) Jalalpur Mafi, Chunar, Dist. Mirzapur, U.P.

Edition 2000

Price : 350-00

Published by Surendra Pratap for Nag Publishers, 11A/U.A. (Post Office Building)
Jawahar Nagar, Delhi-110007 and printed at
New Gian Printers, 495 D.D.A. Complex, Shahzada Bagh Ext., Daya Basti, Delhi

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

॥ अथ ऋक्संहिताप्रथमाष्टकप्रारंभः ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

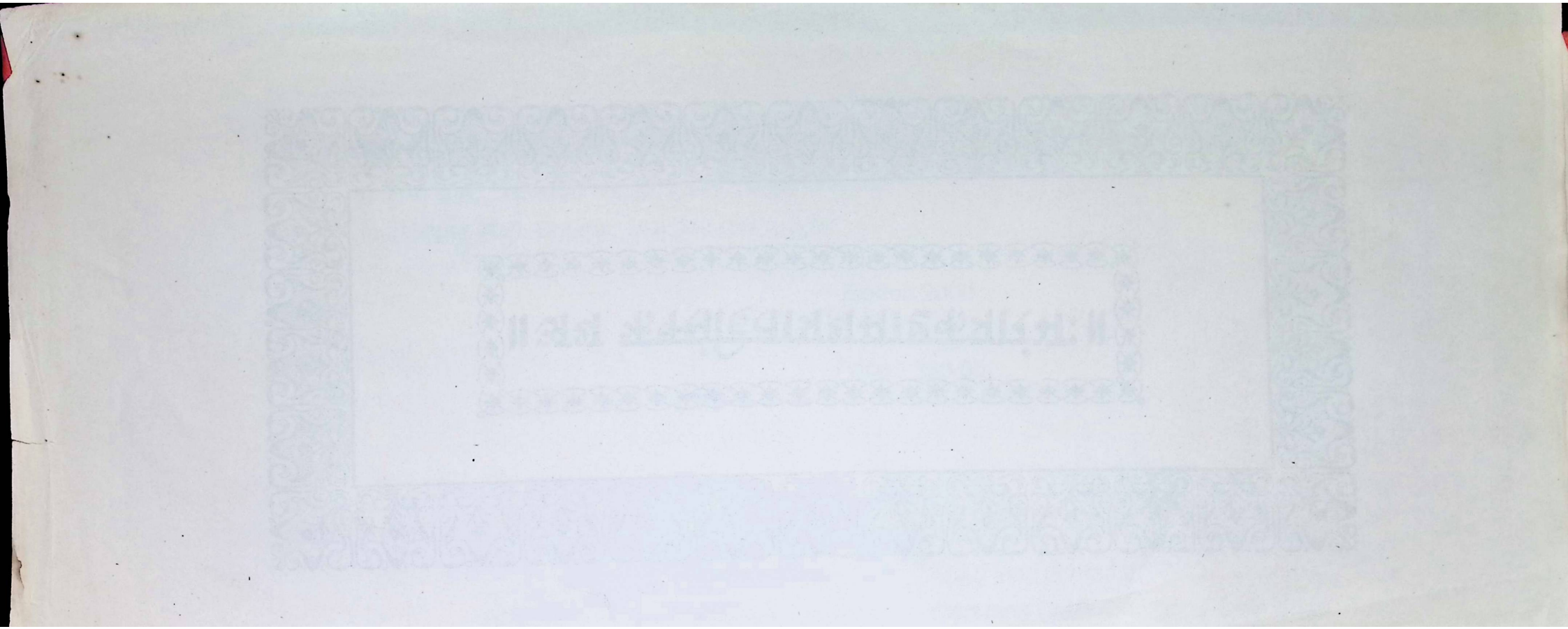

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

श्रीगणेशायनमः ॥ अथऋग्वेदाम्नाये शाकलके सूक्तप्रतीकऋक्संख्याऋषिदैवतच्छन्दांस्यनुक्रमिष्यामोयथोपदेशंनह्येतज्ज्ञानमृते श्रौतस्मार्तकर्मप्रसिद्धिर्मैत्राणांब्राह्मणार्षेयच्छन्दोदैवतविद्याजनाध्यापनाभ्यां श्रेयोधिगच्छत्येताभ्यामेवानेवंविदोयातयामानि छन्दांसि भवन्ति स्थाणुं वर्च्छति गर्तेवा पात्यते प्रमीयतेवा पापीयान्भवतीतिविज्ञायते ॥१॥ अथऋषयः शतर्चिन आद्येमण्डलेन्त्ये क्षुद्रसूक्तामहासूक्तामध्यमेषु माध्यमाः क्वचित्कथंचिदविशेषितं ब्रह्मऋषिमस्त्रियमनुक्तगोत्रमांगिरसं विद्याद्यस्यवाक्यंसऋषिर्यातेनोच्यते सादेवता यदक्षरपरिमाणंतच्छन्दोर्थेप्सवऋषयो देवताश्छन्दोभिरभ्यधावन् तिस्रएवदेवताः क्षित्यन्तरिक्षद्युस्थाना अग्निर्वायुः सूर्य इत्येवं व्याहृतयः प्रोक्ता व्यस्ताः समस्तानांप्रजापतिरार्षन्तुप्रजापतिरोंकारः सर्वदैवत्यः पारमेष्ठचोवा ब्राह्मोदैव आध्यात्मिकस्तत्तत्स्थाना अन्यास्तद्विभूतयः कर्मपृथक्त्वाद्धि पृथगभिधानस्तुतयो भवन्त्येकैववा महानात्मादेवता ससूर्यइत्याचक्षते सहिसर्वभूतात्मा तदुक्तमृषिणासूर्य आत्माजगतस्तस्थुषश्चेति तद्विभूतयोन्यादेवतास्तदप्येतदृचोक्तमिन्द्रंमित्रंवरुणमग्निमाहुरित्यथाभिधानं त्वनुक्रमिष्यामः प्रायेणैन्द्रे मरुतोराज्ञां च दानस्तुतयः ॥ २ ॥ अथच्छन्दांसि गायत्र्युष्णिगनुष्टुब्बृहतीपंक्तित्रिष्टुप्जगत्यतिजगतीशक्वर्यतिशक्वर्यष्टचत्यष्टीधृत्यतिधृतयश्चतुर्विंशत्यक्षरादीनि चतुरुत्तराण्यूनाधिकेनैकेननिचृद्धुरिजौ द्वाभ्यांविराट्स्वराजौ पादपूरणार्थंतुक्षैप्रसंयोगैकाक्षरीभावान् व्यूहेदाद्येतु सप्तवर्गे पादविशेषात् संज्ञाविशेषास्तानानुक्रामन्तएवोदाहरिष्यामोविराड्नूपाविराट्स्थानाश्चबहूनाअपित्रिष्टुभएवेत्युद्देशस्तत्र दशैकादशद्वादशाक्ष-

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

राणां वैराजत्रैष्टुभजागताइतिसंज्ञाअनादेशेष्टाक्षराः पादाश्चतुष्पदाश्चर्चः ॥ ३ ॥ प्रथमंछन्दस्त्रिपदागायत्री पञ्चकाश्चत्वारः षट्कश्चैकश्चतुर्थश्चतुष्कोवापदपंक्तिः षट् सप्तैकादशा उष्णिग्गर्भास्त्रयः सप्तकाः पादनिचृन्मध्यमः षट्कश्चेदतिनिचृद्दशकश्चेद्यवमध्या यस्यास्तु षट्कसप्तकाष्टकाः सा वर्धमाना विपरीता प्रतिष्ठा द्वौषट्कौ सप्तकश्च ह्रसीयसी ॥ ४ ॥ द्वितीयमुष्णिक् त्रिपदान्त्यो द्वादशक आद्यश्चेत् पुरउष्णिङ्मध्यमश्चेत्ककुप् त्रैष्टुभजागतचतुष्काःककुब् न्यंकुशिरैकादशिनोः परः षट्कस्तनुशिरा मध्ये चेत् पिपीलिकमध्या आद्यः पञ्चकस्त्रयोष्टकाअनुष्टुब्गर्भा चतुः सप्तकोष्णिगेव ॥ ५ ॥ तृतीयमनुष्टुप् पञ्चपञ्चकाः षट्कश्चैको महापदपंक्तिर्जागतावष्टकश्च कृतिर्मध्येचेदष्टकः पिपीलकमध्या नवकयोर्मध्ये जागतः काविराण्नववैराजत्रयोदशैर्नष्टरूपा दशकास्त्रयोविराळेकादशकावा ॥ ६ ॥ चतुर्थं बृहती तृतीयोद्वादशकआद्यश्चेत्पुरस्ताद्बृहती द्वितीयश्चेन्न्यंकुसारिण्युरोबृहतीवा स्कन्धोग्रीवी वान्त्यश्चेदुपरिष्टाद्बृहत्यष्टिनोर्मध्ये दशकौ विष्टारबृहतीं त्रिजागतोर्ध्वबृहती त्रयोदशिनोर्मध्येष्टकः पिपीलिकमध्या नवकाष्टचेकादश्यष्टिनो विषमपदा चतुर्नवका बृहत्येव ॥७॥ पञ्चमं पंक्तिः पञ्चपदार्थचतुष्पदा विराड् दशकैरयुजौ जागतौ सतोबृहतीयुजौ चेद्विपरीताद्यौ चेत्प्रस्तारपंक्तिरन्त्यौ चेदास्तारपंक्तिराद्यान्त्यौ चेत्संस्तारपंक्तिर्मध्यमौ चेद्विष्टारपंक्तिः ॥ ८ ॥ षष्ठं त्रिष्टुप् त्रैष्टुभपदाद्वौतु जागतौ यस्याः साजागते जगती त्रैष्टुभे त्रिष्टुब् वैराजौ जागतौ चाभिसारिणीनवकौ वैराजस्त्रैष्टुभश्च द्वौवावैराजौ नवकस्त्रैष्टुभश्च विराट्स्थानैकादशिनस्त्रयोष्टकश्च विराड्पाद्वादशिन

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

स्त्रयोष्टकश्च ज्योतिष्मती यतोष्टकस्ततो ज्योतिश्चत्वारोष्टका जागतश्च महाबृहती मध्ये चेद्यवमध्या द्यौदशकावष्टकास्त्रयः पंक्त्युत्तरा विराट् पूर्वावा ॥ ९ ॥ सप्तमं जगती जागतपदाष्टिनस्त्रयः स्वौचद्वौ महासतोबृहत्यष्टकौ सप्तकः षट्को दशको नवकश्चषळष्टकावा महापंक्तिः ॥ १० ॥ अथ प्रगाथा बृहतीसतोबृहत्यौ बार्हतः ककुप् चेत्पूर्वा काकुभो महाबृहतीमहासतोबृहत्यौ महाबार्हतो बृहती विपरीते विपरीतोत्तरोनुष्टुब् गायत्र्यौ चानुष्टुभोनुष्टुम्मुखास्तृचाइत्युक्तेः ॥ ११ ॥ सूक्तसंख्यानुवर्तत आन्यस्याः सूक्तसंख्यायाऋषिश्चा न्यस्मादृषेरवाविशिष्टस्तुहि ह वै तच्छन्दविशिष्टान्यृषिदैवतच्छंदांसि द्वि त्रि चतुः पंच षट् सूक्तभाञ्जि यथासंख्यमनिरुक्ता संख्या विंशतिरनादेशे त्विन्द्रो देवता त्रिष्टुप्छन्दः प्रगाथाबार्हता विंशिका द्विपदा विराजस्तदर्धमेकपदा द्विर्द्विपदास्तृचः समामन-न्त्ययुक्ष्वन्त्या द्विपदैव मण्डलादिष्वाग्नेयमैन्द्रात्रिष्टुबन्तस्य सूक्तस्य शिष्टाजगत्यआदौ गायत्रं प्राग्घरण्यस्तूपात् ॥ १२ ॥ (गोधा घोषा विश्ववारापालोपनिषन्निषत् । ब्रह्मजाया जुहूर्नामागस्त्यस्य स्वसा दितिः ॥ इन्द्राणीचेन्द्रमाता च सरमा रोमशोर्वशी । लोपामुद्राच नद्यश्च यमी नारी च शश्वती ॥ श्रीर्लाक्षा सार्पराज्ञी वाक् श्रद्धा मेधा च दक्षिणा । रात्री सूर्याच सावित्री ब्रह्मवादिन्य ई-रिताः ॥ १३ ॥ पादा अतिजगत्यांतु त्रयोद्वादशकाः परौ । अष्टकौ शक्करी पादाः सप्तैवाष्टाक्षराः स्मृताः ॥ अतिशाक्करपादौ द्वावा-दितः षोळशाक्षरौ । जागतश्चाष्टकावष्टिपादाः षोळशकास्त्रयः ॥ अष्टकौ चात्यष्टिपादौ जागतौ चाष्टकास्त्रयः । जागतश्चाष्टकश्चाथ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

धृतिपादौ तुजागतौ ॥ पादास्त्रयोष्टकाश्चाथ षोळशाक्षर एवच । अष्टकश्चाथातिधृतौ द्वौपादौ जागतौ ततः ॥ त्रयोष्टका जागतश्च तथाष्टाक्षरकावपि । परः सप्तकपादास्तु प्रसंगात्स्वयमीरिताः) ॥ १४ ॥ इतिपरिभाषा ॥

अग्निनवमधुच्छन्दा वैश्वामित्रोवायो वायव्यैन्द्रवायवमैत्रावरुणास्तृचा अश्विनाद्वादशाश्विनैन्द्रवैश्वदेवसारस्वतास्तृचाः सप्तैताः प्रउगदेवताः सुरूपकृतुं दशैन्द्रमातु युञ्जन्त्यादहेत्येताः षण्मारुत्योवीळुंचिदिन्द्रेणेत्थेन्द्रचौचेन्द्रमिदेन्द्रसानसिमिन्द्रेहिगायन्ति द्वादशानुष्टुभं त्विन्द्रमष्टौ जेता माधुच्छंदसोग्निं द्वादशमेधातिथिः काण्वआग्नेयमग्निनेतिपादो व्यग्निदैवतो निर्मथ्याहवनीयाभ्यां सुसमिद्धइतीध्मः समिद्धोवाग्निस्तनूनपान्नराशंसइळोबर्हिर्देवीर्द्वारउषासानक्तादैव्यौ होतारौ प्रचेतसौ तिस्रोदेव्यः सरस्वतीळाभारत्यस्त्वष्टावनस्पतिः स्वाहाकृतयइति प्रत्यृचं देवता एतदाप्रीसूक्तमेतेनान्यान्युक्तदेवतान्येकादशकानित्वनाराशंसान्याप्रशब्दोक्तान्यतनूनपान्त्यैभिर्वैश्वदेवमिन्द्रसोममृतव्यं तत्रैन्द्री मारुती त्वाष्ट्रचाग्नेय्यैन्द्री मैत्रावरुणी चतस्रोद्रविणोदस आश्विन्याग्नेयृतुदेवताः सर्वत्रात्वानवेन्द्रावरुणयोरैन्द्रावरुणं युवाकुपादनिचृताविन्द्रोहसीयसीवा सोमानमिति पंचब्राह्मणस्पत्याश्चतुर्थ्यामिन्द्रश्च सोमश्च पञ्चम्यां दक्षिणाचान्याः सादसस्पत्या नाराशंसीवान्त्या प्रतित्यमाग्निमारुतं ॥ १ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

स्वर्वतीरपःसंगाऽअस्मभ्यंधूनुहि ॥ आश्रुत्कर्णश्रुधीहवंनूचिद्दधिष्वमेगिरः । इन्द्रस्तोममिमंममकृष्वा युजश्चिदंतरं ॥ विद्माहित्वावृषंतमंवाजेषुहवनश्रुतं । वृषंतमस्यहूमहऊतिंसहस्त्रसातमां ॥ आतूनऽइंद्रकौशिकमंदसानःसुतंपिब । नव्यमायुःप्रसूतिरकृधीसहस्त्रसामृषिं ॥ परित्वागिर्वणोगिरइमाभवन्तु विश्वतः । वृद्धायुमनुवृद्धयोजुष्टाभवंतुजुष्टयः ॥ २० ॥

इन्द्रंविश्वाइत्यष्टर्चं चतुर्थं सूक्तं जेतामाधुच्छन्दसइन्द्रोनुष्टुप् ॥

इंद्रंविश्वाऽअवीवृधन्त्समुद्रव्यंचसंगिरः । रथीतंमंरथीनांवाजानांसत्पतिंपतिं॥सख्येतऽइंद्रंवाजिनो माभेमशवसस्पते । त्वामभिप्रणोनुमोजेतारमपराजितं ॥ पूर्वीरिंद्रस्यरातयोनविदस्यंत्यूतयः । यदीवाजस्यगोमतःस्तोतृभ्योमंहतेमघं ॥ पुरांभिदुर्युवाकविरमितौजाऽअजायत । इंद्रोविश्वस्यकर्मणो धर्त्तावज्रीपुरुष्टुतः ॥ त्वंबलस्यगोमतोपावरद्रिवोबिलं । त्वांदेवाऽअबिभ्युषस्तुज्यमानासऽआविषुः ॥ तवाहंशूररातिभिःप्रत्यायंसिंधुमावदन् । उपातिष्ठंतगिर्वणोविदुष्टेतस्यकारवः ॥ मायाभिरिंद्रमायि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नंत्वंशुष्णमवांतिरः । विदुष्टेतस्यमेधिरास्तेषांश्रवांस्युत्तिर ॥ इंद्रमीशानमोजसाभिस्तोमांऽअनूषत ।
सहस्रंयस्यरातयऽउतवासंतिभूर्यसीः ॥ २१ ॥ इतिप्रथममंडलेतृतीयोऽनुवाकः ॥

चतुर्थेऽनुवाके षट्सूक्तानि । तत्र अग्निंदूतमितिद्वादशर्चंप्रथमंसूक्तं काण्वोमेधातिथिरग्निर्गायत्री अग्निनेतिपादोनिर्मथ्याहवनीयश्चाग्निर्देवतः ॥

अग्निंदूतंवृणीमहेहोतारंविश्ववेदसं । अस्ययज्ञस्यसुक्रतुं ॥ अग्निमग्निंहवीमभिःसदाहवंतविश्पतिम् ।
हव्यवाहंपुरुप्रियं ॥ अग्नेदेवाँऽइहावहजज्ञानोवृक्तबर्हिषे । असिहोतानऽईड्यः ॥ ताँऽउशतोविबोधयय
दग्नेयासिदूत्यं । देवैरासत्सिबर्हिषि ॥ घृताहवनदीदिवः प्रतिष्मरिषतोदह । अग्नेत्वंरक्षस्विनः ॥ अग्निनाग्निः
समिध्यतेकविर्गृहपतिर्युवा । हव्यवाड्जुह्वास्यः ॥२२॥ कविमग्निमुपस्तुहिसत्यधर्माणमध्वरे । देवममीव
चातनं ॥ यस्त्वामग्नेहविष्पतिर्दूतंदेवसपर्यति । तस्यस्मप्राविताभव ॥ योऽअग्निंदेववीतयेहविष्माँऽआवि
वासति । तस्मैपावकमृळय ॥ सनःपावकदीदिवोग्नेदेवाँऽइहावह । उपयज्ञंहविश्वनः ॥ सनस्तवानऽआभर
गायत्रेणनवीयसा । रयिंवीरवतीमिषं ॥ अग्नेशुक्रेणशोचिषाविश्वाभिर्देवहूतिभिः । इमंस्तोमंजुषस्वनः२३

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सुसमिद्धइतिद्वादशर्चं द्वितीयंसूक्तं मेधातिथिः प्रथमायाइध्मःसमिद्धोवाग्निः द्वितीयायास्तनूनपात् तृतीयाया
नराशंसः चतुर्थ्याइळः पंचम्यावर्हिः षष्ठचादैव्योद्वारः सप्तम्याउषासानक्ता अष्टम्यादैव्यौहोतारौ नवम्याःसरस्व
तीळाभारत्यः दशम्यास्त्वष्टा एकादश्यावनस्पतिः द्वादश्याःस्वाहाकृतयः एतादेवताः एतदाप्रीसूक्तं गायत्रम् ।

सुसमिद्धोनआवहदेवाँऽअग्नेहविष्मते । होतःपावकयक्षिच ॥ मधुमंतंतनूनपाद्यज्ञंदेवेषुनःकवे ।
अद्याकृणुहिवीतये ॥ नराशंसमिहप्रियमस्मिन्यज्ञऽउपह्वये । मधुजिह्वंहविष्कृतं ॥ अग्नेसुखतमेरथे
देवाँऽईळितऽआवह । असिहोतामनुर्हितः ॥ स्तृणीतबर्हिरानुषग्घृतपृष्ठंमनीषिणः । यत्रामृतस्यचक्ष
णं ॥ विश्रयंतामृतावृधोद्वारोदेवीरसश्चतः । अद्यानूनंचयष्टवे ॥ २४ ॥ नक्तोषासासुपेशसास्मिन्यज्ञ
ऽउपह्वये । इदन्नोबर्हिरासदे ॥ तासुजिह्वाऽउपह्वयेहोतारादैव्याकवी । यज्ञंनोयक्षतामिमम् ॥ इळा
सरस्वतीमहीतिस्रोदेवीर्मयोभुवः । बर्हिःसीदंन्वस्रिधः ॥ इहत्वष्टारमग्रियंविश्वरूपमुपह्वये । अस्मा
कमस्तुकेवलः ॥ अवसृजावनस्पतेदेवदेवेभ्योहविः । प्रदातुरस्तुचेतनं ॥ स्वाहायज्ञंकृणोतनेंद्रायय॒ज्ञ्व
नोगृहे । तत्रदेवाँऽउपह्वये ॥ २५ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऐभिरग्नइतिद्वादशर्चं तृतीयंसूक्तं मेधातिथिर्विश्वेदेवागायत्री ।

ऐभिरग्नेदुवोगिरोविश्वेभिःसोमपीतये । देवेभिर्याहियक्षिच ॥ आत्वाकण्वाऽअहूषतगृणंतिविप्रतेधियः । देवेभिरग्नऽआगहि ॥ इंद्रवायूबृहस्पतिंमित्राग्निंपूषणंभगं । आदित्यान्मारुतंगणं ॥ प्रवोभ्रियंतऽइंदवोमत्सरामादयिष्णवः । द्रप्सामध्वश्चमूषदः ॥ ईळतेत्वामवस्यवःकण्वासोवृक्तबर्हिषः । हविष्मंतोऽअरंकृतः ॥ घृतपृष्ठामनोयुजोयेत्वावहंतिवह्नयः । आदेवान्त्सोमपीतये ॥२६॥ तान्यजत्राँऽऋतावृधोग्ने पत्नीवतस्कृधि । मध्वःसुजिह्वपायय ॥ येयजत्रायऽईड्यास्तेतेपिबंतुजिह्वया । मधोरग्नेवषट्कृति ॥ आकींसूर्यस्यरोचनाद्विश्वान्देवाँऽउषर्बुधः । विप्रोहोतेहवक्षति ॥ विश्वेभिःसोम्यंमध्वग्नऽइन्द्रेणवायुना । पिबामित्रस्यधामभिः ॥ त्वंहोतामनुर्हितोग्नेयज्ञेषुसीदसि । सेमंनोऽअध्वरंयज ॥ युक्ष्वाह्यरुषीरथेहरितोदेवरोहितः । ताभिर्देवाँऽइहावह ॥ २७ ॥

इन्द्रसोममितिद्वादशर्चं चतुर्थंसूक्तं मेधातिथिः । आद्यानां षण्णां इन्द्रोमरुतस्त्वष्टाग्निरिन्द्रो

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मित्रावरुणौ । ततश्चतुर्णां द्रविणोदाः । एकादश्या अश्विनौ । द्वादश्या अग्निर्ऋतव्यंगायत्री ।

इंद्रसोमंपिबऽऋतुनात्वाविशंतिंवदवः । मत्सरासस्तदोकसः॥ मरुतःपिबतऽऋतुनापोत्राद्यज्ञंपुनीत न । यूयंहिष्ठासुदानवः ॥ अभियज्ञंगृणीहिनोग्नावोनेष्टःपिबऽऋतुना । त्वंहिरत्नधाऽअसि ॥ अग्नेदेवाँ ऽइहावहसादयायोनिषुत्रिषु । परिभूषपिबऽऋतुना॥ ब्राह्मणादिन्द्रराधसःपिबासोमंमृतूँरनु । तवेद्विस ख्यमस्तृतं ॥ युवंदक्षंधृतव्रतमित्रावरुणदूळभं । ऋतुनायज्ञमाशाथे ॥ २८ ॥ द्रविणोदाद्रविणसोग्रावह स्तासोऽअध्वरे । यज्ञेषुदेवमीळते ॥ द्रविणोदाददातुनोवसूनियानिशृण्विरे । देवेषुतावनामहे॥ द्रवि णोदाःपिपीषतिजुहोतप्रचेतिष्ठत । नेष्टादृतुभिरिष्यत ॥ यच्चातुरीयमृतुभिर्द्रविणोदायजामहे । अर्ध स्मानोददिर्भव ॥ अश्विनापिबतंमधुदीद्यग्नीशुचिव्रता । ऋतुनायज्ञवाहसा ॥ गार्हपत्येनसंत्यऽऋतु नायज्ञनीरसि । देवांदेवयतेयज ॥ २९ ॥

आत्वावहन्त्विति नवर्चं पंचमंसूक्तं मेधातिथिरिन्द्रो गायत्री ।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

आत्वावहन्तुहरयोवृषणंसोमपीतये । इंद्रंत्वासूरचक्षसः ॥ इमाधानाघृतस्नुवोहरींऽइहोपवक्षतः । इन्द्रंसुखतमेरथे ॥ इंद्रंप्रातर्हवामहऽइंद्रंप्रयत्यध्वरे । इंद्रंसोमस्यपीतये ॥ उपनःसुतमागहिहरिभिरिंद्रकेशिभिः । सुतेहित्वाहवामहे ॥ सेमंनःस्तोममागह्युपेदंसवनंसुतं । गौरोनतृषितःपिब ॥ ३० ॥ इमेसोमासऽइंदवःसुतासोअधिबर्हिषि । ताँऽइंद्रसहसेपिब ॥ अयंतेस्तोमोऽअग्रियोहृदिस्पृगस्तुशंतमः । अथासोमंसुतंपिब ॥ विश्वमित्सवनंसुतमिंद्रोमदायगच्छति । वृत्रहासोमपीतये ॥ सेमंनः कामंमापृणगोभिरश्वैःशतक्रतो । स्तवामत्वास्वाध्यः ॥ ३१ ॥

इंद्रावरुणयोरिति नवर्चं षष्ठंसूक्तं मेधातिथिरिन्द्रावरुणौगायत्री । युवाकुद्वेपादनिचृतौ ।

इंद्रावरुणयोरहंसम्राजोरवऽआवृणे । तानोमृळातऽईदृशे ॥ गंतारांहिस्थोवसेहवंविप्रस्यमावतः । धर्तारांचर्षणीनां ॥ अनुकामंतर्पयेथामिन्द्रावरुणरायऽआ । तावांनेदिष्ठमीमहे ॥ युवाकुहिशचीनां युवाकुसुमतीनां । भूयामवाजदाव्नां ॥ इंद्रःसहस्रदाव्नांवरुणःशंस्यानां । क्रतुर्भवत्युक्थ्यः ॥ ३२ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तयोरिदवसावयंसनेमनिचधीमहि । स्यादुतप्ररेचनं ॥ इंद्रावरुणवामहंहुवेचित्रायराधसे । अस्मान्त्सु जिग्युषस्कृतं ॥ इंद्रावरुणनूनुवांसिषासंतीषुधीष्वा । अस्मभ्यंशर्मयच्छतं ॥ प्रवामश्नोतुसुष्टुतिरिंद्रावरुणयांहुवे । यामृधाथेसधस्तुतिं ॥ ३३ ॥ इतिप्रथमेमंडलेचतुर्थोनुवाकः ॥

पंचमेऽनुवाके षट्सूक्तानि । तत्रसोमानमितिनवर्चंप्रथमंसूक्तं मेधातिथिः । आद्यानांतिसृणांब्रह्मणस्पतिः चतुर्थ्याइन्द्रसोमब्रह्मणस्पतयः पंचम्याइन्द्रसोमब्रह्मणस्पतयोदक्षिणाच ततस्तिसृणांसदसस्पतिः अंत्यायाः सदसस्पतिर्नराशंसोवा गायत्री ॥

सोमानंस्वरंणंकृणुहिब्रह्मणस्पते । कक्षीवंतंयऽऔशिजः ॥ योरेवान्योऽअंमीवहावसुवित्पुष्टिवर्धनः । सनःसिषक्तुयस्तुरः ॥ मानःशंसोऽअरुषोधूर्तिःप्रणङ्मर्त्यस्य । रक्षाणोब्रह्मणस्पते ॥ सघावीरोनरिष्यतियमिंद्रोब्रह्मणस्पतिः । सोमोहिनोतिमर्त्यं ॥ त्वंतंब्रह्मणस्पतेसोमऽइंद्रश्चमर्त्यं । दक्षिणापात्वंहसः ॥ ३४ ॥ सदसस्पतिमद्भुतंप्रियमिंद्रस्यकाम्यं । सनिंमेधामयासिषं ॥ यस्माद्दृतेनसिध्यतिय

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ज्ञोविंपश्चितंश्चन । सधीनांयोगंमिन्वति ॥ आहंधोतिहविष्कृतिंप्रांचंकृणोत्यध्वरं । होत्रांदेवेषुगच्छति॥
नराशंसंसुधृष्टममपश्यंसप्रथस्तमं । दिवोनसद्मंमखसं ॥ ३५ ॥

प्रतित्यमिति नवर्चं द्वितीयंसूक्तं मेधातिथिरग्निमरुतो गायत्री ॥

प्रतित्यंचारुमध्वरंगोपीथायप्रहूयसे । मरुद्भिरग्नऽआगहि ॥ नहिदेवोनमर्योंमहस्तवक्रतुंपरः । मरुद्भिरग्नऽआगहि॥ येमहोरजसोविदुर्विश्वेदेवासोऽअद्रुहः । मरुद्भिरग्नऽआगहि॥ यऽउग्राऽअर्कमानृचुर्नाधृष्टासऽओजसा । मरुद्भिरग्नऽआगहि ॥ येशुभ्राघोरवर्पसःसुक्षत्रासोरिशादसः । मरुद्भिरग्नऽआगहि ॥ ३६ ॥ येनाकस्याधिरोचनेदिविदेवासऽआसते । मरुद्भिरग्नऽआगहि॥ यऽईंखयंतिपर्वतांतिरःसमुद्रमर्णवं । मरुद्भिरग्नऽआगहि॥ आयेतन्वंतिरश्मिभिस्तिरःसमुद्रमोजसा । मरुद्भिरग्नऽआगहि॥ अभित्वापूर्वपीतयेसृजामिसोम्यंमधु । मरुद्भिरग्नऽआगहि ॥ ३७ ॥ ॥ इतिप्रथमाष्टकेप्रथमोऽध्यायः ॥ १ ॥ ओम् ॥

अयमष्टावार्भवमिहषळैन्द्राग्नं प्रातर्युजा सैका चतस्रआश्विन्यस्तथासाविन्र्यआग्नेय्यौ द्वेदेवीनामेकैकेन्द्राणीव

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

रुणान्यग्नायीनां द्यावापृथिव्येपार्थिवीषड्वैष्णव्योऽतोदेवादैवीवा तीव्राश्चतुर्विंशतिर्वायव्यैकैन्द्रवायव्यौ मैत्रावरुणम
रुत्वतीयवैश्वदेवपौष्णास्तृचाः शिष्टाआप्योन्त्याध्यर्धाग्नेय्यप्स्वन्तः पुरउष्णिक्परानुष्टुप् तिस्रश्चान्त्याएकविंशी
प्रतिष्ठा कस्यपञ्चोनाजीगर्तिःशुनःशेपः सकृत्रिमोवैश्वामित्रोदेवरातोवारुणंतु त्रैष्टुभमादौ काय्याग्नेय्यौ सावित्रस्तृ
चोगायत्रोस्यान्त्याभागीवा यच्चित्सैका वसिष्वदशाग्नेयंत्वश्वंससोनागायत्रेन्त्यादैवीत्रिष्टुब्यत्रग्रावानवषळनुष्टु
बादियच्चिद्यौलूखल्यौ परेमौसल्यौ च प्रजापतेर्हरिश्चन्द्रस्यान्त्यां चर्मप्रशंसावा यच्चित्सप्त पाङ्क्तमावोद्वद्यधिकास्मा
कंपादनिचृच्छश्वत्त्रिष्टुप्परौतृचावाश्विनौषस्यौ त्वमग्नेद्यूनाहिरण्यस्तूपआग्नेयं त्रिष्टुबन्त्याष्टमी षोळश्यौ चे
न्द्रस्यपञ्चोना ॥ २ ॥

अयंदेवायेत्यष्टर्चं तृतीयं सूक्तं मेधातिथिर्ऋभवोगायत्री ॥

हरिः ॐ अयंदेवायजन्मनेस्तोमोविप्रेभिरास्या । अकारिरत्नधातमः॥यऽइंद्रायवचोयुजाततक्षुर्मनसा
हरी। शर्मीभिर्यज्ञमाशत॥तक्षंनासत्याभ्यांपरिज्मानंसुखंरथं। तक्षद्धेनुंसबर्दुघाम्॥युवानापितरापुनःस
त्यमंत्राऽऋजूयवः। ऋभवोविष्ट्यक्रत ॥ संवोमदासोऽअग्मतेन्द्रेणचमरुत्वता । आदित्येभिश्चराजभिः

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

॥ १ ॥ उतत्यंचमसंनवंत्वष्टुर्देवस्यनिष्कृतं । अकर्तचतुरःपुनः ॥ तेनोरत्नानिधत्तनत्रिरासाप्तानिसुन्वते । एकमेकंसुशस्तिभिः ॥ अधारयन्तवह्नयोभजंतसुकृत्यया । भागंदेवेषुयज्ञियम् ॥ २ ॥

अ०१
अ०२

इहेन्द्राग्नीइति षळर्चं चतुर्थंसूक्तं मेधातिथिरिन्द्राग्नीगायत्री ।

इहेन्द्राग्नीऽउपह्वयेतयोरित्स्तोममुश्मसि । तासोमंसोमपातमा॥तायज्ञेषुप्रशंसतेन्द्राग्नीशुंभतानरः। तागायत्रेषुगायत ॥ तामित्रस्यप्रशस्तयऽइन्द्राग्नीताहवामहे । सोमपासोमपीतये ॥ उग्रासन्ताहवामहऽ उपेदंसवनंसुतम् । इंद्राग्नीऽएहगच्छतां ॥ तामहांतासदस्पतीऽइंद्राग्नीरक्षऽउब्जतं । अप्रजाःसंत्वत्रिणः॥ तेनसत्येनजागृतमधिप्रचेतुनेपदे । इंद्राग्नीशर्मयच्छतम् ॥ ३ ॥

प्रातर्युजेत्येकविंशत्यृचं पंचमंसूक्तं मेधातिथिश्चतस्रआश्विन्यस्ततश्चतस्रःसावित्र्यस्ततोद्वेआग्नेय्यौ तत एकादेवी ततएकैन्द्राणीवरुणान्यग्नायीनां ततोद्वयोर्द्यावापृथिव्यौ ततएकापार्थिवी ततःषड्वैष्णव्योऽतोदेवादैवीवा गायत्री ।

॥ ११ ॥

प्रातर्युजाविबोधयाश्विनावेहगच्छताम् । अस्यसोमस्यपीतये॥यासुरथारथीतमोभादेवादिविस्पृशा॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अश्विनाताहवामहे ॥ यावांकशामधुमत्यश्विनासूनृतावती । तयायज्ञंमिमिक्षतम् ॥ नहिवामस्ति दूरकेयत्रारथेनगच्छथः । अश्विनासोमिनोगृहम्॥हिरण्यपाणिमूतयेसवितारमुपह्वये । सचेतादेवतापदं ॥ ४ ॥ अपान्नपातमवसेसवितारमुपस्तुहि । तस्यव्रतान्युश्मसि ॥ विभक्तारंहवामहेवसोश्चित्रस्यराधसः । सवितारंनृचक्षसम् ॥ सखायऽआनिषीदतसवितास्तोम्योनुनः । दाताराधांसिशुंभति ॥ अग्नेपत्नीरिहावहदेवानामुशतीरुप । त्वष्टारंसोमपीतये॥ आग्नाऽअग्नऽइहावसेहोत्रांयविष्ठभारतीम् । वरूत्रीं धिषणांवह ॥५॥ अभिनोदेवीरवसामहःशर्मणानृपत्नीः । अच्छिन्नपत्राःसचंतां ॥ इहेन्द्राणीमुपह्वयेव रुणानींस्वस्तये । अग्नायींसोमपीतये ॥ महीद्यौःपृथिवीचनऽइमंयज्ञंमिमिक्षतां । पिपृतांनोभरीमभिः ॥ तयोरिद्घृतवत्पयोविप्रारिहंतिधीतिभिः । गंधर्वस्यध्रुवेपदे ॥ स्योनापृथिविभवानृक्षरानिवेशनी । यच्छानःशर्मसप्रथः ॥६॥ अतोदेवाऽअवंतुनोयतोविष्णुर्विचक्रमे । पृथिव्याःसप्तधामभिः ॥ इदंविष्णु र्विचक्रमेत्रेधानिदधेपदम् । समूढमस्यपांसुरे ॥ त्रीणिपदाविचक्रमेविष्णुर्गोपाऽअदाभ्यः । अतोधर्माणि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

धारयन् ॥ विष्णोः कर्माणिपश्यतयतोव्रतानिपस्पशे । इन्द्रस्ययुज्यःसखा ॥ तद्विष्णोःपरमंपदंसदापश्यंतिसूरयः । दिवीवचक्षुराततम् ॥ तद्विप्रासोविपन्यवोजागृवांसःसमिंधते। विष्णोर्यत्परमंपदं॥७॥

तीव्राइति चतुर्विंशत्यृचंषष्ठंसूक्तं मेधातिथिराद्यावायवी ततोद्वेइन्द्रवायव्यौ ततश्चतस्रस्तृचाः मैत्रावरुणमरुत्वतीयवैश्वदेवपौष्णाः शिष्टाआप्योन्त्याध्यर्धाग्नेयी अप्स्वंतःपुरउष्णिक्परानुष्टुबेकविंशीप्रतिष्ठा तिस्रश्चान्त्यानुष्टुप् शिष्टाष्टादशगायत्र्यः ।

तीव्राःसोमासऽआगह्याशीर्वन्तःसुताऽइमे। वायोतान्प्रस्थितान्पिब॥ उभादेवादिविस्पृशेन्द्रवायूहवामहे । अस्यसोमस्यपीतये ॥ इन्द्रवायूमनोजुवाविप्राहवंतऽऊतये । सहस्राक्षाधियस्पती ॥ मित्रंवयंहवामहेवरुणंसोमपीतये । जज्ञानापूतदक्षसा ॥ ऋतेनयावृतावृधावृतस्यज्योतिषस्पती । तामित्रावरुणाहुवे ॥८॥ वरुणःप्राविताभुवन्मित्रोविश्वाभिरूतिभिः। करंतान्नःसुराधसः ॥ मरुत्वंतंहवामहऽइंद्रमासोमंपीतये । सजूर्गणेनतृंपतु ॥ इंद्रज्येष्ठामरुद्गणादेवासःपूषरातयः । विश्वेममंश्रुताहवम् ॥ हतवृत्रंसुदानव

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऽइन्द्रेणसहसायुजा । मानोदुःशंसऽईशत॥विश्वान्देवान्हवामहेमरुतःसोमपीतये । उग्राहिपृश्निमातरः
॥ ९ ॥ जयतामिवतन्यतुर्मरुतामेतिधृष्णुया । यच्छुभंयाथनानरः॥ हुस्काराद्विद्युतस्पर्यतोजाताऽअवन्तुनः । मरुतोमृळयंतुनः ॥ आपूषञ्चित्रबर्हिषमाघृणेधरुणंदिवः । आजानष्टंयथापशुम् ॥ पूषाराजानमाघृणिरपगूळ्हंगुहाहितं । अविन्दच्चित्रबर्हिषम॥ उतोसमह्यमिदुभिःषड्युक्ताँऽअनुसेषिधत् । गोभिर्यवं नचर्कृषत् ॥१०॥ अंबयोयन्त्यध्वभिर्जामयोऽअध्वरीयतां । पृंचतीर्मधुनापयः ॥ अमूर्याऽउपसूर्येयाभिर्वासूर्यैःसह । तानोहिन्वंत्वध्वरम॥ अपोदेवीरुपह्वयेयत्रगावःपिबन्तिनः । सिंधुभ्यःकर्वंहविः॥ अप्स्वँ१ तरमृतमप्सुभेषजमपामुतप्रशस्तये । देवाभवंतवाजिनः ॥ अप्सुमेसोमोऽअब्रवीदन्तर्विश्वानिभेषजा । अग्निंचविश्वशंभुवमापश्चविश्वभेषजीः ॥ ११ ॥ आपःपृणीतभेषजंवरूथंतन्वेऽमम । ज्योक्सूर्यंदृशे ॥ इदमापःप्रवहतयत्किंचदुरितंमयि । यद्वाहमभिदुद्रोहयद्वाशेपऽउतानृतम ॥ आपोऽअद्यान्वचारिषं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

रसेनसमंगस्महि । पयस्वानग्नऽआगंहितंमासंसृजवर्चसा ॥ संमाग्नेवर्चसासृजसंप्रजयासमायुषा । विद्युमैंऽअस्यदेवाऽइन्द्रोविद्यात्सहऽऋषिभिः ॥ १२ ॥ इति प्रथमे मण्डलेपञ्चमोऽनुवाकः ॥

षष्ठेऽनुवाके सप्तसूक्तानि तत्र कस्यनूनमिति पंचदशर्चं प्रथमं सूक्तं आजीगर्तिः शुनःशेपो वैश्वामित्रो देवरातो वरुणस्त्रिष्टुप् । प्रथमायाः प्रजापतिर्द्वितीयायाअग्निस्ततस्तृचः सावित्रोन्त्याभागीवा गायत्री ॥

कस्यनूनंकतमस्यामृतानांमनामहेचारुदेवस्यनाम । कोनोमह्याऽअदितयेपुनर्दात्पितरंचदृशेयंमातरंच॥ अग्नेर्वयंप्रथमस्यामृतानांमनामहेचारुदेवस्यनाम । सनोमह्याऽअदितयेपुनर्दात्पितरंचदृशेयंमातरंच॥ अभित्वादेवसवितरीशानंवार्याणां । सदावन्भागमीमहे॥ यश्चिद्धितंदधन्याभगंःशशमानःपुरानिदः । अद्वेषोहस्तयोर्दधे ॥ भगंभक्तस्यतेवयमुदशेमतावसा । मूर्धानंरायऽआरभे ॥ १३ ॥ नहितेक्षत्रंनसहोनमन्युंवयश्चनामीपतयंतऽआपुः । नेमाऽआपोऽअनिमिषंचरंतीर्नयेवातस्थमिनंत्यभ्वं ॥ अबुध्नेराजावरुणोवनस्योर्ध्वंस्तूपंददतेपूतदक्षः । नीचीनाःस्थुरुपरिबुध्नऽएषामस्मेऽअंतर्निहिताःकेतवः

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

स्युः ॥ उरुंहिराजावरुणश्चकारसूर्यायपंथामन्वेतवाऽउ । अपदेपादाप्रतिधातवेकरुतापवक्ताहृदयाविधश्चित् ॥ शतंतेराजन्भिषजःसहस्रमुर्वीगंभीरासुमतिष्टेऽअस्तु । बाधस्वदूरेनिर्ऋतिंपराचैःकृतंचिदेनःप्रमुमुग्ध्यस्मत् ॥ अमीयऽऋक्षानिहितासऽउच्चानक्तंदद्रेकुहचिद्दिवेयुः । अदब्धानिवरुणस्यव्रतानिविचाकशच्चंद्रमानक्तमेति ॥ १४ ॥ तत्त्वायामिब्रह्मणावंदमानस्तदाशास्तेयजमानोहविर्भिः । अहेळमानोवरुणेहबोध्युरुशंसमानऽआयुःप्रमोषीः ॥ तदिन्नक्तंतद्दिवामह्यमाहुस्तद्यंकेतोहृदऽआविचष्टे । शुनःशेपोयमह्वद्गृभीतःसोऽअस्मान्राजावरुणोमुमोक्तु ॥ शुनःशेपोह्यह्वद्गृभीतस्त्रिष्वादित्यंद्रुपदेषुबद्धः । अवैनंराजावरुणःससृज्याद्विद्वाँऽअदब्धोविमुमोक्तुपाशान् ॥ अवतेहेळोवरुणनमोभिरवयज्ञेभिरीमहे हविर्भिः । क्षयन्नस्मभ्यमसुरप्रचेताराजन्नेनांसिशिश्रथःकृतानि ॥ उदुत्तमंवरुणपाशमस्मदवाधमंविमध्यमंश्रथाय । अथावयमादित्यव्रतेतवानागसोऽअदितयेस्याम ॥ १५ ॥

यच्चिद्धित इत्येकविंशत्यृचं द्वितीयं सूक्तं शुनःशेपो वरुणो गायत्री ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यच्चिद्धितेविशोयथाप्रदेववरुणव्रतं । मिनीमसिद्यविद्यवि ॥ मानोवधायहत्नवेजिहीळानस्यरीरधः । माहृणानस्यमन्यवे ॥ विमृळीकायतेमनोरथीरश्वंनसंदितं । गीर्भिर्वरुणसीमहि ॥ पराहिमेविमन्यवः पतंतिवस्यंऽइष्टये । वयोनवंसतीरुपं ॥ कदाक्षत्रश्रियंनरमावरुणंकरामहे । मृळीकायोरुचक्षसं ॥१६॥ तदित्समानमाशातेवेनंतानप्रयुच्छतः । धृतव्रतायदाशुषे ॥ वेदायोवीनांपदमंतरिक्षेणपतंतां । वेदनावः समुद्रियः ॥ वेदमासोधृतव्रतोद्वादशप्रजावतः । वेदायऽउपजायते ॥ वेदवातस्यवर्तनिमुरोर्ऋष्वस्यबृहतः । वेदायेऽअध्यासते ॥ निषसादधृतव्रतोवरुणःपस्त्याऽस्वा । साम्राज्यायसुक्रतुः ॥ १७ ॥ अतोविश्वान्यद्भुताचिकित्वाँऽअभिपश्यति । कृतानियाचकर्त्वा ॥ सनोविश्वाहासुक्रतुरादित्यः सुपथाकरत् । प्रणऽआयूंषितारिषत् ॥ बिभ्रद्द्रापिंहिरण्ययंवरुणोवस्तनिर्णिजं । परिस्पशोनिषेदिरे ॥ नयंदिप्संतिदिप्सवोनद्रुह्वाणोजनानां । नदेवमभिमातयः ॥ उतयोमानुषेष्वायशश्चक्रेऽअसाम्या । अस्माकमुदरेष्वा ॥ १८ ॥ परामेयंतिधीतयोगावोनगव्यूतीरनु । इच्छंतीरुरुचक्षसं ॥ सं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नुवोंचावहैपुनर्यतोमेमध्वाभृतं । होतेवक्षदसेप्रियं ॥ दर्शेनुविश्वदर्शतंदर्शेरथमधिक्षिमं । एताजुषंतमेगिरः ॥ इमंमेवरुणश्रुधीहवंमद्याचमृळय । त्वामवस्युराचके ॥ त्वंविश्वस्यमेधिरदिवश्चग्मश्चरा जसि । सयामनिप्रातिंश्रुधि ॥ उदुत्तमंमुमुग्धिनोविपाशंमध्यमंचृत । अवाधमानिंजीवसे ॥ १९ ॥

वसिष्वेति दशर्चं तृतीयंसूक्तं शुनःशेपोग्निऽर्गायत्री ॥

वसिष्वाहिमियेध्यवस्त्राण्यूर्जापते । सेमंनोऽअध्वरंयज ॥ निनोहोतावरेण्यःसदायविष्ठमन्म भिः । अग्नेदिवित्मतावचः ॥ आहिष्मासूनवेपितापिर्यजत्यापयें । सखासख्येवरेण्यः ॥ आनोंब हींरिशादसोवरुणोमित्रोऽअर्यमा । सीदंतुमनुषोयथा ॥ पूर्व्यहोतरस्यनोमंदस्वसख्यस्यच । इमाऽउषु श्रुधीगिरः ॥ २० ॥ यच्चिद्धिशश्वतानादेवंदेवंयजामहे । त्वेऽइद्धूयतेहविः ॥ प्रियोनोऽअस्तुविश्पति र्होतामंद्रोवरेण्यः । प्रियाःस्वग्नयोवयं ॥ स्वग्नयोहिवार्यंदेवासोदधिरेचनः । स्वग्नयोमनामहे ॥ अथा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नऽउभयेषाममृतमर्त्यानां । मिथःसंतुप्रशस्तयः ॥ विश्वेभिरग्नेऽअग्निभिरिमंयज्ञमिदंवचः । चनोधाः सहसोयहो ॥ २१ ॥

अश्वंनत्वेति त्रयोदशर्चं चतुर्थंसूक्तं शुनःशेपोऽग्निर्गायत्री । अन्त्यावैश्वदेवी त्रिष्टुप् ॥

अश्वंनत्वावारंवंतंवंदध्याऽअग्निंनमोभिः । सम्राजंतमध्वराणां॥ सघानःसूनुःशवसापृथुप्रगामासु शेवः । मीढ्वाँऽअस्माकंबभूयात् ॥ सनोदूराच्चासाच्चनिमर्त्यादघायोः । पाहिसदमिद्विश्वायुः ॥ इमं मूषुत्वमस्माकंसनिंगायत्रंनव्यांसं । अग्नेदेवेषुप्रवोचः ॥ आनोभजपरमेष्वावाजेषुमध्यमेषु । शिक्षाव स्वोऽअंतमस्य ॥ २२ ॥ विभक्तासिचित्रभानोसिंधोरूर्माऽउपाकऽआ । सद्योदाशुषेक्षरसि ॥ यमग्नेपृत्सुमर्त्यमनावाजेषुयंजुनाः । सयंताशश्वंतीरिषः ॥ नकिरस्यसहंत्यपर्येताकयस्यचित् । वाजोऽअस्ति श्रवाय्यः ॥ सवाजंविश्वचर्षणिरर्वद्भिरस्तुतरुता । विप्रेभिरस्तुसनिता ॥ जरांबोधतद्विविड्ढिविशेविशेय ज्ञियाय । स्तोमंरुद्रायदृशीकं ॥ २३ ॥ सनोमहाँऽअनिमानोधूमकेतुःपुरुश्चंद्रः । धियेवाजायहिन्वतु ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सरेवाँऽइवविश्पतिर्दैव्यःकेतुःशृणोतुनः । उक्थैरग्निर्बृहद्भानुः ॥ नमोमहद्भ्योनमोऽअर्भकेभ्योनमोयुवभ्योनमऽआशिनेभ्यः । यजामदेवान्यदिशक्रवाममाज्यायसःशंसमावृक्षिदेवाः ॥ २४ ॥

यत्रग्रावेति नवर्चंपञ्चमंसूक्तं शुनःशेपआद्याश्चतस्रऐन्द्र्यस्ततोद्वेऔलूखल्यौपरेमौसल्यौच

ततोऽन्त्या प्रजापतेर्हरिश्चन्द्रस्याधिषवणचर्मप्रशंसावाद्याःषळनुष्टुभोन्त्यस्तृचो गायत्रः ॥

यत्रग्रावापृथुबुध्नऽऊर्ध्वोभवतिसोतवे । उलूखलसुतानामवेद्विन्द्रजल्गुलः ॥ यत्रद्वाविवजघनाधिषवण्याकृता । उलूखलसुतानामवेद्विन्द्रजल्गुलः ॥ यत्रनार्यपच्यवमुपच्यवंचशिक्षते । उलूखलसुतानामवेद्विन्द्रजल्गुलः ॥ यत्रमंथांविबध्नतेरश्मीन्यमितवाऽइव । उलूखलसुतानामवेद्विन्द्रजल्गुलः ॥ यच्चिद्धिवंगृहेगृहऽउलूखलकयुज्यसे । इहद्युमत्तमंवदजयतामिवदुंदुभिः ॥ २५ ॥ उतस्मतेवनस्पतेवातोविवात्यग्रमित् । अथोऽइंद्रायपातवेसुनुसोममुलूखल ॥ आयजीवाजसातमाताद्युं १ चाविजर्भृ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तः । हरीऽइ॒वांधां॑सि॒बप्स॑ता ॥ तानोऽअ॒द्यव॑नस्पतीऽऋ॒ष्वावृ॒ष्वेभिः॒सोतृ॑भिः । इंद्रा॑यमधु॒मत्सुतम् ॥ उच्छि॒ष्टंच॒म्वो॑र्भर॒सोमं॑प॒वित्र॒ऽआसृ॑ज । निधे॑हि॒गोरधि॑त्व॒चि ॥ २६ ॥

यच्चिद्धिसत्येति सप्तर्चं षष्ठंसूक्तं शुनःशेपइन्द्रः पंक्तिः ॥

यच्चि॒द्धि॒स॑त्यसोमपाऽअनाश॒स्ताऽइ॒व॒स्मसि॑ । आतू॑न॒ऽइंद्र॒शंस॑यगोष्व॒श्वे॑षुशु॒भ्रिषु॒॑सह॑स्रे॑षुतुवीमघ ॥ शिप्रि॑न्वाजानांपते॒शची॑व॒स्तव॑दं॒सना॑ । आतू॑न॒ऽइंद्र॒शंस॑यगोष्व॒श्वे॑षुशु॒भ्रिषु॒॑सह॑स्रे॑षुतुवीमघ ॥ निष्वा॑पया मिथू॒दृशा॑स॒स्ता॑मबु॒ध्यमा॑ने । आतू॑न॒ऽइंद्र॒शंस॑यगोष्व॒श्वे॑षुशु॒भ्रिषु॒॑सह॑स्रे॑षुतुवीमघ ॥ स॒संतु॒त्याऽअरा॑तयो बोधं॒तुशूर॒रात॑यः । आतू॑न॒ऽइंद्र॒शंस॑यगोष्व॒श्वे॑षुशु॒भ्रिषु॒॑सह॑स्रे॑षुतुवीमघ ॥ समिं॑द्रगर्द॒भंमृ॑ण॒नु॒वंत॒॑पा॒पया॑ मु॒या । आतू॑न॒ऽइंद्र॒शंस॑यगोष्व॒श्वे॑षुशु॒भ्रिषु॒॑सह॑स्रे॑षुतुवीमघ ॥ पता॑तिकुं॒ड्णाच्या॒॑दूरं॑वा॒तो॒व॒ना॒दधि॑ । आतू॑न॒ऽइंद्र॒शंस॑यगोष्व॒श्वे॑षुशु॒भ्रिषु॒॑सह॑स्रे॑षुतुवीमघ ॥ सर्वं॑परि॒क्रोश॑ज॒हिज॒भया॑कृ॒कद्वा॑श्वं । आतू॑न॒ऽइंद्र॒शंस॑य॒ गोष्व॒श्वे॑षुशु॒भ्रिषु॒॑सह॑स्रे॑षुतुवीमघ ॥ २७ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

आवइतिद्वाविंशत्यृचं सप्तमंसूक्तं शुनःशेपइन्द्रोन्त्यौ तृचावाश्विनौषस्यौगायत्रीएकादशीपादनिचृत् षोडशीत्रिष्टुप् ॥

आवऽइंद्रंक्रिविंयथावाजयंतःशतक्रतुं। मंहिष्ठंसिंचऽइंदुभिः॥ शतंवायःशुचीनांसहस्रंवासमाशिरां। एदुनिम्नंनरीयते ॥ संयन्मदायशुष्मिणंऽएनाह्यस्योदरे । समुद्रोनव्यचोदधे ॥ अयमुतेसमतसिकपोतंऽइवगर्भाधिं । वचस्तच्चिन्नऽओहसे ॥ स्तोत्रंराधानांपतेगिर्वाहोवीर्यस्यते । विभूतिरस्तुसूनृता ॥२८॥ ऊर्ध्वास्तिष्ठानऽऊतयेस्मिन्वाजेशतक्रतो । समन्येषुब्रवावहै ॥ योगेयोगेतवस्तरंवाजेवाजेहवामहे । सखायऽइंद्रमूतये ॥ आघागमद्यदिश्रवत्सहस्रिणीभिरूतिभिः। वाजेभिरुपनोहवं ॥ अनुप्रत्नस्यौकसोहुवेतुविप्रतिंनरं । यंतेपूर्वंपिताहुवे ॥ तंत्वावयंविश्ववाराशास्महेपुरुहूत। सखेवसोजरितृभ्यः॥२९॥ अस्माकंशिप्रिणीनांसोमपाःसोमपाव्नां। सखेवज्रिन्त्सखीनाम्॥तथातदस्तुसोमपाःसखेवज्रिन्तथाकृणु। यथातऽउश्मसीष्टये॥ रेवतीर्नःसधमादऽइंद्रेसंतुतुविवाजाः। क्षुमंतोयाभिर्मदेम॥ आघत्वावान्त्मनात्मनःस्तोतृभ्योधृष्णवियानः। ऋणोरक्षंनचक्र्योः ॥ आयद्दुवःशतक्रतवाकामंजरितॄणां । ऋणोरक्षंनशचीभिः

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

॥३०॥ शश्वदिंद्रः पोप्रुथद्भिर्जिगायनानदद्भिः शाश्वसद्भिर्धनानि । सनोहिरण्यरथंदंसनावान्त्सनः सनि तासनयेसनोदात् ॥ आश्विनावश्वावत्येषायातंशवीरया । गोमद्दस्राहिरण्यवत् ॥ समानयोजनोहिवांर थोदस्रावमर्त्यः । समुद्रेऽअश्विनेयते ॥ न्य१ङ्ङ्यस्यमूर्धनिचक्रंरथस्ययेमथुः । परिद्यामन्यदीयते ॥ कस्त ऽउषःकधप्रियेभुजेमतोंऽअमर्त्ये । कंनक्षसेविभावरि ॥ वयंहितेऽअमन्मह्यान्तादापराकात् । अश्वेनाचित्रेऽअरुषि ॥ त्वंत्येभिरागहिवाजेभिर्दुहितर्दिवः । अस्मेरयिंनिधारय ॥ ३१ ॥ ॥ इतिप्रथमेमण्डले षष्ठोऽनुवाकः ॥

अ०१ अ०२

सप्तमेऽनुवाके पञ्चसूक्तानि तत्रत्वमग्नइत्यष्टादशर्चंप्रथमंसूक्तं आंगिरसोहिरण्यस्तूपोग्निर्जगतीअष्टमीषोळश्यन्त्यास्त्रिष्टुभः ॥

त्वमग्नेप्रथमोऽअंगिराऽऋषिर्देवोदेवानामभवःशिवःसखा । तवव्रतेकवयोविद्मनापसोजायंतमरुतो भ्राजदृष्टयः ॥ त्वमग्नेप्रथमोऽअंगिरस्तमःकविर्देवानांपरिभूषसिव्रतं । विभुर्विश्वस्मैभुवनायमेधिरोद्वि माताशयुःकतिधाचिदायवे ॥ त्वमग्नेप्रथमोमातरिश्वनऽआविर्भवसुक्रतूयाविवस्वते । अरेजेतांरोदसी

॥ १७ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

होतृवूर्येसंह्नोर्भारमयंजोमहोवसो ॥ त्वमंग्नेमनवेद्यामंवाशयःपुरूरवंसेसुकृतेसुकृत्तरः । श्वात्रेणयन्पि त्रोर्मुच्यंसेपर्यात्वापूर्वंमनयन्नापरंपुनः ॥ त्वमंग्नेवृषभःपुष्टिवर्धनऽउद्यंतस्रुचेभवसिश्रवाय्यः । यऽआ हुतिंपरिवेदावषट्कृतिमेकायुरग्रेविशंऽआविवांससि ॥ ३२ ॥ त्वमंग्नेवृजिनवर्तनिंनरंसक्मन्पिपर्षिविद थेविचर्षणे । यःशूरंसातापरितक्म्येधनेदभ्रेभिश्चित्समृताहंसिभूयसः ॥ त्वंतमंग्नेऽअमृतत्वऽउत्तमेमर्तं दधासिश्रवसेदिवेदिवे । यस्तातृषाणऽउभयायजन्मनेमर्यःकृणोषिप्रयऽआचसूरये ॥ त्वंनोऽअग्नेसन येधनांनांयशसंकारुंकृणुहिस्तवानः । ऋध्यामकर्मापसानवेनदेवैर्द्यावापृथिवीप्रावतंनः ॥ त्वंनोऽअ ग्नेपित्रोरुपस्थऽआदेवोदेवेष्वनवद्यजागृविः । तनूकृद्बोधिप्रमतिश्चकारवेत्वंकल्याणवसुविश्वमोपिषे ॥ त्वमंग्नेप्रमतिस्त्वंपितासिनस्त्वंवयस्कृत्तवंजामयोवयं । संत्वारायःशतिनःसंसहस्त्रिणःसुवीरंयंतिव्र तपामदाभ्य ॥ ३३ ॥ त्वामंग्नेप्रथममायुमायवेदेवाऽअकृण्वन्नहुषस्यविश्पतिम् । इळांमकृण्वन्मनुषस्य शासनींपितुर्यत्पुत्रोममंकस्यजायते ॥ त्वंनोऽअग्नेतवंदेवपायुभिर्मघोनोरक्षतन्वश्चवंद्य । त्रातातोकस्य

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तनयेगवामस्यनिमेषंरक्षमाणस्तवव्रते ॥ त्वमग्नेयज्यवेपायुरंतरोनिषंगायचतुरक्षऽइध्यसे । योरातहव्योवृकायधायसेकीरेश्चिन्मंत्रंमनसावनोषितं॥त्वमग्नऽउरुशंसायवाघतेस्पार्हंयद्रेक्णःपरमंवनोषितत् । आध्रस्यचित्प्रमतिरुच्यसेपिताप्रपाकंशास्सिप्रदिशोविदुष्टरः ॥ त्वमग्नेप्रयतदक्षिणंनरंवर्मेवस्यूतंपरिंपासिविश्वतः । स्वादुक्षय्मायोवसतौस्योनकृज्जीवयाजंयजतेसोपमादिवः ॥३४॥ इमामग्नेशरणिंमीमृषोनऽइममध्वानंयमगामदूरात् । आपिःपिताप्रमतिःसोम्यानांभृमिरस्यृषिकृन्मर्त्यानां ॥ मनुष्वदग्नेऽअंगिरस्वदंगिरोययातिवत्सदनेपूर्ववच्छुचे । अच्छयाह्यावहादैव्यंजनमासादयबर्हिषियक्षिचप्रियं ॥ एतेनाग्नेब्रह्मणावावृधस्वशक्तीवायत्तेचकृमाविदावा । उतप्रणेष्यभिवस्योऽअस्मान्त्सन्नःसृजसुमत्यावाजवत्या ॥ ३५ ॥

इन्द्रस्यन्विति पञ्चदशर्चं द्वितीयंसूक्तं हिरण्यस्तूप इन्द्रस्त्रिष्टुप् ॥

इंद्रस्यनुवीर्याणिप्रवोचंयानिचकारप्रथमानिवज्री । अहन्नहिमन्वपस्ततर्दप्रवक्षणाअभिनत्पर्वता

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नां ॥ अहन्नहिंपर्वतेशिश्रियाणंत्वष्टास्मैवज्रंस्वर्यंततक्ष । वाश्राऽइवधेनवःस्यंदमानाऽअंजःसमुद्रमव
जग्मुरापः ॥ वृषायमाणोवृणीतसोमंत्रिकद्रुकेष्वपिबत्सुतस्य ॥ आसायकंमघवादत्तवज्रमहन्नेनंप्रथ
मजामहीनां ॥ यदिंद्राहन्प्रथमजामहीनामान्मायिनाममिनाःप्रोतमायाः । आत्सूर्यंजनयंद्यामुषासंता
दीत्नाशत्रुंनकिलाविवित्से ॥ अहन्वृत्रंवृत्रतरंव्यंसमिंद्रोवज्रेणमहतावधेन । स्कंधांसीवकुलिशेनाविवृक्णाहिंःशयतऽउपपृक्पृथिव्याः ॥ ३६ ॥ अयोद्वेवदुर्मदऽआहिजुह्वेमहावीरंतुविबाधमृजीषं । नातारीदस्यसमृतिंवधानांसंरुजानाःपिपिषऽइंद्रशत्रुः ॥ अपादहस्तोऽअपृतन्यदिंद्रमास्यवज्रमधिसानौ
जघान । वृष्णोवध्रिःप्रतिमानंबुभूषन्पुरुत्रावृत्रोऽअंशयद्व्यस्तः ॥ नदंन्नभिन्नमंमुयाशयानंमनोरुहा
णाऽअतियंत्यापः । याश्चिद्वृत्रोमहिनापर्यतिष्ठत्तासामहिःपत्सुतःशीबभूव ॥ नीचावयाऽअभवद्वृत्र
पुत्रेंद्रोऽअस्याऽअववर्धजभार । उत्तरासूरधरःपुत्रऽआसीदानुःशयेसहवत्सानधेनुः॥ अतिष्ठंतीनामनि
वेशनानांकाष्ठानांमध्येनिहितंशरीरं । वृत्रस्यनिण्यंविचरन्त्यापोदीर्घंतमऽआशयदिंद्रशत्रुः॥ ३७ ॥ दा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सपत्नीरहिंगोपाऽअतिष्ठन्निरुद्धाऽआपःपणिनेवगावः । अपांबिलमपिहितंयदासीद्वृत्रंजघन्वाँऽअपत द्वंवार ॥ अश्व्योवारोऽअभवस्तदिंद्रसृकेयत्त्वाप्रत्यहंदेवऽएकः । अजयोगाऽअजयःशूरसोममवासृजः सर्तवेसप्तसिंधून् ॥ नास्मैविद्युंनतन्यतुःसिषेधनयांमिहमकिरद्रादुनिंच । इंद्रश्चयद्युयुधातेऽअहिश्चोतापरीभ्योमघवाविजिग्ये ॥ अहेर्यातारंकमपश्यऽइंद्रहृदियत्तेजघ्नुषोभीरगच्छत् । नवंचयंनवतिंचस्रवंतीः श्येनोनभीतोऽअतरोरजांसि ॥ इंद्रोयातोवसितस्यराजाशमस्यचशृंगिणोवज्रबाहुः । सेदुराजाक्षयतिचर्षणीनामरांननेमिःपरिताबभूव ॥ ॥ ३८ ॥ ॥ इतिप्रथमाष्टकेद्वितियोध्यायः ॥ ॥

अ० १
अ० २

एतत्त्रिश्चिद्वादशाश्विनं नवम्यंत्येत्रिष्टुभौ ह्याम्येकादशश्चाविंत्रं नवमीजगत्याद्याच सालिङ्गोक्तदैवतपादा प्रवोविंशतिः कण्वोघौरआग्नेयं प्रागाथमूर्ध्वऊषुयौप्यौ क्रीळंपञ्चोना मारुतंहि गायत्रन्तु कद्धप्रयद्दश प्रागाथं तूत्तिष्ठाष्टौ ब्राह्मणस्पत्यं यंरक्षन्तिनव वरुणमित्रार्धर्म्णां मध्येतृचआदित्येभ्योगायत्रंहि संपूषंदश पौष्णं कद्रुद्रायनव रौद्रं तृतीयामैत्रावरुणीचान्त्यस्तृचः सौम्योन्त्यानुष्टुबग्नेषळूनाप्रस्कण्वः काण्वआग्नेयन्तु प्रागाथमाद्योद्वृचोश्व्युषसां च त्वमग्नेदशानुष्टुभमर्धर्चोन्त्योदैवएषोपंचोना श्विनंतु गायत्रं ॥ ३ ॥

॥ १९ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

एतायामेति पंचदशर्चं तृतीयं सूक्तं हिरण्यस्तूपइन्द्रस्त्रिष्टुप् ॥

हरिः ओम् ॥ ॥ एतायामोपगव्यंतऽइंद्रंमस्माकंसुप्रमतिंवावृधाति । अनामृणःकुविदादस्यरायो गवांकेतंपरमावर्जतेनः॥उपेदुहंधनदामप्रतीतंजुष्टंनश्येनोवसतिंपतामि।इंद्रंनमस्यंनुपमेभिरर्कैर्यःस्तो तृभ्योहव्योऽअस्तियामन् ॥ निसर्वसेनऽइषुधीँरसक्तसमर्योगाऽअंजतियस्यवष्टि । चोष्कूयमाणइंद्रभू रिवामंमापणिर्भूरस्मदधिप्रवृद्ध॥वधीर्हिदस्युंधनिनंघनेनँऽएकश्चरन्नुपशाकेभिरिंद्र । धनोरधिविषुणक्ते व्यायन्नर्यज्वानःसनकाःप्रेतिमीयुः॥परांचिच्छीर्षाववृजुस्तइंद्रायज्वानोयज्वभिःस्पर्धमानाः। प्रयद्दिवो हरिवःस्थातरुग्रनिरव्रताँऽअधमोरोदस्योः ॥ १ ॥ अर्युयुत्संननवद्यस्यसेनामयातयंतक्षितयोनवग्वाः । वृषायुधोनवध्रयोनिरष्टाःप्रवद्भिरिंद्राच्चितयँतआयन् ॥ त्वमेतान्रुदतोजक्षतश्चायोधयोरजसऽइंद्रपारे । अवादहोदिवऽआदस्युमुच्चाप्रसुन्वतस्तुवतःशंसमावः॥ चक्राणासःपरीणहंपृथिव्याहिरण्येनमणिनाशुंभमानाः। नहिन्वानासस्तितिरुस्तऽइंद्रंपरिस्पशोऽअदधात्सूर्येण॥ परियदिंद्ररोदसीऽउभेऽअबुभोजीर्मं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

हि॒नावि॒श्वत॑: सीम। अम॑न्यमानाँ॒ऽअभि॒मन्य॑मानै॒र्नि॑र्ब्र॒ह्मभि॑रधमो॒दस्यु॑मिंद्र। नये॒दि॒वः पृ॑थि॒व्याऽअं॑तमा पु॒र्नमा॒याभि॑र्धनदां॑पर्यभू॒वन्। यु॒जं॒वज्रं॑वृष॒भश्च॑क्र॒ऽइंद्रो॑नि॒र्ज्यो॑तिषा॒तम॑सो॒गाऽअ॑दुक्षत॥ २॥ अनु॑स्व॒ धाम॑क्षर॒न्नापो॑ऽअ॒स्यावं॑धतम॒ध्यऽआ॑ना॒व्या॑नां। स॒भ्री॒चीने॑न॒मन॑सा॒तमिं॑द्र॒ऽओजि॑ष्ठेन॒हन्म॑नाहंन्न॒भिद्यू न॥ न्या॑विध्य॒दिली॑बिश॒स्यद॒ह्लावि॑शृंगि॒णम॒भिन॑च्छु॒ष्णमिं॑द्रः। याव॑त॒रो॑मघव॒न्याव॑दो॒जो॒वज्रे॑ण॒शत्रु॑ मवधीः॒पृत॑न्युं॥ अ॒भि॒सि॒ध्मो॑अजिगा॒दस्य॒शत्रू॒न्वि॑ति॒ग्मेन॑वृष॒भेणा॒पुरो॑भेत्। सं॒वज्रे॑णासृजद्वृ॒त्रमिं॑द्रः॒प्र स्वां॑म॒ति॑म॑ति॒र॑च्छा॒श॑दा॒नः॥ आ॒व॒:कु॒त्सा॑मिंद्र॒यस्मि॑चा॒क॒न्प्रावो॑युध्यं॒तंवृ॑ष॒भंद॑श॒द्युं। शफ॑च्युतो॒रे॒णु॒र्नक्ष॑ त॒द्या॒मु॒ष्ट्वै॒त्रेयो॑नृषा॒ह्या॑यतस्थौ॥ आ॒व॒:श॒मं॑वृष॒भं॑तु॒ग्र्या॑सु॒क्षेत्र॑जे॒षे॑मघ॒वं॑छ्वित्र्यं॑गां॥ ज्योक्चि॑दत्र॒त॑स्थि॒ वांसो॑ऽअक्रंच्छत्रू॒यता॑मध॒रावे॑द॒नाकः॥ ३॥

अ० १ अ० ३

त्रिश्चिदितिद्वादशर्चं चतुर्थं सूक्तं हिरण्यस्तूपोऽङ्गिरसो जगती नवम्यन्त्ये त्रिष्टुभौ॥

॥ २० ॥

त्रि॒श्चि॒न्नो॒अ॒द्या॒भ॒व॒त॒न्न॒वे॒द॒सा॒वि॒भु॒र्वी॒या॒म॒उ॒त॒रा॒ति॒र॒श्वि॒ना। यु॒वोर्हि॒यं॒त्रं॒हि॒म्येव॒वास॑सो॒भ्या॒यं॒से॒न्या॒भ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वतंमनीषिभिः॥त्रयः पवयोमधुवाहनेरथेसोमस्यवेनामनुविश्वइद्विदुः। त्रयः स्कंभासः स्कभितासऽआरभेत्रिर्नक्तंयाथस्त्रिर्वश्विनादिवा॥ समानेऽअहंत्रिरवद्यगोहनात्रिरद्ययज्ञंमधुनामिमिक्षतं। त्रिर्वाजवतीरिषोऽअश्विनायुवंदोषाऽअस्मभ्यमुषसश्चपिन्वतं॥ त्रिर्वर्तियोतंत्रिरनुव्रतेजनेत्रिः सुप्राव्येत्रेधेवशिक्षतं। त्रिर्नाद्यंवहतमश्विनायुवंत्रिः पृक्षोअस्मेअक्षरेवपिन्वतं॥ त्रिर्नोरयिंवहतमश्विनायुवंत्रिर्देवतातात्रिरुतावतंधियः। त्रिः सौभगत्वंत्रिरुतश्रवांसिनस्त्रिष्ठंवांसूरेदुहितारुहद्रथं॥ त्रिर्नोऽअश्विनादिव्यानिभेषजात्रिः पार्थिवानित्रिरुदत्तमद्भ्यः। ओमानंशंयोर्ममकायसूनवेत्रिधातुशर्मवहतंशुभस्पती॥४॥ त्रिर्नोऽअश्विनायजतादिवेदिवेपरित्रिधातुपृथिवीमशायतं। तिस्रोनासत्यारथ्यापरावतऽआत्मेववातःस्वसराणिगच्छतं॥ त्रिरश्विनासिंधुभिः सप्तमातृभिस्त्रयऽआहावास्त्रेधाहविष्कृतं। तिस्रः पृथिवीरुपरिप्रवादिवोनाकंरक्षेथेद्युभिरक्तुभिर्हितं॥ क१त्रीचक्रात्रिवृतोरथस्यक१त्रयोवंधुरोयेसनीळाः। कदायोगोवाजिनोरासभस्ययेनयज्ञंनासत्योपयाथः॥ आनासत्यागच्छतंहूयतेहविर्मध्वःपिबतंमधुपेभिरासभिः। युवोर्हि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

पूर्वीस वितोषसोरथंमृतायचित्रंधृतवंतमिष्यंति ॥ आनासत्यात्रिभिरेकादशैरिहदेवेभिर्यातंमधुपेयमश्विना । प्रायुस्तारिष्टंनीरपांसिमृक्षतंसेधंतंद्वेषोभवंतंसचाभुवा ॥ आनोऽअश्विनात्रिवृतारथेनावींचैरायिं वहतंसुवीरं । शृण्वंतावामवसेजोहवीमिवृधेचनोभवतंवाजसातौ ॥ ५ ॥

ह्वयाम्यग्नि मित्येकादशर्चं पंचमं सूक्तं हिरण्यस्तूपः सवितात्रिष्टुप् आद्यायाः क्रमेण चतुर्षुपादेष्वग्निर्मि त्रावरुणौ रात्रिः सवितादेवताः नवम्याद्येजगत्यौ ॥

ह्वयाम्यग्निंप्रथमंस्वस्तयेह्वयामिमित्रावरुणाविहावसे। ह्वयामिरात्रींजगतोनिवेशनींह्वयामिदेवंसवितारमूतये॥आकृष्णेनरजसावर्तमानोनिवेशयन्नमृतंमर्त्यंच । हिरण्ययेनसवितारथेनादेवोयातिभुवनानिपश्यन् ॥ यातिदेवःप्रवतायात्युद्वतायातिशुभ्राभ्यांयजतोहरिभ्यां । आदेवोयातिसवितापरावतोपविश्वादुरिताबाधमानः ॥ अभीवृतंकृशनैर्विश्वरूपंहिरण्यशम्ययजतोबृहंतं । आस्थाद्रथंसविताचित्रभानुःकृष्णारजांसितविषींदधानः॥ विजनान्छ्यावाःशितिपादोऽअख्यन्रथंहिरण्यप्रऽउगंवहंतः। शश्व

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

द्विशः सवितुर्दैव्यस्योपस्थेविश्वाभुवनानितस्थुः ॥ तिस्रोद्यावः सवितुर्द्वाऽउपस्थाँऽएकायमस्यभुवनेवि
राषाट् । आणिंनरथ्यममृताधितस्थुरिहब्रवीतुयऽउतच्चिकेतत् ॥ ६ ॥ विसुपर्णोऽअंतरिक्षाण्यख्यद्गभी
रवेपाऽअसुरःसुनीथः । क्वेदानींसूर्यःकश्चिकेतकतमांद्यांरश्मिरस्याततान ॥ अष्टौव्यख्यत्ककुभःपृथि
व्यास्त्रीधन्वयोजनासप्तसिंधून् । हिरण्याक्षःसविताद्देवऽआगाद्दधद्रत्नादाशुषेवार्याणि ॥ हिरण्यपाणिः
सविताविचर्षणिरुभेद्यावापृथिवीअंतरीयते । अपामीवांबाधतेवेतिसूर्यमभिकृष्णेनरजसाद्यामृणोति ॥
हिरण्यहस्तोअसुरःसुनीथःसुमृळीकःस्ववांयात्वर्वाङ् । अपसेधन्रक्षसोयातुधानानस्थाद्देवःप्रतिदोषं
गृणानः ॥ येतेपंथाःसवितःपूर्व्यासोरेणवःसुकृताऽअंतरिक्षे ॥ तेभिर्नोऽअद्यपथिभिःसुगेभीरक्षाचनो
अधिचब्रूहिदेव ॥ ७ ॥ इतिप्रथमेमण्डलेसप्तमोनुवाकः ॥

43

अष्टमेनुवाकेष्टसूक्तानि तत्र प्रवोयह्वमिति विंशत्यृचं प्रथमंसूक्तं घौरःकण्वो
ग्निर्बार्हतप्रगाथाः ऊर्ध्वऊषुद्वे यौप्यौ (विषमाबृहत्यः समाः सतोबृहत्य) ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

प्रवोयह्वंपुरूणांविशांदेवयतीनाँ । अग्निंसूक्तेभिर्वचोभिरीमहेयंसीमिद्न्यईळते ॥ जनासोऽअग्निंद
धिरेसहोवृधंहविष्मंतोविधेमते । सत्वंनोऽअद्यसुमनाऽइहाविताभवावाजेषुसंत्य ॥ प्रत्वादूतंवृणी
महेहोतारंविश्ववेदसं । महस्तेसतोविचरंत्यर्चयोदिविस्पृशंतिभानवः ॥ देवासस्त्वावरुणोमित्रोऽअ
र्यमासंदूतंप्रत्नमिंधते । विश्वंसोऽअग्नेजयतित्वयाधनंयस्तेददाशमर्त्यः ॥ मंद्रोहोतागृहपतिरग्नेदूतो
विशामसि । त्वेविश्वासंगतानिव्रताध्रुवायानिदेवाऽअकृण्वत ॥ ८ ॥ त्वेऽइदग्नेसुभगेयविष्ठ्यविश्वमा
हूयतेहविः । सत्वन्नोऽअद्यसुमनाऽउतापरंयक्षिदेवान्त्सुवीर्यं ॥ तंघेमित्थानमस्विनऽउपस्वराज
मासते । होत्राभिरग्निंमनुषःसमिंधतेतितिर्वांसोऽअतिस्रिधः ॥ घ्नंतोवृत्रमतरन्रोदसीऽअपऽउरुक्षया
यचक्रिरे । भुवत्कण्वेवृषाद्युम्न्याहुतःक्रंददश्वोगविष्टिषु ॥ संसीदस्वमहाँअसिशोचस्वदेववी
तमः ॥ विधूममग्नेअरुषंमियेध्यसृजप्रशस्तदर्शतं ॥ यंत्वादेवासोमनवेदधुरिहयजिष्ठंहव्यवा
हन । यंकण्वोमेध्यातिथिर्धनस्पृतंयंवृषायमुपस्तुतः ॥ ९ ॥ यमाग्निंमेध्यातिथिःकण्वईधऽऋतादा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

धिं ॥ तस्यप्रेषोदीधियुस्तमिमाऽऋचस्तमग्निंवर्धयामसि ॥ रायस्पूर्धिस्वधावोस्तिहितेग्नेद्देवेष्वाप्यं ॥ त्वंवाजस्यश्रुत्यस्यराजसिसनोमृळमहाँअसि ॥ ऊर्ध्वऽऊषुणऽऊतयेतिष्ठादेवोनसविता । ऊर्ध्वोवाजस्यसनितायदंजिभिर्वाघद्भिर्विह्वयामहे ॥ ऊर्ध्वोनःपाह्यंहसोनिकेतुनाविश्वंसमत्रिणंदह । कृधीनऽऊर्ध्वाचरथायजीवसेविदादेवेषुनोदुवः ॥ पाहिनोऽअग्नेरक्षसःपाहिधूर्तेरराव्णः । पाहिरीषतऽउतवाजिघांसतोबृहद्भानोयविष्ठ्य ॥ १० ॥ घनेवविष्वग्विजह्यराव्णस्तपुर्जंभयोऽअस्मध्रुक् । योमर्त्यः शिशीतेऽअत्यक्तुभिर्मानःसरिपुरीशत ॥ अग्निर्वव्नेसुवीर्यमग्निःकण्वायसौभगं । अग्निःप्रावन्मित्रोतमेध्यातिथिमग्निःसाताऽउपस्तुतं ॥ अग्निनातुर्वशंयदुंपरावतऽउग्रादेवंहवामहे ॥ अग्निर्नयंनववास्वंबृहद्रथंतुर्वीतिंदस्यवेसहः ॥ नित्वामग्नेमनुर्दधेज्योतिर्जनायशश्वते ॥ दीदेथकण्वऽऋतजातऽउक्षितोयन्नमस्यंतिकृष्टयः ॥ त्वेषासोऽअग्नेरमवंतोऽअर्चयोभीमासोनप्रतीतये ॥ रक्षस्विनःसदमिद्यातुमावतोविश्वंसमत्रिणंदह ॥ ११ ॥

45

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋ०सं० ॥२३॥

क्रीळंव इति पंचदशर्चं द्वितीयं सूक्तं कण्वोमरुतोगायत्री ॥

क्रीळंवः शर्धोमारुतमनर्वाणंरथेशुभं । कण्वाऽअभिप्रगायत ॥ येपृषतीभिर्ऋष्टिभिःसाकंवाशींभिरंजिभिः । अजायंतस्वभानवः ॥ इहेवशृण्वऽएषांकशाहस्तेषुयद्वदान् । नियामंचित्रमृंजते ॥ प्रवःशर्धायधृष्वयेत्वेषद्युम्नायशुष्मिणे । देवत्तंब्रह्मगायत ॥ प्रशंसागोष्वघ्न्यंक्रीळंयच्छर्धोमारुतं । जंभेरसस्य वावृधे ॥ १२ ॥ कोवोवर्षिष्ठऽआनरोदिवश्चग्मश्चधूतयः । यत्सीमंतन्नधूनुथ ॥ निवोयामायमानुषोद्भऽउग्रायमन्यवे । जिहीतपर्वतोगिरिः ॥ येषामज्मेषुपृथिवीजुजुर्वाँऽइवविश्पतिः ॥ भियायामेषुरेजते । स्थिरंहिजानमेषांवयोमातुर्निरेतवे । यत्सीमनुद्विताशवः ॥ उदुत्येसूनवोगिरःकाष्ठाऽअज्मेष्वत्नत । वाश्राऽअभिज्ञुयातवे ॥ १३ ॥ त्यंचिद्वादीर्घपृथुंमिहोनपातममृधं । प्रक्षयंतियामभिः ॥ मरुतोयद्ववोबलंजनाँऽअचुच्यवीतन । गिरीँरचुच्यवीतन ॥ यद्ययांतिमरुतःसंहब्रुवतेध्वना ॥

अ०१ अ०३ ॥ २३ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

शृणोतिकश्चिदेषां ॥ प्रयातशीभंमाशुभिःसंतिकण्वेषुवोदुवः ॥ तत्रोषुमादयाध्वै ॥ अस्तिहिष्मामदा यवःस्मसिष्मावयमेषां । विश्वंचिदायुर्जीवसे ॥ १४ ॥

कद्धनूनमिति पंचदशर्चं तृतीयं सूक्तं कण्वोमरुतोगायत्री ॥

कद्धनूनंकधप्रियःपितापुत्रंनहस्तयोः । दधिध्वेवृक्तबर्हिषः ॥ कनूनंकद्वोऽअर्थंगंतादिवोनपृथिव्याः। कवोगावोनरण्यंति ॥ कवःसुम्नान्व्यांसिमरुतःकसुविता । को३ विश्वानिसौभगा ॥ यद्यूयंपृश्निमातरोमर्तासःस्यातन । स्तोतावोऽअमृतःस्यात् ॥ मावोमृगोनयवसेजरिताभूदजोष्यः । पथायमस्यगादुप ॥ १५ ॥ मोषुणःपरापरानिर्ऋतिर्दुर्हणावधीत् । पदीष्टतृष्णयासह ॥ सत्यंत्वेषाऽअमवंतोधन्वंचिदारुद्रियासः । मिहंकृण्वंत्यवातां ॥ वाश्रेवविद्युन्मिमातिवत्सन्नमातासिषक्ति । यदेषांवृष्टिरसर्जि ॥ दिवाचित्तमःकृण्वंतिपर्जन्येनोदवाहेन । यत्पृथिवींव्युंदंति ॥ अधस्वनान्मरुतांविश्वमासद्मपार्थिवं । अरेजंतप्रमानुषाः ॥ १६ ॥ मरुतोवीळुपाणिभिश्चित्रारोधस्वतीरनु । यातेमखिद्रयामभिः ॥ स्थिरावःसंतु

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नेमयोरथाऽअश्वासऽएषां । सुसंस्कृताऽअभीशवः ॥ अच्छावदातनागिराजरायेब्रह्मण्यस्पतिं । अग्निं मित्रंनदर्शतं ॥ मिमीहिश्लोकंमास्येपर्जन्यइवततनः । गायगायत्रमुक्थ्यं ॥ वंदस्वमारुतंगणंत्वेषंपनस्युमर्किणं । अस्मेवृद्धाऽअंसन्निह ॥ १७ ॥ अ० १ अ० ३

प्रयदित्थेतिदशर्चं चतुर्थं सूक्तं कण्वो मरुतो बार्हतप्रगाथाः

प्रयदित्थापरावतःशोचिर्नमानमस्यथ । कस्यक्रत्वामरुतःकस्यवर्पसाकंयाथकंहधूतयः ॥ स्थिरावः संत्वायुधापराणुदेवीळ्ऽउतप्रतिष्कभे । युष्माकमस्तुतविषीपनीयसीमामर्त्यस्यमायिनः ॥ पराह्यस्थिरंहथनरोवर्तयथागुरु । वियाथनवनिनःपृथिव्याव्याशाःपर्वतानां ॥ नहिवःशत्रुर्विविदेऽअधिद्यवि नभूम्योरिशादसः । युष्माकमस्तुतविषीतनायुजारुद्रासोनूचिदाधृषे ॥ प्रवेपयंतिपर्वतान्विविंचंतिवनस्पतीन् । प्रोऽआरतमरुतोदुर्मदाऽइवदेवासःसर्वयाविशा ॥ १८ ॥ उपोरथेषुपृषतीरयुग्ध्वंप्रष्टिर्वहतिरोहितः । आवोयामायपृथिवीचिदश्रोदबीभयंतमानुषाः ॥ आवोमक्षूतनायकंरुद्राऽअवोवृणीमहे । ॥ २४ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

गंतानूनंनोवसायथापुरेत्थाकण्वायबिभ्युषे ॥ युष्मेषितोमरुतोमर्त्येषितऽआयोनोअभ्वऽईषते । वितंयु योतशवसाव्योजसाविष्माकाभिरूतिभिः ॥ असामिहिप्रयज्यवःकण्वंदुदप्रचेतसः । असामिभिर्मरु तआनऽऊतिभिर्गंतावृष्टिंनविद्युतः ॥ असाम्योजोबिभृथासुदानवोसामिधूतयःशवः । ऋषिद्विषेमरुतः परिमन्यवऽइषुंनसृजतद्विषं ॥ १९ ॥

उत्तिष्ठेत्यष्टर्चं पंचमं सूक्तं कण्वो ब्रह्मणस्पतिः प्रगाथः ॥

उत्तिष्ठब्रह्मणस्पतेदेवयंतस्त्वेमहे । उपप्रयंतुमरुतःसुदानवऽइंद्रप्राशूर्भवासचा ॥ त्वामिद्धिसहसस्पु त्रमर्त्यउपब्रूतेधनेहिते । सुवीर्यंमरुतऽआस्वश्व्यंदधीतयोवऽआचके ॥ प्रैतुब्रह्मणस्पतिःप्रदेव्येतुसूनृता । अच्छावीरंनयंपंक्तिरांधसंदेवायज्ञंनयंतुनः ॥ योवाघतेददातिसूनरंवसुसधत्तेअक्षितिश्रवः । तस्माऽइ ळांसुवीरामार्यजामहेसुप्रतूर्तिमनेहसं ॥ प्रनूनंब्रह्मणस्पतिर्मंत्रंवदत्युक्थ्यं । यस्मिन्निंद्रोवरुणोमित्रोऽअ र्यमादेवाऽओकांसिचक्रिरे ॥ २० ॥ तमिद्वोचेमाविदथेषुशंभुवंमंत्रंदेवाऽअनेहसं । इमांचवाचंप्रतिह

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

र्यथानरोविश्वेद्वामावोऽअश्नवत् ॥ कोदेवयंतमश्नवज्जनंकोवृक्तबर्हिषं । प्रप्रदाश्वान्पस्त्याभिरस्थितां तर्वावत्क्षयंदधे ॥ उपक्षत्रंपृंचीतहंतिराजभिर्भयेचित्सुक्षितिंदधे । नास्यवर्तानतंरुतामहाधनेनाभैऽअस्तिवज्रिणः ॥ २१ ॥

यंरक्षन्तीतिनवर्चं षष्ठं सूक्तं कण्वोवरुणमित्रार्यम्णश्चतुर्थ्यादितृचस्यादित्यागायत्री ॥

यंरक्षंतिप्रचेतसोवरुणोमित्रोऽअर्यमा । नूचित्सदभ्यतेजनः ॥ यंबाहुतेवपिप्रतिपांतिमर्त्यंरिषः । अरिष्टःसर्वैऽएधते ॥ विदुर्गाविद्विषःपुरोघ्नंतिराजानऽएषां । नयंतिदुरितातिरः ॥ सुगःपंथाऽअनृक्षरआदित्यासऋतंयते । नात्रावखादोऽअस्तिवः ॥ यंयज्ञंनयथानरऽआदित्याऽऋजुनापथा । प्रवःसधीतयेनशत् ॥ २२ ॥ सरत्नंमर्त्योवसुविश्वंतोकमुतत्मना ॥ अच्छागच्छत्यस्तृतः ॥ कथारांधामसखायःस्तोमंमित्रस्यार्यम्णः । महिप्सरोवरुणस्य ॥ मावोघ्नंतंमाशपंतंप्रतिवोचेदेवयंतं । सुम्नैरिद्वऽआविवासे ॥ चतुरश्विद्दर्मानाद्विभीयादानिधातोः । नदुरुक्तायस्पृहयेत् ॥ २३ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

संपूषन्नितिदशर्चं सप्तमं सूक्तं कण्वःपूषा गायत्री ॥

संपूषन्नध्वनस्तिरव्यंहोविमुचोनपात्। सक्ष्वादेवप्रणस्पुरः॥ योनःपूषन्नघोवृकोदुःशेवआदिदेशति। अपस्मतंपथोजहि ॥ अपत्यंपरिपंथिनंमुषीवाणंहुरश्चितं । दूरमधिस्रुतेरज ॥ त्वंतस्यद्वयाविनोघशंसस्यकस्यचित् । पदाभितिष्ठतपुषि ॥ आततेदस्रमंतुमःपूषन्नवोवृणीमहे । येनापितृनचोदयः ॥ २४ ॥ अधानोविश्वसौभगहिरण्यवाशीमत्तम। धनानिसुषणाकृधि ॥ आतेनःसश्चतोनयसुगानःसुपथाकृणु। पूषन्निहक्रतुंविदः ॥ अभिसूयवसंनयनवज्वारोऽअध्वने । पूषन्निहक्रतुंविदः॥ शग्धिपूर्धिप्रयंसिचशिशीहिप्रास्युदरं । पूषन्निहक्रतुंविदः ॥ नपूषणंमेथामसिसूक्तैरभिगृणीमसि। वसूनिदुस्ममीमहे॥२५॥

कद्रुद्रायेतिनवर्चमष्टमं सूक्तं कुत्सोरुद्रस्तृतीयायामित्रावरुणौच सप्तम्यादितृचस्य सोमोगायत्र्यन्त्यानुष्टुप् ॥

कद्रुद्रायप्रचेतसेमीळ्हुष्टमायतव्यसे । वोचेमशंतमंहृदे ॥ यथानोऽअदितिःकरत्पश्वेनृभ्योयथागवे । यथातोकायरुद्रियं ॥ यथानोमित्रोवरुणोयथारुद्रश्चिकेतति । यथाविश्वेसजोषसः ॥ गाथपतिंमे

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋ०सं० ॥ २६ ॥

धर्पतिंरुद्रंजलाषभेषजं । तच्छंयोःसुम्नमीमहे ॥ यःशुक्रऽइवसूर्योहिरण्यमिवरोचते। श्रेष्ठोदेवानांवसुः ॥ २६ ॥ शंनःकरत्यर्वतेसुगंमेषायमेष्ये । नृभ्योनारिभ्योगवे ॥ अस्मेसोमश्रियमधिनिधेहिशतस्यनृणां । महिश्रवस्तुविनृम्णं ॥ माननःसोमपरिबाधोमारातयोजुहुरंत । आनऽइंदोवाजेभज ॥ यास्तेप्रजाऽअमृतस्यपरस्मिन्धामन्नृतस्य । मूर्धानाभासोमवेनऽआभूषंतीःसोमवेदः ॥ २७ ॥ इतिप्रथमेमण्डलेष्टमोनुवाकः ॥

अ० १ अ० ३ ॥ २६ ॥

नवमे नुवाके सप्तसूक्तानि तत्र अग्नेविवस्वदिति चतुर्दशर्चं प्रथमं सूक्तं काण्वः प्रस्कण्वोग्निरादेअश्व्युषसौचप्रगाथाः ॥

अग्नेविवस्वदुषसश्चित्रंराधोऽअमर्त्य । आदाशुषेजातवेदोवहात्वमद्यादेवाँऽउषर्बुधः ॥ जुष्टोहिदूतोऽअसिहव्यवाहनोग्नेरथीरध्वराणां । सजूरश्विभ्यांमुषसासुवीर्यमस्मेधेहिश्रवोबृहत् ॥ अद्यादूतंवृणीमहेवसुमग्निंपुरुप्रियं । धूमकेतुंभाऽऋजीकंयुष्टिषुयज्ञानामध्वरश्रियं ॥ श्रेष्ठंयविष्ठमतिथिंस्वाहुतंजुष्टं जनायदाशुषे । देवाँअच्छायातवेजातवेदसमग्निमीळेव्युष्टिषु ॥ स्तविष्यामित्वामहंविश्वस्यामृतभोज

52

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

न । अग्नेत्रातारंममृतंमियेध्ययजिष्ठंहव्यवाहन ॥२८॥ सुशंसोबोधिगृणतेयविष्ठ्यमधुजिह्वःस्वाहुतः । प्रस्कण्वस्यप्रतिरंनायुर्जीवसेनमस्यादैव्यंजनं ॥ होतारंविश्ववेदसंसंहित्वाविशऽइंधते । सऽआवहपुरुहूतप्रचेतसोग्नेदेवाँऽइहद्रवत् ॥ सवितारंमुषसमश्विनाभगमग्निंव्युष्टिषुक्षपः । कण्वासस्त्वासुतसोमा सऽइंधतेहव्यवाहंस्वध्वर ॥ पतिर्ह्यध्वराणामग्नेदूतोविशामसि । उषर्बुधऽआवहसोमपीतयेदेवाँऽअद्य स्वर्दृशः ॥ अग्नेपूर्वाअनूषसोविभावसोदीदेथविश्वदर्शतः । असिग्रामेष्ववितापुरोहितोसियज्ञेषुमानुषः ॥ २९ ॥ नित्वायज्ञस्यसाधनमग्नेहोतारमृत्विजं । मनुष्वद्देवधीमहिप्रचेतसंजीरंदूतममर्त्यं ॥ यद्देवानांमित्रमहःपुरोहितोंतरोयासिदूत्यं । सिंधोरिवप्रस्वनितासऽऊर्मयोग्नेर्भ्राजंतेऽअर्चयः ॥ श्रुधिश्रुत्कर्णवह्निभिर्देवैरग्नेसयावभिः । आसीदंतुबर्हिषिमित्रोऽअर्यमाप्रातर्यावाणोऽअध्वरं ॥ शृण्वंतुस्तोममरुतः सुदानवोग्निजिह्वाऽऋतावृधः । पिबंतुसोमंवरुणोधृतव्रतोश्विभ्यामुषसासजूः ॥ ३० ॥

त्वमग्नेवसूनिति दशर्चंद्वितीयं सूक्तं प्रस्कण्वोग्निरन्त्योर्धर्चोदैवोनुष्टुप् ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

त्वमग्नेवसूँरिहरुद्राँऽआदित्याँऽउत । यजास्वध्वरंजनंमनुजातंघृतप्रुषं ॥ श्रुष्टीवानोहिदाशुषेदेवाऽअग्नेविचेतसः । तान्रोहिदश्वगिर्वणस्त्र्यरुँत्रिंशतमावह ॥ प्रियमेधवदत्रिवज्जातवेदोविरूपवत् । अंगिरस्वन्महिव्रतप्रस्कण्वस्यश्रुधीहवँ ॥ महिकेरवऽऊतयेप्रियमेधाऽअहूषत । राजंतमध्वराणामग्निंशुक्रेणशोचिषा ॥ घृताहवनसंत्येमाऽउषुश्रुधीगिरः । याभिःकण्वस्यसूनवोहवंतेवसेत्वा ॥ ३१ ॥ त्वांचित्रश्रवस्तमहवंतेविक्षुजंतवः । शोचिष्केशंपुरुप्रियाग्नेहव्यायवोहवे ॥ नित्वाहोतारमृत्विजंदधिरेवसुवित्तमं । श्रुत्कर्णंसप्रथस्तमंविप्राऽअग्नेदिविष्टिषु ॥ आत्वाविप्राऽअचुच्यवुःसुतसोमाऽअभिप्रयः । बृहद्भाबिभ्रतोहविरग्नेमर्तायदाशुषे ॥ प्रातर्याव्णःसहस्कृतसोमपेयायसंत्य । इहाद्यदैव्यंजनंबर्हिरासादयावसो ॥ अर्वांचंदैव्यंजनमग्नेयक्ष्वसहूतिभिः । अयंसोमःसुदानवस्तंपातंतिरोऽअह्वयम् ॥३२॥

एषोउषाइतिपंचदशर्चं तृतीयं सूक्तं प्रस्कण्वोऽश्विनौगायत्री ॥

एषोऽउषाअपूर्व्याव्युच्छतिप्रियादिवः।स्तुषेवामश्विनाबृहत्॥यादृस्त्रासिंधुमातरामनोतरारयीणां।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

धियादेवावसुविदा ॥ वच्यंतेवांककुहासोजूर्णायामधिवष्टपि । यद्वांरथोविभिष्पतात् ॥ हविषाजारो ऽअपांपिपर्तिपपुरिर्नरा । पिताकुटस्यचर्षणिः ॥ आदारोवांमतीनांनासत्यामतवचसा । पातंसोमस्यधृष्णुया ॥ ३३ ॥ यानःपीपरदश्विनाज्योतिष्मतीतमस्तिरः । तामस्मेरासाथामिषं ॥ आनोनावामतीनांयातंपारायगंतवे । युंजाथामश्विनारथं ॥ अरित्रंवांद्दिवस्पृथुतीर्थेसिंधूनांरथः । धियायुयुज्रइंदवः ॥ दिवस्कण्वासऽइंदवोवसुसिंधूनांपदे । स्वंवव्रिंकुहधित्सथः ॥ अभूदुभाऽउंऽअंशवेहिरण्यंप्रतिसूर्यः । व्यख्यज्जिह्वयासितः ॥ ३४ ॥ अभूदुपारमेतवेपंथाऽऋतस्यसाधुया । अदर्शिविस्रुतिर्दिवः ॥ तत्तदिदुश्विनोरवोजरिताप्रतिभूषति । मदेसोमस्यपिप्रतोः ॥ वावसानाविवस्वतिसोमस्यपीत्यागिरा । मनुष्वच्छंभूऽआगतं ॥ युवोरुषाऽअनुश्रियंपरिज्मनोरुपाचरत् । ऋतावनथोअक्तुभिः ॥ उभापिबतमश्विनोभानःशर्मयच्छतं । अविद्रियाभिरूतिभिः ॥ ३५ ॥ इतिप्रथमाष्टकेतृतीयोध्यायः ॥ ३ ॥

55 अयंदश प्रागाथंतु सहषोळशोषस्यं तूषश्चतुष्कमानुष्टुभं तूदुत्यंसप्तोना सौर्यं नवाद्यागायत्र्योन्त्यस्तृचोरोगन्नउपनिषदन्त्यो

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

धर्चोद्विषन्नो भित्यंपंचोना सव्योद्वित्रिष्टुबन्तमंगिराइन्द्रतुल्यं पुत्रमिच्छन्नभ्यध्यायत्सव्यइतीन्द्रएवास्य पुत्रोजायत त्यं सुत्रयोदश्यंत्येत्रिष्टुभौ न्यूष्वेकादशान्त्येत्रिष्टुभौ मानोन्त्यात्रिष्टुप्षष्ठचष्टमीनवमीचदिवश्चिदष्टौ जागतं ह्येषप्रषट् प्रमंहिष्ठाय नूचिन्नव नोधा गौतम आग्नेयं हि चतुस्त्रिष्टुबन्तं वयाइत्सप्त वैश्वानरीयं वह्निंपंचास्माइदु षोळश ॥ ४ ॥

अयंवामिति दशर्चं चतुर्थं सूक्तं प्रस्कण्वोश्विनौ प्रागाथम् ॥

हरिःओम् अयंवांमधुमत्तमःसुतःसोमऽऋतावृधा । तमश्विनापिबतंतिरोऽअह्न्यंधत्तंरत्नानिदाशुषे ॥ त्रिवंधुरेणत्रिवृतासुपेशसारथेनायातमश्विना । कण्वासोवांब्रह्मकृण्वंत्यध्वरेतेषांसुशृणुतंहवं ॥ अश्विनामधुमत्तमंपातंसोममृतावृधा । अथाद्यदस्रावसुबिभ्रतारथेदाश्वांसमुपगच्छतं ॥ त्रिषधस्थेबर्हिषिविश्ववेदसामध्वायज्ञंमिमिक्षतं । कण्वासोवांसुतसोमाअभिद्यवोयुवांहवंतेऽअश्विना ॥ याभिःकण्वमभिष्टिभिःप्रावतंयुवमश्विना । ताभिःष्वं१स्माँअवतंशुभस्पतीपातंसोममृतावृधा ॥ १ ॥ सुदासेदस्रावसुबिभ्रतारथेपृक्षोवहतमश्विना । रयिंसमुद्रादुतवादिवस्पर्यस्मेधत्तंपुरुस्पृहं ॥ यन्नासत्यापरावतियद्वास्थोअधितुर्वशे।अतोरथेनसुवृताननऽआगतंसाकंसूर्यस्यरश्मिभिः॥अर्वांचावांसप्तयोध्वरश्रियोवहंतुसवनेदुप ।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

इषंपृंचंतांसुकृतेसुदानंवऽआबर्हिःसींदतंनरा ॥ तेनंनासत्यागंतंरथेनसूर्यंत्वचा । येनशश्वंदूहथुर्दाशुषे वसुमध्वःसोमस्यपीतयें ॥ उक्थेभिर्वागवंसेपुरूवसूऽअर्कैश्चनिह्वयामहे । शश्वत्कण्वानांसदंसिप्रिये हिकंसोमंपपथुरश्विना ॥ २ ॥

सहवामेनेति षोडशर्चं पंचमं सूक्तं प्रस्कण्वउषाः प्रगाथः ॥

सहवामेननऽउषोव्युच्छादुहितर्दिवःसहद्युम्नेनबृहताविभावरिरायादेविदास्वती॥अश्वावतीर्गोमतीर्विश्वसुविदोभूरिच्यवंतवस्तवे। उदीरयप्रतिमासूनृतांऽउषश्चोदराधोमघोनां॥उवासोषाऽउच्छाच्चनुदेवीजीरारथानां। येऽअस्याऽआचरणेषुदध्रिरेसमुद्रेनश्रवस्यवः॥उषोयेतेप्रयामेषुयुंजतेमनोदानायसूरयः। अत्राहतत्कण्वऽएषांकण्वतमोनामगृणातिनृणां ॥ आघायोषेवसूनर्युषायातिप्रभुंजती । जरयंतीवृजनंपद्वदीयतऽउत्पातयतिपक्षिणः ॥ ३ ॥ वियासृजतिसमनंव्यं १र्थिनःपदंनवेत्योदती । वयोनकिष्टेपप्तिवांसऽआसतेव्युष्टौवाजिनीवति ॥एषायुक्तपरावतःसूर्यस्योदयनादधि । शतंरथेभिःसुभगोषा

57

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऽइयंवियात्यभिमानुषान्॥ विश्वंमस्यानानामचक्षसेजगज्ज्योतिष्कृणोतिसूनरी। अपद्वेषोमघोनींदुहितादिवऽउषाऽउच्छदपस्निधः॥ उषऽआभाहिभानुनाचंद्रेणदुहितर्दिवः। आवहंतीभूर्यस्मभ्यंसौभगंव्युच्छंतीदिविष्टिषु॥ विश्वस्यहिप्राणनंजीवनंत्वेवियदुच्छसिसूनरि। सानोरयेनबृहताविभावरिश्रुधिचित्रामघेहवं॥४॥ उषोवाजंहिवंस्वयश्चित्रोमानुषेजने। तेनावहसुकृतोऽअध्वराँऽउपयेत्वागृणंतिवह्नयः॥ विश्वान्देवाँऽआवहसोमपीतयेंतरिक्षादुषस्त्वं। सास्मासुधागोमदश्वावदुक्थ्य१मुषोवाजंसुवीर्यम्॥ यस्यारुशंतोऽअर्चयःप्रतिभद्राऽअदृक्षत। सानोरयिंविश्ववारंसुपेशसमुषादंदातुसुग्म्यं॥ येचिद्धित्वामृषयःपूर्वेऽऊतयेजुह्वरेवंसेमहि। सानःस्तोमाँअभिगृणीहिराधसोषःशुक्रेणशोचिषा॥ उषोयद्द्यभानुनाविद्वारावृणवोदिवः।प्रनोयच्छतादवृकंपृथुच्छर्दिःप्रदेविगोमतीरिषः॥ संनोरायाबृहताविश्वपेशसामिमिक्ष्वासमिळाभिरा। संद्युम्नेनविश्वतुरोषोमहिसंवाजैर्वाजिनीवति॥ ५॥

उषोभद्रेभिरिति चतुर्ऋचं षष्ठं सूक्तं प्रस्कण्व उषा अनुष्टुप्॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

उषोभद्रेभिरागहिदिवश्चिद्रोचनादधि । वहैत्वरुणप्सवऽउपत्वासोमिनोगृहं॥सुपेशसंसुखंरथंयमध्यस्थाऽउषस्त्वं । तेनासुश्रवसंजनंप्रावाद्यदुहितर्दिवः ॥ वयश्चित्तेपतत्रिणोद्विपच्चतुष्पदर्जुनि । उषःप्रारन्नृतूँरनुदिवोऽअंतेभ्यस्परि॥ व्युच्छंतीहिरश्मिभिर्विश्वमाभासिरोचनं।तांत्वामुषर्वसूयवोगीर्भिःकण्वाऽअहूषत ॥ ६ ॥

उदुत्यमितित्रयोदशर्चं सप्तमं सूक्तं प्रस्कण्वः सूर्यः नवाद्यागायत्र्यो न्त्याश्चतस्रोनुष्टुभः अन्त्यस्तृचोरोगघ्नउपनिषद अन्त्योर्धर्चोद्विषघ्नः ॥

उदुत्यंजातवेदसंदेवंवहंतिकेतवः । दृशेविश्वायसूर्यम् ॥ अपत्येतायवोयथानक्षंत्रायंत्यक्तुभिः । सूरायविश्वचक्षसे ॥ अदृश्रमस्यकेतवोविरश्मयोजनाँऽअनु । भ्राजंतोऽअग्नयोयथा ॥ तरणिर्विश्वदर्शतोज्योतिष्कृदसिसूर्य । विश्वमाभासिरोचनं॥ प्रत्यङ्देवानांविशःप्रत्यङ्देषिमानुषान् । प्रत्यङ्विश्वंस्वर्दृशे ॥ ७ ॥ येनापावकचक्षसाभुरण्यंतंजनाँऽअनु । त्वंवरुणपश्यसि ॥ विद्यामेषिरजस्पृष्ठवहामिमानोऽअ-

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

क्तुभिः । पश्यंजन्मानिसूर्य ॥ सप्तत्वाहरितोरथेवहंतिदेवसूर्य । शोचिष्केशंविचक्षण ॥ अयुक्तसप्तशुध्युवःसूरोरथस्यनप्त्यः । ताभिर्याति स्वयुक्तिभिः ॥ उद्वयंतमसस्परिज्योतिष्पश्यंतऽउत्तरं । देवंदेवत्रासूर्यमगन्मज्योतिरुत्तमं ॥ उद्यंनद्यमित्रमहऽआरोहन्नुत्तरांदिवं । हृद्रोगंममसूर्यहरिमाणंचनाशय ॥ शुकेषुमेहरिमाणंरोपणाकासुदध्मसि । अथोहारिद्रवेषुमेहरिमाणंनिदध्मसि ॥ उदगादयमादित्योविश्वेनसहसासह । द्विषंतंमह्यंरंधयन्मोऽअहंद्विषतेरधं ॥ ८ ॥ इतिप्रथमेमण्डलेनवमोनुवाकः ॥

दशमेनुवाके सप्तसूक्तानि तत्र अभित्यमितिपंचदशर्चं प्रथमं सूक्तं
सव्य आंगिरसः इन्द्रोजगती, अन्त्येद्वे त्रिष्टुभौ ॥

अभित्यंमेषंपुरुहूतमृग्मियमिंद्रंगीर्भिर्मदतावस्वोऽअर्णवं । यस्यद्यावोनविचरंतिमानुषाभुजेमंहिष्ठमभिविप्रमर्चत ॥ अभीमंवन्वंत्स्वभिष्टिमूतयोंतरिक्षप्रांतावृषीभिरावृतं । इंद्रंदक्षासऽऋभवोमदच्युतंशतक्रतुंजवनीसूनृतारुहत् ॥ त्वंगोत्रमंगिरोभ्योवृणोरपोतात्रयेशतदुरेषुगातुवित् । सप्तेनचि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

द्विमदायावह्नोवस्त्राजावद्रिंवावसानस्यनर्तयन् ॥ त्वमपामपिधानावृणोरपाधारयःपर्वतेदानुमद्वसु ।
वृत्रंयदिंद्रशवसावधीरहिमादित्सूर्यंदिव्यारोहयोद्दृशे ॥ त्वंमायाभिरप्रमायिनोधमःस्वधाभिर्येअधिशु
ष्मावजुह्वत । त्वंपिप्रोर्नृमणःप्रारुजःपुरःप्रऽऋजिश्वानंदस्युहत्येष्वाविथ ॥ ९ ॥ त्वंकुत्सँशुष्णहत्येष्वा
विथारंधयोतिथिग्वायशंबरम् । महांतँचिदर्बुदंनिक्रमीःपदासनादेवदस्युहत्यायजज्ञिषे ॥ त्वेविश्वात
विषीसध्र्यग्घितातवराधःसोमपीथायहर्षते । तववज्रश्चिकितेबाह्वोर्हितोवृश्चाशत्रोरवविश्वानिवृष्ण्या ॥
विजानीह्यार्यान्येचदस्यवोबर्हिष्मतेरंधयाशासदव्रतान् । शाकीभवयजमानस्यचोदितातविश्वेतातँ
सधमादेषुचाकन ॥ अनुव्रतायरंधयन्नपव्रतानाभूभिरिंद्रःश्नथयन्ननाभुवः ॥ वृद्धस्यचिद्वर्धतोद्यामिनं
क्षतःस्तवानोवम्रोविजघानसंदिहः ॥ तक्षद्यत्तऽउशनासहसासहोविरोदसीमज्मनाबाधतेशवः ॥
आत्वावातस्यनृमणोमनोयुजऽआपूर्यमाणमवहन्नभिश्रवः ॥ १० ॥ मंदिष्टयदुशनेकाव्येसचाँ
ऽइंद्रोवंकूवंकुतराधितिष्ठति । उग्रोयायिंनिरपःस्रोतसासृजद्विशुष्णस्यहंहिताऽऐरयत्पुरः ॥ आस्मारथं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वृषपाणेषुतिष्ठसिशार्यातस्यप्रभृतायेषुमंदसे । इंद्रयथासुतसोमेषुचाकनोनर्वाणंश्लोकमारोहसेदिवि ॥
अददाऽअभीमहतेवचस्यवेकक्षीवंतेवृचयाभिन्द्रसुन्वते । मेनाभवोवृषणश्वस्यसुक्रतोविश्वेत्तातेसव
नेषुप्रवाच्या ॥ इंद्रोऽअश्रायिसुध्योनिरेकेपञ्चेषुस्तोमोदुर्योनयूपः । अश्वयुर्गव्यूरथयुर्वसूयुरिंद्रऽइद्रायः
क्षयतिप्रयंता ॥ इदंनमोवृषभायस्वराजेसत्यशुष्मायतवसेवाचि । अस्मिन्निंद्रवृजनेसर्ववीराःस्मत्सरि
भिस्तवशर्मन्त्स्याम ॥ ११ ॥

त्यंसुमेषमितित्रयोदशर्चंद्वितीयंसूक्तंसव्यइन्द्रोजगतीअन्त्येद्वेत्रिष्टुभौ ॥

त्यंसुमेषंमहयास्वर्विदंशतंयस्यसुभ्वःसाकमीरते । अत्यंनवाजंहवनस्यदुरथमेन्द्रंववृत्यामवसेसुवृक्ति
भिः ॥ सपर्वतोनधरुणेष्वच्युतःसहस्रमूतिस्तविषीषुवावृधे । इंद्रोयद्वृत्रमवधीन्नदीवृतंमुञ्जंनणौंसिज
हिषाणोऽअंधसा ॥ सहिष्टरोष्टरिषुवव्रऽऊधनिचंद्रबुध्नोमदंवृद्धोमनीषिभिः । इंद्रंतमंह्वस्वपस्यायाधि
यामंहिष्ठरातिंसहिपप्रिरंधसः ॥ आयंपृणंतिदिविसद्मबर्हिषःसमुद्रंनसुभ्वःस्वाऽअभिष्टयः ॥ तंवृत्र

62

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

हत्येऽअनुतस्थुरूतयःशुष्माऽइंद्रंमवाताऽअहुतप्सवः ॥ अभिस्ववृष्टिमदेअस्ययुध्यतोरघ्वीरिवप्रवणेस
स्रुरूतयः । इंद्रोयद्वज्रीधृषमाणोऽअंधसाभिनद्बलस्यपरिधीँरिवत्रितः ॥१२॥ परींघृणाचरतितिन्विषे
शवोपोवृत्वीरजसोबुध्नमाशयत् । वृत्रस्ययत्प्रवणेदुर्गृभिश्वनोनिजघंथहन्वोरिंद्रतन्यतुं ॥ ह्रदंनहित्वान्यृ
षंत्यूर्मयोब्रह्माणींद्रतवयानिवर्धना । त्वष्टाचित्तेयुज्यैवावृधेशवस्ततक्षवज्रंमभिभूत्योजसं ॥ जघन्वाँऽ
उहरिभिःसंभृतक्रतविंद्रवृत्रंमनुषेगातुयन्नपः।अर्यच्छथाबाह्वोर्वज्रंमायसमधारयोदिव्यासूर्यंहशे ॥ बृह
त्स्वश्चंद्रममवद्यदुक्थ्यं१मकृण्वतभियसारोहणंदिवः । यन्मानुषप्रधनाऽइंद्रमूतयःस्वर्नृषाचोमरुतोमदं
ननु ॥ द्यौश्चिदस्यामवाँऽअहेःस्वनादयोयवीद्भियसावज्रंऽइंद्रते । वृत्रस्ययद्बृहधानस्यरोदसीमदेसुतस्य
शवसाभिनच्छिरः ॥१३॥ यदिन्विन्द्रपृथिवीदशभुजिरहानिविश्वातततनैतकृष्टयः । अत्राहतेमघवन्वि
श्रुतंसहोद्यामनुशवसाबर्हणाभुवत् ॥ त्वमस्यपारेरजसोव्योमनःस्वभूत्योजाऽअवसेधृषन्मनः। चकृषेभू
मिंप्रतिमानमोजसोपःस्वःपरिभूरेष्यादिवं ॥ त्वंभुवःप्रतिमानंपृथिव्याऽऋष्ववीरस्यबृहतःपतिर्भूः । वि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

स्वमाप्राऽअंतरिक्षंमहित्वासत्यमद्धानकिरन्यस्त्वावान् ॥ नयस्यद्यावापृथिवीऽअनुव्यचोनसिंधवोरजं
सोऽअंतमानशुः । नोतस्ववृष्टिंमदेअस्ययुध्यतऽएकोऽअन्यच्चकृषेविश्वमानुषक् ॥ आर्चन्नत्रमरुतःस
स्मिन्नाजौविश्वेदेवासोऽअमदन्ननुत्वा ॥ वृत्रस्ययद्वृष्टिमतावधेननित्वमिन्द्रप्रत्यानंजघंथ ॥ १४ ॥

न्यूषुवाचमित्येकादशर्चं तृतीयं सूक्तं सव्यइन्द्रोजगती अन्त्येद्वे त्रिष्टुभौ ॥

न्यू३षुवाचंप्रमहेभरामहेगिरऽइंद्रायसदनेविवस्वतः । नूचिद्धिरत्नंससतामिवाविदन्नदुष्टुतिर्द्रविणोदे
षुशस्यते ॥ दुरोअश्वस्यदुरऽइंद्रगोरसिदुरोयवस्यवसुनऽइनस्पतिः । शिक्षानरःप्रदिवोऽअकामकर्शनः
सखासखिभ्यस्तमिदंगृणीमसि ॥ शचीवऽइंद्रपुरुकृद्युमत्तमतवेदिदमभितश्चेकितेवसु । अतःसंगृभ्या
भिभूतऽआभरमावायतोजरितुः काममूनयीः ॥ एभिर्द्युभिःसुमनाएभिरिंदुभिर्निरुंधानोऽअमतिंगो
भिरश्विना । इंद्रेणदस्युंदरयंतऽइंदुभिर्युतद्वेषसःसमिषारभेमहि ॥ सामिंद्रायासमिषारभेमहिसंवाजेभिः
पुरुश्चंद्रैरभिद्युभिः । संदेव्याप्रमत्यावीरशुष्मयागोऽअग्रयाश्वावत्यारभेमहि ॥ १५ ॥ तेत्वामदाऽअमद्

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

न्तानिवृष्ण्यातेसोमांसोवृत्रहत्येषुसत्पते । यत्कारवेदशवृत्राण्यप्रतिबर्हिष्मतेनिसहस्राणिबर्हयः ॥ युधा युधमुपघेदेषिधृष्णुयापुरापुरंसमिदंहंस्योजसा । नम्यायदिंद्रसख्यापरावतिनिबर्हयोनमुचिंनामंमायिनं ॥ त्वंकरंजमुतपर्णयंवधीस्तोजिष्ठयातिथिग्वस्यवर्तनी । त्वंशतावंगृदस्याभिनत्पुरोनानुदःपरिषूताऽऋजिश्वना ॥ त्वमेतांजनराज्ञोद्विर्दशांबंधुनांसुश्रवसोपजग्मुषः । षष्टिंसहस्रांनवतिंनवश्रुतोनिचक्रेणरथांदुष्पदावृणक् ॥ त्वमाविथसुश्रवसंतवोतिभिस्तवत्रामभिरिंद्रतूर्वयाणं । त्वमस्मैकुत्समतिथिग्वमायुंमहेराज्ञेयूनेऽअरंधनायः ॥ यऽउहचींद्रदेवगोपाःसखायस्तेशिवतमाऽअसाम । त्वांस्तोषामत्वयासुवीराद्राघींयऽआयुःप्रतरंदधानाः ॥ १६ ॥

मानोअस्मिन्नित्येकादशर्चं चतुर्थसूक्तं सव्यइन्द्रोजगती षष्ठचष्टमीनवम्येकादश्यस्त्रिष्टुभः ॥

मानोऽअस्मिन्मघवन्पृत्सुंहंसिनहितेऽअंतःशवसःपरीणशे । अक्रंदयोनद्योऽ३रोरुवद्वनाक्यानक्षोणीभियसासमारत ॥ अचींशक्रायशाकिनेशचींवतेशृण्वंतमिंद्रंमहयन्नभिष्टुहि । योधृष्णुनाशवसारोदसीऽउभेआपप्राथोषाऽइवसूर्यःसहः ॥

65

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

दंसीऽउभेवृषावृषत्वावृषभोन्यृंजते ॥ अर्चांदिवेबृहतेशूष्यं १ वचःस्वक्षत्रंयस्यधृषतोधृषन्मनः ॥ बृहच्छ्
वाऽअसुरोबर्हणाकृतःपुरोहरिभ्यांवृषभोरथोहिषः॥ त्वंदिवोबृहतःसानुकोपयोवृत्मनाधृषताशंबरंभिन
त् । यन्मायिनोव्रंदिनोमदिनाधृषच्छितांगभस्तिमशनिंपृतन्यसि ॥ नियद्वृणक्षिश्वसनस्यमूर्धनिशुष्णस्य
चिद्व्रंदिनोरोरुवद्वना।प्राचीनेनमनसाबर्हणावताय द्याचित्कृणवःकस्त्वापरि ॥१७॥ त्वमाविथनर्यंतुर्व
शंयदुंत्वंतुर्वीतिंवय्यंशतक्रतो । त्वंरथमेतशंकृत्व्येधनेत्वंपुरोनवतिंदंभयोनव ॥ सघाराजासत्पतिःशूशुव
ज्जनोरातहव्यःप्रतियःशासमिन्वति । उक्थावायोऽअभिगृणातिराधसादानुरस्माऽउपरापिन्वतेदिवः॥
असमंक्षत्रमसमामनीषाग्रस्यमपाऽअर्पसासंतुनेमे । येतऽइंद्रदुष्टरावर्धयंतिमहिक्षत्रंस्थविरंवृष्ण्यंच ॥ तु
भ्येदेतेबहुलाऽअद्रिदुग्धाश्वमूषदश्वमसाऽइंद्रपानाः। व्यश्नुहितर्पयाकाममेषामथामनोवसुदेयायकृष्व॥
अपामंतिष्ठन्नरुणाह्वरंतमोतर्वृत्रस्यजठरेषुपर्वतः । अभीमिंद्रोनद्योवव्रिणाहिताविश्वाऽअनुष्ठाःप्रवणेषु

अ० १ अ० ४ ॥३३॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

जिघ्नते ॥ सशेवृधमधिधाद्युम्नमस्मेमहिक्षत्रंजनाषाळिंद्रतव्यं ॥ रक्षाचनोमघोनःपाहिसूरीन्नायेचनःस्वपत्याऽइषेधाः ॥ १८ ॥

दिवश्चिदित्यष्टर्चं पञ्चमंसूक्तं सव्यइन्द्रोजगती ॥

दिवश्चिदस्यवरिमाविपप्रथऽइंद्रंनमह्नापृथिवीचनप्रति । भीमस्तुविष्माञ्चर्षणिभ्यऽआतपःशिशीते वज्रंतेजसेनवंसगः ॥ सोऽअर्णवोननद्यःसमुद्रियःप्रतिगृभ्णातिविश्रितावरीमभिः । इंद्रःसोमस्यपीतयेवृषायतेसनात्सयुध्मऽओजसापनस्यते ॥ त्वंतमिन्द्रपर्वतंनभोजसेमहोनृम्णस्यधर्मणामिरज्यसि । प्रवीयेणदेवतातिंचेकितेविश्वस्माऽउग्रःकर्मणेपुरोहितः ॥ सऽइन्नेनमस्युभिर्वचस्यतेचारुजनेषुप्रब्रुवाणऽइंद्रियं । वृषाछंदुर्भवतिहर्यतोवृषाक्षेमेणधेनांमघवायदिन्वति ॥ सऽइन्महानिसमिथानिमज्मनाकृणोतियुध्मऽओजसाजनेभ्यः । अधाचनश्रद्दधतित्विषीमतऽइंद्रायवज्रंनिघनिघ्नतेवधं ॥ १९ ॥ सहिश्रवस्युःसदनानिकृत्रिमाक्ष्मयावृधानऽओजसाविनाशयन् । ज्योतींषिकृण्वन्नवृकाणियज्यवेवसुक्रतुः

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सर्तवाऽअपःसृजत् ॥ दानायमनःसोमपावन्नस्तुतेर्वोचाहरीवंदनश्रुदाकृधि । यमिष्ठासःसारथयोयऽइँ
द्रतेनत्वाकेताऽआदंभ्नुवंतिभूर्णयः ॥ अप्रक्षितंवसुबिभर्षिहस्तयोरषाळ्हंसहस्तन्विश्रुतोदधे ॥ आवृ
तासोवतासोनकर्तृभिस्तनूषुतेऋतंवऽइंद्रभूरयः ॥ २० ॥ ॥

अ० १ अ० ४

एषप्रपूर्वीरिति षष्ठर्चं षष्ठंसूक्तं सव्यइन्द्रोजगती ॥

एषप्रपूर्वीरवतस्यचम्रिषोत्योनयोषामुदंयंस्तभुर्वणिः।दक्षैंमहेपाययतेहिरण्ययंरथमावृत्याहरियोगमृ
भ्वंसं॥तंगूर्तयोनेमन्निषःपरीणसःसमुद्रंनसंचरणेसनिष्यवः। पतिंदक्षस्यविदथस्यनूसहोगिरिंनवेनाऽअ
धिरोहतेजसा ॥ स्तुर्वणिर्महाँऽअरेणुपौंस्येगिरेर्भृष्टिर्नभ्राजतेतुजाशवः । येनशुष्णंमायिनंमायसोमदेदु
ध्रऽआभूषुरामयंनिदामनि॥देवीयदितविषीत्यावृधोतयऽइंद्रंसिषक्तयुषसंनसूर्यः । योधृष्णुनाशवसाबाधं
तेतमऽइर्यतिरेणुंबृहदर्हरिष्वणिः ॥ वियत्तिरोधरुणमच्युतंरजोतिष्ठिपोदिवऽआतासुबर्हणा । स्वर्मीळ्हेय

॥३४॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

न्मदंऽइंद्रहर्ष्याहंन्वृत्रंनिरपामौब्जोऽअर्णवं॥त्वंद्विवोधरुणंधिषऽओजसापृथिव्याऽइंद्रसदंनेषुमाहिनः।
त्वंसुतस्यमदेंऽअरिणाऽअपोविवृत्रस्यसमयापार्ष्यारुजः ॥ २१ ॥

प्रमंहिष्ठायेति षष्ठर्चं सप्तमं सूक्तं सव्यइन्द्रोजगती ॥

प्रमंहिष्ठायबृहतेबृहद्रयेसत्यशुष्मायतवसेमतिंभरे ।अपामिवप्रवणेयस्यदुर्धरंराधोविश्वायुशवसेऽअपावृतं॥अधतेविश्वमनुहासदिष्टयऽआपोनिम्नेवसवनाहविष्मतः । यत्पर्वतेनसमशीतहर्यतऽइंद्रस्यवज्रःश्नथितोहिरण्ययः ॥ अस्मैभीमायनमसासमध्वरऽउषोनशुभ्रऽआभरापनीयसे । यस्यधामश्रवसेनामेन्द्रियंज्योतिरकारिहरितोनायसे ॥ इमेतऽइंद्रतेवयंपुरुष्टुतयेत्वारभ्यचरामसिप्रभूवसो । नहित्वदन्योगिर्वणोगिरःसघत्क्षोणीरिवप्रतिनोहर्यतद्वचः॥ भूरितऽइंद्रवीर्यंतवस्मस्यस्तोतुर्मघवन्कामंमापृण।
अनुतेद्यौर्बृहतीवीर्यंममऽइयंचतेपृथिवीनेमऽओजसे ॥ त्वंतमिंद्रपर्वतंमहामुरुंव्रजंगोमंतंगवियंसुपारणं।
अवार्णोद्वलमंगिरोभ्योविभ्वाद्रिंरवसेनोत्समूहसि ॥ त्वंतमिंद्रपर्वतंमहामुरुंव्रजंगोमंतंगवियंसुपारणं।
अवासृजोनिवृताःसर्तवाऽअपःसत्राविश्वंदधिषेकेवलंसहः॥२२॥इतिप्रथममेमण्डलेदशमोनुवाकः॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

एकादशेनुवाके सप्तसूक्तानि तत्र नूचिदिति नवर्चं प्रथमंसूक्तं गौतमोनोधाअग्निर्जगती अन्त्याश्चतस्त्रिष्टुभः ॥

नूचित्सहोजाऽअमृतोनितुंदतेहोतायदूतोऽअभवद्विवस्वतः। विसाधिष्ठेभिःपथिभीरजोममऽआदेव वतांताहविषाविवासति ॥ आस्वमग्नेयुवमानोऽअजरस्तृष्वविष्यन्नतसेषुतिष्ठति । अत्योनपृष्ठंप्रुषितस्य रोचतेदिवोनसानुस्तनयन्नचिक्रदत् ॥ क्राणारुद्रेभिर्वसुभिःपुरोहितोहोतानिषत्तोरयिषाळमर्त्यः।रथोन विक्ष्वृंजसानऽआयुषुव्यानुषग्वार्यादेवऽऋण्वति ॥ विवातजूतोऽअतसेषुतिष्ठतेवृथाजुहूभिःसृण्यातुविष्वणिः । तृषुयदग्नेवनिनोवृषायसेकृष्णंतऽएमरुशदूर्मेऽअजर ॥ तपुर्जंभोवनआवातचोदितोयूथेनसाह्वाँऽअवावातिवंसगः । अभिव्रजन्नक्षितंपाजसारजःस्थातुश्चरथैभयतेपतत्रिणः ॥ २३ ॥ दधुष्टाभृगवोमानुषेष्वारयिंनचारुंसुहवंजनेभ्यः । होतारमग्नेऽअतिथिंवरेण्यंमित्रंनशेवंदिव्याय जन्मने ॥ होतारंसप्रजुह्वो३यजिष्ठंयंवाघतोवृणतेऽअध्वरेषु । अग्निंविश्वेषामरतिंवसूनांसपर्यामिप्रयसायामिरत्नैं ॥ अच्छिद्रासूनोसहसोनोऽअद्यस्तोतृभ्योमित्रमहःशर्मयच्छ । अग्नेगृणंतमंहसऽउरुष्योजौनपात्पूर्भिरायसीभिः

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

॥ भवावरूथंगृणतेविभावोभवामघवन्मघवद्भ्यःशर्म । उरुष्याग्नेऽअंहसोगृणंतंप्रातर्मक्षूधियावसुर्जगम्यात् ॥ २४ ॥

वयाइदिति सप्तर्चं द्वितीयंसूक्तं नोधावैश्वानरोऽग्निस्त्रिष्टुप् ॥

वयाऽइदग्नेऽअग्नयस्तेऽअन्येत्वेविश्वेऽअमृतासादयंते । वैश्वानरनाभिरसिक्षितीनांस्थूणेवजनाँऽउपमिद्ययंथ ॥ मूर्धादिवोनाभिरग्निःपृथिव्याऽअथाभवदरतीरोदस्योः ॥ तंत्वादेवासोजनयंतदेवंवैश्वानरज्योतिरिदार्याय । आसूर्येनरश्मयोध्रुवासोवैश्वानरेदधिरेग्नावसूनि । यापर्वतेष्वोषधीष्वप्सुयामानुषेष्वसितस्यराजा ॥ बृहतीऽइवसूनवेरोदसीगिरोहोतामनुष्यो ३ नदक्षः । स्वर्वतेसत्यशुष्मायपूर्वीर्वैश्वानरायनृतमायय्वीः।दिवश्चित्तेबृहतोजातवेदोवैश्वानरप्ररिरिचेमहित्वं।राजाकृष्टीनामसिमानुषीणांयुधादेवेभ्योवरिवश्चकर्थ ॥ प्रनूमहित्वंवृषभस्यवोचंयंपूरवोवृत्रहणंसचंते ॥ वैश्वानरोदस्युमग्निर्जं

71

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

घन्वाँऽअधून्नोत्काष्ठाऽअवशंवरंभेत ॥ वैश्वानरोमहिम्नाविश्वकृष्टिर्भरद्वाजेषुयजतोविभावा । शात्
वनेयेशतिनीभिरग्निःपुरुणीथेजरतेसूनृतावान् ॥ २५ ॥

वह्निर्यशसमिति पंचर्चं तृतीयं सूक्तं नोधाअग्निस्त्रिष्टुप् ॥

वह्निर्यशसंविदथस्यकेतुंसुप्राव्यंदूतंसद्योऽअर्थं । द्विजन्मानंरयिमिवप्रशस्तंरातिंभरद्भृगवेमातरिश्वा
॥ अस्यशासुरुभयासःसचंतेहविष्मंतऽउशिजोयेचमर्ताः । दिवश्चित्पूर्वोन्यसादिहोतापृच्छ्योविश्प
तिर्विक्षुवेधाः ॥ तंनव्यसीहृदऽआजायमानमस्मत्सुकीर्तिर्मधुजिह्वमश्याः । यमृत्विजोवृजनेमानुषासः
प्रयस्वंतऽआयवोजीजनंत ॥ उशिक्पावकोवसुर्मानुषेषुवरेण्योहोतादाधायिविक्षु ॥ दमूनागृहपतिर्दमऽ
आँऽअग्निर्भुवद्रयिपतीरयीणां ॥ तंत्वावयंपतिमग्नेरयीणांप्रशंसामोमतिभिर्गोतमासः । आशुंनवाजं
भरंमर्जयंतःप्रातर्मक्षूधियावसुर्जगम्यात् ॥ २६ ॥

अस्माइद्धिति षोळशर्चं चतुर्थंसूक्तं नोधाइन्द्रस्त्रिष्टुप् ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अस्माऽइदुप्रतवसेतुरायप्रयोनहर्म्मिस्तोमंमाहिनाय । ऋचीषमायाधिगवऽओहमिंद्रायब्रह्माणिरात
तमा ॥ अस्माऽइदुप्रयऽइवप्रयंसिभरांम्यांगूषंबाधेसुवृक्ति । इंद्रायहृदामनसामनीषाप्रत्नायपत्येधियो
मर्जयंत ॥ अस्माऽइदुत्त्यमुपमंस्वर्षाभरांम्यांगूषमास्येन । मंहिष्ठमच्छोक्तिभिर्मतीनांसुवृक्तिभिःसूरिंवा
वृधध्यै ॥ अस्माऽइदुस्तोमंसंहिनोमिरथंनतष्टेवतत्सिनाय । गिरश्चगिर्वाहसेसुवृक्तींद्रायविश्वमिन्वंमेधि
राय ॥ अस्माऽइदुसप्तिमिवश्रवस्येंद्रायार्कंजुह्वा३समंजे । वीरंदानौकंसंवंदध्यैपुरांगूर्तश्रवसंदर्माणं ॥
॥ २७ ॥ अस्माऽइदुत्वष्टातक्षद्वज्रंस्वपस्तमंस्वर्यं१रणाय । वृत्रस्यचिद्विदद्येनमर्मतुजन्नीशानस्तुजता
किंयेधाः ॥ अस्येदुमातुःसवनेषुसद्योमहःपितुंपपिवाञ्चार्वान्ना । मुषायद्विष्णुःपचतंसहीयान्विध्यद्वरा
हंतिरोऽअद्रिमस्ता ॥ अस्माऽइदुग्नाश्चिद्देवपत्नीरिंद्रायार्कंमहिहत्यंऽऊवुः। परिद्यावापृथिवीजभ्रउर्वीना
स्यतेमहिमानंपरिष्टः । अस्येदेवप्ररिरिचेमहित्वंदिवस्पृथिव्याःपर्यंतरिक्षात् ॥ स्वराळिंद्रोदमऽआविश्व
गूर्तःस्वरिरमत्रोववक्षेरणाय । अस्येदेवशवसाशुषंतंविवृश्चद्वज्रेणवृत्रमिंद्रः ॥ गानवाणाऽअवनीरमुंच

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

द्भिश्रवोदावनेसचेताः ॥२८॥ अस्येदुत्त्वेषसारंतसिंधवःपरियद्वज्रेणसीमयच्छत् । ईशानकृद्दाशुषेदशस्यन्तुर्वीतयेगाधंतुर्वणिःकः ॥ अस्माऽइदुप्रभरातूतुजानोवृत्रायवज्रमीशानःकियेधाः । गोर्नपर्ववि रदातिरश्चेष्यन्नर्णांस्यपांचरध्यै ॥ अस्येदुप्रब्रूहिपूर्व्याणितुरस्यकर्माणिनव्यऽउक्थैः । युधेयदिष्णानऽआयुधान्यृघायमाणोनिरिणातिशत्रून् ॥ अस्येदुभियागिरयश्चद्दृह्लाद्यावाचभूमाजनुषस्तुजेते । उपोवेनस्यजोगुवानऽओर्णिंसद्योभुवद्वीर्यायनोधाः ॥ अस्माऽइदुत्यदनुदायेषामेकोनद्वन्नेभूरेरीशानः । प्रैतशंसूर्यैपस्पृधानंसौवश्व्येसुष्विमावदिंद्रः ॥ एवातेहारियोजनासुवृक्तींद्रब्रह्माणिगोतमासोऽअक्रन् । एषुविश्वपेशसंधियंधाःप्रातर्मक्षूधियावसुर्जगम्यात् ॥ २९ ॥ इतिप्रथमाष्टकेचतुर्थोध्यायः ॥ ४ ॥

प्रसप्तोना त्वंनव वृष्णेपंञ्चोना मारुतंत्रिष्टुबंतं परमाग्नेयमैंद्रात्पश्चादश पराशरःशाक्त्योद्वैपदंतद्रयिर्वनेषुश्री णञ्छुक्रोवनेमैकादशोपप्रदश निकाव्यारयिर्नोपप्रयन्तोनव गोतमोराहूगणोगायत्रंतु जुषस्वपञ्च कातेकथाभि त्वागायत्रंतु हिरण्यकेशोद्वादशा द्यौतृचौत्रैष्टुभौष्णिहौ पूर्वोग्नेयवामध्यमायेत्थाषोळशैन्द्रं पांक्तंहि यामित्यस्यां निपातिनोदध्यङ्मनुरथर्वाचेति ॥ ९ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

प्रमन्महइतित्रयोदशर्चं पंचमंसूक्तं नोधाइन्द्रस्त्रिष्टुप् ॥

हरिः ओम् ॥ प्रमंन्महेशवसानायंशूषमांगूषगिर्वणसेऽअंगिरस्वत् । सुवृक्तिभिःस्तुवतऽऋग्मियायार्चांमार्कंनरेविश्रुताय । प्रवोंमहेमहिनमोभरध्वमांगूष्यंशवसानायसाम । येनांनःपूर्वेपितरःपदज्ञाऽअर्चन्तोऽअंगिरसोगाऽअविंदन् । इंद्रस्यांगिरसांचेष्टौविदत्सरमातनयायधासिं । बृहस्पतिर्भिनदद्रिंविदद्गाःसमुस्त्रियाभिर्वावशंतनरः । ससुष्टुभासस्तुभासस्रविभ्रैःस्वरेणाद्रिंस्वर्योऽनवग्वैः । सरण्युभिःफलिगमिंद्रशक्रवलंरवेणदरयोदशग्वैः । गृणानोऽअंगिरोभिर्दस्मविवरुषसासूर्येणगोभिरंधः । विभूम्याऽअप्रथयऽइंद्रसानुदिवोरजऽउपरमस्तभायः१॥ तदुप्रयक्षतममस्यकर्मदुस्मस्यचारुतममस्तिदंसः । उपह्वरेयदुपराऽअपिन्वन्मध्वर्णसोनद्यश्चतस्रः । द्वितावित्रेसनजासनीळेऽअयास्यस्तवमानेभिरर्कैः । भगोनमेनेपरमेव्योमन्नधारयद्रोदसीसुदंसाः ॥ सनाद्दिवंपरिभूमाविरूपेपुनर्भुवायुवतीस्वेभिरेवैः । कृष्णेभिरक्तोषारुशद्भिर्वपुर्भिराचरंतोऽअन्यान्या ॥ सनेमिसख्यंस्वपस्यमानःसूनुर्दीधारश्रव

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सासुदंसाः।आमासुंचिद्दधिषेपक्वमंतःपयःकृष्णासुरुशद्रोहिणीषु॥सनात्सनीळाऽअवनीरवाताव्रतारक्षं तेऽअमृताःसहोभिः ॥ पुरूसहस्राजनयोनपत्नीर्दुवस्यंतिस्वसारोऽअह्रयाणं ॥ २ ॥ सनायुवोनमं सानव्योऽअर्कैर्वसूयवोमतयोदस्मदद्रुः । पतिंनपत्नीरुशतीरुशंतंस्पृशंतित्वाशवसावन्मनीषाः ॥ स नादेवतवरायोगभंस्तौनक्षीयंतेनोपदस्यंतिदस्म । द्युमाँऽअसिक्रतुमाँऽइंद्रधीरःशिक्षाशचीवःस्तवनः शचीभिः॥ सनायतेगोतमऽइंद्रनव्यमतक्षद्ब्रह्महरियोजनाय। सुनीथायनःशवसाननोधाःप्रातर्मक्षूधिया वसुर्जगम्यात् ॥ ३ ॥

त्वंमहानितिनवर्चंषष्ठंसूक्तं नोधाइन्द्रस्त्रिष्टुप् ॥

त्वंमहाँऽइंद्रयोहशुष्मैर्द्यावाजज्ञानःपृथिवीऽअमेधाः । यद्वंतेविश्वागिरयश्चिदभ्वाभियादृह्लासः किरणानैजन् ॥ आयद्वरींऽइंद्रविव्रतावेरातेवज्रंजरिताबाह्वोर्धात् । येनाविहर्यतक्रतोऽअमित्रान्पुरऽइष्णासिपुरुहूतपूर्वीः ॥ त्वंसत्यऽइंद्रधृष्णुरेतान्त्वमृभुक्षानर्यस्त्वंषाट् । त्वंशुष्णंवृजनेपृक्षऽआणौयूने

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

कुत्सायद्युमतेसचाहन् ॥ त्वंहत्यादिंद्रचोदीःसखावृत्रंयद्वज्रिन्वृषकर्मन्नुभ्नाः ॥ यद्वशूरवृषमणःपराचै
र्विदस्यूँर्योनावकृतोवृथाषाट् ॥ त्वंहत्यादिंद्रारिषण्यन्दृह्लस्यचिन्मन्तींनामजुष्टौ । व्य१स्मदाकाष्ठाऽ
अर्वतेवर्धनेववज्रिञ्छ्रथिह्यमित्रान् ॥ ४ ॥ त्वांहत्यादिंद्राणंसातौस्वर्मीळ्हेनरंऽआजाहवंते ॥ तवं
स्वधावऽइयमासंमर्यऽऊतिर्वाजेष्वतसाय्याभूत् ॥ त्वंहत्यादिंद्रसप्तयुध्यन्पुरोवज्रिन्पुरुकुत्सायदर्दः ।
बर्हिर्नयत्सुदासेवृथावर्गंहोराजन्वरिवःपूरवेकः ॥ त्वंत्यानंऽइंद्रदेवचित्रामिषमापोनपीपयःपरिज्मन् ॥
ययाशूरप्रत्यस्मभ्यंयंसित्मनमूर्जनविश्वधक्षरध्यै । अकारितऽइंद्रगोतमेभिर्ब्रह्माण्योक्तानमंसाहरिभ्यां ।
सुपेशसंवाजमाभरानःप्रातर्मक्षूधियावसुर्जगम्यात् ॥ ५ ॥

वृष्णेशर्धायेतिपञ्चदशर्चं सप्तमंसूक्तं नोधामरुतोजगती अन्त्यात्रिष्टुप् ॥

वृष्णेशर्धायसुमखायवेधसेनोधःसुवृक्तिंप्रभरामरुद्भ्यः। अपोनधीरोमनसासुहस्त्योगिरःसमंजेविद
थेष्वाभुवः॥तेजज्ञिरेदिवऽऋष्वासऽउक्षणोरुद्रस्यमर्याऽअसुराऽअरेपसः। पावकासःशुचयःसूर्योऽइवस

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

त्वानोनद्रप्सिनोघोरवर्पसः॥युवानोरुद्राऽअजराऽअभोग्घनोववक्षुरध्रिगावः पर्वताऽइव। हृह्लाचिद्वि
श्वाभुवनानिपार्थिवाप्रच्यावयंतिदिव्यानिमज्मना॥ चित्रैरंजिभिर्वपुषेव्यंजतेवक्षःसुरुक्मौंअधियेतिरेशु
भे। अंसेष्वेषांनिमिमृक्षुर्ऋष्टयःसाकंजज्ञिरेस्वधयादिवोनरः॥ईशानकृतोधुनयोरिशादसोवातान्विद्यु
तस्तविषीभिरक्रत। दुहंत्यूर्धर्दिव्यानिधूतयोभूमिंपिन्वंतिपयसापरिज्रयः॥६॥ पिन्वंत्यपोमरुतः सुदानव
वः पयोघृतवद्दुदथेष्वाभुवः। अत्यंनमिहेविनयंतिवाजिनमुत्संदुहंतिस्तनयंतमक्षितं॥ महिषासोमायिनं
श्चित्रभानवोगिरयोनस्वतवसोरघुष्यदः। मृगाऽईवहस्तिनः खादथावनायदारुणीषुतविषीरयुग्ध्वं॥ सिं
हाऽईवनानदतिप्रचेतसःपिशाऽईवसुपिशोविश्ववेदसः। क्षपोजिन्वंतःपृषतीभिर्ऋष्टिभिःसमित्सबाधः
शवसाहिमन्यवः॥रोदसीआवदतागणश्रियोनृषाचःशूराःशवसाहिमन्यवः। आवंधुरेष्वमतिर्नदर्शता
विद्युन्नतस्थौमरुतोरथेषुवः॥ विश्ववेदसोरयिभिःसमोकसःसंमिश्लासःस्तविषीभिर्विरप्शिनः॥ अस्ता
रऽइषुंदधिरेगभस्त्योरनंतशुष्मावृषखादयोनरः॥७॥ हिरण्ययेभिःपविभिःपयोवृधऽउज्जिघ्नंतऽआप

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ष्योऽनपर्वतान् । मखाऽअयासः स्वसृतोध्रुवच्युतोदुध्रकृतोमरुतोभ्राजदृष्टयः ॥ घृषुपावकंवनिनंविचर्षणिंरुद्रस्यसूनुंहवसागृणीमसि । रजस्तुरंतवसंमारुतंगणमृजीषिणंवृषणंसश्चतश्रिये ॥ प्रनूसमर्तः शवसाजनाँऽअतितस्थौवऽऊतीमरुतोयमावत । अर्वद्भिर्वाजंभरतेधनानृभिरापृच्छ्यंक्रतुमाक्षेतिपुष्यति ॥ चर्कृत्यंमरुतःपृत्सुदुष्टरंद्युमंतंशुष्मंमघवत्सुधत्तन । धनस्पृतमुक्थ्यंविश्वचर्षणिंतोकंपुष्येमतनयंशतंहिमाः ॥ नूष्ठिरंमरुतोवीरवंतमृतीषाहंरयिमस्मासुधत्त । सहस्रिणंशतिनंशूशुवांसंप्रातर्मक्षूधियावसुर्जगम्यात् ॥ ८ ॥ इतिप्रथमेमण्डलेएकादशोनुवाकः ॥

द्वादशेनुवाकेनवसूक्तानि तत्र पश्वानेतिदशर्चं प्रथमंसूक्तं शाक्त्यःपराशरोऽग्निर्द्विपदाविराट् ॥

पश्वानतायुंगुहाचतंतंनमोयुजानंनमोवहंतं ॥ सजोषाधीराःपदैरनुग्मन्नुपत्वासीदन्विश्वेयजत्राः ॥ ऋतस्यदेवाऽअनुव्रतागुर्भुवत्परिष्टिर्द्यौर्नभूमं ॥ वर्धंतीमापःपन्वासुशिश्विमृतस्ययोनागर्भेसुजातं ॥ पुष्टिर्नरण्वाक्षितिर्नपृथ्वीगिरिर्नभुज्मक्षोदोनशंभु ॥ अत्योनाज्मन्त्सर्गप्रतक्तःसिंधुर्नक्षोदःकऽईंवराते

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

॥ जामिः सिंधूनां भ्रातेव स्वस्रामिभ्यान्नराजावनांयति ॥ यद्वातंजूतोवनाव्यस्थाद्भिहँदातिरोमां पृथिव्याः ॥ श्वसित्यप्सुहंसोनसीदन्क्रत्वाचेतिष्ठोविशामुषर्भुत् ॥ सोमोनवेधाऽऋतप्रजातः पशुर्नशिश्वाविभुर्दूरेभाः ॥ ९ ॥

रयिर्नेतिदशर्चं द्वितीयंसूक्तं पराशरोग्निर्द्विपदाविराट् ॥

रयिर्नचित्रासूरोनसंदृगायुर्नप्राणोनित्योनसूनुः ॥ तक्वानभूर्णिर्वनासिषक्तिपयोनधेनुः शुचिर्विभावा ॥ दाधारक्षेममोकोनरण्वोयवोनपक्वोजेताजनानां ॥ ऋषिर्नस्तुभ्वाविक्षुप्रशस्तोवाजीनप्रीतोवयोदधाति ॥ दुरोकंशोचिःक्रतुर्नभीमोजायेवयोनावरंविश्वस्मै ॥ चित्रोयदभ्राट्श्वेतोनविक्षुरथोनरुक्मीत्वेषःसमत्सु ॥ सेनेवसृष्टामंदधात्यस्तुर्नदिद्युत्त्वेषप्रतीका ॥ यमोहजातोयमोजनित्वंजारःकनीनांपतिर्जनीनां ॥ तंवश्चराथावयंवसत्यास्तंनगावोनक्षंतऽइद्धं ॥ सिंधुर्नक्षोदःप्रनीचीरैनोन्नवंतगावःस्व१र्दृशीके ॥ १० ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वनेष्वितिदशर्चं तृतीयंसूक्तं पराशरोग्निर्द्विपदाविराट् ॥

वनेषुजायुर्मतौषुमित्रोवृणीतेश्रुष्टिंराजेवाजुर्यं ॥ क्षेमोनसाधुःक्रतुर्नभद्रोभुवत्स्वाधीर्होतांहव्यवाट् ॥ हस्तेदधानोनृम्णाविश्वान्यमेदेवान्धाद्रुहांनिषीदन् ॥ विदंतीमत्रनरोधियंधाद्धृदायत्तष्टान्मंत्राँऽअशंसन् ॥ अजोनक्षांदाधारपृथिवींतस्तंभद्यांमंत्रेभिःसत्यैः ॥ प्रियापदानिपश्वोनिपाहिविश्वायुरग्नेगुहागुहँगाः ॥ यऽईंचिकेतगुहाभवंतमायःससादधारांमृतस्य ॥ वियेचृतंत्यृतासपंतऽआदिद्वसूनिप्रववाचास्मै ॥ वियोवीरुत्सुरोधन्महित्वोतप्रजाऽउतप्रसूष्वंतः ॥ चित्तिरपांदमेविश्वायुःसद्मेवधीराःसंमार्यचक्रुः ॥ ११ ॥

श्रीणंन्नितिदशर्चं चतुर्थंसूक्तं पराशरोग्निर्द्विपदाविराट् ॥

श्रीणंन्नुपस्थाद्दिवंभुरण्युःस्थातुश्चरथंमक्तून्व्यूर्णोत् ॥ परियदेषामेकोविश्वेषांभुवद्देवोदेवानांमहित्वा ॥ आदित्तेविश्वेक्रतुंजुषंतशुष्काद्यद्देवजीवोजायिष्ठाः ॥ भजंतविश्वेदेवत्वंनामऽऋतंसपंतोऽअमृत

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मेवैः ॥ ऋतस्यप्रेषाऽऋतस्यधीतिर्विश्वायुर्विश्वेऽअपाँसिचक्रुः ॥ यस्तुभ्यंदाशाद्योवाऽतेशिक्षात्तस्मै चिकित्वान्रायिंदयस्व ॥ होतानिषत्तोमनोरपत्येसच्चिन्वासांपतींरयीणां ॥ इच्छंतरेतोमिथस्तनूषुसंजानतस्वैर्दक्षैरमूराः ॥ पितुर्नपुत्राःऋतुंजुषंतश्रोषन्येऽअस्यशासंतुरासः ॥ विरायंऽऔर्णोर्दुरःपुरुक्षुःपिपेशनाकंस्तृभिर्दमूनाः ॥ १२ ॥

शुक्रइतिदशर्चं पंचमं सूक्तं पराशरोग्निर्द्विपदाविराट् ॥

शुक्रःशुशुक्वाँऽउषोनजारःपप्रासमीचीद्दिवोनज्योतिः ॥ परिप्रजातःऋत्वाबभूथभुवोदेवानांपिता पुत्रःसन् ॥ वेधाऽअद्भ्योऽअग्निर्विजानन्नूर्धनगोनांस्वाद्मापितूनां ॥ जनेनशेवंऽआहूर्यःसन्मध्येनिषत्तोरण्वोदुरोणे ॥ पुत्रोनजातोरण्वोदुरोणेवाजीनप्रीतोविशोवितारीत् ॥ विशोयदह्वेनृभिःसनीळाऽअग्निर्देवत्वाविश्वान्यश्याः ॥ नकिष्टऽएतान्व्रतामिनंतिनृभ्योयदेभ्यःश्रुष्टिंचकर्थ ॥ तत्तुतेदंसो

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यदह॑न्त्समा॒नैर्नृभि॒र्यद्युक्तो॒वि॒वेरपां॑सि ॥ उ॒षोन॑जारो॒वि॒भावो॒स्रः॑संज्ञा॑तरूप॒श्चिके॑तदस्मै ॥ त्मना॒वहँ॑
तो॒दुरो॒व्यृ॑ण्व॒न्नव॑तं॒वि॒श्वेस्त्वं १ ईशी॑के ॥ १३ ॥

वनेमेत्येकादशर्चंषष्ठंसूक्तं पराशरोग्निर्द्विपदाविराट् ॥

व॒नेम॑पू॒र्वीर्यो॑म॒नी॒षाऽअ॒ग्निः॒सु॒शो॒को॒वि॒श्वा॒न्य॒श्याः ॥ आदे॒व्यानि॒व्र॒ता॒चि॑कि॒त्वानामानु॑षस्य॒ज॒न॑स्य॒
ज॒न्म॑ ॥ गर्भो॑योऽअ॒पां॒गर्भो॑व॒ना॒नां॒गर्भ॑श्च॒स्था॒तां॒गर्भ॑श्च॒रथां॑ ॥ अद्रौ॑चि॒दस्माऽअं॒त॒र्दु॒रो॒णे॒वि॒शान्न॒वि॒
श्वो॑ऽअ॒मृ॒तः॒स्वा॒धीः ॥ सहि॑क्षपावाँ॑ऽअ॒ग्नीर॑यी॒णां॒दा॒श॒द्यो॑ऽअ॑स्माऽअरँ॑सू॒क्तैः ॥ ए॒ता॒चि॑कि॒त्वो॒भू॒मा॒नि॒
पा॒हि॒दे॒वा॒नां॒ज॒न्म॒मँ॒तो॑ऽश्वि॒द्वान्॥ व॒र्धा॒न्यं॒पू॒र्वीः॒क्ष॒पो॒वि॒रू॒पाः॒स्या॒नु॒श्च॒र॒थ॒मृ॒त॒प्र॒वी॒तं ॥ अरा॑धि॒हो॒ता॒स्त्वं १
र्नि॑ष॒त्तः॒कृ॒ण्व॒न्वि॒श्वा॒न्य॒पां॑सि॒स॒त्या ॥ गो॒षु॒प्र॒शस्ति॒व॑नेषु॒धि॒षे॒भर॑न्त॒वि॒श्वे॒ब॒लिं॒स्व॑र्णः ॥ वित्वा॒नर॑ः॒पु॒रु॒त्रा
स॑पर्यन्पि॒पृ॒तु॒र्न॒जि॒त्रे॒र्वि॒वे॒दो॒भर॑न्त ॥ सा॒धु॒र्न॒गृ॒ध्न॒र॒स्ते॒व॒शू॒रो॒या॒ते॒व॒भी॒म॒स्त्वे॒षः॒स॒मत्सु॑ ॥ १४ ॥

उपप्रजिन्वन्नितिदशर्चं सप्तमंसूक्तं पराशरोग्निस्त्रिष्टुप् ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

उपप्रजिन्वन्नुशतीरुशंतंपतिंननित्यंजनयःसनीळाः। स्वसारःश्यावीमरुषीमजुष्रञ्चित्रमुच्छंतीमुषसंनगा
वंः॥ वीळुचिद्दृळ्हापितरोनऽउक्थैरद्रिंरुजन्नंगिरसोरवेण। चक्रुर्दिवोबृहतोगातुमस्मेऽअहुःस्वर्विविदुःके
तुमुस्राः॥ दधन्नृतंधनयन्नस्यधीतिमादिदर्योदिधिष्वोऽविभृत्राः॥ अतृष्यंतीरपसोयंत्यच्छादिवाञ्जन्म
प्रयसावर्धयंतीः॥ मथीद्यदींविभृतोमातरिश्वागृहेगृहेश्येतोजेन्योभूत्। आदींराज्ञेनसहीयसेसचासन्ना
दूत्यं१भृगवाणोविवाय॥ महेयत्पित्रऽईरसंदिवेकरवत्सरत्पृशन्यश्चिकित्वान्। सृजदस्तांधृषतादिद्युमं
स्मैस्वायांदेवोदुहितरित्विषींधात्॥ १५॥ स्वऽआयस्तुभ्यंदमऽआविभातिनमोवादाशांदुशतोऽअनु
द्यून्। वधींऽअग्नेवयोऽअस्यद्विबर्हायासद्रायास्रथ्यंजुनासि॥ अग्निंविश्वाऽअभिपृक्षःसचंतेसमुद्रंन
स्रवतःसप्तयह्वीः। नजामिभिर्विचिकितेवयोनोविदादेवेषुप्रमतिंचिकित्वान्॥ आयदिषेनृपतिंतेजऽ
आनट्छुचिरेतोनिषिक्तंद्यौरभीकें। अग्निःशर्धमनवद्ययुवानंस्वाध्यंजनयत्सूदयच्च॥ मनोनयोध्वं
नःसद्यऽएत्येकःसत्रासूरोवस्वंऽईशे। राजानामित्रावरुणासुपाणीगोषुप्रियममृतंरक्षमाणा॥ मानो

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऽअग्नेसख्यापित्र्याणिप्रमर्षिष्ठाऽअभिविदुष्कविःसन् । नभोनरूपंजरिमाभिनातिपुरातस्याऽआभेश
स्तेरधीहि ॥ १६ ॥

निकाव्येतिदशर्चमष्टमंसूक्तं पराशरोग्निस्त्रिष्टुप् ॥

निकाव्यावेधसःशश्वतस्कर्हस्तेदधानोनर्यापुरूणि । अग्निर्भुवद्रयिपतीरयीणांसत्राचक्राणोऽअमृतानि
विश्वा ॥ अस्मेवत्संपरिषंतंनविंदन्निच्छंतोविश्वेऽअमृताऽअमूराः । श्रमयुवःपद्व्योधियंधास्तस्थुःपदे
परमेचार्वग्नेः ॥ तिस्रोयदग्नेशरदस्त्वामिच्छुचिंघृतेनशुचयःसपर्यान् । नामानिचिद्दधिरेयज्ञियान्यसूदयं
ततन्वंःसुजाताः ॥ आरोदसीबृहतीवेविदानाःप्ररुद्रियाजभ्रिरेयज्ञियासः । विदन्मतोनेमधिताचिकि
त्वानग्निंपदेपरमेतस्थिवांसं ॥ संजानानाऽउपसीदन्नभिज्ञुपत्नीवंतोनमस्यैंनमस्यन् । रिरिक्वांसस्तन्वंःकृ
ण्वतस्वाःसखासख्युर्निमिषिरक्षमाणाः ॥ १७ ॥ त्रिःसप्तयज्ञुह्यानित्वेऽइत्पदाविदन्निहितायज्ञियासः ।
तेभीरक्षंतेऽअमृतंसजोषाःपशूञ्चस्थातॄञ्चरथंचपाहि ॥ विद्वाँऽअग्नेवयुनानिक्षितीनांव्यानुषक्छुरुधो

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

जीवसेधाः । अंतर्विद्वाँऽअध्वनोदेवयानानतंद्रोदूतोऽअभवोहविर्वाट् ॥ स्वाध्योदिवऽआसप्तयह्वीरा
योदुरोव्यृतज्ञाऽअजानन् । विदज्ञव्यंसरमाद्हळमूर्वंयेनानुकंमानुषीभोजतेविट् ॥ आयेविश्वास्वपत्या
नितस्थुःकृण्वानासोऽअमृतत्वायगातुं । महामहद्भिःपृथिवीवितस्थेमातापुत्रैरदितिर्धायसेवेः ॥ अधि
श्रियंनिदधुश्चारुमस्मिन्दिवोयदक्षीऽअमृताऽअकृण्वन् । अधक्षरंतिसिंधवोनसृष्टाःप्रनीचीरग्नेऽअरुषी
रजानन् ॥ १८ ॥

रयिर्नेतिदशर्चं नवमंसूक्तं पराशरोग्निस्त्रिष्टुप् ॥

रयिर्नयःपितृवित्तोवयोधाःसुप्रणीतिश्चिकितुषोनशासुः ॥ स्योनशीरतिथिर्नप्रीणानोहोतेवसन्नविधतोवितारीत् ॥ देवोनयःसवितासत्यमन्माक्रत्वानिपातिवृजनानिविश्वा ॥ पुरुप्रशस्तोऽअमतिर्नसत्यऽआत्मेवशेवोदिधिषायोभूत् ॥ देवोनयःपृथिवींविश्वधायाऽउपक्षेतिहितमित्रोनराजा ॥ पुरःसदःशर्मसदोनवीराऽअनवद्यापतिंजुष्टेवनारी । तंत्वानरोदमआनित्यमिद्धमग्नेसचेतक्षितिषुध्रुवासु । अधिद्यु

॥ ४३ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

न्नंनिदंधुभूर्यंस्मिन्भवांविश्वायुंधुरुणोरयीणां ॥ विपृक्षोंऽअग्नेमघवांनोऽअश्युर्विसूरयोददंतोविश्वमायुंः।
सनेमवाजंसमिथेष्वर्योभागंदेवेषुश्रवंसेदधानाः ॥१९॥ ऋतस्यहिधेनवोंवावशानाःस्मदूधीःपीपयंतद्युभक्ताः।परावतंःसुमतिंभिक्षमाणाविसिंधवःसमयांसस्रुरद्रिं ॥ त्वेऽअग्नेसुमतिंभिक्षमाणादिविश्रवोंदधिरेयज्ञियासः। नक्तांचचक्रुरुषसाविरूपेकृष्णंचवर्णंमरुणंचसंधुः ॥ यान्त्रायेमर्तान्त्सुषूदोऽअग्नेतेस्यामममघवानोवयंच। छायेवविश्वंभुवनंसिसक्ष्यापप्रिवान्त्रोदसीऽअंतरिक्षं ॥ अर्वद्भिरग्नेऽअर्वतोनृभिर्नृन्वीरैर्वीरान्वनुयामावोतीः। ईशानासःपितृवित्तस्यरायोविसूर्यंःशतहिमानोऽअश्युः॥एतातेऽअग्नऽउचथानिवेधोजुष्टानिसंतुमनसेहृदेच। शकेमरायःसुधुरोयमंतेधिश्रवोदेवभक्तंदधानाः ॥२०॥ इतिप्रथमे मण्डले द्वादशोनुवाकः ॥

त्रयोदशेनुवाके एकादशसूक्तानि तत्र उपप्रयन्तइतिनवर्चं प्रथमंसूक्तं राहूगणोगोतमोग्निर्गायत्री ॥

उपप्रयंतोऽअध्वरंमंत्रंवोचेमाग्नये । आरेऽअस्मेचंशृण्वते ॥ यःस्नीहितीषुपूर्व्यःसंजग्मानासुकृष्टिषु

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

षुं । अरंक्षद्दाशुषेगयं ॥ उतब्रुवंतुजंतवऽउद्ग्निर्वृत्रहाजनि । धनंजयोरणेरणे ॥ यस्यदूतोऽअसिक्षयेवे षिंहव्यानिवीतये । दस्मत्कृणोष्यध्वरम् ॥ तमित्सुहव्यमंगिरःसुदेवंसहसोयहो । जनांऽआहुःसुबर्हिषं ॥ २१ ॥ आचवहांसितांऽइहदेवाँऽउपप्रशस्तये । हव्यासुश्चंद्रवीतये ॥ नयोरुपब्दिरश्व्यःशृण्वेरथस्य कच्चन । यदग्नेयासिदूत्यं ॥ त्वोतोवाज्यहयोभिपूर्वस्मादपरः । प्रदाश्वाँऽअग्नेऽअस्यात् ॥ उतद्युम त्सुवीर्यंबृहदग्नेविवाससि । देवेभ्योदेवदाशुषे ॥ २२ ॥

जुषस्वेतिपंचर्चं द्वितीयंसूक्तं गोतमोऽग्निर्गायत्री ॥

जुषस्वसप्रथस्तमंवचोदेवप्सरस्तमं । हव्याजुह्वानऽआसनि ॥ अथातेऽअंगिरस्तमाग्नेवेधस्तमप्रियं । वोचेमब्रह्मसानसि ॥ कस्तेजामिर्जनानामग्नेकोदाश्वध्वरः । कोहकस्मिन्नसिश्रितः ॥ त्वंजामिर्ज नानामग्नेमित्रोऽअसिप्रियः । सखासखिभ्यऽईड्यः ॥ यजानोमित्रावरुणायजादेवाँऽऋतंबृहत् । अग्नेय क्षिस्वंदमे ॥ २३ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

कातइतिपंचर्चं तृतीयंसूक्तं गोतमोग्निस्त्रिष्टुप् ॥

कातऽउपेतिमनसोवरायभुवदग्नेशंतमाकामंनीषा । कोवांयज्ञैःपरिदक्षंतऽआपकेनवातेमनसादाशेम । एह्यग्नऽइहहोतानिषीदादब्धःसुपुरऽएताभवानः । अवतांत्वारोदसीविश्वमिन्वेयजामहेसौमनसायदेवान् ॥ प्रसुविश्वान्त्रक्षसोधक्ष्यग्नेभवायज्ञानामभिशस्तिपावा । अथावहसोमपतिंहरिभ्यामातिथ्यमस्मैचकृमासुदानवे ॥ प्रजावतावर्चसावह्निरासाचहुवेनिचसत्सीहदेवैः । वेषिहोत्रमुतपोत्रंयजत्रबोधिप्रयंतर्जनितर्वसूनां ॥ यथाविप्रस्यमनुषोहविर्भिर्देवाँऽअयजःकविभिःकविःसन् । एवाहोतःसत्यतरत्वमद्याग्नेमंद्रयाजुह्वायजस्व ॥ २४ ॥

कथादाशेमेतिपंचर्चं चतुर्थंसूक्तं गोतमोग्निस्त्रिष्टुप् ॥

कथादाशेमाग्नयेकास्मैदेवजुष्टोच्यतेभामिनेगीः । योमर्त्येष्वमृतऽऋतावाहोतायजिष्ठऽइन्कृणोतिदेवान् ॥ योऽअध्वरेषुशंतमऽऋतावाहोतातमूनमोभिराकृणुध्वं । अग्निर्यद्वेर्मर्तायदेवान्त्सचाबोधातिमनं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सायजाति ॥ सहिक्रतुःसमर्यःससाधुर्मित्रोनभूदद्भुतस्यरथीः । तंमेधेषुप्रथमंदेवयंतीर्विशउपब्रुवतेदुस्म मारीः॥ सनोनृणांनृतंमोरिशादाऽअग्निर्गिरोवंसावेतुधीतिं । तनाचयेमघवानःशविष्ठावाजंप्रसूताऽइषयंतमन्मं ॥ एवाग्निर्गोतमेभिऽऋतावाविप्रेभिरस्तोष्टजातवेदाः। सऽएषुद्युम्नंपीपयत्सवाजंसपुष्टिंयातिजोषमाचिकित्वान् ॥ २५ ॥

अभित्वेतिपंचर्चं पंचमंसूक्तं गोतमोऽग्निर्गायत्री ॥

अभित्वागोतंमागिराजातंवेदोविचर्षणे ॥ द्युम्नैरभिप्रणोनुमः ॥ तमुत्वागोतंमोगिरारायस्कामोदुवस्यति । द्युम्नैरभिप्रणोनुमः ॥ तमुत्वावाजसातंममंगिरस्वद्धवामहे । द्युम्नैरभिप्रणोनुमः ॥ तमुत्वावृत्रहंतंमंयोदस्यूँरवधूनुषे । द्युम्नैरभिप्रणोनुमः ॥ अवोचामरहूंगणाऽअग्नयेमधुमद्वचः । द्युम्नैरभिप्रणोनुमः ॥ २६ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

हिरण्यकेशइतिद्वादशर्चं षष्ठसूक्तं गोतमोऽग्निर्गायत्री आद्यौतृचौ त्रैष्टुभौष्णिहौ ॥

आद्यस्तृचोमध्यमोऽग्निःपार्थिवोवा ॥

हिरण्यकेशोरजसोविसारेहिर्धुनिर्वातऽइवध्रजीमान् । शुचिभ्राजाऽउषसोनवेदायशस्वतीरपस्युवो
नसत्याः । आतेसुपर्णाऽअमिनंतँऽएवैःकृष्णोनोनाववृषभोयदीदं । शिवाभिर्नस्यमानाभिरागात्पतँ
तिमिहःस्तनयँत्यभ्रा ॥ यदीमृतस्यपयसापियानोनयन्नृतस्यपथिभीरजिष्ठैः । अर्यमामित्रोवरुणःप
रिज्मात्वचंपृंचन्त्युपरस्ययोनौ । अग्नेवाजस्यगोमतऽईशानःसहसोयहो । अस्मेधेहिजातवेदोमहिश्र
वः ॥ सऽइधानोवसुष्कविरग्निरीळेन्योगिरा । रेवदस्मभ्यंपुर्वणीकदीदिहि ॥ क्षपोराजन्नुतत्मनाग्नेव
स्तोरुतोषसः । सतिग्मजंभरक्षसोदहप्रति ॥२७॥ अवानोऽअग्नऽऊतिभिर्गायत्रस्यप्रभर्मणि । विश्वा
सुधीषुवँद्य ॥ आनोऽअग्नेरयिंभरसत्रासाहंवरेण्यं ॥ विश्वासुपृत्सुदुष्टरँ ॥ आनोऽअग्नेसुचेतुनारयिंवि
श्वायुपोषसं ॥ माडीकंधेहिजीवसे ॥ प्रपूतास्तिग्मशोचिषेवाचोगोतमाग्नये । भरस्वसुम्नयुर्गिरः ॥ यो

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नोऽअग्नेभिदासत्यंतिदूरेपदीष्टसः । अस्माकमिद्बृधेभव ॥ सहस्राक्षोविचर्षणिरग्नीरक्षांसिसेधति । हो तागृणीतऽउक्थ्यः ॥ २८ ॥

इत्थाहीतिषोळशर्चं सप्तमंसूक्तं गोतमइन्द्रोन्त्यादध्यङ्मनुरथर्वाच पंक्तिः ॥

इत्थाहिसोमऽइन्मदेब्रह्माचकारवर्धनं । शविष्ठवज्रिन्नोजसापृथिव्यानिःशशाऽअहिमर्चन्ननुस्वराज्यं॥ सत्वामदवृषामदःसोमःश्येनाभृतःसुतः । येनावृत्रंनिरद्भ्योजघंथवज्रिन्नोजसार्चन्ननुस्वराज्यं ॥ प्रह्यभीं हिधृष्णुहिनतेवज्रोनियंसते । इंद्रंनमंहितेशवोहनोवृत्रंजयाऽअपोर्चन्ननुस्वराज्यं ॥ निरिंद्रभूम्याऽअधिवृत्रंजघंथनिर्दिवः । सृजामरुत्वतीरवंजीवधन्याऽइमाऽअपोर्चन्ननुस्वराज्यं ॥ इंद्रोवृत्रस्यदोधतःसानुंवज्रेणहीळितः । अभिक्रम्यावजिघ्नतेपःसर्मायचोदयन्नर्चन्ननुस्वराज्यं ॥ २९ ॥ अधिसानौनिजिघ्नते वज्रेणशतपर्वणा । मंदानऽइंद्रोऽअंधसःसखिभ्योगातुमिच्छत्यर्चन्ननुस्वराज्यं ॥ इंद्रतुभ्यमिदद्रिवोनु तंवज्रिन्वीर्यं । यद्वृत्रंमायिनंमृगंतमुत्वंमाययावधीरर्चन्ननुस्वराज्यं ॥ वितेवज्रासोऽअस्थिरन्नवातिं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नाव्या३अनु। महत्तऽइंद्रवीर्यंबाह्वोस्तेबलंहितमर्चन्ननुस्वराज्यं॥ सहस्रंसाकमर्चतपरिष्ठोभतविंशतिः। शतैनमन्वनोनवुरिंद्रायब्रह्मोद्यतमर्चन्ननुस्वराज्यं॥ इंद्रोवृत्रस्यतविषींनिरहन्सहसासहः। महत्तदस्य पौंस्यंवृत्रंजघन्वाँऽअसृजदर्चन्ननुस्वराज्यं॥ ३०॥ इमेचित्तवमन्यवेवेपेतेभियसामही। यदिंद्रवज्रिन्नोजसावृत्रंमरुत्वाँऽअवधीरर्चन्ननुस्वराज्यं॥ नवेपसानतन्यतेंद्रंवृत्रोविबीभयत्। अभ्येनंवज्रेऽआयसः सहस्रंभृष्टिरायतार्चन्ननुस्वराज्यं॥ यद्वृत्रंतवचाशनिंवज्रेणसमयोधयः। अहिमिंद्रजिघांसतोदिवितेबद्बधेशवोर्चन्ननुस्वराज्यं॥ अभिष्टनेतेऽअद्रिवोयत्स्थाजगंचरेजते। त्वष्टाचित्तवमन्यवऽइंद्रवेविज्यतेभियार्चन्ननुस्वराज्यं॥ नहिनुयादधीमसीद्रंकोवीर्यापरः॥ तस्मिन्नृम्णमुतक्रतुंदेवाऽओजौसिसंदधुरर्चन्ननुस्वराज्यं॥ यामथर्वामनुष्पिताद्ध्यङ्धियमत्नत। तस्मिन्ब्रह्माणिपूर्वथेंद्रऽउक्थासमग्मतार्चन्ननुस्वराज्यं॥ ३१॥ इतिप्रथमाष्टकेपंचमोऽध्यायः॥ ५॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

इन्द्रोनवोपोषुषड्जगत्यन्तमश्वावतिजागतमसाविंविंशतिः षळनुष्टुभऔष्णिहपांक्तगायत्रत्रैष्टुभास्तृचाः प्रगा थः प्रयेद्वादशमारुतंह पंचम्यन्त्येत्रिष्टुभौ मरुतोदशगायत्रं प्रत्वक्षसःषड्जागत माविद्युन्मद्भिराद्यांत्येप्रस्तारं पंक्ती पञ्चमीविराड्रूपानोदशवैश्वदेवंतु पञ्चाद्याः सप्तमीचजगत्यः षष्ठीविराट्स्थान ऋजुनीतीनव गायत्र मंत्यानुष्टुप् त्वंसोमन्यधिका सौम्यं पञ्चम्यादिगायत्र्योद्वादशोष्णिक् चैताउत्याव्यूनोषस्यंचतुर्जगत्यादिषळु ष्णिगंतं तृचोंत्यआश्विनोग्नीषोमौ द्वादशाग्नीषोमीयमाद्यास्तिस्रोनुष्टुभ उपांत्यास्तिस्रोगायत्र्योष्टमीजगती वेमंषोळश कुत्सआग्नेयंतद्वित्रिष्टुबंतं पूर्वोदेवास्त्रयःपादादेवास्तन्नोमित्रोर्धर्चोलिंगोक्तदेवतो यद्दैवत्यंवा सूक्तम् ॥ ६ ॥

इन्द्रोमदायेतिनवर्चमष्टमंसूक्तं गोतमइन्द्रःपंक्तिः ॥

इंद्रोमदायवावृधेशवसेवृत्रहानृभिः। तमिन्महत्स्वाजिषूतेमभैंहवामहेसवाजेषुप्रनोविषत् ॥ असिहि वीरसेन्योसिभूरिपरादादिः। असिदभ्रस्यचिद्बृधोयजमानायशिक्षसिसुन्वतेभूरितेवसु ॥ यदुदीरतऽआ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

जयोधृष्णवेधीयतेधना। युक्ष्वामद्च्युताहरीकंहनःकंवसौदधोस्माँऽइंद्रवसौदधः॥ऋत्वामहाँऽअनुष्वधं
भीमऽआवावृधेशवः। श्रियऽऋष्वऽउपाकयोर्निशिप्रीहरिवान्दधेहस्तयोर्वज्रमायसं॥ आपप्रौपार्थिवं
रजोबद्बधेरोचनादिवि। नत्वावाँऽइंद्रकश्चननजातोनजनिष्यतेतिविश्वंववक्षिथ ॥ १ ॥ योऽअर्योमर्तं
भोजनंपरादर्दातिदाशुषे। इंद्रोऽअस्मभ्यंशिक्षतुविभंजाभूरितेवसुभक्षीयतवराधसः ॥ मदेमदेहिनोद्
दिर्यूथागवामृजुक्रतुः। संगृभायपुरूशतोभयाहस्त्यावसुशिशीहिरायऽआभर ॥ मादयस्वसुतेसचाशवे
सेशूरराधसे। विद्माहित्वापुरूवसुमुपकामान्त्ससृज्महेथानोवितामव ॥ एतेतऽइंद्रजंतवोविश्वंपुष्यं
तिवार्यं। अंतर्हिख्योजनानामर्योवेदोऽअदाशुषांतेषांनोवेदऽआभर ॥ २ ॥

उपोष्वितिषळृचं नवमंसूक्तं गोतमइन्द्रः पंक्तिरंत्याजगती ॥

उपोषुशृणुहीगिरोमघवन्मातथाऽइव। यदानःसूनृतावतःकरऽआदर्थयासऽइद्योजान्विद्रतेहरी ॥
अक्षन्नमीमदंतह्यवप्रियाऽअधूषत। अस्तोषतस्वभानवोविप्रानविष्ठयामतीयोजान्विद्रतेहरी ॥ सुसंद

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

शँत्वावयंमघवन्वंदिषीमहि। प्रनूनंपूर्णवँधुरःस्तुतोयाहि वशाँऽअनुयोजान्विंद्रतेहरी ॥ सघातंवृषणंरथ मधितिष्ठातिगोविदं। यःपात्रँहारियोजनंपूर्णमिँद्रचिकेततियोजान्विंद्रतेहरी ॥ युक्तस्तेअस्तुदक्षिणऽउ तसव्यःशंतक्रतो। तेनंजायामुपप्रियांमंदानोयाह्यंधसोयोजान्विंद्रतेहरी ॥ युनज्मितेब्रह्मणाकेशिनाहरी ऽउपप्रयाहिदधिषेगभस्त्योः। उत्त्वासुतासोरभसाऽअंमंदिषुःपूषण्वान्वज्रिन्त्समुपत्न्यांमदः ॥ ३ ॥

अश्वावतीतिषळृचं दशमंसूक्तं गोतमइन्द्रोजगती ॥

अश्वांवतिप्रथमोगोषुगच्छतिसुप्रावीरिँद्रमर्त्यस्तवोतिभिः। तमित्पृणक्षिवसुनाभवीयसासिंधुमापो यथाभितोविचेतसः ॥ आपोनदेवीरुपयंतिहोत्रियमवःपश्यंतिवितंतंयथारजः। प्राचैर्देवासःप्रणयंतिदेवयुंब्रह्मप्रियँजोषयंतेवराऽइव ॥ अधिद्वयोरदधाऽउक्थ्यँवचोयतस्रुचामिथुनायासपर्यतः। असँयत्तोव्रतेतेक्षेतिपुष्यतिभद्राशक्तिर्यजमानायसुन्वते ॥ आदंगिराःप्रथमंदधिरेवयऽइद्बाग्नयःशम्याये सुकृत्यया। सर्वंपणेःसमंविदंतभोजनमश्वावंतंगोमंतमापशुंनरः ॥ यज्ञैरथर्वाप्रथमःपथस्ततेततःसूर्यो

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

व्रतपावेनऽआजनि । आगाऽआजदुशनाकाव्यःसचायमस्यजातमृतंयजामहे ॥ बर्हिर्वायत्स्वपत्या
यंवृज्यतेकोवाश्लोकमाघोषतेदिवि । ग्रावायत्रवदंतिकारुरुक्थ्य१स्तस्येदिंद्रोंअभिपित्वेषुरण्यति ॥ ४ ॥

असावीतिविंशत्यृचमेकादशंसूक्तं गोतमइन्द्रआद्याः षळनुष्टुभऔष्णिहपाङ्क्तगायत्रत्रैष्टुभस्तृचाःप्रगाथः ॥

असाविसोमऽइंद्रतेशविष्ठधृष्णवागहि । आत्वापृणक्तिवद्रियंरजःसूर्योनरश्मिभिः ॥ इंद्रमिद्धरीवहतो
प्रतिधृष्टशवसं ॥ ऋषीणांचस्तुतीरुपयज्ञंचमानुषाणां ॥ आतिष्ठवृत्रहन्रथंयुक्तातेब्रह्मणाहरी । अर्वा
चीनंसुतेमनोग्रावाकृणोतुवग्नुना ॥ इममिंद्रसुतंपिबज्येष्ठममर्त्यंमदं । शुक्रस्यत्वाभ्यक्षरन्धाराऽऋतस्यसादने ॥ इंद्रायनूनमर्चतोक्थानिचब्रवीतन । सुताऽअमत्सुरिंदवोज्येष्ठंनमस्यतासहः ॥ ५ ॥ न
किष्ट्वद्रथीतरोहरीयदिंद्रयच्छसे । नकिष्ट्वानुमज्मनानकिःस्वश्वऽआनशे ॥ यऽएकऽइद्विदयतेवसुमतीं
यदाशुषे । ईशानोऽअप्रतिष्कुतऽइंद्रोऽअंग ॥ कदामर्तंमराधसंपदाक्षुंपमिवस्फुरत् । कदानःशुश्रवद्गिरइंद्रोऽअंग ॥ यश्चिद्धित्वाबहुभ्यऽआसुतावाँऽआविवासति । उग्रंतत्पत्यतेशवऽइंद्रोऽअंग ॥ स्वादोरि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

त्थाविंषूवतोंमध्वःपिबंतिगौर्यः । याऽइंद्रेणसयावंरीर्वृष्णामदंतिशोभसेवस्वीरनुंस्वराज्यं ॥ ६ ॥ ताऽ
अंस्यपृशनायुवःसोमंश्रीणंतिपृश्नयः । प्रियाऽइंद्रंस्यधेनवोवज्रंहिन्वंतिसायंकंवस्वीरनुंस्वराज्यं ॥ ताऽ
अंस्यनमंसासहःसपर्यंतिप्रचेतसः । व्रतान्यस्यसश्चिरेपुरूणिपूर्वचित्तयेवस्वीरनुंस्वराज्यं॥ इंद्रोदधीचोऽ
अस्थाभिर्वृत्राण्यप्रतिष्कुतः। जघानंनवतीर्नव ॥ इच्छन्नश्वस्ययच्छिरःपर्वतेष्वपश्रितं । तद्विदच्छर्यणा
वंति ॥ अत्राहगोरमन्वतनामत्वष्टुरपीच्यं। इत्थाचंद्रमसोगृहे ॥७॥ कोऽअद्ययुङ्क्तेधुरिगाऽऋतस्यशिमीं
वतोभामिनोंदुर्हणायून् । आसन्निषून्हृत्स्वसोमयोभून्यऽएंषाभृत्यामृणधत्सजीवात् ॥ कऽईषतेतुज्य
तेकोबिभायकोमंसतेसंतामिद्रंकोऽअंतिं । कस्तोकायकऽइभायोतरायेधिब्रवत्तन्वेकोजनाय ॥ कोऽ
अग्निमीट्टेहविषाघृतेनस्रुचायंजाताऽऋतुभिर्ध्रुवेभिः । कस्मैदेवाऽआवहानाशुहोमकोमंसतेवीतिहोत्रः
सुदेवः ॥ त्वमंगप्रशंसिषोद्देवःशविष्ठमर्त्यं । नत्वद्न्योमंघवन्नस्तिमर्डितेंद्रब्रवीमितेवचः ॥ मातेराधां

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सिमातंऽऊतयोवसोस्मान्कदाचनादभन् । विश्वाचनऽउपमिमीहिमानुषवसूनिचर्षणिभ्यऽआ ॥ ८ ॥
इतिप्रथममंडलेत्रयोदशोनुवाकः ॥

चतुर्दशेनुवाकेनवसूक्तानि तत्रप्रयेशुंभन्तइतिद्वादशर्चंप्रथमंसूक्तं गोतमोमरुतोजगतीपंचम्यन्त्येत्रिष्टुभौ ॥

प्रयेशुंभंतेजनयोनसप्तयोयामन्रुद्रस्यसूनवःसुदंससः । रोदसीहिमरुतश्चक्रिरेवृधेमदंतिवीराविदथेषु घृष्वयः ॥ तऽउक्षितासोमहिमानमाशतदिविरुद्रासोऽअधिचक्रिरेसदः । अचैतोऽअकैंजनयंतऽइंद्रियमधिश्रियोदधिरेपृश्निमातरः ॥ गोमातरोयच्छुभयंतेऽअंजिभिस्तनूषुशुभ्रादधिरेविरुक्मतः । बाधंतेविश्वमभिमातिनमपवर्त्मान्येषामनुरीयतेघृतं ॥ वियेभ्राजंतेसुमखासऽऋष्टिभिःप्रच्यावयंतोऽअच्युता चिदोजसा । मनोजुवोयन्मरुतोरथेष्वावृषव्रातासःपृषतीरयुग्ध्वं ॥ प्रयद्रथेषुपृषतीरयुग्ध्वंवाजेऽअद्रिमरुतोरंहयंतः । उतारुषस्यविष्यंतिधाराश्चमैंवोदभिर्व्युंदंतिभूमं ॥ आवोवहंतुसप्तयोरघुष्यदोरघुपत्वानः प्रजिगातबाहुभिः । सीदताबर्हिरुरुवःसदस्कृतंमादयध्वंमरुतोमध्वोऽअंधसः ॥ ९ ॥ तेवर्धंतस्वतवसो

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

महित्वनानाकंतस्थुरुरुचक्रिरेसदः । विष्णुर्यद्धावद्वृषणंमदच्युतंवयोनसीदन्नधिबर्हिषिप्रिये । शूराऽइ
वेद्युयुधयोनजग्मयःश्रवस्यवोनपृतनासुयेतिरे । भयंतेविश्वाभुवनामरुज्योराजानऽइवत्वेषसंदृशोनरः ।
त्वष्टायद्वज्रंसुकृतंहिरण्ययंसहस्रभृष्टिंस्वपाऽअवर्तयत् । धत्तऽइंद्रोनर्यपांसिकर्तवेहन्वृत्रंनिरपामौब्जद
र्णवं ॥ ऊर्ध्वंनुनुद्रेवतंतऽओजसादाहहाणंचिद्विभिदुर्विपर्वतं । धमंतोवाणंमरुतःसुदानवोमदेसोमस्यर
ण्यानिचक्रिरे ॥ जिह्मंनुनुद्रेवतंतयादिशासिंचन्नुत्संगोतंमायतृष्णजे । आगच्छंतीमवसाचित्रभानवः
कामंविप्रस्यतर्पयंतधामभिः ॥ यावःशर्मशशमानायसंतित्रिधातूनिदाशुषेयच्छताधि । अस्मभ्यंतानि
मरुतोवियंतरयिंनोधत्तवृषणःसुवीरं ॥ १० ॥

मरुतोयस्येतिदशर्चंद्वितीयंसूक्तं गोतमोमरुतोगायत्री ॥

मरुतोयस्यहिक्षयेपाथादिवोविमहसः । ससुगोपातमोजनः । यज्ञैर्वायज्ञवाहसोविप्रस्यवामतीनां ।
मरुतःशृणुताहवं ॥ उतवायस्यवाजिनोनुविप्रमतक्षत । सगंतागोमतिव्रजे ॥ अस्यवीरस्यबर्हिषिसुतः

॥ ५० ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सोमोदिविष्टिषु । उक्थंमदश्चशस्यते ॥ अस्यश्रोषंत्वाभुवोविश्वायश्चर्षणीरभि । सूरश्चित्सनुषीरिषः ॥ ११ ॥ पूर्वीभिर्हिददाशिमशरद्भिर्मरुतोवयं । अवोभिश्चर्षणीनां ॥ सुभगःसम्प्रयज्यवोमरुतोऽअस्तु मर्त्यः । यस्यप्रयांसिपर्षथ ॥ शशमानस्यवानरःस्वेदस्यसत्यशवसः । विदाकामस्यवेनतः ॥ यूयंतत्सत्य शवसऽआविष्कर्तमहित्वना । विध्यंताविद्युतारक्षः ॥ गूहंतागुह्यंतमोवियंतविश्वमत्रिणं । ज्योतिष्क र्तायदुश्मसि ॥ १२ ॥

प्रत्वक्षसइतिषळृचंतृतीयंसूक्तं गोतमोमरुतोजगती ॥

प्रत्वक्षसःप्रतवसोविरप्शिनोनानताऽअविथुराऽऋजीषिणः । जुष्टतमासोनृतमासोऽअंजिभिर्व्यानज्रेकेचिदुस्राऽइवस्तृभिः ॥ उपह्वरेषुयदचिध्वंययिंवयंऽइवमरुतःकेनचित्पथा । श्रोतंतिकोशाऽउपवोरथेष्वाघृतमुक्षतामधुवर्णमर्चते ॥ प्रैषामज्मेषुविथुरेवरेजतेभूमिर्यामेषुयद्ध्वयुंजतेशुभे । तेक्रीळयोधुनयो भ्राजदृष्टयःस्वयंमहित्वंपनयंतधूतयः ॥ सहिस्वसृत्पृषदश्वोयुवागणोऽयाऽईशानस्तविषीभिरावृतः ।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

असिसत्यऽऋणयावानेद्योस्याधियःप्रावितावृषागणः ॥ पितुःप्रत्नस्यजन्मनावदामसिसोमस्यजिह्वा प्रजिगातिचक्षसा । यद्दीमिद्रंशम्यृक्वाणऽआशतादिन्नामानियज्ञियानिदधिरे ॥ श्रियसेकंभानुभिःसं मिमिक्षिरेतेरश्मिभिस्तऽऋक्वभिःसुखादयः । तेवाशीमंतऽइष्मिणोऽअभीरवोविद्रेप्रियस्यमारुतस्य धाम्नः ॥ १३ ॥

अ० १ अ० ६

आविद्युन्मद्भिरितिषळृचंचतुर्थंसूक्तं गोतमोमरुतस्त्रिष्टुप् आद्यान्त्येप्रस्तारपंक्तीपंचमीविराड्रूपा ॥

आविद्युन्मद्भिर्मरुतःस्वर्कैरर्येभिर्यातऽऋष्टिमद्भिरश्वपर्णैः । आवर्षिष्ठयानऽइषावयोनपन्नतासुमायाः ॥ तेरुणेभिर्वरमापिशंगैःशुभेकंयांतिरथतूर्भिरश्वैः । रुक्मोनचित्रःस्वधितीवान्पव्यारथस्यजंघनंतभूमं ॥ श्रियेकंवोऽअधितनूषुवाशीर्मेधावनानकृणवंतऽऊर्ध्वा । युष्मभ्यंकंमरुतःसुजातास्तुविद्युम्नासोधनयंतेऽअद्रिं ॥ अहानिगृध्राःपर्यावऽआगुरिमांधियंवार्कार्यांचदेवीं ॥ ब्रह्मकृण्वंतोगोतमासोऽअर्कैरूर्ध्वंनुनुद्रऽउत्साधिंपिबध्यै ॥ एतत्त्यन्नयोजनमचेतिसस्वर्हयन्मरुतोगोतमोवः । पश्यन्हि

॥५१॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

रण्यचक्रानयोर्दंष्ट्रान्विधावतोवराहून् ॥ एषास्यावोमरुतोनुभर्त्रीप्रतिष्टोभतिवाघतोनवाणी । अस्तो भयद्वृथासामनुस्वधांगभस्त्योः ॥ १४ ॥

आनोभद्राइतिदशर्चैपंचमंसूक्तं गोतमोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप्आद्यापंचमीसप्तमीच जगत्यःषष्ठीविराट्स्थाना ॥

आनोभद्राःक्रतवोयंतुविश्वतोदब्धासोऽअपरीतासऽउद्भिदः । देवानोयथासदमिद्वृधेऽअसन्नप्रायुवोरक्षितारोदिवेदिवे ॥ देवानांभद्रासुमतिर्ऋजूयतांदेवानांरातिरभिनोनिवर्ततां । देवानांसख्यमुपसेदिमावयंदेवानऽआयुःप्रतिरंतुजीवसे ॥ तान्पूर्वयानिविदाहूमहेवयंभगंमित्रमदितिंदक्षमस्रिधं । अर्यमणंवरुणंसोममश्विनासरस्वतीनःसुभगामयस्करत् ॥ तन्नोवातोमयोभुवातुभेषजंतन्मातापृथिवीतत्पिताद्यौः । तद्ग्रावाणःसोमसुतोमयोभुवस्तदश्विनाशृणुतंधिष्ण्यायुवं ॥ तमीशानंजगतस्तस्थुषस्पतिंधियंजिन्वमवसेहूमहेवयं । पूषानोयथावेदसामसद्वृधेरक्षितापायुरदब्धःस्वस्तये ॥ १५ ॥ स्वस्तिनऽइंद्रोवृद्धश्रवाःस्वस्तिनःपूषाविश्ववेदाः । स्वस्तिनस्तार्क्ष्योऽअरिष्टनेमिःस्वस्तिनोबृहस्पतिर्दधा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नु ॥ वृषदश्वामरुतःपृश्निमातरःशुभंयावानोविदथेषुजग्मयः । अग्निजिह्वामनवःसूरचक्षसोविश्वे नोदेवाऽअवसागमन्निह ॥ भद्रंकर्णेभिःशृणुयामदेवाभद्रंपश्येमाक्षभिर्यजत्राः । स्थिरैरंगैस्तुष्टुवांस स्तनूभिर्व्यशेमदेवहितंयदायुः ॥ शतमिन्नुशरदोऽअंतिदेवायत्रानश्चक्राजरसंतनूनां । पुत्रासोयत्र पितरोभवंतिमानोमध्यारीरिषतायुर्गंतोः ॥ अदितिर्द्यौरदितिरंतरिक्षमदितिर्मातासपितासपुत्रः । विश्वेदेवाऽअदितिःपंचजनाऽअदितिर्जातमदितिर्जनित्वं ॥ १६ ॥

ऋजुनीतीनइतिनवर्चंषष्ठंसूक्तं गोतमोविश्वेदेवागायत्री अन्त्यानुष्टुप् ॥

ऋजुनीतीनोवरुणोमित्रोनयतुविद्वान् । अर्यमादेवैःसजोषाः ॥ तेहिवस्वोवसवानास्तेऽअप्रमूराम होभिः । व्रतारक्षंतेविश्वाहा ॥ तेऽअस्मभ्यंशर्मयंसन्नमृतामर्त्येभ्यः । बाधमानाऽअपद्विषः ॥ विनःपथःसुवितायचियंत्विंद्रोमरुतः । पूषाभगोवंद्यासः ॥ उतनोधियोगोऽअग्राःपूषन्विष्णवेवया वः । कर्तानःस्वस्तिमतः ॥१७॥ मधुवाताऽऋतायतेमधुक्षरंतिसिंधवः । माध्वीर्नःसंत्वोषधीः ॥ मधु

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नक्तमुतोषसोमधुमत्पार्थिवꣳरजः । मधुद्यौरस्तुनः पिता ॥ मधुमान्नोवनस्पतिर्मधुमाँऽअस्तुसूर्यः । माध्वीर्गावोभवन्तुनः ॥ शंनोमित्रःशंवरुणःशंनोभवत्वर्यमा । शंनऽइंद्रोबृहस्पतिःशंनोविष्णुरुरुक्रमः ॥ १८ ॥

त्वंसोमइतित्रयोविंशत्यृचंसप्तमंसूक्तं गोतमःसोमस्त्रिष्टुप् पंचम्यादिद्वादशगायत्र्यः सप्तदश्युष्णिक् ॥

त्वंसोमप्रचिकितोमनीषात्वंरजिष्ठमनुनेषिपंथां । तवप्रणीतीपितरोनऽइंदोदेवेषुरत्नमभजन्तधीराः ॥ त्वंसोमक्रतुभिःसुक्रतुर्भूस्त्वंदक्षैःसुदक्षोविश्ववेदाः । त्वंवृषावृषत्वेभिर्महित्वाद्युम्नेभिर्द्युम्न्यभवोनृचक्षाः ॥ राज्ञोनुतेवरुणस्यव्रतानिबृहद्गभीरंतवसोमधाम ॥ शुचिष्ट्वमसिप्रियोनमित्रोदक्षायोऽअर्यमेवासि सोम ॥ यातेधामानिदिवियापृथिव्यांयापर्वतेष्वोषधीष्वप्सु । तेभिर्नोविश्वैःसुमनाऽअहेळन्राजन्त्सोमप्रतिहव्यागृभाय ॥ त्वंसोमासिसत्पतिस्त्वंराजोतवृत्रहा । त्वंभद्रोऽअसिक्रतुः ॥ १९ ॥ त्वंचसोमनोवशोजीवातुंनमरामहे । प्रियस्तोत्रोवनस्पतिः ॥ त्वंसोममहेभगंत्वंयूनऽऋतायते । दक्षंदधासिजीवसे ॥

105

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

त्वंनःसोमविश्वतोरक्षाराजन्नघायतः । नरिष्येत्वावतःसखा ॥ सोमयास्तेमयोभुवऽऊतयःसंतिदाशुषे । ताभिर्नोविताभव ॥ इमंयज्ञमिदंवचोजुजुषाणऽउपागहि । सोमत्वंनोवृधेभव ॥ २० ॥ सोमगीर्भिष्ट्वा वयंवर्धयामोवचोविदः । सुमृळीकोनऽआविश ॥ गयस्फानोऽअमीवहावसुवित्पुष्टिवर्धनः । सुमित्रःसोमनोभव ॥ सोमरारंधिनोहृदिगावोनयवसेष्वा । मर्यऽइवस्वऽओक्ये ॥ यःसोमसख्येतवरारणद्देवमर्त्यः । तंदक्षःसचतेकविः ॥ उरुष्याणोऽअभिशस्तेःसोमनिपाह्यंहसः । सखासुशेवऽएधिनः ॥ २१ ॥ आप्यायस्वसमेतुतेविश्वतःसोमवृष्ण्यं । भवावाजस्यसंगथे ॥ आप्यायस्वमदिन्तमसोमविश्वेभिरंशुभिः ॥ भवानःसुश्रवस्तमःसखावृधे ॥ संतेपयांसिसमुयंतुवाजाःसंवृष्ण्यान्यभिमातिषाहः । आप्यायमानोऽअमृतायसोमदिविश्रवांस्युत्तमानिधिष्व ॥ यातेधामानिहविषायजंतिताते विश्वापरिभूरस्तुयज्ञं । गयस्फानःप्रतरणःसुवीरोवीरहाप्रचरासोमदुर्यान् ॥ सोमोधेनुंसोमोऽअर्वंतमाशुंसोमोवीरंकर्मण्यंददाति । सादन्यंविदथ्यंसभेयंपितृश्रवणंयोददाशदस्मै ॥ २२ ॥ अषाळ्हंयुत्सुपृतनासुपप्रिंस्वर्षामप्सांवृजनस्यगोपां ।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

भरेषुजांसुक्षितिंसुश्रवसंजयंतंत्वामनुमदेमसोम ॥ त्वमिमाऽओषधीःसोमविश्वास्त्वमपोऽअजनयस्त्वं गाः । त्वमाततंथोर्वंतरिक्षंत्वंज्योतिषावितमोववर्थ ॥ देवेननोमनसादेवसोमरायोभागंसहसावन्नभि युध्य । मात्वातनदीशिषेवीर्यस्योभयेभ्यःप्रचिकित्सागविष्टौ ॥ २३ ॥

एताउत्याइत्यष्टादशर्चमष्टमंसूक्तं गोतमउषाअन्त्यस्तृचआश्विनस्त्रिष्टुप् आद्याश्चतस्रोजगत्यन्त्याःषळुष्णिहः ॥

एताऽउत्याऽउषसःकेतुमक्रतपूर्वेऽअर्धेरजसोभानुमंजते। निष्कृण्वानाऽआयुधानीवधृष्णवःप्रतिगावो रुषीर्यंतिमातरः ॥ उदपप्तन्नरुणाभानवोवृथास्वायुजोऽअरुषीर्गाऽअयुक्षत । अक्रन्नुषासोव्युनानिपूर्वथारुशंतंभानुमरुषीरशिश्रयुः॥ अचैतिनारीरपसोनविष्टिभिःसमानेनयोजनेनापरावतः। इषंवहंतीः सुकृतेसुदानवेविश्वेदहयजमानायसुन्वते ॥ अधिपेशांसिवपतेनृतूरिवापोर्णुतेवक्षऽउस्रेवबर्जहं । ज्योतिर्विश्वस्मैभुवनायकृण्वतीगावोनव्रजंव्यू १ षाऽआवर्तमः ॥ प्रत्यचींरुशदस्याऽअदर्शिवितिष्ठतेबाधते कृष्णमभ्वं । स्वरुंनपेशोविदथेष्वंजंचित्रंदिवोदुहितामानुमश्रेत ॥ २४ ॥ अतारिष्मतमसस्पारम्

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

स्योषाऽउच्छंतीवयुनाकृणोति। श्रियेछंदोनसंयतेविभातीसुप्रतीकासौमनसायाजीगः॥ भास्वतीनेत्री सूनृतानांदिवस्तंवेदुहितागोतमेभिः। प्रजावंतोनृवतोऽअश्वबुध्यानुषोगोऽअग्राँऽउपमासिवाजान्॥ उषस्तमश्यांयशसंसुवीरंदासप्रवर्गंरयिमश्वबुध्यं। सुदंससाश्रवसायाविभासिवाजप्रसूतासुभगेबृहंतं॥ विश्वानिदेवीभुवनाभिचक्ष्याप्रतीचीचक्षुरुर्वियाविभाति। विश्वंजीवंचरसेबोधयंतीविश्वस्यवाचमविदन्मनायोः। पुनःपुनर्जायमानापुराणीसमानंवर्णमभिशुंभमाना। श्वघ्नीवंकृत्नुर्विजऽआमिनानामर्तस्यदेवीजरयंत्यायुः॥ २५॥ व्यूर्वतीदिवोऽअंताँऽअबोध्यपस्वसारंसनुतर्युयोति। प्रमिनतीमनुष्यायुगानियोषाजारस्यचक्षसाविभाति॥ पशून्नचित्रासुभगाप्रथानासिंधुर्नक्षोदऽउर्वियाव्यश्वैत्। अमिनतीदैव्यानिव्रतानिसूर्यस्यचेतिरश्मिभिर्दृशाना॥ उषस्तच्चित्रमाभरासमभ्यंवाजिनीवति। येनतोकंचतनयंचधामहे॥ उषोऽअद्येहगोमत्यश्वावतिविभावरि। रेवदस्मेव्युच्छसूनृतावति॥ युक्ष्वाहिवाजिनीवत्यश्वाँऽअद्यारुणाँऽउषः। अथानोविश्वासौभगान्यावह॥ २६॥ अश्विनावर्तिरस्मदागोमद्दस्राहिरण्य

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वत् । अर्वाग्रथंसमनसानियच्छतं ॥ यावित्थाश्लोकमादिवोज्योतिर्जनायचक्रथुः । आनऽऊर्जंवहतमश्विनायुवं ॥ एहदेवामयोभुवादस्राहिरण्यवर्तनी । उषर्बुधोवहंतुसोमपीतये ॥ २७ ॥

अग्नीषोमावितिद्वादशर्चैनवमंसूक्तं गोतमोग्नीषोमौत्रिष्टुप् आद्यास्तिस्रोनुष्टुभोष्टमीजगतीवानवम्यादितिस्रोगायत्र्यः ॥

अग्नीषोमाविमंसुमेशृणुतंवृषणाहवं । प्रतिसूक्तानिहर्यतंभवतंदाशुषेमयः ॥ अग्नीषोमायोऽअद्यवामिदंवचःसपर्यति । तस्मैधत्तंसुवीर्यंगवांपोषंस्वश्व्यं ॥ अग्नीषोमायऽआहुतिंयोवांदाशाद्धविष्कृतिं । सप्रजयासुवीर्यंविश्वमायुर्व्यश्नवत् ॥ अग्नीषोमाचेतितद्वीर्यंवांयदमुष्णीतमवसंपणिंगाः । अवातिरतंबृसंयस्यशेषोविंदतंज्योतिरेकंबहुभ्यः ॥ युवमेतानिदिविरोचनान्यग्निश्चसोमसक्रतूऽअधत्तं । युवंसिंधूँरभिशस्तेरवद्यादग्नीषोमावमुंचतंगृभीतान् ॥ आन्यंदिवोमातरिश्वाजभारामंथ्नादन्यंपरिश्येनोऽअद्रेः । अग्नीषोमाब्रह्मणावावृधानोरुंयज्ञायचक्रथुरुलोकं ॥ २८ ॥ अग्नीषोमाहविषःप्रस्थितस्यवीतंहर्यतंवृषणाजुषेथां । सुशर्माणास्ववसाहिभूतमथाधत्तंयजमानायशंयोः ॥ योऽअग्नीषोमाहविषासपर्याद्देवद्री

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

चामनसायोघृतेन । तस्यव्रतंरक्षतंपातमंहसोविशेजनायमहिशर्मयच्छतं ॥ अग्नीषोमासवेदसासहूती
वनतंगिरः । संदेवत्राबभूवथुः ॥ अग्नीषोमावनेनावांयोवांघृतेनदाशति । तस्मैदीदयतंबृहत् ॥ अग्नी
षोमाविमानिनोयुवंहव्याजुजोषतं । आयातमुपनःसचा ॥ अग्नीषोमापिपृतमर्वतोनऽआप्यायंतामुस्त्रि
याहव्यसूदः । अस्मेबलानिमघवत्सुधत्तंकृणुतंनोऽअध्वरंश्रुष्टिमंतं ॥ २९ ॥ ॥ इतिप्रथमेमण्डलेचतु
र्दशोनुवाकः ॥

पञ्चदशेनुवाकेद्वादशसूक्तानि तत्रइमंस्तोममितिषोळशर्चंप्रथमंसूक्तं आङ्गिरसःकुत्सोग्निःपूर्वोदेवास्त्रयः
पादाविश्वेदेवास्तन्नोमित्रइत्यर्धचोंमित्रावरुणादितिसिन्धुपृथिवीद्युदेवत्योग्निर्वाजगत्यन्त्येत्रिष्टुभौ ॥

इमंस्तोममर्हतेजातवेदसेरथमिवसंमहेमामनीषया । भद्राहिनःप्रमतिरस्यसंसद्यग्नेसख्येमारिषामा
वयंतव ॥ यस्मैत्वमायजसेससाधत्यनर्वाक्षेतिदधतेसुवीर्यं । सतूतावनैनमश्नोत्यंहतिरग्नेसख्येमारि
षामावयंतव ॥ शकेमत्वासमिधंसाधयाधियस्त्वेदेवाहविरदंत्याहुतं । त्वमादित्याँआवहतान्ध्यू१

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

श्मस्यग्नेसख्येमारिषामावयंतवं ॥ भरामेध्मंकृणवामाहुर्वींषितेचितयंतःपर्वणापर्वणावयं । जीवातवेप्रतरंसाधयाधियोग्नेसख्येमारिषामावयंतवं ॥ विशांगोपाऽअस्यचरंतिजंतवोद्विपच्चयदुतचतुष्पदक्तुभिः । चित्रःप्रकेतऽउषसोमहाँऽअस्यग्नेसख्येमारिषामावयंतवं ॥ ३० ॥ त्वमध्वर्युरुतहोतासिपूर्व्यःप्रशास्तापोताजनुषापुरोहितः । विश्वाविद्वाँऽआर्त्विज्याधीरपुष्यस्यग्नेसख्येमारिषामावयंतवं ॥ योविश्वतःसुप्रतीकःसदृङ्ङसिदूरेचित्सन्तळिदिवातिरोचसे । रात्र्याश्चिदंधोऽअतिदेवपश्यस्यग्नेसख्येमारिषामावयंतवं ॥ पूर्वोदेवाभवतुसुन्वतोरथोस्माकंशंसोऽअभ्यस्तुदूढ्यः । तदाजानीतोतपुष्यतावचोग्नेसख्येमारिषामावयंतवं ॥ वधैर्दुःशंसाँऽअपदूढ्योजहिदूरेवायेऽअंतिवाकेचिदत्रिणः । अथायज्ञायगृणतेसुगंकृध्यग्नेसख्येमारिषामावयंतवं ॥ यदयुक्थाऽअरुषारोहितारथेवातजूतावृषभस्येवतेरवः । आदिन्वसिवनिनोधूमकेतुनाग्नेसख्येमारिषामावयंतवं ॥ ३१ ॥ अधस्वनादुतबिभ्युःपतत्रिणोद्रप्सायतेयवसादोव्यस्थिरन् ॥ सुगंततेतावकेभ्योरथेभ्योग्नेसख्येमारिषामावयंतवं ॥ अयंमित्रस्य ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वरुणस्यधार्यसेवयातामरुतांहेळोऽअद्भुतः । मृळासुनोभूत्वेषांमनःपुनरग्नेसख्येमारिषामावयंतव ॥ दे
वोदेवानांमसिमित्रोऽअद्भुतोवसुर्वसूनामसिचारुरध्वरे । शर्मन्त्स्यामतवसप्रथस्तमेग्नेसख्येमारिषामा
वयंतव ॥ तत्तेभद्रंयत्समिद्धःस्वेदमेसोमाहुतोजरसेमृळयत्तमः । दधासिरत्नंद्रविणंचदाशुषेग्नेसख्येमा
रिषामावयंतव ॥ यस्मैत्वंसुद्रविणोददाशोनागास्त्वमदितेसर्वताता । यंभद्रेणशव चोदयासिप्रजा
वंताराधसातेस्याम ॥ सत्वमग्नेसौभगत्वस्यविद्वान्त्साकमायुःप्रतिरेहदेव । तन्नोमित्रोवरुणोमामहं
तामदितिःसिंधुःपृथिवीऽउतद्यौः ॥ ३२ ॥ ॥ इतिप्रथमाष्टकेषष्ठोध्यायः ॥ ॥ ६ ॥

द्वेएकादशौषसायवाग्नये सप्तबथानवद्रविणोदसे पनोष्टौशुचयेगायत्रं वैश्वानरस्यतृचंवैश्वानरीयं जातवेदस
एका जातवेदस्यमेतदादीन्येकभूयांसि सूक्तसहस्रमेतत्तु कश्यपार्षं सयोवृषैकोना वार्षागिरा ऋज्राश्वांबरी
षसहदेवभयमानसुराधसः प्रमन्दिनएकादश कुत्सश्चतुस्त्रिष्टुबन्तमाद्यागर्भस्राविण्युपनिषदिमान्तेन्त्यात्रिष्टु
सत्तेष्टौयोनिर्नव चन्द्रमाएकोनाप्त्यस्त्रितोवा वैश्वदेवंहिपांक्तमन्त्यात्रिष्टुबष्टमीमहाबृहती यवमध्येन्द्रंमित्रंसप्त

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

त्रिष्टुबन्तं यज्ञस्तृचंयइन्द्राग्नीसप्तोनैन्द्राग्नंतु विह्यष्टौततंनवार्भवंतु पंचम्यन्त्येत्रिष्टुभौ तक्षन्पंचान्त्यात्रिष्टुबीळेप
ऋाधिकाश्विनमाद्यौपादौलिङ्गोक्तदेवतावन्त्येत्रिष्टुभौ ॥ ७ ॥

द्वेविरूपेइत्येकादशर्चंद्वितीयंसूक्तं कुत्सउषसोग्निःशुद्धोवात्रिष्टुप् ॥

हरिःओम् द्वेविरूपेचरतःस्वर्थेऽअन्यान्यांवत्समुपधापयेते। हरिरन्यस्यांभवतिस्वधावाञ्छुक्रोऽअन्य
स्यांदद्दशेसुवर्चाः ॥ दशेमंत्वष्टुर्जनयंतगर्भमतंद्रासोयुवतयोविभृत्रं । तिग्मानीकंस्वयंशसंजनेषुविरो
चमानंपरिषींनयंति ॥ त्रीणिजानापरिभूषंत्यस्यसमुद्रऽएकंद्दिव्येकमप्सु । पूर्वामनुप्रदिशंपार्थिवानां
मृतून्प्रशासद्विदधावनुष्ठु । कऽइमंवोनिण्यमाचिकेतवत्सोमातृर्जनयतस्वधाभिः । बह्वीनांगर्भोऽअप
सामुपस्थान्महान्कविर्निश्चरतिस्वधावान् ॥ आविष्ट्योवर्धतेचारुरासुजिह्मानामूर्ध्वःस्वयंशाऽउपस्थे ।
उभेत्वष्टुर्बिभ्यतुर्जायमानात्प्रतीचीसिंहंप्रतिजोषयेते ॥ १ ॥ उभेभद्रेजोषयेतेनमेनेगावोनवाश्राऽउपत
स्थुरेवैः । सदक्षाणांदक्षपतिर्बभूवांजंतियंदक्षिणतोहविर्भिः ॥ उद्यंयमीतिसवितेवबाहूउभेसिचौयत

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तेभीमऽऋंजन् । उच्छुक्रमत्कमजतेसिमस्मान्नवांमातृभ्योवसंनाजहाति ॥ त्वेषंरूपंकृणुतऽउत्तरंय
त्संपृंचानःसदंनेगोभिरद्भिः । कविर्बुध्नंपरिमर्मृज्यतेधीःसादेवतांतासमितिर्बभूव ॥ उरुतेऋयःपर्ये
तिबुध्नंविरोचमानंमहिषस्यधाम । विश्वेभिरग्नेस्वयशोभिरिद्धोदंब्धेभिःपायुभिःपाह्यस्मान् ॥ धन्व
न्त्स्रोतःकृणुतेगातुमूर्मिंशुक्रैरूर्मिभिरभिनक्षतिक्षां । विश्वासनांनिजठरेषुधत्तेंतर्नवासुचरतिप्रसूषु ॥
एवानोऽअग्नेसमिधावृधानोरेवत्पावकश्रवसेविभाहि । तन्नोमित्रोवरुणोमामहंतामंदितिःसिंधुःपृथि
वीऽउतद्यौः ॥ २ ॥

सप्रत्नथेतिनवर्चंतृतीयंसूक्तं कुत्साद्रविणोदाअग्निस्त्रिष्टुप् ॥

सप्रत्नथासहसाजायमानःसद्यःकाव्यानिबळधत्तविश्वा । आपश्चमित्रंधिषणाचसाधन्देवाऽअग्निंधार
यन्द्रविणोदां ॥ सपूर्वयानिविदाकव्यतायोरिमाःप्रजाऽअजनयन्मनूनां । विवस्वताचक्षसाद्यामपश्यंदेवाऽ
अग्निंधारयन्द्रविणोदां ॥ तमीळतप्रथमंयज्ञसाधंविशऽआरीराहुतमृंजसानं । ऊर्जःपुत्रंभरतंसृप्रदानुंदे

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वाऽअग्निंधारयन्द्रविणोदां ॥ समातरिश्वापुरुवारंपुष्टिर्विदज्जातुंतनयायस्वर्वित् । विशांगोपाजनितारोद
स्योर्देवाऽअग्निंधारयन्द्रविणोदां ॥ नक्तोषासावर्णंमामेम्यानेधापयेतेशिशुमेकंसमीची । द्यावाक्षामा
रुक्मोऽअंतर्विभातिदेवाऽअग्निंधारयन्द्रविणोदां ॥ ३ ॥ रायोबुध्नःसंगमनोवसूनांयज्ञस्यकेतुर्मन्मसाध
नोवेः । अमृतत्वंरक्षमाणासऽएनंदेवाऽअग्निंधारयन्द्रविणोदां ॥ नूचपुराचसदनंरयीणांजातस्यचजाय
मानस्यचक्षां । सतश्चगोपांभवतश्चभूरेर्देवाऽअग्निंधारयन्द्रविणोदां ॥ द्रविणोदाद्रविणसस्तुरस्यद्रवि
णोदाःसनरस्यप्रयंसत् । द्रविणोदावीरवतीमिषंनोद्रविणोदारासतेदीर्घमायुः ॥ एवानोऽअग्नेसमिधा
वृधानोरेवत्पावकश्रवसेविभाहि ॥ तन्नोमित्रोवरुणोमामहंतामदितिःसिंधुःपृथिवीऽउतद्यौः ॥ ४ ॥

अपनइत्यष्टर्चंचतुर्थंसूक्तं कुत्सःशुचयोग्निर्गायत्री ॥

अपनःशोशुचदघमग्नेशुशुग्ध्यारयिं । अपनःशोशुचदघं ॥ सुक्षेत्रियासुगातुयावसूयाचयजाम
हे । अपनःशोशुचदघं ॥ प्रयक्षंदिष्ठऽएषांप्रास्माकासश्चसूरयः । अपनःशोशुचदघं ॥ प्रयत्तेऽअग्नेसूर

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

योजायेमहिप्रतेवयं । अपन्नःशोशुचद्घं ॥ प्रयद्ग्नेःसहस्वतोविश्वतोयंतिभानवः । अपन्नःशोशुचद्घं ॥ त्वंहिविश्वतोमुखविश्वतःपरिभूरसि । अपन्नःशोशुचद्घं ॥ द्विषोनोविश्वतोमुखातिनावेवपारय । अपन्नःशोशुचद्घं ॥ सन्नःसिंधुमिवनावयातिपर्षास्वस्तये । अपन्नःशोशुचद्घं ॥ ५ ॥

वैश्वानरस्येतितृचंपचमंसूक्तं कुत्सोवैश्वानरोग्निस्त्रिष्टुप् ॥

वैश्वानरस्यसुमतौस्यामराजाहिकंभुवनानामभिश्रीः । इतोजातोविश्वमिदंविचष्टेवैश्वानरोयततेसूर्येण ॥ पृष्टोदिविपृष्टोऽअग्निःपृथिव्यांपृष्टोविश्वाऽओषधीराविवेश । वैश्वानरःसहसापृष्टोऽअग्निःसनोदिवासरिषःपातुनक्तं ॥ वैश्वानरतवतत्सत्यमस्त्वस्मान्रायोमघवानःसचंता । तन्नोमित्रोवरुणोमामहंतामदितिःसिंधुःपृथिवीऽउतद्यौः ॥ ६ ॥

जातवेदसइत्येकचंषष्ठंसूक्तं मारीचःकश्यपो जातवेदाअग्निस्त्रिष्टुप् ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

जातवेदसेसुनवामसोममरातीयतोनिदहातिवेदः । सनःपर्षदतिदुर्गाणिविश्वानावेवसिंधुंदुरितात्यग्निः ॥ ७ ॥

सयोवृषेत्येकोनविंशत्यृचंसप्तमंसूक्तं वार्षागिराक्रुञ्चाश्वांबरीषसहदेवभयमानसुराधस इन्द्रोमरुत्वांस्त्रिष्टुप् ॥

सयोवृषावृष्ण्येभिःसमोकामहोदिवःपृथिव्याश्चसम्राट् । सतीनसत्वाहव्योभरेषुमरुत्वान्नोभवत्विंद्रऽऊती ॥ यस्यानाप्तःसूर्यस्येवयामोभरेभरेवृत्रहाशुष्मोऽअस्ति । वृषन्तमःसखिभिःस्वेभिरेवैर्मरुत्वान्नोभवत्विंद्रऽऊती ॥ दिवोनयस्यरेतसोदुघानाःपंथासोयंतिशवसापरीताः। तरद्द्वेषाःसासहिःपौंस्येभिर्मरुत्वान्नोभवत्विंद्रऽऊती ॥ सोऽअंगिरोभिरंगिरस्तमोभूद्वृषावृषभिःसखिभिःसखासन्। ऋग्मिभिर्ऋग्मीगातुभिर्ज्येष्ठोमरुत्वान्नोभवत्विंद्रऽऊती ॥ ससूनुभिर्नरुद्रेभिर्ऋभ्वानृषाह्येसासह्वाँऽअमित्रान्। सनीळेभिःश्रवस्यानितूर्वन्मरुत्वान्नोभवत्विंद्रऽऊती ॥ ८ ॥ सर्मन्युमीःसमदनस्यकर्तास्माकेभिर्नृभिःसूर्यैसनत्। अस्मिन्नहन्त्सत्पतिःपुरुहूतोमरुत्वान्नोभवत्विंद्रऽऊती ॥ तमूतयोरणयंञ्छूरसातौतंक्षेमस्यक्षितयःकृण्वतत्रां ।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सविश्वस्यकरुणस्येशऽएकोमरुत्वान्नोभवत्विंद्रऽऊती ॥ तमप्संतशवसऽउत्सवेषुनरोनरमवसेतंधनाय । सोऽअंधेचित्तमसिज्योतिर्विदन्मरुत्वान्नोभवत्विंद्रऽऊती ॥ ससव्येनयमतित्राधतश्चित्सदक्षिणेसंगृभीताकृतानि । सकीरिणाचित्सनिताधनानिमरुत्वान्नोभवत्विंद्रऽऊती॥सग्रामेभिःसनितासरथेभिर्विदेविश्वाभिःकृष्टिभिर्वा१द्य । सपौंस्येभिरभिभूरशस्तीर्मरुत्वान्नोभवत्विंद्रऽऊती ॥ ९ ॥ सजामिभिर्यत्समजातिमीढेजामिभिर्वापुरुहूतऽएवैः । अपांतोकस्यतनयस्यजेषेमरुत्वान्नोभवत्विंद्रऽऊती ॥ सवज्रभृद्व्यृहाभीमऽउग्रःसहस्रचेताःशतनीथऽऋभ्वा । चम्रीषोनशवसापांचजन्योमरुत्वान्नोभवत्विंद्रऽऊती॥ तस्यवज्रःक्रंदतिस्मत्स्वर्षादिवोनत्वेषोरवथःशिमीवान् । तंसचंतेसनयस्तंधनानिमरुत्वान्नोभवत्विंद्रऽऊती ॥ यस्याजस्रंशवसामानमुक्थंपरिभुजद्रोदसीविश्वतःसीं । सपारिषक्तनुभिर्मेदसानोमरुत्वान्नोभवत्विंद्रऽऊती ॥ नयस्यदेवादेवतानमर्ताऽआपश्चनशवसोअंतमापुः । सप्ररिक्वात्वक्षसाक्ष्मोदिवश्चमरुत्वान्नोभवत्विंद्रऽऊती ॥ १० ॥ रोहिच्छ्यावःपुमदंशुर्ललामीर्धुक्षारायऽऋज्राश्वस्य । वृषण्वंतंबिभ्रतीधू

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

षुरथंमंद्राचिकेतनाहुंषीषुविक्षु ॥ एतत्त्यत्तंऽइंद्रवृष्णंऽउक्थंवार्षागिराऽअभिगृणंतिराधः । ऋज्राश्वःप्र
ष्टिभिरंबरीषःसहदेवोभयमानःसुराधाः ॥ दस्यूञ्छिम्युँऽश्चपुरुहूतऽएवैर्हत्वापृथिव्यांशर्वानिबर्हीत् । स
नत्क्षेत्रंसखिभिःश्वित्येभिःसनत्सूर्यंसनदपःसुवज्रः ॥ विश्वाहेंद्रोअधिवक्तानोऽअस्त्वपरिह्वृताःसनुया
मवाजं ॥ तन्नोमित्रोवरुणोमामहंतामदितिःसिंधुःपृथिवीउतद्यौः ॥ ११ ॥

प्रमन्दिनइत्येकादशर्चमष्टमंसूक्तं आंगिरसःकुत्सोमरुत्वानिन्द्रोजगत्यन्त्याश्चतस्रस्त्रिष्टुभः आद्यागर्भस्त्राविण्युपनिषत् ॥

प्रमंदिनेपितुमदर्चतावचोयःकृष्णगर्भानिरहन्नृजिश्वना । अवस्यवोवृषणंवज्रदक्षिणंमरुत्वन्तंसख्या
यहवामहे ॥ योव्यंसंजाह्रषाणेनमन्युनायःशंबरंयोऽअहन्पिप्रुमव्रतं । इंद्रोयःशुष्णमशुषंन्यावृणङ्मरु
त्वंतंसख्यायहवामहे ॥ यस्यद्यावापृथिवीपौंस्यंमहद्यस्यव्रतेवरुणोयस्यसूर्यः । यस्येंद्रस्यसिंधवःसश्च
तिव्रतंमरुत्वंतंसख्यायहवामहे ॥ योऽअश्वानांयोगवांगोपतिर्वशीयऽआरितःकर्मणिकर्मणिस्थिरः ।
वीळोश्चिदिंद्रोयोऽअसुन्वतोवधोमरुत्वंतंसख्यायहवामहे ॥ योविश्वस्यजगतःप्राणतस्पतिर्योब्रह्मणेप्र

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यमोगाऽअविंदत् । इंद्रोयोदस्यूँरधराँऽअवातिरन्मरुत्वंतंसख्यायहवामहे ॥ यःशूरेभिर्हव्योयश्चभीरु
भियोधावद्भिर्हूयतेयश्चजिग्युभिः । इंद्रंयंविश्वाभुवनाभिसंदधुर्मरुत्वंतंसख्यायहवामहे ॥ १२ ॥ रुद्रा
णांमेतिप्रदिशांविचक्षणोरुद्रेभिर्योषांतनुतेपृथुत्रयः । इंद्रंमनीषाऽअभ्यर्चतिश्रुतंमरुत्वंतंसख्यायहवा
महे ॥ यद्वांमरुत्वःपरमेसधस्थेयद्वावमेवृजनेमादयासे । अतऽआयाह्यध्वरंनोऽअच्छात्वायाहविश्वकृ
मासत्यराधः ॥ त्वायेंद्रसोमंसुषुमासुदक्षत्वायाहविश्वकृमाब्रह्मवाहः । अधानियुत्वःसगणोमरुद्भिरस्मि
न्यज्ञेबर्हिषिमादयस्व ॥ मादयस्वहरिभिर्येतऽइंद्रविष्यस्वशिप्रेविसृजस्वधेनें । आत्वासुशिप्रहरयोवहं
तूशन्हव्यानिप्रतिनोजुषस्व । मरुत्स्तोत्रस्यवृजनस्यगोपावयमिंद्रेणसनुयामवाजं ॥ तन्नोमित्रोवरुणो
मामहंतामदितिःसिंधुःपृथिवीऽउतद्यौः ॥ १३ ॥

इमांतइत्येकादशर्चैनवमंसूक्तं कुत्सइन्द्रोजगत्यन्त्यात्रिष्टुप् ॥

इमांतेधियंप्रभरेमहोमहीमस्यस्तोत्रेधिषणायतऽआनजे । तमुत्सवेचप्रसवेचसासहिमिंद्रंदेवासः

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

शवसामदुन्ननु ॥ अस्यश्रवोनद्यःसप्तबिभ्रतिद्यावाक्षामापृथिवीदर्शतंवपुः । अस्मेसूर्याचंद्रमसाभिचक्षे
श्रद्धेकमिंद्रचरतोवितर्तुरं ॥ तंस्मारथंमघवन्प्रावसातयेजैत्रंयंतेऽअनुमदामसंगमे । आजानंइंद्रमनसा
पुरुष्टुतत्वायद्योमघवञ्छर्मयच्छनः ॥ वयंजयेमत्वयायुजावृतंमस्माकमंशमुदवाभरेभरे । अस्मभ्यमिं
द्रवरिवःसुगंकृधिप्रशत्रूणांमघवन्वृष्ण्यारुज ॥ नानाहित्वाहवंमानाजनाऽइमेधनानांधर्तरवसाविपन्य
वः । अस्माकंस्मारथमातिष्ठसातयेजैत्रंहींद्रनिभृतंमनस्तव ॥ १४ ॥ गोजितांबाहूऽअमितक्रतुःसिमःक
र्मन्कर्मञ्छतमूतिःखजंकरः । अकल्पऽइंद्रःप्रतिमानमोजसाथाजनाविह्वयंतेसिषासवः ॥ उत्तेशतान्मघ
वन्नुच्चभूयराऽउत्सहस्राद्रिरिचेकृष्टिषुश्रवः । अमात्रंत्वाधिषणातित्विषेमह्यधावृत्राणिजिघ्नसेपुरंदर ॥ त्रि
विष्टिधातुप्रतिमानमोजसस्तिस्रोभूमीर्नृपतेत्रीणिरोचना । अतीदंविश्वंभुवनंववक्षिथाशत्रुरिंद्रजनुषास
नादसि॥ त्वांदेवेषुप्रथमंहवामहेत्वंबभूथपृतनासुसासहिः । सेमंनःकारुमुपमन्युमुद्भिदामिंद्रःकृणोतुप्रस
वेरथंपुरः ॥ त्वंजिगेथनधनारुरोधिथाभैष्वाजामघवन्महत्सुच । त्वामुग्रमवसेसंशिशीमस्यथानऽइंद्रह

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वनेषुचोदय ॥ विश्वाहेंद्रोऽअधिवक्तानोऽअस्त्वपरिहृताःसनुयामवाजं । तन्नोमित्रोवरुणोमामहंतामदितिःसिंधुःपृथिवीऽउतद्यौः ॥ १५ ॥

तत्तइत्यष्टर्चैदशमंसूक्तं कुत्सइन्द्रस्त्रिष्टुप् ॥

तत्तऽइंद्रियंपरमंपराचैरधारयंतकवयःपुरेदं ॥ क्षमेदमन्यद्दिव्यंन्यदस्यसमीपृच्यतेसमनेवकेतुः ॥ सधारयन्पृथिवींपप्रथच्चवज्रेणहत्वानिरपःसंसर्ज । अहन्नहिमभिनद्रौहिणंव्यहन्व्यंसंमघवाशचीभिः॥ सजातूभर्माश्रद्धानऽओजःपुरोविभिंदन्नचरद्दिदासीः । विद्वान्वज्रिन्दस्यवेहेतिमस्यार्यसहोवर्धयाद्युम्नमिंद्र ॥ तदूचुषेमानुषेमायुगानिकीर्तेन्यंमघवानामबिभ्रत् । उपप्रयन्दस्युहत्यायवज्रीयद्धंसूनुःश्रवसेनामदधे॥ तदस्येदंपश्यताभूरिपुष्टंश्रादिंद्रस्यधत्तनवीर्याय । सगाऽअविंदत्सोऽअविंदद्दश्वान्त्सऽओषधीः सोऽअपःसवनानि ॥ १६ ॥ भूरिकर्मणेवृषभायवृष्णेसत्यशुष्मायसुनवामसोमं । यऽआहत्यापरिपंथी वशूरोयज्वनोविभजन्नेतिवेदः ॥ तदिंद्रप्रेवीर्यंचकर्थयत्ससंतंवज्रेणाबोधयोहिं । अनुत्वापत्नीर्हर्षि

122

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तंवयंश्वविश्वेदेवासोऽअमदन्ननुत्वा ॥ शुष्णंपिप्रुंकुयंवंवृत्रमिंद्रयदावंधीर्विपुरःशंबरस्य । तन्नोमित्रोवरुणोमामहंतामदितिःसिंधुःपृथिवीऽउतद्यौः ॥ १७ ॥

योनिष्टइतिनवर्चमेकादशंसूक्तं कुत्सइन्द्रस्त्रिष्टुप् ॥

योनिंष्टऽइंद्रनिषदेंऽअकारितमानिषींदस्वानोनार्वा। विमुच्यावयोवसायाश्वान्दोषावस्तोर्वहीयसःप्रपित्वे ॥ ओत्येनरऽइंद्रमूतयेगुर्नूचित्तान्त्सद्योऽअध्वनोजगम्यात् । देवासोमन्युदासस्यश्वन्नन्तेनऽआवक्षन्त्सुवितायवर्णं ॥ अवत्मनाभरतेकेतवेदाऽअवत्मनाभरतेफेनमुदन् । क्षीरेणस्नातःकुयवस्ययोषेहतेतेस्यांतांप्रवणेशिफायाः ॥ युयोपनाभिरुपरस्यायोःप्रपूर्वीभिस्तिरतेराष्ट्रिशूरः । अंजसीकुलिशीवीरपत्नीपयोहिन्वानाऽउदभिर्भरंते ॥ प्रतियत्स्यानीथादर्शिदस्योरोकोनाच्छासदनंजानतीगात् । अधंस्मानोमघवञ्चर्कृतादिन्मानोमघेवनिष्षपीपरादाः ॥ १८ ॥ सत्वंनऽइंद्रसूर्येसोऽअप्स्वनागास्त्वऽआभंजजीवशंसे । मांतरांभुजमारीरिषोनःश्रद्धितंतेमहतऽईंद्रियाय ॥ अधामन्येश्रतेऽअस्माऽअधा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यिवृषाचोदस्वमहतेधनाय । मानोऽअर्कंतेपुरुहूतयोनाविंद्रक्षुध्यद्भ्योवयऽआसुतिंदाः ॥ मानोवधीरिंद्रमापराद्दामानःप्रियाभोजनानिप्रमोषीः । आंडामानोमघवञ्छक्रनिर्भेन्मानःपात्राभेत्सहजानुषाणि ॥ अर्वाङेहिसोमकामंत्वाहुरयंसुतस्तस्यपिबामदाय ॥ उरुव्यचाजठरऽआवृषस्वपितेवनःशृणुहिहूयमानः ॥ १९ ॥

चन्द्रमाइत्येकोनविंशत्यृचंद्वादशंसूक्तं आप्त्यस्त्रितःकुत्सोवाविश्वेदेवाः पंक्तिरन्त्यात्रिष्टुबष्टमीमहाबृहतीयवमध्या ॥

चंद्रमाऽअप्स्वं१तरासुपर्णोधावतेदिवि । नवोहिरण्यनेमयःपदंविंदंतिविद्युतोवित्तंमेऽअस्यरोदसी ॥ अर्थमिद्वाऽउऽआर्थिनऽआजायायुवतेपतिं । तुंजातेवृष्ण्यंपयःपरिदायरसंदुहेवित्तंमेऽअस्यरोदसी ॥ मोषुदेवाऽअदःस्वं१रवपादिदिवस्परिं । मासोम्यस्यशंभुवःशूनेभूमकदाचनवित्तंमेऽअस्यरोदसी ॥ यज्ञंपृच्छाम्यवमंसतद्भूतोविवोचति । कऽऋतंपूर्व्यंगतंकस्तद्बिभर्तिनूतनोवित्तंमेऽअस्यरोदसी ॥ अमीयेदेवाःस्थनत्रिष्वारोचनेदिवः । कद्वऽऋतंकदनृतंक्वप्रत्नावऽआहुतिर्वित्तंमेऽअस्यरोदसी ॥ २० ॥ कद्व

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऽऋतस्यधर्णसिकद्वरुणस्यचक्षणं । कदर्यम्णोमहस्पथातिक्रामेमदूढ्योवित्तंमेऽअस्यरोदसी ॥ अहं
सोऽअस्मियःपुरासुतेवदामिकानिचित् । तंमाव्यंत्याध्योऽ३वृकोननृष्णजंमृगंवित्तंमेऽअस्यरोदसी ॥ सं
मातपंत्यभितःसपत्नीरिवपशवः । मूषोनशिश्नाव्यदंतिमाध्यःस्तोतारंतेशतक्रतोवित्तंमेऽअस्यरोदसी ॥
अमीयेसप्तरश्मयस्तत्रामेनाभिरातता ॥ त्रितस्तद्वेदाप्यःसजामित्वायरेभतिवित्तंमेऽअस्यरोदसी ॥
अमीयेपंचोक्षणोमध्येतस्थुर्महोदिवः । देवत्रानुप्रवाच्यंसधीचीनानिवावृतुर्वित्तंमेऽअस्यरोदसी ॥२१॥
सुपर्णाऽएतऽआसतेमध्येऽआरोधनेदिवः । तेसेधंतिपथोवृकंतरंतंयह्वतीरपोवित्तंमेऽअस्यरोदसी ॥ न
व्यंतदुक्थ्यंहितंदेवासःसुप्रवाचनं । ऋतमर्षंतिसिंधवःसत्यंतातानसूयौवित्तंमेऽअस्यरोदसी ॥ अग्ने
तवत्यदुक्थ्यंदेवेष्वस्त्याप्यं । सनःसत्तोमनुष्वदादेवान्यक्षिविदुष्टरोवित्तंमेऽअस्यरोदसी ॥ सत्तोहोता
मनुष्वदादेवाँअच्छाविदुष्टरः । अग्निर्हव्यासुषूदतिदेवोदेवेषुमेधिरोवित्तंमेऽअस्यरोदसी ॥ ब्रह्माकृ
णोतिवरुणोगातुविदंतमीमहे ॥ व्यूर्णोतिहृदामतिंनव्योजायमृतंवित्तंमेऽअस्यरोदसी ॥ २२ ॥ असौ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यःपंथांऽआदित्योदिविप्रवाच्यंकृतः । नसदेवाऽअतिक्रमेतंमर्तासोनपश्यथवित्तंमेऽअस्यरोदसी ॥ त्रितःकूपेवहितोदेवान्हवतऽऊतये । तच्छुश्रावबृहस्पतिःकृण्वन्नंहूरणादुरुवित्तंमेऽअस्यरोदसी ॥ अरुणोमासकृद्वृकःपथायंतंद्ददर्शहि । उज्जिहीतेनिचाय्यातष्टेवपृष्ट्यामयीवित्तंमेऽअस्यरोदसी ॥ एनांगूषेणंवयमिंद्रवंतोभिष्यामवृजनेसर्ववीराः । तन्नोमित्रोवरुणोमामहंतामदितिःसिंधुःपृथिवीऽउतद्यौः ॥२३॥

इतिप्रथमेमण्डलेपंचदशोनुवाकः ॥

षोडशेनुवाकेदशसूक्तानि तत्रइन्द्रंमित्रमितिसप्तर्चंप्रथमंसूक्तं कुत्सोविश्वेदेवाजगत्यन्त्यात्रिष्टुप् ॥

इंद्रंमित्रंवरुणमग्निमूतयेमारुतंशर्धोऽअदितिंहवामहे । रथंनदुर्गाद्वसवःसुदानवोविश्वस्मान्नोऽअंहसोनिष्पिपर्तन ॥ तऽआदित्याऽआगंतासर्वतातयेभूतदेवावृत्रतूर्येषुशंभुवः । रथनंदुर्गाद्वसवःसुदानवोविश्वस्मान्नोऽअंहसोनिष्पिपर्तन । अवंतुनःपितरःसुप्रवाचनाऽउतदेवीदेवपुत्रेऽऋतावृधा । रथंनदुर्गाद्वसवःसुदानवोविश्वस्मान्नोऽअंहसोनिष्पिपर्तन ॥ नराशंसंवाजिनंवाजयंन्निहक्षयद्वीरंपूषणंसुम्नैरीमहे ।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

रथंनदुर्गाद्वसवःसुदानवोविश्वस्मान्नोऽअंहसोनिष्पिपर्तन ॥ बृहस्पतेसदमिन्नःसुगंकृधिशंयोर्यत्तेमनुर्हितंतदीमहे । रथंनदुर्गाद्वसवःसुदानवोविश्वस्मान्नोऽअंहसोनिष्पिपर्तन ॥ इंद्रंकुत्सोवृत्रहणंशचीपतिंकाटेनिबाळ्हऽऋषिरह्वदूतयेरथंनदुर्गाद्वसवःसुदानवोविश्वस्मान्नोऽअंहसोनिष्पिपर्तन॥ द्वैवनोदैव्यदितिर्निपातुदेवस्त्रातात्रायतामप्रयुच्छन्। तन्नोमित्रोवरुणोमामहंतामदितिःसिंधुःपृथिवीऽउतद्यौः२४

यज्ञोदेवानामितितृचंद्वितीयंसूक्तं कुत्सोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ॥

यज्ञोदेवानांप्रत्येतिसुम्नमादित्यासोभवतामृळयंतः । आवोर्वाचीसुमतिर्ववृत्यादंहोश्चिद्यावरिवोवितरासत॥उपनोदेवाऽअवसागमंत्वंगिरसांसामभिःस्तूयमानाः।इंद्रंऽइंद्रियैर्मरुतोमरुद्भिरादित्यैर्नोऽअदितिःशर्मयंसत् ॥ तन्नऽइंद्रस्तद्वरुणस्तदग्निस्तदर्यमातत्सवितावचोधात्। तन्नोमित्रोवरुणोमामहंतामदितिःसिंधुःपृथिवीऽउतद्यौः ॥ २५ ॥

यइन्द्राग्नीइतित्रयोदशर्चंतृतीयंसूक्तं कुत्सइन्द्राग्नीत्रिष्टुप् ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यऽइंद्राग्नीचित्रतमोरथोवामभिविश्वानिभुवनानिचष्टे ॥ तेनायातंसरथंतस्थिवांसाथासोमस्यपिबतंसुतस्य ॥ यावद्दिदंभुवनंविश्वमस्त्युरुव्यचावरिमताग्भीरं ॥ तावाँऽअयंपातवेसोमोऽअस्त्वरमिंद्राग्नी मनसेयुवभ्यां ॥ चक्राथेहिसध्र्य१ङ्ङमभद्रंसध्रीचीनावृत्रहणाऽउतस्यः ॥ ताविंद्राग्नीसध्र्यंचानिषद्यावृषणःसोमस्यवृषणावृषेथां ॥ समिंद्रेष्वग्निष्वानजानायतस्रुचाबर्हिरुतिस्तिराणा । तीव्रैःसोमैःपरिषिक्तेभिरर्वागेंद्राग्नीसौमनसाययातं ॥ यानींद्राग्नीचक्रथुर्वीर्यीणियानिरूपाण्युतवृष्ण्यानि । यावाँग्रत्नानिसख्याशिवानितेभिःसोमस्यपिबतंसुतस्य ॥ २६ ॥ यदब्रवंप्रथमंवांवृणानोऽयंसोमोऽअसुरैर्नोविहव्यः । तांसत्यांश्रद्धामभ्याहियातमथासोमस्यपिबतंसुतस्य ॥ यदींद्राग्नीमदथःस्वेदुरोणेयद्ब्रह्मणिराजनिवाय जत्रा । अतःपरिवृषणावाहियातमथासोमस्यपिबतंसुतस्य ॥ यदींद्राग्नीयदुषुतुर्वशेषुयद्द्रुह्युष्वनुषुपूरुषुस्थः । अतःपरिवृषणावाहियातमथासोमस्यपिबतंसुतस्य ॥ यदींद्राग्नीऽअवमस्यांपृथिव्यांमध्यमस्यांपरमस्यामुतस्थः । अतःपरिवृषणावाहियातमथासोमस्यपिबतंसुतस्य ॥ यदींद्राग्नीपरमस्यांपृ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

थिव्यांमध्यमस्यांमवमस्यांमुतस्थः । अतःपरिवृषणावाहियातमथासोमस्यपिबतंसुतस्य ॥ यदिंद्राग्नीदिविष्ठोयत्पृथिव्यांयत्पर्वतेष्वोषधीष्वप्सु । अतःपरिवृषणावाहियातमथासोमस्यपिबतंसुतस्य ॥ यदिंद्राग्नीऽउदितःसूर्यस्यमध्येदिवःस्वधयामादयेथे । अतःपरिवृषणावाहियातमथासोमस्यपिबतंसुतस्य ॥ एवेंद्राग्नीपपिवांसासुतस्यविश्वास्मभ्यंसंजयतंधनानि । तन्नोमित्रोवरुणोमामहंतामदितिःसिंधुःपृथिवीऽउतद्यौः ॥ २७ ॥

विद्मख्यमित्यष्टर्चैचतुर्थंसूक्तं कुत्सइन्द्राग्नीत्रिष्टुप् ॥

विद्मख्यंमनसावस्यऽइच्छन्निंद्राग्नीज्ञासऽउतवासजातान् । नान्यायुवत्प्रमतिरस्तिमह्यंसवांधियंवाजयंतीमतक्षं ॥ अश्रवंहिभूरिदावत्तरावांविजामातुरुतवाघास्यालात् । अथासोमस्यप्रयतीयुवभ्यामिंद्राग्नीस्तोमंजनयामिनव्यं ॥ माच्छेदेमरश्मीऽँरितिनाधमानाःपितॄणांशक्तीरनुयच्छमानाः । इंद्राग्निभ्यांकंवृषणोमदंतिताह्यद्रीधिषणायाऽउपस्थे ॥ युवाभ्यांदेवीधिषणामदायेंद्राग्नीसोममुशतीसुनोति ॥ ताव

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

श्विनाभद्रहस्तासुपाणीऽआधावतंमधुनापृङ्क्तमप्सु ॥ युवामिंद्राग्नीवसुंनोविभागेतवस्तंमाशुश्रववृत्रहत्ये । तावासद्यबर्हिषियज्ञेऽअस्मिन्प्रचर्षणीमादयेथांसुतस्य ॥ २८ ॥ प्रचर्षणिभ्यःपृतनाहवेषुप्रपृथिव्याररिचाथेदिवश्च । प्रसिंधुभ्यःप्रगिरिभ्योमहित्वाप्रेंद्राग्नीविश्वाभुवनात्यन्या ॥ आभरतंशिक्षतंवज्रबाहूअस्माँऽइंद्राग्नीअवतंशचीभिः । इमेनुतेरश्मयःसूर्यस्ययेभिःसपित्वंपितरोनऽआसन् ॥ पुरंदराशिक्षतंवज्रहस्तासाँऽइंद्राग्नीऽअवतंभरेषु । तन्नोमित्रोवरुणोमामहंतामदितिःसिंधुःपृथिवीऽउतद्यौः।२९।

ततंमइतिनवर्चेपंचमंसूक्तं कुत्सऋभवोजगतीपंचम्यन्त्येत्रिष्टुभौ ॥

ततंमेऽअपस्तदुतायतेपुनःस्वादिष्ठाधीतिरुचथायशस्यते । अयंसमुद्रऽइहविश्वदेव्यःस्वाहाकृतस्यसमुतृप्णुतऽऋभवः ॥ आभोगयंप्रयदिच्छंतऽएतनापाकाःप्राचोममकेचिदापयः । सौधन्वनासश्चरितस्यभूमनागच्छतसवितुर्दाशुषोगृहं ॥ तत्सवितावोमृतत्वमासुवदगोह्यंयच्छ्रवयंतऽएतन । त्यंचिच्चमसंसुरस्यभक्षणमेकंसंतमकृणुताचतुर्वयं ॥ विष्टीशमीतरणित्वेनवाघतोमर्तासःसंतोऽअमृतत्वमानशुः ।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सौधन्वनाऽऋभवःसूरचक्षसःसंवत्सरेसमपृच्यंतधीतिभिः ॥ क्षेत्रमिवविममुस्तेजनेनँऽएकंपात्रमृभवो जेहमानं । उपस्तुताऽउपमंनाधमानाऽअमर्त्येषुश्रवंऽइच्छमानाः ॥ ३० ॥ आमंनीषामंतरिक्षस्यनृभ्यः स्रुचेवघृतंजुहवामविघ्नना । तरणित्वायेपितुरस्यसश्चिरऽऋभवोवाजमरुहंद्दिवोरजः ॥ ऋभुर्नऽइंद्रःशव सानवीयानृभुर्वाजेभिर्वसुभिर्वसुर्ददिः । युष्माकंदेवाऽअवसाहनिप्रियेऽभितिष्ठेमपृत्सुतीरसुन्वतां ॥ निश्चर्मणऽऋभवोगामपिंशतसंवत्सेनासृजतामातरंपुनः । सौधन्वनासःस्वपस्ययानरोजिव्रीयुवानापि तरांकृणोतन ॥ वाजेभिर्नोवाजसातावविड्ढृभुमाँऽइंद्रचित्रमादर्षिराधः । तन्नोमित्रोवरुणोमामहंतामदितिःसिंधुःपृथिवीऽउतद्यौः ॥ ३१ ॥

तक्षत्रथमितिपंचचैषष्ठंसूक्तं कुत्सऋभवोजगत्यन्त्यात्रिष्टुप् ॥

तक्षन्रथंसुवृतंविद्मनापसस्तक्षन्हरीइंद्रवाहावृषण्वसू । तक्षन्पितृभ्यामृभवोयुवद्वयस्तक्षन्वत्साय मातरंसचाभुवे ॥ आनोयज्ञायतक्षतऽऋभुमद्वयःऋत्वेदक्षायसुप्रजावतीमिषं । यथाक्षयामसवीर

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

याविशातन्नःशर्धीयधासथास्विद्रियं ॥ आतक्षतसातिमस्मभ्यमृभवःसातिरथायसातिमर्वतेनरः। सातिं नोजैत्रींसंमहेतविश्वहाजामिमजामिंपृतनासुसक्षणिं ॥ ऋभुक्षणमिंद्रमाहुवऽऊतयेऽऋभून्वाजान्मरुतःसोमपीतये । उभामित्रावरुणानूनमश्विनातेनोहिन्वंतुसातयेधियेजिषे ॥ ऋभुर्भरायसंशिशातुसातिं समर्यजिद्वाजोऽअस्माँअविष्टु । तन्नोमित्रोवरुणोमामहंतामदितिःसिंधुःपृथिवीऽउतद्यौः ॥ ३२ ॥

ईळेद्यावापृथिवीइतिपंचविंशत्यृचंसप्तमंसूक्तं कुत्सोश्विनावाद्यौपादौद्यावापृथिवीअग्निर्जगत्यन्त्येद्वेत्रिष्टुभौ ॥

ईळेद्यावापृथिवीपूर्वचित्तयेग्निंघर्मंसुरुचंयामन्निष्टये। याभिर्भरेकारमंशायजिन्वथस्ताभिरूषुऽऊतिभिरश्विनागतं ॥ युवोर्दानायसुभरांऽअसऽश्वतोरथमातस्थुर्वचसंनमंतवे।याभिर्धियोवंथःकर्मन्निष्टयेताभिरूषुऽऊतिभिरश्विनागतं ॥ युवंतासांदिव्यस्यप्रशासनेविशांक्षयथोऽअमृतस्यमज्मना। याभिर्धेनुमस्वं१पिन्वथोनरातताभिरूषुऽऊतिभिरश्विनागतं ॥ याभिःपरिज्मातनयस्यमज्मनाद्विमातातूर्षुतरणिर्विभूषति । याभिस्त्रिमंतुरभवद्विचक्षणस्ताभिरूषुऽऊतिभिरश्विनागतं॥ याभीरेभंनिवृतंसितमद्यउद्वंदनमैर

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यतंस्वर्दृशे । याभिःकण्वंप्रसिषासंतमावतंताभिरूषुऽऊतिभिरश्विनागतं ॥ ३३ ॥ याभिरंतकंजसमानमारणेभुज्युंयाभिरव्यथिभिर्जिजिन्वथुः । याभिःकर्कंधुंवय्यंचजिन्वथस्ताभिरूषुऽऊतिभिरश्विनागतं ॥ याभिःशुचंतिंधनसांसुषंसदंतप्तंघर्ममोम्यावंतमत्रये । याभिःपृश्निगुंपुरुकुत्समावतंताभिरूषुऽऊतिभिरश्विनागतं ॥ याभिःशचीभिर्वृषणापरावृजंप्रांधंश्रोणंचक्षसऽएतवेकृथः । याभिर्वीतिंकांग्रसिताममुंचतंताभिरूषुऽऊतिभिरश्विनागतं ॥ याभिःसिंधुंमधुमंतमसश्चतंवसिष्ठंयाभिरजरावजिन्वतं । याभिःकुत्संश्रुतर्यंनर्यमावतंताभिरूषुऽऊतिभिरश्विनागतं ॥ याभिर्विश्पलांधनसामथव्यंसहस्रंमीळ्ह आजावजिन्वतं । याभिर्वशंमश्व्यंप्रेणिमावतंताभिरूषुऽऊतिभिरश्विनागतं ॥ ३४ ॥ याभिःसुदानूऽऔशिजायवणिजेदीर्घश्रवसेमधुकोशोऽअक्षरत् । कक्षीवंतंस्तोतारंयाभिरावतंताभिरूषुऽऊतिभिरश्विनागतं ॥ याभीरसांक्षोदसोह्यःपिपिन्वथुरनश्वंयाभीरथमावतंजिषे । याभिस्त्रिशोकंऽउस्रियांऽउदाजतंताभिरूषुऽऊतिभिरश्विनागतं ॥ याभिःसूर्यंपरियाथःपरावतिमंधातारंक्षैत्रपत्येष्वावतं । याभिर्वि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

प्रंप्रभरद्वाजमावतंताभिरूषुऽऊतिभिरश्विनागतं ॥ याभिर्महामतिथिग्वंकशोजुवंदिवोदासंशंबरहत्यऽ
आवतं । याभिःपूर्भिद्येत्रसदस्युमावतंताभिरूषुऽऊतिभिरश्विनागतं ॥ याभिर्वम्रंविपिपानमुपस्तुतं
कलिंयाभिर्वित्तजानिंदुवस्यथः । याभिर्व्यश्वमुतपृथिमावतंताभिरूषुऽऊतिभिरश्विनागतं ॥ ३५ ॥
याभिर्नराशयवेयाभिरत्रयेयाभिःपुरामनवेगातुमीषथुः। याभिःशारीराजतंस्यूमरश्मयेताभिरूषुऽऊति
भिरश्विनागतं ॥ याभिःपठर्वाजठरस्यमज्मनाग्निर्नादीदेच्चितऽइद्धोऽअज्मन्ना । याभिःशर्यातमवथो
महाधनेताभिरूषुऽऊतिभिरश्विनागतं॥ याभिरंगिरोमनसानिरण्ययोग्रंगच्छथोविवरेगोऽअर्णसः। या
भिर्मनुंशूरमिषासमावतंताभिरूषुऽऊतिभिरश्विनागतं ॥ याभिःपत्नीर्विमदायन्यूहथुरावधवायाभिररु
णीरशिक्षतं । याभिःसुदासऽऊहथुःसुदेव्यं१ताभिरूषुऽऊतिभिरश्विनागतं ॥ याभिःशंतातीभवथोददा
शुषेभुज्युंयाभिरवथोयाभिरध्रिगुं । ओम्यावतींसुभरांमृतस्तुभंताभिरूषुऽऊतिभिरश्विनागतं ॥ ३६ ॥
याभिःकृशानुमसनेदुवस्यथोजवेयाभिर्यूनोऽअवतंमावतं । मधुप्रियंभरथोयत्सरड्भ्यस्ताभिरूषुऽऊति

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

भिरश्विनागतं ॥ याभिर्नरंगोषुयुधंनृषाह्येक्षेत्रंस्यसातातनयस्यजिन्वथः । याभीरथाँऽअवथोयाभिरवीतस्ताभिरूषुऽऊतिभिरश्विनागतं ॥ याभिःकुत्समार्जुनेयंशतक्रतूप्रतुर्वीतिंप्रचद्भीतिमावतं । याभिर्ध्वसंतिंपुरुषंतिमावतंताभिरूषुऽऊतिभिरश्विनागतं ॥ अग्नस्वतीमश्विनावाचमस्मेकृतंनोदस्रावृषणामनीषां । अद्यूत्येवसेनिह्वयेवांवृधेचनोभवतंवाजसातौ ॥ द्युभिरक्तुभिःपरिपातमस्मानरिष्टेभिरश्विनासौभगेभिः । तन्नोमित्रोवरुणोमामहंतामदितिःसिंधुःपृथिवीऽउतद्यौः ॥ ३७ ॥ ॥ इतिप्रथमाष्टकेसप्तमोध्यायः ॥ ७ ॥

इदंविंशतिरुषस्यं द्वितीयोर्धचौरात्रेश्चेमाएकादशरौद्रं द्वित्रिष्टुबन्तं चित्रंषट्सौर्यं नासत्याभ्यांपञ्चाधिका कक्षीवान्दैर्घतमस उशिक्प्रसूतआश्विनंवै मध्वआवामेकादशावारंथंदशजागतं काराधद्वादशान्त्या दुःस्वप्ननाशिन्याद्यागायत्री द्वितीयाककुप्तृतीयाचतुर्थ्यौ काविराण्नष्टरूप्यौ पंचमीतनुशिरा षष्ठचक्षरैरुष्णिग्विष्टारबृहती कृतिर्विराट्तिस्रोगायत्र्यः कदित्थापंचोनावैश्वदेवंवा ॥ ८ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

इदंश्रेष्ठमितिविंशत्यृचमष्टमंसूक्तं कुत्सउषाद्वितीयोर्धर्चउषारात्रिर्जागत्यन्त्येत्रिष्टुभौ ॥

हरिःओम् इदंश्रेष्ठंज्योतिषांज्योतिरागाच्चित्रःप्रकेतोऽअजनिष्टविभ्वा । यथाप्रसूतासवितुःसवायँ ऽएवारात्र्युषसेयोनिमारैक् ॥ रुशद्वत्सारुशतीश्वेत्यागादारैगुकृष्णासदनान्यस्याः । समानबंधूऽअमृतेऽअनूचीद्यावावर्णंचरतऽआमिनाने॥समानोऽअध्वास्वस्रोरनंतस्तमन्यान्याचरतोदेवशिष्टे। नमेयेतेन तस्थतुःसुमेकेनक्तोषासासमंनसाविरूपे।भास्वतीनेत्रीसूनृतानामचेतिचित्राविदुरोनऽआवः । प्रार्प्या जगद्व्युनोरायोऽअख्यदुषाऽअजीगर्भुवनानिविश्वा ॥ जिह्मश्येऽचरितवेमघोन्याभोगयऽइष्टयेरायऽ उत्वं । दभ्रंपश्यन्न्यऽउर्वियाविचक्षेऽउषाअजीगर्भुवनानिविश्वा ॥ १ ॥ क्षत्रायत्वंश्रवसेत्वंमहीयाऽइ ष्टयेत्वमर्थमिवत्वमित्यै । विसदृशाजीविताभिप्रचक्षेऽउषाअजीगर्भुवनानिविश्वा ॥ एषादिवोदुहिताप्र त्यदर्शिव्युच्छंतीयुवतिःशुक्रवासाः । विश्वस्येशानापार्थिवस्यवस्वऽउषोऽअद्येहसुभगेव्युच्छ ॥ पराय तीनामन्वेतिपाथऽआयतीनांप्रथमाशश्वतीनां । व्युच्छंतीजीवमुदीरयंत्युषामृतंकंचनबोधयंती ॥ उषो

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यद॒ग्निस॑मिधे॒चक॒र्यवि॑यदाव॒श्चक्ष॑सा॒सूर्य॑स्य । यन्मानु॑षान्यक्ष्य॒माण॒ाँऽअजी॑ग॒स्तद्दे॒वेषु॑चकृषे॒भद्र॑मग्नः ॥ कि॒यात्या॑यत्स॒मया॑भवा॒तियाव्यू॒षुर्याश्च॑नू॒नंव्यु॒च्छान् । अनु॑पू॒र्वीःकृ॑पते॒वाव॑शा॒नाप्र॒दीध्या॑नाजो॒षम॒न्या भि॑रेति ॥ २ ॥ ई॒युष्टेये॒पूर्व॑तरा॒मप॑श्य॒न्व्यु॒च्छं॑ती॒मुष॑सं॒मर्या॑सः । अ॒स्माभि॑रू॒नुप्र॑ति॒चक्ष्या॑भू॒दोते॒यंति॒येऽ अ॑प॒रीषु॑पश्या॒न्॥यावय॒द्वेषाऽऋ॑तपाऽऋ॒तेजाः॑सु॒म्नावरी॑सू॒नृता॑ई॒रय॑ंती । सु॒मं॒गली॑र्बिभ्र॒तीदे॒ववी॒॑तिमि॒हा द्यो॒षःश्रे॒ष्ठत॑मा॒व्यु॒च्छ ॥ शश्व॑त्पु॒रोषा॒व्यु॒वासदे॒व्यथो॑अ॒द्येदं॒व्यावो॑मघोनी । अथो॒व्यु॑च्छा॒दुत्त॑रा॒ंऽअनु द्यू॒नज॑रामृता॒चरति॒स्वधा॑भिः ॥ व्यँ१॒॑जि॑भि॒र्दि॒वऽआता॑स्वद्यौ॒दप॑कृ॒ष्णांनि॒र्णिज॑ंदे॒व्याव॑ः । प्र॒बो॒धय॑ंत्यरु॒णे भि॒रश्वै॒रोषा॑या॒तिसु॒युजा॒रथे॑न ॥ आव॑हं॒तीपो॒ष्यावा॒र्या॑णि॒चित्रं॑के॒तुंकृ॑णु॒ते॒चे॒के॒ताना । ई॒युषी॑णामुप॒मा शश्व॑ती॒नांविभा॑ती॒नांप्र॑थ॒मोषा॒व्यश्वैत् ॥ ३ ॥ उदी॑र्ध्वं॒जी॒वोऽअसु॒र्न॒ऽआगा॒दप॒प्रागा॒त्तम॒ऽआज्यो॑ति॒रे ति । आरै॒क्पंथां॑या॒तवे॒सूर्या॑यागन्म॒यत्रप्र॑ति॒र॑ंत॒ऽआयुः ॥ स्यू॒म॒नावा॒चऽउदि॑यर्ति॒वह्नि॒॑स्तवा॑नो॒रेभ॒ऽउष सो॒विभा॑तीः । अ॒द्यात॑दु॒च्छगृ॑णते॒म॒घोन्य॒स्मेऽआयु॒र्नि॑दि॒दीहि॒प्र॒जाव॑त् ॥ यागो॑म॒तीरु॒षस॒ःसर्व॑वीराव्यु

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

च्छंतिदाशुषेमर्त्याय । वायोरिवसूनृतानामुदर्कंताऽअश्वदाऽअश्नवत्सोमसुत्वा ॥ मातादेवानामदितेर नीकंयज्ञस्यकेतुर्बृहतीविभाहि । प्रशस्तिकृद्ब्रह्मणेनोव्युच्छानोजनेजनयविश्ववारे ॥ यच्चित्रमप्नऽउषसोवहंतीजानायशशमानायभद्रं । तन्नोमित्रोवरुणोमामहंतामदितिःसिंधुःपृथिवीऽउतद्यौः ॥ ४ ॥

इमारुद्रायेत्येकादशर्चंनवमंसूक्तं कुत्सोरुद्रोजगतीअन्त्येद्वेत्रिष्टुभौ ॥

इमारुद्रायतवसेकपर्दिनेक्षयद्वीरायप्रभरामहेमतीः । यथाशमसद्द्विपदेचतुष्पदेविश्वंपुष्टंग्रामेऽअस्मिन्ननातुरं ॥ मृळानोरुद्रोतनोमयस्कृधिक्षयद्वीरायनमसाविधेमते । यच्छंचयोश्चमनुरायेजेपितातदश्यामतवरुद्रप्रणीतिषु ॥ अश्यामतेसुमतिंदेवयज्ययाक्षयद्वीरस्यतवरुद्रमीढ्वः । सुम्नायन्निद्विशोऽअस्माकमाचरारिष्टवीराजुहवामतेहविः ॥ त्वेषंवयंरुद्रंयज्ञसाधंवंकुंकविमवसेनिह्वयामहे । आरेऽअस्मद्दैव्यंहेळोऽअस्यतुसुमतिमिद्वयमस्यावृणीमहे ॥ दिवोवराहमरुषंकपर्दिनंत्वेषरूपंनमसानिह्वयामहे । हस्तेबिभ्रद्भेषजावार्याणिशर्मवर्मच्छर्दिरस्मभ्यंयंसत् ॥ ५ ॥ इदंपित्रेमरुतामुच्यतेवचःस्वादोःस्वादीयो

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

रुद्रायवर्धनं । रास्वाचनोऽअमृतमर्तभोजनंत्मनेतोकायतनायमृळ ॥ मानोमहांतमुतमानोअर्भकंमा नऽउक्षंतमुतमानऽउक्षितं । मानोवधीःपितरंमोतमातरंमानःप्रियास्तन्वोरुद्ररीरिषः ॥ मानस्तोकेतन येमानऽआयौमानोगोषुमानोऽअश्वेषुरीरिषः । वीरान्मानोरुद्रभामितोवधीर्हविष्मंतःसदमित्वाहवा महे ॥ उपतेस्तोमान्पशुपाऽइवाकरंरास्वापितर्मरुतांसुम्नमस्मे । भद्राहितेसुमतिर्मृळयत्तमाथावयम वऽइत्तेवृणीमहे ॥ आरेतेगोघ्नमुतपूरुषघ्नंक्षयद्वीरसुम्नमस्मेतेऽअस्तु । मृळाचनोअधिचब्रूहिदेवाधाच नःशर्मयच्छद्विबर्हाः ॥ अवोचामनमोऽअस्माअवस्यवःशृणोतुनोहवंरुद्रोमरुत्वान् । तन्नोमित्रोवरुणो मामहंतामदितिःसिंधुःपृथिवीऽउतद्यौः ॥ ६ ॥

चित्रंदेवानामितिषळृचंदशमंसूक्तं कुत्सः सूर्यस्त्रिष्टुप् ॥

चित्रंदेवानामुदगादनीकंचक्षुर्मित्रस्यवरुणस्याग्नेः । आप्राद्यावापृथिवीऽअंतरिक्षंसूर्यऽआत्माज गतस्तस्थुषश्च ॥ सूर्योदेवीमुषसंरोचमानांमर्योनयोषांमभ्येतिपश्चात् । यत्रानरोदेवयंतोयुगानिवितन्वते

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

प्रतिभद्रायभद्रं ॥ भद्राऽअश्वाहरितःसूर्यस्यचित्राऽएतग्वाऽअनुमाद्यासः। नमस्यंतोदिवऽआपृष्ठमस्थुः
परिद्यावापृथिवीयंतिसद्यः ॥ तत्सूर्यस्यदेवत्वंतन्महित्वंमध्याकर्तोर्वितंतंसंजभार ॥ यदेदयुक्तहरितः
सधस्थादाद्रात्रीवासस्तनुतेसिमस्मै ॥ तन्मित्रस्यवरुणस्याभिचक्षेसूर्योरूपंकृणुतेद्योरुपस्थे। अनंतम
न्यद्रुशदस्यपाजःकृष्णमन्यद्धरितःसंभरंति ॥ अद्यादेवाऽउदितासूर्यस्यनिरंहसःपिपृतानिरवद्यात् ॥
तन्नोमित्रोवरुणोमामहंतामदितिःसिंधुःपृथिवीऽउतद्यौः ॥ ७ ॥ इतिप्रथममण्डलेषोडशोनुवाकः ॥

अ० १
अ० ८
॥७०॥

सप्तदशेनुवाकेपंचसूक्तानि तत्र नासत्याभ्यामितिपंचविंशत्यृचंप्रथमंसूक्तं कक्षीवान्दैर्घतमसऽशिक्प्रसूतोश्विनौत्रिष्टुप् ॥

नासत्याभ्यांबर्हिरिवप्रवृंजेस्तोमाँऽइयर्म्यभ्रियेववातः । यावभिगायविमदायजायांसेनाजुवान्यूह
तूरथेन ॥ वीळुपत्मभिराशुहेमभिर्वादेवानांवाजूतिभिःशाशदाना। तद्रासभोनासत्यासहस्रमाजायम
स्यप्रधनेजिगाय ॥ तुग्रोहभुज्युमश्विनोदमेघेरयिंनकश्चिन्ममृवाँऽअवाहाः। तमूहथुर्नौभिरात्मन्वतीभि
रंतरिक्षप्रुद्भिरपोदकाभिः ॥ तिस्रःक्षपस्त्रिरहातिव्रजद्भिर्नासत्याभुज्युमूहथुःपतंगैः । समुद्रस्यधन्वन्ना

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

र्द्रस्यपारेत्रिभीरथैःशतपद्भिःषळश्वैः ॥ अनारंभणेतदवीरयेथामनास्थानेअग्रभणेसमुद्रे । यदश्विना ऊहथुर्भुज्युमस्तंशतारित्रांनावमातस्थिवांसं ॥ ८ ॥ यमश्विनाददथुःश्वेतमश्वमघाश्वायशश्वदित्स्वस्ति । तद्वांदात्रंमहिकीर्तेन्यंभूत्पैद्वोवाजीसदमिद्वव्योऽअर्यः ॥ युवंनरास्तुवतेपज्रियायकक्षीवंतेअरदतंपुरंधिं । कारोतराच्छफादश्वस्यवृष्णःशतंकुंभाँअसिंचतंसुरायाः ॥ हिमेनाग्निंघ्रंसमवारयेथांपितुमतीमूर्जमस्माऽअधत्तं । ऋबीसेअत्रिमश्विनावनीतमुन्निन्यथुःसर्वगणंस्वस्ति ॥ परावतंनासत्यानुदेथामुच्चाबुध्नंचक्रथुर्जिह्मबारं । क्षरन्नापोनपायनायरायेसहस्रायतृष्यतेगोतमस्य ॥ जुजुरुषोनासत्योतवित्रिंप्रामुंचतंद्रापिमिवच्यवानात् । प्रातिरतंजहितस्यायुर्दस्रादित्पातिमकृणुतंकनीनाँ ॥९॥ तद्वांनराशंस्यंराध्यंचाभिष्टिमन्नासत्यावरूथं । यद्विद्वांसानिधिमिवापगूळ्हमुद्दर्शतादूपथुर्वंदनाय ॥ तद्वांनरासनयेदंसऽउग्रमाविष्कृणोमितन्यतुर्नवृष्टिं ॥ दध्यङ्ह यन्मध्वाथर्वणोवामश्वस्यशीर्ष्णाप्रयदीमुवाचं ॥ अजोहवीन्नासत्याकरावांमहेयामन्पुरुभुजापुरंधिः । श्रुतंतच्छासुरिववध्रिमत्याहिरण्यहस्तमश्वि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नावदत्तं ॥ आस्नोवृकस्यवर्तिकामभीकेयुवंनरानासत्यामुमुक्तं । उतोकविंपुरुभुजायुवंहकृपमाणमकृणुतंविचक्षे ॥ चरित्रंहिवेरिवाच्छेदिपर्णमाजाखेलस्यपरितक्म्यायां । सद्योजंघामायसींविश्पलायैधनेहितेसतीवेप्रत्यधत्तं ॥ १० ॥ शतंमेषान्वृक्येचक्षदानमृज्राश्वंतंपितांधंचकार । तस्माऽअक्षीनासत्याविचक्षऽआधत्तंदस्राभिषजावनर्वन् ॥ आवांरथंदुहितासूर्यस्यकार्ष्मेवातिष्ठदर्वताजयंती । विश्वेदेवाऽअन्वमन्यंतहृद्भिःसमुश्रियानासत्यासचेथे । यदयातंदिवोदासायवर्तिर्भरद्वाजायाश्विनाहयंता ॥ रेवदुवाहसचनोरथोवांवृषभश्चाशिंशुमारश्चयुक्ता ॥ रयिंसुक्षत्रंस्वपत्यमायुःसुवीर्यंनासत्यावहंता । आजह्नावींसमनसोपवाजैस्त्रिरह्नोभागंदधतीमयातं ॥ परिविष्टंजाहुषंविश्वतःसींसुगेभिर्नक्तंमूहथूरजोभिः । विभिंदुनानासत्यारथेनविपर्वताँऽअजरयूऽअयातं ॥ ११ ॥ एकस्यावस्तोरावतंरणायवशंमश्विनासनयेसहस्रा । निरहतंदुच्छुनाऽइंद्रवंतापृथुश्रवसोवृषणावरातीः ॥ शरस्यचिदार्चत्कस्यावतादानीचादुच्चाचक्रथुःपातवेवाः । शयवेचिन्नासत्याशचींभिर्जसुरयेस्तयँपिप्यथुर्गां ॥ अवस्यतेस्तुवतेकृ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ष्णियायऽऋजूयतेनासत्याशचीभिः । पशुंननष्टमिवदर्शनायविष्णाप्वैददथुर्विश्वकाय ॥ दशरात्रीरशि
वेनानवद्यूनवंनद्धंश्नथितमप्स्वैतः । विप्रुतंरेभमुदनिप्रवृक्तमुन्नेन्यथुःसोममिवस्रुवेण ॥ प्रवांदंसांस्य
श्विनाववोचमस्यपतिःस्यांसुगवःसुवीरः । उतपश्यन्नश्नुवन्दीर्घमायुरस्तमिवेज्जरिमाणंजगम्यां ॥१२॥

मध्वःसोमस्येतिपंचविंशत्यृचंद्वितीयंसूक्तं कक्षीवानश्विनौत्रिष्टुप् ॥

मध्वःसोमस्याश्विनामदायग्नोहोतार्विवासतेवां । बर्हिष्मतीरातिर्विश्रितागीरिषायातंनासत्योप
वाजैः ॥ योवांमश्विनामनसोजवीयान्रथःस्वश्वोविशऽआजिगाति । येनगच्छथःसुकृतोदुरोणंतेननरावं
तिरस्मभ्यंयातं ॥ ऋषिंनरावंहसःपांचजन्यमृबीसादत्रिंमुंचथोगणेन । मिनंतादस्योरशिवस्यमायाऽ
अनुपूर्ववृषणाचोदयंता ॥ अश्वंनगूळ्हमश्विनादुरेवैर्ऋषिंनरावृषणारेभमप्सु । संतंरिणीथोविप्रुतंदंसोभि
र्नवांजूर्यतिपूर्व्याकृतानि ॥ सुषुप्वांसंननिर्ऋतेरुपस्थेसूर्यंनदस्रातमसिक्षियंतं । शुभेरुक्मंनदर्शतंनिखा
तमुदूपथुरश्विनावंदनाय ॥ १३ ॥ तद्वांनराशंस्यंपज्रियेणकक्षीवतानासत्यापरिज्मन् । शफादश्वस्यवा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

जिनोजनायशतंकुंभाँऽआसिंचतंमधूना ॥ युवंनरास्तुवतेकृष्णियायविष्णापवंददथुर्विश्वकाय । घोषायै चित्पितृषदेदुरोणेपतिंजूर्यंत्याऽअश्विनावदत्तं ॥ युवंश्यावायरुशंतीमदत्तंमहःक्षोणस्याश्विनाकण्वाय । प्रवाच्यंतद्वृषणाकृतंवांयन्नार्षदायश्रवोऽअध्यधत्तं ॥ पुरूवपांस्यश्विनादधानानिपेदवऽऊहथुराशुमश्वं । सहस्रसांवाजिनमप्रतीतमहिहनंश्रवस्यंतरुत्रं ॥ एतानिवांश्रवस्यासुदानूब्रह्मांगूषंसदनंरोदस्योः । यद्वांपत्रासोऽअश्विनाहवंतेयातमिषाचविदुषेचवाजं ॥ १४ ॥ सूनोर्मानेनाश्विनागृणानावाजंविप्रायभुरणारदंता । अगस्त्येब्रह्मणावावृधानासंविश्पलांनासत्यारिणीतं ॥ कुहयांतासुष्टुतिंकाव्यस्यदिवोनपातावृषणाशयुत्रा । हिरण्यस्येवकलशंनिखातमुदूपथुर्दशमेऽअश्विनाहन् ॥ युवंच्यवानमश्विनाजरंतंपुनर्युवानंचक्रथुःशचीभिः । युवोरथंदुहितासूर्यस्यसहश्रियानासत्यावृणीत ॥ युवंनुग्रायपूर्व्येभिरेवैःपुनर्मन्यावभवतंयुवाना । युवंभुज्युमर्णसोनिःसमुद्राद्विभिरूहथुर्भृज्रेभिरश्वैः ॥ अजोहवीदश्विनातौग्र्यो वांप्रोह्लःसमुद्रमव्यथिर्जगन्वान् । निष्टमूहथुःसुयुजारथेनमनोजवसावृषणास्वस्ति ॥ १५ ॥ अजो

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

हवीदश्विनावतिंकावामास्तोयत्सीममुंचतंवृकस्य । विजयुषांययथुःसान्वद्रेर्जातंविष्वाचोऽअहतंविषे
ण ॥ शतंमेषान्वृक्येमामहानंतमःप्रणीतमशिवेनपित्रा । आक्षीऽऋज्राश्वेऽअश्विनावधत्तंज्योतिरंधा
यंचक्रथुर्विचक्षे ॥ शुनमंधायभरंमह्वयत्तावृकीरश्विनावृषणानरेति । जारःकनीनंऽइवचक्षदानऽऋज्रा
श्वःशतमेकंचमेषान् ॥ महीवामूतिरश्विनामयोभूरुतस्रामंधिष्ण्यासंरिणीथः । अथायुवामिदह्वयत्पुरं
धिरागच्छतंसींवृषणाववोभिः ॥ अधेनुंदस्रास्तयं१विषक्तामपिन्वतंशयवेऽअश्विनागां । युवंशचीभिर्वि
मदायजायान्यूहथुःपुरुमित्रस्ययोषां ॥ १६ ॥ यवंवृकेणाश्विनावपंतेषंदुहंतामनुषायदस्रा । अभिद
स्युंबकुरेणाधमंतोरुज्योतिश्चक्रथुरार्याय ॥ आथर्वणायाश्विनादधीचेश्व्यंशिरःप्रत्यैरयतं । सवांमधु
प्रवोचदतायंत्वाष्ट्रंयद्दस्रावपिकक्ष्यंवां ॥ सदाकवीसुमतिमाचकेवांविश्वाधियोऽअश्विनाप्रावतंमे । अ
स्मेरयिंनासत्याबृहंतमपत्यसाचंश्रुत्यैरराथां ॥ हिरण्यहस्तमश्विनाररांणापुत्रंनरावध्रिमत्याऽअदत्तं ।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

त्रिधा॑ह॒श्याव॑मश्विना॒विक॑स्त॒मुज्जी॑वस॑ऽऐरयतं॒सुदा॑नू ॥ ए॒तानि॑वामश्विनावी॒र्या॑णि॒प्रपू॒र्व्या॑ण्याय॒वो॑वो चन् । ब्रह्मा॑कृ॒ण्व॑ंतो॑वृषणायु॒वभ्यां॑सु॒वीरा॑सो॑वि॒दथ॒मा॑व॑देम ॥ १७ ॥

आवां॑रथइत्येकादशर्चैतृतीयं॑सूक्तं कक्षीवानश्विनौत्रिष्टुप्

आवां॑रथो॑ऽअश्विनाश्ये॒नप॑त्वासुमृ॒ळीक॑:स्व॒र्याात्व॒र्वाङ् । योम॑र्त्यै॒स्य॒मन॑सो॒जवी॑यान्त्रि॒वंधु॑रो॒वृष॑णा वा॒त॑रंहाः ॥ त्रि॒वंधु॑रेण॒त्रि॒वृता॒रथे॑न॒त्रि॒च॒क्रेण॑सु॒वृता॑या॒तम॒र्वाक्। पिन्व॑तं॒गाजि॑न्व॑तम॒र्व॑तो॒नो॒व॒र्ध॒य॒त॒म॒श्वि॒ नावी॒र॒म॒स्मे ॥ प्रव॒द्या॑म॒नासु॒वृता॒रथे॑न॒दस्रा॑वि॒मं॑शृ॑णुतं॒श्लो॑क॒मद्रेः । किम॑ंग॒वां॒प्रत्य॑व॑र्ति॒गमि॑ष्ठा॒हुर्वि॒ग्रा॑सो ऽअश्विनापु॒राजाः ॥ आवाँ॑श्ये॒नासो॑ऽअश्विनाव॒हंतु॒रथे॑युक्ता॑स॑ऽआशव॑:पत॑गाः । ये॑ऽअ॒मु॒रो॑दि॒व्यासो॒न गृ॒भ्रा॑ऽअ॒भि॒प्रयो॑नासत्याव॒हंति ॥ आवां॑रथं॒युव॑तिस्ति॒ष्ठ॒दत्र॑जु॒ष्टी॑नं॒रादु॑हि॒तासू॒र्यस्य । परि॑वामश्वावपु॒षः पत॑ंगावयो॑वहं॒त्व॒रु॒षा॑ऽअभी॑के ॥ १८ ॥ उद्व॑ंदनमै॒रत॑ंद॒सना॑भि॒रु॒द्रेभं॑द॒स्रा॒वृष॑णा॒श॒चीभिः । निष्टौ॑ग्र्यं॒पा रयथः॒समु॒द्रान्पु॒न॒र्भ्य॒वा॑नं॒च॒क्र॒थु॒र्यु॒वा॑नं ॥ यु॒वम॒त्रये॑व॑नीताय॒त॒प्तमू॒र्जं॒मो॒मान॑मश्विनावधत्तं । यु॒वंक॑ण्वा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यापिंरिप्रायचक्षुःप्रत्यधत्तंसुष्टुतिंजुजुषाणा ॥ युवंधेनुंशयवेनाधितायापिन्वतमश्विनापूर्व्यायं । अमुंच
तंवर्तिकामंहसोनिःप्रतिजंधांविश्पलायाऽअधत्तं ॥ युवंश्वेतंपेदवऽइंद्रजूतमहिहनंमश्विनादत्तमश्वं ।
जोहूत्रमर्योअभिभूतिमुग्रंसहस्रसांवृषणंवीडुंगं॥ तावांनरास्ववसेसुजाताहवामहेऽअश्विनानाधमानाः।
आनऽउपवसुमतारथेनगिरोजुषाणासुविताययातं ॥ आश्येनस्यजवसानूतनेनास्मेयातंनासत्यासजोषाः । हवेहिवांमश्विनारातहव्यःशश्वत्तमायाऽउषसोव्युष्टौ ॥ १९ ॥

आवांरथमितिदशर्चेचतुर्थंसूक्तं कक्षीवानश्विनौजगती ॥

आवांरथंपुरुमायंमनोजुवंजीराश्वंयज्ञियंजीवसेहुवे । सहस्रकेतुंवनिनंशतद्वसुंश्रुष्टीवानंवरिवोधाम्
भिप्रयं: ॥ ऊर्ध्वाधीतिःप्रत्यस्यप्रयामन्यधायिशस्मन्त्समयंतऽआदिशः । स्वदामिघर्मंप्रतियंत्यूतयऽआ
वांमूर्जानीरथमश्विनारुहत् ॥ संयन्मिथःपस्पृधानासोऽअग्मतशुभेमखाऽअमिताजायवोरणे । युवोर
हप्रवणेचेकितेरथोयदश्विनावहथःसूरिमावरं ॥ युवंभुज्युंभुरमाणंविभिर्गतंस्वयुक्तिभिर्निवहंतापितृ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

भ्यऽआ । यासिष्टंवर्तिर्वृषणाविजेन्यं१दिवोदासायमहिचेतिवामवः ॥ युवोरश्विनावपुषेयुवायुजंरथं
वाणीयेमनुरस्यशर्ध्यं । आवांपतित्वंसख्यायजग्मुषीयोषावृणीतजेन्यायुवांपतीं ॥ २० ॥ युवंरेभंप
रिषूतेरुरुष्यथोहिमेनंघर्मपरितप्तमत्रये । युवंशयोरवसंपिप्यथुर्गविप्रद्रीर्घेणवंदनस्तार्यायुषा ॥ युववंद
नंनिर्ऋतंजरण्ययारथंनदस्राकरणासमिन्वथः । क्षेत्रादाविप्रंजनथोविपन्ययाप्रवामत्रविधतेदंसनाभुव
त् ॥ अगच्छतंकृपमाणंपरावतिंपितु स्वस्यत्यजसानिबाधितं । स्वर्वतीरितऽऊतीर्युवोरहंचित्राऽअभी
केऽअभवन्नभिष्टयः ॥ उतस्यावांमधुमन्मक्षिकारपन्मदेसोमस्यौशिजोहुवन्यति । युवंदधीचोमनऽआ
विवासथोथाशिरःप्रतिवामस्व्यंवदत् ॥ युवंपेदवेपुरुवारमश्विनास्पृधांश्वेतंतरुतारंदुवस्यथः । शयैरभि
द्युंपृतनासुदुष्टरंचर्कृत्यमिन्द्रंमिवचर्षणीसहं ॥ २१ ॥

अ०१ अ०८

॥७४॥

काराधदितिद्वादशर्चैपंचमंसूक्तं कक्षीवानश्विनावानदुःखमनाशिन्याद्यागायत्री द्वितीयाककुप् तृतीयाकाविराट्
चतुर्थीनष्टरूपी पंचमीतनुशिरा षष्ठ्यक्षरैरुष्णिक् सप्तमीविष्टारबृहत्यष्टमीकृतिर्नवमीविराट् दशम्याद्यास्तिस्रोगायत्र्यः ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

कारांधङ्गोत्रांश्विनावांकोवांजोषऽउभयोः । कथाविधात्यग्रेताः ॥ विद्वासाविद्वुरंःपृच्छेदाविद्वानित्थापरोऽअचेताः । नूचिन्नुमर्तेऽअक्रौ ॥ ताविद्वांसाहवामहेवांतानोविद्वांसामन्मवोचेतमद्य । प्रार्चद्दयमानोयुवाकुः ॥ विपृच्छामिपाक्याऽनदेवान्वषट्कृतस्याद्भुतस्यदत्रा । पातंचसह्यसोयुवंचरभ्यसोनः॥ प्रयाघोषेभृगवाणेनशोभेयर्यावाचायजातिपञ्चियोवाँ । प्रैषयुर्नविद्वान् ॥२२॥ श्रुतंगायत्रंतकवानस्याहं चिद्विरिरेभाश्विनावां । आक्षीशुभस्पतीदन् ॥ युवंह्यास्तंमहोरन्युवंवायन्निरततंसतं । तानोवसूसुगोपा स्यातंपातंनोवृकादघायोः ॥ माकस्मैधातमभ्यमित्रिणेनोमाकुत्रानोगृहेभ्योधेनवोगुः । स्तनाभुजोऽअशिश्वीः ॥ दुहीयन्मित्रधितयेयुवाकुरायेचनोमिमीतंवाजवत्यै । इषेचनोमिमीतंधेनुमत्यै ॥ अश्विनोरसनंरथंमनश्ववाजिनीवतोः । तेनाहंभूरिचाकन ॥ अयंसमहमातनूह्यातेजनाँऽअनु । सोमपेयंसुखोरथः ॥ अधस्वप्नस्यनिर्विदेभुंजतश्चरवर्तः । उभाताबस्रिनश्यतः ॥ २३ ॥ इतिप्रथममेमण्डलेसप्तदशोनुवाकः ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अष्टादशेनुवाकेषट्सूक्तानितत्र कदित्थेतिपंचदशर्चंप्रथमंसूक्तं कक्षीवान्दिर्घतमाऋषिर्विश्वेदेवाइन्द्रोवात्रिष्टुप् ॥

कदित्थानॄँःपात्रंदेवयतांश्रवद्गिरोऽअंगिरसांतुरण्यन् । प्रयदानड्विशऽआह्मर्म्यस्योरुक्रींसतेऽअध्वरेयजत्रः ॥ स्तंभीद्द्यांसधरुणंमृषायद्भुर्वाजायद्रविणंनरोगोः । अनुस्वजांमहिषश्चक्षतत्वांमेनामश्वस्यपरिमातरंगो ॥ नक्षद्दवंमरुणीःपूर्व्यराट्तुरोविशामंगिरसामनुद्यून् । तक्षद्वज्रंनियुतंतस्तंभद्यांचतुष्पदेनर्याययद्विपादे ॥ अस्यमदेस्वर्यदाऽऋतायापीवृतमुस्रियाणामनीकं ॥ यद्वंप्रसर्गेत्रिककुम्निवर्तदप द्रुहोमानुषस्यदुरोवः ॥ तुभ्यंपयोयत्पितरावनीतांराधःसुरेतस्तुरणेभुरण्यू । शुचियत्तेरेकणऽआर्यजंत सबर्दुघायाःपयऽउस्रियायाः ॥ २४ ॥ अधप्रजज्ञेतरणिर्ममत्तुप्ररोच्यस्याऽउषसोनसूरः । इंदुर्यैभिराष्टस्वेदुहव्यैःस्रुवेणसिंचन्नरणाभिधाम ॥ स्विध्मायद्वनधितिरपस्यात्सूरोऽअध्वरेपरिरोधनागोः । यद्वंप्रभासिकृत्व्याँअनुद्यूननर्विशेपश्चिषेतुरायं ॥ अष्टामहोदिवऽआदोहरींऽइहद्युम्नासाहमभियोधानऽउत्सं । हरिंयत्तेमंदिनंदुक्षन्वृधेगोरंभसमद्रिभिर्वाताप्यं॥त्वमायसंप्रतिवर्तयोगोर्दिवोऽअश्मानमुपनीतमृभ्वा ।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

कुत्सायꣳयत्रपुरुहूतवन्वञ्छुष्णमनंतैःपरियासिवधैः ॥ पुरायत्सूरस्तमसोऽअपीतेस्तमद्विवःफलिगंहेतिमस्य । शुष्णस्यचित्परिहितंयदोजोदिवस्परिसुग्रथितंतदादः ॥ २५ ॥ अनुत्वामहीपाजसीऽअचक्रेद्यावाक्षामामदतामिंद्रकर्मन् । त्वंवृत्रमाशयानंसिरासुमहोवज्रेणसिष्वपोवराहुं ॥ त्वमिंद्रनर्योयाँऽअवोनृन्तिष्ठावातस्यसुयुजोवहिष्ठान् । यंतेकाव्यऽउशनामंदिनंदाद्वृत्रहणंपायँततक्षवज्रं ॥ त्वंसूरोहरितोरामयोनून्भरच्चक्रमेतशोनायमिंद्र । प्रास्यपारंनवतिंनाव्यानामपिकर्तमवर्तयोर्यज्यून् ॥ त्वंनोऽअस्याऽइंद्रदुर्हणायाःपाहिवज्रिवोदुरितादभीकें । प्रनोवाजान्रथ्योऽ३अश्वबुध्यानिषेयंधिश्रवसेसूनृतायै ॥ मासातेऽअस्मत्सुमतिर्विदत्सद्वाजंप्रमहःसमिषोवरंत । आनोभजमघवन्गोष्वर्योमांहिष्ठास्तेसधमादः स्याम ॥ २६ ॥ ॥ इतिप्रथमाष्टकेअष्टमोध्यायः ॥ ८ ॥ ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

॥ इति प्रथमाष्टकः समाप्तः ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

॥ अथ द्वितीयाष्टकप्रारंभः ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

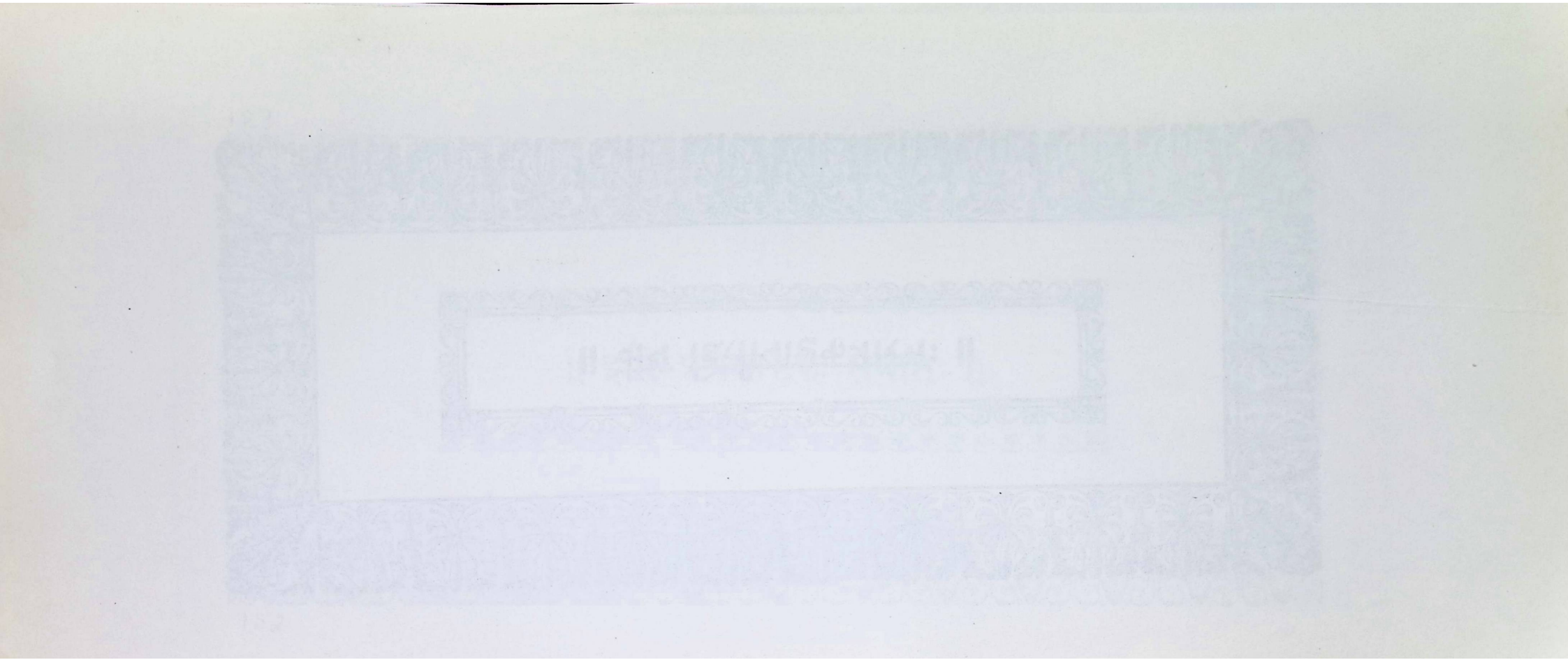

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

प्रवोवैश्वदेवमावोविराड्रूपे पृथुःसप्तोनोषस्यंतूषाउच्छन्तीप्रातारत्नंसप्तस्वनयस्य दानस्तुतिरुपजगत्यावमन्दानितिकक्षी
वान्दानतुष्टः पंचभिर्भावयव्यंतुष्टावान्त्येअनुष्टुभौ भावयव्यरोमशयोर्दैपत्योःसंवादोग्निमेकादशपरुच्छेपोदैवोदासिराग्नेयंतु
पारुच्छेपं सर्वमात्यष्टंतत्रातिधृतिःषष्ठचयंजायतात्रौयंत्वमेकादश षष्ठचैन्द्वी प्रप्रावोतिशक्वर्यावष्टिरन्त्येन्द्रयाहिदशान्त्या
त्रिष्टुबिन्द्रायसप्तत्वयावयंषडचुवंतमैन्द्रापार्वतोर्धर्च उभेसप्तादौत्रिष्टुप्तिस्रोनुष्टुभो गायत्रीधृतिरष्टिरात्वाषड्वायव्यंत्वन्त्या
ष्टिः स्त्रीर्णनव चतुर्थ्याद्याः पञ्चैन्द्र्यश्चोपान्त्येअष्टी प्रसुसप्तमैत्रावरुणं त्वन्त्येलिंगोक्तदेवते अन्त्यात्रिष्टुप् ॥ १ ॥

प्रवःपान्तमितिपञ्चदशर्चेद्वितीयंसूक्तं कक्षीवान्विश्वेदेवास्त्रिष्टुप् पञ्चमीपष्ठचौविराड्रूपे ॥

॥ श्रीगणेशायनमः ॥ हरिःओम् ॥ प्रवःपांतंरघुमन्यवोंधोयज्ञंरुद्रायमीह्लुषेभरध्वं । द्विवोऽअंस्तोप्यसुरस्यवीरैरिषुध्येवमरुतोरोदस्योः ॥ पत्नीवपूर्वहूतिंवावृधध्याऽउषासानक्तापुरुधाविदाने । स्तरीर्नात्कंव्युतंवसानासूर्यस्यश्रियासुदृशीहिरण्यैः ॥ ममत्तुनःपरिज्मावसर्हाममत्तुवातोअपांवृषण्वान् । शिशीतमिद्रापर्वतायुवंनस्तन्नोविश्वेवरिवस्यंतुदेवाः ॥ उतत्यामेयशसाश्वेतनायैव्यंतापांतौशिजो

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

हुवध्यै । प्रवोनपातमपांकृणुध्वंप्रमातरारास्पिनस्यायोः ॥ आवोरुवण्युमौशिजोहुवध्यैघोषेवशंसमर्जुनस्यनंशे । प्रवःपूष्णेदावनऽआँऽअच्छावोचेयवसुतातिमग्नेः ॥ १ ॥ श्रुतंमेमित्रावरुणाहवेमोतश्रुतंसदनेविश्वतःसीं । श्रोतुंनःश्रोतुरातिःसुश्रोतुःसुक्षेत्रासिंधुरद्भिः ॥ स्तुषेसावांवरुणमित्ररातिर्गवांशतापृक्षयामेषुपञ्च । श्रुतर्थेप्रियरथेदधानाःसद्यःपुष्टिंनिरुंधानासोऽअग्मन् ॥ अस्यस्तुषेमहिमघस्यराधः सचासनेमनहुषःसुवीराः । जनोयःपञ्चेभ्योवाजिनीवानश्वावतोरथिनोमह्यंसूरिः ॥ जनोयोमित्रावरुणावभिध्रुगपोनवांसुनोत्यक्ष्णयाध्रुक् । स्वयंसयक्ष्मंहृदयेनिधत्तऽआपयदींहोत्राभिर्ऋतावा ॥ सम्राधतोनहुषोदंसुजूतःशर्द्धस्तरोनरांगूर्तश्रवाः । विसृष्टरातिर्यातिबाह्वसृत्वाविश्वासपत्नीर्[illegible]दामच्छूरः ॥ २ ॥ अधग्मंतानहुषोहवंसूरेःश्रोतांराजानोऽअमृतस्यमंद्राः । नभाजुवोयन्निरवस्यराधःप्रशस्तयेमहिनारथंवते ॥ एतंशर्द्धोधामयस्यसूरेरित्यंवोवन्दशतयस्यनंशे । द्युम्नानियेषुवसुतातीरारन्विश्वेसन्वंतुप्रभृथेषुवाजं ॥ मंदामहेदशतयस्यधासेर्द्वेर्यत्पंचबिभ्रतोयंत्यन्ना । किमिष्टाश्वऽइष्टरश्मिरेतऽईशानासस्तरुषऽच्चं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

जतेनृन् ॥ हिरण्यकर्णमणिग्रीवमर्णस्तन्नोविश्वेवरिवस्यंतुदेवाः । अर्योगिरःसद्यऽआजग्मुषीरोस्रा
श्वाकंतूभयेष्वस्मे ॥ चत्वारोमामशर्शरस्यशिश्वस्त्रयोराज्ञऽआयवसस्यजिष्णोः । रथोवांमित्रावरुणा-
दीर्घाप्साःस्यूमगभस्तिःसूरोनाद्यौत् ॥ ३ ॥

पृथूरथइतित्रयोदशर्चंतृतीयंसूक्तं कक्षीवानुषास्त्रिष्टुप् ॥

पृथूरथोदक्षिणायाऽअयोज्यैनंदेवासोऽअमृतासोऽअस्युः । कृष्णादुदस्यादर्याऽविहायाश्चिकित्सं
तीमानुषायक्षयाय ॥ पूर्वाविश्वस्माद्भुवनादबोधिजयंतीवाजंबृहतीसनुत्री । उच्चाव्यरुग्यद्युवतिःपुनर्भू
रोषाऽअगन्प्रथमापूर्वहूतौ ॥ यद्द्यभागंविभजासिनृभ्यऽउषोदेविमर्त्यत्रासुजाते । देवोनोऽअत्रसविता
दमूनाऽअनागसोवोचतिसूर्याय ॥ गृहंगृहमहनायात्यच्छादिवेदिवेऽअधिनामादधाना । सिषासंतीद्यो
तनाशश्वदागादग्रंमग्रमिज्जतेवसूनां ॥ भगस्यस्वसावरुणस्यजामिरुषःसूनृतेप्रथमाजरस्व । पश्चासदं
ध्यायोऽअघस्यधाताजयेमतंदक्षिणयारथेन ॥ ४ ॥ उदीरतांसूनृताऽउत्पुरंधीरुदग्नयःशुशुचानासोऽअ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

स्थुः । स्पार्हावसूनितमसापगूह्याविष्कृण्वंत्युषसोविभातीः ॥ अपान्यदेत्यभ्यन्यदेतिविषुरूपेऽअहनीसं चरंते । परिक्षितोस्तमोऽअन्यागुहाकरद्यौदुषाःशोशुचतारथेन॥ सदृशीरद्यसदृशीरिदुश्वोदीर्घंसचंतेवरुणस्यधाम । अनवद्यास्त्रिंशतंयोजनान्येकैकाक्रतुंपरियंतिसद्यः ॥ जानत्यह्नःप्रथमस्यनामशुक्राकृष्णाद जनिष्टश्वितीची । ऋतस्ययोषानमिनातिधामाहरहर्निष्कृतमाचरंती ॥ कन्येवतन्वꣳशाशदानाऽएषिदेविदेवमियक्षमाणं । संस्मयमानायुवतिःपुरस्तादाविर्वक्षांसिकृणुषेविभाती ॥ ५ ॥ सुसंकाशामातृमृष्टेवयोषाविस्तन्वंकृणुषेदृशेकं । भद्रात्वमुषोवितरंव्युच्छनतत्तेऽअन्याऽउषसोनशंत ॥ अश्वावतीर्गोमतीर्विश्ववारायतमानारश्मिभिःसूर्यस्य । पराचयंतिपुनराचयंतिभद्रानामवहमानाऽउषासः ॥ ऋतस्यरश्मिमनुयच्छमानाभद्रंभद्रंक्रतुमस्मासुधेहि । उषोनोऽअद्यसुहवाव्युच्छास्मासुरायोमघवत्सुचस्युः ॥ ६ ॥

उषाउच्छन्तीतित्रयोदशर्चंचतुर्थंसूक्तं कक्षीवानुषास्त्रिष्टुप् ॥

उषाऽउच्छंतीसमिधानेऽअग्नाऽउद्यन्त्सूर्यऽउर्विंयाज्योतिरश्रेत । देवोनोऽअत्रसवितान्वर्थंप्रासावीद्वि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

पत्प्रचतुष्पदित्यै ॥ अभिनतीदैव्यानिव्रतानिप्रमिनतीमनुष्यायुगानि । ईयुषीणामुपमाशश्वतीनामायती
नांप्रथमोषाव्यद्यौत् ॥ एषादिवोदुहिताप्रत्यदर्शिज्योतिर्वसानासमनापुरस्तात् । ऋतस्यपंथामन्वेतिसा
धुप्रजानतीवनदिशोमिनाति । उषोऽअदर्शिशुंध्युवोनवक्षोनोधाऽईवाविरकृतप्रियाणि । अश्वसन्नसंसतो
बोधयंतीशश्वत्तमागात्पुनरेयुषीणां ॥ पूर्वेऽअर्द्धेरजसोऽअप्ययस्यगवांजनित्र्यकृतप्रकेतुं । व्युप्रथतेवित
रंवरीयऽओभापृणंतीपित्रोरुपस्था ॥ ७ ॥ एवेदेषापुरुतमादृशेकंनाजामिंनपरिवृणक्तिजामि । अरेप
सांतन्वा३शाशदानानाभादीषतेनमहोविभाती ॥ अभ्रातेवपुंसऽएतिप्रतीचीगर्तारुगिवसनयेधनानां ।
जायेवपत्यऽउशतीसुवासाऽउषाहस्रेवनिरिणीतेऽअप्सः ॥ स्वसास्वस्रेज्यायस्यैयोनिमारैगपैत्यस्याःप्र
तिचक्ष्येव । व्युच्छंतीरश्मिभिःसूर्यस्याजैत्तेसमनगाऽईवव्राः ॥ आसांपूर्वासामहंसुस्वसृणामपरापू
र्वामभ्येतिपश्चात् । ताःप्रत्नवन्नव्यसीर्नूनमस्मेरेवदुच्छंतुसुदिनाऽउषासः ॥ प्रबोधयोषःपृणतोमघोन्यबु
ध्यमानाःपणयःससंतु । रेवदुच्छमघवद्भ्योमघोनिरेवत्स्तोत्रेसूनृतेजारयंती ॥ ८ ॥ अवेयमश्वैद्युवतिः

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋ०सं० ॥ ३ ॥

पुरस्ताद्युंक्तेगवामरुणानामनीकं । विनूनमुच्छादसतिप्रकेतुर्गृहंगृहमुपतिष्ठातेऽअग्निः ॥ उत्तेवयश्चिद्वसतेरपप्तन्नरश्चयेपितुभाजोव्युष्टौ । अमासतेवहसिभूरिवाममुषोदेविदाशुषेमर्त्याय ॥ अस्तोढ्वंस्तोम्याब्रह्मणामेवीवृधध्वमुशतीरुषासः । युष्माकंदेवीरवसासनेमसहस्रिणंचशतिनंचवाजं ॥ ९ ॥

अ० २ अ० १

प्रातारत्नमितिसप्तर्चंपंचमंसूक्तं कक्षीवान्त्स्वनयस्यदानस्तुतिस्त्रिष्टुप् चतुर्थीपंचम्यौजगत्यौ ॥

प्रातारत्नंप्रातरित्वादधातितंचिकित्वान्प्रतिगृह्यानिधत्ते । तेनंप्रजांवर्धयमानऽआयूंरायस्पोषेणसचतेसुवीरः ॥ सुगुरसत्सुहिरण्यःस्वश्वोबृहदस्मैवयऽइंद्रोदधाति । यस्त्वायंतंवसुनाप्रातरित्वोमुक्षीजयेवपदिमुत्सिनाति ॥ आयमद्यसुकृतंप्रातरिच्छन्निष्टेःपुत्रंवसुमतारथेन । अंशोःसुतंपाययमत्सरस्यक्षयद्वीरंवर्धयसूनृताभिः ॥ उपक्षरंतिसिंधवोमयोभुवऽईजानंचयद्ध्यमाणंचधेनवः । पृणंतंचपपुरिंचश्रवस्यवोघृतस्यधाराऽउपयंतिविश्वतः ॥ नाकस्यपृष्ठेऽअधितिष्ठतिश्रितोयःपृणातिसहदेवेषुगच्छति । तस्माऽआपोघृतमर्षंतिसिंधवस्तस्माऽइयंदक्षिणापिन्वतेसदा ॥ दक्षिणावतामिदिमानिचित्रादक्षिणावतांदिवि

॥ ३ ॥

160

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

विसूर्यांसः । दक्षिणावंतोऽअमृतंभजंतेदक्षिणावंतःप्रतिरंतऽआयुः ॥ मापूणंतोदुरितमेनऽआरन्माजां
रिषुःसूरयःसुव्रतासः । अन्यस्तेषांपरिधिरस्तुकश्चिदपूणंतमभिसंयंतुशोकाः ॥ १० ॥

अमन्दानितिसप्तर्चंषष्ठंसूक्तं कक्षीवान्त्स्वनयस्यदानस्तुतिः पंचभिराद्या
स्त्रिष्टुभःअन्त्येद्वेभावयव्यौभावयव्यरोमशयोर्दंपत्योःसंवादोनुष्टुभौ ॥

अमंदान्स्तोमान्प्रभरेमनीषासिंधावधिक्षियतोभाव्यस्य । योमेंसहस्रमभिमीतसवानन्तूतोंराजाश्रव
इच्छमानः ॥ शतंराज्ञोनाधमानस्यनिष्काञ्छतमश्वान्प्रयतान्त्सद्यऽआदं । शतंकक्षीवाँऽअसुरस्यगो
नांदिविश्रवोजरमाततान ॥ उपमाश्यावाःस्वनयेनदत्तावधूमंतोदशरथासोऽअस्थुः । षष्टिःसहस्रमनुग
व्यमागात्सनंत्कक्षीवाँऽअभिपित्वेऽअह्नां ॥ चत्वारिंशद्दशरथस्यशोणाःसहस्रस्याग्रेश्रेणिनयंति । मद्
च्युतःकृशनावंतोऽअत्यान्कक्षीवंतऽउदमृक्षंतपज्राः ॥ पूर्वामनुप्रयतिमाददेवस्त्रीन्युक्ताँऽअष्टावरिधाय
सोगाः । सुबंधवोयेविश्याऽइवव्राऽअनस्वंतःश्रवऽऐषंतपज्राः । आगंधितापरिगधितायाकंशीकेवजंग

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

हे । ददा॑तिमह्यंयादु॒रीयाशू॒नांभो॒ज्यांश॒ता ॥ उपो॑पमेपरा॑मृश॒मामे॑द॒भ्राणि॑मन्यथाः । सर्वा॒हमस्मिरोम॒शागं॑धारी॑णामिवाविका ॥ ११ ॥ इतिप्रथमेमण्डलेष्टादशोनुवाकः ॥

एकोनविंशेनुवाकेसप्तसूक्तानि तत्राग्निर्होतारमित्येकादशर्चंप्रथमंसूक्तं दैवोदासिःपारुच्छेपोग्निरत्यष्टिःषष्ठ्यतिधृतिः ॥

अ॒ग्निंहो॒तार॑मन्ये॒दास्वँ॑ब्रुवसु॒ँसू॒नुंस॑हसोजा॒तवे॑दसं॒विप्रं॑नजा॒तवे॑दसं । यऽऊ॒र्ध्वया॑स्वध्व॒रोदे॒वोदे॒वाच्या॑कृ॒पा । घृ॒तस्यविभ्रा॑ष्टि॒मनु॑वष्टि॒शोचि॑षाजु॒ह्वा॑नस्यसर्पिषः ॥ यजि॑ष्ठंत्वा॒यज॑मा॒नाहु॑वेम॒ज्येष्ठ॑मांगि॑रसांविप्रमन्म॑भि॒र्विप्रे॑भिःशुक्रमन्म॑भिः । परि॑ज्मानमिव॒द्यांहो॒तार॑ंचर्षणी॒नां । शो॒चिष्के॑शं॒वृष॑णंय॒मिमा॒विश॒ःप्राव॑न्तु॒जूत॑येविश॑ः ॥ सहि॑पुरू॒चिदो॑ज॒साविरु॑क्म॒तादी॒द्या॑नोभव॑तिद्रु॒हंत॒रःप॑र॒शुर्न॑द्रु॒हंत॒रः । वी॒ळु चि॒द्यस्यस॑मृ॒तौश्रु॒वद्वने॑व॒यत्स्थि॒रं । नि॒ष॒ह॒माणो॑यम॒तेना॑य॒तेध॒न्वासह॒ानाय॑ते ॥ दृ॒ह्गा चि॑दस्मा॒ऽअ॒नु॒दु॒र्यथा॑विदे॒तेजि॑ष्ठाभि॒ररणि॑भि॒र्दाष्ट्य॑वसे॒म्यये॒दाष्ट्य॑वसे । प्रय॑ःपुरू॒णिगा॑हते॒तक्ष॒द्वने॑वशो॒चिषा॑ । स्थि॒

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

राचिद॒न्नानिरि॑णात्योजं॒सानिस्थि॒राणि॑चिदोजं॒सा ॥ तमं॑स्यपृक्षमुपरासु॒धीमहि॒नक्तं॑यःसुदर्शं॑तरो॒दिवा॑
तरा॒दप्रा॑युषे॒दिवा॑तरात् । आद॒स्यायु॒र्ग्रभं॑णवद्वी॒ळुशर्म॑नसू॒नवे॑ । भक्तम॑भक्तमवो॒व्यं॑तो॑ऽअजरा॑ऽअ॒ग्नयो
व्यं॑तो॑ऽअजरा॑ः ॥ १२ ॥ सहि॑शर्द्धो॒नमा॑रु॒तंतु॒विष्व॑णिरग्नेस्व॒तीषू॒र्वरा॑स्विष्ट॒निरा॑त॒नास्विष्ट॑निः । आद॑ङ्ग
व्यान्या॒दृ॒दिर्य॒ज्ञस्य॑के॒तुर्ह॒णा । अध॑स्मास्य॒हर्ष॑तो॒हृषी॑वतो॒विश्वे॑जुषंत॒पंथा॑नर॑ःशु॒भेनपं॑था ॥ द्वि॒ताय
दी॑की॒स्तासो॑ऽअभि॒द्यवो॑नमस्यं॑त॒ऽउप॒वोच॑न्त॒भृग॑वो॒मृ॒ळंतो॑दा॒शाभृग॑वः । अ॒ग्निरी॑शे॒वसू॑नांशु॒चिर्यो॑धर्णि
रे॑षां । प्रि॒याँऽअ॑पि॒धी॑ँऽवे॑निषी॒ष्टमे॑धि॒रऽआ॒वे॑निषी॒ष्टमे॑धि॒रः ॥ विश्वा॑सां॒त्वावि॒शांप॑ति॒हवा॑महे॒सर्वा॑सांसमा
नंद॑पति॒भुजे॑स॒त्यगि॑र्वाहसं॒भुजे । अति॑थिं॒मानु॑षाणां॒पि॒तुर्न॑यस्या॑स॒या । अ॒मीचविश्वे॑ऽअ॒मृता॑स॒ऽआवयो
ह॒व्यादे॒वेष्वा॑वय॑ः ॥ त्वम॑ग्नेसह॒सा॒सह॑न्तम॒ःशुष्मि॑न्तमो॒जाय॑से॒देव॑ता॒तये॒रयि॑र्न॒देव॑ता॒तये । शुष्मि॑न्तमो॒हि
ते॒मदो॒द्यु॒म्नि॑न्तम॑ऽउ॒तक्र॒तुः । अध॑स्मा॒तेप॑रि॒चर॑न्त्यजरश्रु॒ष्टीवा॑नो॒नाज॑र ॥ प्रवो॑महे॒सह॒सा॒सह॑स्वत॒ऽउष॒र्बु
धे॑पशु॒षेणाग्नये॒स्तोमो॑बभू॒त्वग्नये । प्रति॒यदी॑ह॒विष्मा॒न्विश्वा॑सु॒क्षासु॒जोगु॑वे । अग्ने॒रे॒भो॒न॒ज॒र॒त॒ऽऋ॒षू॒णां॒जू

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

र्णिहोतऽऋषूणां॥सनोनेदिष्ठंदहशानऽआभराग्नेदेवेभिःसचनाःसुचेतुनांमहोरायःसुचेतुना। माहिंशविष्ठनस्कृधिसंचक्षेभुजेऽअस्यै । माहिंस्तोतृभ्योमघवन्त्सुवीर्यंमर्थीरुग्रोनशवसा ॥ १३ ॥

अयंजायतेत्यष्टर्चंद्वितीयंसूक्तं परुच्छपोग्निरत्यष्टिः ॥

अयंजायतमनुषोधरीमणिहोतायजिष्ठउशिजामनुव्रतमग्निःस्वमनुव्रतं ॥ विश्वश्रुष्टिःसखीयतेरयिरिवश्रवस्यते । अदब्धोहोतानिषददिळस्पदेपरिवीतइळस्पदे ॥ तंयज्ञसाधमपिवातयामस्यृतस्यपथानमसाहविष्मतादेवतताहविष्मता । सनऽऊर्जामुपाभृत्ययाकृपानजूर्यति। यंमातरिश्वामनवेपरावतोदेवंभाःपरावतः॥ एवेनसद्यःपर्येतिपार्थिवंमुहुर्गीरेतोवृषभःकनिक्रदद्दधद्रेतःकनिक्रदत्। शतंचक्षाणोऽअक्षभिर्देवोवनेषुतुर्वणिः । सदोदधानऽउपरेषुसानुष्वग्निःपरेषुसानुषु ॥ ससुक्रतुःपुरोहितोदमेदमेग्निर्यज्ञस्याध्वरस्यचेतति क्रत्वायज्ञस्यचेतति। क्रत्वावेधाऽइषूयतेविश्वाजातानिपस्पशे। यतोघृतश्रीरतिथिरजायतवह्निर्वेधाऽअजायत ॥ क्रत्वायदस्यतविषीषुपृंचतेग्नेरवेणमरुतांनभोज्येषिरायनभोज्या । सहि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ष्मादानमिन्वतिवसूनांचमज्मना । सनत्रासतेदुरितादभिहुतःशंसाद्घादभिहुतः ॥ १४ ॥ विश्वोवि
हायाऽअरतिर्वसुर्दधेहस्तेदक्षिणेतरणिर्नशिश्रथच्छ्रवस्ययानशिश्रथत् । विश्वस्माऽइदिषुध्यतेदेवत्राहु
व्यमोहिषे । विश्वस्माऽइत्सुकृतेवारमृण्वत्यग्निर्द्वाराव्यृण्वति ॥ समानुषेवृजनेशंतमोहितोऽग्निर्यज्ञेषुजे
न्योनविश्पतिःप्रियोयज्ञेषुविश्पतिः । सहव्यामानुषाणामिळाकृतानिपत्यते । सनत्रासतेवरुणस्यधूर्ते
र्महोदेवस्यधूर्तेः ॥ अग्निंहोतारमीळतेवसुधितिंप्रियंचेतिष्ठमरतिंन्येरिरेहव्यवाहंन्येरिरे । विश्वायुंविश्ववे
दसंहोतारंयजतंकविं । देवासोरण्वमवसेवसूयवोगीर्भीरण्वंवसूयवः ॥ १५ ॥

यंत्वंरथमित्येकादशर्चंतृतीयंसूक्तं परुच्छेपइन्द्रः षष्ठ्यामिंदुरत्यष्टिःअष्टमीनवम्यावतिशक्वर्यावेकादश्यष्टिः ॥

यंत्वंरथमिंद्रमेधसातयेपाकासंतमिषिरप्रणयसिप्रानवद्यनयसि । सद्यश्चित्तमभिष्टयेकरोवशश्चवाजि
नं । सास्माकंमनवद्यतूतुजानवेधसामिमांवाचंनवेधसां ॥ सःश्रुधियस्मापृतनासुकासुचिद्दक्षाय्यऽइंद्रभ
रहूतयेनृभिरसिप्रतूर्तयेनृभिः । यःशूरैःस्वःसनितायोविप्रैर्वाजंतरुता । तमींशानासऽइरधंतवाजिनंपृ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

क्षमत्यंनवाजिनँ ॥ दस्मोहिष्मावृषंगंपिन्वसित्वचंकंचिद्यावीररुंशूरमत्यँपरिवृणक्षिमत्यँ । इंद्रोततु
भ्यंतद्दिवेतद्रुद्रायस्वयंशसे । मित्रायवोचंवरुणायसप्रथःसुमृळीकायसप्रथः ॥ अस्माकंवऽइंद्रमुश्मसी
ष्टयेसखायंविश्वायुंप्रासहंयुजंवाजेषुप्रासहंयुजँ ॥ अस्माकंब्रह्मोतयेवांपृत्सुषुकासुचित् । नहित्वाशत्रु
स्तरंतेस्तृणोषियंविश्वंशत्रुंस्तृणोषियं ॥ निषूनमातिंमातिंकयस्यचित्तोजिष्ठाभिरराणीभिर्नोतिभिरुग्रा
भिरुग्रोतिभिः । नेषिणोयथापुरानेनाःशूरमन्यसे । विश्वानिपूरोरपपार्षिवाँहीरासावाँहीनोअच्छ॥१ ६॥
प्रतद्वोचेयंभव्यायेंदवेहव्योनयऽइषवान्मन्मरेजतिरक्षोहामन्मरेजति । स्वयंसोअस्मदानिदोवधैरंजेतदु
र्मतिं । अवस्रवेद्घशँसोवतरमवक्षुद्रमिवस्रवेत् ॥ वनेमतद्धोत्रयाचितंत्वावनेमरायिंरयिवःसुवीर्यँरण्वंसं
तंसुवीर्यँ । दुर्मन्मानंसुमंतुभिरेमिषापृंचीमहि । आसत्याभिरिन्द्रँद्युम्नहूंतिभिर्यजत्रंद्युम्नहूंतिभिः ॥ प्र
प्रावोऽअस्मेस्वयशोभिरूतीपरिवर्गऽइंद्रोदुर्मतीनांदरीमन्दुर्मतीनां । स्वयंसारिषयध्यैयानंऽउपेषेऽअ
त्रैः ।हतेमंसन्नवक्षतिक्षिप्राजूर्णिर्नवक्षति ॥ त्वंनऽइंद्रायापरीणसायाहिपथाँऽअनेहसांपुरोयाह्यरक्षसा ।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सचस्वनःपराकऽआसचस्वास्तमीकऽआ।पाहिनोदूरादारादभिष्टिभिःसदापाह्यभिष्टिभिः॥त्वंनऽइंद्र रायातरूषसोग्रांचित्वामहिमासक्षदवसेमहेमित्रंनावसे। ओजिष्ठत्रातरावितारथंकांचिदमर्त्य। अन्यमस्म द्रिरिषःकांचिदद्रिवोरिरिक्षंतंचिदद्रिवः॥ पाहिनऽइंद्रसुष्टुतस्त्रिधोवयातासदमिद्दुर्मतीनांदेवःसन्दुर्मती नां॥हंतापापस्यरक्षसस्त्रातारविप्रस्यमावतः। अधाहित्वाजनिताजीजनद्वसोरक्षोहणंत्वाजीजनद्वसो॥१७

एन्द्रयाहीतिदशर्चंचतुर्थंसूक्तं परुच्छेपइन्द्रोत्यष्टिरन्त्यात्रिष्टुप्॥

एंद्रयाह्युपनःपरावतोनायमच्छाविदथानीवसत्पतिरस्तंराजेवसत्पतिः। हवामहेत्वावयंप्रयस्वंतःसु तेसचा। पुत्रासोनपितरंवाजसातयेमंहिष्ठंवाजसातये॥ पिबासोमामिंद्रसुवानमद्रिभिःकोशेनसिक्तमंव तंनवंसगस्तातृषाणोनवंसगः। मदायहर्यतायतेतुविष्टमायधायसे। आत्वायच्छंतुहरितोनसूर्यमहाव श्वेवसूर्ये॥अविंदद्विवोनिहितंगुहानिधिंवेर्नगर्भेपरिवीतमश्मन्यनंतेऽअंतरश्मनि। व्रजंवज्रीगवामिवसि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

षासन्नांगिरस्तमः । अपावृणोदिषऽइंद्रः परीवृताद्वारऽइषः परीवृताः॥ दाहहाणोवज्रमिंद्रोगभस्त्योः क्षम्णे
वतिग्ममसनायसंश्यंदहिहत्यायसंश्यत् । संविव्यानऽओजसाशवोभिरिंद्रमज्मना । तष्टेववृक्षंवनिनो
निवृश्चसिपरश्वेवनिवृश्चसि ॥ त्वंवृथानद्यऽइंद्रसर्तवेच्छासमुद्रमसृजोरथाँइववाजयतोरथाँइव।इतऽ
ऊतीरयुंजतसमानमर्थमक्षितं। धेनूरिवमनवेविश्वदोहसोजनायविश्वदोहसः ॥ १८ ॥ इमांतेवाचंवसूयं
तऽआयवोरथंनधीरःस्वपाऽअतक्षिषुःसुम्नायत्वामतक्षिषुः । शुंभंतोजेन्यंयथावाजेषुविप्रवाजिनं । अ
त्यमिवशवसेसातयेधनाविश्वाधनानिसातये ॥ भिनत्पुरोनवतिमिंद्रपूरवेदिवोदासायमहिदाशुषेनृतोव
त्रेणदाशुषेनृतो । अतिथिग्वायशंबरंगिरेरुग्रोऽअवाभरत् । महोधनानिदयमानऽओजसाविश्वाधना
न्योजसा ॥ इंद्रःसमत्सुयजमानमार्यप्रावद्विश्वेषुशतमूतिराजिषुस्वर्मीळ्हेष्वाजिषु । मनवेशासदव्रता
न्त्वचंकृष्णामरंधयत् । दक्षन्नविश्वंततृषाणमोषतिन्यर्शसानमोषति ॥ सूरश्चक्रंप्रवृहज्जातऽओजसाप्रपि
त्वेवाचंमरुणोमुषायतीशानऽआमुषायति । उशनायन्परावतोजगन्नूतयेकवे । सुम्नानिविश्वामनुषेवतु

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वणिरहाविश्वेवतुर्वाणिः ॥ सनोनव्येभिर्वृषकर्मन्नुक्थैःपुरांदर्त्तःपायुभिःपाहिशग्मैः । दिवोदासेभिरिंद्रस्तवानोवावृधीथाऽअहोभिरिवद्यौः ॥ १९ ॥

इन्द्रायहीतिसप्तर्चैपंचमंसूक्तं परुच्छेपइन्द्रोत्यष्टिः ॥

इंद्रायहिद्यौरसुरोऽअनंम्नतेंद्रायमहीपृथिवीवरींमभिर्द्युम्नसांतावरींमभिः। इंद्रंविश्वेसजोषसोदेवासोदधिरेपुरः । इंद्रायविश्वासवनानिमानुषारातानिसंतुमानुषा ॥ विश्वेषुहित्वासवनेषुतुंजतेसमानमेकंवृषमण्यवःपृथक्स्वःसनिष्यवःपृथक् । तंत्वानावंनपर्षणिंशूषस्यधुरिधींमहि । इंद्रंनयज्ञैश्चितयंतऽआयवःस्तोमेभिरिंद्रमायवः ॥ वित्वांततस्रेमिथुनाऽअवस्यवोव्रजस्यसातागव्यस्यनिःसृजःसक्षंतऽइंद्रनिःसृजः। यन्नव्यंताद्वाजनास्वर्यंतासमूहसि । आविष्करिक्रद्वृषणंसचाभुवंवज्रमिंद्रसचाभुवं ॥ विदुष्टेऽअस्यवीर्यस्यपूरवःपुरोयदिन्द्रशारदीरवातिरःसासहानोऽअवातिरः । शासस्तमिंद्रमर्त्यमयज्युंशवसस्पते । महीममुणाःपृथिवीमिमाऽअपोमंदसानऽइमाऽअपः ॥ आदित्तेऽअस्यवीर्यस्यचर्किरन्मदेषुवृषन्नुशि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

जोयदाविथसखीयतोयदाविथ । चकर्थकारमेभ्यःपृतनासुप्रवंतवे । तेऽअन्यामन्यांनद्यंसनिष्णतश्र
वस्यंतःसनिष्णत ॥ उतोनोऽअस्याऽउषसोजुषेतह्यर्कस्यबोधिहविषोहवीमभिःस्वर्षाताहवीमभिः ।
यदिंद्रहंतवेमृधोवृषावज्रिञ्चिकेतसि । आमेऽअस्यवेधसोनवीयसोमन्मश्रुधिनवीयसः ॥ त्वंतमिंद्रवा
वृधानोऽअस्मयुरमित्रयंतंतुविजातमर्त्यंवज्रेणशूरमर्त्यं । जहियोनोऽअघायतिमृणुष्वसुश्रवस्तमः ।
रिष्टंनयामन्नपभूतुदुर्मतिर्विश्वापभूतुदुर्मतिः ॥ २० ॥

त्वयावयमितिषळृचंषष्ठंसूक्तं परुच्छेपइन्द्रोयुवंतमिन्द्रेत्यर्धर्चेइन्द्रापर्वतावत्यष्टिः ॥

त्वयावयंमघवन्पूर्व्येधनऽइंद्रत्वोताःसासह्यामपृतन्यतोवनुयामवनुष्यतः । नेदिंष्ठेऽअस्मिन्नह्न्यधि
वोचानुसुन्वते । अस्मिन्यज्ञेविचयेमाभरेकृतंवांजयंतोभरेकृतं ॥ स्वर्जेषेभरऽआप्रस्यवक्मन्युषर्बुधः
स्वस्मिन्नंजसिक्राणस्यस्वस्मिन्नंजसि । अहन्निंद्रोयथाविदेशीर्णाशीर्णोपवाच्यः । अस्मत्रातेसब्र्य
क्संतुरातयोभद्राभद्रस्यरातयः ॥ तत्तुप्रयःप्रत्नथातेशुशुक्वनंयस्मिन्यज्ञेवारमकृण्वतक्षयंमृतस्यवारसि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

क्षयं । वितन्वोचेरध्वन्वितांतःपश्यंतिरश्मिभिः । सघाविदेऽअन्विद्रोगवेषणोबंधुक्षिन्द्योगवेषणः ॥ नूऽइत्थातेपूर्वथाचप्रवाच्यंयदंगिरोभ्योवृणोरपव्रजमिंद्रशिक्षन्नपव्रजं । ऐभ्यःसमान्यादिशास्मभ्यंजेषियोत्सि च । सुन्वन्द्योरंधयाकंचिदव्रतंहृणायंतंचिदव्रतं ॥ संयज्जनान्क्रतुभिःशूरऽईक्षयद्वनेहितेतरुषंतश्रवस्यवः प्रयक्षंतश्रवस्यवः । तस्माऽआयुःप्रजावदिद्वाधेऽअर्चत्योजसा । इंद्रऽओक्यंदिधिषंतधीतयोदेवाँऽअच्छानधीतयः ॥ युवंतमिंद्रापर्वतापुरोयुधायोनःपृतन्यादपतंतमिद्वतंवज्रेणतंतमिद्वतं । दूरेचत्ताय च्छन्त्सद्गहनंयदिनक्षत् । अस्माकंशत्रून्परिशूरविश्वतोदुर्मादर्षीष्टविश्वतः ॥ २१ ॥

उभेपुनामीतिसप्तर्चंसप्तमंसूक्तं परुच्छेपइन्द्र आद्यात्रिष्टुप् द्वितियादितिस्रोनुष्टुभःपञ्चमीगायत्री षष्ठीधृतिःसप्तम्यष्टिः ॥

उभेपुनामिरोदसीऽऋतेनद्रुहोदहामिसंमहीरनिंद्राः । अभिव्लुग्ययत्रहताऽअमित्रावैलस्थानंपरितृह्लाऽअशेरन् ॥ अभिव्लुग्यांचिदद्रिवःशीर्षायातुमतीनां । छिंधिवटूरिणापदामहावटूरिणापदा ॥ अवासांमघज्जहिशङ्वोयातुमतीनां । वैलस्थानकेऽअर्मकेमहावैलस्थेऽअर्मके ॥ यासांतिस्रःपंचाशतोभिव्लं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

गैरपावपः । तत्सुतेमनायतितत्कत्सुतेमनायति ॥ पिशंगभृष्टिमंभृणंपिशाचिमिंद्रसंमृण । सर्वरक्षोनिबर्हय ॥ अवर्महइंद्रदाहहिश्रुधीनःशुशोचहिद्यौःक्षानभीषाँऽअंद्रिवोघृणान्नभीषाँऽअंद्रिवः । शुष्मिन्तमो हिशुष्मिभिर्वधैस्रुग्रेभिरीयसे । अपूरुषघ्नोऽअप्रतीतशूरसत्वभिस्त्रिसप्तैःशूरसत्वभिः ॥ वनोतिहिसुन्वन्क्षयंपरीणसःसुन्वानोहिष्मायजत्यवद्विषोदेवानामवद्विषः । सुन्वानऽइत्सिषासतिसहस्रावाज्यवृतः । सुन्वानायेंद्रोददात्याभुवंरायिंददात्याभुवं ॥ २२ ॥ ॥ इतिप्रथमेमण्डलेएकोनविंशोनुवाकः ॥

विंशेनुवाकेषट्सूक्तानितत्र आत्वाजुवइतिषळृचंप्रथमंसूक्तं परुच्छेपोवायुरत्यष्टिरन्त्याष्टिः ॥

आत्वाजुवोरारहाणाऽअभिप्रयोवायोवहंत्विहपूर्वपीतयेसोमस्यपूर्वपीतये । ऊर्ध्वातेऽअनुसूनृताम नस्तिष्ठनुजानती । नियुत्वतारथेनायाहिदावनेवायोमखस्यदावने ॥ मंदंतुत्वामंदिनोवायविंदवोसुत्का णासःसुकृताऽअभिद्यवोगोभिःक्राणाऽअभिद्यवः । यद्वक्राणाऽइरध्यैदक्षंसचंतऽऊतयः । सध्रीचीना नियुतोदावनेधियऽउपब्रुवतईधियः ॥ वायुर्युंक्तेरोहितावायुररुणावायूरथेऽअजिराधुरिवोह्वेवहिष्ठाधु

॥ ९ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

रिवोह्वे । प्रबोधयापुरंधिंजारऽआससतीमिव । प्रचक्ष्यरोदसीवासयोषसःअवसेवासयोषसः ॥ तुभ्यं
मुषासःशुचयःपरावतिभद्रावस्त्रांतन्वतेदंसुरश्मिषुचित्रानव्येषुरश्मिषु । तुभ्यंधेनुःसबर्दुघाविश्वावसूनि
दोहते । अजनयोमरुतोवक्षणाभ्योदिवऽआवक्षणाभ्यः ॥ तुभ्यंशुक्रासःशुचयस्तुरण्यवोमदेषूग्राऽइषणं
तभुर्वण्यपामिषंतभुर्वणिं । त्वांत्सारीदसमानोभगमीट्टेतक्वीयें । त्वंविश्वस्माद्भुवनात्पासिधर्मणासुर्या
त्पासिधर्मणा ॥ त्वंनोवायवेषामपूर्व्यःसोमानांप्रथमःपीतिमर्हसिसुतानांपीतिमर्हसि । उतोविहुत्मतीं
नांविशांववर्जुषीणां । विश्वाऽइत्तेधेनवोदुहऽआशिरंघृतंदुहतऽआशिरम् ॥ २३ ॥

स्तीर्णबर्हिरितिनवर्चेद्वितीयंसूक्तं परुच्छेपोवायुश्चतुर्थ्यादिपञ्चखिन्द्रवायूअत्यष्टिःसप्तम्यष्टम्यावष्टी ॥

स्तीर्णंबर्हिरुपनोयाहिवीतयेसहस्रेणनियुतानियुत्वतेशतिनीभिर्नियुत्वते । तुभ्यंहिपूर्वपीतयेदेवादेवा
यंयेमिरे । प्रतेसुतासोमधुमंतोऽअस्थिरन्मदायक्रत्वेऽअस्थिरन् ॥ तुभ्यायंसोमःपरिपूतोऽअद्रिभिःस्पा
र्हावसानःपरिकोशमर्षतिशुक्रावसानोऽअर्षति । तवायंभागऽआयुषुसोमोदेवेषुहूयते । वहवायोनियु

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तोयाह्यस्मयुर्जुषाणोयाह्यस्मयुः ॥ आनोनियुद्भिःशतिनीभिरध्वरंसहस्विनीभिरुपयाहिवीतयेवायोहव्यानिवीतये । तवायंभागऽऋत्वियःसरश्मिःसूर्येसचा । अध्वर्युभिर्भरमाणाऽअयंसतवायोशुक्राऽअयंसत ॥ आवांरथोनियुत्वान्वक्षदवसेभिप्रयांसिसुधितानिवीतयेवायोहव्यानिवीतये । पिबतंमध्वोऽअंधसःपूर्वपेयंहिवांहितं । वायवाचंद्रेणराधसागतमिंद्रश्चराधसागतं ॥ आवाधियोववृत्युरध्वराँऽउपेममिंदुंमर्मृजंतवाजिनंमाशुमत्यंनवाजिनं । तेषांपिबतमस्मयूऽआनोगंतमिहोत्या । इंद्रवायूसुतानामद्रिभिर्युवंमदायवाजदायुवं ॥ २४ ॥ इमेवांसोमाऽअप्स्वासुताइहाध्वर्युभिर्भरमाणाऽअयंसतवायोशुक्राऽअयंसत । एतेवामभ्यसृक्षततिरःपवित्रमाशवः । युवायवोतिरोमाण्यव्यायसोमासोऽअत्यव्यया ॥ अतिवायोससतोयाहिशश्वतोयत्रग्रावावदंतितत्रंगच्छतंगृहमिन्द्रश्चगच्छतं । विसूनृतादहशेरीयंतेघृतमापूर्णयानियुतायाथोऽअध्वरमिंद्रश्चयाथोऽअध्वरं ॥ अत्राहतद्वहेथेमध्वऽआहुतिंयमश्वत्थमुपतिष्ठंतजायवोस्मेतेसंतुजायवः । साकंगावःसुवतेपच्यतेयवोनतेवायऽउपदस्यंतिधेनवोनापदस्यंतिधेनवः ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

इमेयेतेसुवायोबाह्वोजसोंतर्नदीतेपतयंत्युक्षणोमहिव्राधंतऽउक्षणः । धन्वञ्चिद्येऽअनाशवोजीराश्चिद गिरौकसः । सूर्यस्येवरश्मयोदुर्नियंतवोहस्तयोर्दुर्नियंतवः ॥ २५ ॥

प्रसुज्येष्ठमितिसप्तर्चैतृतीयंसूक्तं परुच्छेपोमित्रावरुणावत्यष्टिरन्त्येद्वेलिङ्गोक्तदेवते अन्त्यात्रिष्टुप् ॥

प्रसुज्येष्ठंनिचिराभ्यांबृहन्नमोहव्यंमतिंभरतामृळयद्भ्यांस्वादिष्ठंमृळयद्भ्यां । तासंम्राजाघृतासुतीय ज्ञेयज्ञऽउपस्तुता । अथैनोःक्षत्रंनकुतश्चनाधृषेदेवत्वंनूचिदाधृषे ॥ अदर्शिगातुरुवेवरीयसीपंथाऽऋतस्यसमयंस्तरश्मिभिश्चक्षुर्भगस्यरश्मिभिः । द्युक्षंमित्रस्यसादनमर्यम्णोवरुणस्यच । अथादधातेबृहदुक्थ्यं१वयऽउपस्तुत्यंबृहद्वयः ॥ ज्योतिष्मतीमदितिंधारयत्क्षितिंस्वर्वतीमासचेतेदिवेदिवेजागृवांसादिवेदिवे । ज्योतिष्मत्क्षत्रमाशातेऽआदित्यादानुनस्पती । मित्रस्तयोर्वरुणोयातयज्जनोर्यमायातयज्जनः ॥ अयंमित्रायवरुणायशंतमःसोमोभूत्ववपानेष्वाभगोदेवोदेवेष्वाभगः । तंदेवासोजुषेरतविश्वेऽअद्यसजोषसः।तथाराजानाकरथोयदीमहेऽऋतावानायदीमहे।योमित्रायवरुणायाविधज्जनोनूर्वाणंतंपरिषातो

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऽअंहसोदाश्वांसंमर्त्तमंहसःतमर्यमाभिरक्षत्यृजूयंतमनुव्रतं । उकथैर्यऽएनोःपरिभूषतिव्रतंस्तोमैराभूषति व्रतं ॥ नमोदिवेबृहतेरोदसीभ्यांमित्रायवोचंवरुणायमीळुषेसुमृळीकायमीळुषे। इंद्रमग्निमुपस्तुहिद्युक्ष मर्यमणंभगं। ज्योग्जीवंतःप्रजयासचेमहिसोमस्योतीसचेमहि॥ ऊतीदेवानांवयमिंद्रवंतोमंसीमहिस्वर्य शसोमरुद्भिः।अग्निर्मित्रोवरुणःशर्मयंसन्तदश्यामममघवानोवयंच॥२६॥इतिद्वितीयाष्टकेप्रथमोध्यायः १

सुषुमतृचमतिशाक्करं प्रप्रचतुष्कंपौष्णमस्तुश्रौषळेकादश वैश्वदेवीमैत्रावरुण्याश्विन्यस्तिस्र ऐन्द्र्याग्नेयीमारुत्यैन्द्राग्नी बार्हस्पत्यावैश्वदेव्यन्त्यात्रिष्टुप् पंचमीबृहती वैश्वदेवमेतदेवमन्यासामपि सूक्तप्रयोगेवैश्वदेवत्वं सूक्तभेदप्रयोगे यल्लिंगंसादेवता वेदिषदेसप्तोना दीर्घतमाऔचथ्य आग्नेयंतुद्वित्रिष्टुबन्तंतु त्रिष्टुब्दशमीवा बळित्थासमिद्धआग्नियआनुष्टुभमन्त्यैन्द्री प्रतव्य सीमष्टावाग्नेयंतु तत्त्रिष्टुबन्तमेति प्रसप्तजागतं तंपृच्छतपञ्चान्त्यात्रिष्टुप् त्रिमूर्धानंकथामथीन्महः सवैराजं पुरुतृचमौष्णिहं मित्रंनवमैत्रावरुणंहि जागतंमैत्र्याद्या युवंसप्तयजामहेचतुष्कं विष्णोःषड्वैष्णवंहिप्रवो जागतंत्वैन्द्रश्चाद्यस्तृचो भवपंचाबोधिषळाश्विनंत्वन्त्येत्रिष्टुभौ ॥ १ ॥ सुषुमेतितृचंचतुर्थंसूक्तंपरुच्छेपोमित्रावरुणावतिशक्करी ॥

हरिःओम्-सुषुमायातमद्रिभिर्गोश्रीतामत्सराड्मेसोमासोमत्सराऽइमे ॥ आराजानादिविस्पृशा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

स्मत्रागंतमुपनः । इमेवांमित्रावरुणागवांशिरःसोमाःशुक्रागवांशिरः ॥ इमऽआयांतमिंदवःसोमा सोदध्यांशिरःसुतासोदध्यांशिरः । उतवांमुषसोबुधिसाकंसूर्यस्यरश्मिभिः । सुतोमित्रायवरुणायपीतये चारुर्ऋतायपीतये ॥ तांवांधेनुंनवासरीमंशुंदुहंत्याद्रिभिःसोमंदुहंत्याद्रिभिः । अस्मत्रागंतमुपनोवांचा सोमंपीतये । अयंवांमित्रावरुणानृभिःसुतःसोमऽआपीतयेसुतः ॥ १ ॥

प्रप्रपूष्णइतिचतुर्ऋचंपंचमंसूक्तं परुच्छेपः पूषात्यष्टिः ॥

प्रप्रपूष्णस्तुविजातस्यशस्यतेमहित्वमस्यतवसोनतंदतेस्तोत्रमस्यनतंदते । अर्वांमिसुम्नयन्नहमं त्यूतिंमयोभुवं । विश्वस्ययोमनंऽआयुयुवेमखोदेवऽआयुयुवेमखः ॥ प्रहित्वापूषन्नजिरंनयामनिस्तो मेभिःकृण्वऽऋणवोयथामृधऽउष्ट्रोनपीपरोमृधः । हुवेयत्त्वांमयोभुवंदेवंसख्यायमर्त्यः । अस्माकंमांगू षान्द्युम्निनस्कृधिवाजेषुद्युम्निनस्कृधि । यस्यतेपूषन्त्सख्येदिपन्यवःक्वाचित्संतोवसाबुभुज्रिरऽइति क्वावाबुभुज्रिरे । तामनुत्वानवीयसींनियुतंरायऽईमहे । अहेळमानऽउरुशंससरीभववाजेवाजेसरीभव ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अस्याऽऊषुणऽउपसातयेभुवोहेळमानोररिवाँऽअंजाश्वश्रवस्यतामंजाश्व । ओषुत्ववृतीमहिस्तोमेभिर्दस्मसाधुभिः । नहित्वापूषन्नतिमन्यऽआघृणेनतेसख्यमपह्नवे ॥ २ ॥

अस्तुश्रौषळित्येकादशर्चंषष्ठंसूक्तं परुच्छेपआद्यायाविश्वेदेवाद्वितीयायामित्रावरुणौतृतीयादितिसृष्वश्विनौषष्ठचामिन्द्रःसप्तम्या मग्निरष्टम्यांमरुतो नवम्यामिन्द्राग्नीदशम्यांबृहस्पतिरन्त्यायाविश्वेदेवाअत्यष्टिः पञ्चमीबृहत्यन्त्यात्रिष्टुप्एतदेववैश्वदेवंसूक्तं

अस्तुश्रौषट्पुरोऽअग्निंधियादधऽआनुतच्छद्यौंदिव्यंवृणीमहऽइंद्रवायूवृणीमहे । यद्ध क्राणाविव स्वतिनाभासंदायिनव्यसी।अधप्रसूनऽउपयंतुधीतयोदेवाँऽअच्छानधीतयः ॥ यद्ध त्यन्मित्रावरुणावृताद ध्यादुदाथेऽअनृतंस्वेनमन्युनादक्षस्यस्वेनमन्युना । युवोरित्थाधिसद्मस्वपश्यामहिरण्ययं । धीभिश्चन मनसास्वेभिरक्षभिःसोमस्यस्वेभिरक्षभिः ॥ युवांस्तोमेभिर्देवयंतोऽअश्विनाश्रावयंतऽइवश्लोकमा यवोयुवांहव्याभ्याऽयवः । युवोर्विश्वाऽअधिश्रियःपृक्षश्चविश्ववेदसा ॥ प्रुषायंतेवापवयोहिरण्ययेरथेद स्राहिरण्ययें ॥ अचेतिदस्राव्युनाकंमृण्वथोयुंजतेवांरथयुजोदिविष्टिष्वध्वस्मानोदिविष्टिषु । अधि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वांस्यामवंधुरेरथेदस्राहिरण्ययें । पथेवयंतावनुशासतारजोंजसाशासतारजः ॥ शचीभिर्नःशचीवसूदि
वानक्तंदशस्यतं । मावांरातिरुपदसत्कदाचनास्मद्रातिःकदाचन ॥ ३ ॥ वृषन्निंद्रवृषपाणासऽइंदवऽ
इमेसुताऽअद्रिषुतासऽऊद्भिदस्तुभ्यंसुतासऽऊद्भिदः । तेत्वामंदंतुदावनेमहेचित्रायराधसे । गीर्भिर्गिर्वाहः
स्तवमानऽआगहिसुमृळीकोनऽआगहि ॥ ओषूणोऽअग्नेस्तृणुहित्वमीळितोदेवेभ्योब्रवसियज्ञियेभ्यो
राजभ्योयज्ञियेभ्यः । यद्वत्यामंगिरोभ्योधेनुंदेवाऽअदत्तन । वितांदुहेऽअर्यमाकर्तरीसचाऽएषतांवेद
मेसचा ॥ मोषुवोऽअस्मद्भितानिपौंस्यासनाभूवन्द्युम्नानिमोतजारिषुरस्मत्पुरोतजारिषुः । यद्वश्चित्रं
युगेयुगेनव्यंघोषादमर्त्यं । अस्मासुतन्मरुतोयच्चदुष्टरंदिधृतायच्चदुष्टरं ॥ दध्यङ्हमेजनुषंपूर्वोऽआंगि
राःप्रियमेधःकण्वोऽअत्रिर्मनुर्विदुस्तेमेपूर्वेमनुर्विदुः । तेषांदेवेष्वायतिरस्माकंतेषुनाभयः । तेषांपदेन
मह्यानमेगिरेंद्राग्नीऽआनमेगिरा ॥ होतायक्षद्वनिनोवंतवार्यंबृहस्पतिंयजतिवेनऽउक्षभिःपुरुवारेभिरु
क्षभिः । जगृभ्मादूरऽआदिशंश्लोकमद्रेरधत्मना । अधारयदररिंदानिसुक्रतुःपुरूसज्ञानिसुक्रतुः ॥ येदे

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वासोद्विव्येकादशस्यपृथिव्यामध्येकादशस्य । अप्सुक्षितोमहिनैकादशस्यतेदंवासोयज्ञमिमंजुषध्वं ॥ ॥ ४ ॥ इतिप्रथममण्डलेविंशोनुवाकः ॥

एकविंशोनुवाकेसप्तदशसूक्तानि तत्रवेदिषदइतित्रयोदशर्चंप्रथमंसूक्तं औचथ्योदीर्घतमा अग्निर्जगत्यन्त्येद्वेत्रिष्टुभौदशमीवा ।

वेदिषदेप्रियधामायसुद्युतेधासिमिवप्रभरायोनिमग्नये । वस्त्रेणेववासयामन्मनाशुचिंज्योतीरथंशुक्रवर्णंतमोहनं ॥ अभिद्विजन्मात्रिवृदन्नमृज्यतेसंवत्सरेवावृधेजग्धमीपुनः । अन्यस्यासाजिह्वयाजेन्योवृषान्यं १ न्येनवनिनोमृष्टवारणः ॥ कृष्णप्रुतौवेविजेऽअस्यसक्षितावुभातरेतेऽअभिमातराशिशुं । प्राचाजिह्मंध्वसयंतंतृषुच्युतमासाच्यंकुपयंवर्धनंपितुः ॥ मुमुक्ष्वोऽमनवेमानवस्यतेरघुद्रुवःकृष्णसीतासऽऊजुवः । असमनाऽअजिरासोरघुष्यदोवातंजूताउपयुज्यंतऽआशवः ॥ आदस्यतेध्वसयंतोवृथेरतेकृष्णमभ्वंमहिवर्पःकरिक्रतः । यत्सींमहीमवनिंप्राभिमर्मृशदभिश्वसन्त्स्तनयन्नेतिनानदत् ॥५॥ भूषन्नयोधिबभ्रूषुनश्चतेवृषेवपत्नीरभ्येतिरोरुवत् । ओजायमानस्तन्वश्चशुंभतेभीमोनशृंगादविधावदुग्रः

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

भिः ॥ ससंस्तिरोविष्टिरःसंगृभायतिजानन्नेवजानतीर्नित्यऽआशये । पुनर्वर्धतेऽअपियंतिदेव्यंमन्य
द्वर्पःपित्रोःकृण्वतेसचा ॥ तमग्रुवःकेशिनीःसंहिरेभिरऽऊर्ध्वास्तस्थुर्मस्रुषीःप्रायवेपुनः । तासांजरांप्रमुं
चन्नेतिनानददसुंपरंजनयंजीवमस्तृतं ॥ अधीवासंपरिमातूरिहन्नहंतुविग्रेभिःसत्वभिर्यातिविज्रयः । व
योदधत्पद्वतेरेरिहत्सदानुश्येनीसचतेवर्तनीरह ॥ अस्माकमग्नेमघवत्सुदीदिह्यधश्वसीवान्वृषभोदमू
नाः । अवास्याशिशुमतीरदीदेर्वमैवयुत्सुपरिजभुराणः ॥ ६ ॥ इदमग्नेसुधितंदुर्धितादधिप्रियादुचि
न्मन्मनःप्रेयोऽअस्तुते । यत्तेशुक्रंतन्वोरोचतेशुचितेनास्मभ्यंवनसेरत्नमावं ॥ रथायनावमुतनोगृहाय
नित्यारित्रांपद्वतीरास्यग्ने । अस्माकंवीराऽउतनोमघोनोजनाँश्चयापारयाच्छर्मयाचं ॥ अभीनोऽअग्न
ऽउक्थमिज्जुगुर्याद्यावाक्षामासिंधवश्चस्वगूर्ताः । गव्ययव्ययंतोदीर्घाहेषंवरमरुण्योवरंत ॥ ७ ॥

बळित्थेतित्रयोदशर्चैद्वितीयंसूक्तं दीर्घतमाअग्निर्जगतीअन्त्येद्वेत्रिष्टुभौ ॥

बळित्थातद्वपुषेधायिदर्शतंदेवस्यभर्गःसहसोयतोजनि । यदीमुपह्वरतेसाधतेमतिर्ऋतस्यधेनाऽअ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नयंतसस्रुतः ॥ पृक्षोवपुःपितुमान्नित्य ऽआशयेद्वितीयमासप्तशिवासुमातृषु । तृतीयमस्यवृषभस्यदोहसे दशप्रमतिंजनयंतयोषणः । निर्यदींबुध्नान्महिषस्यवर्पस ऽईशानासःशवसाक्रंतसूरयः । यदीमनुप्रदिवो मध्व ऽआधवेगुहासंतंमातरिश्वामथायति ॥ प्रयन्पितुःपरमान्नीयतेपर्यापृक्षुधोवीरुधोदंसुरोहति । उभा यदस्यजनुषंयदिन्वत ऽआदिद्यविष्टो ऽअभवद्वृणाशुचिः ॥ आदिन्मातृराविशद्यास्वाशुचिरहिंस्यमान ऽ उर्वियाविवावृधे । अनुयत्पूर्वा ऽअरुहत्सनाजुवोनिनव्यंसीष्ववरासुधावते ॥ ८ ॥ आदिद्धोतारंवृणतेदिविष्टिषुभगमिवपपृचानास ऽऋंजते । देवान्यक्त्वामज्मनापुरुष्टुतोमर्तंशंसंविश्वधावेतिधायसे । वियद स्याद्यजतोवातचोदितोह्वारोनवक्वाजरणाऽअनाकृतः । तस्यपत्मन्दक्षुषःकृष्णजंहसःशुचिजन्मनोरज ऽ आव्यध्वनः ॥ रथोनयातःशिक्वभिःकृतोद्यामंगेभिररुषेभिरीयते । आदस्यतेकृष्णासोदक्षिसूरयःशूरस्ये वत्वेषथादीषतेवयः ॥ त्वयाह्यग्नेवरुणोधृतव्रतोमित्रःशाशद्रे ऽअर्यमासुदानवः । यत्सीमनुक्रतुनाविश्वथा विभुररान्ननेमिःपरिभूरजायथाः ॥ त्वमग्नेशशमानायसुन्वतेरत्नंयविष्ठदेवतातिमिन्वसि । तंत्वानुनव्यँ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सहसोयुवन्वयंभगंनकारेमहिरत्नधीमहि ॥ अस्मेरयिंनस्वर्थंदमूनसंभगंदक्षंनपृचासिधर्णसिं। रश्मीँरिवयोयमंतिजन्मनीऽउभेदेवानांशंसमृतऽआचसुक्रतुः॥ उतनःसुद्योत्माजीराश्वोहोतामंद्रःशृणवच्चंद्ररथः । सनोनेषन्नेषंतमैरमूरोग्निर्वामंसुवितंवस्योऽअच्छ ॥ अस्तांव्यग्निःशिमीवद्भिरर्कैःसाम्राज्यायप्रतरंदधानः । अमीचयेमघवानोवयंचमिहंनसूरोऽअतिनिष्टतन्युः ॥ ९ ॥

समिद्धोअग्नइतित्रयोदशर्चंतृतीयंसूक्तं दीर्घतमाआग्नियोन्त्यैन्द्र्यनुष्टुप् ॥

समिद्धोऽअग्नऽआवहदेवाँऽअद्ययतस्रुचे । तंतुंतनुष्वपूर्व्यंसुतसोमायदाशुषे ॥ घृतवंतमुपमासिमधुमंतंतनूनपात् । यज्ञंविप्रस्यमावतःशशमानस्यदाशुषः ॥ शुचिःपावकोऽअद्भुतोमध्वायज्ञंमिमिक्षति । नराशंसस्त्रिरादिवोदेवोदेवेषुयज्ञियः ॥ ईळितोऽअग्नऽआवहेंद्रंचित्रमिहप्रियं । इयंहित्वामतिर्ममाच्छासुजिह्वचर्यते ॥ स्तृणानासोयतस्रुचोबर्हिर्यज्ञेस्वध्वरे । वृंजेदेवव्यचस्तमंमिंद्रायशर्मसप्रथः ॥ विश्रयंतामृतावृधःप्रयैदेवेभ्योमहीः । पावकासःपुरुस्पृहोद्वारोदेवीरसश्चतः ॥१०॥ आभंदमानेऽउषाकेन

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

क्तोषासासुपेशसा । यह्वीऽऋतस्यमातरासीदंतांबर्हिरासुमत् ॥ मंद्रजिह्वाजुगुर्वणीहोतारादैव्याकवी । यज्ञंनोयक्षतामिमंसिध्रमद्यादिविस्पृशं ॥ शुचिंदेवेष्वर्पिताहोत्रांमरुत्सुभारंती । इळासरस्वतीमहीब र्हिःसीदंतुयज्ञियाः । तन्नस्तुरीपमद्भुतंपुरुवारंपुरुत्मना । त्वष्टापोषायविष्यतुरायेनाभानोऽअमत्युः ॥ अवसृजन्नुपत्मनादेवान्यक्षिवनस्पते । अग्निर्हव्यासुषूदतिदेवोदेवेषुमेधिरः ॥ पूषण्वतेमरुत्वतेविश्वदे वायवायवे । स्वाहागायत्रवेपसेहव्यमिंद्रायकर्तन ॥ स्वाहाकृतान्यागह्युपहव्यानिवीतये । इंद्रागहिश्रु धीहवंत्वांहवंतेऽअध्वरे ॥ ११ ॥

अ० २
अ० २

प्रतव्यसीमित्यष्टर्चैचतुर्थंसूक्तं दीर्घतमाअग्निर्जगती अंत्यात्रिष्टुप् ॥

प्रतव्यसींनव्यसींधीतिमग्नयेवाचोमतिंसहसःसूनवेभरे । अपांनपाद्योवसुभिःसहप्रियोहोतापृथिव्यां न्यसीदद्दत्वियः ॥ सजायमानःपरमेव्योमन्याविरग्निरभवन्मातरिश्वने । अस्यक्रत्वासमिधानस्यमज्म नाप्रद्यावांशोचिःपृथिवीऽअरोचयत् ॥ अस्यत्वेषाऽअजराऽअस्यभानवःसुसंदृशःसुप्रतीकस्यसुद्युतः ।

॥ १५ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

भावक्षसोऽअत्यक्तुर्नसिंधवोग्नेरेजंतेऽअसंसंतोऽअजराः॥ यमेरिरेभृगवोविश्ववेदसंनाभांपृथिव्याभुवनस्यमज्मना। अग्निंतंगीर्भिर्हिनुहिस्वऽआदमेयऽएकोवस्वोवरुणोनराजति॥ नयोवरायमरुतामिवस्वनःसेनेवसृष्टादिव्यायथाशनिः। अग्निर्जभैस्तिगितैरत्तिभर्वतियोधोनशत्रून्त्सवनान्यृंजते॥ कुविन्नोऽअग्निरुचथस्यवीरसद्वसुष्कुविद्वसुभिःकामंमावरत्। चोदःकुवित्तुतुज्यात्सातयेधियःशुचिंप्रतीकंतमयाधियागृणे॥ घृतप्रतीकंवऽऋतस्यधूर्षदंमाग्निंमित्रंनसमिधानऽऋंजते। इंधानोऽअक्रोविदथेषुदीद्यच्छुक्रवर्णामुदुनोयंसतेधियं॥ अप्रयुच्छन्नप्रयुच्छद्भिरग्नेशिवेभिर्नःपायुभिःपाहिशग्मैः। अदब्धेभिरदृपितेभिरिष्टेनिमिषद्भिःपरिपाहिनोजाः॥ १२॥

एतीतिसप्तर्चैपंचमंसूक्तं दीर्घतमाअग्निर्जगती॥

एतिप्रहोतावृतमस्यमायय्योर्ध्वांदधानःशुचिंपेशसंधियं। अभिस्रुचःक्रमतेदक्षिणावृतोयाऽअस्यधामप्रथमंहनिंसते॥ अभीमृतस्यदोहनाऽअनूषतयोनौदेवस्यसदनेपरीवृताः। अपामुपस्थेविभृतोयदावं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सदधस्वधाऽअधयद्याभिरीयते॥ युयूषतःसवयसातदिद्वपुःसमानमर्थंवितरित्रतामिथः। आदींभगोनह व्यःसमस्मदावोह्युर्नरश्मीन्त्समयंस्तसारथिः॥ यमींद्वासवयसासपर्यतःसमानेयोनामिथुनासमोकसा। दिवाननक्तंपलितोयुवाजनिपुरूचरन्नजरोमानुषायुगा॥ तमींहिन्वंतिधीतयोदशव्रिशोदेवंमर्तासऽऊतयेहवामहे। धनोरधिप्रवतऽआसऽऋण्वत्यभित्रजद्भिर्वयुनानवाधित॥ त्वंह्यग्नेदिव्यस्यराजसित्वंपार्थिवस्यपशुपाऽईवत्मना। एनीतऽएतेबृहतीऽअभिश्रियाहिरण्ययीवक्वरीबर्हिराशाते॥ अग्नेजुषस्वप्रतिहर्यतद्वचोमंद्रस्वधावऽऋतजातसुक्रतो। योविश्वतःप्रत्यङ्ङसिदर्शतोरण्वःसंदृष्टौपितुमाँऽईवक्षयः॥ १३॥

तंपृच्छतेतिसप्तर्चैषष्ठंसूक्तं दीर्घतमाअग्निर्जगतीअन्त्यात्रिष्टुप्॥

तंपृच्छतासजगामासवेदससिचिकित्वाँईयतेसान्वीयते। तस्मिन्त्संतिप्रशिषस्तस्मिन्निष्टयःसवाजस्य शवसःशुष्मिणस्पतिः॥ तमित्पृच्छंतिनसिमोविपृच्छतिस्वेनेवधीरोमनसायदग्रभीत्। नमृष्यतेप्रथमं नापरंवचोस्यक्रत्वासचतेऽअप्रदृपितः॥ तमिद्गच्छंतिजुह्वं१स्तमर्वतीर्विश्वान्येकःशृणवद्वचांसिमे। पुरु

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

प्रेषस्तनुरिर्यज्ञसाधनोच्छ्छद्रोतिःशिशुरादत्तसंरभः ॥ उपस्थायंश्चरतियत्समारतसद्योजातस्तत्सारयु
ज्येभिः । अभिश्वांतंमृशतेनांद्येमुदेयदींगच्छंत्युशतीरपिष्ठितं ॥ सद्यीमृगोऽअप्योवनर्गुरुपंवच्युपम
स्यांनिधायि । व्यंब्रवीद्वयुनामर्त्येभ्योग्निर्विद्वाँऽऋतचिद्विसत्यः ॥ १४ ॥

त्रिमूर्धानमितिपंचर्चंसप्तमंसूक्तं दीर्घतमाअग्निस्त्रिष्टुप् ॥

त्रिमूर्द्धानंसप्तरश्मिगृणीषेनूनमग्निंपित्रोरुपस्थे । निषत्तमस्यचरतोध्रुवस्यविश्वादिवोरोचनात्पप्रिवां
सं॥ उक्षामहाँऽअभिववक्षऽएनेऽअजरस्तस्थावितऽऊतिर्वृष्वः । उर्व्याःपदोनिदधातिसानौरिहंत्यूधोऽ
अरुषासोऽअस्य ॥ समानंवत्समभिसंचरंतीविष्वंक्धेनूविचरतःसुमेके ॥ अनपवृज्याँऽअध्वनोमिमा
नेविश्वान्केताँऽअधिमहोदधाने ॥ धीरासःपदंकवयोनयंतिनानाहृदारक्षमाणाऽअजुर्यं । सिषासंतःपर्यं
पश्यंतसिंधुमाविरेभ्योऽअभवत्सूर्योनृन् ॥ दिदृक्षेण्यःपरिकाष्ठासुजेन्यऽईळेन्योमहोऽअर्भायजीवसे ।
पुरुत्रायदभवत्सूरहैभ्योगर्भेभ्योमघवाविश्वदर्शतः ॥ १५ ॥

187

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

कथातइतिपञ्चर्चमष्टमंसूक्तं दीर्घतमाअग्निस्त्रिष्टुप् ॥

कथातेऽअग्नेशुचयंतऽआयोर्दाशुर्वाजेभिराशुषाणाः । उभेयत्तोकेतनयेदधानाऽऋतस्यसामन्त्रण यंतदेवाः ॥ बोधामेऽअस्यवचसोयविष्ठमंहिष्ठस्यप्रभृतस्यस्वधावः । पीयतित्वोऽअनुत्वोगृणातिवंदारुस्तेतन्वंवंदेऽअग्ने ॥ येपायवोमामतेयंतेऽअग्नेपश्यंतोऽअंधंदुरितादरक्षन् । ररक्षतान्त्सुकृतोविश्ववेदादिप्संतऽइद्रिपवोनाहदेभुः । योनोऽअग्नेऽअरंरिवाँऽअघायुररातीवामर्चयतिद्वयेन । मंत्रोगुरुःपुनरस्तुसोऽअस्माऽअनुमृक्षीष्टतन्वंदुरुक्तैः ॥ उतवायःसंहस्यप्रविद्वान्मर्तोमर्तंमर्च्चयतिद्वयेन । अतःपाहिस्तवमानस्तुवंतमग्नेमाकिर्नोदुरितायधायीः ॥ १६ ॥

मथीद्यदीमितिपंचर्चैनवमंसूक्तं दीर्घतमाअग्निस्त्रिष्टुप् ॥

मथीद्यदींविष्टोमातरिश्वाहोतारंविश्वाप्सुंविश्वदेव्यं । नियंदधुर्मनुष्यासुविक्षुस्व१र्णचित्रंवपुषेविभावं ॥ ददानमिन्नदंदभंतमन्मात्रिर्वरूथंममतस्यचाकन् । जुषंतविश्वान्यस्यकर्मोपस्तुतिंभरमाणस्य ॥ १७ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

कारोः ॥ नित्येचिन्नुयंसदनेजगृभ्रेप्रशस्तिभिर्दधिरेयज्ञियासः । प्रसूनयंतगृभयंतऽइष्टावश्वासोनरथ्यो रारहाणाः ॥ पुरूणिदस्मोनिरिणातिजंभैराद्रोचतेवनऽआविभावा । आदस्यवातोऽअनुवातिशोचि रस्तुर्नशर्यामसनामनुद्यून् ॥ नयंरिपवोनरिषण्यवोगर्भेसंतंरेषणारेषयंति । अंधाऽअपश्यानदभन्नभि ख्यानित्यासऽईम्प्रेतारोऽअरक्षन् ॥ १७ ॥

महःसरायइतिपंचर्चंदशमंसूक्तं दीर्घतमाअग्निर्विराट् ॥

महःसरायऽएषतेपतिर्दन्निनऽइनस्यवसुनःपदऽआ । उपध्रजंतमद्रयोविधन्नित् ॥ सयोवृषानरांन रोदस्योःश्रवोभिरस्तिजीवपीतसर्गः । प्रयःसस्राणःशिश्रीतयोनौ ॥ आयःपुरंनार्मिणीमदींदेदत्त्यः कविर्नभन्योऽइनावी । सूरोनरुरुक्वाञ्छतात्मा ॥ अभिद्विजन्मात्रीरोचनानिविश्वारजांसिशुशुचानोऽ अस्थात् । होतायजिष्ठोऽअपांसधस्थे ॥ अयंसहोतायोद्विजन्माविश्वादधेवार्याणिश्रवस्या । मर्तोयो ऽअस्मैसुतुकोददाश ॥ १८ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

पुरुत्वेतितृचमेकादशंसूक्तं दीर्घतमाअग्निरुष्णिक् ॥

पुरुत्वादाश्वान्वोचेरिरस्यतवस्विदा ॥ तोदस्यैवशरणऽआमहस्य ॥ व्यनिनऽस्यधनिनःप्रहोषेचिद रुषः ॥ कदाचनप्रजिगतोऽअदेवयोः ॥ सचंद्रोविप्रमर्त्यौमहोव्राधन्तमोदिवि ॥ प्रप्रेतेऽअग्नेवनुषःस्याम ॥ १९ ॥

मित्रंनयमितिनवर्चंद्वादशंसूक्तं दीर्घतमामित्रावरुणावाद्यायामित्रोजगती ॥

मित्रंनयंशिम्यागोषुगव्यवःस्वाध्योविदथेऽअप्सुजीजनन् । अरेजेतांरोदसीपाजसागिराप्रतिप्रियं यजतंजनुषामवः ॥ यद्वत्यद्वाँपुरुमीढस्यसोमिनःप्रमित्रासोनदधिरेस्वाभुवः । अधक्रतुंविदतंगातुमर्चतऽउतश्रुतंवृषणापस्त्यावतः ॥ आवांभूषन्क्षितयोजन्मरोदस्योःप्रवाच्यंवृषणादक्षसेमहे । यदींमृतायभरथोयदर्वतेप्रहोत्रयाशिम्यावीथोअध्वरं ॥ प्रसाक्षितिरसुरयामहिप्रियऽऋतावानावृतमाघोषथोबृहत् । युवंदिवोबृहतोदक्षमाभुवंगांनधुर्युपयुंजाथेऽअपः ॥ महीअत्रंमहिनावारमृण्वथोरेण

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वस्तुजऽआसन्नन्धेनवः । स्वरंतिताऽउपरतांतिसूर्यमानिम्रुचंऽउषसस्तक्वीरिव ॥ २० ॥ आवांमृता यंकेशिनीरनूषतमित्रयत्रवरुणगातुमर्च्छथः । अवत्मनासृजतंपिन्वतंधियोयुवंविप्रस्यमन्मनामिरज्यथः ॥ योवांयज्ञैःशशमानोहदाशतिकविर्होतायजतिमन्मसाधनः । उपाहृतंगच्छथोवीथोऽअध्वरमच्छागिरःसुमतिंगंतमस्मयू ॥ युवांयज्ञैःप्रथमागोभिरंजतऽऋतावानामनसोनप्रयुक्तिषु । भरंतिवांमन्मनासंयतागिरोहप्यतामनसारेवदाशाथे ॥ रेवद्वयोदधाथेरेवदाशाथेनरामायाभिरितऽऊतिमाहिनं । नवांद्यावोहभिर्नोतसिंधवोनदेवत्वंपणयोनानशुर्मघं ॥ २१ ॥

युवंवस्त्राणीतिसप्तर्चैत्रयोदशंसूक्तं दीर्घतमामित्रावरुणौत्रिष्टुप् ॥

युवंवस्त्राणिपीवसावसाथेयुवोरच्छिद्रामंतवोहसर्गाः । अवातिरतमनृतानिविश्वंऽऋतेनमित्रावरुणासचेथे ॥ एतच्चनत्वोविचिकेतदेषांसत्योमंत्रःकविशस्तऽऋघावान् । त्रिरश्रिहंतिचतुरश्रिरुग्रोदेवनिदोहप्रथमाऽअजूर्यन् ॥ अपादेतिप्रथमापद्वतीनांकस्तद्वांमित्रावरुणाचिकेत । गर्भोभारंभरत्याचिदस्यऽ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋतंपिपर्त्यनृतंनितारीत् ॥ प्रयंतमित्परिजारंकनीनांपश्यांमसिनोपनिपद्यमानं । अनवपृग्णावितता वसानंप्रियंमित्रस्यवरुणस्यधामं ॥ अनश्वोजातोऽअनभीशुरर्वाकनिक्रदत्पतयदूर्ध्वसानुः । अचित्तंब्रह्म जुजुषुर्युवानःप्रमित्रेधामवरुणेगृणंतः ॥ आधेनवोमामतेयमवंतीर्ब्रह्मप्रियंपीपयन्तस्मिन्नूधन् । पित्वो भिक्षेतवयुनानिविद्वानासाविवासन्नदितिमुरुष्येत् ॥ आवांमित्रावरुणाहव्यजुष्टिनमसादेवावव्वसावृ त्या । अस्माकंब्रह्मपृतनासुसह्याऽअस्माकंवृष्टिर्दिव्यासुपारा ॥ २२ ॥

यजामहइतिचतुर्ऋचंचतुदशंसूक्तं दीर्घतमामित्रावरुणौत्रिष्टुप् ॥

यजामहेवांमहःसजोषाहव्येभिर्मित्रावरुणानमोभिः । घृतैर्घृतस्नूऽअधयद्वांमस्मेऽअध्वर्यवोनधीति भिर्भरंति ॥ प्रस्तुतिर्वांधामनप्रयुक्तिरयामिमित्रावरुणासुवृक्तिः । अनक्तियद्वांविदथेषुहोतासुम्नंवांसू रिर्वृषणावियक्षन् ॥ पीपायधेनुरदितिर्ऋतायजनायमित्रावरुणाहविर्दे । हिनोतियद्वांविदथेसपर्यन्सरा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तहव्योमानुषोनहोता ॥ उतवांविक्षुमद्यास्वंधोगावऽआपश्चपीपयंतदेवीः । उतोनोऽअस्यपूर्व्यःपतिर्दन्वीतंपातंपयसऽउस्रियायाः ॥ २३ ॥

विष्णोर्नुकमितिषळृचंपंचदशंसूक्तं दीर्घतमाविष्णुस्त्रिष्टुप् ॥

विष्णोर्नुकंवीर्याणिप्रवोचंयःपार्थिवानिविममेरजांसि । योऽअस्कभायदुत्तरंसधस्थंविचक्रमाणस्त्रेधोरुगायः ॥ प्रतद्विष्णुःस्तवतेवीर्येणमृगोनभीमःकुचरोगिरिष्ठाः । यस्योरुषुत्रिषुविक्रमणेष्वधिक्षियंति भुवनानिविश्वा ॥ प्रविष्णवेशूषमेतुमन्मगिरिक्षितऽउरुगायायवृष्णे । यऽइदंदीर्घंप्रयतंसधस्थमेकोविममेत्रिभिरित्पदेभिः ॥ यस्यत्रीपूर्णामधुनापदान्यक्षीयमाणाःस्वधयामदंति । यऽउत्रिधातुपृथिवीमुतद्यामेकोदाधारभुवनानिविश्वा ॥ तदस्यप्रियमभिपाथोऽअश्यांनरोयत्रदेवयवोमदंति । उरुक्रमस्यसहिबंधुरित्थाविष्णोःपदेपरमेमध्वऽउत्सः ॥ तावांवास्तून्युश्मसिगमध्यैयत्रगावोभूरिशृंगाऽअयासः । अत्राहतदुरुगायस्यवृष्णःपरमंपदमवभातिभूरि ॥ २४ ॥

193

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

प्रवःपान्तमितिषळृचंषोडशंसूक्तं दीर्घतमाआद्यास्तिस्रऐन्द्रावैष्णव्योद्वितीयतृचस्यविष्णुर्जगती ॥

प्रवः॑पांतमंधसोधियायतेमहेशूरा॑यविष्णवेचार्चत। यास्रानुनि॒पर्वता॑नामदा॑भ्यामहस्तस्थतुरर्वतेवसा
धुना॑ ॥ त्वेषमित्थासमरणंशिमीवतोरिंद्रा॑विष्णूसुतपावा॑मुरुष्यति। यामर्त्यायप्रतिधीयमा॑नमित्कृशा
नोरस्तुरसनामुरुष्यथः॥ ताऽईवधंतिमह्यस्यपौंस्यंनिमातरा॑नयतिरेतसेभुजे। दधा॑तिपुत्रोवर॑परंपितुर्ना
मतृतीयमधिरोचनेदिवः ॥ तत्तदिदस्यपौंस्यंगृणीमसीनस्यत्रानुरवृकस्यमीळुषः। यःपार्थिवानित्रिभि
रिद्विगा॑मभिरुरुक्रमिष्टोरुगायायजीवसे॑ ॥ द्वेऽइदस्यक्रम॑णेस्वर्दृशोभिख्यायमर्त्यो॑भुरण्यति। तृतीयम
स्यनकिरादधर्षतिवयश्च॑नपतयंतःपत्त्रिणः। चतुभि॑ःसाकंनवतिंचनाम॑भिश्चक्रंनवृत्तंव्यतीँरवीविपत्।
बृहच्छरीरोविमिमा॑नऽऋक्वभिर्युवाकुमार॒ःप्रत्येत्याहवं ॥ २५ ॥

भवामित्रइतिपंचर्चंसप्तदशंसूक्तं दीर्घतमाविष्णुर्जगती ॥

भवा॑मित्रोनशेव्योघृतासुतिर्विभूतद्युम्नऽएवयाऽउसप्रथाः। अधा॑तेविष्णोविदुषा॑चिदर्ध्यःस्तोमो॑य

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ज्ञश्चराध्योहविष्मता ॥ यःपूर्व्यायवेधसेनवीयसेसुमज्जानयेविष्णवेददाशति । योजातमस्यमहतो महिव्रवत्सेदुश्रवोभिर्युज्यंचिदभ्यसत् । तमुस्तोतारःपूर्व्ययाविदऽऋतस्यगर्भंजनुषापिपर्तन । आस्यजानंतोनामचिद्विवक्तनमहस्तेविष्णोसुमतिंभजामहे ॥ तमस्यराजावरुणस्तमश्विनाक्रतुंसचंतमारुतस्यवेधसः। दाधारदक्षमुत्तममहर्विदंव्रजंचविष्णुःसखिवाँऽअपोर्णुते ॥ आयोविवायसचथायदैव्यऽइंद्रायविष्णुःसुकृतेसुकृत्तरः । वेधाऽअजिन्वत्रिषधस्थऽआर्यमृतस्यभागेयजमानमाभजत् ॥ २६ ॥

॥ इतिप्रथममंडलेएकोनविंशोनुवाकः ॥

द्वाविंशेनुवाकेअष्टसूक्तानि तत्रअबोध्यग्निरितिषळृचंप्रथमंसूक्तं दीर्घतमाअश्विनौजगत्यन्त्येद्वेत्रिष्टुभौ ॥

अबोध्यग्निर्जमऽउदेतिसूर्योव्यू१षाश्चंद्रामह्यावोऽअर्चिषा । आयुक्षातामश्विनायातवेरथंप्रासावीद्देवःसविताजगत्पृथक् ॥ यद्युंजाथेवृषणमश्विनारथंघृतेनोनोमधुनाक्षत्रमुक्षतं । अस्माकंब्रह्मपृतनासुजिन्वतंवयंधनाशूरसाताभजेमहि ॥ अर्वाङ्त्रिचक्रोमधुवाहनोरथोजीराश्वोऽअश्विनोर्यातुसुष्टुतः ।

195

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

त्रिबंधुरोमघवाविश्वसौभगःशंनऽआवक्षद्विपदेचतुष्पदे ॥ आनऽऊर्जेवहतमश्विनायुवंमधुमत्यान:क
र्शयामिमिक्षतं । प्रायुस्तारिष्टंनीरपांसिमृक्षतंसेधंतंद्वेषोभवंतंसचाभुवा ॥ युवंहगर्भंजगतीषुधत्थोयुवं
विश्वेषुभुवनेष्वंत: । युवमग्निंचवृषणावपश्चवनस्पतीँरश्विनावैरयेथां ॥ युवंहस्योभिषजाभेषजेभिरथोह
स्योरथ्याराध्येभि: । अथोहक्षत्रमधिधत्थऽउग्रायोवोहविष्मान्मनसादाशं ॥ २७ ॥ ॥ इतिद्वितीयाष्टकेद्वितीयोध्याय: ॥ २ ॥

वसूअन्त्यानुष्टुप्प्रद्यावापंचद्यावापृथिवीयंतु जागतंतु तेहिकिमुश्रेष्ठ:षळूनाभवं त्रिष्टुबन्तंमानोव्यधिकाश्चस्तुतिस्तुतृतीयापष्ठचौजगत्यौ
यदक्रन्द:सप्तोनास्यद्विपच्चाशदल्पस्तवं त्वेतत्संशयोत्थापनप्रश्नप्रतिवाक्यान्यत्र प्रायेणज्ञानमोक्षाक्षरप्रशंसाच पंचपादं साकंजानां
यद्वायत्रेयंसशिक्ते सप्तार्धगर्भा गौरीरितिजगत्य एतदन्तंतुवैश्वदेवं तस्या:समुद्राइतिवाच: समुद्राआपोक्षरं साप्रस्तारपंक्ति: शकमय
मितिशकधूम उक्षाणंपृश्निमितिसोमस्तय:केशिनइत्यग्नि:सूर्योवायुश्चकेशिनश्चत्वारिवाग्वाचइन्द्रंमित्रंसौर्यैद्वादशेतिसंवत्सरसंस्थं
कालचक्रवर्णनं यस्तेसरस्वत्यै यज्ञेनसाध्येभ्य: परानुष्टुप्सौरीपर्जन्याग्निदेवता वान्त्यासरस्वतेसूर्यायवा कयाश्चोनासंवादस्तृती
याद्ययुजोमरुतांवाक्यमन्त्यस्तृचोगस्त्यस्यच शिष्टाइन्द्रस्यैकादशीच मरुत्वांस्त्विन्द्रोदेवता ॥ ३ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वसूरुद्राइतिषळृचंद्वितीयंसूक्तं दीर्घतमाअश्विनौत्रिष्टुबन्त्यानुष्टुप् ॥

हरिःओम् ॥ वसूरुद्रापुरुमंतूवृधंतादशस्यतंनोवृषणावभिष्टौ । दस्राहयद्वेवर्णऽऔच्यथोवांप्रयत्स्वाधेऽअकवाभिरूती ॥ कोवांदाशत्सुमतयेचिदस्यैवसूयद्वेथेनमसापदेगोः । जिगृतमस्मेरेवतीःपुरंधीः कामप्रेणेवमनसाचरंता ॥ युक्तोहयद्वांतौग्र्यायपेरुर्विमध्येऽअर्णसोधायिपज्रः । उपवामवःशरणंगमेयं शूरोनाज्मपतयद्भिरेवैः ॥ उपस्तुतिरौच्यमुरुष्येन्मामामिमेपंतत्रिणीविदुंग्धां । मामामेधोदशतयश्चितोधाक्प्रयद्वांबद्वस्मन्निखादंतिक्षां ॥ नमागरन्त्योमातृतमादासायदींसुसमुब्धमवाधुः । शिरोयदस्यत्रैतनोवितक्षंत्स्वयंदासऽउरोऽअंसावपिग्ध।दीर्घतमामामतेयोजुजुर्वान्दशमेयुगे।अपामर्थंयतीनांब्रह्माभवतिसारथिः ॥ १ ॥

प्रद्यावाइतिपंचर्चंतृतीयंसूक्तं दीर्घतमाद्यावापृथिव्यौजगती ॥

प्रद्यावायज्ञैःपृथिवीऽऋतावृधामहीस्तुषेविदथेषुप्रचेतसा । देवेभिर्येदेवपुत्रेसुदंससेत्थाधियावार्यां

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

णिप्रभूषतः । उतमन्येपितुरद्रुहोमनोमानुर्महिस्वतवस्तज्ञवीमभिः । सुरेतसापितराभूमचक्रतुरुप्रजा
यांऽअमृतंवरीमभिः ॥ तेसूनवःस्वपसःसुदंससोमहीजज्ञुर्मातरापूर्वचित्तये । स्थातुश्चसत्यंजगतश्चधर्म
मेणिपुत्रस्यपाथःपदमद्वयाविनः ॥ तेमायिनोममिरेसुप्रचेतसोजामीसयोनीमिथुनासमोकसा ॥ नव्यं
नव्यंतंतुमातन्वतेदिविसमुद्रेऽअंतःकवयः सुदीतयः ॥ तद्राधोऽअद्यसवितुर्वरेण्यंवयंदेवस्यप्रसवेमनामहे ।
अस्मभ्यंद्यावापृथिवीसुचेतुनारयिंधत्तंवसुमंतंशतग्विनं ॥ २ ॥

तेहीतिपंचर्चेचतुर्थंसूक्तं दीर्घतमाद्यावापृथिव्यौजगती ॥

तेहिद्यावापृथिवीविश्वशंभुवंऽऋतावरीरजसोधारयत्कवी । सुजन्मनीधिषणेऽअंतरीयतेदेवोदेवीधर्म
मेणासूर्यःशुचिः ॥ उरुव्यचसामहिनीऽअसश्चतापितामाताचभुवनानिरक्षतः । सुधृष्टमेवपुष्येऽनरोदसी
पितायत्सीमभिरूपैरवासयत् ॥ सवाह्निःपुत्रःपित्रोःपवित्रवान्पुनातिधीरोभुवनानिमायया । धेनुंचपृश्निं
वृषभंसुरेतसंविश्वाहाशुक्रंपयोऽअस्यदुक्षत ॥ अयंदेवानामपसामपस्तमोयोजज्ञानरोदसीविश्वशं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

भुवा। वियोममेरेजंसीसुक्रतूयायाजरैभिःस्कंभनेभिःसमानृचे ॥ तेनौगृणानेमहिनीमहिश्रवःक्षत्रंद्यावा पृथिवीधासथोबृहत्। येनाभिकृष्टीस्ततनामविश्वहापनाय्यमोजोऽअस्मेसमिन्वतं ॥ ३ ॥

किमुश्रेष्ठइतिचतुर्दशर्चंपञ्चमंसूक्तं दीर्घतमाऋभवोजगत्यन्त्यात्रिष्टुप् ॥

किमुश्रेष्ठःकिंयविष्ठोनऽआजगन्किमीयतेदूत्यं१कद्यदूचिम । नानिंदिमचमसंयोमहाकुलोग्नेभ्रात र्द्रुणऽइद्धतिमूदिम ॥ एकंचमसंचतुरःकृणोतनतद्वोदेवाऽअब्रुवंतद्वऽआगमं ॥ सौधन्वनायद्येवाकरिष्य थसाकंदेवैर्यज्ञियासोभविष्यथ ॥ अग्निंदूतंप्रतियदब्रवीतनाश्वःकर्वोरथंउतेहकर्वेः। धेनुःकर्वीयुवशाक र्वाद्वातानिभ्रातरनुवःकृत्व्येमसि ॥ चकृवांसऽऋभवस्तदपृच्छतकेदंभूद्यस्यदूतोनऽआजगन्। यदावा ख्यंचमसांचतुरःकृतानादित्वष्टाग्नास्वंतर्न्यानजे ॥ हनामैनाँऽइतित्वष्टायदब्रवीच्चमसंयेदेवपानमानिंदि षुः। अन्यानामानिकृण्वतेसुतेसचाऽँअन्यैरेनान्कन्याऽइनामभिःस्परत्॥४॥ इंद्रोहरीयुयुजेऽअश्विनारथं बृहस्पतिर्विश्वरूपामुपाजत। ऋभुर्विभ्वावाजोदेवाँऽअगच्छतस्वपसोयज्ञियेभागमैतन ॥ निश्चर्मणोगा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मरिणीतधीतिभिर्याजरत्तायुवशाताकृणोतन । सौधन्वनाऽअश्वादश्वमतक्षतयुक्त्वारयमुपदेवाँऽअयात न ॥ इदमुदकंपिवतेत्यब्रवीतनेदंवाघापिवतामुंजनेजनं । सौधन्वनायदितन्नेवहर्यंयतृतीयेघासवनेमादयाध्वै ॥ आपोभूयिष्ठाऽइत्येकोऽअब्रवीदग्निर्भूयिष्ठऽइत्यन्योऽअब्रवीत् । वधर्यतींवहुभ्यःप्रैकोऽअब्रवीदृतावदंतश्चमसाँऽअपिंशत ॥ श्रोणामेकऽउदकंगामवाजतिमांसमेकःपिंशतिसूनयाभृतं । आन्निमुचःशकृदेकोऽअपाभरत्किंस्विन्पुत्रेभ्यःपितराऽउपावतुः ॥५॥ उद्वत्स्वंस्माऽअकृणोतनातृणंनिवत्स्वयःस्वयस्ययानरः । अगोह्यस्यदस्तनागृहेतद्यदमृभवोनानुगच्छथ ॥ संमील्यध्रुवनापर्यसर्पतकस्विता त्यापितरावऽआततुः । अशपंतयःकरत्वंवऽआददेयःब्रवीत्प्रोतस्माऽअब्रवीतन ॥ सुषुप्वांसऽऋभवस्तदपृच्छतागोह्यकऽइदंनोऽअवूवुधत् । श्वानंवस्तोवोधयितारमब्रवीत्संवत्सरऽइदमद्याव्यख्यत ॥ दिवायांतिमरुतोभूम्याग्निरयंवातोऽअंतरिक्षेणयाति । अद्भिर्यातिवरुणःसमुद्रैर्युष्माँऽइच्छन्तःशवसोनपातः ॥६॥

मानोमित्रइतिद्वाविंशत्यृचंषष्ठंसूक्तं दीर्घतमाअश्वस्तुतिस्त्रिष्टुप्तृतीयापष्ठचौजगत्यौ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मानोमित्रोवरुणोऽअर्यमायुरिंद्रऽऋभुक्षामरुतःपरिख्यन् । यद्वाजिनोदेवजातस्यसप्तेःप्रवक्ष्यामोविदथेवीर्याणि॥ यन्निर्णिजारेकणसाप्रावृतस्यरातिंगृभीतांमुखतोनयंति । सुप्राङजोमेम्यद्विश्वरूपऽइंद्रापूष्णोःप्रियमप्येतिपाथः ॥ एषच्छागःपुरोऽअश्वेनवाजिनापूष्णोभागोनीयतेविश्वदेव्यः । अभिप्रियंयत्पुरोळाशमर्वतावष्टेदेनंसौश्रवसायजिन्वति ॥ यद्वविष्यंमृतुशोदेवयानंत्रिर्मानुषाःपर्यश्वंनयंति । अत्रापूष्णःप्रथमोभागऽएतियज्ञंदेवेभ्यःप्रतिवेदयन्नजः ॥ होताध्वर्युरावयाऽअग्निमिंधोग्रावग्राभऽउतशंस्तासुविप्रः । तेनयज्ञेनस्वरंकृतेनास्विष्टेनवक्षणाऽआपृणध्वं ॥ ७ ॥ यूपव्रस्काऽउतयेयूपवाहाश्चषालंयेऽअश्वयूपायतक्षति । येचार्वतेपचनंसंभरंत्युतोतेषामभिगूर्तिर्नइऽन्वतु ॥ उपप्रागात्सुमन्मेधायिमन्मदेवानामाशाऽउपवीतपृष्ठः । अन्वेनंविप्राऽऋषयोमदंतिदेवानांपुष्टेचकृमासुबंधुं ॥ यद्वाजिनोदामसंदानमर्वतोयाशीर्षण्यारशनारज्जुरस्य । यद्वाघास्यप्रभृतमास्येतृणंसर्वातातेऽअपिदेवेष्वस्तु ॥ यदश्वस्यक्रविषोमक्षिकाशयद्वास्वरौस्वधितौरिप्तमस्ति । यद्धस्तयोःशमितुर्यन्नखेषुसर्वातातेऽअपिदेवेष्वस्तु ॥ य

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

दूर्वध्यमुदरस्यापवातियऽआमस्यक्रविषोगंधोऽअस्ति । सुकृतात्च्छमितारःकृण्वंतूतमेधंश्रृतपाकंपचंतु ॥ ८ ॥ यत्तेगात्रादग्निनापच्यमानादभिशूलंनिहतस्यावधावति । मातृष्ण्यामाश्रिषन्मातृणेषुदेवेभ्यस्तदुशद्भ्योरातमस्तु ॥ येवाजिनंपरिपश्यंतिपक्वंयऽईमाहुःसुरभिर्निर्हरेति । येचार्वतोमांसभिक्षामुपासतऽउतोतेषामभिगूर्तिर्नऽइन्वतु ॥ यन्नीक्षणंमांस्पचन्याऽउखायायापात्राणियूष्णऽआसेचनानि । ऊष्मण्यापिधानाचरूणामंकाःसूनाःपरिभूषंत्यश्वं ॥ निक्रमणंनिषदनंविवर्तनंयच्चपड्बीशमर्वतः । यच्चपपौयच्चघासिंजघाससर्वातातेऽअपिदेवेष्वस्तु ॥ मात्वाग्निर्ध्वनयीद्धूमगंधिर्मोखाभ्राजंत्यभिविक्तजघ्रिः । इष्टंवीतमभिगूर्तंवषट्कृतंतंदेवासःप्रतिगृभ्णंत्यश्वं ॥ ९ ॥ यदश्वायवासऽउपस्तृणंत्यधीवासंयाहिरण्यान्यस्मै । संदानमर्वंतंपड्बीशंप्रियादेवेष्वायामयंति ॥ यत्तैसादेमहसाशूकृतस्यपाष्ण्यावाकशयावातुतोद । स्रुचेवताहविषोऽअध्वरेषुसर्वातातेब्रह्मणासूदयामि ॥ चतुस्त्रिंशद्वाजिनोदेवबंधोर्वक्रीरश्वस्यस्वधितिः समेति । अच्छिद्रागात्रावयुनाकृणोतपरुष्परुरनुघुष्याविशस्त ॥ एकस्त्वष्टुरश्वस्याविशस्ताद्वायंतारोभ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वतस्तथऽऋतुः । यातेगात्राणामृतुथाकृणोमितातापिंडानांप्रजुहोम्यग्नौ ॥ मात्वातपत्प्रियऽआत्मापियंतंमास्वधितिस्तन्व१आतिष्ठिपत्ते । मातेगृध्नुरविशस्तातिहार्यछिद्रागात्राण्यसिनामिथूकः ॥ नवाउऽएतन्म्रियसेनरिष्यसिदेवाँऽइदेषिपथिभिःसुगेभिः । हरीतेयुंजापृषतीऽअभूतामुपास्थाद्वाजीधुरिरासभस्य ॥ सुगव्यंनोवाजीस्वश्व्यंपुंसःपुत्राँऽउतविश्वापुषंरयिं । अनागास्त्वंनोऽअदितिःकृणोतुक्षत्रंऽनोअश्वोवनताहविष्मान् ॥ १० ॥

यदक्रन्दइतित्रयोदशर्चंसप्तमंसूक्तं दीर्घतमाअश्वस्तुतिस्त्रिष्टुप् ॥

यदक्रंदःप्रथमंजायमानऽउद्यन्त्समुद्रादुतवापुरीषात् । श्येनस्यपक्षाहरिणस्यबाहूऽउपस्तुत्यंमहिजातंतेऽअर्वन् ॥ यमेनदत्त्रित्रितऽएनमायुनगिंद्रंऽएणंप्रथमोऽअध्यतिष्ठत् । गंधर्वोऽअस्यरशनामगृभ्णात्सूरादश्वंवसवोनिरतष्ट ॥ असियमोऽअस्यादित्योऽअर्वन्नासित्रितोगुह्येनव्रतेन । असिसोमेनसमयाविपृक्तऽआहुस्तेत्रीणिदिविबंधनानि ॥ त्रीणितऽआहुर्दिविबंधनानित्रीण्यप्सुत्रीण्यंतःसमुद्रे । उ

२०३

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तेवमेवरुणश्छन्त्स्यर्वन्यत्रातऽआहुःपरमंजनित्रं ॥ इमातेवाजिन्नवमार्जनानीमाशफानांसनितुर्निधा
ना । अत्रातेभद्रारशनाऽअपश्यमृतस्ययाऽअभिरक्षंतिगोपाः ॥ ११ ॥ आत्मानंतेमनसारादजानाम
वोदिवापतयंतंपतंगं । शिरोऽअपश्यंपथिभिःसुगेभिररेणुभिर्जेहमानंपतत्रि ॥ अत्रातेरूपमुत्तममपश्यं
जिगींषमाणमिषऽआपदेगोः । यदातेमर्तोऽअनुभोगमानळादिद्गरिंष्ठऽओषधीरजीगः ॥ अनुत्वारथोऽ
अनुमर्योऽअर्वन्ननुगावोनुभगंःकनीनां । अनुव्रातासस्त्वसख्यमीयुरनुदेवामंमिरेवीर्यंते ॥ हिरण्यशृंगो
योऽअस्यपादामनोजवाऽअवरऽइंद्रऽआसीत् । देवाऽइदस्यहविरद्यमायन्योऽअर्वंतंप्रथमोऽअध्यतिष्ठ
त् ॥ ईर्मांतासःसिलिकमध्यमासःसंशूरणासोदिव्यासोऽअत्याः । हंसाऽइवश्रेणिशोयतंतेयदाक्षिषुर्दिव्य
मज्ममश्वाः ॥ १२ ॥ तवशरीरंपतयिष्ण्वर्वन्तवचित्तंवातऽइवध्रजीमान् । तवशृंगाणिविष्ठितापुरुत्रा
रण्येषुजर्भुराणाचरंति ॥ उपप्रागाच्छसनंवाज्यर्वांदेवद्रीचामनसादीध्यानः । अजःपुरोनीयतेनाभिर्

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

स्यानुपश्चात्कवयोयंतिरेभाः ॥ उपप्रागात्परमंयत्सधस्थमर्वाऽँअच्छापितरंमातरंच । अद्यादेवाञ्जुष्टत
मोहिगम्याऽअथाशास्तेदाशुषेवार्याणि ॥ १३ ॥

अस्यवामस्येतिद्विपंचाशदृचमष्टमंसूक्तं दीर्घतमाविश्वेदेवास्तस्याःसमुद्राइत्यस्यावागापःशकमयमित्यस्याःशकधू
मःसोमश्चत्रयः केशिनइत्यस्याअग्निः सूर्योवायुः केशिनश्चत्वारिवागित्यस्यावाक्इन्द्रंमित्रमितिद्वेसूर्यदेवत्येद्वाद
शप्रधयेत्यस्याःसंवत्सरसंस्थंकालचक्रवर्णनंयस्तेसरस्वत्यै यज्ञेनसाध्येभ्यःसमानमेतदित्यस्याःसूर्यपर्जन्योग्नयःदि
व्यंसुपर्णमित्यस्याःसरस्वतीसूर्योवा द्वादशीपंचदशीत्रयोविंशीएकोनत्रिंशीषट्त्रिंश्येकचत्वारिंशीचजगत्यः द्वि
चत्वारिंशीप्रस्तारपंक्तिः एकपंचाशदनुष्टुप् शिष्टास्त्रिष्टुभः ॥

अस्यवामस्यपलितस्यहोतुस्तस्यभ्रातामध्यमोऽअस्त्यश्नः । तृतीयोभ्रातांघृतपृष्ठोऽअस्यात्रापश्यंविश्पतिंसप्तपुत्रं ॥ सप्तयुंजंतिरथमेकचक्रमेकोऽअश्वोवहतिसप्तनामा । त्रिनाभिचक्रमजरमनर्वंयत्रेमाविश्वाभुवनाधितस्थुः ॥ इमंरथमधियेसप्ततस्थुःसप्तचक्रंसप्तवहंत्यश्वाः । सप्तस्वसारोऽअभिसंनवंतेयत्रगवांनिहितासप्तनाम ॥ कोददर्शप्रथमंजायमानमस्थन्वंतंयदनस्थाबिभर्ति । भूम्याऽअसुरसृगात्मा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

कस्त्वित्कोविद्वांसमुपगात्प्रष्टुमेतत् ॥ पाकः पृच्छामिमनसाविजानन्देवानामेनानिहितापदानि । वत्सेब ष्कयेधिसन्नतंतून्वितन्निरेकवयऽओतवाऽउ ॥ १४ ॥ अचिकित्वाञ्चिकितुषश्चिदत्रकवीन्पृच्छामिविद्मेन नविद्वान् । वियस्तस्तंभषळिमारजांस्यजस्यरूपेकिमपिस्विदेकं ॥ इहब्रवीतुयऽईमंगवेदास्यवामस्यनि हितंपदंवेः । शीर्ष्णःक्षीरंदुहतेगावोऽअस्यवब्रिंवसानाऽउदकंपदापुः ॥ मातापितरमृतऽआबभाजधी त्यग्रेमनसासंहिजग्मे । सावीभत्सुर्गभैरसानिविद्वानमंत्वंतऽइदुपवाकमीयुः ॥ युक्तामातासीद्धुरिदक्षि णायाऽअतिष्ठद्गर्भोवृजनीष्वंतः ॥ अमीमेदुत्सोऽअनुगामपश्यद्विश्वरूप्यंत्रिषुयोजनेषु ॥ तिस्रोमातृ स्त्रीन्पितॄन्बिभ्रदेकऽऊर्ध्वस्तस्थौनेमवग्लापयंति । मंत्रयंतेदिवोऽअमुष्यपृष्ठेविश्वविदंवाचमविश्वमि न्वा ॥ १५ ॥ द्वादशारंनहितज्जरायवर्वर्तिचक्रंपरिद्यामृतस्य । आपुत्राऽअग्नेमिथुनासोऽअत्रसप्तशता निविंशतिश्चतस्थुः ॥ पंचपादंपितरंद्वादशाकृतिंदिवऽआहुःपरेऽअर्धेपुरीषिणं । अथेमेऽअन्यऽउपरे विचक्षणंसप्तचक्रेषळरऽआहुरर्पितं ॥ पंचारेचक्रेपरिवर्तमानेतस्मिन्नातस्थुर्भुवनानिविश्वा । तस्यनाक्ष

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

स्तप्यतेभूरिभारःसनादेवनशीर्यतेसनाभिः ॥ सनेमिचक्रमजरंविवावृतऽउत्तानायांदशयुक्तावहंति । सू
र्यस्यचक्षूरजसैत्यावृतंतस्मिन्नार्पिताभुवनानिविश्वा ॥ साकंजानांसप्तथमाहुरेकजंषळिद्यमाऽऋषयोदे
वजाऽइति । तेषामिष्टानिविहितानिधामशःस्थात्रेरेजंतेविकृतानिरूपशः ॥ १६ ॥ स्त्रियःसतीस्ताँऽउमे
पुंसऽआहुःपश्यदक्षण्वान्नविचेतदंधः । कविर्यःपुत्रःसईमाचिकेतयस्ताविजानात्सपितुष्पितासत् ॥
अवःपरेणपरऽएनावरेणपदावत्संबिभ्रतीगौरुदस्थात् । साकद्रीचीकंस्विदर्धंपरागात्कंस्वित्सूतेनहियूथे
ऽअंतः ॥ अवःपरेणपितरंयोऽअस्यानुवेदपरऽएनावरेण । कवीयमानःकऽइहप्रवोचदेवंमनःकुतोऽअ
धिप्रजातं ॥ येऽअर्वांचस्ताँऽउपरांचआहुर्येपरांचस्ताँऽउऽअर्वांचऽआहुः । इंद्रश्चयाचक्रथुःसोमतानिधु
रानयुक्तारजसोवहंति ॥ द्वासुपर्णासयुजासखायासमानंवृक्षंपरिषस्वजाते । तयोरन्यःपिप्पलंस्वाद्व
त्यनश्नन्नन्योऽअभिचाकशीति ॥ १७ ॥ यत्रासुपर्णाऽअमृतस्यभागमनिमेषंविदथाभिस्वरंति । इनो
विश्वस्यभुवनस्यगोपाःसमाधीरःपाकमत्राविवेश ॥ यस्मिन्वृक्षेमध्वदःसुपर्णानिविशंतेसुवंतेचाधिविश्वे ।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तस्येदाहुः पिप्पलंस्वाद्वग्रेतन्नोन्नशद्यः पितरंनवेद ॥ यद्गायत्रेऽअधिगायत्रमाहितंत्रैष्टुभाद्वात्रैष्टुभंनिरतक्षत । यद्वाजगज्जगत्याहितंपदंयऽइत्तद्विदुस्तेऽअमृतत्वमानशुः ॥ गायत्रेणप्रतिमिमीतेऽअर्कमर्केणसामत्रैष्टुभेनवाकं। वाकेनवाकंद्विपदाचतुष्पदाक्षरेणमिमतेसप्तवाणीः॥ जगतासिंधुंदिव्यस्तभायद्रथंतरेसूर्यंपर्यपश्यत् ॥ गायत्रस्यसमिधस्तिस्रऽआहुस्ततोमह्नाप्ररिरिचेमहित्वा ॥ १८॥ उपह्वयेसुदुघांधेनुमेतांसुहस्तोगोधुगुतदोहदेनां । श्रेष्ठंसवंसवितासाविषन्नोभीद्धोघर्मस्तदुषुप्रवोचं ॥ हिङ्कृण्वतीवसुपत्नीवसूनांवत्समिच्छंतीमनसाभ्यागात्। दुहामश्विभ्यांऽपयोऽअघ्येयंसावर्धतांमहतेसौभगाय॥ गौरमीमेदनुवत्समिषंतंमूर्द्धानंहिङ्कृणोन्मातवाऽउ । सृक्कांणंघर्ममभिवावशानामिमांतिमायुंपयंतेपयोभिः॥ अयंसशिक्तेयेनगौरभीवृतामिमांतिमायुंध्वसनावधिश्रिता। साचित्तिभिर्निहिचकारमर्त्यंविद्युद्भवंतीप्रतिवव्रिमौहत। अनच्छ्येतुरगानुजीवमेजद्ध्रुवंमध्यऽआपस्त्यानां । जीवोमृतस्यचरतिस्वधाभिरमर्त्योमर्त्येनासयोनिः॥ १९ ॥ अपश्यंगोपामनिपद्यमानमाचपराचपथिभिश्चरंतं। ससध्रीचीःसविषूचीर्व

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सानऽआवरीवार्तिभुवनेष्वंतः ॥ यऽईंचकारनसोऽअस्यवेदऽयईंददर्शहिरुगिन्नुतस्मात् । समातुर्योनापरिवीतोऽअंतर्बहुप्रजानिर्ऋतिमाविवेश ॥ द्यौर्मेपिताजनितानाभिरत्रबंधुर्मेमातापृथिवीमहीयं । उत्ता नयोश्चम्वोर्योनिरंतरत्रापितादुहितुर्गर्भमाधात् । पृच्छामित्वापरमंतंपृथिव्याःपृच्छामियत्रभुवनस्यनाभिः । पृच्छामित्वावृष्णोऽअश्वस्यरेतःपृच्छामिवाचःपरमंव्योम ॥ इयंवेदिःपरोऽअंतःपृथिव्याऽअयंयज्ञोभुवनस्यनाभिः । अयंसोमोवृष्णोऽअश्वस्यरेतोब्रह्मायंवाचःपरमंव्योम ॥ २० ॥ सप्तार्द्धगर्भाभुवनस्यरेतोविष्णोस्तिष्ठंतिप्रदिशाविधर्मणि । तेधीतिभिर्मनसातेविपश्चितःपरिभुवःपरिभवंतिविश्वतः ॥ नविजानामियदिवेदमस्मिन्निण्यःसंनद्धोमनसाचरामि । यदामागन्प्रथमजाऽऋतस्यादिद्वाचोऽअश्नुवेभागमस्याः ॥ अपाङ्प्राङेतिस्वधयागृभीतोमर्त्योमर्त्येनासयोनिः । ताशश्वंताविषूचीनावियंतान्यान्यं चिक्युर्ननिचिक्युरन्यं ॥ ऋचोऽअक्षरेपरमेव्योमन्यस्मिन्देवाऽअधिविश्वेनिषेदुः । यस्तन्नवेदकिमृचाकरिष्यतियइत्तद्विदुस्तऽइमेसमासते ॥ सूयवसाद्भगवतीहिभूयाऽअथोवयंभगवंतःस्याम । अद्धितृणंम

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

द्ध्येविश्वदानींपिबशुद्धमुदकमाचरंती ॥ २१ ॥ गौरीर्मिमायसलिलानितक्षत्येकपदीद्विपदीसाचतुष्पदी ।
अष्टापदीनवपदीबभूवुषीसहस्राक्षरापरमेव्योमन् ॥ तस्याःसमुद्राऽअधिविक्षरंतितेनजीवंतिप्रदिशश्च
तस्रः । ततःक्षरत्यक्षरंतद्विश्वमुपजीवति ॥ शकमयंधूममारादपश्यंविषूवतापरऽएनावरेण । उक्षाणंपृ
श्निमपचंतवीरास्तानिधर्मीणिप्रथमान्यासन् ॥ त्रयःकेशिनऽऋतुथाविचक्षतेसंवत्सरेवपतऽएकएषां ।
विश्वमेकोऽअभिचष्टेशचीभिर्ध्राजिरेकस्यदहशेनरूपं ॥ चत्वारिवाक्परिमितापदानितानिविदुर्ब्राह्म
णायेमनीषिणः । गुहात्रीणिनिहितानेंगयंतितुरीयंवाचोमनुष्यावदंति ॥ इंद्रंमित्रंवरुणमग्निमाहुर
योदिव्यःससुपर्णोगरुत्मान् । एकंसद्विप्राबहुधावदंत्यग्नियमंमातरिश्वानमाहुः ॥ २२ ॥ कृष्णंनि
यानंहरयःसुपर्णाऽअपोवसानादिवमुत्पतंति । तऽआववृत्रन्त्सदनादृतस्यादिद्घृतेनपृथिवीव्युद्यते ॥
द्वादशप्रधयश्चक्रमेकंत्रीणिनभ्यानिकऽउताचिकेत । तस्मिन्त्साकंत्रिशतानशंकवोर्पिताःषष्टिर्नचलाच
लासः ॥ यस्तेस्तनःशशयोयोमयोभूर्येनविश्वापुष्यसिवार्याणि । योरत्नधावसुविद्यःसुदत्रःसरस्वतित

॥२८॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मिहधातवेकः ॥ यज्ञेनयज्ञमयजंतदेवास्तानिधर्माणिप्रथमान्यासन् । तेहनाकंमहिमानःसचंतयत्रपूर्वेसाध्याःसंतिदेवाः ॥ समानमेतदुदकमुच्चैत्यवचाहभिः । भूमिंपर्जन्याजिन्वंतिदिवंजिन्वंत्यग्नयः ॥ दिव्यंसुपर्णंवायसंबृहंतमपांगर्भंदर्शतमोषधीनां । अभीपतोवृष्टिभिस्तर्पयंतंसरस्वंतमवसेजोहवीमि ॥ ॥ २३ ॥ इतिप्रथममंडलेद्वाविंशोनुवाकः ॥

त्रयोविंशेनुपाकेपंचदशसूक्तानि तत्रकयाशुभाइतिपंचदशर्चंप्रथमंसूक्तं दीर्घतमातृतीयाद्ययुजोमरुतो न्त्यस्तृचोगस्त्यःद्वितीयादियुजश्चैकादशीचेन्द्रश्चऋषयः मरुत्वानिन्द्रश्चदेवते ॥

कयाशुभासवयसःसनीळाःसमान्यामरुतःसंमिमिक्षुः । कयामतीकुतऽएतासऽएतेचैतिशुष्मंवृषणो वसूया ॥ कस्यब्रह्माणिजुजुषुर्युवानःकोऽअध्वरेमरुतऽआववर्त । श्येनाँऽइवध्रजतोऽअंतरिक्षेकेनमहामनसारीरमाम॥ कुतस्त्वमिंद्रमाहिनःसन्नेकोयासिसत्पतेकिंतऽइत्था । संपृच्छसेसमराणःशुभानैवो चेस्तन्नोहरिवोयत्तेऽअस्मे ॥ ब्रह्माणिमेमतयःशंसुतासःशुष्मइयर्तिप्रभृतोमेऽअद्रिः । आशासतेप्रतिह

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

र्यंत्युक्थेमाहरीवहतस्तानोऽअच्छ ॥ अतोवयमंतमेभिर्युजानाःस्वक्षत्रेभिस्तन्वं१ःशुंभमानाः । महोभि रेताँऽउपयुज्महेन्विद्रस्वधामनुहिनोबभूथ ॥ २४ ॥ क्वं१स्यावोमरुतःस्वधासीद्यन्मामेकंसमधत्ताहिहत्ये । अहंह्यु१ग्रस्तविषस्तुविष्मान्विश्वस्यशत्रोरनमंवधस्नैः ॥ भूरिंचकर्थयुज्येभिरस्मेसमानेभिर्वृषभपौंस्येभिः । भूरींणिहिकृणवांमाशविष्ठेंद्रक्त्वांमरुतोयद्वशाम ॥ वधींवृत्रंमरुतऽइंद्रियेणस्वेनभामेनतविषोबभूवान् । अहमेतामनवेविश्वश्चंद्राःसुगाऽअपश्चंकरवज्रंबाहुः ॥ अनुत्तमातेमघवन्नकिर्नुनत्वावाँऽअस्तिदेवताविदानः । नजायमानोनशतेनजातोयानिकरिष्याकृणुहिप्रवृद्ध ॥ एकस्यचिन्मेविभ्वं१स्त्वोजोयानुदधृष्वान्कृणवैमनीषा । अहंह्यु१ग्रोमरुतोविदानोयानिच्यवमिंद्रऽइदींशऽएषां ॥ २५ ॥ अमंदन्मामरुतःस्तोमोऽअत्रयन्मेनरःश्रुत्यंब्रह्मचक्र । इंद्रायवृष्णेसुमखायमह्यंसख्येसखायस्तन्वेतनूभिः ॥ एवेदेतप्रतिमारोचमानाऽअनेद्यःश्रवऽएषोदधानाः । संचक्ष्यामरुतश्चंद्रवर्णाऽअच्छांतमेछदयाथाचनूनं ॥ कोन्वत्रमरुतोमामहेवःप्रयातनसखीँरच्छासखायः । मन्मानिचित्राऽअपिवातयंतऽएषांभूः

॥ २९ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तनवेदामऽऋतानाँ ॥ आयह्वस्याह्वसेनकारुरस्माञ्चक्रेमान्यस्यमेधा । ओषुवर्तमरुतोविप्रमच्छे
माब्रह्माणिजरितावोऽअर्चत ॥ एषवःस्तोमोमरुतऽइयंगीर्मौद्गलस्यमान्यस्यकारोः । एषायासीष्टतन्वे
वयांविद्यामेषंवृजनंजीरदानुं ॥ २६ ॥ ३ ॥ इतिद्वितीयाष्टकेतृतीयोध्यायः ॥

तन्वगस्त्योमारुतंहित्रिष्टुबन्तं मित्रावरुणयोर्दीक्षितयोरुर्वशीमप्सरसंदृष्ट्वा वासतीवरेकुंभेरेतोपतत्ततोगस्त्यवसिष्ठा
वजायेतां सहस्रमेकादशाद्यैन्द्री यज्ञायज्ञादशत्रित्रिष्टुबन्तं महेष्टौद्वितीयाविराण्ननूनंपंचागस्त्येनैन्द्रेहविषि मरुता
मुद्यतइन्द्रागस्त्ययोः संवादऐन्द्रस्तत्राद्यातृतीयाचेन्द्रवाक्यं चतुर्थीचादौबृहती तिस्रोनुष्टुभः प्रतिवःषण्मारुतंतु
चतस्रोन्त्यामरुत्वतीयाश्चित्रस्तृचंगायत्रं गायत्रसप्तोना त्वंराजादशमत्सिषळानुष्टुभंतु त्रिष्टुबन्तंत्वाद्यास्कन्धोग्रीवी
वामत्सिनआचर्षणिप्राःपंचयद्धस्यापूर्वीःषट् जायापत्योर्लोपामुद्रायाअगस्त्यस्यच ब्रूचाभ्यांरत्यर्थंसंवादंश्रुत्वा
न्तेवासीब्रह्मचार्यन्त्ये बृहत्यादीअपश्यद्युवोर्दशाश्विनंवै कदुनवाभूदिदमष्टौ षष्ठचन्त्येत्रिष्टुभौतंयुञ्जाथांषट् ॥४॥

तन्नुवोचामेतिपंचदशर्चंद्वितीयंसूक्तं मैत्रावरुणआर्वशागस्त्यो मरुतो जगत्यन्त्येद्वेत्रिष्टुभौ ॥

हरिःओम ॥ तन्नुवोचामरभसायजन्मनेपूर्वंमहित्वंवृषभस्यकेतवे । एधेवयामन्मरुतस्तुविष्वणो

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

युधेवशक्रास्तविषाणिकर्तन ॥ नित्यंनसूनुंमधुबिभ्रतऽउपक्रीळंतिक्रीळाविदथेषुघृष्वयः । नक्षंतिरुद्रांऽ
अवसानमस्विनंनमंद्भैतिस्वतवसोहविष्कृतं ॥ यस्माऽऊमासोऽअमृताअरासतरायस्पोषंचहविषाददा
शुषे । उक्षंत्यस्मैमरुतोहिताऽइवपुरूरजांसिपयसामयोभुवः ॥ आयेरजांसितविषीभिरव्यतप्रवऽएवासः
स्वयतासोऽअध्रजन् । भयंतेविश्वाभुवनानिहर्म्याचित्रोवोयामःप्रयतास्वृष्टिषु ॥ यत्त्वेषयामानदयंतपर्वं
तान्द्विवोवापृष्ठंनर्याऽअचुच्यवुः । विश्वोवोऽअर्ज्मन्भयतेवनस्पतीरथीयंतीवप्रजिहीतऽओषधिः ॥ १ ॥
यूयंनउग्रामरुतःसुचेतुनारिष्टग्रामाःसुमतिंपिपर्तन । यत्रावोद्दिद्युद्ददतिक्रिविर्दतीरिणातिपश्वःसुधिते
वबर्हणा ॥ प्रस्कंभदेष्णाऽअनवभ्रराधसोलातृणासोविदथेषुसुष्टुताः । अचैत्यकर्मदिरस्यपीतयेविदु
वीरस्यप्रथमानिपौंस्या ॥ शतभुजिभिस्तमभिहुतेरघात्पूर्भीरक्षतामरुतोयमावत । जनंयमुग्रास्तवसो
विरप्शिनःपाथनाशंसात्तनयस्यपुष्टिषु ॥ विश्वानिभद्रामरुतोरथेषुवोमिथस्पृध्येवतविषाण्याहिता ।
अंसेष्वावःप्रपथेषुखादयोक्षोवश्चक्रासमयाविवावृते ॥ भूरीणिभद्रानर्येषुबाहुषुवक्षःसुरुक्मारभसासोऽ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अंजयः । अंसेष्वेताःपविषुक्षुराऽअधिवयोनपक्षान्व्यनुश्रियोधिरे ॥ २ ॥ महांतोमह्नाविभ्वोऽविभूत योदूरेदृशोयेदिव्याऽईवस्तृभिः । मंद्राःसुजिह्वाःस्वरितारऽआसभिःसंमिश्लाऽइंद्रेमरुतःपरिष्टुभः ॥ त द्वःसुजातामरुतोमहित्वनंदीर्घवोदात्रमदितेरिवव्रतं । इंद्रश्चनत्यजसाविहुणातितज्जनायययमैसुकृतेऽअ राध्वं ॥ तद्वोजामित्वंमरुतःपरेयुगेपुरूयच्छंसंममृतासऽआवत । अयाधियामनवेश्रुष्टिमाव्यासाकंनरो दंसनैराचिकित्रिरे ॥ येनदीर्घमरुतःशूशवामयुष्माकेनपरीणसातुरासः । आयत्ततनन्वृजनेजनासऽएभि र्यज्ञेभिस्तद्भीष्टिमश्यां ॥ एषवःस्तोमोमरुतइयंगीमौद्वार्यस्यमान्यस्यकारोः ॥ एषायासीष्टतन्वेवयां विद्यामेषंवृजनंजीरदानुं ॥ ३ ॥

सहस्रंतइत्येकादशर्चंतृतीयंसूक्तं अगस्त्योमरुतआद्यैन्द्री त्रिष्टुप् ॥

सहस्रंतऽइंद्रोतयोनःसहस्रमिषोहरिवोगूर्ततमाः । सहस्रंरायोमादयध्यैसहस्रिणऽउपनोयंतुवाजाः॥ आनोवोभिर्मरुतोयांवच्छाज्येष्ठेभिर्वाबृहद्दिवैःसुमायाः । अधयदेषांनियुतःपरमाःसमुद्रस्यचिद्धनयं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तपारे ॥ मिम्यक्षयेषुसुधितावृताचीहिरण्यनिर्णिगुपरानऽऋष्टिः । गुहाचरंतीमनुषोनयोषांसुभावंती
विदथ्येवसंवाक् ॥ परांशुभ्राऽअयासोयव्यासाधारण्येवमरुतोमिमिक्षुः । नरोदसीऽअपनुदंतघोराजुषं
तवृधंसख्यायदेवाः ॥ जोषद्यदीमसुर्यासचध्यैविषितस्तुकारोदसिनृमणाः । आसूर्येवविधतोरथंगात्वे
षप्रतीकानभसोनेत्या ॥ ४ ॥ आस्थापयंतयुवतिंयुवानःशुभेनिमिक्षांविदथेषुपज्रां । अर्कोयद्वोमरु
तोहविष्मान्गायद्गाथंसुतसोमोदुवस्यन् ॥ प्रतंविवक्मिवक्म्योयऽएषांमरुतांमहिमासत्योऽअस्ति ।
सचायदीवृषमणाऽअहंयुःस्थिराचिज्जनीर्वहतेसुभागाः ॥ पांतिमित्रावरुणाववद्याच्चयंतईमर्यमोऽअप्र
शस्तान् । उतच्यवंतेऽअच्युताध्रुवाणिवावृधऽईमरुतोदातिवारः ॥ नहीनुवोमरुतोऽअंत्यस्मेऽआरा
त्ताच्चिच्छवसोऽअंतमापुः । तेधृष्णुनाशवसाशूशुवांसोर्णोनद्वेषोधृषतापरिष्ठुः ॥ वयमद्येंद्रस्यप्रेष्ठावयं
श्वोवोचेमहिसमर्ये । वयंपुरामहिचनोऽअनुद्यून्नऽऋभुक्षानरामनुष्यात् ॥ एषवःस्तोमोमरुतऽइयं
गीर्मादार्यस्यमान्यस्यकारोः ॥ एषायासिष्टन्वेवयांविद्यामेषंवृजनंजीरदानुं ॥ ५ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यज्ञायज्ञेतिदशर्चंचतुर्थंसूक्तं अगस्त्योमरुतोजगती तिस्रोन्त्यास्त्रिष्टुभः ॥

यज्ञायज्ञावःसमनातुतुर्वणिर्धियंधियंवोदेवयाऽउदधिध्वे । आवोर्वाचःसुविताय्रोदस्योर्महेवंवृत्या मवंसेसुवृक्तिभिः ॥ वव्रासोनयेस्वजाःस्वतवसऽइषंस्वरभिजायंतधूतयः । सहस्त्रियासोऽअपांनोर्मयऽ आसागावोवंद्यासोनोक्षणः॥ सोमासोनयेसुतास्तृप्तांशवोहृत्सुपीतासोदुवसोनासते । ऐषामंसेषुरंभिणीवरारभेहस्तेषुरवादिश्चकृतिश्चसंदधे॥ अवस्वयुक्तादिवऽआवृथांययुरमर्त्याःकशयाचोदतत्मना । अरेणवस्तुविजाताऽअचुच्यवुर्द्दृळ्हानिचिन्मरुतोभ्राजदृष्टयः ॥ कोवोंतर्मरुतऽऋष्टिविद्युतोरेजतित्मनाह न्वेवजिह्वया । धन्वच्युतऽइषांनयामनिपुरुप्रैषाऽअह्न्योऽनैतशः ॥ ६ ॥ कस्विद्स्यरजसोमहस्परंकावंरमरुतोयस्मिन्नायय । यद्द्यावयथविथुरवसांहितंव्यद्रिणापतथत्वेषमर्णवं ॥ सातिर्नवोमंवतीस्वर्वतीत्वेषाविपाकामरुतःपिपिष्वती । भद्रावोरातिःपृणतोनदक्षिणापृथुज्रयीऽअसुर्यैवजंजती ॥ प्रतिष्टोभंतिसिंधवःपविभ्योयद्भ्रियांवाचंमुदीरयंति । अवस्मयंतविद्युतःपृथिव्यांयदीघृतंमरुतःप्रुष्णुवंति ॥ अस्रु

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तपृश्निर्महतेरणायत्वेषमयासांमरुतामनीकं। तेसप्सरासोजनयंताभ्वमादित्स्वधामिषिरांपर्यपश्यन्॥ए
षवःस्तोमोमरुतऽइयंगीमाँदार्यस्यमान्यस्यकारोः ॥ एषायासीष्टतन्वेवयांविद्यामेषंवृजनंजीरदानुं। ७।

महश्चिदित्यष्टर्चेपंचमंसूक्तं अगस्त्यइन्द्रस्त्रिष्टुप् द्वितीयाविराट्पंक्तिः ॥

महश्चित्त्वमिंद्रयतऽएतान्महश्चिदसित्यजसोवरूता । सनोवेधोमरुताँचिकित्वान्त्सुम्नावनुष्वतवहि
प्रेष्ठा ॥ अयुंज्रन्तऽइंद्रविश्वकृष्टीर्विदानासोनिषिधोमर्त्यत्रा । मरुताँपृत्सुतिर्हासमानास्वर्मीळ्हस्यप्रधनं
स्यसातौ । अभ्यक्सातंइंद्रऋष्टिरसेसनेम्यभ्वंमरुतोजुनंति । अग्निश्चिद्विष्मातसेशुशुकानापोनद्वीपंदधं
तिप्रयांसि ॥ त्वंतूनऽइंद्रतंरायिंदाऽओजिष्ठयादक्षिणयेवरातिं । स्तुतश्चयास्तेचकनंतवायोःस्तनंनमध्वः
पीपयंतवाजैः ॥ त्वेरायऽइंद्रतोशतमाःप्रणेतारःकस्यचिद्दतायोः । तेषुणोमरुतोमृळयंतुयेस्मांपुरागांतूयं
तोवदेवाः ॥८॥ प्रतिप्रयांहींद्रमीळ्हुषोनॄन्महःपार्थिवेसदनेयतस्थ । अधयदेषांपृथुबुध्नासऽएतास्तीर्थेना
र्यःपौंस्यानितस्थुः ॥ प्रतिघोराणामेतानामयासांमरुतांशृण्वऽआयतामुपब्दिः । येमर्त्यंपृतनायंतमूमै

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋणावानंनपतयंतसगैंः ॥ त्वंमानेभ्यऽइंद्रविश्वजन्यारदांमरुद्भिःशुरुधोगोऽअग्राः । स्तवानेभिःस्तवसेदेवदेवैर्विद्यामेषंवृजनंजीरदानुं ॥ ९ ॥

ननूनमितिपंचर्चैषष्ठंसूक्तं प्रथमातृतीयाचतुर्थीचैंद्रोगस्त्योवाद्वितीयापञ्चम्यावगस्त्यःइन्द्रोदेवताप्रथमाबृहतीततस्तिस्रोनुष्टुभोन्त्यात्रिष्टुप् ॥

ननूनमस्तिनोश्वःकस्तद्वेंदयदद्भुतं । अन्यस्यचित्तमभिसंचरेण्यमुताधीतंविनशयति ॥ किंनऽइंद्रजिघांससिभ्रातरोमरुतस्तवं । तेभिःकल्पस्वसाधुयामानःसमरणेवधीः ॥ किंनोभ्रातरगस्त्यसखासन्नतिमन्यसे । विद्माहितेयथामनोस्मभ्यमिन्नदित्सासि ॥ अरंकृण्वंतुवेदिंसमग्निमिंधतांपुरः । तत्रामृतस्यचेतनंयज्ञंतेतनवावहै ॥ त्वमीशिषेवसुपतेवसूनांत्वंमित्राणांमित्रपतेधेष्ठः । इंद्रत्वंमरुद्भिःसंवदस्वाधप्राशानऽऋतुथाहवींषि ॥ १० ॥

प्रतिवइतिषळृचंसप्तमंसूक्तं अगस्त्योमरुतस्तृतीयादिषु मरुत्वानिन्द्रस्त्रिष्टुप् ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋ०सं० ॥ ३३ ॥

प्रतिवऽएनानमसाहमेमिसूक्तेनभिक्षेसुमतिंतुराणां । रराणतांमरुतोवेद्याभिर्निहेळोधत्तविमुचध्व मश्वान् ॥ एषवःस्तोमोमरुतोनमस्वान्हृदातष्टोमनसाधायिदेवाः । उपेमायातमनसाजुषाणायूयंहिष्ठा नमसऽइद्वृधासः ॥ स्तुतासोनोमरुतोमृळयंतूतस्तुतोमघवाशंभविष्ठः । ऊर्ध्वानःसंतुकोम्यावनान्यहा निविश्वामरुतोजिगीषा ॥ अस्माद्हंतविषादीषमाणऽइंद्राद्भियामरुतोरेजमानः । युष्मभ्यंहव्यानिशं तान्यासन्नान्यारेचकृमामृळतानः ॥ येनमानासश्चितयंतऽउस्राव्युष्टिषुशवसाशश्वतीनां ॥ सनोमरुद्भि र्वृषभश्रवोधाऽउग्रऽउग्रेभिःस्थविरःसहोदाः ॥ त्वंपाहींद्रसहीयसोनून्भवामरुद्भिरवयातहेळाः । सुम्र केतेभिःसासहिर्दधानोविद्यामेषंवृजनंजीरदानुं ॥ ११ ॥

चित्रइतिऋक्त्रयात्मकमष्टमंसूक्तं अगस्त्योमरुतोगायत्री ॥

चित्रोवोस्तुयामश्चित्रऽऊतीसुदानवः । मरुतोऽअहिभानवः ॥ आरेसावःसुदानवोमरुतऽऋंजतीश रुः । आरेऽअश्मायमस्यथ ॥ तृणस्कंदस्यनुविशःपरिवृक्तसुदानवः । ऊर्ध्वानःकर्तजीवसे ॥ १२ ॥

अ० २ अ० ४ ॥ ३३ ॥

220

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

गायत्सामेतित्रयोदशर्चैनवमंसूक्तं अगस्त्यइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

गायत्सामनभन्यँ१यथावेरर्चौमतद्वावृधानंस्वर्वत् । गावोधेनवोबर्हिष्यदब्धाऽआयत्सद्मानंदिव्यं विवासान् ॥ अर्चद्वृषावृषभिःस्वेदुहव्यैर्मृगोनाश्नोऽअतियज्जुगुर्यात् । प्रमंदयुर्मनांगूर्तहोताभरतेमयौ मिथुनायजत्रः ॥ नक्षद्वोतापरिसद्मिमितायन्भरद्गर्भमाशरदंःपृथिव्याः । क्रंददश्वोनयमानोरुवद्गौरंतर्दू तोनरोदसीचरद्वाक् ॥ ताकर्माषतरास्मैप्रच्यौलानिदेवयंतोभरंते । जुजोषदिंद्रोदक्षवर्चानासत्येवसु म्योरथेष्ठाः ॥ तमुष्टुहींद्रंयोहसत्वायःशूरोमघवायोरथेष्ठाः । प्रतीचश्चिद्योधीयान्वृषण्वान्ववव्रुषश्चित्त मंसोविहंता ॥ १३ ॥ प्रयदित्थामहिनानृभ्योऽअस्त्यरंरोदसीकक्ष्ये३नास्मै । संविव्यऽइंद्रोवृजनंनभूमा भर्तिस्वधावाँऽओपशमिवद्यां ॥ समत्सुत्वाशूरसतामुराणंप्रपथिन्तमंपरितंसयध्यै । सजोषसऽइंद्रंमदे क्षोणीःसूरिंचिद्येऽअनुमदंतिवाजैः ॥ एवाहितेशंसवनासमुद्रऽआपोयत्तऽआसुमदंतिदेवीः । विश्वातेऽ अनुजोष्याभूद्गौःसूरीँश्चिद्यदिधिषावेषिजनान् ॥ असामयथासुषखायऽएनःस्वभिष्टयोनरांनशंसैः ।

941

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

असद्यथानऽइंद्रोवंदनेष्टास्तुरोनकर्मनयमानऽउक्था॥ विष्पर्द्धसोनरांनशंसैरस्माकांसदिंद्रोवज्रहस्तः।
मित्रायुवोनपूर्पतिंसुशिष्टौमध्यायुवऽउपंशिक्षंतियज्ञैः ॥ १४ ॥ यज्ञोहिष्मेंद्रंकश्चिद्दधज्जुहुराणश्चिन्म
नसापरियन्। तीर्थेनाच्छांतातृषाणमोकोंदीर्घोनसिध्रमाकृणोत्यध्वां॥ मोषूणऽइंद्रात्रपृत्सुदेवैरस्तिहि
ष्मातेशुष्मिन्नवयाः। महश्चिद्यस्यमीळुषोंयव्याहविष्मतोमरुतोवंदतेगीः ॥ एषःस्तोमऽइंद्रतुभ्यमस्मे
ऽएतेनगातुंहरिवोविदोनः। आनोंववृत्याःसुवितायदेवविद्यामेषंवृजनंजीरदानुं ॥ १५ ॥

त्वंराजेतिदशर्चंदशमंसूक्तं अगस्त्यइन्द्रस्त्रिष्टुप् ॥

त्वंराजेंद्रयेचदेवारक्षानृन्पाह्यसुरत्वमस्मान्। त्वंसत्पतिर्मघवानस्तरुत्रस्त्वंसत्योवसवानःसहोदाः॥
दनोविशऽइंद्रमृध्रवाचःसन्नयन्पुरःशर्मशारदीर्दत्। क्षणोरपोऽअनवद्यार्णायूनेवृत्रंपुरुकुत्सायरंधीः॥
अजावृतऽइंद्रशूरपत्नीर्द्यांचयेभिःपुरुहूतनूनं। रक्षोऽअग्निमशुषंतूर्वयाणंसिंहोनदमेऽअपांसिवस्तोः॥
शेषन्नुतऽइंद्रसस्मिन्योनौप्रशस्तयेपवीरवस्यमह्वा। सृजदर्णांस्यवयद्युधागास्तिष्ठद्धरीधृषतामृष्टवाजान्॥

222

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वह॒कुत्सं॑मिंद्रयासि॒च्चाकन्त्स्यू॒म॒न्यू३॑ऋ॒ज्रावा॑तस्याश्वा॑ । प्रसू॑र॒श्व॒क्रंवृ॑हताद्भी॒के॒भिस्पृधो॑यासिषद्व॒ज्रबा
हुः ॥ १६ ॥ ज॒घ॒न्वाँ॑ऽइ॑द्रमित्रे॒रू॒च्चोद॑प्रवृद्धो॒हरि॑वो॒ऽअदा॑शून् । प्रये॑पश्यन्नर्य॒मण॑सचा॒योस्त्वया॑शूर्ताव
ह॑माना॒ऽअप॑त्यं ॥ रप॑त्कविरिँद्रा॒र्कसा॑तौ॒क्षांदा॒सायो॑प॒बर्ह॑णीकः । कर॑त्तिस्रो॒मघ॒वादा॑नु॒चित्रा॑निदु॒र्योणे
कु॒यवा॑चंमृधि॒श्रेत् ॥ सना॑ता॒त॑ऽइंद्रनव्या॒ऽआगु॑:सहो॒नभो॑वि॒रणायपू॒र्वीः । भि॒नत्पु॒रोन॑भिदो॒ऽअदे॑वी
र्ननमो॒वध॒रदे॑वस्यपी॒योः ॥ त्वंधु॑नि॒रिंद्र॒धु॑नि॒मती॑र्कृ॒णोर॒पः॒सी॒रान॑स्रवं॒तीः॥ प्रय॑त्स॒मुद्र॑मति॑शूर॒पर्षि॑पा
र्या॑तु॒र्वशं॑यदु॒स्त्वस्ति ॥ त्वम॒स्माक॑मिंद्रवि॒श्वध॑स्याऽअवृ॒कत॑मो॒नरां॑नृ॒पा॒ता । स॒नो॒विश्वा॑सांस्पृधां॑सहो॒दा
वि॒द्यामे॒षंवृ॒जनं॑जी॒रदा॑नुं ॥ १७ ॥

मत्स्यपायीतिषळृचमेकादशंसूक्तं अगस्त्यइन्द्रोनुष्टुप्आद्यास्कन्धोग्रीव्यन्त्यात्रिष्टुप् ॥

मत्स्य॑पा॒यि॒ते॒म॒ह॒:पात्र॑स्येवहरिवोमत्स॒रो॒म॒दः॑ । वृषा॑ते॒वृष्ण॒ऽइंदु॑र्वा॒जी॑स॒हस्र॑सात॒मः ॥ आन॑स्ते॒गंतु
मत्स॒रो॒वृषा॑मदो॒वरे॑ण्यः॑। स॒हावाँ॑ऽइंद्रसा॒न॒सि॒:पृ॒त॒ना॒षाळम॑र्त्यः ॥ त्वंहिशू॒र॒:सनि॑ताचो॒द॒यो॒म॒नु॒षो॒र॒थं॑। स॒

223

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

हावांदस्युमव्रतमोषःपात्रंनशोचिषा ॥ मुषायसूर्यंकंवेचक्रमीशानऽओजसा । वहशुष्णायवधंकुत्संवात स्याश्वैः ॥ शुष्मिन्तमोहितेमदोद्युम्नित्तमऽउतक्रतुः । वृत्रघ्नावरिवोविदामंसीष्ठाऽअश्वसातमः ॥ यथापू वैभ्योजरितृभ्यऽइंद्रमयऽइवापोनतृष्यतेबभूथ । तामनुत्वानिविदंजोहवीमिविद्यामेषंवृजनंजीरदानुं १८

अ० २ अ० ४

मत्सिनइतिषळृचंद्वादशंसूक्तं अगस्त्यइन्द्रोनुष्टुबन्त्यात्रिष्टुप् ॥

मत्सिनोवस्यइष्टयऽइंद्रमिंदोवृषाविश । ऋघायमाणऽइन्वसिशत्रुमंतिनविंदसि ॥ तस्मिन्नावेंशयागि रोयऽएकंश्चर्षणीनां । अनुस्वधायमुप्यतेयवंनचकृष्टृष्टयः ॥ यस्यविश्वानिहस्तयोःपंचक्षितीनांवसु । स्पा शयस्वयोऽअस्मध्रुग्दिव्येवाशनिर्जहि ॥ असुन्वंतंसमंजहिदूणाशंयोनतेमयः । अस्मभ्यमस्यवेदनंदुद्धि सूरिश्चिदोहते ॥ आवोयस्यद्विबर्हसोकेषुसानुषगसत् । आजाविंद्रस्यंदोप्रावोवाजेषुवाजिनं ॥ यथापूवैं भ्योजरितृभ्यऽइंद्रमयऽइवापोनतृष्यतेबभूथ । तामनुत्वानिविदंजोहवीमिविद्यामेषंवृजनंजीरदानुं ।१९।

॥ ३५ ॥

आचर्षणिप्राइतिपंचर्चैत्रयोदशंसूक्तं अगस्त्यइन्द्रस्त्रिष्टुप् ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

आर्चर्षणिप्रावृषभोजनानांराजाकृष्टीनांपुरुहूतऽइंद्रः । स्तुतःश्रवस्यन्नवसोपमद्रिग्युक्त्वाहरीवृषणायाह्यर्वाङ् ॥ येतेवृषणोवृषभासऽइंद्रब्रह्मयुजोवृषरथासोऽअत्याः । ताँऽआतिष्ठतेभिरार्याह्यर्वाङ्हवामहेत्वासुतऽइंद्रसोमे । आतिष्ठरथंवृषणंवृषातेसुतःसोमःपरिषिक्तामधूनि ॥ युक्त्वावृषभ्यांवृषभक्षितीनांहरिभ्यांयाहिप्रवतोपमद्रिक् ॥ अयंयज्ञोदेवयाऽअयंमियेधऽइमाब्रह्माण्ययमिंद्रसोमः । स्तीर्णंबर्हिरातुशक्रप्रयाहिपिबानिषद्यविमुंचाहरीऽइह ॥ ओसुष्टुतऽइंद्रयाह्यर्वाङुपब्रह्माणिमान्यस्यकारोः । विद्यामवस्तोरवसागृणंतोविद्यामेषंवृजनंजीरदानुं ॥ २० ॥

यद्धस्यातइतिपंचर्चं चतुर्दशंसूक्तं अगस्त्यइन्द्रस्त्रिष्टुप् ॥

यद्धस्यातऽइंद्रश्रुष्टिरस्तिययाबभूथजरितृभ्यऽऊती । मानःकामंमहयंतमाधग्विश्वातेऽअश्यांपर्षंऽआयोः ॥ नघाराजेंद्रऽआदभन्नोयानुस्वसाराकृणवंतयोनौ । आपश्चिदस्मैसुतुकाऽअवेषन्गमन्नऽइंद्रःसख्यावयश्च ॥ जेतानृभिरिंद्रःपृत्सुशूरःश्रोताहवंनार्धमानस्यकारोः । प्रभर्तारथैदाशुषेऽउपाकऽ

225

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

उद्यंतागिरोयदैचत्मनाभूत् ॥ एवानृभिरिंद्रःसुश्रवस्याप्रखादःपृक्षोऽअभिमित्रिणोभूत् । समर्यऽइषः स्तवतेविवाचिसत्राकरोयज्ञमानस्यशंसः ॥ त्वयावयंमघवन्निंद्रशत्रूनभिष्यामसहतोमन्यमानान् । त्वं त्रातात्वमुनोवृधेभूर्विद्यामेषंवृजनंजीरदानुं ॥ २१ ॥

पूर्वीरहमितिषळृचंपंचदशंसूक्तं प्रथमाद्वितीयेलोपामुद्रातृतीयाचतुर्थ्यौअगस्त्यः पंचमीचष्ठचौशिष्यश्च रतिस्त्रिष्टुप्पंचमीबृहती ॥

पूर्वीरहंशरदःशश्रमाणादोषावस्तोरुषसोजरयंतीः । मिनातिश्रियंजरिमातनूनामप्यूनुपत्नीर्वृषणो जगम्युः ॥ येचिद्धिपूर्वेऽऋतसापऽआसन्त्साकंदेवेभिरवदन्नृतानि । तेचिदवासुर्नह्यंतमापुःसमूनुपत्नी वृषभिर्जगम्युः ॥ नमृषाश्रांतंयदवंतिदेवाविश्वाऽइत्स्पृधोऽअभ्यश्नवाव । जयावेदत्रंशतनींथमाजिंयत्सं म्यंचामिथुनावभ्यजावं ॥ नदस्यमारुधतःकामऽआगन्नितऽआजातोऽअमुतःकुतश्चित् । लोपामुद्रावृषणंनीरिणातिधीरमधीराधयतिश्वसंतं ॥ इमन्नुसोममंतितोहृत्सुपीतमुपब्रुवे । यत्सीमागश्चकृमातत्सु

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मृळतुपुलुकामोहिमर्त्यः ॥ अगस्त्यःखनमानःखनित्रैःप्रजामपत्यंबलमिच्छमानः । उभौवर्णावृषिरुग्रःपुपोषसत्यादेवेष्वाशिषोजगाम ॥ २२ ॥ इतिप्रथमेमंडलेत्रयोविंशोनुवाकः ॥

चतुर्विंशेनुवाकेद्वादशसूक्तानि तत्रयुवोरजांसीतिदशर्चंप्रथमंसूक्तं अगस्त्योश्विनौत्रिष्टुप् ॥

युवोरजांसिसुयमासोऽअश्वारथोयद्वांपर्यर्णांसिदीयत् । हिरण्ययावांपवयःप्रुषायन्मध्वःपिबंताऽउषसःसचेथे ॥ युवमत्यस्यावनक्षथोयद्विपत्मनोनर्यस्यप्रयज्योः । स्वसायद्वांविश्वगूर्तीभरातिवाजायेट्टेमधुपाविषेचं । युवंपर्यऽउस्रियायामधत्तंपक्वमामायामवपूर्व्यंगोः । अंतर्यद्वनिनोवामृतप्सूह्वारोनशुचिर्यजतेहविष्मान् ॥ युवंहघर्ममधुमंतमत्रयेपोनक्षोदोवृणीतमेषे । तद्वांनरावश्विनापश्वऽइष्टीरथ्येवचक्राप्रतियंतिमध्वः ॥ आवांदानायंववृतीयदस्रागोरोहेणतौग्र्योनजिह्वेः । अपःक्षोणीसंचतेमाहिनावांजूर्णोवामक्षुरंहसोयजत्रा ॥ २३ ॥ नियद्युवेथेनियुतःसुदानूऽउपस्वधाभिःसृजथःपुरंधिं । प्रेषद्वेषद्वातोनसूरिरामहेददेसुव्रतोनवाजं ॥ वयंचिद्धिवांजरितारःसत्याविपन्यामहेविपणिर्हितावान् । अधाचिद्धि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ष्माश्विनावनिंद्यापाथोहिष्मावृषणावंतिदेवं ॥ युवांचिद्धिष्माश्विनावनुद्यून्विरुद्रस्यप्रस्रवणस्यसातौ ।
अगस्त्योनरांनृषुप्रशस्तःकारांधुनीवचितयत्सहस्रैः ॥ प्रयद्वहेथेमहिनारथस्यप्रस्पंद्रायायोमनुषोनहो
तां । धत्तंसूरिभ्योऽउतवास्वश्व्यंनासत्यारयिषाचःस्याम ॥ तंवांरथंवयमद्याहुवेमस्तोमैरश्विनासुविता
यनव्यं । अरिष्टनेमिंपरिद्यामियानंविद्यामेषंवृजनंजीरदानुं ॥ २४ ॥

कदुप्रेष्ठेतिनवर्चंद्वितीयंसूक्तं अगस्त्योश्विनौत्रिष्टुप् ॥

कदुप्रेष्ठाविषांरयीणामध्वर्यंतायदुन्निनीथोऽअपां । अयंवांयज्ञोऽअकृतप्रशस्तिंवसुधितीऽअविता
राजनानां ॥ आवामश्वासःशुचयःपयस्पावातरंहसोदिव्यासोऽअत्याः । मनोजुवोवृषणोवीतपृष्ठाऽए
हस्वराजोऽअश्विनावहंतु ॥ आवांरथोवनिर्नप्रवत्वान्त्सृप्रवंधुरःसुविताय॑गम्याः । वृष्णःस्यातारामनसो
जवीयानहंपूर्वोयंजतोधिष्ण्यायः ॥ इहेहजातासमवावशीतामरेपसातन्वाऽइनामभिःस्वैः । जिष्णुर्वांम
न्यःसुमखस्यसूरिर्दिवोऽअन्यःसुभगःपुत्रऽऊहे ॥ प्रवांनिचेरुःककुहोवशाँऽअनुपिशंगरूपःसदनानिग

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

म्याः । हरींऽअन्यस्यपीपयँतवाजैर्मंश्वारजाँस्यश्विनाविघोषैः ॥ २५ ॥ प्रवाँशरद्वान्वृषभोननिःषाट्पू
र्वीरिषश्चरतिमध्वऽइष्णन् । एवैरन्यस्यपीपयँतवाजैर्वेषँतीरूर्ध्वानद्योनऽआगुः ॥ असर्जिवांस्थविरावेध
सागीर्बाह्वेऽअश्विनात्रेधाक्षरँती । उपस्तुतावतंनाधमानंयामन्नयांमञ्छृणुतंहवंमे ॥ उतस्यावांरुश
तोवप्ससोगीस्त्रिर्बार्हिषिसदंसिपिन्वतेनृन् । वृषावांमेघोवृषणापीपायगोर्नसेकेमनुषोदशस्यन् ॥ युवां
पूषेवाश्विनापुरंधिरग्निमुषांनजरतेहविष्मान् । हुवेयद्वांवरिवस्यागृणानोविद्यामेषंवृजनंजीरदानुं॥२६॥

अभूदिदमित्यष्टर्चंतृतीयंसूक्तं अगस्त्योश्विनौजगती षष्ठचन्त्येत्रिष्टुभौ ॥

अभूंदिदंवयुनमोषुभूषतारथोवृषण्वान्मदंतामनीषिणः। धियंजिन्वाधिष्ण्याविश्पलावसूदिवोनपांतासु
कृतेशुचिव्रता ॥ इंद्रंतमाहिधिष्ण्यामरुत्तमादस्रादंसिष्ठारथ्यारथीतमा । पूर्णंरथंवहेथेमध्वऽआचितंते
नंदाश्वांसमुपयाथोऽअश्विना ॥ किमत्रंदस्राकृणुथःकिमासाथेजनोयःकश्विदहविर्महीयते । अतिक्रमि
ष्टंजुरतंपणेरसुंज्योतिर्विप्रायकृणुतंवचस्यवे ॥ जंभयंतमभितोरायतःशुनोहतंमृधोविदथुस्तान्यश्विना ।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वाचंवाचंजरितूरत्निनींकृतमुभाशंसेनासत्यावतंमम ॥ युवमेतंचक्रथुःसिंधुषुप्लवमात्मन्वंतंपक्षिणंतौग्र्या
यकं । येनंदेवत्रामनसानिरूहथुःसुपप्तनीपेतथुःक्षोदसोमहः ॥२७॥अवंविद्वंतौग्र्यमप्स्वं१तरंनारंभणेत
मसिप्रविद्धं । चतस्रोनावोजठलस्यजुष्टाऽउदश्विभ्यामिषिताःपारयंति ॥ कःस्विद्वृक्षोनिःष्टितोमध्येऽअ
र्णसोयंतौग्र्योनाधितःपर्यषस्वजत । पर्णामृगस्यपतरोरिवारभऽउदश्विनाऽऊहथुःश्रोमतायकं ॥ तद्वांनरा
नासत्यावनुष्याद्यद्वांमानासऽउचथमवोचन् । अस्माद्यसदसःसोम्यादाविद्यामेषंवृजनंजीरदानुं॥२८

तंयुंजाथामितिषळृचंचतुर्थंसूक्तंअगस्त्योश्विनौत्रिष्टुप्

तंयुंजाथांमनसोयोजवीयान्त्रिवंधुरोवृषणायस्त्रिचक्रः । येनोपयाथःसुकृतोदुरोणंत्रिधातुनापतथोवि
र्नपर्णैः ॥ सुवृद्रथोवर्ततेयन्नभिक्षांयत्तिष्ठथःऋतुमंतानुपृक्षे । वपुर्वपुष्यासचतामियंगीर्दिवोदुहित्रोष
सासचेथे ॥ आतिष्ठतंसुवृतंयोरथोवामनुव्रतानिवर्ततेहविष्मान् । येननरानासत्येषयध्यैवर्तिर्याथस्तन
यायत्मनेच ॥ मावावृकोमावृकीरादधर्षीन्मापरिवर्क्तमुतमातिधक्तं । अयंवांभागोनिहितऽइयंगीर्दस्रावि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मेवांनिधयोमधूनां ॥ युवांगोतमःपुरुमीळ्होऽअत्रिर्दस्राहवतेवसेहविष्मान् । दिशंनदिष्टामृजूयेवयंता मेहवेनासत्योपयातं ॥ अतारिष्मतमंसस्पारमस्यप्रतिवांस्तोमोऽअश्विनावधायि । एहयातंपथिभिर्देवयानैर्विद्यामेषंवृजनंजीरदानुं ॥ २९ ॥ ॥ इतिद्वितीयाष्टकेचतुर्थोध्यायः ॥ ४ ॥

तावांकतरैकादश द्यावापृथिवीयमानोवैश्वदेवं पितुंन्वन्नस्तुतिर्गायत्रं त्वाद्यानुष्टुब्गर्भा तृतीयान्त्ये पंचम्याद्या श्चतस्रोनुष्टुभोन्त्याबृहतीवा समिद्धआग्नियोग्नेनयाष्टावाग्नेयमनर्वाणंबार्हस्पत्यं कंकतःषोळशोपनिषदसृणसौर्यमानु ष्टुभं विषशंकावानगस्त्यः प्राब्रवीद्दशम्याद्याश्चतिस्रोमहापंक्तयोमहाबृहतीच सयआंगिरसःशौनहोत्रोभूत्वा भार्गवः शौनकोभवत्सगृत्समदो द्वितीयंमंडलमपश्यत्त्वमग्नेजागतंतु यज्ञेनसप्तोना समिद्धएकादशाग्रं सप्तमी जगती हुवेनव सोमाहुतिर्भार्गवोह होताष्टावानुष्टुभमिमांमेगायत्रंहि श्रेष्ठंषड्वाजयन्निवान्त्यानुष्टुप् ॥ १ ॥

तावामितिषळृचंपंचमंसूक्तं अगस्त्योश्विनौत्रिष्टुप् ॥

हरिःओम् ॥ तावांमद्यतावंपरंहुवेमोच्छंत्यांमुषसिवह्निरुक्थैः । नासत्याकुहचित्स्तांवयोंदिवो नपांतासुदास्तराय ॥ अस्मेऽऊषुवृषणामादयेथामुत्पणीऽईतमूर्म्यामदंता । श्रुतंमेऽअऽच्छोक्तिभि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

र्मतीनामेष्टानरानिचेतारा चकर्णैः ॥ श्रियेपूषन्निषुकृतेवदेवानासत्यावहतुंसूर्यायाः । वच्यंतेवांककुहा ऽअप्सुजातायुगाजूर्णेववरुणस्यभूरेः ॥ अस्मेसावाँमाध्वीरातिरस्तुस्तोमंहिनोतंमान्यस्यकारोः । अनुयद्वाँश्रवस्यासुदानूसुवीर्यायचर्षणयोमदंति ॥ एषवांस्तोमोऽअश्विनावकारिमानेभिर्मघवानासु वृक्ति । यातंवर्तिस्तनंयायत्मनेचागस्त्येनासत्यामदंता ॥ अतारिष्मतमसस्पारमस्यप्रतिवांस्तोमोऽ अश्विनावधायि । एहयातंपथिभिर्देवयानैर्विद्यामेषंवृजनंजीरदानुं ॥ १ ॥

अ० २ अ० ५

कतरेत्येकादशर्चषष्ठंसूक्तं अगस्त्योद्यावापृथिव्यौत्रिष्टुप् ॥

कतरापूर्वाकतरापरायोःकथाजातेकवयःकोविवेद । विश्वंत्मनाबिभृतोयद्ध्नामविवर्तेतेऽअहनीच क्रियेव ॥ भूरिंद्वेऽअचरंतीचरंतंपद्वंतंगर्भमपदीदधाते । नित्यंनसूनुंपित्रोरुपस्थेद्यावारक्षतंपृथिवीनोऽ अभ्वात् ॥ अनेहोदात्रमदितेरनर्वंहुवेस्वर्वदवधंनमस्वत् । तद्रोदसीजनयतंजरित्रेद्यावारक्षतंपृथिवीनो ऽअभ्वात् ॥ अतप्यमानेऽअवसावंतीऽअनुष्यामरोदसीदेवपुत्रे । उभेदेवानामुभयेभिरह्नांद्यावारक्षतंपृ

॥ ३९ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

थिवीनोऽअभ्वात् ॥ संगच्छमानेयुवतीसमंतेस्वसाराजामीपित्रोरुपस्थे । अभिजिघ्रंतीभुवनस्यनाभिं द्यावारक्षंतंपृथिवीनोऽअभ्वात् ॥२॥ उर्वीसद्मनीबृहतीऽऋतेनहुवेदेवानामवसाजनित्री । दधातेयेऽअमृतंसुप्रतीकेद्यावारक्षंतंपृथिवीनोऽअभ्वात् ॥ उर्वीपृथ्वीबहुलेदूरेऽअंतेऽउपब्रुवेनमसायज्ञेऽअस्मिन् । दधातेयेसुभगेसुप्रतूर्तीद्यावारक्षंतंपृथिवीनोऽअभ्वात् ॥ देवान्वायच्चकृमाकच्चिदागःसखायंवासदमिज्जास्पतिंवा । इयंधीर्भूयाऽअवयानमेषांद्यावारक्षंतंपृथिवीनोऽअभ्वात् ॥ उभाशंसानर्यामामविष्टामुभेमामूतीऽअवसासचेतां । भूरिचिद्र्यःसुदास्तरायेषामदंतऽइषयेमदेवाः ॥ ऋतंदिवेतदवोचंपृथिव्याऽअभिश्रावायप्रथमंसुमेधाः । पातामवद्यादुरितादभीकेपितामाताचरक्षतामवोभिः ॥ इदंद्यावापृथिवी सत्यमस्तुपितर्मातर्यदिहोपब्रुवेवां । भूतंदेवानामवमेऽअवोभिर्विद्यामेषंवृजनंजीरदानुं ॥ ३ ॥

आनइळेत्येकादशर्चंसप्तमंसूक्तं अगस्त्योविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ॥

आनऽइळाभिर्विदथेसुशस्तिविश्वानरःसवितादेवऽएतु । अपियथायुवानोमत्सथानोविश्वंजगदभिपि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

त्वेमनीषा ॥ आनोविश्वऽआस्क्रांगमंतुदेवामित्रोऽअर्यमावरुणःसजोषाः । भुवन्यथानोविश्वेवृधासःक
रन्त्सुषाहाविथुरंनशवः । प्रेष्ठंवोऽअतिथिंगृणीषेग्निंशस्तिभिस्तुर्वणिःसजोषाः । असद्यथानोवरुणःसु
कीर्तिरिषश्चपर्षदरिगूर्तःसूरिः ॥ उपंवऽएषेनमंसाजिगीषोषासानक्तासुदुघेवधेनुः । समानेऽअहन्विमि
मानोऽअर्कंविषुरूपेपयसिसस्मिन्नूधन् ॥ उतनोहिर्बुध्योऽईमयस्कःशिशुंनपिप्युषीववेतिसिंधुः । येनन
पातमपांजुनामंमनोजुवोवृषणोयंवहंति॥४॥ उतनंऽईत्वष्टागंवच्छास्त्सूरिभिरभिपित्वेसजोषाः । आ
वृत्रहेंद्रश्चर्षणिप्रास्तुविष्टमोनरांनऽइहगम्याः ॥ उतनंईमतयोश्वयोगाःशिशुंनगावस्तरुणंरिहंति । तमीं
गिरोजनयोनपत्नीःसुरभिष्टमंनरांनसंत ॥ उतनंऽईमरुतोवृद्धसेनाःस्मद्रोदसीसमनसःसदंतु । पृषदश्वा
सोवनयोनरथारिशादसोमित्रयुजोनदेवाः ॥ प्रनुयदेषांमहिनाचिकित्रेप्रयुंजतेप्रयुजस्तेसुवृक्ति । अध
यदेषांसुदिनेनशरुर्विश्वमेरिणंप्रुषायंतुसेनाः ॥ प्रोऽअश्विनावर्वसेकृणध्वंप्रपूषणंस्वतवसोहिसंति । अङ्गे

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

षोविष्णुर्वातऽऋभुक्षाऽअच्छासुम्नायववृतीयदेवान् ॥ इयंसावोऽअस्मेदीधितिर्यजत्राऽअपिप्राणीच सदनीचभूयाः । नियादेवेषुयततेवसूयुर्विद्यामेषंवृजनंजीरदानुं ॥ ५ ॥

पितुंन्वित्येकादशर्चमष्टमंसूक्तं अगस्त्योन्नस्तुतिर्गायत्र्याद्यानुष्टुब्गर्भौष्णिक् तृतीयापंचमाद्याश्चतस्रोनुष्टुभोन्त्यानुष्टुब्बृहतीवा ॥

पितुंनुस्तोषंमहोधर्माणंतविषीं । यस्यत्रितोव्योजसावृत्रंविपर्वमर्दयत् ॥ स्वादोपितोमधोपितोवयं त्वावृमहे । अस्माकमविताभव ॥ उपनःपितवाचरशिवःशिवाभिरूतिभिः । मयोभुरद्विषेण्यःसखासु शेवोऽअद्वया ॥ तवत्येपितोरसारजांस्यनुविष्ठिताः । दिविवाताऽइवश्रिताः ॥ तवत्येपितोददंतस्तव स्वादिष्ठतेपितो । प्रस्वाह्मानोरसानांतुविग्रीवाऽइवेरते ॥६॥ त्वेपितोमहानांदेवानांमनोहितं । अकारि चारुकेतुनातवाहिमवसावधीत् ॥ यद्दोपितोऽअजगन्विवस्वपर्वतानां । अत्राचिन्नोमधोपितोरंभक्षायगम्याः । यदुपामोषधीनांपरिशमारिशामहे । वातापेपीवऽइद्भव ॥ यत्तेसोमगवाशिरोयवाशिरोभजामहे । वातापेपीवऽइद्भव ॥ करंभऽओषधेभवपीवोवृक्कऽउदारथिः । वातापेपीवऽइद्भव ॥

235

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तं॑त्वा॑वयं॑पि॑तो॑वचो॑भि॒र्गावो॒नह॒व्यास॑सूदिम ॥ दे॒वेभ्य॑स्त्वास॒धमा॑द॒मस्म॒भ्यं॑त्वास॒धमा॑दं ॥ ७ ॥

समिद्धइत्येकादशर्चंनवमंसूक्तं अगस्त्यइध्माद्येकादशाग्नीदेवतास्त्वनाराशंसोगायत्री ॥

स॒मि॒द्धो॑ऽअ॒द्यरा॑जसिदे॒वो॑दे॒वैः॑स॒हस्र॑जित्।दू॒तो॒ह॒व्याक॒विर्व॑ह॥ तनू॑नपादृ॒तंय॒तेम॒ध्वा॑य॒ज्ञः॑सम॑ज्यते।द ध॑त्स॒हस्रि॑णी॒रिषः॑ ॥ आ॒जु॒ह्वा॑नो॒न॒ऽई॒ड्यो॑दे॒वाँ॒ऽआ॒व॒क्षि॒य॒ज्ञिया॑न्। अग्ने॑स॒हस्र॑साऽअसि ॥ प्रा॒चीनं॑ब॒र्हिः॑ रो॒ज॑सास॒हस्र॑वीरमस्तृणन्। यत्रा॑दि॒त्याविरा॑ज॒थ ॥ वि॒राट्स॑म्रा॒ड्वि॒भ्वी॒॑प्र॒भ्वी॑र्ब॒ह्वीश्च॑भूय॑सीश्चयाः। दु रो॑घृता॒न्य॑क्षरन् ॥८॥ सु॒रु॒क्मे॒हि॒सु॒पे॒श॒सा॒धि॒श्रि॒या॒वि॒रा॒ज॒तः। उ॒षा॒सा॒वे॒ह॒सी॒द॒तां ॥ प्र॒थ॒मा॒हि॒सु॒वा॒च॑ सा॒हो॒ता॒रा॒दे॒व्या॒क॒वी। य॒ज्ञं॒नो॒य॒क्ष॒ता॒मि॒मं ॥ भा॒र॒ती॒ळे॒स॒र॑स्व॒ति॒या॒व॒॒सवी॑ऽउपब्रुवे। ता॒न॑श्वो॒द॒य॒त॒श्रि॒ये॥ त्वष्टा॑रू॒पा॒णि॒हि॒प्र॒भुः॒प॒शून्वि॒श्वा॑न्त्स॒मा॒न॒जे। तेषा॑न॒॒स्फा॒ति॒मा॒य॑ज ॥ उ॒प॒त्म॒न्या॒व॒न॒स्प॒ते॒पा॒थो॒दे॒वेभ्य॒॑ सृ॒ज। अ॒ग्निर्ह॒व्या॒नि॒सि॒ष्व॒द॒त्॥ पु॒रो॒गाऽअ॒ग्निर्दे॒वानां॑गाय॒त्रेण॒सम॑ज्यते। स्वाहा॑कृतीषुरोचते ॥ ९ ॥

अ० २ अ० ५ ॥ ४१ ॥

अग्नेनयेत्यष्टर्चंदशमंसूक्तंअगस्त्योऽग्निस्त्रिष्टुप् ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अग्नेनयऽसुपथारायेऽअस्मान्विश्वानिदेववयुनानिविद्वान् । युयोध्य१स्मज्जुहुराणमेनोभूयिष्ठांतेनमऽउक्तिंविधेम ॥ अग्नेत्वंपारयानव्योऽअस्मान्त्स्वस्तिभिरतिदुर्गाणिविश्वा । पूश्चपृथ्वीबहुलानऽउर्वीभवातोकायतनायशंयोः ॥ अग्नेत्वमस्मद्युयोध्यमींवाऽअनग्नित्राऽअभ्यमंतकृष्टीः । पुनरस्मभ्यंसुवितायदेवक्षांविश्वेभिरमृतेभिर्यजत्र ॥ पाहिनोऽअग्नेपायुभिरजस्रैरुतप्रियेसदनऽआशुशुक्वान् । मातेभ्यंजरितारंयविष्ठनूनंविदन्मापरंसहस्वः ॥ मानोऽअग्नेवसृजोऽअघायाविष्यवेरिपवेदुच्छुनायै । मादत्वतेदशतेमादतेनोमारीषतेसहसावन्परादाः ॥१०॥ विघत्वावाँऋतजातयंसद्गृणानोऽअग्नेतन्वेवरूथं । विश्वाद्विरिक्षोरुतवानिनित्सोरभिह्रुतामसिहिदेवविष्पट् ॥ त्वंताँऽअग्नऽउभयान्विविद्वान्वेषिप्रपित्वेमनुषोयजत्र । अभिपित्वेमनवेशास्योभूर्मर्मृजेन्यऽउशिग्भिर्नाक्रः ॥ अवोचामनिवचनान्यस्मिन्मानस्यसूनुःसहसानेऽअग्नौ । वयंसहस्रमृषिभिःसनेमविद्यामेषंवृजनंजीरदानुं ॥ ११ ॥

237 अनर्वाणमित्यष्टर्चमेकादशंसूक्तं अगस्त्योबृहस्पतिस्त्रिष्टुप् ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अनर्वाणंवृषभंमंद्रजिह्वंबृहस्पतिंवर्धयानव्यमर्कैः । गाथान्यःसुरुचोयस्यदेवाऽआशृण्वंतिनवमानस्यमर्ताः ॥ तमृत्वियाऽउपवाचःसचंतेसर्गोनयोदेवयतामसर्जि । बृहस्पतिःसह्यंज़ोवरांसिविभ्वाभवत्समृतेमातरिश्वा ॥ उपस्तुतिंनमसऽउद्यतिंचश्लोकैंयंसत्सवितेवप्रबाहू । अस्यक्रत्वाहन्योऽयोऽअस्तिमृगोनभीमोऽअरक्षसस्तुविष्मान् ॥ अस्यश्लोकोदिवीयतेपृथिव्यामत्योनयंसद्यक्षभृद्विचेताः । मृगाणांनहेतयोयंतिचेमाबृहस्पतेरहिमायाँऽअभिद्यून् ॥ येत्वादेवोस्त्रिकंमन्यमानाःपापाभद्रमुपजीवंतिपज्राः । नदूढ्येऽअनुददासिवामंबृहस्पतेचयसऽइत्पियारुं ॥ १२ ॥ सुप्रैतुःसूयवसोनपंथादुर्नियंतुःपरिप्रीतोनमित्रः । अनर्वाणोऽअभियेचक्षतेनोपीवृताऽअपोर्णुवंतोऽअस्युः ॥ संयंस्तुभोवनयोनयंतिसमुद्रंनस्रवतोरोधचक्राः । सविद्वाँऽउभयंचष्टेऽअंतर्बृहस्पतिस्तरऽआपश्चगृध्रः ॥ एवामहस्तुविजातस्तुविष्मान्बृहस्पतिर्वृषभोधायिदेवः । सनःस्तुतोवीरवद्धातुगोमद्विद्यामेषंवृजनंजीरदानुं ॥ १३ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

कंकतोनकंकतोथोंसतीनकंकतः । द्वावितिष्ठुषीऽइतिन्यृहष्टांऽअलिप्सत ॥ अहष्टान्हंत्यायत्य
थोंहंतिपरायती । अथोंऽअवघ्नतीहंत्यथोंपिनष्टिंपिंषती ॥ शरासःकुशरासोदर्भासःसैर्याऽउत । मौंजाऽ
अहष्टांबैरिणाःसवैंसाकंन्यलिप्सत ॥ निगावोंगोष्ठेऽअंसदन्निमृगासोंऽअविक्षत । निकेतवोजनांनांन्यृ
हष्टांऽअलिप्सत ॥ एतऽउत्येप्रत्यहंअन्प्रदोषंतस्करांऽइव । अहंष्टाविश्वंहष्टाःप्रतिबुद्धाऽअभूतन
॥ १४ ॥ द्यौवैंःपितापृथिवीमातासोमोभ्रातादितिःस्वसां । अहंष्टाविश्वंहष्टास्तिष्ठंतेलयंतासुकं ॥ येऽ
अंस्यायेऽअंग्यांःसूचीकायेप्रकंकताः । अहंष्टाःकिंचनेहवःसवैंसाकंनिजंस्यत ॥ उत्पुरस्तात्सूर्यैंऽएति
विश्वंहंष्टोऽअहष्टहा । अहंष्टान्त्सर्वांञ्जंभयन्त्सर्वांश्चयातुधान्यः ॥ उदंपप्तदसौसूर्यैःपुरुविश्वांनिजूर्वन् ।
आदित्यःपर्वंतेभ्योविश्वंहंष्टोऽअहष्टहा ॥ सूर्यैंविषमासंजामिहतिंसुरांवतोगृहे । सोचिन्नुनमंरातिनोव
यंमंरामारेऽअंस्ययोजंनंहरिष्ठामधुंत्वामधुलाचंकार ॥ १५ ॥ इयंत्तिकाशंकुंतिकासकाजंघासतेविषं ।
सोचिन्नुनमंरातिनोवयंमंरामारेऽअंस्ययोजंनंहरिष्ठामधुंत्वामधुलाचंकार ॥ त्रिःसप्तविंष्पुलिंगकावि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

षस्यपुष्पंमक्षन् । ताश्चिन्नुनमरंतिनोवयंमरामारेऽअस्ययोजनंहरिष्ठामधुत्वामधुलाचंकार ॥ नवानां
नवतीनांविषस्यरोपुषीणां । सर्वासामग्रभंनामारेऽअस्ययोजनंहरिष्ठामधुत्वामधुलाचंकार ॥ त्रिःसप्तमं
यूर्यैःसप्तस्वसारोऽअग्रुवः । तास्तेविषंविजभ्रिरऽउदकंकुंभिनीरिव ॥ इयत्तकःकुषुंभकस्तकंभिनद्म्य
श्मना । ततोविषंप्रवावृतेपराचीरनुसंवतः ॥ कुषुंभकस्तदब्रवीन्निरःप्रवर्तमानकः । वृश्चिकस्यारसंवि
षमरसंवृश्चिकतेविषं ॥ १६ ॥ इतिप्रथमेमंडलेचतुर्विंशोनुवाकः ॥ इतिशातार्चिनंप्रथमंमंडलं ॥

परिशिष्टं ॥ माबिभेर्नमरिष्यसिपरित्वापामिसर्वतः । घनेनहन्मिवृश्चिकमहिंदंडेनागतं ॥ आदित्यर
थवेगेनविष्णुबाहुबलेनच । गरुडपक्षनिपातेनभूमिंगच्छमहायशाः ॥ गरुडस्यजातमात्रेणत्रयोलो
काःप्रकंपिताः । प्रकंपितामहीसर्वासशैलवनकानना ॥ गगनंनष्टचंद्रार्कंज्योतिषंनप्रकाशते । देवता
भयभीताश्चमारुतोनप्लुवायतिमारुतोनप्लुवायत्योनमः ॥ भोसर्पभद्रंभद्रंतेदूरंगच्छमहयशाः । जनमे
जयस्ययज्ञांतेऽआस्तीकवचनंस्मर । आस्तीकवचनंश्रुत्वायःसर्पोननिवर्तते । शतधाभिद्यतेमूर्धिः

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

शिंशवृक्षफलंयथा ॥ नर्मदायैनमःप्रातर्नर्मदायैनमोनिशि । नमोस्तुनर्मदेतुभ्यंत्राहिमांविषसर्पतः ॥
योजरत्कारुणाजातोजरत्कन्यांमहायशाः । तस्यसर्पापभद्रंतेदूरंगच्छमहायशाः ॥ १ ॥

अथगार्त्समदेद्वितीयेमंडलेचतस्रोनुवाकाः तत्रप्रथमेनुवाकेएकादशसूक्तानि
तत्रत्वमग्नइतिषोळशर्चंप्रथमंसूक्तं शौनकोगृत्समदोग्निर्जगती ॥

त्वमग्नेद्युभिस्त्वमाशुशुक्षणिस्त्वमद्भ्यस्त्वमश्मनस्परि । त्वंवनेभ्यस्त्वमोषधीभ्यस्त्वंनृणांनृपतेजाय
सेशुचिः ॥ तवाग्नेहोत्रंतवपोत्रमृत्वियंतवनेष्ट्रंत्वमग्निदृतायतः । तवप्रशास्त्रंत्वमध्वरीयसिब्रह्माचासिगृह
पतिश्चनोदमे ॥ त्वमग्नऽइंद्रोवृषभःसतामसित्वंविष्णुरुरुगायोनमस्यः । त्वंब्रह्मारयिविब्रह्मणस्पतेत्वंविध
र्तःसचसेपुरंध्या ॥ त्वमग्नेराजावरुणोधृतव्रतस्त्वंमित्रोभवसिदस्मऽईड्यः । त्वमर्यमासत्पतिर्यस्यसंभु
जंत्वमंशोविदथेदेवभाजयुः ॥ त्वमग्नेत्वष्टाविधतेसुवीर्यंतवद्यावोमित्रमहःसजात्यं । त्वमाशुहेमाररिषेस्व
र्व्यंत्वंनरांशर्द्धोऽअसिपुरूवसुः ॥१७॥ त्वमग्नेरुद्रोऽअसुरोमहोदिवस्त्वंशर्द्धोमारुतंपृक्षऽईशिषे । त्वंवा

241

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋ०सं० ॥ ४४ ॥

तैररुणैर्यासिशंगयस्त्वंपूषाविधतःपासिनुत्मना ॥ त्वमग्नेद्रविणोदाऽअरंकृतेत्वंदेवःसवितारत्नधाऽअसि। त्वंभगोनृपतेवस्वऽईशिषेत्वंपायुर्दमेयस्तेविधत् ॥ त्वामग्नेदमऽआविश्पतिंविशस्त्वांराजानंसुविदत्रमृजते। त्वंविश्वानिस्वनीकपत्यसेत्वंसहस्राणिशतादशप्रति ॥ त्वामग्नेपितरमिष्टिभिर्नरस्त्वांभ्रात्रायशम्या तनूरुचे। त्वंपुत्रोभवसियस्तेविधत्त्वंसखासुशेवःपास्याधृषः ॥ त्वमग्नऽऋभुराकेनमस्य१स्त्वंवाजस्यक्षु मतोरायऽईशिषे। त्वंविभास्यनुदक्षिदावनेत्वंविशिक्षुरसियज्ञमातनिः ॥ १८ ॥ त्वमग्नेऽअदितिर्देवदाशुषेत्वंहोत्राभारतीवर्ध्दसेगिरा। त्वमिळाशतहिमासिदक्षसेत्वंवृत्रहावसुपतेसरस्वती॥ त्वमग्नेसुभृतऽउत्तमं वयस्तवस्पार्हेवर्णऽआसंदृशिश्रियः। त्वंवाजःप्रतरणोबृहन्नसित्वंरयिर्बहुलोविश्वतस्पृथुः ॥ त्वामग्नऽ आदित्यासऽआस्य१त्वांजिह्वांशुचयश्चक्रिरेकवे। त्वांरातिषाचोऽअध्वरेषुसश्चिरेत्वेदेवाहविरदंत्याहुतं ॥ त्वेऽअग्नेविश्वेऽअमृतासोऽअद्रुहऽआसादेवाहविरदंत्याहुतं। त्वयामर्तासःस्वदंतऽआसुतिंत्वंगर्भोवी रुधाँजज्ञिषेशुचिः॥ त्वंतान्संचप्रतिचासिमज्मनाग्नेसुजातप्रचंदेवरिच्यसे। पृक्षोयदत्रमहिनावितेभुवद

अ० २ अ० ५ ॥ ४४ ।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नुद्यावापृथिवीरोदसीऽउभे ॥ येस्तोतृभ्योगोऽअग्रामश्वपेशसमग्नेरातिमुपसृजंतिसूरयः । अस्माच्चताँ श्चप्रहिनेषिवस्यऽआबृहद्वदेमविदथेसुवीराः ॥ १९ ॥

यज्ञैनेतित्रयोदशर्चैद्वितीयंसूक्तं गृत्समदोग्निर्जगती ॥

यज्ञेनवर्धतजातवेदसमग्निंयजध्वंहविषातनागिरा । समिधानंसुप्रयसंस्वर्णरंद्युक्षंहोतारंवृजनेषुधूर्षदं॥ अभिलानक्तीरुषसोववाशिरेग्नेवत्संनस्वसरेषुधेनवः । दिवऽइवेदरतिर्मानुषायुगाक्षपोभासिपुरुवारसं गतः ॥ तंदेवाबुध्नेरजसःसुदंससंदिवस्पृथिव्योररतिंन्येरिरे । रथमिववेद्यंशुक्रशोचिषमग्निमित्रंनक्षितिषु प्रशंस्यं ॥ तमुक्षमाणंरजसिस्वऽआदमेचंद्रमिवसुरुचैह्वारऽआदधुः । पृश्न्याःपतरंचितयंतमक्षभिःपाथो नपायुंजनसीऽउभेऽअनु ॥ सहोताविश्वंपरिभूवध्वरंतमुह्व्यैर्मनुषऽऋंजतेगिरा । हिरिशिप्रोवृधसाना सुजभ्रैरद्यौर्नस्तृभिश्चितयद्रोदसीऽअनु ॥ २० ॥ सनोरेवत्समिधानःस्वस्तयेसंददुस्वात्रयिमस्मासुदीदि हि । आनःकृणुष्वसुवितायरोदसीऽअग्नेहव्यामनुषोदेववीतये ॥ दानोऽअग्नेबृहतोदाःसहस्त्रिणोदुरोन

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋ०सं० ॥ ४५ ॥

वाजꣳश्रुत्याऽअपावृधि । प्राचीद्यावापृथिवीब्रह्मणाकृधिस्व१र्णशुक्रमुषसोविदद्युतुः॥ सऽइधानऽउषसो राम्याऽअनुस्व१र्णदीदेदरुषेणभानुना । होत्राभिरग्निर्मनुषःस्वध्वरोराजाविशामतिथिश्चारुरायवे ॥ ए वानोऽअग्नेऽअमृतेषुपूर्व्यधीष्पीपायबृहद्दिवेषुमानुषा । दुहानाधेनुर्वृजनेषुकारवेत्मनाशतिनंपुरुरूपमि षणि ॥ वयमग्नेऽअर्वतावासुवीर्यंब्रह्मणावाचितयेमाजनाँऽअति । अस्माकंद्युम्नमधिपंचकृष्टिषूच्चास्व१र्ण शुशुचीतदुष्टरं ॥ सनोबोधिसहस्यप्रशंस्योयस्मिन्त्सुजाताऽइषयंतसूरयः । यमग्नेयज्ञमुपयंतिवाजिनोनि त्येतोकेदीदिवांसंस्वेदमे ॥ उभयांसोजातवेदःस्यामतेस्तोतारोऽअग्नेसूरयश्चशर्मणि । वस्वोरायःपुरुश्चंद्र स्यभूयसःप्रजावंतःस्वपत्यस्यशग्धिनः ॥ येस्तोतृभ्योगोऽअग्रामश्वपेशसमग्नेरातिमुपसृजंतिसूरयः । अस्माञ्चताँश्चप्रहिनेषिवस्यआबृहद्वदेमविदथेसुवीराः ॥ २१ ॥

समिद्धोअग्निरित्येकादशर्चंतृतीयंसूक्तं गृत्समदआग्नियोतनूनपात्त्रिष्टुप्सप्तमीजगती ॥

समिद्धोऽअग्निर्निहितःपृथिव्यांप्रत्यङ्विश्वानिभुवनान्यस्थात् । होतापावकःप्रदिवःसुमेधादेवोदे

अ० २ अ० ५ ॥ ४५ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वान्यंजत्वग्निरर्हन् ॥ नराशंसःप्रतिधामान्यंजन्तिस्रोदिवःप्रतिमह्मास्वर्चिः । घृतप्रुषामनसाहव्यमुंदन्मू
र्धन्यज्ञस्यसमनक्तुदेवान् ॥ ईळितोऽअग्नेमनसानोऽअर्हन्देवान्यक्षिमानुषात्पूर्वोऽअद्य । सऽआवहम्
रुतांशर्द्धोऽअच्युतमिंद्रंनरोबर्हिषदंयजध्वं ॥ देवंबर्हिर्वर्धमानंसुवीरंस्तीर्णंरायेसुभरंवेद्यस्यां । घृतेना
क्तंवसवःसीदतेदंविश्वेदेवाऽआदित्यायज्ञियासः ॥ विश्रयंतामुर्वियाहूयमानाद्वारोदेवीःसुप्रायणानमो
भिः । व्यचस्वतीर्विप्रथंतामजुर्यावर्णंपुनानायशसंसुवीरं ॥ २२ ॥ साध्वपांसिसनतानऽउक्षितेऽउषा
सानक्तावय्येवरण्विते । तंतुंततंसंवयंतीसमीचीयज्ञस्यपेशःसुदुघेपयस्वती ॥ दैव्याहोतारामथमाविदु
ष्टरऽऋजुयक्षतःसमृचावपुष्टरा । देवान्यजंतावृतुथासमंजतोनाभापृथिव्याऽअधिसानुषुत्रिषु ॥ सरस्व
तीसाधयंतीधियंनऽइळादेवीभारतीविश्वतूर्तिः ॥ तिस्रोदेवीःस्वधयाबर्हिरेदमच्छिद्रंपांतुशरणंनिषद्य ॥
पिशंगरूपःसुभरोवयोधाःश्रुष्टीवीरोजायतेदेवकामः । प्रजांत्वष्टाविष्यतुनाभिमस्मेऽअथादेवानामप्ये
तुपाथः ॥ वनस्पतिरवसृजन्नुपस्थादग्निर्हविःसूदयातिप्रधीभिः । त्रिधासमक्तंनयतुप्रजानन्देवेभ्योदै

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

व्यः शमितोपहव्यं ॥ घृतंमिमिक्षेघृतमस्ययोनिर्घृतेश्रितोघृतमस्वस्यधाम । अनुष्वधमावहमादयस्वस्वा हाकृतंवृषभवक्षिहव्यं ॥ २३ ॥

हुवेवइतिनवर्चंचतुर्थंसूक्तं भार्गवःसोमाहुतिरग्निर्जगती ॥

हुवेवः सुद्योत्मानंसुवृक्तिंविशामग्निमतिथिंसुप्रयसं । मित्रऽइवयोदिधिषाय्योभूद्देवऽआदेवेजनेजा तवेदाः ॥ इमंविधंतोऽअपांसथस्थेद्विताद्धुर्भृगवोविक्ष्वा३योः । एषविश्वान्यभ्यस्तुभूमाद्देवानामग्नि रतिर्जीराश्वः ॥ अग्निंदेवासोमानुषीषुविक्षुप्रियंधुःक्षेष्यंतोनमित्रं । सदीदयदुशतीरूर्म्योऽआदक्षा य्योयोदास्वतेदमऽआ ॥ अस्यरण्वास्वस्येवपुष्टिःसंदृष्टिरस्यहियानस्यदक्षोः । वियोभरिभ्रदोषधीषु जिह्वामत्योनरण्योदोधवीतिवारान् ॥ आयन्मेऽअत्रवंवनदुःपनंतोशिग्भ्योनामिमीतवर्णं । सचित्रे णंचिकितेरंसुभासाजुजुर्वाँयोमुहुरायुवाभूत् ॥ २४ ॥ आयोवनातातृषाणोनभातिवार्णपथारथ्येवस्वा नीत् । कृष्णाध्वातपूरुण्वश्चिकेतद्यौरिवस्मयमानोनभोभिः ॥ सयोव्यस्यादभिदक्षदुर्वींपशुर्नैतिस्वयुर

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

गोपाः । अग्निःशोचिष्माँऽअतसान्युष्णन्कृष्णव्यथिरस्वदयन्नभूम ॥ नूतेपूर्वस्यावसोऽअधीतौतृती
येविदथेमन्मंशंसि । अस्मेऽअग्नेसंयद्वीरंबृहंतंक्षुमंतंवाजंस्वपत्यंरयिंदाः ॥ त्वयायथागृत्समदासोऽअग्ने
गुहावन्वंतऽउपरौंऽअभिष्युः । सुवीरासोऽअभिमातिषाहःस्मत्सूरिभ्योगृणतेतद्वयोधाः ॥ २५ ॥

होताजनिष्टेत्यष्टर्चैपंचमंसूक्तं सोमाहुतिरग्निरनुष्टुप् ॥

होताजनिष्टचेतनःपितापितृभ्यऽऊतये । प्रयक्षज्जेन्यंवसुशकेमवाजिनोयमं ॥ आयस्मिन्त्सप्तरश्म
यस्तायज्ञस्यनेतरि । मनुष्वद्दैव्यंमष्टमंपोतारिश्वंतदिन्वति ॥ दधन्वेवायदीमनुवोचद्ब्रह्माणिवेरुत
त । परिविश्वानिकाव्यानेमिश्चक्रमिवाभवत् ॥ साकंहिशुचिनाशुचिःप्रशास्ताक्रतुनाजनि । विद्वाँऽ
अस्यव्रताध्रुवावयाऽइवानुरोहते ॥ ताऽअस्यवर्णमायुवोनेष्टुःसचंतधेनवः । कुवित्तिसृभ्यऽआवरंस्व
सारोयाऽइदंययुः ॥ यदीमातुरुपस्वसाघृतंभरंत्यस्थित । तासांमध्वर्युरागतौयवोवृष्टीवमोदते ॥ स्वः

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

स्वायधायसेकृणुतामृत्विगृत्विजं । स्तोमंयज्ञंचादरंवनेमाररिमावयं ॥ यथाविद्वाँऽअरंकरद्विश्वेभ्योय जतेभ्यः । अयमग्नेत्वेऽअपियंयज्ञंचकृमावयं ॥ २६ ॥

इमांमइत्यष्टर्चंषष्ठंसूक्तं सोमाहुतिरग्निर्गायत्री ॥

इमांमेऽअग्नेसमिधंमिमामुपसदंवनेः । इमाऽउषुश्रुधीगिरः ॥ अयातेऽअग्नेविधेमोजोंनपादश्वमिष्टे । एनासूक्तेनसुजात ॥ तंत्वागीर्भिर्गिर्वणसंद्रविणस्युंद्रविणोदः । सपर्यंमसपर्यवः ॥ सबोधिसूरिर्मघवावसुपतेवसुदावन् । युयोध्यं१स्मद्वेषांसि ॥ सनोवृष्टिंदिवस्परिसनोवाजंमनुर्वाणं । सनः सहस्रिणीरिषः ॥ ईळानायावस्यवेयविष्ठदूतनोगिरा ॥ यजिष्ठहोतरागहि ॥ अंतर्ह्यग्नऽईयसेविद्वाञ्जन्मोभयाकवे । दूतोजन्येवमित्र्यः ॥ सविद्वाँआचपिप्रयोयक्षिचिकित्वऽआनुषक् । आचासिन्त्सत्सिबर्हिषि ॥ २७ ॥

श्रेष्ठमितिषळृचंसप्तमंसूक्तं सोमाहुतिरग्निर्गायत्री ॥

श्रेष्ठंयविष्ठभारताग्नेद्युमंतमाभर । वसोपुरुस्पृहंरयिं ॥ मानोऽअरातिरीशतदेवस्यमर्त्यस्यच । पर्षि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तस्याऽउतद्विषः ॥ विश्वाऽउतत्वयावयंधाराऽउदन्याऽइव । अतिगाहेमहिद्विषः ॥ शुचिःपावकवंद्योमे बृहद्विरोचसे । त्वंघृतेभिराहुतः ॥ त्वंनोऽअसिभारताग्नेवशाभिरुक्षभिः । अष्टापदीभिराहुतः ॥ द्वैन स्तर्पिरासुतिःप्रत्नोहोतावरेण्यः । सहसस्पुत्रोऽअद्भुतः ॥ २८ ॥

वाजयन्नितिषळृचमष्टमंसूक्तं गृत्समदोऽग्निर्गायत्र्यन्त्यानुष्टुप् ॥

वाजयन्निवनूरथान्योगाँऽअग्नेरुपस्तुहि । यशस्तमस्यमीह्रुषः ॥ यःसुनीथोददाशुषेजुर्योजरयन्नरिं । चारुप्रतीकऽआहुतः ॥ यऽउश्रियादमेष्वादोषोषसिप्रशस्यते । यस्यव्रतंनमीयते ॥ आयःस्वर्णभानुनाचित्रोविभात्यर्चिषा । अंजानोऽअजरैरभि ॥ अत्रिमनुस्वराज्यमग्निमुक्थानिवावृधुः । विश्वाऽअधिश्रियोदधे ॥ अग्नेरिंद्रस्यसोमस्यदेवानामूतिभिर्वयं । अरिष्यंतःसचेमह्यभिष्यामपृतन्यतः ॥ २९॥

॥ इतिद्वितीयाष्टकेपंचमोध्यायः ॥ ५ ॥

निहोताजोह्वत्रःश्रुधिसैकैन्द्रं विराट्स्थानमृतेन्त्या योजातःपंचोनऋतुःससोनान्त्यात्रिष्टुबध्वर्यवोद्वादश प्रघदश प्रवो

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नवान्त्यात्रिष्टुप्तदस्मैद्वित्रिष्टुबन्तं प्रातरपायिवयंते सनोविराड्रूपा विश्वजितेषद्त्रिष्टुबन्तं त्रिकद्रुकेषुचतुष्कमष्टा
द्यतिशाक्करमन्त्याष्टिर्वा गणानामेकोनाब्राह्मणस्पत्यंह बार्हस्पत्यास्तुदृष्टलिंगाः पंचदश्यन्त्येत्रिष्टुभौ ॥ १ ॥
निहोतेतिषळृचंनवमंसूक्तं गृत्समदोग्निस्त्रिष्टुप् ॥

हरिःओम् ॥ निहोतांहोतृषदनेविदानस्त्वेषोदीदिवाँऽअसदत्सुदक्षः । अदब्धव्रतप्रमतिर्वसिष्ठःस
हस्रंभरःशुचिजिह्वोऽअग्निः ॥ त्वंदूतस्त्वमुनःपरस्पास्त्वंवस्यऽआवृषभप्रणेता । अग्नेतोकस्यनस्तनेत
नूनामप्रयुच्छन्दीद्यद्बोधिगोपाः । विधेमतेपरमेजन्मन्नग्नेविधेमस्तोमैरवरेसधस्थे । यस्माद्योनेरुदारि
थायजेतंप्रत्वेहवींषिजुहुरेसमिद्धे ॥ अग्नेयजस्वहविषायजीयाञ्छ्रुष्टीदेष्णमभिगृणीहिराधः । त्वंह्यसिर
यिपतीरयीणांत्वंशुक्रस्यवचसोमनोता ॥ उभयंतेनक्षीयतेवसव्यंदिवेदिवेजायमानस्यदस्म । कृधिक्षुमंतं
जरितारमग्नेकृधिपतिंस्वपत्यस्यरायः ॥ सैनानीकेनसुविदत्रोऽअस्मेयष्टादेवाँऽआयजिष्ठःस्वस्ति । अद
ब्धोगोपाऽउतनःपरस्पाऽअग्नेद्युमदुतरेवदीदीहि ॥ ७ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

जोहूत्रइतिषळृचंदशमंसूक्तं गृत्समदोग्निस्त्रिष्टुप् ॥

जोहूत्रोऽअग्निःप्रथमःपितेवेळस्पदेमनुषायत्समिद्धः । श्रियंवसानोऽअमृतोविचेतामर्मृजेन्यःश्रव स्य१ःसवाजी ॥ श्रथाऽअग्निश्चित्रभानुर्हवंमेविश्वाभिर्गीर्भिरमृतोविचेताः । श्यावारथंवहतोरोहिता वोतारुषाहंचक्रेविभृत्रः ॥ उत्तानायामजनयन्त्सुषूतंभुवद्दग्निःपुरुपेशासुगभीः । शिरिणायांचिद्दक्तुनाम होभिरपरीवृतोवसतिप्रचेताः ॥ जिघर्म्यग्निंहविषाघृतेनप्रतिक्षियंतंभुवनानिविश्वा । पृथुंतिरश्चावयसा बृहंतंव्यचिष्ठमन्नैरभसंदृशानं ॥ आविश्वतःप्रत्यंचंजिघर्म्यरक्षसामनसातज्जुषेत । मर्यश्रीःस्पृहयद्वर्णोऽअ ग्निर्नाभिमृशेतन्वा३जभुराणः ॥ ज्ञेयाभागंसहसानोवरेण्यवादूतासोमनुवद्वदेम । अनूनमग्निंजुह्वावच स्यामधुपृचंधनसाजोहवीमि ॥ २ ॥

श्रुधीहवमित्येकविंशत्यृचमेकादशंसूक्तं गृत्समदइन्द्रो विराट्स्थानाअन्त्यात्रिष्टुप् ॥

श्रुधीहवमिंद्रमारिषण्यःस्यामतेदावनेवसूनां । इमाहित्वामूजोवर्धयंतिवसूयवःसिंधवोनक्षरंतः ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सृजोमहीरिंद्रयाऽअपिन्वः परिष्ठिताऽअहिनाशूरपूर्वीः। अमर्त्यंचिद्दासंमन्यमानमवाभिनदुक्थैर्वावृधानः ॥ नः ॥ उक्थेष्विन्नुशूरयेषुचाकन्त्स्तोमेष्विंद्ररुद्रियेषुच । तुभ्येदेतायासुमंदसानःप्रवायवेसिस्रतेनशुभ्राः ॥ शुभ्रंनुतेशुष्मंवर्धयंतःशुभ्रंवज्रंबाह्वोर्दधानाः । शुभ्रस्त्वमिंद्रवावृधानोऽअस्मेदासीर्विशःसूर्येणसह्याः ॥ गुहाहितंगुह्यंगूळ्हमप्स्वपीवृतंमायिनंक्षियंतं । उतोऽअपोद्यांतस्तभ्वांसमहन्नहिंशूरवीर्येण ॥ ३ ॥ स्त वानुतऽइंद्रपूर्व्यामहान्युतस्तवामनूतनाकृतानिं । स्तवावज्रंबाह्वोरुशंतंस्तवाहरीसूर्यस्यकेतू ॥ हरीनु तऽइंद्रवाजयंताघृतश्चुतंस्वारमंस्वार्ष्टां। विसमनाभूमिरप्रथिष्टारंस्तपर्वतश्चित्सरिष्यन्॥ निपर्वतःसाद्यप्र युच्छन्त्संमातृभिर्वावशानोऽअंक्रान्। दूरेपारेवाणींवर्धयंतइंद्रेषितांधमनिंपप्रथन्नि ॥ इंद्रोमहांसिंधुमा शयानंमायाविनंवृत्रमस्फुरन्निः । अरेजेतांरोदसीभियानेकांनिक्रदतोवृष्णोऽअस्यवज्रात् ॥ अरोरवी वृष्णोऽअस्यवज्रोमानुषंयन्मानुषोनिजूर्वात् । निमायिनोदानवस्यमायाऽअपादयत्पपिवान्त्सुतस्य ॥४॥ पिबापिबेदिंद्रशूरसोमंमंदंतुत्वामंदिनःसुतासः । पृणंतस्तेकुक्षीवर्धयंवित्थासुतःपौरऽइंद्रमाव ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

त्वेऽइंद्राप्यंभूमविप्राधियँवनेमऽऋतयासपँतः । अवस्यवोधीमहिप्रशस्तिंसद्यस्तेरायोदावनेस्याम ॥
स्यामतेतऽइंद्रयेतऽऊतीऽअवस्यवऽऊजँवर्धयँतः । शुष्मिन्तमंयंचाकनामदेवास्मेरयिंरासिवीरवँतं ॥
रासिक्षयंरासिमित्रमस्मेरासिशर्द्धऽइंद्रमारुतंनः । सजोषसोयेचमंदसानाःप्रवायवःपांत्यग्रणीतिं ॥ व्यं
त्विन्नुयेषुमंदसानस्तृपत्सोमँपाहिद्रह्यदिंद्र । अस्मान्त्सुपृत्स्वातरुत्रावर्धयोद्यांबृहद्भिरर्कैः ॥ ५ ॥ बृहंत
ऽइन्नुयेतेतरुत्रोक्थेभिर्वासुम्नमाविवासान् । स्तृणानासोबर्हिःपस्त्यावत्त्वोताऽइंदिंद्रवाजमग्मन् ॥ उग्रे
ष्विन्नुशूरमंदसानस्त्रिकंद्रुकेषुपाहिसोमंमिंद्र । प्रदोधुवच्छ्मश्रुषुप्रीणानोयाहिहरिभ्यांसुतस्यपीतिं ॥ धि
ष्वाशवःशूरयेनवृत्रमवाभिनद्दानुमौर्णवाभं । अपावृणोज्ज्योतिरार्यायनिसव्यतःसादिदस्युरिंद्र ॥ सनेम
येतऽऊतिभिस्तरंतोविश्वाःस्पृधऽआयँणदस्यून् । अस्मभ्यंतत्त्वाष्ट्रंविश्वरूपमरंधयःसाख्यस्यत्रितायं ॥
अस्यसुवानस्यमंदिनस्त्रितस्यन्यर्बुदंवावृधानोऽअस्तः । अवर्तयत्सूर्योनचक्रंभिनद्बलमिंद्रोऽअंगिरस्वा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

न ॥ ननंसातेप्रतिवरंजरित्रेदुहीयदिंद्रदक्षिणामघोनी । शिक्षास्तोतृभ्योमातिधग्भगोनोबृहद्वदेमविदथेसुवीराः ॥ ६ ॥ इतिद्वितीयेमंडलेप्रथमोनुवाकः ॥

द्वितीयेऽनुवाके एकादशसूक्तानि तत्रयोजातइतिपंचदशर्चंप्रथमंसूक्तं गृत्समदइन्द्रस्त्रिष्टुप् ॥

योजातऽएवप्रथमोमनस्वान्देवोदेवान्क्रतुनापर्यभूषत् । यस्यशुष्माद्रोदसीऽअभ्यसेतांनृम्णस्यमह्नासजनासऽइंद्रः॥यःपृथिवींव्यथमानामदृंहद्यःपर्वतान्प्रकुपिताँऽअरम्णात्।योऽअंतरिक्षंविममेवरीयोयोद्यामस्तभ्नात्सजनासऽइंद्रः ॥ योहत्वाहिमरिणात्सप्तसिंधून्योगाऽउदाजदपधावलस्य । योऽअश्मनोरंतरग्निंजजानंसंवृक्समत्सुसजनासऽइंद्रः ॥ येनेमाविश्वाच्यवनाकृतानियोदासंवर्णमधरंगुहाकः । श्वघ्नीवयोजिगीवाँलक्षमाददर्यःपुष्टानिसजनासऽइंद्रः॥ यंस्मापृच्छंतिकुहसेतिघोरमुतेमाहुर्नैषोऽअस्तीत्येनं । सोऽअर्यःपुष्टीर्विजऽइवामिनातिश्रदस्मैधत्तसजनासऽइंद्रः ॥७॥ योरध्रस्यचोदितायःकृशस्ययोब्रह्मणोनाधमानस्यकीरेः । युक्तग्राव्णोयोवितासुशिप्रःसुतसोमस्यसजनासऽइंद्रः ॥ यस्याश्वासःप्रदिशियस्यगावो

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

गावोयस्यग्रामायस्यविश्वेरथासः । यःसूर्ययऽउषसंजजानयोऽअपांनेतासजनासऽइंद्रः ॥ यंक्रंदसीसंयतीविह्वयेतेपरेवरऽउभयाऽअमित्राः । समानंचिद्रथमातस्थिवांसानानाहवेतेसजनासऽइंद्रः ॥ यस्मान्नाऽऋतेविजयंतेजनासोयंयुध्यमानाऽअवसेहवंते। योविश्वस्यप्रतिमानंबभूवयोऽअच्युतच्युत्सजनासऽइंद्रः॥ यःशश्वतोमह्येनोदधानानमन्यमानाञ्छर्वाजघान । यःशर्द्धतेनानुददातिशृध्यांयोदस्योर्हंतासजनासऽइंद्रः ॥८॥ यःशंबरंपर्वतेषुक्षियंतंचत्वारिंश्यांशरद्यन्वविंदत्। ओजायमानंयोऽअहिंजघानदानुंशयानंसजनासऽइंद्रः॥ यःसप्तरश्मिर्वृषभस्तुविष्मानवासृजत्सर्तवेसप्तसिंधून्। योरौहिणमस्फुरद्व्रजंबाहुर्द्यामारोहंतंसजनासऽइंद्रः ॥ द्यावाचिदस्मैपृथिवीनमेतेशुष्माच्चिदस्यपर्वताभयंते । यःसोमपानिचितोवज्रबाहुर्योवज्रहस्तःसजनासऽइंद्रः ॥ यःसुन्वंतमवतियःपचंतंयःशंसंतंयःशशमानमूती । यस्यब्रह्मवर्द्धनंयस्यसोमोयस्येदंराधःसजनासऽइंद्रः ॥ यःसुन्वतेपचतेदुध्रऽआचिद्वाजंददर्षिसकिलासिसत्यः । वयंतइंद्रविश्वहप्रियासःसुवीरासोविदथमावदेम ॥ ९ ॥

253

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋतुर्जनित्रीतित्रयोदशर्चैद्वितीयंसूक्तं गृत्समदइन्द्रोजगत्यन्त्यात्रिष्टुप्

ऋतुर्जनित्रीतस्याऽअपस्परिमक्षूजातऽआविशद्यासुवर्धते । तदाहनाऽअभवत्पिप्युषीपयोंशोःपीयूषंप्रथमंतदुक्थ्यं ॥ सधीमायंतिपरिबिभ्रतीःपयोविश्वप्न्यायप्रभरंतभोजनं । समानोऽअध्वाप्रवतामनुष्यदेयस्ताकृणोःप्रथमंसास्युक्थ्यः । अन्वेकोवदतियद्ददातितद्रूपामिनन्ददपाऽएकऽईयते । विश्वाऽएकस्यविनुदस्तितिक्षतेयस्ताकृणोःप्रथमंसास्युक्थ्यः । प्रजाभ्यःपुष्टिंविभजंतऽआसतेरयिमिवपृष्ठंप्रभवंतमायते । असिन्वन्दंष्ट्रैःपितुरत्तिभोजनंयस्ताकृणोःप्रथमंसास्युक्थ्यः ॥ अधाकृणोःपृथिवींसंदृशेदिवेयोधौतीनामहिहन्नारिणक्पथः।तंत्वास्तोमेभिरुदभिर्नवाजिनंदेवंदेवाऽअजनन्त्सास्युक्थ्यः ॥१०॥ योभोजनंचदयसेचवर्धनमार्द्रादाशुष्कंमधुमद्दुहीयते।सशेवधिंनिदधिषेविवस्वतिविश्वस्यैकऽईशिषेसास्युक्थ्यः ॥ यःपुष्पिणीश्चप्रस्वश्चधर्मणाधिदानेव्यं१वनीरधारयः । यश्चास्माऽअजनोद्दिद्युतोदिवऽउरूर्वाऽँअभितःसास्युक्थ्यः ॥ योनार्मरंसहवसूंनिहंतवेपृक्षायंचदासवेशायचावहः । ऊर्जयंत्याऽअपरिवि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ष्टमास्यमुतैवाद्यपुरुकृत्सास्युक्थ्यः ॥ शतंवायस्यदशसाकमाद्यऽएकस्यश्रुष्टौयङ्चोदमाविंथ । अर
ज्ञौदस्यून्त्समुनब्दुभीतयेसुप्राव्योऽअभवःसास्युक्थ्यः ॥ विश्वेदनुरोधनाऽअस्यपौंस्यंद्दुरस्मैदधिरेकृत्न
वेधनं ॥ षळस्तभ्नाविष्टिरःपंचसंदृशःपरिपरोऽअभवःसास्युक्थ्यः ॥११॥ सुप्रवाचनंतववीरवीर्यै१यदे
केनकर्तुनाविंदसेवसु । जातूष्ठिरस्यप्रवयःसहस्वतोयाचकर्थसेंद्रविश्वास्युक्थ्यः ॥ अरमयःसरपसस्तरा
यकं तुर्वीतयेचव्यायचस्तुतिं । नीचासंतमुदनयःपरावृजंप्रांधंश्रोणंश्रवयन्त्सास्युक्थ्यः ॥ अस्मभ्यंतद्व
सोदानायराधःसमर्थयस्वबहुतेवसव्यं । इंद्रयच्चित्रंश्रवस्याऽअनुद्यून्बृहद्वदेमविदथेसुवीराः ॥ १२ ॥

अध्वर्यवइतिद्वादशर्चैतृतीयंसूक्तं गृत्समदइन्द्रस्त्रिष्टुप्

अध्वर्यवोभरतेंद्रायसोममामत्रेभिःसिंचतामद्यमंधः । कामीहिवीरःसदमस्यपीतिंजुहोतवृष्णेतदि
देषवष्टि ॥ अध्वर्यवोयोऽअपोवत्रिवांसंवृत्रंजघानाशन्येववृक्षं । तस्माऽएतंभरततद्वशायऽएषऽइंद्रोऽअ
र्हतिपीतिमस्य ॥ अध्वर्यवोयोहभींकंजघानयोगाऽउदाजदपहिवलंवः । तस्माऽएतमंतरिक्षेनवातमिं

257

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

द्रंसोमैरोर्णुतजून्नवस्त्रैः ॥ अध्वर्यवोयऽउरणंजघान्नवंचख्वांसंनवातिंचबाहून् । योऽअर्बुदमवनीचावं बाधेतमिंद्रंसोमस्यभृथेहिनोत ॥ अध्वर्यवोयःस्वश्नंजघान्ययःशुष्णंमशुषंयोव्यंसं । यःपिप्रुंनमुचिंयोरुधिक्रांतस्माऽइंद्रायांधसोजुहोत ॥ अध्वर्यवोयःशतंशंबरस्यपुरोविभेदाश्मनेवपूर्वीः । योवर्चिनःशतमिंद्रःसहस्रंमपावपद्भरंतासोमंमस्मै ॥ १३ ॥ अध्वर्यवोयःशतमासहस्रंभूम्याऽउपस्येवपज्रघन्वान् । कुत्सस्यायोरतिथिग्वस्यवीरान्न्यावृणग्भरंतासोमंमस्मै ॥ अध्वर्यवोयन्नरःकामयाध्वेश्रुष्टीवहंतोनशयातदिंद्रे । गभस्तिपूतंभरतश्रुतायेंद्रायसोमंयज्यवोजुहोत ॥ अध्वर्यवःकर्तनाश्रुष्टिमस्मैवनेनिपूतंवनऽउन्नयध्वं । जुषाणोहस्त्यंमभिवावशेवऽइंद्रायसोमंमदिरंजुहोत ॥ अध्वर्यवःपयसोधर्यागोःसोमेभिरींपृणताभोजमिंद्रं । वेदाहमस्यनिभृतंमऽएतद्दित्संतंभूयोयजताञ्चिकेत ॥ अध्वर्यवोयोदिव्यस्यवस्वोयःपार्थिवस्यक्षम्यस्यराजा । तमूर्दरंनपृणतायवेनेंद्रंसोमेभिस्तदपोवोऽअस्तु ॥ अस्मभ्यंतद्वसोदानायराधःसमर्थयस्वबहुतेवसव्यं । इंद्रयच्चित्रंश्रवस्याऽअनुद्यून्बृहद्वदेमविदथेसुवीराः ॥ १४ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

प्रधान्वितिदशर्चैचतुर्थंसूक्तं गृत्समदइन्द्रस्त्रिष्टुप् ॥

प्रधान्वस्यमहतोमहानिसत्यासत्यस्यकरणानिवोचं । त्रिकद्रुकेष्वपिबत्सुतस्यास्यमदेऽअहिमिंद्रो जघान।अवंशेद्यामस्तभायद्बृहंतमारोदसीऽअपृणदंतरिक्षं। सधारयत्पृथिवींपप्रथच्चसोमस्यतामद्ऽइंद्रश्चकार ॥ सम्नेवप्राचोविमिमायमानैर्वज्रेणखान्यतृणन्नदीनां । वृथासृजत्पथिभिर्दीर्घयाथैःसोमस्यतामद्ऽइंद्रश्चकार ॥ सम्रवोह्रन्परिगत्यादभीतेर्विश्वंमधागायुधमिद्धेऽअग्नौ । संगोभिरश्वैरसृजद्रथेभिःसोमस्यतामद्ऽइंद्रश्चकार ॥ सऽईंमहींधुनिमेतोररम्णात्सोऽअस्नातृनपारयत्स्वस्ति। तऽउत्स्नायंरयिमभिप्रतस्थुःसोमस्यतामद्ऽइंद्रश्चकार ॥१५॥ सोदंचांसिंधुमरिणान्महित्वावज्रेणानंऽउषसःसंपिपेष । अजवसोजविनीभिर्गिवृश्वन्त्सोमस्यतामद्ऽइंद्रश्चकार॥ सविद्वाँऽअपगोहंकनीनामाविर्भवन्नुदतिष्ठत्परावृक् । प्रतिश्रोणःस्थाद्ध्वंनगंचष्टसोमस्यतामद्ऽइंद्रश्चकार॥भिनद्बलमंगिरोभिर्गृणानोविपर्वतस्यदंहितान्यैरत् । रिणग्रोधांसिकृत्रिमाण्येषांसोमस्यतामद्ऽइंद्रश्चकार ॥ स्वप्नेनाभ्युप्याचुमुरिंधुनिंच

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

जघंथदस्युंप्रदभीतिमावः । रंभीचिदत्रविविदेहिरण्यंसोमस्यतामदुऽइंद्रश्चकार ॥ नूनंसातेप्रतिवरंज रित्रेदुहीयदिंद्रदक्षिणामघोनी । शिक्षास्तोतृभ्योमातिधग्भगोनोबृहद्वदेमविदथेसुवीराः ॥ १६ ॥ इति द्वितीयेमंडलेप्रथमोनुवाकः ॥

प्रवःसतामितिनववर्चंपञ्चमंसूक्तं गृत्समदइन्द्रोजगत्यन्त्यात्रिष्टुप् ॥

प्रवःसतांज्येष्ठतमायसुष्टुतिमग्नावेवसमिधानेहविर्भरे । इंद्रमजुर्यंजरयंतमुक्षितंसनाद्युवानमवसे हवामहे ॥ यस्मादिंद्रावृहतःकिंचनेमृतेविश्वान्यस्मिन्त्संभृताधिवीर्या । जठरेसोमंतन्वीऽसहोमहो हस्तेवज्रंभरतिशीर्षणिक्रतुं ॥ नक्षोणीभ्यांपरिभ्वेतऽइंद्रियंनसंमुद्रैःपर्वतैरिंद्रतेरथः । नतेवज्रमन्वश्नोतिकश्चनयदाशुभिःपतंसियोजनापुरु ॥ विश्वेह्यस्मैयजतायधृष्णवेक्रतुंभरंतिवृषभायसश्चते । वृषा यजस्वहविषाविदुष्टरःपिबेंद्रसोमंवृषभेणभानुना ॥ वृष्णःकोशःपवतेमध्वऽऊर्मिर्वृषभान्नायवृषभायपा तवे । वृषणाध्वर्यूवृषभासोऽअद्रयोवृषणंसोमंवृषभायसुष्वति ॥ १७ ॥ वृषातेवज्रऽउततेवृषारथोवृष

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

णाहरीवृषभाण्यायुधा । वृष्णोमदस्यवृषभत्वमींशिषऽइंद्रसोमस्यवृषभस्यतृप्णुहि ॥ प्रतेनावंनसमंने वचस्युवंब्रह्मणायामिसवंनेषुदाधृषिः । कुविन्नोऽअस्यवचसोनिबोधिषदिंद्रमुत्संनवसुनःसिचामहे ॥ पुरासंबाधाद्भ्यावंवृत्स्वनोधेनुर्नवत्संयवंसस्यपिप्युषी । सकृत्सुतेसुमतिभिःशतक्रतोसंपत्नींभिर्नवृषणो नसीमहि ॥ नूनंसातेप्रतिवरंजरित्रेदुंहीयादिंद्रदक्षिणामघोनी । शिक्षास्तोतृभ्योमातिंधग्भगोनोबृहद्वंदे मविदथेसुवीराः ॥ १८ ॥

तदस्माइतिनवर्चंषष्ठंसूक्तं गृत्समदइन्द्रोजगत्यन्त्येद्वेत्रिष्टुभौ ॥

तदंस्मैनव्यंमंगिरस्वदर्चतशुष्मायदस्यप्रत्नथोदीरते । विश्वायद्गोत्रासहसापरीवृतामदंसांमस्यहंहि तान्यैरयत् ॥ सभूतुयोहप्रथमायधायसऽओजोमिमानोमहिमानमातिरत् । शूरोयोयुत्सुतन्वंपरिव्यत शीर्षणिद्यांमहिनाप्रत्यमुंचत ॥ अधाकृणोःप्रथमंवीर्यंमहद्यदस्याग्रेब्रह्मणाशुष्ममैरयः । रथेष्ठेनहर्यश्वे नविच्युताःप्रजीरयःसिस्रतेसध्र्यक्पृथक् ॥ अधायोविश्वाभुवनाभिमज्मनेशानकृत्प्रवयाऽअभ्यवर्धत ।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

आद्रोदसीज्योतिषावह्निरातनोत्सीव्यन्तमांसिदुधितासमव्यत ॥ सप्राचीनान्पर्वतान्हंहदोजसाधरा
चीनमकृणोदपामपः । अधारयत्पृथिवींविश्वधायसमस्तभ्नान्मायया द्यामवस्रसः ॥ १९ ॥ सास्माऽअ
रंबाहुभ्यांयंपिताकृणोद्विश्वस्मादाजनुषोवेदसस्परि । येनापृथिव्यांनिक्रिविंशयध्यैवज्रेणहत्व्यवृणक्तु
विष्वणिः ॥ अमाजूरिवपित्रोःसचासतीसमानादासदस्त्वामियेभगं । कृधिप्रकेतमुपमास्याभरद्द्वि
भागंतन्वोऽ३येनमामहः ॥ भोजंत्वाभिंद्रवयंहुवेमदद्दिष्टभिंद्रापांसिवाजान् । अविड्डींद्रचित्रयानऊतीकृ
धिवृषन्निंद्रवस्यसोनः ॥ नूनंसातेप्रतिवरंजरित्रेदुहीयदिंद्रदक्षिणामघोनीं । शिक्षास्तोतृभ्योमातिधग्भ
गोनोबृहद्वदेमविदथेसुवीराः ॥ २० ॥ ॥

प्रातारथइतिनवर्चसप्तमंसूक्तं गृत्समदइन्द्रस्त्रिष्टुप् ॥

प्रातारथोनवोयोजिसस्त्रिश्चर्तुर्युगस्त्रिकशःसप्तरश्मिः । दशारित्रोमनुष्यःस्वर्षाःसऽइष्टिभिर्मतिभीरं
ह्योभूत् ॥ सास्माऽअरंप्रथमंसद्वितीयमुतोतृतीयंमनुषःसहोता । अन्यस्यागर्भमन्यऽऊजनंतसोऽअन्ये

262

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

भिः सचते जेन्यो वृषा ॥ हरीनुकं रथऽइंद्रस्य योजमायै सूक्तेन वचसा नवेन । मोषु त्वामत्र बहवो हि विप्रा नि रीरमन्यजमाना सोऽअन्ये ॥ आ द्वाभ्यां हरिभ्यामिंद्र याह्याचतुर्भिरा षड्भिर्हूयमानः । आष्टाभिर्दशभिः सोमपेयमयं सुतः सुमखमा मृधस्कः ॥ आ विंशत्या त्रिंशता याह्यर्वाङाचत्वारिंशता हरिभिर्युजानः । आ पंचाशता सुरथेभिरिंद्राषष्ट्या सप्तत्या सोमपेयं ॥ २१ ॥ आशीत्या नवत्या याह्यर्वाङाशतेन हरिभिरुह्यमानः । अयं हितेशुनहोत्रेषु सोमऽइंद्र त्वाया परिषिक्तो मदाय ॥ मम ब्रह्मेंद्र याह्यच्छा विश्वा हरी धुरिधिष्वा रथस्य । पुरुत्रा हि विहव्यो बभूथा सिञ्चञ्छूर सवनेमादयस्व ॥ नमऽइंद्रेण सख्यं वियोषद्स्मभ्यमस्यद क्षिणा दुहीत । उपज्येष्ठवरूथे गभस्तौ प्रायेप्रायेजिगीवांसः स्याम ॥ नूनं साते प्रतिवरं जरित्रे दुहीयदिंद्र दक्षिणा मघोनी । शिक्षास्तोतृभ्यो माति धग्भगो नो बृहद्वदेम विदथे सुवीराः ॥ २२ ॥

अपाय्यस्येतिनवर्चमष्टमंसूक्तं गृत्समदइन्द्रस्त्रिष्टुप् ॥

अपाय्यस्यांधसो मदायमनीषिणः सुवानस्य प्रयसः । यस्मिन्निंद्रः प्रदिवि वावृधानऽओकोदधेब्रह्मण्यं

263

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तश्चनरः ॥ अस्यमदानोमध्वोवज्रहस्तोहिमिंद्रोऽअर्णोवृतंविवृश्चत् । प्रयद्वयोनस्वसराण्यच्छाप्रयांसि चनदीनांचक्रमंत ॥ समाहिनऽइंद्रोऽअर्णोंअपांप्रेरयदहिहाच्छासमुद्रं । अजनयत्सूर्यंविदज्ञाऽअक्तुना ह्नांवयुनानिसाधत ॥ सोऽअंप्रतीनिमनवेपुरूणींद्रोदाशद्दाशुषेहंतिवृत्रं । सद्योयोनृभ्योऽअतसाय्योभूत्स्पृधानेभ्यःसूर्यस्यसातौ ॥ ससुन्वतऽइंद्रःसूर्यमादेवोरिणङ्मर्त्यायस्तवान् । आयद्रयिंगुहदवद्यमस्मैभरदंशनैतंशोदशस्यन् ॥ २३ ॥ सरंधयत्सदिवःसारथयेशुष्णंमशुषंकुयवंकुत्साय । दिवोदासायनवतिंचनवेंद्रःपुरोव्यैरच्छंबरस्य ॥ एवातऽइंद्रोचथ्यमहेमश्रवस्यानत्मनावाजयंतः । अश्यामतत्साप्तमाशुषाणाननमोवधरदेवस्यपीयोः ॥ एवातेगृत्समदाःशूरमन्मावस्यवोनवयुनानितक्षुः । ब्रह्मण्यंतऽइंद्रतेनवीयऽइषमूर्जैसुक्षितिंसुम्नमश्युः ॥ नूनंसातेप्रतिवरंजरित्रेदुहीयादिंद्रदक्षिणामघोनी । शिक्षास्तोतृभ्योमातिधग्भगोनोबृहद्वदेमविदथेसुवीराः ॥ २४ ॥

वयंतइतिनवर्चैनवमंसूक्तं गृत्समदइन्द्रस्त्रिष्टुप् तृतीयाविराड्रूपा ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वयंतेवयंऽइंद्रविद्विषुणःप्रभंरामहेवाजयुर्नरथं । विपन्यवोऽईध्यतोमनीषासुम्नमियक्षंतस्त्वावंतोनृन् ॥ त्वंनऽइंद्रत्वाभिरूतीत्वायतोऽअभिष्टिपासिजनान् । त्वमिनोदृशुषोवरूतेत्थाधीरभियोनक्षति त्वा ॥ सनोयुवेंद्रोजोहूत्रःसखाशिवोनरामस्तुपाता। यःशंसंतंयःशशमानमूतीऽएचैतंचस्तुवंतंचमृणेषत् ॥ तमुस्तुषऽइंद्रंतंगृणीषेयस्मिन्पुरावावृधुःशाशदुश्च । सवस्वःकामंपीपरदियानोब्रह्मण्यतोनूतनस्यायोः ॥ सोऽअंगिरसामुचथाजुजुष्वान्ब्रह्मांतूतोदिंद्रोगातुमिष्णन् । मुष्णन्नुपसःसूर्येणस्तवानश्नस्यचिच्छिश्नथत्पूर्व्याणि ॥ २५ ॥ सहश्रुतऽइंद्रोनामदेवऽऊर्ध्वोभुवन्मनुषेदस्मतमः । अवप्रियमर्शसानस्यसाह्वाञ्छिरोभरद्दासस्यस्वधावान् ॥ सवृत्रहेंद्रःकृष्णयोनीःपुरंदरोदासीरैरयद्वि । अजनयन्मनवेक्षामपश्चसत्राशंसंयजमानस्यतूतोत् ॥ तस्मैतवस्यामनुदायिसत्रेंद्रायदेवेभिरर्णसातौ । प्रतियदस्यवज्रंबाह्वोर्धृषत्वीदस्यून्पुरऽआयसीर्निताराीत् ॥ नूनंसातेप्रतिवरंजरित्रेदुर्हीयादिंद्रदक्षिणामघोनी । शिक्षास्तोतृभ्योमातिधग्भगोनोबृहद्वदेमविदथेसुवीराः ॥ २६ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

विश्वजितइतिषळृचंदशमंसूक्तं गृत्समदइन्द्रोजगत्यन्त्यात्रिष्टुप् ॥

विश्वजितेधनजितेस्वर्जितेसत्राजितेनृजितऽउर्वराजितै । अश्वजितेगोजितेऽअब्जितेभरेंद्रायसो
मंयजतायहर्यतं ॥ अभिभुवेभिभंगायंवन्वतेषाछायसहंमानायवेधसे । तुविग्रयेवह्नयेदुष्टरीतवेसत्रा
साहेनमऽइंद्रायवोचत ॥ सत्रासाहोजनभक्षोजनंसहश्यवनोयुधमोऽअनुजोषंमुक्षितः । वृतंचयःसहुरि
र्विक्ष्वारितऽइंद्रस्यवोचंप्रकृतानिवीर्या ॥ अनानुदोवृषभोदोधतोवधोगंभीरऽऋष्वोऽअसंमष्टकाव्यः ।
रभ्रचोदःश्नथनोवीळितस्पृथुरिंद्रःसुयज्ञऽउषसःस्वर्जनत् ॥ यज्ञेनंगातुमप्तुरोविविद्रिरेधियोहिन्वाना
ऽउशिजोमनीषिणः । अभिस्वरानिषदागाऽअवस्यवऽइंद्रेहिन्वानाद्रविणान्याशत ॥ इंद्रश्रेष्ठानिद्रवि
णानिधेहिचित्तिंदक्षस्यसुभगत्वमस्मे । पोषंरयीणामरिष्टिंतनूनांस्वाध्यानंवाचःसुदिनत्वमह्नां ॥ २७ ॥

त्रिकद्रुकेष्वितिचतुर्ऋचमेकादशंसूक्तं गृत्समदइन्द्रआद्याष्टिस्ततोद्वेअतिशक्वर्यावन्त्याष्टिर्वा ॥

त्रिकद्रुकेषुमहिषोयवाशिरंतुविशुष्मंस्तृपत्सोमंमपिबद्विष्णुनासुतंयथावशत् । सऽईंममादमहिकर्मकृ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तँवेमहामुरुंसैनंसश्चद्देवोदेवंसत्यमिंद्रँसत्यऽइंदुः ॥ अधत्विषीमाँऽअभ्योजसाक्रिविंयुधाभवदारोदसी
ऽअपृणदस्यमज्मनाप्रवावृधे । अधत्तान्यंजठरेप्रेमरिच्यतसैनंसश्चद्देवोदेवंसत्यमिंद्रँसत्यऽइंदुः ॥
साकंजातःक्रतुनासाकमोजसावबक्षिथसाकंवृद्धोवीर्यैःसास्महिर्मृधोविचर्षणिः । दाताराधःस्तुवते
काम्यंवसुसैनंसश्चद्देवोदेवंसत्यमिंद्रँसत्यऽइंदुः ॥ तवत्यन्नर्यंनृतोपऽइंद्रप्रथमंपूर्व्यंदिविप्रवाच्यंकृतं ।
यद्देवस्यशवसाप्रारिणाऽअसुंरिणन्नपः । भुवद्विश्वंमभ्यादेवमोजसाविदादूर्जंशतक्रतुर्विदादिषं ॥ २८ ॥
इतिद्वितीयेमंडलेप्रथमोनुवाकः ॥

॥ तृतीयेनुवाके दशसूक्तानि तत्र गणानामित्येकोनविंशत्यृचंप्रथमंसूक्तं गृत्समदःप्रथमापं
चमीनवम्येकादशीसप्तदश्यंत्यानांब्रह्मणस्पतिः शिष्टानांबृहस्पतिर्जगतीपंचदश्यन्त्येत्रिष्टुभौ ॥

गणानांत्वागणपतिंहवामहेकविंकवीनामुपमश्रवस्तमं । ज्येष्ठराजंब्रह्मणांब्रह्मणस्पतऽआनःशृण्व
न्नूतिभिःसीदसादनं ॥ देवाश्चित्तेऽअसुर्यप्रचेतसोबृहस्पतेयज्ञियंभागमानशुः । उत्त्वाऽईवसूर्योज्योति

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

षामहोविश्वेषामिज्जनिताब्रह्मणामसि ॥ आविबाध्यापरिरापस्तमांसिचज्योतिष्मंतंरथंमृतस्थतिष्ठसि ।
बृहस्पतेभीममभिमित्रदंभनंरक्षोहणंगोत्रभिदंस्वर्विदं ॥ सुनीतिभिर्नयसित्रायसेजनंयस्तुभ्यंदाशान्नतमंहो
ऽअश्नवत् । ब्रह्मद्विषस्तपनोमन्युमीरसिबृहस्पतेमहितत्तेमहित्वनं ॥ नतमंहोनदुरितंकुतश्चननारातयस्ति
तिरुर्नद्वयाविनः । विश्वाऽइदस्माद्धरसोविबाधसेयंसुगोपारक्षसिब्रह्मणस्पते ॥२९॥ त्वंनोगोपाःपथिकृद्विचक्षणस्तवव्रतायमतिभिर्जरामहे । बृहस्पतेयोनोऽअभिह्वरोदधेस्वातंमर्मर्तुदुच्छुनाहरस्वती ॥ उतवा
योनोमर्चयादनागसोरातीवामर्तःसानुकोवृकः । बृहस्पतेऽअपतंवर्तयापथःसुगंनोऽअस्यैदेववीतयेकृधि ॥ त्रातारंत्वातनूनांहवामहेवस्पर्तरधिवक्तारंमस्मयुं । बृहस्पतेदेवनिदोनिबर्हयमादुरेवाऽउत्तरंसुम्नमुन्नशन् ॥ त्वयावयंसुवृधाब्रह्मणस्पतेस्पार्हावसुमनुष्याददीमहि । यानोदूरेतळितोयाऽअरातयोभिसंतिजंभयाताऽअनन्नसः ॥ त्वयावयमुत्तमंधीमहेवयोबृहस्पतेपप्रिणासास्विनायुजा । मानोदुःशंसोऽअभिदिप्सुरीशतप्रसुशंसामतिभिस्तारिषीमहि ॥३०॥ अनानुदोवृषभोजगम्मराहुवंनिष्टप्नाशत्रुंपृतनासुसासहिः ।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

असिसत्यऽऋणयाब्रह्मणस्पतऽउग्रस्यचिद्दमितावीळुहर्षिणः ॥ अदेवेनमनसायोरिषण्यतिशासामुग्रो
मन्यमानोजिघांसति । बृहस्पतेमाप्रणक्तस्यनोवधोनिकर्ममन्युदुरेवस्यशर्धतः ॥ भरेषुहव्योनमसोपस
द्योगंतावाजेषुसनिताधनंधनं । विश्वाऽइद्यॉऽअभिदिप्स्वो३मृधोबृहस्पतिर्विववर्हारथाँइव ॥ तेजि
ष्ठयातपनीरक्षसस्तपयेत्वानिदेदधिरेहृष्टवीर्यं। आविस्तत्कृष्वयदसत्तऽउक्थ्यं१बृहस्पतेविपरिरापोऽअर्द
य ॥ बृहस्पतेऽअतियदर्योऽअर्हाद्युमद्विभातिक्रतुमज्जनेषु। यद्दीदयच्छवसऽऋतप्रजाततदस्मासुद्रविणं
धेहिचित्रं ॥ ३१ ॥ मानःस्तेनेभ्योयेऽअभिद्रुहस्पदेनिरामिणोरिपवोन्नेषुजागृधुः। आदेवानामोहतेविव्र
योहृदिबृहस्पतेनपरःसाम्नोविदुः ॥ विश्वेभ्योहित्वाभुवनेभ्यस्परित्वष्टाजनत्साम्नःसाम्नःकविः। सऋ
णचिद्दणयाब्रह्मणस्पतिर्द्रुहोहंतामहऽऋतस्यधर्तरि ॥ तवश्रियेव्यजिहीतपर्वतोगवांगोत्रमुदसृजोयदं
गिरः । इंद्रेणयुजातमसापरीवृतंबृहस्पतेनिरपामौब्जोऽअर्णवं ॥ ब्रह्मणस्पतेत्वमस्ययंतासूक्तस्यबोधि

269

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तन्नयंचजिन्व । विश्वंतन्भद्रंयदवंतिदेवाबृहद्वंदेमविदथेसुवीराः ॥ ३२ ॥ ॥ ॥ ६ ॥ इति

द्वितीयाष्टकेषष्ठोध्यायः ॥

सेमांषोळशान्त्यात्रिष्टुब्द्वादशीच सैन्द्रीचेन्धानःपञ्चजागतं त्वृजुश्चतुष्कमिमागिररुयूना कूर्मोगार्त्समदोहिवा दित्यमिदमेकादशवारुणमुपान्त्यादुःखप्ननाशिनी धृतव्रताःसप्तवैश्वदेवमृतमेकादशजगत्यन्तं षष्ठचैन्द्रासोमी सरस्वतित्वमितिसारस्वतोर्धर्चो योनोबार्हस्पत्यातंवोमारुत्यस्माकंसप्तवैश्वदेवं त्रिष्टुबन्तमस्यमेष्टौजागतं त्र्यनु ष्टुबन्तंद्यावापृथिव्यैकाद्वेऐंद्र्यौत्वाष्ट्रचौवा द्वेद्वेराकासिनीवाल्योरन्त्यालिंगोक्तदेवता तेपञ्चोनारौद्रं धारावरा मारुतं त्रिष्टुबन्तमुपेमपोनप्लीयं तुभ्यंषळृतव्यंतुजागतंतु ॥ १ ॥

सेमामितिषोळशर्चंद्वितीयंसूक्तं गृत्समदोब्रह्मणस्पतिः प्रथमादशम्योर्बृहस्पतिर्द्वादश्यैन्द्राब्रह्मणस्पतीजगत्यन्त्यात्रिष्टुप् ॥

हरिःओम् सेमांमविड्ढिप्रभृतिंयऽईशिषेयाविधेमनवयामहागिरा । यथानोमीढ्वान्स्तवतेसखात वबृहस्पतेसीषधःसोतनोमतिं ॥ योनंत्वान्यनमन्योजसोतादर्ददन्युनाशंबराणिवि । प्राच्यावयदच्युता ब्रह्मणस्पतिराचाविशद्वसुमंतंविपर्वतं ॥ तद्देवानांदेवतमायकर्त्वमश्रथ्नन्दृळ्हाव्रदंतवीळिता । उद्नाऽआ

270

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

जदभिनद्ब्रह्मणावलमगूहत्तमोव्यचक्षयत्स्वः॥ अश्मास्यमवतंब्रह्मणस्पतिर्मधुधारमभियमोजसातृणत्।
तमेवविश्वेपपिरेस्वर्दृशोबहुसाकंसिसिचुरुत्समुद्रिणं॥ सनातनाचिद्भुवनाभवीत्वामाद्भिःशरद्भिर्दुरो
वरंतवः। अयंतंताचरतोऽअन्यदन्यदिद्याचकारंवयुनाब्रह्मणस्पतिः॥ १॥ अभिनक्षंतोऽअभियं
तमानशुर्निधिंपणीनांपरमंगुहाहितं। तेविद्वांसःप्रतिचक्ष्यानृतापुनर्यतऽउऽआयंतदुदीयुराविशं॥
ऋतावानःप्रतिचक्ष्यानृतापुनरातऽआतस्थुःकवयोमहस्पथः। तेबाहुभ्योधमितमग्निमश्मनिनकिष्षो
ऽअस्त्यरणोजहुर्हितं॥ ऋतज्येनक्षिप्रेणब्रह्मणस्पतिर्यत्रवष्टिप्रतदश्नोतिधन्वना। तस्यसाध्वीरिषवो
याभिरस्यतिनृचक्षसोद्दशयेकर्णयोनयः॥ ससैनयःसविनयःपुरोहितःससुष्टुतःसयुधिब्रह्मणस्पतिः।
चाक्ष्मोयद्वाजंभरतेमतीधनादित्सूर्यस्तपतितप्युतुर्वृथा॥ विभुप्रभुप्रथमंमेहनावतोबृहस्पतेःसुविदत्रा
णिराध्या। इमासतानिवेन्यस्यवाजिनोयेनजनाऽउभयेभुंजतेविशः॥ २॥ योवरेवृजनेविश्वथाविभुर्म
हामुरण्वःशवसावक्षिथ। सदेवोदेवान्प्रतिपप्रथेपृथुविश्वेदुतापरिभूर्ब्रह्मणस्पतिः॥ विश्वैसत्यंमघवा

271

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नायुवोरिदापश्चवप्रमिनंतिव्रतंवां। अच्छेंद्राब्रह्मणस्पतीहविर्नोन्नंयुजेववाजिनाजिगातं॥ उताशिष्ठाऽअनुशृण्वंतिवह्नयःसभेयोविप्रोभरतेमतीधनां । वीळुद्वेषाऽअनुवशऽऋणमादिदिःसहवाजीसमिथेब्रह्मणस्पतिः ॥ ब्रह्मणस्पतेरभवद्यथावशंसत्योमन्युर्महिकर्माकरिष्यतः । योगाऽउदाजत्सदिवेविचाभजन्महीवरीतिःशवसासरत्पृथक् ॥ ब्रह्मणस्पतेसुयमस्यविश्वहारायःस्यामरथ्योवयस्वतः । वीरेषुवीराँऽउपपृंग्धिनस्त्वंयदीशानोब्रह्मणावेषिमेहवं ॥ ब्रह्मणस्पतेत्वमस्ययंतासूक्तस्यबोधितनयंचजिन्व । विश्वंतद्भद्रंयदवंतिदेवाबृहद्वदेमविदथेसुवीराः ॥ ३ ॥

इंधानइतिपंचर्चंतृतीयंसूक्तं गृत्समदोब्रह्मणस्पतिर्जगती ॥

इंधानोऽअग्निंवनवद्वनुष्यतःकृतब्रह्माशूशुवद्रातहव्यऽइत् । जातेनजातमतिसप्रसर्सृतेयंयुजंकृणुतेब्रह्मणस्पतिः॥ वीरेभिर्वीरान्वनवद्वनुष्यतोगोभीरयिंपप्रथद्बोधतित्मना । तोकंचतस्यतनयंचवर्धतेयंयुजंकृणुतेब्रह्मणस्पतिः ॥ सिंधुर्नक्षोदःशिमीवाँऽऋघायतोवृषेववध्रीँरभिवष्ट्योजसा । अग्नेरिवप्रसि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

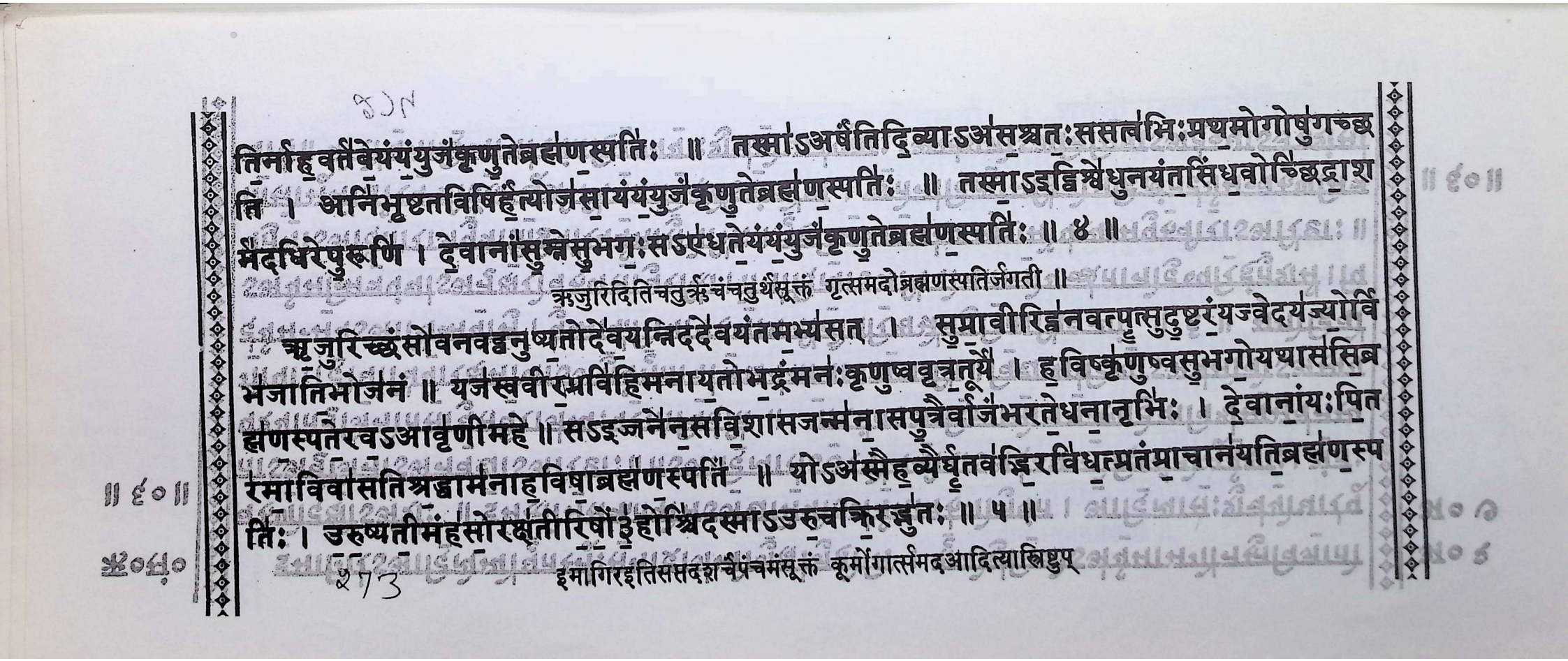

तिर्नाहुवर्तिवेयंयंयुजंकृणुतेब्रह्मणस्पतिः ॥ तस्माऽअर्षंतिदिव्याऽअसश्चतःससत्वभिःप्रथमोगोषुगच्छ
ति । अनिभृष्टतविषिर्हत्योजसायंयंयुजंकृणुतेब्रह्मणस्पतिः ॥ तस्माऽइद्विश्वेधुनयंतसिंधवोच्छिद्राश
मदधिरेपुरूणि । देवानांसुम्नेसुभगःसऽएधतेयंयंयुजंकृणुतेब्रह्मणस्पतिः ॥ ४ ॥

ऋजुरितिचतुर्ऋचंचतुर्थंसूक्तं गृत्समदोब्रह्मणस्पतिर्जगती ॥

ऋजुरिच्छंसोवनवद्वनुष्यतोदेवयन्निददेवयंतमभ्यसत् । सुप्रावीरिद्वनवत्पृत्सुदुष्टरंयज्वेदयज्योर्वि
भजातिभोजनं ॥ यजस्ववीरप्रविहिमनायतोभद्रंमनःकृणुष्ववृत्रतूर्ये । हविष्कृणुष्वसुभगोयथाससिब्र
ह्मणस्पतेरवऽआवृणीमहे ॥ सऽइज्जनेनसविशासजन्मनासपुत्रैर्वाजंभरतेधनानृभिः । देवानांयःपित
रमाविवासतिश्रद्धामनाहविषाब्रह्मणस्पतिं ॥ योऽअस्मैहव्यैर्घृतवद्भिरविधत्प्रतंप्राचानयतिब्रह्मणस्प
तिः । उरुष्यतीमंहसोरक्षतीरिषोंइहोश्चिदस्माऽउरुचक्रिरद्भुतः ॥ ५ ॥

इमागिरइतिसप्तदशर्चेपंचमंसूक्तं कूर्मोगार्त्समदआदित्यास्त्रिष्टुप्

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋ०सं० ॥ ६० ॥

इमागिरऽआदित्येभ्योघृतस्नूःसनाद्राजभ्योजुह्वाजुहोमि । शृणोतुमित्रोऽअर्यमाभगोनस्तुविजातो वरुणोदक्षोऽअंशः ॥ इमंस्तोमंसक्रतवोमेऽअद्यमित्रोऽअर्यमावरुणोजुषंत । आदित्यासःशुचयोधारपूताऽअवृजिनाऽअनवद्याऽअरिष्टाः॥ तऽआदित्यासऽउरवोगभीराऽअदब्धासोदिप्सन्तोभूर्यक्षाः। अंतः पश्यंतिवृजिनोतसाधुसर्वंराजभ्यःपरमाचिदंति ॥ धारयंतऽआदित्यासोजगत्स्थादेवाविश्वस्यभुवनस्य गोपाः। दीर्घाधियोरक्षमाणाऽअसुर्यमृतावानश्चयमानाऽऋणानि॥ विद्यामादित्याऽअवसोवोऽअस्यय र्यमन्भयऽआचिन्मयोभु । युष्माकंमित्रावरुणाप्रणीतौपरिश्वभ्रेवदुरितानिवृज्यां ॥ ६ ॥ सुगोहिवोऽअर्यमन्मित्रपंथाऽअनृक्षरोवरुणसाधुरस्ति । तेनादित्याऽअधिवोचतानोयच्छतानोदुष्परिहंतुशर्म । पिपर्तुनोऽअदितीराजपुत्रातिद्वेषांस्यर्यमासुगेभिः । बृहन्मित्रस्यवरुणस्यशर्मोपस्यामपुरुवीराऽअरिष्टाः॥ तिस्रोभूमीर्द्धारयन्त्रीरुतद्यून्त्रीणिव्रताविदथेऽअंतरेषां । ऋतेनादित्यामहिवोमहित्वंतदर्यमन्वरुणमित्र चारु॥ त्रीरोचनादिव्याधारयंतहिरण्ययाःशुचयोधारपूताः। अस्वप्नजोऽअनिमिषाऽअदब्धाऽउरुशंसा

अ० २ अ० ७ ॥ ६० ॥

274

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऽऋजवेमर्त्यायं ॥ त्वंविश्वेषांवरुणासिराजायेचदेवाऽअसुरयेचमर्ताः । शतंनोरास्वशरदोविचक्षेश्या
मायूंषिसुधितानिपूर्वी ॥ ७ ॥ नदक्षिणाविचिकितेनसव्यानप्राचीनमादित्यानोतपश्चा । पाक्याचिद्व
सवोधीयाँचिद्युष्मानीतोऽअभयंज्योतिरश्यां॥ योराजभ्यऽऋतनिभ्योदुदाशयंवर्धयतिपुष्टयश्वनित्याः ।
सरेवान्यातिप्रथमोरथेनवसुदावाविदथेषुप्रशस्तः ॥ शुचिरपःसूयवसाऽअदब्धऽउपक्षेतिवृङ्ववयाःसुवी
रः। नकिष्टंह्नंत्यंतितोनदूराद्यऽआदित्यानांभवतिप्रणीतौ ॥ अदितेमित्रवरुणोतमृळयद्वोवयंचकृमाकच्चि
दागः। उर्वश्यामभयंज्योतिरिंद्रमानोदीर्घाऽअभिनशन्तमिस्राः॥ उभेऽअस्मैपीपयतःसमीचीदिवोवृष्टिं
सुभगोनामपुष्यन्। उभाक्षयावाजयन्यातिपृत्सूभावधौभवतःसाधूऽअस्मै ॥ यावोमायाऽअभिद्रुहेयज
त्राःपाशाऽआदित्यारिपवेविचृत्ताः।अश्वीवताँऽअतियेषंरथेनारिष्टाऽउरावाशर्मन्त्स्याम॥ माहंमघोनो
वरुणप्रियस्यभूरिदात्रऽआविदंशूनमापेः । मारायोराजन्त्सुयमादवस्थांबृहद्वदेमविदथेसुवीराः ॥ ८ ॥

इदंकवेरित्येकादशर्चैषष्ठंसूक्तं कूर्मोगृत्समदोवावरुणस्त्रिष्टुप्दशमीदुःस्वप्ननाशिनी ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

इदंकवेरादित्यस्यस्वराजोविश्वानिसांत्यभ्यस्तुमह्ना । अतियोमंद्रोयजथायदेवःसुकीर्तिंभिक्षेवरुणस्यभूरेः॥ तवव्रतेसुभगासःस्यामस्वाध्योवरुणतुष्टुवांसः । उपायनऽउषसांगोमतीनामग्नयोनजरमाणाऽअनुद्यून् ॥ तवस्यामपुरुवीरस्यशर्मन्नुरुशंसस्यवरुणप्रणेतः । यूयंनःपुत्राऽअदितेरदब्धाऽअभिक्षमध्वंयुज्यायदेवाः ॥ प्रसीमादित्योऽअसृजद्विधर्ताऽऋतंसिंधवोवरुणस्ययंति । नश्राम्यंतिनविमुचंत्येते वयोनपप्तूरघुयापरिज्मन्॥ विमच्छ्रथायरशनामिवाग ऽऋध्यामतेवरुणखामृतस्य। मातंतुश्छेदिवयतोधियंमेमामात्राशार्यपसःपुरऽऋतोः ॥ ९ ॥ अपोसुम्यक्षवरुणभियसंमत्सम्राळृतावोनुमागृभाय । दामेववत्साद्विमुमुग्ध्यंहोनहित्वदारेनिमिषश्चनेशे ॥ मानोवधैर्वरुणयेतऽइष्टावेनःकृण्वंतमसुरभ्रीणंति । माज्योतिषःप्रवसथानिगन्मविषूमृधःशिश्रथोजीवसेनः॥ नमःपुरातेवरुणोतनूनमुतापरंतुविजातब्रवाम । तेहिकंपर्वतेनश्रितान्यप्रच्युतानिदूळभव्रतानि । परऽऋणासावीरधमत्कृतानिमाहंराजन्नन्यकृतेनभोजं । अव्युष्टाऽइन्नुभूयसीरुषासऽआनोजीवान्वरुणतासुशाधि॥ योमेराजन्युज्योनासखावास्वग्नेभयं

276

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

भीरवेमह्यमाहं । स्तेनोवायोदिप्सतिनोवृकोवात्वंतस्माद्वरुणपाह्यस्मान् ॥ माहंमघोनोवरुणप्रियस्य भूरिदाम्नऽआविदंशूनमापेः । मारायोराजन्त्सुयमादवस्यांबृवद्वदेमविदथेसुवीराः ॥ १० ॥

धृतव्रताइतिसप्तर्चैसप्तमंसूक्तं कूर्मोगार्त्समदोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ॥

धृतव्रताऽआदित्याऽइषिराऽआरेमत्कर्त्तरहसूरिवागः । शृण्वतोवोवरुणमित्रदेवाभद्रस्यविद्वाँऽअवसेहुवेवः ॥ यूयंदेवाःप्रमतिर्यूयमोजोयूयंद्वेषांसिसनुतर्युयोत । अभिक्षत्तारोऽअभिचक्षमध्वमद्याचनोमृळयतापरंच ॥ किमूनुवःकृणवामापरेणकिंसनेनवसवऽआप्येन । यूयंनोमित्रावरुणादितेचस्वस्तिमिंद्रामरुतोदधात ॥ हयेदेवायूयमिदापयःस्यतेमृळतनाधमानायमह्यं । मावोरथोमध्यमवाळृतेभून्मायुष्मावत्स्वापिषुष्मिष्म ॥ प्रवऽएकोमिमयभूर्यागोयन्मापितेवकितवंशशास । आरेपाशाऽआरेऽअघानिदेवामामाधिपुत्रेविमिवग्रभीष्ट ॥ अर्वाचोऽअद्याभवतायजत्राऽआवोहार्दिभयमानोव्ययेयं । त्राध्वंनो

277

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

देवानिजुरोवृकस्यत्राध्वंकर्तादवपदोयजत्राः ॥ माहंमघोनोवरुणप्रियस्यभूरिदान्नऽआविंदंशूनमापेः ।
मारायोराजन्त्सुयमादवस्यांबृहद्वदेमविदथेसुवीराः ॥ ११ ॥

ऋतंदेवायेत्येकादशर्चमष्टमंसूक्तं गृत्समदइन्द्रः षष्ठ्याइन्द्रासोमौअष्टम्यर्धर्चस्य सरस्वतीनवम्याबृहस्पतिरेकादश्यामरुतस्त्रिष्टुबन्त्याजगती॥

ऋतंदेवायकृण्वतेसवित्रऽइंद्रायाहिघ्नेनरमंतऽआपः । अहंरहर्यात्युक्तुरपांकियात्याप्रथमःसर्गऽआ
सां ॥ योवृत्रायसिनमत्राभरिष्यन्प्रतंजनित्रीविदुषऽउवाच । पथोरदंतीरनुजोषमस्मैदिवेदिवेधुनयोयंत्य
थैं॥ऊर्ध्वोह्यस्यादध्यंतरिक्षेधावृत्रायप्रवधंजभार । मिहंवसानऽउपहीमदुद्रोत्तिग्मायुधोऽअजयच्छत्रुमिं
द्रः ॥ बृहस्पतेतपुषाश्नेवविध्यवृकद्वरसोऽअसुरस्यवीरान् । यथाजघंथधृषतापुराचिदेवाजहिशत्रुमस्मा
कमिंद्र ॥ अवक्षिपदिवोऽअश्मानमुच्चायेनशत्रुंमंदसानोनिजूर्वाः । तोकस्यसातौतनयस्यभूरेरस्माँऽ
अर्द्धकृणुतादिंद्रगोनां ॥ १२ ॥ प्रहिक्रतुंवृहथोयंवनुथोरध्रस्यस्थोयजमानस्यचोदौ । इंद्रासोमायुव
मस्माँऽअविष्टमस्मिन्भयस्थेकृणुतमुलोकं ॥ नमातमन्नश्रंमन्नोततंद्रन्नवोचाममासुनोतेतिसोमं । योमे

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

पृणाद्योददद्योनिबोधाद्योमासुन्वंतमुपगोभिरायत् ॥ सरस्वतित्वमस्माँऽअविड्ढिमरुत्वतीधृषतीजेषिशत्रून् । त्यंचिच्छर्द्धंतंतविषीयमाणमिंद्रोहंतिवृषभंशंडिकानां ॥ योनःसनुत्यऽउतवाजिघत्नुरभिख्यायतंतिगितेनविध्य । बृहस्पतऽआयुधैर्जेषिशत्रून्द्रुहेरीषंतंपरिधेहिराजन् ॥ अस्माकेभिःसत्वभिःशूरशूरैर्वीर्याकृधियानितेकर्त्वानि । ज्योगभूवन्ननुधूपितासोहत्वीतेषामाभरानोवसूनि ॥ तंवःशर्द्धमारुतंसुम्नयुर्गिरोपब्रुवेनमसादैव्यंजनं । यथारयिंसर्ववीरंनशामहाऽअपत्यसाचंश्रुत्यंदिवेदिवे ॥ १३ ॥

अस्माकमितिसप्तर्चंनवमंसूक्तं गृत्समदोविश्वेदेवाजगत्यन्त्यात्रिष्टुप् ॥

अस्माकंमित्रावरुणावतंरथंमादित्यैरुद्रैर्वसुभिःसचाभुवा । प्रयद्वयोनपन्नन्वस्मनस्परिश्रवस्यवोह्वषीवंतोवनर्षदः ॥ अधस्मानऽउदवतासजोषसोरथंदेवासोऽअभिविक्षुवाजयुं । यदाशवःपद्याभिस्तित्रतोरजःपृथिव्याःसानौजंघनंतपाणिभिः ॥ उतस्यनऽइंद्रोविश्वचर्षणिर्दिवःशर्द्धैनमारुतेनसुक्रतुः । अनुनुस्यात्यवृकाभिरूतिभीरथंमहेसनयेवाजसातये ॥ उतस्यदेवोभुवनस्यसक्षणिस्त्वष्टाग्नाभिःसजोषा

279

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

जूजुवद्रथं । इळाभगोबृहद्दिवोतरोदसीपूषापुरंधिरश्विनावधापतीं ॥ उतत्येदेवीसुभगेमिथूदृशोषा सानक्ताजगंतामपीजुवा । स्तुषेयद्यांपृथिविनव्यसावचःस्थातुश्चवयस्त्रिवयाऽउपस्तिरे ॥ उतवःशंसमुशिजामिवश्मस्यहिर्बुध्न्योऽजएकपादुत । त्रितऽऋभुक्षाःसविताचनोदधेपांनपादाशुहेमाधियाशमिं ॥ एतावोवश्म्युद्यतायजत्राऽअतक्षन्नायवोनव्यसेसं । श्रवस्यवोवाजंचकानाःसप्तिर्नरथ्योऽअहंधीति मंश्याः ॥ १४ ॥

अस्यमइत्यष्टर्चंदशमंसूक्तं गृत्समदआद्यायाद्यावापृथिवी ततोद्वयोरिन्द्रस्त्वष्टावा ततोद्वयोराका ततोद्वयोः सिनीवाली अन्त्यायागुंगूसिनीवालीराकासरस्वतीन्द्राणीवरुणान्यश्चआद्याःपंचजगत्यौन्त्यस्तृचोनुष्टुप् ॥

अस्यमेद्यावापृथिवीऽऋतायतोभूतमवित्रीवचसःसिषासतः । ययोरायुःप्रतरंतेऽइदंपुरऽउपस्तुतेव सूयुवींमहोदधे ॥ मानोगुह्यारिपेऽआयोरहन्दभन्मानऽआभ्योरीरधोदुच्छुनाभ्यः । मानोवियौःसख्या विद्धितस्यनःसुम्नायतामनसातत्त्वेमहे ॥ अहेळतामनसाश्रुष्टिमावहदुहानांधेनुंपिप्युषींमसश्चतं । पद्या

॥ ६३ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

भिराशुंवचंसाचवाजिनंत्वांहिनोमिपुरूहूतविश्वहा ॥ राकामहंसुहवांसुष्टुतीहुंवेशृणोतुनःसुभगाबोध
तुत्मना । सांव्यत्त्वपःसूच्याच्छिद्यमान्यादद्तुवीरंशतदायमुक्थ्यं ॥ यास्तेराकेसुमतयःसुपेशसोयाभि
र्ददासिदाशुषेवसूनि । ताभिर्नोऽअद्यसुमनाऽउपागहिसहस्रपोषंसुभगेरराणा ॥ सिनीवालिपृथुष्टुके
यादेवानामसिस्वसा , जुषस्वहव्यमाहुतंप्रजांदेविदिदिड्ढिनः ॥ यासुबाहुःस्वंगुरिःसुषूमांबहुसूवरी । त
स्यैविश्पत्न्यैहविःसिनीवाल्यैजुहोतन ॥ यागुंगूर्यासिनीवालीयाराकायासरस्वती । इंद्राणीमह्वऽऊतये
वरुणानींस्वस्तये ॥ १५ ॥ इतिद्वितीयेमंडलेतृतीयोनुवाकः ॥

चतुर्थेनुवाकेएकादशसूक्तानितत्र आतेपितरितिपंचदशर्चेप्रथमंसूक्तं गृत्समदोरुद्रस्त्रिष्टुप् ॥

आतेपितर्मरुतांसुम्नमेतुमानःसूर्यस्यसंदृशोयुयोथाः । अभिनोवीरोऽअर्वतिक्षमेतप्रजायेमहिरुद्र
प्रजाभिः ॥ त्वादत्तेभीरुद्रशंतमेभिःशतंहिमाऽअशीयभेषजेभिः । व्य१स्मद्द्वेषोवितरंव्यंहोव्यमींवाश्चा
तयस्वाविषूचीः ॥ श्रेष्ठोजातस्यरुद्रश्रियासितवस्तमस्तवसांवज्रबाहो । पर्षीणःपारमंहसःस्वस्तिवि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

श्वाऽअभीतीरपसोयुयोधि ॥ मात्वारुद्रचुक्रुधामानमोभिर्मादुष्टुतीवृषभमासहूती । उन्नोवीराँऽअर्पय भेषजेभिर्भिषक्तमंत्वाभिषजाँशृणोमि । हवींमभिर्हवतेयोहविर्भिरवस्तोमेभीरुद्रंदिषीय । ऋदूदरःसुह वोमानोऽअस्यैबभ्रुःसुशिप्रोरीरधन्मनायै ॥ १६ ॥ उन्माममंदवृषभोमरुत्वान्त्वक्षीयसावयसानाधमा नं । घृणीवच्छायामरपाऽअशीयाविवासेयंरुद्रस्यसुम्नं ॥ क्१स्यतेरुद्रमृळयाकुर्हस्तोयोऽअस्तिभेष जोजलाषः । अपभर्तारपसोदैव्यस्याभीनुमावृषभचक्षमीथाः ॥ प्रबभ्रवेवृषभायश्वितीचेमहोमहींसु ष्टुतिमीरयामि ॥ नमस्याक्२मलीकिनंनमोभिर्गृणीमसित्वेषंरुद्रस्यनाम ॥ स्थिरेभिरंगैःपुरुरूपऽउग्रो बभ्रुःशुक्रेभिःपिपिशेहिरण्यैः । ईशानादस्यभुवनस्यभूरेर्नवाऽउयोषद्रुद्रादसुर्यं ॥ अहैन्निबर्भिसायकानिधन्वाहैन्निष्कंयजतंविश्वरूपं । अहैन्निदंदयसेविश्वमभ्वंनवाऽओजीयोरुद्रत्वदस्ति ॥ १७ ॥ स्तुहि श्रुतंगर्तसदंयुवानंमृगंनभीममुपहत्नुमुग्रं ॥ मृळाजरित्रेरुद्रस्तवानोन्यंतेऽअस्मन्निवपंतुसेनाः ॥ कुमार श्चित्पितरंवंदमानंप्रतिनानामरुद्रोपयंतं । भूरेर्दातारंसत्पतिंगृणीषेस्तुतस्त्वंभेषजारास्यस्मे॥यावोभेषजा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मरुतःशुचीनियाशंतमावृषणोयामयोभु। यानिमनुरवृणीतापितानस्ताशंचयोश्चरुद्रस्यवश्मि॥परिणोहे
तीरुद्रस्यवृज्याःपरिक्षेषस्यदुर्मतिर्महीगात् । अवस्थिरानघवन्द्यस्तनुष्वमीढ्वस्तोकायतनायमृळ ॥
एवाबभ्रोवृषभचेकितानयथादेवनहणीषेनहंसि । हवनश्रुन्नोरुद्रेहबोधिबृहद्वदेमविदथेसुवीराः ॥१८॥

धारावराइतिपंचदशर्चैद्वितीयंसूक्तं गृत्समदोमरुतोजगत्यन्त्यात्रिष्टुप् ॥

धारावरामरुतोधृष्ण्वोजसोमृगानभीमास्तविषीभिरर्चिनः। अग्नयोनशुशुचानाऽऋजीषिणोभृमिं
धमंतोऽअपगाऽअवृण्वत ॥ द्यावोनस्तृभिश्चितयंतखादिनोव्यभ्रियानद्युतयंतवृष्टयः । रुद्रोयद्वोमरु
तोरुक्मवक्षसोवृषाजनिपृश्न्याःशुक्रऽऊधनि ॥ उक्षंतेऽअश्वाँऽअत्याँऽइवाजिषुनदस्यकर्णैस्तुरयंतऽआशु
भिः । हिरण्यशिप्रामरुतोदविध्वतःपृक्षंयाथपृषतीभिःसमन्यवः ॥ पृक्षेताविश्वाभुवनाववक्षिरेमित्रायं
वासद्माजीरदानवः। पृषदश्वासोऽअनवभ्रराधसऽऋजिप्यासोनवयुनेषुधूर्षदः॥ इंधन्वभिर्धेनुभीरप्श
दूधभिरध्वस्मभिःपथिभिर्भ्राजदृष्टयः । आहंसासोनस्वसराणिगंतनमधोर्मदायमरुतःसमन्यवः ॥१९॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

आनोब्रह्माणिमरुतःसमन्यवोनरांनशंसःसवनानिगंतन । अश्वांमिवपिप्यतधेनुमूधनिकर्त्ताधियंजरित्रे
वाजपेशसं ॥ तंनोदातमरुतोवाजिनंरथंऽआपानंब्रह्मचितयद्दिवेदिवे । इषंस्तोतृभ्योवृजनेषुकारवेसनिं
मेधामरिष्टंदुष्टरंसहः॥यद्युंजतेमरुतोरुक्मवक्षसोऽश्वान्रथेषुभगऽआसुदानवः । धेनुर्नशिश्वेस्वसरेषुपिन्व
तेजनायरातहन्निषेमहीमिषं ॥ योनोमरुतोवृकतातिमत्योरिपुर्दधेवसवोरक्षतारिषः । वर्तयंततपुषाचक्रि
याभितमंरुद्राऽअशसोहंतनावधः ॥ चित्रंतद्वोमरुतोयामचेकितेपृश्नयायदूधरप्यापयोदुहुः । यद्वान्नि
देनवमानस्यरुद्रियास्त्रितंजरायजुरतामदाभ्याः ॥ २० ॥ तान्वोमहोमरुतऽएवयान्नोविष्णोरेषस्यप्रभृ
थेहवामहे । हिरण्यवर्णान्ककुहान्यतस्रुंचोब्रह्मण्यंतःशंस्यंराधऽईमहे ॥ तेदशग्वाःप्रथमायज्ञमूहिरेतेनो
हिन्वंतूषसोव्युष्टिषु । उषानरामीरुणैरपोर्णुतेमहोज्योतिषाशुचतागोऽअर्णसा ॥ तेक्षोणीभिररुणेभि
र्नाजिभीरुद्राऽऋतस्यसदनेषुवावृधुः । निमेघमानाऽअत्येनपाजसासुश्चंद्रंवर्णंदधिरेसुपेशसं॥ ताँऽइंया
नोमहिवरूथमूतयऽउपघेदेनानमसागृणीमसि । त्रितोनयान्पंचहोतृनभिष्टयऽआववर्त्तदवराञ्चक्रिया

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वंसे ॥ यथारध्रंपारयथात्यंहोययानिदोमुंचथवंदितारं । अर्वाचीसामंरुतोयावंऽऊतिरोषुवाश्रेवसुमतिं
जिगातु ॥ २१ ॥

उपेमितिपंचदशर्चंतृतीयंसूक्तं गृत्समदोपात्रपात्रिष्टुप् ॥

उपेमसृक्षिवाजयुर्वचस्यांचनोदधीतनाद्योगिंरोमे । अपांनपादाशुहेमाकुवित्ससुपेशंसस्करतिजोषिष
द्धि ॥ इमंस्वस्मैहृदऽआसुतष्टंमंत्रंवोचेमकुविदस्यवेदत् । अपांनपादसुर्यस्यमह्नाविश्वान्यर्योभुवनाजजा
न ॥ समन्यायंत्युपयंत्यन्याःसमानमूर्वंनद्यःपृणंति । तमूशुचिंशुचयोदीदिवांसमपांनपातंपरितस्थुरा
पः ॥ तमस्मेरायुवतयोयुवानंममृज्यमानाःपरियंत्यापः । सशुक्रेभिःशिक्वभीरेवदस्मेदीदायानिध्मोघृत
निर्णिगप्सु ॥ अस्मैतिस्रोऽअव्यथ्यायनारीर्देवायदेवीर्दिधिषंत्यन्नं । कृताऽइवोपहिप्रसर्स्रेऽअप्सुसपीयूषं
धयतिपूर्वसूनां ॥ २२ ॥ अश्वस्यात्रजनिमास्यचस्वर्द्रुहोरिषःसंपृचःपाहिसूरीन् । आमासुपूर्षुपरोऽअप्रमृ
ष्यंनारातयोविनशन्नानृतानि ॥ स्वऽआदमेभुदुघायस्यधेनुःस्वधांपीपायसुभ्वन्नमत्ति । सोऽअपांनपादू

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

जयन्नप्स्वं१तर्वसुदेयायविधतेविभाति ॥ योऽअप्स्वाशुचिनादैव्येनऽऋतावाजस्रऽऊर्वियाविभाति । वया ऽइदन्याभुवनान्यस्यप्रजायंतेवीरुधश्चप्रजाभिः ॥ अपांनपादाद्यस्यादुपस्थेजिह्मानामूर्ध्वोविद्युतंवसा नः । तस्यज्येष्ठंमहिमानंवहंतीर्हिरण्यवर्णाःपरियंतियह्वीः ॥ हिरण्यरूपःसहिरण्यसंदृगपांनपात्सेदुहिर ण्यवर्णः । हिरण्ययात्परियोनेर्निषद्याहिरण्यदाददत्यन्नमस्मै ॥ २३ ॥ तदस्यानीकमुतचारुनामापीच्यं वर्धतेनप्तुरपां । यमिंधतेयुवतयःसमित्थाहिरण्यवर्णंघृतमन्नमस्य ॥ अस्मैबहूनामवमायसख्येयज्ञैर्विधे मनमसाहविर्भिः । संसानुमार्ज्मिदधिषामिबिल्मैर्दधाम्यन्नैःपरिवंदऽऋग्भिः ॥ सऽईवृषाजनयत्तासुगर्भेसऽईशिशुर्ध्रयतितंरिहंति । सोऽअपांनपादनभिम्लातवर्णोन्यस्येवेहतन्वाविवेष ॥ अस्मिन्पदेपरमेतस्थिवांसमध्वस्माभिर्विश्वहादीदिवांसं । आपोनत्रेघृतमन्नंवहंतीःस्वयमत्कैःपरिदीयंतियह्वीः । अयाँसमग्नेसुक्षितिंजनायायाँसमुमघवन्त्सुवृक्तिं । विश्वंतद्भद्रंयदवंतिदेवाबृहद्वदेमविदथेसुवीराः ॥ २४ ॥

॥ ६६ ॥

तुभ्यमितिषळृचंचतुर्थंसूक्तं गृत्समदःऋतवोजगती ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तुभ्यंहिन्वानोवसिष्टगाऽअपोधुक्षन्त्सीमविभिरद्रिभिर्नरः। पिबेन्द्रस्वाहाग्रहुंतंवषट्कृतंहोत्रादासोमंप्रथमोयऽईशिषे ॥ यज्ञैःसंमिश्लाःपृषतीभिर्ऋष्टिभिर्यामञ्छुभ्रासोऽअंजिषुप्रियाऽउत । आसद्यबर्हिभरतस्यसूनवःपोत्रादासोमंपिबतादिवोनरः । अमेवनःसुहवाऽआहिगंतनानिबर्हिषिसदतनारणिष्टन। अथामंदस्वजुजुषाणोऽअंधसस्त्वष्टर्देवेभिर्जनिभिःसुमङ्गणः ॥ आवक्षिदेवाँऽइहविप्रयक्षिचोशन्होतर्निषदायोनिषुत्रिषु। प्रतिवीहिप्रस्थितंसोम्यंमधुपिबाग्नीध्रात्तवभागस्यतृप्णुहि ॥ एषस्यतेतन्वोनृम्णवर्धनःसहऽओजःप्रदिविबाह्वोर्हितः । तुभ्यंसुतोमघवन्तुभ्यमाभृतस्त्वमस्यब्राह्मणादतृपत्पिब ॥ जुषेथांयज्ञंबोधतंहवस्यमेसत्तोहोतानिविदःपूर्व्याऽअनु । अच्छाराजानानमऽएत्यावृतंप्रशास्त्रादापिबतंसोम्यंमधु ॥ २५ ॥ ॥ इतिद्वितीयाष्टकेसप्तमोध्यायः ॥ ७ ॥

मन्दस्योदुष्यएकादशसावित्रं ग्रावाणेवाष्टावाश्विनं सोमापूषणाषट्सोमापौष्णमन्त्योर्धर्चोप्यदितेर्वायोसैकागाय त्रमुक्तादेवताः प्रउगेणाद्येतुतृचेन्त्यैन्द्रवायवीद्यावापृथिव्योन्त्यस्तृचो हविर्धानोवा तृतीयःपादोवाग्नेयोंबितमे

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नुष्टुभौबृहतीच कनिक्रदत्तृचं प्रदक्षिणिज्जागतं मध्येतिशक्वर्यष्टिर्वैताभ्यामृषिरध्वनि वाश्यमानंशकुन्तंतुष्टाव कुशि
कस्त्वैषीरथिरिन्द्रतुल्यं पुत्रमिच्छन्ब्रह्मचर्यंचचार तस्येन्द्रएवगाथीपुत्रोजज्ञे गाथिनोविश्वामित्रः सतृतीयंमंडलम
पश्यत्सोमस्यत्र्यधिका वैश्वानरायपंचोना वैश्वानरीयंतुजागतंतु वैश्वानरायैकादश समित्समिदाप्रियः प्रत्यग्निः
प्रकारवइत्याग्नेययोरन्यासामपिनिपातोदृश्यते ॥ १ ॥

मन्दस्वेतिषळृचंपंचमंसूक्तं गृत्समदऋतवोजगती ॥

हरिःओम् ॥ मंदस्वहोत्रादनुजोषमंधसोध्वर्यवःसपूर्णावष्ट्यासिचं । तस्माऽएतंभरततद्वशोदद्दिहोत्रात्सोमंद्रविणोदःपिबऽऋतुभिः ॥ यमुपूर्वमहुवेतमिदंहुवेसेदुहव्योदद्दियोनामपत्यते । अध्वर्युभिःप्रस्थितंसोम्यंमधुपोत्रात्सोमंद्रविणोदःपिबऽऋतुभिः॥ मेद्यंतुतेवह्नयोयेभिरीयसेरिषण्यन्वीळयस्वावनस्पते । आयूयांधृष्णोऽअभिगूर्यात्वंनेष्टात्सोमंद्रविणोदःपिबऽऋतुभिः ॥ अपांद्रोत्रादुतपोत्रादमत्तोतनेष्टादजुषतप्रयोहितं । तुरीयंपात्रममृक्तममर्त्यंद्रविणोदाःपिबतुद्राविणोदसः॥ अर्वाचमद्यययंनृवाहणंरथं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

युंजाथामिहवांविमोचनं। पृक्षंहवींषिमधुनाहिकंगतमथासोमंपिबतंवाजिनीवसू॥जोष्येग्नसमिधंजोष्या
हुतिंजोषिब्रह्मजन्यंजोषिसुष्टुतिं। विश्वेभिर्विश्वांऽऋतुनावसोमहऽउशन्देवांऽउशतःपाययाहविः॥ १॥

उदुष्यइत्येकादशर्चंषष्ठंसूक्तं गृत्समदःसवितात्रिष्टुप्॥

उदुष्यदेवःसवितासवायशश्वत्तमंतदपावार्ह्निरस्थात्। नूनंदेवेभ्योविहिधातिरत्नमथाभजद्वीतिहोत्रं
स्वस्तौ॥ विश्वस्यहिश्रुष्टयेदेवऽऊर्ध्वःप्रबाहवापृथुपाणिःसिसर्ति। आपश्चिदस्यव्रतऽआनिमृग्राऽअ
यंचिद्वातोरमतेपरिज्मन्॥ आशुभिश्चिद्यान्विमुचातिनूनमरीरमदतमानंचिदेतोः। अह्यर्षूणांचिन्न्य
योंऽअविष्यामनुव्रतंसवितुर्मोक्यागात्॥ पुनःसमव्यद्वितंतवयंतीमध्याकर्तोन्यधाच्छक्मधीरः॥ उत्संहाया
स्थाद्यृतूंरदद्भिररमतिःसवितादेवऽआगात्॥ नानौकांसिदुर्योविश्वमायुर्वितिष्ठतेप्रभवःशोकोऽअग्नेः।
ज्येष्ठंमातासूनवेभागमाधादन्वस्यकेतमिषितंसवित्रा॥ २॥ समावर्वर्त्तिविष्ठितोजिगीषुर्विश्वेषांकाम
श्चरतामममाभूत्। शश्वांऽअपोविकृतंहित्व्यागादनुव्रतंसवितुर्दैव्यस्य॥ त्वयाहितमप्यमप्सुभागंधन्वा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

न्वामृगयसोवितस्थुः । वनानिविभ्योनकिरस्यतानिव्रतादेवस्यसवितुर्मिनंति ॥ याद्राध्यै१वरुणोयो
निमप्यमनिशितंनिमिषिजभुराणः ॥ विश्वोमार्तांडोव्रजमापशुर्गात्स्थशोजन्मानिसविताव्यार्कः ॥
नयस्येद्रोवरुणोनमित्रोव्रतमर्यमानमिनंतिरुद्रः । नारातयस्तमिदंस्वस्तिहुवेदेवंसवितारंनमोभिः ॥
भगंधियैवाजयंतःपुरंधिंनराशंसोग्नास्पतिर्नोऽअव्याः । आयेवामस्यसंगथेरयीणांप्रियादेवस्यसवितुः
स्याम ॥ अस्मभ्यंतद्दिवोऽअद्यःपृथिव्यास्त्वयादत्तंकाम्यंराधऽआगात् । शंयत्स्तोतृभ्यऽआपयेभवात्यु
रुशंसायसवितर्जरित्रे ॥ ३ ॥

ग्रावाणेवेत्यष्टर्चंसप्तमंसूक्तं गृत्समदोश्विनौत्रिष्टुप् ॥

ग्रावाणेवतदिदर्थंजरेथेगृध्रेववृक्षंनिधिमंतमच्छ । ब्रह्माणेवविदथऽउक्थशासादूतेवहव्याजन्यापुरु
त्रा ॥ प्रातर्यावाणारथ्येववीराजेवयमावरमासचेथे । मेनेऽइवतन्वा३शुंभमानेदंपतीवक्रतुविदाजनेषु ॥
शृंगेवनःप्रथमागंतमर्वाक्शफाविवजभुराणातरोभिः । चक्रवाकेवप्रतिवस्तोरुस्रावींचायातंरथ्येवश

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋा ॥ नावेवनःपारयतंयुगेवनभ्येवनऽउपधीवंप्रधीवं। श्वानेवनोऽअरिषण्यातनूनांखृगलेवविस्रसःपात मस्मान् ॥ वातेवाजुर्यानद्येवरीतिरक्षीऽइवचक्षुषायातमर्वाक् । हस्ताविवतन्वेशंभविष्ठापादेवनो नयतंवस्योऽअच्छ ॥ ४ ॥ ओष्ठाविवमध्वास्नेवदंतास्तनाविवपिप्यतंजीवसेनः । नासेवनस्तन्वोरक्षि तारकर्णाविवसुश्रुताभूतमस्मे ॥ हस्तेवशक्तिमभिसंदुदीनःक्षामेवनःसमजतंरजांसि । इमागिरोऽअ श्विनायुष्मयंतीःक्ष्णोत्रेणेवस्वधितिंसंशिशीतं ॥ एतानिवामश्विनावर्द्धनानिब्रह्मस्तोमंगृत्समदासोऽ अक्रन् । तानिनराजुजुषाणोपयातंबृहद्वदेमविदथेसुवीराः ॥ ५ ॥

सोमापूषणेतिषळृचमष्टमंसूक्तं गृत्समदःसोमापूषणावन्त्योर्धर्चोदितिस्त्रिष्टुप् ॥

सोमापूषणाजनंनारयीणांजनंनादिवोजनंनापृथिव्याः । जातौविश्वस्यभुवनस्यगोपौदेवाऽअकृण्व न्नमृतस्यनाभिं ॥ इमौदेवौजायमानौजुषंतेमौतमांसिगूहतामजुष्टा । आभ्यामिद्रःपक्वमामास्वंतःसो मापूषभ्योंजनदुस्रियासु ॥ सोमापूषणारजसोविमानंसप्तचक्रंरथमविश्वमिन्वं । विषूवृतंमनसायुज्य

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मानंतंजिन्वथोवृषणापंचरांशिम ॥ दिव्यं१न्यःसदनंचक्रऽउच्चापृथिव्यामन्योऽअध्यंतरिक्षे । तावस्म भ्यंपुरुवारंपुरुक्षुंरायस्पोषंविष्यतांनाभिमस्मे ॥ विश्वान्यन्योभुवनाजजानविश्वमन्योऽअभिचक्षाणऽ एति । सोमापूषणाववतंधियंमेयुवाभ्यांविश्वाःपृतनाजयेम ॥ धियंपूषाजिन्वतुविश्वमिन्वोरयिंसोमोर यिपतिर्ददातु । अवतुद्यावापृथिवीतिरन्वाबृहद्वदेमविदथेसुवीराः ॥ ६ ॥

वायोइत्येकविंशत्यृचंनवमंसूक्तं गृत्समदआद्ययोर्द्वयोर्वायुस्तृतीयायाइन्द्रवायूचतुर्थ्यादिपंचानांतृचानांमित्रावरु णावश्विनाविन्द्रोविश्वेदेवाःसरस्वती अन्त्यतृचस्यद्यावापृथिवीहविर्धानोवातृतीयःपादोऽग्निर्वा गायत्रीषोड श्यादिद्व्येअनुष्टुभौअष्टादशीबृहती ॥

वायोयेतेसहस्रिणोरथास्तेभिरागहि । नियुत्वान्त्सोमपीतये ॥ नियुत्वान्वायवागह्ययंशुक्रोऽअयामिते । गंतासिसुन्वतोगृहं ॥ शुक्रस्याद्यगवाशिरऽइंद्रंवायूनियुत्वतः । आयातंपिबतंनरा ॥ अयंवांमित्रावरुणासुतःसोमऽऋतावृधा । ममेदिहश्रुतंहवं ॥ राजानावनभिद्रुहाध्रुवेसदस्युत्तमे । सहस्रस्थूणऽआसा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ते ॥ ७ ॥ तासम्राजाघृतासुतीऽआदित्यादानुनस्पती । सचेतेऽअनवह्वरं ॥ गोमदूषुनासत्याश्वावद्या
तमश्विना । वर्तीरुद्रानूपाय्यं ॥ नयत्परोनांतरऽआदधर्षद्वृषण्वसू । दुःशंसोमर्त्योरिपुः ॥ तानऽआवो
ह्वमश्विनारयिंपिशंगंसंदृशं । धिष्ण्यावरिवोविदं । इंद्रोऽअंगमहद्भयमभीषदप्चुच्यवत् । सहिस्थिरो
विचर्षणिः ॥ ८ ॥ इंद्रश्चमृळयातिनोननःपश्चादघंनशत् । भद्रंभवातिनःपुरः ॥ इंद्रऽआशाभ्यस्परिस
र्वाभ्योऽअभयंकरत् । जेताशत्रून्विचर्षणिः ॥ विश्वेदेवासऽआगतशृणुतामऽइमंहवं । एदंबर्हिर्निषीदत ॥
तीव्रोवोमधुमाँऽअयंशुनहोत्रेषुमत्सरः । एतंपीबतकाम्यं ॥ इंद्रज्येष्ठामरुद्गणादेवासःपूषरातयः । वि
श्वेममंश्रुतावह ॥ ९ ॥ अंबितमेनदीतमेदेवितमेसरस्वति । अप्रशस्ताऽइवस्मसिप्रशस्तिमंबनस्कृधि ॥
त्वेविश्वासरस्वतिश्रितायूंषिदेव्यां । शुनहोत्रेषुमत्स्वप्रजादेविदिदिड्ढिनः ॥ इमाब्रह्मसरस्वतिजुषस्ववाजि
नीवति । यातेमन्मगृत्समदाऽऋतावरिप्रियादेवेषुजुह्वति ॥ प्रेतायज्ञस्यशंभुवायुवामिदावृणीमहे । अ

293

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ग्निंचहव्यवाहनं ॥ द्यावानःपृथिवीऽइमंसिध्रमद्यादिविस्पृशं । यज्ञंदेवेषुयच्छतां ॥ आवामुपस्थमद्रुहा देवाःसीदंतुयज्ञियाः । इहाद्यसोमंपीतये ॥ १० ॥

कनिक्रददितितृचंदशमंसूक्तं गृत्समदःशकुन्तइन्द्रस्त्रिष्टुप् ॥

कनिक्रदज्जनुषंप्रब्रुवाणऽइयर्तिवाचमरितेवनावं । सुमंगलश्चशकुनेभवासिमावाकाचिदभिभाविस्व्यावदत् ॥ मावाश्येनऽउद्वधीन्मासुपर्णोमावाविद्दिषुमान्वीरोऽअस्ता । पित्र्यामनुप्रदिशंकनिक्रदत्सुमंगलोभद्रवादीवदेह ॥ अवक्रंददक्षिणतोगृहाणांसुमंगलोभद्रवादीशकुंते । मानस्तेनऽईशतमाघशंसोबृहद्वदेमविदथेसुवीराः ॥ ११ ॥

प्रदक्षिणिदितितृचमेकादशंसूक्तं गृत्समदःशकुन्तोजगती द्वितीयातिशक्वर्यष्टिर्वा ॥

प्रदक्षिणिद्भिगृणंतिकारवोवयोवदंतऽऋतुथाशकुंतयः ॥ उभेवाचौवदतिसामगाऽइवगायत्रंचत्रैष्टुभंचानुराजति ॥ उद्गातेवशकुनेसामगायसिब्रह्मपुत्रऽइवसवनेषुशंससि ॥ वृषेववाजीशिशुमतीरपीत्या ॥ ७० ॥

294

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सर्वतोनःशकुनेभद्रमावदविश्वतोनःशकुनेपुण्यमावद ॥ आवदँस्त्वंशकुनेभद्रमावदतूष्णीमासीनःसुमतिंचिकिद्धिनः ॥ यदुत्पतन्वदसिकर्करियैथाबृहद्वदेमविदथेसुवीराः ॥ १२ ॥ इतिद्वितीयेमंडलेचतुर्थोनुवाकः ॥ इतिगार्त्समदंद्वितीयंमंडलंसमाप्तं ॥

परिशिष्टं॥ भद्रंवददक्षिणतोभद्रमुत्तरतोवद ॥भद्रंपुरस्तान्नोवदभद्रंपश्चात्कपिंजल॥ भद्रंवदपुत्रैर्भद्रंवदगृहेषुच॥ भद्रमस्माकंनोवदभद्रंनोऽअभयंवद ॥ भद्रमधस्तान्नोवदभद्रमुपरिष्टान्नोवद ॥ भद्रंभद्रंनऽआवदभद्रंनःसर्वतोवद॥असपत्नःपुरस्तान्नःशिवंदक्षिणतस्कृधि॥अभयंसततंपश्चाद्भद्रमुत्तरतोगृहे॥ यौवनानिमहयसिजिग्युषामिवदुंदुभिः॥शकुंतकम्रदक्षिणंशतपत्राभिनोवद ॥ आवदँस्त्वंशकुनेभद्रमावदतूष्णीमासीनःसुमतिंचिकिद्धिनः॥ यदुत्पतन्वदसिकर्करियैथाबृहद्वदेमविदथेसुवीराः॥ इतिपरिशिष्टं॥१॥

अथवैश्वामित्रेतृतीयेमंडलेपंचानुवाकाः तत्रप्रथमेनुवाकेद्वादशसूक्तानि तत्रसोमस्यमेतित्रयोविंशत्यृचंप्रथमंसूक्तं गाथिनोविश्वामित्रोग्निस्त्रिष्टुप् ॥

२९५

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सोमस्यमात्वसंवक्ष्यग्नेवह्निंचकर्थविदथेयजध्यै । देवाँऽअच्छादीद्यद्युंजेऽअद्रिशमायेऽअग्नेतन्वैजुष
स्व ॥ प्रांचंयज्ञंचकृमवर्धतांगीःसमिद्भिरग्निंनमसादुवस्यन् । दिवःशशासुर्विदथाकवीनांगृत्सायचित्तव
सेगातुभीषुः ॥ मयोदधेमेधिरःपूतदक्षोदिवःसुबंधुर्जनुषापृथिव्याः । अविंदन्नुदर्शतमप्स्वंतर्देवासोऽअ
ग्निमपसिस्वसृणां ॥ अवर्द्धयन्सुभगंसप्तयह्वीःश्वेतंजज्ञानमरुषंमहित्वा । शिशुंनजातमभ्यारुरश्वादेवा
सोऽअग्निंजनिमन्वपुष्यन् ॥ शुक्रेभिरंगैरजऽआततन्वान्क्रतुंपुनानःकविभिःपवित्रैः । शोचिर्वसानःप
र्यायुरपांश्रियोमिमीतेबृहतीरनूनाः ॥ १३ ॥ वव्राजासीमनदतीरदब्धादिवोयह्वीरवसनाऽअनग्नाः ।
सनाऽअत्रयुवतयःसयोनीरेकंगर्भंदधिरेसप्तवाणीः ॥ स्तीर्णाऽअस्यसंहतोविश्वरूपाघृतस्ययोनौसवये
मधूनां । अस्थुरत्रधेनवःपिन्वमानामहीदुस्मस्यमातरासमीची ॥ बभ्राणःसूनोसहसोव्यद्यौदधानःशु
क्रारभसावपूंषि । श्चोतंतिधारामधुनोघृतस्यवृषायत्रवावृधेकाव्येन ॥ पितुश्चिदूधर्जनुषाविवेदव्यस्यधा
रांऽअसृजद्विधेनाः । गुहाचरंतंसखिभिःशिवेभिर्दिवोयह्वीभिर्नगुहाबभूव ॥ पितुश्चगर्भंजनितुश्चबभ्रेपू

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वीरेको ऽअधयत्पीप्यानाः । वृष्णेसपत्नीशुचयेसबंधूऽउभेऽअस्मैमनुष्येऽनिपाहि ॥ १४ ॥ उरौमहाँऽ
अनिबाधेववर्द्धापोऽअग्नियशसःसंहिपूर्वीः । ऋतस्ययोनावशयद्दमूनाजामीनामग्निरपसिस्वसॄणां ॥
अक्रोनबभ्रिःसमिथेमहीनांदिद्दक्षेयःसूनवेभाऽऋजीकः । उदुस्रियाजनितायोजजानापांगर्भोनृतमो
यह्वोऽअग्निः ॥ अपांगर्भौदर्शतमोषधीनांवनाजजानसुभगाविरूपं । देवासश्चिन्मनसासंहिजग्मुःपनिष्ठं
जातंतवसंदुवस्यन् ॥ बृहंतऽइज्जानवोभाऽऋजीकमग्निंसचंतविद्युतोनशुक्राः । गुहेववृद्धंसदसिस्वेऽअं
तरपारऽऊर्वेऽअमृतंदुहानाः ॥ ईळेचत्वायजमानोहविर्भिरीळेसखित्वंसुमतिंनिकामः । देवैरवोमिमी
हिसंजरित्रेरक्षाचनोदम्यैभिरनीकैः ॥१५॥ उपक्षेतारस्तवसुप्रणीतेग्नेविश्वानिधन्यादधानाः । सुरेतसा
श्रवसातुंजमानाऽअभिष्यामपृतनायूँरदेवान् ॥ आदेवानामभवःकेतुरग्नेमंद्रोविश्वानिकाव्यानिविद्वान् ।
प्रतिमर्तांऽअवासयोदमूनाऽअनुदेवान्त्रथिरोयासिसाधन् ॥ निदुरोणेऽअमृतोमर्त्यानांराजाससादविद
थानिसाधन् । घृतप्रतीकऽउर्वियाव्यद्यौदग्निर्विश्वानिकाव्यानिविद्वान् ॥ आनोगहिसख्येभिःशिवेभिर्म

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

हान्महीभिरूतिभिःसरण्यन् । अस्मेरयिंबहुलंसंतरुत्रंसुवाचंभागंयशसंकृधीनः ॥ एतातेऽअग्नेजनिमा सनानिप्रपूर्व्यायनूतनानिवोचं । महांतिवृष्णेसवनाकृतेमाजन्मञ्जन्मन्निहितोजातवेदाः ॥ जन्मञ्जन्मन्नि हितोजातवेदाविश्वामित्रेभिरिध्यतेऽअजस्रः । तस्यवयंसुमतौयज्ञियस्यापिभद्रेसौमनसेस्याम ॥ इमंय ज्ञंसहसावन्त्वंनोदेवत्राधेहिसुक्रतोररांणः । प्रयंसिहोतर्बृहतीरिषोनोग्नेमहिद्रविणमायजस्व ॥ इळांम ग्नेपुरुदंससंसनिंगोःशश्वत्तमंहवमानायसाध । स्यान्नःसूनुस्तनयोविजावाग्नेसातेसुमतिर्भूत्वस्मे ॥ १६ ॥

वैश्वानरायेतिपंचदशर्चंद्वितीयंसूक्तं विश्वामित्रोवैश्वानरोग्निर्जगती ॥

वैश्वानरायधिषणामृतावृधेघृतंनपूतमग्नयेजनामसि । द्विताहोतारंमनुषश्चवाघतोधियारथंनकुलिं शःसमृण्वति ॥ सरोचयज्जनुषारोदसीऽउभेसमात्रोरंभवत्पुत्रईड्यः । हव्यवाळग्निरजरश्चनोहितोदूळभो विशामतिथिर्विभावसुः ॥ ऋत्वादक्षस्यतरुषोविधर्मणिद्देवासोऽअग्निंजनयंतचित्तिभिः । रुरुचानंभानु नाज्योतिषामहामत्यंनवाजंसनिष्यन्नुपब्रुवे ॥ आमंद्रस्यसनिष्यंतोवरेण्यंवृणीमहेऽअह्रयंवाजमृग्मि

298

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यै । रातिंभृगूणामुशिजंकविक्रतुमग्निंराजंतंदिव्येनशोचिषा ॥ अग्निंसुम्नायदधिरेपुरोजनावाजश्रवस
मिहवृक्तबर्हिषः । यतस्रुचःसुरुचंविश्वदेव्यंरुद्रंयज्ञानांसाधदिष्टिमपसां ॥ १७ ॥ पावकशोचेतवहिक्ष
यंपरिहोतर्यज्ञेषुवृक्तबर्हिषोनरः । अग्नेदुवंऽइच्छमानासऽआप्यमुपासतेद्रविणंधेहितेभ्यः ॥ आरोदसी
ऽअपृणदास्वर्महज्जातंयदेनमपसोऽअधारयन् ॥ सोऽअध्वरायपरिणीयतेकविरत्योनवाजसातयेचनो
हितः ॥ नमस्यतहव्यदातिंस्वध्वरंदुवस्यतदम्यैजातवेदसं । रथीर्ऋतस्यबृहतोविचर्षणिरग्निर्देवानां
मभवत्पुरोहितः ॥ तिस्रोयह्वस्यसमिधःपरिज्मनोग्नेरपुनन्नुशिजोऽअमृत्यवः ॥ तासामेकामदधुर्मर्त्ये
भुजमुलोकमुह्वेऽउपजामिमीयतुः ॥ विशांकविंविश्पतिंमानुषीरिषःसंसींमकृण्वन्त्स्वधितिंनतेजसे ।
सऽउद्वतोनिवतोयातिवेविषत्सगर्भमेषुभुवनेषुदीधरत् ॥ १८ ॥ सजिन्वतेजठरेषुप्रजज्ञिवान्वृषाचित्रे
षुनानदन्नसिंहः । वैश्वानरःपृथुपाजाऽअमर्त्योवसुरत्लादयमानोविदाशुषे ॥ वैश्वानरःप्रत्नथानाकृ
मारुहद्दिवस्पृष्ठंभंदमानःसुमन्मभिः । सपूर्वेवज्जनयज्जंतवेधनंसमानमज्मंपर्येतिजागृविः ॥ ऋतावानं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यज्ञियंविप्रमुक्थ्यं१मायंदधेमातरिश्वादिविक्षयं । तंचित्रयामंहारिंकेशमीमहेसुदीतिमग्निंसुवितायनव्यसे ॥ शुचिनयामन्निषिरंस्वर्दृशंकेतुंदिवोरोचनस्थामुषर्बुधं । अग्निमूर्द्धानंदिवोऽअप्रतिष्कुतंतमीमहेन मंसावाजिनंबृहत् ॥ मंद्रंहोतारंशुचिमद्वयाविनंदमूनसमुक्थ्यंविश्वचर्षणिं । रथंनचित्रंवपुषायदर्शतं मनुर्हितंसदमिद्रायईमहे ॥ १९ ॥

अ० २ अ० ८

वैश्वानरायेत्येकादशर्चंतृतीयंसूक्तं विश्वामित्रोवैश्वानरोग्निर्जगती ॥

वैश्वानरायपृथुपाजसेविपोरत्नाविधंतधरुणेषुगातवे । अग्निर्हिदेवाँऽअमृतोदुवस्त्यथाधर्माणिसनता नदूदुषत् ॥ अंतर्दूतोरोदसीदस्मईयतेहोतानिषत्तोमनुषःपुरोहितः । क्षयंबृहंतंपरिभूषतिद्युभिर्देवेभिरग्निरिषितोधियावसुः । केतुंयज्ञानांविदथस्यसाधनंविप्रासोऽअग्निंमहयंतचित्तिभिः । अपांसियस्मिन्नधिसंदधुर्गिरस्तस्मिन्त्सुम्नानियजमानऽआचके ॥ पितायज्ञानामसुरोविपश्चितांविमानमग्निर्वयुनंच वाघतां । आविवेशरोदसीभूरिवर्पसापुरुप्रियोभंदतेधामभिःकविः ॥ चंद्रमग्निंचंद्ररथंहरिव्रतंवैश्वानरम

॥ ७३ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

प्सुषदंस्वर्विदं । विगाहंतूर्णिंतविषीभिरावृतंभूर्णिंदेवासऽइहसुश्रियंदधुः ॥२०॥ अग्निर्देवेभिर्मनुषश्चजंतुभिस्तन्वानोयज्ञंपुरुपेशसंधिया । रथीरंतरीयतेसाधदिष्टिभिर्जीरोदमूनाऽअभिशस्तिचातनः ॥ अग्नेजरस्वस्वपत्यऽआयुन्यूर्जापिन्वस्वसमिषोदिदीहिनः । वयाँसिजिन्वबृहतश्चजागृवऽउशिग्देवानामसिसुक्रतुर्विपां ॥ विश्पतिंयह्वमतिंथिंनरःसदायंतारंधीनामुशिजंचवाघतां । अध्वराणांचेतनंजातवेदसंप्रशंसंतिनमंसाजूतिभिर्वृधे ॥ विभावादेवःसुरणःपरिक्षितीरग्निर्बभूवशवसासुमद्रथः । तस्यव्रतानिभूरिपोषिणोवयमुपभूषेमदमऽआसुवृक्तिभिः ॥ वैश्वानरतवधामान्याचकेयेभिःस्वर्विदभवोविचक्षण । जातऽआपृणोभुवनानिरोदसीऽअग्नेताविश्वापरिभूरसित्मना ॥ वैश्वानरस्यदंसनाभ्योबृहदरिणादेकःस्वपस्ययाकविः । उभापितरामहयन्नजायताग्निर्द्यावापृथिवीभूरिरेतसा ॥ २१ ॥

समित्समिदित्येकादशर्चंचतुर्थंसूक्तं विश्वामित्रआग्नीदेवतास्त्वनाराशंसास्त्रिष्टुप् ॥

समित्समित्सुमनाबोध्यस्मेशुचाशुचासुमतिंरासिवस्वः । आदेवदेवान्यजथायवक्षिसखासखीन्त्सुम

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋ०सं० ॥ ७४ ॥

नायक्ष्यग्ने ॥ यंदेवासस्त्रिरहन्नायजंतेदिवेदिवेवरुणोमित्रोऽअग्निः । सेमंयज्ञंमधुमंतंकृधीनस्तनूनपाद्वृ
तयोनिंविधंतं ॥ प्रदीधितिर्विश्ववारांजिगातिहोतारमिळःप्रथमंयजध्यै । अच्छानमोभिर्वृषभंवंदध्यै
सदेवान्यक्षदिषितोयजीयान् ॥ ऊर्ध्वोवांगातुरध्वरेऽअंकार्यूर्ध्वाशोचींषिप्रस्थितारजांसि । दिवोवाना
भान्यंसादिहोतांस्तृणीमहिद्देवव्यचाविबर्हिः ॥ सप्तहोत्राणिमनसावृणानाऽइन्वंतोविश्वंप्रतियन्नृतेन ।
नृपेशंसोविदथेषुप्रजाताऽअभीमंयज्ञंविचरंतपूर्वीः ॥ २२ ॥ आभंदमानेऽउषसाऽउपाकेऽउतस्मये
तेतन्वाविरूपे । यथानोमित्रोवरुणोजुजोषदिंद्रोमरुत्वाँऽउतवामहोभिः ॥ दैव्याहोतारांप्रथमान्यृं
जेसप्तपृक्षासःस्वधयामदंति । ऋतंशंसंतऽऋतमित्तऽआहुरनुव्रतंव्रतपादीध्यानाः ॥ आभारतीभारती
भिःसजोषाऽइळादेवैर्मनुष्येभिरग्निः । सरस्वतीसारस्वतेभिरर्वाक्तिस्रोदेवीर्बर्हिरेदंसदंतु ॥ तन्नस्तु
रीपमधपोषयित्नुदेवत्वष्टर्विररांणःस्यस्व । यतोवीरःकर्मण्यःसुदक्षोयुक्तग्रावाजायतेदेवकामः ॥ वनस्प
तेनस्सूजोपदेवानग्निर्हविःशमितासूदयाति । सेदुहोतासत्यतरोयजातियथादेवानाजनिमानिवेद ॥ आ

अ० २ अ० ८ ॥ ७४ ॥

302

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यांह्यग्नेसमिधानोऽअर्वाङिंद्रेणदेवैःसरथंतुरेभिः । बर्हिर्नऽआस्तामदितिःसुपुत्रास्वाहादेवाऽअमृता मादयंतां ॥ २३ ॥

प्रत्यग्निरित्येकादशर्चैपंचमंसूक्तं विश्वामित्रोग्निर्लिंगोक्तादेवताश्चत्रिष्टुप् ॥

प्रत्यग्निरुषसश्चेकितानोबोधिविप्रःपदवीःकवीनां । पृथुपाजादेवयद्भिःसमिद्धोपद्वारातमसोवह्निरावः ॥ प्रेद्वग्निर्वावृधेस्तोमेभिर्गीर्भिःस्तोतृणांनमस्यऽउक्थैः । पूर्वीऋतस्यसंदृशश्चकानःसंदूतोऽअद्यौदुषसोविरोके ॥ अधाह्यग्निर्मानुषीषुविक्ष्वा१पांगर्भोमित्रऽऋतेनसाधन् । आहर्यतोयजतःसान्वस्थादभूदु विप्रोहव्योमतीनां ॥ मित्रोऽअग्निर्भवतियत्समिद्धोमित्रोहोतावरुणोजातवेदाः । मित्रोऽअध्वर्युरिषिरोदमूनामित्रःसिंधूनामुतपर्वतानां ॥ पातिप्रियंरिपोऽअग्रेपदंवेःपातियह्वश्चरणंसूर्यस्य । पातिनाभासप्तशीर्षाणमग्निःपातिदेवानामुपमादमृष्वः ॥ २४ ॥ ऋभुश्चक्रऽईड्यंचारुनामविश्वानिदेवोवयुनानिविद्वान् । ससस्यचर्मघृतवत्पदंवेस्तदिद्गन्धर्वोरक्षत्यप्रयुच्छन् ॥ आयोनिमग्निर्घृतवतमस्यात्पृथुप्रगाणमुशंतमुशा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नः । दीद्यान्नःशुचिर्ऋष्वःपावकःपुनःपुनर्मातरानव्यसीकः ॥ सद्योजातऽओषधीभिर्ववक्षेयदीवर्द्धंतिप्र स्वोघृतेन । आपऽइवप्रवतागुंभमानाऽउरुष्यदग्निःपित्रोरुपस्थे॥ उदुष्टुतःसमिधायह्वोऽअद्यौद्वर्ष्मन्दिवो ऽअधिनाभापृथिव्याः । मित्रोऽअग्निरीड्योमातरिश्वादूतोवक्षद्यजथायदेवान् ॥ उदस्तंभीत्समिधाना कमूष्वोऽइग्निर्भवन्नुत्तमोरोचनानाँ । यदीभृगुभ्यःपरिमातरिश्वागुहासंतंहव्यवाहंसमीधे ॥ इळामग्नेपु रुदंससनिंगोःशश्वत्तमंहवमानायसाध । स्यान्नःसूनुस्तनयोविजावाग्नेसातेसुमतिर्भूत्वस्मे ॥ २५ ॥

प्रकारवइत्येकादशर्चैषष्ठंसूक्तं विश्वामित्रोऽग्निर्लिंगोक्तादेवताश्चत्रिष्टुप्

प्रकारवोमननावच्यमानादेवद्रीचींनयतदेवयंतः । दक्षिणावाड्वाजिनीप्राच्येतिहविर्भरंत्यग्नयेघृताचीं॥ आरोदसीऽअपृणाजायमानऽउतप्रारिक्थाऽअधनुप्रयज्यो । दिवश्चिदग्नेमहिनापृथिव्यावच्यंतांतेवह्नयः सप्तजिह्वाः ॥ द्यौश्चत्वापृथिवीयज्ञियासोनिहोतारंसादयंतेदमाय । यदीविशोमानुषीर्देवयंतीःप्रयस्वती रीळतेशुक्रमर्चिः॥ महान्त्सधस्थेध्रुवऽआनिषत्तोन्तर्द्यावामाहिनेहर्यमाणः । आस्क्रेसपत्नीऽअजरेऽअमृ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

क्तेसबर्दुघेऽउरुगायस्यधेनू॥ व्रतातेऽअग्नेमहतोमहानितवक्त्वारोदसीऽआततंथ । त्वंदूतोअभवोजायमानस्त्वंनेतावृषभचर्षणीनां ॥२६॥ ऋतस्यवाकेशिनायोग्याभिर्घृतस्नुवारोहिताधुरिधिष्व । अथावह देवान्देवविश्वान्त्स्वध्वराकृणुहिजातवेदः ॥ दिवश्चिदातेरुचयंतरोकाऽउषोविभातीरनुभासिपूर्वीः । अपोयदग्नऽउशधग्वनेषुहोतुर्मंद्रस्यपनयंतदेवाः॥ उरौवायेऽअंतरिक्षेमदंतिदिवोवायेरोचनेसंतिदेवाः।ऊर्मावायेसुहवासोयजत्राऽआयेमिरेरथ्योऽअग्नेऽअश्वाः॥ऐभिरग्नेसरथंयाह्यर्वाङ्नानारथंवाविभवोह्यश्वाः। पत्नीवतस्त्रिंशतंत्रीश्चदेवाननुष्वधमावहमादयस्व॥ सहोतायस्यरोदसीचिदुर्वीयज्ञंयज्ञमभिवृधेगृणीतः। प्राचींऽअध्वरेवतस्थतुःसुमेकेऽऋतावरीऽऋतजातस्यसत्ये ॥ इळामग्नेपुरुदंससंसनिंगोःशश्वत्तमंहवमानायसाध। स्यान्नःसूनुस्तनयोविजावाग्नेसातेसुमतिर्भूत्वस्मे॥२७॥इतिद्वितीयाष्टकेऽष्टमोध्यायः ॥ ८ ॥

305

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

॥ इति द्वितीयोष्टकः समाप्तः ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

॥ अथ तृतीयाष्टकप्रारंभः ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

प्रयेऽञ्जन्तियूपस्तुतिः षष्ठचाद्याभिर्बर्हवोन्त्या त्रश्चन्यष्टमीवैश्वदेवीवा तृतीयासप्तम्यावनुष्टुभौ सखायोनवबार्हतंत्रिष्टुब न्तंत्वामग्नऔष्णिहमग्निर्होतागायत्रं त्विन्द्राग्नीऐन्द्राग्नं प्रवःसप्तऋषभस्त्वानुष्टुभमाहोताविपाजसा कात्योत्कीलस्त्वय मग्निःषट्प्रागाथं समिध्यमानःपञ्चकतोवैश्वामित्रस्तु भवानोग्निंहोतारं गाथीहाग्निमुषसमाद्यान्त्ये वैश्वदेव्याविमंन उपाद्ये अनुष्टुभौविराड्रूपा सतोबृहती चान्त्यायंसउपान्त्यानुष्टुप्पुरीष्येभ्योग्निभ्यो निर्मथितोदेवश्रवादेववातश्च भारतौ तृतीयासतोबृहत्यग्नेसहस्व गायत्रमाद्यानुष्टुबग्नेदिवो वैराजमुपांत्याग्नेन्द्री वैश्वानरंनव तृचौवैश्वानरीयमारुतौजा गतौ द्वृचआत्मस्तुतिर्वा पूर्वात्मगीतान्त्योपाध्यायस्तुतिः प्रवःपञ्चोनागायत्रं त्वृतव्यावाद्याग्नेजुषस्वषट्तृतीयाद्युष्णिक् त्रिष्टुप् जगत्यौस्तीदंषोळशाद्या चतुर्थीदशमीद्वादश्योनुष्टुभः षष्ठचेकादश्युपान्त्येचजगत्यः पञ्चम्यृत्विग्भ्योवा ॥ १ ॥

प्रयआरुरित्येकादशर्चंसप्तमंसूक्तं विश्वामित्रोग्निस्त्रिष्टुप् ॥

श्रीगणेशायनमः॥हरिःओम्॥ प्रयऽआरुःशितिपृष्ठस्यधासेरामातरांविविशुःसप्तवाणीः। परिक्षितां पितरासंचरेतेप्रसर्स्रातेदीर्घमायुःप्रयक्षे॥ दिवक्षसोधेनवोवृष्णोऽअश्वादेवीरातस्थौमधुमद्वहंतीः। ऋत स्यत्वासदसिक्षेमयंतंपर्येकांचरतिवर्तनिंगौः॥ आसींमरोहन्सुयमाभवंतीःपतिंश्चिकित्वान्त्रयिविद्रयीणां। ॥ १ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

प्रनीलपृष्ठोऽअतसस्यधासेस्ताऽअंवासयत्पुरुधप्रतीकः ॥ महित्वाष्ट्रमूर्जयंतीरजुर्यस्तभूयमानंवहतोवहंति। व्यंगेभिर्दिद्युतानःसधस्थ्ऽएकोमिवरोदसीऽआविवेश ॥ जानंतिवृष्णोऽअरुषस्यशेवमुतब्रध्नस्यशासनेरणंति। द्विवोरुचःसुरुचोरोचमानाऽइळायेषांगण्यामाहिनागीः ॥१॥ उतोपितृभ्यांप्रविदानुघोषंमहोमहद्भ्यामनयंतशूषं। उक्षाहयत्रपरिधानमस्कोरनुस्वधामजरन्तुर्ववक्ष। अध्वर्युभिःपंचभिसप्तविप्राःप्रियंरक्षंतेनिहितंपदंवेः। प्रांचोमदंत्युक्षणोऽअजुर्यादेवादेवानामनुहिव्रतागुः ॥ दैव्याहोतारोप्रथमान्यृजे सप्तपृक्षासःस्वधयामदंति। ऋतंशंसंतऽऋतमित्तऽआहुरनुव्रतंव्रतपादीध्यानाः ॥ वृषायंतेमहेऽअत्यायपूर्वीर्वृष्णेचित्रायरश्मयःसुयामाः। देवंहोतमंद्रतरश्चिकित्वान्महोदेवान्त्रोदसीऽएहवक्षि ॥ पृक्षप्रयजोद्रविणःसुवाचःसुकेतवऽउषसोरेवदूषुः। उतोचिदग्नेमहिनापृथिव्याःकृतंचिदेनःसंमहेदशस्य ॥ इळामग्नेपुरुदंससंनिंगोःशश्वत्तमंहवमानायसाध। स्यान्नःसूनुस्तनयोविजावाग्नेसातेसुमतिर्भूत्वस्मे ॥ २ ॥

अंजंतीत्येकादशर्चमष्टमंसूक्तं विश्वामित्रोयूपस्तुतिः षष्ठचाद्याभिश्चबहवोयूपाअंत्यात्रश्चन्यष्टमीवैश्वदेवीवा त्रिष्टुप्तृतीयासप्तम्यावनुष्टुभौ ॥

309

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋ०सं० ॥ २ ॥ अं॒जं॒ति॒त्वाम॑ध्व॒रेदे॒व॒यं॒तोव॑नस्पतेमधु॒ना॒दैव्ये॑न । यदू॒र्ध्वस्ति॒ष्ठा॒द्र॒वि॒णे॒हध॑त्ता॒द्यद्वा॒क्षयो॑मा॒नु॒र॒स्या॒ऽउ॒प स्थे ॥ समि॑द्व॒स्य॒श्र॒य॑माणःपु॒र॒स्ता॒द्ब्र॒ह्म॒वन्वा॒नोऽअ॒ज॒रꣳसु॒वी॒रं । आरेऽअ॒स्म॒दम॑तिं॒बा॒ध॒मा॒न॒ऽउ॒च्छ्र॒य॒स्व॒म॒ह॒ ते॒सौ॒भ॒गा॒य ॥ उ॒च्छ्र॒य॒स्व॒व॒न॒स्प॒ते॒व॒र्ष्म॒न्पृ॒थि॒व्याऽअधि । सु॒मि॒ती॒मी॒य॒मा॒नो॒व॒चौ॑धा॒य॒ज्ञ॒वा॒ह॒से ॥ यु॒वा॒सु॒वा सा॒:परि॑वीत॒ऽआगा॒त्सऽउ॒श्रेया॑न्भवति॒जा॒य॒मा॒नः । तं॒धी॒रा॒सः॒क॒व॒यऽउ॒न्न॒य॒न्ति॒स्वा॒ध्यो३॒मन॑सादे॒व॒य॒न्तः॥ जा॒तोजा॑यतेसु॒दि॒न॒त्वेऽअह्नाँ॒समर्य॒ऽआवि॒द्य॒वर्ध॑मानः । पु॒नं॒ति॒धी॒रा॒ऽअ॒प॒सो॒मनी॒षादे॒व॒याविप्र॒ऽउदि॑य र्ति॒वाच॑ं ॥ ३ ॥ या॒न्वो॒न॒रो॒दे॒व॒य॒तो॒नि॒मि॒म्यु॒र्व॒न॒स्प॒ते॒स्व॒धि॒ति॒र्वा॒त॒त॒क्ष । ते॒दे॒वा॒स॒ऽस्व॒र॒व॒स्त॒स्थि॒वां॒स॒:प्र॒जा व॑दृ॒स्मे॒दि॑धिषंतु॒र॒त्नं ॥ येवृ॒क्णा॒सो॒ऽअधि॑क्षमि॒नि॒मि॒ता॒सो॒य॒त॒स्रुचः । ते॒नो॒व्यं॒तु॒वा॒र्यं॒दे॒व॒त्रा॒क्षे॒त्र॒साध॑सः ॥ आदि॒त्यारु॒द्रावस॑वः॒सु॒नी॒था॒द्या॒वा॒क्षा॒मा॒पृ॒थि॒वी॒ऽअं॒त॒रि॒क्षं । स॒जो॒ष॒सो॒य॒ज्ञ॒म॒व॒तु॒दे॒वाऽऊ॒र्ध्वंकृ॑ण्वंत्वध्व॒र स्य॒के॒तुं ॥ हꣳसा॒ऽइ॑व॒श्रे॒णि॒शो॒य॒मा॒ना॒:शु॒क्रा॒व॒सा॒ना॒ऽस्व॒र॒वो॒न॒ऽआ॒गुः । उ॒न्नी॒य॒मा॒ना॒:क॒वि॒भि॒:पु॒र॒स्ता॒ दे॒वादे॒वा॒ना॒मपि॑यंतिपा॒थः ॥ शृ॒गा॒णी॒वेच्छृ॑ंगि॒णा॒सं॒द॒दृ॒श्रे॒च॒षा॒ल॒वं॒त॒:स्व॒र॒व॒:पृ॒थि॒व्यां । वा॒घ॒द्भि॒र्वा॒वि॒ह्र॒ अ० ३ अ० १ ॥ २ ॥

3|0

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वेश्रोषमाणाऽअस्माँऽअवंतुपृतनाज्येषु ॥ वनस्पतेशतवल्शोविरोहसहस्रवल्शाविवयंरुहेम । यंत्वामयं स्वाधितिस्तेजमानःप्रणिनायमहतेसौभगाय ॥ ४ ॥

सखायइतिनवर्चंनवमंसूक्तं विश्वामित्रोग्निर्बृहत्यंत्यात्रिष्टुप् ॥

सखायस्त्वाववृमहेदेवंमर्तासऽऊतये । अपांनपातंसुभगंसुदीदितिंसुप्रतूर्तिमनेहसं ॥ कायमानोवनात्वंयन्मातृरजगन्नपः । ननत्तैऽअग्नेप्रमृषेनिवर्तनंयद्दूरेसन्निहाभवः ॥ अतितृष्टंवक्षिथायैवसुमनाऽअसि । प्रप्रान्येयंतिपर्यन्यऽआसतेयेषांसख्येऽअसिश्रितः ॥ ईयिवांसमतिस्रिधःशश्वतीरतिसश्चतः । अन्वीमविंदन्निचिरासोऽअद्रुहोप्सुसिंहमिवश्रितं ॥ ससृवांसमिवत्मनाग्निमित्थातिरोहितं । ऐनंनय न्मातरिश्वापरावतोदेवेभ्योमथितंपरि ॥ ५ ॥ तंत्वामर्तासोऽअगृभ्णतदेवेभ्योहव्यवाहन । विश्वान्यद्यज्ञाँऽअभिपासिमानुषतवक्रत्वायविष्टय ॥ तद्भद्रंतवदंसनापाकायचिच्छदयति । त्वांयदग्नेपशवःसमासतेसमिद्धमपिशर्वरे॥ आजुहोतास्वध्वरंशीरंपावकशोचिषं। आशुंदूतमजिरंप्रत्नमीड्यंश्रुष्टीदेवंसपर्यत ॥

311

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

त्रीणिशतात्रीसहस्राण्यग्निंत्रिंशच्चदेवानवचासपर्यन् । औक्षन्घृतैरस्तृणन्बर्हिरस्माऽआदिद्वोतारंन्यसादयंत ॥ ६ ॥

त्वामग्इतिनवर्चैदशमंसूक्तं विश्वामित्रोग्निरुष्णिक् ॥

त्वामग्नेमनीषिणःसम्राजंचर्षणीनां । देवंमर्तासऽइंधतेसमध्वरे ॥ त्वांयज्ञेष्वृत्विजमग्नेहातारमीळते । गोपाऽऋतस्यदीदिहिस्वेदमे ॥ सघायस्तेददाशतिसमिधाजातवेदसे । सोऽअग्नेधत्तेसुवीर्यंसपुष्यति ॥ सकेतुरध्वराणामग्निर्देवेभिरागमत् । अंजानःसप्तहोतृभिर्हविष्मते ॥ प्रहोत्रेपूर्व्यंवचोग्नयेभरताबृहत् । विपांज्योतींषिबिभ्रतेनवेधसे ॥ ७ ॥ अग्निंवर्द्धन्तुनोगिरोयतोजायतऽउक्थ्यः । महेवाजायद्रविणायदर्शतः ॥ अग्नेयजिष्ठोऽअध्वरेदेवान्देवयतेयज । होतामंद्रोविराजस्यतिस्त्रिधः ॥ सनेःपावकदीदिहिद्युमदस्मेसुवीर्यं । भवास्तोतृभ्योऽअंतमःस्वस्तयें ॥ तंत्वाविप्राविपन्यवोजागृवांसःसमिंधते । हव्यवाहममर्त्यंसहोवृधं ॥ ८ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अग्निर्होतेतिनवर्चमेकादशंसूक्तं विश्वामित्रोऽग्निर्गायत्री ॥

अग्निर्होतापुरोहितोध्वरस्यविचर्षणिः । सवेदयज्ञमानुषऽक् ॥ सहन्यवाळमर्त्यऽउशिग्दूतश्चनोहि
तः । अग्निर्धियासमृण्वति ॥ अग्निर्धियासचेततिकेतुर्यज्ञस्यपूर्व्यः । अर्थंह्यस्यतरणिं ॥ अग्निंसूनुंसनश्रु
तंसहसोजातवेदसं ॥ वह्निंदेवाऽअकृण्वत ॥ अदाभ्यःपुरऽएताविशामग्निर्मानुषीणां । तूर्णीरथसद्मान
वः ॥ ९ ॥ साह्वान्विश्वाऽअभियुजःक्रतुर्देवानाममृक्तः । अग्निस्तुविश्रवस्तमः ॥ अभिप्रयांसिवाहसा
दाश्वाँऽअश्नोतिमर्त्यः । क्षयंपावकशोचिषः ॥ परिविश्वानिसुधिताग्नेरश्यामन्मभिः । विप्रासोजात
वेदसः ॥ अग्नेविश्वानिवार्यावाजेषुसनिषामहे । त्वेदेवासऽएरिरे ॥ १० ॥

इंद्राग्नीइतिनवर्चंद्वादशंसूक्तं विश्वामित्रइंद्राग्नीगायत्री ॥

इंद्राग्नीऽआगतंसुतंगीर्भिर्नभोवरेण्यं । अस्यपातंधियेषिता ॥ इंद्राग्नीजरितुःसचायज्ञोजिगातिचेत
नः । अयापातमिमंसुतं ॥ इंद्रमग्निंकविच्छदायज्ञस्यजूत्यावृणे । तासोमस्येहतृंपतां ॥ तोशावृत्रहणा

313

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

हुवेसजित्वानापराजिता । इद्राग्नीवाजसातमा ॥ प्रवामर्चत्युक्थिनोनीथाविदोजरितारः । इंद्राग्नीऽ
इषऽआवृणे ॥ ११ ॥ इंद्राग्नीनवतिंपुरोदासपत्नीरधूनुतं । साकमेकेनकर्मणा ॥ इंद्राग्नीऽअपसस्यर्यु
पप्रयंतिधीतयः । ऋतस्यपथ्याऽअनु ॥ इंद्राग्नीतविषाणिवासधस्थानिप्रयांसिच । युवोरप्नूर्यैहितं ॥ इं
द्राग्नीरोचनादिवःपरिवाजेषुभूषथः । तद्वांचेतिप्रवीर्यं ॥ १२ ॥ इतितृतीयेमंडलेप्रथमोनुवाकः ॥

द्वितीयेनुवाकेसप्तदशसूक्तानि तत्रप्रवोदेवायेतिसप्तर्चंप्रथमंसूक्तंवैश्वामित्रऋषभोग्निरनुष्टुप् ॥

प्रवोदेवायाग्नयेबर्हिष्ठमर्चास्मै । गमद्देवेभिरासनोयजिष्ठोबर्हिरासदत् ॥ ऋतावायस्यरोदसीदक्षंस
चैतऽऊतयः । हविष्मंतस्तमीळतेतंसनिष्यंतोवसे ॥ सयंताविप्रऽएषांसयज्ञानामथाहिषः । अग्निंतंवो
दुवस्यतदातायोवनिताम्घं । सनःशर्मणिवीतयेग्नियेच्छतुशंतमा । यतोनःप्रुष्णवद्वसुदिविक्षितिभ्योऽ
अप्स्वा ॥ दीदिवांसमपूर्व्यंवस्वीभिरस्यधीतिभिः । ऋकाणोऽअग्निमिंधतेहोतारंविश्पतिंविशां । उत

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नोब्रह्मन्नविषऽउक्थेषुदेवहूतमः । शंनःशोचामरुद्भ्योग्नेसहस्रसातमः ॥ नूनोरास्वसहस्रवत्तोकवन्तपुष्टिमद्वसु । द्युमदग्नेसुवीर्यंवर्षिष्ठमनुपक्षितं ॥ १३ ॥

आहोतेतिसप्तचैद्वितीयंसूक्तं ऋषभोग्निस्त्रिष्टुप् ॥

आहोतामंद्रोविदथान्यस्थात्सत्योयज्वाकवितमःसवेधाः । विद्युद्रथःसहसस्पुत्रोऽअग्निःशोचिष्केशःपृथिव्यांपाजोऽअश्रेत् ॥ अयामितेनमऽउक्तिंजुषस्वऽऋतावस्तुभ्यंचेततेसहस्वः । विद्वाँऽआवक्षिविदुषोनिषत्सिमध्यऽआबर्हिरूतयेयजत्र ॥ द्रवतांतऽउषसोवाजयंतीऽअग्नेवातस्यपथ्याभिरच्छ । यत्सींमंजंतिपूर्व्यंहविर्भिरावंधुरेवतस्थतुर्दुरोणे ॥ मित्रश्चतुभ्यंवरुणःसहस्वोग्नेविश्वेमरुतःसुम्नमर्चन् । यच्छोचिषामहसस्पुत्रतिष्ठाऽअभिक्षितीःप्रथयन्त्सूर्योनॄन् ॥ वयंतेऽअद्यररिमाहिकामंमुतानहस्तानमसोपसद्य । यजिष्ठेनमनसायक्षिदेवानस्रेधतामन्मनाविप्रोऽअग्ने ॥ त्वद्विपुत्रसहसोविपूर्वीर्दैवस्यंयन्त्यूतयोवि

315

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

विवाजाः । त्वंदेहिसहस्रिणंरयिंनोद्रोघेणवचंसासत्यमंग्ने ॥ नुभ्यंदक्षकविक्रतोयानीमादेवमर्तांसो ऽअध्वरेऽअकर्म । त्वंविश्वंस्यसुरथंस्यबोधिसर्वंतदंग्नेऽअमृतस्वदेह ॥ १४ ॥

विपाजसेतिसप्तर्चंतृतीयंसूक्तं कतकोत्कीलोग्निस्त्रिष्टुप् ॥

विपाजंसापृथुनाशोशुंचानोबाधंस्वद्विषोरक्षसोऽअमींवाः । सुशर्मंणोबृहतःशर्मंणिस्यामग्नेरहंसुहवंस्यप्रणींतौ ॥ त्वंनोऽअस्याऽउषसोव्युंष्टौत्वंसूरऽउदितेबोधिगोपाः । जन्मेवनित्यंतनयंजुषस्वस्तोमंमेऽअग्नेतन्वांसुजात ॥ त्वंनृचक्षांवृषभानुंपूर्वीःकृष्णास्त्वंग्नेऽअरुषोविभांहि । वसोनेषंचपर्षिचात्यंहंःकृधीनोरायऽउशिजोयविष्ठ ॥ अषाळ्होऽअग्नेवृषभोदिदीहिपुरोविश्वाःसौभगासंजिगीवान् ॥ यज्ञस्यनेताप्रथमस्यपायोर्जातवेदोबृहतःसुप्रणीते ॥ अच्छिद्राशर्मंजरितःपुरूणिदेवाँऽअच्छादीद्यानःसुमेधाः ॥ रथोनसप्तिरभिवक्षिवाजमग्नेवंरोदसीनःसुमेकें ॥ प्रपींपयवृषभजिन्ववाजानग्नेवंरोदसीनःसुदोघें । दे

316

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वेभिर्देवसुरुचारुचानोमानोमर्तस्यदुर्मतिःपरिष्ठात् ॥ इळामग्नेपुरुदंससंसनिंगोःशश्वत्तमंहवमानायसाध । स्यान्नःसूनुस्तनयोविजावाग्नेसातेसुमतिर्भूत्वस्मे ॥ १५ ॥

अयमग्निरितिषळृचंचतुर्थंसूक्तं उत्कीलोग्निः प्रगाथाः ॥

अयमग्निःसुवीर्यस्येशेमहःसौभगस्य । रायऽईशेस्वपत्यस्यगोमतऽईशेवृत्रहथानां ॥ इमंनरोमरुतःसश्चतावृधंयस्मिन्रायःशेवृधासः । अभियेसंतिपृतनासुदूढ्योविश्वाहाशत्रुमादभुः ॥ सत्वंनोरायःशिशीहिमीढ्वोऽअग्नेसुवीर्यस्य । तुविद्युम्नवर्षिष्ठस्यप्रजावतोनमीवस्यशुष्मिणः ॥ चक्रियोविश्वाभुवनाभिसासहिश्चक्रिर्देवेष्वादुवः । आदेवेषुयतंतऽआसुवीर्यऽआशंसऽउतनृणां ॥ मानोऽअग्नेमंतयेमावीरतायैरीरधः । मागोतायैसहसस्पुत्रमानिदेपद्वेषांस्याकृधि ॥ शग्धिवाजस्यसुभगप्रजावतोग्नेबृहतोऽअध्वरे । संरायाभूयसासृजमयोभुनातुविद्युम्नयशस्वता ॥ १६ ॥

317

समिध्यमानइतिपंचर्चंपंचमंसूक्तं वैश्वामित्रःकतोग्निस्त्रिष्टुप् ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

समिध्यमानःप्रथमानुधर्मासमक्तुभिरज्यतेविश्ववारः । शोचिष्केशोघृतनिर्णिकपावकःसुयज्ञोऽअग्निर्यजथायदेवान् ॥ यथायजोहोत्रमग्नेपृथिव्यायथादिवोजातवेदश्चिकित्वान् । एवानेनहविषायक्षिदेवान्मनुष्वद्यज्ञंप्रतिरेममद्य ॥ त्रीण्यायूंषितवंजातवेदस्तिस्रऽआजानीरुषसस्तेऽअग्ने । ताभिर्देवानामवोयक्षिविद्वानथाभवयजमानायशंयोः ॥ अग्निंसुदीतिंसुहशंगृणंतोनमस्यामस्त्वेड्यंजातवेदः । त्वांदूतमरतिंहव्यवाहंदेवाऽअकृण्वन्नमृतस्यनाभिं ॥ यस्त्वद्धोतापूर्वोऽअग्नेयजीयान्द्विताचसत्तास्वधयाचशंभुः । तस्यानुधर्मप्रयजाचिकित्वोथानोधाऽअध्वरंदेववीतौ ॥ १७ ॥

भवानइतिपंचर्चैषष्ठंसूक्तं कतोग्निस्त्रिष्टुप् ॥

भवानोऽअग्नेसुमनाऽउपेतौसखेवसख्येपितरेवसाधुः । पुरुद्रुहोहिक्षितयोजनानांप्रतिप्रतीचीर्दहतादरातीः ॥ तपोष्वग्नेऽअंतरांऽअमित्रान्तपाशंसमरुषःपरस्य । तपोवसोचिकितानोऽअचित्तान्विते तिष्ठंतामजरांऽअयासः ॥ इध्मेनाग्नऽइच्छमानोघृतेनजुहोमिहव्यंतरसेबलाय । यावदीशेब्रह्मणावंद ॥ ६ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मानऽड्मांधियंशतसेयांयद्देवीं ॥ उच्छोचिषांसहसस्पुत्रस्तुतोबृहद्वयंःशशमानेषुधेहि । रेवदग्नेविश्वा मित्रेषुशंयोर्मर्मृज्मातेतन्वं१भूरिकृत्वः ॥ कृधिरत्नंसुसनितर्धनानांसघेदग्नेभवसियत्समिद्धः । स्तोतुर्दुरो णेसुभगस्यरेवत्सृप्राकरस्नादधिषेवपूंषि ॥ १८ ॥

अग्निंहोतारमितिपंचर्चैसप्तमंसूक्तं कौशिकोगाथीअग्निस्त्रिष्टुप् ॥

अग्निंहोतारंग्रवृणेमियेधेगृत्संकविंविश्वविदममूरं । सनोयक्षद्देवतांत्रायजीयान्त्रायेवाजांयवनतेमघानि ॥ प्रतेऽअग्नेहविष्मतीमियर्म्यच्छांसुद्युम्नांरांतिनींघृताचीं । प्रदक्षिणिद्देवतांतिमुराणःसंरातिभिर्वसुभिर्यज्ञमश्रेत् ॥ सतेजीयसामनसात्वोतऽउतशिक्षस्वपत्यस्यशिक्षोः । अग्नेरायोनृतमस्यप्रभूतौभूयामतेसुष्टुतयश्चवस्वः । भूरीणिहित्वेदधिरेऽअनीकाग्नेदेवस्ययज्यवोजनासः । सऽआवहदेवतांतियविष्ठशर्द्धोयद्द्यदिव्यंयजासि ॥ यत्त्वाहोतारमनजन्मियेधेनिषादयंतोयजथायदेवाः । सत्वंनोऽअग्नेवितेहबोध्यधिश्रवांसिधेहिनस्तनूषु ॥ १९ ॥

319

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अग्निमुषसमितिपंचर्चमष्टमंसूक्तं गाथीआद्यांत्येवैश्वदेव्यौद्वितीयादिष्वग्निस्त्रिष्टुप् ॥

अग्निमुषसमश्विनादधिक्रांव्युष्टिषुहवतेवह्निरुक्थैः । सुज्योतिषोनःशृण्वंतुदेवाःसजोषसोऽअध्वरं वावशानाः ॥ अग्नेत्रीतेवाजिनात्रीषधस्थातिस्रस्तेजिह्वाऽऋतजातपूर्वीः । तिस्रऽउतेतन्वोदेववातास्ताभिर्नःपाहिगिरोऽअप्रयुच्छन् ॥ अग्नेभूरीणितवजातवेदोदेवस्वधावोमृतस्यनाम । याश्चमायामायिनांविश्वमिन्वत्वेपूर्वीःसंदधुःपृष्टबंधो ॥ अग्निर्नेताभगऽइवक्षितीनांदैवीनांदेवऽऋतुपाऽऋतावा । सवृत्रहासनयोविश्ववेदाःपर्षद्विश्वातिदुरितागृणंतं ॥ दधिक्रामग्निमुषसंचदेवींबृहस्पतिंसविता रंचदेवं । अश्विनामित्रावरुणाभगंचवसून्रुद्राँऽआदित्याँऽइहहुवे ॥ २० ॥

इमंनइतिपंचर्चैनवमंसूक्तं गाथीअग्निः प्रथमात्रिष्टुप्द्वितीयातृतीयेअनुष्टुभौचतुर्थीविराड्रूपांत्याबृहती ॥

इमंनोयज्ञममृतेषुधेहीमाहव्याजातवेदोजुषस्व । स्तोकानामग्नेमेदसोघृतस्यहोतःप्राशानप्रथमो निषद्य ॥ घृतवंतःपावकतेस्तोकाश्चोतंतिमेदसः । स्वधर्मन्देववीतयेश्रेष्ठंनोधेहिवार्यं ॥ तुभ्यंस्तोकाघृ

320

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तꣳश्रुतोग्नेविप्रायसंत्य । ऋषिꣳश्रेष्ठꣳसमिध्यसेयज्ञस्यप्राविताभव ॥ तुभ्यꣳश्चोतंत्यध्रिगोऽशचीवःस्तोका सोऽअग्नमेदंसोघृतस्य । कविशस्तोबृहताभानुनागाहव्याजुषस्वमेधिर ॥ ओजिष्ठंतेमध्यतोमेदऽउद्भृ तंप्रतेवयंददामहे । श्चोतंतितेवसोस्तोकाऽअधित्वचिप्रतितान्देवशोविहि ॥ २१ ॥

अयंसइतिपंचचैदशमंसूक्तं गाथीपुरीष्येभ्योग्नयस्त्रिष्टुप्चतुर्थ्यनुष्टुप् ॥

अयंसोऽअग्निर्यस्मिन्त्सोममिंद्रःसुतंदधेजठरेवावशानः । सहस्त्रिणंवाजमत्यंनसप्तिंससवान्सन्त्स्तू यसेजातवेदः ॥ अग्नेयत्तेदिविवर्चःपृथिव्यांयदोषधीष्वप्स्वायंजत्र । येनांतरिक्षमुर्वीततंथत्वेषःसभानु रर्णवोनुचक्षाः ॥ अग्नेदिवोऽअर्णमच्छाजिगास्यच्छादेवाँऽऊचिषेधिष्ण्याये । यारोचनेपरस्तात्सूयस्य याश्चावस्तादुपतिष्ठंतऽआपः ॥ पुरीष्यासोऽअग्नयःप्रावणेभिःसजोषसः । जुषंतांयज्ञमद्रुहोनमीवाऽइ षोमहीः ॥ इळामग्नेपुरुदंससंनिंगोःशश्वत्तमंहवमानायसाध । स्यान्नःसूनुस्तनयोविजावाग्नेसातेसुम तिर्भूत्वस्मे ॥ २२ ॥

321

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

निर्मथितइतिपंचर्चमेकादशंसूक्तं देवश्रवादेववातौभारतौत्रिष्टुप्तृतीयासतोबृहती ॥

निर्मथितःसुधितऽआसधस्थेयुवाकविरध्वरस्यप्रणेता । जूर्यत्स्वग्निरजरोवनेष्वत्रादधेऽअमृतंजात वेदाः ॥ अमंथिष्टांभारतारेवदग्निंदेवश्रवादेववातःसुदक्षं । अग्नेविपश्यबृहताभिरायेषांनोनेताभवता दनुद्यून् ॥ दशक्षिपःपूर्व्यसीमजीजनन्त्सुजातंमातृषुप्रियं । अग्निंस्तुहिदेववातंदेवश्रवोयोजनानामसद्वशी ॥ नित्वादधेवरऽआपृथिव्याऽइळायास्पदेसुदिनत्वेऽअह्नां । दृषद्वत्यांमानुषऽआपयायांसरस्वत्यांरेवदग्नेदिदीहि ॥ इळामग्नेपुरुदंससंनिंगोःशश्वत्तमंहवमानायसाध । स्यान्नःसूनुस्तनयोविजावाग्नेसातेसुमतिर्भूत्वस्मे ॥ २३ ॥

अग्नेसहस्रेतिपंचर्चैद्वादशंसूक्तं विश्वामित्रोग्निर्गायत्रीआद्यानुष्टुप् ॥

अग्नेसहस्वपृतनाऽअभिमातीरपास्य । दुष्टरस्तरन्नरातीर्वर्चोधायज्ञवाहसे ॥ अग्नंऽइळासमिध्यसे वीतिहोत्रोऽअमर्त्यः । जुषस्वसूनोऽअध्वरं ॥ अग्नेद्युम्नेनजागृवेसहःसूनवाहुत । एदंबर्हिःसदोमम ॥ ॥८॥

322

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अग्नेविश्वेभिरग्निभिर्देवेभिर्महयागिरः । यज्ञेषुयऽउचायवः ॥ अग्नेदादाशुषेरयिंवीरवंतंपरीणसं । शिशीहिनः सूनुमतः ॥ २४ ॥

अग्नेदिवइतिपंचचैत्रयोदशंसूक्तं विश्वामित्रोऽग्निर्विराट्चतुर्थ्यायाअग्नीन्द्रौ ॥

अग्नेर्दिवःसूनुरसिप्रचेतास्तनापृथिव्याऽउतविश्ववेदाः । ऋधग्देवाँऽइहयजाचिकित्वः ॥ अग्निःसनोतिवीर्याणिविद्वान्त्सनोतिवाजंममृताययभूषन् । सनोदेवाँऽएहवहापुरुक्षो ॥ अग्निर्द्यावापृथिवीविश्वजन्येऽआभातिदेवीऽअमृतेऽअमूरः । क्षयन्वाजैःपुरुश्चंद्रोनमोभिः ॥ अग्नऽइंद्रश्चदाशुषोदुरोणेसुतावतोयज्ञमिहोपयातं । अमर्ज्जतासोमपेयायदेवा ॥ अग्नेऽअपांसमिध्यसेदुरोणेनित्यःसूनोसहसोजातवेदः । सधस्थानिमहयमानऽऊती ॥ २५ ॥

वैश्वानरमितिनवचैंचतुर्दशंसूक्तं विश्वामित्रःप्रथमतृचस्यवैश्वानरःद्वितीयतृचस्यमरुतःसप्तम्यष्टम्योरात्मस्तुतिर्वा त्योपाध्यायस्तुतिराद्याःषट्जगत्यस्ततस्तिस्रस्त्रिष्टुभः ॥

323

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वैश्वानरंमनसाग्निंनिचाय्याहविष्मंतोऽअनुषत्यंस्वर्विदं । सुदानुंदेवंरथिरंवसूयवोगीर्भीरण्वंकुशिका सोहवामहे ॥ तंशुभ्रमग्निमवसेहवामहेवैश्वानरंमातरिश्वानमुक्थ्यं । बृहस्पतिंमनुषोदेवतातयेविप्रंश्रोतारमतिथिंरघुष्यदं ॥ अश्वोनक्रंदञ्जनिभिःसमिध्यतेवैश्वानरःकुशिकेभिर्युगेयुगे । सनोऽअग्निःसुवीर्यंस्वश्व्यंदधातुरत्नंममृतेषुजागृविः ॥ प्रयंतुवाजास्तविषीभिरन्नयःशुभेसमिक्षाःपृषतीरयुक्षत । बृहद्दुक्षोमरुतोविश्ववेदसःप्रवेपयंतिपर्वतांऽअदाभ्याः ॥ अग्निश्रियोमरुतोविश्वकृष्टयऽआत्वेषमुग्रमवऽईमहेवयं । तेस्वानिनोरुद्रियावर्षनिर्णिजःसिंहानहेषक्रतवःसुदानवः ॥ २६ ॥ व्रातंव्रातंगणंगणंसुशस्तिभिरग्नेर्भामंमरुतामोजऽईमहे । पृषदश्वासोऽअनवभ्रराधसोगंतारोयज्ञंविदथेषुधीराः॥अग्निरस्मिजन्मनाजातवेदाघृतंमेचक्षुरमृतंमऽआसन् । अर्कस्त्रिधातूरजसोविमानोऽजस्रोघर्मोहविरस्मिनाम ॥ त्रिभिःपवित्रैरपुपोध्यर्कंहृदामतिंज्योतिरनुप्रजानन् । वर्षिष्ठंरत्नंमकृतस्वधाभिरादिद्यावापृथिवीपर्यपश्यत् ॥ शतधारमुत्समक्षीयमाणंविपश्चितंपितरंवक्वानां । मोळिंमदंतंपित्रोरुपस्थेतंरोदसीपितृतंसत्यवाचं॥२७

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

प्रवोवाजाइतिपंचदशर्चैपंचदशंसूक्तं विश्वामित्रोग्निःप्रथमायाऋतवोवागायत्री ॥

प्रवोवाजाऽअभिद्यवोहविष्मंतोघृताच्या । देवाञ्जिगातिसुम्नयुः ॥ ईळेऽअग्निंविपश्चितंगिरायज्ञस्यसाधनं । श्रुष्टीवानंधितावानं ॥ अग्नेशकेमतेवयंयमंदेवस्यवाजिनः । अतिद्वेषांसितरेम॥समिध्यमानोऽअध्वरेऽग्निःपावकऽईड्यः । शोचिष्केशस्तमीमहे ॥ पृथुपाजाऽअमर्त्योघृतनिर्णिक्स्वाहुतः । अग्निर्यज्ञस्यहव्यवाट् ॥ २८ ॥ तंसबाधोयतस्रुचऽइत्थाधियायज्ञवंतः । आचक्रुरग्निमूतये ॥ होतादेवोऽअमर्त्यःपुरस्तादेतिमाययां । विदथानिप्रचोदयन् ॥ वाजीवाजेषुधीयतेध्वरेषुप्रणीयते । विप्रोयज्ञस्यसाधनः ॥ धियाचक्रेवरेण्योभूतानांगर्भमादधे । दक्षस्यपितरंतना ॥ नित्वादधेवरेण्यंदक्षस्येळासहस्कृत । अग्नेसुदीतिमुशिजं ॥ २९ ॥ अग्निंयंतुरमप्तुरमृतस्ययोगेवनुषः । विप्रावाजैःसमिंधते ॥ ऊर्जोनपातमध्वरेदीदिवांसमुपद्यवि । अग्निमीळेकविक्रतुं ॥ ईळेन्योनमस्यस्तिरस्तमांसिदर्शतः । समग्नि

325

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

रिध्यतेवृषा ॥ वृषोऽअग्निःसमिध्यतेश्वोनदेवृवाहनः । तंहविष्मंतऽईळते ॥ वृषणंत्वावयंवृषन्वृषणःस मिधीमहि । अग्नेदीद्यतंबृहत् ॥ ३० ॥

अग्नेजुषस्वेतिषळृचंषोडशंसूक्तं विश्वामित्रोग्निर्गायत्री तृतीयोष्णिक्चतुर्थीत्रिष्टुप्पंचमीजगती ॥

अग्नेजुषस्वनोहविःपुरोळाशंजातवेदः । प्रातःसावेधियावसो ॥ पुरोळाऽअग्नेपचतस्तुभ्यंवाघापरिष्कृतः । तंजुषस्वयविष्ठ्य ॥ अग्नेवीहिपुरोळाशमाहुतंतिरोऽअह्नयं । सहसःसूनुरस्यध्वरेहितः ॥ माध्यं दिनेसवनेजातवेदःपुरोळाशंमिहकवेजुषस्व । अग्नेयह्वस्यतवभागधेयंनप्रामिनंतिविदथेषुधीराः ॥ अग्नेतृतीयेसवनेहकानिषःपुरोळाशंसहसःसूनवाहुतं । अथादेवेष्वध्वरंविपन्ययाधारत्नवंतममृतेषुजागृविं ॥ अग्नेवृधानऽआहुतिंपुरोळाशंजातवेदः ॥ जुषस्वतिरोऽअह्नयं ॥ ३१ ॥

अस्तीदमितिषोडशर्चंसप्तदशंसूक्तं विश्वामित्रोग्निःपंचम्यृत्विग्भ्योवाद्याचतुर्थीदशमीद्वादश्योनुष्टुभःषष्ठचेकादशीच तुर्दशीपंचदशीचजगत्यःशिष्टास्त्रिष्टुभः ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अस्तीदमधिमंथनमस्तिप्रजननंकृतं । एतांविश्पत्नीमाभरांग्निंमंथामपूर्वथा ॥ अरण्योर्निहितोजा
तवेदागर्भऽइवसुधितोगर्भिणीषु । दिवेदिवऽईड्योजागृवद्भिर्हविष्मद्भिर्मनुष्येभिरग्निः । उत्तानायामव
भराचिकित्वान्त्सद्यःप्रवीतावृषणंजजान । अरुषस्तूपोरुशदस्यपाजऽइळायास्पुत्रोवयुनेजनिष्ट ॥ इळा
यास्त्वापदेवयंनाभापृथिव्याऽअधि । जातवेदोनिधीमह्यग्नेहव्यायवोह्वे ॥ मंथतानरःकविमद्वयंतंप्रचे
तसममृतंसुप्रतीकं । यज्ञस्यकेतुंप्रथमंपुरस्तादग्निंनरोजनयतासुशेवं ॥ ३२ ॥ यदीमंथंतिबाहुभिर्विरोच
तेश्वोनवाज्यरुषोवनेष्वा । चित्रोनयामन्नश्विनोरनिवृतःपरिवृणक्तयश्मंतनस्तृणादहन् ॥ जातोऽअग्नी
रोचतेचिकितानोवाजीविप्रःकविशस्तःसुदानुः । यंदेवासऽईड्यंविश्वविदंहव्यवाहमदधुरध्वरेषु ॥ सीद
होतःस्वऽउलोकेचिकित्वान्त्सादयायज्ञंसुकृतस्ययोनौ । देवावीर्देवान्हविषायजास्यग्नेबृहद्यजमानेवयो
धाः ॥ कृणोतधूमंवृषणंसखायोस्रेधंतऽइतनवाजमच्छ । अयमग्निःपृतनाषाट्सुवीरोयेनदेवासोऽअसहं
तदस्यून् ॥ अयंतेयोनिर्ऋत्वियोयतोजातोऽअरोचथाः । तंजानन्नग्नऽआसीदाथानोवर्द्धयागिरः ॥ ३३ ॥

327

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तनूनपादूच्यतेगर्भऽआसुरोनराशंसोभवतियद्विजायते । मातरिश्वायदमिमीतमातरिवातस्यसर्गोऽअ
भवत्सरीमणि ॥ सुनिर्मथानिर्मथितःसुनिधानिहितःकविः । अग्नेस्वध्वराकृणुदेवान्देवयतेयज ॥ अजीं
जनन्नमृतंमर्त्यासोस्रेमाणंतरणिंवीळुजंभं । दशस्वसारोऽअग्रुवःसमीचीःपुमांसंजातमभिसंरभंते॥प्रसन्न
होतासनकादरोचतमानुरुपस्थेयदशोचदूर्धनि । ननिमिषतिसुरणोदिवेदिवेयदसुरस्यजठरादजायत ॥
अमित्रायुधोमरुतामिवप्रयाःप्रथमजाब्रह्मणोविश्वमिद्विदुः। द्युम्नवद्ब्रह्मकुशिकासऽएरिरऽएकऽएकोदमे
ऽअग्निसमीधिरे ॥ यद्द्यत्वाप्रयतियज्ञेऽअस्मिन्होतंश्चिकित्वोवृणीमहीह । ध्रुवमयाध्रुवमुताशमिष्ठाःप्र
जानन्विद्वाँऽउपयाहिसोमं ॥३४॥ इतितृतीयेमंडलेद्वितीयोनुवाकः॥ इतितृतीयाष्टकेप्रथमोध्यायः॥१॥

इच्छन्तिद्यधिकैन्द्रं शासत्कुशिकोविश्वामित्रएववा श्रुतेरिन्द्रसोमंन्यूना प्रपर्वतानांसप्तोनासंवादो नदीभिर्विश्वामित्रस्योत्तितीर्षोस्तत्र
नदीवाक्यंचतुर्थीषष्ठचष्टमीदशम्यः षष्ठीसप्तम्योस्त्विन्द्रस्तुतिरन्त्यानुष्टुबिन्द्रःपूर्भिदेकादश तिष्ठाहरीइमामूषूपान्त्यां घोरोपश्यत्सा
निर्दहेच्छस्यमानेतिश्रूयते वार्त्रहत्यायगायत्रमन्त्यानुष्टुबभितष्टेवदशप्रजापतिःसवैश्वामित्रोवाच्योवा द्वौवातौनवैकोपीन्द्रंमतिर्नव ॥ १ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तृतीयेनुवाकेनवसूक्तानि तत्रइच्छंतित्वेति द्वाविंशत्यृचंप्रथमंसूक्तं विश्वामित्रइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

॥ हरिःओम् ॥ इच्छंतित्वासोम्यासःसखायःसुन्वंतिसोमंदधतिप्रयांसि । तितिक्षंतेऽअभिशस्तिंजनानामिंद्रत्वदाकश्चनहिप्रकेतः ॥ नतेदूरेपरमाचिद्रजांस्यातुप्रयाहिहरिवोहरिभ्यां । स्थिरायवृष्णेसवनाकृतेमायुक्ताग्रावाणःसमिधानेऽअग्नौ ॥ इंद्रःसुशिप्रोमघवातरुत्रोमहाव्रातस्तुविकूर्मिर्ऋघावान् । यदुग्रोधाबाधितोमर्त्येषुक्१त्यातेवृषभवीर्याणि ॥ त्वंहिष्माच्यावयन्नच्युतान्येकोवृत्राचरसिजिघ्नमानः । तवद्यावापृथिवीपर्वतासोनुव्रतायनिमितेवतस्थुः ॥ उताभयेपुरुहूतश्रवोभिरेकोदक्षंवदोवृत्रहासन् । इमेचिदिंद्ररोदसीऽअपारेयत्संगृभ्णामघवन्काशिरित्ते ॥ १ ॥ प्रसूतऽइंद्रप्रवताहरिभ्यांप्रतेवज्रःप्रमृणन्नेतुशत्रून् । जहिप्रतीचोऽअनूचःपराचोविश्वंसत्यंकृणुहिविष्टमस्तु ॥ यस्मैधायुरदधामर्त्यायाभक्तंचिद्भजतेगह्यं१सः । भद्रातऽइंद्रसुमतिर्घृताचीसहस्रदानापुरुहूतरातिः ॥ सहदानुंपुरुहूतक्षियंतंमहस्तमिंद्रसंपिणक्कुणारुं । अभिवृत्रंवर्धमानंपियारुमपादमिंद्रतवसाजघंथ ॥ निसामनामिषिरामिंद्रभूमिं

329

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

महीमपारांसदनेससन्थ । अस्तभ्नाद्द्यांवृषभोऽअंतरिक्षमर्षन्त्वापस्त्वयेहप्रसूताः ॥ अलातृणोवलऽइंद्र व्रजोगोःपुराहंतोर्भयमानोव्यार । सुगान्पथोऽअकृणोन्निरजेगाःप्रावन्वाणीःपुरुहूतंधमंतीः ॥ २ ॥ एकोद्वेवसुमतीसमीचीऽइंद्रऽआपप्रौपृथिवीमुतद्यां । उतांतरिक्षादभिनःसमीकऽइषोरथीःसयुजःशूर वाजान् ॥ दिशःसूर्योनमिनातिप्रदिष्टादिवेदिवेहर्यश्वप्रसूताः । संयदानळध्वनऽआदिदश्वैर्विमोचनंकृणुतेतत्त्वस्य ॥ दिदृक्षंतऽउषसोयामन्नक्तोर्विवस्वत्यामहिचित्रमनीकं । विश्वेजानंतिमहिनायदागादिंद्रस्य कर्मसुकृतापुरूणि ॥ महिज्योतिर्निहितंवक्षणास्वामापक्वंचरतिबिभ्रतीगौः । विश्वंस्वाश्मसंभृतमुस्रियायांयत्सीमिंद्रोऽअदधाद्भोजनाय ॥ इंद्रद्दह्यायमकोशाऽअभूवन्यज्ञायशिक्षगृणतेसखिभ्यः । दुर्मायवोदुरेवामत्यासोनिषंगिणोरिपवोहंत्वासः ॥ ३ ॥ संघोषःशृण्वेवमैरमित्रैर्जहीन्येष्वशनिंतपिष्ठां । वृश्चेमधस्ताद्विरुजासहस्वजहिरक्षोमघवन्बंधयस्व ॥ उद्वृहरक्षःसहमूलमिंद्रवृश्चाग्रंयत्प्रत्यग्रंशृणीहि । आकीवतःसललूकंचकर्थब्रह्मद्विषेतपुंषिहेतिमस्य ॥ स्वस्तयेवाजिभिश्चप्रणेतःसंयन्महीरिषऽआसत्सिपू

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वीः । रायोवंतारोबृहतःस्यामास्मेऽअंस्तुभगंऽइंद्रप्रजावान् ॥ आनोभरभगमिंद्रद्युमंतंनितेंदेष्णस्य धीमहिप्ररेके । ऊर्वऽइवपप्रथेकामोऽअस्मेतमापृणवसुपतेवसूनां ॥ इमंकामंमंदयागोभिरश्वैश्चंद्रवता राधसापप्रथश्च । स्वर्यवोमतिभिस्तुभ्यंविप्राऽइंद्रायवाहःकुशिकासोऽअक्रन् ॥ आनोगोत्रादर्दहिगोप तेगाःसमस्मभ्यंसनयोयंतुवाजाः । दिवक्षाऽअसिवृषभसत्यशुष्मोस्मभ्यंसुमंघवन्बोधिगोदाः ॥ शुनंहुवे ममघवानमिंद्रंमस्मिन्भरेनृतंमंवाजसातौ । शृण्वंतमुग्रमूतयेसमत्सुघ्नंतंवृत्राणिसंजितंधनानां ॥ ४ ॥

शासद्वह्निरितिद्वाविंशत्यृचंद्वितीयंसूक्तं ऐषीरथिःकुशिकोविश्वामित्रएववाइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

शासद्वह्निर्दुहितुर्नप्त्यंगाद्विद्वाँऽऋतस्यदीधितिंसपर्यन् । पितायत्रंदुहितुःसेकमृजन्त्संशग्म्येनमनसादधन्वे ॥ नजामयेतान्वोरिक्थमारैक्चकारगर्भंसनितुर्निधानं ॥ यदीमातरोजनयंतवह्निमन्यःकर्तासुकृतोरन्यऽऋंधन् ॥ अग्निर्जज्ञेजुह्वाऽ३रेजमानोमहस्पुत्राँऽअरुषस्यप्रयक्षे । महान्गर्भोमह्याजातमेषांमहीप्रवृद्धर्यश्वस्ययज्ञैः ॥ अभिजैत्रीरसचंतस्पृधानंमहिज्योतिस्तमसोनिरजानन् । तंजानतीःप्र

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

त्युदायन्नुषासः पतिर्गवामभवदेकऽइंद्रः ॥ वीळौसतीरभिधीराऽअतृंदन्प्राचाहिन्वन्मनसासप्तविप्राः । विश्वामविंदन्पथ्यामृतस्यप्रजानन्नित्तानमसाविवेश ॥ ५ ॥ विद्यदीसरमारुग्णमद्रेर्महिपाथः पूर्व्यस्त्र्यक्तः । अग्रेंनयत्सुपद्यक्षराणामच्छारवंप्रथमाजानतीगात् ॥ अगच्छदुविप्रतमःसखीयन्नसूदयत्सुकृते गर्भमद्रिः । ससानमर्योयुवभिर्मखस्यन्नथाभवदंगिराःसद्योऽअर्चन् ॥ सतःसंतःप्रतिमानंपुरोभूर्विश्वावेदजनिमाहंतिशुष्णं । प्रणोदिवःपदवीर्गव्युरर्चन्त्सखासखींऽरमुंचन्निरवद्यात् ॥ निगव्यतामनसासेदुरर्कैः कृण्वानासोऽअमृतत्वायगातुं । इदंचिन्नुसदनंभूयेषांयेनमासाँऽअसिषासन्नृतेन ॥ संपश्यमानाऽअमदन्नभिस्वंपयःप्रलस्यरेतसोदुघानाः । विरोदसीऽअतपद्घोषऽएषांजातेनिष्ठामदधुर्गोषुवीरान् ॥ ६ ॥ स जातेभिर्वृत्रहासेदुहव्यैरुदुस्रियाऽअसृजदिंद्रोऽअर्कैः । उरूच्यसैघृतवन्तमरंतीमधुस्वाद्मदुदुहेजेन्यागौः ॥ पित्रेचिच्चक्रुःसदनंसमस्मैमहित्विषीमत्सुकृतोविहिख्यन् । विष्कभ्नंतःस्कंभनेनाजनिष्ट्रीऽआसींनाऽऊर्ध्वंरभसंविमिन्वन् ॥ महीयदिंधिषणाशिश्नथेधात्सद्योवृधंविभ्वं१रोदस्योः । गिरोयस्मिन्ननवद्याःस

अ० १ अ० २ ॥ १३ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मीचीर्विश्वाऽइंद्रायतविषीरनुत्ताः ॥ मद्यातेसख्यंवृश्मिशक्तीरावृत्रघ्नेनियुतोयंतिपूर्वीः। महिस्तोत्रमव आगंन्मसूरेरस्माकंसुमंघवन्बोधिगोपाः ॥ महिक्षेत्रंपुरुश्चंद्रंविविद्वानादित्सखिभ्यश्चरथंसमैरत् । इंद्रोनृभिरजनद्दीद्यानःसाकंसूर्यमुषसंगानुमग्निं ॥ ७ ॥ अपश्चिदेषविभ्वोऽदमूनाःप्रसध्रीचीरसृजद्विश्वश्चंद्राः। मध्वःपुनानाःकविभिःपवित्रैर्द्युभिर्हिन्वंत्यक्तुभिर्धनुत्रीः ॥ अनुकृष्णेवसुधितीजिहातेऽउभेसूर्यस्यमंहना यजत्रे । परियत्तेमहिमानंवृजध्यैसखायऽइंद्रकाम्याऽऋजिप्याः ॥ पतिर्भववृत्रहन्त्सूनृतानांगिरांविश्वा युर्वृषभोवयोधाः । आनोगहिसख्येभिःशिवेभिर्महान्महीभिरूतिभिःसरण्यन् ॥ तमंगिरस्वन्नमसासपर्यन्नव्यंकृणोमिसन्यसेपुराजां । द्रुहोवियाहिबहुलाऽअदेवीःस्वश्चनोमघवन्त्सातयेधाः ॥ मिहःपावकाःप्रततताऽअभूवन्त्स्वस्तिनःपिपृहिपारमासां । इंद्रत्वंरथिरःपाहिनोरिषोमक्षूमक्षूकृणुहिगोजितोनः ॥ अदेदिष्टवृत्रहागोपतिर्गाऽअंतःकृष्णाँऽअरुषैर्धामभिर्गात् । प्रसूनृतादिशमानऽऋतेनदुरश्चविश्वाऽअवृणोदप

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

स्वाः ॥ शुनंहुवेममघवानमिंद्रमस्मिन्भरेनृतमंवाजसातौ । शृण्वंतमुग्रमूतयेसमत्सुघ्नंतंवृत्राणिसंजितं धनानां ॥ ८ ॥

इंद्रसोमंमितिसप्तदशर्चंतृतीयंसूक्तं विश्वामित्रइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

इंद्रसोमंसोमपतेपिबेमंमाध्यंदिनंसवनंचारुयत्ते । प्रप्रुथ्याशिप्रेमघवन्नृजीषिन्विमुच्याहरीऽइहमादयस्व ॥ गवाशिरंमंथिनमिंद्रशुक्रंपिबासोमंररिमातेमदाय । ब्रह्मकृतामारुतेनागणेनसजोषारुद्रैस्तृपदा वृषस्व ॥ येतेशुष्मंयेतविषीमवर्द्धन्नचैतऽइंद्रमरुतंस्तऽओजः । माध्यंदिनेसवनेवज्रहस्तपिबारुद्रेभिःसगंणःसुशिप्र ॥ तऽइन्वस्यमधुमद्विविप्रऽइंद्रस्यशर्द्धोमरुतोयऽआसन् । येभिर्वृत्रस्येषितोविवेदामर्मणोमन्यमानस्यममँ ॥ मनुष्वदिंद्रसवनंजुषाणःपिबासोमंशश्वतेवीर्यांय । सऽआववृत्स्वहर्यश्वयज्ञैःसरण्युभिरपोऽअर्णांसिसर्षि ॥ ९ ॥ त्वमपोयद्वृत्रंजघन्वाँऽअत्याँऽइवप्रासृजःसर्तवाजौ । शयानमिंद्रचरतावधेनवत्रिवांसंपरिदेवीरदेवं ॥ यजामऽइन्नमसावृद्धमिंद्रंबृहंतमृष्वमजरंयुवानं । यस्यप्रियेममनुर्यज्ञि

॥ १४ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यस्यनरोदंसीमहिमानंममातें ॥ इंद्रस्यकर्मसुकृतापुरूणिव्रतानिदेवानमिनंतिविश्वें । दाधारयःपृथिवींद्यामुतेमाजजानसूर्यंमुषसंसुदंसाः ॥ अद्रोघसत्यंतवतन्महित्वंसद्योयज्जातोऽअपिबोहसोमं । नद्यावऽइंद्रतवसस्तऽओजोनाहानमासाःशरदोवरंत ॥ त्वंसद्योऽअपिबोजातऽइंद्रमदायसोमंपरमेव्योमन् । यद्वद्यावापृथिवीऽआविवेशीरथाभवःपूर्व्यःकारुधायाः ॥ १० ॥ अहन्नहिंपरिशयानमर्णोऽओजाय मानंतुविजाततव्यान् । नतेमहित्वमनुभूदधौर्यदन्ययास्फिग्याऽइक्षामवस्थाः ॥ यज्ञोहितऽइंद्रवर्धनोभूदुतप्रियःसुतसोमोमियेधः । यज्ञेनयज्ञमवयज्ञियःसन्यज्ञस्तेवज्रमहिहत्यऽआवत् ॥ यज्ञेनेंद्रमवसाचक्रेऽअर्वागैनंसुम्नायनव्यसेववृत्यां । यःस्तोमेभिर्वावृधेपूर्व्येभिर्योमध्यमेभिरुतनूतनेभिः ॥ विवेषयन्माधिषणाजजानस्तवैपुरापार्याद्रमह्नः । अंहसोयत्रपीपरद्यथानोनावेवयंतमुभयेहवंते ॥ आपूर्णोऽअस्यकलशःस्वाहासेक्तेवकोशंसिसिचेपिबध्यै ॥ समुप्रियाऽआववृत्रन्मदायप्रदक्षिणिद्भिसोमासऽइंद्रं ॥ नत्वागभीरःपुरुहूतसिंधुर्नाद्रयःपरिषंतोवरंत । इत्थासखिभ्यऽइषितोयद्रिद्राद्दृळ्हंचिदरुजोग

335

व्यमूर्वे ॥ शुनंहुवेममघवानमिंद्रमस्मिन्भरेनृतमंवाजसातौ । शृण्वंतमुग्रमूतयेसमत्सुघ्नंतंवृत्राणिसंजितंधनानां ॥ ११ ॥

प्रपर्वतानामितित्रयोदशर्चंचतुर्थंसूक्तं विश्वामित्रोनदीस्तुतिस्त्रिष्टुप् चतुर्थीष
ष्ठचष्टमीदशम्यश्चनदींऋषिकाविश्वामित्रोदेवता षष्ठीसप्तम्योरिंद्रोत्यानुष्टुप् ॥

प्रपर्वतानामुशतीऽउपस्थादश्वेऽइवविषितेहासमाने । गावेवशुभ्रेमातरारिहाणेविपाट्छुतुद्रीपयसाजवेते ॥ इंद्रेषितेप्रसवंभिक्षमाणेऽअच्छासमुद्रंरथ्येवयाथः । समाराणेऽऊर्मिभिःपिन्वमानेऽअन्यावांमन्यामप्येतिशुभ्रे ॥ अच्छासिंधुंमातृतमामयासंविपाशमुर्वींसुभगामगन्म । वत्समिवमातरासंरिहाणेसमानंयोनिमनुसंचरंती ॥ एनावयंपयसापिन्वमानाऽअनुयोनिंदेवकृतंचरंतीः । नवन्तवेप्रसवःसर्गतक्तःकिंयुर्विप्रोनद्योजोहवीति ॥ रमध्वंमेवचसेसोम्यायऽऋतावरीरुपमूर्तमेवैः । प्रसिंधुमच्छाबृहतीमनीषावस्युरह्वेकुशिकस्यसूनुः ॥ १२ ॥ इंद्रोऽअस्माँऽअरदद्वज्रबाहुरपाहन्वृत्रंपरिधिंनदीनां ।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

देवोनयत्सवितासुपाणिस्तस्यवयंप्रसवेयामऽउर्वीः ॥ प्रवाच्यंशश्वधावीर्यं१तदिंद्रस्यकर्मयदहिंविवृश्चत् । विवज्रेणपरिषदोजघानायन्नापोयनमिच्छमानाः ॥ एतद्वचोजरितर्मापिंमृष्ठाऽआयत्तेघोषानुत्तरायुगानिं । उक्थेषुकारोप्रतिनोजुषस्वमानोनिकंःपुरुषत्रानमंस्ते ॥ ओषुस्वसारःकारवेशृणोतययौवोदूरादनसारथेन । निषूनमध्वंभवतासुपाराऽअंधोऽअक्षाःसिंधवःस्रोत्याभिः ॥ आतेकारोशृणवामावचांसियथादूरादनसारथेन । नितेनंसैपीप्यानेवयोषामर्योयेवकन्याशश्वचैते ॥ १३ ॥ यदुंगत्वाभरताःसंतरेयुर्गव्यन्ग्रामंऽइषितऽइंद्रजूतः । अर्षादहंप्रसवःसर्गतक्तऽआवोवृणेसुमतिंयज्ञियानां ॥ अतारिषुर्भरतागव्यवःसमभक्तविप्रःसुमतिंनदीनां । प्रपिन्वध्वमिषयंतीःसुराधाऽआवक्षणाःपृणध्वंयातशीभं ॥ उद्वंऽऊर्मिःशम्याहंत्वापोयोक्राणिमुंचत । मादुष्कृतौव्येनसाह्यौशूनमारंतां ॥ १४ ॥

इन्द्रःपूर्भिदित्येकादशर्चेपंचमंसूक्तं विश्वामित्रइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

इंद्रंःपूर्भिदातिरद्दासमर्कैर्विदद्वसुर्दयमानोविशत्रून् । ब्रह्मजूतस्तन्वावावृधानोभूरिदात्रऽआपृणद्रो

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

दंसीऽउभे ॥ मखस्यतेतविषस्यप्रजूतिमियर्मिवाचंमसृतायभूषन् । इंद्रंक्षितीनामसिमानुषीणांविशादेवीनामुतपूर्वयावा ॥ इंद्रोवृत्रमवृणोच्छर्ध्दनीतिःप्रमायिनाममिनाद्वर्पणीतिः । अहन्व्यंसमुशधग्वनेष्वाविर्धेनाऽअकृणोद्राम्याणां ॥ इंद्रःस्वर्षाजनयन्नहानिजिगायोशिग्भिःपृतनाऽअभिष्टिः ॥ प्रारोचयन्मनवेकेतुमह्नामविंद्ज्योतिर्बृहतेरणाय ॥ इंद्रस्तुजोबर्हणाऽआविवेशनृवद्दधानोनर्यापुरूणि । अचेतयद्धियंऽइमाजरित्रेप्रेमंवर्णंमतिरच्छुक्रमासां ॥ १५ ॥ महोमहानिपनयंत्यस्येंद्रस्यकर्मसुकृतापुरूणि । वृजनेनवृजिनान्त्संपिपेषमायाभिर्दस्यूंरभिभूत्योजाः ॥ युधेंद्रोमह्नावरिवश्चकारदेवेभ्यःसत्पतिश्चर्षणिप्राः । विवस्वतःसदनेऽअस्यतानिविप्राऽउक्थेभिःकवयोगृणंति ॥ सत्रासाहंवरेण्यंसहोदांससवांसंस्वरपश्चदेवीः । ससानयःपृथिवींद्यामुतेमामिंद्रंमदंत्यनुधीरणासः ॥ ससानात्याँऽउतसूर्यंससानेंद्रःससानपुरुभोजसंगां । हिरण्ययमुतभोगंससानहत्वीदस्यून्प्रार्यंवर्णंमावत् ॥ इंद्रऽओषधीरसनोदहानिवनस्पती

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऊँरसनोदुंतरिक्षं । बिभेदवलंनुनुदेविवाचोपांभवद्भमितामिन्द्रकृतूनां ॥ शुनंहुवेममघवानमिंद्रंमस्मिन्भरेनृतमंवाजसातौ । शृण्वंतमुग्रमूतयेसमत्सुघ्नंतंवृत्राणिसंजितंधनानां ॥ १६ ॥

तिष्ठाहरीइत्येकादशर्चषष्ठंसूक्तं विश्वामित्रइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

तिष्ठाहरीरथऽआयुज्यमानायाहिवायुर्ननियुतोनोऽअच्छं । पिबास्यंधोऽअभिसृष्टोऽअस्मेऽइंद्रस्वाहाररिमातेमदाय ॥ उपाजिरापुरुहूतायसप्तीहरीरर्थस्यधूर्ष्वायुनज्मि । द्रवद्यथासंभृतंविश्वतश्चिदुपेमंयज्ञमावहातऽइंद्रं ॥ उपोनयस्ववृषणातपुष्पोतेमंवत्वंवृषभस्वधावः । ग्रसेतामश्वाविमुंचेहशोणादिवेदिवेसदृशीरद्विधानाः ॥ ब्रह्मणातेब्रह्मयुजायुनज्मिहरीसखायासधमादऽआशू । स्थिरंरथंसुखमिंद्राधितिष्ठन्प्रजानन्विद्वाँऽउपयाहिसोमं ॥ मातेहरीवृषणावीतपृष्ठानिरीरमन्यजमानासोऽअन्ये । अत्यायाहिशश्वतोवयंतेरंसुतेभिःकृणवामसोमैः ॥ १७ ॥ तवायंसोमस्त्वमेह्यर्वाङ्शश्वत्तमंसुमनाऽअस्यपाहि । अस्मिन्यज्ञेबर्हिष्यानिषद्यादधिष्वेमंजठरऽइंदुमिंद्र ॥ स्तीर्णंतेबर्हिःसुतऽइंद्रसोमःकृताधानाऽअत्तवेतेहरी

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

रिभ्यां । तदोकसेपुरुशाकायवृष्णेमरुत्वंतेतुभ्यंरातारुवींषि ॥ इमंनरःपर्वतास्तुभ्यमापःसमिंद्रगोभिर्मधु
मंतमक्रन् । तस्यागत्यासुमनाऽऋष्वपाहिप्रजानन्विद्वान्पथ्याऽअनुस्वाः ॥ याँऽआभजोमरुतऽइंद्रसो
मेयेत्वामवर्द्धन्नभवन्गणस्ते । तेभिरेतंसजोषावावशानोऽग्नेःपिबजिह्वयासोममिंद्र ॥ इंद्रपिबस्वधया
चित्सुतस्याग्नेर्वापाहिजिह्वयायजत्र । अध्वर्योर्वाप्रयतंशक्रहस्ताद्धोतुर्वायज्ञंहविषोजुषस्व ॥ शुनंहुवेम
मघवानमिंद्रमस्मिन्भरेनृतमंवाजसातौ ॥ शृण्वंतमुग्रमूतयेसमत्सुमंतंवृत्राणिसंजितंधनानां ॥ १८ ॥

इमामूष्वित्येकादशर्चंसप्तमंसूक्तं विश्वामित्रोदशम्याघोरआंगिरसइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

इमामूषुप्रभृतिंसातयेधाःशश्वच्छश्वदूतिभिर्यादमानः । सुतेसुतेवावृधेवर्धनेभिर्यःकर्मभिर्महद्भिःसु
श्रुतोभूत् ॥ इंद्रायसोमाःप्रदिवोविदानाऽऋभुर्यैभिर्वृषपर्वाविहायाः ॥ प्रयम्यमानान्प्रतिषूगृभायेंद्रपि
बवृषंधूतस्यवृष्णः ॥ पिबावर्द्धस्वतवघासुतासऽइंद्रसोमासःप्रथमाऽउतेमे । यथापिबःपूर्व्याँऽइंद्रसोमाँ
ऽएवापाहिपन्योऽअद्यानवीयान् ॥ महाँऽअमंत्रोवृजनेविरप्श्यूग्रंशवःपत्यतेधृष्णवोजः । नाहंविव्याच

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

पृथिवीचनैनंयत्सोमासोऽहर्यश्वममंदन् ॥ महाँऽउग्रोवावृधेवीर्यायसमाचक्रेवृषभःकाव्येन । इंद्रोभगोंवाजदाऽअस्यगावःप्रजायंतेदक्षिणाऽअस्यपूर्वीः ॥ १९ ॥ प्रयांसिधंवःप्रसवंययायन्नापःसमुद्रंरथ्येवजग्मुः ॥ अतश्चिदिंद्रःसदसोवरीयान्यदींसोमःपृणतिदुग्धोऽअंशुः ॥ समुद्रेणसिंधवोयादमानाऽइंद्रायसोमंसुषुतंभरंतः । अंशुंदुहंतिहस्तिनोभरित्रैर्मध्वःपुनंतिधारयापवित्रैः ॥ हृदाऽइवकुक्ष्योःसोमधानाःसमींविव्याचसवनापुरूणि ॥ अन्नायादींद्रःप्रथमाव्याशवृत्रंजघन्वाँऽअवृणीतसोमं ॥ आतूभरमाकिरेत्परिष्ठाद्विद्माहित्वावसुपतिंवसूनां । इंद्रयतेमाहिनंदत्रमस्त्यस्मभ्यंतद्वर्यश्वप्रयंधि ॥ अस्मेप्रयंधिमघवन्नृजीषिन्निंद्रारायोविश्ववारस्यभूरेः । अस्मेशतंशरदोजीवसेधाऽअस्मेऽवीराञ्छश्वतऽइंद्रशिप्रिन् ॥ शुनंहुवेममघवानमिंद्रमस्मिन्भरेनृतमंवाजसातौ । शृण्वंतमुग्रमूतयेसमत्सुघ्नंतंवृत्राणिसंजितंधनानां ॥२०॥

वार्त्रहत्यायेत्येकादशर्चमष्टमंसूक्तं विश्वामित्रइंद्रोगायत्रीअंत्यानुष्टुप् ॥

वार्त्रहत्यायशवसेपृतनाषाह्यायच । इंद्रत्वावर्तयामसि ॥ अर्वाचीनंसुतेमनऽउतचक्षुःशतक्रतो । इं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

द्रंकृण्वंतुवाघतः ॥ नामानितेशतक्रतोविश्वाभिर्गीर्भिरीमहे । इंद्राभिमातिषाह्ये ॥ पुरुष्टुतस्यधामभिः
शतेनमहयामसि । इंद्रस्यचर्षणीधृतः ॥ इंद्रंवृत्रायहंतवेपुरुहूतमुपब्रुवे । भरेषुवाजसातये ॥ २१ ॥
वाजेषुसासहिर्भवत्वामीमहेशतक्रतो । इंद्रवृत्रायहंतवे ॥ द्युम्नेषुपृतनाज्येपृत्सुतूर्षुश्रवःसुचः । इंद्रसा
ह्वाभिमातिषु ॥ शुष्मिन्तमंनऽऊतयेद्युम्निनंपाहिजागृविं । इंद्रसोमंशतक्रतो ॥ इंद्रियाणिशतक्र
तोयातेजनेषुपंचसु । इंद्रतानिंतऽआवृणे ॥ अगंन्निंद्रश्रवोंबृहद्युम्नंदधिष्वदुष्टरं । उत्तेशुष्मंतिरामसि ॥
अर्वावतोंनऽआगह्यथोंशक्रपरावतः । उलोकोयस्तेऽअद्रिवऽइंद्रेहततऽआगंहि ॥ २२ ॥

अभितष्टेवेतिदशर्चनवमंसूक्तं वैश्वामित्रः प्रजापतिर्वाच्योवाइन्द्रस्त्रिष्टुप् ॥

अभितष्टेवदीधयामनीषामत्योनवाजीसुधुरोजिहानः । अभिप्रियाणिमर्मृशत्परांणिकवीँरिच्छा
मिसंदृशेसुमेधाः ॥ इनोतपृच्छजनिमाकवीनांमनोधृतःसुकृतस्तक्षतद्यां । इमाऽउतेप्रण्योऽवर्धमाना
मनोवाताऽअधनुधर्मणिग्मन् ॥ निषीमिदत्रगुह्यादधानाऽउतक्षत्रायरोदसीसमंजन् । संमात्राभिर्ममि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

रेयेमुरुर्वीऽअंतर्महीसमृतेधायसेधुः ॥ आतिष्ठंतंपरिविश्वेऽअभूषञ्छ्रयोवसानश्चरतिस्वरोचिः । महत्तृष्णोऽअसुरस्यनामाविश्वरूपोऽअमृतानितस्थौ॥ अस्तृतपूर्वोवृषभोज्यायानिमाऽअस्यशुरुधःसंतिपूर्वीः॥ दिवोनपातावितथस्यधीभिःक्षत्रंराजानाप्रदिवोदधाथे ॥ २३ ॥ त्रीणिराजानाविदथेपुरूणिपरिविश्वा निभूषथःसदांसि । अपश्यमत्रमनसाजगन्वान्व्रतेगंधर्वाऽआपिवायुकेशान् ॥ तदिन्वस्यवृषभस्यधेनो रानामभिर्ममिरेसक्म्यंगोः । अन्यदन्यदसुर्यौ१वसानानिमायिनोममिरेरूपमस्मिन् ॥ तदिन्वस्यसवितुर्नकिर्मेहिरण्ययीममतियामशिश्रेत् । आसुष्टुतीरोदसीविश्वमिन्वेऽअपीवयोषाजनिमानिवव्रे ॥ युवंग्नस्यसाधथोमहोयद्दैवीस्वस्तिःपरिणःस्यातं । गोपाजिह्वस्यतस्थुषोविरूपाविश्वेपश्यंतिमायिनःकृतानि॥ शुनंहुवेममघवानमिंद्रमस्मिन्भरेनृतमंवाजसातौ । शृण्वंतमुग्रमूतयेसमत्सुग्घंतंवृत्राणिसंजितंधनानां ॥ २४ ॥ ॥ इतितृतीयेमंडलेतृतीयोनुवाकः ॥

343 चतुर्थेनुवाकेपंचदशसूक्तानितत्रइंद्रंमतिरितिनवर्चंप्रथमंसूक्तं विश्वामित्रइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋ०सं० ॥ १९ ॥

इंद्रंमतिर्हृदऽआवच्यमानाच्छापतिंस्तोमंतष्टाजिगाति । याजागृविर्विदथेशस्यमानेंद्रयत्तेजायतेविद्धितस्य ॥ दिवश्चिदापूर्व्याजायमानाविजागृविर्विदथेशस्यमाना । भद्रावस्त्राण्यर्जुनावसानासेयमस्मे सनजापित्र्याधीः ॥ यमाचिदत्रंयमसूरसूतजिह्वायाऽअग्रंपतदाह्यस्यात् । वपूंषिजातामिथुनासचेतेमोहनातपुंषोबुध्नऽएतां ॥ नकिरेषांनिंदितामर्त्येषुयेऽअस्माकंपितरोगोषुयोधाः । इंद्रंऽएषांहृतामाहिनावानुज्रोत्राणिससृजेदंसनावान् ॥ सखाहयत्रसखिभिर्नवग्वैरभिज्ञ्वासत्वभिर्गाऽअनुग्मन् । सत्यं तदिंद्रोदशभिर्दशग्वैःसूर्यंविवेदतमसिक्षियंतं ॥ २५ ॥ इंद्रोमधुसंभृतमुस्रियायांपद्वद्विवेदशफवन्नमेगोः । गुहाहितंगुह्यंगूढमप्सुहस्तेदधेदक्षिणेदक्षिणावान् ॥ ज्योतिर्वृणीततमसोविजानन्नारेस्यामदुरितादभीके । इमागिरःसोमपाःसोमवृद्धजुषस्वेंद्रपुरुतमस्यकारोः ॥ ज्योतिर्यज्ञायरोदसीऽअनुष्यादारेस्यामदुरितस्यभूरेः । भूरिचिद्धितुंजतोमर्त्यस्यसुपारासोवसवोबर्हणावत् ॥ शुनंहुवेममघवानमिंद्रमस्मिन्भरे

अ० ३ अ० २ ॥ १९ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नृतमंवाजंसातौ । शृण्वंतंमुग्रमूतयेसमत्सुग्रंतंवृत्राणिसंजितंधनांना ॥ २६ ॥ इतितृतीयाष्टकेद्विती
योध्यायः ॥ २ ॥

इन्द्रत्वागायत्रं ह्यातूनउपन आयाह्यष्टावयंतेपंचबार्हतं त्वामन्द्रैर्युध्मस्यमरुत्वान्त्सद्योह शंसामहामिन्द्रःस्वाहा
चर्षणीधृतंद्वादशाद्यान्त्यौ तृचौजागतगायत्रौ धानावन्तमष्टौ पूर्वार्धेगायत्रं षष्ठीजगतीन्द्रापर्वता चतुर्विंशतिरा
द्यैन्द्रापार्वती पंचदश्यादिद्वेवाचे ससर्पर्यैचतस्रो रथांगस्तुतयोन्त्या अभिशापार्थास्तावद्वसिष्ठद्वेषिण्यो नवसिष्ठाः
शृण्वन्ति दशमीषोळश्यौजगत्यौ त्रयोदशीगायत्री द्वादशीविंशीद्वाविंश्योनुष्टुभोष्टादशीबृहतीमंमहे द्व्यधिकोक्त
गोत्रः प्रजापतिर्हि वैश्वदेवंहोषसः ॥ १ ॥

इंद्रत्वेतिनवर्चेद्वितीयंसूक्तं विश्वामित्रइंद्रोगायत्री ॥

॥ हरिःओम् ॥ इंद्रंत्वावृषभंवयंसुतेसोमेहवामहे । सपाहिमध्वोऽअंधसः ॥ इंद्रंक्रतुविदंसुतंसोमं
हर्यपुरुष्टुत । पिबावृषस्वतातृपिं ॥ इंद्रप्रणेधितावानंयज्ञंविश्वेभिर्देवेभिः । तिरस्तंवानविश्पते ॥ इंद्र
सोमाःसुताऽइमेतवप्रयंतिसत्पते । क्षयंचंद्रासऽइंदवः ॥ दधिष्वाजठरेसुतंसोमंमिंद्रवरेण्यं । तवद्युक्षास

345

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऽइंदंवः ॥ १ ॥ गिर्वणःपाहिनःसुतंमधोर्धारांभिरज्यसे । इंद्रत्वादातमिद्यशः ॥ अभिद्युम्नानिवनिन ऽइंद्रैसचंतेऽअक्षिता । पीत्वीसोमस्यवावृधे ॥ अर्वावतोनऽआगंहिपरावतश्चवृत्रहन् । इमाजुषस्वनो गिरः ॥ यदंतरापरावतमर्वावतंचहूयसे । इंद्रेहततऽआगंहि ॥ २ ॥

आतूनइंद्रेतिनवर्चतृतीयंसूक्तं विश्वामित्रइंद्रोगायत्री ॥

आतूनऽइंद्रमद्र्यग्घुवानःसोमंपीतये । हरिभ्यांयाह्यद्रिवः ॥ सत्तोहोतानऽऋतियस्तिस्तिरेबर्हिरानुषक् । अर्युंत्रन्प्रातरुद्रयः ॥ इमाब्रह्मब्रह्मवाहःक्रियंतऽआबर्हिःसींद । वीहिशूरपुरोळाशं ॥ रारंधिसवनेषुणऽएषुस्तोमेषुवृत्रहन् । उक्थेष्विंद्रगिर्वणः ॥ मतयःसोमपामुरुंरिहंतिशवसस्पतिं । इंद्रंवत्संनमातरः ॥ ३ ॥ समिंदस्वाह्यंधसोराधसेतन्वांमहे । नस्तोतारंनिदेकरः ॥ वयमिंद्रत्वायवोहविष्मंतोजरामहे । उतत्वमस्मयुर्वसो ॥ मारेऽअस्मद्विमुमुचोहरिप्रियार्वाङ्याहि । इंद्रस्वधावोमत्स्वेह ॥ अर्वांचंत्वा सुखेरथेवहंतामिंद्रकेशिना । घृतस्नूबर्हिरासदे ॥ ४ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

उपनइतिनवर्चैचतुर्थंसूक्तं विश्वामित्रइंद्रोगायत्री ॥

उपनःसुतमाग॑हिसोम॑मिंद्रगवा॑शिरं । हरिं॒भ्यां॑यस्ते॑ऽअस्म॒युः ॥ तमिं॑द्रमद्मा॑गहिबर्हि॒ष्ठांग्रावं॑भिः सुतं । कुविन्न॑स्यतृप्णवः॥ इंद्रमित्थागिरो॒ममाच्छा॑गुरिषि॒ताऽइ॒तः । आवृ॑तेसो॑मपीतये॥ इंद्रं॒सोम॑स्यपी॒तयेस्तो॒मैरि॒हह॑वामहे । उ॒क्थेभि॑:कु॒विदा॒गम॑त् ॥ इंद्र॒सोमा॑:सु॒ताऽइ॒मेतान्द॑धिष्वशतक्रतो । ज॒ठरे॑वाजिनीवसो ॥ ५ ॥ विद्माहित्वा॑धनंजयंवाजे॑षुदधृषं॑कवे । अधा॑तेसुम्नमी॑महे ॥ इ॒मामिं॑द्र॒गवा॑शिरं॒ यवा॑शिरंचनःपिब । आग॒त्यावृ॑षभिःसु॒तं ॥ नुभ्यो॑दिंद्रस्वऽओक्ये३॒सोम॑ंचोदामिपी॒तये॑ । एष॑रारं॒तुतेहृ॒दि॥ त्वांसु॒तस्यपी॒तयेप्र॒त्नमिं॑द्रहवामहे । कु॒शि॒कासो॑ऽअव॒स्यवः॥ ६ ॥

आयाह्यर्वाङित्यष्टर्चैपंचमंसूक्तं विश्वामित्रइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

आया॑ह्यर्वाङुप॑वंधु॒रेष्ठास्तवेदनु॒प्रदि॑वःसोमपेयं॑ ॥ प्रि॒यासखा॑यावि॒मुचोप॑बर्हिस्त्वामि॒मेह॒व्य॒वाहो॑हवं ते ॥ आया॑हिपू॒र्वीरति॑चर्ष॒णीरा॑ऽअर्य॒ऽआशि॑ष॒ऽउप॑नो॒हरि॑भ्यां । इ॒माहित्वा॑म॒तयः॒स्तोम॑तष्टा॒ऽइंद्र॒हवं॑ते

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सख्यंजुषाणाः ॥ आनोयज्ञंनमोवृधंसजोषाऽइंद्रदेवहरिभिर्याहितूयं । अहंहित्वामतिभिर्जोहवीमिघृ
तप्रयाःसधमादेमधूनां ॥ आचत्वामेतावृषणावहांतोहरीसखायासुधुरास्वंगा । धानावदिंद्रःसवनंजु
षाणःसखासख्युःशृणवद्वंदनानि ॥ कुविन्मांगोपांकरसेजनस्यकुविद्राजानंमघवन्नृजीषिन् । कुविन्म
ऽऋषिंपपिवांसंसुतस्यकुविन्मेवस्वोऽअमृतस्यशिक्षाः ॥ आत्वाबृहंतोहरयोयुजानाऽअर्वागिंद्रसधमा
दोवहंतु । प्रयेद्वितादिवऽऋंजत्याताःसुसंमृष्टासोवृषभस्यमूराः ॥ इंद्रपिबवृषधूतस्यवृष्णऽआयंतेश्ये
नऽउशतेजभारं । यस्यमदेच्यावयंसिप्रकृष्टीर्यस्यमदेऽअपगोत्रावर्वथं ॥ शुनंहुवेममघवानमिंद्रमस्मि
न्भरेनृतमंवाजसातौ । शृण्वंतमुग्रमूतयेसमत्सुघ्नंतंवृत्राणिसंजितंधनानां ॥ ७ ॥

अयंतइतिपंचर्चषष्ठंसूक्तं विश्वामित्रइंद्रोबृहती ॥

अयंतेऽअस्तुहर्यतःसोमऽआहरिभिःसुतः । जुषाणऽइंद्रहरिभिर्नऽआगह्यातिष्ठहरितंरथं ॥ हर्यन्नुष
समर्चयःसूयंहर्यन्नरोचयः । विद्वाँश्चिकित्वान्हर्यश्ववर्धसऽइंद्रविश्वाऽअभिश्रियः ॥ द्यामिंद्रोहरिधाय

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

संपृथिवींहरिवर्पसं । अधारयद्धरितोर्भूरिभोजनंययोरंतर्हरिश्चरत् ॥ जज्ञानोहरितोवृषाविश्वमाभा तिरोचनं । हर्यश्वोहरितंधत्तऽआयुधमावज्रंबाह्वोर्हरिं ॥ इंद्रोहर्यंतमर्जुनंवज्रंशुक्रैरभीवृतं । अपावृणो द्धरिभिरद्रिभिःसुतमुद्गाहरिभिराजत ॥ ८ ॥

आमंद्रैरितिपंचर्चसप्तमंसूक्तं विश्वामित्रइंद्रोबृहती ॥

आमंद्रैरिंद्रहरिभिर्याहिमयूररोमभिः । मात्वाकेचिन्नियमन्विनपाशिनोतिधन्वेवताँऽइहि ॥ वृत्र खादोवलंरुजःपुरांदर्मोऽअपामजः । स्थातारथस्यहर्योरभिस्वरऽइंद्रोदृढाचिदारुजः॥ गंभीराँऽउदधी ँरित्रक्रतुंपुष्यसिगाऽइव । प्रसुगोपायवंसंधेनवोयथाहदंकुल्याऽइवाशत ॥ आनस्तुजंरयिंभरांशंनप्र तिजानते । वृक्षंपक्वंफलंमकीवधूनुहींद्रसंपारणंवसु ॥ स्वयुरिन्द्रस्वराळसिस्मद्दिष्टिःस्वयशस्तरः । स वावृधानऽओजसापुरुष्टुतभवानःसुश्रवस्तमः ॥ ९ ॥

युध्मस्यतइतिपंचर्चमष्टमंसूक्तं विश्वामित्रइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

युधमस्यतेवृषभस्यस्वराजऽउग्रस्ययूनःस्थविरस्यघृष्वेः । अजूर्यतोवज्रिणोवीर्याऽ३णींद्रश्रुतस्यमहतो महानि ॥ महाँऽअसिमहिषवृष्ण्येभिर्धनस्पृदुग्रसहमानोऽअन्यान् । एकोविश्वस्यभुवनस्यराजासयोधयाचक्षययाचजनान् ॥ प्रमात्राभीरिरिचेरोचमानःप्रदेवेभिर्विश्वतोऽअप्रतीतः । प्रमज्मनाद्दिवऽइंद्रः पृथिव्याःप्रोरोर्महोऽअंतरिक्षाद्दजीषी । उरुंगभीरंजनुषाभ्यू१ग्रंविश्वव्यचसमवतंमतीनां । इंद्रंसोमासः प्रदिविसुतासःसमुद्रंनस्रवतऽआविशंति ॥ यंसोममिंद्रपृथिवीद्यावागर्भंनमाताबिभृतस्त्वाया । तंतेहिन्वंतितमुतेमृजंत्यध्वर्यवोवृषभंपातवाऽउ ॥ १० ॥

मरुत्वाँइंद्रेतिपंचर्चनवमंसूक्तं विश्वामित्रइन्द्रस्त्रिष्टुप् ॥

मरुत्वाँऽइंद्रवृषभोरणायपिबासोमंमनुष्वधंमदाय । आसिंचस्वजठरेमध्वऽऊर्मिंत्वंराजासिप्रदिवःसुतानां ॥ सजोषाऽइंद्रसगणोमरुद्भिःसोमंपिबवृत्रहाशूरविद्वान् । जहिशत्रूँरपमृधोनुदस्वाथाभयंकृणुहिविश्वतोनः ॥ उतऽऋतुभिर्ऋतुपाःपाहिसोममिंद्रदेवेभिःसखिभिःसुतंनः । याँऽआभंजोमरुतोये

॥ २२ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

त्वान्वहन्वृत्रमदधुस्तुभ्यमोजः ॥ येत्वाहिहत्येमघवन्नवर्धन्येशांबरेहरिवोयेगविष्टौ । येत्वानूनमनुमदे तिविप्राःपिबेंद्रसोमंसगणोमरुद्भिः ॥ मरुत्वंतंवृषभंवावृधानमकवारिंदिव्यंशासमिंद्रं । विश्वासाहमवसेनूतनायोग्रंसहोदामिहतंहुवेम ॥ ११ ॥

सद्योहजातइतिपंचचैंदशमंसूक्तं विश्वामित्रइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

सद्योहजातोवृषभःकनीनःप्रभर्तुमावदंधसःसुतस्य । साधोःपिबप्रतिकामंयथातेरसाशिरःप्रथमंसोम्यस्य ॥ यज्जायथास्तदहरस्यकामेंशोःपीयूषमपिबोगिरिष्ठां । तंतेमातापरियोषाजनित्रीमहःपितुर्दमऽआसिंचदग्रे ॥ उपस्थायंमातरमन्नमैट्टतिग्ममपश्यदभिसोममूधः । प्रयावयन्नचरद्गृत्सोऽअन्यान्महानिचक्रेपुरुधप्रतीकः ॥ उग्रस्तुराषाळभिभूत्योजायथावशंतन्वंचक्रऽएषः । त्वष्टारमिंद्रोजनुषाभिभूयामुष्यासोममपिबच्चमूषु ॥ शुनंहुवेममघवानमिंद्रमस्मिन्भरेनृतमंवाजसातौ ॥ शृण्वंतमुग्रमूतयेसमत्सुघ्नंतंवृत्राणिसंजितंधनानां ॥ १२ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

शंसामहामितिपंचर्चमेकादशंसूक्तं विश्वामित्रइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

शंसामहामिंद्रंयस्मिन्विश्वाऽआकृष्टयःसोमपाःकाममव्यन् । यंसुक्रतुंधिषणेविभ्वतष्टंघनंवृत्राणांजनयंतदेवाः ॥ यंनुनकिःपृतनासुस्वराजंद्वितातरतिनृतमंहरिष्ठां । इनतमःसत्वभिर्योहशूषैःपृथुग्रयाऽअमिनादायुर्दस्योः ॥ सहावांपुत्सुतरणिर्नार्वांव्यानशीरोदसीमेहनावान् । भगोनकारेहव्योमतीनांपितेवचारुःसुहवोवयोधाः ॥ धर्तादिवोरजसस्पृष्टऽऊर्ध्वोरथोनवायुर्वसुभिर्नियुत्वान् । क्षपांवस्ताजनितासूर्यस्यविभक्ताभागंधिषणेववाजं ॥ शुनंहुवेममघवानमिन्द्रंमस्मिन्भरेनृतमंवाजसातौ । शृण्वंतमुग्रमूतयेसमत्सुघ्नंतंवृत्राणिसंजितंधनानां ॥ १३ ॥

इंद्रःस्वाहेतिपंचर्चैद्वादशंसूक्तं विश्वामित्रइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

इंद्रःस्वाहापिबतुयस्यसोमंऽआगत्यातुम्रोवृषभोमरुत्वान् । ओरुव्यचाःपृणतामेभिरन्नैरास्यंहविस्तन्वःकाममृध्याः ॥ आतेसपर्यूजवसेयुनज्मियथोरनुप्रदिवःश्रुष्टिमावः । इहत्वाधेयुर्हरयःसुशिप्रपिबा ॥ २३ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

त्वं१स्यसुषुतस्यचारोः ॥ गोभिर्मिमिक्षुंदधिरेसुपारमिंद्रंज्यैष्ठ्यायधार्यसेगृणानाः । मंदानःसोमंपपिवाँऽऋृजिषिन्त्समस्मभ्यंपुरुधागाऽइषण्य ॥ इमंकामंमंदयागोभिरश्वैश्चंद्रवंताराधसापप्रथश्च । स्वर्यवोमतिभिस्तुभ्यंविप्राऽइंद्रायवाहःकुशिकासोऽअक्रन् ॥ शुनंहुवेममघवानमिंद्रमस्मिन्भरेनृतमंवाजसातौ । शृण्वंतमुग्रमूतयेसमत्सुघ्नंतंवृत्राणिसंजितंधनानां ॥ १४ ॥

चर्षणीधृतमितिद्वादशचैत्रयोदशंसूक्तं विश्वामित्रइंद्रआद्यास्तिस्रोजगत्यश्चतुर्थ्याद्याः षट्त्रिष्टुभःदशम्यादितिस्रोगायत्र्यः ॥

चर्षणीधृतंमघवानमुक्थ्य१मिंद्रंगिरोबृहतीरभ्यनूषत । वावृधानंपुरुहूतंसुवृक्तिभिरमर्त्यंजरमाणंदिवेदिवे ॥ शतक्रतुमर्णवंशाकिनंनरंगिरोमऽइंद्रमुपयंतिविश्वतः । वाजसानिंपूर्भिदंतूर्णिंमप्नुरंधामसाचंमभिषाचंस्वर्विदं ॥ आकरेवसोर्जरितापनस्यतेनेहसःस्तुभऽइंद्रोदुवस्यति । विवस्वतःसदनऽआहिपिप्रियेसत्रासाहंमभिमातिहनंस्तुहि ॥ नृणामुत्वानृतमंगीर्भिरुक्थैरभिप्रवीरमर्चतासबाधः । संसहसेपुरुमायोजिहीतेनमोऽअस्यप्रदिवऽएकऽईशे ॥ पूर्वीरस्यनिष्षिधोमर्त्येषुपुरूवसूनिपृथिवीबिभर्ति । इंद्राय

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

द्यावऽओषधीरुतापोरयिंरक्षंतिजीरयोवनानि ॥ १५ ॥ तुभ्यंब्रह्माणिगिरंऽइंद्रतुभ्यंसत्रादधिरेहरिवो जुषस्व । बोध्याऽइंपिरवंसोनूतनस्यसखेंवसोजरितृभ्योवयोधाः ॥ इंद्रंमरुत्वऽइहपाहिसोमंयथाशार्यातेऽअपिंबःसुतस्य । तवप्रणीतीतवंशूरशर्मन्नाविंवासंतिकवयःसुयज्ञाः ॥ सवांवशानऽइहपाहिसोमंमरुद्भिरिंद्रसखिंभिःसुतंनः । जातंयत्त्वापरिंदेवाऽअभूषन्महेभरायपुरुहूतविश्वें ॥ अप्नूयैंमरुतऽआपिरेषोमंदन्निंद्रमनुदातिंवाराः । तेभिंःसाकंपिंबतुवृत्रखादःसुतंसोमंदाशुषःस्वेसधस्थें ॥ इदंह्यन्वोजंसासुतंरांधानांपते । पिबात्वंस्यगिर्वणः ॥ यस्तेऽअनुस्वधामसत्सुतेनियच्छतन्वैं । सत्वांममत्तुसोम्यं ॥ प्रतेऽअश्नोतुकुक्ष्योःप्रेंद्रब्रह्माणाशिरंः । प्रबाहूशूरराधसे ॥ १६ ॥

धानावंतमित्यष्टर्चंचतुर्दशंसूक्तं विश्वामित्रइंद्रआद्याश्चतस्रोगायत्र्यःपंचमीसप्तम्यष्टम्यस्त्रिष्टुभःषष्ठीजगती ॥

धानावंतंकरंभिणंमपूपवंतमुक्थिनंम् । इंद्रंप्रातर्जुषस्वनः ॥ पुरोळाशंपचत्यंजुषस्वेंद्रागुंरस्वच । तुभ्यं हव्यानिंसिस्रते ॥ पुरोळाशंचनोघसोजोषयासेगिरश्चनः । वधूयुरिंवयोषणां ॥ पुरोळाशंसनश्रुतप्रातः

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सावेजुषस्वनः । इंद्रक्रतुर्हितेबृहन् ॥ माध्यंदिनस्यसवनस्यधानाःपुरोळाशमिंद्रकृष्वेहचारुं । प्रयत्स्तो ताजरितातूर्ण्यर्थोवृषायमाणऽउपगीर्भिरीट्टे ॥ १७ ॥ तृतीयेधानाःसवनेपुरुष्टुतपुरोळाशमद्रुतंमामह स्वनः । ऋभुमंतंवाजवंतंत्वाकवेप्रयस्वंतऽउपशिक्षेमधीतिभिः ॥ पूषण्वतेतेचकृमाकरंभंहरिवतेहर्यश्वा यधानाः । अपूपमद्भिसगणोमरुद्भिःसोमंपिबवृत्रहाशूरविद्वान् ॥ प्रतिधानाभरततूर्यमस्मैपुरोळाशंवी रतमायनृणां । दिवेदिवेसदृशीरिंद्रतुभ्यंवर्धंतुत्वासोमपेयायधृष्णो ॥ १८ ॥

इंद्रापर्वतेतिचतुर्विंशत्यृचंपंचदशंसूक्तं विश्वामित्रः आद्यायाइंद्रापर्वतौद्वितीयादिष्विंद्रःपंचदश्यादिद्वयोर्वाक्ततश्च तसृषुरथांगस्तुतिः एकविंश्यादिष्विंद्रःदशमीषोळश्यौजगत्यौद्वादशी विंशीद्वाविंश्योनुष्टुभः त्रयोदशीगायत्रीअष्टा दशीबृहतीशिष्टास्त्रिष्टुभः ॥

इंद्रापर्वताबृहतारथेनवामीरिषऽआवहतंसुवीराः । वीतंहव्यान्यध्वरेषुदेवावर्धेथांगीर्भिरिळयामदं ता ॥ तिष्ठासुकंमघवन्मापराग्राःसोमस्यनुत्वासुषुतस्ययक्षि । पितुर्नपुत्रःसिचमारभेतऽइंद्रस्वादिष्ठयागि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

राशंचीवः ॥ शंसावाध्वर्योप्रतिमेगृणीहींद्रायवाहःकृणवावजुष्टं। एदंबर्हिर्यजमानस्यसीदाथाचभूदुक्थमिंद्रायशस्तं ॥ जायेदस्तंमघवन्त्सेदुयोनिस्तदित्त्वायुक्ताहरयोवहंतु । यदाकदाचसुनवामसोमंमग्निष्ट्वा दूतोधन्वात्यच्छं ॥ परायाहिमघवन्नाचयाहींद्रंभ्रातरुभयत्रातेऽअर्थं । यत्रारथस्यबृहतोनिधानंविमोचनंवाजिनोरासभस्य ॥ १९ ॥ अपाःसोममस्तमिंद्रप्रयाहिकल्याणीर्जायासुरणंगृहेते । यत्रारथस्यबृहतोनिधानंविमोचनंवाजिनोदक्षिणावत् ॥ इमेभोजाऽअंगिरसोविरूपादिवस्पुत्रासोऽअसुरस्यवीराः । विश्वामित्रायददतोमघानिसहस्रसावेप्रतिरंतऽआयुः ॥ रूपंरूपंमघवाबोभवीतिमायाःकृण्वानस्तन्वं१ परिस्वां। त्रिर्यद्दिवःपरिमुहूर्तमागात्स्वैर्मंत्रैरनृतुपाऽऋतावा ॥ महाँऽऋषिर्देवजादेवजूतोस्तभ्नात्सिंधुमर्णवंनृचक्षाः। विश्वामित्रोयदवहत्सुदासमप्रियायतकुशिकेभिरिंद्रः ॥ हंसाऽइवकृणुथश्लोकमद्रिभिर्मदंतोगीर्भिरध्वरेसुतेसचा। देवेभिर्विप्राऽऋषयोनृचक्षसोविपंबध्वंकुशिकाःसोम्यंमधु ॥ २० ॥ उपप्रेतकुशिकाश्चेतयध्वमश्वंरायेप्रमुंचतासुदासः। राजावृत्रंजंघनत्प्रागपागुदगथायजातेवरऽआपृथिव्याः

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यऽइमेरोदसीऽउभेऽअहमिंद्रमतुष्टवं । विश्वामित्रस्यरक्षतिब्रह्मेदंभारतंजनं ॥ विश्वामित्राऽअरासत ब्रह्मेंद्रायवज्रिणे । करदिन्नःसुराधसः ॥ किंतेकृण्वंतिकीकटेषुगावोनाशिरंदुहे नतपंतिघर्मं । आनोभरप्रमगंदस्यवेदोनैचाशाखंमघवन्त्रंधयानः ॥ ससर्परीरमतिंबाधमानाबृहन्मिमायजमदग्निदत्ता । आसूर्यस्यदुहितातंतानश्रवोदेवेष्वमृतमजुर्यं ॥ २१ ॥ ससर्परीरभरत्तूयमेभ्योधिश्रवःपांचजन्यासुकृष्टिषु । सापक्ष्याऽनव्यमायुर्दधानायांमेपलस्तिजमदग्नयोदुदुः ॥ स्थिरौगावौभवतांवीळुरक्षोमेषाविर्वाहिमायुगंविशारि । इंद्रःपातल्येददतांशरीतोररिष्टनेमेऽअभिनःसचस्व ॥ बलंधेहितनूषुनोबलमिंद्रानळुत्सुनः । बलंतोकायतनयायजीवसेत्वंहिबलदाऽअसि ॥ अभिव्ययस्वखदिरस्यसारमोजोधेहिस्पंदनेशिंशपायां । अक्षंवीळोवीळितवीळयस्वमायामादस्मादवजीहिपोनः ॥ अयमस्मान्वनस्पतिर्मांचहामाचरीरिषत् । स्वस्त्यागृहेभ्यऽआवसाऽआविमोचनात् ॥ २२ ॥ इंद्रोतिभिर्बहुलाभिर्नोऽअद्ययाच्छ्रेष्ठाभिर्मघवञ्छूर जिन्व । योनोद्वेष्त्यधरःसस्पदीष्टयमुद्विष्मस्तमुप्राणोजहातु ॥ परशुंचिद्वितपतिशिंबलंचिद्विवृ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

श्वति । उखाचिदिद्रयेषंतीप्रयस्ताफेनमस्यति ॥ नसायकस्यचिकितेजनासोलोधंनयंतिपशुमन्यमानाः । नावाजिनंवाजिनाहासयंतिनगर्दभंपुरोऽअश्वान्नयंति ॥ इमऽइंद्रभरतस्यपुत्राऽअपपित्वंचिकितुर्नप्रपित्वं । हिन्वंत्यश्वमरणंननित्यंज्यावाजंपरिणयंत्याजौ ॥ २३ ॥ इतितृतीयेमंडलेचतुर्थोनुवाकः ॥

पंचमेनुवाकेनवसूक्तानितत्रइमंमहइतिद्वाविंशत्यृचंप्रथमंसूक्तं वैश्वामित्रोवाच्योवाप्रजापतिर्विश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ॥

इमंमहेविदथ्यायशूषंशश्वत्कृत्वऽईड्यायप्रजाभ्रुः । शृणोतुनोदम्येभिरनीकैःशृणोत्वग्निर्दिव्यैरजस्रः ॥ महिंमहेदिवेऽअर्चापृथिव्यैकामोमऽइच्छ्चरतिप्रजानन् । ययोर्ह्स्तोमेविदथेषुदेवाःसपर्यवोमादयंतेसचायोः ॥ युवोर्ऋतंरोदसीसत्यमस्तुमहेषुणःसुवितायप्रभूतं । इदंदिवेनमोऽअग्नेपृथिव्यैसपर्यामिप्रयसायामिरत्नं ॥ उतोहिवांपूर्व्याऽआविविद्रऽऋतावरीरोदसीसत्यवाचः । नरश्चिद्वांसमिथेशूरसातौववंदिरेपृथिविवेविदानाः॥ कोऽअद्धावेदकऽइहप्रवोचद्देवाँऽअच्छापथ्याऽकासमेति । दद्रश्रऽएषामवमासदांसिपरेषुयागुह्येषुव्रतेषु ॥ २४ ॥ कविर्नृचक्षाऽअभिषीमचष्टऽऋतस्ययोनाविधृतेमदंती । नानाच

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

क्रातेसदनंयथावेःसमानेनक्रतुनासंविदाने॥ समान्यावियुंतेदूरेऽअँतेध्रुवेपदेतस्थतुर्जागरूके। उतस्वसा
रायुवतीभवंतीऽआदुंब्रुवातेमिथुनानिनामं ॥ विश्वेदेतेजनिमासंविविक्तोमहोदेवान्बिभ्रतीनव्ययेते ।
एजध्रुवंपत्यतेविश्वमेकंचरत्पतत्रिविषुंणंविजातं ॥ सनापुराणमध्येम्यारान्महःपितुर्जनितुर्जामितन्नः ।
देवासोयत्रपनितारऽएवैरुरौपथिव्युंतेतस्थुरंतः ॥ इमंस्तोमंरोदसीप्रब्रवीम्यृदूदरांःशृणवन्नग्निजिह्वाः ।
मित्रःसम्राजोवरुणोयुवानऽआदित्यासःकवयःपप्रथानाः ॥ २५ ॥ हिरण्यपाणिःसवितासुजिह्वस्त्रिरा
दिवोविदथेपत्यमानः । देवेषुचसवितःश्लोकमश्रेरादस्मभ्यमासुवसर्वतातिं॥सुकृत्सुपाणिःस्ववाँऽऋृता
वादेवस्त्वष्टावसेतानिनोधात् । पूषण्वंतऽऋृभवोमादयध्वमूर्ध्वग्रावाणोऽअध्वरमंतष्ट ॥विद्युद्रथामरुत
ऽऋृष्टिमंतोदिवोमर्याऽऋृतजाताऽअयासः । सरस्वतीशृणवन्यज्ञियासोधातारायिंसहवीरंतुरासः॥ वि
ष्णुंस्तोमासःपुरुदस्समर्काभगस्येवकारिणोयामनिग्मन् । उरुक्रमःककुहोयस्यपूर्वीर्नमंधंतीयुवतयोज
नित्रीः ॥ इंद्रोविश्वैर्वीर्यैःपत्यमानऽउभेऽआप्रौरोदसीमहित्वा । पुरंदरोवृत्रहाधृष्णुषेणःसंगृभ्यानऽ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

आभराभूरिपश्चः ॥ २६ ॥ नासत्यामेपितरावंधुपृच्छासजात्यमश्विनोश्चारुनाम । युवंहिस्थोरयिदौनोर यीणांदात्रंरक्षेथेऽअकवैरदंभ्धा॥ महत्तद्वःकवयश्चारुनामयद्वंदेवाभवथविश्वऽइंद्रे । सखंऽऋभुभिःपुरुहूतप्रियेभिरिमांधियंसातयेतक्षतानः ॥ अर्यमाणोऽअदितिर्यज्ञियासोदंभ्धानिवरुणस्यव्रतानि ॥ युयोतनोऽअनपत्यानिगंतोःप्रजावान्नःपशुमाँऽअस्त्वगातुः ॥ देवानांदूतःपुरुधप्रसूतोवागान्नोवोचतुसर्वता ता । शृणोतुनः पृथिवीद्यौरुतापःसूर्योनक्षत्रैरुर्वं१तरिक्षं ॥ शृण्वंतुनोवृषणःपर्वतासोध्रुवक्षेमासऽइळायामदंतः । आदित्यैर्नोऽअदितिःशृणोतुयच्छंतुनोमरुतःशर्मभद्रं ॥ सदासुगःपितुमाँऽअस्तुपंथामध्वादेवाऽओषधीःसंपिपृक्त ॥ भगोमेऽअग्नेसख्येनमृध्याऽउद्रायोऽअश्यांसदनंपुरुक्षोः ॥ स्वदस्वहव्यासमिषोदिदीह्यस्मद्र्यं१क्संमिमीहिश्रवांसि । विश्वाँऽअग्नेपृत्सुताञ्जेषिशत्रूनहाविश्वासुमनादीदिहीनः॥२७॥

उषसइतिद्वाविंशत्यृचंद्वितीयंसूक्तं प्रजापतिर्विश्वेदेवाःत्रिष्टुप् ॥

उषसःपूर्वाऽअधयद्व्यूषुर्महद्विजज्ञेऽअक्षरंपदेगोः । व्रतादेवानामुपनुप्रभूषन्महद्देवानामसुरत्वमेकं ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मोषूणोऽअत्रजुहुरंतदेवामापूवैंऽअग्नेपितरःपदज्ञाः । पुराण्योःसद्मनोःकेतुरंतर्महद्देवानांमसुरत्वमेकं ॥ विमेंपुरुत्रापंतयंतिकामाःशम्यच्छांदीद्येपूर्व्याणिं । समिंद्धेऽअग्नावृतमिद्वदेममहद्देवानांमसुरत्वमेकं ॥ समानोराजाविभृतःपुरुत्राशयेशयासुप्रयुतोवनानुं । अन्यावत्संभरंतिक्षेतिमाताम्महद्देवानांमसुरत्वमेकं ॥ आक्षित्पूर्वास्नपराऽअनूरुत्सद्योजातासुतरुणीष्वंतः। अंतर्वतीःसुवतेऽअप्रवीतामहद्देवानांमसुरत्वमेकं ॥ २८ ॥ शयुःपरस्तादधनुर्द्विमाताबंधनश्चरतिवत्सऽएकः। मित्रस्यतावरुणस्यव्रतानिमहद्देवानांमसुरत्वमेकं ॥ द्विमाताहोतांविदथेषुसम्राळन्वग्रंचरतिक्षेतिबुध्नः । प्ररण्यांनिरण्यवाचौभरंतेमहद्देवानांमसुरत्वमेकं ॥ शूरस्येवयुध्यतोऽअंतमस्यप्रतीचीनंददृशेविश्वमायत् । अंतर्मतिश्चरतिनिषिधंगोर्म्महद्देवानांमसुरत्वमेकं ॥ निवेवेतिपलितोदूतऽआस्वंतर्महाँश्चरतिरोचनेन । वपूंषिबिभ्रद्भिनोविचष्टेमहद्देवानांमसुरत्वमेकं ॥ विष्णुर्गोपाःपरमंपातिपाथःप्रियाधामान्यमृतादधानः। अग्निष्टाविश्वाभुवनानिवेदमहद्देवानांमसुरत्वमेकं ॥ २९ ॥ नानाचक्रातेयम्याऽइवपूंषितयोरन्यद्रोचतेकृष्णमन्यत् । श्यावीं

361

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

चयदृषीचस्वसारौमहद्देवानांमसुरत्वमेकं ॥ माताचयत्रदुहितार्चधेनूसबर्दुघेधापयेतेसमीची । ऋ॒
तस्यतेसदसीळेऽअंतर्महद्देवानांमसुरत्वमेकं ॥ अन्यस्यावत्सरिहतीमिमायकयाभुवानिदधेधेनुरू
धः । ऋतस्यसापयसापिन्वतेळांमहद्देवानांमसुरत्वमेकं ॥ पद्यावस्तेपुरुरूपावपूंष्यूर्ध्वातस्थौत्र्यविरे
रिहाणा । ऋतस्यसद्मविचरामिविद्वान्महद्देवानांमसुरत्वमेकं ॥ पदेऽइवनिहितेदस्मेऽअंतस्तयोरन्यद्गुह्य
माविरन्यत् । सध्रीचीनापथ्या३सांविषूचीमहद्देवानांमसुरत्वमेकं ॥ ३० ॥ आधेनवोधुनयंतामशिश्वीः
सबर्दुघाःशशयाऽअप्रदुग्धाः । नव्यानव्यायुवतयोभवंतीर्महद्देवानांमसुरत्वमेकं ॥ यद्न्यासुवृषभोरोर
वीतिसोऽअन्यस्मिन्यूथेनिदधातिरेतः । सहिक्षपावान्त्सभगःसराजांमहद्देवानांमसुरत्वमेकं ॥ वीरस्यनु
स्वश्व्यंजनासःप्रनुवोचामविदुरस्यदेवाः । षोळायुक्ताःपंचपंचावहंतिमहद्देवानांमसुरत्वमेकं ॥ देव
स्त्वष्टासविताविश्वरूपःपुपोषप्रजाःपुरुधाजजान । इमाचविश्वाभुवनान्यस्यमहद्देवानांमसुरत्वमेकं ॥
महीसमैरच्चम्वासमीचीऽउभेतेऽअस्यवसुनान्यृष्ठे । शृण्वेवीरोविंदमानोवसूनिमहद्देवानांमसुरत्वमे

॥ २८ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

कँ ॥ इमांचनःपृथिवींविश्वधायाऽउपक्षेतिहितमित्रोनराजा । पुरःसदःशर्मसदोनवीराम॒हद्देवानांमसुरत्वमेकँ ॥ निष्षिध्वरीस्तऽओषधीरुतापोरयिंतऽइंद्रपृथिवीबिभर्ति । सखायस्तेवाम॒भाजःस्याममहद्देवानांमसुरत्वमेकँ ॥ ३१ ॥ इतितृतीयाष्टकेतृतीयोध्यायः ॥ ॥ ३ ॥

नताष्टौप्रमेषद्धेनुर्नवाश्विनं मित्रोमैत्रंचतुर्गायत्र्यन्तमिहेहवःसप्तार्भवं जागतंतृचोन्त्यऐन्द्रश्चोषउषस्यमिमाउ द्यूनै न्द्रावरुणबार्हस्पत्यपौष्णसावित्रसौम्यमैत्रावरुणास्तृचा अन्त्योजमदग्न्यार्षोवा चतुर्थ्याद्यागायत्र्यो यःपूजयितुं देवपितृमनुष्यान्येच आंत्राणिशुनःश्येनरूपेणेन्द्रो वृत्यर्थमाहरन्मधु यस्यसवामदेवोगौतमश्चतुर्थमंडलमपश्यत्त्वां ह्यग्नेविंशतिरष्टचतिजगती धृतिरुपाद्याश्चतस्रोवारुण्यश्चवा योमर्त्येष्वावःषोळशाद्यारौद्री कृणुष्वपाज्रोनाराक्षोघ्नं ॥ १ ॥

नतामिनंतीत्यष्टर्चंतृतीयंसूक्तं प्रजापतिर्विश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ॥

॥हरिःओम॥ नतामिनंतिमायिनोनधीरांव्रतादेवानांप्रथमाध्रुवाणि। नरोदसीऽअद्रुहावेद्याभिर्नपर्वं तानिनमेतस्थिवांसः। षड्भराँऽएकोऽअचरन्बिभर्त्यृतंवर्षिष्ठमुपगावऽआगुः । तिस्रोमहीरुपरास्तस्थुर

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

त्यागुह्याद्वेनिहितेदश्र्येका ॥ त्रिषाजस्योवृषभोविश्वरूपऽउतत्र्युधापुरुधप्रजावान् । त्र्यनीकःपत्यतेमाहिनावान्त्सरेतोधावृषभःशश्वतीनां ॥ अभीकऽआसांपदवीरबोध्यादित्यानांमह्वेचारुनाम । आपश्चिदस्माऽअरमंतदेवीःपृथग्व्रजंतीःपरिषीमवृंजन् ॥ त्रीषधस्थांसिंधवस्त्रिःकवीनामुतत्रिमाताविदथेषुसम्राट् ॥ ऋतावरीर्योषणास्तिस्रोऽअप्यास्त्रिरादिवोविदथेपत्यमानाः ॥ त्रिरादिवःसवितर्वार्याणिदिवेदिवेऽआसुवत्रिर्नोऽअह्नः । त्रिधातुरायऽआसुवावसूनिभगंत्रातर्धिषणेसातयेधाः ॥ त्रिरादिवःसवितासोषवीतिराजानामित्रावरुणासुपाणी । आपश्चिदस्यरोदसीचिदुर्वीरत्नंभिक्षंतसवितुःसवायं ॥ त्रिरुत्तमादूणशारोचनानित्रयोराजंत्यसुरस्यवीराः । ऋतावानऽइषिरादूळभासस्त्रिरादिवोविदथेसंतुदेवाः ॥ १ ॥

प्रमेविविक्तानितिषळृचंचतुर्थसूक्तं विश्वामित्रोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ॥

प्रमेविविक्काँऽअविदन्मनीषांधेनुंचरंतींप्रयुतामगोपां । सद्यश्चिद्यादुदुहेभूरिधासेरिंद्रस्तद्वसुभिःपनितारोऽअस्याः ॥ इंद्रःसुपूषावृषणासुहस्तादिवोनप्रीताःशंशयंदुदुहे । विश्वेयदस्यांरणयंतदेवाःप्रवोचंवस

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वःसुम्नमश्यां ॥ याजामयोवृणेऽइच्छंतिशक्तिंनमस्यंतीर्जानतेगर्भमस्मिन् । अच्छापुत्रंधेनवोवाव शानामहश्वरंतिबिभ्रतंवपूंषि ॥ अच्छाविवक्मिरोदसीसुमेकग्राव्णोयुजानोऽअध्वरेमनीषा । इमाऽउ तेमनवेभूरिवाराऽऊर्ध्वाभवंतिदर्शतायजत्राः ॥ यातेजिह्वामधुमतीसुमेधाऽअग्नेदेवेषूच्यतेऽउरूची । त येहविश्वाँऽअवसेयजत्रानासादयपाययाचामधूनि ॥ यातेऽअग्नेपर्वतस्येवधारासश्चंतीपीपयद्देवचित्रा । तामस्मभ्यंप्रमतिंजातवेदोवसोरास्वसुमतिंविश्वजन्यां ॥ २ ॥

धेनुःप्रत्नस्येतिनवर्चंपंचमंसूक्तं विश्वामित्रोश्विनौत्रिष्टुप् ॥

धेनुःप्रत्नस्यकाम्यंदुहानांतःपुत्रश्चरतिदक्षिणायाः । आद्योतनिंवहतिशुभ्रयामोषसःस्तोमोऽअश्वि नावजीगः ॥ सुयुग्वहंतिप्रतिवामृतेनोर्ध्वाभवंतिपितरेवमेधाः । जरेथामस्मद्विपणेर्मनीषांयुवोरवश्च कृमायातमर्वाक् ॥ सुयुग्भिरश्वैःसुवृतारथेनदस्रावि मंश्रृणुतंश्लोकमद्रेः । किमंगवांप्रत्यवर्तिगमिष्ठाहुर्वि प्रासोऽअश्विनापुराजाः ॥ आमन्येथामार्गतंकच्चिदेवैर्विश्वेजनासोऽअश्विनाहवंते । इमाहिवांगोऽअ

365

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

जीकामधूनिप्रमित्रासोनद्दुरुस्वोऽअग्रे ॥ तिरःपुरूचिदश्विनारजांस्यांगूषोवांमघवानाजनेषु । एहयांतंपथिभिर्देवयानैर्दस्रावि मेवांनिधयोमधूनां ॥ ३ ॥ पुराणमोकःसख्यंशिवंवांयुवोर्नरा द्रविणंजह्नाव्यां । पुनःकृण्वानाःसख्याशिवानिमध्वामदेमसहनूसमानाः ॥ अश्विनावायुनायुवंसुदक्षानियुद्भिश्चसजोषसायुवाना । नासत्यातिरोऽअंहश्चंजुषाणासोमंपिबतमस्रिधासुदानू ॥ अश्विनापरिवामिषःपुरूचीरीयुर्गीर्भिर्यतमानाऽअमृध्राः । रथोहवामृतजाऽअद्रिजूतःपरिद्यावापृथिवीयातिसद्यः ॥ अश्विनामधुषुत्तमोयुवाकुःसोमस्तंपातमागतंदुरोणे । रथोहवांभूरिवर्पाःकरिक्रत्सुतावतोनिष्कृतमागमिष्ठः ॥ ४ ॥

मित्रोजनानितिनवर्चंषष्ठंसूक्तं विश्वामित्रोमित्रस्त्रिष्टुप् अंत्याश्चतस्रोगायत्र्यः ॥

मित्रोजनान्यातयतिब्रुवाणोमित्रोदाधारपृथिवीमुतद्यां । मित्रःकृष्टीरनिमिषाभिचष्टेमित्रायहव्यं घृतवज्जुहोत ॥ प्रसमित्रमर्तोऽअस्तुप्रयस्वान्यस्तंऽआदित्यशिक्षतिव्रतेन । नहन्यतेनजीयतेत्वोतोनैनमंहोऽअश्नोत्यंतितोनदूरात् ॥ अनमीवासऽइळयामदंतोमितज्ञवोवरिमन्नापृथिव्याः । आदित्यस्यव्र

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तमुपक्षियंतोवयंमित्रस्यसुमतौस्याम ॥ अयंमित्रोनमस्यःसुशेवोराजासुक्षत्रोऽअजनिष्टवेधाः ॥ तस्य वयंसुमतौयज्ञियस्यापिभद्रेसौमनसेस्याम ॥ महाँऽआदित्योनमसोपसद्योयातयज्जनोगृणतेसुशेवः । तस्माऽएतत्पन्यतमायजुष्टमग्नौमित्रायहविराजुहोत ॥ ५ ॥ मित्रस्यचर्षणीधृतोवोदेवस्यसानसि । द्युम्नंचित्रश्रवस्तमं ॥ अभियोमहिनादिवंमित्रोबभूवसप्रथाः । अभिश्रावोभिःपृथिवीं ॥ मित्रायपंचयेमिरेजनाऽअभिष्टिशवसे । सदेवान्विश्वान्बिभर्ति ॥ मित्रोदेवेष्वायुषुजनायवृक्तबर्हिषे । इषऽइष्टव्रताऽअकः ॥ ६ ॥

इहेहवइतिसप्तर्चैसप्तमंसूक्तं विश्वामित्रऋभवः पंचम्यादिर्ष्विद्रश्चजगती ॥

इहेहवोमनसाबंधुतानरऽउशिजोजग्मुरभितानिवेदसा । याभिर्मायाभिःप्रतिजूतिवर्पसःसौधन्वनायज्ञियंभागमानश ॥ याभिःशचीभिश्चमसाँऽअपिंशतययाधियागामरिंणीतचर्मणः । येनहरीमनसानिरतक्षततेनदेवत्वमृभवःसमानश ॥ इंद्रस्यसख्यमृभवःसमानशुर्मनोर्नपातोऽअपसोदधन्विरे ।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सौधन्वनासोऽअमृतत्वमेरिरेविष्वीशर्मीभिःसुकृतःसुकृत्यया ॥ इंद्रेणयाथस्रथंसुतेसचाँऽअथोवशा
नांभवथासहश्रिया । नवंःप्रतिमैसुकृतानिवाघतःसौधन्वनाऽऋभवोवीर्याँणिच ॥ इंद्रंऽऋभुभिर्वाज
वद्भिःसमुक्षितंसुतंसोममावृषस्वागभस्त्योः । धियेषितोमघवन्दाशुषोगृहेसौधन्वनेभिःसहमत्स्वानृ
भिः ॥ इंद्रंऽऋभुमान्वाजवान्मत्स्वेहनोस्मिन्त्सवनेशच्यापुरुष्टुत । इमानितुभ्यंस्वसराणियेमिरेव्रतादे
वानांमनुषश्चधर्मभिः ॥ इंद्रंऽऋभुभिर्वाजिभिर्वाजयन्निहस्तोमंजरितुरुपयाहियज्ञियं । शतंकेतेभिरि
षिरेभिरायवेसहस्रणीथोऽअध्वरस्यहोमनि ॥ ७ ॥

उषोवाजेनेतिसप्तर्चमष्टमंसूक्तं विश्वामित्रउषास्त्रिष्टुप् ॥

उषोवाजेनवाजिनिप्रचेताःस्तोमंजुषस्वगृणतोमघोनि । पुराणीदेवियुवतिःपुरंधिरनुव्रतंचरसिविश्व
वारे ॥ उषोदेव्यमर्त्यावि भाहिचंद्ररथासूनृताऽईरयंती । आवावहंतुसुयमासोअश्वाहिरण्यवर्णापृथुपा
जसोये ॥ उषःप्रतीचीभुवनानिविश्वोर्ध्वातिष्ठस्यमृतस्यकेतुः । समानमर्थंचरणीयमानाचक्रमिवनव्य

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

स्यावंवृत्स्व ॥ अवस्यूमेवचिन्वतीमघोन्युषायातिस्वसरस्यपत्नीं । स्वर्१जनंतीसुभगासुदंसाऽआंताहि वःपंप्रथऽआपृथिव्याः ॥ अच्छांवोदेवीमुषसंविभातींप्रवोभरध्वंनमंसासुवृक्तिं । ऊर्ध्वंमधुधादिविपाजोंऽअश्रेत्प्ररोचनारुरुचेरण्वसंदृक् ॥ ऋतावरीदिवोऽअर्कैरबोध्यारेवतीरोदंसीचित्रमंस्थात् । आयतीमंग्नऽउषसंविभातींवाममेंषिद्रविणंभिक्षमाणः ॥ ऋतस्यबुध्नऽउषसांमिषण्यन्वृषांमहीरोदंसीऽआविवेश । महीमित्रस्यवरुणस्यमायाचंद्रेवंभानुंविदधेपुरुत्रा ॥ ८ ॥

इमाउवामित्यष्टादशर्चैनवमंसूक्तं विश्वामित्रोंत्यतृचस्यजमदग्निर्वा षण्णांतृचानामिंद्रावरुणौ बृहस्पतिःपूषासवितासोमोमित्रावरुणौदेवताःआद्यस्तृचस्त्रिष्टुप्शिष्टागायत्र्यः ॥

इमाऽउंवांभृमयोमन्यमानायुवावंतेनतुज्याऽअभूवन् । क्रत्यदिंद्रावरुणायशोवांयेनंस्मासिनंभरंथःसखिभ्यः ॥ अयमुंवांपुरुतमोरयीयञ्छश्वत्तममवंसेजोहवीति । सजोषाविंद्रावरुणामरुद्भिर्दिवापृथि

३६७

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

व्याशृणुतंहवंमे ॥ अस्मेतदिंद्रावरुणावसुंष्यादुस्मेरयिर्मरुतः सर्ववीरः । अस्मान्वरूत्रीःशरणैरवंत्वस्मा
न्होत्राभारतीदक्षिणाभिः॥ बृहस्पतेजुषस्वनोहव्यानिंविश्वदेव्य। रास्वरत्नानिदाशुषे । शुचिमर्कैर्बृहस्प
तिमध्वरेषुनमस्यत । अनाम्योजऽआचके ॥ ९ ॥ वृषभंचर्षणीनांविश्वरूपमदाभ्यं । बृहस्पतिंवरेण्यं ॥
इयंतेपूषन्नाघृणेसुष्टुतिर्हवनव्यसी । अस्माभिस्तुभ्यंशस्यते ॥ तांजुषस्वगिरंममवाजयंतीमवाधियं ।
वधूयुरिवयोषणां ॥ योविश्वाभिविपश्यतिभुवनासंचपश्यति । सनःपूषाविताभुवत् ॥ तत्सवितुर्वरे
ण्यंभर्गोदेवस्यधीमहि । धियोयोनःप्रचोदयात् ॥ १० ॥ देवस्यसवितुर्वयंवाजयंतःपुरंध्या । भगस्य
रातिमीमहे ॥ देवंनरःसवितारंविप्रायज्ञैःसुवृक्तिभिः । नमस्यंतिधियेषिताः ॥ सोमोजिगातिगातुवि
देवानामेतिनिष्कृतं । ऋतस्ययोनिमासदं ॥ सोमोऽअस्मभ्यंद्विपदेचतुष्पदेचपशवे । अनमीवाऽइषस्क
रत् ॥ अस्माकमायुर्वर्द्धयन्नभिमातीःसहमानः । सोमःसधस्थमासदत् ॥ आनोमित्रावरुणाघृतैर्गव्यू
तिमुक्षतं । मध्वारजांसिसुक्रतू ॥ उरुशंसानमोवृधामह्नादक्षस्यराजथः । द्राघिष्ठाभिःशुचिव्रता ॥ गृ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

णानाजमदग्निनायोनावृतस्यसीदतं । पातंसोममृतावृधा ॥ ११ ॥ इतितृतीयेमंडलेपंचमोनुवाकः ॥ इतिवैश्वामित्रंतृतीयंमंडलंसमाप्तं ॥

वामदेवेचतुर्थेमंडलेपंचानुवाकाः तत्रप्रथमेनुवाके दशसूक्तानि तत्रत्वांह्यग्नइतिविंशत्यृचं प्रथमंसूक्तं गौतमोवाम देवोग्निर्द्वितीयादिचतसृषुवरुणश्चाद्याष्टिर्द्वितीयातिजगतीतृतीयाधृतिश्चतुर्थ्याद्यास्त्रिष्टुभः ॥

त्वांह्यग्नेसदमित्समन्यवोदेवासोदेवमरतिंन्येरिरइतिक्रत्वान्येरिरे । अमर्त्यंयजतमर्त्येष्वादेवमादेवंजनतप्रचेतसंविश्वमादेवंजनतप्रचेतसं ॥ सभ्रातरंवरुणमग्नऽआववृत्स्वदेवाँऽअच्छासुमतीयज्ञवनसंज्येष्ठं यज्ञवनसं । ऋतावानमादित्यंचर्षणीधृतंराजानंचर्षणीधृतं ॥ सखेसखायमभ्यावववृत्स्वाशुंनचक्रंरथ्येवरंह्यास्मभ्यंदस्मरंह्या । अग्नेमृळीकंवरुणेसचाविदोमरुत्सुविश्वाभानुषु । तोकायतुजेशुशुचानशंकृध्यस्मभ्यंदस्मशंकृधि ॥ त्वंनोऽअग्नेवरुणस्यविद्वान्देवस्यहेळोवयासिसीष्ठाः । यजिष्ठोवह्नितमःशोशुचानोविश्वाद्वेषांसिप्रमुमुग्ध्यस्मत् ॥ सत्वंनोऽअग्नेवमोभवोतीनेदिष्ठोऽअस्याऽउषसोव्युष्टौ । अवयक्ष्व

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नोवरूणंररांणोवीहिमृळीकंसुहवोनऽएधि ॥ १२ ॥ अस्यश्रेष्ठांसुभगस्यसंदृग्देवस्यचित्रतमामर्त्येषु । शुचिंघृतंनतप्तमङ्क्ष्यायाःस्पार्हादेवस्यमंहनेवधेनोः ॥ त्रिरस्तापरमासंतिसत्यास्पार्हादेवस्यजनिमान्यग्नेः । अनंतेऽअंतःपरिवीतऽआगाच्छुचिंःशुक्रोऽअर्योरोरुचानः ॥ सदूतोविश्वेदभिवष्टिसद्माहोताहिरण्यरथोरंसुजिह्वः । रोहिदश्वोवपुष्योविभावासदारण्वःपितुमतीवसंसत् ॥ सचेतयन्मनुषोयज्ञबंधुःप्रतंमह्यारशनयानयंति । सक्षेत्यस्यदुर्यासुसाधन्देवोमर्तस्यसधनित्वमाप ॥ सतूनोऽअग्निर्नयतुप्रजानन्नच्छारत्नंदेवभक्तंयदस्य । धियायद्विश्वेऽअमृताऽअकृण्वन्द्यौष्पिताजनितासत्यमुक्षन् ॥ १३ ॥ सजायतप्रथमःपस्त्यासुमहोबुध्नेरजसोऽअस्ययोनौ । अपादशीर्षागुहमानोऽअंतायोयुवानोवृषभस्यनीळे ॥ प्रशर्द्धेऽआर्तप्रथमंविपन्याँऽऋतस्ययोनावृषभस्यनीळे । स्पार्हायुवावपुष्योविभावासप्तप्रियासोजनयंतवृष्णे ॥ अस्माकमत्रपितरोमनुष्याऽअभिप्रसेदुर्ऋतमाशुषाणाः । अश्मव्रजाःसुदुघांवव्रेऽअंतरुदुस्राऽआजन्नुषसोहुवानाः ॥ तेमर्मृजतदृवांसोऽअद्रिंतदेषामन्येऽअभितोविवोचन् । पश्चयंत्रासोऽ

॥ ३३॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अभिकारमर्चन्विदंतज्योतिश्चकृपंतधीभिः ॥ तेगव्यतामनसाद्रध्रमुब्धंगायेमानंपरिषंतमद्रिं । द्रह्वंन
रोवर्चसादैव्येनव्रजंगोमंतमुशिजोविवव्रुः ॥ १४ ॥ तेमन्वतप्रथमंनामधेनोस्त्रिःसप्तमातुःपरमाणिंवं
दन् । तज्जानतीरभ्यनूषतव्राऽआविर्भुवदरुणीर्यशसागोः ॥ नेशत्तमोदुधितंरोचतद्यौरुहेव्याऽउषसो
भानुरर्त । आसूर्यौबृहतास्तिष्ठदज्राँऽऋजुमतैषुवृजिनाचपश्यन् ॥ आदित्पश्चाबुबुधानाव्यख्यन्नादिद्र
लँधारयद्युभक्तं । विश्वेविश्वासुदुर्यासुदेवामित्रधियेवरुणसत्यमस्तु ॥ अच्छावोचेयशुशुचानमग्निंहो
तारंविश्वभरसंयजिष्ठं । शुच्यूधोऽअतृणन्नगवामधोनपूतंपरिषिक्तमंशोः ॥ विश्वेषामदितिर्यज्ञियानां
विश्वेषामतिथिर्मानुषाणां । अग्निर्देवानामवऽआवृणानःसुमृळीकोभवतुजातवेदाः ॥ १५ ॥

योमर्त्येष्वितिविंशत्यृचंद्वितीयंसूक्तं वामदेवोग्निस्त्रिष्टुप् ॥

योमर्त्येष्वमृतऽऋतावादेवोदेवेष्वरतिर्निधायि । होतायजिष्ठोमह्नाशुचध्यैहव्यैरग्निर्मनुषऽईरयध्यै ॥
इहत्वंसूनोसहसोनोऽअद्यजातोजाताँऽउभयाँऽअंतरग्ने । दूतऽईयसेयुयुजानऽऋष्वऽऋजुमुष्कान्वृष

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

णःशुक्राँश्च ॥ अत्यावृधस्तूरोहिताधृतस्तूक्रतस्यमन्येमनसाजविष्ठा । अंतरीयसेऽअरुषायुजानोयु अ० ३
ष्माँश्चदेवान्विशऽआचमर्त्तान् ॥ अर्यमणंवरुणंमित्रमेषामिंद्राविष्णूमरुतोऽअश्विनोत । स्वश्वोऽअ अ० ४
ग्नेसुरर्यःसुराधाऽएदुंवहसुहविषेजनाय ॥ गोमाँऽअग्नेविमाँऽअश्वीयज्ञोनृवत्सखासदमिदप्रमृष्यः । इ
ळावाँऽएषोऽअसुरप्रजावान्दीर्घोरयिःपृथुबुध्नःसभावान् ॥ १६ ॥ यस्तेऽइध्मंजभरत्सिष्विदानोमूर्धानं
वाततपतेत्वाया । भुवस्तस्यस्वतवाँःपायुरग्नेविश्वस्मात्सीमघायतऽउरुष्य ॥ यस्तेभरादन्नियतेचिद
न्नेनिशिषन्मंद्रमतिथिमुदीरत् । आदेवयुरिनधतेदुरोणेतस्मिन्नयिर्ध्रुवोऽअस्तुदास्वान् ॥ यस्त्वादोषाय
ऽउषसिप्रशंसात्प्रियंवात्वाकृणवतेहविष्मान् । अश्वोनस्वेदमऽआहेम्यावान्तमंहसःपीपरोदाश्वांसं ॥ य
स्तुभ्यमग्नेऽअमृतायदाशदुवस्त्वेकृणवतेयतस्रुक् । नसरायाशशमानोवियोषन्नैनमंहःपरिवरदघायोः ॥
यस्त्वमग्नेऽअध्वरंजुजोषोदेवोमर्तस्यसुधितंरराणः । प्रीतेदसद्धोत्रासायविष्ठासामयस्यविधतोवृधा ॥ ३४ ॥
सः ॥ १७ ॥ चित्तिमचित्तिंचिनवद्विविद्वान्पृष्ठेववीतावृजिनाचमर्तान् । रायेचनःस्वपत्यायदेवदितिंचरा

374

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

स्वादितिमुरुष्य । कविंशंशासुःकवयोदंन्धानिधारयंतोदुर्यास्वायोः । अतस्त्वंदृश्याँऽअग्नएतान्पड्भिः
पंश्येरङ्गुताँऽअर्यऽएवैः ॥ त्वमंग्नेवाघतेसुप्रणीतिःसुतसोमायविधतेयविष्ठ । रत्नंभरशशमानायघृष्वेपृथु
श्चंद्रमवसेचर्षणिप्राः ॥ अधाह्यङ्गयमंग्नेवायापड्भिर्हस्तेभिश्चकृमातनूभिः । रथंनक्रंतोऽअपसाभुरिजो
ऋतंयेमुःसुध्यंऽआशुषाणाः ॥ अधामातुरुषसःसप्तविप्राजायेमहिप्रथमावेधसोनॄन् । दिवस्पुत्राऽअंगिरसोभवेमाद्रिरुजेमधनिनंशुचंतः ॥ १८ ॥ अधायथानःपितरःपरासःप्रत्नासोऽअग्नऽऋतमाशुषाणाः ।
शुचीदयन्दीधितिमुक्थशासःक्षामाभिंदंतोऽअरुणीरपव्रन् ॥ सुकर्मीणःसुरुचोदेवयंतोयोनदेवाजनिमा
धमंतः । शुचंतोऽअग्निंववृधंतऽइंद्रमूर्वंगव्यंपरिषदंतोऽअग्मन् ॥ आयूंथेवक्षुमतिपश्वोऽअंख्यद्देवानांय
ज्जनिमांत्युग्र । मर्तानांचिदुर्वशीरकृप्रन्वृधेचिदर्यऽउपरस्यायोः ॥ अकर्मतेस्वपसोऽअभूमऽऋतमवस्र
न्नुषसोविभातीः । अनूनमग्निंपुरुधास्युश्चंद्रंदेवस्यमर्मृजतश्चारुचक्षुः ॥ एतातेऽअग्नऽउचथानिवेधोवो
चामकवयेताजुषस्व । उच्छोचस्वकृणुहिवस्यसोनोमहोरायःपुरुवारप्रयंधि ॥ १९ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

आवोराजानमितिषोडशर्चंतृतीयंसूक्तं वामदेवआद्यायारुद्रःद्वितीयादिप्वग्निस्त्रिष्टुप् ॥

आवोराजानमध्वरस्यरुद्रंहोतारंसत्ययजंरोदस्योः । अग्निंपुरातनयित्नोरचित्ताद्विरण्यरूपमवसे कृणुध्वं ॥ अयंयोनिश्चकृमायंवयंतेजायेवपत्यऽउशतीसुवासाः । अर्वाचीनःपरिवीतोनिषीदेमाऽउतेस्व पाकप्रतीचीः ॥ आशृण्वतेऽअहंपितायमन्मंनृचक्षसेसुमृळीकायवेधः । देवायशस्तिममृतायशंसग्रावे वसोतामधुषद्यमीळे ॥ त्वंचिन्नःशम्याऽअग्नेऽअस्याऽऋतस्यबोध्यृतचित्स्वाधीः । कदातेऽउक्थासंधमाद्यानिकदाभवंतिसख्यागृहेते ॥ कथाहतद्वरुणायत्वमग्नेकथादिवेगर्हसेकन्नऽआगः । कथामित्रायमीळ्हुषेपृथिव्यैब्रवःकदर्यम्णेकद्भगाय ॥ २० ॥ कद्विष्ण्यासुवृधसानोऽअग्नेकद्वातायप्रतवसेशुभंये । परिज्मनेनासत्यायक्षेब्रवःकदग्नेरुद्रायनृघ्ने ॥ कथामहेपुष्टिंभरायपूष्णेकद्रुद्रायसुमखायहविर्दे । कद्विष्णवऽउरुगायायरेतोब्रवःकदग्नेशरवेबृहत्यै॥ कथाशर्द्धायमरुतांमृतायकथासूरेबृहतेपृच्छयमानः । प्रतिब्रवोदितयेतुरायसाधादिवोजातवेदश्चिकित्वान्॥ ऋतेनऽऋतंनियतमीळऽआगोरामासचामधुमत्पक्वमग्ने । कृ ॥३५॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ष्णासतीरुशंताधासिनैषाजामंयेंणपयंसापीपाय ॥ ऋतेनहिष्मांवृषभश्चिदुक्तःपुमाँऽअग्निःपयंसापृष्ठ्येन । अस्पंदमानोऽअचरद्वयोधावृषांशुक्रंदुंहुहेपृश्निरूधंः ॥२१॥ ऋतेनाद्रिंव्यसन्भिदंतःसमंगिरसोनवंतगोभिंः । शुनंनरःपरिंषदन्नुषासमाविःस्वरभवज्जातेऽअग्नौ ॥ ऋतेनदेवीरमृताऽअमृक्ताअर्णोभिरापोमधुमद्भिरग्ने । वाजीनसर्गेषुप्रस्तुभानःप्रसदमित्स्वांवंतवेदधन्युः ॥ माकस्यंयक्षंसदमिद्भुरोगामावेशस्यंप्रमिनतोमापेः । माभ्रातुंरग्नेऽअनृजोर्ऋणंवेर्मासरुयुर्दक्षंरिपोभुंजेम ॥ रक्षांणोऽअग्नेतवरक्षणेभीरारक्षाणःसुमखप्रीणानः । प्रतिंष्फुरविरुजवीडुंहोजहिरक्षोमहिंचिद्वावृधानं ॥ एभिर्भवसुमनाऽअग्नेऽअर्कैरिमान्स्पृशमन्मभिःशूरवाजान् । उतब्रह्माण्यंगिरोजुषस्वसंतेशस्तिर्देववांताजरेत ॥ एताविश्वांविदुषेतुभ्यंवेधोनीथान्यग्नेनिण्यावचांसि । निवचनाकवयेकाव्यान्यशंसिषंमतिभिर्विप्रऽउक्थैः ॥ २२ ॥

कृणुष्वेतिपंचदशर्चंचतुर्थंसूक्तं वामदेवोरक्षोहाग्निस्त्रिष्टुप् ॥

कृणुष्वपाजःप्रसितिंनपृथ्वींयाहिराजेवामवाँऽइभेन । तृष्वीमनुप्रसितिंद्रूणानोस्तासिविध्यरक्षसस्त

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

पिष्ठैः ॥ तवभ्रमासऽआशुयापतंत्यनुस्पृशधृषताशोशुचानः । तपूंष्यग्नेजुह्वापतंगानसंदितोविसृजविष्वगुल्काः ॥ प्रतिस्पशोविसृजतूर्णितमोभवापायुर्विशोऽअस्याऽअदब्धः । योनोदूरेऽअघशंसोयोऽअंत्यग्नेमाकिष्टेव्यथिरादधर्षीत् ॥ उदग्नेतिष्ठप्रत्यातनुष्वन्यमित्राँओषताद्विग्महेते । योनोअरातींसमिधानचक्रेनीचातंधक्ष्यतसंनशुष्कं ॥ ऊर्ध्वोभवप्रतिविध्याध्यस्मदाविष्कृणुष्वदैव्यान्यग्ने । अवस्थिरातनुहियातुजूनाँजामिमजामिंप्रमृणीहिशत्रून् ॥ २३ ॥ सतेजानातिसुमतिंयविष्ठयऽईवतेब्रह्मणेगातुमैरत् । विश्वान्यस्मैसुदिनानिरायोद्युम्नान्ययोंविदुरोऽअभिद्यौत् ॥ सेदग्नेऽअस्तुसुभगःसुदानुर्यस्त्वानित्येनहविषायउक्थैः । पिप्रीषतिस्वऽआयुषिदुरोणेविश्वेदस्मैसुदिनासासदिष्टिः ॥ अर्चामितेसुमतिंघोष्यर्वाक्संतेवावाताजरतामियंगीः । स्वश्वास्त्वासुरथामर्जयेमास्मेक्षत्राणिधारयेरनुद्यून् ॥ इहत्वाभूर्याचरेदुपत्मन्दोषावस्तर्दीदिवांसमनुद्यून् । क्रीळंतस्त्वासुमनसःसपेमाभिद्युम्नातस्थिवांसोजनानां ॥ यस्त्वास्वश्वःसुहिरण्योऽअग्नऽउपयातिवसुमतारथेन । तस्यत्राताभवसितस्यसखायस्तेऽआतिथ्यमानु

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

षग्जुजोषत् ॥ २४ ॥ महोरुजामिबंधुतावचोभिस्तन्मापितुर्गोतमादन्विवयाय । त्वंनोऽअस्यवचसश्चिकिद्धिहोतर्यविष्ठसुक्रतोदमूनाः ॥ अस्वप्नजस्तरणयःसुशेवाऽअतंद्रासोवृकाऽअश्रमिष्ठाः । तेपायवःसध्र्यंचोनिषद्याग्नेतवंनःपांत्वमूर ॥ येपायवोमामतेयंतेऽअग्नेपश्यंतोऽअंधंदुरितादरक्षन् । ररक्षतान्त्सुकृतोविश्ववेदुादिस्तंनऽइद्रिपवोनाहंदेभुः ॥ त्वयावयंसधन्य१स्त्वोतास्तवप्रणीत्यश्यामवाजान् । उभाशंसासूदयसत्यतातेनुष्ठुयाकृणुह्यहयाण ॥ अयातेऽअग्नेसमिधाविधेमप्रतिस्तोमंशस्यमानंगृभाय । दहाशसोरक्षसःपाह्य१स्मान्द्रुहोनिदोमित्रमहोऽअवद्यात् ॥ २५ ॥ इतितृतीयाष्टकेचतुर्थोध्यायः ॥ ४ ॥

वैश्वानराय वैश्वानरीयमूर्ध्वऊष्वेकादशायमिहादौजगती पञ्चानुष्टुभोदूतंवोष्टौगायत्रं त्वन्नेमृळाग्नेतमद्यपदपांक्तं पञ्चमीमहापदपंक्तिरन्त्योष्णिक् चतुर्थीषष्ठचुपान्त्यावा सप्तम्याःपञ्चकौमुख्यौ तृतीयःसप्तकोनवकश्चाष्टम्याः पञ्चकःपादश्चतुष्कःसप्तकस्त्रैष्टुभश्च भद्रंषड्यस्त्वांप्रत्यग्निःपञ्च लिंगोक्तदैवतंत्वेके प्रत्यग्निरग्निर्होतादशगायत्रमृषिर्बोधदिति द्वाभ्यांसोमकं साहदेव्यमभ्यवदत्पराभ्याम स्याश्विनावायुरयाचता सत्यःसैकैन्द्रं त्वंमहाँअसिक्त्रयामेकपदायंपन्थाः सप्तोनासंवादइन्द्रादितिवामदेवानां ॥ १ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वैश्वानरायेतिपचदशचपचमंसूक्तं वामदेवोवैश्वानरोग्निस्त्रिष्टुप् ॥

॥ हरिःओम् ॥ वैश्वानरायमीळुषेसजोषाःकथादाशेमाग्नयेबृहद्भाः। अनूनेनबृहतावक्षथेनोपस्तभा यदुपमिन्नरोधः ॥ मानिंदतयऽइमांमह्यंरातिंदेवोददौमर्त्यायस्वधावान् । पाकायगृत्सोऽअमृतोविचेतावैश्वानरोनृतमोयह्वोऽअग्निः ॥ सामंद्विबर्हामहितिग्मभृष्टिःसहस्त्ररेतावृषभस्तुविष्मान् । पदंनगोरपगूळ्हंविविद्वानग्निर्मह्यंप्रेदुवोचन्मनीषां ॥ प्रताँऽअग्निर्बभसत्तिग्मजंभस्तपिष्ठेनशोचिषायःसुराधाः । प्रयेमिनंतिवरुणस्यधामप्रियामित्रस्यचेततोध्रुवाणि ॥ अभ्रातरोनयोषणोव्यंतःपतिरिपोनजनयोदुरेवाः । पापासःसंतोऽअनृताऽअसत्याऽइदंपदमजनतागभीरं ॥ १ ॥ इदंमेऽअग्नेकियतेपावकामिनतेगुरुंभारंनमन्म । बृहद्दधाथधृषतागभीरंयह्वंपृष्ठंप्रयसासप्तधातु ॥ तमिन्वेऽवसमनासमानमभिक्रत्वापुनतीधीतिरश्याः । ससस्यचर्मन्नधिचारुपृश्नेरग्रेरुपऽआरुपितंजबारु ॥ प्रवाच्यंवचसःकिंमेऽअस्यगुहाहितमुपनिणिग्वदंति । यदुस्त्रियाणामपवारिवव्रन्पातिप्रियंरुपोऽअग्रंपदंवेः ॥ इदमुत्यन्महिमहाम

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नीकंयदुस्त्रियासचंतपूर्व्यंगौः । ऋतस्यपदेऽअधिदीद्यानंगुहारघुष्यद्रंघुयद्विवेद ॥ अधद्युतानःपित्रोःस
चासामंनुतगुह्यंचारुपृश्नेः । मातुष्पदेपरमेऽअंतिषद्गोर्वृष्णःशोचिषःप्रयतस्यजिह्वा ॥ २ ॥ ऋतंवोचे
नमसापृच्छयमानस्तवाशसाजातवेदोयद्दीदं । त्वमस्यक्षयसियद्धविश्वंदिवियदुद्रविणंयत्पृथिव्यां ॥ किं
नोऽअस्यद्रविणंकद्धरत्नंविनोवोचोजातवेदश्चिकित्वान् । गुहाध्वनःपरमंयन्नोऽअस्यरेकुपदंनिदाना
ऽअगंन्म ॥ कामर्यादावयुनाकद्ववाममच्छागमेमरघवोनवाजं । कदानोदेवीरमृतस्यपत्नीःसूरोवर्णं
नततनन्नुषासः ॥ अनिरेणवचसाफल्गवेनप्रतीत्येनकृधुनातृपासः । अधातेऽअग्नेकिमिहावदंत्यनायु
धासऽआसतासचंतां ॥ अस्यश्रियेसमिधानस्यवृष्णोवसोरनीकंदमऽआरुरोच । रुशद्वसानःसुदृशीक
रूपःक्षितिर्नरायापुरुवारोऽअद्यौत् ॥ ३ ॥

ऊर्ध्वऊषुणइत्येकादशर्चंषष्ठंसूक्तं वामदेवोऽग्निस्त्रिष्टुप् ॥

ऊर्ध्वऊषुणोऽअध्वरस्यहोतरग्नेतिष्ठदेवतातायजीयान् । त्वंहिविश्वंमभ्यसिमन्मप्रवेधसश्चित्तिरसि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋ०सं० ॥ ३८ ॥

मनीषां ॥ अमूरोहोतान्यसादिविक्ष्व१ग्निर्मंद्रोविदथेषुप्रचेताः । ऊर्ध्वंभानुंसवितेवाश्रेन्मेतेवधूमंस्तभा यदुपद्यां ॥ यतासुजूर्णीरातिनीघृताचीप्रदक्षिणिद्देवतातिमुराणः । उदुस्वरुर्नवजानाक्रःपश्वोऽअनक्ति सुधितःसुमेकः ॥ स्तीर्णेबर्हिषिसमिधानेऽअग्नाऽऊर्ध्वोऽअध्वर्युर्जुजुषाणोऽअस्थात् । पर्यग्निःपशुपान होतात्रिविष्टयेतिप्रदिवऽउराणः॥ परित्मनामितद्रुरेतिहोताग्निर्मंद्रोमधुवचाऽऋतावा । द्रवंत्यस्यवाजि नोनशोकाभयंतेविश्वाभुवनायदभ्राट् ॥ ४ ॥ भद्रातेऽअग्नेस्वनीकऽसंदृग्घोरस्यसतोविषुणस्यचारुः । नयत्तेशोचिस्तमसावरंतनध्वस्मानंस्तन्वी३रेपऽआधुः ॥ नयस्यसातुर्जनितोरवारिनमातरापितरानूचि दिष्टौ । अधामित्रोनसुधितःपावको३ग्निर्दीदायमानुषीषुविक्षु ॥ द्विर्यंपंचजीजनन्त्संवसानाःस्वसारोऽअ ग्निंमानुषीषुविक्षु । उषर्बुधंमथयो३नदंतंशुक्रंस्वासंपरशुंनतिग्मं ॥ तवत्येऽअग्नेहरितोघृतस्नारोहितास ऽऋज्वंचःस्वंचः । अरुषासोवृषणऽऋजुमुष्काऽआदेवतातिमह्वंतदस्माः ॥ येहत्येतेसहमानाऽअयास

अ०३ अ०५ ॥ ३८ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

स्त्वेषासोऽअग्नेऽअर्चयश्चरंति । श्येनासोनदुवसनासोऽअर्थंतुविष्वणसोमारुतंनशर्द्धः ॥ अकारिब्रह्मस
मिधानतुभ्यंशंसात्युक्थ्यंयजतेव्यूधाः । होतारमग्निमनुषोनिषेदुर्नमस्यंतऽउशिजःशंसमायोः ॥ ५ ॥

अयमिहेत्येकादशर्चंसप्तमंसूक्तं वामदेवोग्निराद्याजगतीद्वितीयाद्याःपंचानुष्टुभःशिष्टास्त्रिष्टुभः ॥

अयमिहप्रथमोधायिधातृभिर्होतायजिष्ठोऽअध्वरेष्वीड्यः । यमप्नवानोभृगवोविरुरुचुर्वनेषुचित्रं
विभ्वंविशेविशे ॥ अग्नेकदातेऽआनुषग्भुवद्देवस्यचेतनं । अधाहित्वाजगृभ्रिरेमर्तासोविक्ष्वीड्यं ॥
ऋतावानंविचेतसंपश्यंतोद्यामिवस्तृभिः । विश्वेषामध्वराणांहस्कर्तारंदमेदमे ॥ आशुंदूतंविवस्वतोवि
श्वायश्चर्षणीरभि । आजभ्रुःकेतुमायवोभृगवाणंविशेविशे ॥ तमीहोतारमानुषक्रिक्रित्वांसंनिषेदिरे ।
रण्वंपावकशोचिषंयजिष्ठंसप्तधामभिः ॥ ६ ॥ तंशश्वतीषुमातृषुवनऽआवीतमश्रितं । चित्रंसंतंगुहा
हितंसुवेदंकूचिदर्थिनं ॥ ससस्यद्वियुतासस्मिन्नूधन्नृतस्यधामन्त्रणयंतदेवाः । महाँऽअग्निर्नमसारात
हव्योवेरध्वरायसदमिद्दतावा ॥ वेरध्वरस्यदूत्यानिविद्वानुभेऽअंतारोदसीसंचिकित्वान् । दूतऽईयसेम्र

383

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

दिवऽउराणोविदुष्टरोदिवऽआरोधनानि ॥ कृष्णंतऽएमरुशंतःपुरोभाश्चरिष्णवर्चिर्वपुषामिदेकं । यदप्रवीतादधतेहगर्भंसद्यश्चिज्जातोभवसीदुदूतः ॥ सद्योजातस्यददृशानमोजोयदस्यवातोऽअनुवाति शोचिः । वृणक्तितिग्मामतसेषुजिह्वांस्थिराचिदन्नादयतेविजंभैः ॥ तृषुयदन्नातृषुणावक्षतृषुंदूतंकृणुते यह्वोऽअग्निः । वातस्यमेळिंसचतेनिजूर्वन्नाशुंनवाजयतेहिन्वेऽअर्वा ॥ ७ ॥

दूतंवइत्यष्टर्चमष्टमंसूक्तं वामदेवोग्निर्गायत्री ॥

दूतंवोविश्ववेदसंहव्यवाहममर्त्यं । यजिष्ठमृंजसेगिरा ॥ सहिवेदावसुधितिंमहाँऽआरोधनंदिवः । सदेवाँऽएहवक्षति ॥ सवेददेवऽआनमंदेवाँऽऋतायतेदमे । दातिप्रियाणिचिद्वसु ॥ सहोतासेदुदूत्यंचिकित्वाँऽअंतरीयते । विद्वाँऽआरोधनंदिवः ॥ तेस्यामयेऽअग्नयेददाशुर्हव्यदातिभिः । यऽईंपुष्यंतऽइंधते । तेरायातेसुवीर्यैःससवांसोविशृण्विरे । येऽअग्नादधिरेदुवः ॥ अस्मेरायोदिवेदिवेसंचरंतुपुरुस्पृहः । अस्मेवाजासऽईरतां ॥ सविप्रश्चर्षणीनांशवसामानुषाणां । अतिक्षिप्रेवविध्यति ॥ ८ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अग्नेमृळेत्यष्टर्चंनवमंसूक्तं वामदेवोग्निर्गायत्री ॥

अग्नेमृळमहाँऽअसियऽईमादेवयुंजनं । इयेथबर्हिरासदं॥ समानुषीषुदूळभोविक्षुप्रावीरमर्त्यः । दूतोविश्वेषांभुवत् ॥ ससन्नपरिणीयतेहोतामंद्रोदिविष्टिषु । उतपोतानिषीदति ॥ उतन्नाऽअग्निरध्वरऽउतोगृहपतिर्दमे । उतब्रह्मानिषीदति ॥ वेषिह्यध्वरीयतामुपवक्ताजनानां । हव्याचमानुषाणां ॥ वेषीद्वंस्यदूत्यं१यस्यजुजोषोऽअध्वरं । हव्यंमतस्यवोह्वे ॥ अस्माकंजोष्यध्वरमस्माकंयज्ञमंगिरः । अस्माकं शृणुधीहवं ॥ परितेदूळभोरथोस्माँऽअश्नोतुविश्वतः । येनरक्षसिदाशुषः ॥ ९ ॥

अग्नेतमद्येत्यष्टर्चंदशमंसूक्तं वामदेवोग्निराद्यस्तृचः पदपंक्तिः
पंचमीमहापदपंक्तिरनुष्टुप् चतुर्थीषष्ठीसप्तम्यश्चोष्णिहः ॥

अग्नेतमद्याश्वंनस्तोमैःक्रतुंनभद्रंहृदिस्पृशं । ऋध्यामातऽओहैः ॥ अधाह्यग्नेक्रतोर्भद्रस्यदक्षस्य साधोः । रथीर्ऋतस्यबृहतोबभूथ ॥ एभिर्नोऽअर्कैर्भवानोऽअर्वाङ्स्वर्ण१ज्योतिः । अग्नेविश्वेभिःसुम

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नाऽअनीकैः ॥ आभिष्टेऽअद्यगीर्भिर्गृणंतोग्नेदाशेम । प्रतेदिवोनस्तनयंतिशुष्माः ॥ तवस्वादिष्ठाग्नेसं
हृष्टिरिदाचिदहंऽइदाचिदक्तोः । श्रियेरुक्मोनरोचतऽउपाके ॥ घृतंनपूतंतनूरेपाःशुचिहिरण्यं । तवेरु
क्मोनरोचतस्वधावः ॥ कृतंचिद्धिष्मासनेमिद्वेषोग्नंऽइनोषिमर्तात् । इत्थायजमानादृतावः ॥ शिवानः
सख्यासंतुभ्रात्राग्नेदेवेषुयुष्मे । सानोनाभिःसदनेसस्मिन्नूधन् ॥ १० ॥ इतिचतुर्थेमंडलेप्रथमोनुवाकः ॥

अ० ३
अ० ५

द्वितीयेनुवाकेएकादशसूक्तानि तत्रभद्रंतइतिषळृचंप्रथमंसूक्तं वामदेवोग्निस्त्रिष्टुप् ॥

भद्रंतेऽअग्नेसहसिन्ननीकमुपाकऽआरोचतेसूर्यस्य । रुशद्दृशेददृशेनक्तयाचिदरूक्षितंदृशऽआरू
पेऽअन्नं ॥ विषाह्यग्नेगृणतेमनीषांखंवेपसातुविजातस्तवानः । विश्वेभिर्यद्वावनःशुक्रदेवैस्तन्नोरास्वसु
महोभूरिमन्मं ॥ त्वदग्नेकाव्यात्वन्मनीषास्त्वदुक्थाजायंतेराध्यानि । त्वदेतिद्रविणंवीरपेशाऽइत्थाधि
येदाशुषेमर्त्यायं । त्वद्वाजीवाजंभरोविहायाऽअभिष्टिकृज्जायतेसत्यशुष्मः । त्वद्रयिर्देवजूतोमयोभुस्त्व
दाशुर्जूजुवाँऽअग्नेऽअर्वा ॥ त्वामग्नेप्रथमंदेवयंतोदेवंमर्ताऽअमृतमंद्राजिह्वं । द्वेषोयुतमाविवासंतिधीभि

॥ ४० ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

दमूनसंगृहपतिममूरं ॥ आरेऽअस्मदमतिमारेऽअंहेऽआरेविश्वांदुर्मतिंयन्निपासि । दोषाशिवःसंहसः सूनोऽअग्नेयंदेवऽआचित्सचंसेस्वस्ति ॥ ११ ॥

यस्त्वामग्नइतिषळृचं द्वितीयंसूक्तं वामदेवोग्निस्त्रिष्टुप् ॥

यस्त्वामग्नऽइनधतेयतस्रुक्त्रिस्तेऽअन्नंकृणवत्सस्मिन्नहन् । ससुद्युम्नैरभ्यस्तुप्रसक्षत्तवक्रत्वाजात वेदश्चिकित्वान् ॥ इध्मंयस्तेजभरच्छश्रमाणोमहोऽअग्नेऽअनीकमासपर्यन् । सइधानःप्रतिदोषामुषा संपुष्यन्रयिंसचतेघ्नन्नमित्रान् ॥ अग्निरीशेबृहतःक्षत्रियस्याग्निर्वाजस्यपरमस्यरायः । दधातिरत्नंविध तेयविष्ठोव्यानुषङ्मर्त्यायस्वधावान् ॥ यच्चिद्धितेपुरुषत्रायविष्ठाचित्तिभिश्चकृमाकच्चिदागः । कृधीष्व १स्माँऽअदितेरनागान्व्येनांसिशिश्रथोविष्वगग्ने ॥ महश्चिदग्नऽएनसोऽभीकेऽऊर्वाद्देवानामुतमर्त्यानां । मातेसखायःसदमिद्रिषामयच्छातोकायतनयायशंयोः ॥ यथाहत्यद्वसवोगौर्यंचित्पदिषिताममुंचतायजत्राः । एवोष्व १स्मन्मुंचताव्यंहःप्रतायग्नेप्रतरंनऽआयुः ॥ १२ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

प्रत्यग्निरितिपंचर्चंतृतीयंसूक्तं वामदेवोग्निर्लिंगोक्तदेवतावात्रिष्टुप् ॥

प्रत्यग्निरुषसामग्रमख्यद्विभातीनांसुमनारत्नधेयं । यातमश्विनासुकृतोदुरोणमुत्सूर्योज्योतिषादेव ऽएति ॥ ऊर्ध्वंभानुंसविताद्देवोऽअंश्रेद्रप्संदविध्वद्गविषोनसत्वा । अनुव्रतंवरुणोयंतिमित्रोयत्सूर्यंदिव्यारोहयंति ॥ यंसीमकृण्वन्तमसेविपृचेध्रुवक्षेमाऽअनवस्यंतोऽअर्थं । तंसूर्यंहरितःसप्तयह्वीःस्पशंविश्वस्यजगतोवहंति ॥ वहिष्टेभिर्विहरन्यासितंतुंमवव्ययन्नासितंदेववस्म । दविध्वतोरश्मयःसूर्यस्यचर्मेवावाधुस्तमोऽअप्स्वैतः ॥ अनायतोऽअनिबद्धःकथायंन्यङ्ङुत्तानोवपद्यतेन । कयायातिस्वधयाकोददर्शदिवःस्कंभःसमृतःपातिनाकं ॥ १३ ॥

प्रत्यग्निरुषसइतिपंचर्चचतुर्थंसूक्तं वामदेवोग्निर्लिंगोक्तदेवतावात्रिष्टुप् ॥

प्रत्यग्निरुषसोजातवेदाऽअख्यद्देवोरोचमानामहोभिः । आनासत्योरुगायायेनेमंयज्ञमुपनोयातमच्छं ॥ ऊर्ध्वंकेतुंसविताद्देवोऽअंश्रेज्योतिर्विश्वस्मैभुवनायकृण्वन् । आप्राद्यावापृथिवीऽअंतरिक्षंवि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सूर्यो॑रश्मिभिश्चे॑कितानः ॥ आव॑हँत्यरु॒णीर्ज्यो॑तिषागा॒न्महीचि॒त्रा॑रश्मिभिश्चे॑कितानाऽ । प्र॒बो॒ध॒यं॑तीसु॒ वि॒तार्य॑दे॒व्यु॑१षाऽई॑यतेसु॒युजा॑रथे॒न ॥ आवां॑वहि॒ष्ठाऽइ॒हते॑वहं॒तुरथा॒ऽअश्वा॑सऽउ॒षसो॒व्यु॑ष्टौ । इ॒मेहि॒वां॑ मधु॒पेया॑यसो॒मा॑ऽअस्मिन्य॒ज्ञेवृ॑षणामादयेथां ॥ अना॑यतो॒ऽअनि॑बद्धःक॒थायं॑न्यङ्ङु॒त्ता॒नोव॑पद्यते॒न । क॒या॑याति॒स्व॒धया॒कोद॑दर्शदि॒वःस्क॑ं॒भःसमृ॑तःपाति॒नाक॑ं ॥ १४ ॥

अग्निर्होतेतिदशर्चंपंचमंसूक्तं वामदेवोग्निः सप्तम्यष्टम्योःसोमकसहदेवौ नवमीदशम्योरश्विनौ गायत्री ॥

अग्निर्हो॑ता॒नोऽअध्व॒रेवा॒जीसन्परि॑णीयते । दे॒वोदे॒वेषु॑यज्ञि॒यः ॥ परि॑त्रिविष्ट्यध्व॒रंया॑त्यग्नी॒रथी॑रिव । आदे॒वेषुप्रयो॑दधत् ॥ परि॒वाज॑पतिःक॒विर॒ग्निर्ह॒व्यान्य॑क्रमीत् । दध॒द्रत्ना॑नि॒दा॒शुषे॑ ॥ अ॒यंयःसृं॑जयेपु॒ रोदैव॑वा॒तेस॑मिध्यते । द्यु॒माँऽअ॑मित्र॒दं॑भनः ॥ अस्य॑घावी॒रऽई॑व॒तोग्नेरी॑शीतमर्त्यः । ति॒ग्मजं॑भस्यमी॒ह्वु॑षः ॥ १५ ॥ तमर्वं॑तंन॒सा॑न॒सिम॑रु॒षंन॑दि॒वःशिशुं । म॒र्मृ॒ज्यं॑ते॒दि॒वेदि॑वे ॥ बो॒ध॒य॒न्मा॒हरि॑भ्यांकुमा॒रःसा॑ह दे॒व्यः । अच्छा॑नहू॒तऽउ॒दर॑ं ॥ उ॒तत्याय॑जता॒हरी॑कुमा॒रात्सा॑हदे॒व्यात् ॥ प्र॒य॒तास॒द्यऽआद॑दे ॥ एष॑वां॒दे

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वाबश्विनाकुमारःसाहदेव्यः । दीर्घायुरस्तुसोमकः ॥ तंयुवंदेवावश्विनाकुमारंसाहदेव्यं । दीर्घायुषं कृणोतन ॥ १६ ॥

आसत्योयात्वित्येकविंशत्यृचंषष्ठंसूक्तं वामदेवइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

आसत्योयातुमघवाँऽऋजीषीद्रवंत्वस्यहरयऽउपनः । तस्माऽइदंधःसुषुमासुदक्षमिहाभिपित्वंकरते गृणानः ॥ अवस्यशूराध्वनोनांतेस्मिन्नोऽअद्यसवनेमंदध्यै । शंसात्युक्थमुशनेववेधाश्चिकितुषेऽअसुर्यायमन्म ॥ कविर्ननिण्यंविदथानिसाधन्वृषायत्सेकंविपिपानोऽअर्चात् । दिवऽइत्थाजीजनत्सप्तकारू नक्तांचिच्चक्रुर्वयुनागृणंतः ॥ स्वर्यद्वेदिसुदृशीकमर्कैर्महिज्योतीरुरुचुर्यद्धवस्तोः । अंधातमांसिदुधिता विचक्षेनृभ्यश्चकारनृतमोऽअभिष्टौ ॥ ववक्षऽइंद्रोऽअमितमृजीष्युभेऽआपप्रौरोदसीमहित्वा । अतश्चिदस्यमहिमाविरेच्यभियोविश्वाभुवनाबभूव ॥ १७ ॥ विश्वानिशक्रोनर्याणिविद्वानपोरिरेचसखिभिर्निकामैः । अश्मानंचिद्योबिभिदुर्वचोभिर्व्रजंगोमंतमुशिजोविवव्रुः ॥ अपोवृत्रंवव्रिवांसंपरांहन्प्रा

॥ ४२ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वंत्तेवज्रंपृथिवीसचेताः । प्राणौंसिसमुद्रियांण्यैनोःपतिर्भवञ्छवसाशूरधृष्णो ॥ अपोयदद्रिंपुरुहूतदंस्रा
राविर्भुवत्सरमांपूर्व्यंते । सनोंनेतावाजमादर्षिभूरिंगोत्रारुजन्नंगिरोभिर्गृणानः ॥ अच्छांकविंनृमणो
गाऽअभिष्टौस्वर्षांतामघवन्नाधमानं । ऊतिभिस्तमिषणोद्युम्नहूंतौनिमायावानब्रह्मादस्युर्त्तं ॥ आद
स्युम्नामनंसायाह्यस्तंभुवंत्तेकुत्सःसख्येनिकामः । स्वेयोनौनिषदंतंसरूपाविवांचिकित्सहृतचिद्वनारीं
॥ १८ ॥ यासिकुत्सेनसरथंमवस्यस्तोदोवातंस्यहर्योरीशानः । ऋज्रावाजंनगध्यंयुयूषन्कविर्यदह्न्पा
र्यांयभूषात् ॥ कुत्सायशुष्णंमशुषंनिबर्हीःप्रपित्वेऽअह्नःकुयवंसहस्रा । सद्योदस्यून्प्रमृणकुत्स्येनप्रसूरश्र
ऋंवृहतादभीकें ॥ त्वंपिप्रुंमृगयंशूशुवांसमृजिश्वनेवैदथिनायरंधीः । पंचाशत्कृष्णानिवपःसहस्रात्कंन
पुरोजरिमाविदर्दः ॥ सूरऽउपाकेतन्वं१दधानोवियत्तेचेत्यमृतंस्यवर्पः । मृगोनहस्तीतविषीमुषाणःसिं
होनभीमऽआयुधानिबिभ्रत् ॥ इंद्रंकामावसूयंतोऽअग्मन्त्स्वर्मीळ्हेनसवनेचकानाः । श्रवस्यवःशश
मानासऽउक्थैरोकोनरण्वासुदृशींवपुष्टिः ॥ १९ ॥ तमिद्वऽइंद्रंसुहवंहुवेमयस्ताचकारनर्यांपुरूणिं ।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

योमावंतेजरित्रेगध्यंचिन्मक्षूवाजंभरंतिस्पार्हराधाः ॥ तिग्मायदंतरशनिःपतांतिकस्मिञ्चिच्छूरमुहुके जनांनां । घोरायदर्यसमृतिर्भवात्यधस्मानस्तन्वोबोधिगोपाः ॥ भुवोवितावामदेवस्यधीनांभुवःसखा वृकोवाजंसातौ । त्वामनुप्रमतिमाजगन्मोरुशंसोजरित्रेविश्वधस्याः ॥ एभिर्नृभिरिंद्रत्वायुभिष्ट्वामघवद्भिर्मघवन्विश्वऽआजौ । द्यावोनद्युम्नैरभिसंतोऽअर्यःक्षपोमदेमशरदश्चपूर्वीः ॥ एवेंदिंद्रायवृषभायवृष्णेब्रह्माकर्मभृगवोनरथं । नूचिद्यथानःसख्याविथोषदसन्नऽउग्रोवितातनूपाः ॥ नूष्टुतऽइंद्रनूगृणानऽइषेजरित्रेनद्योऽनपीपेः । अकारितेहरिवोब्रह्मनव्यंधियास्यामरथ्यःसदासाः ॥ २० ॥

त्वंमहाँइंद्रेत्येकविंशत्यृचंसप्तमंसूक्तं वामदेवइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

त्वंमहाँऽइंद्रनुभ्यंहक्षाऽअनुक्षत्रंमंहनामन्यतद्यौः । त्वंवृत्रंशवसाजघन्वान्त्सृजःसिंधूँरहिनाजग्रसानान् ॥ तवत्विषोजनिमन्रेजतद्यौरेजद्भूमिर्भियसास्वस्यमन्योः । ऋघायंतंसुभ्वं१ःपर्वतासऽआदृंधन्वानिसरयंतऽआपः ॥ भिनद्गिरिंशवसावज्रमिष्णन्नाविष्कृण्वानःसहसानऽओजः । वधीद्वृत्रंवज्रेणमंद

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सानःसरन्नापोजवसाहृतवृष्णीः ॥ सुवीरस्तेजनितामन्यतद्यौरिंद्रस्यकर्तास्वपस्तमोभूत् । यऽईंजजानंस्वर्यंसुवज्रमनपच्युतंसदंसोनभूमं ॥ यऽएकऽइच्यावयतिप्रभूमाराजाकृष्टीनांपुरुहूतऽइंद्रः । सत्यमेनमनुविश्वेमदंतिरातिंदेवस्यगृणतोमघोनः ॥ २१ ॥ सत्रासोमाऽअभवन्नस्यविश्वेसत्रामदासोबृहतो मदिष्ठाः । सत्राभवोवसुपतिर्वसूनांदत्रेविश्वाऽअधिथाऽइंद्रकृष्टीः ॥ त्वमधप्रथमंजायमानोमेविश्वाऽअधिथाऽइंद्रकृष्टीः । त्वंप्रतिप्रवतऽआशयानमहिंवज्रेणमघवन्ववृश्चः ॥ सत्राहणंदाधृषिंतुम्रमिंद्रंमहामपारंवृषभंसुवज्रं । हंतायोवृत्रंसनितोतवाजंदातामघानिमघवांसुराधाः ॥ अयंवृतश्चातयतेसमीची र्यऽआजिषुमघवाशृण्वऽएकः । अयंवाजंभरतियंसनोत्यस्यप्रियासःसख्येस्याम ॥ अयंशृण्वेऽअधजयन्नुतघ्नन्नयमुतप्रकृणुतेयुधागाः । यदासत्यंकृणुतेमन्युमिंद्रोविश्वंदृळ्हंभयतऽएजदस्मात् ॥ २२ ॥ समिंद्रोगाऽअजयत्संहिरण्यासमश्वियामघवायोहपूर्वीः । एभिर्नृभिर्नृतमोऽअस्यशाकैरायोर्विभक्ता संभरश्चवस्वः ॥ कियंत्स्विदिंद्रोऽअध्येतिमातुःकियंत्पितुर्जनितुर्योजजान । योऽअस्यशुष्मंमुहुकैरि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यार्तिवातोनजूतःस्तनयद्भिरभ्रैः ॥ क्षियतंत्वमक्षियंतंकृणोतीयर्तिरेणुंमघवांसमोहं । विभंजनुरशनिंमाँड इवद्यौरुतस्तोतारंमघवावसौधात् ॥ अयंचक्रमिषणत्सूर्यस्यन्येतंशरीरमत्ससृमाणं । आकृण्ऽईंजुहुराणोजिघर्तित्वचोबुध्नेरजसोऽअस्ययोनौ ॥ असिन्नयांयजमानोनहोता ॥ २३ ॥ गव्यंतऽइंद्रंसख्यायविप्राऽअश्वायंतोवृषणंवाजयंतः । जनीयंतोजनिदामक्षितोतिमाच्यावयामोवतेनकोशैं ॥ त्रातानोबोधिदहंशानऽआपिरंभिख्यातामर्डितासोम्यानाँ । सखापितापितृतमःपितृणांकर्तेमुलोकमुशतेवयोधाः॥ सखीयतामविताबोधिसखागृणानऽइंद्रस्तुवतेवयोधाः । वयंह्यातेचकृमासबाधंऽआभिःशमींभिर्महयंतऽइंद्र ॥ स्तुतऽइंद्रोमघवायद्ववृत्राभूरीण्येकोऽअप्रतीनिहंति । अस्यप्रियोजरितायस्यशर्मन्नकिर्देवावारयंतेनमर्तीः ॥ एवानऽइंद्रोमघवाविरप्शीकर्त्सत्याचर्षणीधृदनर्वा । त्वंराजाजनुषांधेह्यस्मेऽअधिश्रवोमाहिनंयज्जरित्रे ॥ नूष्टुतऽइंद्रनूगृणानऽइषंजरित्रेनद्योऽनपीपेः । अकारितेहरिवोब्रह्मनव्यंधियास्यामरथ्यःसदासाः ॥ २४ ॥

394

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अयंपंथाइतित्रयोदशर्चमष्टमंसूक्तं आद्यायामिंद्रोवामदेवः द्वितीयादिसार्धद्वयानांवामदेवइन्द्र
स्ततःसार्धतीसृणामदितिर्वामदेवः ततःषण्णांवामदेव इंद्रोदेवतात्रिष्टुप् ॥

अयंपंथाअनुवित्तःपुराणोयतोदेवाऽउदजायंतविश्वे । अतश्चिदाजनिषीष्टप्रवृद्धोमामातरममुयापत्तवेकः ॥ नाहमतोनिरयादुर्गहैतत्तिरश्चतापार्श्वान्निर्गमाणि । बहूनिमेऽअकृताकर्त्वानियुध्यैत्वेनसंत्वेनपृच्छै ॥ परायतींमातरमन्वजष्टननानुगान्यनुनूगमानि । त्वष्टुर्गृहेऽअपिबत्सोममिंद्रःशतधन्यंचम्वोःसुतस्य ॥ किंसऽऋधक्कृणवद्यंसहस्रंमासोजभारशरदश्चपूर्वीः । नहीन्वस्यप्रतिमानमस्त्यंतर्जातेषूतयेजनित्वाः ॥ अवद्यमिवमन्यमानागुहाकरिंद्रंमातावीर्येणान्यृष्टं । अथोदस्यान्त्स्वयमत्कंवसानऽआरोदसीऽअपृणाज्जायमानः ॥ २५ ॥ एताऽअर्षंत्यललाभवंतीर्ऽऋतावरीरिवसंक्रोशमानाः । एताविपृच्छ्किमिदंभनंतिकमापोऽअद्रिंपरिधिंरुजंति ॥ किमुष्विदस्मैनिविदोभनंतेंद्रस्यावद्यंदिधिषंतऽआपः । ममैतान्पुत्रोमहतावधेनवृत्रंजघन्वाँऽअसृजद्विसिंधून् ॥ ममच्चनत्वायुवतिःपरासममच्चनत्वाकुषवाजगा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

रं । ममच्चिदापः शिशवेममृज्युर्ममच्चिदिंद्रः सहसोदतिष्ठत् ॥ ममच्चनतेमघवन्व्यंसोनिविविध्वाँऽअप हनूजघान । अधानिविद्धऽउत्तबभूवाञ्चिरोदासस्यसंपिणग्वधेन ॥ गृष्टिःससूवस्थविरंतवागामनाधृष्यं वृषभंतुम्रमिंद्रं । अरीळ्हंवत्संचरथायमातास्वयंगातुंतन्वंऽइच्छमानं ॥ उतमातामहिषमन्ववेनद्मीत्वा जहतिपुत्रदेवाः । अथाब्रवीद्वृत्रमिंद्रोहनिष्यन्त्सखेविष्णोवितरंविक्रमस्व ॥ कस्तेमातरंविधवामचक्रच्छयुंकस्त्वामजिघांसच्चरंतं । कस्तेदेवोऽअधिमार्डीकऽआसीद्यत्प्राक्षिणाःपितरंपादगृह्य ॥ अवर्त्याशुनंऽआंत्राणिपेचेनदेवेषुविविदेमार्डितारं । अपश्यंजायाममहीयमानामधामेश्येनोमध्वाजभार ॥ २६॥

इतितृतीयाष्टकेपंचमोध्यायः ॥ ५ ॥

एवैकादशानआयातुयंनः कथोपान्त्यस्तिस्रऋतुदेव्योवा कासुष्टुतिरुपान्त्यानुष्टुप् कोअद्याष्टावहंमनुः सप्ताद्याभिस्तिसृभिरिन्द्रमिवात्मा नमृषिस्तुष्टावेन्द्रोवात्मानंपरानवाष्टौवा श्येनस्तुतिर्गर्भेनु पञ्चान्त्याशक्करी त्वायुजेन्द्रासोमंवानःस्तुतोनकिश्चतुर्विंशतिर्दिवश्चित्तृचउष स्यश्च गायत्रंह्यष्टम्यन्त्येअनुष्टुभौ कयापञ्चोनाभीषुपादनिचृदातूनश्चतुर्विंशतिरन्त्याभ्यामैन्द्राश्चौस्तुतौ ॥ १ ॥

396

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

एवात्वागित्येकादशर्चनवमंसूक्तं वामदेवइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

॥ हरिःओम् ॥ एवात्वामिंद्रवज्रिन्नत्रविश्वेदेवासःसुहवासऽऊमाः । महामुभेरोदसीवृद्धमृष्वंनिरेकमिद्वृणतेवृत्रहत्ये ॥ अवासृजंतजित्र्योनदेवाभुवःसम्राळिंद्रसत्ययोनिः । अहन्नहिंपरिशयानमर्णःप्रवर्तनीरारदोविश्वधेनाः ॥ अतृप्णुवंतंवियंतमबुध्यमबुध्यमानंसुषुपाणमिंद्र । सप्तप्रतिप्रवतऽआशयानमहिंवज्रेणविरिणाऽअपर्वन् ॥ अक्षोदयच्छवसाक्षामबुध्नंवार्णवात्स्तावेषीभिरिंद्रः । हृह्लान्यौभ्नादुशमानऽओजोवाभिनत्ककुभःपर्वतानां ॥ अभिप्रदद्रुर्जनयोनगर्भरथाऽइवप्रययुःसाकमद्रयः । अतर्पयोविसृतऽउब्जऽऊर्मीन्त्वंवृताँऽअरिणाऽइंद्रसिंधून् ॥ १ ॥ त्वंमहीमवनिंविश्वधेनांतुर्वीतयेवय्यायक्षरंतीं । अरमयोनमसैजदर्णःसुतरणाँऽअकृणोरिंद्रसिंधून् ॥ प्राग्रुवोनभन्वोऽनवक्वाध्वस्राऽअपिन्वद्युवतीर्ऋतज्ञाः । धन्वान्यञ्जाँऽअपृणक्तृषाणाँऽअधोगिंद्रःस्तर्योऽदंसुपत्नीः ॥ पूर्वीरुषसःशरदश्चगूर्तावृत्रंजघन्वाँऽअसृजद्वि सिंधून् । परिष्ठिताऽअतृणद्बद्बधानाःसीराऽइंद्रःस्रवितवेपृथिव्या ॥ वम्रीभिःपुत्रमग्रुवो

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऽअदानंनिवेशंनाङ्गरिवऽआजंभर्थं । व्यं१धोऽअंख्यदहिंमाददानोनिर्भूदुखच्छित्समंरंतपर्वं ॥ प्रतेपूर्वीं
णिकरंणानिविप्राविङ्गाँऽआंहविदुषेकरांसि । यर्थायथावृष्ण्यांनिस्वगूर्तापांसिराजन्नर्यांविवेषीः ॥ नू
ष्टुतऽइंद्रनूगृंणानऽइषंजरित्रेनद्योंऽनपींपेः । अकांरितेहरिवोब्रह्मनव्यंधियास्यांमरथ्यंःसदासाः ॥ २ ॥

आनइंद्रइत्येकादशर्चंदशमंसूक्तं वामदेवइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

आनऽइंद्रोदूरादानंऽआसादभिष्टिकृदवसेयासदुग्रः । ओजिंष्ठेभिर्नृपतिर्वज्रंबाहुःसंगेसमत्सुतुर्वाणिंः
पृतन्यून् ॥ आनऽइंद्रोहरिंभिर्यात्वच्छांर्वाचीनोवंसेराधंसेच । तिष्ठांतिवज्रीमघवांविरप्शींमंयज्ञमनुं
नोवाजसातौ ॥ इमंयज्ञंत्वमस्माकंमिंद्रपुरोदधंत्सनिष्यसिक्रतुंनः । श्वघ्नीवंवज्रिन्त्सनयेधनांनांत्वयांवय
मर्यऽआजिंजयेम ॥ उशन्नुषुणंःसुमनांऽउपाकेसोमंस्यनुसुषुंतस्यस्वधावः । पाऽइंद्रप्रतिंभृतस्यमध्वःस
मंधसाममदःपृष्ठ्येंन ॥ वियोरंरप्शऽऋषिंभिर्नवेंभिर्वृक्षोनपक्वःसृण्योनजेतां । मर्योनयोषांमभिमन्य
मानोच्छांविवक्मिपुरुहूतमिंद्रं ॥ ३ ॥ गिरिर्नयःस्वतवाँऽऋष्वऽइंद्रःसनादेवसहसेजातऽउग्रःआदर्ता

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वज्रंस्यविरंनभीमऽउद्वेवकोशंवसुनान्यृष्टं ॥ नयस्यंवर्ताजनुषान्वस्तिनराधंसऽआमरीतामघस्य । उ
द्वावृषाणस्तंविषीवऽउग्रास्मभ्यंदद्धिपुरुहूतरायः ॥ ईक्षेरायःक्षयंस्यचर्षणीनामुतव्रजमपवर्तासिगोनां ।
शिक्षानरःसमिथेषुप्रहावान्वस्वोराशिमभिनेतासिभूरिं ॥ कयातच्छृण्वेशच्याशचिष्ठोययाकृणोतिमुहु
काचिद्दृष्वः । पुरुदाशुषेविचयिष्ठोऽअंहोथादधातिद्रविणंजरित्रे ॥ मानोमर्द्धीराभरादुद्वितन्नःप्रदाशु
षेदातवेभूरियत्ते । नव्येदृष्णेशस्तेऽअस्मिन्नऽउक्थेप्रब्रवामवयमिंद्रस्तुवंतः । नूष्टुतऽइंद्रनूगृणानऽइषं
जरित्रेनद्योऽइनपीपेः । अकारितेहरिवोब्रह्मनव्यंधियास्यामरथ्यःसदासाः ॥ ४ ॥

आयात्विंद्रइत्येकादशर्चमेकादशंसूक्तं वामदेवइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

आयात्विंद्रोवसऽउपनऽइहस्तुतःसंधमादस्तुशूरः। वावृधानस्तविषीर्यस्यपूर्वीद्यौर्नक्षत्रमभिभूतिपुष्या
त्॥ तस्येदिहस्तवथवृष्ण्यानितुविद्युम्नस्यतुविराधसोनृन्। यस्यक्रतुर्विदथ्योऽइनसम्राट्साह्वान्तरुत्रोऽअ
भ्यस्तिकृष्टीः ॥ आयात्विंद्रोदिवऽआपृथिव्यामक्षूसमुद्रादुतवापुरीषात् । स्वर्णरादवसेनोमरुत्वान्परा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वतोवासदंनाहुतस्यं । स्थूरस्यरायोबृंहतोयऽईशेतमुष्टवामविदथेषिंवद्रं । योवायुनाजयंतिगोमंतीषुप्रधृष्णुयानयंतिवस्योऽअच्छं ॥ उपयोनमोनमंसिस्तभायन्निर्यातिवाचंजनयन्यजध्यै । ऋंजसानःपुरुवारंऽउक्थैरेंद्रंकृण्वीतसदंनेषुहोतां ॥ ५ ॥ धिषायादिंधिषण्यंतःसरण्यान्त्सदंतोऽअद्रिमौशिजस्यगोहे । आदुरोषांःपास्त्यस्यहोतायोनोंमहान्त्संवरणेषुवह्निः ॥ सत्रायदींभार्वरस्यवृष्णःसिषक्तिशुष्मंःस्तुवतेभरांय । गुहायदींमौशिजस्यगोहेप्रयद्विंयेप्रायंसेमदांय ॥ वियद्वरांसिपर्वतस्यवृण्वेपयोभिर्जिन्वेऽअपांजवांसि । विदद्गौरस्यंगवयस्यगोहेयदीवाजांयसुध्योऽवहंति ॥ भद्रातेहस्तासुकृंतोतपाणीप्रयंतारास्तुवतेराधंऽइंद्र । कातेनिषत्तिःकिमुनोंममन्तिकिंनोदुंदुर्हवंसेदातवाऽउं ॥ एवावस्वऽइंद्रंःसत्यःसम्राड्ढंतावृत्रं वरिवःपूरवेंकः । पुरुष्टुतक्रत्वांनःशग्धिरायोभक्षीयतेवंसोदैव्यंस्य ॥ नूष्टुतऽइंद्रनूगृंणानऽइषंजरित्रेन द्योऽनपींपेः । अकांरितेहरिवोब्रह्मनव्यैंधियास्यांमरथ्यंःसदासाः ॥ ६ ॥ इतिचतुर्थेमंडलेद्वितीयोनुवाकः ॥

अ० ३ अ० ६

तृतीयेनुवाकेएकादशसूक्तानि तत्र यत्रइंद्रइत्येकादशर्चंप्रथमंसूक्तं वामदेवइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यन्नऽइंद्रोजुजुषेयच्चवष्टितन्नोमहान्कंरतिशुष्म्याचित् । ब्रह्मस्तोमंमघवासोमंमुक्थायोऽअश्मानं शवसाबिभ्रदेहि ॥ वृषावृषंधिंचतुरश्रिमस्यन्नुग्रोबाहुभ्यांनृतमःशचीवान् । श्रियेपरुष्णीमुषमाणऽऊर्णोयस्याःपर्वाणिसख्यायविव्ये ॥ योदेवोदेवतमोजायमानोमहोवाजेभिर्महद्भिश्चशुष्मैः । दधानोवज्रं बाह्वोरुशंतद्याममेनरेजयत्प्रभूमं ॥ विश्वारोधांसिप्रवतश्चपूर्वीर्द्यौर्न्भूष्वाज्जनिमन्नेजतक्षाः॥ आमातरा भरतिशुष्म्यागोर्नृवत्परिज्मन्नोनुवंतवाताः ॥ तातूतऽइंद्रमहतोमहानिविश्वेष्वित्सवनेषुप्रवाच्या । यच्छूरधृष्णोधृषतादधृष्वानहिंवज्रेणशवसाविवेषीः ॥ ७ ॥ तातूतेसत्यातुविनृम्णविश्वाप्रधनवःसिस्रतेवृष्णऽऊधः । अधाहत्वद्भृषमणोभियानाःप्रसिंधवोजवसाचक्रमंत ॥ अत्राहतेहरिवस्ताऽउदेवीरवोभिरिंद्रस्तवंतस्वसारः । यत्सीमनुप्रमुचोबद्बधानादीर्घामनुप्रसितिंस्यंदयध्यै॥ पिपीळेऽअंशुर्मद्योनासिधुरालाशमींशशमानस्यशक्तिः । अस्मद्र्यक्शुशुचानस्ययम्याऽआशुर्नरश्मितुव्योजसंगोः ॥ अस्मेवर्षिष्ठाकृणुहिज्येष्ठानृम्णानिसत्रासहुरेसहांसि । अस्मभ्यंवृत्रासुहनानिरंधिजहिवधंर्वनुषोमर्त्यस्य ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अस्माकमित्सुशृणुहि त्वमिंद्रास्मभ्यंचित्राँऽउपमाहि वाजान् । अस्मभ्यंविश्वाऽइषणः पुरंधीरस्माकंसु मघवन्बोधिगोदाः ॥ नूष्टुतऽइंद्रनूगृणानइषंजरित्रनद्योऽनपींपेः । अकारितेहरिवोब्रह्मनव्यंधियास्या मरर्ध्यःसदासाः ॥ ८ ॥

कथामहामित्येकादशर्चैद्वितीयंसूक्तं वामदेवइंद्रोष्टम्याद्यास्तिस्रऋतुदेवताकावात्रिष्टुप् ॥

कथामहामवृधत्कस्यहोतुर्यज्ञंजुषाणोऽअभिसोममूधः । पिबन्नुशानोजुषमाणोऽअंधोववक्षऽऋष्वः शुचतेधनाय ॥ कोऽअस्यवीरःसधमादंमापसमानंशसुमतिभिःकोऽअस्य । कदस्यचित्रंचिकितेकदूतीवृधेभुवच्छशमानस्ययज्योः ॥ कथाशृणोतिहूयमानमिंद्रःकथाशृण्वन्नवसामस्यवेद । काऽअस्यपूर्वीरुपमातयोहकथैनंमाहुःपपुरिंजरित्रे ॥ कथाऽसबाधःशशमानोऽअस्यनशदभिद्रविणंदीध्यानः । देवोभुवन्नवेदामऽऋतानांनमोजगृभ्वाँऽअभियज्जुजोषत् ॥ कथाकदस्याऽउषसोव्युष्टौदेवोमर्तस्यसख्यंजुजोष । कथाकदस्यसख्यंसखिभ्योयेऽअस्मिन्कामंसुयुजंततस्रे ॥ ९ ॥ किमादमत्रंसख्यंस

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

खिभ्यःकदानुतेभ्रात्रंप्रब्रवाम । त्रियेसुहशोवपुरस्यसर्गाःस्व१र्णचित्रतमंमिषऽ आगोः ॥ द्रुहंजिघांसन्ध्वरसंमनिंद्रांतेतिक्तेतिग्मातुजसेऽअनीका । ऋणाचिद्यत्रऽऋणयानऽउग्रोदूरेऽअज्ञाताऽउषसोबबाधे ॥ ऋतस्यहिशुरुधःसंतिपूर्वीर्ऋतस्यधीतिर्वृजिनानिहंति । ऋतस्यश्लोकोबधिरातंतर्द्रकर्णाबुधानःशुचमानऽआयोः ॥ ऋतस्यद्रह्वाधरुणानिसंतिपुरूणिचंद्रावपुषेवपूंषि । ऋतेनदीर्घमिषणंतपृक्षऽऋतेनगावऽऋतमाविवेशुः ॥ ऋतंयेमानऽऋतमिद्वनोत्यृतस्यशुष्मस्तुरयाऽउगव्युः । ऋतायपृथ्वीबहुलेगभीरेऽऋतायधेनूपरमेदुहाते ॥ नूष्टुतऽइंद्रनूगृणानऽइषंजरित्रेनद्योऽनपीपेः । अकारितेहरिवोब्रह्मनव्यंधियास्यामरथ्यःसदासाः ॥ १० ॥

कासुष्टुतिरित्येकादशर्चंतृतीयंसूक्तं वामदेवइंद्रस्त्रिष्टुप्दशम्यनुष्टुप् ॥

कासुष्टुतिःशवसःसूनुमिंद्रमर्वाचीनंराधसऽआववर्तत् । ददिर्हिवीरोगृणतेवसूनिसगोपतिर्निषिधांनोजनासः ॥ सवृत्रहत्येहव्यःसऽईड्यःससुष्टुतऽइंद्रःसत्यराधाः । सयामन्नामघवामर्त्यायब्रह्मण्यतेसु

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ष्वयेवरिवोधात् ॥ तमिन्नरोविह्वयंतेसमीकेरिरिक्वांसस्तन्वःकृण्वतत्रां । मिथोयत्त्यागमुभयांसोऽअग्म
न्नरस्तोकस्यतनयस्यसातौ ॥ क्रतूयंतिक्षितयोयोगंऽउग्राशुषाणासोमिथोऽअर्णसातौ । संयद्विशोव
तृत्रंतयुध्माऽआदिन्नेमंऽइंद्रयंतेऽअभीकें ॥ आदिद्धनेमंऽइंद्रियंयजंतऽआदित्पक्तिःपुरोळाशंरिरिच्या
त् । आदित्सोमोविपपृच्यादसुष्वीनादिज्जुजोषवृषभंयजध्यै ॥ ११ ॥ कृणोत्यस्मैवरिवोयऽइत्थेंद्राय
सोममुशतेसुनोतिं । स्रभ्रीचीनेनमनसाविवेनन्तमित्सखायंकृणुतेसमत्सुं ॥ यऽइंद्रायसुनवत्सोममद्य
पचात्पक्तीरुतभृज्जातिधानाः । प्रतिमनायोरुचथानिहर्यन्तास्मिन्दधद्वृषणंशुष्ममिंद्रः ॥ यदासमर्यव्य
चेदघावादीर्घंयदाजिमभ्यख्यदर्यः । अचिक्रदद्वृषणंपत्यच्छादुरोणऽआनिशितंसोमसुद्भिः ॥ भूयसाव
स्रमचरत्कनीयोविक्रीतोऽअकानिषंपुनर्यन् । सभूयसाकनीयोनारिरेचीद्दीनादक्षाविदुर्हंतिप्रवाणं ॥
कऽइमंदशभिर्ममेंद्रंक्रीणातिधेनुभिः । यदावृत्राणिजंघनदथैनंमेपुनर्ददत् ॥ नूष्टुतऽइंद्रनूगृणानऽइषंज
रित्रेनद्योऽइनपीपेः । अकारितेहरिवोब्रह्मनव्यैधियास्यामरथ्यःसदासाः ॥ १२ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

कोअद्येत्यष्टर्चंचतुर्थंसूक्तं वामदेवइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

कोऽअद्यनर्योदेवकामऽउशन्निंद्रस्यसख्यंजुजोष । कोवांमहेवसेपार्योयसमिंद्रेऽअग्नौसुतसोमऽईट्टे ॥ कोनांनामवचसासोम्यार्यमनायुर्वोभवतिवस्तऽउस्राः । कऽइंद्रस्ययुज्यंकःसखित्वंकोभ्रात्रंवष्टिकवयेकऽऊती ॥ कोदेवानामवोऽअद्यावृणीतेकऽआदित्याँऽअदितिंज्योतिरीट्टे । कस्याश्विनाविंद्रोऽअग्निःसुतस्यांशोःपिबंतिमनसाविवेनं ॥ तस्माऽअग्निर्भारतःशर्मयंसज्योक्पश्यात्सूर्यमुच्चरंतं । यऽइंद्रायसुनवामेत्याहनरेनर्याँयनृतमायनृणां ॥ नतंजिनंतिबहवोनदभ्राऽउर्वस्माऽअदितिःशर्मयंसत् । प्रियःसुकृत्प्रियऽइंद्रेमनायुःप्रियःसुप्रावीःप्रियोऽअंस्यसोमी ॥ १३ ॥ सुप्राव्यःप्राशुषाळेषवीरःसुष्वेःपक्तिंकृणुतेकवलेंद्रः । नासुष्वेरापिर्नसखानजामिर्दुष्प्राव्योवहतेदवाचः ॥ नरेवतापणिनासख्यमिंद्रोऽसुन्वतासुतपाःसंगृणीते । आस्यवेदःखिदतिहंतिनग्नंविसुष्वयेपक्तयेकेवलोभूत् ॥ इंद्रंपरेवरेमध्यमासऽइंद्रंयांतोवसितासऽइंद्रं । इंद्रंक्षियंतंऽउतयुध्यमानाऽइंद्रंनरोवाजयंतोहवंते ॥ १४ ॥

405

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अहंमनुरितिसप्तर्चैपंचमंसूक्तं वामदेवःआद्यतृचस्यस्वयमात्मादेवताइंद्रोवाऋषिश्चेंद्रएवदेवतावा चतुर्थ्यादीनांवाम देवइंद्रःसुपर्णात्माश्येनोवात्रिष्टुप् ॥

अहंमनुरभवंसूर्यश्चाहंकक्षीवाँऽऋषिरस्मिविप्रः । अहंकुत्समार्जुनेयंन्यृंजेहंकविरुशनापश्यतामा ॥ अहंभूमिंमददामार्यायाहंवृष्टिंदाशुषेमर्त्यायं । अहमपोऽअनयंवावशानामममंदेवासोऽअनुकेतमायन् ॥ अहंपुरोमंदसानोव्यैरंनवसाकंनवतीःशंबरस्य । शततमंवेश्यंसर्वतातादिवोदासमतिथिग्वंयदावं ॥ प्रसुषविभ्योमरुतोविरस्तुप्रश्येनःश्येनेभ्यंऽआशुपत्वा । अचक्रयायत्स्वधयासुपर्णोहव्यंभरन्मनवेदेवजुष्टं ॥ भरद्यदिविरतोवेविजानःपथोरुणामनोजवाऽअसर्जि । तूयंययौमधुनासोम्येनोतश्रवोविविदेश्येनोऽअत्र ॥ ऋजीपीश्येनोददमानोऽअंशुंपरावतःशकुनोमंद्रंमदं । सोमंभरद्दाक्षायणोदेवावान्दिवोऽअमुष्मादुत्तरादादाय ॥ आदायश्येनोऽअभरत्सोमंसहस्रंसवाँऽअयुतंचसाकं । अत्रापुरंधिरजहादरातीर्मदेसोमस्यमूराऽअमूरः ॥ १५ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

गर्भेन्वितिपंचर्चषष्ठंसूक्तं वामदेवःश्येनस्तुतिःइंद्रोवात्रिष्टुबंत्याशक्करी ॥

गर्भेनुसन्नन्वेषामवेदमहंदेवानांजनिमानिविश्वा । शतंमापुरऽआयसीररक्षन्नधःश्येनोजवसानि रंदीयं ॥ नघासमामपजोषंजभाराभीमांसत्वक्षसावीर्येण । ईर्मापुरंधिरजहादरातीरुतवातोंऽअतरच्छूशुवानः ॥ अवयच्छ्येनोऽअस्वनीदध्योर्वियद्दिवातंऽऊहुःपुरंधिं । सृजद्यदस्माऽअवहक्षिपज्यां कृशानुरस्तामनसाभुरण्यन् ॥ ऋजिप्यऽईमिंद्रावतोनभुज्युंश्येनोजभारबृहतोऽअधिष्णोः । अंतःपतत्पतत्र्यस्यपर्णमध्यामनिप्रसितस्यतद्वेः ॥ अधःश्येतंकलशंगोभिरक्तमांपिप्यानंमघवांशुक्रमंधः । अध्वर्युभिःप्रयतंमध्वोऽअग्रमिंद्रोमदायप्रतिधत्पिबध्यैशूरोमदायप्रतिधत्पिबध्यै ॥ १६ ॥

त्वायुजेतिपंचर्चसप्तमंसूक्तं वामदेवइंद्रइंद्रासोमौवात्रिष्टुप् ॥

त्वायुजातवत्तत्सोमसख्यऽइंद्रोऽअपोमनोवेसस्रुतस्कः । अहन्नहिमरिणात्सप्तसिंधूनपावृणोदपिहितेवखानि ॥ त्वायुजानिखिदत्सूर्यस्येंद्रश्चक्रंसहसासद्यऽइंदो । अधिष्णुनाबृहतावर्तमानंमहोद्रुहोऽअपं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

विश्वायुधायि ॥ अहन्निन्द्रोऽअदहदग्निरिदोपुरादस्यून्मध्यंदिनादभीके । दुर्गेदुरोणेक्रत्वानयातांपुरूस हस्राशर्वानिबर्हीत् ॥ विश्वस्मात्सीमधमाँऽइंद्रदस्यून्विशोदासींरकृणोरप्रशस्ताः । अबाधेथाममृणतं निशत्रूनविन्देथामपचितिंवधत्रैः ॥ एवासत्यंमघवानायुवंतदिंद्रंश्चसोमोर्वमश्व्यंगोः । आदर्दृतमापिहितान्यश्नारिरिचथुःक्षाश्चित्ततृदाना ॥ १७ ॥

आनःस्तुतइतिपंचर्चमष्टमंसूक्तं वामदेवइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

आनःस्तुतऽउपवाजेभिरूतीऽइंद्रयाहिहरिभिर्मदसानः । तिरश्चिद्र्यःसवनापुरूण्यांगूषेभिर्गृणानः सत्यराधाः ॥ आहिष्मायातिनर्यश्चिकित्वान्हूयमानःसोतृभिरुपयज्ञं । स्वश्नोयोऽअभीरुर्मन्यमानःसुष्वाणेभिर्मदतिसंहवीरैः ॥ श्रावयेदस्यकर्णावाजयध्यैजुष्टामनुप्रदिशंमंदयध्यै । उद्दावृषाणोराधसेतुविष्मान्करन्नऽइंद्रःसुतीर्थाभयंच ॥ अच्छायोगंतानाधमानमूतीऽइत्थाविप्रंहवमानंगृणंतं । उपत्मनि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

दधानोधुर्याइंशून्सहस्राणिशतानिवज्रबाहुः ॥ त्वोतासोमघवन्निंद्रविप्रावयंतेस्यामसूरयोगृणंतः । भे
जानासोवृहदिंवस्यरायऽआकार्य्यस्यदावनेपुरुक्षोः ॥ १८ ॥

नकिरिंद्रेतिचतुर्विंशत्यृचंनवमंसूक्तं वामदेवइन्द्रोनवम्यादितिस्तृणामुषाश्चगायत्रीअष्टम्यंत्येनुष्टुभौ ॥

नकिरिंद्रत्वदुत्तरोनज्यायाँऽअस्तिवृत्रहन् । नकिरेवायथात्वं ॥ सत्रातेअनुकृष्टयोविश्वाचक्रेववावृ
तुः । सत्रामहाँऽअसिश्रुतः ॥ विश्वेचनेदनात्वादेवासऽइंद्रयुयुधुः । यदहानक्तमातिरः ॥ यत्रोतबाधि
तेकक्षीवंतंकुत्सायुध्यंते । मुषायऽइंद्रसूर्यं ॥ यत्रदेवाँऽऋघायतोविश्वाँऽअयुध्यऽएकऽइत् । त्वमिंद्रवनूँ
रहन् ॥१९॥ यत्रोतमर्त्यायकमरिंणाऽइंद्रसूर्यं । प्रावःशचीभिरेतशं ॥ किमादुतासिवृत्रहन्मघवन्मन्युम
तंमः । अत्राहदानुमातिरः ॥ एतद्वेदुतवीर्यंमिंद्रचकर्थपौंस्यं । स्त्रियंयद्दुर्हणायुवंवधीर्दुहितरंदिवः । दि
वश्चिद्दुहितरंमहान्महीयमानं।उषासमिंद्रसंपिणक्। अपोषाऽअनसस्सरत्संपिष्टादहबिभ्युषी। निय
त्सींशिश्नथद्वृषा॥२०॥ एतदस्याऽअनःशयेसुसंपिष्टंविपाश्या । ससारसींपरावतः ॥ उतासिधुंविबाल्यंवित

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

स्थानामधिक्षमि। परिष्ठाऽइंद्रमाययां॥ उतशुष्णस्यधृष्णुयाप्रमृक्षोऽअभिवेदनं। पुरोयदस्यसंपिणक्। उ
तदासंकौलितरंबृहुतःपर्वतादधि। अवाहन्निंद्रशंबरं॥ उतदासस्यवर्चिनःसहस्राणिशतावधीः। अधिपं
चंप्रधीॅरिव॥२१॥ उतत्यंपुत्रमग्रुवःपरावृक्तंशतक्रतुः। उक्थेष्विंद्रऽआभजत्॥ उतत्यातुर्वशायदूंऽअस्ना
ताराशचीपतिंः। इंद्रोविद्वाँऽअपारयत्॥ उतत्यासद्यऽआर्यासरयोरिंद्रपारतः। अर्णाचित्ररथावधीः॥
अनुङ्वाजंहितानयोधंश्रोणंचवृत्रहन्। नतत्तेसुम्नमष्टवे॥ शतमंश्मन्मयीनांपुरामिंद्रोव्यास्यत्। दिवो
दासायदाशुषे॥ २२॥ अस्वापयद्भीतयेसहस्रात्रिंशतंहथैः। दासानामिंद्रोमायया। सघेदुतासिवृत्र
हन्त्समानऽइंद्रगोपतिः। यस्ताविश्वानिचिच्युषे॥ उतनूनंयदिंद्रियंकरिष्याऽइंद्रपौंस्यं। अद्यानकिष्ट
दामिनत्॥ वामंवामंतऽआदुरेदेवोदंदात्वर्यमा। वामंपूषावामंभगोवामंदेवःकरूळती॥ २३॥

कयानइतिपंचदशर्चंदशमंसूक्तं वामदेव इंद्रो गायत्रीतृतीयापादनिचृत्॥

कयानश्चित्रऽआभुवदूतीसदावृधःसखा। कयाशचिष्ठयावृता॥ कस्त्वासत्योमदानांमंहिष्ठोमत्सदं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

धंसः । द्रह्वाचिंद्दारुजेवसुं ॥ अभीषुणःसखीनामविताजरितॄणां ॥ शतंभवास्यूतिभिः ॥ अभीनऽआ
ववृत्स्वचक्रंनवृत्तमर्वतः । नियुद्भिश्चर्षणीनां ॥ प्रवताहिक्रतूनामाहांपदेवगच्छसि । अभक्षिसूर्यस
चां ॥ २४ ॥ संयत्तऽइंद्रमन्यवःसंचक्राणिदधन्विरे । अधत्वेऽअधसूर्ये ॥ उतस्माहित्वामाहुरिन्मघवां
नंशचीपते । दातारमविंदीधयुं ॥ उतस्मासद्यऽइत्परिंशशमानायसुन्वते ॥ पुरूचिन्मंहसेवसुं ॥ नहि
ष्मातेशतंचनराधोवरंतऽआमुरः । नच्यौलानिंकरिष्यतः ॥ अस्माँऽअवंतुतेशतमस्मान्त्सहस्रंमूतयः ।
अस्मान्विश्वाऽअभिष्टयः ॥ २५ ॥ अस्माँऽइहावृणीष्वसख्यायस्वस्तये । महोरायेदिवित्मते ॥ अस्माँ
ऽअविड्ढिविश्वहेंद्रंरायापरीणसा । अस्मान्विश्वाभिरूतिभिः ॥ अस्मभ्यंताँऽअपावृधिव्रजाँऽअस्तेंऽव
गोमतः । नवाभिरिंद्रोतिभिः ॥ अस्माकंधृष्णुयारथोद्युमाँऽइंद्रानपच्युतः । गव्युरश्वयुरीयते ॥ अ
स्माकंमुत्तमंकृधिश्रवोदेवेषुसूर्य । वर्षिष्ठंद्यामिवोपरिं ॥ २६ ॥

411 आतूनइतिचतुर्विंशत्यृचमेकादशंसूक्तं वामदेव इंद्रोत्ययोर्द्वयोरिंद्राश्वौ गायत्री ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

आतूनऽइंद्रवृत्रहन्नस्माकंमर्द्धमागहि । महान्महीभिरूतिभिः ॥ भूर्मिमश्विद्वासितूतुंजिरांचित्रचित्रिणीष्वा । चित्रंकृणोष्युतये ॥ दुभ्रेभिश्चिच्छशीयांसंहंसिव्राधंतमोजसा । सखिभिर्येतवेसचा ॥ वयमिंद्रत्वेसचावयंत्वाभिनोनुमः । अस्माँऽअस्माँऽइदुदव ॥ सनश्चित्राभिरद्रिवोनवद्याभिरूतिभिः । अनाधृष्टाभिरागहि ॥ २७ ॥ भूयामोषुत्वावंतःसखायऽइंद्रगोमंतः । युजोवाजायघृष्वये ॥ त्वंह्येकऽईशिषऽइंद्रवाजस्यगोमंतः । सनोयंधिमहीमिषं ॥ नत्वावरंतेऽअन्यथायद्दित्संसिस्तुतोमघं । स्तोतृभ्यऽइंद्रगिर्वणः ॥ अभित्वागोतमागिरानूषतप्रद्रावनै । इंद्रवाजायघृष्वये ॥ प्रतेवोचामवीर्याऽ३यामंदसानऽआरुजः । पुरोदासीरभीत्य ॥ २८ ॥ तातेगृणंतिवेधसोयानिचकर्थपौंस्या । सुतेष्विंद्रगिर्वणः ॥ अवीवृधंतगोतमाऽइंद्रत्वेस्तोमंवाहसः । ऐषुधावीरवद्यशः ॥ यच्चिद्धिशश्वतामसींद्रसाधारणस्त्वं । तंत्वावयंहवामहे ॥ अर्वाचीनोवसोभवास्मेसुमत्स्वांधसः । सोमानामिंद्रसोमपाः ॥ अस्माकंत्वामतीनामास्तोमंऽइंद्रयच्छतु । अर्वागावर्तयाहरी ॥ पुरोळाशंचनोधसोजोषयासेगिरश्चनः । वधूयुरिवयोषणां ॥ २९ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सहस्रव्यतीनांयुक्तानामिंद्रमीमहे । शतंसोमस्यखार्यः ॥ सहस्रातेशतावयंगवामाच्यावयामसि । अस्मत्राराधऽएनुते ॥ दशतेकलशानांहिरण्यानामधीमहि । भूरिदाऽअसिवृत्रहन् ॥ भूरिदाभूरिदेहिनोमाद्भंभूर्याभर । भूरिघेदिंद्रदित्ससि ॥ भूरिदाह्यसिश्रुतःपुरुत्राशूरवृत्रहन् । आनोभजस्वराधसि ॥ प्रतेबभ्रूविचक्षणशंसामिगोषणोनपात् । माभ्यांगाऽअनुशिश्रथः ॥ कनीनकेवविद्रधेनवेद्रुपदेऽअर्भके । बभ्रूयामेषुशोभते ॥ अरंमऽउस्रयाम्णेरमनुस्रयाम्णे । बभ्रूयामेष्वस्रिधा ॥ ३० ॥ इतिचतुर्थेमंडलेतृतीयोनुवाकः ॥ इतितृतीयाष्टकेषष्ठोध्यायः ॥ ६ ॥

प्रऋभुभ्यएकादशार्भवंवा ऋभुर्विभ्वेहोपनवानश्चोन्त्या त्रिष्टुबुपनोष्टौ चतुरनुष्टुबन्तमुतोहिदश दाधिकंहि द्या वापृथिव्याद्याशुंषळन्त्यानुष्टुब्दधिक्राव्णः पंचचतस्रोन्त्याजगत्योन्त्या सौरीन्द्राकोवामेकादशैन्द्रावरुणंतु ममद्वितादशत्रसदस्युः पौरुकुत्स्यः षळाद्याआत्मस्तवः कउश्रवत्सप्त पुरुमीढ्वाजमीढ्वौ सौहोत्रौत्वाश्विनंहि तंवामेषस्यत्रिष्टुबन्तमग्रंवायव्याद्यैन्द्रवायवंतुगायत्रं वायोचतुष्कमानुष्टुभं त्वाद्यावायव्या विहिपंचवायव्यमिदंवां षळैन्द्राबार्हस्पत्यंगायत्रं यस्तस्तंभैकादश बार्हस्पत्यमन्त्येऐन्द्र्यौ चोपान्त्याजगती ॥ १ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

चतुर्थेनुवाके त्रयोदशसूक्तानि तत्रप्रऋभुभ्यइत्येकादशर्चंप्रथमंसूक्तं वामदेवऋभवस्त्रिष्टुप् ॥

॥ हरिः ओम् ॥ प्रऽऋभुभ्योदूतामिववाचंमिष्यऽउपस्तिरेश्वैतरींधेनुमीळे ॥ येवातजूतास्तरणिंभिरेवैःपरिद्यांसद्योऽअपसोबभूवुः ॥ यदारमक्रन्नृभवःपितृभ्यांपरिविष्टीवेषणादंसनाभिः । आदिद्देवानामुपसख्यमायन्धीरासःपुष्टिमवहन्मनायै ॥ पुनर्येचक्रुःपितरायुवानासनायूपेवजरणाशयाना । तेवाजोविभ्वाँऽऋभुरिंद्रवंतोमधुष्परसोनोवंतुयज्ञं । यत्संवत्समृभवोगामरक्षन्यत्संवत्समृभवोमाऽअपिंशन् । यत्संवत्समभरन्भासोऽअस्यास्ताभिःशमीभिरमृतत्वमाशुः ॥ ज्येष्ठऽआहचमसाद्वाकरेतिकनीयान्नीन्कृणवामेत्याह । कनिष्ठऽआहचतुरस्करेतित्वष्टऽऋभवस्तत्पनयद्वचोवः ॥ १ ॥ सत्यमूचुर्नरऽएवाहिचक्रुरनुस्वधामृभवोजग्मुरेतां । विभ्राजमानाँश्चमसाँऽअहेवावेनत्त्वष्टाचतुरोदृहश्वान् ॥ द्वादशद्यून्यदगोहास्यातिथ्येरणन्नृभवःससंतः । सुक्षेत्राकृण्वन्ननयंतसिंधून्धन्वातिष्ठन्नोषधीर्निम्नमापः ॥ रथंयेचक्रुःसुवृतंनरेष्ठांयेधेनुंविश्वजुवंविश्वरूपां । तऽआतक्षंत्वृभवोरायेनःस्वपसःसुहस्ताः ॥ अपोह्येषामजुषं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तदेवाऽअभिक्रत्वामनंसादीध्यानाः ॥ वाजोदेवानामभत्सुकर्मेंद्रस्यऽऋभुक्षावरुणस्यविभ्वा । येहरीं मेधयोक्थामदैंतऽइंद्रायचक्रुःसुयुजायेऽअश्वा । तेरायस्पोषंद्रविणान्यस्मेधत्तऽऋभवःक्षेमयंतोनमित्रं ॥ इदाह्नःपीतिमुतवोमदंधुर्नऽऋतेश्रांतस्यसख्यायदेवाः । तेनूनमस्मेऽऋभवोवसूनितृतीयेऽअस्मिन्नसवनेदधात ॥ २ ॥

ऋभुर्विभ्वेत्येकादशर्चंद्वितीयंसूक्तं वामदेवऋभवस्त्रिष्टुप् ॥

ऋभुर्विभ्वावाजऽइंद्रोनोऽअच्छेमंयज्ञंरत्नधेयोपयात । इदाहिवोधिषणादेव्यह्नामधात्पीतिंसंमदाऽअग्मतावः ॥ विदानासोजन्मनोवाजरत्नाऽउतऽऋतुभिर्ऋभवोमादयध्वं । संवोमदाऽअग्मतसंपुरंधिः सुवीरामस्मेरयिमेरयध्वं ॥ अयंवोयज्ञऽऋभवोकारियमामनुष्वत्प्रदिवोदधिध्वे । प्रवोच्छाजुजुषाणासोऽअस्थुरभूतविश्वेऽअग्रियोतवाजाः ॥ अभूदुवोविधतेरत्नधेयमिदानरोदाशुषेमर्त्याय । पिबतवाजाऽऋभवोददेवोमहितृतीयंसवनंमदाय ॥ आवाजायातोपनऽऋभुक्षामहोनरोद्रविणसोगृणानाः । आवः

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

पीतयोभिपित्वेऽअह्नांमिमाऽअस्तंनवस्वंऽइवग्मन् ॥ ३ ॥ आनंपातःशवसोयातनोपेमंयज्ञंनमंसाहूयमा
नाः । सजोषंसःसूरयोयस्यंचस्थमध्वंःपातरत्नधाऽइंद्रवंतः॥ सजोषांऽइंद्रवरुणेनसोमंसजोषाःपाहिगिर्व
णोमरुद्भिः।अग्रेपाभिर्ऋतुपाभिःसजोषाग्नास्पत्नीभीरत्नधाभिंःसजोषाः॥सजोषंसऽआदित्यैर्मादयध्वं
सजोषंसऽऋभवःपर्वतेभिः।सजोषंसोदैव्येनासवित्रासजोषंसःसिंधुभीरत्नधेभिंः॥ येऽअश्विनायेपितराय
ऽऊतीधेनुंतंतक्षुर्ऋभवोयेऽअश्वां। येऽअंसत्रायऽऋधग्रोदंसीयेविभ्वोनरंःस्वपत्यानिंचक्रुः॥येगोमंतंवाज
वंतंसुवीरंरयिंधत्थवसुमंतंपुरुक्षुं। तेऽअंग्रेपाऽऋभवोमंदसानाऽअस्मेधत्तयेचरातिंगृणंतिं ॥ नापाभूतन
वोतीतृषामानिंःशस्ताऽऋभवोयज्ञेऽअस्मिन्। सामिंद्रेणमदंथसंमरुद्भिःसंराजभीरत्नधेयायदेवाः॥४॥

इहोपेतिनवर्चैतृतीयंसूक्तं वामदेवऋभवस्त्रिष्टुप् ॥

इहोपयातशवसोनपातःसौधन्वनाऋभवोमापभूत । अस्मिन्हिवःसवनेरत्नधेयंगमंतिंद्रमनुवोम
दासः ॥ आगन्नृभूणामिहरत्नधेयमभूत्सोमस्यसुषुतस्यपीतिः । सुकृत्ययायत्स्वपस्ययाचँऽएकँविचक्रं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मसंचतुर्ह्वा ॥ व्यकृणोतचमसंचतुर्ह्वासखेविशिक्षेत्यब्रवीत । अथैतवाजाऽअमृतस्यपंथांगणंदेवानांमृभ
वःसुहस्ताः ॥ किंमयंस्विच्चमसऽएषऽआसयंकाव्येनचतुरोविचक्र । अथासुनुध्वंसवनंमदायपातऽऋभ
वोमधुनःसोम्यस्य ॥ शच्याकर्तपितरायुवानाशच्याकर्तचमसंदेवपानं । शच्याहरीधनुतरावतष्टेंद्रवा
हावृभवोवाजरत्नाः ॥ ५ ॥ योवःसुनोत्यभिपित्वेऽअह्नांतीव्रंवाजासःसवनंमदाय । तस्मैरयिमृभवःस
र्ववीरमातक्षतवृषणोमंदसानाः ॥ प्रातःसुतमपिबोहर्यश्वमाध्यंदिनंसवनंकेवलंते । समृभुभिःपिबस्वर
त्नधेभिःसखीऽर्याऽइंद्रचकृषेसुकृत्या ॥ येदेवासोऽअभवतासुकृत्याश्येनाऽइवेदधिदिविनिषेद । तेरत्नंधा
तशवसोनपातःसौधन्वनाऽअभवतामृतासः ॥ यत्तृतीयंसवनंरत्नधेयमकृणुध्वंस्वपस्यासुहस्ताः । तद्
भवःपरिषिक्तंवऽएतत्संमदेभिरिंद्रियेभिःपिबध्वं ॥ ६ ॥

अनश्वोजातइतिनवर्चैचतुर्थंसूक्तं वामदेवऋभवोजगत्यंत्यात्रिष्टुप् ॥

अनश्वोजातोऽअनभीशुरुक्थ्योऽरथस्त्रिचक्रःपरिवर्ततेरजः । महत्तद्वोदेव्यस्यप्रवाचनंद्यामृभवःपृथि

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वींयच्छुपुष्यथ ॥ रथंयेचक्रुःसुवृतंसुचेतसोविह्वरंतंमनसस्परिध्यया । ताँऊन्व१स्यसवनस्यपीतयऽआ
वोवाजाऽऋभवोवेदयामसि ॥ तद्वोवाजाऽऋभवःसुप्रवाचनंदेवेषुविभ्वोऽअभवन्महित्वनं । जिव्रीय
त्संतापितरासनाजुरापुनर्युवानाचरथायतक्षथ ॥ एकंविचक्रचमसंचतुर्वयंनिश्चर्मणोगामरिणीतधीति
भिः । अथादेवेष्वमृतत्वमानशश्रुष्टीवाजाऽऋभवस्तद्वऽउक्थ्यँ॥ऋभुतोरयिःप्रथमश्रवस्तमोवाजश्रुता
सोयमजीजनन्नरः । विभ्वतष्टोविदथेषुप्रवाच्योयंदेवासोवंधासविचर्षणिः ॥ ७ ॥ सवाज्यर्वासऽऋषि
र्वचस्ययासशूरोऽअस्तापृतनासुदुष्टरः । सरायस्पोषंससुवीर्यंदधेयंवाजोविभ्वाँऽऋभवोयमाविषुः ॥
श्रेष्ठंवःपेशोऽअधिधायिदर्शतंस्तोमोवाजाऽऋभवस्तंजुजुष्टन । धीरासोहिष्ठाकवयोविपश्चितस्तान्वंऽए
नाब्रह्मणावेदयामसि ॥ यूयमस्मभ्यंधिषणाभ्यस्परिविद्वांसोविश्वानर्याणिभोजना । द्युमंतंवाजंवृषशु
ष्ममुत्तममानोरयिमृभवस्तक्षतावयः ॥ इहप्रजामिहरयिंरराणाऽइहश्रवोवीरवत्तक्षतानः । येनवयंचि
तयेमात्यन्यान्तंवाजंचित्रमृभवोददानः ॥ ८ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

उपनइत्यष्टर्चेपंचमंसूक्तं वामदेव ऋभवस्त्रिष्टुप् अंत्याश्चतस्रोनुष्टुभः ॥

उपनोवाजाऽअध्वरमृभुक्षादेवायातपथिभिर्देवयानैः । यथायज्ञंमनुषोविक्ष्वाइसुदधिध्वेरण्वाःसुदिनेष्वह्नां ॥ तेवोह्रदेमनसेसंतुयज्ञाजुष्टांसोऽअद्यघृतनिर्णिजोगुः । प्रवःसुतासोहरयंतपूर्णाःक्रत्वेदक्षायहर्षयंतपीताः ॥ त्र्युदायंदेवहितंयथाव:स्तोमोवाजाऽऋभुक्षणोद्देवः । जुह्वेमनुष्वदुपरासुविक्षुयुष्मेसचाबृहद्दिवेषुसोमं ॥ पीवोऽअश्वाःशुचद्रथाहिभूतायःशिप्रावाजिनःसुनिष्काः । इंद्रस्यसूनोशवसोनपातोनुवश्चेत्यग्नियंमदाय ॥ ऋभुमृभुक्षणोरयिंवाजेवाजिन्तमंयुजं । इंद्रंस्वंतंहवामहेसदासातंममश्विनं ॥ ९ ॥ सेदंभवोयमवंथयूयमिंद्रंश्चमर्त्यं । सधीभिरस्तुसनितामेधसाताऽसोऽअर्वता ॥ विनोवाजाऽऋभुक्षणःपथश्चितनयष्टवे । अस्मभ्यंसूरयःस्तुताविश्वाऽआशास्तरीषणि ॥ तंनोवाजाऽऋभुक्षणऽइंद्रनासत्यारयिं । समश्वंचर्षणिभ्यऽआपुरुशंस्तऽमघत्तये ॥ १० ॥

४१७ उतोहीतिदशर्चेषष्ठंसूक्तं वामदेवो दधिक्रा आद्यायाद्यावापृथिवी त्रिष्टुप् ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

उग्रोहिवांदात्रासंतिपूर्वायापूरुभ्यस्त्रसदस्युर्नितोशे । क्षेत्रासांददथुरुर्वरासांघनंदस्युभ्योऽअभिभूति
मुग्रं ॥ उतवाजिनंपुरुनिष्षिध्वांनंदधिक्रामुददथुर्विश्वकृष्टिं । ऋजिप्यंश्येनंप्रुषितप्सुमाशुंचर्कृत्यमर्यो
नृपतिंनशूरं ॥ यंसीमनुप्रवतेवद्रवंतंविश्वःपूरुर्मदंतिहर्षमाणः । पड्भिर्गृध्यंतंमेधयुंनशूरंरथतुरंवातमिव
भ्रजंतं ॥ यःस्मारुधानोगध्यासमत्सुसनुतरश्चरतिगोषुगच्छन् । आविक्ष्णूजीकोविदथानिचिक्यत्त्रिरोऽ
अरतिंपर्यापऽआयोः ॥ उतस्मैनंवस्त्रमथिंनतायुमनुक्रोशंतिक्षितयोभरेषु । नीचायमानंजसुरिंनश्येनं
श्रवश्याच्छापशुमच्चयूथं ॥ ११ ॥ उतस्मासुप्रथमःसरिष्यन्निवेवेतिश्रेणिभीरथानां । व्रजंकृण्वानोज
न्योनशुभ्वारेणुंरेरिहत्किरणंददृश्वान् ॥ उतस्यवाजीसहुरिर्ऋतावाशुश्रूषमाणस्तन्वासमर्ये । तुरंयती
षुतुरयन्नृजिप्योधिभ्रुवोकिरतेरेणुमंजन् ॥ उतस्मास्यतन्यतोरिवद्योर्नौघायतोऽअभियुजोभयंते । यदा
सहस्त्रमभिषीमयोधीहुर्वर्तुःस्माभवतिभीमऽऋंजन् । उतस्मास्यपनयंतिजनाजूतिंकृष्टिप्रोऽअभिभूति

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

माशोः । उतैनंमाहुःसमिथेवियंतःपरादधिक्राऽअंसरत्सहस्रैः ॥ आदधिक्राःशवसापंचकृष्टीःसूर्यऽइ
वज्योतिषापस्ततान । सहद्रसाःशतसावाज्यर्वापृणक्तुमध्वासमिमावचाँसि ॥ १२ ॥

आशुमितिषळृचंसप्तमंसूक्तं वा॰देवो दधिक्राख्यिष्टुबंत्यानुष्टुप् ॥

आशुंदधिक्रांतमुनुष्टवामदिवस्पृथिव्याऽउतचर्किराम । उच्छंतीर्मामुषसःसूदयंत्वतिविश्वानिदुरिता
निपर्षन् ॥ महश्चर्कर्म्यर्वतःक्रतुप्रादधिक्राव्णःपुरुवारस्यवृष्णः ॥ यंपूरुभ्योदीदिवांसंनाग्निंददथुर्मित्रा
वरुणाततुरिं ॥ योऽअश्वस्यदधिक्राव्णोऽकारीत्समिद्धेऽअग्नाऽउषसोव्युष्टौ । अनानसंतमदितिःकृ
णोतुसमित्रेणवरुणेनासजोषाः ॥ दधिक्राव्णऽइषऽऊर्जोमहोयदमन्महिमरुतांनामभद्रं । स्वस्तयेवरु
णंमित्रमग्निंहवामहऽइंद्रंवज्रबाहुं ॥ इंद्रमिवेदुभयेविह्वयंतऽउदीराणायज्ञमुपप्रयंतः । दधिक्रामुसूद
नंमर्त्यायददथुर्मित्रावरुणानोऽअश्वं ॥ दधिक्राव्णोऽअकारिषंजिष्णोरश्वस्यवाजिनः । सुरभिनोमुखा
करत्प्रणऽआयूँषितारिषत् ॥ १३ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

दधिक्राव्णइतिपंचर्चमष्टमंसूक्तं वामदेवो दधिक्राः पंचम्याः सूर्यआद्यात्रिष्टुप्शिष्टाजगत्यः ॥

दधिक्राव्णऽइदुनुचर्किरामविश्वाऽइन्मामुषसःसूदयंतु । अपामग्नेरुषसःसूर्यस्यबृहस्पतेरांगिरसस्य जिष्णोः ॥ सत्वाभरिषोगंविषोदुवन्यसच्छ्वस्यादिषऽउषसस्तुरण्यसत् । सत्योद्रवोद्रवरःपतंगरोदधिक्रावेषमूर्जस्वंजनत् ॥ उतस्मास्यद्रवतस्तुरण्यतःपर्णनवेरनुवातिप्रगर्द्धिनः । श्येनस्येवध्रजतोऽअंकसंपरिदधिक्राव्णःसहोर्जातरित्रतः ॥ उतस्यवाजीक्षिपणिंतुरण्यतिग्रीवायांबद्धोऽअपिकक्षऽआसनि । क्रनुंदधिक्राऽअनुसंतवीत्वत्पथामंकांस्यन्वापनीफणत् ॥ हंसःशुचिषद्वसुरंतरिक्षसद्धोतावेदिषदतिथिर्दुरोणसत् । नृषद्वरसदृतसद्व्योमसदब्जागोजाऽऋतजाऽअद्रिजाऽऋतं ॥ १४ ॥

इंद्राकोवामित्येकादशर्चंनवमंसूक्तं वामदेव इंद्रावरुणौ त्रिष्टुप् ॥

इंद्राकोवांवरुणासुम्नमापस्तोमोहविष्माँऽअमृतोनहोता । योवांहृदिक्रतुमाँऽअस्मदुक्तःपस्पर्शदिंद्रावरुणानमस्वान् ॥ इंद्राहयोवरुणाचक्रऽआपीदेवौमर्तःसख्यायप्रयस्वान् । सहंतिवृत्रासमिथेषुशत्रू

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नवोभिर्वामहद्भिःसप्रथस्तमे ॥ इंद्राहरत्नंवरुणाधेष्ठेत्थानृभ्यःशशमानेभ्यस्ता । यद्दीसखायासख्यायसो मैः सुतेभिःसुप्रयसामादयैते ॥ इंद्रायुवंवरुणादिद्युमस्मिन्नोजिष्ठमुग्रानिवधिष्टंवज्रं । योनोदुरेवोवृकातिं दभीतिस्तस्मिन्ममायामभिभूत्योजः ॥ इंद्रायुवंवरुणाभूतमस्याधियःप्रेतारावृषभेवधेनोः । सानोदुही यद्यवसेवगत्वीसहस्रधारापयसामहीगौः ॥ १५ ॥ तोकेहितेतनयऽउर्वरासुसूरोहशीकेवृषणश्चपौंस्ये । इंद्रानोऽअत्रवरुणास्यातामवोभिर्दस्मापरितक्म्यायां ॥ युवामिद्ध्यवसेपूर्व्यायपरिप्रभूतीगविषःस्वापी । वृणीमहेसख्यायप्रियायशूरामंहिष्ठापितरेवशंभू ॥ तावांधियोवसेवाजयंतीराजिंनजग्मुर्युवयूःसुदानू । श्रियेनगावऽउपसोममस्थुरिंद्रंगिरोवरुणंमेमनीषाः॥ इमाऽइंद्रंवरुणंमेमनीषाऽअग्मन्नुपद्रविणमिच्छमानाः । उपेमस्थुर्जोष्टारऽइववस्वोरध्वरीरिवश्रवसोभिक्षमाणाः ॥ अश्व्यस्यत्मनारथ्यस्यपुष्टेर्नित्यस्यराय:पतयःस्याम । ताचक्राणाऽऊतिभिर्नव्यसीभिरस्मत्रारायोनियुतःसचंतां ॥ आनोबृहंताबृहतीभिरूतीऽइंद्रयातंवरुणवाजसातौ । यद्द्यवःपृतनासुप्रकीळान्त्स्यवांस्यामसनितारंऽआजेः ॥ १६ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ममद्वितेतिदशर्चंदशमंसूक्तं पौरुकुत्स्यस्त्रसदस्युः आद्यासुषट्त्स्वात्मस्तुतिः सप्तम्यादीनां इंद्रावरुणौ त्रिष्टुप् ॥

ममद्वितारा॒ष्ट्रंक्षत्रि॒यस्यविश्वा॒योर्विश्वे॑ऽअमृता॒यथा॑नः । क्र॒तुंस॒चंते॒वरु॑णस्यदे॒वाराजा॑मिकृ॒ष्टेरु॒पमस्य॑
व॒व्रेः । अ॒हंरा॒जावरु॑णोमह्यंता॒न्यसु॒र्या॑णिप्रथमाधा॒रयंत । क्र॒तुंस॒चंते॒वरु॑णस्यदे॒वाराजा॑मिकृ॒ष्टेरु॒पमस्य॑
व॒व्रेः ॥ अ॒हमिंद्रो॒वरु॑णस्तेमहि॒त्वोर्वीं॑ग॒भीरे॒रज॑सीसु॒मेके॑ । त्वष्टे॑वविश्वा॒भुव॑नानिवि॒द्वान्त्समै॒रयं॑रोद॒सी
धा॒रयं॑च ॥ अ॒हमपो॑ऽअपि॒न्वमु॒क्षमा॑णाधा॒रयं॑दि॒वंस॒दन॑ऽऋ॒तस्य॑ । ऋ॒तेन॑पु॒त्रोऽआदि॑तेर्ऋ॒ताव॑तत्रि॒धा
तु॒प्रथ॑यद्वि॒भूम॑ । मा॑नर॒ःस्व॒श्वा॑वाजय॑तो॒मा॑वृताःसमर॒णेह॑वंते । कृ॒णो॒म्याजिं॑मघवा॒हमिं॑द्र॒ऽइर्य॑मि॒रेणु॒म
भि॒भूत्योजाः ॥ १७ ॥ अ॒हंता॑विश्वा॑चकर॒नाकिं॑मा॒दैव्यं॑सहो॒वर॑ते॒ऽअप्र॑तीतं । यन्मा॑सो॒मा॑सो॒मम॑द॒न्यदु॒
क्थोभे॑भ॒येते॒रज॑सी॒ऽअपा॑रे ॥ वि॒दु॒ष्टे॒विश्वा॑भुव॑नानि॒तस्थु॒ताप्र॑ब्रवीषि॒वरु॑णा॒यवे॒धः । त्वंवृ॒त्राणि॑शृ॒ण्विषे॑
ज॒घन्वा॑न्त्वंवृ॒ताँऽअरि॑णाऽइंद्रसिंधू॑न् ॥ अ॒स्माक॒मत्रे॑पि॒तर॒स्तऽआ॑स॒न्त्सप्त॑ऽऋ॒षय॑योदौ॒र्गहे॒बध्य॑मा॑ने । त
॥ ५९ ॥
ऽआय॑जंत॒त्रस॑द॒स्युम॒स्याऽइंद्रं॑नवृ॒त्रतु॒र्मर्ध॑दे॒वं ॥ पु॒रु॒कुत्सा॑नी॒हिवा॒मदा॑शद्व्ये॒भिरिं॑द्रावरु॒णान॑मो॒भिः ।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अथाराजानंत्रसदस्युमस्यावृत्रहणंददथुर्वज्रदेवं ॥ रायावयंसप्तवांसोमदेमहव्येनदेवायवसेनगावः ।
तांधेनुमिंद्रावरुणायुवंनोविश्वाहाधत्तमनपस्फुरंतीं ॥ १८ ॥

कउश्रवदितिसप्तर्चमेकादशंसूक्तं सुहोत्रपुत्रौपुरुमीह्वाजमीह्वावश्विनौत्रिष्टुप् ॥

कऽउंश्रवत्कतमोयज्ञियानांवंदारुंदेवःकतमोजुषाते ॥ कस्येमांदेवीममृतेषुप्रेष्ठांहविर्श्रेषामसुष्टुतिंसुहव्यां ॥ कोमृळातिकतमऽआगमिष्ठोदेवानांमुकतमःशंभविष्ठः । रथंकमाहुर्द्रवदश्वमाशुंयंसूर्यस्यदुहितावृणीत ॥ मक्षूहिष्मागच्छंथऽईव्रतोद्यूनिंद्रोनशक्तिंपरितक्म्यायां । दिवऽआजातादिव्यासुपर्णाकयाशचीनांभवथःशचिष्ठा ॥ कावांभूदुपमातिःकयानऽआश्विनागमथोहूयमाना । कोवांमहश्चित्त्यजसोऽअभीकेऽउरुष्यतंमाध्वीदस्रानऽऊती ॥ उरुवारथःपरिनक्षतिद्यामायत्समुद्रादभिवर्ततेवां । मध्वांमाध्वीमधुवांमुषायन्यत्सींवांपृक्षोभुरजंतपक्काः ॥ सिंधुर्हवांरसयासिंचदश्वांन्घृणावयोरुषासःपरिग्मन् । तदूषु

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वामजिरंचेतियानंयेनपतीभवथःसूर्यायाः॥ इहेहयद्वांसमनापपृक्षेसेयमस्मेसुमतिर्वाजरत्ना। उरुष्यतंज रितारंयुवंहश्रितःकामोनासत्यायुवद्रिक् ॥ १९ ॥

तंवामितिसप्तर्चैद्वादशंसूक्तं पुरुमीढाजमीढावश्विनौत्रिष्टुप् ॥

तंवांरथंवयमद्याहुवेमपृथुज्रयंमश्विनासंगतिंगोः । यःसूर्यांवहतिवंधुरायुर्गिर्वाहसंपुरुतमंवसूयुं ॥ युवंश्रियंमश्विनादेवतातांदिवोनपातावनथःशचीभिः । युवोर्वपुरभिपृक्षःसचंतेवहंतियत्ककुहासोरथेवां ॥ कोवामद्याकरतेरातहव्यऽऊतयेवासुतपेयायवार्कैः । ऋतस्यवावनुषेपूर्व्यायनमोयेमानोऽअश्विनावववर्तत ॥ हिरण्ययेनपुरुभूरथेनेमंयज्ञंनासत्योपयातं । पिबाथऽइन्मधुनःसोम्यस्यदधथोरत्नंविधतेजनाय ॥ आनोयातंदिवोऽअच्छापृथिव्याहिरण्ययेनसुवृतारथेन । मावामन्येनियमन्देवयंतःसंयद्दंसनाभिःपूर्व्यावां ॥ नूनोरायेपुरुवीरंबृहंतंदस्रामिमाथामुभयेष्वस्मे । नरोयद्वांमश्विनास्तोममावन्त्सध

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

स्तुतिमाजमीळ्हासोऽअग्मन् ॥ इहेहयद्वांसमनापपृक्षेसेयमस्मेसुमतिर्वाजरत्ना । उरुष्यतंजरितारंयुवं हंश्रितःकामोनासत्यायुवद्रिक् ॥ २० ॥

एषस्यइतिसप्तर्चंत्रयोदशंसूक्तं वामदेवोश्विनौ जगत्यंत्यात्रिष्टुप् ॥

एषस्यभानुरुदियर्तियुज्यतेरथःपरिज्मादिवोऽअस्यसानवि । पृक्षासोऽअस्मिन्मिथुनाऽअधित्रयो दृतिस्तुरीयोमधुनोविरप्शते ॥ उद्वांपृक्षासोमधुमंतऽईरतेरथाऽअश्वासऽउषसोव्युष्टिषु । अपोर्णुवंतस्त मऽआपरीवृतंस्व१र्णशुक्रंतन्वंतऽआरजः ॥ मध्वःपिबतंमधुपेभिरासभिरुतप्रियंमधुनेयुंजाथांरथं । आ वर्तनिंमधुनाजिन्वथस्पथोदृतिंवहेथेमधुमंतमश्विना ॥ हंसासोयेवांमधुमंतोऽअस्त्रिधोहिरण्यपर्णाऽउ हुवेऽउषर्बुधः । उद्प्रुतोमंदिनोमंदिनिस्पृशोमध्वोनमक्षःसवनानिगच्छथः ॥ स्वध्वरासोमधुमंतोऽ अग्नयेऽउस्राजरंतेप्रतिवस्तोरश्विना । यन्निक्तहस्तस्तरणिर्विचक्षणःसोमंसुषावमधुमंतमद्रिभिः ॥ आके निपासोऽअहंभिर्दविध्वतःस्व१र्णशुक्रंतन्वंतऽआरजः । सूरश्चिदश्वान्युयुजानऽईयतेविश्वाँऽअनुस्वधया

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

चेतथस्पथः ॥ प्रवांमदोचमश्विनाधियंधारयःस्वश्वोऽअजरोयोऽअस्ति । येनसद्यःपरिरजांसियाथोह
विष्मँतंतरणिंभोजमच्छं ॥ २१ ॥ इतिचतुर्थेमंडलेचतुर्थोनुवाकः ॥

पंचमेनुवाकेत्रयोदशसूक्तानि तत्रअग्रंपिबेतिससर्चंप्रथमंसूक्तं वामदेव आद्याया वायुः शिष्टानामिंद्रवायू गायत्री ॥

अग्रँपिबामधूनांसुतंवायोदिविष्टिषु । त्वंहिपूर्वपाऽअसि ॥ शतेनानोऽअभिष्टिभिर्नियुत्वाँऽइंद्रसार
थिः । वायोसुतस्यतृंपतं ॥ आवांसहस्रंहरयऽइंद्रवायूऽअभिप्रयः । वहंतुसोमपीतये ॥ रथंहिरण्यवंधुर
मिंद्रवायूस्वध्वरं । आहिस्थायोदिविस्पृशं ॥ रथेनपृथुपाजसादाश्वांसमुपगच्छतं । इंद्रवायूऽइहागं
तं ॥ इंद्रवायूऽअयंसुतस्तंदेवेभिःसजोषसा । पिबतंदाशुषोगृहे ॥ इहप्रयाणमस्तुवामिंद्रवायूविमोचनं
॥ इहवांसोमपीतये ॥ २२ ॥

वायोइतिचतुर्ऋचंद्वितीयंसूक्तं वामदेव आद्याया वायुःशिष्टानामिंद्रवायू अनुष्टुप् ॥

वायोशुक्रोऽअयामितेध्वोऽअग्रंदिविष्टिषु । आयाहिसोमपीतयेस्पार्होदेवनियुत्वता ॥ इंद्रश्चवा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यवेषांसोमानांपीतिमर्हथः । युवांहियंतींदवोनिम्नमापोनसभ्यक् ॥ वायविंद्रश्चशुष्मिणांसरथंशवसस्पती । नियुत्वंतानऽऊतयऽआयातंसोमपीतये ॥ यावांसंतिपुरुस्पृहोनियुतोदाशुषेनरा । अस्मेतायज्ञवाहसेंद्रवायूनियच्छतं ॥ २३ ॥

विहिहोत्राइतिपंचचैतृतीयंसूक्तं वामदेवो वायुरनुष्टुप् ॥

विहिहोत्राऽअवीतविपोनरायोऽअर्यः । वायवाचंद्रेणरथेनयाहिसुतस्यपीतये ॥ निर्युवाणोऽअशस्तीर्नियुत्वाँऽइंद्रसारथिः । वायवाचंद्रेणरथेनयाहिसुतस्यपीतये ॥ अनुकृष्णेवसुधितीयेमातेविश्वपेशसा । वायवाचंद्रेणरथेनयाहिसुतस्यपीतये ॥ वहंतुत्वामनोयुजोयुक्तासोनवतिर्नव । वायवाचंद्रेणरथेनयाहिसुतस्यपीतये ॥ वायोशतंहरीणांयुवस्वपोष्याणां । उतवांतेसहस्रिणोरथऽआयातुपाजसा ॥२४॥

इदंवामितिषळृचंचतुर्थंसूक्तं वामदेव इंद्राबृहस्पती गायत्री ॥

इदंवामास्येहविःप्रियमिंद्राबृहस्पती । उक्थंमदश्चशस्यते ॥ अयंवांपरिषिच्यतेसोमऽइंद्राबृहस्प

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ती । चारुर्मदायपीतये ॥ आनऽइंद्राबृहस्पतीगृहमिंद्रश्चगच्छतं । सोमपासोमपीतये ॥ अस्मेऽइंद्रा बृहस्पतीरयिंधत्तंशतग्विनं । अश्वावंतंसहस्रिणं ॥ इंद्राबृहस्पतीवयंसुतेगीर्भिर्हवामहे । अस्यसोमस्य पीतये ॥ सोमंमिंद्राबृहस्पतीपिबतंदाशुषोगृहे । मादयेथांतदोकसा ॥ २५ ॥

यस्तस्तंभेत्येकादशर्चंपंचमंसूक्तं वामदेवो बृहस्पतिरंत्येद्रेइंद्राबृहस्पतिदेवताके त्रिष्टुप् दशमीजगती ॥

यस्तस्तंभसहसाविज्मोऽअंतान्बृहस्पतिस्त्रिषधस्थोरवेण । तंप्रत्नासऽऋषयोदीध्यानाःपुरोविप्रादधिरेमंद्रजिह्वं ॥ धुनेतयःसुप्रकेतंमदंतोबृहस्पतेऽअभियेनस्ततस्रे । पृषंतंसृप्रमदब्धमूर्वंबृहस्पतेरक्षतादस्ययोनिं ॥ बृहस्पतेयापरमापरावदतऽआतऽऋतस्पृशोनिषेदुः । तुभ्यंखाताऽअवताऽअद्रिदुग्धाम ध्वःश्चोतंत्यभितोविरप्शं ॥ बृहस्पतिःप्रथमंजायमानोमहोज्योतिषःपरमेव्योमन् । सप्तास्यस्तुविजातो रवेणविसप्तरश्मिरधमत्तमांसि ॥ ससुष्टुभासऽऋकतागणेनवलंरुरोजफलिगंरवेण । बृहस्पतिरुस्रिया हव्यसूदःकनिक्रदद्वावशतीरुदाजत् ॥ २६ ॥ एवापित्रेविश्वदेवायवृष्णेयज्ञैर्विधेमनमसाहविर्भिः । बृ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

हस्पतेसुप्रजावीरवंतोवयंस्यामपतयोरयीणां ॥ सऽइद्राजाप्रतिजन्यानिविश्वाशुष्मेणतस्थावभिवीर्येण । बृहस्पतिंयःसुभृतंबिभर्तिवल्गूयतिवंदतेपूर्वभाजं ॥ मऽइत्क्षेतिसुधितऽओकसिस्वेतस्माऽइळांपिन्वतेविश्वदानीम् । तस्मैविशःस्वयमेवानमंतेयस्मिन्ब्रह्माराजानिपूर्वऽएति ॥ अप्रतीतोजयतिसंधनानिप्रतिजन्यान्युतयासजन्या । अवस्यवेयोवरिवःकृणोतिब्रह्मणेराजातमवंतिदेवाः ॥ इंद्रश्चसोमंपिबतंबृहस्पतेसिन्यज्ञेमंदसानावृषण्वसू । आवांविशंत्विंदवःस्वाभुवोस्मेरयिंसर्ववीरंनियच्छतं ॥ बृहस्पतऽइंद्रवद्वर्धतंनःसचासावांसुमतिर्भूत्वस्मे । अविष्टंधियोजिगृतंपुरंधीर्जजस्तमर्योवनुषामरातीः ॥ २७ ॥ इतितृतीयाष्टकेसप्तमोध्यायः ॥ ॥ ७ ॥

इदमुषस्यंतु प्रतिष्यासप्तगायत्रंतद्देवस्यसावित्रं तुजागतमभूद्देवःषट्त्रिष्टुबन्तं कोवोदशवैश्वदेवं त्रिगायत्र्यन्तंतु महीसप्तद्यावापृथिवीयं क्षेत्रस्याष्टौतिस्रःक्षैत्रपत्याः शुनायैकापरापुरउष्णिक्सान्त्याच शुनासीराभ्यामुपान्त्येसीतायै तेचानुष्टुभावाद्याचतुर्थीच समुद्रादेकादशाग्नेयंजगत्यन्तं सौर्यैवापंवागव्यंवाघृतस्तुतिर्वा नमोत्रिभ्योभौमोत्रिः पञ्चमे

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मंडलेनुक्तगोत्रमात्रेयंविद्यात्पंक्त्यन्तस्यचसूक्तस्य—शेषमानुष्टुभमबोधिद्वादश बुधगविष्ठिरौ कुमारंकुमारोवृशोवा जानउभौवाशर्क्यन्तं कंवीत्यृचोस्तुवृशएव त्वमग्नेवसुश्रुतआद्याविराट् तृतीयामारुतरौद्रावैष्णवी त्वामग्नएकादश सुसमिद्धायाग्रं गायत्रमग्निंतंदशपांक्तं सखायइषःपंक्त्यन्तं त्वामग्नेसप्तजागतं ॥ १ ॥

इदमुत्यदित्येकादशर्चषष्ठंसूक्तं वामदेवउषास्त्रिष्टुप् ॥

॥ हरिःओम् ॥ इदमुत्यत्पुरुतमंपुरस्ताज्ज्योतिस्तमसोवयुनावदस्थात् । ननंदिवोदुहितरोविभातीर्गातुंकृणवन्नुषसोजनाय ॥ अस्थुरुचित्राऽउषसःपुरस्तान्मिताऽइवस्वरवोध्वरेषु । व्यूव्रजस्यतमसोद्वारोच्छंतीरवऋछुचयःपावकाः ॥ उच्छंतीरद्यचितयंतभोजान्राधोदेयायोषसोमघोनीः । अचित्रेऽअंतःपणयःससंत्वबुध्यमानास्तमसोविमध्ये ॥ कुवित्सदेवीःसनयोनवोवायामोबभूयादुषसोवोऽअद्य । येनानवग्वेऽअंगिरेदशग्वेसप्तास्येरेवतीरेवदूष ॥ यूयंहिदेवीर्ऋतयुग्भिरश्वैःपरिप्रयाथभुवनानिसद्यः । प्रबोधयंतीरुषसःससंतंद्विपाच्चतुष्पाच्चरथायजीवं ॥ १ ॥ कस्विदासांकतमापुराणीययाविधानाविदधुर्ऋषी

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

भूणां । शुभंयच्छुभ्राऽउषसश्चरंतिनविज्ञायंतेसदृशीरजुर्याः॥ ताघाताभद्राऽउषसःपुरासुरभिष्टिद्युम्नाऽ
ऋतजातसत्याः । यास्वीजानःशंशमानऽउक्थैःस्तुवञ्छंसद्रविणंसद्यऽआप ॥ ताऽआचरंतिसमनापुर
स्तात्समानतःसमनापप्रथानाः । ऋतस्यदेवीःसदसोबुधानागवांनसर्गाऽउषसोजरंते॥ताऽइन्वेऽवसम्
नासमानीरमीतवर्णाऽउषसश्चरंति। गूहंतीरभ्वमसितंरुशद्भिःशुक्रास्तनूभिःशुचयोरुचानाः॥रयिंदिवो
दुहितरोविभातीःप्रजावंतंयच्छतास्मासुदेवीः । स्योनादावःप्रतिबुध्यमानाःसुवीर्यस्यपतयःस्याम॥ तद्यौ
दिवोदुहितरोविभातीरुपब्रुवऽउषसोयज्ञकेतुः । वयंस्यामयशसोजनेषुतद्यौश्चधत्तांपृथिवीचदेवी ॥ २ ॥

प्रतिष्येतिसप्तर्चसप्तमंसूक्तं वामदेव उषागायत्री ॥

प्रतिष्यासूनरीजनींव्युच्छंतीपरिस्वसुः । दिवोऽअदर्शिदुहिता ॥ अश्वेवचित्रारुषीमातागवांमृतावरी । सखाभूदश्विनोरुषाः ॥ उतसखास्यश्विनोरुतमातागवांमसि । उतोषोवस्वऽईशिषे ॥ यावयद्वेषसंत्वाचिकित्वित्सूनृतावरि । प्रतिस्तोमैरभुत्स्महि ॥ प्रतिभद्राऽअदृक्षतगवांसर्गानरश्मयः । ओषाऽ

433

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अग्राऽउरुज्रयः ॥ आपप्रुषीविभावरिव्यावज्योतिषातमः । उषोऽअनुस्वधामव ॥ आद्यांतनोषिरश्मिभिरांतरिक्षमुरुप्रियं । उषःशुक्रेणशोचिषा ॥ ३ ॥

अ० ३
अ० ८

तद्देवस्येतिसप्तर्चमष्टमंसूक्तं वामदेवः सविता जगती ॥

तद्देवस्यसवितुर्वार्यंमहद्वृणीमहेऽअसुरस्यप्रचेतसः । छर्दिर्येनदाशुषेयच्छतित्मनातन्नोमहाँऽउदयान्देवोऽअक्तुभिः ॥ दिवोधर्ताभुवनस्यप्रजापतिःपिशंगंद्रापिंप्रतिमुंचतेकविः । विचक्षणःप्रथयन्नापृणन्नुर्वजींजनत्सवितासुम्नमुक्थ्यं ॥ आप्रारजांसिदिव्यानिपार्थिवाश्लोकंदेवःकृणुतेस्वायधर्मणे । प्रबाहूऽअस्राक्सवितासवीमनिनिवेशयन्प्रसुवन्नक्तुभिर्जगत् ॥ अदाभ्योभुवनानिप्रचाकशद्वृतानिदेवःसविताभिरक्षते । प्रास्राग्बाहूभुवनस्यप्रजाभ्योधृतव्रतोमहोऽअज्मस्यराजति ॥ त्रिरंतरिक्षंसवितामहित्वनात्रीरजांसिपरिभूस्त्रीणिरोचना । तिस्रोदिवःपृथिवीस्तिस्रऽइन्वतित्रिभिर्व्रतैरभिनोरक्षतित्मना ॥ बृहत्सम्नःप्रसवीतानिवेशनोजगतस्थातुरुभयस्ययोवशी । सनोदेवःसविताशर्मयच्छत्वस्मेक्षयायत्रिवरूथ

॥६४॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मंहसः ॥ आगंन्देवऽऋतुभिर्वर्धतुक्षयंदधातुनःसवितासुप्रजामिषं । सनःक्षपाभिरहंभिश्चजिन्वतुप्रजावँतंरयिमस्मेसमिंन्वतु ॥ ४ ॥

अभूद्देवइतिषळृचंनवमंसूक्तं वामदेवः सविता जगत्यंत्यात्रिष्टुप् ॥

अभूद्देवःसवितावंद्योनुनंऽइदानीमह्नंउपवाच्योनृभिः ॥ वियोरत्नाभजंतिमानवेभ्यःश्रेष्ठंनोऽअत्रद्रविणंयथादधत् ॥ देवेभ्योहिप्रथमंयज्ञियेभ्योमृतत्वंसुवसिभागमुत्तमं । आदिद्दामानंसवितर्व्यूर्णुषेनूचीनाजीवितामानुषेभ्यः ॥ अचित्तीयच्चकृमादैव्येजनेदीनैर्दक्षैःप्रभूतीपूरुषत्वता । देवेषुचसवितर्मानुषेषुचत्वंनोऽअत्रसुवतादनागसः ॥ नप्रमियेसवितुर्दैव्यस्यतद्यथाविश्वंभुवनंधारयिष्यति । यत्पृथिव्यावरिम्नाखंगुरिर्वष्मन्दिवःसुवतिसत्यमस्यतत् ॥ इंद्रंज्येष्ठान्बृहद्भ्यःपर्वतेभ्यःक्षयाँऽएभ्यःसुवसिपस्त्यावतः । यथायथापतयंतोवियेमिरऽएवैवतंस्थुःसवितःसवायते ॥ येतेत्रिरहन्त्सवितःसवासोदिवेदिवेसौभगमासुवंति । इंद्रोद्यावापृथिवीसिंधुरद्भिरादित्यैर्नोऽअदितिःशर्मयंसत् ॥ ५ ॥

435

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

कोवस्त्रातेतिदशर्चंदशमंसूक्तं वामदेवो विश्वेदेवास्त्रिष्टुप् अंत्यास्तिस्रोगायत्र्यः ॥

कोवस्त्रातावसवःकोवरूताद्यावांभूमीऽअदितेत्रासीथांनः । सहीयसोवरुणमित्रमर्तात्कोवोऽध्वरेव
रिवोधातिदेवाः ॥ प्रयेधामानिपूर्व्याण्यर्चान्वियदुच्छान्वियोतारोऽअमूराः । विधातारोवितेदधुरज
स्राऽऋतधीतयोरुरुचंतदुस्राः ॥ प्रपस्त्याऽइमदितिंसिंधुमर्कैःस्वस्तिमीळेसख्यायदेवीं । उभेयथानोऽअ
हंनीनिपातऽउषासानक्तांकरतामदब्धे ॥ व्यर्यमावरुणश्चेतिपंथांमिषस्पतिःसुवितंगातुमग्निः । इंद्रा
विष्णूवदुषुस्तवानाशर्मनोयंतममंवद्वरूथं ॥ आपर्वतस्यमरुतामवांसिदेवस्यत्रातुरवृभगस्य । पात्म
तिर्जन्यादंहसोनोमित्रोमित्रियादुतनऽउरुष्येत् ॥ ६ ॥ नूरोदसीऽअहिनाबुध्न्येनस्तुवीतदेवीऽअप्येभिरि
ष्टैः । समुद्रंनसंचरणेसनिष्यवोर्घर्मस्वरसोनद्योऽअपव्रन् ॥ देवैर्नोदेव्यदितिर्निपातुदेवस्त्रातात्रायतामप्र
युच्छन् । नहिमित्रस्यवरुणस्यधासिमहीमसिप्रमियंसान्वग्नेः ॥ अग्निरीशेवसव्यस्याग्निर्महःसौभग

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

स्य । तान्यस्मभ्यंरासते ॥ उषोमघोन्यावहसूनृतेवार्यापुरु । अस्मभ्यंवाजिनीवति ॥ तत्सुनःसविताभगोवरुणोमित्रोऽअर्यमा । इंद्रोनोराधसागमत् ॥ ७ ॥

महीइतिसप्तर्चमेकादशंसूक्तं वामदेवो द्यावापृथिवी त्रिष्टुप् अंत्यास्तिस्रोगायत्र्यः ॥

महीद्यावापृथिवीऽइहज्येष्ठेरुचाभवतांशुचयद्भिरर्कैः ॥ यत्सींवरिष्ठेबृहतीविमिन्वन्नृवद्गोक्षापप्रथानेभिरेवैः ॥ देवीदेवेभिर्यजतेयजत्रैरामिनतीतस्थतुरुक्षमाणे । ऋतावरीऽअद्रुहादेवपुत्रेयज्ञस्यनेत्रीशुचयद्भिरर्कैः ॥ सऽइत्स्वपाभुवनेष्वास्तयऽइमेद्यावापृथिवीजजान । उर्वीगभीरेरजसीसुमेकेऽअवंशेधीरःशच्यासमैरत् ॥ नूरोदसीबृहद्भिर्नोवरूथैःपत्नीवद्भिरिषयंतीसजोषाः । उरूचीविश्वेयजतेनिपातंधियास्यामरत्यःसदासाः ॥ प्रवांमहिद्यवीऽअभ्युपस्तुतिंभरामहे । शुचीऽउप्रशस्तये ॥ पुनानेतन्वांमिथःस्वेनदक्षेणराजथः । ऋताथेसनाहृतं॥महीमित्रस्यसाधथस्तरंतीपिप्रतीऽऋतं । परियज्ञंनिषेदथुः॥८॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

क्षेत्रस्येत्यष्टर्चैद्वादशंसूक्तं वामदेव आद्यास्तिस्रःक्षेत्रपतिदेवताकाः चतुर्थ्याः शुनः पंचम्यष्टम्योःशुनासीरौ षष्ठीसप्तम्योःसीताआद्याचतुर्थीषष्ठीसप्तम्योनुष्टुभः द्वितीयातृतीयाष्टम्यस्त्रिष्टुभः पंचमीपुरउष्णिक् ॥

क्षेत्रस्यपतिनावयंहितेनेवजयामसि । गामश्वंपोषयित्न्वासनोमृळातीदृशे ॥ क्षेत्रस्यपतेमधुमंतमूर्मिंधेनुरिवपयोऽअस्मासुधुक्ष्व। मधुश्चुतंघृतमिवसुपूतमृतस्यनःपतयोमृळयंतु ॥ मधुमतीरोषधीर्द्यावऽआपोमधुमन्नोभवत्वंतरिक्षं । क्षेत्रस्यपतिर्मधुमान्नोऽअस्त्वरिष्यंतोऽअन्वेनंचरेम ॥ शुनंवाहाःशुनंनरःशुनंकृषतुलांगलं । शुनंवरत्राबध्यंतांशुनमष्ट्रामुदिंगय ॥ शुनासीराविमांवाचंजुषेथांयद्दिविचक्रथुःपयः । तेनेमामुपसिंचतं ॥ अर्वाचींसुभगेभवसीतेवंदामहेत्वा । यथानःसुभगाससियथानःसुफलाससि ॥ इंद्रःसीतांनिगृह्णातुतांपूषानुयच्छतु । सानःपयस्वतीदुहामुत्तरामुत्तरांसमां ॥ शुनंनःफालाविकृषंतुभूमिंशुनंकीनाशाऽअभियंतुवाहैः । शुनंपर्जन्योमधुनापयोभिःशुनासीराशुनमस्मासुधत्तं ॥ ९ ॥

समुद्रादूर्मिरित्येकादशर्चंत्रयोदशंसूक्तं वामदेवोग्निः सूर्योवापोवागावोवाघृतस्तुतिर्वा त्रिष्टुबंत्याजगती ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

समुद्रादूर्मिर्मधुमाँ३उदारदुपांशुनासमंमृतत्वमानट्। घृतस्यनामगुह्यंयदस्तिजिह्वादेवानाममृतस्य नाभिः॥ वयंनामप्रब्रवामाघृतस्यास्मिन्यज्ञेधारयामानमोभिः। उपब्रह्माशृणवच्छस्यमानंचतुःशृंगो वमीद्गौरऽएतत्॥ चत्वारिशृंगात्रयोऽअस्यपादाद्वेशीर्षेसप्तहस्तासोऽअस्य। त्रिधाबद्धोवृषभोरोरवीति महोदेवोमर्त्याँआविवेश॥ त्रिधाहितंपणिभिर्गुह्यमानंगविदेवासोघृतमन्वविंदन्। इंद्रऽएकंसूर्यऽएकं जजानवेनादेकंस्वधयानिष्टतक्षुः॥ एताऽअर्षंतिहृद्यात्समुद्राच्छतव्रजारिपुणानावचक्षे। घृतस्यधाराऽ अभिचाकशीमिहिरण्ययोवेतसोमध्यऽआसां॥ १०॥ सम्यक्स्रवंतिसरितोनधेनाऽअंतर्हृदामनसापू यमानाः। एतेऽअर्षंत्यूर्मयोघृतस्यमृगाऽइवक्षिपणोरीषमाणाः॥ सिंधोरिवप्राध्वनेशूघनासोवातप्रमि यःपतयंतियह्वाः। घृतस्यधाराऽअरुषोनवाजीकाष्ठाभिंदन्नूर्मिभिःपिन्वमानः॥ अभिप्रवंतसमनेवयोषाः कल्याण्य१ःस्मयमानासोऽअग्निं। घृतस्यधाराःसमिधोनसंततास्रुषाणोहर्यतिजातवेदाः॥ कन्याऽइव वहतुमेतवाऽउऽअंज्यंजानाऽअभिचाकशीमि। यत्रसोमःसूयतेयत्रयज्ञोघृतस्यधाराऽअभितत्पवंते॥

439

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अभ्यर्षतसुष्टुतिंगव्यमाजिमस्मासुभद्राद्रविणानिधत्त । इमंयज्ञंनयतदेवतानोघृतस्यधारामधुमत्पवंते॥
धामन्नोविश्वंभुवनमाधिश्रितमंतःसमुद्रेहृद्यं१तरायुषि । अषाःमनींकेसमिथेयऽआभृतस्तमंश्याममधुमं
तंतऽऊर्मिं ॥ ११ ॥ इतिचतुर्थेमंडलेपंचमोनुवाकः ॥ इतिवामदेवंचतुर्थंमंडलंसमाप्तं ॥

आत्रेयेपंचमेमंडलेषडनुवाकाः ॥ तत्रप्रथमेनुवाकेचतुर्दशसूक्तानि तत्रअबोधीतिद्वादशर्चंप्रथमंसूक्तं आत्रेय्यौबुधगविष्ठिरावग्निस्त्रिष्टुप् ॥

अबोध्यग्निःसमिधाजनानांप्रतिधेनुमिवायतीमुषासं । यह्वाऽइवप्रवयामुज्जिहानाःप्रभानवःसिस्रते
नाकमच्छ ॥ अबोधिहोतायजथायदेवानूर्ध्वोऽअग्निःसुमनाःप्रातरस्थात् । समिद्धस्यरुशददर्शिपाजोम
हान्देवस्तमसोनिरमोचि ॥ यदींगणस्यरशनामजींगःशुचिरङ्क्तेशुचिभिर्गोभिरग्निः । आद्दक्षिणायुज्य
तेवाजयंत्युत्तानामूर्ध्वोऽअधयज्जुहूभिः ॥ अग्निमच्छादेवयतांमनांसिचक्षूंषीवसूर्येसंचरंति । यदींसु
वातेऽउषसाविरूपेश्वेतोवाजीजायतेऽअग्रेऽअह्नां ॥ जनिष्टहिजेन्योऽअग्रेऽअह्नांहितोहितेष्वरुषोवनेषु।
दमेदमेसप्तरत्नादधानोग्निर्होतानिषसादायजीयान् ॥ अग्निर्होतान्यसीदद्यजीयानुपस्थेमातुःसुरभाऽउ

440

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

लोके । युवाकविःपुरुनिष्ठऽऋतावाधर्ताकृष्टीनामुतमध्यऽइद्धः ॥ १२ ॥ घृणुत्यंविग्रमध्वरेषुसाधुमग्निं होतारमीळतेनमोभिः । आयस्ततानरोदसीऽऋतेननित्यंमृजंतिवाजिनंघृतेन ॥ मार्जाल्योमृज्यतेस्वेदमूनाःकविप्रशस्तोऽअतिथिःशिवोनः । सहस्रशृंगोवृषभस्तदोजाविश्वाँऽअग्नेसहसाप्रास्यन्यान् ॥ प्रसद्योऽअग्नेऽअत्येष्यन्यानाविर्यस्मैचारुतमोबभूथ । ईळेन्योवपुष्योविभावाप्रियोविशामतिथिर्मानुषीणां ॥ तुभ्यंभरंतिक्षितयोयविष्ठबलिमग्नेऽअंतितऽओतदूरात् । आभंदिष्ठस्यसुमतिंचेकिद्विबृहत्तेऽअग्नेमहिशर्मभद्रं ॥ आद्यरथंभानुमोभानुमंतमग्नेतिष्ठयजतेभिःसमंतं । विद्वान्पथीनामुर्वियंतरिक्षमेहदेवान्हविरद्यायवक्षि । अवोचामकवयेमेध्यायवचोवंदारुवृषभायवृष्णे । गविष्ठिरोनमसास्तोममग्नौदिवीवरुक्ममुरुव्यंचमश्रेत् ॥ १३ ॥

कुमारमितिद्वादशर्चंद्वितीयंसूक्तंआत्रेयःकुमारोजानोवृशोवा उभौवा द्वितीयानवम्योर्वृश एषामिस्त्रिष्टुप्अंत्याशक्करी ॥

कुमारंमातायुवतिःसमुब्धंगुहाबिभर्तिनददातिपित्रे । अनीकमस्यनमिनज्जनासःपुरःपश्यंतिनिहे

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तमरतौ॥ कमेतंत्वंयुवतेकुमारंपेषीबिभर्षिमहिषीजजान । पूर्वीर्हिगर्भःशरदोववर्धापश्यंजातंयदसूतमाता॥ हिरण्यदंतंशुचिवर्णमारात्क्षेत्रादपश्यमायुधामिमानं । ददानोऽअस्माऽअमृतंविपृक्तंक्मामानिंद्राःकृणवन्ननुक्थाः॥ क्षेत्रादपश्यंसनुतश्चरंतंसुमद्यूथंनपुरुशोभमानं।नताऽअगृभ्रन्नजनिष्टहिषःपलिक्नीरिद्युवतयोभवंति॥ केमेमर्यकंवियंवंतगोभिर्नयेषांगोपाऽअरणश्चिदास । यईंजगृभुरवतेसृजंतवा जातिपश्वऽउपनश्चिकित्वान्॥ वसांराजानंवसतिंजनानामरांतयोनिदधुर्मर्त्येषु । ब्रह्माण्यत्रेरवतंसृजंतुर्निंदितारोनिंद्यासोभवंतु॥ १४॥ शुनश्चिच्छेपंनिदितंसहस्राद्यूपादमुंचोऽअशमिष्टहिषः। एवास्मदग्नेविमुमुग्धिपाशान्होतश्चिकित्वऽइहतूनिषद्य॥ हृणीयमानोऽअपहिमदृग्येःप्रमेदेवानांव्रतपाऽउवाच । इंद्रोविद्वाँऽअनुहित्वाचचक्षतेनाहमग्नेऽअनुशिष्टऽआगां॥ विज्योतिषाबृहतभात्यग्निराविर्विश्वानिकृणुतेमहित्वा ।.प्रादेवीर्मायाःसहतेदुरेवाःशिशीतेशृंगेरक्षसेविनिक्षे॥ उतस्वानासोदिविषंत्वग्नेस्तिग्मायुधारक्षसेहंतवाऽउ । मदेचिदस्यप्रुजंतिभामानवरंतेपरिबाधोऽअदेवीः॥ एतंतेस्तोमंतनुविजातवि

= 442

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

प्रोरथंनधीरःस्वपाऽअतक्षं। यदीदग्नेप्रतित्वंदेवहर्याःस्वर्वतीरपऽएनाजयेम॥ तुविग्रीवोवृषभोवावृधानौ शत्रवं१र्यःसमंजातिवेदः। इतीममग्निममृताऽअवोचन्बर्हिष्मंतेमनवेशमींयंसद्भविष्मंतेमनवेशमींयंसत्१५

त्वमग्न, तिद्वादशर्चैतृतीयंसूक्तं आत्रेयोवसुश्रुतोग्निस्तृतीयायामरुतोरुद्रोविष्णुश्चत्रिष्टुबाद्यावीराट्॥

त्वमंग्नेवरुणोजायंसेयत्वंमित्रोभंवसियत्समिंद्रः । त्वेविश्वेंसहसस्पुत्रदेवास्त्वमिंद्रोदाशुषेमर्त्यांय॥ त्वमर्यमाभंवसियत्कनीनांनामंस्वधावन्गुह्यंबिभर्षि । अंजंतिंमित्रंसुधितंनगोभिर्यद्दंपतीसमनसाकृणोषिं॥ तवंश्रियेमरुतोमर्जयंतरुद्रयत्तेजनिंमचारुंचित्रं । पदंयद्विष्णोरुपमंनिधायितेनंपासिगुह्यंनामगोनां॥ तवंश्रियासुदृशोंदेवदेवाःपुरूदधांनाऽअमृतंसपंत। होतारमग्निमनुषोनिषेदुर्दशस्यंतऽउशिजःशंसमायोः॥ नत्वद्धोताऽपूर्वोऽअग्नेयजीयान्नकाव्यैःपरोऽअस्तिस्वधावः । विशश्चयस्याऽआतिथिर्भवासिसयज्ञेनवनद्देवमर्त्तान्॥ वयमंग्नेवनुयामत्वोतावसूयवोहविषाबुध्यमानाः। वयंसमर्येविदथेष्वह्नांवयंराया सहसस्पुत्रमर्तान्॥ १६॥ योनऽआगोऽअभ्येनोभरात्यधीदघमघशंसेदधात । जहीचिकि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

त्वोऽअभिशस्तिमेतामग्नेयोनोमर्चयतिहृयेन ॥ त्वामस्याव्युषिदेवपूर्वेदूतंकृण्वानाऽअयजंतहव्यैः । सं स्येयदग्नऽईयसेरयीणांदेवोमर्त्तैर्वसुभिरिध्यमानः ॥ अवस्पृधिपितरंयोधिविद्वान्पुत्रोयस्तेसहसःसूनऽऊ हे । कदाचिकित्वोऽअभिचक्षसेनोग्नेकदाँऽऋतचिद्यातयासे ॥ भूरिनामवंदमानोदधातिपितावसोय दितज्जोषयासे । कुविद्देवस्यसहसाचकानःसुम्नमग्निर्वनतेवावृधानः ॥ त्वमंगजरितारंयविष्ठविश्वान्यग्ने दुरितातिपर्षि । स्तेनाऽअदृश्रन्निपवोजनासोज्ञातकेतावृजिनाऽअभूवन् ॥ इमेयामासस्त्वद्रिगभूवन्व सवेवातदिदागोऽअवाचि । नाहायमग्निरभिशस्तयेनोनरीषतेवावृधानःपरादात् ॥ १७ ॥

त्वामग्नइत्येकादशर्चेचतुर्थंसूक्तं वसुश्रुतोग्निस्त्रिष्टुप् ॥

त्वामग्नेवसुपतिंवसूनामभिप्रमंदेऽअध्वरेषुराजन् । त्वयावाजंवाजयंतोजयेमाभिष्यामपृत्सुतीर्मर्त्यानां ॥ हव्यवाळग्निरजरःपितानोविभुर्विभावासुदक्षोकविरस्मे ॥ सुगार्हपत्याःसमिषोदिदीह्यस्मद्र्यक्सं मिमीहिश्रवांसि ॥ विशांकविंविश्पतिंमानुषीणांशुचिंपावकंघृतपृष्ठमग्निं । निहोतारंविश्वविदंदधिध्वेस

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

देवेषुवनतेवार्याणि ॥ जुषस्वाग्नऽइळयासजोषायतमानोरश्मिभिःसूर्यस्य । जुषस्वनःसमिधंजातवेद ऽआचदेवान्हविरद्यायवक्षि ॥ जुष्टोदमूनाऽअतिथिर्दुरोणऽइमंनोयज्ञमुपयाहिविद्वान् । विश्वाऽअग्ने ऽअभियुजोविहत्याशत्रूयतामाभराभोजनानि ॥ १८ ॥ वधेनदस्युंप्रहिचातयस्ववयःकृण्वानस्तन्वेऽ३ स्वायै । पिपर्षियत्सहसस्पुत्रदेवान्त्सोऽअग्नेपाहिनृतमवाजेऽअस्मान् ॥ वयंतेऽअग्नऽउक्थैर्विधेमवयंहव्यैःपावकभद्रशोचे। अस्मेरयिंविश्ववारंसमिन्वास्मेविश्वानिद्रविणानिधेहि॥ अस्माकमग्नेऽअध्वरंजुषस्वसहसःसूनोत्रिषधस्थहव्यं । वयंदेवेषुसुकृतःस्यामशर्मणानस्त्रिवरूथेनपाहि ॥ विश्वानिनोदुर्गहाजातवेदःसिंधुंननावादुरितातिपर्षि । अग्नेअत्रिवन्नमसागृणानोऽ३स्माकंबोध्यविताततनूनां ॥ यस्त्वाहृदा कीरिणामन्यमानोमर्त्यंमर्त्योजोहवीमि । जातवेदोऽयशोऽअस्मासुधेहिप्रजाभिरग्नेऽअमृतत्वमश्यां ॥ यस्मैत्वंसुकृतेजातवेदऽउलोकमग्नेकृणवःस्योनं । अश्विनंसपुत्रिणंवीरवंतंगोमंतंरयिंनशतेस्वस्ति । १९।

445

सुसमिद्धायेत्येकादशर्चेपंचमंसूक्तं वसुश्रुतआग्नियोतनूनपात् गायत्री ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋ०सं० ॥७०॥

सुसमिद्धायशोचिषेघृतंतीव्रंजुहोतन । अग्नयेजातवेदसे ॥ नराशंसःसुषूदतीमंयज्ञमदाभ्यः । कविर्हिमधुहस्यः ॥ ईळितोऽअग्नऽआवहेंद्रंचित्रमिहप्रियं । सुखैरथेंभिरूतयें ॥ ऊर्णम्रदाविप्रथस्वाभ्यर्का ऽअनूषत । भवानःशुभ्रसातयें ॥ देवीर्द्वारोविश्रयध्वंसुप्रायणानऽऊतयें । प्रप्रयज्ञंपृणीतन ॥ ॥ २० ॥ सुप्रतीकेवयोवृधायह्वीऽऋतस्यमातरा । दोषामुषासमीमहे ॥ वातस्यपत्मन्नीळितादैव्याहोतारामनुषः । इमंनोयज्ञमागतं ॥ इळासरस्वतीमहीतिस्रोदेवीर्मयोभुवः । बर्हिःसीदंत्वस्रिधः ॥ शिवस्त्वष्टरिहागहिविभुःपोषऽउतत्मना । यज्ञेयज्ञेनऽउदव ॥ यत्रवेत्थवनस्पतेदेवानांगुह्यानामानि । तत्रहव्यानिगामय ॥ स्वाहाग्नयेवरुणायस्वाहेंद्रायमरुद्भ्यः । स्वाहादेवेभ्योहविः ॥ २१ ॥

अ० ३ अ० ८

अग्निंतमितिदशर्चंषष्ठंसूक्तं वसुश्रुतोऽग्निःपंक्तिः ॥

अग्निंतंमन्येयोवसुरस्तंययंतिधेनवः । अस्तमर्वंतऽआशवोस्तंनित्यासोवाजिनऽइषंस्तोतृभ्यऽआभर ॥ सोऽअग्नियोंवसुर्गृणेसंयमायंतिधेनवः । समर्वंतोरघुद्रुवःसंसुजातासःसूरयऽइषंस्तोतृभ्यऽआभर

॥७०॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

र ॥ अग्निर्हिवाजिनंविशेददातिविश्वचर्षणिः । अग्नीरायेस्वाभुवंसप्रीतोयातिवार्यमिषंस्तोतृभ्यऽआभर ॥ आतेऽअग्नऽइधीमहिद्युमंतंदेवाजरं । यद्धस्यातेपनीयसीसमिद्दीदयतिद्यवीषंस्तोतृभ्यऽआभर ॥ आतेऽअग्नऽऋचाहविःशुक्रस्यशोचिषस्पते । सुश्चंद्रदस्मविश्पतेहव्यंवाट्तुभ्यंहूयतऽइषंस्तोतृभ्यऽआभर ॥ २२ ॥ प्रोत्येऽअग्नयोग्निषुविश्वंपुष्यंतिवार्यं । तोहिन्विरेतऽइन्विरेतऽइषण्यंत्यानुषगिषंस्तोतृभ्यऽआभर ॥ तवत्येऽअग्नेऽअर्चयोमहित्राधंतवाजिनः । येपत्वभिःशफानांव्रजाभुरंतगोनामिषंस्तोतृभ्यऽआभर ॥ नवानोऽअग्नऽआभरस्तोतृभ्यःसुक्षितीरिषः । तेस्यामयऽआनृचुस्वादूतासोदमेदमऽइषंस्तोतृभ्यऽआभर ॥ उभेसुश्चंद्रसर्पिषोदर्वीश्रीणीषऽआसनि । उतोनऽउत्पुपूर्याऽउक्थेषुशवसस्पतऽइषंस्तोतृभ्यऽआभर ॥ एवाँऽअग्निमजुर्यमुर्गीर्भिर्यज्ञैभिरानुषक् । दधद्रत्नेसुवीर्यंमुतत्यदाश्वश्व्यमिषंस्तोतृभ्यऽआभर ॥ २३ ॥

547

सखायःसमितिदशर्चंसप्तमंसूक्तं आत्रेयइषोग्निरनुष्टुबंत्यापंक्तिः ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सखायःसंवःसम्यंचमिषंस्तोमंचाग्नये । वर्षिष्ठायक्षितीनामूर्जोनप्त्रेसहस्वते ॥ कुत्राचिद्यस्यसमृतौ रण्वानरोनृषदने । अहँतश्चिद्यमिधतेसजनयंतिजंतवः ॥ संयद्दिषोवनामहेसंहव्यामानुषाणां । उतद्युम्नस्यशवसऽऋतस्यरश्मिमाददे ॥ सस्माकृणोतिकेतुमानक्तौचिद्दूरऽआसते । पावकोयद्वनस्पतीन्प्रस्थामिनात्यजरः ॥ अवस्मयस्यवेषणेस्वेदंपथिषुजुह्वति । अभीमहस्वजेन्यंभूमापृष्ठेवरुरुहुः ॥ २४ ॥ यंमर्त्यःपुरुस्पृहंविदद्विश्वस्यधायसे । प्रस्वादनंपितूनामस्तंतातिंचिदायवे ॥ सहिष्माधन्वाक्षितंदातानदात्यापशुः । हिरिश्मश्रुःशुचिदन्नृभुरनिभृष्टतविषिः ॥ शुचिःष्मयस्माऽअत्रिवत्प्रस्वधितीवरीयते ॥ सुषूरसूतमाताक्राणायदानशेभगं ॥ आयस्तेसर्पिरासुतेग्नेशमस्तिधायसे । ऐषुद्युम्नमुतश्रवऽआचितंमर्त्येषुधाः ॥ इतिचिन्मन्युमधिजस्त्वादातमापशुंददे । आदग्नेऽअपृणतोत्रिःसासह्यादस्यूनिषःसासह्यान्नृन् ॥ २५ ॥

त्वामग्नऋतायवइतिसप्तर्चमष्टमंसूक्तं इषोग्निर्जगती ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

त्वामग्नऽऋतायवः समीधिरेग्नलंग्नलासऽऊतयेसहस्कृत । पुरुश्चंद्रंयजतंविश्वधायसंदमूनसंगृहपतिं वरेण्यं ॥ त्वामग्नेअतिथिंपूर्व्यंविशःशोचिष्केशंगृहपतिंनिषेदिरे । बृहत्केतुंपुरुरूपंधनस्पृतंसुशर्माणंस्ववंसंजरद्विषं ॥ त्वामग्नेमानुषीरीळतेविशोहोत्राविदंविविचिंरत्नधातमं । गुहासंतंसुभगविश्वदर्शतंतनुविष्वणसंसुयजंघृतश्रियं ॥ त्वामग्नेधर्णसिंविश्वधावयंगीर्भिर्गृणंतोनमसोपसेदिम । सनोजुषस्वसमिधानोऽअंगिरोदेवोमतंस्ययशसासुदीतिभिः ॥ त्वमग्नेपुरुरूपोविशेविशेवयोदधासिप्रत्नथापुरुष्टुत । पुरूण्यन्नासहसाविराजसित्विषिःसातेतित्विषाणस्यनाधृषे ॥ त्वामग्नेसमिधानंयविष्ठचदेवादूतंचक्रिरेहव्यवाहनं । उरुज्रयसंघृतयोनिमाहुतंन्वेषंचक्षुर्ददिरेचोदयन्मति ॥ त्वामग्नेप्रदिवऽआहुतंघृतैःसुम्नायवःसुषमिधासमीधिरे । सवावृधानऽओषधीभिरुक्षितोऽभिज्रयांसिपार्थिवावितिष्ठसे ॥ २६ ॥ इतितृतीयाष्टकेअष्टमोध्यायः ॥ ८ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

४५९

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

॥ इति तृतीयोऽष्टकः समाप्तः ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

॥ अथ चतुर्थाष्टकप्रारंभः ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

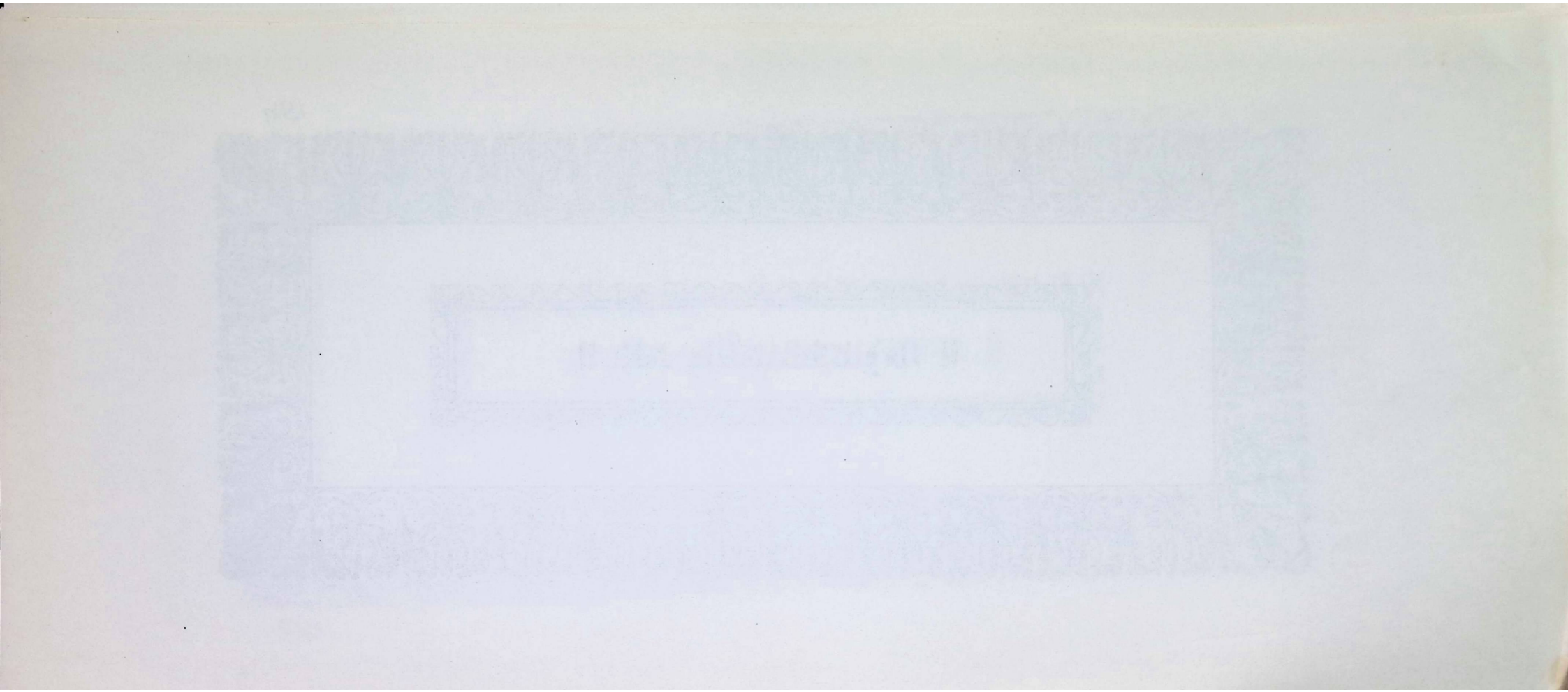

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

त्वामग्नेगयोंत्यापंचम्यौपंक्ती अग्नओजिष्ठमंत्याचतुर्थ्यौच जनस्यषट्सुतंभरोजागतं प्राग्नयेर्चंतोगायत्रंत्वग्निस्तोमेन प्रवेधसेपंचांगिरसोधरुणो बृहत्पूरुःपंक्त्यंतं ह्यायज्ञैःप्रातर्मृक्तवाहा द्वितोभ्यवस्थावत्रिर्गायत्रावनुष्टुभौ विराडूपायम ग्नेचतुष्कं प्रयस्वंतःपंक्त्यंतंह मनुष्वत्ससः प्रविश्वसामन्विश्वसामाग्नेद्युम्नो विश्वचर्षणिरग्नेत्वं गौपायनालौपायना वा बंधुःसुबंधुःश्रुतबंधुर्विप्रबंधुश्चैककर्चा द्वैपदमच्छावोनववसूयव आनुष्टुभमग्नेगायत्रमंत्यावैश्वदेव्यनुस्वंताषट् त्रैवृ ष्णःपौरुकुत्स्यौद्वौ त्र्यरुणत्रसदस्यूराजानौ भारतश्चाश्वमेधोंत्यास्तिस्रोनुष्टुभो नात्मात्मनेदद्यादिति सर्वास्वत्रिके चिदन्त्यैंद्राग्नी समिद्धोविश्ववारात्रेयी त्रिष्टुब्जगतीत्रिष्टुबनुष्टुब्गायत्र्यौ त्र्यर्यमापंचोनागौरिवीतिः शाक्त्यऐंद्रमुश ना यदौशनसोवापादः क्रस्यबभ्रुर्ऋणंचयोप्यत्रराजास्तुत इंद्रोरथायसप्तोनावस्युरुग्रमिति कौत्स्योशनसौवापादौ परैंद्राकौत्स्यदर्दर्द्वादशगातुः ॥ १ ॥

त्वामग्नइतिसप्तर्चंनवमंसूक्तं आत्रेयोगयोग्निरनुष्टुपूपंचमीसप्तम्यौपंक्ती ॥

॥ श्रीगणेशायनमः ॥ हरिःओम् ॥ ॥ त्वामग्नेह्विषःपतोदेवंमर्तासऽईळते । मन्येत्वाजातवेदसंसह्व्यावंह्यानुषक् ॥ अग्निर्होतादास्वतःक्षयंस्यवृक्तबर्हिषः । संयज्ञासश्चरंतियंसंवाजासःश्रवस्यवः ॥ उ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तस्मयंशिशुंयथानवंजनिंष्टारणीं । धर्तारंमानुंषीणांविशामग्निंस्वध्वरं ॥ उतस्मंदुर्गृभीयसेपुत्रोनह्वार्या णां । पुरूयोदग्धासिवनाग्नेपशुर्नयवंसे ॥ अधस्मयस्यार्चयःसम्यक्संयंतेधूमिनः । यदीमहंत्रितोदि व्युपध्मातेवधमंतिशिशीतेध्मातरीयथा ॥ तवाहमग्नऊतिभिर्मित्रस्यचप्रशस्तिभिः । द्वेषोयुतोनदुरिता तुर्यामर्त्यानां ॥ तंनोऽअग्नेऽअभीनरोरयिंसहस्वऽआभर । सक्षेपयत्सपोषयद्भुवद्वाजस्यसातयेऽउतै धिपृत्सुनोवृधे ॥ १ ॥

अग्नओजिष्ठइतिसप्तर्चदशमंसूक्तं गयोऽग्निरनुष्टुप् चतुर्थीसप्तम्यौपंक्ती ॥

अग्नऽओजिष्ठमाभंरद्युम्नमस्मभ्यमधिगो । प्रनोरायापरीणसारत्सिवाजायपंथां ॥ त्वंनोअग्नेऽअ ङ्गुतक्रत्वादक्षस्यमंहना । त्वेऽअंसुर्यंमारुहत्क्राणामित्रोनयज्ञियः ॥ त्वंनोऽअग्नऽएषांगयंपुष्टिंचवर्ध य । येस्तोमेभिःप्रसूरयोनरोमघान्यानशुः ॥ येऽअग्नेचंद्रतेगिरःशुंभंत्यश्वराधसः । शुष्मेभिःशुष्मिञ्छे नरोदिवश्चिद्येषांबृहन्त्सुकीर्तिर्बोधतित्मना ॥ तवत्येऽअंग्नेऽअर्चयोभ्राजंतोयंतिधृष्णुया । परिज्मानोन

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

विद्युतः स्वानोरद्योनवाजयुः ॥ नूनोऽअग्नऽऊतयेसबाधसश्चरातये । अस्माकासश्चसूरयोविश्वाऽआशास्तरीषणि ॥ त्वंनोऽअग्नेऽअंगिरःस्तुतस्तवान्ऽआभर । होतर्विभ्वासहंरयिंस्तोतृभ्यस्तवसेचनऽउतैधिपृत्सुनोवृधे ॥ २ ॥

जनस्येतिषळृचमेकादशंसूक्तं आत्रेयःसुतंभरोग्निर्जगती ॥

जनस्यगोपाऽअजनिष्टजागृविरग्निःसुदक्षःसुवितायनव्यसे । घृतप्रतीकोबृहतादिविस्पृशाद्युमद्विभातिभरतेभ्यःशुचिः ॥ यज्ञस्यकेतुंप्रथमंपुरोहितमग्निंनरस्त्रिषधस्थेसमीधिरे । इंद्रेणदेवैःसरथंसबर्हिषिसीदन्निहोतायजथायसुक्रतुः ॥ असैमृष्टोजायसेमात्रोःशुचिर्मंद्रःकविरुदतिष्ठोविवस्वतः । घृतेनत्वावर्द्धयन्नग्नऽआहुतधूमस्तेकेतुरभवद्दिविश्रितः॥अग्निर्नोयज्ञमुपवेतुसाधुयाग्निंनरोविभरंतेगृहेगृहे । अग्निर्दूतोऽअभवद्धव्यवाहनोग्निंवृणानावृणतेकविक्रतुं ॥ तुभ्येदमग्नेमधुमत्तमंवचस्तुभ्यंमनीषाऽइयमस्तुशंहृ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

दे । त्वांगिरःसिंधुमिवावनींमहीरापृणंतिशवसावर्धयंतिच ॥ त्वामग्नेअंगिरसोगुहाहितमन्वविंदञ्छिश्रियाणंवनेवने । सजायसेमथ्यमानःसहोमहत्त्वामाहुःसहसस्पुत्रमंगिरः ॥ ३ ॥

प्राग्नयइतिपळृचंद्वादशंसूक्तं सुतंभरोग्निस्त्रिष्टुप् ॥

प्राग्नयेबृहतेयज्ञियायऽऋतस्यवृष्णेऽअसुरायमन्म । घृतंनयज्ञऽआस्येसुपूतंगिरंभरेवृषभायप्रतीचीं ॥ ऋतंचिकित्वऽऋतमिच्चिकिद्धृतस्यधाराऽअनुतृंधिपूर्वीः । नाहंयातुंसहसानद्वयेनंऽऋतंसपाम्यरुषस्यवृष्णः ॥ कयानोऽअग्नऽऋतयन्नृतेनभुवोनवेदाऽउचथस्यनव्यः । वेदामेदेवऽऋतुपाऽऋतूनांनाहंपतिंसनितुरस्यरायः ॥ केतेअग्नेरिपवेबंधनासःकेपायवःसनिषंतद्युमंतः । केधासिमग्नेऽअनृतस्यपांतिकऽआसंतोवचसःसंतिगोपाः ॥ सखायस्तेविषुणाऽअग्नऽएतेशिवासःसंतोऽअशिवाऽअभूवन् । अधूर्षतस्वयमेतेवचोभिर्ऋजूयतेवृजिनानिब्रुवंतः ॥ यस्तेऽअग्नेनमसायज्ञमीट्टेऽऋतंसपात्यरुषस्यवृष्णः । तस्यक्षयःपृथुरासाधुरेतुप्रसर्स्राणस्यनहुषस्यशेषः ॥ ४ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अर्चतइतिषळृचंत्रयोदशंसूक्तं सुतंभरोऽग्निर्गायत्री ॥

अर्चैतस्त्वाहवामहेर्चैतःसमिंधीमहि । अग्नेऽअर्चैतऽऊतयें ॥ अग्नेःस्तोमंमनामहेसिध्रमद्यदिविस्पृशः । देवस्यद्रविणस्यवः ॥ अग्निर्जुषतनोगिरोहोतायोमानुंषेष्वा । सयक्षद्दैव्यंजनं ॥ त्वमग्नेसप्रथाऽअसिजुष्टोहोतावरेण्यः । त्वयायज्ञंवितन्वते ॥ त्वामग्नेवाजसातमंविप्रावर्धंतिसुष्टुतं । सनोरास्वसुवीर्यं ॥ अग्नेनेमिरराँऽइवदेवाँस्त्वंपरिभूरसि । आराधंश्चित्रमृंजसे ॥ ५ ॥

अग्निंस्तोमेनेतिषळृचंचतुर्दशंसूक्तं सुतंभरोऽग्निर्गायत्री ॥

अग्निंस्तोमेनबोधयसमिधानोऽअमर्त्यं । हव्यादेवेषुनोदधत् ॥ तमध्वरेष्वीळतेदेवंमर्ताऽअमर्त्यं । यजिष्ठंमानुषेजनें ॥ तंहिशश्वंतऽईळतेस्रुचादेवंघृतश्चुतां । अग्निंहव्यायवोह्वे ॥ अग्निर्जातोऽअरोचतघ्नन्दस्यूञ्ज्योतिषातमः । अविंदद्गाऽअपःस्वः ॥ अग्निमीळेन्यंकविंघृतपृष्ठंसपर्यत । वेतुमेशृणवद्धवं ॥ अग्निंघृतेनवावृधुःस्तोमेभिर्विश्वचर्षणिं । स्वाधीभिर्वचस्युभिः ॥ ६ ॥ इतिपंचमेमंडलेप्रथमोनुवाकः ॥

457

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

द्वितीयेनुवाकेष्टादशसूक्तानि तत्रप्रवेधसइतिपंचर्चंप्रथमंसूक्तं आंगिरसोधरुणोग्निस्त्रिष्टुप् ॥

प्रवेधसेकवयेवेद्यायगिरंभरेयशसेपूर्व्यायं । घृतप्रसत्तोऽअसुरःसुशेवोरायोधर्ताधरुणोवस्वोऽअग्निः॥ ऋतेनऽऋतंधरुणंधारयंतयज्ञस्यशाकेपरमेव्योमन् । दिवोधर्मन्धरुणेसदुघोनृद्गातैरजातॉंऽअभियेननक्षुः ॥ अंहोयुवस्तन्वस्तन्वतेविवयोमहद्दुष्टरंपूर्व्यायं । ससंवतोनवजातस्तुतुर्योत्सहंनक्रुद्धमभितःपरिष्ठुः ॥ मातेवयद्भरसेपप्रथानोजनंजनंधायसेचक्षसेच । वयोवयोजरसेयद्धानःपरित्मनाविषुरूपा जिगासि ॥ वाजोनुतेशवसस्पात्वंतमुरुंदोघंधरुणंदेवरायः । पदंनतायुर्गुहादधानोमहोरायेचितयन्नात्रिमस्पः ॥ ७ ॥

बृहद्वयइतिपंचर्चंद्वितीयंसूक्तं आत्रेयःपूरुरग्निरनुष्टुप्अंत्यापंक्तिः ॥

बृहद्वयोहिभानवेचार्चादेवायाग्नये । यंमित्रंनप्रशस्तिभिर्मर्ताऽसोदधिरेपुरः ॥ सहिद्युभिर्जनानांनाहोतादक्षस्यबाह्वोः । विहव्यमग्निरानुषग्भगोनवारमृण्वति ॥ अस्यस्तोमेमघोनःसख्येवृत्रशोचिषः । विश्वाय

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

स्मिन्नुविष्वणिसमर्येशुष्ममादधुः ॥ अधाह्यग्नऽएषांसुवीर्यस्यमंहना । तमिद्यह्वंनरोदसीपरिश्रवोबभूव
नुः ॥ नूनऽएहिवार्यमग्नेगृणानऽआभर । येवयंयेचसूरयःस्वस्तिधामहेसचोतैधिपृत्सुनोवृधे ॥ ८ ॥

आयज्ञैरितिपंचर्चतृतीयंसूक्तं पूरुरग्निरनुष्टुप् अंत्यापंक्तिः ॥

आयज्ञैर्देवमर्त्यऽइत्थातव्यांसमूतये । अग्निंकृतेस्वध्वरेपूरुरीळीतावसे ॥ अस्यहिस्वयशस्तरऽआसा
विधर्मन्मन्यसे । तंनाकंचित्रशोचिषंमंद्रंपरोमनीषया ॥ अस्यवासाऽउंऽअर्चिषायऽआयुक्ततुजागिरा ।
दिवोनयस्यरेतसाबृहच्छोचैत्यर्चयः ॥ अस्यक्रत्वाविचेतसोदंसस्यवसुरथऽआ । अधाविश्वांसुहव्यो
ग्निर्विक्षुप्रशस्यते ॥ नूनऽइद्धिवार्यमासासंचंतसूरयः । ऊर्जोनपादुभिष्टयेपाहिशग्धिस्वस्तयऽउतैधिपृ
त्सुनोवृधे ॥ ९ ॥

प्रातरग्निरितिपंचर्चचतुर्थसूक्तं आत्रेयोमृक्तवाहाद्वितोग्निरनुष्टुप् अंत्यापंक्तिः ॥

प्रातरग्निःपुरुप्रियोविशस्तवेतातिथिः । विश्वानियोऽअमर्त्योहव्यामर्तेषुरण्यति ॥ द्वितायमृक्तवाह

459

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सेस्वस्यदक्षस्यमंहना । इंदुंसधस्तऽआनुषक्स्तोताचेतेऽअमर्त्य ॥ तंवोदीर्घायुशोचिषंगिराहुवेमघोनां । अरिष्टोयेषांरथोव्यश्वदावन्नीयते ॥ चित्रावायेषुदीधितिरासन्नुक्थापांतिये । स्तीर्णबर्हिःस्वर्णरेश्रवांसिदधिरेपरि ॥ येमेपंचाशतंदुरश्वानांसधस्तुति । द्युमदग्नेमहिश्रवोबृहत्कृधिमघोनांनृवदमृतनृणां ॥ १० ॥

अभ्यवस्थाइतिपंचर्चपंचमंसूक्तं आत्रेयोवत्रिरग्निराद्येद्वेगायत्र्यौततोद्वेअनुष्टुभौपंचमीविराड्रूपा ॥

अभ्यवस्थाःप्रजायंतेप्रवत्वेवविश्चिकेत । उपस्थेमातुर्विचष्टे ॥ जुहुरेविचितयंतोनिमिषंनृम्णंपांति । आद्ह्वांपुरंविविशुः ॥ आश्वैत्रेयस्यजंतवोद्युमद्वर्धंतकृष्टयः । निष्कग्रीवोबृहदुक्थऽएनामध्वानवाजयुः ॥ प्रियंदुग्धंनकाम्यमजामिजाम्योःसचा । घर्मोनवाजजठरोदब्धःशश्वतोदभः ॥ क्रीळन्नोरश्मऽआभुवःसंभस्मनावायुनावेविदानः । ताऽअस्यसन्धृषजोनतिग्माःसुसंशितावक्ष्योवक्षणेस्थाः ॥११॥

460

यमग्नइतिचतुर्ऋचंषष्ठंसूक्तं आत्रेयःप्रयस्वंतोग्निरनुष्टुप्अंत्यापंक्तिः ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यमग्नेवाजसातमत्वंचिन्मन्यसेरयिं । तंनोगीर्भिःश्रवाय्यंदेवत्रापनयायुजं ॥ येऽअग्नेनेरयंतितेवृद्धा ऽउग्रस्यशवसः । अपद्वेषोऽअपह्वरोन्यव्रंतस्यसश्चिरे ॥ होतारंत्वावृणीमहेग्नेदक्षस्यसाधनं । यज्ञेषुपूर्व्यं गिराप्रयस्वंतोहवामहे ॥ इत्थायथांतऽऊतयेसहंसावन्दिवोदिवे । रायऽऋतायसुक्रतोगोभिःष्यामसधमादोवीरैःस्यामसधमादः ॥ १२ ॥

मनुष्वदितिचतुर्ऋचंसप्तमंसूक्तं आत्रेयः ससोग्निरनुष्टुप् अंत्यापंक्तिः ॥

मनुष्वत्त्वानिधीमहिमनुष्वत्समिधीमहि । अग्नेमनुष्वदंगिरोदेवान्देवयतेयज ॥ त्वंहिमानुषेजनेग्ने सुप्रीतऽइध्यसे । स्रुचस्त्वायंत्यानुषक्सुजातसर्पिरासुते ॥ त्वांविश्वेसजोषसोदेवासोदूतमक्रत । सप्र यंतस्त्वाकवेयज्ञेषुदेवमीळते ॥ देवंवोदेवयज्ययाग्निमीळीतमर्त्यैः । समिद्वःशुक्रदीदिह्यृतस्ययोनिमा सदःससस्ययोनिमासदः ॥ १३ ॥

461 प्रविश्वसामन्नितिचतुर्ऋचमष्टमंसूक्तं आत्रेयोविश्वसामाग्निरनुष्टुप्अंत्यापंक्तिः ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

प्रविश्वसामन्नत्रिवदर्चापावकशोचिषे । योऽअध्वरेष्वीड्योहोतामन्द्रतमोविशि ॥ न्य१ग्निंजातवेदसंदधातादेवमृत्विजं । प्रयज्ञऽएत्वानुषगद्यादेवव्यचस्तमः ॥ चिकित्विन्मनसंत्वादेवंमर्तासऽऊतये । वरेण्यस्यतेवसऽइयानासोऽअमन्महि ॥ अग्नेचिकिद्ध्य१स्यनऽइदंवचःसहस्य । तंत्वासुशिप्रदपतेस्तोमैर्वर्धत्यत्रयोगीर्भिःशुंभत्यत्रयः ॥ १४ ॥

अग्नेसहंतमितिचतुर्ऋचंनवमंसूक्तं आत्रेयोद्युम्नोविश्वचर्षणिरग्निरनुष्टुप्अंत्यापंक्तिः ॥

अग्नेसहंतमाभरद्युम्नस्यप्रासहारयिं । विश्वायश्चर्षणीरभ्याऽइसावाजेषुसासहत् ॥ तमग्नेपृतनाषहंरयिंसहस्वऽआभर । त्वंहिसत्योऽअद्भुतोदातावाजस्यगोमतः ॥ विश्वेहित्वासजोषसोजनासोवृक्तबर्हिषः । होतारंसद्मसुप्रियंव्यंतिवार्यापुरु ॥ सहिष्मांविश्वचर्षणिरभिमातिसहोदधे । अग्नऽएषुक्षयेष्वारेवन्नःशुक्रदीदिहिद्युमत्पावकदीदिहि ॥ १५ ॥

462 अग्नेत्वंनइतिचतुर्ऋचंदशमंसूक्तं गौपायनालौपायनावा बंधुःसुबंधुःश्रुतबंधुर्विप्रबंधुश्चैकर्चशोऽग्निर्द्विपदाविराट् ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अग्नेतंनोऽअंतमऽउतत्राताशिवोभंवावरूथ्यः॥ वसुरग्निर्वसुश्रवाऽअच्छानक्षिद्युमत्तमंरयिंदाः॥ स नोबोधिश्रुधीहवमुरुष्याणोऽअघायतःसमस्मात्॥ तंत्वाशोचिष्ठदीदिवःसुम्नायनूनमीमहेसखिभ्यः१६

अच्छावइतिनवर्चमेकादशंसूक्तं आत्रेयोवसूयवोग्निरनुष्टुप्॥

अच्छावोऽअग्निमवसेदेवंगासिसनोवसुः । रासत्पुत्रऽऋषूणामृतावापर्षतिद्विषः॥ सहिसत्योयंपूर्वैश्चिद्देवासश्चिद्यमीधिरे । होतारंमंद्रजिह्वमित्सुदीतिभिर्विभावसुं॥ सनोधीतीवरिष्ठयाश्रेष्ठयाचसुमत्या । अग्नेरायोदिदीहिनःसुवृक्तिभिर्वरेण्य॥ अग्निर्देवेषुराजत्यग्निर्मर्तेष्वाविशन् । अग्निर्नोहव्यवाहनोग्निंधीभिःसपर्यत॥ अग्निस्तुविश्रवस्तमंतुविब्रह्माणमुत्तमं । अतूर्तैश्रावयत्पतिंपुत्रंदंदातिदाशुषे॥ ॥ १७॥ अग्निर्ददातिसत्पतिंसासाह्योयुधानृभिः । अग्निरत्यैरघुष्यदंजेतारमपराजितं॥ यद्वाहिष्ठंतदग्नयेबृहदर्चविभावसो । महिषीवत्वद्रयिस्त्वद्वाजाऽउदीरते॥ तवद्युमंतोऽअर्चयोग्रावेवोच्यतेबृहत् ।

463

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

उतोतैतन्यतुर्यथास्तानोऽअंर्तत्मनाद्विवः ॥ एवाँऽअग्निंवसूयवंःसहस्तानंववंदिम । सनोविश्वाऽअति द्विषःपर्षन्नावेवंसुक्रतुंः ॥ १८ ॥

अग्नेपावकइतिनवर्चंद्वादशंसूक्तं वसूयवोऽग्निरंत्यायाविश्वेदेवा गायत्री ॥

अग्नेंपावकरोचिषांमंद्रयादेवजिह्वयां । आदेवान्वंक्षियक्षिंच ॥ तंत्वांघृतस्नवीमहेचित्रभानोस्वर्दृशं ॥ देवाँऽआवीतयेवह ॥ वीतिहोत्रंत्वाकवेद्युमंतंसमिधीमहि । अग्नेबृहंतमध्वरे ॥ अग्नेविश्वेभिरा गंहिदेवेभिर्हव्यदांतये । होतारंत्वावृणीमहे ॥ यजमानायसुन्वतऽआग्नेंसुवीर्यंवह । देवैरासत्सिबर्हिषि ॥ १९ ॥ समिधानःसहस्रजिदग्नेधर्माणिपुष्यसि । देवानाँदूतऽउक्थ्यः ॥ न्यग्नींजातवेदसंहोत्रवाहंयविष्ठ्यं । दधातादेवमृत्विजं ॥ प्रयज्ञऽएत्वानुषगद्यादेवव्यचस्तमः । स्तृणीतबर्हिरासदे ॥ एदंमरुतोऽअश्विनामित्रःसीदंतुवरुणः । देवासःसर्वयाविशा ॥ २० ॥

464

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अनस्वंतेतिषळृचंत्रयोदशंसूक्तं त्रैवृष्णपौरुकुत्स्यौज्यरुणत्रसदस्यूराजानौ
भारश्वातश्वमेधोत्रिर्वाग्निरंत्यैंद्राग्नेयीत्रिष्टुप्चतुर्थ्यादितिस्रोनुष्टुभः ॥

अनस्वंतासत्पतिर्मामहेमेगावाचेतिष्ठोऽअसुरोमघोनः । त्रैवृष्णोऽअग्नेदशभिःसहस्रैर्वैश्वानरत्र्यरुणश्चिकेत ॥ योमेशतार्चविंशतिंचगोनांहरींचयुक्तासुधुराददाति । वैश्वानरसुष्टुतोवावृधानोग्नेयच्छत्र्यरुणायशर्म ॥ एवातेऽअग्नेसुमतिंचकानोनविष्ठायनवमंत्रसदस्युः । योमेगिरस्तुविजातस्यपूर्वीर्युक्तेनाभित्र्यरुणोगृणाति ॥ योमऽइतिग्रवोचत्यश्वमेधायसूरये । ददद्दचासनिंयतेददन्मेधामृतायते ॥ यस्यमापरुषाःशतमुद्भर्षयंत्युक्षणः । अश्वमेधस्यदानाःसोमाऽइवत्र्याशिरः ॥ इंद्राग्नीशतदाव्यश्वमेधेसुवीर्यं । क्षत्रंधारयतंबृहद्दिविसूर्यमिवाजरं ॥ २१ ॥

समिद्धइतिषळृचंचतुर्दशंसूक्तं आत्रेयीविश्ववाराग्निस्त्रिष्टुब्जगतीत्रिष्टुबनुष्टुब्गायत्र्यौक्रमेण ॥

समिद्धोऽअग्निर्दिविशोचिरश्रेत्प्रत्यङ्ङुषसमुर्वियाविभाति । एतिप्राचीविश्ववारानमोभिर्देवाँऽईळा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नाहविषाघृताची ॥ समिध्यमानोऽअमृतस्यराजसिहविष्कृण्वंतंसचसेस्वस्तये । विश्वंसधत्तेद्रविणंय मिन्वस्यातिथ्यमग्नेनिचधत्तऽइत्पुरः ॥ अग्नेशर्द्धमहतेसौभगायतवद्युम्नान्युत्तमानिसंतु । संजास्पत्यं सुयममाकृणुष्वशत्रूयतामभितिष्ठामहांसि ॥ समिद्धस्यप्रमहसोग्नेवंदेतवश्रियं । वृषभोद्युम्नवाँऽअसि समध्वरेष्विध्यसे ॥ समिद्धोऽअग्नऽआहुतदेवान्यक्षिस्वध्वर । त्वंहिहव्यवाळसि ॥ आजुहोतादुवस्य ताग्निंप्रयत्यध्वरे । वृणीध्वंहव्यवाहनं ॥ २२ ॥

त्र्यर्यमेतिपंचदशर्चंपंचदशंसूक्तं शाक्त्योगौरिवीतिरिंद्रःउशनायदितिपादस्योशनावात्रिष्टुप् ॥

त्र्यर्यमामनुषोदेवतातात्रीरोचनादिव्याधारयंत । अचैतित्वामरुतःपूतदक्षास्त्वमेषामृषिरिंद्रासिधीरः ॥ अनुयदीमरुतोमंदसानमार्चन्निंद्रंपपिवांसंसुतस्य । आदत्तवज्रमभियदहिंहन्नपोयह्वीरसृजत्सर्तवाऽउ ॥ उतब्रह्माणोमरुतोमेऽअस्येंद्रःसोमस्यसुषुतस्यपेयाः । तद्विहव्यंमनुषेगाऽअविंदद्दन्नहिंपपिवाँऽइंद्रोऽअस्य ॥ आद्रोदसीवितरंविष्कभायत्संविव्यानश्चिद्भियसेमृगंकः । जिगर्तिमिंद्रोऽअपजगुरा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

णः प्रतिश्वसंतमवदानवंहन् ॥ अधक्रत्वामघवन्तुभ्यंदेवाऽअनुविश्वेऽअददुःसोमपेयं । तत्सूर्यस्यहरितः
पतंतीःपुरःसतीरुपराऽएतशेकः ॥ २३ ॥ नवयदस्यनवतिंचभोगान्त्साकंवज्रेणमघवाविवृश्चत् । अर्चं
तीद्रंमरुतःसधस्थेत्रैष्टुभेनवचसाबाधतद्यां ॥ सखासख्येऽअपचत्तूयमग्निरस्यक्रत्वामहिषात्रीशतानि ।
त्रीसाकमिंद्रोमनुषःसरांसिसुतंपिबद्वृत्रहत्यायसोमं ॥ त्रीयच्छतामहिषाणामघोमास्त्रीसरांसिमघवा
सोम्यापाः । कारंनविश्वेऽअह्वंतदेवाभरामिंद्रायययदहिंजघान ॥ उशनायत्सहस्यैरथांतंगृहामिंद्रजूजुवा
नेभिरश्वैः । वन्वानोऽअत्रसरथंययाथकुत्सेनदेवैरवनोर्हशुष्णं ॥ प्रान्यच्चक्रमवृहःसूर्यस्यकुत्सायान्यद्व
रिवोयातवेकः । अनासोदस्यूँरमृणोवधेननिदुर्योणऽआवृणङ्मृधवाचः ॥ २४ ॥ स्तोमासस्त्वागौरिं
वीतेरवर्द्धन्नरंधयोवैदथिनायपिप्रुं । आत्वामृजिश्वासख्यायचक्रेपचन्पक्तीरपिबःसोमंमस्य ॥ नवग्वासः
सुतसोमासऽइंद्रंदशग्वासोऽअभ्यर्चन्त्यर्कैः । गव्यंचिदूर्वमपिधानवंततंचिन्नरःशशमानाऽअपव्रन् ॥ क
थोनुतेपरिचराणिविद्वान्वीर्यांमघवन्याचकर्थं । याचोनुनव्याकृणवःशविष्ठप्रेदुतातेविदथेषुब्रवाम ॥ ए

467

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ताविश्वाचकृवाँऽइँद्रभूर्यपरीतोजनुषावीर्येण । याचिन्नुवज्रिन्कृणवोदधृष्वाकृतेत्वर्तातावेष्याऽअस्तितस्याः । इंद्रब्रह्मक्रियमाणाजुषस्वयातेशविष्ठनव्याऽअकर्म । वस्त्रेवभद्रासुकृतावसूयूरथंनधीरःस्वपाऽअतक्षं ॥ २५ ॥

अ० ४ अ० १

कस्येतिपंचदशर्चंषोडशंसूक्तं आत्रेयोबभ्रुरिंद्रोत्यासुचतसृषु ऋणंचयस्यदानस्तुतिस्त्रिष्टुप् ॥

कऽइस्यवीरःकोऽअंपश्यदिंद्रंसुखरथमीयमानंहरिभ्या । योरायावज्रीसुतसोंममिच्छन्तदोकोगंतांपुरुहूतऽऊती॥अवांचचक्षंपदमस्यसस्वरुग्रोनिधातुरन्वायमिच्छन् । अपृच्छमन्याँऽउततेमऽआहुरिंद्रंनरोबुबुधानाऽअंशेम॥ प्रनुवयंसुतेयातेंकृतानींद्रब्रवामयानिंनोजुजोषः । वेदुदावींद्वाच्छ्रुणवच्चविद्वान्वहंतेयंमघवासर्वसेनः । स्थिरमनंश्वकृषेजातऽइँद्रवेषीदेकोयुधयेभूयंसश्चित् । अश्मानंचिच्छवसादिद्युतोविविदोगवांमूर्वमुस्त्रियाणां ॥ परोयत्वंपरमऽआजनिष्ठाःपरावतिश्रुत्यंनामबिभ्रत् । अतश्चिदिंद्रादभयंतदेवाविश्वाऽअपोऽअंजयद्दासपत्नीः ॥ २६ ॥ तुभ्येदेतेमरुतःसुशेवाऽअर्चंत्यर्कंसुन्वत्यंधः । अहिंमोहानमपऽ

॥ ८ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

आशयानंप्रमायाभिर्मायिनंसक्षदिंद्रः । विषूमृधोंजनुषादानमिन्वन्नहन्गवांमघवन्त्संचकानः । अत्रा
दासस्यनमुंचेःशिरोयदवर्तयोमनवेगातुमिच्छन् ॥ युजंहिमामकृथाऽआदिदिंद्रशिरोदासस्यनमुंचेर्मथा
यन् । अश्मानंचित्स्वर्यं१वर्तमानंप्रचक्रियेवरोदसीमरुज्यः ॥ स्त्रियोहिदासऽआयुधानिचक्रेकिंमाकर
न्नबलाऽअस्यसेनाः । अंतर्ह्यख्यदुभेऽअस्यधेनेऽअथोपप्रैद्युधयेदस्युमिंद्रः ॥ समत्रगावोभितोनवंतेहेह
वत्सैर्वियुतायदासन् । संताऽइंद्रोऽअसृजदस्यशाकैर्यदींसोमांसःसुषुताऽअमंदन् ॥ २७ ॥ यदींसोमांब
भ्रुधूताऽअमंदन्नरोरवीद्वृषभःसादनेषु । पुरंदरःपपिवाँऽइंद्रोऽअस्यपुनर्गवांमददादुस्त्रियाणां ॥ भद्रमि
दंरुशमाऽअग्नेऽअक्रन्गवांचत्वारिददतःसहस्रा । ऋणंचयस्यप्रयतामघानिप्रत्यग्रभीष्मनृतंमस्यनृणां ॥
सुपेशंसमावसृजंत्यस्तंगवांसहस्रैरुशमासोऽअग्ने । तीव्राऽइंद्रंममंदुःसुतासोक्तोर्व्युष्टौपरितक्म्यायाः ॥
औच्छत्सारात्रीपरितक्म्यायाँऽऋणंचयेराजंनिरुशमानां । अत्योनवाजीरघुरज्यमानोबभ्रुश्चत्वार्यसन

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

त्सहस्रा ॥ चतुःसहस्रंगव्यस्यपश्वःप्रत्यग्रभीष्मरुशमेष्वग्ने । घर्मश्चित्तप्तःप्रवृजेयऽआसीदयस्मयस्त
म्वादामविप्राः ॥ २८ ॥

इन्द्रोरथायेतित्रयोदशर्चसप्तदशंसूक्तं आत्रेयोवस्युरिंद्र उग्रमयातमितिद्वौपादौक्रमेणकौत्स्यौशनसौवापरेंद्राकुत्सौत्रिष्टुप् ॥

इंद्रोरथायप्रवतंकृणोतियमध्यस्थान्मघवावाजयंतं । यूथेवपश्वोव्युनोतिगोपाऽअरिष्टोयातिप्रथमः
सिषासन् ॥ आप्रद्रवहरिवोमाविवेनःपिशंगरातेऽअभिनःसचस्व । नहित्वदिंद्रवस्योऽअन्यदस्त्यमेनाँ
श्चिज्जनिवतश्चकर्थ ॥ उद्यत्सहःसहसऽआजनिष्टदेदिष्टऽइंद्रऽइंद्रियाणिविश्वा । प्राचोदयत्सुदुघावव्रेऽअं
तर्विज्योतिषासंववृत्वत्तमोवः ॥ अनवस्तेरथमश्वायतक्षन्त्वष्टावज्रंपुरुहूतद्युमंतं ॥ ब्रह्माणऽइंद्रंमहयंतो
ऽअर्कैरवर्द्धयन्नहयेहंतवाऽउ ॥ वृष्णेयत्तेवृषणोऽअर्कमर्चानिंद्रग्रावाणोऽअदितिःसजोषाः । अनश्वा
सोयेपवयोरथाइंद्रेषिताऽअभ्यवर्त्ततदस्यून् ॥ २९ ॥ प्रतेपूर्वाणिकरणानिवोचंप्रनूतनामघवन्याचक
र्थ । शक्तीवोयद्विभरारोदसीऽउभेजयन्नपोमनवेदानुचित्राः ॥ तदिन्नुतेकरणंदस्मविप्राहियद्ध्नोजो

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऽअत्रामिमीथाः । शुष्णस्यचित्परिमायाऽअगृभ्णाःप्रपित्वंयन्नपदस्यूँरसेधः ॥ त्वमपोयदवेतुर्वशायारमयःसुदुघाःपारऽइंद्र । उग्रमयातमवहोहुकुत्संसंहयद्वांमुशनारँतदेवाः ॥ इंद्राकुत्सावहमानारथेनावामत्याऽअपिकर्णेवहंतु । निःषींमन्युधमथोनिःषधस्थान्मघोनोहृदोवरथस्तमांसि ॥ वातस्ययुक्तान्त्सुयुजश्चिदश्वान्कविश्चिदेषोऽअंजगन्नवस्युः । विश्वेतेऽअत्रमरुतःसखायऽइंद्रब्रह्माणितविषीमवर्द्धन् ॥ ३० ॥ सूरश्चिद्रथंपरितक्म्यायांपूर्वैकरदुपरंजूजुवांसं । भरच्चक्रमेतशःसंरिणातिपुरोदधत्सनिष्यतिक्रतुंनः ॥ आयंजनाऽअभिचक्षेजगामेंद्रःसखायंसुतसोममिच्छन् । वदन्ग्रावाववेदिभ्रियातेयस्यंजीरमध्वर्यवश्चरंति ॥ येचाकनँतचाकनँतनूतेमतांऽअमृतमोतेऽअंहऽआरन् । वावंधियज्यूंऽरुततेषुधेह्योजोजनेषुयेषुतेस्याम ॥ ३१ ॥

अदर्दरुत्समितिद्वादशर्चमष्टादशंसूक्तं आत्रेयोगातुरिंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

अदर्दरुत्समसृजोविखानित्वमर्णवान्बद्बधानाँऽअरम्णाः । महांतमिंद्रपर्वतंवियद्भःसृजोविधाराऽअ

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋ०सं० ॥ १० ॥

वदानवंहन् ॥ त्वमुत्साँऽऋतुभिर्बद्बधानाँऽअरंहऽऊधःपर्वतस्यवज्रिन् । अहिंचिदुग्रप्रयुतंशयानंजघ
न्वाँऽइंद्रतविषीमधत्थाः ॥ त्यस्यचिन्महतोनिर्मृगस्यवर्धर्जघानतविषीभिरिंद्रः । यऽएकऽइदंप्रतिमं
न्यमानऽआदस्मादन्योऽअजनिष्टतव्यान् ॥ त्यंचिदेषांस्वधयामदंतंमिहोनपातंसुवृधंतमोगां । वृषप्रभ
र्मादानवस्यभामंवज्रेणवज्रीनिजघानशुष्णं ॥ त्यंचिदस्यक्रतुभिर्निषत्तममर्मणोविददिदस्यमर्मं । य
दींसुक्षत्रप्रभृतामदंस्ययुयुत्संतंतमसिहर्म्येधाः ॥ त्यंचिदित्थाकत्पयंशयानमसूर्येतमसिवावृधानं । तं
चिन्मंदानोवृषभःसुतस्योच्चैरिंद्रोऽअपगूर्योजघान ॥ ३२ ॥ उद्यदिंद्रोमहतेदानवायवधर्यमिष्टसहोऽअ
प्रतीतं । यदींवज्रस्यप्रभृतौदद्राभविश्वस्यजंतोरधमंचकार ॥ त्यंचिदर्णंमधुपंशयानमसिन्वंवव्रंमह्या
ददुग्रः । अपादमत्रंमहतावधेननिदुर्योणऽआवृणङ्मृधवाचं ॥ कोऽअस्यशुष्मंतविषींवरातऽएकोधना
भरतेऽअप्रतीतः । इमेचिदस्यव्रयसानुदेवीऽइंद्रस्यौजसोभियसाजिहाते । न्यस्मैदेवीस्वधितिर्जिहीत
ऽइंद्रायगातुरुशतीवयेमे । संयदोजोयुवतेविश्वमाभिरनुस्वधाक्षितयोनमंत ॥ एकंनुत्वासत्पतिंपांच

अ० ४ अ० १ ॥ १० ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

जन्यंजातंशृणोमियशसंजनेषु । तंमेजगृभ्रऽआशसोनविंष्ठंदोषावस्तोर्हवमानासऽइंद्रं ॥ एवाहित्वामृतुथायातयंतंमघाविप्रेभ्योददंतंशृणोमि । किंतेब्रह्माणोगृहतेसखायोयेत्वायानिंदुधुःकामंमिंद्र ॥ ३३ ॥ इतिपंचमेमंडलेद्वितीयोनुवाकः ॥ इतिचतुर्थाष्टकेप्रथमोऽध्यायः ॥ १ ॥

महिदशप्राजापत्यः संवरणोजातशत्रुंनवत्रिष्टुबंतं यस्तेष्टौप्रभूवसुरांगिरसःपंक्तयंतं सआगमत्षट्तृतीयाजगतीसंभानुनापंचात्रिरुरोरानुष्टुभं यदिंद्रपंक्तयंतमायाहिनव त्र्युष्णिगाद्यंत्यानुष्टुम्मध्येचसासौरी तदादीतिहासःस्तुतिकर्मत्वादत्रिरेवदेवः कोनुविंशतिवैश्वदेवं तत्षोळश्याद्यतिजगत्यावंत्यैकपदा प्रशंतमाद्यूनैकादशी रौद्याधेनवस्त्र्यूनैतयोरुपांत्यैकपदा तंप्रत्नथापंचोना काश्यपोवत्सारोन्येचऋषयो दृष्टलिंगाद्वित्रिष्टुबंतं विदाएकादशसदापृणो हयोष्टौप्रतिक्षत्रोंत्योद्वृचोदेवपत्नीस्तवोंत्या त्रिष्टुप्द्वितीयाच ॥ १ ॥

तृतीयेनुवाकेद्वादशसूक्तानि तत्रमहिमहइतिदशर्चंप्रथमंसूक्तं प्राजापत्यःसंवरण इंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

॥ हरिःओम् ॥ महिंमहेतवसेदीध्येनृंनिंद्रायेत्यातवसेऽअतव्यान् । योऽअस्मैसुमतिंवाजसातौस्तुतोजनेसमर्यश्चिकेत ॥ सत्वंनऽइंद्रधियसानोऽअर्कैर्हरीणांवृषन्योक्रमश्रेः ॥ याऽइत्थामघवन्ननुजोषंव

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

क्षोऽअभिप्रार्यःसक्षिजनान् ॥ नतेतऽइंद्राभ्यं१स्महृष्वायुक्तासोऽअब्रह्मतायदसन् । तिष्ठारथमधितंवज्रहस्तारश्मिंदेवयमसेस्वश्वः ॥ पुरूयत्तऽइंद्रसंत्युक्थागवेचकर्थोर्वरासुयुध्यन् । ततक्षेसूर्यायचिदोकसिस्वेवृषासमत्सुदासस्यनामचित् ॥ वयंतेतऽइंद्रयेचनरःशङ्खाँजज्ञानायाताश्वरथाः । आस्माञ्जगम्यादहिशुष्मसत्वाभगोनहव्यःप्रभृथेषुचारुः ॥ १ ॥ पपृक्षेण्यमिंद्रत्वेह्योजोनृम्णानिचनृतमानोऽअमर्तः । सनऽएनींवसवानोरयिंदाःप्रार्यःस्तुषेतुविमघस्यदानं ॥ एवानऽइंद्रोतिभिरवपाहिगृणतःशूरकारून् । उतत्वचंददतोवाजसातौपिप्रीहिमध्वःसुषुतस्यचारोः ॥ उतत्येमापौरुकुत्स्यस्यसूरेस्त्रसदस्योर्हिरण्यनो ररांणाः । वहंतुमादशश्येतासोऽअस्यगैरिक्षितस्यक्रतुभिर्नुसश्चे ॥ उतत्येमामारुताश्वस्यशोणाःक्रत्वामघासोविदथस्यरातौ । सहस्रामेच्यवतानोददानऽआनूकमर्योवपुषेनाचंत् ॥ उतत्येमाध्वन्यस्यजुष्टा लक्ष्मण्यस्यसुरुचोयतानाः । महोरायःसंवरणस्यऽऋषेर्व्रजंनगावःप्रयताऽअपिग्मन् ॥ २ ॥

अजातशत्रुमितिनवर्चंद्वितीयंसूक्तं संवरणइंद्रोजगत्यंत्यात्रिष्टुप् ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अजातशत्रुमजरास्वर्वत्यनुस्वधामितादृस्मसीयते । सुनोतनपचतब्रह्मवाहसेपुरुष्यंप्रतरंदधा
न ॥ आयःसोमेनजठरमपिप्रतामँदतमघवामध्वोऽअंधसः । यदीमृगायहंतवेमहावधःसहस्रभृष्टिमुश
नावधंयमत् ॥ योऽअस्मैघ्रंसऽउतवायऽऊधनिसोमँसुनोतिभवतिद्युमाँऽअहं । अपापशक्रस्तनुष्टिमू
हतितनूशुभ्रंमघवायःकवासखः ॥ यस्यावधीत्पितरंयस्यमातरंयस्यशक्रोभ्रातरंनातऽईषते । वेतीद्वस्य
प्रयतायतंकरोनकिल्बिषादीषतेवस्वऽआकरः ॥ नपंचभिर्दशभिर्वृष्ट्यारभंनासुन्वतासचतेपुष्यताचन ।
जिनातिवेदमुयाहंतिवाधुनिरादेवयुंभजतिगोमतिव्रजे ॥ ३ ॥ वित्वक्षणःसमृतौचक्रमासजोसुन्वतोवि
षुणःसुन्वतोवृधः । इंद्रोविश्वस्यदमितविभीषणोयथावशंनयतिदासमार्यः ॥ समीपणेरजतिभोजनं
मुषेविदाशुषेभजतिसूनरंवसु । दुर्गेचनाध्रियतेविश्वऽआपुरुजनोयोऽअस्यतविषीमचुक्रुधत् ॥ संय
ज्जनौसुधनौविश्वशर्धसावविंद्रोमघवागोषुशुभ्रिषु । युजंह्यन्यमकृतप्रवेपन्युदींगव्यंसृजतेसत्वभिर्धु

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

निः ॥ सहस्रसामाग्निवेशिंगृणीषेशत्रिमग्नऽउपमांकेतुमर्यः । तस्माऽआपःसंयतःपीपयंततस्मिन्क्षत्र ममंवत्त्वेषमंस्तु ॥ ४ ॥

यस्तेसाधिष्ठइत्यष्टर्चंतृतीयंसूक्तं आंगिरसःप्रभूवसुरिंद्रोनुष्टुबंत्यापंक्तिः ॥

यस्तेसाधिष्ठोवंसऽइंद्रक्रतुष्टमाभंर । अस्मभ्यंचर्षणीसहंसस्मिंन्वाजेषुदुष्टरं ॥ यदिंद्रतेचतंस्त्रोयच्छूरसंतितिस्त्रः । यद्वापंचक्षितीनामवस्तत्सुनऽआभंर ॥ आतेवोवरेण्यंवृषन्तमस्यहूमहे । वृषजूतिर्हिजज्ञिषऽआभूभिरिंद्रतुर्वणिः ॥ वृषाह्यसिराधंसेजज्ञिषेवृष्णितेशवः । स्वक्षत्रंतेधृषन्मनःसत्राहमिंद्रपौंस्यं ॥ त्वंतमिंद्रमर्त्यंमित्रयंतंमद्रिवः । सर्वरथाशतक्रतोनियांहिशवसस्पते ॥ ५ ॥ त्वामिद्वृत्रहन्तमजनांसोवृक्तबर्हिषः । उग्रंपूर्वीषुपूर्व्यंहवंतेवाजसातये ॥ अस्माकंमिंद्रदुष्टरंपुरोयावानमाजिषु । सयावानंधनेधनेवाजयंतमवारयं ॥ अस्माकंमिंद्रेहिनोरथंमवापुरंध्या ॥ वयंशविष्ठवार्यंदिविश्रवोदधीमहिदिविस्तोमंमनामहे ॥ ६ ॥

476

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सआगमदितिषळृचंचतुर्थसूक्तं प्रभूवसुरिंद्रस्त्रिष्टुप्तृतीयाजगती ॥

सऽआगमदिंद्रोयोवसूनांचिकेंतद्दातुंदामनोरयीणां । धन्वचरोनवंसगस्तृषाणश्चकमानःपिबतुदुग्धमंशुं ॥ आतेहनूहरिवःशूरशिप्रेरुहत्सोमोनपर्वतस्यपृष्ठे। अनुत्वाराजन्नर्वतोनहिन्वन्गीर्भिर्मदेमपुरुहूतविश्वे ॥ चक्रंनवृत्तंपुरुहूतवेपतेमनोभियामेऽअमतेरिदद्रिवः । रथादधित्वाजीरतासदावृधकुविन्नुस्तोषन्मघवन्पुरूवसुः ॥ एषग्रावेवजरितार्तऽइंद्रेर्यर्तिवाचंबृहदाशुषाणः । प्रसव्येनमघवन्यंसिरायःप्रदक्षिणिद्धरिवोमाविवेनः ॥ वृषात्वावृषणंवर्धतुद्यौर्वृषावृषभ्यांवहसेहरिभ्यां । सनोवृषावृषरथःसुशिप्रवृषक्रतोवृषावज्रिन्भरेधाः ॥ योरोहितौवाजिनौवाजिनीवान्त्रिभिःशतैःसचमानावदिष्ट । यूनेसमस्मैक्षितयोनमंतांश्रुतरथायमरुतोदुवोया ॥ ७ ॥

संभानुनेतिपंचर्चपंचमंसूक्तं भौमोत्रिरिंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

संभानुनायततेसूर्यस्याजुह्वानोघृतपृष्ठःस्वंचाः ॥ तस्माऽअमृध्राऽउषसोव्युच्छान्यऽइंद्रायसुनवा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मेत्याहं ॥ समिद्धाग्निर्वनवत्स्तीर्णबर्हिर्युक्तग्रावासुतसोमोजराते । ग्रावाणोयस्येषिरंवदंत्ययदध्वर्युर्हविषावसिंधुं ॥ वधूरियंपतिमिच्छंत्येतियऽईवहातेमहिषीमिषिरां ॥ आस्यश्रवस्याद्रथऽआचंघोषात्पुरूस्हस्रापरिवर्तयाते ॥ नसराजांव्यथतेयस्मिन्निंद्रस्तीव्रंसोमंपिबतिगोसखायं । आसत्वनैरजतिहंतिवृत्रंक्षेतिक्षितीःसुभगोनामपुष्यन् ॥ पुष्यात्क्षेमेऽअभियोगेभवात्युभेवृतौसंयतीसंजयाति । प्रियःसूर्येप्रियोऽअग्नाभवातियऽइंद्रायसुतसोमोददाशत् ॥ ८ ॥

उरोष्टइतिपंचर्चषष्ठंसूक्तं अत्रिरिंद्रोनुष्टुप् ॥

उरोष्टऽइंद्रराधसोविभ्वीरातिःशतक्रतो । अधानोविश्वचर्षणेद्युम्नासुक्षत्रमंहय ॥ यदींमिंद्रश्रवाय्यमिषंशविष्ठदधिषे । पप्रथेदीर्घश्रुत्तमंहिरण्यवर्णदुष्टरं ॥ शुष्मांसायेतैऽअद्रिवोमेहनाकेतसापः । उभादेवाबभिष्टयेदिवश्चग्मश्चराजथः ॥ उतानोऽअस्यकस्यचिद्दक्षस्यतववृत्रहन् । अस्मभ्यंनृम्णमाभरास्मभ्यंनृमणस्यसे ॥ नूतऽआभिरभिष्टिभिस्तवशर्मन्छतक्रतो । इंद्रस्यामसुगोपाःशूरस्यामसुगोपाः ॥ ९ ॥

॥ १३ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यदिंद्रेतिपंचर्चसप्तमंसूक्तं अत्रिरिंद्रोनुष्टुबंत्यापंक्तिः ॥

यदिंद्रचित्रमेहनास्तित्वादातमद्रिवः । राधस्तन्नोविदद्वसऽउभयाहस्त्याभर ॥ यन्मन्यसेवरेण्यमिंद्र
द्युक्षंतदाभर । विद्यामतस्यतेवयमकूपारस्यदावने ॥ यत्तेदित्सुप्रराध्यंमनोऽअस्तिश्रुतंबृहत् । तेनदृह्लाचिद
दद्रिवऽआवाजंदर्षिसातये ॥ मंहिष्ठंवोमघोनांराजानंचर्षणीनां । इंद्रमुपप्रशस्तयेपूर्वीभिर्जुजुषेगिरः ॥
अस्माऽइत्काव्यंवचंऽउक्थमिंद्रायशंस्यं । तस्माऽउब्रह्मवाहसेगिरोवर्धंत्यत्रयोगिरःशुंभंत्यत्रयः ॥ १० ॥

आयाहीतिनवर्चमष्टमंसूक्तं अत्रिरिंद्रआद्यस्तिस्रउष्णिहश्चतुर्थीत्रिष्टुप्पंचमीसौर्यनुष्टुप्षष्ठचाद्यास्तिस्रस्त्रिष्टुभोंत्यानुष्टुप्षष्ठचादिष्वत्रिर्वा ॥

आयाह्यद्रिभिःसुतंसोमंसोमपतेपिब । वृषन्निंद्रवृषभिर्वृत्रहंतम ॥ वृषाग्रावावृषामदोवृषासोमोऽअयंसुतः । वृषन्निंद्रवृषभिर्वृत्रहंतम ॥ वृषात्वावृषणंहुवेवज्रिञ्चित्राभिरूतिभिः । वृषन्निंद्रवृषभिर्वृत्रहंतम ॥ ऋजीषीवज्रीवृषभस्तुराषाट्च्छुष्मीराजावृत्रहासोमपावा । युक्त्वाहरिभ्यामुपयासदर्वाङ्माध्यंदिनेसवनेमत्सदिंद्रः ॥ यत्त्वासूर्यस्वर्भानुस्तमसाविध्यदासुरः । अक्षेत्रविद्यथामुग्धोभुवनान्य

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

दीधयुः ॥ ११ ॥ स्वर्भानोरधयदिंद्रमायाऽअवोदिवोवर्तमानाऽअवाहन् । गूळ्हंसूर्यंतमसापव्रतेनतुरीयेणब्रह्मणाविंददत्रिंः ॥ मामामिमंतवसंतमत्रऽइरस्याद्रुग्धोभियसानिगारीत् । त्वंमित्रोऽअंसिसत्यराधास्तौमेहावंतंवरुणश्चराजा ॥ ग्राव्णोब्रह्मायुयुजानःसंपर्यन्कीरिणादेवान्नमंसोपशिक्षन् । अत्रिःसूर्यस्यदिविचक्षुराधात्स्वर्भानोरपमायाऽअघुक्षत् ॥ यंवैसूर्यस्वर्भानुस्तमसाविंध्यदासुरः । अत्रयस्तमन्वविंदन्नह्यन्येऽअशक्नुवन् ॥ १२ ॥

अ० ४ अ० २

कोनुवामित्रावरुणावृतायन्दिवोवामहःपार्थिवस्यवादे । ऋतस्यवासदंसित्रासीथांनोयज्ञायतेवांपशुषोनवाजान् ॥ तेनोमित्रोवरुणोऽअर्यमायुरिंद्रऽऋभुक्षामरुतोजुषंत । नमोभिर्वायेदधतेसुवृक्तिंस्तोमंरुद्रायमीळ्हुषेसजोषाः ॥ आवांयेष्ठाश्विनाहुवध्यैवातस्यपत्मन्नप्स्यस्यपुष्टौ । उतवांदिवोऽअसुरायमन्मप्रांधांसिवयज्यवेभरध्वं ॥ प्रसक्षणोदिव्यःकण्वहोतात्रितोदिवःसजोषावातोऽअग्निः । पूषाभगःप्रभृथेवि

॥ १४ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

श्वभोजाऽआजिंनजग्मुराश्वश्वतमाः ॥ प्रवोरयिंयुक्ताश्वंभरध्वंरायऽएषेवसेदधीतधीः । सुशेवऽएवैरौ
शिजस्यहोतायेवऽएवामरुतस्तुराणां ॥ १३ ॥ प्रवोवायुंरथयुजंकृणुध्वंप्रदेवंविप्रंपनितारमर्कैः । इषुध्यवं
ऽऋतसापःपुरंधीर्वस्वीर्नोऽअत्रपत्नीराधियेधुः ॥ उपवऽएषेवंद्येभिःशूषैःप्रयह्वीदिवश्चितयद्भिरर्कैः । उ
षासानक्तांविदुषीवविश्वमाहावहतोमर्त्याययज्ञं॥अभिवोऽअर्चेपोष्यावतोनॄन्वास्तोष्पतिंत्वष्टारंरराणः।
धन्यासजोषाधिषणानमोभिर्वनस्पतीऽँरोषधीरायऽएषे ॥ तुजेनस्तनेपर्वताःसंतुस्वैतवोयेवसवोनवी
राः। पनितऽआग्न्योयजतःसदानोवधीन्नःशंसंनयोऽअभिष्टौ ॥ वृष्णोऽअस्तोषिभूम्यस्यगर्भंत्रितोनपा
तमपांसुवृक्ति । गृणीतेऽअग्निरेतरीनशूषैःशोचिष्केशोनिरिणातिवना ॥ १४ ॥ कथामहेरुद्रियायब्रवा
मकद्रायेचिकितुषेभगाय । आपऽओषधीरुतनोवंतुद्यौर्वनागिरयोवृक्षकेशाः ॥ शृणोतुनऽऊर्जापतिर्गि
रःसनभस्तरीयाँऽइषिरःपरिज्मा । शृण्वंत्वापःपुरोनशुभ्राःपरिस्रुचोबबृहाणस्याद्रेः ॥ विदाचिन्नुमहां
तोयेवऽएवाब्रवामदस्मावार्यंदधानाः । वयश्चनसुभ्व१आवयंतिक्षुभामर्तमनुयतंवधस्त्रैः ॥ आदेव्यानि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

पार्थिवानिजन्मापश्चाच्छासुमखायवोचं ॥ वर्धतांद्यावोगिरश्चंद्राग्राऽउदावर्धतामभिषाताऽअर्णाः ॥ पदेपदेमेजरिमानिधायिवरूत्रीवाशक्रायापायुभिश्च । सिषक्तुमातामहीरसानःसत्सूरिभिर्नृजुहस्तऽऋजुवनिः ॥ १५ ॥ कथादाशेमनमसासुदानूनेवयामरुतोऽअच्छोक्तौप्रश्रवसोमरुतोऽअच्छोक्तौ । मानोहिर्बुध्योरिषेधादस्माकंभूदुपमातिवनिः ॥ इतिचिन्नुप्रजायैपशुमत्यैदेवासोवनतेमर्त्योवऽआदेवासोवनतेमर्त्योवः । अत्राशिवांतन्वोधासिमस्याजरांचैन्मेनिर्ऋतिर्जग्रसीत ॥ तांवोदेवाःसुमतिमूर्जयंतीमिषमश्यामवसवःशसागोः । सानःसुदानुर्मृळयंतीदेवीप्रतिद्रवंतीसुविताय गम्याः ॥ अभिनऽइळायूथस्यमातास्मन्नदीभिरुर्वशीवागृणातु । उर्वशीवाबृहद्दिवागृणानाभ्यूर्वानाप्रभृथस्यायोः ॥ सिषक्तुनऽऊर्जव्यस्यपुष्टेः ॥ १६ ॥

प्रशंतमेत्यष्टादशर्चंदशमंसूक्तं अत्रिर्विश्वेदेवास्त्रिष्टुप् एकादश्यारुद्रःसप्तदश्यैकपदा ॥

प्रशंतमावरुणंदीधितीगीर्मित्रंभगमदितिंनूनमश्याः । पूषद्योनिःपंचहोताशृणोत्वतूर्तपंथाऽअसुरो

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मयोभुः ॥ प्रतिमेस्तोममदितिर्जगृभ्यात्सूनुंनमाताहद्यैसुशेवं । ब्रह्मप्रियंदेवहितंयदस्त्यहंमित्रेवरुणेय
न्मयोभु ॥ उदीरयकवितमंकवीनामुनत्तैनमभिमध्वाघृतेन । सनोवसूनिप्रयताहितानिचंद्राणिदेवः
सवितासुवाति ॥ सामिंद्रणोमनसानेषिगोभिःसंसूरिभिर्हरिवःसंस्वस्ति । संब्रह्मणादेवहितंयदस्तिसंदे
वानांसुमत्यायज्ञियानां ॥ देवोभगःसवितारायोऽअंशऽइंद्रोवृत्रस्यसंजितोधनानां । ऋभुक्षावाज
ऽउतवापुरंधिरवंतुनोऽअमृतासस्तुरासः ॥ १७ ॥ मरुत्वंतोऽअग्रंतीतस्यजिष्णोरजूर्यतःप्रब्रवामा
कृतानि । नतेपूर्वेमघवन्नापरासोनवीयैनूतनःकश्चनाप ॥ उपस्तुहिप्रथमंरत्नधेयंबृहस्पतिंसनितारं
धनानां । यःशंसतेस्तुवतेशंभविष्ठःपुरूवसुरागमज्जोहुवानं ॥ तवोतिभिःसचमानाऽअरिष्टाबृहस्पते
मघवानःसुवीराः । येऽअश्वदाऽउतवासंतिगोदायेवस्त्रदाःसुभगास्तेषुरायः । विसर्माणंकृणुहिवित्तमे
षांयेभुंजतेऽअपृणंतोनऽउक्थैः । अपव्रतान्प्रसवेवावृधानान्ब्रह्मद्विषःसूर्याद्यावयस्व । यऽओहतेरक्षसो
देववीतावचक्रेभिस्तंमरुतोनियात । योवःशमीशशमानस्यनिंदात्तुच्छ्यान्कामान्करतेसिष्विदानः ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

॥ १८ ॥ तमुष्टुहि यः स्विषुः सुधन्वा यो विश्वस्य क्षयति भेषजस्य । यक्ष्वामहे सौमनसाय रुद्रं नमोभिर्देवमसुरं दुवस्य ॥ दमूनसोऽअपसो येसुहस्तावृण्णः पत्नीर्नद्योविभ्वतष्टाः । सरस्वतीबृहद्दिवोतराकादशस्यं तीर्वरिवस्यंतुशुभ्राः ॥ प्रसूमहेसुशरणायमेधांगिरंभरेनव्यसींजायमानां । यऽआहनादुहितुर्वक्षणासुरूपामिनानोऽअकृणोदिदंनः ॥ प्रसुष्टुतिःस्तनयंतंरुवंतमिळस्पतिंजरितर्नूनमंश्याः । योऽअब्दिमाँऽउदनिमाँऽइयर्तिप्रविद्युतारोदसीऽउक्षमाणः ॥ एषस्तोमोमारुतंशर्धोऽअच्छारुद्रस्यसूनूँर्युवन्यूँरुदश्याः । कामोरायेहवतेमास्वस्त्युपस्तुहिपृषदश्वाँऽअयासः॥ प्रैषस्तोमःपृथिवीमंतरिक्षंवनस्पतीँरोषधीरायेऽअश्याः । देवोदेवःसुहवोभूतुमह्यंमानोमातापृथिवीदुर्मतौधात् ॥ उरौदेवाऽअनिबाधेस्याम ॥ समश्विनोरवसानूतनेनमयोभुवासुप्रणीतीगमेम । आनोरयिंवहतमोतवीरानाविश्वान्यमृतासौभगानि ॥ १९ ॥

आधेनवइतिसप्तदशर्चमेकादशंसूक्तं अत्रिर्विश्वेदेवास्त्रिष्टुप्षोडश्यैकपदा ॥

आधेनवःपयसातूर्ण्यर्थाऽअमंथतीरुपनोयंतुमध्वा । महोरायेबृहतीःसप्तविप्रोमयोभुवोजरिताजोह

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वीति ॥ आसुष्टुतीनमसावर्तयध्यैद्यावावाजायपृथिवीऽअमृध्रे। पितामातामधुवचाःसुहस्ताभरेभरेनो यशसावविष्टां ॥ अध्वर्यवश्चकृवांसोमधूनिप्रवायवेभरतचारुशुक्रं । होतेवनःप्रथमःपाह्यस्यदेवमध्वोर रिमातेमदाय ॥ दशक्षिपोयुंजतेबाहूऽअद्रिंसोमस्ययाशमितारासुहस्ता । मध्वोरसंसुगभस्तिर्गिरिष्ठांच निश्चदद्दुहेशुक्रमंशुः ॥ असावितेजुजुषाणायसोमःक्रत्वेदक्षायबृहतेमदाय । हरीरथेसुधुरायोगेऽअर्वा गिंद्रप्रियाकृणुहिहूयमानः ॥ २० ॥ आनोमहीमरमतिंसजोषाग्नांदेवींनमसारातहव्यां । मधोर्मदायबृहतीमृतज्ञामाग्नेवहपथिभिर्देवयानैः ॥ अंजंतियंप्रथयंतोनविप्रावपावंतंनाग्निनातपंतः । पितुर्नपुत्रऽउपसिप्रेष्ठऽआघर्मोऽअग्निमृतयन्नसादि ॥ अच्छामहीबृहतीशंतमागीर्दूतोनगंत्वश्विनाहुवध्यै। मयोभुवासरथायातमर्वाग्गंतंनिधिंधुरमाणिर्ननाभिं ॥ प्रतव्यसोनमऽउक्तिंतुरस्याहंपूष्णऽउतवायोरदिक्षि । याराधसाचोदितारामतीनांयावाजस्यद्रविणोदाऽउतत्मन् ॥ आनामभिर्मरुतोवक्षिविश्वानारूपेभिर्जातवेदोहुवानः । यज्ञंगिरोजरितुःसुष्टुतिंचविश्वेगंतमरुतोविश्वऽऊती ॥ २१ ॥ आनोदिवोबृहतःपर्वतादा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सरस्वतीयजतागंतुयज्ञं । हवंदेवीजुजुषाणाघृताचींशग्मांनोवाचंमुशतीशृणोतु ॥ आवेधसंनीलपृष्ठंबृ
हंतंबृहस्पतिंसदनेसादयध्वं । सादद्योनिंदमऽआदीदिवांसंहिरण्यवर्णमरुषंसपेम ॥ आधर्णसिर्बृहद्दि
वोररांणोविश्वेभिर्गंत्वोमंभिर्हुवानः । ग्नावसांनऽओषधीरमृध्रस्त्रिधातुशृंगोवृषभोवयोधाः ॥ मानुष्प
देपरमेशुक्रऽआयोर्विपन्यवोरास्पिरासोऽअग्मन् । सुशेव्यंनमसारातहव्याःशिशुंमृजंत्यायवोनवासे ॥
बृहद्वयोबृहतेतुभ्यमग्नेधियाजुरोमिथुनासःसचंत । देवोदेवःसुहवोभूतुमह्यंमानोमातापृथिवीदुर्मतौधा
त् ॥ उरौदेवाऽअनिबाधेस्याम ॥ समश्विनोरवसानूतनेनमयोभुवासुप्रणीतीगमेम । आनोरयिंवहत
मोतवीरानाविश्वान्यमृतासौभगानि ॥ २२ ॥

तंप्रत्नथेतिपंचदशर्चंद्वादशंसूक्तं काश्यपोवत्सारःसदापृणाद्यात्रेयाश्चविश्वेदेवाजगत्यंत्येत्रिष्टुभौ ॥

तंप्रत्नथापूर्वथाविश्वथेमथाज्येष्ठतांतिंबर्हिषदंस्वर्विदं । प्रतीचीनंवृजनंदोहसेगिराशुंजयंतमनुयासु
वर्धसे ॥ श्रियेसुदृशीरुपरस्यायाःस्वर्विरोचमानःकुकुभांमचोदते । सुगोपाऽअसिनदभांयसुक्रतोपरोमा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

याभिर्कृतऽआसनामते ॥ अत्यँहविःसचतेसच्चधातुचारिष्टगातुःसहोतासहोभरिः । प्रसर्स्राणोऽअनु
बार्हिर्वृषाशिशुर्मध्येयुवाजरोविस्रुहाहितः ॥ प्रवऽएतेसुयुजोयामन्निष्टयेनीचीरमुष्मैयम्यऽऋतावृधः ॥
सुयंतुभिःसर्वशासैरभीशुभिःक्रिविर्नामानिप्रवणेमुषायति ॥ संजभुराणस्तरुभिःसुतेगृभंवयाकिनँचित्त
र्गर्भासुसुस्वरुः । धारवाकेष्वृजुगाथशोभसेवर्धस्वपत्नीरभिजीवोऽअध्वरे ॥ २३ ॥ याहगेवदहंशेताहगु
च्यतेसच्छाययादधिरेसिध्रयाप्स्वा । महीमस्मभ्यमुरुषामुरुव्रयोबृहत्सुवीरमनपच्युतंसहः ॥ वेत्यग्रुज
निवान्वाऽअतिस्पृधःसमर्यतामनसासूर्यैःकविः । घ्रंसरक्षंतंपरिविश्वतोगयमस्माकंशर्मवनवत्स्वावसुः ॥
ज्यायांसमस्ययतुनस्यकेतुनऽऋषिस्वरंचरतियासुनामते । याहश्मिन्धायितमपस्ययाविदद्यऽउस्वयंवहते
सोऽअरंकरत् ॥ समुद्रमासामवतस्थेऽअग्रिमानरिष्यतिसवनंयस्मिन्नार्यता । अत्रानहादैक्रवणस्यरेज
तेयत्रामतिर्विद्यतेपूतबंधनी ॥ सहिक्षत्रस्यमनसस्यचित्तिभिरेवावदस्ययजतस्यसध्रीः । अवत्सारस्यस्पृ
णवामरण्वभिःशविष्ठंवाजंविदुषाचिदर्ध्यं ॥ २४ ॥ श्येनऽआसामदितिःकक्ष्योऽमदोविश्ववारस्य

187

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यजतस्यमायिनः । समन्यमन्यमर्थयंत्येतवेविदुर्विषाणंपरिपानमंतिते ॥ सदापृणोयंजतोविद्विषोवधी द्वाहुवृक्तःश्रुतवित्तयोवःसचा । उभासवराप्रत्येतिभातिचयदींगणंभजतेसुप्रयावभिः ॥ सुतंभरोयजमानस्यसत्पतिर्विश्वासामूधःसधियामुदंचनः । भरंद्वेनूरसवच्छिश्रियेपयोनुब्रुवाणोऽअध्येतिनस्वपन् ॥ योजागारतमृचःकामयंतेयोजागारतमुसामानियंति । योजागारतमयंसोमंऽआहृतवाहमंस्मिसख्येन्योकाः ॥ अग्निर्जागारतमृचःकामयंतेग्निर्जागारतमुसामानियंति । अग्निर्जागारतमयंसोमंऽआहृतवाहमंस्मिसख्येन्योकाः ॥ २५ ॥ परिशिष्टं ॥ जागर्षित्वंभुवनेजातवेदोजागर्षियत्रयजतेहविष्मान् । इदंहविःश्रद्धानोजुहोमितेनंपासिगुह्यंनामगोनाँ ॥ इतिपंचमेमंडलेतृतीयोनुवाकः ॥

चतुर्थेनुवाकेद्वादशसूक्तानि तत्रविदादिवइत्येकादशर्चंप्रथमंसूक्तं आत्रेयःसदापृणोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ॥

विदादिवोविष्यन्नद्रिमुक्थैरायत्याऽउषसोऽअर्चिनोगुः । अपावृतव्रजिनीरुत्स्वर्गाद्विदुरोमानुषीर्देवआवः ॥ विसूर्योऽअमतिंनश्रियंसादोर्वाङ्गवांमाताजानतीगात् । धन्वर्णसोनद्यः१खादोऽअर्णाःस्थूणे

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वसुमिताद्दंहतद्यौः ॥ अस्माऽउक्थायपर्वतस्यगर्भौभ्हीनांजनुषेपूर्व्यायं । विपर्वतोजिहीतसाधंतद्यौरा
विवासंतोदसयंतभूमं ॥ सूक्तेभिर्वोवचोभिर्देवजुष्टैरिंद्रान्व१ग्नीऽअवसेहुवध्यै । उक्थेभिर्हिष्माकवयःसु
यज्ञाऽआविवासंतोमरुतोयजंति ॥ एतोन्व१द्यसुध्यो३भवामप्रदुच्छुनामिनवामावरीयः । आरेद्वेषां
सिसनुतदीधामायामप्रांचोयजमानमच्छ ॥ २६ ॥ एताधियंकृणवामासखायोपयामाताँऋणुतव्रजंगोः ।
ययामनुर्विशिशिप्रंजिगाययायावणिग्वंकुरापापुरीषं ॥ अनूनोदत्रहस्तयतोऽअद्रिरार्च्न्येनदशंमासोन
वग्वाः ॥ ऋतंयतीसरमागाऽअविंदद्विश्वानिसत्यांगिराश्चकार ॥ विश्वेऽअस्याव्युषिमाहिनायाःसंयज्ञो
भिरंगिरसोनवंत ॥ उत्सऽआसांपरमेसधस्थेऽऋतस्यपथासरमाविदज्जाः ॥ आसूर्योयातुसन्नाश्वःक्षेत्रंय
दस्योर्वियादीर्घयाथे । रघुःश्येनःपतयदंधोऽअच्छायुवाकविर्दीदयद्गोषुगच्छन् ॥ आसूर्योऽअरुहच्छुक्र
मणोर्युक्तयद्धरितोवीतपृष्ठाः । उद्ाननावमनयंतधीराऽआस्पृण्वतीरापोऽअर्वागतिष्ठन् ॥ धियंवोऽअप्सू
दधिषेस्वर्षाययातरन्दशंमासोनवग्वाः । अयाधियास्यामदेवगोपाऽअयाधियातुतुर्यामात्यंहः ॥ २७ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

हयोनेत्यष्टर्चंद्वितीयंसूक्तं आत्रेयोप्रतिक्षत्रोविश्वेदेवाजगतीसप्तम्यष्टम्योर्देवपत्न्यः द्वितीयाष्टम्यौत्रिष्टुभौ ॥

हयोनविद्वाँऽअयुजिस्वयंधुरितांवहामिप्रतरणीमवस्युवं । नास्यावश्मिविमुचंनावृतंपुनर्विद्वान्पथः पुरऽएतऽऋजुनेषति ॥ अग्नऽइंद्रवरुणमित्रदेवाःशर्धःप्रयंतमारुतोतविष्णो । उभानासत्यारुद्रोऽअध्वाःपूषाभगःसरस्वतीजुषंत ॥ इंद्राग्नीमित्रावरुणादितिंस्वःपृथिवींद्यांमरुतःपर्वताँऽअपः । हुवेविष्णुंपूषणंब्रह्मणस्पतिंभगंनुशंसंसवितारमूतये ॥ उतनोविष्णुरुतवातोऽअस्रिधोद्रविणोदाऽउतसोमोमयस्करत् । उतऽऋभवंऽउतरायेनोऽअश्विनोतत्वष्टोतविभ्वानुमंसते ॥ उतत्यन्नोमारुतंशर्धऽआगमद्विक्षयंयजतंबर्हिरासदे । बृहस्पतिःशर्मपूषोतनोयमद्वरूथं१वरुणोमित्रोऽअर्यमा ॥ उतत्येनःपर्वतासःसुशस्तयःसुदीतयोनद्य१स्त्रामणेभुवन् । भगोविभक्ताशवसावसागमदुरुव्यचाऽआदितिःश्रोतुमेहवं ॥ देवानांपत्नीरुशतीरवंतुनःप्रावैंतुनस्तुजयेवाजसातये । याःपार्थिवासोयाऽअपामपिव्रतेतानोदेवीःसुहवाः

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

शर्मयच्छत ॥ उतम्नाव्यंतुदेवपत्नीरिंद्राण्य१म्नाय्यश्विनीराट् । आरोदसीवरुणानीशृणोतुव्यंतुदेवीर्य ऽऋतुर्जनीनां ॥ २८ ॥ ॥ इतिचतुर्थाष्टकेद्वितीयोऽध्यायः ॥ ॥ २ ॥

प्रयुंजतीसप्तप्रतिरथः कदुपंचप्रतिभानुर्जागतं देवंवःप्रतिभोन्त्या तृणपाणिर्विश्वःस्वस्त्यात्रेयः पंक्त्यंतमग्नेपंचोना चतुर्थ्यैंद्रवायवी वायव्यैकैंद्रवायव्यौ चतस्रोगायत्र्यः षळुष्णिहस्तिस्रोजगत्यस्त्रिष्टुभोवांत्ये अनुष्टुभौ प्रश्यावाश्व ऽयूना श्यावाश्वोमारुतंह तत्पंक्तिःषष्ठचंत्येच कोवेदषोळश ककुब्बृहत्यनुष्टुप्पुरउष्णिक्ककुप्सतोबृहत्यौ गायत्री सतोबृहती ककुभौगायत्रीसतोबृहत्यौ ककुप्सतोबृहती प्रशर्धायपंचोना जागतमुपांत्यात्रिष्टुप् प्रयज्यवोदशां त्यात्रिष्टुब्नेनवबार्हतं तृतीयासप्तम्यौ सतोबृहत्यावारुद्रासोष्टौ द्वित्रिष्टुबंतं तमुप्रवस्त्रिष्टुबंतमीळेद्विजगत्यंतमाग्ने यंचवा केष्टैकोनागायत्रं श्यावाश्वोत्रवैददश्वी तरंतपुरुमीह्वौ दार्भ्यरथवीतिंमरुतश्च दानतुष्टःप्रशशंसवुद्धाचतरं तमहिर्पींशशीयसीं पंचम्यनुष्टुम्नवमीसतोबृहत्यृतेननव श्रुतविन्मैत्रावरुणंवैतत् ॥ १ ॥

प्रयुंजतीतिसप्तर्चंतृतीयंसूक्तं आत्रेयोप्रतिरथो विश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ॥

॥ हरिः ॐ ॥ ॥ प्रयुंजतीदिवऽएंतिब्रुवाणामहीमातादुहितुर्बोधयंती । आविवासंतीयुवतिर्मं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋ०सं० ॥ २० ॥

नीषापितृभ्यऽआसदनेजोहुवाना ॥ अजिरासस्तदपऽईयमानाऽआतस्थिवांसोऽअमृतस्यनाभिं । अ अ० ४
नंतासऽउरवोविश्वतःसींपरिद्यावापृथिवीयंतिपंथाः ॥ उक्षासमुद्रोऽअरुषःसुपर्णःपूर्वस्ययोनिंपितुरा अ० ३
विवेश । मध्येदिवोनिहितःपृश्निरश्माविचक्रमेरजसस्पात्यंतौ ॥ चत्वारऽईबिभ्रतिक्षेमयंतोदशगर्भंचर
सेधापयंते । त्रिधातवःपरमाऽअस्यगावोदिवश्चरंतिपरिसद्योऽअंतान् ॥ इदंवपुर्निवचनंजनासश्चरंति
यन्नद्यस्तस्थुरापः । द्वेयदींबिभृतोमातुरन्येऽइहेहजातेयम्याऽसबंधू ॥ वितन्वतेधियोऽअस्माऽअपांसि
वस्त्रापुत्रायमातरोवयंति । उपप्रक्षेवृषणोमोदमानादिवस्पथावध्वोयंत्यच्छ ॥ तदस्तुमित्रावरुणातद
ग्नेशंयोरस्मभ्यमिदमस्तुशस्तं । अशीमहिगाधमुतप्रतिष्ठांनमोदिवेबृहतेसादनाय ॥ १ ॥

कदुप्रियायेतिपंचर्चचतुर्थसूक्तं आत्रेयोप्रतिभानुर्विश्वेदेवाजगती ॥

कदुप्रियायधाम्नेमनामहेस्वक्षत्रायस्वयशसेमहेवयं । आमेन्यस्यरजसोयदभ्रऽआँऽअपोवृणाना ॥ २० ॥
वितनोतिमायिनी ॥ ताऽअत्नतवयुनेवीरवक्षणंसमान्यावृतयाविश्वमारजः । अपोऽअपाचीरपराऽअ

492

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

पेजतेप्रपूर्वीभिस्तिरतेदेवयुर्जनः ॥ आग्रावभिरहन्येभिरक्तुभिर्वारिष्ठंवज्रमाजिघर्तिमायिनि । शतंवाय स्यंप्रचरन्त्स्वेदमेसंवर्तयंतोविचर्वर्तयन्नहा ॥ तामस्यरीतिंपरशोरिवप्रत्यनीकमख्यंभुजेऽअस्यवर्पसः । सचायदिंपितुमंतमिवक्षयंरत्नंदधातिभरहूतयेविशे ॥ सजिह्वयाचतुरनीकऽऋंजतेचारुवसानोवरुणो यतन्नरिं । ननस्यविन्नपुरुषत्वतावयंयतोभगःसवितादातिवार्यं ॥ २ ॥

देवंवइतिपंचर्चपंचमंसूक्तं आत्रेयःप्रतिप्रभोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् अंत्यायास्तृणपाणिः ॥

देवंवोऽअद्यसवितारमेषेभगंचरत्नंविभजंतमायोः । आवांनरापुरुभुजाववृत्यांदिवेदिवेचिदश्विना सखीयन् ॥ प्रतिप्रयाणमसुरस्यविद्वान्त्सूक्तैर्देवंसवितारंदुवस्य । उपब्रुवीतनमसाविजानञ्ज्येष्ठंचरत्नंवि भजंतमायोः ॥ अदत्रयादयतेवार्याणिपूषाभगोऽआदितिर्वस्तऽउस्राः । इंद्राविष्णुवरुणोमित्रोऽअग्निरहा निभद्राजनयंतद्स्माः ॥ तन्नोऽअनर्वासवितावरूथंतत्सिंधवऽइषयंतोऽअनुग्मन् । उपयद्वोचेऽअध्वर स्यहोतारायःस्यांमपतयोवाजरत्नाः ॥ प्रयेवसुभ्यऽईवदानमोदुर्यमित्रेवरुणेसूक्तवाचः । अवैत्वभ्वंकृणु

493

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तावरीयोद्दिवस्पृथिव्योरवसामदेम ॥ ३ ॥ परिशिष्टं ॥ सूक्तांतेतृणान्यग्नावरण्येवोदकेपिवा ॥ यत्स्तृणैरध्ययनंतद्धीतंस्तृणानिभवतेभव ॥ वापीकूपतडागानांसमुद्रंगच्छस्वाहा ॥ ॥

विश्वोदेवस्येतिपंचर्चषष्ठंसूक्तं स्वस्त्यात्रेयोविश्वेदेवाअनुष्टुप्अंत्यापंक्तिः ॥

विश्वोदेवस्यनेतुर्मर्तोवुरीतसख्यं । विश्वोरायऽइषुध्यतिद्युम्नंवृणीतपुष्यसे ॥ तेतेदेवनेतर्येचेमाँऽअनुशसे । तेरायातेह्याइपृचेसचेमहिसचथ्यैः ॥ अतोनऽआनृनतिथीनतःपत्नीर्दशस्यत । आरेविश्वंपथेष्ठांद्विषोयुयोतुयूयुविः ॥ यत्रवह्निरभिहितोदुद्रवद्रोण्यःपशुः । नृमणावीरपस्त्योर्णाधीरेवसनिता ॥ एषतेदेवनेतारथस्पतिःशंरयिः । शंरायेशंस्वस्तयऽइषःस्तुतोमनामहेदेवस्तुतोमनामहे ॥ ४ ॥

अग्नेसुतस्येतिपंचदशर्चसप्तमंसूक्तं स्वस्त्यात्रेयोविश्वेदेवाश्चतुर्थीषष्ठीसप्तमीनामिंद्रवायुः पंचम्यावायुः

आद्याश्चतस्रोगायत्र्यः ततःषळुष्णिहः ततस्तिस्रस्त्रिष्टुभोंत्येद्वेअनुष्टुभौ ॥

अग्नेसुतस्यपीतयेविश्वैरूमेभिरागहि । देवेभिर्हव्यदातये ॥ ऋतंधीतयऽआगतसत्यधर्माणोऽअध्व

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

रं । अग्नेःपिबतजिह्वया ॥ विप्रेभिर्विप्रसंत्यप्रातर्यावभिरागहि । देवेभिःसोमपीतये ॥ अयंसोमश्चमूसु
तोऽमत्रेपरिषिच्यते । प्रियऽइंद्रायवायवे ॥ वायवायाहिवीतयेजुषाणोहव्यदातये । पिबासुतस्यांधसो
ऽअभिप्रयः ॥ ५ ॥ इंद्रश्चवायवेषांसुतानांपीतिमर्हथः । ताञ्जुषेथामरेपसावभिप्रयः ॥ सुताऽइंद्रायवा
यवेसोमासोदध्याशिरः । निम्नंनयंतिसिंधवोभिप्रयः ॥ सजूर्विश्वेभिर्देवेभिरश्विभ्यामुषसासजूः । आ
यांह्यग्नेऽअत्रिवत्सुतेरण ॥ सजूर्मित्रावरुणाभ्यांसजूःसोमेनविष्णुना । आयांह्यग्नेऽअत्रिवत्सुतेरण ॥
सजूरादित्यैर्वसुभिःसजूरिंद्रेणवायुना । आयांह्यग्नेऽअत्रिवत्सुतेरण ॥ ६ ॥ स्वस्तिनोमिमीतामश्विना
भगःस्वस्तिदेव्यदितिरनर्वणः । स्वस्तिपूषाऽअसुरोदधातुनःस्वस्तिद्यावापृथिवीसुचेतुना ॥ स्वस्तयेवा
युमुपब्रवामहैसोमंस्वस्तिभुवनस्ययस्पतिः । बृहस्पतिंसर्वगणंस्वस्तयेस्वस्तयऽआदित्यासोभवंतुनः ॥
विश्वेदेवानोऽअद्यास्वस्तयेवैश्वानरोवसुरग्निःस्वस्तये । देवाऽअवंत्वृभवःस्वस्तयेस्वस्तिनोरुद्रःपात्वंहं
सः ॥ स्वस्तिमित्रावरुणास्वस्तिपथ्येरेवति । स्वस्तिनऽइंद्रश्चाग्निश्चस्वस्तिनोऽअदितेकृधि ॥ स्वस्तिपंथा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मनुश्चरेमसूर्याचंद्रमसाविव । पुनर्ददताघ्नताजानतासंगमेमहि ॥ ७ ॥ परिशिष्टं ॥ ॥ स्वस्त्ययनंताार्क्ष्य मरिष्टनेमिंमहद्भूतंवायसंदेवतानां ॥ असुरघ्नमिंद्रसखंसमस्मुबृहद्यशोनावमिवारुहेम ॥ अंहोमुचंमां गिरसंगयंचस्वस्त्यात्रेयंमनसाचताक्ष्यं ॥ प्रयतपाणिःशरणंप्रपद्येस्वस्तिसंबाधेष्वभयंनोऽअस्तु ॥ ॥

प्रश्यावाश्वेतिसप्तदशर्चमष्टमंसूक्तं आत्रेयःश्यावाश्वोमरुतोनुष्टुप् षष्ठीषोडशीसप्तदश्यःपंक्त्यः ॥

प्रश्यावाश्वधृष्णुयार्चामरुद्भिर्ऋक्वभिः । येऽअंद्रोघमनुष्वधंश्रवोमदंतियज्ञियाः ॥ तेहिस्थिरस्य शवसःसखायःसंतिधृष्णुया ॥ तेयामन्नाधृषद्विनस्त्मनापांतिशश्वतः ॥ तेस्मंद्रासोनोक्षणोतिष्कंदंति शर्वरीः । मरुतामधामहोदिविक्षमाचमन्महे॥ मरुत्सुवोदधीमहिस्तोमंयज्ञंचधृष्णुया । विश्वेयेमानुषा युगापांतिमर्त्यैरिषः ॥ अहैतोयेसुदानवोनरोऽअसामिशवसः । प्रयज्ञंयज्ञियेभ्योदिवोऽअर्चामरुद्भ्यः ॥ ८ ॥ आरुक्मैरायुधानरंऽऋष्वाऽऋष्टीरसृक्षत । अन्वेनाँऽअहविद्युतोमरुतोजज्झतीरिवभानुरर्त त्मनादिवः॥ येवावृधंतपार्थिवायऽउरावंतरिक्षऽआ । वृजनेवानदीनांसधस्थेवामहोदिवः ॥ शर्धोमा

॥ २२ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

रुतमुच्छँससत्यशवसमृभ्वसं । उतस्मतेशुभेनरःप्रस्पंद्रायुजतत्मना ॥ उतस्मतेपरुष्ण्यामूर्णावसतशुंध्य वः । उतपव्यारथानामद्रिंभिंदंत्योजसा ॥ आपथयोविपथयोंतस्पथाऽअनुपथाः । एतेभिर्मह्यंनामभिर्य ज्ञंविष्टारऽओहते ॥ ९ ॥ अधानरोन्योंहतेधांनियुतऽओहते । अधापारावताऽइतिचित्रारूपाणिद शर्या ॥ छंदःस्तुभःकुभंन्यवऽउत्समाकीरिणोंनृतुः । तेमेकेचिन्नतायवऽऊमाऽआसन्दृशित्विषे ॥ यऽऋ ष्वाऽऋष्टिविद्युतःकवयःसंतिवेधसः । तमृषेमारुतंगणंनमस्यारमयागिरा ॥ अच्छंऽऋषेमारुतंगणंदा नामित्रंनयोषणा । दिवोवाधृष्णवऽओजसास्तुताधीभिरिषण्यत ॥ नूमन्वानऽएषांदेवाँऽअच्छानवक्ष णा । दानासंचेतसूरिभिर्यामश्रुतेभिरंजिभिः ॥ प्रयेमेबंध्वेषेगांवोचंतसूरयःपृश्निंवोचंतमातरं । अधा पितरंमिष्मिणंरुद्रंवोचंतशिक्वसः ॥ सप्तमेसप्तशाकिनऽएकमेकाशताददुः । यमुनायामधिश्रुतमुद्राधो गव्यंमृजेनिराधोऽअश्व्यंमृजे ॥ १० ॥

497

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

कोवेदेतिषोळशर्चंनवमंसूक्तं श्यावाश्वोमरुतः क्रमेण ककुप्बृहतीअनुष्टुप्पुरउष्णिक्ककुप्सतोबृहत्यौगायत्री सतोबृहतीककुभौगायत्रीसतोबृहत्यौककुप्सतोबृहती ॥

कोवेद॒जान॑मेषां॒कोवा॑पु॒रासु॒म्नेष्वा॑सम॒रुता॑म् । यद्यु॑यु॒ज्रेकि॑ला॒स्यः॥ ऐता॒न्रथे॑षुत॒स्थुषः॒कः शु॑श्राव॒क॒थाय॑युः । कस्मै॑सं॒स्रुः सु॒दासे॒ऽअन्वा॑पय॒ऽइळा॑भि॒र्वृष्ट॑यः॒सह ॥ ते॒म॒ऽआहु॒र्यऽआ॑ययु॒रुप॒द्युभि॒र्विभि॒र्मदे॑ । नरो॒मर्या॑ऽअरे॒पस॑ऽइ॒मान्प॒श्यन्नि॑ति॒ष्टुहि ॥ ये॒ऽअ॒जिषु॒येवा॒शीषु॒स्वभा॑नवः॒स्व॒क्षुरु॒क्मेषु॑ख॒ादि॑षु । आया॑ रथे॒षुध॒न्व॑सु ॥ यु॒ष्माक॑ँस्मा॒रथा॑ँऽअनु॒मुदे॑द॒धेम॒रुतो॒जीर॑दानवः । वृ॒ष्टीद्या॒वो॒यती॑रि॒व ॥ ११ ॥ आय॑न॒र॑ः॒सु॒दान॑वो॒द॒दा॒शुषे॑दि॒वः॒कोश॑म॒चु॒च्य॒वुः । विप॒र्ज॑न्य॒ँसृ॒ज॒न्ति॒रोद॑सी॒ऽअनु॒धन्व॑नाय॒न्ति॒वृ॒ष्टय॑ः॥ त॒तृ॒दा॒नाः॒सिंध॑व॒ः॒क्षोद॑सा॒र॒ज॒ः॒प्रस॑स्रु॒र्धेन॑वो॒यथा । स्यं॒नाऽअश्वा॑ऽइ॒वाध्व॑नो॒वि॒मो॒च॒ने॒वि॒य॒न्त॒तऽए॒न्य॑ः ॥ आया॑तम॒रुतो॒दि॒वऽआ॑ंतरि॒क्षाद्मा॒दु॒त । मा॒वे॒स्थातपरा॒व॑तः ॥ मावो॒रसा॑नि॒तभा॒कुभा॒क्रुमु॒मा॑वः॒सिंधु॒र्निरी॑रम॒त । मा॒वः॒परि॑ष्ठा॒त्स॒र॒यु॒ः॒पु॒री॒षि॒ण्य॒स्मे॒ऽइ॒त्सु॒म्न॒म॑स्तु॒वः ॥ तं॒वः॒शर्धं॒रथा॑नां॒त्वे॒षं॒ग॒णं॒मारु॑तं॒न॒व्य॒सी॒नां। अनु॒

॥ २३ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

प्रयंतिवृष्टयः ॥ १२ ॥ शर्धंशर्धंवऽएषांव्रातंव्रातंगणंगणंसुशस्तिभिः । अनुक्रामेमधीतिभिः ॥ कस्माऽअद्यसुजातायरातहव्यायप्रययुः । एनायामेनमरुतः ॥ येनतोकायतनयायधान्यँ१बीजंवहध्वेऽअक्षितं । अस्मभ्यंतद्धत्तनयद्वऽईमहेराधोविश्वायुसौभगं ॥ अतीयामनिदस्तिरःस्वस्तिभिर्हित्वावद्यमरातीः । वृष्ट्वीशंयोरापऽउस्रिभेषजंस्यामंमरुतःसह ॥ सुदेवःसंमहासतिसुवीरोनरोमरुतःसमर्त्यः । यंत्रायध्वेस्यामते ॥ स्तुहिभोजान्स्तुवतोऽअंस्यामंनिरणन्गावोनयवंसे । यतःपूर्वाँऽइवसखीँरनुह्वयगिरागृणीहिकामिनः ॥ १३ ॥

प्रशर्धायेतिपंचदर्चदशमंसूक्तं श्यावाश्वोमरुतोजगती चतुर्दशीत्रिष्टुप् ॥

प्रशर्धायमारुतायस्वभानवऽइमांवाचंमनजापर्वतच्युतें । धर्मस्तुभेदिवऽआपृष्ठयज्वनेद्युम्नश्रवसे महिनृम्णमर्चत ॥ प्रवोमरुतस्तविषाऽउदन्यवोवयोवृधोऽअश्वयुजःपरिज्रयः ॥ संविद्युतादधतिवाशतित्रितःस्वरंत्यापोवनापरिज्रयः ॥ विद्युन्महसोनरोऽअश्मदिद्यवोवातंविषोमरुतःपर्वतच्युतः । अब्द

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

याचिन्मुहुराहादुनीवृतस्तनयदमारभसाऽउदोजसः॥ व्य१क्नुद्रव्यहानिशिक्कसोव्यं१तरिक्षंविरजांसि
धूतयः। वियदञ्जाँअजघनावऽईयथाविदुर्गाणिमरुतोनाहरिष्यथ ॥ तद्वीर्यंवोमरुतोमहित्वनंदीर्घंतता
नसूर्योनयोजनं। एतानयामेऽअगृभीतशोचिषोनश्वदायन्ययातनागिरिं ॥ १४॥ अभ्राजिशर्धोमरुतोय
दर्णसंमोषथावृक्षंकपनेववेधसः। अधस्मानोऽअरमतिंसजोषसश्चक्षुरिवयंतमनुनेषथासुगं ॥ नसजीय
तेमरुतोनहन्यतेनस्रेधतिनव्यथतेनरिष्यति । नास्यरायऽउपदस्यंतिनोतयऽऋषिंवायंराजानंवासुषू
दथ ॥ नियुत्वंतोग्रामजितोयथानरोर्यमणोनमरुतःकवंधिनः। पिन्वंत्युत्संयदिनासोऽअस्वरन्व्युंदंतिपृ
थिवींमध्वोऽअंधसा । प्रवत्वतीर्यंपृथिवीमरुह्यःप्रवत्वतीद्यौर्भवतिप्रयह्यः। प्रवत्वतीःपथ्याऽअंतरि
क्ष्याःप्रवत्वंतःपर्वताजीरदानवः ॥ यन्मरुतःसभरसःस्वर्णरःसूर्यऽउदितेमदथादिवोनरः। नवोश्वाःश्र
थयंताहसिस्रतःसद्योऽअस्याध्वनःपारमश्नुथ ॥ १५ ॥ अंसेषुवऽऋष्टयःपत्सुखादयोवक्षःसुरुक्मामरु
तोरथेशुभः। अग्निभ्राजसोविद्युतोगभस्त्योःशिप्राःशीर्षसुवितंताहिरण्ययीः ॥ तंनाकमर्योऽअगृभी

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तशोचिषंरुशत्पिप्पलंमरुतोविधूनुथ । समंज्यंतवृजनातितिविषंतयत्स्वरंतिघोषंवितंतमृतायवः ॥ युष्मा
दत्तस्यमरुतोविचेतसोरायःस्यामरथ्योऽवयस्वतः । नयोयुच्छंतितिष्योऽयथादिवोऽस्मेरारंतमरुतः
सहस्त्रिणं ॥ यूयंरयिंमरुतःस्पार्हवीरंयूयमृषिंमवथसामंविप्रं । यूयमर्वंतंभरतायवाजंयूयंधंत्थराजानंश्रु
ष्टिमंतं ॥ तद्वोयामिद्रविणंसद्यऽउतयोयेनास्वर्णततनामनूँरभि । इदंसुमेमरुतोहर्यतावचोयस्यतरे
मतरंसाशतंहिमाः ॥ १६ ॥

प्रयज्यवइतिदशर्चमेकादशंसूक्तं श्यावाश्वोमरुतोजगती अंत्यात्रिष्टुप् ॥

प्रयज्यवोमरुतोभ्राजदृष्टयोबृहद्वयोदधिरेरुक्मवक्षसः । ईयंतेऽअश्वैःसुयमेभिराशुभिःशुभंयाताम
नुरथाऽअवृत्सत ॥ स्वयंदधिध्वेतविषींयथाविदबृहन्महांतऽउर्वियाविराजथ । उतांतरिक्षंममिरेव्योज
साशुभंयातामनुरथाऽअवृत्सत ॥ साकंजाताःसुभ्वःसाकमुक्षिताःश्रियेचिदाप्रतरंवावृधुर्नरः । विरोकि
णःसूर्यस्येवरश्मयःशुभंयातामनुरथाऽअवृत्सत ॥ आभूषेण्यंवोमरुतोमहित्वनंदिदृक्षेण्यंसूर्यस्येवचक्षं

501

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

णं । उतोऽअस्माँऽअमृतत्वेदधातनशुभंयातामनुरथाऽअवृत्सत ॥ उदीरयथामरुतःसमुद्रतोयूयंवृष्टिंव
र्षयथापुरीषिणः । नवोदस्राऽउपदस्यंतिधेनवःशुभंयातामनुरथाऽअवृत्सत ॥ १७ ॥ यदश्वान्धूषुपृषतीर
युग्ध्वंहिरण्ययान्प्रत्यक्काँऽअमुग्ध्वं । विश्वाऽइत्स्पृधोमरुतोव्यस्यथशुभंयातामनुरथाऽअवृत्सत ॥ नप
वैतानन्द्योवरंतवोयत्राचिध्वंमरुतोगच्छथेदुतत् । उतद्यावापृथिवीयाथनापरिशुभंयातामनुरथाऽअ
वृत्सत ॥ यत्पूर्व्यंमरुतोयच्चनूतनंयद्युद्यतेवसवोयच्चशस्यते । विश्वस्यतस्यभवथानवेदसःशुभंयातामनुर
थाऽअवृत्सत ॥ मृळतंनोमरुतोमावधिष्टनास्मभ्यंशर्मबहुलंवियंतन । अधिस्तोत्रस्यसख्यस्यगातनशुभं
यातामनुरथाऽअवृत्सत ॥ यूयमस्मान्नयत्रस्योऽअच्छानिरृतिभ्योमरुतोगृणानाः । जुषध्वंनोहव्य
दातिंयजत्रावयंस्यामपतयोरयीणां ॥ १८ ॥

अग्नेशर्धंतमेतिनवर्चंद्वादशंसूक्तं श्यावाश्वोमरुतोबृहती तृतीयासप्तम्यौसतोबृहत्यौ ॥

अग्नेशर्धंतमागणंपिष्टंरुक्मेभिरंजिभिः । विशोऽअद्यमरुतामवह्वयेदिवश्चिद्रोचनादधि ॥ यथाचि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

न्मन्यसेहृदातदिन्मेजगमुराशसः । येतेनेदिष्ठंहवनान्यागमन्तान्वर्धभीमसंहशः ॥ मीह्वुष्मंतीवपृथिवी
पराहतामदंत्येत्यस्मदा ॥ ऋक्षोनवोमरुतःशिमीवाँऽअमोदुध्रोगौरिरवभीमयुः ॥ नियेरिणंत्योजसावृ
धागावोनदुर्धरः । अश्मानंचित्स्वर्यं१पर्वतंगिरिंप्रच्यावयंतियामभिः ॥ उत्तिष्ठनूनमेषांस्तोमैःसमुक्षि
तानां । मरुतांपुरुतममपूर्व्यंगवांसर्गमिवह्वये ॥ १९ ॥ युङ्ध्वंह्यरुषीरथेयुङ्ध्वंरथेषुरोहितः । युङ्ध्वंह
रीऽअजिराधुरिवोह्वेवर्हिष्ठाधुरिवोह्वे ॥ उतस्यवाज्यरुषस्तुविष्वणिरिहस्मधायिदर्शतः । मावोयामे
षुमरुतश्चिरंकरत्प्रतंरथेषुचोदत ॥ रथंनुमारुतंवयंश्रवस्युमाहुवामहे । आयस्मिन्त्स्थौसुरणानिबिभ्र
तीसचामरुत्सुरोदसी । तंवःशर्धीरथेशुभंत्वेषंपनस्युमाहुवे । यस्मिन्त्सुजातासुभगामहीयतेसचामरु
त्सुमीह्वुषी ॥ २० ॥ इतिपंचमेमंडलेचतुर्थोऽनुवाकः ॥ ॥

पंचमेऽनुवाकेषोडशसूक्तानि तत्रआरुद्रासइत्यष्टर्चंप्रथमंसूक्तं श्यावाश्वोमरुतोजगत्यंत्येद्वेत्रिष्टुभौ ॥

आरुद्रासऽइंद्रवंतःसजोषसोहिरण्यरथाःसुवितायगंतन । इयंवोऽअस्मत्प्रतिहर्यतेमतिस्तृष्णजेनद्रि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वऽउत्साऽउदन्यवे ॥ वाशीमंतऽऋष्टिमंतोमनीषिणःसुधन्वानऽइषुमंतोनिषंगिणः । स्वश्वास्यसुरथाः पृश्निमातरःस्वायुधामरुतोयाथनाशुभे ॥ धूनुथद्यांपर्वतान्द्राशुषेवसुनिवोवनाजिहतेयामनोभिया । क्रोपयंथपृथिवींपृश्निमातरःशुभेयदुग्राःपृषतीरयुग्ध्वं ॥ वातविषोमरुतोवर्षनिर्णिजोयमाऽइवसुसंदृशःसुपेशसः । पिशंगाश्वाऽअरुणाश्वाऽअरेपसःप्रत्वक्षसोमहिनाद्यौरिवोरवः ॥ पुरुद्रप्साऽअंजिमंतःसुदानवस्त्वेषसंदृशोऽअनवभ्रराधसः । सुजातासोजनुषारुक्मवक्षसोदिवोऽअर्काऽअमृतंनामभेजिरे ॥ ॥ २१ ॥ ऋष्टयोवोमरुतोऽअंसयोरधिसहऽओजोबाह्वोर्बलंहितं । नृम्णाशीर्षस्वायुधारथेषुवोविश्वा वःश्रीरधितनूषुपिपिशे ॥ गोमदश्वावद्रथवत्सुवीरंचंद्रवद्राधोमरुतोददानः । प्रशस्तिनःकृणुतरुद्रियासोभक्षीयवोवसोदैव्यस्य ॥ हुवेनरोमरुतोमृळतानस्तुवींमघासोऽअमृताऽऋतज्ञाः । सत्यश्रुतःकवयोयुवानोबृहद्गिरयोबृहदुक्षमाणाः ॥ २२ ॥

504

तमुनूनमित्यष्टर्चंद्वितीयंसूक्तं श्यावाश्वोमरुतस्त्रिष्टुप् ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तमु नूनं तविषीमंतमेषां स्तुषे गणं मारुतं नव्यसीनां । यऽआश्वश्वाऽअमवद्वहंतऽउतेशिरेऽअमृतस्यस्वराजः ॥ त्वेषं गणं तवसं खादिहस्तं धुनिव्रतं मायिनं दातिवारं । मयोभुवोयेऽअमिता महित्वा वंदस्वविप्रु विराधसोनॄन् ॥ आवोयंतूदवाहासोऽअद्यवृष्टिंयेविश्वेमरुतोजुनंति । अयंयोऽअग्निर्मरुतःसमिद्धऽएतं जुषध्वंकवयोयुवानः ॥ यूयंराजानमिर्यंजनायविभ्वतष्टंजनयथायजत्राः । युष्मदेतिमुष्टिहाबाहुजूतोयुष्मत्सदश्वोमरुतःसुवीरः ॥ अराऽइवेदचरमाऽअहेवप्रप्रजायंतेऽअकवामहोभिः । पृश्नेःपुत्राऽउपमासोरभिष्ठाःस्वयामत्यामरुतःसंमिमिक्षुः ॥ यत्प्रायासिष्टपृषतीभिरश्वैर्वीळुपविभिर्मरुतोरथेभिः । क्षोदंतऽआपोरिणतेवनान्यवोस्त्रियोवृषभःक्रंदतुद्यौः ॥ प्रथिष्टयामन्पृथिवीचिदेषांभर्तेवगर्भंस्वमिच्छवोधुः । वातान्ह्यश्वान्धुर्यायुयुज्रेवर्षंस्वेदंचक्रिरेरुद्रियासः ॥ ह्येनरोमरुतोमृळतानस्तुवीमघासोऽअमृताऽऋतज्ञाः । सत्यश्रुतःकवयोयुवानोबृहद्गिरयोबृहदुक्षमाणाः ॥ २३ ॥

५०५

प्रवःस्पळित्यष्टर्चंतृतीयंसूक्तं श्यावाश्वोमरुतोजगत्यंत्यात्रिष्टुप् ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

प्रवः स्पळक्रन्त्सुवितायदावनेचोदिवेप्रपृथिव्याऽऋतंभरे । उक्षंतेऽअश्वान्तरुषंतऽआरजोनुस्वंभानुं
अथयंतेऽअर्णवैः ॥ अमादेषांभियसाभूमिरेजतिनौर्नपूर्णाक्षरतिव्यथिर्यती । दूरेहशोयेचितयंतऽएमभि
रंतर्महेविदथेयेतिरेनरः ॥ गवामिवश्रियसेशृंगमुत्तमंसूर्योनचक्षूरजसोविसर्जने । अत्याऽइवसुभ्वश्वा
रवस्यनमर्योऽइवश्रियसेचेतथानरः ॥ कोवोमहांतिमहतामुदश्नवत्कस्काव्यामरुतःकोहपौंस्या । यूयंह
भूमिंकिरणंनरेजथप्रयज्वरध्वेसुवितायदावने ॥ अश्वांऽइवेदरुषासःसबंधवःशूराऽइवप्रयुधःप्रोतयुयुधुः ।
मर्योऽइवसुवृधोवावृधुर्नरःसूर्यस्यचक्षुःप्रमिनंतिवृष्टिभिः ॥ तेऽअज्येष्ठाऽअकनिष्ठासऽउद्भिदोमध्यमा
सोमहसाविवावृधुः । सुजातासोजनुषापृश्निमातरोदिवोमर्याऽआनोऽअच्छाजिगातन ॥ वयोनयेश्रे
णीःपप्तुरोजसांतान्द्विवोबृहतःसानुनस्परि । अश्वासऽएषामुभयेयथाविदुःप्रपर्वतस्यनभनूँरचुच्यवुः ॥
मिमातुद्यौरदितिर्वीतयेनःसंदानुचित्राऽउषसोयतंतां । आचुच्यवुर्दिव्यंकोशमेतऽऋषेरुद्रस्यमरुतोगृ
णानाः ॥ २४ ॥

-506

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ईळेअग्निमित्यष्टर्चचतुर्थसूक्तं श्यावाश्वोमरुतोऽग्नामरुतोवात्रिष्टुबंत्येद्वेजगत्यौ ॥

ईळेऽअग्निꣳस्ववसंनमोभिरिहप्रसत्तोविचयत्कृतंनः । रथैरिवप्रभरेवाजयद्भिःप्रदक्षिणिन्मरुतांस्तोममृध्यां ॥ आयेतस्थुःपृषतीषुश्रुतासुसुखेषुरुद्रामरुतोरथेषु । वनाचिदुग्राजिहतेनिवोभियापृथिवीचिद्रेजतेपर्वतश्चित् ॥ पर्वतश्चिन्महिवृद्धोबिभायद्दिवश्चित्सानुरेजतस्वनेवः । यत्क्रीळथमरुतऽऋष्टिमंतऽआपऽइवसध्र्यंचोधवध्वे ॥ वराऽइवेद्वैवतासोहिरण्यैरभिस्वधाभिस्तन्वःपिपिश्रे । श्रियेश्रेयांसस्तवसोरथेषुसत्रामहांसिचक्रिरेतनूषु ॥ अज्येष्ठासोऽअकनिष्ठासऽएतेसंभ्रातरोवावृधुःसौभगाय । युवापितास्वपारुद्रऽएषांसुदुघापृश्निःसुदिनामरुद्भ्यः ॥ यदुत्तमेमरुतोमध्यमेवायद्वावमेसुभगासोदिविष्ठ । अतोनोरुद्राऽउतवान्वं१स्याग्नेवित्ताद्धविषोयद्यजाम ॥ अग्निश्चयन्मरुतोविश्ववेदसोदिवोवहध्वऽउत्तरादधिष्णुभिः । तेमंदसानाधुनयोरिशादसोवामंधत्तयजमानायसुन्वते ॥ अग्नेमरुद्भिःशुभयद्भिर्ऋक्वभिःसोमंपिबमंदसानोगणश्रिभिः । पावकेभिर्विश्वमिन्वेभिरायुभिर्वैश्वानरप्रदिवाकेतुनासजूः ॥ २५ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

केष्ठानरइत्येकोनविंशत्यृचंपंचमंसूक्तं श्यावाश्वस्तरतंपुरुमीढौरथवीतिंमरुतश्च
तरंतपद्मींशशीयसींदानतुष्टःस्तुतवान्गायत्री पंचम्यनुष्टुप् नवमीसतोबृहती ॥

केष्ठानरःश्रेष्ठतमायऽएकऽएकऽआयय । परमस्याःपरावतः ॥ क्व१वोश्वाःक्वा३भीशवःक्वयंशेकक्
थायय । पृष्ठसदोनसोर्यमः ॥ जघनेचोदऽएषांविसक्थानिनरोयमुः । पुत्रकृथेनजनयः ॥ परावीरास
ऽएतनमर्यासोभद्रंजानयः । अग्नितपोयथासथ ॥ सनत्साम्व्यंपशुमुतगव्यंशतावयं । श्यावाश्वस्तुताय
यादोर्वीरायोपबर्बृहत् ॥ २६ ॥ उतत्वास्त्रीशशीयसीपुंसोभवतिवस्यसी । अदेवत्रादराधसः ॥ वि
याजानातिजसुरिंवितृष्यंतंविकामिनं । देवत्राकृणुतेमनः ॥ उतघानेमोऽअस्तुतःपुमाँऽइतिब्रुवेपणिः ।
सवैरदेयऽइत्समः ॥ उतमेरपद्युवतिमेमंदुषीप्रतिश्यावायवर्तनिं । विरोहितापुरुमीढायययेमतुर्विप्राय
दीर्घयशसे ॥ योमेधेनूनांशतंवेददश्विर्यथाददत् । तरंतऽइवमंहना ॥ २७ ॥ यऽईवहंतऽआशुभिःपिबं
तोमदिरंमधु । अत्रश्रवांसिदधिरे ॥ येषांश्रियाधिरोदसीविभ्राजंतेरथेष्वा । दिविरुक्मऽइवोपरि ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

युवासमारुतोगणस्त्वेषरथोऽअनेद्यः । शुभंयावाप्रतिष्कुतः ॥ कोवेदनूनमेषांयत्रामदंतिधूतयः । ऋतजाताऽअरेपसः ॥ यूयंमतंविपन्यवःप्रणेतारऽइत्थाधिया । श्रोतारोयामहूतिषु ॥ २८ ॥ तेनोवसूनिकाम्यापुरुश्चंद्रारिशादसः । आयज्ञियासोववृत्तन ॥ एतंमेस्तोममूर्म्येदाभ्यायपरावह । गिरोदेविरथीरिव ॥ उतमेवोचतादितिसुतसोमेरथवीतौ । नकामोऽअपवेतिमे ॥ एषक्षेतिरथवीतिर्मघवागोमतीरनु । पर्वतेष्वपश्रितः ॥ २९ ॥

ऋतेनऋतमितिनववर्चंषष्ठंसूक्तं आत्रेयःश्रुतविन्मित्रावरुणौत्रिष्टुप् ॥

ऋतेनऽऋतमपिहितंध्रुवंवांसूर्यस्ययत्रविमुचंत्यश्वान् । दशशतासहतंस्थुस्तदेकंदेवानांश्रेष्ठंवपुषामपश्यं ॥ तत्सुवांमित्रावरुणामहित्वमीर्मातस्थुषीरहंभिर्दुदुहे । विश्वाःपिन्वथःस्वसरस्यधेनाऽअनुवामेकःपविराववर्त ॥ अधारयतंपृथिवीमुतद्यांमित्रराजानावरुणामहोभिः । वर्धयतमोषधीःपिन्वतंगाऽअवंवृष्टिंसृजतंजीरदानू ॥ आवामश्वासःसुयुजोवहंतुयतरश्मयऽउपयंत्वर्वाक् । घृतस्यनिर्णिगनुवर्ततेवा

509

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मुपसिंधवःप्रदिविक्षरंति ॥ अनुश्रुतामतिंवर्धदुर्वींबर्हिरिवयजुषारक्षमाणा । नमस्वंताधृतदक्षाधिग
तेमित्रासाथेवरुणेळास्वंतः ॥ ३० ॥ अक्रविहस्तासुकृतेपरस्पायंत्रासाथेवरुणेळास्वंतः । राजानाक्षत्र
महणीयमानासहस्रस्थूणंबिभृथःसहद्वौ ॥ हिरण्यनिर्णिगयोऽअस्यस्थूणाविभ्राजतेदिव्य१श्वाजनी
व । भद्रेक्षेत्रेनिमितातिल्विलेवासनेममध्वोऽअधिगर्त्यस्य । हिरण्यरूपमुषसोव्युष्टावयःस्थूणमुदिता
सूर्यस्य । आरोहथोवरुणमित्रगर्तमतश्चक्षाथेऽअदितिंदितिंच ॥ यद्वंहिष्ठंनातिविधेसुदानूऽअच्छिद्रंश
मंभुवनस्यगोपा । तेनोमित्रावरुणावविष्टंसिषासंतोजिगीवांसःस्याम ॥ ३१ ॥ ॥ इतिचतुर्थाऽष्ट
केतृतीयोऽध्यायः ॥ ३ ॥

ऋतस्यसप्तार्चनानाजागतं वरुणंपंक्त्यंतंतु यश्चिकेतषड्रातहव्यआचिकितानानुष्टुभंतु बळित्थापंचयजतःप्रवोगाय
त्रंत्रीरोचनाचतुष्कमुरुचक्रिः पुरूरुणागायत्रं त्वानस्तृचंबाहुवृक्त आमित्रऔष्णिहं यदद्यदशपौरआश्विनं तदा
नुष्टुभंतुकूष्टःप्रतिनवावस्युःपांक्तमाभातिपंचात्रिः प्रातर्यावाणाश्विनौनव सप्तवह्निरुष्णिगादि चतुर्थीत्रिष्टुप्पंचा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नुष्टुभौत्याः पंच गर्भस्राविण्यउपनिषन्महेदश सत्यश्रवाउषस्पंतुपांक्तं द्युतद्यामानंषडचुंजतेपंच श्यावाश्वःसावित्रं तुजागतं तत्सवितुर्नवगायत्रमाद्यानुष्टुबच्छदशात्रिः पार्जन्यमुपाद्यास्तिस्रोजगत्य उपांत्यानुष्टुब्बलित्थातृचं पार्थिवमानुष्टुभं प्रसम्राजेष्टौवारुणमिंद्राग्नीषळैंद्राग्नमानुष्टुभं त्रिराट्पूर्वातं प्रवोनवैवयामरुतमतिजागतं बार्हस्पत्योभरद्वाजः षष्ठंमंडलमपश्यत्त्वंह्यग्नेसप्तोना ॥ १ ॥

ऋतस्यगोपावितिसप्तर्चंसप्तमंसूक्तं आत्रेयोर्चनानाः मित्रावरुणौजगती ॥

॥ हरिःओम् ॥ ऋतस्यगोपावधितिष्ठथोरथंसत्यधर्माणापरमेव्योमनि । यमत्रमित्रावरुणावथोयुवंतस्मैवृष्टिर्मधुमत्पिन्वतेदिवः ॥ संम्राजावस्यभुवनस्यराजथोमित्रावरुणाविदथेस्वर्दृशा । वृष्टिंवांराधोऽअमृतत्वमीमहेद्यावापृथिवीविचरंतितन्यवः ॥ सम्राजाऽउग्रावृषभादिवस्पतीपृथिव्यामित्रावरुणाविचर्षणी । चित्रेभिरभ्रैरुपतिष्ठथोरवंद्यांवर्षयथोऽअसुरस्यमायया ॥ मायावांमित्रावरुणादिविश्रिता सूर्योज्योतिश्चरतिचित्रमायुधं । तमभ्रेणवृष्ट्यागूहथोदिविपर्जन्यद्रप्सामधुमंतऽईरते ॥ रथंयुंजतेमरुतः

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

शुभेसुखंशूरोनमित्रावरुणागविष्टिषु । रजांसिचित्राविचरंतितन्यवोदिवःसम्राजापयसानऽउक्षतं ॥ वा चंसुमित्रावरुणाविरावतींपर्जन्यश्चित्रांवदतिविषीमतीं । अभ्रावसतमरुतःसुमाययाद्यांवर्षयतमरुणा मरेपसं ॥ धर्मणामित्रावरुणाविपश्चिताव्रतारक्षेथेऽअसुरस्यमायया । ऋतेनविश्वंभुवनंविराजथःसूर्यं माधत्थोदिविचित्र्यंरथं ॥ १ ॥

वरुणंवइतिसप्तर्चमष्टमंसूक्तं अचर्नाना मित्रावरुणावनुष्टुबंत्यापंक्तिः ॥

वरुणंवोरिशादसमृचामित्रंहवामहे । परिव्रजेवबाह्वोर्जगन्वांसास्वर्णरं ॥ ताबाहवासुचेतुना प्रयंतमस्माऽअर्चते । शेवंहिजायैवांविश्वासुक्षासुजोगुवे ॥ यन्नूनमश्यांगतिंमित्रस्ययायांपथा । अस्यप्रियस्यशर्मण्यहिंसानस्यसश्चिरे ॥ युवाभ्यांमित्रावरुणोपमंधेयामृचा । यद्वक्षयेमघोनांस्तोतृणांचस्पूर्धसे ॥ आनोमित्रसुदीतिभिर्वरुणश्चसधस्थऽआ । स्वेक्षयेमघोनांसखीनांचवृधसे ॥ युवंनोयेषुवरु

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

णक्षत्रंबृहच्चबिभृथः । उरुणोवाजंसातयेकृतंरायेऽस्वस्तयें ॥ उच्छंत्यांमेयजताद्देवक्षत्रेरुशन्नवि । सुतं सोमंनहस्तिभिरापड्भिर्धावतंनराबिभ्रतावर्चनानसं ॥ २ ॥

यश्चिकेतेतिषळृचंनवमंसूक्तं आत्रेयोरातहव्यो मित्रावरुणावनुष्टुबंत्यापंक्तिः ॥

यश्चिकेतससुक्रतुर्देवत्रासब्रवीतुनः । वरुणोयस्यदर्शतोमित्रोवावनतेगिरः ॥ ताहिश्रेष्ठवर्चसारा जानादीर्घश्रुत्तमा । तासत्पतीऽऋतावृधऽऋतावानाजनेजने ॥ तावामियानोवसेपूर्वाऽउपब्रुवेसचा । स्वश्वासःसुचेतुनावाजाँऽअभिप्रदावने ॥ मित्रोऽअंहोश्चिदादुरुक्षयायगातुंवनते । मित्रस्यहिप्रतूर्वतःसुमतिरस्तिविधतः ॥ वयंमित्रस्यावसिस्यामसप्रथस्तमे । अनेहसस्त्वोतयःसत्रावरुणशेषसः ॥ युवं मित्रेमंजनयतथःसंचनयथः । मामघोनःपरिख्यतंमोऽअस्माकमृषीणांगोपीथेनऽउरुष्यतं ॥ ३ ॥

आचिकितानेतिषळृचंदशमंसूक्तं रातहव्योमित्रावरुणावनुष्टुप् ॥

आचिकितानसुक्रतूदेवौमर्तरिशादसा । वरुणायऽऋतपेशसेदधीतप्रयसेमहे ॥ ताहिक्षत्रमविंहुतं

573

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सम्यगंसुर्यै१माशांते । अधव्रतेवमानुषंस्वं१र्णधायिदर्शतं ॥ तावामेषेरथानामुर्वींगव्यूतिमेषां । रातहव्यस्यसुष्टुतिंदधृक्स्तोमैर्मनामहे ॥ अधाहिकाव्यायुवंदक्षस्यपूर्भिरंजुता । निकेतुनाजनानांचिकेथेपूतदक्षसा ॥ तद्दतंपृथिविबृहल्लंवऽएषऽऋषीणां । ऋयसानावरंपृष्ठवतीक्षरंतियामभिः ॥ आयद्वांमीयचक्षसामित्रंवयंचसूरयः । व्यचिष्ठेबहुपाय्येयतेमहिस्वराज्ये ॥ ४ ॥

अ० ४ अ० ४

बळित्थादेवेतिपंचर्चमेकादशंसूक्तं आत्रेयोयजतो मित्रावरुणावनुष्टुप् ॥

बळित्थादेवनिष्कृतमादित्यायजतंबृहत् । वरुणमित्रार्यमन्वर्षिष्ठंक्षत्रमाशाथे ॥ आयद्योनिंहिरण्ययंवरुणमित्रसदथः । धर्तारांचर्षणीनांयंतंसुम्नंरिशादसा ॥ विश्वेहिविश्ववेदसोवरुणोमित्रोऽअर्यमा । व्रतापदेवसश्चिरेपांतिमर्त्यंरिषः ॥ तेहिसत्याऽऋतस्पृशऽऋतावानोजनेजने । सुनीथासःसुदानवोंहोश्चिदुरुचक्रयः ॥ कोनुवांमित्रास्तुतोवरुणोवातनूनां । तत्सुवामेषतेमतिरत्रिभ्यऽएषतेमतिः ॥ ५ ॥

॥३१॥

५।५

प्रवोमित्रायेतिपंचर्चंद्वादशंसूक्तं यजतोमित्रावरुणौगायत्री ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

प्रवोमित्रायगायतवरुणायविपागिरा । महिक्षत्रावृतंबृहत् ॥ सम्राजायाघृतयोनीमित्रश्चोभावरुण श्च । देवादेवेषुप्रशस्ता ॥ तानःशक्तंपार्थिवस्यमहोरायोदिव्यस्य । महिवांक्षत्रंदेवेषु ॥ ऋतमृतेनसपंते षिरंदक्षमाशाते । अद्रुहादेवौवर्धते ॥ वृष्टिद्यावारीत्यापेषस्पतीदानुमत्याः । बृहंतंगर्तमाशाते ॥ ६ ॥

त्रीरोचनेतिचतुर्ऋचंत्रयोदशंसूक्तं आत्रेयउरुचक्रिर्मित्रावरुणौत्रिष्टुप् ॥

त्रीरोचनावरुणत्रीऽरुतद्यून्त्रीणिमित्रधारयथोरजाँसि । वावृधानावमतिंक्षत्रियस्यानुव्रतंरक्षमाणा वजुर्यं ॥ इरावतीर्वरुणधेनवोवांमधुमद्वांसिंधवोमित्रदुहे । त्रयस्तस्थुर्वृषभासस्तिसृणांधिषणानारेतो धाविद्युमंतः ॥ प्रातर्देवीमदितिंजोहवीमिमध्यंदिनऽउदितासूर्यस्य । रायेमित्रावरुणासर्वतातेळेतोका यतनयायशंयोः ॥ याधर्तारारजसोरोचनस्योतादित्यादिव्यापार्थिवस्य । नवांदेवाऽअमृताआमिनंति व्रतानिमित्रावरुणाध्रुवाणि ॥ ७ ॥

५।५ पुरूरुणेतिचतुर्ऋचंचतुर्दशंसूक्तं उरुचक्रिर्मित्रावरुणौगायत्री ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

पुरूरुणाचिद्ध्यस्यवोनूनंवांवरुण । मित्रवंसिवांसुमतिं ॥ तावांसम्यगद्रुह्वाणेषमश्यामधायसे । व यंतेरुद्रास्याम ॥ पातंनोरुद्रापायुभिरुतत्रायेथांसुत्रात्रा । तुर्यामदस्र्यन्ननूभिः ॥ माकस्यांङ्गुतक्रतूय क्षंभुजेमातनूभिः । माशेषसामातनसा ॥ ८ ॥ अ० ४ अ० ४

आनोगंतमितिऋक्त्रयात्मकंपंचदशंसूक्तं आत्रेयोबाहुवृक्तो मित्रावरुणौगायत्री ॥

आनोगंतंरिशादसावरुणमित्रबर्हणा । उपेमंचारुमध्वरं ॥ विश्वस्यहिप्रचेतसावरुणमित्रराजथः । ईशानापिप्यतंधियः ॥ उपनःसुतमागंतंवरुणमित्रदाशुषः । अस्यसोमस्यपीतये ॥ ९ ॥

आमित्रइतिऋक्त्रयात्मकंषोडशंसूक्तं बाहुवृक्तोमित्रावरुणावुष्णिक् ॥

आमित्रेवरुणेवयंगीर्भिर्जुहुमोऽअत्रिवत् । निबर्हिषिसदतंसोमपीतये ॥ व्रतेनस्थोध्रुवक्षेमाधर्मणा यातयज्ञना । निबर्हिषिसदतंसोमपीतये ॥ मित्रश्चनोवरुणश्चजुषेतांयज्ञमिष्टये । निबर्हिषिसदतांसो मपीतये ॥ १० ॥ इतिपंचमेमंडलेपंचमोऽनुवाकः ॥ ॥ ॥ ३२ ॥

516

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

षष्ठेऽनुवाकेपंचदशसूक्तानि तत्रयदद्यस्थइतिदशर्चप्रथमंसूक्तं आत्रेयःपौरोश्विनावनुष्टुप् ॥

यद्द्यस्थःपरावतियदर्वावत्यश्विना ॥ यद्वांपुरूपुरुभुजायदंतरिक्षऽआगतं ॥ इहत्यापुरुभूतमापुरूदंसांसिबिभ्रता ॥ वरस्यायाम्यध्रिगूहुवेतुविष्टमाभुजे ॥ इर्मान्यद्वपुषेवपुश्चक्रंरथस्ययेमथुः । पर्यन्या नाहुषायुगामद्वारजांसिदीयथः ॥ तदूषुवामेनाकृतंविश्वायद्वामनुष्टवे । नानाजातावरेपसासमस्मेबंधुमेयथुः ॥ आयद्वांसूर्यारथंतिष्ठद्रघुष्यदंसदा । परिवामरुषावयोघृणावरन्नऽआतपः ॥ ११ ॥ युवोरात्रिश्चिकेततिनरासुम्नेनचेतसा । घर्मंयद्वामरेपसंनासत्यास्त्राभुरण्यति ॥ उग्रोवांककुहोययिःशृण्वेयामेषुसंतनिः ॥ यद्वांदंसोभिरश्विनात्रिर्नरावर्वतीति ॥ मध्वऽऊषुमधूयुवारुद्रासिषक्तिपिप्युषी । यत्संमुद्रातिपर्षथःपक्वाःपृक्षोभरंतवा ॥ सत्यमिद्वाऽउऽअश्विनायुवामाहुर्मयोभुवा । तायामन्यामहूतमायामन्नामृळयत्तमा ॥ इमाब्रह्माणिवर्धनाश्विभ्यांसंतुशंतमा ॥ यातक्षाम्रथाँऽइवावोचामबृहन्नमः ॥ १२ ॥

517

कूष्ठोदेवाविंतिदशर्चद्वितीयंसूक्तं पौरोश्विनावनुष्टुप् ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

कूष्ठोदेवावश्विनाद्यादिवोमनावसू। तच्छ्रेवथोवृषण्वसूऽअत्रिर्वामाविवासति ॥ कुहत्याकुहनुश्रुता दिविदेवानासत्या। कस्मिन्नायतथोजनेकोवांनदीनांसचा ॥ कंयाथःकंहगच्छथःकमच्छायुंजाथेरथं। कस्यब्रह्माणिरण्यथोवयंवांमुश्मसीष्टये ॥ पौरंचिद्वचुद्युतंपौरंपौरायजिन्वथः। यंदींगृभीततातयेसिंहमिवद्रुहस्पदे ॥ प्रच्यवानाज्जुजुरुषोवव्रिमत्कंनमुंचथः। युवायदीकृथःपुनराकामंमृण्वेवध्वः ॥ १३ ॥ अस्तिहिवांमिहस्तोतास्मसिवांसंदृशिश्रिये। नूश्रुतंमऽआगतमवोभिर्वाजिनीवसू ॥ कोवांमद्यपुरूणामावन्नेमर्त्यानां। कोविप्रोविप्रवाहसाकोयज्ञैर्वाजिनीवसू ॥ आवांरथोरथानांयेष्ठोयातवश्विना। पुरूचिदस्मयुस्तिरऽआंगूषोमर्त्येष्वा ॥ शमूषुवांमधूयुवास्माकंमस्तुचर्कृतिः। आर्वाचीनाविचेतसाविभिःश्येनेवदीयतं ॥ अश्विनायद्वकर्हिचिच्छुश्रूयातमिमंहवं। वस्वीरूषुवांभुजःपृंचंतिसुवांपृचः ॥ १४ ॥

प्रतिप्रियतममितिनवर्चंतृतीयंसूक्तं आत्रेयोवस्युरश्विनौपंक्तिः ॥

प्रतिप्रियतमंरथंवृषणंवसुवाहनं। स्तोतावांमश्विनावृषिःस्तोमेनप्रतिभूषतिमाध्वीमंमश्रुतंहवं ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अत्यायातमश्विनातिरोविश्वाऽअहंसना । दस्राहिरण्यवर्तनीसुषुम्नासिंधुवाहसामाध्वीममंश्रुतंहवं ॥
आनोरत्नानिबिभ्रतावश्विनागच्छतंयुवं ॥ रुद्राहिरण्यवर्तनीजुषाणावाजिनीवसूमाध्वीममंश्रुतंहवं ॥
सुष्टुभोवांवृषण्वसूरथेवाणीच्याहिता । उतवांककुहोमृगःपृक्षःकृणोतिवापुषोमाध्वीममंश्रुतंहवं ॥ बो
धिन्मनसारथ्येषिराहवनश्रुता । विभिश्चयवानमश्विनानियाथोऽअङ्गयाविनंमाध्वीममंश्रुतंहवं ॥ १५ ॥
आवांनरामनोयुजोश्वासःप्रुषितप्सवः । वयोवहंतुपीतयेसहसुम्नेभिरश्विनामाध्वीममंश्रुतंहवं ॥ अश्वि
नावेहगच्छतंनासत्यामाविवेनतं । तिरश्चिदर्ययापरिवर्तियातमदाभ्यामाध्वीममंश्रुतंहवं ॥ अस्मिन्य
ज्ञेऽअदाभ्याजरितारंशुभस्पती । अवस्युमश्विनायुवंगृणंतमुपभूषथोमाध्वीममंश्रुतंहवं ॥ अभूदुषारुश
त्पशुराग्निरधाय्यृत्वियः । अयोजिवांवृषण्वसूरथोदस्रावमर्त्योमाध्वीममंश्रुतंहवं ॥ १६ ॥

आभात्यग्निरितिपंचर्चचतुर्थसूक्तं अत्रिरश्विनौत्रिष्टुप् ॥

आभात्यग्निरुषसामनीकमुद्विप्राणांदेवयावाचोऽअस्थुः । अर्वाचानूनंरथ्येहयातंपीपिवांसंमश्वि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नाघर्ममच्छ ॥ नसंस्कृतंप्रमिमीतोगमिष्ठांतिनूनमश्विनोपंस्तुतेह । दिवांभिपित्वेवसागमिष्ठाप्रत्यवर्तिं दाशुषेशंभविष्ठा ॥ उतायांतंसंगवेप्रातरह्नोमध्यंदिनऽउदितासूर्यस्य । दिवानक्तमवसाशंतमेननेदानीं पीतिरश्विनातंतान ॥ इदंहिवांप्रदिविस्थानमोकंऽइमेगृहाऽअश्विनेदंदुरोणं । आनोदिवोबृहतःपर्वता दाद्योयांतमिषमूर्जंवहंता ॥ समश्विनोरवसानूतनेनमयोभुवासुप्रणीतीगमेम । आनोरयिंवहतमोत वीरानाविश्वान्यमृतासौभगानि ॥ १७ ॥ अ० ४ अ० ४ ॥ ३४ ॥

प्रातर्यावाणेतिपंचर्चपंचमंसूक्तं अत्रिरश्विनौत्रिष्टुप् ॥

प्रातर्यावाणाप्रथमायंजध्वंपुरागृध्रादरुषःपिबातः । प्रातर्हियज्ञमश्विनादधातेप्रशंसंतिकवयःपूर्वभाजः ॥ प्रातर्यंजध्वमश्विनाहिनोतनसायमस्तिदेवयाऽअजुष्टं । उतान्योऽअस्मद्यजतेविचावःपूर्वैःपूर्वोयजमानोवनीयान् ॥ हिरण्यवर्ञ्जधुवर्णोघृतस्नुःपृक्षोवहन्नारथोवर्ततेवां । मनोजवाऽअश्विनावातरंहायेनातियाथोदुरितानिविश्वा ॥ योभूयिष्ठंनासत्याभ्यांविवेषचनिष्ठंपित्वोररतेविभागे । सतोकमं ॥ ३४ ॥

528

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

स्यपीपरच्छमीभिरनूर्ध्वभासःसदमित्तुतुर्यात् ॥ समश्विनोरवसानूतनेनमयोभुवांसुप्रणीतीगमेम ।
आनोरयिंवहतमोतवीरानाविश्वान्यमृतासौभगानि ॥ १८ ॥

अश्विनावितिनवर्चषष्ठंसूक्तं आत्रेयःसप्तवध्रिरश्विनावाद्यास्तिस्र
उष्णिहश्चतुर्थीत्रिष्टुप् पंचम्यादिपंचगर्भस्त्राविण्युपनिषदनुष्टुभः ॥

अश्विनावेहगच्छतंनासत्यामाविवेनतं । हंसाविवपततमासुताँऽउप ॥ अश्विनाहरिणाविवगौरा
विवानुयवसं । हंसाविवपततमासुताँऽउप ॥ अश्विनावाजिनीवसूजुषेथांयज्ञमिष्टये । हंसाविवपतत
मासुताँऽउप ॥ अत्रियद्वांमवरोहन्नूबीसमजोहवीन्नाधमानेवयोषा । श्येनस्यचिज्जवसानूतनेनागच्छ
तमश्विनाशंतमेन ॥ १९ ॥ विजिह्मीष्वनस्पतेयोनिःसूष्यंत्याऽइव । श्रुतंमेऽअश्विनाहवंसप्तवंध्रिंचमुं
चतं ॥ भीतायनाधमानायऽऋषयेसप्तवध्रये । मायाभिरश्विनायुवंवृक्षंसंचविचाचथः ॥ यथावातःपु
ष्करिणींसमिंगयतिसर्वतः । एवातेगर्भऽएजतुनिरैतुदशमास्यः ॥ यथावातोयथावनंयथासमुद्रऽएज

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ति । एवावंदशमास्यसहावेहिजरायुणा ॥ दशमासांच्छशयानःकुमारोऽअधिमातरि । निरैतुजीवो ऽअक्षतोजीवोजीवंत्याऽअधि ॥ २० ॥

महेनइतिदशर्चसप्तमंसूक्तं आत्रेयःसत्यश्रवा उषाःपंक्तिः ॥

महेनोऽअद्यबोधयोषोरायेदिवित्मती । यथाचिन्नोऽअबोधयःसत्यश्रवसिवाय्येसुजातेऽअश्वसूनृते ॥ यासुनीथेशौचद्रथेव्यौच्छोदुहितर्दिवः । साव्युच्छसहीयसिसत्यश्रवसिवाय्येसुजातेऽअश्वसूनृते ॥ सानोऽअद्याभरद्वसुव्युच्छादुहितर्दिवः । योव्यौच्छःसहीयसिसत्यश्रवसिवाय्येसुजातेऽअश्वसूनृते॥ अभियेत्वाविभावरिस्तोमैर्गृणंतिवह्नयः । मघैर्मघोनिसुश्रियोदामन्वंतःसुरातयःसुजातेऽअश्वसूनृते ॥ यच्चिद्धितेगणाऽइमेद्युद्यंतिमघत्तये । परिचिद्वष्टयोदधुर्ददतोराधोऽअह्रयंसुजातेऽअश्वसूनृते ॥ २१ ॥ ऐषुधावीरवद्यशऽउषोमघोनिसूरिषु । येनोराधांस्यह्रयामघवानोऽअरासतसुजातेऽअश्वसूनृते ॥ तेभ्यो द्युम्नंबृहद्यशऽउषोमघोन्यावह । येनोराधांस्यश्व्यागव्याभजंतसूरयःसुजातेऽअश्वसूनृते ॥ उतनोगोम

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तीरिषऽआवहादुहितर्दिवः । साकंसूर्यस्यरश्मिभिःशुक्रैःशोचद्भिरर्चिभिःसुजातेऽअश्वसूनृते ॥ व्युच्छा दुहितर्दिवोमाचिरंतनुथाऽअपः । नेत्वास्तेनंयथारिपुंतपातिसूरोऽअर्चिषासुजातेऽअश्वनृसूते ॥ एतावद्वेदुषस्त्वंभूयोवादानुमर्हसि । यास्तोतृभ्योविभावर्युच्छंतीनप्रमीयसेसुजातेऽअश्वसूनृते ॥ २२ ॥

द्युतद्यामानमितिषळृचमष्टमंसूक्तं सत्यश्रवाउषात्रिष्टुप् ॥

द्युतद्यामानंबृहतीमृतेनऋतावरीमरुणप्सुंविभातीं । देवीमुषसंस्वरावहंतींप्रतिविप्रासोमतिभिर्जरंते ॥ एषाजनंदर्शताबोधयंतीसुगान्पथःकृण्वतीयात्यग्रे । बृहद्रथाबृहतीविश्वमिन्वोषाज्योतिर्यच्छत्यग्रेऽअह्नां ॥ एषागोभिररुणेभिर्युजानास्त्रेधंतीरयिमप्रायुचक्रे । पथोरदंतीसुविताययदेवीपुरुष्टुताविश्ववाराविभाति ॥ एषाव्येनीभवतिद्विबर्होऽआविष्कृण्वानातन्वंपुरस्तात् । ऋतस्यपंथामन्वेतिसाधुप्रजानतीवनदिशोमिनाति ॥ एषाशुभ्राननतन्वोविदानोर्ध्वेवस्त्रातीदृशयेनोऽअस्थात् । अपद्वेषोबाधमानात

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मांस्युषादिवोदुहितार्ज्योतिषागात् ॥ एषाप्रतीचीदुहितादिवोनॄन्योषेवभद्रानिरिणीतेऽअप्सः । व्यू र्ण्वतीदाशुषेवार्याणिपुनर्ज्योतिर्युवतिःपूर्वथाकः ॥ २३ ॥

युंजतेमनइतिपंचर्चनवमंसूक्तं आत्रेयःश्यावाश्वः सविताजगती ॥

युंजतेमनऽउतयुंजतेधियोविप्राविप्रस्यबृहतोविपश्चितः । विहोत्रादधेवयुनाविदेकऽइन्महीदेवस्य सवितुःपरिष्टुतिः ॥ विश्वारूपाणिप्रतिमुंचतेकविःप्रासावीद्भद्रंद्विपदेचतुष्पदे । विनाकमख्यत्सवितावरेण्योनुप्रयाणमुषसोविराजति ॥ यस्यप्रयाणमन्वन्यऽइद्ययुर्देवादेवस्यमहिमानमोजसा । यःपार्थिवानि विममेसऽएतशोरजांसिदेवःसवितामहित्वना ॥ उतयासिसवितस्त्रीणिरोचनोतसूर्यस्यरश्मिभिःसमुच्यसि । उतरात्रीमुभयतःपरीयसऽउतमित्रोभवसिदेवधर्मभिः ॥ उतेशिषेप्रसवस्यत्वमेकऽइदुतपूषाभवसिदेवयामभिः । उतेदंविश्वंभुवनंविराजसिश्यावाश्वस्तेसवितःस्तोममानशे ॥ २४ ॥

524

तत्सवितुरितिनवर्चदशमंसूक्तं श्यावाश्वःसवितागायत्रीआद्यानुष्टुप् ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तत्सवितुर्वृणीमहेवयंदेवस्यभोजनं । श्रेष्ठंसर्वधातमंतुरंभगंस्यधीमहि ॥ अस्यहिस्वयंशस्तरंसवितुः कच्चनप्रियं । नमिनंतिस्वराज्यं ॥ सहिरत्नानिदाशुषेसुवातिसविताभगः । तंभागंचित्रमीमहे॥ अद्या नोदेवसवितःप्रजावत्सावीःसौभगं । परादुष्वप्न्यंसुव ॥ विश्वानिदेवसवितर्दुरितानिपरासुव । यद्भद्रंत न्नऽआसुव ॥ २५ ॥ अनागसोऽअदितयेदेवस्यसवितुःसवे । विश्वावामानिधीमहि ॥ आविश्वदेवंस त्पतिंसूक्तैरद्यावृणीमहे । सत्यसवंसवितारं ॥ यऽइमेऽउभेऽअहंनीपुरऽएत्यप्रयुच्छन् । स्वाधीर्देवःस विता ॥ यऽइमाविश्वाजातान्याश्रावयतिश्लोकेन । प्रचसुवातिसविता ॥ २६ ॥

अच्छावदेतिदशर्चमेकादशंसूक्तं भौमोत्रिःपर्जन्यस्त्रिष्टुप् द्वितीयादितिस्रोजगत्यो नवम्यनुष्टुप् ॥

अच्छावदतवसंगीर्भिराभिस्तुहिपर्जन्यंनमसाविवास । कनिक्रदद्वृषभोजीरदानूरेतोदधात्योषधीषुग र्भं ॥ विवृक्षान्हंत्युतहंतिरक्षसोविश्वंबिभायभुवनंमहावधात् । उतानागाऽईषतेवृष्ण्यावतोयत्पर्जन्यस्त नयन्हंतिदुष्कृतः ॥ रथीवकशयाश्वाँऽअभिक्षिपन्नाविर्दूतान्कृणुतेवर्ष्याँऽइह । दूरात्सिंहस्यस्तनथाऽ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

उदीरतेयत्पर्जन्यःकृणुतेवर्ष्यं१नभः ॥ प्रवातावांतिपतयंतिविद्युतऽउदोषधीर्जिहतेपिन्वतेस्वः । इरावि
श्वस्मैभुवनायजायतेयत्पर्जन्यःपृथिवींरेतसावति ॥ यस्यव्रतेपृथिवीनन्नमीतियस्यव्रतेशफवज्जर्भुरीति ।
यस्यव्रतऽओषधीर्विश्वरूपाःसनःपर्जन्यमहिशर्मयच्छ ॥ २७ ॥ दिवोनोवृष्टिंमरुतोररीध्वंप्रपिन्वतवृ
ष्णोऽअश्वस्यधाराः । अर्वाङेतेनस्तनयित्नुनेह्यपोनिषिंचन्नसुरःपितानः ॥ अभिक्रंदस्तनयगर्भमाधाऽ
उदन्वतापरिदीयारथेन । दृतिंसुकर्षविषितंन्यंचंसमाभवंतूद्वतोनिपादाः ॥ महांतंकोशमुदचानिषिंच
स्यंदंतांकुल्याविषिताःपुरस्तात् । घृतेनद्यावापृथिवीव्युंधिसुप्रपाणंभवत्वद्भ्याभ्यः ॥ यत्पर्जन्यकनिक्रद
त्स्तनयन्हंसिदुष्कृतः । प्रतीदंविश्वंमोदतेयत्किंचपृथिव्यामधि ॥ अवर्षीर्वर्षमुदूषूगृभायाकर्धन्वान्य
त्येतवाऽउ । अजींजनऽओषधीर्भोजनायककमुतप्रजाभ्योविदोमनीषां ॥ २८ ॥

बळित्थेतिऋक्त्रयात्मकंद्वादशंसूक्तं अत्रिःपृथिव्यनुष्टुप् ॥

बळित्थापर्वतानांखिद्रंबिभर्षिपृथिवि । प्रयाभूमिंप्रवत्वतिमह्नाजिनोषिमहिनि ॥ स्तोमासस्त्वावि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

चारिणिप्रतिष्ठोभत्यक्तुभिः । प्रयावाजंनहेषंतंपेरुमस्यस्यर्जुनि ॥ हृह्वाचिद्यावनस्तीन्द्समयादर्धर्ष्यो जसा । यत्तेऽअभ्रस्यविद्युतोदिवोवर्षंतिवृष्टयः ॥ २९ ॥ परिशिष्टं ॥ ॥ वर्षंतुतेविभावरिदिवोऽअभ्रस्यविद्युतः ॥ रोहंतुसर्वबीजान्यवब्रह्मद्विषोजहि ॥

प्रसम्राजइत्यष्टर्चंत्रयोदशंसूक्तं अत्रिर्मित्रावरुणौत्रिष्टुप् ॥

प्रसंम्राजेबृहदर्चागभीरंब्रह्मप्रियंवरुणायश्रुतायं । वियोजघानशमितेवचमौंपस्तिरेपृथिवींसूर्यायं॥ वनेषुव्यं१तरिक्षंततानवाजमर्वत्सुपयऽउस्रियासु । हृत्सुक्रतुंवरुणोऽअप्स्व१ग्निंदिविसूर्यंमदधात्सोममद्रौं ॥ नीचीनबारंवरुणःकवंधंप्रससर्जरोदसीऽअंतरिक्षं । तेनविश्वस्यभुवनस्यराजायवंनवृष्टिर्व्युनत्तिभूमं ॥ उनत्तिभूमिंपृथिवीमुतद्यांयदादुग्धंवरुणोवष्ट्यादित्। समभ्रेणवसतपर्वतासस्तविषीयंतःश्रथयंतवीराः॥ इमामूष्वासुरस्यश्रुतस्यमहींमायांवरुणस्यप्रवोचं ॥ मानेनेवतस्थिवाँऽअंतरिक्षेवियोममेपृथिवींसूर्येण ॥ ३० ॥ इमामूनुकवितमस्यमायांमहींदेवस्यनकिरादधर्ष । एकंयदुद्यानपृणंत्येनीरासिंचंतीरवनयःस

527

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

मुद्रं ॥ अर्यम्यंवरुणमित्र्यंवासखायंवासदमिद्भ्रातरंवा । वेशंवानित्यंवरुणारणंवायत्सीमागश्चकृमाशिश्रथस्तत् ॥ कितवासोयद्रिरिपुर्नदीवियद्वाघासत्यमुतयन्नविष्म । सर्वाताविष्यंशिथिरेवदेवाधातेस्याम वरुणप्रियासः ॥ ३१ ॥

इंद्राग्नीयमित्यष्टर्चचतुर्दशंसूक्तं अत्रिरिंद्राग्नीअनुष्टुप् अंत्याविराट्पूर्वा ॥

इंद्राग्नीयमवथऽउभावाजेषुमर्त्यं । दृह्ळाचित्सप्रभेदतिद्युम्नावाणीरिवत्रितः ॥ यापृतनासुदुष्टराया वाजेषुश्रवाय्या । यापंचंचर्षणीरभींद्राग्नीताहवामहे ॥ तयोरिदमवच्छवस्तिग्मादिद्युन्मघोनोः । प्रतिद्रुणागभस्त्योर्गवांवृत्रघ्नऽएषते ॥ तावामेषेरथानामिंद्राग्नीहवामहे । पतीतुरस्यसधसोविद्वांसागिर्वणस्तमा ॥ तावृधंतावनुद्यून्मर्तायदेवावदभा । अहैंताचित्पुरोदधेंशेवदेवावर्वते ॥ एवेंद्राग्निभ्यामहावीहव्यंशूष्यंघृतंनपूतमद्रिभिः । तासूरिषुश्रवोबृहद्रयिंगृणत्सुदिधृतमिषंगृणत्सुदिधृतं ॥ ३२ ॥

528

प्रवोमहइतिनवर्चपंचदशंसूक्तं आत्रेयएवयामरुन्मरुतोऽतिजगती ॥

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.
CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

प्रवोमहेमतयोयंतुविष्णवेमरुत्वतेगिरिजाऽएवयामरुत् । प्रशर्धायप्रयज्यवेसुखादयेतवसेभंददिष्टये धुनिव्रतायशवसे ॥ प्रयेजातामहिनायेचनुस्वयंप्रविष्ण्वेनाब्रुवतऽएवयामरुत् । ऋत्वातद्वोमरुतोनाधृषे शवोदानामह्रातदेषामधृष्टासोनाद्रयः ॥ प्रयेदिवोबृहतःशृण्विरेगिरासुशुक्रानिःसुभ्वऽएवयामरुत् । नयेषामिरीसधस्थऽईष्टऽआँऽअग्नयोनस्विद्युतःप्रस्पंद्रासेधुनीनां ॥ सचक्रमेमहतोनिरुरुक्रमःसमानस्मात्सदंसऽएवयामरुत् । यदायुक्तत्मनास्वादधिष्णुभिर्विष्पर्धसोविमहसोजिगातिशेवृधोनूभिः ॥ स्वनोनवोमंवात्रेजयद्वृषात्वेषोययिस्तविषऽएवयामरुत् । येनाऽहंतऽऋंजतस्वरोचिषःस्थारश्मानोहिरण्ययास्वायुधासंऽइष्मिणः ॥ ३३ ॥ अपारोवोमहिमावृद्रशवतस्त्वेषंशवोवत्वेवयामरुत् । स्थातारोहिप्रसितौसंदृशिस्थनतेनऽउरुष्यतानिदःशुशुक्वांसोनाग्नयः ॥ तेरुद्रासःसुमखाऽअग्नयोयथातुविद्युम्नाऽअवंत्वेवयामरुत् । दीर्घंपृथुपप्रथेसद्मपार्थिवंयेषामजर्मेष्वामहःशर्धास्यद्भुतैनसां ॥ अद्वेषोनोमरुतोगातुमेतनश्रोताहवंजरितुरेवयामरुत् । विष्णोर्महःसमन्यवोयुयोतनस्मद्द्रथ्योऽनदंसनापद्वेषांसिसनुतः ॥ गंतानोयु

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ज्ञंयज्ञियाःसुशमिश्राताहवमरक्षऽएंवयामरुत् । ज्येष्ठासोनपर्वतासोव्योमनियूयतस्यप्रचेतसःस्यातदुधे
तँवोचि ॥ ३४ ॥ इतिपंचमेमंडलेषष्ठोऽनुवाकः । इत्यात्रेयंपंचमंमंडलंसमाप्तम् ॥ ५ ॥

॥ हिरंण्यवर्णांहरिंणींसुवर्णरजतस्रजां ॥ चंद्रांहिरण्मयींलक्ष्मींजातंवेदोमआवह ॥ .तां
मऽआवहजातवेदोलक्ष्मीमनपगामिनीं ॥ यस्यांहिरण्यंविंदेयंगामश्वंपुरुषानहं ॥ अश्वपूर्वांरथमध्यांह
स्तिनादप्रमोदिनीं॥ श्रियंदेवीमुपह्वयेश्रीर्मादेवीर्जुषतां॥कांसोस्मितांहिरण्यप्राकारामार्द्रांज्वलंतींतृप्तां
तर्पयंतीं ॥ पद्मेस्थितांपद्मवर्णांतामिहोपह्वयेश्रियं ॥ चद्रांप्रभासांयशसाज्वलंतींश्रियंलोकेदेवजुष्टामु
दारां ॥ तांपद्मिनींमींशरणंप्रपद्येलक्ष्मीर्मेनश्यतांत्वांवृणे ॥ १ ॥ आदित्यवर्णेतपसोधिजातोवनस्पति
स्तववृक्षोथबिल्वः ॥ तस्यफलानितपसानुदंतुममांतरायाश्चबाह्याऽअलक्ष्मीः ॥ उपैतुमांदेवसखःकी
र्तिश्चमणिनासह ॥ प्रादुर्भूतोसुराष्ट्रेस्मिन्कीर्तिमृद्धिंददातुमे । क्षुत्पिपासामलाज्येष्ठामलक्ष्मींनाशया
म्यहं ॥ अभूतिमसमृद्धिंचसर्वान्निर्णुदमेगृहात् ॥ गंधद्वारांदुराधर्षांनित्यपुष्टांकरीषिणीं ॥ ईश्व

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

रींसर्वभूतानांतामिहोपह्वयेश्रियं ॥ मनसःकाममाकूतंवाचःसत्यमशीमहि ॥ पशूनांरूपमन्नस्यमयि
श्रीःश्रयतांयशः ॥ २ ॥ कर्दमेनप्रजाभूतामयिसंभवकर्दम ॥ श्रियंवासयमेकुलेमातरंपद्ममालिनीं ॥
आपस्रजंतुस्निग्धानिचिक्लीतवसमेगृहे ॥ निचदेवींमातरंश्रियंवासयमेकुले ॥ आर्द्रांपुष्करिणींपुष्टिं
सुवर्णांहेममालिनीं ॥ सूर्यांहिरण्मयींलक्ष्मींजातवेदोमआवह ॥ आर्द्रांयःकरिणींयष्टिंपिंगलांपद्ममा
लिनीं ॥ चंद्रांहिरण्मयींलक्ष्मींजातवेदोमआवह । तमऽआवहजातवेदोलक्ष्मीमनपगामिनीं ॥ य
स्यांहिरण्यंप्रभूतंगावोदास्योश्वान्विंदेयंपुरुषानहं ॥ ३ ॥ यःशुचिःप्रयतोभूत्वाजुहुयादाज्यमन्वहं ॥
सूक्तंपंचदशर्चंचश्रीकामःसततंजपेत ॥ पद्मानने पद्मऽऊरूपद्माक्षीपद्मसंभवे ॥ तन्मेभजसिपद्माक्षी
येनसौख्यंलभाम्यहं ॥ अश्वदायींगोदायीधनदायीम्हाधने ॥ धनंमेजुषतांदेविसर्वकामांश्चदेहिमे ॥
पद्मानने पद्मविपद्मपत्रेपद्मप्रियेपद्मदलायताक्षी ॥ विश्वप्रियेविश्वमनोनुकूलेत्वत्पादपद्ममयिसंनि-
धत्स्व ॥ पुत्रपौत्रधनंधान्यंहस्त्यश्वादिगवेरथं ॥ प्रजानांभवसीमाताऽआयुष्मंतंकरोतुमे ॥ धनंग

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ग्निर्धनंवायुर्धनंसूर्योधनंवसुः ॥ धनमिंद्रोबृहस्पतिर्वरुणंधनमस्तुते ॥ वैनतेयसोमंपिबसोमंपिबतुवृत्रहा ॥ सोमंधनंस्यसोमिनोमह्यंददातुसोमिनः ॥ नक्रोधोनचमात्सर्यंनलोभोनाशुभामतिः ॥ भवंतिकृतपुण्यानांभक्तानांश्रीसूक्तंजपेत् ॥ सरसिजनिलयेसरोजहस्तेधवलतरांशुकगंधमाल्यशोभे ॥ भगवतिहरिवल्लभेमनोज्ञेत्रिभुवनभूतिकरिप्रसीदमह्यं ॥ विष्णुपत्नींक्षमांदेवींमाधवींमाधवप्रियां ॥ लक्ष्मींप्रियसखींदेवींनमाम्यच्युतवल्लभां ॥ महालक्ष्मीचविद्महेविष्णुपत्नीचधीमहि ॥ तन्नोलक्ष्मीःप्रचोदयात् ॥ श्रीवर्चस्यमायुष्यमारोग्यमाविधाच्छोभमानंमहीयते ॥ धान्यंधनंपशुंबहुपुत्रलाभंशतसंवत्सरंदीर्घमायुः ॥ ४ ॥ इतिपरिशिष्टं ॥ ६ ॥

भारद्वाजेपष्ठेमंडलेषडनुवाकाः तत्रप्रथमेऽनुवाकेपंचदशसूक्तानि
तत्रत्वंह्यग्नइतित्रयोदशर्चंप्रथमंसूक्तं बृहस्पत्योभरद्वाजोऽग्निस्त्रिष्टुप् ॥

त्वंह्यग्नेप्रथमोमनोतास्याधियोऽअभवोदस्महोत । त्वंसीवृषऽन्नकृणोर्दुष्टरीतुसहोविश्वस्मैसहसेसहं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ध्यै ॥ अधाहोतान्यसीदोयजीयानिळस्पदऽइषयन्नीड्यःसन् । तंत्वानरःप्रथमंदेवयंतोमहोरायेचितयं
तोऽअनुग्मन् ॥ वृतेवयंतंबहुभिर्वसव्यै३स्त्वेरयिंजागृवांसोऽअनुग्मन् । रुशंतमग्निंदर्शतंबृहंतंवपावंतं
विश्वहादीदिवांसं ॥ पदंदेवस्यनमसाव्यंतःश्रवस्यवःश्रवऽआपन्नमृक्तं । नामानिचिद्दधिरेयज्ञियानि
भद्रायांतेरणयंतसंदृष्टौ ॥ त्वांवर्धंतिक्षितयःपृथिव्यांवांरायऽउभयासोजनानां । त्वंत्रातातरणेचेत्योभूः
पितामातासदमिन्मानुषाणां ॥ ३५ ॥ सपर्येण्यःसप्रियोविक्ष्वग्निर्होतामंद्रोनिषसादायजीयान् । तं
त्वांवयंदमऽआदीदिवांसमुपज्ञुबाधोनमसासदेम ॥ तंत्वांवयंसुध्यो३नव्यमग्नेसुम्नायवऽईमहेदेवयंतः ।
त्वंविशोऽअनयोदीद्यानोदिवोऽअग्नेबृहतारोचनेन ॥ विशांकविंविश्पतिंशश्वतीनांनितोशंनंवृषभंचर्ष
णीनां । प्रेतीषणिमिषयंतंपावकंराजन्तमग्नियजतंरयीणां ॥ सोऽअग्नऽईजेशशमेचमर्तोयस्तऽआनट्स
मिधाहव्यदातिं । यऽआहुतिंपरिवेदानमोभिर्विश्वेत्सवामादधतेत्वोतः ॥ अस्माऽउतेमहिमहेविधेमन
मोभिरग्नेसमिधोतहव्यैः । वेदीसूनोसहसोगीर्भिरुक्थैरातेभद्रायांसुमतौयतेम ॥ आयस्तंथरोदसी

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

विभासाश्रवोभिश्चश्रवस्य१स्तरुत्रः । बृहद्भिर्वाजैस्थविरेभिरस्मेरेवद्भिरग्नेवितरंविभाहि ॥ नृवद्वसोस
दमिद्धेह्यस्मेभूरितोकायतनायपश्वः । पूर्वीरिषोबृहतीरारेऽअंघाऽअस्मेभद्रासौश्रवसानिसंतु ॥ पुरू
ण्यग्नेपुरुधात्वायावसूनिराजन्वसुतांतेऽअश्यां । पुरूणिहिब्रेपुरुवारसंत्यग्नेवसुविधतेराजनित्वे ॥ ३६ ॥
इतिचतुर्थाष्टकेचतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥

त्वंह्येकादशानुष्टुभं शक्कर्यंतमग्नेऽष्टौ यथाहोतर्हुवेसप्त प्रनव्यसामूर्धानवैश्वानरीयंहि द्विजगत्यंतं पृक्षस्यांत्यात्रिष्टुब
हश्च पुरोवोद्विपदांतं यजस्वषण्मध्येत्वद्विश्वान्नायआनुष्टुभं शक्कर्यंतमिममूष्वेकोना वीतहव्यऋषिर्वा जागतं
प्राग्दशम्यास्तृतीयापंचदश्यौशक्कर्यौ षष्ठचतिशक्कर्यनुष्टुब्बृहत्याउपांत्ये त्वमग्नेष्टाचत्वारिंशद्वायत्रं वर्धमानाद्याष
ष्ठीच सप्तविंश्यनुष्टुप्त्रिष्टुप्पूर्वेचांत्ये ॥ १ ॥

त्वंहिक्षैतवदित्येकादशर्चंद्वितीयंसूक्तं भरद्वाजोऽग्निरनुष्टुबंत्याशक्करी ॥

॥ हरिःओम् ॥ त्वंहिक्षैतवद्यशोग्नेमित्रोनपत्यसे । त्वंविचर्षणेश्रवोवसोपुष्टिंनपुष्यसि ॥ त्वांहिष्मा
चर्षणयोयज्ञेभिर्गीर्भिरीळते । त्वांवाजीयात्यवृकोरजस्तूर्विश्वचर्षणिः ॥ सजोषस्त्वाद्विवोनरोयज्ञस्य

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

केतुर्मिधते । यद्वस्यमानुषोजनःसुम्नायुर्जुह्वेऽअध्वरे ॥ ऋधद्यस्तेसुदानवेधियामर्तःशशमते । ऊतीष बृहतोदिवोद्विषोऽअंहोनतरति ॥ समिधायस्तऽआहुतिंनिशितिंमर्त्योनशत् । वयावंतंसपुष्यतिक्षयंम ग्नेशतायुषं ॥ १ ॥ त्वेषस्तेधूमऽऋण्वतिदिविषद्भुऋऽआततः । सूरोनहिद्युतात्वंकृपापावकरोचसे ॥ अधाहिविक्ष्वीड्योसिप्रियोनोऽअतिथिः । रण्वःपुरीवजूर्यःसूनुर्नत्रययाय्यः ॥ ऋत्वाहिद्रोणेऽअज्यसे ग्नेवाजीनकृत्व्यः । परिज्मेवस्वधागयोत्योनह्वार्यःशिशुः ॥ त्वंत्याचिदच्युताग्नेपशुर्नयवसे । धामाहय तेऽअजरवनावृश्चंतिशिक्वसः ॥ वेषिह्यध्वरीयतामग्नेहोतादमेविशां । समृधोविश्पतेकृणुजुषस्वहव्यमंगिरः ॥ अच्छानोमित्रमहोदेवदेवानग्नेवोचःसुमतिंरोदस्योः । वीहिस्वस्तिसुक्षितिंदिवोनृन्द्विषोऽअंहांसिदुरितांतरेमतांतरेमतवावंसातरेम ॥ २ ॥

अग्नेसक्षेषदित्यष्टर्चंतृतीयंसूक्तं भरद्वाजोऽग्निस्त्रिष्टुप् ॥

अग्नेसक्षेषहतपाऽऋतेजाऽउरुज्योतिर्नशतेदेवयुष्टे । यंत्वंमित्रेणवरुणःसजोषादेवपासित्यजसाम

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

र्तमंहः ॥ ईजेयज्ञेभिःशशमेशमीभिर्कृधद्वारायान्नयेददाश । एवाचनतंयशसामजुष्टिर्नाहोमतैंनशते नप्रदंभिः ॥ सूरोनयस्यदृशतिरेरेपाभीमायदेतिशुचतस्तऽआधीः । हेषस्वतःशुरुधोनायमक्तोःकुत्राचिद्रण्वोवसतिर्वनेजाः ॥ तिग्मंचिदेममहिवपौंऽअस्यभसदश्वोनयंमऽसानऽआसा । विजेहमानःपरशुर्नजिह्वांद्रविर्नद्रावयतिदारुधक्षत् ॥ सऽइदस्तेवप्रातिधादसिष्यन्छिशीततेजोयंसोनधारां । चित्रध्रजतिररतियोंऽअक्तोर्वेर्नद्रुषद्वारघुपत्मंजंहाः ॥ ३ ॥ सऽईरेभोनप्रतिवस्तऽउस्राःशोचिषाररपीतिमित्रमंहाः । नक्तंयऽईमरुषोयोदिवानूनमंत्योंअरुषोयोदिवानून् ॥ दिवोनयस्यविधतोनवींनोद्वृषारुक्षऽओषधीषुनूनोत् । घृणानयोध्रजंसापत्मंनायन्नारोदंसीवसूनादंसुपत्नी ॥ धायोभिर्वायोयुज्येभिरर्कैर्विद्युन्नदंविद्योत्स्वेभिःशुष्मैः । शर्धोंवायोमरुतांततक्षऽऋभुर्नत्वेषोरंभसानोऽअद्यौत् ॥ ४ ॥

यथाहोतरित्यष्टर्चंचतुर्थंसूक्तं भरद्वाजोऽग्निस्त्रिष्टुप् ॥

यथाहोतर्मनुषोदेवतातायज्ञेभिःसूनोसहसोयजासि । एवानोऽअद्यसमनासमानानुशन्नग्नऽउशतो

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यक्षिद्देवान् । सनोविभावाचक्षणिर्नवस्तोरग्निर्वेदारुवेद्यश्चनोधात् । विश्वायुर्योऽअमृतोमर्त्येषूषर्भुज्जूद तिथिर्जातवेदाः ॥ द्यावोनयस्यपनयंत्यभ्वंभासाँसिवस्तेसूर्योनशुक्रः । वियऽइनोत्यजरःपावकोश्नस्य चिच्छिश्नथत्पूर्व्याणि ॥ वह्निहिसूनोऽअस्यद्मसद्वाचक्रेऽअग्निर्जनुषाज्मान्नँ । सत्वंनऽऊर्जसनऽऊर्जँ धाराजेवजेरवृकेक्षेष्यंतः ॥ नितिक्तियोवारणमन्नमत्तिवायुर्नराष्ट्र्यत्येत्यक्तून् । तुर्यामयस्तंऽआदि शामरातीरत्योनहुतःपतंतःपरिह्रुत् ॥ ५ ॥ आसूर्योनभानुमद्भिरर्कैरग्नेततंथरोदसीविभासा । चित्रो नयत्परितमांस्यक्तःशोचिषापत्मन्नौशिजोनदीयन् ॥ त्वांहिमंद्रतममर्कशोकैर्ववृमहेमहिनःश्रोष्यग्ने । इंद्रंनत्वाशवसादेवतावायुंपृणंतिराधसानृतमाः ॥ नूनोऽअग्नेवृकेभिःस्वस्तिवेषिरायःपथिभिःपर्ष्यंहः । तासूरिभ्योगृणतेरासिसुम्नंमदेमशतहिमाःसुवीराः ॥ ६ ॥

हुवेवइतिसप्तर्चंपंचमंसूक्तं भरद्वाजोऽग्निस्त्रिष्टुप् ॥

हुवेवःसूनुंसहसोयुवानमद्रोघवाचंमतिभिर्यविष्ठं । यऽइन्वतिद्रविणानिप्रचेताविश्ववाराणिपुरुवा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

रोऽअभुक् ॥ त्वेवसूनिपुर्वणीकहोतर्दोषावस्तोरेरिरेयज्ञियासः । क्षामेवविश्वाभुवनानियस्मिन्त्संसौ- अ० ४
भगानिदधिरेपावके ॥ त्वंविक्षुप्रदिवःसीदऽआसुक्रत्वारथीरभवोवार्याणां । अतऽइनोषिविधतोचिकि अ० ५
त्वोव्यानुषग्जातवेदोवसूनि ॥ योनःसनुत्योऽअभिदासदग्नेयोऽअंतरोमित्रमहोवनुष्यात् । तमजरेभि
र्वृषभिस्तवस्वैस्तपांतपिष्ठतपसातपस्वान् ॥ यस्तेयज्ञेनसमिधायऽउक्थैरर्कोभिःसूनोसहसोददाशत् ।
समर्त्येष्वमृतप्रचेतारायाद्युम्नेनश्रवसाविभाति ॥ सतत्कृधीषितस्तूयमग्नेस्पृधोबाधस्वसहसासहस्वान् ।
यच्छस्यसेद्युभिरक्तोवचोभिस्तज्जुषस्वजरितुर्घोषिमन्म ॥ अश्यामतंकाममग्नेतवोतीऽअश्यामरयिंरयि
वःसुवीरं । अश्यामवाजमभिवाजयंतोश्यामद्युम्नमजराजरंते ॥ ७ ॥

प्रनव्यसेतिसप्तर्चषष्ठंसूक्तं भरद्वाजोऽग्निस्त्रिष्टुप् ॥

प्रनव्यसासहसःसूनुमच्छायज्ञेनगातुमवऽइच्छमानः । वृश्चद्वनंकृष्णयामरुशंतंवीतीहोतारंदिव्यंजि ॥ ४३ ॥
गाति ॥ सश्चितानस्तन्यतूरोचनस्थाऽअजरेभिर्नानदद्भिर्यविष्ठः । यःपावकःपुरुतमःपुरूणिपृथून्यग्नि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

रनुयातिभर्वन् ॥ वितेविष्वग्वातंजूतासोऽअग्नेभामासःशुचेशुचयश्चरंति । तुविम्रक्षासोदिव्यानवग्वा वनावनंतिधृषतारुजंतः ॥ येतेशुक्रासःशुचयःशुचिष्मःक्षांवपंतिविषितासोऽअश्वाः । अधभ्रमस्तऽउ र्वियाविभातियातयमानोऽअधिसानुपृश्नेः ॥ अधजिह्वापांपतीतिप्रवृष्णोगोषुयुधोनाशनिःसृजाना । शूरस्येवप्रसितिःक्षातिरग्नेर्दुर्वर्तुभींमोदयतेवनानि ॥ आभानुनापार्थिवानिऋयांसिमहस्तोदस्यधृषतात तंथ । सबाधस्वापभयासहोभिःस्पृधोवनुष्यन्वनुषोनिजूर्व ॥ सचित्रचित्रंचितयंतमस्मेचित्रक्षत्रचित्रत मंवयोधां । चंद्ररयिंपुरुवीरंबृहंतंचंद्रचंद्राभिर्गृणतेयुवस्व ॥ ८ ॥

मूर्धानमितिसप्तर्चंसप्तमंसूक्तं भरद्वाजोवैश्वानरस्त्रिष्टुबन्त्येद्वेजगत्यौ ॥

मूर्धानंदिवोऽअरतिंपृथिव्यावैश्वानरमृतऽआजातमग्निं । कविंसम्राजमतिथिंजनानामासन्नापात्रं जनयंतदेवाः ॥ नाभिंयज्ञानांसदनंरयीणांमहामाहावमभिसंनवंत । वैश्वानरंरथ्यमध्वराणांयज्ञस्यके तुंजनयंतदेवाः ॥ त्वद्विप्रोजायतेवाज्यग्नेत्वद्वीरासोऽअभिमातिषाहः । वैश्वानरत्वमस्मासुधेहिवसूनिराज

539

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

न्स्पृहयाय्याणि ॥ त्वांविश्वेऽअमृतजायमानंशिशुंनदेवाऽअभिसंनवंते । तवक्रतुभिरमृतत्वमायन्वै श्वानरयत्पित्रोरदीदेः ॥ वैश्वानरतवतानिव्रतानिमहान्यग्नेनकिरादधर्ष । यज्जायमानःपित्रोरुपस्थे विंदःकेतुंवयुनेष्वह्नां ॥ वैश्वानरस्यविमितानिचक्षसासानूनिद्विवोऽअमृतस्यकेतुना । तस्येदुविश्वाभुव नाधिमूर्धनिवयाऽइवरुरुहुःसप्तविस्रुहः ॥ वियोरजांस्यमिमीतसुक्रतुर्वैश्वानरोविदिद्विवोरोचनाकविः । परियोविश्वाभुवनानिपप्रथेदध्योगोपाऽअमृतस्यरक्षिता ॥ ९ ॥

पृक्षस्येतिसप्तर्चमष्टमंसूक्तं भरद्वाजोवैश्वानरोजगत्यंत्यात्रिष्टुप् ॥

पृक्षस्यवृष्णोऽअरुषस्यनूसहःप्रनुवोचंविदथाजातवेदसः । वैश्वानरायमतिर्नव्यसीशुचिःसोमऽइवपवतेचारुरग्नये ॥ सजायमानःपरमेव्योमनिव्रतान्यग्निर्व्रतपाऽअरक्षत । व्यं१तरिक्षममिमीतसुक्रतुर्वैश्वा नरोमहिनानाकमस्पृशत् ॥ व्यस्तभ्नाद्रोदसीमित्रोऽअर्हुतोतर्वावदकृणोज्योतिषातमः । विचर्मणीवधि षणेऽअवर्तयद्वैश्वानरोविश्वमधत्तवृष्ण्यं ॥ अपामुपस्थेमहिषाऽअगृभ्णतविशोराजानमुपतस्थुरर्क्तृग्मि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यँ । आदूतोऽअग्निमंभरद्विवस्वतोवैश्वानरंमातरिश्वांपरावतः॥ युगेयुगेविदथ्यंगृणद्म्योग्नेरयिंयशसंधेहि नव्यसीं । पव्येवराजन्नघशँसमजरनीचानिवृश्चवनिनंनतेजसा ॥ अस्माकमग्नेमघवत्सुधारयानाभिक्षत्रमजरंसुवीर्यँ । वयंजयेमशतिनँसहस्रिणंवैश्वानरवाजमग्नेतवोतिभिः ॥ अदब्धेभिस्तवगोपाभिरिष्टेस्माकंपाहित्रिषधस्थसूरीन् । रक्षाचनोद्दुषांशधोऽअग्नेवैश्वानरप्रचेतारीःस्तवानः ॥ १० ॥

अहश्चकृष्णमितिसप्तर्चनवमंसूक्तं भरद्वाजोवैश्वानरस्त्रिष्टुप् ॥

अहश्चकृष्णमहरर्जुनंचविवर्तेतेरजसीवेद्याभिः । वैश्वानरोजायमानोनराजावातिरज्ज्योतिषाग्निस्तमांसि ॥ नाहंतंतुंनविजानाम्योतुंनयंवयंतिसमरेतमानाः । कस्यस्वित्पुत्रऽइहवक्त्वानिपरोवदात्यवरेणपित्रा ॥ सऽइत्तंतुंसविजानात्योतुंसवक्त्वान्यृतुथावदाति । यऽईंचिकेतदमृतस्यगोपाऽअवश्चरन्परोऽअन्येनपश्यन् ॥ अयंहोतापथमःपश्यतेममिदंज्योतिरमृतंमर्त्येषु । अयंसजज्ञेध्रुवऽआनिषत्तोमर्त्यस्तन्वाऽवर्धमानः ॥ ध्रुवंज्योतिर्निहितंदृशयेकंमनोजविष्ठंपतयत्स्वंतः । विश्वेदेवाःसमनसःसकेताऽएकं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋतुमभिवियंतिसाधु ॥ विमेकर्णापतयतोविचक्षुर्वीं३ंदंज्योतिर्हृदयऽआहितंयत् । विमेमनश्चरतिदूरआधीः किंस्विद्वक्ष्यामिकिमुनूमनिष्ये ॥ विश्वेदेवाऽअनमस्यन्भियानास्त्वामग्नेतमसितस्थिवांसं । वैश्वानरोवतूतयेनोमर्त्योवतूतयेनः ॥ ११ ॥

पुरोवइतिसप्तर्चंदशमंसूक्तं भरद्वाजोग्निस्त्रिष्टुबंत्याद्विपदाविराट् ॥

पुरोवोमंद्रंदिव्यंसुवृक्तिंप्रयतियज्ञेऽअग्निमध्वरेदधिध्वं । पुरऽउक्थेभिःसहिनोविभावास्वध्वराकरति जातवेदाः ॥ तमुद्युमःपुर्वणीकहोतरग्नेऽअग्निभिर्मनुषऽइधानः । स्तोमंयमस्मैममतेवशूषंघृतंनशुचिमतयःपवंते ॥ पीपायसःश्रवसामत्यैंषुयोऽअग्नयेददाशविप्रऽउक्थैः । चित्राभिस्तमूतिभिश्चित्रशोचिर्व्रजस्यसातागोमतोदधाति ॥ आयःपप्रौजायमानऽउर्वींदूरेदृशंभासाकृष्णाध्वा । अधबहुचित्तमऽऊर्म्यायास्तिरःशोचिषादृहशेपावकः ॥ नूनंश्चित्रंपुरुवाजाभिरूतीऽअग्नेरयिंमघवन्त्र्यश्वधेहि । येराधसाश्रवसाचा

542

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

त्यन्यान्त्सुवीर्येभिश्चाभिसंतिजनान् ॥ इमंयज्ञंचनोधाऽअग्नऽउशन्यंतऽआसानोजुहुतेहविष्मान् । भरङ्गाजेषुदधिषेसुवृक्तिमवीर्वाजंस्यगध्यंस्यसातौ ॥ विङ्वेषांसीनुहिवर्धयेळांमदेमशतहिमाःसुवीराः॥१२॥

यजस्वहोतरितिषळृचमेकादशंसूक्तं भरद्वाजोऽग्निस्त्रिष्टुप् ॥

यजस्वहोतरिषितोयजीयानग्नेबाधोमरुतांनप्रयुक्ति । आनोमित्रावरुणानासत्याद्यावाहोत्रायपृथिवीववृत्याः॥ त्वंहोतामंद्रतमोनोऽअध्रुगंतर्देवोविदथामर्त्येषु । पावकयाजुह्वाऽ३वह्निरासाग्नेयजस्वतन्वं१तवस्वां ॥ धन्याचिद्धित्वेधिषणावष्टिप्रदेवाञ्जन्मगृणतेयजध्यै । वेषिष्ठोऽअंगिरसांयद्धविष्मोमधुच्छंदोभनतिरेभऽइष्टौ ॥ अदिद्युतत्स्वपाकोविभावाग्नेयजस्वरोदसीऽउरूची । आयुंनयंनमसारातहव्याऽअंजंतिसुप्रयसंपंचजनाः ॥ वृंजेहयन्नमसाबर्हिरग्नावयामिस्रुग्घृतवतीसुवृक्तिः । अम्यक्षिसद्मसदनेपृथिव्याऽअग्नायियज्ञःसूर्येनचक्षुः ॥ दृशस्यानःपुर्वणीकहोतर्देवाभिरग्नेऽअग्निभिरिधानः । रायःसूनोसहसोवावसानाऽअतिस्रसेमवृजनंनांहः ॥ १३ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मध्येहोतेतिषळृचंद्वादशंसूक्तं भरद्वाजोऽग्निस्त्रिष्टुप् ॥

मध्येहोतादुरोणेबर्हिषोराळग्निस्तोदस्यरोदसीयजध्यै ॥ अयंससूनुःसहसऽऋतावादूरात्सूर्योनशोचिषाततान ॥ आयस्मिन्त्वेस्वपाकेयजत्रयक्षद्राजन्त्सर्वतातेवनुद्यौः । त्रिषधस्थस्तनूषोनजंहोह्व्याम्घानिमानुषायजध्यै ॥ तेजिष्ठायस्यारतिर्वनेराट्तोदोऽअध्वन्नवृधसानोऽअद्यौत् । अद्रोघोनद्रवितार्चेततित्मन्नमर्त्योवर्त्रेऽओषधीषु ॥ सास्माकेभिरेतरीनशूषैरग्निष्टवेदमऽआजातवेदाः । द्रुन्नोवन्वन्क्रत्वानार्वोस्रःपितेवजारयायियज्ञैः ॥ अधस्मास्यपनयंतिभासोवृथायत्तक्षदनुयातिपृथ्वीं । सद्योयस्मंद्रोविषितोधवीयानृणोनतायुरतिधन्वाराट् ॥ सत्वंनोऽअर्वन्निदायाविश्वेभिरग्नेऽअग्निभिरिधानः । वेषिरायोवियासिदुच्छुनामदेमशतहिमाःसुवीराः ॥ १४ ॥

त्वद्विश्वासुभगेतिषळृचंत्रयोदशंसूक्तं भरद्वाजोऽग्निस्त्रिष्टुप् ॥

त्वद्विश्वासुभगसौभगान्यग्नेवियंतिवनिनोनवयाः । श्रुष्टीरयिर्वाजोवृत्रतूर्यैद्योवृष्टिरीड्योरीतिरपां ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

त्वंभगोनऽआहिरत्नमिषेपरिज्मेवक्षयसिद्युमत्तमः । अग्नेमित्रोनबृहतऽऋतस्यासिक्षत्तावामस्यदेव भूरेः॥ ससत्पतिःशवसाहंतिवृत्रमग्नेविप्रोविपणेर्भीर्तिवाजैं। यंत्वंग्नेचेतऽऋतजातरायासजोषानप्त्रापांहि नोषि ॥ यस्तेसूनोसहसोगीर्भिरुक्थैर्यज्ञैर्मर्तोनिशितिंवेद्यानट् । विश्वंसदेवप्रतिवारमग्नेधत्तेधान्यं१प त्यतेवसव्यैः ॥ तानृभ्यऽआसौश्रवसासुवीराग्नेसूनोसहसःपुष्यसेधाः । कृणोषियच्छवसाभूरिपश्वोव योवृकायारयेजसुरये ॥ वह्नासूनोसहसोनोविहायाऽअग्नेतोकंतनयंवाजिनोदाः । विश्वाभिर्गीर्भिरभि पूर्तिमश्यांमदेमशतहिमाःसुवीराः ॥ १५ ॥

अग्नायोमर्त्यइतिषळृचंचतुर्दशंसूक्तं भरद्वाजोऽग्निरनुष्टुबंत्याशक्करी ॥

अग्नायोमर्त्योदुवोधियंजुजोषधीतिभिः । भसन्नुषप्रपूर्व्यऽइषंवुरीतावसे ॥ अग्निरिद्धिप्रचेताऽअग्निर्वेधस्तमऽऋषिः । अग्निंहोतारमीळतेयज्ञेषुमनुषोविशः ॥ नानाह्यं१ग्नेवसेस्पर्धंतेरायोऽअर्यः । तूवैतोदस्यमायवोव्रतैःसीक्षंतोऽअव्रतं ॥ अग्निरप्सामृतीषहंवीरंददातिसत्पतिं । यस्यत्रसंतिशवसःसंच

545

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

क्षिशत्रवोभिया ॥ अग्निर्हविष्मनानिदोदेवोमर्तोमुरुष्यति । सहावायस्यावृतोरयिर्वाजेष्ववृतः ॥ अ
च्छानोमित्रमहोदेवदेवानग्नेवोचःसुमतिंरोदस्योः । वीहिस्वस्तिसुक्षितिंदिवोनृन्द्विषोऽअंहांसिदुरिता
तरेमतातरेमतवावसातरेम ॥ १६ ॥

इममूष्वित्येकोनविंशत्यृचंपंचदशंसूक्तं भरद्वाजोवीतहव्योवाग्निर्जगती तृतीयापंचदश्यौशक्र्यौ षष्ठ्यतिशक्करी
दशम्याद्याश्चतस्रःषोडश्यंत्याचत्रिष्टुभः सप्तदश्यष्टादश्यौअनुष्टुब्बृहत्यौ ॥

इममूषुवोऽअतिथिमुषर्बुधंविश्वासांविशांपतिंमृंजसेगिरा । वेतीद्दिवोजनुषाकच्चिदाशुचिर्ज्योंकेद
त्तिगर्भोयदच्युतं ॥ मित्रंनयंसुधितंभृगवोदधुर्वनस्पतावीड्यमूर्ध्वशोचिषं । सत्वंसुप्रीतोवीतहव्येऽअद्भु
तप्रशस्तिभिर्महयसेदिवेदिवे ॥ सत्वंदक्षस्यावृकोवृधोभूर्यःपरस्यांतरस्यतरुषः । रायःसूनोसहसोम
त्यैष्वाङ्गिर्दियेच्छवीतहव्यायसप्रथोभरद्वाजायसप्रथः ॥ द्युतानंवोऽअतिथिंस्वर्णरमग्निंहोतारंमनुषःस
ध्वरं । विप्रंनद्युक्षवचसंसुवृक्तिभिर्हव्यवाहंमरतिंदेवमृंजसे ॥ पावकयायश्चितयंत्याकृपाक्षामन्नुरुचऽउष

546

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सोनभानुना । तूर्वन्नयामन्नेतशस्यनूरणऽआयोधृणेनततृषाणोऽअजरः ॥१७॥ अग्निमग्निंवःसमिधादुवस्यताप्रियंप्रियंवोऽअतिथिंगृणीषणिं । उपवोगीर्भिरमृतंविवासतदेवोदेवेषुवनतेहिवार्यंदेवोदेवेषुवनतेहिनोदुवः ॥ समिद्धमग्निंसमिधागिरागृणेशुचिंपावकंपुरोऽअध्वरेध्रुवं । विप्रंहोतारंपुरुवारमद्रुहंकविंसुम्नैरीमहेजातवेदसं ॥ त्वांदूतमग्नेऽअमृतंयुगेयुगेहव्यवाहंदधिरेपायुमीड्यं । देवासश्चमतींसश्चजागृविंविभुंविश्पतिंनमसानिषेदिरे ॥ विभूषन्नग्नऽउभयाँऽअनुव्रतादूतोदेवानांरजसीसमीयसे । यत्तेधीतिंसुमतिमावृणीमहेधस्मानस्त्रिवरूथःशिवोभव ॥ तंसुप्रतीकंसुदृशंत्वंचमाविद्वांसोविदुष्टरंसपेम । सयक्षद्विश्वावयुनानिविद्वान्प्रहव्यमग्निरमृतेषुवोचत् ॥ १८ ॥ तमग्नेपास्युततंपिपर्षियस्तऽआनट्कवयेशूरधीतिं । यज्ञस्यवानिशितिंवोदितिंवातमित्पृणक्षिशवसोतराया ॥ त्वमग्नेवनुष्यतोनिपाहित्वमुनःसहसावन्नवद्यात् । संत्वाध्वस्मन्वद्भ्येतुपाथःसंरयिःस्पृहयाय्यःसहस्री ॥ अग्निर्होतागृहपतिःसराजाविश्वावेदजनिमाजातवेदाः । देवानामुतयोमर्त्यानांयजिष्ठःसप्रयजतामृतावा ॥ अग्नेयद्यविशोऽअध्वर

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

स्यहोतः पावकशोचेवेष्ट्वंहियज्वा । ऋतायजासिमहिनावियङ्घृहव्यावहयविष्ठयातेऽअद्य ॥ अभिप्रयां
सिसुधितानिहिख्योनित्वादधीतरोदसीयजध्यै । अवानोमघवन्वाजसातावग्नेविश्वानिदुरितातरेमता
तरेमतवावसातरेम ॥ १९ ॥ अग्नेविश्वेभिःस्वनीकदेवैरूर्णावंतंप्रथमःसीदयोनिं । कुलायिनंघृतवंतंस
वित्रेयज्ञंनययजमानायसाधु ॥ इममुत्यमंथर्ववदग्निमंथंतिवेधसः । यमंकूयंतमानयन्नमूरंश्याव्याभ्यः॥
जनिष्वादेववीतयेसर्वतातास्वस्तये । आदेवान्वक्ष्यमृताँऽऋतावृधोयज्ञंदेवेषुपिस्पृशः ॥ वयमुत्वागृह
पतेजनानामग्नेऽअकर्मसमिधाबृहंतं । अस्थूरिनोगार्हपत्यानिसंतुतिग्मेनंनस्तेजसासंशिशाधि॥२०॥
इतिषष्ठेमंडलेप्रथमोनुवाकः ॥ ॥

द्वितीयेऽनुवाकेऽष्टसूक्तानि तत्रत्वमग्नेयज्ञानामित्यष्टाचत्वारिंशदृचं प्रथमंसूक्तं भरद्वाजोग्नि
र्गायत्री आद्याषष्ठचौवर्धमाना सप्तविंश्यंत्यद्वेचानुष्टुभःषट्चत्वारिंशीत्रिष्टुप् ॥

त्वमग्नेयज्ञानांहोताविश्वेषांहितः । देवेभिर्मानुषेजने ॥ सनोमंद्राभिरध्वरेजिह्वाभिर्यजामहः । आ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

देवान्वक्षियक्षिच ॥ वेत्थाहिवेधोऽअध्वनःपथश्चदेवांजसा । अग्नेयज्ञेषुसुक्रतो ॥ त्वामीळेऽअध्वरेता भरतोवाजिभिःशुनं । ईजेयज्ञेषुयज्ञियं ॥ त्वमिमावार्यापुरुदिवोदासायसुन्वते। भरद्वाजायदाशुषे॥२१॥ त्वंदूतोऽअमर्त्यऽआवहादैव्यंजनं । शृण्वन्विप्रस्यसुष्टुतिं ॥ त्वामग्नेस्वाध्योऽमर्तासोदेववीतये । यज्ञेषुदेवमीळते ॥ तवप्रयक्षिसंदृशमुतक्रतुंसुदानवः । विश्वेजुषंतकामिनः ॥ त्वंहोतामनुर्हितोवह्निरासाविदुष्टरः । अग्नेयक्षिदिवोविशः॥ अग्नऽआयाहिवीतयेगृणानोहव्यदातये । निहोतासत्सिबर्हिषि ॥२२॥ तंत्वासमिद्भिरंगिरोघृतेनवर्धयामसि । बृहच्छोचायविष्ठ्य ॥ सनःपृथुश्रवायमच्छादेववित्रासासि। बृहदग्नेसुवीर्यं ॥ त्वामग्नेपुष्करादध्यथर्वानिरमंथत । मूर्ध्नोविश्वस्यवाघतः ॥ तमुत्वादध्यङ्ङृषिःपुत्रऽईधे अथर्वणः । वृत्रहणंपुरंदरं ॥ तमुत्वापाथ्योवृषासमीधेदस्युहन्तमं । धनंजयंरणेरणे ॥ २३ ॥ एह्यूषुब्रवाणितेग्नऽइत्थेतरागिरः । एभिर्वर्धासऽइंदुभिः ॥ यत्रकचतेमनोदक्षंदधसऽउत्तरं । तत्रासदःकृणवसे॥ नहितेपूर्तमक्षिपत्भुवन्नेमानांवसो । अथादुवोवनवसे ॥ आग्निरगामिभारतोवृत्रहापुरुचेतनः ।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

दिवोदासस्यसत्पतिः ॥ सहिविश्वातिपार्थिवारयिंदाशन्महित्वना । वन्वन्नवातोऽअस्तृतः ॥ २४ ॥
सप्रत्नवन्नवीयसाग्नेद्युम्नेनसंयता । बृहत्ततंथभानुना ॥ प्रवःसखायोऽअग्नयेस्तोमंयज्ञंचधृष्णुया ।
अर्चगायचवेधसे ॥ सहियोमानुषायुगासीद्द्वोताकविक्रतुः । दूतश्चहव्यवाहनः ॥ ताराजानाशुचिव्रता
दित्यान्मारुतंगणं । वसोयक्षीहरोदसी ॥ वस्वीतेऽअग्नेसंदृष्टिरिषयतेमर्त्याय । ऊर्जोनपादमृतस्य ॥२५॥
ऋत्वादाऽअंस्तुश्रेष्ठोद्यत्वावन्त्सुरेक्णाः । मर्तेऽआनाशसुवृक्तिं ॥ तेन्नेऽअग्नेवोताऽइषयंतोविश्वमायुः ।
तरंतोऽअर्योऽअरातीर्वन्वंतोऽअर्योऽअरातीः ॥ अग्निस्तिग्मेनशोचिषायासद्विश्वंन्यत्त्रिणं । अग्नि
नोवनतेरयिं ॥ सुवीरंरयिमाभरजातवेदोविचर्षणे । जहिरक्षांसिसुक्रतो ॥ त्वंनःपाह्यंहसोजातवेदोऽ
अघायतः । रक्षाणोब्रह्मणस्कवे ॥ २६ ॥ योनोऽअग्नेदुरेवऽआमर्तोवधायदाशति । तस्मान्नःपाह्यंहसः ॥
त्वंतंदेवजिह्वयापरिबाधस्वदुष्कृतं । मर्तोयोनोजिघांसति ॥ भरद्वाजायसप्रथःशर्मयच्छसहंत्य । अग्ने
वरेण्यंवसु ॥ अग्निर्वृत्राणिजंघनद्रविणस्युर्विपन्यया । समिद्धःशुक्रऽआहुतः ॥ गर्भेमातुःपितुष्पिता

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

विदिद्युतानोऽअक्षरे । सीदन्नृतस्ययोनिमा ॥ २७ ॥ ब्रह्मप्रजावदाभरजातवेदोविचर्षणे । अग्नेयद्दीदयद्दिवि ॥ उपत्वाऽरण्यसंदृशंप्रयस्वंतःसहस्कृत । अग्नेससृज्महेगिरः ॥ उपछायामिवघृणेरगन्मशर्मतेवयं । अग्नेहिरण्यसंदृशः ॥ यऽउग्रऽइवशर्यहातिग्मशृंगोनवंसगः । अग्नेपुरोरुरोजिथ ॥ आयंहस्तेनखादिनंशिशुंजातंनबिभ्रति । विशामग्निंस्वध्वरं ॥ २८ ॥ प्रदेवंदेववीतयेभरतावसुवित्तमं । आस्वेयोनौनिषीदतु ॥ आजातंजातवेदसिप्रियंशिशीतातिथिं । स्योनऽआगृहपतिं ॥ अग्नेयुक्ष्वाहियेतवाश्वासोदेवसाधवः । अरंवहंतिमन्यवे ॥ अच्छानोयाह्यावहाभिप्रयांसिवीतये । आदेवान्त्सोमपीतये॥ उदग्नेभारतद्युमदजस्रेणदविद्युतत् ॥ शोचाविभाह्यजर ॥ २९ ॥ वीतीयोदेवंमर्तोदुवस्येदग्निमींळीताऽध्वरेहविष्मान् । होतारंसत्ययजंरोदस्योरुतानहस्तोनमसाविवासेत् ॥ आतेऽअग्नऽऋचाहविर्हृदातष्टंभरामसि । तेतेभवंतूक्षणंऽऋषभासोवशाऽउत । अग्निंदेवासोऽअग्रियमिंधतेवृत्रहन्तमं । येनावसून्याभृतातृत्सारक्षांसिवाजिना ॥ ३० ॥ इतिचतुर्थाष्टकेपंचमोऽध्यायः ॥ ५ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

पिबपंचोनैंद्रंत्रैष्टुभंद्विपदान्तं तुमुष्टुहिमहान्त्सप्तोना द्यौर्नविपिप्रोर्विराळिमाउद्वादश नवम्येकादश्यौवैश्वदेव्यौ य एकएकादशसुतइद्दश वृषायातेनवश्रुधीनोष्टौ किमस्यांत्याचायमानस्याभ्यावर्तिनोदानस्तुतिरागावोगव्यं द्वि तीयैंद्रीचांत्यश्च पादोंत्यानुष्टुब्जागतस्तृचोद्वितीयादिः ॥ १ ॥

पिबासोममितिपंचदशर्चंद्वितीयंसूक्तं भरद्वाजइंद्रस्त्रिष्टुबंत्याद्विपदा ॥

॥ हरिःओम् ॥ पिबासोमंमभियमुग्रतर्दँऊर्वंगव्यंमहिंगृणानऽइंद्र ॥ वियोधृष्णोवधिषोवज्रहस्तवि श्वावृत्रंमित्रियाशवोभिः ॥ सऽईंपाहियऽऋजीषीतरुत्रोयःशिप्रंवान्वृषभोयोमतीनां । योगोत्रभिद्व ज्रभृद्योहरिष्ठाःसऽइंद्रचित्राँऽअभितृंधिवाजान् ॥ एवापाहिप्रत्नथामंदतुत्वाश्रुधिब्रह्मवावृधस्वोतगी र्भिः । आविःसूर्यंकृणुहिपींपिहीषोजहिशत्रुँरभिगाऽइंद्रतृंधि ॥ तेत्वामदाबृहदिंद्रस्वधावऽइमेपीताऽउ क्षयंतद्युमंतं । महामनूनंतवसंविभूतिंमत्सरासोजर्हृषंतप्रसाहं ॥ येभिःसूर्यमुषसंमंदसानोवांसयोपद्यभरा निदर्द्रत् । महामद्रिंपरिगाऽइंद्रसंतंनुत्थाऽअच्युतंसदंस्परिस्वात् ॥ १ ॥ तवक्रत्वातवदंसनाभिरा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मासुपक्कंशच्यानिदीधः । और्णोर्दुरऽउस्रियाभ्योविहह्वोदूर्वाङ्गाऽअंसृजोऽअंगिरस्वान् ॥ पप्राथक्षां
महिदंसोव्युर्वीमुपद्यामृष्वोबृहदिंद्रस्तभायः । अधारयोरोदसीदेवपुत्रेप्रलेमातरायह्वीऽऋतस्य ॥ अ
धत्वाविश्वेपुरऽइंद्रदेवाऽएकंतवसंदधिरेभरांय । अदेवोयद्भ्यौहिष्टदेवान्त्स्वर्षातावृणतऽइंद्रमत्र ॥ अ
धद्यौश्चित्तेऽअपसानुवज्राद्धितानंमज्मियसास्वस्यमन्योः । अहिंयदिंद्रोऽअभ्योहंसानंनिचिंद्विश्वायुःश
यथेजघानं ॥ अधत्वष्टातेमहऽउग्रवज्रंसहस्रभृष्टिंववृतच्छताश्रि । निकाममरमंणसंयेननवंतमाहिंसांपि
णगृजीषिन् ॥ २ ॥ वर्धान्यंविश्वेमरुतःसजोषाःपचंच्छतंमहिषाँऽइंद्रतुभ्यं । पूषाविष्णुस्त्रीणिसरांसिधा
वन्वृत्रहणंमदिरमंशुमस्मै ॥ आक्षोदोमहिवृतंनदीनांपरिष्ठितमसृजऽऊर्मिमपां । तासामनुप्रवतंऽइंद्र
पंथांप्रादियोनीचीरपसःसमुद्रं ॥ एवाताविश्वांचकृवांसमिंद्रंमहामुग्रमंजुर्यंसहोदां । सुवीरंत्वास्वायुधं
सुवज्रमाब्रह्मनव्यमवंसेववृत्यात् ॥ सनोवाजायश्रवंसऽइषेचरायेधिहियुमतंऽइंद्रविप्रान् । भरद्वाजेनवं
तंऽइंद्रसूरीन्दिविचंस्मेधिपायैंनऽइंद्र ॥ अयावाजंदेवहितंसनेमंमदेमशतंहिमाःसुवीराः ॥ ३ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तमुष्टुहीतिपंचदशर्चंतृतीयंसूक्तं भरद्वाजइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

तमुष्टुहियोऽअभिभूत्योजावन्वन्नवातःपुरुहूतऽइंद्रः। अषाळ्हमुग्रंसहमानमाभिर्गीर्भिर्वर्धवृषभंचर्षणीनां। सयुध्मःसत्वाखजकृत्समद्वानुविम्रक्षोनंदनुमाँऽऋजीषी। बृहद्रेणुश्च्यवनोमानुषीणामेकःकृष्टीनामभवत्सहावा॥ त्वंहनुत्यदंदमायोदस्यूँरेकःकृष्टीरवनोरार्याय। अस्तिस्विन्नुवीर्यं१तत्तऽइंद्रनस्विदस्तितद्दनु थाविवोचः॥ सदिद्धितेनुविजातस्यमन्येसहःसहिष्ठतुरतस्तुरस्य। उग्रमुग्रस्यतवसस्तवीयोरध्रस्यरध्रनुरोबभूव॥ तन्नःप्रत्नंसख्यमस्तुयुष्मेऽइत्थावदद्भिर्वलमंगिरोभिः। हन्नच्युतच्युद्दस्मेषयंतमृणोःपुरोविदुरोऽअस्यविश्वाः॥ ४॥ सहिधीभिर्हव्योऽअस्त्युग्रऽईशानकृन्महतिवृत्रतूर्ये। सतोकसातातनयेसवज्रीविंतंतसाय्योऽअभवत्समत्सु॥ समज्मनाजनिमानुषाणाममर्त्येनुनाम्नातिप्रसर्स्रे। सद्युम्नेनसशवसोतरायासवीर्येणनृतमःसमोकाः॥ सयोनमुहेनमिथूजनोभूत्सुमंतुनामाचुमुरिंधुनिंच। वृणक्पिप्रुंशंबरंशुष्णमिंद्रःपुरांच्यौत्नायशयथायनूचित्॥ उदावतातक्षसापन्यसाचवृत्रहत्यायरथमिंद्रतिष्ठ। धिष्ववज्रंह

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

स्तऽआदक्षिणत्राभिप्रमंदपुरुदत्रमायाः ॥ अग्निर्नशुष्कंवनमिंद्रहेतीरक्षोनिधक्ष्यशनिर्नभीमा । गंभीरयंऽऋष्वयायोरुरोजाध्वानयद्दुरितादभयंच्च ॥ ५ ॥ आसहस्रंपथिभिरिंद्रायातुविद्युम्नतुविवाजेभिरर्वाक् । याहिसूनोसहसोयस्यनूचिददेवऽईशेपुरुहूतयोतौः ॥ प्रतुविद्युम्नस्यस्थविरस्यघृष्वेर्दिवोररप्शे महिमापृथिव्याः । नास्यशत्रुर्नप्रतिमानमस्तिनप्रतिष्ठिःपुरुमायस्यसह्योः ॥ प्रतत्तेऽअद्याकरणंकृतंभूत्कुत्संयदायुमतिथिग्वमस्मै । पुरूसहस्रानिशिशाऽअभिक्षामुतूवयाणंधृषतानिनेथ ॥ अनुत्वाहिंस्रेऽअधदेवदेवामद्न्विश्वेकवितमंकवीनां। करोयत्रवरिवोबाधितायदिवेजनायतन्वेगृणानः॥ अनुद्यावापृथिवीतत्तऽओजोमर्त्याजिहतऽइंद्रदेवाः । कृष्वाकृत्नोऽअकृतंयत्तेऽअस्त्युकथंनवीयोजनयस्वयज्ञैः ॥ ६ ॥

महाँइंद्रइतित्रयोदशर्चंचतुर्थंसूक्तं भरद्वाजइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

महाँऽइंद्रोनृवदार्चर्षणिप्राऽउतद्विबर्हाऽअमिनःसहोभिः । अस्मद्र्यग्वावृधेवीर्यायोरुःपृथुःसुकृतःकर्तृभिर्भूत् ॥ इंद्रमेवधिषणासातयेधाद्वृहंतमृष्वमजरंयुवानं । अषाळ्हेनशवसाशूशुवांसंसद्यश्चिद्योवा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यूथेऽअसामि ॥ पृथूकरस्नाबहुलागभस्तीऽअस्मद्य१क्संमिमीहिश्रवांसि । यूथेवपश्वःपशुपादमूनाऽअस्माँऽइंद्राभ्याववृत्स्वाजौ ॥ तंवऽइंद्रंचतिनंमस्यशाकैरिहनूनंवाजयंतोहुवेम । यथाचित्पूर्वेजरितारऽआसुरनेद्याऽअनवद्याऽअरिष्टाः ॥ धृतव्रतोधनदाःसोमवृद्धःसहिवामस्यवसुनःपुरुक्षुः । संजग्मिरेपथ्याऽ३रायोऽअस्मिन्त्समुद्रेनसिंधवोयादमानाः ॥ ७ ॥ शविष्ठंनऽआभरशूरशवऽओजिष्ठमोजोऽअभिभूतऽउग्रं । विश्वाद्युम्नावृष्ण्यामानुषाणामस्मभ्यंदाहरिवोमादयध्यै ॥ यस्तेमदःपृतनाषाळमृध्रऽइंद्रतंनऽआभरशूशुवांसं । येनतोकस्यतनयस्यसातौमंसीमहिजिगीवांसस्त्वोताः ॥ आनोभरवृषणंशुष्मामिंद्रधनस्पृतंशूशुवांसंसुदक्षं । येनवंसामपृतनासुशत्रून्तवोतिभिरुतजामीँरजामीन् ॥ आतेशुष्मोवृषभऽएतुपश्चादोत्तरादधरादापुरस्तात् । आविश्वतोऽअभिसमेत्यर्वाङिंद्रद्युम्नंस्त्वंवृङ्ह्यस्मे ॥ नृवत्तऽइंद्रनृतमाभिरूतीवँसीमहिवामंश्रोमतेभिः । ईक्षेहिवस्त्वऽउभयस्यराजन्धारत्नंमहिंस्थूरंबृहंतं ॥ मरुत्वंतं वृषभंवावृधानमकवारिंदिव्यंशासमिंद्रं । विश्वासाहमवसेनूतनायोग्रंसहोदामिहंतंहुवेम ॥ जनंवज्रिन्म

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

हिंचिन्मन्यमानमेभ्योनृभ्योरंधयायेष्वस्मि । अधाहित्वापृथिव्याशूरसातौहवामहेतनयेगोष्वप्सु ॥ वयं तऽएभिःपुरुहूतसख्यैःशत्रोःशत्रोरुत्तरऽइत्स्याम । घ्नंतोवृत्राण्युभयानिशूरायामदेमबृहतावोतांः॥८॥

द्यौर्नयइतित्रयोदशर्चंपंचमंसूक्तं भरद्वाजइंद्रस्त्रिष्टुप्सप्तमीविराट् ॥

द्यौर्नयऽइंद्राभिभमार्यस्तस्यौरयिःशवसापृत्सुजनान् । तंनःसहस्रंभरमुर्वरासांद्विसूनोसहसोवृत्रतुरं ॥ दिवोनतुभ्यमन्विंद्रसत्रासुर्यंदेवेभिर्धायिविश्वं । अहिंयद्वृत्रमपोवव्रिवांसंहन्नृजीषिन्विष्णुनासचानः ॥ तूर्वन्नोजीयान्तवसस्तवीयान्कृतब्रह्मेंद्रोवृद्धमहाः । राजाभवन्मधुनःसोम्यस्यविश्वासांयत्पुरांदर्लुमावत् ॥ शतैरपद्रन्पणयंऽइंद्रात्रदशोणयेकवयेर्कसातौ । वधैःशुष्णस्याशुषस्यमायाःपित्वोनारिरेचीत्किंचनप्र ॥ महोद्रुहोऽअपविश्वायुधायिवज्रस्ययत्पतनेयादिशुष्णः । उरुषसरथंसारथयेकरिंद्रःकुत्सायसूर्यस्यसातौ ॥ ९ ॥ प्रश्येनोनमंदिरमंशुमस्मैशिरोदासस्यनमुचेर्मथायन् । प्रावन्नमीसाप्यंससंतंपृणग्रायासमिषासंस्वस्ति ॥ विपिप्रोरहिमायस्यहब्धाःपुरोवज्रिञ्छर्वसानदर्दः । सुदामन्तद्रे

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

कणोऽअप्रमृष्यमृजिश्वनेदात्रंदाशुषेदाः ॥ सवेतसुंदशमायंदशोणिंतूतुजिमिंद्रःस्वभिष्टिसुंम्नः । आ
नुग्रंशश्वदिभंद्योतनायमानुर्नसीमुपसृजाऽइयध्यै ॥ सईस्पृधोवनतेऽअप्रतीतोबिभ्रद्वज्रंवृत्रहणंगभं
स्तौ । तिष्ठद्धरीऽअध्यस्तेवगत्तैवचोयुजावहतऽइंद्रंमृष्वं ॥ सनेमतेवसानव्यंऽइंद्रप्रपूरवस्तवंतऽएना
यज्ञैः । सन्नयन्पुरःशर्मशारदीर्दर्धदासीःपुरुकुत्सायशिक्षन् ॥ त्वंवृधऽइंद्रपूर्व्योभूर्वरिवस्यन्नुशनेकाव्या
य । परानवंवाखमनुदेयंमहेपित्रेददाथस्वन्नपातं ॥ त्वंधुनिरिंद्रधुनिमतीर्कृणोरपःसीरानस्रवंतीः ।
प्रयत्समुद्रमतिशूरपर्षिपारयातुर्वशंयदुंस्वस्ति ॥ तवहत्यादिंद्रविश्वमाजौसस्तोधुनीचुमुरीयाहसिष्व
प् । दीदयदित्तुभ्यंसोमेभिःसुन्वन्दभीतिरिध्मभृतिःपक्थ्यैकैः ॥ १० ॥

इमाउत्वेतिद्वादशर्चंषष्ठंसूक्तं भरद्वाजइंद्रोनवम्येकादश्योर्विश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ॥

इमाऽउत्वापुरुतमंस्यकारोर्हव्यंवीरहव्याहवंते । धियोरथेष्ठामजरंनवीयोरयिर्विभूतिरीयतेवचस्या ॥
तमुस्तुषऽइंद्रंयोविदानोगिर्वाहसंगीर्भिर्यज्ञवृद्धं । यस्यदिवमतिंमह्नापृथिव्याःपुरुमायस्यरिरिचेमहित्वं ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सऽइत्तमोवयुनंततन्वत्सूर्येणवयुनवच्चकार । कदातेमर्तोऽअमृतस्यधामेयक्षंतोनामिनंतिस्वधावः ॥ य
स्ताचकारसकुहस्विदिंद्रःकमाजनंचरतिकासुविक्षु । कस्तेयज्ञोमनसेशंवरायकोऽअर्कऽइंद्रकतमःसहो
तां ॥ इदाहितेवेविषतःपुराजाःप्रत्नासंऽआसुःपुरुकृत्सखायः । येमध्यमासंऽउतनूतनासऽउतावमस्यपु
रुहूतबोधि ॥ ११ ॥ तंपृच्छंतोवरासःपराणिप्रत्नातंऽइंद्रश्रुत्यानुयेमुः । अचीमसिवीरब्रह्मवाहोयादेव
विप्रतात्वामहांतं ॥ अभित्वापाजोरक्षसोवितस्थेमहिजज्ञानमभितत्सुतिष्ठ । तवप्रत्नेनयुज्येनसख्याव
ज्रेणघृष्णोऽअपतानुदस्व ॥ सनुश्रुधींद्रनूतनस्यब्रह्मण्यतोवीरकारुधायः । त्वंह्याङ्पिःप्रदिविपितॄणांश्च
द्वभूथसुहवऽएष्टौ ॥ प्रोतयेवरुणंमित्रमिंद्रंमरुतःकृष्वावसेनोऽअद्य । प्रपूषणंविष्णुमग्निपुरंधिंसवितार
मोषधीःपर्वताँश्च ॥ इमऽउत्वापुरुशाकप्रयज्योजरितारोऽअभ्यर्चंत्यर्कैः । श्रुधीहवमाहुवतोहुवानोनत्वा
वाँऽअन्योऽअमृतत्वदस्ति ॥ नूमऽआवाचमुपयाहिविद्वान्विश्वेभिःसूनोसहसोयजत्रैः । येऽअग्निजि

559

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ह्वाऽऋतसापऽआसुर्येमनुंचक्रुरुपरंदसाय ॥ सनोंबोधिपुरऽएतासुगेषूतदुर्गेषुपथिकृद्विदानः । येऽअस्त्रासऽउरवोवहिष्ठास्तेभिर्नऽइंद्राभिवक्षिवा ॥ १२ ॥

यएकइदित्येकादशर्चसप्तमंसूक्तं भरद्वाजइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

यऽएकइद्व्यश्वर्षणीनामिद्रंतंगीर्भिरभ्यर्चऽआभिः । यःपत्यंतेवृषभोवृष्ण्यावान्त्सत्यःसत्वापुरुमायः सहस्वान् ॥ तमुनःपूर्वेपितरोनवग्वाःसप्तविप्रासोऽअभिवाजयंतः । नक्षद्दाभंततुरिंपर्वतेष्ठामद्रोघवाचंमतिभिःशविष्ठं ॥ तमींमहऽइंद्रमस्यरायःपुरुवीरस्यनृवतःपुरुक्षोः । योऽअस्कृधोयुरजरःस्वर्वान्तमाभरहरिवोमादयध्यै ॥ तन्नोविवोचोयदितेपुराचिज्जरितारंऽआनशुःसुम्नमिंद्र । कस्तेभागःकिंवयोदुधखिन्द्रःपुरुहूतपुरूवसोसुरघ्नः ॥ तंपृच्छंतीवज्रहस्तंरथेष्ठामिंद्रंवेपीवर्कुरीयस्यनूगीः । तुविग्राभंतुविकूर्मिंरभोदांगातुमिषेनक्षतेतुम्रमच्छ ॥ १३ ॥ अयाहत्यंमाययावावृधानंमनोजुवास्वतवःपर्वतेन । अच्युताचिद्विलितास्त्रोजोरुजोविदद्धाधृषतावीरपिशन् ॥ तंवोधियानव्यस्याशविष्ठंप्रत्नंप्रत्नवत्परितंसयध्यै ।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सनोवक्षदनिमानःसुवह्मेंद्रोविश्वान्यतिदुर्गहाणि ॥ आजनायद्रुह्वणेपार्थिवानिदिव्यानिदीपयोंतरिक्षा। तपावृषन्विश्वतःशोचिषातान्ब्रह्मद्विषेशोचयक्षामपश्च ॥ भुवोजनस्यदिव्यस्यराजापार्थिवस्यजगतस्त्वेषसंदृक् । धिष्ववज्रंदक्षिणऽइंद्रहस्तेविश्वाऽअजुर्यदयसेविमायाः ॥ आसंयतामिंद्रणःस्वस्तिशत्रुतूर्यां यबृहतीममृध्रां । ययादासान्यार्याणिवृत्राकरोवज्रिन्त्सुतुकानाहुषाणि ॥ सनोनियुद्भिःपुरुहूतवेधो विश्ववाराभिरागहिप्रयज्यो । नयाऽअदेवोवरंतेनदेवऽआभिर्याहितूयमामद्र्यद्रिक् ॥ १४ ॥

सुतइंदितिदशर्चमष्टमंसूक्तं भरद्वाजइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

सुतऽइत्त्वंनिमिश्लऽइंद्रसोमेस्तोमेब्रह्मणिशस्यमानऽउक्थे । यद्वायुक्ताभ्यांमघवन्हरिभ्यांबिभ्रद्वज्रं बाह्वोरिंद्रयासि ॥ यद्वादिविपार्येसुष्विमिंद्रवृत्रहत्येवसिशूरसातौ । यद्वादक्षस्यबिभ्युषोऽअबिभ्यदरंधयःशर्द्धतऽइंद्रदस्यून् ॥ पातासुतमिंद्रोऽअस्तुसोमंप्रणेनीरुग्रोजरितारमूती । कर्तावीरायसुष्वयऽउलोकंदातावसुस्तुवतेकीरयेचित् ॥ गंतेयांतिसवनाहरिभ्यांबभ्रिर्वज्रंपपिःसोमंदुदिर्गाः । कर्तावीरंनर्य

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सर्वंवीरंश्रोताहवंगृणतःस्तोमंवाहाः ॥ अस्मैवयंयद्धावानतद्विविष्मऽइंद्रायुयोनंःप्रदिवोऽअपस्कः । सुतेसोमेस्तुमसिशंसदुक्थेंद्रायब्रह्मवर्धनंयथासत् ॥ १५ ॥ ब्रह्माणिहिचकृषेवर्धनानितावत्तऽइंद्रमतिभिर्विविष्मः । सुतेसोमेसुतपाःशंतमानिरांद्र्यांक्रियास्मवक्षणानियज्ञैः ॥ सनोबोधिपुरोळाशंररांणःपिबानुसोमंगोऽऋजीकमिंद्र । एदंबर्हिर्यजमानस्यसीदोरुंकृधित्वायतऽउलोकं ॥ समंदस्वाह्यनुजोषंमुग्रप्रत्वायज्ञासऽइमेऽअभ्नुवंतु । प्रेमेहवासःपुरुहूतमस्मेऽआत्वेयंधीरवसऽइंद्रयम्याः ॥ तंवःसखायःसंयथासुतेषुसोमेभिरींपृणताभोजमिंद्रं । कुवित्तस्माऽअसतिनोभरायनसुष्विमिंद्रोवसेमृधाति ॥ एवेद्रिंद्रंःसुतेऽअस्ताविसोमेभरद्वाजेषुक्षयदिन्मघोनंः । असद्यथाजरित्रऽउतसूरिरिंद्रोरायोविश्ववारस्यदाता॥१६॥ इतिषष्ठेमंडलेद्वितीयोनुवाकः ॥

तृतीयेनुवाकेविंशतिसूक्तानि तत्रवृषामदइतिदशर्चंप्रथमंसूक्तं भरद्वाजइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

वृषामदऽइंद्रेश्लोकंऽउक्थासचासोमेषुसुतपाऽऋजीषी । अर्चन्योमघवानृभ्यंऽउक्थैर्द्युक्षोराजांगि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

रामक्षितोतिः ॥ ततुरिर्वीरोनर्योविचेताःश्रोताहवंगृणतऽउर्व्यूतिः । वसुःशंसोनरांकारुधायावाजीस्तु तोविदथेदातिवाजं ॥ अक्षोनचक्र्योःशूरबृहन्प्रतेमह्नारिरिचेरोदस्योः । वृक्षस्यनुतेपुरुहूतवयाव्यूइतयो रुरुहुरिंद्रपूर्वीः ॥ शचीवतस्तेपुरुशाकशाकागवामिवस्वुतयःसंचरणीः । वत्सानांनततंतर्यस्तऽइंद्रदाम न्वंतोऽअदामानःसुदामन् ॥ अन्यद्द्यकर्वरमन्यदुश्वोसच्चसन्मुहुराचक्रिरिंद्रः । मित्रोनोऽअत्रवरुणश्च पूषार्योवशस्यपर्येतास्ति ॥ १७ ॥ वित्वदापोनपर्वतस्यपृष्ठादुक्थेभिरिंद्रानयंतयज्ञैः । तंत्वाभिःसुष्टुतिभि र्वाजयंतऽआजिंनजंग्मुर्गिर्वाहोऽअश्वाः ॥ नयंजरंतिशरदोनमासानद्यावऽइंद्रमवकर्शयंति । वृद्धस्य चिद्वर्धतामस्यतन्यूःस्तोमेभिरुक्थैश्चशस्यमाना ॥ नवीळवेनमंतेनस्थिरायनशद्धतेदस्युंजूतायस्तवान् । अत्राऽइंद्रस्यगिरयश्चिदृष्वागंभीरेचिन्नवतिगाधमस्मै ॥ गंभीरेणनऽउरुणामत्रिन्प्रेषोयंधिसुतपावन्वा जान् । स्याऽऊषुऽऊर्ध्वऽऊतीऽअरिषण्यन्नक्तोर्व्युष्टौपरितक्म्यायां ॥ सचस्वनायमवसेऽअभीकेऽइतो वातमिंद्रपाहिरिषः । अमाचैनमरण्येपाहिरिषोमदेमशतहिमाःसुवीराः ॥ १८ ॥

563

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यातऊतिरितिनवर्चंद्वितीयंसूक्तं भरद्वाजइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

यातऽऊतिरवमायापरमायामध्यमेंद्रशुष्मिन्नास्ति। ताभिरूषुवृत्रहत्येवीर्नऽएभिश्चवाजैर्महान्नऽउग्र॥ आभिस्पृधोमिथतीरारिषण्यन्नमित्रस्यव्यथयामन्युमिंद्र । आभिर्विश्वाऽअभियुजोविषूचीरार्याय विशोवतारीर्दासीः॥ इंद्रजामयऽउतयेजामयोर्वाचीनासोवनुषोयुयुज्रे। त्वमेषांविथुराशवांसिजहिवृष्ण्या निकृणुहीपरांचः॥शूरोवाशूरंवनतेशरीरैस्तनूरुचातरुषियत्कृणवैते। तोकेवागोषुतनयेयदप्सुविक्रंदसीऽ उर्वरासुब्रवैते ॥ नहित्वाशूरोनतुरोनधृष्णुर्नत्वायोधोमन्यमानोयुयोध । इंद्रनकिष्ट्वाप्रत्यस्त्येषांविश्वा जातान्यभ्यसितानि ॥ १९ ॥ सपत्यतऽउभयोर्नृम्णमयोर्यदीवेधसःसमिथेहवंते । वृत्रेवामहोनृवति क्षयेवाव्यचस्वंतायदिंवितंतसैते ॥ अधस्मातेचर्षणयोयदेजानिंद्रत्रातोतभवावरूता । अस्माकासो येनृतमासोऽअर्यऽइंद्रसूरयोदधिरेपुरोनः ॥ अनुतेदायिमहऽइंद्रियायसत्रातेविश्वमनुवृत्रहत्ये । अनुक्ष

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

त्रमनुसहोयजत्रेंद्रदेवेभिरनुतेनृषह्ये ॥ एवानःस्पृधःसमजासमर्त्स्वद्रारंधिमिथतीरदेवीः । विद्याम वस्तोरवसागृणंतोभरद्वाजाऽउततऽइंद्रनूनं ॥ २० ॥

श्रुधीनइत्यष्टर्चंतृतीयंसूक्तं भरद्वाजइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

श्रुधीनऽइंद्रह्वयामसित्वामहोवाजंस्यसातौवावृषाणाः । संयद्विशोयंतशूरसाताऽउग्रंनोवःपार्येऽअहंन्दाः ॥ त्वांवाजीहवतेवाजिनेयोमहोवाजंस्यगध्यस्यसातौ । त्वांवृत्रेष्विंद्रसत्पतिंतरुत्वांचष्टेमुष्टिहा गोषुयुध्यन् ॥ त्वंकविंचोदयोर्कसातौत्वंकुत्सायशुष्णंदाशुषेवर्क् । त्वंशिरोऽअमर्मणःपराहन्नतिथिग्वायशंस्यंकरिष्यन् ॥ त्वंरथंप्रभरोयोधमृष्वमावोयुद्ध्यंतंवृषभंदशद्युं । त्वंतुग्रंवेतसवेसचाहन्त्वंतुजिंगृणंतमिंद्रततोः । त्वंतदुक्थमिंद्रबर्हणाकःप्रयच्छतासहस्राशूरदार्षिं । अवंगिरेदासंशंबरंहन्प्रावोदिवोदासंचित्राभिरूती ॥ २१ ॥ त्वंश्रद्धाभिर्मदसानःसोमैर्दभीतयेचुमुरिमिंद्रसिष्वप् । त्वंराजिंपिठीनसेदशस्यन्षष्टिंसहस्राशच्यासचाहन् । अहंचनतत्सूरिभिरानशयांतवज्रायऽइंद्रसुम्नमोजः । त्वयायत्स्तवंतेसध

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वीरवीरास्त्रिवरूथेननहुषाशविंष्ठ ॥ वयंतेऽअस्यामिंद्रद्युम्नहूंतौसखायःस्याममहिनप्रेष्ठाः । प्रातंर्दनिः क्षत्रश्रीर्रस्तुश्रेष्ठोंघनेवृत्राणांसनयेधनांनां ॥ २२ ॥

किमस्यमदइत्यष्टर्चंचतुर्थंसूक्तं भरद्वाजइंद्रस्त्रिष्टुप् अंत्यायांचायमानस्यदानस्तुतिः ॥

किमंस्यमदेकिम्वंस्यपीताविंद्रःकिमंस्यसख्येचकार । रणांवायेनिषदिंकिंतेऽअंस्यपुरावंविद्रेकिमु नूतंनासः ॥ सदंस्यमदेसद्वंस्यपीताविंद्रःसदंस्यसख्येचकार । रणांवायेनिषदिसत्तेऽअंस्यपुरावंविद्रेस दुनूतंनासः ॥ नहिनुतेमहिमनंःसमस्यनमंघवन्मघवत्त्वस्यविद्म । नराधसोराधसोनूतंनस्येंद्रनाकिंर्दह शऽइंद्रियंतें ॥ एतत्त्यत्तऽइंद्रियमंचेतियेनावंधीर्वरांशिखस्यशेषः । वज्रस्ययत्तेनिहंतस्यशुष्मांत्स्वनाच्चि दिंद्रपरमोदंदार । वधींदिंद्रोवरांशिखस्यशेषोंभ्यावर्तिनेचायमानायशिक्षन् । वृचीवंतोयद्वरियूपीया यांहन्पूर्वेऽअर्धेभियसापरोदर्त ॥ २३ ॥ त्रिंशच्छतंवर्मिणऽइंद्रसाकंयुव्यावत्यांपुरुहूतश्रवस्या । वृचीवं तःशरवेपत्यमानाःपात्राभिंदानान्यर्थान्यायन् ॥ यस्यगावांवरुषासूयवस्यूऽअंतरूषुचरंतोरेरिहाणा ।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ससृंजयायतुर्वशंपरादाद्भृचीवंतोदैववाताय शिक्षन् ॥ द्वयाँऽअग्नेरथिनोविंशतिंगावधूमंतोमघवामह्यँस म्राट् । अभ्यावर्तींचायमानोददातिदूणाशेयंदक्षिणापार्थवानाम् ॥ २४ ॥

आगावइत्यष्टर्चपंचमंसूक्तं भरद्वाजो गौस्त्रिष्टुप्द्वितीयायाइंद्रश्चांत्यपादस्यच द्वितीयाद्याःतिस्रोजगत्यौत्यानुष्टुप्

आगावोंऽअग्मन्नुतभद्रमक्रन्त्सीदंतुगोष्ठेरणयंत्वस्मे । प्रजावंतीःपुरुरूपांऽइहस्युरिंद्रायपूर्वीरुषसोदुहानाः॥ इंद्रोयज्वनेपृणतेचशिक्षत्युपेद्ददातिनस्वंमुषायति । भूयोंभूयोरयिमिदस्यवर्धयन्नभिन्नेखिल्येनिदधातिदेवयुं ॥ नतानशंतिनदभातितस्करोनासामामित्रोव्यथिरादधर्षति । देवाँश्चयाभिर्यजतेददातिचज्योगित्ताभिःसचतेगोपतिःसह ॥ नताअर्वारेणुककाटोऽअश्नुतेनसंस्कृतत्रमुपयंतिताऽअभि । उरुगायमभयंतस्यतांऽअनुगावोमदंतिस्यविचरंतियज्वनः ॥ गावोभगोगावऽइंद्रोमेऽअच्छान्गावःसोमस्यप्रथमस्यभक्षः । इमायागावःसजनासऽइंद्रेच्छामीद्धृदामनसाचिदिंद्रं ॥ यूयंगावोमेदयथाकृशंचिदश्रीरंचित्कृणुथासुप्रतीकं । भद्रंगृहंकृणुथभद्रवाचोबृहद्वोवयऽउच्यतेसभासु ॥ प्रजावंतीःसूयवसंरि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

शंतीः शुद्धाऽआपः सुप्रपाणेपिबंतीः । मावस्तेनऽईशतमाघशंसः परिवोहेतीरुद्रस्यवृज्याः ॥ उपेदमुपपर्चे नमासुगोषूपपृच्यतां । उपऽऋषभस्यरेतस्युपेंद्रतवंवीर्ये ॥ २५ ॥ इतिचतुर्थाष्टकेषष्ठोध्यायः ॥ ६ ॥

इंद्रंषड्भूयःपंचाभूरेकःसुहोत्रस्तु चतुर्थीशक्वर्यपूर्व्या यओजिष्ठःशुनहोत्रस्तु संचत्वेकदानरस्तु सत्रार्वागपान्मं द्रस्येंद्रपिबाहेळमानः प्रत्यसैचतुष्कमानुष्टुभं बृहत्यंतंयस्यौष्णिहं योरयिवश्चतुर्विंशतिः शंयुर्बार्हस्पत्यो ह्यादौ षळनुष्टुभस्तिस्रश्च विराजोमध्यमैववासां यआनयन्त्रयस्त्रिंशद्वायत्रं पुरूतममतिनिचृदधिबृबुः पादनिचृदंत्यानुष्टुप् तृचेंत्ये बृबुस्तक्षादैवतं त्वामिद्धिषळूनाप्रागाथं स्वादुरेकत्रिंशद्वर्गः पंचादौसौम्यो गव्यूत्यर्धर्चोलिंगोक्तदैवतः प्रस्तोकइतित्रिष्टुबनुष्टुब्गायत्री द्विपदासार्ञ्जयस्य प्रस्तोकस्यदानस्तुतिः परौतृचौरथदुंदुभिदैवत्यावैंद्रोंत्योर्धर्चो युजानोबृहतीत्रिष्टुब्द्विपदा दिवस्पृथिव्याजगती ॥ १ ॥

इंद्रंवइतिषळृचंषष्ठंसूक्तं भरद्वाजइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

॥ हरिः ओम् ॥ इंद्रंवोनरःसख्यायसेपुर्महोयंतःसुमतयेचकानाः । महोहिदातावज्रहस्तोऽअस्तिम हामुरण्वमवसेयजध्वं ॥ आयस्मिन्हस्तेनर्यामिमिक्षुरारथेहिरण्ययेरथेष्ठाः । आरश्मयोगभस्त्योःस्थूर

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

योराध्वन्नश्वासोवृषणोयुजानाः ॥ श्रियेतेपादादुवऽआमिमिक्षुर्धृष्णुर्वज्रीशवसादक्षिणावान् । वसानोऽअत्कंसुरभिंदृशेकंस्व१र्णनृतविषिरोबभूथ ॥ ससोमऽआमिश्लतमःसुतोभूद्यस्मिन्पक्तिःपच्यतेसंतिधानाः । इंद्रंनरःस्तुवंतोब्रह्मकाराऽउक्थाशंसंतोदेववातंतमाः ॥ नतेऽअंतःशवसोधाय्यस्यवितुर्बाबधेऽरोदसीमहित्वा । आतासूरिःपृणतितूतुजानोयूथेवाप्सुसमीजमानऽऊती ॥ एवेदिंद्रःसुहवऽऋष्वोऽअस्तूतीऽअनूतीहिरिशिप्रःसत्वा । एवाहिजातोऽअसमात्योजाःपुरूचवृत्राहनतिनिदस्यून् ॥ १ ॥

भूयइतिपंचर्चसप्तमंसूक्तं भरद्वाजइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

भूयऽइद्ववृधेवीर्यायँएकोऽअजुर्योदयतेवसूनि । प्रारिरचेदिवऽइंद्रःपृथिव्याऽअर्धमिदस्यप्रतिरोदसीऽउभे ॥ अधामन्येबृहदसुर्यमस्यायानिंदाधारनकिरामिनाति । दिवेदिवेसूर्योदर्शतोभूद्विसद्मान्युर्वियासुक्रतुर्धात् ॥ अद्याचिन्नूचित्तदपोनदीनांयदाभ्योऽअरदोगातुमिंद्र । निपर्वताऽअह्नसदोनसेदुस्त्वयाद्रह्मानिसुक्रतोरजांसि ॥ सत्यमित्तन्नत्वावाँऽअन्योऽअस्तींद्रदेवोनमर्त्योज्यायान् । अहन्नहिं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

परिशयानमर्णोवासृजोऽअपोऽअच्छासमुद्रं ॥ त्वमपोविदुरोविषूचीरिंद्रद्दह्लमरुजःपर्वतस्य । राजाभ
वोजगतश्चर्षणीनांसाकंसूर्यंजनयन्द्यामुषासं ॥ २ ॥

अ० ४ अ० ७

अभूरेकइतिपंचर्चमष्टमंसूक्तं भारद्वाजःसुहोत्रइंद्रस्त्रिष्टुप्चतुर्थीशक्करी ॥

अभूरेकोरयिपतेरयीणामाहस्तयोरधिथाऽइंद्रकृष्टीः । वितोकेऽअप्सुतनयेचसूरेवोचंतचर्षणयोवि
वाचः ॥ त्वद्भियेंद्रपार्थिवानिविश्वाच्युताचिच्चयावयंतेरजांसि । द्यावाक्षामापर्वतासोवनानिविश्वंद्दह्लं
भयतेऽअज्मन्नातें ॥ त्वंकुत्सेनाभिशुष्णमिंद्राशुषंयुध्यकुयवंगविष्टौ । दशप्रपित्वेऽअधसूर्यस्यमुषायश्च
क्रमविवेरपांसि ॥ त्वंशतान्यवशंबरस्यपुरोजघंथाप्रतीनिदस्योः । अशिक्षोयत्रशच्यांशचीवोदिवोदा
सायसुन्वतेसुतक्रेभरद्वाजायगृणतेवसूनि ॥ स्तसत्यसत्वन्महतेरणायरथमातिष्ठतुविनृम्णभीमं । याहि
प्रपथिन्नवसोपमद्रिकप्रचंश्रुतश्रावयचर्षणिभ्यः ॥ ३ ॥

॥५९॥

570

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अपूर्व्येतिपंचर्चनवमंसूक्तं सुहोत्रइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

अपूर्व्यापुरुतमान्यस्मैमहेवीरायतवसेतुराय। विरप्शिनेवज्रिणेशंतमानिवचांस्यासास्थविरायतक्षं ॥ समातरासूर्येणाकवीनामवांसयद्रुजदद्रिंगृणानः । स्वाधीभिर्ऋक्वभिर्वावशानऽउदुस्रियाणामसृजन्निदानं ॥ सवह्निभिर्ऋक्वभिर्गोषुशश्वन्मितज्ञुभिःपुरुकृत्वाजिगाय । पुरःपुरोहासखिभिःसखीयन्दृळ्हा रुरोजकविभिःकविःसन् ॥ सनीव्यांभिर्जरितारमच्छामहोवाजेभिर्महद्भिश्चशुष्मैः । पूरुवीराभिर्वृषभक्षितीनामाग्निर्वणःसुवितायप्रयांहि ॥ ससगोणशवसातक्रोऽअत्यैरपऽइंद्रोदक्षिणतस्तुराषाट् । इत्थास्तुजानाऽअनपावृदर्थंदिवेदिवेविविषुरप्रमृष्यं ॥ ४ ॥

यओजिष्ठइतिपंचर्चदशमंसूक्तं भारद्वाजःशुनहोत्रइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

यऽओजिष्ठऽइंद्रतंसुनोदामदोवृषन्त्स्वभिष्टिर्दास्वान् । सौवश्व्यंयोवनवत्स्वश्वोवृत्रासमत्सुसासहद्मित्रान् ॥ त्वांहीऽइंद्रावसेविवाचोहवंतेचर्षणयःशूरसातौ । त्वंविप्रेभिर्विपणीऽइंरशायस्त्वोतऽइत्सनिता

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋ०सं० ॥ ६० ॥

वाजमर्वा ॥ त्वंताँऽइंद्रोभयाँऽअमित्रान्दासावृत्राण्यार्याचशूर । वधीर्वनेवसुधितेभिरत्कैरापृत्सुदर्षि नृणांनृतम ॥ सत्वंनऽइंद्राकवाभिरूतीसखाविश्वायुरविताबृधेभूः । स्वर्षाताय्द्धयामसित्वायुध्यतोनेम धिताप्रत्सुशूर ॥ नूनंनऽइंद्रापरायचस्याभवामृळीकऽउतनोऽअभिष्टौ । इत्थागृणंतोमहिनस्यशर्मन्दिविष्यामपार्येगोषतमाः ॥ ५ ॥

अ० ४ अ० ७

संचत्वइतिपंचर्चमेकादशंसूक्तं शुनहोत्रइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

संचत्वेजग्मुर्गिरऽइंद्रपूर्वीर्विचत्वद्यंतिविभ्वोमनीषाः । पुरानूनंचस्तुतयऽऋषीणांपस्पृधऽइंद्रेऽअध्युक्थार्का ॥ पुरुहूतोयःपुरुगूर्तऽऋभ्वाँऽएकःपुरुप्रशस्तोऽअस्तियज्ञैः । रथोनमहेशवसेयुजानोऽस्माभिरिंद्रोऽअनुमाद्योभूत् ॥ नयंहिंसंतिधीतयोनवाणीरिंद्रंनक्षंतीदभिवर्धयंतीः । यदिस्तोतारःशतंयत्सहस्रंगृणंतिगिर्वणसंशंतदस्मै ॥ अस्माऽएतद्दिव्यंवचेवमासामिमिक्षऽइंद्रेन्यायामिसोमः । जनंनधन्वन्नभि

॥ ६० ॥

572

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

संयदापः सत्रावावृधुर्हवनानियज्ञैः ॥ अस्माऽएतन्महयांगूषमस्माऽइंद्रायस्तोत्रंमतिभिरवाचि । असद्य थामहतिवृत्रतूर्यइंद्रोविश्वायुरवितावृधश्च ॥ ६ ॥

कदाभुवन्नितिपंचर्चद्वादशंसूक्तं भारद्वाजोनरइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

कदाभुवन्नयक्षयाणिब्रह्मकदास्तोत्रेसहस्रपोष्यंदाः । कदास्तोमंवासयोस्यरायाकदाधियःकरसिवाज रत्नाः ॥ काँहिँस्वित्तादिँद्रयन्नृभिर्नृन्वीरैर्वीरान्नीळयासेजयाजीन् । त्रिधातुगाऽअधिजयासिगोष्विद्र द्युम्नंस्ववद्धेह्यस्मे ॥ काँहिँस्वित्तादिँद्रयज्जरित्रेविश्वप्सुब्रह्मकृणवःशविष्ठ । कदाधियोननियुतोयुवासेक दागोमघाहवनानिगच्छाः ॥ सगोमघाजरित्रेऽअश्वश्चंद्रावाजश्रवसोऽअधिधेहिपृक्षः । पीपिहीषः सुदुघांमिद्रधेनुंभरद्वाजेषुसुरुचोरुरुच्याः ॥ तमानूनंवृजनमन्यथाचिच्छूरोयच्छक्रविदुरोगृणीषे । मा निररंशुक्रदुघस्यधेनोरांगिरसान्ब्रह्मणाविप्रजिन्व ॥ ७ ॥

573

सत्रामदासइतिपंचर्चं त्रयोदशंसूक्तं भरद्वाजइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सत्रामदासस्तवविश्वजन्याःसत्रारायोधयेपार्थिवासः । सत्रावाजानामभवोविभक्तायद्देवेषुधारय
थाऽअसुर्यं ॥ अनुप्रयेजेजनऽओजोऽअस्यसत्रादधिरेऽअनुवीर्याय । स्यूमगृभेदुधयेवँतेचक्रतुर्वृजंत्य
पिंवृत्रहत्ये ॥ तंसधीचीरूतयोवृष्ण्यानिपौंस्यानिनियुतःसश्चुरिंद्रं । समुद्रंनसिंधवऽउक्थशुष्माऽउरु
व्यचसंगिरऽआविंशंति ॥ सरायस्खामुपसृजागृणानःपुरुश्चंद्रस्यत्वमिंद्रवस्वः । पतिर्बभूथासमोजना
नामेकोविश्वस्यभुवनस्यराजा ॥ सतुश्रुधिश्रुत्यायोदुवोयुद्यौर्नभूमाभिरायोऽअर्यः । असोययानःशव
साचकानोयुगेयुगेवयसाचेकितानः ॥ ८ ॥

अर्वाग्रथमितिपंचर्चं चतुर्दशंसूक्तं भरद्वाजइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

अर्वाग्रथंविश्ववारंतऽउग्रेंद्रयुक्तासोहरयोवहंतु । कीरिश्चिद्धित्वाहवतेस्ववार्नृधीमहिसधमादस्तेऽअ
द्य ॥ प्रोद्रोणेऽहरयःकर्मांग्मन्पुनानासऽऋज्यंतोऽअभूवन् । इंद्रोनोऽअस्यपूर्व्यःपपीयाद्युक्षोमदस्य
सोम्यस्यराजा ॥ आसत्वाणासःशवसानमच्छेंद्रंसुचक्रेरथांसोऽअश्वाः । अभिश्रवऽऋज्यंतोवहेयु

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नूचिन्नुवायोरमृतंविदस्येत् ॥ वरिष्ठोऽअस्यदक्षिणामियर्तीन्द्रोमघोनांतुविकूर्मितमः । ययावज्रिवःपरियास्यंहोमघाचंधृष्णोदयसेविसूरीन् ॥ इंद्रोवाजस्यस्थविरस्यदातेंद्रोगीर्भिर्वर्धतांवृद्धमहाः । इंद्रोवृत्रं हनिष्ठोऽअस्तुसत्वातासूरिःपृणतितूतुजानः ॥ ९ ॥

अपादितइतिपंचर्चं पंचदशंसूक्तं भरद्वाजइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

अपादितऽउदुनश्चित्रतमोमहींभर्षद्युमतीमिंद्रहूतिं । पन्यसींधीतिंदैव्यस्ययामञ्जनंस्यरातिंवनतेसुदानुः ॥ दूराच्चिदावसतोऽअस्यकर्णाघोषादिंद्रंस्यतन्यतिब्रुवाणः । एयमेनंदेवहूतिर्ववृत्यान्मद्र्यग्गिन्द्रमियमृच्यमाना ॥ तंवोधियापरमयापुराजामजरमिंद्रमभ्यनूष्यकैः । ब्रह्माचगिरोदधिरेसमस्मिन्महाँश्चस्तोमोऽअधिवर्धादिंद्रे ॥ वर्धाद्यंयज्ञऽउतसोमऽइन्द्रंवर्धाब्रह्मगिरऽउक्थाचमन्म । वर्धाहैनमुपसोयामन्नक्तोर्वर्धान्मासाःशरदोद्यावऽइन्द्रं ॥ एवाजज्ञानंसहसेऽअसामिवावृधानंराधसेचश्रुतायं । महामुग्रमवसेविप्रनूनमाविवासेमवृत्रतूर्येषु ॥ १० ॥

575

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मंद्रस्यकवेरितिपंचर्चषोडशंसूक्तं भरद्वाजइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

मंद्रस्यकवेर्दिव्यस्यवह्नेर्विप्रमन्मनोवचनस्यमध्वः । अपानस्तस्यसचनस्यदेवेषोयुवस्वगृणतेगोऽअग्राः ॥ अयमुशानःपर्यद्रिमुस्राऽऋतधीतिभिर्ऋतयुग्युजानः । रुजदरुग्णंविवलस्यसानुंपणीँर्वचोभिरभियोधदिंद्रः ॥ अयंद्योतयद्युतोव्यृ१क्तून्दोषावस्तोःशरदऽइंदुरिंद्र । इमंकेतुमदधुर्नूचिदह्नांशुचिजन्मनऽउषसश्चकार ॥ अयंरोचयद्रुचोरुचानोऽयंवासयद्यृ१तेनपूर्वीः । अयमीयतऽऋतयुग्भिरश्वैःस्वर्विदानाभिनाचर्षणिप्राः ॥ नूगृणानोगृणतेप्रत्नराजन्निषःपिन्ववसुदेयायपूर्वीः । अपऽओषधीरविषावनानिगाऽअर्वतोनॄनृचसेरिरीहि ॥ ११ ॥

इंद्रपिबेतिपंचर्चसप्तदशंसूक्तं भरद्वाजइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

इंद्रपिबतुभ्यंसुतोमदायावस्यहरीविमुचासखायाः । उतप्रगायगणऽआनिषद्याथायज्ञायगृणतेवयोधाः ॥ अस्यपिबयस्यजज्ञानऽइंद्रमदायक्रत्वेऽअपिबोविरप्शिन् । तमुतेगावोनरऽआपोऽअद्रिरिंदुंस

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मंह्यन्पीतयेसमंस्मै ॥ समिंद्रेऽअग्मौसुतऽइंद्रसोमऽआवांवहंतुहर्योवहिष्ठाः । त्वायतामनंसाजोहवीमींद्रायाहिसुवितायंमहेनः ॥ आयाहिशश्वदुशतायंयायेंद्रंमहामनंसासोमपेयं । उपब्रह्माणिशृणवऽइमानोथातेयज्ञस्तन्वेंऽवयोधात् ॥ यदिंद्रदिविपार्येयदधग्यद्वास्वेसदनेयत्रवासिं । अतोनोयज्ञमवंसेनियुत्वान्त्सजोषाःपाहिगिर्वणोमरुद्भिः ॥ १२ ॥

अहेळमानइतिपंचर्चमष्टादशंसूक्तं भरद्वाजइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

अहेंळमानऽउपयाहियज्ञंतुभ्यंपवंतऽइंदवःसुतासंः । गावोनवंव्रिन्त्स्वमोकोऽअच्छेंद्रागंहिप्रथमोयज्ञियानां ॥ यातेंकाकुत्सुकृतायावरिष्ठाययाशश्वत्पिबंसिमध्वंऽऊर्मिं । तयापाहिप्रतेंऽअध्वर्युरंस्यात्संतेवज्रोवर्ततामिंद्रगव्युः ॥ एषद्रप्सोवृंषभोविश्वरूपऽइंद्रायवृष्णेसमंकारिसोमंः । एतंपिंबहरिवःस्यातरुग्रयस्येशिषेप्रदिवियस्तेऽअन्नं ॥ सुतःसोमोऽअसुंतादिंद्रवस्यानयंश्रेयांञ्चिकितुषेरणाय । एतंतितिर्वऽ

577

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

उपयाहियज्ञंतेनविश्वास्तविषीरापृणस्व ॥ ह्वयामसित्वेंद्रयाह्यर्वाङरंतेसोमस्तन्वेभवाति । शतक्रतोमादयस्वासुतेषुप्रास्माँऽअवपृतनासुप्रविक्षु ॥ १३ ॥

अ० ४ अ० ७

प्रत्यस्माइतिचतुर्ऋचमेकोनविंशंसूक्तं भरद्वाजइंद्रोनुष्टुबंत्याबृहती ॥

प्रत्यस्मैपिपीषतेविश्वानिविदुषेभर । अरंगमायजग्मयेपश्चाद्ध्वनेनरे ॥ एमेनंप्रत्येतनसोमेभिःसोमपातमं । अमत्रेभिर्ऋजीषिणमिंद्रंसुतेभिरिंदुभिः ॥ यदीसुतेभिरिंदुभिःसोमेभिःप्रतिभूषथ । वेदाविश्वस्यमेधिरोधृषत्तंतमिदेषते ॥ अस्माऽअस्माऽइदंधसोध्वर्योप्रभरासुतं । कुवित्समस्यजेन्यस्यशर्धतोभिशस्तेरवस्परत् ॥ १४ ॥

यस्यत्यदितिचतुर्ऋचंविंशंसूक्तं भरद्वाजइंद्रउष्णिक् ॥

यस्यत्यच्छंबरंमदेदिवोदासायरंधयः । अयंससोमऽइंद्रतेसुतःपिब ॥ यस्यतीव्रसुतंमदंमध्यमंतंचरक्षसे । अयंससोमऽइंद्रतेसुतःपिब॥ यस्यगाऽअंतरश्मनोमदेदृळ्हाऽअवासृजः । अयंससोमऽइंद्रतेसुतः

॥ ६३ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

पिब ॥ यस्यमंदानोऽअंधसोमाधोनंदधिषेशवः । अयंससोमऽइंद्रतेसुतःपिब ॥ १५ ॥ इतिषष्ठेमं डलेतृतीयोनुवाकः ॥ ॥

चतुर्थेनुवाकेषट्सूक्तानितत्रयोरयिवइतिचतुर्विंशत्यृचंप्रथमंसूक्तं
बार्हस्पत्यःशंयुरिंद्रस्त्रिष्टुबाद्याःषळनुष्टुभः सप्तम्यादितिस्रोविराजः ॥

योरयिवोरयिंतमोयोद्युम्नैर्द्युम्नवत्तमः । सोमःसुतःसऽइंद्रतेस्तिस्वधापतेमदः ॥ यःशग्मस्तुविशग्म तेरायोदामामतीनां । सोमःसुतःसइंद्रतेस्तिस्वधापतेमदः । येनवृद्धोनशवसातुरोनस्वाभिरूतिभिः । सोमःसुतःसऽइंद्रतेस्तिस्वधापतेमदः ॥ त्यमुवोऽअप्रहणंगृणीषेशवसस्पतिं । इंद्रंविश्वासाहंनरंमंहिष्ठं विश्वचर्षणिं ॥ यंवर्धयंतीङ्गिरःपतिंतुरस्यराधसः । तमिन्वस्यरोदसीदेवीशुष्मंसपर्यतः ॥ १६ ॥ तद्वऽउ क्थस्यबर्हणेंद्रायोपस्तृणीषणि । विपोनयस्योतयोवियद्रोहंतिसक्षितः ॥ अविंदद्दक्षंमित्रोनवीयान्पपानो देवेभ्योवस्योऽअचैत् । ससवान्त्सौलाभिर्धौतरीभिरुरुष्यापायुरभवत्सखिभ्यः॥ ऋतस्यपथिवेधाऽअपा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यिस्त्रियेमनांसिदेवासोऽअक्रन् । दधानोनामंमहोवचोभिर्वपुंष्टेशयेवेन्योव्यावः ॥ द्युमत्तमंदक्षंधे ह्यस्मेसेधाजनांनांपूर्वीरराती: । वर्षीयोवयःकृणुहिशचींभिर्धनस्यसातावस्माँऽअविड्ढि ॥ इंद्रतुभ्य मिन्मंघवन्नभूमवयंदात्रेहरिवोमाविवेनः । नकिरापिर्दहशेमर्त्यत्राकिमंगरंध्रचोदनंत्वाहुः ॥ १७ ॥ माजस्वनेवृषभनोररीथामातेरेवतःसख्येरिषाम । पूर्वीष्टेऽइंद्रनिष्षिधोजनेषुजह्यसुष्वीन्प्रवृहापृणन्नः ॥ उद्भ्राणींवस्तनयंनियर्तीद्रोराधांस्यश्व्यांनिगव्या । त्वंसिप्रदिवःकारुधायामात्वांदामानऽआदभन्मघोनः ॥ अध्वर्योवीरप्रमहेसुतानामिंद्रायभरसह्यंस्यराजा । यःपूर्व्याभिरुतनूतनाभिर्गीभिर्वा वृधेगृणतामृषीणां ॥ अस्यमदेपुरुवपाँसिविद्वानिंद्रोवृत्राण्यप्रतीजघान । तमुग्रहोषिमधुमंतमस्मै सोमंवीरायशिप्रिणेपिबध्यै ॥ पातासुतमिंद्रोऽअस्तुसोमंहंतावृत्रंवज्रेणमंदसानः । गंतायज्ञंपरावतश्चिदच्छावसुधीनामंविताकारुधायाः ॥ १८ ॥ इदंत्यत्पात्रमिंद्रपानमिंद्रस्यप्रियममृतंमपायि । मत्स्व यथासौमनसायदेवंव्यंत्स्मद्वेषोयुयवद्व्यंहः ॥ एनामँदानोजहिशूरशत्रूञ्ज्ञामिमजांमिंमघवन्नमित्रान् ।

580

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अभिषेणाँऽअभ्या३ऽदेदिशानान्पराचऽइंद्रप्रमृणाजहीचं । आसुष्माणोमघवन्निंद्रपृत्स्व१स्मभ्यंमहि वरिंवःसुगंकः ॥ अपांतोकस्यतनयस्यजेषऽइंद्रसूरिन्कृणुहिस्मानोऽअर्धं ॥ आत्वाहरयोवृषणोयुजानावृषरथासोवृषरश्मयोत्याः । अस्मत्रांचोवृषणोवज्रवाहोवृष्णेमदायसुयुजोवहंतु ॥ आतेवृषन्वृषणोद्रोणमस्थुर्घृतप्रुषोनोर्मयोमदंतः । इंद्रप्रतुभ्यंवृषभिःसुतानांवृष्णेभरंतिवृषभायसोमं॥१९॥ वृषासिदिवोवृषभःपृथिव्यावृषासिंधूनांवृषभस्तियानां । वृष्णेतऽइंदुर्वृषभपीपायस्वादूरसोमधुपेयोवराय ॥ अयंदेवःसहसाजायमानऽइंद्रेणयुजापणिमस्तभायत् । अयंस्वस्यपितुरायुधानींदुरमुष्णादशिवस्यमायाः ॥ अयमकृणोदुषसःसुपत्नीरयंसूर्यंऽअदधाज्ज्योतिरंतः । अयंत्रिधातुंदिविरोचनेषुत्रितेषुविंददमृतंनिगूढं ॥ अयंद्यावापृथिवीविष्कभायदयंरथंमयुनक्सप्तरश्मिं । अयंगोषुशच्यापक्वमंतःसोमोदाधारदशयंत्रमुत्सं ॥ २० ॥ परिशिष्टं ॥ ॥ चक्षुश्चश्रोत्रंचमनश्चवाक्चप्राणापानौदेहइदंशरीरं ॥ द्यौम्प्रत्यंचावनुलोमौविसर्गावेतंतंमन्येदशयंत्रमुत्सं ॥ नखेश्चपृष्ठश्चकरौचबाहूजंघेचोरूऽउदरंशिरश्च॥ रोमाणिमांसंरुधिरं

581

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

स्थिमज्जमेतच्छरीरंजलबुद्बुदोपमं ॥ भ्रुवौललाटेचतथाचकर्णौहनूकपोलौछुबुकस्तथाच । ओष्ठौच दंताश्चतथैवजिह्वामेतच्छरीरंमुखरत्नकोशं ॥

यआनयदितित्रयस्त्रिंशदृचंद्वितीयंसूक्तं शंयुरिंद्रोत्यतृचस्यबृबुस्तक्षागायत्री एकोनत्रिंश्यतिनिचृदेक त्रिंशीपादनिचृदंत्यानुष्टुप् ॥

यऽआनयत्परावतःसुनीतीतुर्वशंयदुं । इंद्रःसनोयुवासखा ॥ अविप्रेचिद्वयोदधदनाशुनाचिदर्वता । इंद्रोजेताहितंधनं ॥ महीरस्यप्रणीतयःपूर्वीरुतप्रशस्तयः । नास्यक्षीयंतऽऊतयः ॥ सखायोब्रह्मवाहसेचेतप्रचंगायत । सहिनःप्रमतिर्महीं ॥ त्वमेकस्यवृत्रहन्नविताद्वयोरसि । उतेदृशेयथावयं ॥ २१ ॥ नयसीद्वतिद्विषःकृणोष्युकथशंसिनः । नृभिःसुवीरऽउच्यसे ॥ ब्रह्माणंब्रह्मवाहसंगीर्भिःसखायमृग्मियं । गांनदोहसेहुवे ॥ यस्यविश्वानिहस्तयोरूचुर्वसूनिनिह्विता । वीरस्यपृतनाषहः ॥ विद्वाञ्छानिचिदद्रिवो जनानांशचीपते । वृहमायाऽअनानत ॥ तमुत्वासत्यसोमपाऽइंद्रवाजानांपते । अहूमहिश्रवस्यवः ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

॥ २२ ॥ तमुत्वायःपुरासिधयोवानूनंहितेधनें । हव्यःसश्रुधीहवं ॥ धीभिरर्वद्भिरर्वतोवाजाँऽइंद्रश्रवा
य्यान् । त्वयाजेष्महितंधनें ॥ अभूरुवीरगिर्वणोमहाँऽइंद्रधनेहिते । भरेवितंतसाय्यः॥ यातऽऊतिरमि
त्रहन्मक्षूजवस्तमासति । तयानोहिनुहीरथं ॥ सरथेनरथीतमोसाकेनाभियुग्वना । जेषिजिष्णोहितं
धनें ॥ २३ ॥ यऽएकइत्तमुष्टुहिकृष्टीनांविचर्षणिः । पतिर्जज्ञेवृषक्रतुः ॥ योगृणतामिदासिथापिरूतीशि
वःसखा । सत्वंनऽइंद्रमृळय ॥ धिष्ववज्रंगभस्त्योरक्षोहत्यायवज्रिवः । सासह्याष्ठाऽअभिस्पृधः ॥ प्रत्नं
रयीणांयुजंसखायंकीरिचोदनं । ब्रह्मवाहस्तमंहुवे ॥ सहिविश्वानिपार्थिवाँऽएकोवसूनिपत्यते । गिर्वण
स्तमोऽअधिगुः ॥ २४ ॥ सनोनियुद्भिरापृणकामंवाजेभिरश्विभिः । गोमद्भिर्गोपतेधृषत् ॥ तद्वोगाय
सुतेसचापुरुहूतायसत्वने । शंयद्गवेनशाकिनें ॥ नघावसुर्नियमतेदानंवाजस्यगोमतः । यत्सीमुपश्रव
द्गिरः ॥ कुवित्सस्यप्रहित्रजंगोमंतंदस्युहागमत् । शचीभिरपनोवरत् ॥ इमाऽउत्वाशतक्रतोभिप्रणोनुवु
र्गिरः । इंद्रवत्संनमातरः ॥ २५ ॥ दूणाशंसंख्यंतवगौरंसिवीरगव्यते । अश्वोऽअश्वायतेभव ॥ समैदस्वा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ह्यंधसोराधसेतन्वांमहे । नस्तोतारंनिदेकरः ॥ इमाऽउत्वासुतेसुतेनक्षंतेगिर्वणोगिरः । वत्संगावोनधेनवः ॥ पुरूतमंपुरूणांस्तोतृणांविवांचि । वाजेभिर्वाजयतां ॥ अस्माकंमिंद्रभूतुतेस्तोमोवाहिष्ठोऽअंतमः । अस्मान्त्रायेमहोहिंनु । अधिबबुःपणीनांवर्षिष्ठेमूर्द्धन्नस्थात् । उरुःकक्षोनगांग्यः ॥ यस्यवायोरिंवद्रवद्भद्रातिःसंहस्त्रिणी । सद्योदानायमंहते ॥ तत्सुनोविश्वेऽअर्यआसदांगृणंतिकारवः । बबुंसहस्त्रदातमं सूरिंसहस्त्रसातमं ॥ २६ ॥

त्वामिद्धीतिचतुर्दशर्चतृतीयंसूक्तं शंयुरिंद्रःप्रगाथाः ॥

त्वामिद्धिहवांमहेसाताजंस्यकारवः । त्वांवृत्रेष्विंद्रसत्पतिंनरस्त्वांकाष्ठास्वर्वतः ॥ सत्वंनश्चित्रवज्रहस्तधृष्णुयामहस्तवानोऽअद्रिवः । गामश्वंरथ्यमिंद्रसंकिरसत्रावाजंनजिग्युषे ॥ यःसत्राहाविचर्षणिरिंद्रंतंहूमहेवयं । सहस्त्रमुष्कतुविंनृम्णसत्पतेभवासमत्सुनोवृधे । बाधसेजनान्वृषभेवमन्युनाधृषौमीढ्वऽऋचीषम । अस्माकंबोध्यवितामहाधनेतनूष्वप्सुसूर्ये ॥ इंद्रज्येष्ठंनऽआभरऽँओजिष्ठंपपुरिश्रवः ।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

येनेमेचित्रवज्रहस्तरोदसीऽओभेसुशिप्रप्राः ॥ २७ ॥ त्वामुग्रमवसेचर्षणीसहंराजन्देवेषुहूमहे। विश्वा
सुनोविथुरापिब्दनावसोमित्रान्त्सुषहान्कृधि ॥ यदिंद्रनाहुषीष्वाँऽओजोनृम्णंचकृष्टिषु । यद्वापंचक्षि
तीनांद्युम्नमाभरसत्राविश्वानिपौंस्या ॥ यद्वातृक्षोमघवन्द्रुह्यावाजनेयत्पूरौकच्चवृष्ण्यं । अस्मभ्यंतद्रिरी
हिसंनृषाह्येमित्रान्पृत्सुतुर्वणे ॥ इंद्रंत्रिधातुशरणंत्रिवरूथंस्वस्तिमत । छर्दिर्यच्छमघवन्म्यश्वमह्यंचयाव
यादिद्युमेभ्यः ॥ येगव्यतामनसाशत्रुमादभुरभिप्रघ्नंतिधृष्णुया । अधस्मानोमघवन्निंद्रगिर्वणस्तनूपाऽ
अंतमोभव ॥ २८ ॥ अधस्मानोवृधेभवेंद्रनायमवायुधि । यदंतरिक्षेपतयंतिपर्णिनोदिव्यवस्तिग्ममू
र्धानः ॥ यत्रशूरासस्तन्वोवितन्वतेप्रियाशर्मपितृणां । अधस्मायच्छतन्वेतनेचछर्दिरचित्तायावयद्वेषः॥
यदिंद्रसर्गेऽअर्वतश्चोदयासेमहाधने । असमनेऽअध्वनिवृजिनेपथिश्येनाँऽइवश्रवस्यतः ॥ सिंधूँऽरिव
प्रवणऽआशुयायतोयदिक्रोशमनुष्वाणि । आयेवयोनवयतत्यामिषिगृभीताबाह्वोर्गावि ॥ २९ ॥

स्वादुष्किलायमित्येकत्रिंशदृचंचतुर्थंसूक्तं भारद्वाजोगर्गइंद्रःआदौपंचानांसोमो गव्यूत्यर्धचस्यदे

585

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वभूमिःप्रस्तोकइतिचतसृषुप्रस्तोकस्यदानस्तुतिस्तुतस्तृचस्यदुंदुभिरंत्यार्धर्चस्यइंद्र
श्चैकोनविंशीबृहती त्रयोविंश्यनुष्टुप् चतुर्विंशीगायत्री पंचविंशीद्विपदा सप्तविंशीजगती शेषास्त्रिष्टुभः ॥

स्वादुष्किलायंमधुमाँऽउतायंतीव्रःकिलायंरसवाँऽउतायं । उतोन्व१स्यपपिवांसमिंद्रंनकश्चनसहत ऽआहवेषु ॥ अयंस्वादुरिहमादिष्ठऽआसयस्येंद्रोवृत्रहत्येमदाय । पुरूणियश्चयौत्नाशंबरस्यविनवतिंनव चदेह्योऽहन् । अयंमेपीतऽउदियर्तिवाचमयंमनीषामुशतीमजीगः । अयंषळुर्वीरमिमीतधीरोनयाभ्यो भुवनंकच्चनारे ॥ अयंसयोवरिमाणंपृथिव्यावर्ष्माणंदिवोऽअकृणोदयंसः । अयंपीयूषंतिसृषुप्रवत्सुसोमो दाधारोर्वी१न्तरिक्षं ॥ अयंविदच्चित्रहशीकमर्णःशुक्रसच्मनामुषसामनीके । अयंमहान्महतास्कंभनेनोद्या मंस्तभ्नाद्वृषभोमरुत्वान् ॥ ३० ॥ धृषत्पिबकलशेसोममिंद्रवृत्रहाशूरसमरेवसूनां । माध्यंदिनेसवनऽ आवृषस्वरयिस्थानोरयिमस्मासुधेहि ॥ इंद्रप्रणःपुरऽएतेवपश्यप्रनोनयप्रतरंवस्योऽअच्छ । भवासुपारोऽतिपारयोनोभवासुनीतिरुतवामनीतिः ॥ उरुंनोलोकमनुनेषिविद्वान्स्वर्वज्योतिरभयंस्वस्ति । ऋ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ष्वाताऽइंद्रस्थविरस्यबाहूऽउपस्थेयामशरणाबृहंता ॥ वरिष्ठेनऽइंद्रवंधुरेधावहिष्ठयोःशतावन्नश्वयोरा । इ
षमावक्षीषांवर्षिष्ठांमानंस्तारीन्मघवन्त्रायोंऽअर्यः॥ इंद्रंमूळमह्यंजीवातुंमिच्छचोदयधियमयंसोनधारां ।
यत्किचाहंत्वायुरिदंवदामितज्जुषस्वकृधिमांदेववंतं ॥ ३१ ॥ त्रातारमिंद्रमवितारमिंद्रंहवेहवेसुहवंशूर
मिंद्रं । ह्वयामिशक्रंपुरुहूतमिंद्रंस्वस्तिनोमघवांधात्विंद्रः ॥ इंद्रःसुत्रामास्ववाँऽअवोभिःसुमृळीकोभवतु
विश्ववेदाः । बाधतांद्वेषोऽअभयंकृणोतुसुवीर्यस्यपतयःस्याम ॥ तस्यवयंसुमतौयज्ञियस्यापिभद्रेसौम
नसेस्याम। ससुत्रामास्ववाँऽइंद्रोऽअस्मेऽआराच्चिद्वेषःसनुतर्युयोतु ॥ अवत्वेऽइंद्रप्रवतोनोर्मिर्गिरोब्रह्मा
णिनियुतोधवंते । उरूनराधःसवनापुरूण्यपोगावंत्रिन्युवसेसमिंदून् ॥ कऽईंस्तवत्कःपृणात्कोयजाते
यदुग्रमिन्मघवांविश्वहावेत् । पादांविवप्रहरन्नन्यमन्यंकृणोतिपूर्वमपरंशचींभिः ॥ ३२ ॥ शृण्वेवीरऽउ
ग्रमुग्रंदमायन्नन्यमन्यमतिनेनीयमानः । एधमानद्विळुभयस्यराजाचोष्कूयतेविशऽइंद्रोमनुष्यान् ॥
परापूर्वैषांसख्यावृणक्तिवितर्तुराणोऽअपरेभिरेति । अनानुभूतीरवधून्वानःपूर्वीरिंद्रःशरदस्तर्तरीति ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

रूपंरूपंप्रतिरूपोबभूवतदस्यरूपंप्रतिचक्षणाय । इंद्रोमायाभिःपुरुरूपंऽईयतेयुक्ताह्यस्यहरयःशतादश । युजानोहरितारथेभूरित्वष्टेहराजति । कोविश्वाहाद्विषतःपक्षंऽआसतऽउतासीनेषुसूरिषु ॥ अगव्यूतिक्षेत्र मागंन्मदेवाऽउर्वीसतीभूमिरंहूरणाभूत् । बृहस्पतेप्रचिकित्सागविष्टावित्थासतेजरित्रऽइंद्रपंथां ॥ ३३ ॥ दिवेदिवेसदृशीरन्यमर्धंकृष्णाऽअसेधदपसह्मनोजाः । अहन्दासावृषभोवस्नयंतोदव्रजेवर्चिनंशंबरंच ॥ प्रस्तोकऽइन्नुराधंसस्तऽइंद्रदशकोशंयोर्दशवाजिनोदात् । दिवोदासादतिथिग्वस्यराधःशांबरंवसुप्रत्यग्र भीष्म ॥ दशाश्वान्दशकोशान्दशवस्त्राधिभोजना । दशोहिरण्यपिंडान्दिवोदासादसानिषं ॥ दशरथा न्प्रष्टिमतःशतंगाऽअर्थर्वभ्यः । अश्वथःपायवेदात् ॥ महिराधोविश्वजन्यंदधानान्भरद्वाजान्त्सार्ञ्जयोऽ अभ्ययष्ट ॥ ३४ ॥ वनस्पतेवीड्वंगोहिभूयाऽअस्मत्सखाप्रतरणःसुवीरः । गोभिःसंनद्धोऽअसिवीळयस्वास्थातातेजयतुजेत्वानि ॥ दिवस्पृथिव्याःपर्योजऽउद्भृतंवनस्पतिभ्यःपर्याभृतंसहः । अपामोज्मानंप रिगोभिरावृतमिंद्रंस्यवज्रंहविषारथंयज ॥ इंद्रस्यवज्रोमरुतामनीकंमित्रस्यगर्भोवरुणस्यनाभिः । से

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मांनोहव्यदातिंजुषाणोदेवरथप्रतिंहव्यागृभाय ॥ उपश्वासयपृथिवीमुतद्यांपुरुत्रातेमनुतांविष्ठितंज
गत् । सदुंदुभेसजूरिंद्रेणदेवैर्दूराद्दवीयोऽअपसेधशत्रून् ॥ आक्रंदयबलमोजोनऽआधानिःष्टनिहिदुरि
ताबाधमानः । अपप्रोथदुंदुभेदुच्छुनाऽइतऽइन्द्रस्यमुष्टिरसिवीळयस्व ॥ आमूरजप्रत्यावर्तयेमाःकेतु
महुंदुभिर्वावदीति । समश्वपर्णाश्चरंतिनोनरोस्माकमिंद्ररथिनोजयंतु ॥ ३५ ॥ ॥ इतिचतुर्थाष्टके
सप्तमोध्यायः ॥ ७ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

यज्ञायज्ञाद्यधिका शंयुस्तृणपाणिकं पृश्निसूक्तं प्रगाथौबृहतीमहासतोबृहती महाबार्हतबार्हतौप्रगाथावित्या
ग्नेय्यः काकुभःप्रगाथःपुरउष्णिग्बृहत्यतिजगतीति मारुत्योंत्यास्तिस्रोवासांलिंगोक्तदेवताः काकुभःप्रगाथः
पुरउष्णिग्बृहतीतिपौष्ण्यो बृहतीमहाबृहती यवमध्यांत्यानुष्टुम्मारुत्योंत्याद्यावाभूम्योर्वापृश्नेर्वा स्तुषेपंचोन
ऋजिश्वाहवैश्वदेवंह शक्कर्यंतंहुवेवउदुत्यत्षोळश त्र्युष्णिगनुष्टुबंतंनतंत्र्यूनासप्तम्याद्याः षड्गायत्र्यश्चतुर्दशीजगती
सुहोत्रादयोनुक्तगोत्राभारद्वाजाःपौत्रा बृहस्पतेर्दौष्पंतेर्वाभरतस्य वयंदशपौष्णंतद्गायत्रं वै यांपूषन्ननुष्टुप्संपूषन्नेहिवां
षड्यएनमंत्यानुष्टुबिंद्रान्वैंद्रंच शुक्रंचतुष्कंद्वितीयाजगती प्रनुदशैंद्राग्नंतु बार्हतंचतुरनुष्टुबंतं श्नथत्पंचोनागायत्रंतु

589

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

त्रित्रिष्टुबादि त्रिष्टुब्बृहत्यनुष्टुबंतमियंषळूना सारस्वतंत्रिजगत्यादि जगतीत्रिष्टुबंतं ॥ १ ॥
यज्ञायज्ञेतिद्वाविंशत्यृचंपंचमंसूक्तं शंयुर्बार्हस्पत्य आदौदशानामग्निरेकादश्यादिपंचानांमरुतस्ततश्चतुर्णांपूषा तत स्तृचस्यमरुतोंत्यायाद्यावाभूमीःपृश्निर्वा त्रयोदश्यादितृचस्यलिंगोक्तादेवताः प्रगाथौबृहतीमहासतोबृहती महाबा र्हतबार्हतौप्रगाथौ काकुभःप्रगाथः पुरउष्णिक्बृहत्यतिजगती काकुभःप्रगाथः पुरउष्णिक्बृहत्यौ महाबृहती यवमध्यानुष्टुप् ॥

॥ हरिःओम् ॥ यज्ञायज्ञावोऽअग्नयेगिरागिराचदक्षसे । प्रप्रवयममृतंजातवेदसंप्रियंमित्रंनशंसिषं ॥ ऊर्जोनपातंसहिनायमस्मयुर्दाशेमहव्यदातये । भुवद्वाजेष्वविताभुवद्वृधऽउतत्रातातनूनां ॥ वृषा ह्यग्नेऽअजरोमहान्विभास्यर्चिषा । अजस्रेणशोचिषाशोशुचच्छुचेसुदीतिभिःसुदीदिहि ॥ महोदेवान्यजसियक्ष्यानुषक्तवक्रत्वोतदंसना । अर्वाचःसीकृणुह्यग्नेवसेरास्वाजोतवंस्व ॥ यमापोऽअद्र्योवना गर्भमृतस्यपिप्रति । सहस्रायोमथितोजायतेनृभिःपृथिव्याऽअधिसानवि ॥ १ ॥ आयःपप्रौभानुनारो

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

दंसीऽउभेधूमेनधावतेदिवि । तिरस्तमोददृशऽऊर्म्यास्वाश्यावास्वरुषोवृषाश्यावाऽअरुषोवृषा ॥ बृहद्भि
रग्नेऽअर्चिभिःशुक्रेणदेवशोचिषा । भरद्वाजेसमिधानोयविष्ठ्यरेवन्नःशुक्रदीदिहिद्युमत्पावकदीदिहि ॥
विश्वासांगृहपतिर्विशामसित्वमग्नेमानुषीणां । शतंपूर्भिर्यविष्ठपाह्यंहसःसमेद्वारंशतंहिमाःस्तोतृभ्योयेच
ददति ॥ त्वंनश्चित्रऽऊत्यावसोराधांसिचोदय । अस्यरायस्त्वमग्नेरथीरसिविदागाधंतुचेतुनः ॥ पाष्टितो
कंतनयंपर्तृभिष्ट्वमदब्धैरप्रयुत्वभिः । अग्नेहेळांसिदैव्यायुयोधिनोदेवानिह्वरांसिच ॥ २ ॥ आसखायःस
बर्दुघांधेनुमजध्वमुपनव्यसावचः । सृजध्वमनपस्फुरां ॥ याशर्धायमारुतायस्वभानवेश्रवोमृत्युधुक्षत।
यामृळीकेमरुतांतुराणांयासुम्नैरेवयावरी ॥ भरद्वाजायावधुक्षतद्विता । धेनुंचविश्वदोहसमिषंचविश्वभो
जसं ॥ तंवऽइंद्रंनसुकृतुंवरुणमिवमायिनं । अर्यमणंनमंद्रंसुप्रभोजसंविष्णुंनस्तुषऽआदिशे ॥ त्वेषंश
द्धोनमारुतंतुविष्वण्यंनर्वाणंपूषणंसंयथाशता । संसहस्राकारिषच्चर्षणिभ्यऽआँऽआविर्गूह्यावसूकरत्सु
वेदानोवसूकरत् ॥ आमापूषन्नुपद्रवशंसिषंनुतेऽअपिकर्णऽआघृणे । अघाऽअर्योऽअरातयः ॥ ३ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

माकाकंबीरमुद्वृहोवनस्पतिमशस्तीर्विहिनीनशः । मोतसूरोऽअहएवाचनग्रीवाऽआदधतेवेः ॥ हतेरि
वतेवृकमस्तुसख्यं । अच्छिद्रस्यदधन्वतःसुपूर्णस्यदधन्वतः ॥ परोहिमर्त्यैरसिसमोदेवैरुतश्रिया । अ
भिख्यःपूषन्पृतनासुनस्त्वमवानूनंयथापुरा ॥ वामीवामस्यधूतयःप्रणीतिरस्तुसूनृता । देवस्यवामरुतो
मर्त्यस्यवेजानस्यप्रयज्यवः ॥ सद्यश्चिद्यस्यचर्कृतिःपरिख्यादेवोनैतिसूर्यः । त्वेषंशवोदधिरेनामयज्ञियंमरु
तोवृत्रहंशवोज्येष्ठंवृत्रहंशवः ॥ सकृद्द्यौरजायतसकृद्भूमिरजायत ॥ पृश्न्यादुग्धंसकृत्पयस्तदन्योनानु
जायते ॥ ४ ॥ परिशिष्टं । सूक्तांतेतृणान्यग्नावरण्येवोदकेपिवा । यत्स्तृणैरध्ययनंतदधीतंस्तृणाग्निभ
वतेभवं ॥ वापीकूपतडागानांसमुद्रंगच्छस्वाहा ॥

स्तुषेजनमितिपंचदशर्चषष्ठंसूक्तं भरद्वाजोऋजिश्वाविश्वेदेवास्त्रिष्टुबंत्याशक्करी ॥

स्तुषेजनंसुव्रतंनव्यसीभिर्गीर्भिर्मित्रावरुणासुम्नयंता । तऽआगमंतुतइहश्रुवंतुसक्षत्रासोवरुणोमि
त्रोऽअग्निः ॥ विशोविशईड्यमध्वरेष्वहंप्रक्रतुमरतिंयुवत्योः । दिवःशिशुंसहसःसूनुमग्नियज्ञस्यकेतुम

542

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

रुषंयजध्यै ॥ अरुषस्यदुहितराविरूपेस्तृभिरन्यापिंपिशेसूरोऽअन्या । मिथस्तुरावि॒चरंतीपावकेमन्म श्रुतंनक्षतऽऋ॒च्यमाने ॥ प्रवायुमच्छाबृहतीमनीषाबृहद्रयिंविश्ववारंरथप्रां । द्युतद्यामानियुतःपत्यमा नःकविःकविमियक्षसिप्रयज्यो ॥ समेवपुग्च्छदयद्श्विनोर्योरथोविरुक्मान्मनसायुजानः । येननरानासत्येषयध्यैवर्तिर्याथस्तनायात्मनेच ॥ ५ ॥ पर्जन्यवातावृषभापृथिव्याःपुरीषाणिजिन्वतमप्यानि । सत्यश्रुतःकवयोयस्यगीर्भिर्जगतःस्थातर्जगदाकृणुध्वं॥पावीरवीकन्याचित्रायुःसरस्वतीवीरपत्नीधियंधात्। ग्नाभिरच्छिद्रंशरणंसजोषादुराधर्षंगृणतेशर्मयंसत् ॥ पथस्पथःपरिपतिंवचस्याकामेनकृतोऽअभ्यानळर्कं । सनोरासच्छुरुधश्चंद्राग्राधियंधियंसीषधातिप्रपूषा ॥ प्रथमभाजंयशसंवयोधांसुपाणिंदेवंसुगभस्तिमृभ्वं। होतायक्षद्यजतंपस्त्यानामग्निस्त्वष्टारंसुहवंविभावा ॥ भुवनस्यपितरंगीर्भिराभीरुद्रंदिवावर्धयारुद्रमक्तौ । बृहंतऽमृष्वमजरंसुषुम्नमृधग्घुवेमकविनेषितासः ॥ ६ ॥ आयुवानःकवयोयज्ञियासोमरुतोगंतगृणतोवरस्यां । अचित्रंचिद्धिजिन्वथावृधंतऽइत्थानक्षंतोनरोऽअंगिरस्वत् ॥ प्रवीरायप्रतवसेतुरायाः

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

जायूयेवपशुरक्षिरस्तं। सर्पिस्पृशतितन्विश्रुतस्यस्तृभिर्ननाकैंवचनस्यविप्रः॥ योरजाँसिविममेपार्थिवा अ० ४
निंत्रिश्चिद्विष्णुर्मनवेबाधितायं। तस्यतेशर्मन्नुपदद्यमानेरायामदेमतन्वाउतनाच॥ तन्नोहिर्बुध्योऽअ अ० ८
ङ्गिरकैंस्तत्पर्वतस्तत्सवितावचनोधात्। तदोषधीभिरभिरातिषाचोभगःपुरंधिर्जिन्वतुप्रराये॥ नूनोर
यिंरथ्यंचर्षणिप्रांपुरुवीरंमहऽऋतस्यगोपां। क्षयंदाताजरंयेनजनान्त्स्पृधोऽअदेवीरभिचक्रमामविशऽ
आदेवीरर्व्य१ग्नवांम॥ ७॥ इतिषष्ठेमंडलेचतुर्थोनुवाकः॥ ॥ ॥

पंचमेनुवाकेद्वादशसूक्तानि तत्रहुवेवइतिपंचदशर्चंप्रथमंसूक्तं ऋजिश्वाविश्वेदेवास्त्रिष्टुप्॥

हुवेवोदेवीमदितिंनमोभिर्मृळीकायवरुणंमित्रमग्निं। अभिक्षदामर्यमणंसुशेवंत्रातृन्देवान्त्सवितारंभ
गंच॥ सुज्योतिषःसूर्यदक्षपितृननागास्वेसुमहोवीहिदेवान्। द्विजन्मानोयऽऋतसापःसत्याःस्वर्वतोय
जताऽअग्निजिह्वाः॥ उतद्यावापृथिवीक्षत्रमुरुबृहद्रोदसीशरणंसुषुम्ने। महस्करथोवरिवोयथानोस्मे ॥७१॥
क्षयायधिषणेऽअनेहः॥ आनोरुद्रस्यसूनवोनमंतामद्याहूतासोवसवोधृष्टाः। यदीमर्भंमहतिवाहितासो

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

बाधेमरुतोऽअह्वामदेवान् ॥ मिम्यक्षयेषुरोदसीनुदेवीसिषक्तिपूषाऽअभ्यर्धयज्वा । श्रुत्वाहवंमरुतोय
ड्वयाथभूमारेजंतेऽअध्वनिप्रविक्ते ॥ ८ ॥ अभित्यंवीरंगिर्वणसमर्चेंद्रंब्रह्मणाजरितर्नर्वेन । श्रवदिद्ध
वमुपंचस्तवानोरासद्वाजाँऽउपंमहोगृणानः ॥ ओमानंमापोमानुषीरमृक्तंधातंतोकायतनंयायशंयोः ।
यूयंहिष्ठाभिषजोमातृतमाविश्वस्यस्थातुर्जगंतोजनित्रीः ॥ आनोदेवःसवितात्रायमाणोहिरण्यपाणि
र्यजतोजगम्यात् । योदत्रवाँऽउषसोनप्रतीकंव्यूर्णुतेदाशुषेवार्याणि ॥ उतवंसूनोसहसोनोऽअद्यादेवाँऽ
अस्मिन्नध्वरेवृत्याः । स्यामहंतेसदमिद्रातौतवस्यामग्नेवसासुवीरः ॥ उतत्यामेहवमाजग्म्यातंनास
त्याधीभिर्युवमंगविप्रा । अत्रिंनमहस्तमसोमुमुक्तंतूर्वतंनरादुरितादभीके ॥ ९ ॥ तेनोरायोद्युमतोवा
जवतोदातारोभूतनूवतःपुरुक्षोः । दशस्यंतोदिव्याःपार्थिवासोगोजाताऽअप्यामूळताचदेवाः ॥ तेनो
रुद्रःसरस्वतीसजोषामीळ्हुष्मंतोविष्णुर्मृळंतुवायुः । ऋभुक्षावाजोदैव्योविधातापर्जन्यावातापिपृतामि
षंनः॥ उतस्यदेवःसविताभगोनोपांनपादवतुदानुपप्रिः। त्वष्टादेवेभिर्जनिभिःसजोषाद्यौर्देवेभिःपृथिवी

595

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

समुद्रैः ॥ उतनोहिर्बुध्न्यःशृणोत्वजऽएकपात्पृथिवीसमुद्रः । विश्वेदेवाऽऋतावृधोहुवानास्तुतामंत्राः कविशस्ताऽअवंतु ॥ एवानपातोममतस्यधीभिर्भरद्वाजाऽअभ्यर्चत्यर्कैः । म्राहुतासोवसवोधृष्टाविश्वेस्तु तासोभूतायजत्राः ॥ १० ॥

उदुत्यदितिषोळशर्चंद्वितीयंसूक्तं ऋजिश्वाविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् त्रयोदश्यादितिस्त्रउष्णिहोत्यानुष्टुप् ॥

उदुत्यच्चक्षुर्महिमित्रयोराँऽएतिप्रियंवरुणयोरदब्धं । ऋतस्यशुचिदर्शतमनीकंरुक्मोनदिवऽउदिता व्यद्यौत् ॥ वेदयस्त्रीणिविदथान्येषांदेवानांजन्मसनुताराचविप्रः । ऋजुमतैंषुवृजिनाचपश्यन्नभिचष्टेसूरोअर्यऽएवान् ॥ स्तुषऽउवोमहऽऋतस्यगोपानदितिंमित्रंवरुणंसुजातान् । अर्यमणंभगमदब्धधीती नच्छावोचेसधन्यःपावकान् ॥ रिशादसःसन्पतीँरदब्धान्महोराज्ञःसुवसनस्यदातॄन् । यूनःसुक्षत्रान्क्षयतोदिवोनॄनादित्यान्याम्यदितिंदुवोयु ॥ द्यौश्चिष्पितःपृथिविमातरध्रुगग्नेभ्रातर्वसवोमृळतानः । विश्वऽआदित्याऽअदितेसजोषाऽअस्मभ्यंशर्मबहुलंवियंत ॥ ११ ॥ मानोवृकायवृक्येसमस्माऽअघायते

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

रीरधतायजत्राः । यूयंहिष्ठारथ्योनस्तनूनांयूयंदक्षस्यवचसोबभूव ॥ मावएनोऽअन्यकृतंभुजेममात
त्कर्मवसवोयच्चयंध्वे । विश्वस्यहिक्षयथविश्वदेवाःस्वयंरिपुस्तन्वंरीरिषीष्ट॥ नमऽइदुग्रंनमऽआविवासेन
मोदाधारपृथिवीमुतद्यां । नमोदेवेभ्योनमऽईशऽएषांकृतंचिदेनोनमसाविवासे ॥ ऋतस्यवोरथ्यःपूत
दक्षानृतस्यपस्त्यसदोऽअदब्धान् । ताँऽआनमोभिरुरुचक्षसोनॄन्विश्वान्वऽआनमेमहोयजत्राः ॥ ते
हिश्रेष्ठवर्चसस्तऽउनस्तिरोविश्वानिदुरितानयंति । सुक्षत्रासोवरुणोमित्रोऽअग्निर्ऋतधीतयोवक्मराज
सत्याः ॥१२॥ तेनऽइंद्रःपृथिवीक्षामवर्धन्पूषाभगोअदितिःपंचजनाः । सुशर्माणःस्ववसःसुनीथाभवंतु
नःसुत्रात्रासःसुगोपाः ॥ नूसुज्ञानंदिव्यंनंशिदेवाभारद्वाजःसुमतिंयातिहोता । आसानेभिर्यजमानो
मियेधैर्देवानांजन्मवसूयुर्ववंद॥ अपत्यंवृजिनंरिपुंस्तेनमग्नेदुराध्यं । दुविष्ठमस्यसत्पतेकृधीसुगं॥ ग्रावाणः
सोमनोहिकंसखित्वनार्यवावशुः । जहीन्यत्रिणंपणिंवृकोहिषः ॥ यूयंहिष्ठासुदानवऽइंद्रंज्येष्ठाऽअ

597

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

भिद्यवः । कर्तानोऽअध्वन्नासुगंगोपाऽअमा ॥ अपिपंथामगन्महिस्वस्तिगामनेहसं । येनविश्वाःपरिद्विषोवृणक्तिविंदतेवसु ॥ १३ ॥

नतद्दिवेतिसप्तदशर्चतृतीयंसूक्तं ऋजिश्वासुहोत्रादयोभारद्वाजादौष्णंतेर्वाभरतस्यपौत्राबृहस्पतेर्वा
विश्वेदेवास्त्रिष्टुप्सप्तम्याद्याःषड्गायत्र्यश्चतुर्दशीजगती ॥

नतद्दिवानपृथिव्यानुमन्येनयज्ञेननोतशमींभिराभिः । उज्जंतुतंसुभ्वः१पर्वतासोनिहीयतामतियाजस्ययष्टा ॥ अतिवायोमरुतोमन्यतेनोब्रह्मवायःक्रियमाणंनिनित्सात् । तपूंषितस्मैवृजिनानिसंतुब्रह्मद्विषमभितंशोचतुद्यौः ॥ किमंगत्वाब्रह्मणःसोमगोपांकिमंगत्वाहुरभिशस्तिपांनः । किमंगनःपश्यसिन्द्रियमानान्ब्रह्मद्विषेतपुषिंहेतिमस्य ॥ अवंतुमामुषसोजायमानाऽअवंतुमासिंधवःपिन्वमानाः । अवंतुमापर्वतासोध्रुवासोवंतुमापितरोदेवहूतौ ॥ विश्वदानींसुमनसःस्यामपश्येमनुसूर्यमुच्चरंतं । तथाकरद्वसुपतिर्वसूनांदेवाँऽओहानोवसागमिष्ठः ॥ १४ ॥ इंद्रोनेदिष्ठमवसागमिष्ठःसरस्वतीसिंधुभिःपिन्वमाना । प

598

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

र्जन्योनऽओषधीभिर्मयोभुरग्निःसुशंसःसुहवःपितेव ॥ विश्वेदेवास्ऽआगतशृणुतामऽइमंहवं । एदंब र्हिर्निषीदत ॥ योवोदेवाघृतस्नुनाहव्येनप्रतिभूषति । तंविश्वऽउपगच्छथ ॥ उपनःसूनवोगिरःशृण्वंत्वमृ तस्यये । सुमृळीकाभवंतुनः ॥ विश्वेदेवाऽऋतावृधऽऋतुभिर्हवनश्रुतः । जुषंतांयुज्यंपयः ॥ १५ ॥ स्तो त्रमिंद्रोमरुद्गणस्त्वष्टृमान्मित्रोऽअर्यमा । इमाहव्याजुषंतनः ॥ इमंनोऽअग्नेऽअध्वरंहोतर्वयुनशोयज । चिकित्वान्दैव्यंजनं ॥ विश्वेदेवाःशृणुतेमंहवंमेयेऽअंतरिक्षेयऽउपद्यविष्ठ । येऽअग्निजिह्वाऽउतवायज त्राऽआसद्यास्मिन्बर्हिषिमादयध्वं ॥ विश्वेदेवाममंशृण्वंतुयज्ञियाऽउभेरोदसीऽअपांनपाच्चमन्मं । मावोवचांसिपरिचक्ष्याणिवोचंसुम्नेष्विद्वोऽअंतमामदेम ॥ येकेचज्मामहिनोऽअहिमायादिवोजज्ञिरेऽ अपांसधस्थे । तेऽअस्मभ्यंमिषयेविश्वमायुःक्षपऽउस्रावरिवस्यंतुदेवाः ॥ अग्नीपर्जन्यावर्वतंधियंमेस्मि न्हवेसुहवासुष्टुतिंनः । इळांमन्योजनयन्नमन्यःप्रजावतीरिषऽआधत्तमस्मे ॥ स्तीर्णेबर्हिषिसमिधा नेऽअग्नौसूक्तेनमहानमसाविवासे । अस्मिन्नोऽअद्यविदथेयजत्राविश्वेदेवाहविषिमादयध्वं ॥ १६ ॥

५१९

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वयमुत्वेतिदशर्चचतुर्थसूक्तं भरद्वाजः पूषागायत्री अष्टम्यनुष्टुप् ॥

वयमु॒त्वापथस्पते॒रथं॑नवाज॒सात॑ये । धि॒येपू॑षन्नयुज्महि ॥ अ॒भि नो॑नयै॒तसु॒वीरं॒र्यतद॑क्षिणं । वा॒मं गृ॒हप॑तिंनय ॥ अदि॑त्संतंचिदाघृणेपूषन्दा॒नायचोदय । प॒णेश्चि॒द्विम्न॑दामनः ॥ वि॒पथो॑वाज॒सात॑येचिनु हि॒विमृधो॑जहि । साधं॑तामु॒ग्रनो॒धिय॑ः ॥ परि॑तृंधिपणी॒नामार॑याहृद॒याकवे । अथे॑म॒स्मभ्यं॑रंधय ॥१७॥ वि॒पू॒ष॒न्नार॑यानुदपणे॒रिच्छ॑हृदि॒प्रियं । अथे॑म॒स्मभ्यं॑रंधय ॥ आरि॑खकिकि॒राकृ॑णुपणी॒नांहृ॑दयाकवे । अथे॑म॒स्मभ्यं॑रंधय ॥ यांपू॑षन्ब्रह्मचो॒द॒नी॒मार॒बिभ॑र्ष्यघृणे । तयास॑मस्यहृ॒दय॒मारि॑खकिकि॒राकृ॑णु ॥ याते॒ऽअष्ट्रा॑गो॒ऽओ॑प॒शाघृ॑णेपशु॒साध॑नी । तस्यास्ते॑सु॒म्नमी॑महे ॥ उ॒तनो॑गो॒षणिं॒धिय॑मश्व॒सां॑वाज॒सा मु॒त । नृ॒वत्कृ॑णुहि॒वी॒तये ॥ १८ ॥

संपूषन्नितिदशर्चपंचमंसूक्तं भरद्वाजःपूषागायत्री ॥

संपू॑षन्वि॒दुषा॑नयय॒ोऽअं॑ज॒सानु॒शास॑ति । यऽए॒वेदमि॑ति॒ब्रव॑त् ॥ सम्पू॒ष्णागमे॑महि॒योगृ॒हाँऽअ॑भि॒शा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सति । इमऽएवेति चब्रवत् ॥ पूष्णश्चक्रंनरिष्यतिनकोशोवपद्यते । नोऽअस्यव्यथतेपविः ॥ योऽअस्मै हविषाविधन्नतंपूषापिमृष्यते । प्रथमोविंदतेवसु ॥ पूषागाऽअन्वेतुनःपूषारक्षत्ववैतः । पूषावाजंसनोतुनः ॥ १८ ॥ पूषन्ननुप्रगाऽइहियजमानस्यसुन्वतः । अस्माकंस्तुवतामुत ॥ माकिर्नेशन्माकीरिषन्मार्कीसंशारिकेवटे । अथारिष्टाभिरागहि ॥ शृण्वंतंपूषणंवयमियमनष्टवेदसं । ईशानंरायऽईमहे ॥ पूषन्नवव्रतेवयंनरिष्येमकदाचन । स्तोतारस्तऽइहस्मसि ॥ परिपूषापरस्ताद्धस्तंदधातुदक्षिणं । पुनर्नोनष्टमाजतु ॥ २० ॥

एहिवामितिषळृचंषष्ठंसूक्तं भरद्वाजःपूषागायत्री ॥

एहिवांविमुचोनपादाघृणेसंसचावहै । रथीर्ऋतस्यनोभव ॥ रथीतमंकपर्दिनमीशानंराधसोमहः । रायःसखायमीमहे ॥ रायोधारास्याघृणेवसोराशिरजाश्व । धीवतोधीवतःसखा ॥ पूषणंन्वऽजाश्वमु

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

पस्तोषामवाजिनं । स्वसुर्योजारऽउच्यते ॥ मातुर्दिधिषुमब्रवंस्वसुर्जारःशृणोतुनः । भ्रातेंद्रस्यसखाम
मं ॥ आजासःपूषणंरथेनिशृंभास्तेजनश्रियं । देवंवहंतुबिभ्रतः ॥ २१ ॥

यएनमितिषळृचंसप्तमंसूक्तं भरद्वाजःपूषागायत्रीअंत्यानुष्टुप् ॥

यऽएंनमादिदेंशतिकरंभादितिंपूषणं । ननेनंदेवऽआदिशे ॥ उतघासरथीतमःसख्यासत्पतिर्युजा ।
इंद्रोवृत्राणिंजिघ्नते ॥ उतादःपरुषेगविसूरंश्चक्रंहिरण्ययं । न्यैरयद्रथीतमः ॥ यद्द्यत्वापुरुष्टुतब्रवाम
दस्रमंतुमः । तत्सुनोमन्मसाधय ॥ इमंचनोगवेषणंसातयेसीषधोगणं । आरात्पूषन्नसिश्रुतः ॥ आते
स्वस्तिमीमहऽआरेऽअंघामुपावसुं । अद्याचसर्वतातयेश्वश्वसर्वतातये ॥ २२ ॥

इंद्रान्वितिषळृचमष्टमंसूक्तं भरद्वाजइंद्रापूषणौगायत्री ॥

इंद्रानुपूषणावयंसख्यायस्वस्तये । हुवेमवाजसातये ॥ सोममन्यऽउपासदुत्पातवेचम्वोःसुतं । करं
भमन्यऽइच्छति ॥ अजाऽअन्यस्यवह्नयोहरीऽअन्यस्यसंभृता । ताभ्यांवृत्राणिंजिघ्नते ॥ यदिंद्रोऽअन

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यद्रितोमहीरपोवृषन्तमः । तत्रपूषाभवत्सचा ॥ तांपूष्णःसुमतिंवयंवृक्षस्यप्रवयामिव । इंद्रस्यचारभा महे ॥ उत्पूषणंयुवामहेभीशूंडरिवसारथिः । मह्याइंद्रस्वस्तये ॥ २३ ॥

शुक्रंतइतिचतुर्ऋचंनवमंसूक्तं भरद्वाजःपूषात्रिष्टुप् द्वितीयाजगती ॥

शुक्रंतेऽअन्यद्यजतंतेअन्यद्विषुरूपेऽअहनीद्यौरिवासि । विश्वाहिमायाऽअवसिस्वधावोभद्रातेपूषन्निहरातिरस्तु ॥ अजाश्वःपशुपावाजपस्त्योधियंजिन्वोभुवनेविश्वेऽअर्पितः । अष्टांपूषाशिथिरामुद्गरीं वृजत्संचक्षाणोभुवनादेवऽईयते ॥ यास्तेपूषन्नावोऽअंतःसमुद्रेहिरण्ययीरंतरिक्षेचरंति । ताभिर्यासिदूत्यांसूर्यस्यकामेनकृतश्रवऽइच्छमानः ॥ पूषासुबंधुर्दिवऽआपृथिव्याऽइळस्पतिर्मघवादस्मवर्चाः । यंदेवासोऽअददुःसूर्यायैकामेनकृतंतवसंस्वंचं ॥ २४ ॥

प्रनुवोचेतिदशर्चंदशमंसूक्तं भरद्वाजइंद्राग्नीबृहती अंत्याश्चतस्रोनुष्टुभः ॥

प्रनुवोचासुतेषुवांवीर्याऽइयानिचक्रथुः । हतासोवांपितरोदेवशत्रवऽइंद्राग्नीजीवथोयुवं ॥ बळित्था

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

महिमावामिंद्राग्नीपनिष्ठऽआ । समानोवांजनिताभ्रातरायुवंयमाविहेहमातरा ॥ ओकिवांसासुतेस
चाँऽअश्वासन्नीऽइवादने । इंद्राग्नव१ग्नीऽअवसेहवज्रिणांवयंदेवाहवामहे ॥ यऽइंद्राग्नीसुतेषुवांस्तवत्तेष्वृ
तावृधा । जोषवाकंवदतःपज्रहोषिणानदेवाभसथश्चन ॥ इंद्राग्नीकोऽअस्यवांदेवौमर्तश्चिकेतति । विषू
चोऽअश्वान्युयुजानऽईयतऽएकःसमानऽआरथे ॥ २५ ॥ इंद्राग्नीऽअपादियंपूर्वागात्पद्वतीभ्यः । हि
त्वीशिरोजिह्वयावावदच्चरत्रिंशत्पदान्यक्रमीत् ॥ इंद्राग्नीऽआहितंन्वतेनरोधन्वानिबाह्वोः । मानोऽअ
स्मिन्महाधनेपरावर्क्तंगविष्टिषु ॥ इंद्राग्नीतपंतिमाघाऽअर्योऽअरातयः । अपद्वेषांस्याकृतंयुयुतंसूर्या
दधि ॥ इंद्राग्नीयुवोरपिवसुंदिव्यानिपार्थिवा । आनऽइहप्रयच्छतंरायिंविश्वायुपोषसं ॥ इंद्राग्नीऽउक्थ
वाहसास्तोमेभिर्हवनश्रुता । विश्वाभिर्गीर्भिरागतमस्यसोमस्यपीतये ॥ २६ ॥

अ० ४
अ० ८

॥७६॥

श्रथद्वृत्रमितिपंचदशर्चमेकादशंसूक्तं भरद्वाजइंद्राग्नीगायत्रीआद्यास्तिस्रस्त्रयोदशीचत्रिष्टुभः चतुर्दशीबृहत्यंत्यानुष्टुप् ॥

श्रथद्वृत्रमुतसंनोतिवाजमिंद्रायोऽअग्नीसहुरीसपर्यात् । इरज्यंतावसव्यस्यभूरेःसहस्तमासहसावा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

जयंता ॥ तायोधिष्टमभिगाऽइंद्रनूनमपःस्वरुषसोऽअन्नऽऊह्वाः । दिशःस्वरुषसऽइंद्रचित्राऽअपोगाऽ
अग्नेयुवसेनियुत्वान् ॥ आवृत्रहणावृत्रहभिःशुष्मैरिंद्रयातंनमोभिरग्नेऽअर्वाक् । युवंराधोभिरकवेभिरिं
द्राग्नेऽअस्मेभवतमुत्तमेभिः ॥ ताहुवेययोरिदंपप्नेविश्वंपुराकृतं । इंद्राग्नीनमर्धतः ॥ उग्राविघनिनामृ
धऽइंद्राग्नीहवामहे । तानोमृळातऽईदृशे ॥ २७ ॥ हतोवृत्राण्यार्याहतोदासान्यसत्पती । हतोविश्वा
ऽअपद्विषः ॥ इंद्राग्नीयुवामिमेऽभिस्तोमाऽअनूषत । पिबतंशंभुवासुतं ॥ यावांसातिपुरुस्पृहोनियुतो
दाशुषेनरा । इंद्राग्नीताभिरागतं ॥ ताभिरागच्छतंनरोपेदंसवनंसुतं । इंद्राग्नीसोमपीतये॥ तमीळिष्व
योऽअर्चिषावनाविश्वांपरिष्वजत् । कृष्णाकृणोतिजिह्वया ॥ २८ ॥ यऽइद्वऽआविवासतिसुम्नमिंद्र
स्यमर्त्यः । द्युम्नायसुतराऽअपः ॥ तानोवाजवतीरिषऽआशून्पिपृतमर्वतः । इंद्रमग्निचवोह्वे ॥ उभा
वामिंद्राग्नीऽआहुवध्याऽउभाराधसःसहमादयध्यै । उभादाताराविषांरयीणामुभावाजस्यसातयेहुवे

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वां । आनोगव्येभिरश्व्यैर्वसव्यै३रुपगच्छतं । सखायौदेवौसख्यायशंभुवेंद्राग्नीताहवामहे ॥ इंद्राग्नीशृणुतंहवंयजमानस्यसुन्वतः । वीतंहव्यान्यागंतंपिबतंसोम्यंमधु ॥ २९ ॥

इयमददादितिचतुर्दशर्चंद्वादशंसूक्तं भरद्वाजः सरस्वतीगायत्रीआद्यास्तिस्रस्त्रयोदशीचजगत्यौत्यात्रिष्टुप् ॥

इयमददाद्रभसमृणच्युतंदिवोदासंवध्र्यश्वायदाशुषे । याशश्वंतमाचखादावसंपार्णिंतातेदात्राणितविषासरस्वति ॥ इयंशुष्मेभिर्बिसखाइवारुजत्सानुगिरीणांतविषेभिरूर्मिभिः । पारावतघ्नीमवसेसुवृक्तिभिःसरस्वतीमाविवासेमधीतिभिः ॥ सरस्वतिदेवनिदोनिबर्हयप्रजांविश्वस्यबृसयस्यमायिनः । उतक्षितिभ्योवनीरविंदोविषमेभ्योऽअस्रवोवाजिनीवति ॥ प्रणोदेवीसरस्वतीवाजेभिर्वाजिनीवती । धीनामवित्र्यवतु ॥ यस्त्वादेविसरस्त्युपब्रूतेधनेहिते । इंद्रंनवृत्रतूर्ये ॥ ३० ॥ त्वंदेविसरस्त्यवावाजेषुवाजिनि । रदापूषेवनःसनिं ॥ उतस्यानःसरस्वतीघोराहिरण्यवर्तनिः । वृत्रघ्नीवष्टिसुष्टुतिं ॥ यस्याऽअनंतोऽअह्रुतस्त्वेषश्चरिष्णुरर्णवः । अमश्वरतिरोरुवत् ॥ सानोविश्वाऽअतिद्विषःस्वसृरन्याऽऋतावरी ।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अतन्नहैवसूर्यः ॥ उतनःप्रियाप्रियासुसप्तस्वसासुजुष्टा । सरस्वतीस्तोम्याभूत् ॥ ३१ ॥ आपप्रुषीपार्थिवान्युरुरजोऽअंतरिक्षं । सरस्वतीनिदस्पातु ॥ त्रिषधस्थासप्तधातुःपंचजातावर्धयंती । वाजेवाजेहव्याभूत् ॥ प्रयामहिम्नामहिनासुचेकितेद्युम्नेभिरन्याऽअपसामपस्तमा । रथऽइववृहतीविभ्वनेकृतो पस्तुत्याचिकितुषासरस्वती ॥ सरस्वत्यभिनोनेषिवस्योमापस्फरीःपयसामानऽआधक् । जुषस्वनःसख्यावेश्याचमात्वत्क्षेत्राण्यरणानिगन्म ॥ ३२ ॥ इतिषष्ठेमंडलेपंचमोनुवाकः ॥ ॥ इतिचतुर्थाष्टकेऽअष्टमोऽध्यायः ॥ ८ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

॥ इति चतुर्थाऽष्टकः समाप्तः ॥

608

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

॥ अथ पंचमाष्टकप्रारंभः ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

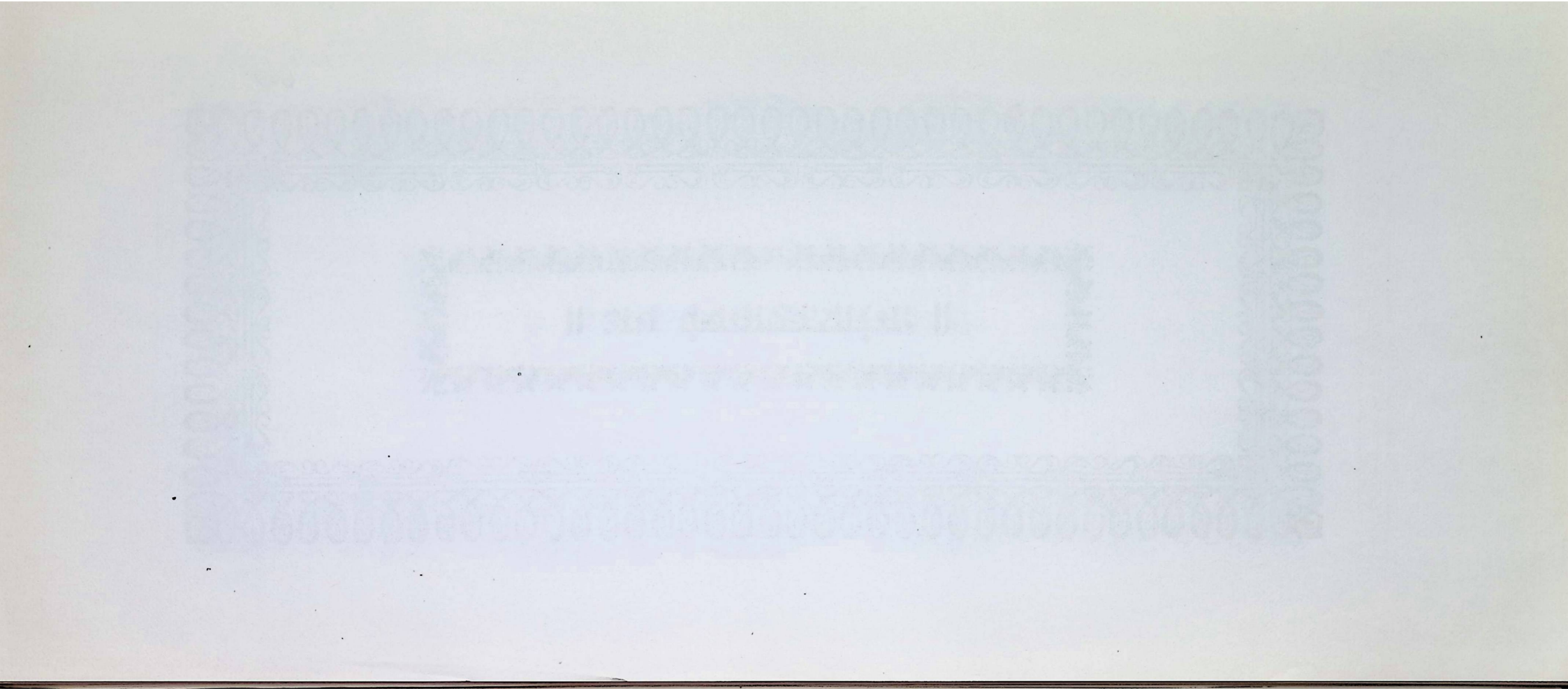

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

स्तुषएकादशाश्विनंतुक्त्यैकपदांतंत्रैष्टुभमाद्ये विराजावुदुश्रियेषळुषस्यं त्वेषास्यावपुर्न्वेकादशमारुतं विश्वेषांमैत्रा
वरुणं श्रुष्टीवामैंद्रावरुणमुपांत्येजगत्यौ संवामष्टावैंद्रावैष्णवं घृतवतीषट्द्यावापृथिवीयं जागतमुदुष्यःसावित्रं त्रित्रि
ष्टुबंतमिंद्रासोमापंचैंद्रासोमं योअद्रिभित्तृचंबार्हस्पत्यं सोमारुद्राचतुष्कंसोमारौद्रं ज़ीमूतस्येवैकोनापायुर्भारद्वाजः
संग्रामांगान्यृक्शोभितुष्टाव वर्मधनुर्ज्यामात्नी इषुधिं जगत्यर्धेसारथिमर्धेरश्मीन्श्वात्रथं रथगोपांजगत्याद्यालिंगोक्त
देवता द्वाभ्यामिषून् प्रतोदंहस्तघ्नं द्वाभ्यामिषून्पराः पंक्त्यादयोलिंगोक्तदेवताः संग्रामाशिषोंत्यानुष्टुबृजीत आला
क्तेतिचद्वेद्वे योऽभ्यःसंभूतोवसतीवरीषु गृह्यमाणासुपुष्करेस्थितवान् सर्वतःपुष्करंतत्र विश्वेदेवाअधारयन्नुत्थापयतो
महत्तपश्चकारादृष्टमिंद्रमन्यैर्ऋषिभिर्योदृष्टवांस्तपसापूर्वं स्तोमभागान्परितुष्टःशक्रःप्रब्रूते यस्यसगुणतोनामजज्ञे व
सतःश्रैष्ठचकर्मणः ससप्तममंडलं वसिष्ठोपश्यदग्निंपंचाधिकाविराजोष्टादशाद्याः ॥ १ ॥

षष्ठेनुवाकेचतुर्दशसूक्तानि तत्रस्तुषेनरेत्येकादशर्चंप्रथमंसूक्तं भरद्वाजोश्विनौत्रिष्टुप् ॥

॥ श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ हरिःओम् ॥ स्तुषेनरादिवोऽअस्यप्रसंताश्विनाहुवेजरमाणोऽअर्कैः ।
यासद्यऽउस्राव्युषिज्मोऽअंतान्युयूषतःपर्युरूवरांसि ॥ तायज्ञमाशुचिभिश्चक्रमाणारथस्यभानुंरुरुचूर

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

जोभिः । पुरूवरांस्यमितामिमानापोधन्वान्यतियाथोऽअन्नान् ॥ ताहत्यद्वर्तिर्यदरभ्रमुग्रेत्नाधियऽऊह
युःशश्वदश्वैः । मनोजवेभिरिषिरैःशयध्यैपरिव्यथिर्दाशुषोमर्त्यस्य ॥ तानव्यसोजरमाणस्यमन्मोपभू
षतोयुयुजानसप्ती । शुभंपृक्षमिषमूर्जंवहंताहोतायक्षत्प्रत्नोऽअध्रुग्युवाना ॥ तावल्गूदस्रापुरुशाकंत
माप्रत्नानव्यसावचसाविवासे । याशंसंतेस्तुवतेशंभविष्ठाबभूवतुर्गृणतेचित्ररातीं ॥ १ ॥ ताभुज्युंविभि
रूह्यःसमुद्रात्तुग्रस्यसूनुमूहथूरजोभिः । अरेणुभिर्योजनेभिर्भुजंतापतत्रिभिरर्णसोनिरुपस्थात् । विजयु
षारथ्यायातमद्रिंश्रुतंहवंवृषणावध्रिमत्याः । दृशस्यंताशयवेपिप्यथुर्गामितिच्यवानासुमतिंभुरण्यू ॥
यद्रोदसीप्रदिवोऽअस्तिभूमाहेळोदेवानामुतमर्त्यत्रा । तदादित्यावसवोरुद्रियासोरक्षोयुजेतपुरएंदधा
त ॥ यऽईराजानावृतुथाविदधद्रजसोमित्रोवरुणश्चिकेतत् । गंभीरायरक्षसेहेतिमस्यद्रोघायचिद्वचसऽ
आनवाय ॥ अंतरैश्वत्रैस्तनयायवर्तिर्द्युमतायातंनृवतारथेन । सनुत्येनत्यजसामर्त्यस्यवनुष्यतामपि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

शीर्षाववृक्तं ॥ आपरमाभिरुतमध्यमाभिर्नियुद्भिर्यातमवमाभिरर्वाक् । दह्वस्यचिद्गोमतोविव्रजस्य दुरोवर्तंगृणतेचित्रराती ॥ २ ॥

कत्येत्येकादशर्चंद्वितीयंसूक्तं भरद्वाजोश्विनौ त्रिष्टुभःआद्याविराळंत्यैकपदा ॥

कत्यावल्गूपुरुहूताद्यदूतोनस्तोमोविदन्नमस्वान् ॥ आयोऽअर्वाङ्नासत्यावव्वर्तप्रेष्ठाह्यसथोऽअस्य मन्मन् ॥ अरंमेगंतंहवनायास्मैगृणानायथापिबाथोऽअंधः । परिह्वत्यद्वर्तिर्याथोरिषोनयत्परोनांतर स्तुतुर्यात् ॥ अकारिवामंधसोवरीमन्नस्तारिबर्हिःसुप्रायणतमं । उत्तानहस्तोयुवयुर्ववंदावांनक्षंतोऽअद्र यऽआंजन् ॥ ऊर्ध्वोवांमग्निरध्वरेष्वस्थात्प्ररातिरेतिजूर्णिनींघृताची । प्रहोतागूर्तमनाऽउराणोयुक्तयो नासत्याहवींमन् ॥ अधिश्रियेदुहितासूर्यस्यरथंतस्थौपुरुभुजाशतोतिं । प्रमायाभिर्मायिनाभूतमत्रन रानृतूजनिमन्यज्ञियानां ॥ ३ ॥ युवंश्रीभिर्दर्शताभिराभिःशुभेपुष्टिमूहथुःसूर्यायाः । प्रवांवयोवपुषेनुपप्तन्नक्षद्वाणीसुष्टुताधिष्ण्यावां ॥ आवांवयोश्वासोवहिष्ठाऽअभिप्रयोनासत्यावहंतु । प्रवांरथोमनोज

613

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वाऽअसर्जीषःपृक्षऽइषिधोऽअनुपूर्वीः ॥ पुरुहिवांपुरुभुजादृण्धेनुंनऽइषंपिन्वतमसक्रां । स्तुतश्चवां माध्वीसुष्टुतिश्चरसाश्चयेवामनुरातिमग्मन् ॥ उतमंऽऋज्रेपुरंयस्यरध्वीसुमीह्लेशतंपेरुकेचपक्वा । शांडोदांद्विरणिनःसाद्दिष्टीन्दशंवशासोऽअभिषाचंऽऋष्वान् ॥ संवांशतानांसत्यासहस्राश्वानांपुरुपंथां गिरेदात् । भरद्वाजायवीरनूगिरेदाद्बृतारक्षांसिपुरुदंससास्युः ॥ आवांसुम्नेवरिमन्सूरिभिःष्यां ॥ ४ ॥

उदुश्रियइतिपळृचंतृतीयंसूक्तं भरद्वाजउपाःत्रिष्टुप् ॥

उदुश्रियेऽउषसोरोचमानाऽअस्थुरपांनोर्मयोरुशंतः । कृणोतिविश्वांसुपथांसुगान्यभूदुवस्वीदक्षिणा मघोनी ॥ भद्रादद्दक्षऽउर्विंयाविभास्युत्तेशोचिर्भानवोद्यामपप्तन् । आविर्वक्षःकृणुषेशुंभमानोषोदेवि रोचमानामहोभिः ॥ वहंतिसीमरुणासोरुशंतोगावःसुभगांमुर्विंयाप्रथानां । अपेजतेशूरोऽअस्तेवश चून्बाधतेतमोऽअजिरोनवोढा ॥ सुगोततेसुपथापर्वतेष्ववातेऽअपस्तंरसिस्वभानो । मानऽआवहपृथु यामन्नृष्वेरायिंदिवोदुहितरिषयध्यै॥ सावहयोक्षभिरवातोषोवरंवहंसिजोषमनु॥ त्वंदिवोदुहितर्याहदेवी

॥ २ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सोमंहनादर्शताभूः ॥ उत्तेवयश्चिद्वसतेरपप्तन्नरश्चयेपितुभाजोव्युष्टौ ॥ अमासतेवहसिभूरिवाम
उषोदेविदाशुषेमर्त्यीय ॥ ५ ॥

एषास्येतिपळृचंचतुर्थसूक्तं भरद्वाजउपात्रिष्टुप् ॥

एषास्यानोदुहितादिवोजाःक्षितीरुच्छंतीमानुषीरजीगः । याभानुनारुशतारास्यास्वज्ञायितिरस्त
मंसश्चिदक्तून् ॥ वितद्यंयुररुणयुग्भिरश्वैश्चित्रंभात्युषसश्चंद्ररथाः । अग्रंयज्ञस्यबृहतोनयंतीर्विताबाधं
तेतमऽऊर्म्यायाः ॥ श्रवोवाजमिषमूर्जवहंतीर्निदाशुषऽउषसोमर्त्याय ॥ मघोनीर्वीरवत्पत्यमानाऽअ
वोधातविधतेरत्नमद्य ॥ इदाहिवोविधतेरत्नमस्तीदावीरायदाशुषऽउषासः । इदाविप्रायजरतेयदुक्था
निष्पमावंतेवहथापुरांचित् ॥ इदाहितऽउषोऽअद्रिसानोगोत्रागवांगिरसोगृणंति । व्यृकेणबिभिदु
र्ब्रह्मणाचसत्यानृणामभवद्देवहूतिः ॥ उच्छादिवोदुहितःप्रत्नवन्नोभरद्वाजवद्विधतेमघोनि । सुवीरंर
यिंगृणतेरिरीह्युरुगायमधिधेहिश्रवोनः ॥ ६ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वपुर्न्वित्येकादशर्चपंचमंसूक्तं भरद्वाजोमरुतस्त्रिष्टुप् ॥

वपुर्नुतच्चिकितुषेचिदस्तुसमानंनामधेनुपत्यमानं। मर्तैष्वन्यद्दोहसेपीपायसकृच्छुक्रंदुदुहेपृश्निरूधः॥ येऽअग्नयोनशोशुचन्निधानाद्विर्यत्रिर्मरुतोवावृधंत । अरेणवोहिरण्ययासऽएषांसाकंनृम्णैःपौंस्येभिश्च भूवन् ॥ रुद्रस्ययेमीळ्हुषःसंतिपुत्रायांश्चोनुदाधृविर्भरध्यै । विदेहिमातामहोमहीषासेन्पृश्निःसुभ्वे३गर्भ माधात् ॥ नयऽईषंतेजनुषोयान्वं१तःसंतोबद्यानिपुनानाः । निर्यद्धुहेशुचयोनुजोषमनुश्रियातन्वंमुक्ष मांणाः ॥ मक्षूनयेषुद्दोहसेचिदयाऽआनामधृष्णुमारुतंदधानाः । नयेस्तौनाऽअयासोमह्नानूचित्सुदा नुरवंयासदुग्रान् ॥ ७ ॥ तऽइदुग्राःशवसाधृष्णुषेणाऽउभेयुंजंतरोदसीसुमेकें । अधस्मैपुरोदुसीस्वशों चिरामवत्सुतस्थौनरोकः ॥ अनेनोवोमरुतोयामोऽअस्वनश्चिद्यमजत्यरंथीः। अनवसोऽअनभीशूर जस्तूर्विरोदसीपथ्यांयातिसाधन् ॥ नास्यवर्तानतरुतान्वस्तिमरुतोयमवथवाजसातौ । तोकेवागोषुत नंयेयमप्सुमज्जंदर्तापार्येऽअधद्योः ॥ प्रचित्रमर्कंगृणतेतुरायमारुतायस्वतवसेभरध्वं । येसहांसिसहसा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सहँतेरजतेऽअग्नेपृथिवीमखेभ्यः॥ त्विषीमंतोऽअध्वरस्येवदिद्युतंषुच्यवसोजुह्वो३नाग्नेः । अर्चत्रंयोधुनंयोनवीराभ्राजज्जन्मानोमरुतोऽअधृष्टाः ॥ तंवृधंतंमारुतंभ्राजदृष्टिरुद्रस्यसूनुंहवसाविवासे । दिव्रंशर्धांयशुचंयोमनीषागिरयोनापंऽउग्राऽअस्मृध्रन् ॥ ८ ॥

विश्वेषामित्येकादशर्चंषष्ठंसूक्तं भरद्वाजोमित्रावरुणौत्रिष्टुप् ॥

विश्वेषांवःसतांज्येष्ठतमागीर्भिर्मित्रावरुणावावृधध्यै । संयारश्मेवयमतुर्यमिष्ठाद्वाजनाँऽअसमाबाहुभिःस्वैः ॥ इयंमद्वांप्रस्तृणीतेमनीषोपप्रियानमसाबर्हिरच्छ ॥ यंतंनोमित्रावरुणावधृष्टंच्छर्दिर्यद्वांवरूथ्यंसुदानू ॥ आयातंमित्रावरुणासुशस्त्युपप्रियानमसाहूयमाना । संयावप्नःस्थोऽअपसेवजनाञ्छुधीयतश्चिद्यतथोमहित्वा ॥ अश्वानयावाजिनांपूतबंधूऽऋतायद्भर्भमदितिर्भरध्यै । प्रयामहिमहांताजायमानाघोरामतांयरिपवेनिदीधः ॥ विश्वेयद्वांमंहनामंदमानाःक्षत्रंदेवासोऽअदधुःसजोषाः । परियद्द्यावापृथिवीचिदुर्वींसंतस्थानाऽअमूराः ॥ ९ ॥ ताहिक्षत्रंधारयंथेऽअनुद्यून्दृंहेथेसानुंपमा

617

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

दिवद्योः । हद्भोनक्षत्रऽउतविश्वदेवोभूमिमातान्द्यांधासिनायोः ॥ ताविग्रंधैयेजठरंपृणध्याऽआयत्सन्न
सभृतयःपृणंति । नमृष्यंतेयुवतयोवांतावियत्पयोविश्वजिन्वाभरंते ॥ ताजिह्वयासद्मेदंसुमेधाऽआयद्वां
सत्योऽअरतिर्ऋतेभूत् । तद्वांमहित्वंघृतान्नावस्तुयुवंदाशुषेवियिष्टमंहः ॥ प्रयद्वांमित्रावरुणास्पूर्धन्मि
याधामयुवधितामिनंति । नयेदेवासऽओहसानमर्ताऽअर्यज्ञसाचोऽअप्योनपुत्राः ॥ वियद्वांचंक्रीस्ता
सोभरंतेशंसंतिकेचिन्निविदोमनानाः। आद्वांब्रवामसत्यान्युक्थानकिर्देवेभिर्यतथोमहित्वा। अवोरित्था
वांच्छर्दिषोऽअभिष्टौयुवोर्मित्रावरुणावस्कृधोयु । अनुयन्नावःस्फुरानृजिप्यंधृष्णुंयद्रणेवृषणंयुनजन् १०

श्रुष्टीवामित्येकादशर्चसप्तमंसूक्तं भरद्वाजइंद्रावरुणौत्रिष्टुप् ॥

श्रुष्टीवाँऽयज्ञऽउद्यतःसजोषामनुष्वद्वृक्तबर्हिषोयजध्यै । आयऽइंद्रावरुणाविषेऽअद्यमहेसुम्नायम
हऽआववर्तत् ॥ ताहिश्रेष्ठादेवतातातुजासूरांणाशविष्ठाताहिभूतं। मघोनांमंहिष्ठातुविशुष्मऽऋतेनवृत्र
तुरासर्वसेना ॥ तागृणीहिनमस्येभिःशूषैःसुम्नेभिरिंद्रावरुणाचकाना । वज्रेणान्यःशवसाहंतिवृत्रंसिव

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

त्तयन्योवृजनेषुविप्रः ॥ ग्राश्रयन्नरश्चवावृधंतविश्वेदेवासोनरांस्वगूर्ताः । प्रैभ्यऽइंद्रावरुणामहित्वाद्यौश्च पृथिविभूतमुर्वी । सऽइत्सुदानुऽस्ववाँऽऋतावेंद्रायोवांवरुणदाशतिमन् । इषासद्विषस्तरेद्दास्वान्वंसद्र यिंरयिवतश्चजनान् ॥ ११ ॥ यंयुवंदाश्वध्वरायदेवारयिंधत्थोवसुमंतंपुरुक्षुं । अस्मेसऽइंद्रावरुणावपि ष्यात्प्रयोभनक्तिवनुषामशस्तीः ॥ उतनःसुत्रात्रोदेवगोपाःसूरिभ्यऽइंद्रावरुणारयिःष्यात् । येषांशुष्मः पृतनासुसाह्वान्प्रसद्योद्युम्नातिरतेततनुरिः॥ नूनंऽइंद्रावरुणागृणानापृक्तंरयिंसौश्रवसायदेवा । इत्थागृणं तोमहिनस्यशर्धोपोननावादुरितातरेम ॥ प्रसम्राजेबृहतेमन्मनुप्रियमर्चेदेवायवरुणायसप्रथः । अयं यऽउर्वींमहिनामहिव्रतःऋत्वाविभात्यजरोनशोचिषा ॥ इंद्रावरुणासुतपाविमंसुतंसोमंपिबतंमद्यंधृत व्रता । युवोरथोऽअध्वरंदेववीतयेप्रतिस्वसरमुपयातिपीतये ॥ इंद्रावरुणामधुमत्तमस्यवृष्णःसोमस्यवृ षणावृषेथां । इदंवामंधःपरिषिक्तमस्मेऽआसद्यास्मिन्बर्हिषिमादयेथां ॥ १२ ॥

संवामित्यष्टर्चमष्टमंसूक्तं भरद्वाजइंद्राविष्णूत्रिष्टुप् ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

संवांकर्मणासमिषाहिनोमींद्रांविष्णूऽअपसस्पारेअस्य । जुषेथांयज्ञंद्रविणंचधत्तमरिष्टैर्नःपथिभिः पारयंता ॥ याविश्वांसांजनितारांमतीनामिंद्राविष्णूकलशांसोमधानां । प्रवांगिरःशस्यमानाऽअवंतु प्रस्तोमांसोगीयमानासोऽअर्कैः ॥ इंद्रांविष्णूमदपतीमदानामासोमंयातंद्रविणोदधाना । संवांमंजत्वक्तुभिर्मतीनांसंस्तोमांसःशस्यमानासऽउक्थैः ॥ आवामश्वांसोऽअभिमातिषाहऽइंद्रांविष्णूसधमादोवहंतु । जुषेथांविश्वाहवंनामतीनामुपब्रह्मांणिशृणुतंगिरोमे ॥ इंद्रांविष्णूतत्पनयायैंवांसोमस्यमदऽउरुचक्रमाथे । अकृणुतमंतरिक्षंवरीयोप्रथतंजीवसेनोरजांसि ॥ इंद्रांविष्णूहविषावावृधानाग्राद्वानानमसारातहव्या । घृतांसुतीद्रविणंधत्तमस्मेसमुद्रःस्थःकलशःसोमधानः ॥ इंद्रांविष्णूपिबतंमध्वोऽअस्यसोमस्यदस्त्राजठरंपृणेथां । आवामंधांसिमदिराण्यंग्मन्नुपब्रह्मांणिशृणुतंहवंमे ॥ उभाजिग्ययुर्नपराजयेथेनपराजिग्येकतरश्चनैनोः । इंद्रश्चविष्णोयदपस्पृधेथांत्रेधासहस्रंवितदैरयेथां ॥ १३ ॥

620

घृतवतीइतिषळृचंनवमंसूक्तं भरद्वाजोद्यावापृथिव्यौजगती ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

घृतवतीभुवनानामभिश्रियोर्वीपृथ्वीमधुदुघेसुपेशसा । द्यावापृथिवीवरुणस्यधर्मणाविष्कभितेऽअजरेभूरिरेतसा ॥ असश्चंतीभूरिधारेपयस्वतीघृतंदुहातेसुकृतेशुचिव्रते । राजंतीऽअस्यभुवनस्यरोदसीऽअस्मेरेतःसिंचतंयन्मनुर्हितं ॥ योवांमृजवेक्रमणायरोदसीमर्तोदुदाशधिषणेससाधति । प्रप्रजाभिर्जायतेधर्मणस्परियुवोःसिक्ताविषुरूपाणिसव्रता ॥ घृतेनद्यावापृथिवीऽअभीवृतेघृतश्रियाघृतपृचाघृतावृधा । उर्वीपृथ्वीहोतृवूर्येपुरोहितेतेऽइद्विप्राऽईळतेसुम्नमिष्टये ॥ मधुनोद्यावापृथिवीमिमिक्षतांमधुश्चुतांमधुदुघेमधुव्रते । दधानेयज्ञंद्रविणंचदेवतामहिश्रवोवाजमस्मेसुवीर्यं ॥ ऊर्जनोद्यौश्चपृथिवीचपिन्वतांपितामातापिश्वविदासुदंससा । संरराणेरोदसीविश्वशंभुवासनिंवाजंरयिमस्मेसमिन्वतां ॥ १४ ॥

उदुष्येतिषळृचंदशमंसूक्तं भरद्वाजः सविताजगती चतुर्थ्यादितिस्रस्त्रिष्टुभः ॥

उदुष्यदेवःसवितासहिरण्ययाबाहूऽअयंस्तसवनायसुक्रतुः । घृतेनपाणीऽअभिप्रुष्णुतेमखोयुवासुदक्षो रजसोविधर्मणि ॥ देवस्यवयंसवितुःसवीमनिश्रेष्ठेस्यामवसुनश्चदावने ॥ योविश्वस्यद्विपदोयश्चतुष्प

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

दोनिवेशनेप्रसवेचासिभूमनः ॥ अदब्धेभिःसवितःपायुभिष्ट्वंशिवेभिरद्यपरिपाहिनोगयं । हिरण्यजि ह्वःसुवितायनव्यसेरक्षामाकिर्नोऽअघशंसऽईशत ॥ उदुष्यदेवःसवितादमूनाहिरण्यपाणिःप्रतिदोषमं स्यात् । अयोहनुर्यजतोमंद्रजिह्वऽआदाशुषेसुवतिभूरिवामं ॥ उद्वूऽअयाँऽउपवक्तेवबाहूहिरण्ययासवि तासुप्रतीका । दिवोरोहांस्यरुहन्पृथिव्याऽअरींरमत्पतयत्कच्चिदभ्वं ॥ वाममद्यसवितर्वाममुश्वोदिवे दिवेवाममस्मभ्यंसावीः । वामस्यहिक्षयंस्यदेवभूरेरयाधियावामभाजःस्याम ॥ १५ ॥

इंद्रासोमेतिपंचर्चमेकादशंसूक्तं भरद्वाज इंद्रासोमौत्रिष्टुप् ॥

इंद्रासोमामहित्वांमहित्वंयुवंमहान्निग्रथमानिचक्रथुः ॥ युवंसूर्यंविविदथुर्युवंस्वर्विश्वातमांस्यहतं निदश्च ॥ इंद्रासोमावासयथऽउषासमुत्सूर्यंनयथोज्योतिषासह । उपद्यांस्कंभथुःस्कंभनेनाग्रथतंपृथि वींमातरंवि ॥ इंद्रासोमावहिमपःपरिष्ठांहथोवृत्रमनुवांद्यौरमन्यत । प्राणीस्यैरयतंनदीनामासंभुद्रा णिंपप्रथुःपुरूणि॥ इंद्रासोमापक्वामामास्वंतर्निगवामिद्धथुर्वक्षणासु। जगृभथुरनपिनद्धमासुरुशच्चित्रा

अ० ५ अ० १ ॥ ६ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सुजगंतीष्वंतः ॥ इंद्रासोमायुवमंगतरुत्रमपत्यसाचंश्रुत्यैंरराथे ॥ युवंशुष्मंनयैंचर्षणिभ्यःसंविव्यथुः पृतनाषाहंमुग्रा ॥ १६ ॥

योअद्रिभिदितिऋक्त्रयात्मकंद्वादशंसूक्तं भरद्वाजोबृहस्पतिस्त्रिष्टुप् ॥

योऽअद्रिभित्प्रथमजाऽऋृतावाबृहस्पतिरांगिरसोहविष्मान् । द्विबर्हज्माप्राघर्मसत्पितानऽआरोदसीवृषभोरोरवीति ॥ जनायचिद्यऽईवतऽउलोकंबृहस्पतिर्देवहूतौचकार । घ्नन्वृत्राणिविपुरोदर्दरीतिजयञ्छत्रूरमित्रान्पृत्सुसाहन् ॥ बृहस्पतिःसमजयद्वसूनिमहोव्रजान्गोमतोदेवऽएषः । अपःसिषासन्त्स्वरप्रतीतोबृहस्पतिर्हत्यमित्रमर्कैः ॥ १७ ॥

सोमारुद्रेतिचतुर्ऋचंत्रयोदशंसूक्तं भरद्वाजःसोमारुद्रौत्रिष्टुप् ॥

सोमारुद्राधारयेथामसुर्यं१प्रवामिष्टयोरमश्नुवंतु । दमेदमेसप्तरत्नादधानाशंनोभूतंद्विपदेशंचतुष्पदे ॥ सोमारुद्राविवृहतंविषूचीममीवायानोगयमाविवेश । आरेबाधेथांनिर्ऋतिंपराचैरस्मेभद्रासौश्रव

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सानिसंतु ॥ सोमारुद्रायुवमेतान्यस्मेविश्वातनूषुभेषजानिधत्तं । अवस्यतंमुंचतंयन्नोऽअस्तितनूषुब द्धंकृतमेनोऽअस्मत् ॥ तिग्मायुधौतिग्महेतीसुशेवौसोमारुद्राविहसुमृळतंनः । प्रनोमुंचतंवरुणस्यपाशाद्गोपायतंनःसुमनस्यमाना ॥ १८ ॥

जीमूतस्येवेत्येकोनविंशत्यृचंचतुर्दशंसूक्तं पायुर्भारद्वाजः प्रथमादिक्रमेण वर्मधनुःज्याआर्त्नीइषुधिः षष्ठ्याःपूर्वार्धस्यसारथिरुत्तरार्धस्यरश्मयः अश्वाःरथःरथगोपाः दशम्याब्राह्मणाःपितरोद्यावापृथिवीपूषाच ततोद्वयोरिषवः प्रतोदः हस्तघ्नस्ततोद्वयोरिषवस्ततो ब्रह्मणस्पतिरदितिश्चांत्येद्वेविश्वेदेवदेवताके त्रिष्टुप् षष्ठीदशम्यौजगत्यौ द्वादशीत्रयोदशीपंचदशीषोडश्यन्त्याअनुष्टुभः सप्तदशीपंक्तिः ॥

जीमूतस्येवभवतिप्रतीकंयद्वर्मीयातिसमदामुपस्थे । अनाविद्धयात्तन्वाजयत्वंसत्वावर्मणोमहिमापिपर्तु ॥ धन्वनागाधन्वनाजिंजयेमधन्वनातीव्राःसमदोजयेम । धनुःशत्रोरपकामंकृणोतिधन्वनासर्वाःप्रदिशोजयेम ॥ वज्यंतीवेदागनीगंतिकर्णंप्रियंसखायंपरिषस्वजाना । योषेवशिङ्क्तेवितताधिधन्वञ्ज्याऽ ॥७॥

624

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

इयंसमनेपारयंती ॥ तेऽआचरंतीसमनेवयोषामातेवपुत्रंबिभृतामुपस्थे । अपशत्रून्विध्यतांसंबिदानेऽ
आर्त्नीऽइमेविष्फुरंतीऽअमित्रान् ॥ बह्वीनांपिताबहुरस्यपुत्रश्चिश्चाकृणोतिसमनावगत्य । इषुधिःसंकाः
पृतनाश्चसर्वाःपृष्ठेनिनद्धोजयतिप्रसूतः ॥ १९ ॥ रथेतिष्ठन्नयतिवाजिनःपुरोयत्रयत्रकामयतेसुषारथिः ।
अभीशूनांमहिमानंपनायतमनःपश्चादनुयच्छंतिरश्मयः ॥ तीव्रान्घोषान्कृण्वतेवृषपाणयोश्वारथेभिः
सहवाजयंतः । अवक्रामंतःप्रपदैरमित्रान्क्षिणंतिशत्रूँरनपव्ययंतः ॥ रथवाहंनहविरस्यनामयत्रायुधंनि
हितमस्यवर्म । तत्रारथमुपशग्मंसदेमविश्वाहावयंसुमनस्यमानाः ॥ स्वादुषंसदःपितरोवयोधाःकृच्छ्रे
श्रितःशक्तीवंतोगभीराः । चित्रसेनाऽइषुबलाऽअमृध्राःसतोवीराऽउरवोव्रातसाहाः ॥ ब्राह्मणासःपि
तरःसोम्यासःशिवेनोद्यावापृथिवीऽअनेहसा । पूषानःपातुदुरितादृतावृधोरक्षामाकिर्नोऽअघशंसऽईं
शत ॥ २० ॥ सुपर्णवस्तेमृगोऽअस्यदंतोगोभिःसंनद्धापततिप्रसूता । यत्रानरःसंचविचद्रवंतितत्रास्म
भ्यमिषवःशर्मयंसन् ॥ ऋजीतेपरिवृंग्धिनोश्मभवतुनस्तनूः । सोमोऽअधिब्रवीतुनोदितिःशर्मयच्छतु ।

625

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

आजंघंतिसान्वेषाजघनाँऽउपजिघ्नते। अश्वांजनिप्रचेतसोश्वान्त्समत्सुचोदय ॥ अहिरिवभोगैःपर्येतिबाहुंज्यायाहेतिंपरिबाधमानः। हस्तघ्नोविश्वावयुनानिविद्वान्पुमान्पुमांसंपरिपातुविश्वतः॥ आलाक्तायारुरुशीर्ष्ण्यथोयस्याऽअयोमुखं। इदंपर्जन्यरेतसऽइष्वैदेव्यैबृहन्नमः ॥२१॥ अवसृष्टापरापतशरव्येब्रह्मसंशिते। गच्छामित्रान्प्रपद्यस्वमामीषांकंचनोच्छिषः ॥ यत्रबाणाःसंपतंतिकुमाराविशिखाऽइव। तत्रानोब्रह्मणस्पतिरदितिःशर्मयच्छतुविश्वाहाशर्मयच्छतु ॥ मर्माणितेवर्मणाछादयामिसोमस्त्वाराजामृतेनानुवस्तां। उरोर्वरीयोवरुणस्तेकृणोतुजयंतंत्वानुदेवामदंतु ॥ योनःस्वोऽअरणोयश्चनिष्ट्योजिघांसति। देवास्तंसर्वेधूर्वंतुब्रह्मवर्ममममांतरं ॥ २२ ॥ इतिषष्ठेमंडलेषष्ठोनुवाकः ॥ इतिभारद्वाजंषष्ठंमंडलंसमाप्तं ॥

वासिष्ठेसप्तमेमंडलेषडनुवाकाः तत्रप्रथमेनुवाकेसप्तदशसूक्तानि तत्रअग्निंनरइतिपंचविंशत्यृचं प्रथमंसूक्तं मैत्रावरुणिर्वसिष्ठोग्निस्त्रिष्टुप् आद्याअष्टादशविराजः ॥

अग्निंनरोदीधितिभिररण्योर्हस्तच्युतीजनयंतप्रशस्तं। दूरेदृशंगृहपतिमथर्युं ॥ तमग्निमस्तेवसवोन्यृ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ण्वन्त्सुप्रतिचक्षमवसेकुतश्चित् । दक्षाय्योयोदमऽआसनित्यः ॥ प्रेद्धोऽअग्नेदीदिहिपुरोनोजस्रयासूर्म्यायविष्ठ । त्वांशश्वंतऽउपयंतिवाजाः ॥ प्रतेऽअग्नयोग्निभ्योवरंनिःसुवीरासःशोशुचंतद्युमंतः । यत्रानरःसमासतेसुजाताः ॥ दानोऽअग्नेधियारयिंसुवीरंस्वपत्यंसहस्यप्रशस्तं । नयंयावातरतियातुमावान् ॥२३॥ उपयमेतियुवतिःसुदक्षंदोषावस्तोर्हविष्मतीघृताची । उपस्वैनमरमतिर्वसूयुः ॥ विश्वाऽअग्नेपद्हारातीर्येभिस्तपोभिरदहोजरूथं । प्रनिस्वरंचातयस्वामीवां ॥ आयस्तेऽअग्नऽइधतेऽअनीकंवासिष्ठशुक्रदीदिवःपावक । उतोनऽएभिःस्तवथैरिहस्याः ॥ वियेतेऽअग्नेभेजिरेऽअनीकंमर्तानरःपित्र्यासःपुरुत्रा । उतोनऽएभिःसुमनाऽइहस्याः ॥ इमेनरोवृत्रहत्येषुशूराविश्वाऽअदेवीरभिसंतुमायाः । येमेधियंपनयंतप्रशस्तां ॥२४॥माशूनेऽअग्नेनिषदामनृणांमाशेषसोवीरतापरित्वा । प्रजावतीषुदुर्यासुदुर्यं॥यमश्वीनित्यमुपयातिं यज्ञंप्रजावंतंस्वपत्यंक्षयंनः । स्वजन्मनाशेषसावावृधानं ॥ पाहिनोऽअग्नेरक्षसोऽअजुष्टात्पाहिधूर्तेररुषोऽअघायोः । त्वायुजापृतनायूँरभिष्यां ॥ सेदग्निरग्नीँरत्यस्त्वन्यान्यत्रवाजीतनयोवीळुपाणिः । सहस्रपा

627

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

थाऽअक्षरासमेति॥सेदग्नियोवनुष्यतोनिपातिसमद्रंहसऽउरुष्यात्।सुजातासःपरिचरंतिवीराः२५
अयंसोऽअग्निराहुतःपुरुत्रायमीशानःसमिदिंधेहविष्मान्। परियन्मेत्यध्वरेषुहोता॥ त्वेऽअग्नऽआहवं
नानिभूरीशानासऽआजुहुयामनित्या। उभाकृण्वंतोवहतूमियेधे॥ इमोऽअग्नेवीततमानिहव्याजस्रोव
क्षिद्देवतातिमच्छ। प्रतिनऽईसुरभीणिव्यंतु॥ मानोऽअग्नेवीरंतेपरादादुर्वाससेमतयेमानोऽअस्यै। मा
नःक्षुधेमारक्षसऽऋतावोमानोदमेमावनऽआजुहूर्थाः॥ नूमेब्रह्माण्यग्नऽउच्छशाधित्वंदेवमघवन्त्र्यःसुषू
दः। रातौस्यामोभयासऽआतेयूयंपातस्वस्तिभिःसदानः॥ २६॥ त्वमग्नेसुहवोरण्वसंदृक्सुदीतीसूनो
सहसोदिदीहि। मात्वेसचातनयेनित्यऽआधङ्मावीरोऽअस्मन्नर्योविदासीत्॥ मानोऽअग्नेदुर्भृतयेस
चैषुदेवेष्वग्निषुप्रवोचः। मातेऽअस्मान्दुर्मतयोभूमाच्चिद्देवस्यसूनोसहसोनशंत॥ समतौअग्नेस्वनीक
रेवानमर्त्येयऽआजुहोतिहव्यं। सदेवतावसुवनिंदधातियंसूरिरर्थीपृच्छमानऽएति॥ महोनोऽअग्नेसुवि
तस्यविद्वान्रायेसूरिभ्यऽआवहाबृहंतं। येनवयंसहसावन्मदेमाविक्षितासऽआयुषासुवीराः॥ नूमेब्रह्मा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ण्यग्नऽउच्छशाधित्वंदेवमघवन्त्र्यःसुषूदः । रातौस्यामोभयासऽआतेयूयंपातस्वस्तिभिःसदानः॥ २७ ॥
इतिपंचमाष्टकेप्रथमोऽध्यायः॥ १ ॥ ॥ ॥ ॥

जुषस्वैकादशाप्रमग्निंवोदश प्रवःप्राग्नयेनववैश्वानरीयंतु प्रसम्राजःसप्त प्रवोदेवमिंधेबोधिषळुषोनपंच महानगन्म
तृचं प्राग्नयेवैश्वानरीयं समिधाबृहत्याद्युपसद्यायपंचोना गायत्रमेनावोद्वादश प्रागाथमग्नेभवसप्तद्वैपदं त्रैष्टुभंत्वे
हपंचाधिकैंद्रं सुदासःपैजवनस्य चतस्रोंत्यादानस्तुतिर्यस्तिग्मशृंगएकादश ॥ २ ॥

जुषस्वेत्येकादशर्चंद्वितीयंसूक्तं वसिष्ठआग्नियोतनूनपात्त्रिष्टुप् ॥

॥ हरिःओम् ॥ जुषस्वनःसमिधंमग्नेऽअद्यशोचाबृहद्यजतंधूममृण्वन् । उपस्पृशद्दिव्यंसानुस्तूपैः
संरश्मिभिस्ततनःसूर्यस्य ॥ नराशंसस्यमहिमानमेषामुपस्तोषामयजतस्ययज्ञैः । येसुक्रतवःशुचयो
धियंधाःस्वदंतिदेवाऽउभयानिहव्या ॥ ईळेन्यंवोऽअसुरंसुदक्षमंतर्दूतंरोदसीसत्यवाचं । मनुष्वद्ग्निमनु
नासमिद्धंसमध्वरायसद्मिन्महेम ॥ सपर्यवोभरमाणाऽअभिज्ञुप्रवृंजतेनमसाबर्हिरग्नौ । आजुह्वाना

629

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

घृतपृष्ठंपृषद्वदध्वर्यवोहविषामर्जयध्वं ॥ स्वाध्योऽविदुरोदेवयंतोशिंश्रयूरथ्युर्देवतांता । पूर्वीशिशुंनमातरारिहाणेसमग्रुवोनसमनेष्वंजन् ॥ १ ॥ उतयोषणेदिव्येमहीनऽउषासानक्तासुदुघेवधेनुः । बर्हिषदा पुरुहूतेमघोनीऽआयज्ञियेसुवितायश्रयेतां ॥ विप्रायज्ञेषुमानुषेषुकारूमन्येवांजातवेदसायजध्यै । ऊर्ध्वं नोऽअध्वरंकृतंहवेषुतादेवेषुवनथोवार्याणि ॥ आभारतीभारतीभिःसजोषाऽइळादेवैर्मनुष्येभिरग्निः । सरस्वतीसारस्वतेभिरर्वाक्तिस्रोदेवीर्बर्हिरेदंसदंतु ॥ तन्नस्तुरीपमधपोषयित्नुदेवत्वष्टर्विररणःस्यस्व । यतोवीरःकर्मण्यःसुदक्षोयुक्तग्रावाजायतेदेवकामः ॥ वनस्पतेवसृजोपदेवानग्निर्हविःशमितासूदयाति । सेदुहोतासत्यतरोयजातियथादेवानांजनिमानिवेद ॥ आयाह्यग्नेसमिधानोऽअर्वाङिन्द्रेणदेवैःसरथंतुरेभिः । बर्हिर्नऽआस्तामदितिःसुपुत्रास्वाहादेवाऽअमृतामादयंतां ॥ २ ॥

अग्निवइतिदशर्चंतृतीयंसूक्तं वसिष्ठोग्निस्त्रिष्टुप् ॥

अग्निर्वोदेवमग्निभिःसजोषायजिष्ठंदूतमध्वरेकृणुध्वं । योमर्त्येष्वमृतऋतावातपुर्मूर्धाघृतान्नःपा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वकः ॥ प्रोथदश्वोनयवसेविष्यन्यदामहःसंवरणाद्व्यस्थात् । आदरवातोऽअनुवातिशोचिरधस्मतेव्रजनंकृष्णमस्ति ॥ उद्यस्यतेनवजातस्यवृष्णोग्नेचरत्यजराऽइधानाः । अच्छाद्यामरुषोधूमऽएतिसंदूतोऽअग्नऽईयसेहिदेवान् ॥ वियस्यतेपृथिव्यांपाजोऽअश्रेतृषुयदन्नासमवृक्तजंभैः । सेनेवसृष्टाप्रसितिष्टऽएतियवंनदस्मजुह्वाविवेक्षि ॥ तमिद्दोषातमुषसियविष्ठमग्निमत्यंनभर्जयंतनरः । निशिशानाऽअतिथिमस्ययोनौदीदायशोचिराहुतस्यवृष्णः ॥ ३ ॥ सुसंदृक्तेस्वनीकप्रतीकंवियद्रुक्मोनरोचसऽउपाके । दिवोनतेतन्यतुरेतिशुष्मश्चित्रोनसूरःप्रतिचक्षिभानुं॥ यथावःस्वाहाग्नयेदाशेमपरीळाभिर्घृतवद्भिश्चहव्यैः। तेभिर्नोऽअग्नेऽअमितैर्महोभिःशतंपूर्भिरायसीभिर्निपाहि ॥ यावातेसंतिदाशुषेऽअधृष्टागिरोवायाभिर्नृवतीरुरुष्याः । ताभिर्नःसूनोसहसोनिपाहिस्मत्सूरीञ्जरितॄञ्जातवेदः ॥ निर्यन्पूतेवस्वधितिःशुचिर्गात्स्वयाकृपातन्वा३रोचमानः । आयोमात्रोरुशेन्योजनिष्टदेवयज्यायसुक्रतुःपावकः ॥ एतानोऽअग्नेसौभगादिदीह्यपिक्रतुंसुचेतसंवतेम । विश्वास्तोतृभ्योगृणतेचसंतुयूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ ४ ॥

631

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

प्रवः शुक्रायेतिदशर्चंचतुर्थंसूक्तं वसिष्ठोऽग्निस्त्रिष्टुप् ॥

प्रवः शुक्रायभानवेभरध्वंहव्यंमतिंचाग्नयेसुपूतं । योदैव्यानिमानुषाजनूंष्यंतर्विश्वानिविद्मनाजिगात्ति ॥ सगृत्सोऽअग्निस्तरुणश्चिदस्तुयतोयविष्ठोऽअजनिष्टमातुः । संयोवनायुवतेशुचिद्न्भूरिचिदन्ना समिदत्तिसद्यः ॥ अस्यदेवस्यसंसद्यनीकेयंमर्तासःश्येतंजगृभ्रे । नियोगृभंपौरुषेयीमुवोचदुरोकमग्निरायवेशुशोच ॥ अयंकविरकविषुप्रचेतामर्तेष्वग्निरमृतोनिधायि । समानोऽअत्रजुहुरःसहस्त्रःसदात्वेसुमनसःस्याम ॥ आयोयोनिंदेवकृतंससादक्रत्वाह्य१ग्निरमृताँऽअतारीत् । तमोषधीश्चवनिनश्चगर्भंभूमिश्चविश्वधायसंबिभर्ति ॥ ५ ॥ ईशेह्य१ग्निरमृतस्यभूरेरीशेरायःसुवीर्यस्यदातोः ॥ मात्वावयंसहसावन्नवीरामाप्सवःपरिषदामादुवः । परिषद्यंह्यरणस्यरेक्णोनित्यस्यरायःपतयःस्याम ॥ नशेषोऽअग्नेऽअन्यजातमस्त्यचेतानस्यमापथोविदुक्षः ॥ नहिग्रभायारणःसुशेवोन्योदर्योमनसामंतवाऽउ । अधाचिदोकःपुनरित्सऽएत्यानोवाज्यभीषाळेतुनव्यः ॥ त्वमग्नेवनुष्यतोनिपाहित्वमुनःसहसावन्नवद्यात् । संत्वाध्वस्म

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

न्वद्भ्यैतुपाथःसंरयिःस्पृहयाय्यःसहस्री ॥ एतानोऽअग्नेसौभगादिद्दीद्यप्रिक्रतुंसुचेतसंवतेम । विश्वा स्तोतृभ्योगृणतेचसंतुयूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ ६ ॥

प्राग्नयइतिनवर्चंपंचमंसूक्तं वसिष्ठोवैश्वानरस्त्रिष्टुप् ॥

प्राग्नयेतवसेभरध्वंगिरंदिवोऽअर्तयेपृथिव्याः । योविश्वेषाममृतानामुपस्थेवैश्वानरोवावृधेजागृवद्भिः ॥ पृष्टोदिविधायग्निःपृथिव्यांनेतासिंधूनांवृषभःस्तियानां ॥ समानुषीरभिविशोविभातिवैश्वानरोवावृधानोवरेण ॥ त्वद्भियाविशऽआयन्नसिक्नीरसमनाजहतीर्भोजनानि । वैश्वानरपूरवेशोशुचानःपुरोयदग्नेदरयन्नदीदेः ॥ तवत्रिधातुपृथिवीऽउतद्यौर्वैश्वानरव्रतमग्नेसचंत । त्वंभासारोदसीऽआततंथाजस्रेणशोचिषाशोशुचानः ॥ त्वामग्नेहरितोवावशानागिरःसचंतेधुनयोघृताचीः । पतिंकृष्टीनांरथ्यंरयीणांवैश्वानरमुषसांकेतुमह्नाँऽ ॥ ७ ॥ त्वेऽअसुर्यं१वसवोन्यृण्वन्क्रतुंहितेमित्रमहोजुषंत । त्वंदस्यूँरोकसोऽअग्नऽआजऽउरुज्योतिर्जनयन्नार्याय ॥ सजायमानःपरमेव्योमन्वायुर्नपाथःपरिपासिसद्यः । त्वंभुव

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नाजमयंक्षभिक्रन्नपत्यायजातवेदोदशस्यन् ॥ तामग्नेऽअस्मेऽइषमेरयस्ववैश्वानरद्युमतींजातवेदः । य
याराधःपिन्वसिविश्ववारपृथुश्रवोदाशुषेमर्त्याय ॥ तंनोऽअग्नेमघवद्भ्यःपुरुक्षुरयिंनिवाजंश्रुत्यंयुवस्व ।
वैश्वानरमहिनःशर्मयच्छरुद्रेभिरग्नेवसुभिःसजोषाः ॥ ८ ॥

प्रसम्राजइतिसप्तर्चषष्ठंसूक्तं वसिष्ठोवैश्वानरस्त्रिष्टुप् ॥

प्रसम्राजोऽअसुरस्यप्रशस्तिंपुंसःकृष्टीनामनुमाद्यस्य । इंद्रस्येवप्रतवसस्कृतानिवंदेदारुंवदमानोवि
वक्मि ॥ कविंकेतुंधासिंभानुमद्रेर्हिन्वंतिशंराज्यंरोदस्योः । पुरंदरस्यगीर्भिराविवासेन्नेर्व्रतानिपूर्व्यामि
हानि ॥ न्यक्रतून्ग्रथिनोमृधवाचःपणीरँश्रद्धाँऽअवृधाँऽअयज्ञान् । प्रप्रतान्दस्यूरग्निर्विवायपूर्वेश्चकारा
पराँऽअयज्यून् ॥ योऽअपाचीनेतमसिमदंतीःप्राचीश्चकारनृतमःशचीभिः । तमीशानंवस्वोऽअग्निंगृणी
षेनानतंदमयंतंपृतन्यून् ॥ योदेद्यो३अनमयद्वधस्नैर्योऽअर्यपत्नीरुषसश्चकार । सनिरुध्यानहुषोयह्वोऽअ
ग्निर्विशश्चकेबलिहृतःसहोभिः ॥ यस्यशर्मन्नुपविश्वेजनासऽएवैस्तस्थुःसुमतिंभिक्षमाणाः । वैश्वानरोव

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

रमारोदस्योराग्निःससादपित्रोरुपस्थे ॥ आदेवोददेवभ्या३ंवसुनिवैश्वानरऽउदितासूर्यस्य । आसंमुद्रा दवरादापरस्मादाग्निर्ददेदिवऽआपृथिव्याः ॥ ९ ॥

प्रवोदेवमितिसप्तर्चसप्तमंसूक्तं वसिष्ठोग्निस्त्रिष्टुप् ॥

प्रवोदेवंचित्सहसानमग्निमश्वंनवाजिनंहिषेनमोभिः । भवानोदूतोऽअध्वरस्यविद्वान्मनादेवेषुविविदेमितद्रुः ॥ आयाह्यग्नेपथ्या३ंअनुस्वामंद्रोदेवानांसख्यंजुषाणः । आसानुशुष्मैर्नदयन्पृथिव्याजंभेभिर्विश्वमुशधग्वनानि ॥ प्राचीनोयज्ञःसुधितंहिबर्हिःप्रीणीतेऽअग्निरीळितोनहोता । आमातराविश्ववारेहुवानोयतोयविष्ठजज्ञिषेसुशेवः ॥ सद्योऽअध्वरेरथिरंजनंतमानुषासोविचेतसोयऽएषां । विशामधायिविश्पतिर्दुरोणे३ंअग्निर्भद्रोमधुवचाऽऋतावा ॥ असादिवृतोवह्निराजगन्वानग्निर्ब्रह्मानृषदनेविधर्ता । द्यौश्चयंपृथिवीवावृधातेऽआयंहोतायजतिविश्ववारं ॥ एतेद्युम्नेभिर्विश्वमातिरंतमंत्रंयेवारंनर्याऽअतक्षु

635

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

न् । प्रयेविशस्तिरंतश्रोषमाणाऽआयेमेऽअस्यदीधयन्नृतस्य ॥ नूत्वामग्नऽईमहेवसिष्ठाऽईशानंसूनोसह सोवसूनां । इषंस्तोतृभ्योमघवन्न्यऽआनड्यूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ १० ॥

इंधेराजेतिसप्तर्चमष्टमंसूक्तं वसिष्ठोग्निस्त्रिष्टुप् ॥

इंधेराजासमर्योनमोभिर्यस्यप्रतीकमाहुतंघृतेन । नरोह्व्येभिरीळतेसबाधऽआग्निरग्रेऽउषसामशोचि ॥ अयमुष्यसुमहाँऽअवेदिहोतामंद्रोमनुषोयह्वोऽअग्निः । विभाऽअकःससृजानःपृथिव्यांकृष्णपविरोषधीभिर्ववक्षे ॥ कयानोऽअग्नेविवसःसुवृक्तिंकामुस्वधामृणवःशस्यमानः । कदाभवेमपतयःसुदत्ररायोवंतारोदुष्टरंस्यसाधोः ॥ प्रप्रायमग्निर्भरतस्यशृण्वेवियत्सूर्योनरोचतेबृहन्नाः । अभियःपूरुपृतनासुतस्थौद्युतानोदैव्योऽअतिथिःशुशोच ॥ असन्निवेऽआहवनानिभूरिभुवोविश्वेभिःसुमनाऽअनीकैः । स्तुतश्चिदग्नेशृण्विषेगृणानःस्वयंवर्धस्वतन्वंसुजात ॥ इदंवचःशतसाःसंसहस्रमुदग्नयेजनिषीष्टद्विबर्हाः । शंय

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

त्स्तोतृभ्यऽआपयेभवातिद्युमदंमीवचातनंरक्षोहा ॥ नूत्वामंग्नऽईमहेवसिंष्ठाऽईशानंसूनोसहसोवसू
नां । इषंस्तोतृभ्योंमघवंन्द्यऽआनड्यूयंपांतस्वस्तिभिःसदानः ॥ ११ ॥

अबोधिजारइतिषळृचंनवमंसूक्तं वसिष्ठोग्निस्त्रिष्टुप् ॥

अबोधिजारऽउषसामुपस्थाद्वोतामंद्रःकवितमःपावकः । दधातिकेतुमुभयस्यजंतोर्हव्यादेवेषुद्र
विणंसुकृत्सु ॥ ससुक्रतुर्योविदुरःपणीनांपुनानोऽअर्कैपुरुभोजसंनः । होतामंद्रोविशांदमूनास्तिरस्त
मोदद्दशेराम्याणां ॥ अमूरःकविरदितिर्विवस्वान्त्सुसंसन्मित्रोऽअतिथिःशिवोनः । चित्रभानुरुषसांभा
त्यग्रेपांगभैःप्रस्व१आविवेश ॥ ईळेन्योवोमनुषोयुगेषुसमनगाऽअंशुचज्जातवेदाः । सुसंद्दशांभानुनायो
विभातिप्रतिगावःसमिधानंबुधंत ॥ अग्नेयाहिदूत्यं१मारिषण्योदेवाँऽअच्छाब्रह्मकृतांगणेन । सरस्व
तींमरुतोऽअश्विनापोयक्षिद्देवान्त्सलधेयायविश्वान् ॥ त्वामग्नेसमिधानोवसिंष्ठोजरूथंहन्यक्षिरायेपुरंधिं ।
पुरुणीथाजातवेदोजरस्वयूयंपांतस्वस्तिभिःसदानः ॥ १२ ॥

637

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

उषोनजारइतिपंचचंदशमंसूक्तं वसिष्ठोऽग्निस्त्रिष्टुप् ॥

उषोनजारःपृथुपाजोऽअश्रेद्दविद्युतद्दीद्यच्छोशुचानः । वृषाहरिःशुचिरा भातिभासाधियोहिन्वा नऽउशतीरजीगः ॥ स्वर्णवस्तोरुषसामरोचियज्ञंतन्वानाऽउशिजोनमन्म । अग्निर्जन्मानिदेवऽआ विविद्वान्द्रवद्दूतोदेवयावावनिष्ठः ॥ अच्छागिरोमतयोदेवयंतीरग्निंयंतिद्रविणंभिक्षमाणाः । सुसंदृशं सुप्रतीकंस्वंचेहव्यवाहमरतिंमानुषाणां ॥ इंद्रंनोऽअग्नेवसुभिःसजोषारुद्रंरुद्रेभिरावहाबृहंतं । आदित्येभिरदितिंविश्वजन्यांबृहस्पतिमृक्वभिर्विश्ववारं ॥ मंद्रंहोतारमुशिजोयविष्ठमग्निंविशऽईळतेऽअध्वरेषु । सहिक्षपावाँऽअभवद्वयीणामतैद्रोदूतोयजथायदेवान् ॥ १३ ॥

महाँअसीतिपंचचमेकादशंसूक्तं वसिष्ठोऽग्निस्त्रिष्टुप् ॥

महाँऽअस्यध्वरस्यप्रकेतोनऽऋतेत्वदमृतामादयंते । आविश्वेभिःसरथंयाहिदेवैर्न्यग्नेहोताप्रथमःसदेह ॥ त्वामीळतेऽअजिरंदूत्यायहविष्मंतःसदमिन्मानुषासः । यस्यदेवैरासदोबर्हिरग्नेहान्यस्मैसुदिना

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

भवंति ॥ त्रिश्चिद्क्तोःप्रचिकितुर्वसूनित्वेऽअंतर्दाशुषेमर्त्याय । मनुष्वदग्नऽइहयक्षिदेवान्भवानोदूतो ऽअभिशस्तिपावा ॥ अग्निरीशेबृहतोऽअध्वरस्याग्निर्विश्वस्यहविषःकृतस्य । क्रतुंह्यस्यवसावोजुषंताथा देवादधिरेहव्यवाहं ॥ आग्नेवहहविरद्यायदेवानिंद्रज्येष्ठासऽइहमादयंतां । इमंयज्ञंदिविदेवेषुधेहियूयं पातस्वस्तिभिःसदानः ॥ १४ ॥

अगन्मेतिऋऋक्यात्मकंद्वादशंसूक्तं वसिष्ठोग्निस्त्रिष्टुप् ॥

अगन्ममहानमसायविष्ठंयोदीदायसमिद्धःस्वेदुरोणे । चित्रभानुंरोदसीऽअंतरुर्वीस्वाहुतंविश्वतः प्रत्यंचं ॥ समह्नाविश्वादुरितानिसाह्वानग्निष्टवेदमऽआजातवेदाः । सनोरक्षिषदुरितादवद्यादस्मान्गृणतऽउतनोमघोनः ॥ त्वंवरुणऽउतमित्रोऽअग्नेत्वांवर्द्धंतिमतिभिर्वसिष्ठाः । त्वेवसुसुषणनानिसंतुयूयं पातस्वस्तिभिःसदानः ॥ १५ ॥

प्राग्नयइतिऋऋक्यात्मकंत्रयोदशंसूक्तं वसिष्ठोवैश्वानरस्त्रिष्टुप् ॥

639

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

प्राग्नयेविश्वशुचेधियंधेसुरग्नेमन्मधीतिंभरध्वं । भरेहविर्नबर्हिषिप्रीणानोवैश्वानरायघृतयेमतीना ॥ त्वमग्नेशोचिषाशोशुचानऽआरोदसीऽअपृणाजायमानः । त्वंदेवाँऽअभिशस्तेरमुंचोवैश्वानरजातवेदो महित्वा ॥ जातोयदग्नेभुवनाव्यख्यःपशून्नगोपाऽइर्यःपरिज्मा । वैश्वानरब्रह्मणेविंदगातुंयूयंपात स्वस्तिभिःसदानः ॥ १६ ॥

समिधेतिऋक्त्रयात्मकंचतुर्दशंसूक्तं वसिष्ठोऽग्निष्टुबाद्याबृहती ॥

समिधाजातवेदसेदेवायदेवहूंतिभिः । हविर्भिःशुक्रशोचिषेनमस्विनोवयंदाशेमाग्नये ॥ वयंतेऽअग्ने समिधाविधेमवयंदाशेमसुष्टुतीयंजत्र । वयंघृतेनाध्वरस्यहोतर्वयंदेवहविषाभद्रशोचे ॥ आनोदेवेभि रुपदेवहूंतिमग्नेयाहिवषट्कृतिंजुषाणः । तुभ्यंदेवायदाशतःस्यामयूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ १७ ॥

उपसद्यायेतिपंचदशर्चंपंचदशंसूक्तं वसिष्ठोऽग्निर्गायत्री ॥

उपसद्यायमीळुषऽआस्येजुहुताहविः । योनोनेदिष्ठमाप्यं ॥ यःपंचचर्षणीरभिनिषसादृदमेदमे ।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

कविर्गृहपतिर्युवा ॥ सनोवेदोऽअमात्यमग्नीरक्षतुविश्वतः । उतास्मान्पात्वंहसः ॥ नवंनुस्तोममग्नयेदिवःश्येनायजीजनं । वस्वःकुविद्वनातिनः ॥ स्यार्हायस्यश्रियोऽहशेरयिर्वीरवंतोयथा ॥ अग्नेयज्ञस्यशोचंतः ॥ १८ ॥ सेमांवेतुवषट्कृतिमग्निर्जुषतनोगिरः । यजिष्ठोहव्यवाहनः ॥ नित्वानक्ष्यविश्पतेद्युमंतंदेवधीमहि । सुवीरमग्नऽआहुत ॥ क्षपंऽउस्रश्चंदीदिहिस्वग्नयस्त्वयावयं । सुवीरस्त्वमस्मयुः ॥ उपत्वासातयेनरोविप्रासोयंतिधीतिभिः । उपाक्षरासहस्रिणीं ॥ अग्नीरक्षांसिसेधतिशुक्रशोचिरमर्त्यः । शुचिःपावकऽईड्यः ॥ १९ ॥ सनोराधांस्याभरेशानःसहसोयहो । भगश्चदातुवार्यं ॥ त्वमग्नेवीरवद्यशोदेवश्चसवितासभगः । दितिश्चदातिवार्यं ॥ अग्नेरक्षाणोअंहसःप्रतिष्मदेवरीषतः । तपिष्ठैरजरोदह ॥ अधामहीनऽआयस्यनाधृष्टोनृपीतये । पूर्भवाशतभुजिः ॥ त्वंनःपाह्यंहसोदोषावस्तरघायतः । दिवानक्तंमदाभ्य ॥ २० ॥

एनावोअग्निमितिद्वादशर्चंषोडशंसूक्तं वसिष्ठोग्निःप्रगाथः ॥

641

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

एनावोऽअग्निंनमसोर्जोनपात्माहुवे । प्रियंचेतिष्ठमरतिंस्वध्वरंविश्वस्यदूतममृतं ॥ सयोजातोऽअरुषाविश्वभोजसासदुद्रवत्स्वाहुतः । सुब्रह्मायज्ञःसुशमीवसूनांदेवंराधोजनानां ॥ उदस्यशोचिरस्थादाजुह्वानस्यमीळुषः । उद्धूमासोऽअरुषासोदिविस्पृशःसमग्निमिंधतेनरः ॥ तंत्वादूतंकृण्महेयशस्तमंदेवाँऽआवीतयेवह । विश्वासूनोसहसोमर्तभोजनाराास्वतद्यत्त्वेमहे ॥ त्वमग्नेगृहपतिस्त्वंहोतानोऽअध्वरे । त्वंपोतांविश्ववारप्रचेतायक्षिवेषिंचवार्यं ॥ कृधिरत्नंयजमानायसुक्रतोत्वंहिरत्नधाऽअसि । आनऽऋते शिशीहिविश्वमृत्विजंसुशंसोयश्चदक्षते ॥ २१ ॥ त्वेऽअग्नेस्वाहुतप्रियासःसंतुसूरयः । यंतारोयेमघवानोजनानामूर्वादयंतगोनां ॥ येषामिळाघृतहस्तादुरोणऽआँऽअपिप्रातानिषीदति । ताँस्त्रायस्वसहस्यद्रुहोनिदोयच्छान्नःशर्मदीर्घश्रुत् ॥ समिद्र्याचजिह्वयावहिरासाविदुष्टरः । अग्नेरयिंमघवद्भ्योनऽआवहहव्यदातिंचसूदय ॥ येराधांसिददत्यश्व्यामघाकामेनश्रवसोमहः । ताँऽअंहसःपिपृहिपर्तृभिष्ट्वंशतंपूर्भिर्यविष्ठ्य

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ष्ठ्य ॥ देवोवोद्रविणोदाःपूर्णांविवष्ट्यासिचं । उद्वासिंचध्वमुपवापृणध्वमादिद्वोदेवऽओहते ॥ तंहोता रमध्वरस्यप्रचेतसंवह्निंदेवाऽअकृण्वत । दधात्तिरत्नंविधतेसुवीर्यंमग्निर्जनायदाशुषे ॥ २२ ॥

अग्नेभवेतिसप्तर्चसप्तदशंसूक्तं वसिष्ठोग्निर्द्विपदात्रिष्टुप् ॥

अग्नेभवंसुषमिधासमिद्धऽउतबर्हिरुर्वियाविस्तृणीतां ॥ उतद्वारऽउशतीर्विश्रयंतामुतदेवाँऽउशत ऽआवहेह ॥ अग्नेवीहिहविषायक्षिदेवान्त्स्वध्वराकृणुहिजातवेदः ॥ स्वध्वराकरतिजातवेदायक्षद्देवाँ ऽअमृतान्पिप्रयंच्च ॥ वंस्वविश्वावार्यांणिप्रचेतःसत्याभवंत्वाशिषोनोऽअद्य ॥ त्वामुतेदधिरेहव्यवाहंदेवासोऽअग्नऽऊर्ज्जऽआनपातं ॥ तेतेदेवायदाशतःस्याममहोनोरत्नाविदधऽइयानः ॥ २३ ॥ इतिसप्तमेमंडलेप्रथमोनुवाकः ॥ ॥ ॥ ॥

द्वितीयेनुवाकेषोडशसूक्तानि तत्रत्वेहयदितिपंचविंशत्यृचं प्रथमंसूक्तं वसिष्ठइद्रौत्याश्वतसृषुसुदासस्यदानस्तुतिस्त्रिष्टुप् ॥

त्वेहयन्तिपितरंश्चिन्नऽइंद्रविश्वावामाजरितारोऽअस्मन्वन् । वेगावःसुदुघास्वेह्यश्वास्तंवसुदेवयतेवनेम

643

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ष्ठः ॥ राजेवहिजानिभिःक्षेष्येवावद्युभिरभिविदुष्कविःसन् । पिशागिरोमघवन्गोभिरश्वैस्त्वायतःशिशी हिरायेऽअस्मान् ॥ इमाऽउत्वापस्पृधानासोऽअत्रमंद्रागिरोदेवयंतीरुपस्युः । अर्वाचीतेपथ्यारायऽएतु स्यामतेसुमतावींद्रशर्मन् ॥ धेनुंनत्वासूयवसेदुदुक्षन्नुपब्रह्माणिससृजेवसिष्ठः । त्वामिन्मेगोपतिंविश्वऽआ हानऽइंद्रःसुमतिंगंतवच्छ ॥ अर्णांसिचित्प्रयानासुदासऽइंद्रोगाधान्यकृणोत्सुपारा । शर्द्धंतंशिम्युमुचथं स्यनव्यःशापंसिंधूनामकृणोदशस्तीः॥२४॥पुरोळाऽइत्तुर्वशोयक्षुरासीद्रायेमत्स्यासोनिशिताऽअपीव । श्रुष्टिंचक्रुर्भृगवोद्रुह्यवश्चसखासखायमतरद्विषूचोः ॥ आपक्थासोभलानसोभनंतालिनासोविषाणिनः शिवासः । आयोनयत्सधमाऽआर्यस्यगव्यातृत्सुभ्योऽअजगन्युधानृन् । दुराध्योऽ३अदितिंस्तवयंतोचेत सोविजगृभ्रेपरुष्णीं । महाविव्यक्पृथिवींपत्यमानःपशुष्कविरंशयच्चायमानः॥ ईयुरर्थंनन्यर्थंपरुष्णीमा शुश्चनेदभिपित्वंजगाम । सुदासऽइंद्रःसुतुकाँऽअमित्रानरंधयन्मानुषेवध्रिवाचः ॥ ईयुर्गावोनयवसादगौ पाययाकृतमभिमित्रंचितासः । पृश्निगावःपृश्निनिप्रेषितासःश्रुष्टिंचक्रुर्नियुतोरंतयश्च ॥ २५ ॥ एकंचयो

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

विंशतिंचश्रवस्यावैकर्णयोजनात्राजान्यस्तः । दस्मोनसद्मन्निशिशातिबर्हिःशूरःसर्गमकृणोदिंद्रऽएषां ॥
अर्धश्रुतंकवषंवृद्धमप्स्वनुंद्रुह्युंनिवृणग्वज्रबाहुः । वृणानाऽअत्रसख्यायसख्यंत्वायंतोयेऽअमदन्ननुत्वा ॥
विसद्योविश्वाहंहितान्येषामिंद्रःपुरःसहसासप्तदर्दः । व्यानवस्यतृत्सवेगयंभाग्जेष्मपूरुंविदथेमृध्रवाचं ॥
निगव्यवोनवोद्रुह्यवश्चषष्टिःशतासुषुपुःषट्सहस्रा । षष्टिर्वीरासोऽअधिषड्दुवोयुविश्वेदिंद्रस्यवीर्याकृतानि ॥ इंद्रेणैतेतृत्सवोवेविषाणाऽआपोनसृष्टाऽअधवंतनीचीः । दुर्मित्रासःप्रकलविन्मिमानाजहुर्विश्वानिभोजनासुदासे ॥ २६ ॥ अर्द्धवीरस्यशृतपामनिंद्रंपराशर्द्धंतनुनुदेऽअभिक्षां । इंद्रोमन्युंमन्युम्योमिमायभेजेपथोवर्तानिंपत्यमानः ॥ आध्रेणचित्तद्वेकैचकारसिंह्यंचित्पेत्वेनाजघान । अवस्रक्तीर्वेश्यावृश्चदिंद्रःप्रायच्छद्विश्वाभोजनासुदासे ॥ शश्वंतोहिशत्रवोरारधुष्टेभेदस्यचिच्छर्धतोविंदरंधिं । मर्ताऽएनःस्तुवतोयःकृणोतितिग्मंतस्मिन्निजंहिवज्रमिंद्र ॥ आवर्दिंद्रंयमुनातृत्सवश्चप्रात्रभेदंसर्वताताषायत् । अजासश्चशिग्र्वोयक्षवश्चबलिंशीर्षाणिजभ्रुरम्व्यानि ॥ नतऽइंद्रसुमतयोनरायःसंचक्षेपूर्वाऽउषसोननूत्नाः ।

645

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

देवंकंचिन्मान्यमानंजघंथावत्मनाबृहुतःशंबरंभेत् ॥ २७ ॥ प्रयेगृहादमंमदुस्त्वायापराशरःशतयातुर्व
सिंष्ठः । नतेंभोजस्यसख्यंमृषंताधासूरिभ्यःसुदिनाव्युच्छान् ॥ द्वेनन्नुदेंववंतःशतेगोर्द्वारथावधूमंतासुदा
संः । अहंन्नग्नेपैजवनस्यदानंहोतेवसन्नपयैंमिरेभन् ॥ चत्वारोमापैजवनस्यदानाःस्महिष्टयःकृशनिनो
निरेके । ऋज्रासोमापृथिविष्ठाःसुदासंस्तोकंतोकायश्रवंसेवहंति ॥ यस्यश्रवोरोदसीऽअंतरुर्वीशीर्ष्णेशीं
र्ष्णेविबभाजाविभक्ता । सम्नेदिंद्रंनस्रवतोगृणंतिनियुध्यामधिमंशिशाद्भीकें ॥ इमंनरोमरुतःसश्चता
नुदिवोदासंनपितरंसुदासंः । अविष्टनापैजवनस्यकेतंदूणाशंक्षत्रमजरंदुवोयु ॥ २८ ॥

यस्तिग्मशृंगइत्येकादशर्चंद्वितीयंसूक्तं वसिष्ठइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

यस्तिग्मशृंगोवृषभोनभीमऽएकंःकृष्टीश्च्यावयंतिप्रविश्वाः । यःशश्वतोऽदाशुषोगयस्यप्रयंतासि
सुष्विंतरायवेदंः ॥ त्वंहत्यदिंद्रकुत्समावःशुश्रूषमाणस्तन्वांसमर्ये ॥ दासंयच्छुष्णंकुयवंन्यस्माऽअरंध
यऽआर्जुनेयायशिक्षन् ॥ त्वंधृष्णोधृषतावीतहव्यंप्रावोविश्वाभिरूतिभिःसुदासंं । प्रपौरुकुत्सित्रसद

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

स्युमावः क्षेत्रसातावृत्रहत्येषुपूरुं ॥ त्वंनृभिर्नृमणोदेववीतौभूरीणिवृत्राहर्यश्वहंसि । त्वंनिदस्युंचुमुरिं धुनिंचास्वापयोदभीतयेसुहंतु ॥ तवच्यौत्नानिवज्रहस्तताऽनिनवयत्पुरोनवतिंचसद्यः । निवेशनेशतत मार्विवेषीरहञ्ञवृत्रंनमुचिमुताहन् ॥ २९ ॥ सनातातऽइंद्रभोजनानिरातहव्यायदाशुषेसुदासे । वृष्णे तेहरीवृषणायुनज्मिव्यंतुब्रह्माणिपुरुशाकवाजं ॥ मातेऽअस्यांसहसावन्परिष्टावघायभूमहरिवःपरादै । त्रायस्वनोवृकेभिर्वरूथैस्तवप्रियासःसूरिषुस्याम ॥ प्रियासऽइत्तेमघवन्नभिष्टौनरोमदेमशरणेसखायः । नितुर्वशंनियाङ्शिशीह्यतिथिग्वायशंस्यंकरिष्यन् । सद्यश्चिन्नुतेमघवन्नभिष्टौनरःशंसंत्युकथशासऽउक्था । येतेहवेभिर्विपणीऽरदान्नस्मान्वृणीष्वयुज्यायतस्मै ॥ एतेस्तोमानरांनृतमतुभ्यमस्मद्र्यंचोददतोमघानि । तेषांमिंद्रवृत्रहत्येशिवोभूःसखाचशूरोविताचनृणां ॥ नूइंद्रशूरस्तवमानऽऊतीब्रह्मजूतस्तन्वावावृधस्व । उपनोवाजान्मिमीह्युपस्तीन्यूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ ३० ॥ ॥ इतिपंचमाष्टके द्वितीयोऽध्यायः ॥ २ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

647

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

उग्रोदशासविपिबनववैराजमृतेंत्यामुदुषङ्योनिरातेनसोमःपंचेंद्रंनरोब्रह्माणोयंसोमआनःप्रवोद्वादशगायत्रं त्रिविराळंतमोषुसप्ताधिकाप्रगाथंतृतीयाद्विपदासौदासैरग्नौप्रक्षिप्यमाणाःशक्तिरंत्यंप्रगाथमालेभेसोर्धर्चउ क्तेदह्यततंपुत्रोक्तंवसिष्ठःसमापयतेतिशाट्यायनकंवसिष्ठस्यैवहतपुत्रस्यार्षमितितांडकंश्वित्यंचःषळूनासंस्त वोवसिष्ठस्यसपुत्रस्येंद्रेणवासंवादःप्रशुक्रपंचाधिकावैश्वदेवंहाद्याएकविंशतिर्द्विपदाअङ्गामहेरर्धर्चउत्तरोहि र्बुध्न्यायशंनःपंचोनाशांतिः ॥ ३ ॥

उग्रोजज्ञइतिदशर्चं तृतीयंसूक्तं वसिष्ठइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

॥ हरिःओम् ॥ उग्रोजज्ञेवीर्यायस्वधावाञ्चक्रिरपोनर्योयत्करिष्यन् । जग्मिर्युवानृषदंनमवोभिस्त्रा तानडइंद्रडएनंसोमहश्चित् ॥ हंतावृत्रमिंद्रःशूशुवानःप्रावीन्नुवीरोजरितारंमूती । कर्तासुदासेऽअहवा ऽउलोकंदातावसुमुहुरादाशुषेभूत् ॥ युध्मोऽअनर्वाखजकृत्समद्वाशूरःसत्राषाट्जनुषेमषाह्लः । व्यासऽइं द्रःपृतनाःस्वोजाऽअधाविश्वंशत्रूयंतंजघान ॥ उभेचिदिंद्ररोदसीमहित्वापप्राथतविषीभिस्तुविष्मः । निव

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

त्रमिंद्रोहरिंवान्मिमिंक्षन्त्समंधंसामदेंषुवाऽउंवोच ॥ वृषांजजानवृषंणंरणांयतमुंचिन्नारीनयँससूव ।
प्रयःसेंनानीरधनृभ्योऽअस्तीनःसत्वांगवेषंणःसधृष्णुः ॥ १ ॥ नूचित्सभ्रेंषतेजनोनरेंषन्मनोयोऽअंस्य
घोरमाविवांसात् ॥ यज्ञैर्यइंद्रेदधंतेदुवांसिक्षयत्सरायऽऋंतपाऽऋंतेजाः ॥ यदिँद्रपूर्वोऽअपरायशिक्ष
न्नयज्यायान्कनीयसोदेंष्णं ॥ अमृतऽइत्पर्यासीतदूरमाचित्रचित्र्यँभरारयिंनः ॥ यस्तेऽइंद्रप्रियोजनो
ददांशदसन्निरेकेअद्रिवःसखांते ॥ वयंतेऽअस्यांसुमतौचनिष्ठाःस्यामवरूथेऽअघ्नतोनृपींतौ ॥ एषस्तो
मोऽअचिक्रदद्वृषांतऽउतस्तामुर्मघवन्नक्रपिष्ट ॥ रायस्कामोजरितारंतऽआगन्त्वमंगशक्रवस्वऽआशं
कोनः ॥ सनंऽइंद्रत्वयंतायाऽइषेधास्त्मनाचयेमघवानोजुनंतिं ॥ वस्वीषुतेजरित्रेऽअस्तुशक्तिर्यूयंपांत
स्वस्तिभिःसदानः ॥ २ ॥

असाविदेवमितिदशर्चं चतुर्थंसूक्तं वसिष्ठइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

असांविदेवंगोऽऋंजीकमंधोन्यंस्मिन्निंद्रोजनुषेंमुवोच । बोधांमसित्वाहर्यश्वयज्ञैर्वोधांनःस्तोममंधं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सोमदेषु ॥ प्रयंतियज्ञंविपयंतिबर्हिःसोममादोंविदथेदुधवांचः । न्युभ्रियंतेयशसोगृभादादूरऽउपब्दो
वृषणोनृषाचः ॥ त्वमिंद्रस्त्रवितवाऽअपस्कःपरिष्ठिताऽअहिनाशूरपूर्वीः । त्वद्भावक्रेरथ्योऽनधेनारेजं
तेविश्वाकृत्रिमाणिभीषा ॥ भीमोविवेषायुधेभिरेषामपांसिविश्वानयाणिविद्वान् । इंद्रःपुराजहृषाणो
विदूधोद्विवज्रहस्तोमहिनाजघान ॥ नयातवऽइंद्रजूजुवुर्नोनवंदनाशविष्ठवेद्याभिः । सशर्धदर्योविषुण
स्यजंतोर्माशिश्नदेवाऽअपिगुर्ऋतंनः ॥ ३ ॥ अभिक्रत्वेंद्रभूरधजमन्नतेविव्यङ्महिमानंरजांसि । स्वेना
हिवृत्रंशवसाजघंथनशत्रुरंतंविविदद्युधातें ॥ देवाश्चित्तेऽअसुर्यायपूर्वेनुक्षत्रायंममिरेसहांसि । इंद्रोम
घानिदयतेविषह्येंद्रंवाजस्यजोहुवंतसातौ ॥ कीरिश्चिद्धिवामवसेजुहावेशानमिंद्रसौभगस्यभूरेः ।
अवोबभूथशतमूतेऽअस्मेऽअभिक्षत्तुस्त्वावंतोवरूता ॥ सखायस्तऽइंद्रविश्वहास्यामनमोवृधासोमहिना
तरुत्र । वन्वंतुस्मातेवसासमीकेऽभीतिमर्योवनुषांशवांसि ॥ सनंऽइंद्रत्वयताया ऽइषेधास्तमनाचयेमघ
वानोजुनंति । वस्वीषुतेजरित्रेऽअस्तुशक्तिर्यूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ ४ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

पिबासोममितिनवर्चंपंचमंसूक्तं वसिष्ठइंद्रोविराळंत्यात्रिष्टुप् ॥

पिबासोमंमिंद्रमंदंतुत्वायंतेंसुषावंहर्यश्वाद्रिः । सोतुर्बाहुभ्यांसुयंतोनार्वा ॥ यस्तेमदोयुज्यश्चारुरस्तियेनंवृत्राणिंहर्यश्वहंसिं । सत्वांमिंद्रप्रभूवसोममत्तु ॥ बोधासुमेंमघवन्वाचमेमांयांतेवसिंष्ठोऽअर्चतिप्रशंस्तिं । इमाब्रह्मंसधमादेंजुषस्व ॥ श्रुधीहवंविपिपानस्याद्रेर्बोधाविप्रस्यार्चतोमनीषां । कृष्वादुवांस्यंतमासचेमा ॥ नतेगिरोऽअपिमृष्येतुरस्यनसुष्टुतिमंसुयैस्यविद्वान् । सदांतेनामंस्वयशोविवक्मि ॥ ॥ ५ ॥ भूरिहितेसवंनामानुषेषुभूरिंमनीषीहवंतेत्वामित् । मारेऽअस्मन्मंघवञ्छोकंः ॥ तुभ्येदिमा सवंनाशूरविश्वातुभ्यंब्रह्मांणिवर्धनाकृणोमि । त्वंनृभिर्हव्योविश्वधांसि ॥ नूचिन्नुतेमन्यमानस्यदस्मोदंश्रुवंतिमहिमानंमुग्र । नवीर्यंमिंद्रतेनराधः ॥ येचपूर्वऽऋषयोयेचनूत्नाऽइंद्रब्रह्मांणिजनयंतविप्राः ॥ अस्मेतेसंतुसख्याशिवानियूयंपांतस्वस्तिभिःसदानः ॥ ६ ॥

उदुब्रह्माणीतिषळृचंषष्ठंसूक्तं वसिष्ठइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

उदु ब्रह्माण्यैरत श्रवस्येंद्रं समर्ये महया वसिष्ठ । आयो विश्वानि शवसा ततानोपश्रोतामऽईवतो वचाँसि ॥ अया मिघोषऽइंद्रदेवजामिरिरज्यंतयच्छुरुधो विवाचि । नहि स्वमायुश्चिकिते जनेषुतानीदंहांस्यतिपर्ष्यस्मान् ॥ युजे रथं गवेषणं हरिभ्यामुप ब्रह्माणि जुजुषाणमस्थुः । विबाधिष्ट स्यरोदसी महित्वेंद्रो वृत्राण्यप्रतीजघन्वान् ॥ आपश्चित्पिप्युस्तर्यो३ नगावो नक्षन्नृतंजरितारस्तऽइंद्र । याहि वायुर्ननियुतो नोऽअच्छात्वंहि धीभिर्दयसे विवाजान् ॥ तेत्वामदाऽइंद्रमादयंतुशुष्मिणंतुविराधसंजरित्रे । एकोदेवत्रादयसेहिमर्तानस्मिञ्छूरसवनेमादयस्व ॥ एवेदिंद्रंवृषणंवज्रबाहुंवसिष्ठासोऽअभ्यर्चंत्यर्कैः । सनःस्तुतोवीरवद्धातुगोमद्यूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ ७ ॥

योनिष्टइतिषळृचंसप्तमंसूक्तं वसिष्ठइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

योनिष्टऽइंद्रसदनेऽअकारितमानृभिःपुरुहूतप्रयाहि । असोयथानोवितावृधेचददोवसूनिममदश्चसोमैः ॥ गृभीतंतेमनऽइंद्रद्विबर्हाःसुतःसोमःपरिषिक्तामधूनि । विसृष्टधेनाभरतेसुवृक्तिरियमिंद्रंजोहुवानाघमर्षन् ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वतीमनीषा ॥ आनोदिवऽआपृथिव्याऽऋजीषिन्निदंबर्हिःसोमपेयायया हि । वहँतुत्वाहरयोमद्र्यंच मांगूषमच्छातवसंमदाय ॥ आनोविश्वाभिरूतिभिःसजोषाब्रह्मजुषाणोहर्यश्वयाहि । वरीवृजत्स्थविरेभिःसुशिप्रास्मेदधद्वृषणंशुष्ममिंद्र ॥ एषस्तोमोमहऽउग्रायवाहेधुरी३वात्योनवाजयन्नधायि । इंद्रंत्वायमर्कऽईट्टेवसूनांदिवीवद्यामधिनःश्रोमतंधाः ॥ एवानऽइंद्रवार्यस्यपूर्धिप्रतेमहींसुमतिंवेविदाम । इषंपिन्वमघवन्न्यःसुवीरांयूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ ८ ॥

आतेमहइतिपळृचमष्टमंसूक्तं वसिष्ठइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

आतेमहऽइँद्रोत्युग्रसमन्यवोयत्समरँतसेनाः । पतांतिदिद्युन्नर्यस्यबाह्वोर्मातेमनोविष्वद्र्य१ग्विचारीत् ॥ निदुर्गऽइँद्रश्नथिह्यमित्रांनभियेनोमर्तासोऽअमंतिं । आरेतंशंसँकृणुहिनिनित्सोरानोभरसंभरणंवसूनां ॥ शतंतेशिप्रिन्नूतयःसुदासेसहस्रंशंसाऽउतरातिरस्तु । जहिवधंवनुषोमर्त्यस्यास्मेद्युम्नमधिरलंचधेहि ॥ त्वावतोहींद्रक्रत्वेऽअस्मित्वावतोवितुःशूररातौ । विश्वेदहानितविषीवऽउग्रँऽओकःकृणुष्व

653

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

हरिवोनमंधीः ॥ कुत्साऽएतेहर्यश्वायशूषमिंद्रेसहोदेवजूतमियानाः । सत्राकृधिसुहनाशूरवृत्रावयंतरुत्राःसनुयामवाजं ॥ एवानऽइंद्रवार्यस्यपूर्धिप्रतेमहींसुमतिंवेविदाम । इषंपिन्वमघवन्न्यःसुवीराँयूयं पातस्वस्तिभिःसदानः ॥ ९ ॥

नसोमइतिपंचर्चनवमंसूक्तं वसिष्ठइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

नसोमऽइंद्रमसुतोममादनाब्रह्माणोमघवानंसुतासः । तस्माऽउक्थंजनयेयज्जुजोषन्नृवन्नवीयःशृणवद्यथानः ॥ उक्थऽउक्थेसोमऽइंद्रंममादनीथेनीथेमघवानंसुतासः । यदींसबाधःपितरंनपुत्राःसमानदक्षाऽअवसेहवंते ॥ चकारताकृणवन्नूनमन्यायानिब्रुवंतिवेधसःसुतेषु । जनींरिवपतिरेकःसमानोनिमामृजेपुरऽइंद्रःसुसर्वीः ॥ एवातमाहुरुतशृण्वऽइंद्रएकोविभक्तातरणिर्मघानां । मिथस्तुरऽऊतयोयस्यपूर्वीरस्मेभद्राणिसश्चतप्रियाणि ॥ एवावसिष्ठऽइंद्रमूतयेनृन्कृष्टीनांवृषभंसुतेगृणाति । सहस्त्रिणऽउपनोमाहिवाजान्यूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ १० ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

इद्रंनरऽइतिपंचर्चंदशमंसूक्तं वसिष्ठइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

इंद्रंनरोंनेमधिताहवंतेयत्पार्यायुनजंतेधियस्ताः । शूरोनृषांताशर्वसश्चकानऽआगोमंतिव्रजेभजात्वं नः ॥ यऽईंद्रशुष्मोंमघवन्तेऽअस्तिशिक्षासखिभ्यःपुरुहूतनृभ्यः । त्वंहिहृह्वामंघवन्विचेंताऽअपांवृधि परिंवृतंनराधः ॥ इंद्रोराजाजगंतश्चर्षणीनामधिक्षमिविषुरूपंयदस्ति । ततोंददातिदाशुषेवसूंनिचोद्द्राधऽउपंस्तुतश्चिद्वांक् ॥ नूचिन्नऽइंद्रोंमघवासहूंतीदानोवाजंनियमतेनऽऊती । अनूंनायस्यंदक्षिणा पीपायंवामंनृभ्योंऽअभिवींतासखिभ्यः ॥ नूऽईंद्रायेवरिंवस्कृधीनऽआतेमनोंववृत्यामंमघायं । गोम दश्वांवद्रथंवद्यंतोंयूयंपांतस्वस्तिभिःसदांनः ॥ ११ ॥

ब्रह्माणइतिपंचर्चमेकादशंसूक्तं वसिष्ठइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

ब्रह्मांणऽइंद्रोपयाहिविद्वानर्वांचंस्तेहरयःसंतुयुक्ताः । विश्वेंचिद्धित्वांविहवंतमतोंऽअस्माकंमिच्छृणुहिविश्वमिन्व ॥ हवंतऽइंद्रमहिमाव्यानड्ब्रह्मयत्पासिंशवसिन्नृषीणां । आयद्वज्रंदधिषेहस्तंऽउग्र

655

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋ०सं० ॥२३॥

घोरःसन्क्रत्वाजनिष्ठाऽअषाळ्हः ॥ तवप्रणीतींद्रजोहुवानान्त्संयन्नृन्नरोदसीनिनेथ । महेक्षत्रायशवसे हिजज्ञेतूतुजिंचित्तूतुजिरशिश्नत् ॥ एभिर्नऽइंद्राहभिर्दशस्यदुर्मित्रासोहिक्षितयःपवंते । प्रतियच्चष्टेऽअनृतमनेनाऽअवद्वितावरुणोमायीनःसात् ॥ वोचेमेदिंद्रंमघवानमेनंमहोरायोराधसोयद्ददन्नः । योऽअर्चतोब्रह्मकृतिमाविवेष्ठोयूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ १२ ॥

अ० ५ अ० ३ ॥ २३ ॥

अयंसोमइतिपंचर्चद्वादशंसूक्तं वसिष्ठइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

अयंसोमऽइंद्रतुभ्यंसुन्वऽआतुप्रयाहिहरिवस्तदोकाः । पिबात्वस्यसुषुतस्यचारोर्ददोमघानिमघवन्नियानः ॥ ब्रह्मन्वीरब्रह्मकृतिंजुषाणोवार्चीनोहरिभिर्याहितूयं । अस्मिन्नूषुसवनेमादयस्वोपब्रह्माणि शृणवऽइमानः ॥ कातेऽअस्त्यरंकृतिःसूनृतैःक्रदानूनंतेमघवन्दाशेम । विश्वामतीरातनेत्वायाधामऽइंद्रशृणवोहवेमा ॥ उतोघातेपुरुष्याऽइदासन्येषांपूर्वेषामशृणोर्ऋषीणां । अधाहंत्वामघवञ्जोहवीमि

॥ २३ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

त्वंनइंद्रासिप्रमतिःपितेव ॥ वोचेमेदिंद्रंमघवानमेनंमहोरायोराधसोयद्ददन्नः ॥ योऽअर्चतोब्रह्मकृतिमविष्ठोयूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ १३ ॥

आनोदेवइतिपंचर्चंत्रयोदशंसूक्तं वसिष्ठइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

आनोदेवशवसायाहिशुष्मिन्भवावृधऽइंद्रायोऽअस्य ॥ महेनृम्णायनृपतेसुवज्रमहिक्षत्रायपौंस्यां यशूर ॥ हवंतऽउत्वाहव्यंविवाचितनूषुशूराःसूर्यस्यसातौ । त्वंविश्वेषुसेन्योजनेषुत्वंवृत्राणिरंधयासुहंतु ॥ अहायदिंद्रसुदिनाव्युच्छान्दधोयत्केतुमुपमंसमत्सु । न्य१ग्निःसींदुदसुरोनहोतांहुवानोऽअत्रसुभगायदेवान् ॥ वयंतेतऽइंद्रयेचदेवस्तवंतशूरददतोमघानि । यच्छासूरिभ्यऽउपमंवरूथंस्वाभुवोजरणामश्नवंत ॥ वोचेमेदिंद्रंमघवानमेनंमहोरायोराधसोयद्ददन्नः । योऽअर्चतोब्रह्मकृतिमविष्ठोयूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ १४ ॥

प्रवइंद्रायेतिद्वादशर्चं चतुर्दशं सूक्तं वसिष्ठइंद्रोगायत्र्यंत्यास्तिस्रोविराजः ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

प्रवऽइंद्रायमादनंहर्यश्वायगायत । सखायःसोमपाव्ने ॥ शंसेदुक्थंसुदानवऽउतद्युक्षंयथानरः । चकृमासत्यराधसे ॥ त्वंनऽइंद्रवाजयुस्त्वंगव्युःशतक्रतो ॥ त्वंहिरण्ययुर्वसो ॥ वयमिंद्रत्वायवोभिप्रणोनुमोवृषन् । विद्धीत्वस्यनोवसो ॥ मानोनिदेचवक्तवेर्योरंधीरराव्णे । त्वेऽअपिक्रतुर्मम ॥ त्वंवर्मासिसप्रथःपुरोयोधश्चवृत्रहन् । त्वयाप्रतिब्रुवेयुजा ॥ १५ ॥ महाँऽउतासियस्यतेनुस्वधावरीसहः । मन्ना तेऽइंद्ररोदसी ॥ तंत्वामरुत्वतीपरिभुवद्वाणीसयावरी । नक्षमाणासहद्युभिः ॥ ऊर्ध्वासस्त्वाग्निवंदवो भुवन्द्रुस्समुपद्यविं । संतेनमंतकृष्टयः ॥ प्रवोमहेमहिवृधेभरध्वंप्रचेतसेप्रसुमतिंकृणुध्वं । विशःपूर्वीः प्रचराचर्षणिप्राः ॥ उरुव्यचसेमहिनेसुवृक्तिमिंद्रायब्रह्मजनयंतविप्राः । तस्यव्रतानिनमिनंतिधीराः ॥ इंद्रंवाणीरनुत्तमन्युमेवसत्राराजानंदधिरेसहध्यै । हर्यश्वायबर्हयासमापीन् ॥ १६ ॥

मोषुत्वेतिसप्तविंशत्यृचंपंचदशंसूक्तं वसिष्ठःइंद्रःप्रगाथस्तृतीयाद्विपदा ॥

मोषुत्वावाघतश्चनारेऽअस्मन्निरीरमन् । आराताच्चित्सधमादंनऽआगहीहवासन्नुपश्रुधि ॥ इमेहि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तेब्रह्मकृतःसुतेसचामधौनमक्षऽआसते । इंद्रेकामंजरितारोवसूयवोरथेनपादुमादधुः ॥ रायस्कामोवज्र
हस्तंसुदक्षिणंपुत्रोनपितरंहुवे ॥ इमऽइंद्रायसुन्विरेसोमासोदध्याशिरः । ताँऽआमदायवज्रहस्तपीतयेह
रिभ्यांयाह्योकऽआ ॥ श्रवच्छुत्कर्णऽईयतेवसूनांनूचिन्नोमर्धिषद्गिरः । सद्यश्चिद्यःसहस्राणिशतादद्न्नकि
र्दित्संतमामिनत् ॥१७॥ सवीरोऽअप्रतिष्कुतऽइंद्रेणशूशुवेनृभिः।यस्तेगभीरासवनानिवृत्रहन्त्सुनोत्या
चधावति॥ भवावरूथंमघवन्मघोनांयत्समजासिशर्धतः । वित्वाहतस्यवेदनंभजेमह्यादूणाशोभरागयै॥
सुनोतासोमपात्नेसोममिंद्रायवज्रिणे । पचतापक्तीरवसेकृणुध्वमित्पृणन्नित्पृणतेमयः॥मास्रेधतसोमिनो
दक्षतामहेकृणुध्वंरायऽआतुजे ॥तरणिरिज्जयतिक्षेतिपुष्यतिनदेवासःकवत्नवे॥नकिःसुदासोरथंपर्यासन
रींरमत्। इंद्रोयस्यावितायस्यमरुतोगमत्सगोमतिव्रजे ॥ १८ ॥ गमद्वाजेवाजयन्निंद्रमर्त्योयस्यत्वमविता
भुवः । अस्माकंबोध्यवितारथानामस्माकंशूरनृणां ॥ उदिन्वस्यरिच्यतेशोधनंनजिग्युषः । यऽइंद्रोह
रिवान्नदंभंतितंरिपोदक्षंदधातिसोमिनि ॥ मंत्रमखंवृसुधितंसुपेशसंदधातियज्ञियेष्वा । पूर्वीश्चनप्रसितं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यस्तरंतितंयऽइंद्रेकर्मणाभुवत् ॥ कस्तमिंद्रत्वावसुमामर्त्योदधर्षति । श्रद्धाऽइत्तेमघवन्पायेंदिविवाजी वाजंसिषासति ॥ मघोनःस्मवृत्रहत्येषुचोदययेददंतिप्रियावसुं । तवप्रणीतीहर्यश्वसूरिभिर्विश्वातरेमदुरिता ॥ १९ ॥ तवेदिंद्रावमंवसुत्वंपुष्यसिमध्यमं । सत्राविश्वस्यपरमस्यराजसिनकिष्ट्वागोषुवृण्वते ॥ त्वं विश्वस्यधनदाऽअंसिश्रुतोयऽईभवंत्याजयः । तवायंविश्वःपुरुहूतपार्थिवोवस्युर्नामभिक्षते ॥ यदिंद्रयावंतस्त्वमेतावद्दहमीशीय । स्तोतारमिद्दिधिषेयरदावसोनपापत्वायरासीय ॥ शिक्षेयमिन्महयतेदिवेदिवेरायऽआकुहचिद्विदे ॥ नहित्वदन्यन्मघवन्नऽआप्यंवस्योऽअस्तिपिताचन ॥ तरणिरित्सिषासतिवाजंपुरंध्यायुजा ॥ आवऽइंद्रंपुरुहूतंनमेगिरानेमिंतष्टेवसुद्वं ॥ २० ॥ नदुष्टुतीमर्त्योविंदतेवसुनस्रेधंतरयिर्नशत् ॥ सुशक्तिरिन्मघवन्तुभ्यंमावंतेद्देष्णंयत्पार्येदिवि ॥ अभित्वाशूरनोनुमोदुग्धाऽइवधेनवः ॥ ईशानमस्यजगतःस्वर्दृशमीशानमिंद्रतस्थुषः ॥ नत्वावाँऽअन्योदिव्योनपार्थिवोनजातोनजनिष्यते ॥ अश्वायंतोमघवन्निंद्रवाजिनोगव्यंतस्त्वाहवामहे ॥ अभीषतस्तदाभरेंद्रज्यायःकनीयसः ॥ पुरूवसुर्हिमं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

घवन्त्सनादसिभरेभरेचहव्यः ॥ पराणुदस्वमघवन्नमित्रान्त्सुवेदानोवसूकृधि ॥ अस्माकंबोध्यविताम हाधनेभवावृधःसखीनां ॥ इंद्रक्रतुंनऽआभरपितापुत्रेभ्योयथा ॥ शिक्षाणोऽअस्मिन्पुरुहूतयामनिजी वाज्योतिरशीमहि ॥ मानोऽअज्ञातावृजनादुराध्योऽमाशिवासोऽअवक्रमुः । त्वयावयंप्रवतःशश्वतीरपोतिशूरतरामसि ॥ २१ ॥

श्वित्यंचइतिचतुर्दशर्चषोडशंसूक्तं वसिष्ठइंद्रस्त्रिष्टुप् आद्यानांनवर्चानांवसिष्ठपुत्र इंद्रोवादेवता दशम्यादीनांवसिष्ठपुत्रइंद्रोवाऋषिःवसिष्ठोदेवता ॥

श्वित्यंचोमादक्षिणतस्कपर्दाधियंजिन्वासोऽअभिहिप्रमंदुः । उत्तिष्ठन्वोचेपरिबर्हिषोनृन्नमेदूरादविं त्रवेवसिष्ठाः ॥ दूरादिंद्रमनयन्नासुतेनातिरोवैशंतमतिपांतमुग्रं । पाशद्युम्नस्यवायतस्यसोमात्सुतादिंद्रो ऽवृणीतावसिष्ठान् ॥ एवेन्नुकंसिंधुमेभिस्ततारेवेन्नुकंभेदमेभिर्जघान । एवेन्नुकंदाशराज्ञेसुदासंप्रावदिं द्रोब्रह्मणावोवसिष्ठाः ॥ जुष्टीनरोब्रह्मणावःपितॄणामक्षमव्ययंनकिलारिषाथ । यच्छकरीषुबृहतारवे

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

णेन्द्रेशुष्ममदधातावसिष्ठाः ॥ उद्यामिवेत्तृष्णजोनाथितासोदीधयुर्दाशराज्ञेवृतासः । वसिष्ठस्यस्तुवत ऽइंद्रोऽअश्रोदुरुंतृत्सुभ्योऽअकृणोदुलोकं ॥ २२ ॥ दुंडाऽइवेज्ञोऽअजनासआसन्परिच्छिन्नाभरताऽअर्भकासः । अभवच्चपुरऽएतावसिष्ठऽआदित्तृत्सूनांविशोऽअप्रथंत ॥ त्रयंःकृण्वंतिभुवनेषुरेतस्तिस्रःप्रजाऽआर्याज्योतिरग्राः । त्रयोघर्मासऽउषसंसचंतेसर्वाऽइत्ताँऽअनुविदुर्वसिष्ठाः ॥ सूर्यस्येववक्षथोज्योतिरेषांसमुद्रस्येवमहिमागंभीरः । वातस्येवप्रजवोनान्येनस्तोमोवसिष्ठाऽअन्वेतवेवः ॥ तऽइन्निण्यंहृदयस्यप्रकेतैःसहस्रवल्शमभिसंचरंति । यमेनततंपरिधिंवयंतोऽप्सरसऽउपसेदुर्वसिष्ठाः ॥ विद्युतोज्योतिः परिसंजिहानंमित्रावरुणायदपश्यतांत्वा । तत्तेजन्मोतैकंवसिष्ठागस्त्योयत्त्वाविशऽआजभार ॥ २३ ॥ उतासिमैत्रावरुणोवसिष्ठोर्वश्यांब्रह्मन्मनसोधिजातः । द्रप्संस्कन्नंब्रह्मणादैव्येनविश्वेदेवाःपुष्करेत्वाददंत ॥ सप्रकेतऽउभयस्यप्रविद्वान्त्सहस्रदानऽउतवासदानः । यमेनततंपरिधिंवयिष्यन्नप्सरसःपरिजज्ञेवसिष्ठः ॥ सत्रेहजाताविषितानमोभिःकुंभेरेतःसिषिचतुःसमानं । ततोहमानऽउदियायमध्यात्ततोजात

662

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मृषिमाहुर्वसिष्ठं ॥ उक्थभृतँसामभृतँबिभर्तिग्रावाणंबिभ्रत्प्रवदात्यग्रे । उपैनमाध्वंसुमनस्यमाना ऽआवोगच्छातिप्रतृदोवसिष्ठः ॥ २४ ॥ इतिसप्तमेमंडलेद्वितीयोनुवाकः ॥ ॥ ॥

तृतीयेनुवाकेद्वाविंशतिसूक्तानि तत्रप्रशुक्रैत्विति पंचविंशत्यृचंप्रथमंसूक्तं वसिष्ठोविश्वेदेवाः षोडशीसप्तदश्योरहिर्बुध्न्य आद्यैकविंशतिद्विपदाविराजः शिष्टास्त्रिष्टुभः ॥

प्रशुक्रैतुदेवीमनीषाऽअस्मत्सुतष्टोरथोनवाजी ॥ विदुःपृथिव्यादिवोजनित्रँशृण्वंत्यापोऽअधक्षरंतीः ॥ आपश्चिदस्मैपिन्वंतपृथ्वीर्वृत्रेषुशूरामंसंतऽउग्राः ॥ आधूर्ष्वंस्मैदधाताश्वानिंद्रोनवज्रीहिरण्यबाहुः ॥ अभिप्रस्थाताहेवयङ्गंयातेवपत्मन्मनाहिनोत ॥ त्मनासमत्सुहिनोतयङ्गंदधातकेतुंजनायवीरं ॥ उदस्यशुष्माद्भानुर्नार्तबिभर्तिभारंपृथिवीनभूमं ॥ ह्वयामिदेवाँऽअयातुरग्नेसाधन्नृतेनधियंदधामि ॥ अभिवोदेवींधियंदधिध्वंप्रवोदेवत्रावाचंकृणुध्वं ॥ आचष्टऽआसांपाथोनदीनांवरुणऽउग्रःसहस्रचक्षाः ॥ २५ ॥ राजाराष्ट्रानांपेशोनदीनामनुत्तमस्मैक्षत्रंविश्वायु ॥ अविष्टोऽअस्मान्विश्वासुविक्ष्व

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ष्युंकृणोतशंसंनिनित्सोः ॥ व्येंतुद्विद्युद्विषामशेवायुयोतविष्वग्रप्स्तनूनाँ ॥ अवींन्नोऽअग्निर्हव्यान्नमोभिःप्रेष्ठोऽअस्माऽअधायिस्तोमः ॥ सजूर्देवेभिरपांनपांतंसखायंकृध्वंशिवोनोऽअस्तु ॥ अज्रामुक्थैरहिंगृणीषेबुध्नेनदीनांरजःसुषीदन् ॥ मानोहिंर्बुध्योरिषेधान्मायज्ञोऽअस्यस्निधदतायोः ॥ उतनऽएषुनृषुश्रवोधुःप्रराययँतुशर्धंतोऽअर्यः ॥ तपँतिशत्रुंस्वर्णभूमांमहासेनासोऽअमेभिरेषां ॥ आयन्नःपत्नीर्गमन्त्यच्छात्वष्टांसुपाणिर्दधातुवीरान् ॥ २६ ॥ प्रतिनःस्तोमंत्वष्टांजुषेतस्यादस्मेऽअरमंतिर्वसूयुः ॥ तानोरासन्त्रातिषाचोवसून्यारोदंसीवरुणानीशृणोतु । वरूत्रीभिःसुशरणोनोऽअस्तुत्वष्टांसुदत्रोविदधातुरायः ॥ तन्नोरायःपर्वतास्तन्नऽआपस्तद्रातिषाचऽओषधीरुतद्यौः । वनस्पतिभिःपृथिवीसजोषाऽउभेरोदंसीपरिपासतोनः ॥ अनुतदुर्वीरोदंसीजिहातामनुद्युक्षोवरुणऽइंद्रसखा । अनुविश्वेमरुतोयेसहासोरायःस्यामधरुणंधियध्यै ॥ तन्नऽइंद्रोवरुणोमित्रोऽअग्निरापऽओषधीर्वनिनोजुषंत । शर्मन्स्याममरुतामुपस्थेयूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ २७ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

शंनइंद्राग्नीइतिपंचदशर्चंद्वितीयंसूक्तं वसिष्ठोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ॥

शंनऽइंद्राग्नीभवतामवोभिःशंनऽइंद्रावरुणारातहव्या । शमिंद्रासोमासुवितायशंयोःशंनऽइंद्रापू
षणावाजसातौ ॥ शंनोभगःशमुनःशंसोऽअस्तुशंनःपुरंधिःशमुसंतुरायः । शंनःसत्यस्यसुयमस्यशंसः
शंनोऽअर्यमापुरुजातोऽअस्तु ॥ शंनोधाताशमुधर्तानोऽअस्तुशंनऽउरूचीभवतुस्वधाभिः । शंरोदसी
बृहतीशंनोऽअद्रिःशंनोदेवानांसुहवानिसंतु ॥ शंनोऽअग्निर्ज्योतिरनीकोऽअस्तुशंनोमित्रावरुणावश्वि
नाशं । शंनःसुकृतांसुकृतानिसंतुशंनऽइषिरोऽअभिवातुवातः ॥ शंनोद्यावापृथिवीपूर्वहूतौशमंतरि
क्षदृशयेनोऽअस्तु ॥ शंनऽओषधीर्वनिनोभवंतुशंनोरजसस्पतिरस्तुजिष्णुः ॥ २८ ॥ शंनऽइंद्रोवसुभि
र्देवोऽअस्तुशमादित्येभिर्वरुणःसुशंसः । शंनोरुद्रोरुद्रेभिर्जलाषःशंनस्त्वष्टाग्नाभिरिहशृणोतु ॥ शंनः
सोमोभवतुब्रह्मशंनःशंनोग्रावाणःशमुसंतुयज्ञाः । शंनःस्वरूणांमितयोभवंतुशंनःप्रस्व१ःशम्वस्तुवे
दिः ॥ शंनःसूर्यऽउरुचक्षाऽउदेतुशंनश्चतस्रःप्रदिशोभवंतु । शंनःपर्वताध्रुवयोभवंतुशंनःसिंधवःशमु

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सत्याः ॥ शंनोऽअदितिर्भवतुव्रतेभिः शंनोभवंतुमरुतः स्वर्काः । शंनोविष्णुः शमुपूषानोऽअस्तुशंनोभ
वित्रंशम्वस्तुवायुः ॥ शंनोदेवः सवितात्रायमाणः शंनोभवंतूषसोविभातीः । शंनःपर्जन्योभवतुप्रजाभ्यः
शंनःक्षेत्रस्यपतिरस्तुशंभुः ॥ २९ ॥ शंनोदेवाविश्वदेवाभवंतुशंसरस्वतीसहधीभिरस्तु । शमभिषाचःश
मुरातिषाचःशंनोदिव्याःपार्थिवाःशंनोऽअप्याः ॥ शंनःसत्यस्यपतयोभवंतुशंनोऽअर्वंतःशमुसंतुगावः ।
शंनऽऋभवःसुकृतःसुहस्ताःशंनोभवंतुपितरोहवेषु ॥ शंनोऽअजऽएकपादेवोऽअस्तुशंनोहिर्बुध्न्यः
शंसमुद्रः । शंनोऽअपांनपात्पेरुरस्तुशंनःपृश्निर्भवतुदेवगोपा ॥ आदित्यारुद्रावसवोजुषंतेदंब्रह्मक्रियमा
णंनवीयः । शृण्वंतुनोदिव्याःपार्थिवासोगोजाताऽउतयेयज्ञियासः ॥ येदेवानांयज्ञियायज्ञियानांमनो
र्यजत्राऽअमृतांऋतज्ञाः । तेनोरासंतामुरुगायमद्ययूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ ३० ॥

अथपरिशिष्टं ॥ शंवतीःपारयंत्येतेतंपृच्छंतिवचोयुजा । अभ्यारंतंयमाकेतुंयऽएवेदमितिब्रवन् ॥
भासाकेतुंपरिस्तृतंभारंतीर्ब्रह्मवर्धनीः । संजानानामहीमातायऽएवेदमितिब्रवत् ॥ इंद्रस्तांकिंविभुंप्रभुं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

भानुनेयंसरस्वतीं । येनसूर्यमरोचयद्येनेमेरोदसीऽउभे ॥ जुषस्वाग्नेअंगिरःकाण्वंमेध्यातिथिं । मात्वा सोमस्यबर्बृहत्सुतस्यमधुमत्तमः ॥ त्वमग्नेअंगिरःशोचस्वदेववीतमः । आशंतमशंतमाभिरभिष्टिभिः शांतिःस्वस्तिमंकुर्वत ॥ शंनःकनिक्रदद्देवःपर्जन्योऽअभिवर्षतु । शंनोद्यावापृथिवीशंप्रजाभ्यःशंनएधि द्विपदेशंचतुष्पदे ॥ १ ॥ इतिपंचमाष्टकेतृतीयोध्यायः ॥ ३ ॥ ॥ ॥

प्रब्रह्मनवावोष्टा उदुष्यःसावित्रमंत्येवाजिन्यौ भगमितिभागोवार्धर्च ऊर्ध्वःसप्तवैश्वदेवं त्वोश्रुष्टिः प्रातर्भागं जगत्याद्यालिंगोक्तदेवतांत्योषस्या प्रब्रह्माणःषड्वैश्वदेवंतु प्रवःपंचदधिक्रांदाधिक्रं जगत्याद्यालिंगोक्तदेवता देवश्चतुष्कं सावित्रमिमारौद्रं त्रिष्टुब्नंतमापोयमापमृभुक्षण आर्भवमंत्यावैश्वदेवीवा समुद्रज्येष्ठाआपोमां मैत्रावरुण्याग्नेयीवैश्वदेवीनदीस्तुतिर्जागतमंत्यातिजगतीशक्करीवादित्यानांतृचमादित्यंत्वादित्यासः प्रद्यावाद्यावापृथिवीयंवास्तोर्वास्तोष्पत्यममीवहाष्टौवास्तोष्पत्याद्यागायत्री शेषारुयुपरिष्टाद्बृहत्यादयोनुष्टुभः प्रस्तापिन्यउपनिष्कई पंचाधिकामा रुतं हाद्याएकादशद्विपदा मध्वःसप्तप्रसाकमुक्षे षड्यंत्रायध्वेद्वादशत्रिप्रगाथादिनवम्याद्या गायत्र्योंत्यानुष्टुब्द्वौ मृत्युविमोचनी ॥ ४ ॥

667

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

प्रब्रह्मेतिनवर्चंतृतीयंसूक्तं वसिष्ठोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ॥

॥ हरिः ॐ ॥ प्रब्रह्मैतुसदनादृतस्यविरश्मिभिःससृजेसूर्योगाः । विसानुनापृथिवीसंस्त्रडुर्वीपृथु प्रतीकमध्येधेऽअग्निः ॥ इमांवांमित्रावरुणासुवृक्तिमिषंनकृण्वेऽअसुरानवीयः । इनोवामन्यःपदुवीरदब्धोजनंचमित्रोयंततिब्रुवाणः ॥ आवातस्यध्रजतोरंतऽइत्याअपीपयंतधेनवोनसूदाः । महोदिवःसदनेजायमानोचिक्रदद्वृषभःसस्मिन्नूधन् ॥ गिरायऽएतायुनजङ्घरीतऽइंद्रंप्रियासुरथाशूरधायू । प्रयोमन्युंरिरिक्षतोमिनात्यासुक्रतुंमर्यमणंववृत्यां ॥ यजंतेऽअस्यसख्यंवयश्चनमस्विनःस्वऽऋतस्यधामन् । विपृक्षोबाबधेनृभिःस्तवानऽइदंनमोरुद्रायप्रेष्ठं ॥ १ ॥ आयत्साकंयशसोवावशानाःसरस्वतीसप्तथीसिंधुमाता । याःसुष्वयंतसुदुघाःसुधाराऽअभिस्वेनपयसापीप्यानाः ॥ उतत्येनोमरुतोमंदसानाधियंतोकंचवाजिनोवंतु । मानःपरिख्यदक्षराचरंत्यवीवृधन्युज्यंतेरयिंनः ॥ प्रवोमहीमरमतिंकृणुध्वंप्रपूषणंविदथ्यं

॥ २९ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

१नवीरं । भगंधियोवितारंनोऽअस्याःसातौवाजंरातिषाचंपुरंधिं ॥ अच्छायंवोमरुतःश्लोकऽएत्वच्छा
विष्णुंनिषिक्तपामवोभिः । उतप्रजायैगृणतेवयोधुर्यूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ २ ॥

आवोवाहिष्ठइत्यष्टर्चंचतुर्थंसूक्तं वसिष्ठोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ॥

आवोवाहिष्ठोवहतुस्तवध्यैरथोवाजाऽऋभुक्षणोऽअमृक्तः । अभित्रिपृष्ठैःसवनेषुसोमैर्मदेसुशिप्रा
महभिःपृणध्वं ॥ यूयंहरत्नंमघवत्सुधत्थस्वर्दृशऽऋभुक्षणोऽअमृक्तं । संयज्ञेषुस्वधावंतःपिबध्वंविनो
राधांसिमतिभिर्दयध्वं ॥ उवोचिथहिमघवन्देष्णंमहोऽअर्भस्यवसुनोविभागे । उभातेपूर्णावसुनागभस्
तीनसूनृतानियंमतेवसव्या ॥ त्वमिद्रस्वयंशाऽऋभुक्षावाजोनसाधुरस्तमेष्यृक्वा । वयंनुतेदाश्वाँसःस्या
मब्रह्मकृण्वंतोहरिवोवसिष्ठाः ॥ सनितासिप्रवतोदाशुषेचिद्याभिर्विवेषोहर्यश्वधीभिः । ववन्मानुतेयु
ज्याभिरूतीकदानऽइंद्रराय आदंशस्येः ॥ ३ ॥ वासयसीववेधसस्वंनःकदानऽइंद्रवचसोबुबोधः ।
अस्तंतात्याधियारयिंसुवीरंपृक्षोनोऽअर्वान्युहीतवाजी ॥ अभियंदेवीनिर्ऋतिश्चिदीशेनक्षंतऽइंद्रंशरदः

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सुपृक्षः । उपत्रिबंधुर्जरदष्टिमेत्यस्ववेशंयंकृणवंतमर्तां: ॥ आनोराधांसिसवितःस्तवध्याऽआरायोयंतुप वेतस्यरातौ । सदानोदिव्यःपायुःसिषक्तुयूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ ४ ॥

उदुष्यदेवइत्यष्टर्चंपंचमंसूक्तं वसिष्ठःसविता भगमित्यर्धर्चस्यभगोवाअंत्यद्वृचस्यवाजीदेवता त्रिष्टुप् ॥

उदुष्यदेवःसवितायंयामहिरण्ययींमर्मतिंयामशिश्रेत् । नूनंभगोहव्योमानुषेभिर्वियोरत्नापुरूवसुर्दधाति ॥ उदुत्तिष्ठसवितःश्रुध्य१स्यहिरण्यपाणेप्रभृतावृतस्य । व्यु१र्वींपृथ्वीमर्मतिंसृजानऽआनृभ्योम र्तभोजनंसुवानः ॥ अपिष्टुतःसवितादेवोऽअस्तुयमाचिद्विश्वेवसवोगृणंति । सनःस्तोमान्नमस्य१श्रनो धाद्विश्वेभिःपातुपायुभिर्निसूरीन् ॥ अभियंदेव्यदितिर्गृणातिसवंदेवस्यसवितुर्जुषाणा । अभिसम्रा जोवरुणोगृणंत्यभिमित्रासोऽअर्यमास्जोषाः ॥ अभियेमिथोवनुषःसपंतेरातिंदिवोरातिषाचःपृथिव्याः। अहिर्बुध्न्यऽउतनःशृणोतुवरूत्र्येकधेनुभिर्निपातु ॥ अनुतन्नोजास्पतिर्मंसीष्टरत्नंदेवस्यसवितुरियानः । भगमुग्रोवसेजोहवीतिभगमनुग्रोऽअधयातिरत्नं ॥ शंनोभवंतुवाजिनोहवेषुदेवतातामितद्वःसुकाः।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

जंभयंतोहिंवृकंरक्षांसिसनेम्यस्मद्युयवन्नमीवाः ॥ वाजेवाजेवतवाजिनोनोधनेषुविप्राऽअमृताऋतज्ञाः । अस्यमध्वःपिबतमादयध्वंतृप्तायातपथिभिर्देवयानैः ॥ ५ ॥

ऊर्ध्वोअग्निरितिसप्तर्चषष्ठं सूक्तं वसिष्ठोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ॥

ऊर्ध्वोऽअग्निःसुमतिंवस्वोऽअश्रेत्प्रतीचीजूर्णिर्देवताति मेति । भेजातेऽअद्रीरथ्येवपंथामृतंहोतानऽइषितोयजाति ॥ प्रवावृजेसुप्रयाबर्हिरेषामाविश्पतीवबीरिटऽइयाते । विशामक्तोरुषसःपूर्वहूतौवायुःपूषास्वस्तयेनियुत्वान् ॥ ज्मयाऽअत्रवसवोरंतदेवाऽउरावंतरिक्षेमर्जयंतशुभ्राः । अर्वाक्पथऽउरुज्रयःकृणुध्वंश्लोकादूतस्यजग्मुषोनोऽअस्य ॥ तेहियज्ञेषुयज्ञियासऊमाःसधस्थंविश्वेऽअभिसंतिदेवाः । ताँऽअध्वरऽउशतोयक्ष्यग्नेश्रुष्टीभगंनासत्यापुरंधिं ॥ आग्नेगिरोदिवऽआपृथिव्यामित्रंवहुवरुणमिंद्रमग्निं । आर्यमणमदितिंविष्णुमेषांसरस्वतीमरुतोमादयंतां ॥ ररेहव्यंमतिभिर्यज्ञियानांनक्षत्कामंमर्त्यानाम

671

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सिन्वन् । धातारयिमविदस्यंसदासासक्षीमहियुज्येभिर्नुदेवैः ॥ नूरोदसीऽअभिष्टुतेवसिष्ठैर्ऋतावानो वरुणोमित्रोऽअग्निः । यच्छँतुचंद्राऽउपमंनोऽअर्कंयूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ ६ ॥

ओश्रुष्टिरितिसप्तर्चसप्तमंसूक्तं वसिष्ठोविश्वेदेवात्रिष्टुप् ॥

ओश्रुष्टिर्विद्थ्याऽइसमेतुप्रतिस्तोमंदधीमहितुराणाँ । यद्द्यदेवःसवितासुवातिस्यामास्यरत्निनोविभागे ॥ मित्रस्तन्नोवरुणोरोदसीचद्युभक्तमिंद्रोऽअर्यमाददानु । दिदेष्टुदेव्यदितीरेकणोवायुश्चयन्नियुवैतेभगश्च ॥ सेदुग्रोऽअस्तुमरुतःसशुष्मीयंमर्त्यंपृषदश्वाऽअवाथ । उतेमग्निःसरस्वतीजुनंतिनतस्यराय:पर्येतास्ति ॥ अयंहिनेतावरुणऽऋतस्यमित्रोराजानोऽअर्यमापोधुः । सुहवादेव्यदितिरनर्वातेनोऽअंहोऽअतिपर्षन्नरिष्टान् ॥ अस्यदेवस्यमीळ्हुषोवयाविष्णोरेषस्यप्रभृथेहविर्भिः । विदेहिरुद्रोरुद्रियंमहित्वंयासिष्टंवर्तिरश्विनाविरावत् ॥ मात्रपूषन्नाघृणऽइरस्योवरूत्रीयद्रातिषाचश्चरासन् । मयोभुवोनो

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऽअवैतोनिपांतुवृष्टिंपरिज्मावातोददातु ॥ नूरोदसीऽअभिष्टुतेवसिष्ठैर्ऋतावानोवरुणोमित्रोऽअग्निः ।
यच्छंतुचंद्राऽउपमंनोऽअर्कंयूयंपातस्वस्तिमिःसदानः ॥ ७ ॥

प्रातरग्निमितिसप्तर्चमष्टमंसूक्तं वसिष्ठोभगस्त्रिष्टुप् आद्यायालिंगोक्तादेवताः अंत्यायाउषा आद्याजगती ॥

प्रातरग्निंप्रातरिंद्रंहवामहेप्रातर्मित्रावरुणाप्रातरश्विना । प्रातर्भगंपूषणंब्रह्मणस्पतिंप्रातःसोममुतरुद्रंहुवेम ॥ प्रातर्जितंभगमुग्रंहुवेमवयंपुत्रमदितेर्योविधर्ता । आध्रश्चिद्यंमन्यमानस्तुरश्चिद्राजाचिद्यंभगंभक्षीत्याह ॥ भगप्रणेतर्भगसत्यराधोभगेमांधियमुदवाददन्नः । भगप्रणोजनयगोभिरश्वैर्भगप्रनृभिर्नृवंतःस्याम ॥ उतेदानींभगवंतःस्यामोतप्रपित्वऽउतमध्येऽअह्नां । उतोदितामघवन्त्सूर्यस्यवयंदेवानांसुमतौस्याम ॥ भगऽएवभगवाँऽअस्तुदेवास्तेनवयंभगवंतःस्याम । तंत्वाभगसर्वऽइज्जोहवीतिसनोभगपुरऽएताभवेह ॥ समध्वरायोषसोनमंतदधिक्रावेवशुचयेपदाय । अर्वाचीनंवसुविदंभगंनोरथमि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वाश्वावाजिनऽआवहंतु ॥ अश्वावतीर्गोमतीर्नऽउषासोवीरवतीःसदमुच्छंतुभद्राः । घृतंदुहानाविश्व
तःप्रपीतायूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ ८ ॥

प्रब्रह्माणइतिषळृचंनवमंसूक्तं वसिष्ठोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ॥

प्रब्रह्माणोऽअंगिरसोनक्षंतप्रक्रंदनुर्नभन्यस्यवेतु ॥ प्रधेनवऽउदप्रुतोनवंतयुज्यातामद्रीऽअध्वरस्य
पेशः ॥ सुगस्तेऽअग्नेसनवित्तोऽअध्वायुष्वासुतेहरितोरोहितश्च । येवासद्मन्नरुषावीरवाहोहुवेदेवानां
जनिमानिसत्तः ॥ समुवोयज्ञंमहयन्नमोभिःप्रहोतामंद्रोरिरिचऽउपाके । यजस्वसुपुर्वणीकदेवानाय
ज्ञियामरमतिंववृत्याः ॥ यदावीरस्यरेवतोदुरोणेस्योनशीरातिथिराचिकेतत् । सुप्रीतोऽअग्निःसुधितो
दमऽआसविशेदातिवार्यमिर्यत्यै ॥ इमंनोऽअग्नेऽअध्वरंजुषस्वमरुत्स्वद्रेयशसंकृधीनः । आनक्तांब
र्हिःसदतामुषासोशंतामित्रावरुणायजेह ॥ एवाग्निंसह्यै१वसिष्ठोरायस्कामोविश्वप्स्न्यस्यस्तौत् । इ
षंरयिंपप्रथद्वाजमस्मेयूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ ९ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

प्रवोयज्ञेष्वितिपंचर्चंदशमंसूक्तं वसिष्ठोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ॥

प्रवोयज्ञेषुदेवयंतोऽअर्चन्द्यावानमोभिःपृथिवीऽइषध्यै । येषांब्रह्माण्यसमानिविप्राविष्वग्वियंतिवनिनोनशाखाः ॥ प्रयज्ञऽएतुहेत्वोनसग्निरुद्यच्छध्वंसमनसोघृताचीः । स्तृणीतबर्हिरध्वरायसाधूर्ध्वाशोचींषिदेवयून्यस्थुः ॥ आपुत्रासोनमातरंविभृत्राःसानौदेवासोबर्हिषःसदंतु । आविश्वाचींविदथ्यामनक्तवग्नेमानोदेवतातामृधस्कः ॥ तेसीषपंतजोषमायजत्राऽऋतस्यधाराःसुदुघादुहानाः । ज्येष्ठंवोऽअद्यमहऽआवसूनामागंतनसमनसोयतिष्ठ ॥ एवानोऽअग्नेविक्ष्वादशस्यत्वयावयंसहसावन्नास्क्राः । रायायुजासंधमादोऽअरिष्टायूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ १० ॥

दधिक्रांवइतिपंचर्चमेकादशंसूक्तं वसिष्ठोदधिक्रास्त्रिष्टुप् आद्यायालिंगोक्तादेवताजगती ॥

दधिक्रांवःप्रथममश्विनोषसमग्निंसमिद्भंभगमूतयेहुवे । इंद्रंविष्णुंपूषणंब्रह्मणस्पतिमादित्यान्द्यावापृथिवीऽअपस्वः ॥ दधिक्रामुनमसावोधयंतऽउदीराणायज्ञमुपप्रयंतः । इळांदेवींबर्हिषिसादयंतोश्वि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नाविप्रासुहवाहुवेम ॥ दधिक्रावाणंबुबुधानोऽअग्निमुपब्रुवऽउषसंसूर्यंगां । ब्रध्नंमांश्नतोर्वरुणस्यबभ्रुंते विश्वास्मद्दुरितायावयंतु ॥ दधिक्रावाप्रथमोवाज्यर्वाग्रेरथानांभवतिप्रजानन् । संविदानऽउषसासूर्येणादित्येभिर्वसुभिरंगिरोभिः ॥ आनोदधिक्राःपथ्यामनक्त्वृतस्यपंथामन्वेतवाऽउऽउ । शृणोतुनोदैव्यं शर्धोऽअग्निःशृण्वंतुविश्वेमहिषाऽअमूराः ॥ ११ ॥

अ० ५
अ० ४

आदेवइतिचतुर्ऋचंद्वादशंसूक्तं वसिष्ठःसवितात्रिष्टुप् ॥

आदेवोयातुसवितासुरत्नोंतरिक्षप्रावहमानोऽअश्वैः । हस्तेदधानोनर्यापुरूणिनिवेशयंञ्चप्रसुवञ्च भूम ॥ उदस्यबाहूशिथिराबृहंताहिरण्ययादिवोऽअंतांऽअनष्टां । नूनंसोऽअस्यमहिमापनिष्टसूरश्चिद स्माऽअनुदादपस्यां ॥ सघानोदेवःसवितासहावासाविषद्वसुपतिर्वसूनि । विश्रयमाणोऽअमतिंमुरूचींमर्तभोजनमधरासतेनः ॥ इमागिरःसवितारंसुजिह्वंपूर्णगर्भस्तिमीळतेसुपाणिं । चित्रंवयोबृहद्स्मेदधातुयूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ १२ ॥

॥३३॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

इमारुद्रायेतिचतुर्ऋचंत्रयोदशंसूक्तं वसिष्ठोरुद्रोजगत्यंत्यात्रिष्टुप् ॥

इमारुद्रायस्थिरधन्वनेगिरःक्षिप्रेषवेदेवायस्वधान्ने । अषाळ्हायसहमानायवेधसेतिग्मायुधायभरताशृणोतुनः ॥ सहिक्षयेणक्षम्यस्यजन्मनःसाम्राज्येनदिव्यस्यचेतति । अवन्नवैतीरुपनोदुरश्चरानमीवोरुद्रजासुनोभव ॥ यातेद्युदवसृष्टादिवस्परिक्ष्मयाचरतिपरिसावृणक्तुनः । सहस्रंतेस्वपिवातभेषजामानस्तोकेषुतनयेषुरीरिषः ॥ मानोवधीरुद्रमापरादामातेभूमप्रसितौहीळितस्य । आनोभजबर्हिषिजीवशंसेयूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ १३ ॥

आपोयंवइतिचतुर्ऋचंचतुर्दशंसूक्तं वसिष्ठआपस्त्रिष्टुप् ॥

आपोयंवःप्रथमंदेवयंतऽइंद्रपानमूर्मिमकृण्वतेळः । तंवोवयंशुचिमरिप्रमद्यघृतप्रुषंमधुमंतंवनेम ॥ तमूर्मिमापोमधुमत्तमंवोपांनपादवत्वाशुहेमा । यस्मिन्निंद्रोवसुभिर्मादयातेतमश्यामदेवयंतोवोऽअद्य ॥ शतपवित्राःस्वधयामदंतीर्देवीर्देवानामपियंतिपाथः । ताऽइंद्रस्यनमिनंतिव्रतानिसिंधुभ्योहव्यं

677

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

घृतवज्जुहोत ॥ याःसूर्योरश्मिभिराततानयाभ्यऽइंद्रोऽअरदद्गातुमूर्मिं । तेसिंधवोवरिवोधातनानो यूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ १४ ॥

ऋभुक्षणइतिचतुर्ऋचंपंचदशंसूक्तं वसिष्ठऋभवोंत्यायाविश्वेदेवावात्रिष्टुप् ॥

ऋभुक्षणोवाजामादयध्वमस्मेनरोमघवानःसुतस्य । आवोर्वाचःकृतवोनयातांविभ्वोरथंनयैवर्तयंतु ॥ ऋभुर्ऋभुभिरभिवःस्यामविभ्वोविभुभिःशवसाशवांसि । वाजोअस्माँऽअवतुवाजसाताविंद्रेण युजातरुषेमवृत्रं ॥ तेचिद्धिपूर्वीरभिसंतिशासाविश्वाँऽअर्यऽउपरतातिवन्वन् । इंद्रोविभ्वाँऋभुक्षावाजोऽअर्यःशत्रोर्मिथत्याकृणवन्विनृम्णं ॥ नूदेवासोवरिवःकर्तनानोभूतनोविश्ववेसेसजोषाः । समस्मेऽइषंवसवोददीरन्यूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ १५ ॥

समुद्रज्येष्ठाइतिचतुर्ऋचंषोडशंसूक्तं वसिष्ठआपस्त्रिष्टुप् ॥

समुद्रज्येष्ठाःसलिलस्यमध्यात्पुनानायंत्यनिविशमानाः । इंद्रोयावज्रीवृषभोरराद्तादाआपोदेवी

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

रिहमामवंतु ॥ याऽआपोदिव्याऽउतवास्रवंतिखनित्रिमाऽउतवायाःस्वयंजाः । समुद्रार्थायाःशुचयः
पावकास्ताऽआपोदेवीरिहमामवंतु । यासांराजावरुणोयातिमध्येसत्यानृतेऽअवपश्यञ्जनानां । मधु
श्चुतःशुचयोयाःपावकास्ताऽआपोदेवीरिहमामवंतु ॥ यासुराजावरुणोयासुसोमोविश्वेदेवायासूर्जम
दँति । वैश्वानरोयाःस्वग्निःप्रविष्टस्ताऽआपोदेवीरिहमामवंतु ॥ १६ ॥

आमामितिचतुर्ऋचंसप्तदशंसूक्तं वसिष्ठआद्यादिक्रमेणमित्रावरुणावह्निर्विश्वेदेवानदीस्तुतिर्जगत्यंत्यातिजगतीशक्करीवा ॥

आमांमित्रावरुणेहरक्षतंकुलाययद्विश्वयन्मानऽआगन् । अजकावंदुर्दृशीकंतिरोदधेमामांपद्येनर
पसाविदत्सरुः ॥ यद्विजामन्परुषिवंदनंभुवदष्ठीवंतौपरिकुल्फौचदेहत । अग्निष्टच्छोचन्नपबाधतामि
तोमामांपद्येनरपसाविदत्सरुः ॥ यच्छ्लोमलौभवंतियन्नदीषुयदोषधीभ्यःपरिजायतेविषं । विश्वेदेवा
निरितस्तत्सुवंतुमामांपद्येनरपसाविदत्सरुः ॥ याःप्रवतोनिवतऽउद्वतऽउदन्वतीरनुदकाश्चयाः । ता
अस्मभ्यंपयसापिन्वमानाःशिवादेवीरशिपदाभवंतुसर्वानद्योऽअशिमिदाभवंतु ॥ १७ ॥

679

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

आदित्यानामितिऋक्त्रयात्मकमष्टादशंसूक्तं वसिष्ठआदित्यास्त्रिष्टुप् ॥

आदित्यानामवसानूतनेनसक्षीमहिशर्मणाशंतमेन । अनागास्त्वेऽअदितित्वेतुरासऽइमंयज्ञंदधतु श्रोषमाणाः ॥ आदित्यासोअदितिर्मादयंतांमित्रोऽअर्यमावरुणोरजिष्ठाः । अस्माकँसंतुभुवनस्यगोपाःपिबंतुसोममवसेनोऽअद्य ॥ आदित्याविश्वेमरुतश्चविश्वेदेवाश्चविश्वेऽऋभवश्चविश्वे । इंद्रोऽअग्निरश्विनातुष्टुवानायूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ १८ ॥

आदित्यासइतिऋक्त्रयात्मकमेकोनविंशंसूक्तं वसिष्ठआदित्यास्त्रिष्टुप् ॥

आदित्यासोअदितयःस्यामपूदैवत्रावसवोमर्त्यत्रा । सनेममित्रावरुणासनैतोभवेमद्यावापृथिवीभवंतः ॥ मित्रस्तन्नोवरुणोमामहंतशर्मतोकायतनंयायगोपाः । मावोभुजेमान्यजातमेनोमातत्कर्मवसवोयच्चयध्वे ॥ तुरण्यवोंगिरसोनक्षंतरत्नंदेवस्यसवितुरियानाः । पिताचतन्नोमहान्यजत्रोविश्वेदेवाःसमनसोजुषंत ॥ १९ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

प्रद्यावेतिऋऋक्यात्मकविंशंसूक्तं वसिष्ठोद्यावापृथिवीत्रिष्टुप् ॥

प्रद्यावा॑यज्ञैः॒पृथि॒वीनमो॑भिः॒सबा॑ध॑ऽईळेब्रु॒हतीयज॑त्रे । ते॒चि॒द्धि॒पूर्वै॑कृ॒वयो॑गृ॒णंत॑ः॒पुरो॑म॒हीद॑धि॒रेदे॒व पु॒त्रे ॥ प्रपू॒र्वजे॑पि॒त॒रा॒न॒व्य॑सी॒भिर्गी॒र्भिः॒कृ॒णु॒ध्वं॒सद॑ने॒ऽऋ॒तस्य॑ । आनो॒द्यावा॒पृथि॒वी॒दैव्ये॑न॒जने॑नयातं॒म हि॒वां॒व॒रू॒थं । उ॒तो॒हि॒वा॑र॒त्न॒धेया॑नि॒सं॑ति॒पु॒रू॒णि॒द्यावापृथिवीसु॒दासे॑ । अ॒स्मे॒ध॒त्तं॒यद॒स॒दस्कृ॑धो॒युयू॒यं॑पात स्व॒स्ति॒भि॒ः॒सदा॑नः ॥ २० ॥

वास्तोष्पतइतिऋऋक्यात्मकमेकविंशंसूक्तं वसिष्ठोवास्तोष्पतिस्त्रिष्टुप् ॥

वास्तो॑ष्पते॒प्रति॑जानी॒ह्य॒स्मान्त्स्वा॑वे॒शो॒ऽअ॑नमी॒वो॒भ॑वा॒नः । यत्त्वेम॑हे॒प्रति॒तन्नो॑जुषस्व॒शं॑नो॑भवद्वि॒प दे॒शंच॑तु॒ष्पदे ॥ वास्तो॑ष्पते॒प्रत॑रणो॒नए॑धि॒गय॑स्फा॒नो॒गो॒भि॒र॒श्वे॑भि॒रिं॑दो । अ॒ज॒रा॒स॒स्ते॒स॒ख्ये॒स्या॑म॒पि॒ते॒व॑ पु॒त्रान्प्रति॑नोजुषस्व ॥ वास्तो॑ष्पते॒शग्म॑या॒सं॒स॒दा॑ते॒स॒क्षी॒म॑हि॒र॒ण्व॒या॒गा॒तु॒म॒त्या॑ । पा॒हि॒क्षे॒म॑ऽउ॒त॒यो॒गे॒वरं॑ नो॒यूय॑पा॒त॒स्व॒स्ति॒भि॒ः॒सदा॑नः ॥ २१ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अमीवहेत्यष्टर्चंद्वाविंशंसूक्तं वसिष्ठआद्यायावास्तोष्पतिः शिष्टाःप्रस्वा
पिन्यउपनिषदाद्यागायत्री ततस्तिस्रउपरिष्टाद्बृहत्यस्ततश्चतस्रोनुष्टुभः ॥

अमीवहावास्तोष्पतेविश्वारूपाण्याविशन् । सखासुशेवऽएधिनः ॥ यदर्जुनसारमेयदुतःपिशंगयच्छसे । वीवभ्राजंतऽऋष्टयऽउपस्तकेषुबप्स्तोनिषुस्वप । स्तेनंरायसारमेयतस्करंवापुनःसर । स्तोतृनिंद्रस्यरायसिकिमस्मान्दुच्छुनायसेनिषुस्वप॥ त्वंसूकरस्यदर्दृहितवंददर्तुसूकरः । स्तोतृनिंद्रस्यरायसिकिमस्मान्दुच्छुनायसेनिषुस्वप ॥ सस्तुमातासस्तुपितासस्तुश्वासस्तुविश्पतिः । ससंतुसर्वेज्ञातयःसस्वयमभितोजनः ॥ यऽआस्तेयश्चरंतियश्चपश्यतिनोजनः । तेषांसंहन्मोऽअक्षाणिययेदंहर्म्यंतथा ॥ सह स्रशृंगोवृषभोयःसमुद्रादुदाचरत् । तेनासहस्येनावयंनिजनान्स्वापयामसि ॥ प्रोष्ठेशयावह्येशयानारीर्यास्तल्पशीवरीः । स्त्रियोयाःपुण्यगंधास्ताःसर्वाःस्वापयामसि ॥२२॥ इतिसप्तमेमंडलेतृतीयोनुवाकः ॥३६॥
॥ परिशिष्टं ॥ स्वप्नस्वप्नाधिकरणेसर्वंनिष्ठापयाजनं । आसूर्यमन्यान्स्वापयद्व्यूढंजाग्रियादहं ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अजगरोनामसर्पःसर्पिरंविषोमहान् । तस्मिन्हिसर्पःसुधितस्तेनात्वास्वापयामसि ॥ सर्पःसर्पोऽअजगरःसर्पिरंविषोमहान् । तस्यसर्पीतिंसधस्तस्यंगाधमंशीमहि ॥ कालिकोनामसर्पोनवनागसहस्रबळः । यमुनह्रदेहंसोजातोऽयोनारायणवाहनः ॥ यदिकालिकदूतस्ययदिकाःकालिकाङ्गयात् । जन्मभूमिमतिक्रांतोनिर्विषोयातिकालिकः ॥ आयाहींद्रपथिभिरीळितेभिर्यज्ञमिमंनोभागधेयंजुषस्व । तृप्तांजहुर्मातुळस्येवयोषाभागस्तेपैतृष्वसेयीवपामिव ॥ यशस्करंबलवंतंप्रभुवंतमेवराजाधिपतिर्बभूव । संकीर्णनागाश्वपतिर्नराणांसुमंगल्यंसततंदीर्घमायुः ॥ कर्कोटकोनामसर्पोयोहदृष्टीविषउच्यते । तस्यसर्पस्यसर्पत्वंतस्मैसर्पनमोस्तुते ॥ १ ॥

चतुर्थेनुवाकेपंचदशसूक्तानि तत्रकईव्यक्ताइति पंचविंशत्यृचंप्रथमंसूक्तं वसिष्ठोमरुत आद्याएकादश द्विपदाविराजः शिष्टास्त्रिष्टुभः॥

कईव्यक्तानरःसनीळारुद्रस्यमर्याऽअधास्वश्वाः । नकिर्ह्येषांजनूंषिवेदतेऽअंगविद्रेमिथोजनित्रं ॥ अभिस्वपूभिर्मिथोवपंतवातंस्वनसःश्येनाऽअस्मृध्रन् । एतानिधीरोनिण्याचिकेतपृश्निर्यदूधोमहीज

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

भार ॥ साविट्सुवीरामरुद्भिरस्तुसनात्सहंतीपुष्यंतीनृम्णं ॥ यामंयेष्ठाःशुभाशोभिष्ठाःश्रियासंमिश्ला ऽओजोभिरुग्राः ॥ उग्रंवऽओजःस्थिराशवांस्यधामरुद्भिर्गणस्तुविष्मान् ॥ शुभ्रोवःशुष्मःक्रुध्मीमनाँ सिधुनिर्मुनिरिवशर्द्धस्यधृष्णोः ॥ सनेम्यस्मद्युयोतद्द्युंमावोदुर्मतिरिहप्रणङ्नः ॥ प्रियावोनामहुवेतुरा णामायत्तृपन्मरुतोवावशानाः ॥ २३ ॥ स्वायुधासऽइष्मिणःसुनिष्काऽउतस्वयंतन्वःशुंभमानाः ॥ शुचीवोहव्यामरुतःशुचीनांशुचिंहिनोम्यध्वरंशुचिभ्यः । ऋतेनसत्यमृतसापऽआयञ्छुचिजन्मानःशु चयःपावकाः ॥ अंसेष्वामरुतःखादयोवोवक्षःसुरुक्माऽउपशिश्रियाणाः । विद्युतोनवृष्टिभीरुचाना ऽअनुस्वधामायुधैर्यच्छमानाः ॥ प्रबुभ्यावऽईरतेमहांसिप्रनामानिप्रयज्यवस्तिरध्वं । सहस्रियंदम्यं भागमेतंगृहमेधीयंमरुतोजुषध्वं ॥ यदिस्तुतस्यमरुतोऽअधीयेत्थाविप्रस्यवाजिनोहवीमन् । मक्षूरा यःसुवीर्यस्यदातनूचिद्यमन्यऽआदभद्रावा ॥ २४ ॥ अत्यासोनयेमरुतःस्वंचोयक्षद्दशोनशुभयंतम यीः । तेहम्येष्ठाःशिशवोनशुभ्रावत्सासोनप्रक्रीळिनःपयोधाः ॥ दृशस्यंतोनोमरुतोमृळंतुवरिवस्यंतोरो

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

दंसीसुमेकें । आरेगोहानृहावधोवोंऽअस्तुसुम्नेभिरस्मेवसवोनमध्वं ॥ आवोहोतांजोहवीतिसत्तः
सत्राचींरातिंमरुतोगृणानः । यऽईवतोवृषणोऽअस्तिगोपाःसोऽअद्वयावीहवतेवऽउक्थैः ॥ इमेतुरंम
रुतोरामयंतीमेसहृःसहंसऽआनमंति । इमेशंसंवनुष्यतोनिपांतिगुरुद्वेषोऽअरंरुषेदधंति ॥ इमेरध्रंचि
न्मरुतोंजुनंतिभृमिंचिद्यथावसंवोजुषंत । अपबाधध्वंवृषणस्तमांसिधत्तविश्वंतनयंतोकमस्मे ॥ २५ ॥
मावोदात्रान्मरुतोनिरराममापश्चाद्धमरथ्योविभागे। आनःस्पार्हेभंजतनावसव्येयदींसुजातंवृषणोवो
ऽअस्ति ॥ संयद्वनंतमन्युभिर्जनासःशूरायह्वीष्वोषधीषुविक्षु । अधस्मानोमरुतोरुद्रियासस्त्रातारोभूत
पृतनास्वर्यः ॥ भूरिचक्रमरुतःपित्र्याण्युक्थानियावःशस्यंतेपुराचित् । मरुद्भिरुग्रःपृतनासुसाह्वान्मरु
द्भिरित्सनिताजमर्वा ॥ अस्मेवीरोमरुतःशुष्म्यस्तुजनानांयोऽअसुरोविधर्ता । अपोयेनसुक्षितयेतरे
माधस्वमोकोऽअभिवःस्याम ॥ तन्नऽइंद्रोवरुणोमित्रोऽअग्निरापऽओषधीर्वनिनोजुषंत । शर्मन्त्स्या
ममरुतामुपस्थेयूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ २६ ॥

685

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मध्वो [illegible] वसिष्ठोमरुतस्त्रिष्टुप् ॥

मध्वोवोनाममारुतंयजत्राःप्रयज्ञेषुशवसामदंति। येरेजयंतिरोदसीचिदुर्वीपिन्वंत्युत्संयदयासुरुग्राः॥ निचेतारोहिमरुतोगृणंतंप्रणेतारोयजमानस्यमन्म । अस्माकंमद्यविदथेषुबर्हिरावीतयेसदतपिप्रियाणाः॥ नैतावदन्येमरुतोयथेमेभ्राजंतेरुक्मैरायुधैस्तनूभिः॥ आरोदसीविश्वपिशःपिशानाःसमानमंज्यंजतेशुभेकं॥ ऋधक्सावोमरुतोदिद्युदस्तुयद्ध ऽआगःपुरुषताकरांम । मावस्तस्यामपिभूमायजत्रा ऽअस्मेवोऽअस्तुसुमतिश्चनिष्ठा ॥ कृतेचिदत्रमरुतोरणंतानवद्यासःशुचयःपावकाः । प्रणोवतसुमतिभिर्यजत्राःप्रवाजेभिस्तिरतपुष्यसेनः । उतस्तुतासोमरुतोव्यंतुविश्वेभिर्नामभिर्नरोहुवींषि । ददातनोऽअमृतस्यप्रजायैजिगृतरायःसूनृतांमघानि । आस्तुतासोमरुतोविश्वऽऊतीऽअच्छासूरीन्त्सर्वतातातिजिगात । येनस्तमनाशतिनोवर्धयंतियूयंपातस्वस्तिभिःसदानः॥ २७ ॥

प्रसाकमुक्षइतिषळृचंतृतीयंसूक्तं वसिष्ठोमरुतस्त्रिष्टुप् ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

प्रसाकमुक्षेऽअर्चतागणायꣳयोदैव्यꣳस्यधाम्नस्तुविष्मान् । उतक्षोदंतिरोदसीमहित्वानक्षंतेनाकंनिऋष्टेतेरवंशात् ॥ जनूश्चिद्वोमरुतस्त्वेष्येणभीमासस्तुविमन्यवोयासः । प्रयेमहोभिरोजसोतसंतिविश्वोवोयामन्भयतेस्वर्हक् ॥ बृहद्वयोमघवद्भ्योदधातजुजोषन्निन्मरुतःसुष्टुतिंनः । गतोनाध्वाविततिरातिजंतुंप्रणस्पार्हाभिरूतिभिस्तिरेत ॥ युष्मोतोविप्रोमरुतःशतस्वीयुष्मोतोऽअर्वासहुरिःसहस्त्री । युष्मोतःसम्राळुतहंतिवृत्रंप्रतद्वोऽअस्तुधूतयोदेष्णं ॥ ताँऽआरुद्रस्यमीळ्हुषोविवासेकुविन्नंसंतेमरुतःपुनर्नः । यत्सस्वतांजिहीळिरेयदाविरवतदेनंऽईमहेतुराणां ॥ प्रसावाचिसुष्टुतिर्मघोनामिदंसूक्तंमरुतोजुषंत । आराच्चिद्वेषोवृषणोयुयोतयूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ २८ ॥

यंत्रायध्वइतिद्वादशर्चंचतुर्थसूक्तं वसिष्ठोमरुतआद्यास्तिस्रःप्रगाथाः सप्तम्यष्टम्यौत्रिष्टुभौततस्तिस्रोगायत्र्यो त्यायारुद्रोनुष्टुप् ॥

यंत्रायध्वऽइदमिदंदेवासोयंचनयथ । तस्माऽअग्नेवरुणमित्रार्यमन्मरुतःशर्मयच्छत ॥ युष्माकंदेवा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऽअवसाहंनिप्रियऽईंजानस्तंरतिद्विषः । प्रसक्षयंतिरतेविमहीरिषोयोवोवरायदाशति ॥ नहिवश्चरमंच नवसिष्ठपरिमंसते । अस्माकंमद्यमरुतःसुतेसचाविश्वेपिबतकामिनः ॥ नहिवऽऊतिःपृतनासुमर्धति यस्माऽअरांध्वंनरः । अभिवऽआवर्त्सुमतिर्नवीयसीतूयंयातपिपीषवः । ओषुघृष्विराधसोयातनांधांसि पीतये । इमावोहव्यामरुतोरेहिकंमोष्वंन्यत्रंगंतन ॥ आचनोबर्हिःसदंताविताचनःस्मार्हाणिदात वेवसु । अस्मेधंतोमरुतःसोम्येमधौस्वाहेहमादयाध्वै ॥ २९ ॥ सस्वश्चिद्धितन्वंः शुंभमानाऽआहंसा सोनीलपृष्ठाअपन्नन् । विश्वंशर्धोंऽअभितोमानिषेदुनरोनरण्वाःसवनेमदंतः ॥ योनोमरुतोऽअभिदु र्हणायुस्तिरश्चित्तानिवसवोजिघांसति । द्रुहःपाशान्प्रतिसमुचीष्टतपिष्ठेनहन्मनाहंतनातं ॥ सांतपना ऽइदंहविर्मरुतस्तज्जुजुष्टन । युष्माकोतीरिशादसः ॥ गृहमेधासऽआगतमरुतोमापभूतन । युष्माको तीसुदानवः ॥ इहेहवःस्वतवसःकवयःसूर्यत्वचः । यज्ञंमरुतऽआवृणे ॥ त्र्यंबकंयजामहेसुगंधिंपुष्टिव र्धनं । उर्वारुकमिवबंधनान्मृत्योर्मुक्षीयमामृतात् ॥ ३० ॥ इतिपंचमाष्टकेचतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यदद्यमैत्रावरुणंतुवै सौर्याद्योद्वांसप्तोत्सूर्यः षळाद्यास्तिस्रःसौर्य उद्वेतीतिचार्धपंचमा दिविपंचप्रतिवां प्रमित्रयोरेको नागायत्रं दशम्यादयस्त्रयःप्रगाथाः पुरउष्णिक्चतुर्थ्याद्या दशादित्यास्तिस्रःसौर्यः प्रतिवांदशाश्विनंतु तदाशुभ्रानव सप्ताद्याविराज आवांरथोष्टावाविश्ववाराः सप्तापस्वसुःषळागोमता पंचातारिष्मेमाउवांषट्प्रागाथं व्युषाअष्टाउष स्यंतुवा उदुसप्तोपोरुरुचेषट् प्रतिपंचव्युषाःप्रतितृचं ॥ ९ ॥

यदद्येतिद्वादशर्चंपंचमंसूक्तं वसिष्ठोमित्रावरुणावाद्यायाःसूर्यः त्रिष्टुप् ॥

॥ हरिःओम् ॥ यदद्यसूर्यब्रवोनागाऽउद्यन्मित्रायवरुणायसत्यं । वयंदेवत्रादितेस्यामतवप्रियासोऽअर्यमन्गृणंतः ॥ एषस्यमित्रावरुणानृचक्षाऽउभेऽउदेतिसूर्योऽअभिज्मन् । विश्वस्यस्थातुर्जगतश्चगोपाऽऋजुमर्तेषुवृजिनाचपश्यन् ॥ अयुक्तसप्तहरितःसधस्थाद्याऽईवहंतिसूर्यंघृताचीः । धामानिमित्रावरुणायुवाकुःसंयोयूथेवजनिमानिचष्टे । उद्वांपृक्षासोमधुमंतोऽअस्थुरासूर्योऽअरुहच्छुक्रमर्णः । यस्माऽआदित्याऽअध्वनोरदंतिमित्रोऽअर्यमावरुणःसजोषाः ॥ इमेचेतारोऽअनृतस्यभूरेर्मित्रोऽअर्यमावरु

689

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

णोहिसंति । इमऽऋतस्यवावृधुर्दुरोणेशग्मासःपुत्राऽअदितेरदब्धाः ॥ इमेमित्रोवरुणोदूळभासोचेतसं चिच्चितयंतिदक्षैः । अपिक्रतुंसुचेतसंवर्तंतस्तिरश्चिदंहःसुपथानयंति ॥ १ ॥ इमेदिवोऽअनिमिषापृथिव्या श्चिक्रित्वांसोऽअचेतसंनयंति । प्रव्राजेचिन्नद्योगाधमस्तिपारंनोऽअस्यविष्पितस्यपर्षन् ॥ यन्नोपावदादितिःशर्मभद्रंमित्रोयच्छंतिवरुणःसुदासे । तस्मिन्नातोकंतनयंदधानामाकर्मदेवहेळनंतुरासः ॥ अववोदिंहोत्राभिर्यजेतरिपःकाश्चिद्वरुणधुतःसः । परिद्वेषोभिरर्यमावृणक्तूरुंसुदासेवृषणाऽउलोकं ॥ सत्वश्चिद्विसमृतिस्त्वेष्येषामपीच्येनसहसासहंते । युष्मद्भियावृषणोरेजमानादक्षस्यचिन्महिनामृळतानः ॥ योब्रह्मणेसुमतिमायजातेवाजस्यसातौपरमस्यरायः । सीक्षंतमन्युंमघवानोऽअर्यऽउरुक्षयायचक्रिरेसुधातु ॥ इयंदेवपुरोहितिर्युवभ्यांयज्ञेषुमित्रावरुणावकारि । विश्वानिदुर्गापिपृतंतिरोनोयूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ २ ॥

उद्वांचक्षुरितिसप्तर्चषष्ठंसूक्तं वसिष्ठोमित्रावरुणौत्रिष्टुप् ॥

उद्वांचक्षुर्वरुणसुप्रतीकंदेवयोरेतिसूर्यस्ततन्वान् । अभियोविश्वाभुवनानिचष्टेसमन्युंमर्त्येष्वाचि

690

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

केत ॥ प्रवांसामित्रावरुणावृतावाविप्रोमन्मानिदीर्घश्रुदियर्ति । यस्यब्रह्माणिसुक्रतूऽअवाथऽआयन्क त्वानशरदःपृणैथे ॥ प्रोरोमित्रावरुणापृथिव्याःप्रदिवऽऋष्वाबृहतःसुदानू । स्पशोदधाथेऽओषधीषुवि ष्वृधंग्यतोऽआनिमिषंरक्षमाणा ॥ शंसामित्रस्यवरुणस्यधामशुष्मोरोदसीबद्बधेमहित्वा । अयन्मासा ऽअयज्वनामवीराःप्रयज्ञमन्मावृजनैतिराते ॥ अमूराविश्वावृषणाविमावांनयासुचित्रंदद्दृशेनयक्षं । द्रुहःसचंतेऽअनृताजनानांनवांनिण्यान्यचितेऽअभूवन् ॥ समुवांयज्ञंमहयंनमोभिर्हुवेवांमित्रावरुणा सबाधः । प्रवांमन्मान्यृचसेनवानिकृतानिब्रह्मजुजुषन्निमानि ॥ इयंदेवपुरोहितिर्युवभ्यांयज्ञेषुमित्राव रुणावकारि । विश्वानिदुर्गापिपृतंतिरोनोयूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ ३ ॥

उत्सूर्यइतिषळृचंसप्तमंसूक्तं वसिष्ठःप्रथमतृचस्यसूर्यः ततस्तृचस्यमित्रावरुणौ त्रिष्टुप् ॥

उत्सूर्योबृहद्वर्चीष्यश्रेत्पुरुविश्वाजनिमानुषाणां । समोदिवादद्दृशेरोचमानःकृत्वाकृतःसुकृतःकर्तृ भिर्भूत् ॥ ससूर्यप्रतिपुरोनऽउद्गाऽएभिःस्तोमेभिरेतशेभिरर्वैः । प्रनोमित्रायवरुणायवोचोनागसोऽअर्य

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

म्णेऽअग्नयेच ॥ विनः॒सह॑स्रंशु॒रुधो॑रदंवृ॒तावा॑नोवरु॒णोमि॒त्रोऽअ॒ग्निः । यच्छ्वे॒तुचं॒द्राऽउ॑प॒मंनो॑ऽअ॒र्कमा न॒:कामं॑पू॒पुरं॑तु॒स्तवा॑नाः ॥ द्यावा॑भू॒मीऽअदि॑ते॒त्रासी॑थां॒नोये वा॑ज॒जु॒:सु॒ज॒नि॑मानऽऋ॒ष्वे । माहे॒ळे॑भूम॒व रु॒णस्य॒वा॒योर्मा॑मि॒त्रस्य॑प्रि॒यत॑मस्यनृ॒णा ॥ प्र॒बा॒हवा॑सिसृ॒तंजी॒वसे॑नऽआनो॒गव्यू॑तिमुक्षतंघृ॒तेन॑ । आनो॒ जने॑श्रवयतंयुवानाश्रु॒तंमे॑मित्रावरु॒णाहवे॒मा ॥ नूमि॒त्रोव॑रु॒णोऽअ॑र्य॒मान॒स्मने॑तो॒काय॒वा॒रिवो॑दधंतु । सु गा॒नो॒विश्वा॑सु॒पथा॑निसंतुयू॒यंपा॑तस्व॒स्ति॒भि॒:सदा॑नः ॥ ४ ॥

उद्वेतीतिषळृचमष्टमंसूक्तं वसिष्ठःसार्धचतसृणांसूर्यः ततःमित्रावरुणौ त्रिष्टुप् ॥

उद्वे॑ति॒सु॒भगो॑वि॒श्वच॑क्षा॒:साधा॑रण॒:सूर्यो॑मानु॒षाणां । चक्षु॑र्मि॒त्रस्य॒वरु॑णस्यदे॒वश्च॒मे॑व॒य॒:स॒मवि॑व्यक्त मां॑सि ॥ उद्वे॑तिप्रस॒वी॑ताजना॑नांम॒हान्के॒तुर॑र्ण॒वः॒सूर्य॑स्य । स॒मा॒नंच॒क्रंप॑र्या॒विवृ॑त्स॒न्यदे॑त॒शो॒वह॑न्ति॒धू॒र्षु॒यु क्तः॒ ॥ वि॒भ्राज॑मानऽउ॒ष॒सा॒मु॒पस्था॒द्रे॒भैरु॑दे॒त्यनु॒म॒द्य॒मा॑नः । एष॑मे॒दे॒व॒:स॑वि॒ता॒च॒च्छ॒न्द॒य॒:स॒मा॒नंन॒प्रमि॒ना॒ति॒धा॒म ॥ दि॒वो॒रु॒क्म॒ऽउ॑रु॒च॒क्षा॒ऽउदे॑ति॒दूरे॑ऽअ॒र्थस्त॒र॒णि॒र्भ्राज॑मानः । नूनं॑ज॒ना॒:सू॒र्ये॑ण॒प्र॒सू॒ता॒ऽअ॒य॒

॥ ४१ ॥

692

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

न्नर्थानिकृणवन्नपांसि ॥ यत्रा चक्रुरमृतागातुमस्मैश्येनोनदीयन्नन्वेतिपाथः । प्रतिवांसूरऽउदितेविधे
मनमोभिर्मित्रावरुणोतहव्यैः ॥ नूमित्रोवरुणोऽअर्यमानस्त्मनेतोकायवरिवोदधंतु । सुगानोविश्वासु
पथानिसंतुयूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ ५ ॥

दिविक्षयंतेतिपंचर्चनवमंसूक्तं वसिष्ठोमित्रावरुणौत्रिष्टुप् ॥

दिविक्षयंतारजसःपृथिव्यांप्रवांघृतस्यनिर्णिजोददीरन् । हव्यंनोमित्रोऽअर्यमासुजातोराजासुक्ष
त्रोवरुणोजुषंत ॥ आराजानामहऽऋतस्यगोपासिंधुपतीक्षत्रियायातमर्वाक् । इळांनोमित्रावरुणोत
वृष्टिमवद्दिवऽइन्वतंजीरदानू ॥ मित्रस्तन्नोवरुणोद्वोऽअर्यःप्रसाधिष्ठेभिःपथिभिर्नयंतु । ब्रवद्यथान
ऽआदरिःसुदासऽइषामदेमसहद्देवगोपाः ॥ योवांगर्तंमनसातक्षदेतमूर्ध्वांधीतिंकृणवद्धारयच्च । उक्षे
थांमित्रावरुणाघृतेनतारोजानासुक्षितीस्तर्पयेथां ॥ एषःस्तोमोवरुणमित्रतुभ्यंसोमःशुक्रोनवायवेया
मि । अविष्टंधियोजिगृतंपुरंधीर्यूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ ६ ॥

693

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

प्रतिवामित्रिपंचर्चदशमंसूक्तं वसिष्ठोमित्रावरुणौत्रिष्टुप् ॥

प्रतिवांसूरऽउदितेसूक्तैर्मित्रंहुवेवरुणंपूतदक्षं । ययोरसुर्यं१मक्षितंज्येष्ठंविश्वस्ययामन्नाचितंजिगत्नु ॥ ताहिदेवानामसुरातावर्यातानःक्षितीःकरतमूर्जयंतीः । अश्यामंमित्रावरुणावयंवांद्यावाचयत्रपीपयन्नहांच ॥ ताभूरिंपाशावनृतस्यसेतूदुरत्येतूरिपवेमर्त्याय । ऋतस्यमित्रावरुणापथावांमपोननावादुरितातरेम ॥ आनोमित्रावरुणाहव्यजुष्टिंघृतैर्गव्यूतिमुक्षतमिळाभिः । प्रतिवामत्रवरंमाजनायपृणीतमुद्नोदिव्यस्यचारोः ॥ एषःस्तोमोवरुणमित्रतुभ्यंसोमःशुक्रोनवायवेयामि । अविष्टंधियोजिगृतंपुरंधीर्यूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ ७ ॥

प्रमित्रयोरित्येकोनविंशत्यृचमेकादशंसूक्तं वसिष्ठोमित्रावरुणौगायत्री चतुर्थ्यादिदशानां आदित्यः चतुर्दश्यादितिसृणांसूर्योदशम्यादयस्त्रयःप्रगाथाः षोडशीपुरऽउष्णिक् ॥

प्रमित्रयोर्वरुणयोःस्तोमोनऽएतुशूष्यः । नमस्वान्तुविजातयोः ॥ याधारयंतदेवाःसुदक्षादक्षपित

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

रा । असुर्यायप्रमंहसा ॥ तानंःस्तिपातनूपावरुंणजरितृणां । मित्रंसाधयतंधियंः ॥ यद्द्यसूरऽउदितेनांगामित्रोऽअर्यमा । सुवातिंसवितांभगंः ॥ सुप्रावीरस्तुसक्षयःप्रनुयामन्त्सुदानवः । येनोऽअंहोतिपिप्रंति ॥ ८ ॥ उतस्वराजोऽअदितिरदंब्धस्यव्रतस्यये । महोराजानऽईशते ॥ प्रतिवांसूरऽउदितेमित्रंगृणीषेवरुणं । अर्यमणंरिशादसं ॥ रायाहिरण्ययामतिरियमवृकायशवंसे । इयंविप्रामेधसातये ॥ तेस्यामदेववरुणतेमित्रसूरिभिःसह । इषंस्वश्चधीमहि ॥ बहवःसूरचक्षसोग्निजिह्वाऽऋतावृधंः । त्रीणियेयेमुर्विदथानिधीतिभिर्विश्वानिपरिभूतिभिः ॥ ९ ॥ वियेदधुःशरदंमासमादहर्यज्ञमकुंचाहचं । अनाप्यंवरुणोमित्रोऽअर्यमाक्षत्रंराजानऽआशत ॥ तद्वोऽअद्यमनामहेसूक्तैःसूरऽउदिते । यदोहतेवरुणोमित्रोऽअर्यमायूयमृतस्यरथ्यः ॥ ऋतावानऽऋतजाताऽऋतावृधोघोरासोऽअनृतद्विषः । तेषांवःसुम्नेसुच्छर्दिष्टमेनरःस्यामयेचसूरयंः ॥ उदुत्यद्दर्शतंवपुर्दिवऽएतिप्रतिह्वरे । यदींमाशुर्वहंतिदेवऽएतंशोविश्वस्मैचक्षसेऽअरं ॥ शीर्ष्णःशीर्ष्णोजगंतस्तस्थुषस्पतिंसमयाविश्वमारजः । सप्तस्वसारःसुविताय सूर्यंवहंन्

615

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तिहरितोरथे ॥ १० ॥ तच्चक्षुर्देवहितंशुक्रमुच्चरत् । पश्येमशरदःशतंजीवेमशरदःशतं ॥ काव्येभिर अ० ५
दाभ्यायातंवरुणद्युमत् । मित्रश्चसोमंपीतये ॥ दिवोधामभिर्वरुणमित्रश्चायातमद्रुहा । पिबतंसोममा अ० ५
तुजी ॥ आयातंमित्रावरुणाजुषाणावाहुतिंनरा । पातंसोममृतावृधा ॥ ११ ॥

प्रतिवामितिदशर्चंद्वादशंसूक्तं वसिष्ठोश्विनौत्रिष्टुप् ॥

प्रतिवांरथंनृपतीजरध्यैहविष्मतामनसायज्ञियेन । योवांदूतोनाधिष्ण्यावजीगरच्छासूनुर्नपितरावि
वक्मि ॥ अशोच्यग्निःसमिधानोऽअस्मेऽउषोऽअहश्चन्तमसश्चिदंताः । अचेतिकेतुरुषसःपुरस्ताच्छ्र
येदिवोदुहितुर्जायमानः ॥ अभिवांनूनमश्विनासुहोतास्तोमैःसिषक्तिनासत्याविवक्वान् । पूर्वीभिर्यातं
पथ्याभिरर्वाक्स्वर्विदावसुमतारथेन । अवोवींनूनमश्विनायुवाकुहुवेयद्वांसुतेमाध्वीवसूयुः । आवांवहं
तुस्थविरासोऽअश्वाःपिबाथोऽअस्मेसुषुतामधूनि ॥ प्राचीमुदेवाश्विनाधियंमेमृध्रांसातयेकृतंवसूयुं । ॥ ४३ ॥
विश्वाऽअविष्टंवाजऽआपुरंधीस्तानःशक्तंशचीपतीशचीभिः ॥ १२ ॥ अविष्टंधीष्वश्विनानऽआसुम्र

646

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

जावद्रेतोऽअहर्यंनोऽअस्तु । आवांतोकेतनयेतूतुजानाःसुरत्नासोदेववीतिंगमेम ॥ एषस्यवांपूर्वगत्वे
वसख्येनिधिर्हितोमाध्वीरातोऽअस्मे । अहेळतामनसायातमर्वागश्नंताहव्यंमानुषीषुविक्षु ॥ एक
स्मिन्योगेभुरणासमानेपरिवांसप्तस्रवतोरथोगात् । नवायंतिसुभ्वोदेवयुक्तायेवांधूर्षुतरणयोवहंति ॥
असश्चतामधवन्द्योहिभूतंयेरायामघदेयंजुनंति । प्रयेबंधुंसूनृताभिस्तिरंतेगव्यापंचंतोऽअश्व्यामघा
नि ॥ नूमेहवमाशृणुतंयुवानायासिष्टंवर्तिरश्विनाविरावत् । धत्तंरत्नानिजरंतंचसूरीन्यूयंपातस्वस्तिभिः
सदानः ॥ १३ ॥

आशुभ्रेतिनवर्चंत्रयोदशंसूक्तं वसिष्ठोश्विनौ आद्याः सप्तविराजोंत्येद्वेअनुष्टुभौ ॥

आशुंभ्रायातमश्विनास्वश्वागिरोदस्राजुजुषाणायुवाकोः । हव्यानिचप्रतिभृतावीतंनः ॥ प्रवामं
धांसिमद्यान्यस्थुररंगंतंहविषोवीतयेमे । तिरोऽअर्योहवनानिश्रुतंनः ॥ प्रवांरथोमनोजवाऽइयर्तिति
रोरजांस्यश्विनाशतोतिः । अस्मभ्यंसूर्यावसूऽइयानः ॥ अयंहयद्वांदेवयाऽउऽअद्रिरूध्वोविवक्तिसोम

697

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सुद्युवभ्यां । आवल्गूविप्रोववृतीतहव्यैः ॥ चित्रंहयद्वांभोजनंन्वस्तिन्यत्रयेमाहिष्वंतंयुयोतं । योवांमो मानंदधतेप्रियःसन् ॥ १४ ॥ उतत्यद्वांजुरतेऽअश्विनाभूच्छ्यवानायप्रतीत्यंहविर्दे । अधियद्वपंइतऊ तिधत्थः ॥ उतत्यंभुज्युमश्विनासखायोमध्येजहुर्दुरेवासःसमुद्रे । निरींपषदरावायोयुवाकुः ॥ वृकाय चिज्जसमानायशक्तमुतश्रुतंशयवेहूयमाना । यावङ्यामपिन्वतमपोनस्तयैचिच्छ्रुतंयश्विनाशचीभिः ॥ एषस्यकारुर्जरतेसूक्तैरग्रेबुधानऽउषसांसुमन्मा । इषातंवर्धदुह्यापयोभिर्यूयंपातस्वस्तिभिःसदानः॥१५॥

आवांरथइत्यष्टर्चचतुर्दशंसूक्तं वसिष्ठोश्विनौत्रिष्टुप् ॥

आवांरथोरोदसीबद्बधानोहिरण्ययोवृषभिर्यात्वश्वैः । घृतवर्तनिःपविभीरुचानऽइषांवोह्वानृपतिर्वाजिनीवान् ॥ सपप्रथानोऽअभिपंचभूमात्रिबंधुरोमनसायातुयुक्तः । विशोयेनगच्छथोदेवयंतीःकुत्रा चिद्यामंमश्विनादधाना ॥ स्वश्वायशसायातमर्वाग्दस्रानिधिंमधुमंतंपिबाथः । विवांरथोवध्वाऽइयादमानोंतान्दिवोबांधतेवर्तनिभ्यां ॥ युवोःश्रियंपरियोषावृणीतसूरोदुहितापरितक्म्यायां । यद्देवयंतमवं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यःशचीभिःपरिघ्रंसमोमनावांवयोगात् ॥ योहस्यवांरथिरावस्तऽउस्रारथोयुजानःपरियातिवर्तिः ।
तेनंनःशंयोरुषसोव्युष्टौन्यश्विनावहतंयज्ञेऽअस्मिन् ॥ नरागौरेवविद्युतंतृषाणास्माकंमद्यसवनोपयातं ।
पुरुत्राहिवांमतिभिर्हवंतेमावांमन्येनिर्यमन्देवयंतः ॥ युवंभुज्युमवविड्वंसमुद्रऽउदूहथुरर्णसोऽअस्रिधा
नैः । पतत्रिभिरश्रमैरव्यथिभिर्दंसनाभिरश्विनापारयंता ॥ नूमेहवमाशृणुतंयुवानायासिष्टंवर्तिरश्विना
विरावत् । धत्तंरत्नानिजरतंचसूरीन्यूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ १६ ॥

आविश्ववारेतिसप्तर्चेपंचदशंसूक्तं वसिष्ठोश्विनौत्रिष्टुप् ॥

आविश्ववाराश्विनागतंनःप्रतत्स्थानंमवाचिवांपृथिव्यां । अश्वोनवाजीशुनपृष्ठोऽअस्यादायत्सेद
युर्ध्रुवसेनयोनिं ॥ सिषक्तिसावांसुमतिश्चनिष्ठातांपिघर्मोमनुषोदुरोणे । योवांसमुद्रान्त्सरितःपिपर्त्येत
ग्वाचिन्नसुयुजायुजानः ॥ यानिस्थानान्यश्विनादधाथेदिवोयह्वीष्वोषधीषुविक्षु । निपर्वतस्यमूर्धनिस
दंतेषंजनायदाशुषेवहंता ॥ चनिष्टंदेवाऽओषधीष्वप्सुयद्योग्याऽअश्नवैथेऽऋषीणां । पुरूणिरत्नादधतौ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

न्य१स्मेऽअनुपूर्वाणिचख्यथुर्युगानि ॥ शुश्रुवांसाचिदश्विनापुरूण्यभिब्रह्माणिचक्षाथेऽऋषीणां । प्रति प्रयातंवरमाजनायासेवामस्तुसुमतिश्चनिष्ठा ॥ योवांयज्ञोनासत्याहविष्मान्कृतब्रह्मासमर्यो३भवाति । उपप्रयातंवरमावसिष्ठमिमाब्रह्माण्यृच्यंतेयुवभ्यां ॥ इयंमनीषाऽइयमश्विनागीरिमांसुवृक्तिंवृषणाजुषेथां । इमाब्रह्माणियुवयून्यग्मन्ययंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ १७ ॥ इतिसप्तमेमंडलेचतुर्थोनुवाकः ॥

पंचमेनुवाकेएकोनविंशतिसूक्तानि तत्र अपस्वसुरितिषळृचं प्रथमंसूक्तं वसिष्ठोश्विनौत्रिष्टुप् ॥

अपस्वसुरुषसोनग्मजहीतेरिणक्तिकृष्णीरुषायपंथां । अश्वामघागोमघावांहुवेमदिवानक्तंशरुमस्मद्युयोतं ॥ उपायातंदाशुषेमर्त्यायरथेनवामंमश्विनावहैता । युयुतमस्मदनिरामंमीवांदिवानक्तंमाध्वीत्रासीथांनः ॥ आवांरथंमवमस्यांव्युष्टौसुम्नायवोवृषणोवर्तयंतु । स्यूमंगभस्तिमृतयुग्भिरश्वैराश्विनावसुमंतंवहेथां ॥ योवांरथोनृपतीऽअस्तिवोह्यत्रिवंधुरोवसुमाँऽउस्रयामा । आनंऽएनानासत्योपयातमभियद्वाँविश्वप्स्न्योजिगाति ॥ युवंच्यवानंजरसोमुमुक्तंनिपेदवंऽऊहथुराशुमश्वं । निरंहस

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

स्तमंसःस्पर्तमत्रिंनिजांहुषंशिथिरेधातमंतः ॥ इयंमनीषाऽइयमश्विनागीरिमांसुवृक्तिंवृषणाजुषेथां ।
इमाब्रह्माणियुवयून्यग्मन्यूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ १८ ॥

आगोमतेतिपंचर्चंद्वितीयंसूक्तं वसिष्ठोश्विनौत्रिष्टुप् ॥

आगोमतानासत्यारथेनाश्वावतापुरश्चंद्रेणयातं । अभिवांविश्वांनियुतःसचंतेस्पार्हयाश्रियातन्वा
शुभाना ॥ आनोदेवेभिरुपयातमर्वाक्सजोषसानासत्यारथेन । युवोर्हिनःसख्यापित्र्याणिसमानोबं
धुरुततस्यवित्तं ॥ उदुस्तोमांसोऽअश्विनोरबुध्रञ्जामिब्रह्माण्युषसश्चदेवीः। आविवांसन्नोदसीधिष्ण्येमेऽ
अच्छाविप्रोनासत्या।वक्ति ॥ विचेदुच्छंत्यश्विनाऽउषासःप्रवांब्रह्माणिकारवोभरंते। ऊर्ध्वंभानुंसविता
देवोऽअश्रेद्बृहद्बृहद्भयःसमिधाजरंते ॥ आपश्चातान्नासत्यापुरस्तादाश्विनायातमधरादुदक्तात्। आविश्व
तःपांचजन्येनरायायूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ १९ ॥

701

अतारिष्मेतिपंचर्चतृतीयंसूक्तं वसिष्ठोश्विनौत्रिष्टुप् ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अतारिष्मतमसस्पारमस्यप्रतिस्तोमंदेवयंतोदधानाः । पुरुदंसांपुरुतमांपुराजामर्त्याहवतेऽअश्वि
नागीः ॥ न्युंप्रियोमनुषःसादिहोतानासत्यायोयजतेवंदतेच । अग्नीतंमध्वोऽअश्विनाऽउपाकऽआ
वांवोचेविदथेषुप्रयस्वान् ॥ अहेमयञ्जंपथामुराणाऽइमांसुवृक्तिंवृषणाजुषेथां । श्रुष्टीवेवप्रेषितोवाम
बोधिप्रतिस्तोमैर्जरमाणोवसिष्ठः ॥ उपत्यावह्नीगमतोविशंनोरक्षोहणासंभृतावीळुपाणी । समंधांस्य
ग्मतमत्सराणिमानोमर्धिष्टमागंतंशिवेन ॥ आपश्चातान्नासत्यापुरस्ता.श्विनायातमधरादुदक्तात् ।
आविश्वतःपांचजन्येनरायायूयंपातस्वस्तिभिसदानः ॥ २० ॥

इमाउवामितिषळृचंचतुर्थसूक्तं वसिष्ठोश्विनौपगाथः ॥

इमाऽउवांदिविष्ठयऽउस्राहंवंतेऽअश्विना । अयंवामह्वेवसेशचीवसूविशंविशंहिगच्छथः ॥ युवंचि
त्रंददथुर्भोजनंनराचोदेथांसूनृतावते । अर्वाग्रथंसमनसाच्छतंपिबतंसोम्यंमधु ॥ आयातमुपभूष
तंमध्वःपिबतमश्विना । दुग्धंपयोवृषणाजेन्यावसूमानोमर्धिष्टमागतं ॥ अश्वांसोयेवामुपदाशुषोगृहं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

युवादीयंतिबिभ्रतः । मक्षूयुभिर्नरांहयेभिरश्विनादेवायातमस्मयू ॥ अधाह्यंतोऽअश्विनापृक्षःसचंत सूरयः । तायंसतोमघवन्ध्योधुवंयशश्छर्दिरस्मभ्यंनासत्या ॥ प्रयेययुरंवृकासोरथाऽइवनृपातारोजनानां । उतस्वेनशवंसाशूशुवुर्नरऽउतक्षियंतिसुक्षितिं ॥ २१ ॥

व्युषाआवइत्यष्टर्चंपंचमंसूक्तं वसिष्ठोउषास्त्रिष्टुप् ॥

व्युंषाऽआवोदिविजाऽऋतेनाविष्कृण्वानामहिमानमागात् । अपद्रुहस्तमऽआवरजुष्टमंगिरस्तमापथ्याऽअजीगः ॥ महेनोऽअद्यसुवितायबोध्युषोमहेसौभगायप्रयंधि । चित्ररायियशसंधेह्यस्मेदेविमर्तेषुमानुषिश्रवस्युं ॥ एतेत्येभानवोदर्शतायाश्चित्राऽउषसोऽअमृतासऽआगुः । जनयंतोदैव्यानिव्रतान्यापृणंतोऽअंतरिक्षाव्यस्थुः ॥ एषास्यायुंजानापराकात्पंचक्षितीःपरिसद्योजिगाति । अभिपश्यंतीवयुनाजनानांदिवोदुहितामुवनस्यपत्नी ॥ वाजिनीवतीसूर्यस्ययोषाचित्रामघारायऽईशेवसूनां । ऋषिष्टुताजरयंतीमघोन्युषाऽउच्छतिवह्निभिर्गृणाना ॥ प्रतिद्युतानामरुषासोऽअश्वाश्चित्राऽअहश्रन्नुषसंव

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

हँतः । यातिंशुभ्राविंश्वपिशारथेंनदधांतिरत्नंविधतेजनांय ॥ सत्यासत्येभिर्महतीमहद्भिर्देवीदेवेभिर्यजतायजत्रैः । रुजद्दृळ्हानिददद्दुस्त्रियाणांप्रतिगावंऽउषसंवावशंत ॥ नूनोगोमद्वीरवद्वेहिरत्नमुषोऽअश्वावत्पुरुभोजोंऽअस्मे । मानोंबर्हिःपुरुषतांनिदेकंर्यूयंपांतस्वस्तिभिःसदांनः ॥ २२ ॥

उदुज्योतिरितिसप्तर्चषष्ठंसूक्तं वसिष्ठउषास्त्रिष्टुप् ॥

उदुज्योतिंरमृतंविश्वजन्यंविश्वानंरःसवितादेवोऽअंश्रेत् । क्रत्वादेवानांमजनिष्टचक्षुराविरकर्भुवनं विश्वमुषाः ॥ प्रमेपंथांदेवयानांऽअदृश्रन्नमर्धतोवसुभिरिष्कृतासः । अभूंदुकेतुरुषसःपुरस्तात्प्रतीच्या गादधिहर्म्येभ्यः ॥ तानीदहांनिबहुलान्यासन्याप्राचीनमुदितासूर्यस्य । यतःपरिजारऽइवाचरंन्युषोदद्क्षेनपुनर्यतीव ॥ तऽइद्देवानांसधमादंऽआसन्नृतावानःकवयःपूर्व्यासः । गूळ्हंज्योतिंःपितरोऽअन्वविंदन्त्सत्यमंत्राऽअजनयन्नुषासं ॥ समानऊर्वेऽअधिसंगंतासःसंजानतेनयंतंतेमिथस्ते । तेदेवानांनमिनंतिव्रतान्यमर्धतोवसुभिर्यादमानाः ॥ प्रतित्वास्तोमैरीळतेवसिष्ठाऽउषर्बुधःसुभगेतुष्टुवांसः । गवांनेत्रीवाज

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

पत्नीनऽउच्छोषःसुजातेप्रथमाजरस्व ॥ एषानेत्रीराधसःसूनृतानामुषाऽउच्छंतीरिभ्यतेवसिष्ठैः । दीर्घश्रुतंरयिमस्मेदधानायूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ २३ ॥

उपोरुरुचइतिषळृचंसप्तमंसूक्तं वसिष्ठउषास्त्रिष्टुप् ॥

उपोरुरुचेयुवतिर्नयोषाविश्वंजीवंप्रसुवंतीचरायै । अभूदग्निःसमिधेमानुषाणामकर्ज्योतिर्बाधमाना तमांसि ॥ विश्वंप्रतीचीसप्रथाऽउदस्थाद्रुशद्वासोबिभ्रतीशुक्रमश्वैत् । हिरण्यवर्णासुहशीकसंदृग्गवां मातानेत्र्यह्नामरोचि ॥ देवानांचक्षुःसुभगावहंतीश्वेतंनयंतीसुहशीकमश्वं । उषाऽअदर्शिरश्मिभिर्व्यक्ताचित्रामघाविश्वमनुप्रभूता ॥ अंतिवामादूरेऽअमित्रमुच्छोर्वींगव्यूतिमभयंकृधीनः । यावयद्वेषऽआभरावसूनिचोदयराधोगृणतेमघोनि ॥ अस्मेश्रेष्ठेभिर्भानुभिर्विभाह्युषोदेविप्रतिरंतीनऽआयुः । इषंचनोदधतीविश्ववारेगोमदश्वावद्रथवच्चराधः ॥ यांत्वादिवोदुहितर्वर्धयंत्युषःसुजातेमतिभिर्वसिष्ठाः । सास्मासुधारयिमृष्वंबृहंतंयूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ २४ ॥

705

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

प्रतिकेतवइतिपंचर्चमष्टमंसूक्तं वसिष्ठउषात्रिष्टुप् ॥

प्रतिकेतवःप्रथमाऽअदृश्रन्नूर्ध्वाऽअस्याऽअंजयोविश्रयंते । उषोऽअर्वाचाबृहतारथेनज्योतिष्मता वाममस्मभ्यंवक्षि ॥ प्रतिषीमग्निर्जरतेसमिद्धःप्रतिविप्रासोमतिभिर्गृणंतः । उषायांतिज्योतिषाबाधमानाविश्वातमांसिदुरितापदेवी ॥ एताऽउत्याःप्रत्यदृश्रन्पुरस्ताज्ज्योतिर्यच्छंतीरुषसोविभातीः । अजीजनन्त्सूर्यंयज्ञमग्निमपाचीनंतमोऽअगादजुष्टं ॥ अचेतिदिवोदुहितामघोनीविश्वेपश्यंत्युषसंविभातीं । आस्थाद्रथंस्वधयायुज्यमानमायमश्वासःसुयुजोवहंति ॥ प्रतित्वाद्यसुमनसोबुधंतास्माकासोमघवानोवयंच । तिल्विलायध्वमुषसोविभातीर्यूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ २५ ॥

व्युषाआवइतिपंचर्चनवमंसूक्तं वसिष्ठउषात्रिष्टुप् ॥

व्युषाऽआवःपथ्याऽइवजनानांपंचक्षितीर्मानुषीर्बोधयंती । सुसंदृग्भिरुक्षभिर्भानुमश्रेद्विसूर्योरोदसीचक्षसावः ॥ व्यंजतेदिवोऽअंतेष्वक्तून्विशोनयुक्ताऽउषसोयतंते । संतेगावस्तमऽआवर्तयंतिज्योतिर्य

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

च्छंतिसवितेवबाहू ॥ अभूदुषाऽइंद्रतमामघोन्यजीजनत्सुवितायश्रवांसि । विदिवोदेवीदुहितादधा
त्यंगिरस्तमासुकृतेवसूनि ॥ तावदुषोराधोऽअस्मभ्यंरास्वयावत्स्तोतृभ्योऽअरदोगृणाना । यांवाजंजुं
वृषभस्यारवेणविदद्वलस्यदुरोऽअद्रेरौर्णोः ॥ देवंदेवंराधसेचोदयंत्यस्मद्र्यक्सूनृताऽईरयंती । व्युच्छंती
नःसनयेधियोधायूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ २६ ॥

प्रतिस्तोमेभिरितिऋक्रयात्मकंदशमंसूक्तं वसिष्ठउषास्त्रिष्टुप् ॥

प्रतिस्तोमेभिरुषसंवसिष्ठागीर्भिर्विप्रासःप्रथमाऽअबुध्रन् । विवर्तयंतीरजसीसमंतेऽआविष्कृण्वतीं
भुवनानिविश्वा ॥ एषास्यानव्यमायुर्दधानागूढ्वीतमोज्योतिषोषाऽअबोधि । अग्रंऽएतियुवतिरहयाणा
प्राचिकितत्सूर्यंयज्ञमग्निं ॥ अश्वावतीर्गोमतीर्नऽउषासोवीरवतीःसदमुच्छंतुभद्राः । घृतंदुहानाविश्व
तःप्रपीतागूर्यंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ २७ ॥ ॥ इतिपंचमाष्टकेपंचमोऽध्यायः ॥ ५ ॥

अथपंचमाष्टकेषष्ठोऽध्यायः ॥ ६ ॥ अथप्रथमंसूक्तं वसिष्ठोवारुणिरदित्यस्तुप्रगाथोबृहतीपंक्तिश्च

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

शविमोचनी मोषुपंचगायत्रंजगत्यंतं प्रवीरयासप्तवायव्यंह्वैंद्रश्चयाद्विवदुक्ताः कुविदंगावायोपंच शुचिंन्वष्टावैंद्रा ग्नंत्वियंवांद्वादशगायत्रमंत्यानुष्टुप् प्रक्षोदसाषट्सारस्वतंतु तृतीयासरस्वतेबृहदुप्रगाथः प्रस्तारपंक्तिःपरास्तिस्रोगा यत्र्यः सरस्वतेयज्ञेदशैंद्र्यादि बार्हस्पत्यमंत्यैंद्रीच तृतीयानवम्यावैंद्राब्राह्मणस्पत्ये अध्वर्यवःसप्तोक्तदेवतांत्या परो वैष्णवंतूरुमित्यैंद्र्यश्चतिस्रोनूमर्तः ॥ ६ ॥

प्रत्युअदर्शीतिषळृचमेकादशंसूक्तं वसिष्ठउषाःप्रगाथः ॥

॥ हरिःओम् ॥ प्रत्युंऽअदर्श्यायत्युच्छंतींदुहितादिवः । अपोमहिव्ययतिचक्षसेतमोज्योतिष्कृणोतिसूनरी ॥ उदुस्रियाःसृजतेसूर्यःसचाँऽउद्यन्नक्षत्रमर्चिवत् । तवेदुषोव्युषिसूर्यस्यचसंभक्तेनगमेमहि ॥ प्रतित्वादुहितर्दिवऽउषोजीराऽअभुत्स्महि । यावहंसिपुरुस्पार्हंवनन्वतिरत्नंनदाशुषेमयः ॥ उच्छंतीयाकृणोषिमंहनांमहिप्रख्यैदेविस्वर्दृशे । तस्यास्तेरत्नभाजऽईमहेवयंस्यामंमातुर्नसूनवः ॥ तच्चित्रंराधऽआभरोषोयद्दीर्घश्रुत्तमं । यत्तेदिवोदुहितर्मर्तभोजनंतद्रास्वभुनजामहै ॥ अवःसूरिभ्योऽअमृतंवसुत्वनंवाजाँऽअस्मभ्यंगोमतः । चोदयित्रीमघोनःसूनृतावत्युषाऽउच्छदपस्रिधः ॥ १ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

इंद्रावरुणेतिदशर्चद्वादशंसूक्तं वसिष्ठइंद्रावरुणौ जगती ॥

इंद्रावरुणायुवमध्वरायनोविशेजनायमहिशर्मयच्छतं । दीर्घप्रयज्युमतियोवनुष्यतिवयंजयेमपृतनासुदूढ्यः ॥ सम्राळन्यःस्वराळन्यऽउच्यतेवांमहांताविंद्रावरुणामहावसू । विश्वेदेवासःपरमेव्योमनिसंवामोजोवृषणासंबलंदधुः ॥ अन्वपांखान्यतृंतमोजसासूर्यमैरयतंदिविप्रभुं । इंद्रावरुणामदेऽअस्यमायिनोपिन्वतमपितःपिन्वतंधियः ॥ युवामिद्युत्सुपृतनासुवह्नयोयुवांक्षेमस्यप्रसवेमितज्ञवः । ईशानावस्वंऽउभयस्यकारवऽइंद्रावरुणासुहवाहवामहे ॥ इंद्रावरुणायदिमानिचक्रथुर्विश्वाजातानिभुवनस्यमज्मना । क्षेमेणमित्रोवरुणंदुवस्यतिमरुद्भिरुग्रःशुभमन्यऽईयते ॥ २ ॥ महेशुल्कायवरुणस्यनुत्विषऽओजोमिमातेध्रुवमस्ययत्स्वं । अजामिमन्यःस्नथयंतमातिरद्भ्रेभिरन्यःप्रवृणोतिभूयसः ॥ नतमंहोनदुरितानिमर्त्यमिंद्रावरुणानतपःकुतश्चन । यस्यदेवागच्छथोवीथोऽअध्वरंनतंमर्तस्यनशंतेपरिह्वृतिः ॥ अर्वाङ्नरादैव्येनावसागंतंशृणुतंहवंयदिमेजुजोषथः । युवोर्हिसख्यमुतवायदाप्यंमाडीकमिंद्रा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वरुणानियच्छतं ॥ अस्माकमिंद्रावरुणाभरेभरेपुरोयोधाभवतंकृष्ट्योजसा । यद्वाहवंतऽउभयेऽअधस्पृधिनरस्तोकस्यतनयस्यसातिषु । अस्मेऽइंद्रोवरुणोमित्रोऽअर्यमाद्युम्नंयच्छंतुमहिशर्मसप्रथः । अवध्रं ज्योतिरदितेर्ऋतावृधोदेवस्यश्लोकंसवितुर्मनामहे ॥ ३ ॥

युवांनरेतिदशर्चंत्रयोदशंसूक्तं वसिष्ठइंद्रावरुणौ जगती ॥

युवांनरापश्यमानासऽआप्यंप्राचागव्यंतःपृथुपर्शवोययुः । दासाचवृत्राहतमार्याणिचसुदासमिंद्रावरुणावसावतं ॥ यत्रानरःसमयंतेकृतध्वजोयस्मिन्नाजाभवंतिकिंचनप्रियं । यत्राभयंतेभुवनास्वर्दृशस्तत्रानऽइंद्रावरुणाधिवोचतं ॥ संभूम्याऽअंताध्वसिराऽअहक्षतेंद्रावरुणादिविघोषऽआरुहत् । अस्थुर्जनानामुपमामरातयोर्वागवसाहवनश्रुतागतं ॥ इंद्रावरुणावधनाभिरप्रतिभेदंवन्वंताप्रसुदासमावतं । ब्रह्माण्येषांशृणुतंहवीमनिसत्यातृत्सूनामभवत्पुरोहितिः ॥ इंद्रावरुणावभ्यातपंतिमाघान्यर्योवनुषाम[illegible]तयः । युवंहिवस्वऽउभयस्यराजथोर्धस्मानोवतंपार्यैदिवि ॥ ४ ॥ युवांहवंतऽउभयासऽआजि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ष्विंद्रंचवस्वोवरुणंचसातये । यत्राराजभिर्दशभिर्निबाधितंप्रसुदासमावतंतृत्सुभिःसह ॥ दशराजानः समिताऽअयज्यवःसुदासमिंद्रावरुणानयुयुधुः । सत्यानृणामंञ्जसदामुपस्तुतिर्देवाऽएषामभवन्देवहूतिषु ॥ दाशराज्ञेपरियत्तायविश्वतःसुदासऽइंद्रावरुणावशिक्षतं । श्वित्यंचोयत्रनमसाकपर्दिनोधियाधीवंतोऽअसंपंततृत्सवः ॥ वृत्राण्यन्यःसमिथेषुजिघ्नतेव्रतान्यन्योऽअभिरक्षतेसदा । हवामहेवांवृषणासुवृक्तिभिरस्मेइंद्रावरुणाशर्मयच्छतं ॥ अस्मेऽइंद्रोवरुणोमित्रोऽअर्यमाद्युम्नंयच्छंतुमहिशर्मसप्रथः । अवध्रंज्योतिरदितेर्ऋतावृधोदेवस्यश्लोकंसवितुर्मनामहे ॥ ५ ॥

आवांराजानावितिपंचर्चचतुर्दशंसूक्तं वसिष्ठइंद्रावरुणौ त्रिष्टुप् ॥

आवांराजानावध्वरेववृत्यांह्व्योभिरिंद्रावरुणानमोभिः । प्रवांघृताचीबाह्वोर्दधानापरित्मनाविषुरूपाजिगाति ॥ युवोराष्ट्रंबृहदिन्वतिद्यौर्यौसेतृभिररज्जुभिःसिनीथः । परिनोहेळोवरुणस्यवृज्याऽउरुंनऽइंद्रःकृणवदुलोकं ॥ कृतंनोयज्ञंविदथेषुचारुंकृतंब्रह्माणिसूरिषुप्रशस्ता । उपोरयिर्देवजूतोनऽएतुप्र

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

णःस्पार्हाभिरूतिभिस्तिरेतं ॥ अस्मेऽइंद्रावरुणाविश्ववारंरयिंधत्तंवसुमंतंपुरुक्षुं । प्रयऽआदित्योऽअनृतामिनात्यमिताशूरोदयतेवसूनि ॥ इयमिंद्रंवरुणमष्टमेगीःप्रावत्तोकेतनंयेतूतुजाना ॥ सुरत्नासोदेववीतिंगमेमयूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ ६ ॥

पुनीषेवामितिपंचर्चपंचदशंसूक्तं वसिष्ठइन्द्रावरुणौ त्रिष्टुप् ॥

पुनीषेवामरक्षसंमनीषांसोममिंद्रायवरुणायजुह्वत् । घृतप्रतीकामुषसंनदेवींतानोयामन्नुरुष्यताम भीके ॥ स्पर्धंतेवाऽउदेवहूयेऽअत्रयेषुध्वजेषुद्दिद्यवःपतंति । युवंताँइंद्रावरुणावमित्रान्हतंपराचःशर्वा विषूचः ॥ आपश्चिद्धिस्वयंशसःसदःसुदेवीरिंद्रंवरुणंदेवताधुः । कृष्टीरन्योधारयतिप्रविक्तावृत्राण्यन्योऽअप्रतीनिहंति ॥ ससुक्रतुर्ऋतचिदस्तुहोतायऽआदित्यशवसावानमस्वान् । आववर्तदवसेवांहविष्मानसदित्सुमतायप्रयस्वान् ॥ इयमिंद्रंवरुणमष्टमेगीःप्रावत्तोकेतनंयेतूतुजाना । सुरत्नासोदेववीतिंगमेमयूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ ७ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

धीरात्वित्यष्टर्चषोडशंसूक्तं वसिष्ठोवरुणस्त्रिष्टुप् ॥

धीरा॑त्वस्यमहि॒नाज॒नूंषि॒वियस्त॒स्तंभ॒रोद॑सीचदु॒र्वी । प्रनाक॑मृष्वंनु॒नुदे॒बृह॑न्तँद्वि॒तानक्षत्रंप॒प्रथच्च॒भूम॑ ॥ उत॒स्वया॑त॒न्वा३॑संवदे॒तत्क॒दान्वँ१॑तर्वरु॒णेभु॒वानि । किंमे॑ह॒व्यमह॑णानोजुषेतक॒दामृ॑ळी॒कंसु॒मना॑ऽअभि॒ख्यं ॥ पृ॒च्छेतदे॑नोवरुणदि॒दक्षू॒पोऽएमि॒चिकि॒तुषो॑विपृ॒च्छं । समा॑नमिन्मे॒क॒वय॑श्चिदाहु॒रय॑ंह॒नुभ्यं॑ वरु॒णोह्व॑णीते ॥ किमा॒ग॑ऽआसवरुण॒ज्येष्ठ॑यत्स्तो॒तार॑ंजि॒घां॑ससि॒सखा॑यं । प्रत॑न्मे॒वोचोदू॒ळभ॑स्वधावोवं॒त्वाने॒नानम॑सातु॒रऽइ॑यां ॥ अव॑द्रु॒ग्धा॒नि॒पित्र्या॑सृ॒जा॒नोव॒यावय॑ंच॒कृमा॑त॒नूभिः । अव॑राजन्पशुतृ॒पंन॒ता॒युंसृ॒जा॒वत्सं॑नदाम्नो॒वसि॑ष्ठं ॥ नसः॑स्वो॒दक्षो॑वरु॒णध्रु॒तिः॑सासु॒रा॑म॒न्युर्वि॒भी॒द॑को॒ऽअचि॑त्तिः । अस्ति॒ज्या॒या॒न्कनी॑यसऽउपा॒रेस्व॒ग्नश्च॒नेद॑नृ॒तस्य॒प्रयो॑ता ॥ अरे॑दा॒सोन॒मी॒ह्वु॒षे॒कराण्य॒हंदे॒वाय॒भूर्ण॑येना॒गाः । अचे॑तयदचि॒तो॑दे॒वोऽअर्यो॑गृ॒त्सं रा॒येक॒वि॑तर॒रोज॑ुनाति ॥ अय॑ंसुतु॒भ्यं॑वरुणस्वधावोह॒दिस्तोम॑ऽउप॒श्रि॒तश्चि॒दस्तु । शं॑नः॒क्षेमे॒शमु॒योगे॑नोऽअस्तुयू॒यंपा॑तस्व॒स्ति॒भि॒॑सदा॑नः ॥ ८ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

रदत्पथइतिसप्तर्चंसप्तदशंसूक्तं वसिष्ठोवरुणस्त्रिष्टुप् ॥

रदत्पथोवरुणःसूर्यायप्राणींसिसमुद्रियानदीनां । सगोंनसृष्टोऽअर्वतीर्ऋतायञ्चकारमहीरवनीरहभ्यः ॥ आत्मातेवातोरजऽआनवीनोत्पशुर्नभूर्णिर्यवसेससवान् । अंतर्महीबृहतीरोदसीमेविश्वातेधामवरुणप्रियाणि ॥ परिस्पशोवरुणस्यस्मदिष्टाऽउभेपश्यंतिरोदसीसुमेके । ऋतावानःकवयोयज्ञधीराःप्रचेतसोयऽइषयंतमन्म ॥ उवाचमेवरुणोमेधिरायत्रिःसप्तनामाघ्न्याबिभर्ति । विद्वान्पदस्यगुह्यानवोचद्युगायविप्रऽउपरायशिक्षन् ॥ तिस्रोद्यावोनिहिताऽअंतरस्मिन्तिस्रोभूमीरुपराःषड्विधानाः । गृत्सोराजावरुणश्चक्रऽएतंदिविप्रेखंहिरण्ययंशुभेकं ॥ अवसिंधुंवरुणोद्यौरिवस्याद्वप्सोनश्वेतोमृगस्तुविष्मान् । गंभीरशंसोरजसोविमानःसुपारक्षत्रःसतोऽअस्यराजा ॥ योमृळयातिचक्रुषेचिदागोवयंस्यामवरुणेऽअनागाः । अनुव्रतान्यदितेर्ऋधंतोयूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ ९ ॥

प्रशुंध्युवमितिसप्तर्चमष्टादशंसूक्तं वसिष्ठोवरुणस्त्रिष्टुबंत्यापाशविमोचनी ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

प्रशुंध्युवंवरुणायप्रेष्ठांमतिंवसिष्ठमीळ्हुषेभरस्व । यईमर्वांचंकरतेयजत्रंसहस्त्रांमघंवृषणंबृहंतं ॥ अ
धान्वंस्यसंदंशंजगन्वान्नेरनींकंवरुणस्यमंसि । स्वं१र्यदश्मन्नधिपाऽउऽअंधोभिमावपुर्हशयेनिनीया
त् ॥ आयद्रुहावंवरुणश्चनावंप्रयत्समुद्रमीरयावमध्यं । अधियदपांस्नुभिश्चरावप्रप्रेखऽईंखयावहैशुभे
कं ॥ वसिष्ठंहवरुणोनाव्याधाद्दषींचकारस्वपामहोभिः । स्तोतारंविप्रःसुदिनत्वेऽअह्नांयान्नुद्यावस्ततन्
न्यादुषासः ॥ कं१त्यानिनौसख्याबभूवुःसचावहेयदवृकंपुरांचित् । बृहंतंमानंवरुणस्वधावःसहस्त्रद्वारं
जगमागृहंते ॥ यऽआपिर्नित्योवरुणप्रियःसन्त्वामागोंसिकृणवत्सखांते । मातऽएनस्वंतोयक्षिन्भुजेमयं
धिष्माविप्रःस्तुवतेवरूथं ॥ ध्रुवासुत्वासुक्षितिषुक्षियंतोव्यं१स्मत्पाशंवरुणोमुमोचत् । अवोवन्वानाऽअ
दितेरुपस्थाद्यूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ १० ॥

मोषुवरुणेतिपंचर्चमेकोनविंशंसूक्तं वसिष्ठोवरुणोगायत्र्यंत्याजगती ॥

मोषुवंरुणमृन्मयंगृहंराजन्नहंगमं । मृळासुक्षत्रमूळय ॥ यदेमिप्रस्फुरान्निवहतिर्नध्मातोऽअद्रिवः ।

715

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मृळासुक्षत्रमृळय ॥ क्रत्वःसमहदीनतांप्रतीपंजंगमाशुचे । मृळासुक्षत्रमृळय ॥ अपांमध्येतस्थिवांसं तृष्णाविदज्जरितारं । मृळासुक्षत्रमृळय ॥ यत्किंचेदंवरुणदैव्येजनेभिद्रोहंमनुष्याश्चरामसि । अचित्तीयत्तवधर्मायुयोपिममानस्तस्मादेनसोदेवरीरिषः ॥ ११ ॥ इतिसप्तमेमंडलेपंचमोऽनुवाकः ॥

षष्ठेनुवाकेपंचदशसूक्तानि तत्रप्रवीरयेतिसप्तर्चंप्रथमंसूक्तं वसिष्ठआद्यानांचतसृणांवायुः ततस्तिसृणांमित्रवायू त्रिष्टुप् ॥

प्रवीरयाशुचयोदद्रिरेवामध्वर्युभिर्मधुमंतःसुतासः। वहवायोनियुतोयाह्यच्छापिबासुतस्यांधसोमदाय ॥ ईशानायप्रहुतिंयस्तऽआनट्शुचिंसोमंशुचिपास्तुभ्यंवायो। कृणोषितंमर्त्येषुप्रशस्तंजातोजातोजायतेवाज्यस्य ॥ रायेनुयंजज्ञतूरोदसीमेरायेदेवीधिषणाधातिदेवं । अधवायुंनियुतःसश्चतस्वाऽउताश्वेतंवसुधितिंनिरेके ॥ उच्छन्नुषसःसुदिनाऽअरिप्राऽउरुज्योतिर्विविदुर्दीध्यानाः । गव्यंचिदूर्वमुशिजोविवव्रुस्तेषामनुप्रदिवःसस्रुरापः ॥ तेसत्येनमनसादीध्यानाःस्वेनयुक्तासःऋतुनावहंति । इंद्रवायूवीरवाहं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

रथंवामीशानयोरभिपृक्षःसचंते ॥ ईशानासोयेदधतेस्वर्णोगोभिरश्वेभिर्वसुभिर्हिरण्यैः । इंद्रवायूसूर योविश्वमायुरवृंद्धिर्वीरैःपृतनासुसह्युः ॥ अवैतोनश्रवसोभिक्षमाणाऽइंद्रवायूसुष्टुतिभिर्ववृसिष्ठाः । वा जयंतःस्ववसेहुवेमयूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ १२ ॥

कुविदंगेतिसप्तर्चंद्वितीयंसूक्तं वसिष्ठोवायुर्द्वितीयायाश्चतुर्थ्यादीनां चेंद्रवायू त्रिष्टुप् ॥

कुविदंगनमंसायेवृधासःपुरादेवाऽअनवद्यासऽआसन् । तेवायवेमनवेबाधितायावासयन्नुषसंसूर्येण । उशंतादूतानदभायगोपामासञ्चपाथःशरदंश्चपूर्वीः । इंद्रवायूसुष्टुतिर्वोमियानामार्डीकमीट्टेसुवितं चनव्यं ॥ पीवोऽअन्नाँरयिवृधंःसुमेधाःश्वेतःसिषक्तिनियुतामभिश्रीः । तेवायवेसमनसोवितस्थुर्विश्वेन रंःस्वपत्यानिचक्रुः ॥ यावत्तरस्तन्वोऽयावदोजोयावन्नरश्चक्षसादीध्यानाः । शुचिंसोमंशुचिपापातम स्मेऽइंद्रवायूसदंतंबर्हिरेदं ॥ नियुवानानियुतःस्पार्हवीराऽइंद्रवायूसरथंयातमर्वाक् । इदंहिवांप्रभृतंम ध्वोऽअग्रमधप्रीणानाविमुमुक्तमस्मे । यावांशतंनियुतोयाःसहस्रमिंद्रवायूविश्ववाराःसचंते । आभि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

र्यातंसुविदत्राभिरर्वाक्पातंनराप्रीतंभृतस्यमध्वः ॥ अवैतोनश्रवसोभिक्षमाणाऽइंद्रवायूसुष्टुतिभिर्वसिष्ठाः । वाजयंतःस्ववसेहुवेमययूयंपांतस्वस्तिभिःसदानः ॥ १३ ॥

आवायोइतिपंचर्चं तृतीयंसूक्तं वसिष्ठोवायुर्द्वितीयायाइंद्रवायू त्रिष्टुप् ॥

आवायोभूषशुचिपाऽउपनःसहस्रैतेनियुतोविश्ववार । उपोतेऽअंधोमद्यमयामियस्यदेवदधिषेपूर्वपेयं ॥ प्रसोतांजीरोऽअध्वरेष्वस्थात्सोमंमिंद्रायवायवेपिबध्यै । प्रयद्वांमध्वोऽअग्रियंभरंत्यध्वर्यवोदेवयंतःशचींभिः ॥ प्रयाभिर्यासिदाश्वांसमच्छानियुद्भिर्वायविष्टयेदुरोणे । निनोरयिंसुभोजसंयुवस्वनिवीरंगव्यमश्व्यंचराधः ॥ येवायवंऽइंद्रमादनासऽआदेवासोनितोशनासोऽअर्यः । घ्नंतोवृत्राणिसूरिभिष्यामसास्त्वांसोयुधानृभिरमित्रान् ॥ आनोनियुद्भिःशतिनीभिरध्वरंसहस्त्रिणीभिरुपयाहियज्ञं । वायोऽअस्मिन्त्सवनेमादयस्वययूयंपांतस्वस्तिभिःसदानः ॥ १४ ॥

शुचिंन्वित्यष्टर्चचतुर्थसूक्तं वसिष्ठइंद्राग्नी त्रिष्टुप् ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

शुचिंनुस्तोमंनवंजातमद्येंद्राग्नीवृत्रहणाजुषेथां । उभाहिवांसुहवाजोहवीमितावाजंसद्यऽउशतेधेष्ठां ॥ तासांनसीशंवसानाहिभूतंसाकंवृधाशवंसाशूशुवांसा । क्षयंतौरायोयवंसस्यभूरेःपृंक्तंवाजस्यस्थविरस्यघृष्वेः ॥ उपोंहयद्विदथंवाजिनोगुर्धीभिर्विप्राःप्रमतिमिच्छमानाः । अवैंतोनकाष्ठांनक्षमाणाऽइंद्राग्नीजोहुवतोनरस्ते ॥ गीर्भिर्विप्रःप्रमतिमिच्छमानऽईट्टेरायिंयशसंपूर्वभाजं । इंद्राग्नीवृत्रहणासुवज्राप्रनोनव्येभिस्तिरतंदेष्णैः ॥ संयन्महीमिथतीस्पर्धमानेतनूरुचाशूरसातायतैते । अदेवयुंविदथेदेवयुभिःसत्राहंतंसोमसुताजनेन ॥ १५ ॥ इमामुषुसोमंसुतिमुपनऽएंद्राग्नीसौमनसाययातं । नूचिद्विपेरिमन्नाथेऽअस्मानावांशश्वद्विर्वृतीयवाजैः ॥ सोऽअंग्नऽएनानमसासमिद्धोच्छामित्रंवरुणमिंद्रंवोचेः । यत्सीमागश्चकृमातत्सुमृळतदर्यमादितिःशिश्रथंतु ॥ एताऽअंग्नऽआशुषाणासऽइष्टीर्युवोःसचाभ्यंश्यामवाजान् । मेंद्रोनोविष्णुर्मरुतःपरिख्यन्यूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ १६ ॥

इयंवामितिद्वादशर्चपंचमंसूक्तं वसिष्ठइंद्राग्नीगायत्र्यंत्यानुष्टुप् ॥

719

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

इयंवामस्यमन्मनऽइंद्राग्नीपूर्व्यस्तुतिः । अभ्राद्वृष्टिरिवाजनि ॥ शृणुतंजरितुर्हवमिंद्राग्नीवनतंगिरः । ईशानापिप्यतंधियः ॥ मापापत्वायनोनरेंद्राग्नीमाभिशस्तये । मानोरीरधतंनिदे ॥ इंद्रेऽअन्ना नमोबृहत्सुवृक्तिमेरयामहे । धियाधेनाऽअवस्यवः ॥ ताहिशश्वंतऽईळतऽइत्थाविप्रासऽऊतये । सबाधोवाजसातये ॥ तावांगीर्भिर्विपन्यवःप्रयस्वंतोहवामहे । मेधसातासनिष्यवः ॥ १७ ॥ इंद्राग्नीऽअवसागंतमस्मभ्यंचर्षणीसहा । मानोदुःशंसऽईशत ॥ माकस्यनोऽअरुषोधूर्तिःप्रणङ्मर्त्यस्य । इंद्राग्नीशर्मयच्छतं ॥ गोमद्विरण्यवद्वसुयद्वामश्वावदीमहे । इंद्राग्नीतद्वनेमहि ॥ यत्सोमऽआसुतेनरंऽइंद्राग्नीऽअजोहवुः । सप्तीवंतासपर्यवः ॥ उक्थेभिर्वृत्रहंतमायामंदानाचिदागिरा । आंगूषेराविवासतः ॥ ताविद्दुःशंसमर्त्यदुर्विद्वांसंरक्षस्विनं । आभोगंहन्मनाहतमुदुधिंहन्मनाहतं ॥ १८ ॥

प्रक्षोदसेतिषळृचंषष्ठंसूक्तं वसिष्ठःसरस्वतीतृतीयायाःसरस्वान् त्रिष्टुप् ॥

प्रक्षोदसाधायसासस्रऽएषासरस्वतीधरुणमायसीपूः । प्रबाबधानारथ्येवयातिविश्वाऽअपोमहिना

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सिंधुरन्याः ॥ एकाचेतत्सरस्वतीनदीनांशुचिर्यतीगिरिभ्यऽआसमुद्रात् । रायश्चेतंतीभुवनस्यभूरेर्घृतंप
योदुदुहेनाहुषाय ॥ सवावृधेनर्योयोषणासुवृषाशिशुंवृषभोयज्ञियासु । सवाजिनंमघवन्त्र्योदधातिवि
सातयेतन्वंमामृजीत ॥ उतस्यानःसरस्वतीजुषाणोपश्रवत्सुभगायज्ञेऽअस्मिन् । मितज्ञुभिर्नमस्यैरिया
नारायायुजाचिदुत्तरासखिभ्यः ॥ इमाजुह्वानायुष्मदानमोभिःप्रतिस्तोमंसरस्वतिजुषस्व । तवशर्मन्प्रि
यतमेदधानाऽउपस्थेयामशरणंनवृक्षं ॥ अयमुतेसरस्वतिवसिष्ठोद्वारावृतस्यसुभगेव्यावः । वर्धशुभ्रेस्तु
वतेरासिवाजान्यूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ १९ ॥

बृहदुगायिषइतिषळृचंसप्तमंसूक्तं वसिष्ठःसरस्वती आद्यानांतिसृणांक्रमेण बृहतीसतोबृहतीप्र
स्तारपंक्तिः ततस्तिसृणांसरस्वान्गायत्री ॥

बृहदुगायिषेवचोसुर्यानदीनां । सरस्वतीमिन्महयासुवृक्तिभिःस्तोमैर्वसिष्ठरोदसी ॥ उभयतेमहि
नाशुभ्रेऽअंधसीऽअधिक्षियंतिपूरवः । सानोबोध्यवित्रीमरुत्सखाचोदराधोमघोनां ॥ भद्रमिद्भद्राकृ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

णत्रत्सरस्वत्यकवारीचेततिवाजिनीवती । गृणानाजमदग्निवत्स्तुवानाचवसिष्ठवत् ॥ जनीयंतोन्वग्रवः पुत्रीयंतःसुदानवः । सरस्वंतंहवामहे ॥ येतेसरस्वऽऊर्मयोमधुमंतोघृतश्चुतः । तेभिर्नोऽविताभव ॥ पीपिवांसंसरस्वतःस्तनंयोविश्वदर्शतः । भक्षीमहिप्रजामिषं ॥ २० ॥

यज्ञेदिवइतिदशर्चमष्टमंसूक्तं वसिष्ठोबृहस्पतिस्त्रिष्टुप् आद्यायाइंद्रःतृतीयानवम्योरिंद्राब्रह्मणस्पती अंत्यायाइंद्राबृहस्पती ॥

यज्ञेदिवोनृषदनेपृथिव्यानरोयत्रदेवयवोमदंति । इंद्रांययत्रसवनानिसुन्वेगमन्मदायप्रथमंवयश्च ॥ आदैव्यावृणीमहेवांसिबृहस्पतिर्नोमहऽआसखायः । यथाभवेममीळ्हुषेऽअनागायोनोदातापरावतः पितेव ॥ तमुज्येष्ठंनमसाहविर्भिःसुशेवंब्रह्मणस्पतिंगृणीषे । इंद्रंश्लोकोमहिदैव्यःसिषक्तुयोब्रह्मणोदेवकृतस्यराजा ॥ सऽआनोयोनिंसदतुप्रेष्ठोबृहस्पतिर्विश्ववारोयोऽअस्ति । कामोरायःसुवीर्यस्यतंदात्पर्षन्नोअतिसश्चतोऽअरिष्टान् ॥ तमानोऽअर्कममृतायजुष्टमिमेधासुरमृतासःपुराजाः । शुचिक्रंदंयजतंपस्यानांबृहस्पतिमनर्वाणंहुवेम ॥ २१ ॥ तंशग्मासोऽअरुषासोऽअश्वाबृहस्पतिंसहवाहोवहंति । सह

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

श्चिद्यस्यनीलंवसधस्थंनभोनरूपमरुषंवसानाः ॥ सहिशुचिःशतपत्रःसशुंध्युर्हिरण्यवाशीरिषिरःस्वर्षाः । बृहस्पतिःसख्यावेशऽऋष्वःपुरूसखिभ्यऽआसुतिंकरिष्ठः ॥ देवीदेवस्यरोदसीजनित्रीबृहस्पतिंवावृधनुर्महित्वा । दक्षाय्यायदक्षतासखायःकरद्ब्रह्मणेसुतरासुगाधा ॥ इयंवांब्रह्मणस्पतेसुवृक्तिर्ब्रह्मेंद्रायवज्रिणेऽअकारि । अविष्टंधियोजिगृतंपुरंधीर्जजस्तमर्योवनुषामरातीः ॥ बृहस्पतेयुवमिंद्रश्चवस्योर्दिव्यस्येशाथेऽउतपार्थिवस्य । धत्तंरयिंस्तुवतेकीरयेचिद्यूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ २२ ॥

अध्वर्यवइतिसप्तर्चनवमंसूक्तं वसिष्ठइंद्रोत्यायाइंद्राबृहस्पतीत्रिष्टुप् ॥

अध्वर्यवोरुणंदुग्धमंशुंजुहोतनवृषभायक्षितीनां । गौराद्वेदीयाँऽअवपानमिंद्रोविश्वाहेद्यातिसुतसोममिच्छन् ॥ यद्दधिषेप्रदिविचार्वन्नंद्रिवेदिवेपीतिमिदस्यवक्षि । उतह्रदोतमनसाजुषाणऽउशन्निंद्रप्रस्थितान्पाहिसोमान् ॥ जज्ञानःसोमंसहसेपपाथप्रतेमातामहिमानमुवाच । एंद्रपप्राथोर्वंतरिक्षंयुधादेवेभ्योवरिवश्चकर्थ ॥ यद्योधयामहतोमन्यमानान्त्साक्षामताम्बाहुभिःशाशदानान् । यद्वानृभिर्वृत

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऽइंद्राभियुध्यास्तंवयाजिंसौश्रवसंजयेम ॥ प्रेंद्रस्यवोचंप्रथमाकृतानिप्रनूतनामघवायाचकारं । यदेददे
वीरसंहिष्टमायाऽअथाभवत्केवलःसोमोऽअस्य ॥ तवेदंविश्वंमभितःपशव्यं१यत्पश्यसिचक्षसासूर्यस्य ।
गवामसिगोपतिरेकऽइंद्रभक्षीमहितेप्रयंतस्यवस्वः॥ बृहस्पतेयुवमिंद्रश्चवस्वोर्दिव्यस्येशाथेऽउतपार्थिव
वस्य । धत्तंरयिंस्तुवतेकीरयेचिद्यूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ २३ ॥

परोमात्रयेतिसप्तर्चदशमंसूक्तं वसिष्ठोविष्णुःपंचम्यादितिस्तृणामिंद्राविष्णूत्रिष्टुप् ॥

परोमात्रयातन्वावृधाननतेमहित्वमन्वश्नुवंति । उभेतेविष्णोदेवत्वंपरमस्यवित्से॥
नतेविष्णोजायमानोनजातोदेवमहिम्नःपरमंतमाप । उदस्तभ्नानाकंमृष्वंबृहंतंदाधर्थप्राचींकुकुभंपृथि
व्याः ॥ इरावतीधेनुमतीहिभूतंसूयवसिनीमनुषेदशस्या । व्यस्तभ्नारोदसीविष्णवेतेदाधर्थपृथिवीम
भितोमयूखैः ॥ उरुंयज्ञायचक्रथुरुलोकंजनयंतासूर्यंमुषासंमग्निं । दासस्यचिद्वृषशिप्रस्यमायाजघ
थुर्नरापृतनाज्येषु ॥ इंद्राविष्णूदंहितांशंबरस्यनवपुरोनवतिंचश्नथिष्टं । शतंवर्चिनःसहस्रंचसाकंहथो

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऽअमृत्यसुरस्यवीरान् ॥ इयंमनीषाबृहतीबृहंतोरुक्रमातवसावर्धयंती । ररेवांस्तोमंविदथेषुविष्णोपि न्वंतमिषोवृजनेष्विद्र ॥ वषट्तेविष्णवासऽआकृणोमितन्मेजुषस्वशिपिविष्टहव्यं । वर्धंतुत्वासुष्टुतयोगिरोमेयूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ २४ ॥

नूमर्तइतिसप्तर्चमेकादशंसूक्तं वसिष्ठोविष्णुस्त्रिष्टुप् ॥

नूमतोंदयतेसनिष्यन्योविष्णवऽउरुगायायदाशत् । प्रयःसत्राचामनसायजातऽएतावंतंनर्यमाविवासात् ॥ त्वंविष्णोसुमतिंविश्वजन्यामप्रयुतामेतयावोमतिंदाः । पर्चोयथानःसुवितस्यभूरेरश्वावतःपुरुश्चंद्रस्यरायः ॥ त्रिर्देवःपृथिवीमेषऽएतांविचक्रमेशतर्चंसंमहित्वा । प्रविष्णुरस्तुतवसस्तवीयान्त्वेषंह्यस्यस्थविरस्यनाम ॥ विचक्रमेपृथिवीमेषऽएतांक्षेत्रायविष्णुर्मनुषेदशस्यन् । ध्रुवासोऽअस्यकीरयोजनासऽउरुक्षितिंसुजनिमाचकार ॥ प्रतत्तेऽअद्यशिपिविष्टनामार्यःशंसामिवयुनानिविद्वान् । तंत्वागृणामितवस्मतव्यान्क्षयंतमस्यरजसःपराके ॥ किमित्तेविष्णोपरिचक्ष्यंभूत्प्रयद्वव्रक्षेशिपिविष्टोऽअस्मि । माव

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यो॑ऽअ॒स्मदप॑गूहऽए॒तद्यद॒न्यरू॑पःस॒मि॒थे॒बभू॑थ ॥ वष॑ट्ते॒विष्ण॑वास॒ऽआकृ॑णोमि॒तन्मे॑जुषस्व॒शिपि॑विष्ट॒ह्व्यं । वर्धे॑नुत्वासुष्टु॒तयो॒गिरो॑मे॒यूय॑पा॒तस्व॒स्ति॒भि॒ःसदा॑नः ॥ २५ ॥ इतिपंचमाष्टकेषष्ठोऽध्यायः ॥ ६ ॥

तिस्रःषट्पार्जन्यंतु पर्जन्यायतृचंगायत्रं द्वितीयापादनिचृदेते कुमारआग्नेयोपश्यद्वसिष्ठ एववावृष्टिकामः संव त्सरंदशपर्जन्यस्तुतिः संहृष्टान्मंडूकाँस्तुष्टावाद्यानुष्टुबिंद्रासोमापंचाधिकैंद्रासोमं राक्षोघ्नंशापाभिशापप्रायं षट् सप्तवाद्याजगत्य एकविंशीत्रयोविंश्यौ चाष्टादशीमारुतीच दशमीचतुर्दश्यावाग्नेय्यौदैव्यैकादशांत्यानुष्टुभ्नवमी द्वादशीत्रयोदशीसौम्यः सप्तदशीग्राव्ण्यष्टमीषोळश्यावैंद्र्यौ प्रवर्तयेतिचतस्रऐंद्र्यो मानोरक्षइत्यृषेरात्मान आशी रुत्तरोर्धर्चः पृथिव्यंतरिक्षंद्यौरितिदैवतः परंगायत्रंप्राग्वत्सप्रेर्ऋषिश्चानुक्तगोत्रःप्राञ्जत्स्यात्काण्वोष्टमंमंडलं माचिच्चतुस्त्रिंशन्मेधातिथिमेध्यातिथी ऐंद्रंबार्हतंद्विप्रगाथादि द्वित्रिष्टुबंतमाद्यंबृहच्चं प्रगाथोपश्यत्सघौरःसन्भ्रा तुः कण्वस्यपुत्रतामगात्सायोगिश्चासंगोयःस्त्रीभूत्वापुमानभूत्स मेध्यातिथयेदानंदत्त्वा स्तुहिस्तुहीतिचतसृभि रात्मानंतुष्टाव पत्नीचास्यांगिरसीशश्वती पुंस्त्वमुपलभ्यैनंप्रीतांत्यया तुष्टावेदंवसोद्विचत्वारिंशन्मेधातिथिरां गिरसश्चप्रियमेधः स्वादवोनुष्टुबंत्याभ्यां मेधातिथिर्विभिंदोर्दानंतुष्टाव पिबचतुर्विंशतिर्मेध्यातिथिः प्रागाथंत्वनु

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ष्टुब्गायत्र्यौबृहतीचांत्याःकौरयाणस्य पाकस्थाग्नोदानस्तुतिर्यदिंद्रसैका देवातिथिस्तृचौंत्यःपुरउष्णिगंतं कुरुंग स्यदानस्तुतिस्तत्पूर्वाश्चतस्रःपौष्ण्योवा ॥ ७ ॥

तिस्रोवाचइतिषळृचंद्वादशंसूक्तं कुमारआग्नेयोवसिष्ठोवा पर्जन्यस्त्रिष्टुप् ॥

॥ हरिःॐम् ॥ तिस्रोवाचःप्रवंदुज्योतिरग्रायाऽएतद्दुहेमंधुदोघमूर्धः । सवत्संकृण्वन्गर्भमोषधीनां सद्योजातोवृषभोरोरवीति ॥ योवर्धनऽओषधीनांयोऽअपांयोविश्वस्यजगतोदेवऽईशे । सत्रिधातुशरणं शर्मयंसत्त्रिवर्तुज्योतिःस्वभिष्ट्यंसे ॥ स्तरीरुत्वद्भवतिसूतऽउत्वद्यथावशंतन्वंचक्रऽएषः । पितुःपयःप्रतिगृभ्णातिमातातेनपितावर्धतेतेनपुत्रः ॥ यस्मिन्विश्वानिभुवनानितस्थुस्तिस्रोद्यावस्त्रेधासस्रुरापः । त्रयःकोशासऽउपसेचनासोमध्वःश्चोतंत्यभितोविरप्शं ॥ इदंवचःपर्जन्यायस्वराजेहृदोऽअस्त्वंतरंतज्जुजोषत् । मयोभुवोवृष्टयःसंत्वस्मेसुपिप्पलाऽओषधीर्देवगोपाः ॥ सरेतोधावृषभःशश्वतीनांतस्मिन्नात्माजगंतस्तस्थुषश्च । तन्मंक्रतंपांतुशतशारदाययूयंपांतस्वस्तिभिःसदानः ॥ १ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

पर्जन्यायेतिऋऋयात्मकंत्रयोदशंसूक्तं कुमारोवसिष्ठो वा पर्जन्योगायत्री ॥

पर्जन्यायप्रगायतदिवस्पुत्रायमीळुषे । सनोयवसमिच्छतु । योगर्भमोषधीनांगवांकृणोत्यर्वतां । पर्जन्यःपुरुषीणां ॥ तस्माऽइद्वास्येहविर्जुहोतामधुमत्तमं । इळांनःसंयतंकरत् ॥ २ ॥

संवत्सरमितिदशर्चं चतुर्दशंसूक्तं वसिष्ठःपर्जन्यस्तुतिर्मंडूकस्तुतिश्चत्रिष्टुबाद्यानुष्टुप् ॥

संवत्सरंशशयानाब्राह्मणाव्रतचारिणः । वाचंपर्जन्यजिन्वितांप्रमंडूकाऽअवादिषुः ॥ दिव्याऽआपोऽअभियदेनमायन्हीतेनशुष्कंसरसीशयानं । गवामहनमायुर्वत्सिनीनांमंडूकानांवग्गुरत्रासमेति ॥ यदीमेनाँऽउशतोऽअभ्यवर्षीत्तृष्यावतःप्रावृष्यागतायां । अक्खलीकृत्यापितरंनपुत्रोऽअन्योऽअन्यमुपवदंतमेति ॥ अन्योऽअन्यमनुगृभ्णात्येनोरपांप्रसर्गेयदमंदिषातां । मंडूकोयदभिवृष्टःकनिष्क्रन्पृश्निःसंपृक्तोहरितेनवाचं ॥ यदेषामन्योऽअन्यस्यवाचंशाक्तस्येववदंतिशिक्षमाणः । सर्वंतदेषांसमृधेवपर्वयत्सुवाचोवदथनाध्यप्सु ॥ ३ ॥ गोमायुरेकोऽअजमायुरेकःपृश्निरेकोहरितऽएकऽएषां । समा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नंनामबिभ्रतोविरूपाःपुरुत्रावाचंपिपिशुर्वदंतः ॥ ब्राह्मणासोऽअतिरात्रेनसोमेसरोनपूर्णमभितोवदंतः । संवत्सरस्यतदहःपरिष्ठयन्मंडूकाःप्रावृषीणंबभूव ॥ ब्राह्मणासःसोमिनोवाचंमक्रतब्रह्मकृण्वंतःपरिवत्सरीणं । अध्वर्यवोघर्मिणःसिष्विदानाऽआविर्भवंतिगुह्यानकेचित् ॥ देवहितिंजुगुपुर्ब्राह्मणस्यंऽऋतुंनरोनप्रमिनंत्येते । संवत्सरेप्रावृष्यागतायांतप्राघर्माऽअभ्नुवतेविसर्गं॥ गोमायुरदादजमायुरदात्पृश्निरदाद्धरितोनोवसूनि । गवांमंडूकाददतःशतानिसहस्रसावेप्रतिरंतऽआयुः ॥ ४ ॥ परिशिष्टं ॥ उपप्रवदमंडूकीवर्षमावदतादुरि ॥ मध्येह्रदस्यप्लवस्यनिगृह्यचतुरःपरः ॥

इंद्रासोमाइतिपंचविंशत्यृचं पंचदशंसूक्तं वसिष्ठोरक्षोहणौइंद्रासोमौ अष्टमीषोडशीएकोनविंशीविंश्येकविंशी द्वाविंशीचतुर्विंशीनामिंद्रः नवमीद्वादशीत्रयोदशीनांसोमः दशमीचतुर्दश्योरग्निः एकादश्यादेवाः सप्तदश्याग्रावाणःअष्टादश्यामरुतः त्रयोविंश्याःपूर्वार्धर्चस्यवसिष्ठः उत्तरार्धर्चस्यपृथिव्यंतरिक्षंद्यौः आद्याःसप्ताष्टादश्येकविंशीत्रयोविंशीच जगत्यौत्यानुष्टुप् शिष्टास्त्रिष्टुभः ॥

729

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

इंद्रासोमातपतंरक्षऽउब्जतंन्यर्पयतंवृषणातमोवृधः । पराशृणीतमचितोन्योषतंहतंनुदेथांनिशिशीत मत्रिणः ॥ इंद्रासोमासमघशंसमभ्य१घंतपुंयस्तुचरुरग्निवाँऽइव । ब्रह्मद्विषेक्रव्यादेघोरचक्षसेद्वेषोधत्त मनवायंकिमीदिनें ॥ इंद्रासोमादुष्कृतोवव्रेऽअंतरंनारंभणेतमंसिप्रविध्यतं । यथानातःपुनरेकश्चनोदयत्तद्वांमस्तुसहंसेमन्युमच्छवः ॥ इंद्रासोमावर्तयंतंद्विवोवधंसंपृथिव्याऽअघशंसायतर्हणं । उत्तक्षतं स्वर्यं१पर्वतेभ्योयेनरक्षोवावृधानंनिजूर्वथः ॥ इंद्रासोमावर्तयंतंद्विवस्पर्यग्नितप्तेभिर्युवमश्मंहन्मभिः । तपुंर्वधेभिरजरेभिरत्रिणोनिपर्शानेविध्यतंयंतुनिस्वरं ॥ ५ ॥ इंद्रासोमापरिवांभूतुविश्वतऽइयंमतिःकक्ष्याश्वेववाजिना । यांवांहोत्रांपरिहिनोमिमेधयेमाब्रह्माणिनृपतीवजिन्वतं ॥ प्रतिस्मरेथांतुजयद्भिरेवैर्हतंद्रुहोरक्षसोभंगुरावतः । इंद्रासोमादुष्कृतेमासुगंभूद्योनःकदाचिदभिदासतिद्रुहा ॥ योमापाकेनमनसाचरंतमभिचष्टेऽअनृतेभिर्वचोभिः । आपऽइवकाशिनासंगृभीताऽअसन्नस्त्वासतऽइंद्रवक्ता ॥

अ० ५ अ० ७ ॥ ६० ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यपाकशंसंविहरंतऽएवैर्येवाभद्रंदूषयंतिस्वधाभिः । अहयेवाताम्प्रददातुसोमऽआवादधातुनिर्ऋतेरुपस्थे ॥ योनोरसंदिप्सतिपित्वोऽअग्नेयोऽअश्वानांयोगवांयस्तनूनां । रिपुःस्तेनःस्तेयकृद्भ्रमेतुनिषहींयतांतन्वाऽतनाच ॥ ६ ॥ परःसोऽअस्तुतन्वाऽतनाचतिस्रःपृथिवीरधोऽअस्तुविश्वाः । प्रतिशुष्यतुयशोऽअस्यदेवायोनोदिवादिप्सतियश्चनक्तं ॥ सुविज्ञानंचिकितुषेजनायसच्चासच्चवचसीपस्पृधाते । तयोर्यत्सत्यंयतरदृजीयस्तदित्सोमोवतिहंत्यासत् ॥ नवाऽउसोमोवृजिनंहिनोतिनक्षत्रियंमिथुयाधारयंतं । हंतिरक्षोहंत्यासद्वदैतमुभाविंद्रस्यप्रसितौशयाते ॥ यदिवाहमनृतदेवऽआसमोघंवादेवाँऽअप्यूहेऽअग्ने । किमस्मभ्यंजातवेदोहृणीषेद्रोघवाचंस्तेनिर्ऋथंसचंतां ॥ अद्यामुरीययदियातुधानोऽअस्मियदिवायुंस्ततपपूरुषस्य । अधासवीरैर्दशभिर्वियूयायोमामोघंयातुधानेत्याह ॥ ७ ॥ योमायातुंयातुधानेत्याहयोवारक्षाःशुचिरस्मीत्याह । इंद्रस्तंहंतुमहतावधेनविश्वस्यजंतोरधमस्पदीष्ट ॥ प्रयाजिगातिखर्गलेवनक्तमपद्रुहातन्वंगूहमाना । वव्राँऽअनंताँऽअवसापदीष्टग्रावाणोघ्नंतुरक्षसऽउपब्दैः ॥ वि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तिष्ठध्वंमरुतोविक्षिवेऽच्छतगृभायतरक्षसःसांपिनष्टन । वयोयेभूत्वीपतयंतिनक्तभिर्येवारिपोदधिरेदेवे
ऽअध्वरे ॥ प्रवर्तयदिवोऽअश्मानमिंद्रसोमंशितंमघवन्त्संशिशाधि । प्राक्तादपाक्तादधरादुदक्तादभि
जहिरक्षसःपर्वतेन ॥ एतऽउत्येपतयंतिश्वयातवऽइंद्रेदिप्संतिदिप्सवोदाभ्यं । शिशीतेशक्रःपिशुनेभ्योव
धंनूनंसृजदशनिंयातुमद्भ्यः ॥ ८ ॥ इंद्रोयातूनामंभवत्पराशरोहविर्मथींनामभ्याऽविवासतां । अभीदु
शक्रःपरशुर्यथावनंपात्रेवाभिंदन्त्सतऽएतिरक्षसः ॥ उलूकयातुंशुशुलूकयातुंजहिश्वयातुमुतकोकयातुं ।
सुपर्णयातुमुतगृध्रयातुंहषदेवप्रमृणरक्षऽइंद्र ॥ मानोरक्षोऽअभिनड्यातुमावतामपोच्छतुमिथुनाया
किमीदिना । पृथिवीनःपार्थिवात्पावंहसोंतरिक्षंद्दिव्यात्पात्वस्मान् ॥ इंद्रंजहिपुमांसंयातुधानमुत
स्त्रियंमाययाशाशदानां । विग्रीवासोमूरदेवाऽऋदंतुमातेहशन्त्सूर्यमुच्चरंतं ॥ प्रतिंचक्ष्वविचक्ष्वेंद्र
श्वसोमजागृतं । रक्षोभ्योवधमस्यतमशनिंयातुमद्भ्यः ॥ ९ ॥ इतिसप्तमेमंडलेषष्ठोनुवाकः ॥ इति
वासिष्ठंसप्तमंमंडलंसमाप्तं ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

प्रागाथेष्टमेमंडलेदशानुवाकाः तत्रप्रथमेनुवाकेपंचसूक्तानि तत्रमाचिदन्यदिति चतुस्त्रिंशदृचंप्रथमंसूक्तं मेधातिथिमेध्यातिथीइंद्रो बृहती आद्यौद्वौप्रगाथौ स्तुहिस्तुहीतिचतसृभिः आसंगोदत्तदानमात्मानं तुष्टावांत्ययाशश्वती राजानंतुष्टावांत्येद्वेत्रिष्टुभौ ॥

माचिदन्यद्विशंसतसखायोमारिषण्यत । इंद्रमित्स्तोतावृषणंसचासुतेमुहुरुक्थाचशंसत ॥ अव क्षिणंवृषभंयथाजुरंगांनचर्षणीसहं । विद्वेषणंसंवनंनोभयंकरंमंहिष्ठमुभयाविनं ॥ यच्चिद्धित्वाजनाऽइमेनानाहवंतऽऊतयें । अस्माकंब्रह्मेदमिंद्रभूतुतेहाविश्वांचवर्धनं ॥ वितर्तूर्यतेमघवन्विपश्चितोयोविपोजनानां । उपक्रमस्वपुरुरूपमाभरवाजंनेदिष्ठमूतयें ॥ महेचनत्वामद्रिवःपराशुल्कायदेयां । नसहस्रायनायुतायवज्रिवोनशतायशतामघ ॥ १० ॥ वस्याँऽइंद्रासिमेपितुरुतभ्रातुरभुंजतः । माताचमेछदयथःसमावंसोवसुत्वनायराधसे ॥ क्वेयथक्वेदसिपुरुत्राचिद्धितेमनः । अलर्षियुध्मखजकृत्पुरंदरप्रगायत्राऽअंगासिषुः ॥ प्रास्मैगायत्रमर्चतवावातृयःपुरंदरः । याभिःकाण्वस्योपबर्हिरासदंयासद्वज्रीभिनत्पुरः ॥ येतेसंतिदशग्विनःशतिनोयेसहस्रिणः । अश्वासोयेतेवृषणोरघुद्रुवस्तेभिर्नःस्तूयमागहि ॥ आत्व १

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

द्यसबर्दुघांहुवेगायत्रवेपसं । इंद्रंधेनुंसुदुघामन्यामिषंमरुधारामरंकृतं ॥ ११ ॥ यत्तुदत्सूरऽएतशंवंकूवा
तंस्यपर्णिना । वहत्कुत्समार्जुनेयंशतक्रतुःस्मरद्रंधर्वमस्तृतं ॥ यऽऋतेचिदभिश्रिषःपुराजत्रुभ्यऽआतृदः ।
संधातासंधिंमघवापुरूवसुरिष्कर्तांविहुतंपुनः ॥ माभूमनिष्ट्याऽइवेंद्रत्वदरणाऽइव । वनानिनप्रजहि
तान्यद्रिवोदुरोषासोऽअमन्महि ॥ अमन्महीदनाशवोनुग्रासश्चवृत्रहन् । सकृत्सुतेमहताशूरराधसानु
स्तोमंमुदीमहि ॥ यदिस्तोमंममश्रवदस्माकमिंद्रमिंदवः । तिरःपवित्रंससृवांसऽआशवोमंदंतुतुग्र्यावृ
धः ॥ १२ ॥ आत्वेद्यसधस्तुतिंवावातुःसख्युरागहि । उपस्तुतिर्मघोनांप्रत्वावत्वधांतेवश्मिसुष्टुतिं ॥
सोताहिसोममद्रिभिरेमेनमप्सुधावत । गव्यावस्त्रेववासयंतऽइन्नरोनिधुक्षन्वक्षणाभ्यः ॥ अधज्मोऽअध
वादिवोबृहतोरोचनादधि । अयावर्धस्वतन्वागिराममाजातासुक्रतोपृण ॥ इंद्रायसुमदितमंसोमंसो
तावरेण्यं । शक्रऽएणंपीपयद्विश्वयाधियाहिन्वानंनवाजयुं॥ मात्वासोमस्यगल्दयासदायाचन्नहंगिरा । भू
र्णिंमृगंनसवनेषुचुक्रुधंकऽईशानंनयाचिषत् ॥ १३ ॥ मदेनेषितंमदमुग्रमुग्रेणशवसा । विश्वेषांतरुतारंम

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

दुच्युतंमदेहिष्मादददातिनः ॥ शेवारेवार्यापुरुदेवोमर्तायदाशुषे । सस्वन्वतेचस्तुवतेचरासतेविश्वगूर्तोऽअरिष्टुतः ॥ एंद्रयाहिमत्स्वाचित्रेणदेवराधसा । सरोनप्रास्युदरंसपीतिभिरासोमेभिरुरुस्फिरं ॥ आत्वा सहस्रमाशतंयुक्तारथेहिरण्ययें । ब्रह्मयुजोहरयऽइंद्रकेशिनोवहंतुसोमपीतये ॥ आत्वारथेहिरण्ययेहरीममयूरशेप्या । शितिपृष्ठावहतांमध्वोऽअंधसोविवक्षणस्यपीतयें ॥ १४ ॥ पिबात्वं१स्यगिर्वणःसुतस्यपूर्वपाऽइव । परिष्कृतस्यरसिनऽइयमासुतिश्चारुर्मदायपत्यते ॥ यऽएकोऽअस्तिदंसनामहाँऽउग्रोऽअभिव्रतैः । गमत्सशिप्रीनसयोषदागमद्ववन्नपरिवर्जति ॥ त्वंपुरंचरिष्ण्वेवधैःशुष्णस्यसंपिणक् । त्वंभाऽअनुचरोऽअधद्वितायदिंद्रहव्योभुवः । ममत्वासूरऽउदितेममंमध्यंदिनेदिवः । ममप्रपित्वेऽअपिशर्वरेवसवास्तोमासोऽअवृत्सत ॥ स्तुहिस्तुहीदेतेघातेमंहिष्ठासोमघोनां । निंदिताश्वःप्रपथीपरमज्यामघस्यमेध्यातिथे ॥ १५ ॥ आयदश्वान्वनन्वतःश्रद्धयाहंरथेरुहं । उतवामस्यवसुनश्चिकेततियोऽअस्तियाद्वःपशुः ॥ यऽऋज्राम्बंमामहेसहत्वचाहिरण्ययां । एवविश्वान्यभ्यस्तुसौभगासंगस्यस्तनद्वयः ॥ अधत्मायोगि

735 725

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

रतिदासद्न्यानांसंगोऽअंग्नेद्शभिःसहस्रैः । अधोक्षणोदशमह्यंरुशंतोनळाऽइंवसरंसोनिरंतिष्ठन् ॥ अ
न्वंस्यस्थूरंदंहशेपुरस्तांदनस्यऽऊरुरवरंबमाणः। शश्वंतीनार्यंभिचक्ष्याहसुभंद्रमर्यभोजनंबिभर्षि ॥१६॥

इदंवसोइतिद्विचत्वारिंशदचंद्वितीयंसूक्तं मेधातिथिरांगिरसो प्रियमेधश्चेंद्रोगायत्रीअष्टा
विंश्यनुष्टुप् अंत्येद्वेविभिंदोर्दानस्तुतिः ॥

इदंवसोसुतमंधःपिबासुपूर्णमुदरं । अनांभयिन्नरिमातें ॥ नृभिर्धूतःसुतोऽअश्नैरव्योवारैःपरिंपूतः ।
अश्वोननिक्तोनदीषुं॥तंतेयवंयथागोभिःस्वादुमंकर्मश्रीणंतः । इंद्रंत्वास्मिन्त्संधमादें ॥ इंद्रऽइत्सोमपाऽए
कऽइंद्रःसुतपाविश्वायुः । अंतर्देवान्मर्त्यांश्च ॥ नयंशुक्रोनदुरांशीर्नतृप्राऽउरुव्यचसं । अपस्पृण्वतेसुहा
दं ॥ १७ ॥ गोभिर्यदींमन्येऽअस्मन्मृगंनव्रामृगयंते । अभित्सरंतिधेनुभिः ॥ त्रयऽइंद्रस्यसोमाःसुता
सःसंतुदेवस्यं । स्वेक्षयेसुतपात्नः ॥ त्रयःकोशासःश्वोतंतित्रिस्रश्चम्वं१सुपूर्णाः । समानेऽअधिभार्मन् ॥
शुचिरसिपुरुनिःष्ठाःक्षीरैर्मध्यतऽआशीतः । दुह्रामंदिष्ठःशूरस्य ॥ इमेतऽइंद्रसोमास्तीव्राऽअस्मेसुता

736

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सः । शुक्राऽआशिरँयाचंते ॥ १८ ॥ ताँऽआशिरँपुरोळाशमिंद्रेमंसोमँश्रीणीहि । रेवंतंहित्वांशुणोमिं ॥ हत्सुपीतासोंयुध्यंतेदुर्मदांसोनसुरायां । ऊधर्ननन्नाजरंते ॥ रेवाँऽइद्रेवतःस्तोतास्यात्वावंतोमघोंनः । प्रेदु हरिवःश्रुतस्यं ॥ उक्थंचनशस्यमांनमगोररिराचिकेत । नगांयत्रंगीयमांनं ॥ मानंऽइंद्रपीयत्नवेमाशर्द्धतेपरांदाः । शिक्षांशचीवःशचींभिः ॥१९॥ वयमुत्वातदिदर्थाऽइंद्रंत्वायंतःसखांयः । कण्वाऽउक्थेभिर्जरंते ॥ नधेमन्यदापंपनवज्रिन्नपसोनविष्टौ । तवेदुस्तोमंचिकेत ॥ इच्छंतिंदेवाःसुन्वंतंनस्वप्नायस्पृहयंति । यंतिंप्रमादुमतंद्राः॥ ओषुप्रयाहिवाजेभिर्माहूंणीथाऽअभ्यं१स्मान् । महाँऽइंवयुवंजानिः॥ मोष्वं१ द्यदुर्हणांवान्त्सायंकरदारेऽअस्मत् । अश्रीरऽइंवजामांता ॥ २० ॥ विद्माह्यंस्यवीरस्यंभूरिदावंरींसुमतिं । त्रिषुजातस्यमनाँसि ॥ आतूषिंचकण्वंमंतंनघांविद्मशवसानात् । यशस्तंरंशतमूंतेः ॥ ज्येष्ठेंनसोतरिंद्रायसोमंवीरायशक्रायं । भरापिबन्नर्याय ॥ योवेदिंष्ठोऽअव्यथिष्वश्वांवंतंजरितृभ्यः । वाजँस्तोतृभ्योगोमंतं ॥ पन्यँपन्यमित्सोतारऽआधावतमद्याय । सोमंवीरायशूरांय ॥ २१ ॥ पातांवृत्रहासु

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तमाघोगमन्नारेऽअस्मत् । नियमतेशतमूतिः ॥ एहहरीब्रह्मयुजाशग्मावक्षतःसखायं । गीर्भिःश्रुतंगिर्वणसं ॥ स्वादवःसोमाऽआयाहिश्रीताःसोमाऽआयाहि । शिप्रिन्नृषीवःशचीवोनायमच्छासधमादं ॥ स्तुतश्चयास्त्वावधैतिमहेराधसेनृम्णाय । इंद्रंकारिणंवृधंतः ॥ गिरश्चयास्तेगिर्वाहऽउक्थाचतुभ्यंतानि । सत्रादधिरेशवांसि ॥ २२ ॥ एवेदेषतुविकूर्मिर्वाजाँऽएकोवज्रहस्तः । सनादमृक्तोदयते ॥ हंतावृत्रंदक्षिणेनेंद्रःपुरूपुरुहूतः । महान्महीभिःशचीभिः ॥ यस्मिन्विश्वाश्चर्षणयऽउतच्यौत्राश्रयांसिच । अनुघेन्मंदीमघोनः ॥ एषऽएतानिचकारेंद्रोविश्वायोतिंशृण्वे । वाजदावामघोनां ॥ प्रभर्तारथंगव्यंतमपाकाच्चिद्यमवति । इनोवसुसहिवोह्वां ॥ २३ ॥ सनितविप्रोऽअर्वद्भिर्हंतावृत्रंनृभिःशूरः । सत्योवितविधंतं ॥ यजध्वैनंप्रियमेधाऽइंद्रंसत्राचामनसा । योभूत्सोमैःसत्यमद्वा ॥ गाथश्रवसंसत्पतिंश्रवस्कामंपुरुत्मानं । कण्वासोगातवाजिनं ॥ यऽऋतेचिद्गास्पदेभ्योदात्सखानृभ्यःशचीवान् । येऽअस्मिन्कामंमश्रियन् ॥ इत्थाधीवंतमद्रिवःकाण्वंमेध्यातिथिं । मेषोभूतोऽभियन्नयः ॥ शिक्षाविभिंदोऽअस्मैच

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

त्वार्यंयुतादर्दत् । अष्टापरःसहस्रा ॥ उतसुत्येपंयोवृधांमाकीरणंस्यनःथा । जनित्वनार्यमामहे ॥ २४ ॥

पिबासुतस्येतिचतुर्विंशत्यृचंतृतीयंसूक्तं मेध्यातिथिरिंद्रःप्रगाथःएक
विंश्यादिचतस्रःपाकस्थाम्नोदानस्तुतिः क्रमेणअनुष्टुब्गायत्र्यौबृहतीच ॥

पिबांसुतस्यंरसिनोमत्स्वांनऽइंद्रगोमंतः । आपिनौंबोधिसधमाद्योंवृधेऽ३स्माँऽअवंतुतेधियंः ॥ भूया मंतेसुमतौवाजिनोंवयंमानंःस्तरभिमांतये । अस्माञ्चित्राभिरवतादुभिष्टिभिरानंःसुम्नेषुयामय ॥ इमा ऽउंत्वापुरूवसोगिरोंवर्द्धंतुयामम । पावकवर्णाःशुचंयोविपश्चितोभिस्तोमैरनूषत ॥ अयंसहस्रमृषिभिः सहंस्कृतःसमुद्रऽइंवपप्रथे । सत्यःसोऽअंस्यमहिमागृंणेशवोंयज्ञेषुविप्रराज्यें ॥ इंद्रमिद्देवतांतयऽइंद्रंप्रयत्यध्वरे । इंद्रंसमीकेवनिनोंहवामहऽइंद्रंधनंस्यसातयें ॥ २५ ॥ इंद्रोंमह्नारोदंसीपप्रथच्छवऽइंद्रःसूर्यंमरोचयत् । इंद्रेंहविश्वाभुवंनानियेमिरऽइंद्रेंसुवानासऽइंदवः ॥ अभित्वांपूर्वपीतयऽइंद्रस्तोमेंभिरायवः । समीचीनासंऽऋभवःसमंस्वरन्रुद्रागृंणंतपूर्व्यं ॥ अस्येदिंद्रोंवावृधेवृष्ण्यंशवोमदेंसुतस्यविष्णंवि । अ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

द्यातमंस्यमहिमानमायवोनुष्टुवंतिपूर्वथा ॥ तत्त्वायामिसुवीर्यंतद्ब्रह्मपूर्वीचित्तये । येनायतिभ्योभृगवेध
नेहितेयेनप्रस्कण्वमाविंथ ॥ येनासमुद्रमसृजोमहीरपस्तादिंद्रवृष्णितेशवः ॥ सद्यःसोऽअंस्यमहिमान
संनशेयंक्षोणीरनुचक्रदे ॥ २६ ॥ शग्धीनऽइंद्रयत्त्वारायियामिसुवीर्यं । शग्धिवाजायप्रथमंसिषासते
शग्धिस्तोमायपूर्व्य ॥ शग्धीनोऽअस्ययज्ञपौरमाविंथयियंऽइंद्रसिषासतः । शग्धियथारुशंमंश्यावकं
कृपमिंद्रप्रावःस्वर्णरं ॥ कन्नव्योऽअतसीनांतुरोगृणीतमर्त्यः । नहीन्वस्यमहिमानमिंद्रियंस्वर्गृणंतऽआ
नशुः ॥ कदुस्तुवंतऽऋतयंतदेवतऽऋषिःकोविप्रऽओहते । कदाहवंमघवन्निंद्रसुन्वतःकदुस्तुवतऽआग
मः । उदुत्येमधुमत्तमागिरःस्तोमासऽईरते । सत्राजितोधनसाऽअक्षितोतयोवाजयंतोरथाऽइव ॥ २७ ॥
कण्वाऽइवभृगवःसूर्याऽइवविश्वमिद्धीतमानशुः । इंद्रंस्तोमेभिर्महयंतऽआयवःप्रियमेधासोऽअस्वर
न् ॥ युक्ष्वाहिवृत्रहन्तमहरीऽइंद्रपरावतः । अर्वाचीनोमघवन्त्सोमपीतयऽउग्रऽऋष्वेभिरागहि ॥ इ
मेहितेकारवोवावशुर्धियाविप्रासोमेधसातये । सत्वंनोमघवन्निंद्रगिर्वणोवेनोनशृणुधीहवं ॥ निरिंद्र

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

बृहतीभ्योवृत्रंधनुभ्योऽअस्फुरः । निरबुंदस्यमृगंयस्यमायिनोनिःपर्वतस्यगाऽआजः ॥ निरन्नयोरुरुचुर्निरुसूर्योनिःसोमंऽइंद्रियोरसः । निरंतरिक्षादधमोमहामहिंकृषेतादिंद्रपौंस्यं ॥ २८ ॥ यंमेदुरिंद्रोमरुतःपाकस्थामाकौरयाणः । विश्वेषांत्मनाशोभिष्ठमुपेवदिविधावमानं ॥ रोहिंतंमेपाकस्थामासुधुरंकक्ष्यप्रां । अदाद्रायोविबोधनं ॥ यस्माऽअन्येदशप्रतिधुरंवहंतिवह्नयः । अस्तंवयोननुग्र्यं ॥ आत्मापितुस्तनूर्वासऽओजोदाऽअभ्यंजनं । तुरीयमिद्रोहितस्यपाकस्थामानंभोजंदातारंमब्रवं ॥ २९ ॥

यदिंद्रेत्येकविंशत्यृचंचतुर्थसूक्तं काण्वोदेवातिथिरिंद्रः प्रगाथोंत्यापुरउष्णिक्
अंत्येतृचेकुरुंगस्यदानस्तुतिस्तत्पूर्वासांचतसृणांपूषावा ॥

यदिंद्रप्रागपागुदङ्न्यंग्वाहूयसेनृभिः । सिमांपुरूनृषूतोऽअस्यानवेसिप्रशर्द्धतुर्वशे ॥ यद्वारुमेरुशमेश्यावकेकृपऽइंद्रमादयसेसचा । कण्वासस्त्वाब्रह्मभिःस्तोमवाहसऽइंद्रायच्छंत्यागहि ॥ यथागौरोऽअपाकृतंतृष्यन्नेत्यवेरिणं । आपित्वेनःप्रपित्वेतूयमागहिकण्वेषुसुसचापिब ॥ मंदंतुत्वामघवन्निंद्रेदवो

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

राधोदेयायसुन्वते । आमुष्यासोमंमपिबश्चमूसुतंज्येष्ठंतद्धिषेसहः ॥ प्रचक्रेसहसासहोबभंजमन्युमो जंसा । विश्वेतऽइंद्रपृतनायवोयहोनिवृक्षाऽईवयेमिरे ॥ ३० ॥ सहस्रेणेवसचतेयवीयुधायस्तऽआनळुपं स्तुतिं । पुत्रंप्रावर्गकृणुतेसुवीर्यंदाश्नोतिनमंऽउक्तिभिः ॥ माभेमंमाश्रमिष्मोग्रस्यसख्येतव । महतेवृ षणोऽअभिचक्ष्यंकृतंपश्येममतुर्वशंयदुं ॥ सव्यामनुस्फिग्यंवावसेवृषानदानोऽअस्यरोषति । मध्वासंपृ क्ताःसारघेणधेनवस्तूयमेहिद्रवापिब ॥ अश्वीरथीसुरूपऽइन्नोमाँऽइदिंद्रतेसखा । श्वात्रभाजावयंसास चतेसदाचंद्रोयांतिसभामुप ॥ ऋश्योनतृष्यन्नवपानमागंहिपिबासोमंवशाँऽअनु । निमेघमानोमघव न्दिवेदिवऽओजिष्ठंदधिषेसहः ॥ ३१ ॥ अध्वर्योद्रावयात्वंसोममिंद्रःपिपासति । उपनूनंयुयुजेवृषणाह रीऽआचंजगामवृत्रहा ॥ स्वयंचित्समन्यतेदाशुरिर्जनोयत्रासोमस्यतृंपसि । इदंतेऽअन्नंयुज्यंसमुक्षितंत स्येहिप्रद्रवापिब ॥ रथेष्ठायाध्वर्यवःसोममिंद्रायसोतन । अधिब्रध्नस्याद्रयोविचक्षतेसुन्वंतोदाश्वध्वरं ॥ उपब्रध्नंवावाताावृषणाहरीऽइंद्रंमपसुवक्षतः । अर्वांचंत्वासप्तयोध्वरश्रियोवहंतुसवनेदुपं ॥ प्रपूषणंवृणी

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

महेयुज्यायपुरूवसुं । सशंक्रशिक्षपुरुहूतनोधियातुजेरायेविमोचन ॥ ३२ ॥ संनःशिशीहिभुरिजोरि
वक्षुरंरास्वरायोविमोचन । त्वेतन्नःसुवेदमुस्त्रियंवसुयंत्वंहिनोषिमत्यैं ॥ वेमित्वापूषन्नृंजसेवेमिस्तोतंव
ऽआघृणे । नतस्यवेम्यरणंहितद्वंसोस्तुषेपज्रायसाग्ने ॥ परागावोयवंसंकच्चिदाघृणेनित्यंरेकणोऽअमर्त्य ।
अस्माकंपूषन्नवितातिवोभवंमंहिष्ठोवाजसातये॥ स्थूरंराधःशताश्वंकुरुंगस्यदिविष्टिषु । राज्ञस्त्वेषस्यसुभ
गस्यरातिषुतुर्वशेष्वमन्महि ॥ धीभिःसातानिकाण्वस्यवाजिनःप्रियमेधैरभिद्युभिः । षष्टिंसहस्रानुनि
मंजामजेनिर्यूथानिगवामृषिः ॥ वृक्षाश्चिन्मेऽअभिपित्वेऽअरारणुः । गांभंजंतमेहनाश्वंभजंतमेहना ॥
॥ ३३ ॥ इतिपंचमाष्टकेसप्तमोऽध्यायः ॥ ७ ॥

दूरादेकान्नचत्वारिंशद्ब्रह्मातिथिराश्विनंद्विबृहत्यनुष्टुबंतमंत्याः पंचार्धर्चाश्चैद्यस्यकशोर्दानस्तुतिर्महाँइंद्रोष्टाचत्वारिं
शद्वत्सस्तृचौत्यस्तिरिंदिरस्य पार्श्व्यस्यदानस्तुतिः प्रयद्वः षट्त्रिंशत्पुनर्वत्सो मारुतमानरुध्यधिका सध्वंसआश्वि
नंह्यानुष्टुभं त्वानूनंसैकाशशकर्णोत्ये गायत्र्याउपाद्येचाद्या चतुर्थीषष्ठीचतुर्दश्याद्येच बृहत्यःपंचमीककुब्दश

743

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

म्याद्या स्त्रिष्टुब्विराड्जगत्यो यत्स्थःषट्प्रगथोपश्याद्बृहती मध्येज्योतिरनुष्टुबास्तारपंक्तिः प्रगाथस्त्वमग्नेदशव त्स आग्नेये गायत्रेंत्यादैवीत्रिष्टुबाद्या प्रतिष्ठोपाद्यावर्धमाना ॥ ८ ॥

दूरादिहेवेत्येकोनचत्वारिंशदृचंपंचमंसूक्तं काण्वोब्रह्मातिथिरश्विनौगायत्री सप्ताष्टत्रिंश्यौ बृहत्यौ अंत्यानुष्टुप् अंत्य पंचार्धर्चेषुकशोर्दानस्तुतिः ॥

॥ हरिःओम् ॥ दूरादिहेवयत्सत्यरुणप्सुरशिश्वितत् । विभानुंविश्वधातनत् ॥ नृवद्दस्त्रामनोयुजा रथेनपृथुपाजसा । सचेथेऽअश्विनोषसं ॥ युवाभ्यांवाजिनीवसूप्रतिस्तोमाऽअदक्षत । वाचंदूतोयथो हिषे ॥ पुरुप्रियाणऽऊतयेपुरुमंद्रापुरूवसू । स्तुषेकण्वासोऽअश्विना ॥ मंहिष्ठावाजसातमेषयंताशुभ स्पती । गंतारादाशुषोगृहं ॥ १ ॥ तासुदेवायदाशुषेसुमेधामवितारिणीं । घृतैर्गव्यूतिमुक्षतं ॥ आनः स्तोममुपद्रवत्तूयंश्येनेभिराशुभिः । यातमश्वेभिरश्विना ॥ येभिस्तिस्रःपरावतोदिवोविश्वानिरोचना । त्रीऽरुत्कून्परिदीयथः ॥ उतनोगोमतीरिषऽउतसातीरहार्विदा । विपथःसातयेसितं ॥ आनोगोमतम

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

श्विनासुवीरंसूरथंरयिं । वोळ्हमश्वावतीरिषः ॥ २ ॥ वावृधानाशुभस्पतीदस्राहिरण्यवर्तनी । पिबतं सोम्यंमधु । अस्मभ्यंवाजिनीवसूमघवंन्यश्वसप्रथः । छर्दिर्यंतमदाभ्यं ॥ निषुब्रह्मजनानांयाविष्टंतूय मागतं । मोष्वन्यॉंऽउपारतं ॥ अस्यापिबतमश्विनायुवंमदस्यचारुणः । मध्वोरातस्यधिष्ण्या ॥ अस्मेऽआवहतंरयिंशतवंतंसहस्त्रिणं । पुरुक्षुंविश्वधायसं ॥ ३ ॥ पुरुत्राचिद्धिवोंनराविह्वयंतेमनीषिणः । वाघद्भिरश्विनागतं ॥ जनासोवृक्तबर्हिषोहविष्मंतोऽअरंकृतः । युवांहवंतेऽअश्विना ॥ अस्माकमद्य वांमयंस्तोमोवाहिष्ठोऽअंतमः । युवाभ्यांभूतश्विना ॥ योहवांमधुनोहतिराहितोरथचर्षणे । ततःपिब तमश्विना ॥ तेनंनोवाजिनीवसूपश्वेतोकायशंगवे । वहंतंपीवरीरिषः ॥ ४ ॥ उतनोदिव्याऽइषऽउत सिंधूँरहार्विदा । अपद्वारेववर्षथः ॥ कदावांतौग्र्योविधत्समुद्रेजहितोनरा । यद्वांरथोविभिष्पतात् ॥ युवंकण्वायनासत्यापिरिप्तायहर्म्ये । शश्वदूतीदंशस्यथः ॥ ताभिरायातमूतिभिर्नव्यसीभिःसुशस्तिभिः । यद्वांवृषण्वसूहुवे ॥ यथांचित्कण्वमावतंप्रियमेधमुपस्तुतं । अत्रिंशिंजारमश्विना ॥ ५ ॥ यथोतकृत्व्ये

745

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

धनेशुंगोष्वगस्यँ । यथावाजेषुसोभरिं ॥ एतावद्वांवृषण्वसूऽअतोवाभूयोऽअश्विना । गृणंतःसुम्नमीमहे ॥ रथंहिरण्यवंधुरंहिरण्याभीशुमश्विना । आहिस्थाथोदिविस्पृशँ ॥ हिरण्ययीवांरभिरीषाऽअक्षोहिरण्ययः । उभाचक्राहिरण्ययां ॥ तेननोवाजिनीवसूपरावर्तंश्चिदागतं । उपेमांसुष्टुतिंमम ॥ ६ ॥ आवंहेथेपराकात्पूर्वीरश्नंतावश्विना । इषोदासीरमर्त्या ॥ आनोद्युभिराराश्रवोभिरारायायातमश्विना । पुरुश्चंद्रानासत्या ॥ एहवांप्रुषितप्सवोवयोवहंतुपर्णिनः । अच्छांस्वध्वरंजनँ ॥ रथँवामनुगायसंयऽइषावर्तीतेसह । नचक्रमभिबाधते ॥ हिरण्ययेनरथेनद्रवत्पाणिभिरश्वैः । धीजवनानासत्या ॥ ७ ॥ युवंमृगंजागृवांसंस्वदंथोवावृषण्वसू । तानःपृंक्तमिषारयिं ॥ तामेऽअश्विनासनीनांविद्यातंनवानां । यथाचिच्चैद्यःकशुःशतमुष्ट्यानांददत्सहस्रादशगोनाँ ॥ योमेहिरण्यसंदृशोदशराज्ञोऽअमँहत । अधस्पदाऽइच्चैद्यस्यकृष्टयश्चर्मम्नाऽअभितोजनाः ॥ माकिरेनापथागाद्येनेमेयंतिचेदयः । अन्योनेत्सूरिरोहतेभूरिदावत्तरोजनः ॥ ८ ॥ इत्यष्टमेमंडलेप्रथमोऽनुवाकः ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

द्वितीयेनुवाकेसप्तसूक्तानि तत्रमहाँइंद्रइत्यष्टाचत्वारिंशदृचं प्रथमंसूक्तं काण्वोवत्सइंद्रोत्येतृचेतिरिंदिरस्यदानस्तुतिर्गायत्री ॥

महाँऽइंद्रोयऽओजसापर्जन्योवृष्टिमाँऽइव । स्तोमैर्वत्सस्यवावृधे ॥ प्रजामृतस्यपिप्रतः प्रयक्षरंतवह्वयः । विप्राऽऋतस्यवाहसा ॥ कण्वाऽइंद्रंयदक्रतस्तोमैर्यज्ञस्यसाधनं । जामिब्रुवतऽआयुधं ॥ समस्यमन्यवे विशोविश्वानमंतकृष्टयः । समुद्रायेवसिंधवः ॥ ओजस्तदस्यतित्विषऽउभेयत्समवर्तयत् । इंद्रश्चमैंवरोदसी ॥ ९ ॥ विचिद्वृत्रस्यदोधतोवज्रेणशतपर्वणा । शिरोबिभेदवृष्णिना ॥ इमाऽअभिप्रणोनुमोविपामग्रेषुधीतयः । अग्नेःशोचिर्नदिद्युतः ॥ गुहासतीरुपत्मनाप्रयच्छोचंतधीतयः । कण्वाऽऋतस्यधारया ॥ प्रतमिंद्रनशीमहिरयिंगोमंतमश्विनं । प्रब्रह्मपूर्वचित्तये ॥ अहमिद्धिपितुष्परिमेधामृतस्यजग्रभं । अहंसूर्यऽइवाजनि ॥ १० ॥ अहंप्रत्नेनमन्मनागिरःशुंभामिकण्ववत् । येनेंद्रःशुष्ममिद्दधे ॥ येत्वामिंद्रनतुष्टुवुर्ऋषयोयेचतुष्टुवुः । ममेद्वर्धस्वसुष्टुतः ॥ यदस्यमन्युरध्वनीद्विवृत्रंपर्वशोरुजन् । अपःसमुद्रमैरयत् ॥ निशुष्णऽइंद्रधर्णसिंवज्रेजघंथदस्यवि । वृषाह्युग्रशृण्विषे ॥ नह्यावऽइंद्रमोजसानांतरिक्षाणिवज्रिणं । न

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

विव्यचंतभूमयः ॥ ११ ॥ यस्तंऽइंद्रमहीरपःस्तंभूयमांनऽआशयत् । नितंपद्यासुशिश्नथः ॥ यऽइमेरो
दंसीमहीसंमीचीसमजग्रभीत् । तमोभिरिंद्रतंगुहः ॥ यऽइंद्रयतयस्त्वाभृगवोयेचतुष्टुवुः । ममेदुग्रश्रु
धीहवं ॥ इमास्तंऽइंद्रपृश्नयोघृतंदुहतऽआशिरं । एनामृतस्यपिप्युषीः ॥ याऽइंद्रप्रस्त्वंस्त्वासागर्भमचक्रि
रन् । परिधमैंवसूयँ ॥ १२ ॥ त्वामिच्छवसस्पतेकण्वांऽउक्थेनवावृधुः । त्वांसुतासऽइंदवः ॥ तवेदिं
द्रप्रणीतिषुतप्रशस्तिरद्विवः । यज्ञोवितंतंसाय्यः ॥ आनंऽइंद्रमहीमिषंपुरंनदर्षिगोमंतीं । उतप्रजांसुवी
यँ ॥ उतत्यदाश्वश्व्यंयदिंद्रनाहुषीष्वा । अग्रेविक्षुप्रदीदयत् ॥ अभित्रजंनंतल्लिषेसूरंऽउपाकचक्षसं । य
दिंद्रमूळयांसिनः ॥ १३ ॥ यदुंगंतविषीयसऽइंद्रप्रराजसिक्षितीः । महाँऽअपारऽओजसा ॥ तंत्वाहु
विष्मंतोर्विशऽउपब्रुवतऽऊतये । उरुज्रयसमिंदुभिः ॥ उपह्वरेगिरीणांसंगथेचनदीनां । धियाविप्रोंऽअ
जायत ॥ अतंःसमुद्रमुद्वतश्चिकित्वाँऽअवपश्यति । यतोविपानऽएजति ॥ आदित्प्रत्नस्यरेतसोज्योतिं
ष्पश्यंतिवासरं । परोयदिध्यतेदिवा ॥ १४ ॥ कण्वासऽइंद्रतेमतिंविश्वेवर्धंतिपौंस्यं । उतोशंविष्ठवृष्ण्यं॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

इमांमऽइंद्रसुष्टुतिंजुषस्वप्रसुमामंव । उतप्रवंधयामतिं ॥ उतब्रह्मण्यावयंतुभ्यंप्रवृद्धवज्रिवः । विप्राऽअत क्ष्मजीवसे ॥ अभिकण्वाऽअनूषतापोनप्रवतायतीः । इंद्रंवनन्वतीमतिः ॥ इंद्रंमुक्थानिवावृधुःसमुद्र मिवसिंधवः । अनुंतमन्युमजरं ॥१५॥ आनोयाहिपरावतोहरिंभ्यांहर्यताभ्यां । इमंमिंद्रसुतंपिब ॥ त्वा मिद्वृत्रहंतमजनासोवृक्तबर्हिषः । हवंतेवाजसातये ॥ अनुंत्वारोदसीऽउभेचक्रंनवर्त्यंतशं । अनुंसुवाना सऽइंदवः ॥ मंदस्वासुस्वर्णरऽउतेंद्रशर्यणावति । मत्स्वाविवस्वतोमती ॥ वावृधानऽउपद्यविवृषांवज्र्य रोरवीत् । वृत्रहासोमपातमः ॥ १६ ॥ ऋषिर्हिपूर्वजाऽअस्येकऽईशानऽओजसा । इंद्रंचोष्कूयसेवसु ॥ अस्माकंत्वासुताँऽउपवीतपृष्ठाऽअभिप्रयः । शतंवहंतुहरयः । इमांसुपूर्व्यांधियंमधोर्घृतस्यपिप्युषीं । क ण्वाऽउक्थेनवावृधुः ॥ इंद्रमिद्विमहीनांमेधेवृणीतमर्त्यः । इंद्रंसनिष्युरूतये ॥ अर्वांचेत्वापुरुष्टुतप्रियमे धस्तुताहरी । सोमपेयायवक्षतः ॥ शतमहंतिरिंदिरेसहस्रंपर्शावाददे । राधांसियाद्वानां ॥ त्रीणिशता न्यर्वतांसहस्रादशगोनां । दुष्पज्रायसाम्ने ॥ उदानट्ककुहोदिवमुष्ट्राञ्चतुर्युजोददत् । अवसायाञ्जनं१७

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

प्रयद्वइतिषट्त्रिंशदृचंद्वितीयंसूक्तं काण्वःपुनर्वत्सोमरुतोगायत्री ॥

प्रयद्वस्त्रिष्टुभमिषंमरुतोविप्रोऽअक्षरत् । विपर्वतेषुराजथ ॥ यदुंगतंविषीयवोयामंशुभ्राऽअचिध्वं । निपर्वताऽअहासत ॥ उदीरयंतवायुभिर्वाश्रासःपृश्निमातरः । धुक्षंतंपिप्युषीमिषं ॥ वपंतिमरुतोमिहंप्रवेपयंतिपर्वतान् । यद्यामंयांतिवायुभिः ॥ नियद्यामायवोगिरिर्निसिंधवोविधर्मणे । महेशुष्मायेयिरे ॥ १८ ॥ युष्माँऽउनक्तुमूतयेयुष्मान्दिवाहवामहे । युष्मान्प्रयत्यध्वरे ॥ उदुत्येऽअरुणप्सवश्चित्रायामेभिरीरते । वाश्राऽअधिष्णुनादिवः ॥ सृजंतिरश्मिमोजसापंथांसूर्यायायतवे । तेभानुभिर्विततस्थिरे ॥ इमांमेमरुतोगिरंमिमंस्तोमंमृभुक्षणः । इमंमेवनताहवं ॥ त्रीणिसरांसिपृश्नयोदुदुह्रेवज्रिणेमधु । उत्संकवंधमुद्रिणं ॥ १९ ॥ मरुतोयद्ववोदिवःसुम्नायंतोहवामहे । आतूनऽउपगंतन ॥ यूयंहिष्ठासुदानवोरुद्राऽऋभुक्षणोदमे । उतप्रचेतसोमदे ॥ आनोरयिंमदच्युतंपुरुक्षुंविश्वधायसं । इयर्तामरुतोदिवः ॥ अधीवयङ्गिरीणांयामंशुभ्राऽअचिध्वं । सुवानैमैदधवऽइंदुभिः ॥ एतावंतश्चिदेषांसुम्नंभिक्षे

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तमर्त्यैः । अदाभ्यस्यमन्मभिः ॥ २० ॥ येद्रुक्षाऽइवरोदसीधमंत्यनुवृष्टिभिः । उत्संदुहंतोऽआक्षितं ॥ उदुस्वानेभिरीरतऽउद्रथैरुदुवायुभिः । उत्स्तोमैःपृश्निमातरः ॥ येनावतुर्वशंयदुंयेनकण्वंधनस्पृतं । रा येसुतस्यधीमहि ॥ इमाऽउवःसुदानवोघृतंनपिप्युषीरिषः । वर्धान्काण्वस्यमन्मभिः ॥ कनूनंसुदान वोमदंथावृक्तबर्हिषः । ब्रह्माकोवःसपर्यति ॥ २१ ॥ नहिष्मयद्भवःपुरास्तोमेभिर्वृक्तबर्हिषः । शर्द्धाऽऋतस्यजिन्वथ ॥ समुत्येमहतीरपःसंक्षोणीसमुसूयैं । संवज्रंपर्वशोदधुः ॥ विवृत्रंपर्वशोययुर्विपर्वताँ ऽअराजिनः । चक्राणावृष्णिपौंस्यं ॥ अनुत्रितस्ययुध्यतःशुष्मंमावन्नुतक्रतुं । अन्विद्रंवृत्रतूर्ये ॥ विद्युद्रस्ताऽअभिद्यवःशिप्राःशीर्षन्हिरण्ययीः । शुभ्राव्यंजतश्रिये ॥ २२ ॥ उशनायत्परावतंऽउक्षणोरंध्रम यांतन । द्यौर्नचक्रदद्भिया ॥ आनोमखस्यदावनेश्वैर्हिरण्यपाणिभिः । देवांसऽउपगंतन ॥ यदेषांपृष तीरथेप्रष्टिर्वहंतिरोहितः । यांतिशुभ्रारिणन्नपः ॥ सुषोमेशर्यणावत्यार्जीकेपस्त्यावति । ययुर्निचक्रया नरः ॥ कदागच्छाथमरुतऽइत्थाविप्रंहवमानं । मार्डीकेभिर्नाधमानं ॥ २३ ॥ कद्वनूनंकधप्रियोयदिं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

द्रुमजहातन । कोवःसखिभ्यऽआहते ॥ महोषुणोवज्रहस्तैःकण्वासोऽअग्निमरुद्भिः । स्तुषेहिरण्यवाशीभिः ॥ ओषुवृष्णःप्रयज्यूनानव्यसेसुवितायं । ववृत्यांचित्रवाजान् ॥ गिरयश्चिन्निजिहतेपशूनासो मन्यमानाः । पर्वताश्चिन्न्यैरिरे ॥ आक्ष्णयावानोवहंत्यंतरिक्षेणपततः । धातारःस्तुवतेवयः ॥ अग्निर्हिजानिपूर्व्यश्छंदोनसूरोऽअर्चिषा । तेभानुभिर्विततस्थिरे ॥ २४ ॥

आनोविश्वाभिरिति त्रयोविंशत्यृचंतृतीयंसूक्तं काण्वःसध्वंसोश्विनावनुष्टुप् ॥

आनोविश्वाभिरूतिभिरश्विनागच्छतंयुवं । दस्राहिरण्यवर्तनीपिबतंसोम्यंमधु ॥ आनूनंयातमश्विनारथेनसूर्यत्वचा । भुजीहिरण्यपेशसाकवीगंभीरचेतसा ॥ आयातंनहुषस्पर्यांतरिक्षात्सुवृक्तिभिः । पिबाथोऽअश्विनामधुकण्वानांसवनेसुतं ॥ आनोयातंदिवस्पर्यांतरिक्षादधिप्रिया । पुत्रःकण्वस्यवामिहसुषावसोम्यंमधु ॥ आनोयातमुपश्रुत्यश्विनासोमपीतये । स्वाहास्तोमस्यवर्द्धनाप्रकवीधीतिभिर्नरा ॥ २५ ॥ यच्चिद्धिवांपुरऽऋषयोजुहूरेवसेनरा । आयातमश्विनागतमुपेमांसुष्टुतिंमम ॥ दिवश्चिद्रोच

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नादध्यानोगंतंस्वर्विदा । धीभिर्वत्सप्रचेतसास्तोमेभिर्हवनश्रुता ॥ किमन्येपर्यासतेस्मत्स्तोमेभिरश्विना । पुत्रःकण्वस्यवामृषिर्गीर्भिर्वत्सोऽअवीवृधत् ॥ आवांविप्रोऽइहावसेह्वत्स्तोमेभिरश्विना । अरिम्रावृत्रहंतमाताभूतंमयोभुवा ॥ आयद्वांयोषणारथमतिष्ठद्वाजिनीवसू । विश्वान्यश्विनायुवंप्रधीतार्यगच्छतं ॥ २६ ॥ अतःसहस्रनिर्णिजारथेनायातमश्विना । वत्सोवांमधुमद्वचोशंसीत्काव्यःकविः ॥ पुरुमंद्रापुरूवसूमनोतरारयीणां । स्तोमंमेऽअश्विनाविममभिवह्नीअनूषातां ॥ आनोविश्वान्यश्विनाधत्तं राधांस्यह्या । कृतंनऽऋतियावतोमानोरीरधतंनिदे ॥ यन्नासत्यापरावतियद्वास्थोऽअध्यंबरे । अतःसहस्रनिर्णिजारथेनायातमश्विना ॥ योवांनासत्यावृषिर्गीर्भिर्वत्सोऽअवीवृधत् ॥ तस्मैसहस्रनिर्णिजमिषंधत्तंघृतश्चुतं ॥२७॥ प्रास्माऽऊर्जैघृतश्चुतमश्विनायच्छतंयुवं । योवांसुम्नायतुष्टवद्वसूयादानुनस्पती ॥ आनोगंतंरिशादसेमंस्तोमंपुरुभुजा । कृतंनःसुश्रियोनरेमादातमभिष्टये ॥ आवांविश्वाभिरूतिभिःप्रियमेधाऽअहूषत । राजैतावध्वराणामश्विनायामहूतिषु ॥ आनोगंतंमयोभुवाश्विनाशंभुवायुवं । योवां

753

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

विपन्यूधीतिभिर्गीर्भिर्वत्सोऽअवीवृधत् ॥ याभिःकण्वंमेधातिथिंयाभिर्वशंदशव्रजं । याभिर्गोशर्यमावतंताभिर्नोवतंनरा ॥ २८ ॥ याभिर्नरात्रसदस्युमावतंकृत्व्येधनें । ताभिःष्वस्माँऽअश्विनाप्रावतंवाजंसातये ॥ प्रवांस्तोमाःसुवृक्तयोगिरोवर्ष्मेवश्विना । पुरुत्रावृत्रंहंतमातानोभूतंपुरुस्पृहा ॥ त्रीणिपदान्यश्विनोराविःसांतिगुहापरः । कवीऽऋतस्यपत्मभिर्वाग्जीवेभ्यस्परि ॥ २९ ॥

आनूनमित्येकविंशत्यृचंचतुर्थंसूक्तं काण्वःशशकर्णोश्विनौ आद्याचतुर्थीषष्ठीचतुर्दशीपंचदश्योबृहत्यः द्वितीया तृतीयाविंश्येकविंश्योगायत्र्यः पंचमीककुप्दशमीत्रिष्टुबेकादशीविराट् द्वादशीजगतीशिष्टाअनुष्टुभः ॥

आनूनमश्विनायुवंवत्सस्यगंतमवसे । प्रास्मैयच्छतमवृकंपृथुच्छर्दियुंयुतंयाऽअरातयः ॥ यद्दंतरिक्षेयद्दिवियत्पंचमानुषाँऽअनु । नृम्णंतद्धत्तमश्विना ॥ येवांदंसांस्यश्विनाविप्रासःपरिमामृशुः । एवेत्काण्वस्यबोधतं ॥ अयंवांघर्मोऽअश्विनास्तोमेनपरिषिच्यते । अयंसोमोमधुमान्वाजिनीवसूयेनवृत्रंचिकेतथः ॥ यद्प्सूयद्वनस्पतौयदोषधीषुपुरुदंससाकृतं । तेनमाविष्टमश्विना ॥ ३० ॥ यन्नासत्याभुरण्य

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

थोयद्वांदेवभिषज्यथः । अयंवांवत्सोमतिभिर्नविधतेहविष्मँतंहिगच्छथः ॥ आनूनमश्विनोर्ऋषिःस्तो
मंचिकेतवामया । आसोमंमधुमत्तमंघर्मंसिंचादथर्वणि ॥ आनूनंरघुवर्तनिंरथंतिष्ठाथोऽअश्विना ।
आवांस्तोमाऽइमेममनभोनचुच्यवीरत ॥ यदुद्यवांनासत्योकथैरांचुच्युवीमहि । यद्वावाणीभिरश्विने
वेत्काण्वस्यबोधतं ॥ यद्वांकक्षीवाँऽउतयद्वाश्वऽऋषिर्यद्वांदीर्घतमाजुहाव । पृथीयद्वांवैन्यःसादनेष्वेवे
दतोऽअश्विनाचेतयेथां ॥ ३१ ॥ यातंछर्दिष्पाऽउतनःपरस्पाभूतंजगत्पाऽउतनस्तनूपा ॥ वर्तिस्तोका
यतनयाययातं ॥ यदिंद्रेणसरथंयाथोऽअश्विनायद्वावायुनाभवथःसमोकसा । यदादित्येभिर्ऋभुभिःस
जोषसायद्वाविष्णोर्विक्रमणेषुतिष्ठथः ॥ यद्याश्विनावहंहुवेयवाजसातये । यत्पृत्सुतूर्वणेसहस्तच्छ्रेष्ठम
श्विनोरवः॥ आनूनंयातमश्विनेमाहव्यानिवांहिता । इमेसोमासोऽअधितुर्वशेयदाविमेकण्वेषुवामथ॥
यन्नासत्यापराकेऽअर्वाकेऽअस्तिभेषजं । तेननूनंविमदायप्रचेतसाछार्दिर्वत्सायंयच्छतं ॥ ३२ ॥ अभु

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

त्स्युप्रदेव्यासाकंवाचाहमश्विनोः । व्यावर्दैव्यामतिंविरातिंमर्त्येभ्यः ॥ प्रबोधयोषोऽअश्विनाप्रदेविसूनृतेमहि । प्रयज्ञहोतरानुषक्प्रमदायश्रवोबृहत् ॥ यदुषोयासिभानुनासंसूर्येणरोचसे ॥ आहायमश्विनो रथोवर्तिर्यातिनृपाय्यं ॥ यदापीतासोऽअंशवोगावोनदुहऽऊधभिः । यद्वावाणीरनूषतप्रदेवयंतोऽअश्विना ॥ प्रद्युम्नायप्रशवसेप्रनृषाह्यायशर्मणे । प्रदक्षायप्रचेतसा ॥ यन्नूनंधीभिरश्विनापितुर्योनानिषीदथः । यद्वासुम्नेभिरुक्थ्या ॥ ३३ ॥

अ० ५
अ० ८

यत्स्थइतिषळृचंपंचमंसूक्तं काण्वःप्रगाथोश्विनौ ऋमेणबृहतीमध्येज्योतिरनुष्टुबास्तारंपंक्तिःप्रगाथः ॥

यत्स्थोदीर्घप्रसद्मनियद्वादोरोचनेदिवः । यद्वासमुद्रेऽअध्याकृतेगृहेतऽआयातमश्विना ॥ यद्वायज्ञंमनवेसंमिमिक्षथुरेवेत्काण्वस्यबोधतं । बृहस्पतिंविश्वांदेवाँऽअहंहुवऽइंद्राविष्णूऽअश्विनावाशुहेषसा ॥ त्यान्वश्विनाहुवेसुदंससागृभेकृता । ययोरस्तिप्रणःसख्यंदेवेष्वध्याप्यं ॥ ययोरधिप्रयज्ञाऽअंसूरेसंतिसूर्यः । तायज्ञस्याध्वरस्यप्रचेतसास्वधाभिर्यापिबतःसोम्यंमधु ॥ यद्द्याश्विनावपाग्यत्प्राक्स्थोवा

॥ ७३ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

जिनीवसू । यद्वह्व्यनंवितुर्वशेयदौहुवेवामथमागतं ॥ यदंतरिक्षेपतंथःपुरुभुजायद्वेमेरोदसीऽअनु ।
यद्वांस्वधाभिरधितिष्ठथोरथमतऽआयातमश्विना ॥ ३४ ॥

त्वमग्नइतिदशर्चंषष्ठंसूक्तं काण्वोवत्सोऽग्निर्गायत्री आद्यायाःप्रतिष्ठाद्वितीयायावर्धमानांत्यायास्त्रिष्टुप् ॥

त्वमंग्नेव्रतपाऽअंसिदेवऽआमर्त्येष्वा । त्वंयज्ञेष्वीड्यः ॥ त्वमंसिप्रशस्योंविदथेंषुसहंत्य । अग्नेंरथीरं
ध्वराणां ॥ सत्वमस्मदपद्विषोंयुयोधिजातवेदः । अदेंवीरग्नेऽअरांतीः ॥ अंतिचित्संतमहंयज्ञंमर्तस्यरि
पोः । नोपंवेषिजातवेदः ॥ मर्तोऽअमर्त्यस्यतेभूरिनामंमनाहे । विप्रांसोजातवेंदसः ॥ ३५ ॥ विप्रंवि
प्रासोवंसेदेवंमर्तांसऽऊतये । अग्निंगीर्भिर्हवामहे ॥ आतेवत्सोमनोंयमत्परमाच्चित्सधस्थात् । अग्नेत्वां
कामयागिरा ॥ पुरुत्राहिसदङ्डसिविशोविश्वाऽअनुप्रभुः । समत्सुत्वाहवामहे ॥ समत्स्वग्निमवंसेवाजयं
तोहवामहे । वाजेषुचित्रराधसं ॥ प्रत्नोहिकमीड्योऽअध्वरेषुसनाच्चहोतानव्यश्चसत्सि । स्वांचाग्नेतन्वं
पिप्रयस्वास्मभ्यंचसौभगमायजस्व ॥ ३६ ॥ इतिपंचमाष्टकेऽष्टमोध्यायः ॥ ८ ॥ इतिपंचमोष्टकः ॥५॥

157

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

॥ इति पंचमाष्टकः समाप्तः ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

॥ अथ षष्ठाष्टकप्रारंभः ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

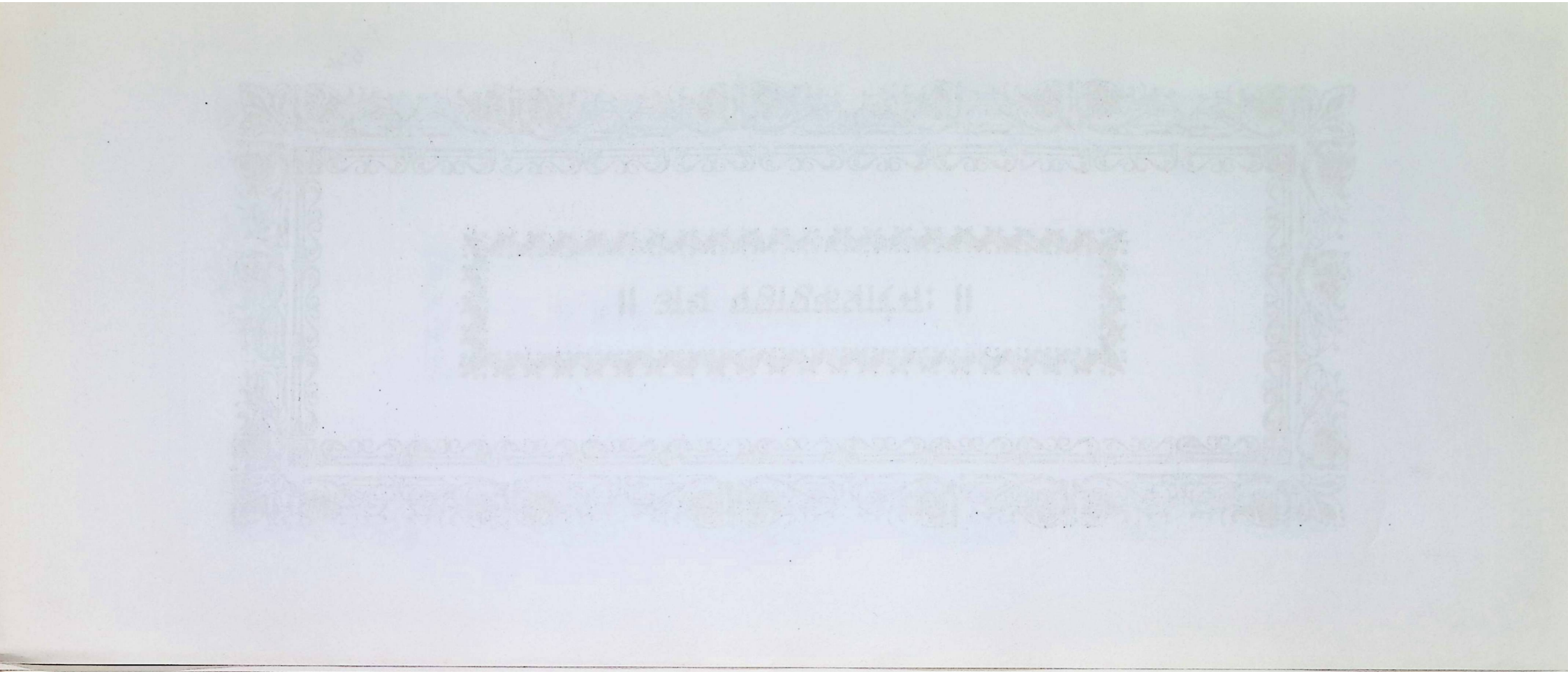

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यइंद्रत्रयस्त्रिंशत्पर्वतऔष्णिहं त्विंद्रःसुतेषुनारदो यदिंद्रपंचोना गोषूक्ताश्वसूक्तिनौकाण्वायनौ तम्वभिसप्तोनौ ष्णिहं प्रसम्राजंद्वादशेरिंबिठि रायाहिपंचोनाप्रगाथांतमिदंहद्यधिकादित्यमौष्णिहमष्टम्यश्विभ्यां पराग्निसूर्या निळानां देवेभिरित्यदितेरदितिर्नइतिचद्वेद्वे तंगूर्धयासप्तत्रिंशत्सोभरिराग्नेयं काकुभंप्रागाथंह पितुर्नद्विपदांत्येक कुप्पंक्ती त्रसदस्योर्दानस्तुतिस्तत्पूर्वउष्णिक् सप्तोबृहत्यावादित्येभ्य आगंतषड्विंशतिर्मारुतं ॥ १ ॥

यइन्द्रइतित्रयस्त्रिंशदृचंसप्तमंसूक्तं काण्वःपर्वतऽइंद्रऽउष्णिक् ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ हरिःओम् ॥ यऽईंद्रसोमपातमोमदःशविष्ठचेतति । येनाहंसिन्य१त्रिणंतमींमहे ॥ येनादशंग्वमध्रिगुंवेपयंतंस्वर्णरं । येनासमुद्रमाविंथातमींमहे ॥ येनसिंधुंमहीरपोरथाँऽइवप्रचोदयंः । पंथांमृतस्ययातवेतमींमहे ॥ इमंस्तोममभिष्टयेघृतंनपूतमद्रिवः । येनानुसद्यऽओजसाववक्षिथ ॥ इमंजुषस्वगिर्वणःसमुद्रऽइवपिन्वते । इंद्रविश्वाभिरूतिभिर्ववक्षिथ ॥ १ ॥ योनोदेवःपरावतः सखित्वनायमामहे । दिवोनवृष्टिंप्रथयन्ववक्षिथ ॥ ववक्षुरस्यकेतवऽउतवज्रोगभस्त्योः । यत्सूर्योनरो

761

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋ०सं० ॥ १ ॥

दसीऽअवर्धयत् ॥ यदिप्रवृद्धसत्पतेसहस्रंमहिषाँऽअधः । आदित्तऽइंद्रियंमहिप्रवावृधे ॥ इंद्रःसूर्यस्यरश्मिभिर्न्यृंशसानमोषति । अग्निर्वनेवसासहिःप्रवावृधे ॥ इयंतऽऋत्वियावतीधीतिरेतिनवीयसी । सपर्यंतीपुरुप्रियामिमीतऽइत् ॥ २ ॥ गर्भोयज्ञस्यदेवयुःक्रतुंपुनीतऽआनुषक् । स्तोमैरिंद्रस्यवावृधेमिमीतऽइत् ॥ सनिर्मित्रस्यपप्रथऽइंद्रःसोमस्यपीतये । प्राचीवाशीवसुन्वतेमिमीतऽइत् ॥ यंविप्राऽउक्थवाहसोभिप्रमंदुरायवः । घतंनपिप्यऽआसन्यृतस्ययत् ॥ उतस्वराजेऽअदितिःस्तोममिंद्रायजीजनत् । पुरुप्रशस्तमूतयेऽऋतस्ययत् ॥ अभिवह्नयऽऊतयेनूषत्प्रशस्तये । नदेववित्रताहरीऽऋतस्ययत् ॥ ३ ॥ यत्सोमेमिंद्रविष्णवियद्वाधऽत्रितऽआभ्ये । यद्वामरुत्सुमंदसेसमिंदुभिः ॥ यद्वाशक्रपरावतिसमुद्रेऽअधिमंदसे । अस्माकमित्सुतेरणासमिंदुभिः ॥ यद्वासिसुन्वतोवृधोयजमानस्यसत्पते । उक्थेवायस्यरण्यसिसमिंदुभिः ॥ देवंदेववोवसऽइंद्रमिंद्रंगृणीषणि । अधायज्ञायतुर्वणेव्यानशुः ॥ यज्ञेभिर्यज्ञवाहसंसोमेभिःसोमपातमं । होत्राभिरिंद्रंवावृधुर्व्यानशुः ॥ ४ ॥ महीरस्यप्रणीतयःपूर्वीरुतप्रशस्तयः । वि

अ० ६ अ० १ ॥ १ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

श्वावसूनिदाशुषेव्यानशुः ॥ इंद्रंवृत्रायहंतवेदेवासोदधिरेपुरः । इंद्रंवाणीरनूषतासमोजसे ॥ महांतंमहि नावयंस्तोमेभिर्हवनश्रुतं । अर्कैरभिप्रणोनुमःसमोजसे ॥ नयांविविक्तोरोदसीनांतरिक्षाणिवज्रिणं । अमादिदस्यतित्विषेसमोजसः ॥ यदिंद्रपृतनाज्येदेवास्त्वादधिरेपुरः । आदित्तेहर्यताहरीववक्षतुः ॥ ५ ॥ यदावृत्रंनदीवृतंशवसावज्रिन्नवधीः । आदित्तेहर्यताहरीववक्षतुः ॥ यदातेविष्णुरोजसात्रीणिपदाविचक्रमे । आदित्तेहर्यताहरीववक्षतुः ॥ यदातेहर्यताहरीवावृधातेदिवेदिवे । आदित्तेविश्वाभुवनानियेमिरे ॥ यदातेमारुतीर्विशस्तुभ्यमिंद्रनियेमिरे । आदित्तेविश्वाभुवनानियेमिरे ॥ यदासूर्यममुंदिविशुक्रंज्योतिरधारयः । आदित्तेविश्वाभुवनानियेमिरे ॥ इमांतऽइंद्रसुष्टुतिंविप्रऽइयर्तिधीतिभिः । जामिंपदेवपिप्रतींप्राध्वरे ॥ यदस्यधामंनिप्रियेसमीचीनासोऽअस्वरन् । नाभायज्ञस्यदोहनाप्राध्वरे ॥ सुवीर्यस्वश्व्यंसुगव्यमिंद्रदद्धिनः । होतेवपूर्वचित्तयेप्राध्वरे ॥ ६ ॥ इत्यष्टमेमंडलेद्वितीयोनुवाकः ॥

तृतीयेनुवाकेष्टसूक्तानि तत्रइंद्रःसुतेष्विति त्रयस्त्रिंशदृचंप्रथमंसूक्तं काण्वोनारदइंद्रउष्णिक् ॥

763

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

इंद्रः सुतेषु सोमेषु क्रतुं पुनीत उक्थ्यं । विदे वृधस्य दक्षसो महान्हि षः ॥ सप्रथमे व्योमनि देवानां सदने वृधः । सुपारः सुश्रवस्तमः समप्सुजित् ॥ तमह्वे वाजसातय इंद्रं भराय शुष्मिणं । भवानः सुम्ने अंतमः सखा वृधे ॥ इयंत इंद्र गिर्वणो रातिः क्षरति सुन्वतः । मंदानो अस्य बर्हिषो विराजसि ॥ नूनं तदिंद्र दद्धिनो यत्त्वा सुन्वंत ईमहे । रयिं नश्चित्रमा भरा स्वर्विदं ॥ ७ ॥ स्तोता यत्ते विचर्षणिरतिप्रशर्ध्ययन्निरः । वया इवानुरोहते जुषंत यत् ॥ प्रत्नवज्जनया गिरः शृणुधी जरितुर्हवं । मदेमदे ववक्षिथा सुकृत्वने ॥ क्रीळंत्यस्य सूनृता आपानप्रवता यतीः । अया धिया य उच्यते पतिर्दिवः ॥ उतो पतिर्य उच्यते कृष्टीनामेक इद्वशी । नमो वृधैरवस्युभिः सुतेरण ॥ स्तुहि श्रुतं विपश्चितं हरीयस्य प्रसक्षिणं । गंतारा दाशुषो गृहं नमस्विनः ॥८॥ तुतुजानो महे मते श्वेभिः प्रुषितप्सुभिः । आया हियज्ञमाशुभिः शमिद्धिते ॥ इंद्र शविष्ठ सत्पते रयिं गृणत्सु धारय । श्रवः सूरिभ्यो अमृतं वसुत्वनं ॥ हवे त्वा सूर उदिते हवे मध्यंदिने दिवः । जुषाण इंद्र सप्तिभिर्न आ गहि ॥ आ तू गहि प्रतुद्रवं मत्स्वा सुतस्य गोमतः । तं तुतनुष्व पूर्व्यं यथा विदे ॥ यच्छक्रासि परावति

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यदंवावांतिवृत्रहन् । यद्वांसमुद्रेऽअंधंसोवितेदंसि ॥ ९ ॥ इंद्रंवर्धंतुनोगिरऽइंद्रंसुतासऽइंदवः । इंद्रेंहविष्मंतीर्विशोंऽअराणिषुः ॥ तमिद्विप्रांऽअवस्यवःप्रवत्वंतीभिरूतिभिः । इंद्रंक्षोणीरवर्धयन्वयाऽइव ॥ त्रिकंद्रुकेषुचेतनंदेवासोयज्ञमंत्नत । तमिद्वर्धंतुनोगिरःसदावृधं ॥ स्तोतायत्तेऽअनुव्रतऽउक्थान्यृतुथाद्धे । शुचिःपावकऽउच्यतेसोऽअद्भुतः ॥ तदिद्रुद्रस्यचेततियद्वंग्रत्नेषुधामसु । मनोयत्रावितद्धुर्विचेतसः ॥ १० ॥ यदिमेसख्यमावरंऽइमस्यपाह्यंधसः । येनविश्वाऽअतिद्विषोऽअतारिम ॥ कदातऽइंद्रगिर्वणःस्तोताभवातिशंतमः । कदानोगव्येऽअश्व्येवसौदधः ॥ उततेसुष्टुताहरीवृषणावहतोरथं । अजुर्यस्यमादिंतमंयमीमहे ॥ तमीमहेपुरुष्टुतंयद्वंग्रत्नाभिरूतिभिः । निबर्हिषिप्रियेसदद्दधद्विता ॥ वर्धस्वासुपुरुष्टुतऽऋषिष्टुताभिरूतिभिः । धुक्षस्वपिप्युषीमिषमवाचनः ॥ ११ ॥ इंद्रत्वमवितेदसीत्थास्तुवतोऽअद्रिवः । ऋतादियर्मितेधियंमनोयुजं ॥ इहत्यासधमाद्यायुजानःसोमपीतये । हरीऽइंद्रप्रतद्वसूऽअभिस्वर ॥ अभिस्वरंतुयेतवरुद्रासःसक्षतश्रियं । उतोमरुत्वतीर्विशोऽअभिप्रयः ॥ इमाऽअस्यप्रतूर्तयः

765

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

पदंजुषंतयद्दिवि । नाभायज्ञस्यसंदधुर्यथाविदे ॥ अयंदीर्घायचक्षसेप्राचैप्रयत्यध्वरे । मिमीतेयज्ञमानुषग्विचक्ष्यं ॥ १२ ॥ वृषायमिंद्रतेरथंऽउतोतेवृषणाहरी । वृषात्वंशतक्रतोवृषाहवः ॥ वृषाग्रावावृषामदोवृषासोमोऽअयंसुतः । वृषायज्ञोयमिन्वसिवृषाहवः ॥ वृषात्वावृषणंहुवेवाज्रिञ्चित्राभिरूतिभिः । वावंथहिप्रतिष्टुतिंवृषाहवः ॥ १३ ॥

यदिंद्राहमितिपंचदशर्चंद्वितीयंसूक्तं काण्वोगोषूक्त्यश्वसूक्तिनौ इंद्रोगायत्री ॥

यदिंद्राहंयथात्वमीशींयवस्त्वऽएकऽइत् । स्तोतामेगोषखास्यात् ॥ शिक्षेयमस्मैदित्तेयंशचीपतेमनीषिणे । यद्हंगोपतिःस्यां ॥ धेनुष्टऽइंद्रसूनृतायजमानायसुन्वते । गामश्वंपिप्युषीदुहे ॥ नतेवर्तास्तिराधसऽइंद्रदेवोनमर्त्यः । यद्दित्तसिस्तुतोमघं ॥ यज्ञऽइंद्रमवर्द्धयद्यद्भूमिंव्यवर्तयत् । चक्राणऽओपशंदिवि ॥ १४ ॥ वावृधानस्यतेवयंविश्वाधनानिजिग्युषः । ऊतिमिंद्रावृणीमहे ॥ व्यं१तरिक्षमतिरन्मदेसोमस्यरोचना । इंद्रोयदभिनद्बलं ॥ उद्गाऽआजदंगिरोभ्यऽआविष्कृण्वन्गुहासतीः । अर्वांचंनुवि ॥ ३ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नुदेवलं ॥ इंद्रेणरोचनादिवोदृह्ळानिदंहितानिच । स्थिराणिनपराणुदे ॥ अपामूर्मिर्मदन्निवस्तोमंऽइं द्राजिरायते । वितेमदाऽअराजिषुः ॥ १५ ॥ त्वंहिस्तोमवर्धनऽइंद्रास्युक्थवर्धनः । स्तोतृणामुतभद्र कृत् ॥ इंद्रमित्केशिनाहरीसोमपेयायवक्षतः । उपयज्ञंसुराधसं ॥ अपांफेनेननमुचेःशिरऽइंद्रोदवर्त यः । विश्वायदजयःस्पृधः ॥ मायाभिरुत्सिसृप्सतऽइंद्रद्यामारुरुक्षतः । अवदस्युँऽरधूनुथाः ॥ असु न्वामिंद्रसंसदंविषूचींव्यनाशयः । सोमपाऽउत्तरोभवन् ॥ १६ ॥

तम्वभीतित्रयोदशर्चंतृतीयंसूक्तं गोषूक्त्यश्वसूक्तिनौ इंद्रउष्णिक् ॥

तम्वभिप्रगायतपुरुहूतंपुरुष्टुतं । इंद्रंगीर्भिस्तविषमाविवासत ॥ यस्यद्विबर्हासोबृहत्सहोदाधाररोदसी । गिरींऽरज्रांऽअपःस्वर्वृषत्वना ॥ सराजसिपुरुष्टुतँऽएकोवृत्राणिजिघ्नसे । इंद्रजैत्राश्रवस्याचयंतवे॥ तंतेमदंगृणीमसिवृषणंपृत्सुसासहिं । उलोककृत्नुमद्रिवोहरिश्रियं ॥ येनज्योतीँष्यायवेमनवेचविवेदिथ । मंदानोऽअस्यबर्हिषोविराजसि ॥ १७ ॥ तद्द्याचित्तऽउक्थिनोनुष्टुवंतिपूर्वथा । वृषपत्नीरपोजं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

यादिवेदिवे ॥ तवत्यदिंद्रियंबृहत्तवशुष्ममुतक्रतुं । वज्रंशिशातिधिषणावरेण्यं ॥ तवद्यौरिंद्रपौंस्यंपृथिवी वर्ङ्गतिश्रवः । त्वामापःपर्वतासश्चहिन्विरे ॥ त्वांविष्णुर्बृहन्क्षयोमित्रोगृणातिवरुणः । त्वांशर्द्धोमदुत्यनु मारुतं ॥ त्वंवृषाजनानांमंहिष्ठऽइंद्रजज्ञिषे । सत्राविश्वास्वपत्यानिदधिषे ॥ १८ ॥ सत्रात्वंपुरुष्टुतँऽएको वृत्राणितोशसे । नान्यऽइंद्रात्करणंभूयऽइन्वति ॥ यदिंद्रमन्मशस्त्वानानाहवंतऽऊतये । अस्माकेभिर्नृ भिरत्रास्वर्जय ॥ अरंक्षयायनोमहेविश्वारूपाण्याविशन् । इंद्रंजैत्रायहर्षयाशचीपतिं ॥ १९ ॥

प्रसम्राजमितिद्वादर्चंचतुर्थंसूक्तं काण्वइरिंबिठिरिंद्रोगायत्री ॥

प्रसम्राजंचर्षणीनामिंद्रंस्तोतानव्यंगीर्भिः । नरंनृषाहंमंहिष्ठं ॥ यस्मिन्नुक्थानिरण्यंतिविश्वानिचश्र वस्या । अपामवोनसमुद्रे ॥ तंसुष्टुत्याविवासेज्येष्ठराजंभरेकृत्नुं । महोवाजिनंसनिभ्यः ॥ यस्यानूनाग भीरामदाऽउरवस्तरुत्राः । हर्षुमंतःशूरसातौ ॥ तमिद्वनेषुहितेष्वधिवाकायंहवंते । येषामिंद्रस्तेजयंति॥ तमिच्यौत्नैरायँतितंकृतेभिश्चर्षणयः । एषऽइंद्रोवरिवस्कृत् ॥ २० ॥ इंद्रोब्रह्मेंद्रऽऋषिरिंद्रः पुरूपुरुहू

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.
CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तः । महान्महीभिःशचींभिः ॥ सस्तोम्यःसहव्यःसत्यःसत्वानुविक्रमिः । एकश्चित्सन्नभिभूतिः ॥ तम् केभिस्तंसामभिस्तंगायत्रैश्चर्षणयः । इंद्रंवर्धंतिक्षितयः ॥ प्रणेतारंवस्योऽअच्छाकर्तारंज्योतिःसमत्सु । सासह्वांसंयुधामित्रान् ॥ सनःपप्रिःपारयातिस्वस्तिनावापुरुहूतः । इंद्रोविश्वाऽअतिद्विषः ॥ सत्वंन ऽइद्रवाजेभिर्दशस्याचंगातुयाचं । अच्छांचनःसुम्नंनेषि ॥ २१ ॥

आयाहीतिपंचदशर्चेपंचमंसूक्तं इरिंबिठिरिंद्रोगायत्रीअंत्यःप्रगाथः ॥

आयाहिसुषुमाहितऽइंद्रसोमंपिबाऽइमं । एदंबर्हिःसदोममं ॥ आत्वांब्रह्मयुजाहरीवहंतामिंद्रकेशिना । उपब्रह्माणिनःशृणु ॥ ब्रह्माणस्त्वावयंयुजासोमपामिंद्रसोमिनः । सुतावंतोहवामहे ॥ आनोयाहिसुतावंतोस्माकंसुष्टुतीरुप । पिबासुशिप्रिन्नंधसः ॥ आतेसिंचामिकुक्ष्योरनुगात्राविधावतु । गृभाय जिह्वयामधु ॥ २२ ॥ स्वादुष्टेऽअस्तुसंसुदेमधुमान्तन्वेऽइतव । सोमःशमस्तुतेहृदे ॥ अयमुत्वाविचर्षणेजनीरिवाभिसंवृतः । प्रसोमऽइंद्रसर्पतु ॥ तुविग्रीवोवपोदरःसुबाहुरंधसोमदे । इंद्रोवृत्राणिजिघ्नते ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋ०सं० ॥ ५ ॥

इंद्राग्नेहिपुरस्त्वंविश्वस्येशानऽओजसा । वृत्राणिवृत्रहञ्जहि ॥ दीर्घस्तेऽअस्त्वंकुशोयेनावसुप्रयच्छसि । यजमानायसुन्वते ॥ २३ ॥ अयंतऽइंद्रसोमोनिपूतोऽअधिबर्हिषि । एहीमस्यद्रवापिब ॥ शाचिगो शाचिपूजनायंरणायतेसुतः । आखंडलप्रहूयसे ॥ यस्तेशृंगवृषोनपात्प्रणपात्कुंडपाय्यः । न्यस्मिन्दध्र ऽआमनः ॥ वास्तोष्पतेध्रुवास्थूणांसत्रंसोम्यानां । द्रप्सोभेत्तापुरांशश्वतीनामिंद्रोमुनीनांसखा ॥ पृ दाकुसानुर्यजतोगवेषणऽएकःसन्नभिभूयसः । भूर्णिमश्वंनयत्तुजापुरोगृभेंद्रंसोमस्यपीतये ॥ २४ ॥

अ० ६ अ० १

इदंहेतिद्वाविंशत्यृचंषष्ठंसूक्तं इरिंबिठिरादित्याश्चतुर्थ्यादिचतसृणामदितिः अष्टम्या अश्विनौ नवम्याअग्निसूर्यवायवः उष्णिक् ॥

इदंहनूनमेषांसुम्नंभिक्षेतमर्त्यः । आदित्यानामपूर्व्यंसवीमनि ॥ अनर्वाणोह्येषांपंथाऽआदित्यानां । अदब्धाःसंतिपायवःसुगेवृधः ॥ तत्सुनःसविताभगोवरुणोमित्रोऽअर्यमा । शर्मयच्छंतुसप्रथोयदीमहे ॥ देवेभिर्देव्यदितेरिष्टभर्मन्नागहि । स्मत्सूरिभिःपुरुप्रियेसुशर्मभिः ॥ तेहिपुत्रासोऽअदितेर्विदुर्द्वेषां

॥ ५ ॥

770

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सियोतवे । अंहोश्चिदुरुचक्रयोनेहसः ॥ २५ ॥ अदितिर्नोदिवापशुमदितिर्नक्तमद्वया । अदितिःपात्वंहसःसदावृधा ॥ उतस्यानोदिवामतिरदितिरूत्यागमत् । साशंतातिमयस्करदपस्त्रिधः ॥ उतत्यादैव्याभिषजाशंनःकरतोऽअश्विना । युयुयातामितोरपोऽअपस्त्रिधः ॥ शमग्निरग्निभिःकरच्छंनस्तपतुसूर्यः । शंवातोवात्वरपाऽअपस्त्रिधः ॥ अपामीवामपस्त्रिधमपसेधतदुर्मतिं । आदित्यासोयुयोतनानोऽअंहसः ॥ २६ ॥ युयोताशरुमस्मदाँऽआदित्यासऽउतामतिं । ऋधग्द्वेषःकृणुतविश्ववेदसः ॥ तत्सुनःशर्मयच्छतादित्यायन्मुमोचति । एनस्वंतंचिदेनसःसुदानवः ॥ योनःकश्चिद्रिरिक्षतिरक्षस्त्वेनमर्त्यः । स्वैःषऽएवैरिरिषीष्टयुर्जनः ॥ समित्तमघमश्नवद्दुःशंसमर्त्यंरिपुं ॥ योऽअस्मत्रादुहणावाँऽउपद्वयुः ॥ पाकत्रास्थनदेवाहत्सुजानीयमर्त्यं ॥ उपद्वयुंचाद्वयुंचवसवः ॥ २७ ॥ आशर्म्मपर्वतानामोतापांवृणीमहे । द्यावाक्षामारेऽअस्मद्रपस्कृतं ॥ तेनोभद्रेणशर्मणायुष्माकंनावावसवः । अतिविश्वानिदुरितापिपर्तन ॥ तुचेतनायतत्सुनोद्राघीयऽआयुर्जीवसे । आदित्यासःसुमहसःकृणोतन ॥ यज्ञोहीळोवोऽअंतरऽआ

771

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

दित्याऽअस्तिमूळतं । युष्मेऽइद्वोऽअपिष्मसिसजात्यें ॥ बृहद्वरूथंमरुतांदेवंत्रातारमश्विना । मित्र मीमहेवरुणंस्वस्तयें ॥ अनेहोमित्रार्यमन्नृवद्वरुणशंस्यं । त्रिवरूथंमरुतोयंतनच्छर्दिः ॥ येचिद्धिमृत्यु बंधवऽआदित्यामनवःस्मसि । प्रसूनऽआयुर्जीवसेतिरेतन ॥ २८ ॥

तंगूर्धयेतिसप्तत्रिंशदृचंसप्तमंसूक्तं काण्वःसोभरिरग्निश्चतुस्त्रिंशीपंचत्रिंश्योरादित्याःका कुभप्रगाथः विषमाःककुभः समाःसतोबृहत्यः सप्तविंशीद्विपदा चतुस्त्रिंश्युष्णिक् पंच त्रिंशीसतोबृहती षट्त्रिंशीककुप् अंत्ययोर्द्वयोस्त्रसदस्योर्दानस्तुतिरंत्यापंक्तिः ॥

तंगूर्धयास्वर्णरंदेवासोदेवमरातिंदधन्विरे । देवत्राहव्यमोहिरे ॥ विभूतरातिंविप्रचित्रशोंचिषमग्नि मीळिष्वयंतुरं । अस्यमेधस्यसोम्यस्यसोभरेप्रेमध्वरायपूर्व्यं ॥ यजिष्ठंत्वाववृमहेदेवंदेवत्राहोतारमम र्त्यं । अस्ययज्ञस्यसुक्रतुं ॥ ऊर्जोनपातंसुभगंसुदीदितिमग्निंश्रेष्ठशोचिषं । सनोमित्रस्यवरुणस्यसोऽअ पामासुन्नंर्यक्षतेदिवि ॥ यःसमिधायऽआहुतीयोवेदेनदुदाशमतोंऽअग्नये । योनमंसास्वध्वरः ॥ २९ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तस्येदवँतोरंहयंतऽआशवस्तस्यद्युम्नितमंयशः । नतमंहोदेवकृतंकुतश्चननमर्त्यकृतंनशत् ॥ स्वग्नयोवो ऽअग्निभिःस्यामसूनोसहसऽऊर्जांपते । सुवीरस्त्वमस्मयुः ॥ प्रशंसमानोऽअतिथिर्नमित्रियोग्नीरथोन वेद्यः । त्वेक्षेमासोऽअपिंसंतिसाधवस्त्वंराजारयीणां ॥ सोऽअद्वादाश्वध्वरोग्नेमर्तःसुभगसप्रशंस्यः । सधीभिरस्तुसनिता ॥ यस्यत्वमूर्ध्वोऽअध्वरायतिष्ठसिक्षयद्वीरःससाधते । सौऽअर्वद्भिःसनितासविप्न्युभिःसशूरैःसनिताकृतं ॥ ३० ॥ यस्याग्निर्वपुर्गृहेस्तोमंचनोदधीतविश्ववार्यः । हव्यावावेविषद्विषः ॥ विप्रस्यवास्तुवतःसहसोयहोमक्षूतमस्यरातिषु । अवोदेवमुपरिमर्त्यकृधिवसोविविदुषोवचः ॥ योऽअग्निंहव्यदातिभिर्नमोभिर्वासुदक्षमाविवासति । गिरावाजिरशोचिषं ॥ समिधायोनिशितीदाशदर्दितिं धामभिरस्यमर्त्यैः । विश्वेत्सधीभिःसुभगोजनाँऽअतिद्युम्नैरुद्वऽइवतारिषत् ॥ तदग्नेद्युम्नमाभरयत्सास हुत्सदनेकंचिदत्रिणं । मन्युंजनस्यदूढ्यः ॥ ३१ ॥ येनचष्टेवरुणोमित्रोऽअर्यमायेननासत्याभगः । वयंतत्तेशवसागातुवित्तमाऽइंद्रत्वोतासाविधेमहि ॥ तेघेदग्नेस्वाध्योऽइयेवाविप्रनिदधिरेनृचक्षसं । विप्रासो

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

देवसुम्नꣳ ॥ तऽइद्वेदिꣳसुभगतऽआहुतिंतेसोतुंचक्रिरेदिवि । तऽइद्वाजेभिर्जिग्युर्महद्धनंयेत्वेकामꣳन्येरि
रे ॥ भद्रोनोऽअग्निराहुतोभद्रारातिःसुभगभद्रोऽअध्वरः । भद्राऽउतप्रशस्तयः ॥ भद्रंमनःकृणुष्ववृ
त्रतूर्येयेनासमत्सुसासहः । अवस्थिरातनुहिभूरिशर्द्धतांवनेमातेऽअभिष्टिभिः ॥ ३२ ॥ ईळेगिरामनु
र्हितंयंदेवादूतमरतिंन्येरिरे । यजिष्ठंहव्यवाहनं ॥ तिग्मजंभायतरुणायराजतेप्रयोगायस्यग्नये । यःपिं
शतेसूनृताभिःसुवीर्यमग्निर्धृतेभिराहुतः ॥ यदीघृतेभिराहुतोवाशीमग्निर्भरतऽउच्चावच । असुरऽइवनि
र्णिजं ॥ योहव्यान्यैरयतामनुर्हितोदेवऽआसासुगंधिना । विवासतेवार्याणिस्वध्वरोहोतादेवोऽअम
र्त्यः ॥ यदग्नेमर्त्यस्त्वंस्यामहंमैत्रमहोऽअमर्त्यः । सहसःसूनवाहुत ॥ ३३ ॥ नत्वारासीयाभिशस्तये
वसोनपापत्वायसंत्य । नमैस्तोतामतीवानदुर्हितःस्यादग्नेनपापया ॥ पितुर्नपुत्रःसुभृतोदुरोणऽआदे
वाँऽएतुप्रणोहविः ॥ तवाहमग्नऽऊतिभिर्नेदिष्ठाभिःसचेयजोषमावसो । सदादेवस्यमर्त्यः ॥ तवक्रत्वा
सनेयंतवरातिभिरग्नेतवप्रशस्तिभिः । त्वामिदाहुःप्रमतिंवसोममाग्नेहर्षेस्वदातवे ॥ प्रसोऽअग्नेतवोति

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

भिः सुवीराभिस्तिरते वाजभर्मभिः । यस्त्वंसख्यमावरः ॥ ३४ ॥ तवद्रप्सो नीलवान्वाशऽऋतियऽइं
धानः सिष्णवाददे । त्वंमहीनामुषसामसिप्रियः क्षपोवस्तुषुराजसि ॥ तमागन्मसोभरयः सहस्त्रमुष्कंस्व
भिष्टिमवसे । सम्राजंत्रासदस्यवं ॥ यस्यतेऽअग्नेऽअन्येऽअग्नयऽउपक्षितोवयाऽइव । विपोनद्युम्नानियु
वेजनानांत्वक्षत्राणिवर्द्धयन् ॥ यमादित्यासोऽअद्रुहः पारंनयथमर्त्यं । मघोनांविश्वेषांसुदानवः ॥ यूयं
राजानःकंचिच्चर्षणीसहः क्षयंतंमानुषाँऽअनु । वयंतेवोवरुणमित्रार्यमन्त्स्यामेदृतस्यरथ्यः ॥ अदान्मे
पौरुकुत्स्यःपंचाशतंत्रसदस्युर्वधूनां । मंहिष्ठोऽअर्यःसत्पतिः ॥ उतमेप्रयियोर्वयियोःसुवास्त्वाऽअधितु
ग्वनि । तिसृणांसप्ततीनांश्यावःप्रणेताभुवद्रथसुर्दियानांपतिः ॥ ३५ ॥

आगंतेतिषड्विंशदृचमष्टमंसूक्तं सोभरिर्मरुतःकाकुभप्रगाथः ॥

आगंतामारिषण्यतप्रस्थावानोमापस्थातासमन्यवः । स्थिराचिन्नमयिष्णवः ॥ वीळुपविभिर्मरुत
ऽऋभुक्षणऽआरुद्रासःसुदीतिभिः । इषानोऽअद्यागंतापुरुस्पृहोयज्ञमासोभरीयवः ॥ विद्माहिरुद्रियां

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

णांशुष्मंमुग्रंमरुताशिमींवतां । विष्णोरेषस्यमीळुषां ॥ विड्वीपानिपार्पतंतिष्ठदुच्छुनोभेयुंजंतरोदसी । प्र धन्वान्यैरतशुभ्रखादयोयदेजथस्वभानवः ॥ अच्युंताचिद्वोऽअज्मन्नानानंदतिपर्वतासोवनस्पतिः । भूमिर्यामेषुरेजते ॥ ३६ ॥ अमायवोमरुतोयातवेद्यौर्जिहीतऽउत्तराबृहत् । यत्रानरोदर्दिशतेतनूष्वात्वक्षाँसिबाह्वोजसः ॥ स्वधामनुश्रियंनरोमहित्वेषाऽअमवंतोवृषप्सवः । वहँतेऽअहुंतप्सवः ॥ गोभिर्वाणोऽअंज्यतेसोभरीणारथेकोशेहिरण्ययें । गोबंधवःसुजातासंऽइषेभुजेमहांतोनःस्परसेनु ॥ प्रतिवोवृषदंजयोवृष्णेशर्द्धायमारुतायभरध्वं । हव्यावृषप्रयाज्ञे ॥ वृषणश्वेनमरुतोवृषप्सुनारथेनवृषनाभिना । आश्येनासोनपक्षिणोवृथानरोहव्यानोवीतयेगत ॥ ३७ ॥ समानमंज्येषांविभ्राजंतेरुक्मासोऽअधिबाहुषु । दविद्युतत्यृष्टयः ॥ तऽउग्रासोवृषणऽउग्रबाहवोनकिष्टनूषुयेतिरे । स्थिराधन्वान्यायुधारथेषुवोनीकेष्वधिश्रियः ॥ येषामर्णोनसप्रथोनामत्वेषंशश्वतामेकमिज्जे । वयोनपित्र्यंसहः ॥ तान्वंदस्वमरुतस्ताँऽउपस्तुहितेषांहिधुनीनां । अराणांनचरमस्तदेषांदानामह्रातदेषां ॥ सुभगःसवंऽऊतिष्वासपूर्वांसुमरुतोव्युं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ष्टिषु । योवानूनऽमुतासति ॥ ३८ ॥ यस्यवायूयंप्रतिवाजिनोनरऽआहुव्यावीतयेगृध । अभिषद्युम्नैरुत
वाजसातिभिःसुम्नावोधूतयोनशत् ॥ यथारुद्रस्यसूनवोदिवोवशंत्यसुरस्यवेधसः । युवानस्तथेदसत् ॥
येचाहैतिमरुतःसुदानवःस्मन्मीळुषश्चरैतिये । अतश्चिदानऽउपवस्यसाहृदायुवानऽआववृध्वं ॥ यून
ऽऊषुनविष्ठयावृणोःपावकाँऽअभिसोभरेगिरा । गायगाऽइवचर्कृषत् ॥ साहायेसंतिमुष्टिहेवहव्योवि
श्वासुपृत्सुहोतृषु । वृणश्चिद्वानसुश्रवस्तमान्गिरावंदस्वमरुतोऽअह ॥ ३९ ॥ गावश्चिद्वासमन्यवःस
जात्येनमरुतःसबंधवः । रिहतेककुभोमिथः ॥ मर्तश्चिद्योनृतवोरुक्मवक्षसऽउपभ्रातृत्वमायति । अधि
नोगातमरुतःसदाहिवऽआपित्वमस्तिनिध्रुवि ॥ मरुतोमारुतस्यनऽआभेषजस्यवहतासुदानवः । यूयं
संखायःसप्तयः ॥ याभिःसिंधुमवथयाभिस्तूर्वथयाभिर्दशस्यथाक्रिविं । मयोनोभूतोतिभिर्मयोभुवःशि
वाभिरसचद्विषः ॥ यत्सिंधौयदसिक्त्यांयत्समुद्रेषुमरुतःसुबर्हिषः । यत्पर्वतेषुभेषजं ॥ विश्वंपश्यंतोबि

777

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

भृथातनूष्वातेनानोऽअधिवोचत । क्षमारपोमरुतऽआतुरस्यनऽइष्कर्त्तांविहुतंपुनः ॥ ४० ॥ इत्यष्ट
मेमंडलेतृतीयोनुवाकः । इतिषष्ठाष्टकेप्रथमोऽध्यायः ॥ १ ॥ ॥ ॥

वयमुद्यूनांत्येद्वृचेचित्रस्य दानस्तुतिरोत्यमाश्विनं त्रिप्रगाथादिबृहत्यनुष्टुबेकादश्याद्य ककुम्मध्येज्योतिषीईळिष्व त्रिंशद्विश्वमनावैयश्च आग्नेयमौष्णिहंह ऋखायस्तृचोंत्यःसौषाम्णस्य वरोर्दानस्तुतिरंत्यानुष्टुप्तावां चतुर्विंशतिर्मैत्रा वरुणं दशम्याद्यास्तिस्रोवैश्वदेव्य उपांत्योष्णिग्गर्भायुवोः पंचाधिकाव्यश्वोवांगिरसआश्विनं विंश्याद्यावायव्या स्तत्पूर्वाश्चतस्रो गायत्र्योंत्यैकविंश्यौच विंश्यनुष्टुबग्निरुक्थेद्व्यधिकामनुर्वैवस्वतोवैश्वदेवंहप्रगाथं येत्रिंशतिपंचोपां त्या पुरउष्णिग्बभ्रुर्दश कश्यपोवामारीचोद्वैपदं नहिवश्चतुष्कं पुरउष्णिग्बृहत्यनुष्टुबंतं योयजातिद्व्यूनात्रेज्यास्तवो यजमानप्रशंसाच येत्यादिपंचदंपत्योः शिष्टास्तदाशिषोनुष्टुप् चतुष्पंक्त्यंतं नवम्यनुष्टुब्दशमीपादनिचृत् ॥ २ ॥

चतुर्थेनुवाकेदशसूक्तानि तत्रवयमुत्वेत्यष्टादशर्चंप्रथमंसूक्तं सोभरिरिंद्रःकाकुभप्रगाथः अंत्येद्वेचित्रस्यदानस्तुतिः ॥

॥ हरिःओम् ॥ वयमुत्वामपूर्व्यस्थूरंनकच्चित्रंभरंतोवस्यवः । वाजेचित्रंहवामहे ॥ उपत्वाकर्मन्नूतये ॥ ९ ॥
सनोयुवोग्रश्चक्रामयोधृषत् । त्वामिद्ध्यवितारंववृमहेसखायऽइंद्रसानसिं ॥ आयांहीमऽइंदुवोश्वपतेगो

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

पतऽउर्वैरापते । सोमँसोमपतेपिब ॥ वयंहित्वाबंधुमंतमबंधवोविप्रासऽइंद्रयेमिम । ससतेधामानिवृषभ
तेभिरागहिविश्वेभिःसोमंपीतये ॥ सीदंतस्तेवयोयथागोश्रीतेमधौमदिरेविवक्षणे । अभिद्यामिंद्रमोतु
मः ॥ १ ॥ अच्छाचबैनानमंसावदामसिकिंमुहुश्चिद्विदंधयः । संतिकामासोहरिवोदुदिष्टंस्मोवयंसंतं
नोधियंः ॥ नूनाऽइंद्रतेवयमूतीऽअभूमनहिनूतेऽअद्रिवः । विद्मापुरापरीणसः ॥ विद्मासखित्वमुतशू
रभोज्यं१मातेतावंत्रिन्नीमहे । उतोसमस्मिन्नाशिशीहिनोवसोवाजेसुशिप्रगोमति ॥ योनऽइदमिदंपुरा
प्रवस्यऽआनिनायतमुवःस्तुषे । सखायऽइंद्रमूतये ॥ हर्यश्वंसत्पतिंचर्षणीसहंसहिष्मायोऽअमंदत ॥
आतुनःसवंयतिगव्यमश्व्यंस्तोतृभ्योमघवांशतं ॥ २ ॥ वयाहस्विद्युजावयंप्रतिश्वसंतंवृषभब्रुवीमहि । सं
स्थेजनस्यगोमतः ॥ जयेमकारेपुरुहूतकारिणोभितिष्ठेमदृढ्यः । नृभिर्वृत्रंहन्यामशूशुयामचावेरिंद्रप्र
णोधियंः ॥ अभ्रातृव्योऽअनात्वमनापिरिंद्रजनुषासनादसि । युधेदापित्वमिच्छसे ॥ नकीरेवंतंसख्या
यविंदसेपीयंतितेसुराश्वः । यदाकृणोषिनदनुंसमूहस्यादित्पितेवहूयसे ॥ मातेऽअमाजुरोयथामूरा

779

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

द्रसख्येवावृतः । निषदामसचासुते ॥३॥ मातेगोदत्रनिरराम्राधसऽइंद्रमातेगृहामहि । हृह्वाचिद्यैः
प्रमृशाभ्याभरनतेदामानंऽआदभै ॥ इंद्रोवाघेदियन्मघंसरस्वतीवासुभगादुदिर्वसु । त्वंवाचित्रदाशुषे॥
चित्रऽइद्राजाराजकाऽइदन्यकेयकेसरस्वतीमनु । पर्जन्यऽइवततनद्धिवृष्ट्यासहस्रमयुतादत ॥ ४ ॥

ओत्यमह्वइत्यष्टादशर्चंद्वितीयंसूक्तं सोभरिरश्विनौकाकुभःप्रगाथःआद्यास्त्रयोबार्हतप्रगाथाः
सप्तमीबृहत्यष्टम्यनुष्टुबेकादशीककुब्द्वादशीमध्येज्योतिष्मती ॥

ओत्यमह्वऽआरथंमद्यादंसिष्ठमूतये । यमश्विनासुहवारुद्रवर्तनीऽआसूर्यायैतस्थथुः ॥ पूर्वापुषंसुह
वैपुरुस्पृहंभुज्युंवाजेषुपूर्व्यं । सचनावैतंसुमतिभिःसोभरेविद्वेषसमनेहसं॥इहत्यापुरुभूतमादुवानमोभिर
श्विना । अर्वाचीनास्त्ववसेकरामहेगंतारादाशुषोगृहं ॥ युवोरथस्यपरिचक्रमीयतऽईर्मान्यद्वामिषण्यति ।
अस्माँऽअच्छासुमतिर्वाँशुभस्पतीऽआधेनुरिवधावतु॥रथोयोवांत्रिवंधुरोहिरण्याभीशुरश्विना । परिद्या
वापृथिवीभूषतिश्रुतस्तेनानासत्यागतं ॥ ५ ॥ दृशस्यंतामनवेपूर्व्यंदिवियवंवृकेणकर्षथः । तावांमद्यसु

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मतिभिःशुभस्पतीऽअश्विनाप्रस्तुवीमहि ॥ उपनोवाजिनीवसूयातमृतस्यपथिभिः । येभिस्तृक्षिंवृषणा त्रासदस्यवंमहेक्षत्रायजिन्वथः ॥ अयंवामद्रिभिःसुतःसोमोनरावृषण्वसू । आयातंसोमपीतयेपिबतं दाशुषोगृहे ॥ आहिरुहतंमश्विनारथेकोशेहिरण्ययेवृषण्वसू । युंजाथांपीवरीरिषः ॥ याभिःपक्थमवं थोयाभिरध्रिगुंयाभिर्बभ्रुंविजोषसं । ताभिर्नोमक्षूतूयमश्विनागतंभिषज्यतंयदातुरं ॥ ६ ॥ यदध्रिगा वोऽअध्रिगूऽइदाचिदह्नोऽअश्विनाहवामहे । वयंगीर्भिर्विपन्यवः ॥ ताभिरायातंवृषणोपमेहवंविश्वप्सुं विश्ववार्यं । इषामंहिष्ठापुरुभूतंमानरायाभिःक्रिविंवावृधुस्ताभिरागतं ॥ ताविदाचिदहानांतावश्विना वंदमानऽउपब्रुवे । ताऽऊनमोभिरीमहे ॥ ताविद्दोषाताऽउषसिशुभस्पतीतायामन्नुद्रवर्तनी । मानोम तीयरिपवेवाजिनीवसूपरोरुद्रावतिख्यतं ॥ आसुग्म्यायसुग्म्यंग्रातारथेनाश्विनावासक्षणीं । हुवेपिते वसोभरी ॥ ७ ॥ मनोजवसावृषणामदच्युतामक्षुंगमाभिरूतिभिः । आरात्ताच्चिद्भूतमस्मेऽअवसेपूर्वी भिःपुरुभोजसा ॥ आनोऽअश्वावदश्विनावर्तिर्यांसिष्टंमधुपातमानरा । गोमद्दस्राहिरण्यवत् ॥ सुप्राव

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

गंसुवीर्यंसुष्टुवार्यमनांधृष्टंरक्षस्विनां । अस्मिन्नावांमायानेवाजिनीवसूविश्वांवामानिधीमहि ॥ ८ ॥

ईळिष्वेतित्रिंशदृचंतृतीयंसूक्तं वैयश्वोविश्वमना अग्निरुष्णिक् ॥

ईळिष्वाहिप्रतीव्यं१यजस्वजातवेदसं । चरिष्णुधूममगृभीतशोचिषं ॥ दामानंविश्वचर्षणेग्निंविश्वम नोगिरा । उतस्तुषेविष्पर्धसोरथानां ॥ येषांमाबाधऽऋग्मियऽइषःपृक्षश्चनिग्रभे । उपविदावह्निंविंदते वसु ॥ उदस्यशोचिरस्थादीद्युषव्यं१जरं । तपुर्जंभस्यसुद्युतोगणश्रियः ॥ उदुतिष्ठस्वध्वरस्तवानोदे व्याकृपा । अभिख्याभासाबृहताशुशुक्वनिः ॥ ९ ॥ अग्नेयाहिसुंशस्तिभिर्हव्याजुह्वानऽआनुषक् । यथादूतोबभूथहव्यवाहनः ॥ अग्निंवःपूर्व्यंहुवेहोतारंचर्षणीनां । तमयावाचागृणेतमुवःस्तुषे ॥ यज्ञे भिरङ्गुतक्रतुंयंकृपासूदयंतऽइत् । मित्रंनजनेसुधितमृतावनि ॥ ऋतावानमृतायवोयज्ञस्यसाधनंगिरा । उपोऽएनंजुजुषुर्नमस्यदे ॥ अच्छानोऽअंगिरस्तमंयज्ञासोयंनुसंयतः । होतायोऽअस्तिविक्ष्वायशस्त मः ॥ १० ॥ अग्नेतवत्येऽअजरेधानासोबृहद्भाः । अश्वाऽइववृषणस्तविषीयवः ॥ सत्वंनऽऊर्जापते

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

रयिंरास्वसुवीर्यं । प्रावनस्तोकेतनयेसमत्स्वा ॥ यद्वाऽउविश्पतिंःशितःसुप्रीतोमनुषोविशि । विश्वेद्ग्निः प्रतिरक्षांसिसेधति ॥ श्रुष्ट्यग्नेनवस्यमेस्तोमस्यवीरविश्पते । निमायिनस्तपुषारक्षसोदह ॥ नतस्यमाययाचनरिपुरीशीतमर्त्यः । योऽअग्नयेददाशहव्यदातिभिः ॥ ११ ॥ व्यश्वस्त्वावसुविदमुक्षण्युरमृणा हर्षिः । महोरायेतमुत्वासमिधीमहि । उशनाकाव्यस्त्वानिहोतारमसादयत् । आयजिंत्वामनवेजातवेदसं ॥ विश्वेहित्वासजोषसोदेवासोदूतमक्रत । श्रुष्टीदेवप्रथमोयज्ञियोभुवः ॥ इमंघावीरोऽअमृतं दूतंकृण्वीतमर्त्यः । पावकंकृष्णवर्तनिंविहायसं ॥ तंहुवेमयतस्रुचःसुभासंशुक्रशोचिषं । विशामग्निम जरंप्रत्नमीड्यं ॥ १२ ॥ योऽअस्मैहव्यदातिभिराहुतिंमर्तोविधत् । भूरिपोषंसधतेवीरवद्यशः ॥ प्रथमंजातवेदसमाग्निंयज्ञेषुपूर्व्यं । प्रतिस्तुगेतिनमसाहविष्मती ॥ आभिर्विधेमाग्नयेज्येष्ठाभिर्व्यश्ववत् । मंहिष्ठाभिर्मतिभिःशुक्रशोचिषे ॥ नूनमर्चविहायसेस्तोमेभिःस्थूरयूपवत् । ऋषेवैयश्वदम्यायाग्नये ॥ अतिथिंमानुषाणांसूनुंवनस्पतीनां । विप्राऽअग्निमवसेप्रत्नमीळते ॥ १३ ॥ महोविश्वाँऽअ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

भिषतोऽभिह्व्यानिमानुषा । अग्नेनिषत्सिनमसाधिबर्हिषे ॥ वंस्वानोवार्यापुरुवंस्वरायःपुरुस्पृहः । सुवीर्यस्यप्रजावतोयशस्वतः ॥ त्वंवरोसुषाम्णेग्नेजनायचोदय । सदावसोरातिंयविष्ठशश्वते ॥ त्वंहिसुक्रतूरसित्वंनोगोमतीरिषः । महोरायःसातिमग्नेऽअपावृधि ॥ अग्नेत्वंयशाऽअस्यामित्रावरुणावह । ऋतावानासम्राजापूतदक्षसा ॥ १४ ॥

सखायइतित्रिंशदृचंचतुर्थसूक्तं विश्वमनाइंद्रोत्येतृचेवरोदानस्तुतिरुष्णिगंत्यानुष्टुप् ॥

सखायऽआशिषामहिब्रह्मेंद्रायवज्रिणे । स्तुषऽऊषुवोनृतमायधृष्णवे ॥ शवसाह्यसिश्रुतोवृत्रहत्येनवृत्रहा । मघैर्मघोनोऽअतिशूरदाशसि ॥ सनःस्तवानऽआभरराय्यंचित्रश्रवस्तमं । निरेकेचिद्योहरिवोवसुर्ददिः ॥ आनिरेकमुतप्रियमिंद्रदर्षिजनानां । धृषताधृष्णोस्तवमानऽआभर ॥ नतेसव्यंनदक्षिणंहस्तंवरंतऽआमुरः । नपरिबाधोहरिवोगविष्टिषु ॥ १५ ॥ आत्वागोभिरिवव्रजंगीर्भिर्मृणोम्यद्रिवः । आस्माकामंजरितुरामनःपृण ॥ विश्वानिविश्वमनसोधियानोवृत्रहंतम । उग्रप्रणेतरधिषूवसोगहि ॥

॥ १२ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वयंतेऽअस्यवृत्रहन्विद्यामशूरनव्यसः । वसोःस्पार्हस्यपुरुहूतराधसः ॥ इंद्रयथाह्यस्तितेपरीतंनृतोश
वः । अमृक्तारातिःपुरुहूतदाशुषे ॥ आवृषस्वमहामहमहेनृतमराधसे । दृळ्हश्चिद्दृह्यमघवन्मघत्तये ॥
॥ १६ ॥ नूऽअन्यत्रांचिदद्रिवस्त्वंनोजग्मुराशसः । मघवञ्छग्धितवतन्नऽऊतिभिः ॥ नह्यं१गनृतोत्वद्
न्यंविंदामिराधसे । रायेद्युम्नायशवसेचगिर्वणः ॥ एंदुमिंद्रायसिंचतपिबांतिसोम्यंमधु । प्रराधसाचो
दयातेमहित्वना ॥ उपोहरीणांपतिंदक्षंपृंचंतंमब्रवं । नूनंश्रुधिस्तुवतोऽअग्न्यस्य ॥ नह्यं१गपुराचनज
ज्ञेवीरतरस्त्वत् । नकीरायानैवथानभंदना ॥ १७ ॥ एदुमध्वोमदिन्तरंसिंचवाध्वर्योऽअंधसः । एवा
हिवीरःस्तवतेसदावृधः ॥ इंद्रस्यातर्हरीणांनकिंष्टेपूर्व्यस्तुतिं । उदानंशशवसानभंदना ॥ तंवोवाजानां
पतिमहूंमहिश्रवस्यवः । अग्रायुभिर्यज्ञेभिर्वावृधेन्यं ॥ एतोन्विंद्रंस्तवामसखायःस्तोम्यंनरं । कृष्टीयों
विश्वाऽअभ्यस्त्येकऽइत् ॥ अगोरुधायगविषेद्युक्षायदस्म्यंवचः । घृतात्स्वादीयोमधुनश्चवोचत ॥ १८ ॥
यस्याभितानिवीर्या३नराधःपर्यंतवे । ज्योतिर्नविश्वमभ्यस्तिदक्षिणा ॥ स्तुहींद्रंय्श्ववदनूमिंवाजिनंय

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मै । अर्योगयंमंहमानंविदाशुषे ॥ एवानूनमुपस्तुहिवैयश्वदशमंनवं । सुविद्वांसंचर्कृत्यंचरणीनां ॥ वे
त्थाहिनिर्ऋतीनांवज्रहस्तपरिवृजं । अहंरहःशुंध्युःपरिपदामिव ॥ तादिंद्रावऽआभरयेनादंसिष्ठकृत्वने ।
द्विताकुत्सायशिग्रुथोनिचोदय ॥ १९ ॥ तमुत्वानूनमीमहेनव्यंदंसिष्ठसन्यसे । सत्वंनोविश्वाऽअभिमा
तीःसक्षणिः ॥ यऽऋक्षादंहसोमुचद्योवार्यात्सप्तसिंधुषु । वधंदासस्यतुविनृम्णनीनमः ॥ यथावरोसुषा
म्णेसनिभ्यऽआवहोरयिं । व्यश्वेभ्यःसुभगेवाजिनीवति ॥ आनार्यस्यदक्षिणाव्यश्वाँऽएनुसोमिनः ।
स्थूरंचरार्धःशतवत्सहस्रवत् ॥ यत्त्वापृच्छादीजानःकुहयाकुहयाकृते । एषोऽअपश्रितोवलोगोमतीम
वतिष्ठति ॥ २० ॥

तावां विश्वस्येति चतुर्विंशत्यृचंपंचमंसूक्तं विश्वमन मित्रावरुणौ दशम्यादितृचस्यविश्वेदेवा उष्णिक्त्रयोविंश्युष्णिग्गर्भा ॥

तावांविश्वस्यगोपादेवादेवेषुयज्ञियां । ऋतावानायजसेपूतदक्षसा ॥ मित्रातनानरथ्या३वरुणोय
ज्ञसुक्रतुः । सनात्सुजातातनयाधृतव्रता ॥ गमातविश्ववेदसासुर्यायप्रमहसा । महीजजानादितिर्ऋ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तावरी ॥ महांतामित्रावरुणासम्राजादेवावसुरा । ऋतावानावृतमाधोषतोबृहत् ॥ नपाताशवसोमहः सूनूदक्षस्यसुक्रतू । सुप्रदानूऽइषोवास्त्वधिक्षितः ॥ २१ ॥ संयादानूनियेमथुर्द्व्याःपार्थिवीरिषः । नभस्वतीरावांचरंतुवृष्टयः ॥ अधियाबृहतोदिवोऽभियूथेवपश्यतः । ऋतावानासम्राजानमंसेहिता ॥ ऋतावानानिषेदतुःसाम्राज्यायसुक्रतू । धृतव्रताक्षत्रियाक्षत्रमाशतुः ॥ अक्ष्णश्चिद्गातुवित्तरानुल्बणेनचक्षसा । निचिन्मिषंतानिचिरानिचिक्यतुः ॥ उतनोदेव्यदितिरूरुष्यतानासत्या । उरुष्यंतुमरुतोवृद्धशवसः ॥ २२ ॥ तेनोनावमुरुष्यतदिवानक्तंसुदानवः । अरिष्यंतोनिपायुभिःसचेमहि ॥ अग्नेतेविष्णवेवयमरिष्यंतःसुदानवे । श्रुधिस्वयावन्नित्सधोपूर्वचित्तये ॥ तद्वायँवृणीमहेवरिष्ठंगोपयत्यं । मित्रोयत्पांतिवरुणोयदर्यमा ॥ उतनःसिंधुरपांतन्मरुतस्तद्श्विना । इंद्राविष्णुर्मीढ्वांसःसजोषसः ॥ तेहिष्मावनुषोनरोभिर्मातिंकयस्यचित् । तिग्मंनक्षोदःप्रतिघ्नंतिभूर्णयः ॥ २३ ॥ अयमेकऽइत्थापुरूरुचेष्टेविविश्पतिः । तस्यव्रतान्यनुवश्चरामसि ॥ अनुपूर्वीण्योक्यासाम्राज्यस्यसश्चिम । मित्रस्यव्रतावरुणस्यदीर्घश्रुत् ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

परियोरश्मनादिवोंतान्ममेपृथिव्याः । उभेऽआपप्रौरोदसीमहित्वा ॥ उदुष्यशरणेदिवोज्योतिरयं स्तसूर्यः । अग्निर्नशुक्रःसमिधानऽआहुतः ॥ वचोदीर्घप्रसद्मनीशेवाजस्यगोमतः । ईशेहिपित्वोविष स्यदावने ॥ २४ ॥ तत्सूर्यरोदसीऽउभेदोषावस्तोरुपब्रुवे । भोजेष्वस्माँऽअभ्युचरासदा ॥ ऋज्रमुक्षण्यायनेरजतंहरयाणे । रथंयुक्तमसनामसुषामणि ॥ तामेऽअश्व्यानांहरीणांनितोशना । उतोनुकृत्व्यानांनृवाहसा ॥ स्मदभीशूकशावंताविप्रानविष्ठयामती । महोवाजिनावर्वतासचासनं ॥ २५ ॥

युवोरुषितिपंचविंशत्यृचंपष्ठंसूक्तं आंगिरसोव्यश्वो विश्वमनावाश्विनावुष्णिक् विंश्याद्यानां वायुःषोडश्याद्याश्चतस्र एकविंश्यंत्याचगायत्र्योविंश्यनुष्टुप् ॥

युवोरुषूरथंहुवेसधस्तुत्यायसूरिषु । अतूर्तदक्षावृषणावृषण्वसू ॥ युवंवरोसुषाम्णेमहेतनेनासत्या । अवोभिर्याथोवृषणावृषण्वसू ॥ तावांमद्यहवामहेह्व्येभिर्वाजिनीवसू । पूर्वीरिषऽइषयंतावतिक्षपः ॥ ॥ १४ ॥ आवांवाहिष्ठोऽअश्विनारथोयातुश्रुतोनरा । उपस्तोमान्तुरस्यदर्शथःश्रिये ॥ जुहुराणाचिदश्विनामन्ये

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

थांवृषण्वसू । युवंहिरुद्रापर्षथोऽअतिद्विषः ॥ २६ ॥ दुस्राहिविश्वमानुषङ्मक्षूभिःपरिदीयथः । धियं जिन्वामधुवर्णांशुभस्पतीं ॥ उपनोयातमश्विनाराया विश्वपुषांसह । मघवानासुवीरावनंपच्युता ॥ आ मेऽअस्यप्रतीव्यं१मिंद्रंनासत्यागतं । देवादेवेभिरद्यसचनंस्तमा ॥ वयंहिवांहवांमहऽउक्षण्यंतोव्यश्व वत् । सुमतिभिरुपविप्राविहागतं ॥ अश्विनास्वृषेस्तुहिकुवित्तेश्रवंतोहवं । नेदीयसःकूळयातःपणींऽरु त ॥ २७ ॥ वैयश्वस्यश्रुतंनरोतोमेऽअस्यवेदथः । सजोषसावरुणोमित्रोऽअर्यमा ॥ युवादत्तस्यधि ष्ण्यायुवानींतस्यसूरिभिः । अहंरहर्वृषणामह्यंशिक्षतं ॥ योवांयज्ञेभिरावृतोधिवस्त्रावधूरिव । सपर्यंतांशु भेचक्रातेऽअश्विना ॥ योवांमुरुव्यचस्तमंचिकेंततिनृपाय्यं । वर्तिरश्विनापरियातमस्मयू ॥ अस्मभ्यं सुवृषण्वसूयातंवर्तिर्नृपाय्यं । विषुद्रुहेवयज्ञमूहथुर्गिरा ॥ २८ ॥ वाहिष्ठोवांहवानांस्तोमोदूतोहुवन्न रा । युवाभ्यांभूत्वश्विना ॥ यद्दोदिवोऽअर्णवऽइषोवामदंथोगृहे । श्रुतमिन्मेऽअमर्त्या ॥ उतस्याश्वे नयावरीवाहिष्ठावांनदीनां । सिंधुर्हिरण्यवर्तनिः ॥ स्मदेतयासुकीर्त्याश्विनाश्वेतयाधिया । वहेथेशुभ्र

789

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यावाना ॥ युङ्क्वाहित्वंरथासहायुवस्वपोष्यावसो । आन्नोवायोमधुपिबास्माकंसवनागहि ॥ २९ ॥ त
वंवायवृतस्पतन्त्वष्टुर्जामातरद्भुत । अवांस्यावृणीमहे ॥ त्वष्टुर्जामातरंवयमीशानंरायऽईमहे । सुतावं
तोवायुंद्युम्नाजनासः ॥ वायोयाहिशिवादिवोवहस्वासुस्वश्व्यं । वहस्वमहःपृथुपक्षसारथे ॥ त्वांहिसु
प्सरस्तमंनृषदनेषुहूमहे । ग्रावाणंनाश्वपृष्ठंमंहना ॥ सत्वंनोदेवमनसावायोमंदानोऽअग्रियः । कृधिवा
जाँऽअपोधियः ॥ ३० ॥

अग्निरुक्थइति द्वाविंशत्यृचंसप्तमंसूक्तं वैवस्वतोमनुर्विश्वेदेवाःप्रगाथः ॥

अग्निरुक्थेपुरोहितोग्रावाणोबर्हिरध्वरे । ऋचायामिमरुतोब्रह्मणस्पतिंदेवाँऽअवोवरेण्यं ॥ आ
पशुंगासिपृथिवींवनस्पतीनुषासानक्तमोषधीः । विश्वेचनोवसवोविश्ववेदसोधीनांभूतप्रावितारः । प्र
सूनऽएतध्वरोऽग्नादेवेषुपूर्व्यः । आदित्येषुप्रवरुणेधृतव्रतेमरुत्सुविश्वभानुषु ॥ विश्वेहिष्मामनवेविश्ववे
दसोभुवन्वृधेरिशादसः । अरिष्टेभिःपायुभिर्विश्ववेदसोयंतानोवृकंच्छर्दिः ॥ आनोऽअद्यसमनसोगंता

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

विश्वेसजोषसः । ऋचागिरामरुतोदेव्यदितेसदनेपस्त्येमहि ॥ ३१ ॥ अभिप्रियामरुतोयावोऽअश्व्याहव्यामित्रप्रयाथन । आबर्हिरिंद्रोवरुणस्तुरानरऽआदित्यासःसदंतुनः ॥ वयंवोवृक्तबर्हिषोहितप्रयसऽआनुषक् । सुतसोमासोवरुणहवामहेमनुष्वदिद्धाग्नयः ॥ आप्रयातमरुतोविष्णोऽअश्विनापूषन्माकीनयाधिया । इंद्रऽआयातुप्रथमःसनिष्युभिर्वृषायोवृत्रहागृणे । विनोदेवासोऽअद्रुहोच्छद्रंशर्मयच्छत । नयद्वराद्वसवोनूचिदंतितोवरूथमादुधर्षति ॥ अस्तिहिवःसजात्यंरिशादसोदेवासोऽअस्त्याप्यं । प्रणःपूर्वस्मैसुवितायवोचन्मक्षूसुम्नायनव्यसे ॥ ३२ ॥ इदाहिवऽउपस्तुतिमिदावामस्यभक्तये । उपवोविश्ववेदसोनमस्युराँऽअमृध्रयन्यामिव ॥ उदुष्यवःसवितासुप्रणीतयोस्यादूर्ध्वोवरेण्यः । निद्विपादश्चतुष्पादोऽअर्थिनोविश्रन्पतयिष्णवः॥ देवंदेवंवोवसेदेवंदेवमभिष्टये । देवंदेवंहुवेमवाजसातयेगृणंतोदेव्याधिया ॥ देवासोहिष्मामनवेसमन्यवोविश्वेसाकंसरातयः । तेनोऽअद्यऽतेऽअपरंतुचेतुनोभवंतुवरिवोविदः ॥ प्रवःशंसाम्यद्रुहःसंस्थऽउपस्तुतीनां । नतंधूर्तिर्वरुणमित्रमर्त्यंयोवोधाम्नोविधत् ॥ प्रसक्षयंतिरतेविमहीं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

रिषोयोवोवरायदाशति । प्रप्रजाभिर्जायतेधर्मणस्पर्यरिष्टःसर्वैऽएधते ॥३३॥ ऋतेसविंदतेयुधःसुगेभि
र्यात्यध्वनः । अर्यमामित्रोवरुणःसरातयोयंत्रायंतेसजोषसः ॥ अत्रेचिदस्मैकृणुथान्यंचनंदुर्गेचिदासुस
रणं । एषाचिंदस्मादशनिःपरोनुसास्रेधंतीविनश्यतु ॥ यद्यसूर्यऽउद्यतिप्रियक्षत्राऽऋतंदध । यन्निम्नु
चिंम्रबुधिविश्ववेदसोयद्वांमध्यंदिनेदिवः ॥ यद्वाभिपित्वेऽअसुराऽऋतंयतेछर्दिर्यंमविदाशुषे । वयंत
द्वोवसवोविश्ववेदसऽउपस्थेयाममध्यऽआ ॥ यद्यसूरऽउदितेयन्मध्यंदिनऽआतुचिं । वामंधत्थमन
वेविश्ववेदसोजुह्वानायप्रचेतसे ॥ वयंतद्वःसम्राजऽआवृणीमहेपुत्रोनबहुपाय्यं ॥ अश्यामतदादित्याजु
ह्वतोहविर्येनवस्योनशामहै ॥ ३४ ॥

येत्रिंशतीतिपंचर्चमष्टमंसूक्तं मनुर्विश्वेदेवागायत्री चतुर्थीपुरउष्णिक् ॥

येत्रिंशतित्रयस्परोदेवासोबर्हिरासदन् ॥ विदन्नह्द्वितासनन् ॥ वरुणोमित्रोऽअर्यमास्मद्रातिषा
चोऽअग्नयः । पत्नीवंतोवषट्कृताः । तेनोगोपाऽअपाच्यास्तऽउदृक्तऽइत्थान्यक् ॥ पुरस्तात्सर्वयावि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

शा । यथावशँतिदेवास्तथेदसत्तदेषांनकिरामिनत् । अरावाचनमर्त्यैः ॥ सप्तानांसप्तऽऋष्टयःसप्तधुन्नान्येषां । सप्तोऽअधिश्रियोधिरे ॥ ३५ ॥

बभ्रुरेकइतिदशर्चंनवमंसूक्तं मारीचःकश्यपोमनुर्वा विश्वेदेवाः क्रमेणसोमो
ग्निस्त्वष्टेंद्रःपूषाविष्णुरश्विनौमित्रावरुणौअन्नंद्विपदाविराट् ॥

बभ्रुरेकोविषुणःसूनरोयुवांज्यंकेहिरण्ययँ ॥ योनिमेकऽआसंसाद्द्योतनोंतर्देवेषुमेधिरः ॥ वाशीमेकोबिभर्तिहस्तऽआयसीमंतर्देवेषुनिधुविः ॥ वज्रमेकोबिभर्तिहस्तऽआहितंतेनवृत्राणिजिघ्नते ॥ तिग्ममेकोबिभर्तिहस्तऽआयुधंशुचिरुग्रोजलाषभेषजः ॥ पथऽएकःपीपायतस्करोयथाँऽएषवेदनिधीनां ॥ त्रीण्येकऽउरुगायोविचक्रमेयत्रदेवासोमदंति ॥ विभिर्द्वाचरतऽएकयासहप्रप्रवासेववसतः ॥ सद्दोद्वाचक्रातेऽउपमादिविसम्राजासर्पिरासुती ॥ अचैतऽएकेमहिसाममन्वततेनसूर्यंमरोचयन् ॥ ३६ ॥

नहिवइतिचतुर्ऋचंदशमंसूक्तं मनुर्विश्वेदेवा गायत्रीपुरउष्णिग्बृहत्यनुष्टुप् ॥

793

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नहिवोऽअस्त्यर्भकोदेवासोनकुमारकः । विश्वेसतोमहांतऽइत् ॥ इतिस्तुतासोऽअसथारिशादस्येये स्यत्रयश्चत्रिंशच्च । मनोर्देवायज्ञियासः ॥ तेनस्राध्वंतेवततऽउनोऽअधिवोचत ॥ मानःपथःपित्र्यान्मानवादधिदूरंनैष्टपरावतः ॥ येदेवासऽइहस्थनविश्वेवैश्वानराऽउत । अस्मभ्यंशर्मसप्रथोगवेश्वाय यच्छत ॥ ३७ ॥ ॥ इत्यष्टमेमंडले चतुर्थोनुवाकः ॥ ॥ ॥ ॥

पंचमेनुवाकेद्वादशसूक्तानि तत्रयोयजातीत्यष्टादशर्चं प्रथमंसूक्तं मनुः ईज्यास्तवो यजमानप्रशं साच पंचम्यादिपंचभिर्दंपत्योःस्तुतिः शिष्टास्तदाशिषो गायत्रीनवमीचतुर्दश्यौद्वेअनुष्टुभौ दशमी पादनिचृत्पंचदश्याद्याःपंक्तयः ॥

योयजातियजातऽइत्सुनवच्चपचातिच । ब्रह्मोदिद्रस्यचाकनत् ॥ पुरोळाशंयोऽअस्मैसोमंररतऽआशिरं । पादित्तंशक्रोऽअंहसः ॥ तस्यद्युमाँऽअसद्रथोदेवजूतःसशूशुवत् । विश्वावन्वन्नमित्रिया ॥ अस्यंप्रजावतीगृहेसश्चंतीदिवेदिवे । इळाधेनुमतीदुहे ॥ यादंपतीसमनसासुनुतऽआचधावतः । देवासोनित्यं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

याशिरा ॥३८॥ प्रतिप्राशव्याऽइतःसम्यंचाबर्हिराशाते । नतावाजेषुवायतः ॥ नदेवानामपिह्नुतःसुमतिं
नजुगुक्षतः । श्रवोबृहद्दिवासतः ॥ पुत्रिणाताकुमारिणाविश्वमायुर्व्यश्नुतः । उभाहिरण्यपेशसा ॥ वी
तिहोत्राकृतद्वसूदशस्यंतामृतायकं । समूधोरोमशंहतोदेवेषुकृणुतोदुवः ॥ आशर्मपर्वतानांवृणीमहेन
दीनां । आविष्णोःसचाभुवः ॥ ३९ ॥ ऐतुपूषारयिर्भगःस्वस्तिसर्वधातमः । उरुरध्वास्वस्तये ॥ अरम
तिरनर्वणोविश्वोदेवस्यमनसा । आदित्यानांमनेहऽइत ॥ यथानोमित्रोऽअर्यमावरुणःसंतिगोपाः । सु
गाऽऋतस्यपंथाः ॥ अग्निंवःपूर्व्यंगिरादेवमीळेवसूनां । सपर्यंतःपुरुप्रियंमित्रंनक्षेत्रसाधसं ॥ मक्षूदेववं
तोरथःशूरोवापृत्सुकासुचित ॥ देवानांयऽइन्मनोयजमानऽइयक्षत्यभीदर्यज्वनोभुवत ॥ नयजमानरि
ष्यसिनसुन्वाननदेवयो । देवानांयइन्मनोयजमानऽइयक्षत्यभीदर्यज्वनोभुवत ॥ नकिष्टंकर्मणानश
न्नप्रयोषन्नयोषति । देवानांयऽइन्मनोयजमानऽइयक्षत्यभीदर्यज्वनोभुवत ॥ असदत्रसुवीर्यमुतत्य

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

दाश्वश्व्यं । देवानांयऽइन्मनोयजमानऽइयक्षत्यभीदयज्वनोभुवत् ॥ ४० ॥ ॥ ॥ इतिषष्ठाष्टके द्वितीयोध्यायः ॥ २ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

प्रकृतानित्रिंशन्मेधातिथिर्वयंघैकोनामेध्यातिथिर्बार्हतं त्रिगायत्र्यनुष्टुबंतमेंद्रयाहि द्यूनानीपातिथिरानुष्टुभं तृचों त्योगायत्रस्तंसहस्रं वसुरोचिषोंगिरसोपश्यन्नग्निनाचतुर्विंशतिः श्यावाश्व आग्निमुपरिष्टाज्ज्योतिषं पंक्तिमहाबृह तीपंक्त्यंतमवितासिसप्तशाकरं महापंक्त्यंतं प्रेदंमहापांक्तमाद्यातिजगती यज्ञस्यदंशैंद्राग्नमग्निमस्तोषि नाभाकआ ग्नेयंमहापांक्तं हींद्राग्नीद्वादशैंद्राग्नमंत्यात्रिष्टुप् द्वितीयाशर्कर्यस्माऊषुदशवारुणं त्वस्तभ्नात्षळर्चनानावा त्रैष्टुभमंत्यं वातृचमाश्विनमानुष्टुभमपश्यदिमे त्रयस्त्रिंशद्विरूपआंगिरस आग्नेयंतुसमिधाग्निं त्रिंशदाघद्विचत्वारिंशत्त्रिशोक आद्याग्नेंद्री ॥ ३ ॥

प्रकृतानीतित्रिंशदृचंद्वितीयंसूक्तं मेधातिथिरिंद्रोगायत्री ॥

॥ हरिः ओम् ॥ प्रकृतान्यृंजीषिणःकण्वाऽइंद्रंस्यगाथया ॥ मदेसोमस्यवोचत ॥ यःसृबिंदुमनर्शनिं पिप्रुंदासमहीशुवं । वधींदुग्रोरिणन्नपः ॥ न्यर्बुदस्यविष्टपंवर्ष्माणंबृहतास्तिर ॥ कृषेतदिंद्रपौंस्यं ॥ प्रति

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

श्रुतार्यवोधृषत्नूर्णांशंनगिरेरधि । हुवेसुशिप्रमूतये ॥ सगोरश्वस्यविव्रजंमंदानःसोम्येभ्यः । पुरंनशूरदर्षसि ॥१॥ यदिमेरारणःसुतऽउक्थेवादधसेचनः । आरादुपस्वधागहि ॥ वयंघातेऽअपिष्मसिस्तोतारऽइंद्रगिर्वणः । त्वंनोजिन्वसोमपाः ॥ उतनःपितुमाभरसंरराणोऽअविक्षितं । मघवन्भूरितेवसु ॥ उतनो गोमतस्कृधिहिरण्यवतोऽअश्विनः । इळाभिःसंरभेमहि ॥ बृबदुक्थंहवामहेसृप्रकरस्नमूतये ॥ साधु कृण्वंतमवसे ॥ २ ॥ यःसंस्थेचिच्छतक्रतुरादींकृणोतिवृत्रहा । जरितृभ्यःपुरूवसुः ॥ सनःशक्रश्चिदाशकद्दानवाँऽअंतराभरः । इंद्रोविश्वाभिरूतिभिः ॥ योरायोऽवनिर्महान्त्सुपारःसुन्वतःसखा । तमिंद्रमभिगायत ॥ आयंतारंमहिंस्थिरंपृतनासुश्रवोजितं । भूरेरीशानमोजसा ॥ नकिरस्यशचीनांनियंतासूनृतानां ॥ नकिर्वक्तानदादिति ॥ ३ ॥ ननूनंब्रह्मणामृणंप्राशूनामस्तिसुन्वतां । नसोमोऽअमृतापपे । पन्यऽइदुपगायतपन्यऽउक्थानिशंसत । ब्रह्माकृणोतपन्यऽइत् ॥ पन्यऽआदर्दिरच्छतासहस्रावाज्यवृतः । इंद्रोयोयज्वनोवृधः । विषूचरस्वधाऽअनुकृष्टीनामन्वाहुवः । इंद्रपिबसुतानां । पिबस्वधैनवानामु

797

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तयस्तुग्र्येसचा । उतायमिंद्रयस्तवं ॥ ४ ॥ अतींहिमन्युषाविणंसुषुवासंमुपारणे । इमंरातंसुतंपिब ।
इहितिस्रःपरावतंऽइहिपंचजनाँऽअतिं । धेनांऽइंद्रावचाकशत् ॥ सूर्योरश्मिंयथांसृजात्वांयच्छंतुमेगि
रंः । निम्नमापोनसध्र्यक् ॥ अध्वर्यवातुहिषिंचसोमंवीरायशिप्रिणें । भरांसुतस्यपीतयें ॥ यऽउद्नः फ
लिगंभिनन्त्यर्१किंसधूँऽरवास्रजत् । योगोषुपक्वंधारयत् ॥ ५ ॥ अहंन्वृत्रमृचीषमऽऔर्णवाभमहीशुवं ।
हिमेनाविध्यदर्बुदं ॥ प्रवंऽउग्रायनिष्टुरेषाढायप्रसक्षिणें । देवत्तंब्रह्मगायत ॥ योविश्वान्यभिव्रतासोमं
स्यमदेऽअंधसः । इंद्रोदेवेषुचेतति ॥ इहत्यासधमाद्याहरीहिरण्यकेश्या । वोढामभिप्रयोहितं ॥ अ
वौचैत्वापुरुष्टुतप्रियमेधस्तुताहरी ॥ सोमपेयायवक्षतः ॥ ६ ॥

वयंघेत्येकोनविंशत्यृचं तृतीयंसूक्तं मेध्यातिथिरिंद्रोबृहती षोडश्याद्यास्तिस्रोगायत्र्योन्त्यानुष्टुप् ॥

वयंघत्वासुतावंतऽआपोनवृक्तबर्हिषः । पवित्रंस्यप्रस्रवंणेषुवृत्रहन्परिस्तोतारंऽआसते ॥ स्वरंतित्वासुते
नरोवसोनिरेकऽउक्थिनः । कदासुतंतृषाणऽओकऽआगमऽइंद्रस्वब्दीववंसगः ॥ कण्वेभिर्धृष्णवाधृषद्वा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

जैदर्षिसहस्रिणं । पिशंगरूपंमघवन्विचर्षणेमष्णूगोमंतमीमहे ॥ पाहिगायांधसोमदुऽइंद्रायमेध्यातिथे ।
यःसंमिश्लोहर्योर्यःसुतेसचावज्रीरथोहिरण्ययः ॥ यःसुष्वय्यःसुदक्षिणऽइनोयःसुक्रतुर्गृणे । यऽआकरःस
हस्रायःशतामघऽइंद्रोयःपूर्भिदारितः ॥ ७ ॥ योधृषितोयोवृतोयोऽअस्तिश्मश्रुषुश्रितः । विभूतद्युम्न
यश्चवनःपुरुष्टुतःक्रत्वागौरिवशाकिनः ॥ कईवेदसुतेसचापिबंतंकद्वयोदधे । अयंयःपुरोविभिनत्योजसा
मंदानःशिप्रयंधसः ॥ दानामृगोनवारणःपुरुत्राचरथंदधे । नकिष्ट्वानियमदासुतेगंमोमहाँश्चरस्योजसा ॥
यऽउग्रःसन्ननिंष्टृतःस्थिरोरणायसंस्कृतः । यदिस्तोतुर्मघवाशृणवद्धवंनेंद्रोयोषत्यागमत् ॥ सत्यमित्था
वृषेदसिवृषजूतिर्नोवृतः । वृषाह्युग्रशृण्विषेपरावतिवृषोऽअर्वावतिश्रुतः ॥८॥ वृषणस्तेऽअभीशवोवृषा
कशाहिरण्ययी । वृषारथोमघवन्वृषणाहरीवृषात्वंशतक्रतो ॥ वृषासोतासुनोतुतेवृषन्बृजीषिन्नाभर । वृषा
दधन्वेवृषणंनदीष्वातुभ्यंस्थातर्हरीणां ॥ एंद्रयाहिपीतयेमधुशविष्ठसोम्यं । नायमच्छामघवाशृणवज्जि
रोब्रह्मोक्थाचसुक्रतुः ॥ वहंतुत्वारथेष्ठामाहरयोरथयुजः । तिरश्चिद्र्यंसवनानिवृत्रहन्न्येषांयाशतक्र

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तो ॥ अस्माकमद्यांतमंस्तोमंधिष्वमहामह । अस्माकंतेसवनासंतुशंतमामदायद्युक्षसोमपाः ॥ ९ ॥ नहिषस्तवनोममंशास्त्रेऽअन्यस्यरण्यति । योऽअस्मान्वीरऽआनयत् ॥ इंद्रश्चिद्धातदब्रवीत्स्त्रियाऽअशास्यमनः । उतोऽअह्मक्तुंरघुं ॥ सप्तींचिद्धामदच्युतामिथुनावहतोरथं । एवेद्वृष्णऽउत्तरा ॥ अधः पश्यस्वमोपरिसंतरांपादकौहर । मातेकशप्लकौहशन्त्स्त्रीहिब्रह्माबभूविथ ॥ १० ॥

एंद्रयाहीत्यष्टादशर्चंचतुर्थसूक्तं नीपातिथिरिंद्रोनुष्टुप् अंत्यतृचंआंगिरसःसहस्रंवसुरोचिषोपश्यद्गायत्री ॥

एंद्रयाहिहरिभिरुपकण्वस्यसुष्टुतिं । दिवोऽअमुष्यशासतोदिवंययदिवावसो ॥ आत्वाग्रावावदन्नि हसोमीघोषेणयच्छतु । दिवोऽअमुष्यशासतोदिवंययदिवावसो ॥ अत्राविनेमिरेषामुरांनधूनुतेवृकः । दिवोऽअमुष्यशासतोदिवंययदिवावसो ॥ आत्वाकण्वाऽइहावसेहवंतेवाजसातये । दिवोऽअमुष्यशासतोदिवंययदिवावसो ॥ दधामितेसुतानांवृष्णेनपूर्वपायैं । दिवोऽअमुष्यशासतोदिवंययदिवावसो ॥ ११ ॥ स्मत्पुरंधिर्नऽआगंहिविश्वतोधीर्नऽऊतये । दिवोऽअमुष्यशासतोदिवंययदिवावसो ॥ आ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नोयाहिमहेमतेसहस्रोतेशतामघ । दिवोऽअमुष्यशासतोदिवंययदिवावसो ॥ आत्वाहोतामनुर्हितोदेव त्रावक्षदीड्यः । दिवोऽअमुष्यशासतोदिवंययदिवावसो ॥ आत्वामद्च्युताहरीश्येनंपक्षेववक्षतः । दिवोऽअमुष्यशासतोदिवंययदिवावसो ॥ आयाह्यर्यऽआपरिस्वाहासोमस्यपीतये । दिवोऽअमुष्यशासतोदिवंययदिवावसो ॥ १२ ॥ आनोयाह्युपश्रुत्युक्थेषुरणयाऽइह । दिवोऽअमुष्यशासतोदिवंययदिवावसो ॥ सरूपैरासुनोगहिसंभृतैःसंभृताश्वः । दिवोऽअमुष्यशासतोदिवंययदिवावसो ॥ आयाहिपवैतेभ्यःसमुद्रस्याधिविष्टपः । दिवोऽअमुष्यशासतोदिवंययदिवावसो ॥ आनोगव्यान्यश्व्यासहस्रांशूरदर्दहि । दिवोऽअमुष्यशासतोदिवंययदिवावसो ॥ आनःसहस्रशोभरायुतानिशतानिच । दिवोऽअमुष्यशासतोदिवंययदिवावसो ॥ आयदिंद्रश्चदद्हेसहस्रंवसुरोचिषः । ओजिष्ठमश्व्यंपशुं ॥ यऽऋज्रावातरंहसोरुषासोरघुष्यदः । भ्राजंतेसूर्योऽइव ॥ पारावतस्यरातिषुद्रवच्चक्रेष्वाशुषु । तिष्ठंवनस्यमध्यऽआ ॥ १३ ॥

801

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अग्निर्नेद्रेणेतिचतुर्विंशत्यृचंपंचमंसूक्तं आत्रेयःश्यावाश्वोश्विनावुपरिष्टाज्ज्योतिस्त्रयोविंशी महाबृहती द्वाविंशीचतुर्विंश्यौपंक्ती ॥

अग्निर्नेंद्रेणवरुणेनविष्णुनादित्यैरुद्रैर्वसुभिःसचाभुवा । सजोषसाऽउषसासूर्येणचसोमंपिबतमश्विना ॥ विश्वाभिर्धीभिर्भुवनेनवाजिनादिवापृथिव्याद्रेभिःसचाभुवा । सजोषसाऽउषसासूर्येणचसोमंपिबतमश्विना ॥ विश्वैर्देवैस्त्रिभिरेकादशैरिहाङ्गिर्मरुद्भिर्भृगुभिःसचाभुवा । सजोषसाऽउषसासूर्येणचसोमंपिबतमश्विना ॥ जुषेथांयज्ञंबोधतंहवस्यमेविश्वेहदेवौसवनावगच्छतं । सजोषसाऽउषसासूर्येणचेषंनोवोढ्वमश्विना ॥ स्तोमंजुषेथांयुवशेवकन्यनांविश्वेहदेवौसवनावगच्छतं । सजोषसाऽउषसासूर्येणचेषंनोवोढ्वमश्विना ॥ गिरोजुषेथामध्वरंजुषेथांविश्वेहदेवौसवनावगच्छतं । सजोषसाऽउषसासूर्येणचेषंनोवोढ्वमश्विना ॥१४॥ हारिद्रवेवपतथोवनेदुपसोमंसुतंमंहिषेवावगच्छथः । सजोषसाऽउषसासूर्येणचत्रिर्वर्तिर्यातमश्विना ॥ हंसाविवपतथोऽअध्वगाविवसोमंसुतंमंहिषेवावगच्छथः । सजोषसाऽउषसासूर्येणच

802

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

त्रिर्वर्तिर्यातमश्विना ॥ श्येनाविवपतथोहव्यदातयेसोमंसुतंमहिषेवावगच्छथः । सजोषसाऽउषसासूर्येण चत्रिर्वर्तिर्यातमश्विना ॥ पिबतंचतृप्णुतंचावगच्छतंप्रजांचधत्तंद्रविणंचधत्तं । सजोषसाऽउषसासूर्येणचो जैनोधत्तमश्विना ॥ जयतंचप्रस्तुतंचप्रचावतंप्रजांचधत्तंद्रविणंचधत्तं । सजोषसाऽउषसासूर्येणचोजैनो धत्तमश्विना ॥ हतंचशत्रून्यतंतंचमित्रिणःप्रजांचधत्तंद्रविणंचधत्तं ॥ सजोषसाऽउषसासूर्येणचोजैनो धत्तमश्विना ॥ १५ ॥ मित्रावरुणवंताऽउतधर्मवंतामरुत्वंताजरितुर्गच्छथोहवं । सजोषसाऽउषसासू र्येणचादित्यैर्यातमश्विना ॥ अंगिरस्वंताऽउतविष्णुवंतामरुत्वंताजरितुर्गच्छथोहवं । सजोषसाऽउषसा सूर्येणचादित्यैर्यातमश्विना ॥ ऋभुमंतावृषणावाजवंतामरुत्वंताजरितुर्गच्छथोहवं । सजोषसाऽउषसा सूर्येणचादित्यैर्यातमश्विना ॥ ब्रह्मजिन्वतमुतजिन्वतंधियोहुतंरक्षांसिसेधतममीवाः । सजोषसाऽउष सासूर्येणचसोमंसुन्वतोऽअश्विना ॥ क्षत्रंजिन्वतमुतजिन्वतंनृन्हुतंरक्षांसिसेधतममीवाः । सजोषसाऽउ षसासूर्येणचसोमंसुन्वतोऽअश्विना ॥ धेनूर्जिन्वतमुतजिन्वतंविशोहुतंरक्षांसिसेधतममीवाः । सजोष

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

साऽउषसासूर्येणचसोमंसुन्वतोऽअश्विना ॥ १६ ॥ अत्रेरिवश्रृणुतंपूर्व्यस्तुतिंश्यावाश्वस्यसुन्वतोमदच्युता । सजोषसाऽउषसासूर्येणचाश्विनातिरोऽअह्नयं ॥ सर्गाँऽइवसृजतंसुष्टुतीरुपश्यावाश्वस्यसुन्वतोमदच्युता । सजोषसाऽउषसासूर्येणचाश्विनातिरोऽअह्नयं ॥ रश्मींऽरिवयच्छतमध्वराँऽउपश्यावाश्वस्यसुन्वतोमदच्युता ॥ सजोषसाऽउषसासूर्येणचाश्विनातिरोऽअह्नयं ॥ अर्वाग्रथंनियच्छतंपिबतंसोम्यंमधु । आयातमश्विनागंतमवस्युर्वांमहंहुवेधत्तंरत्नानिदाशुषे ॥ नमोवाकेप्रस्थितेऽअध्वरेनराविवक्षणस्यपीतये । आयातमश्विनागंतमवस्युर्वांमहंहुवेधत्तंरत्नानिदाशुषे ॥ स्वाहाकृतस्यतृपतंसुतस्यदेववंधसः । आयातमश्विनागंतमवस्युर्वांमहंहुवेधत्तंरत्नानिदाशुषे ॥ १७ ॥

अवितासीतिसप्तर्चषष्ठंसूक्तं श्यावाश्वइंद्रःशक्करी अंत्यामहापंक्तिः ॥

अवितासिसुन्वतोवृक्तबर्हिषःपिबासोमंमदायकंशतक्रतो । यंतेभागमधारयन्विश्वाःसेहानःपृतनाऽउरुज्रयःसमप्सुजिन्मरुत्वाँऽइंद्रसत्पते ॥ प्रावंस्तोतारंमघवन्नवाजांपिबासोमंमदायकंशतक्रतो । यंते

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

भागमधारयन्विश्वाःसेहानःपृतनाऽउरुञ्रयःसमप्सुजिन्मरुत्वाँऽइंद्रसत्पते ॥ ऊर्जादेवाँऽअवस्योजसा त्वांपिबासोमंमदायकंशतक्रतो । यंतेभागमधारयन्विश्वाःसेहानःपृतनाऽउरुञ्रयःसमप्सुजिन्मरुत्वाँऽइंद्रसत्पते ॥ जनिताद्विवोजनितापृथिव्याःपिबासोमंमदायकंशतक्रतो । यंतेभागमधारयन्विश्वाःसेहानःपृतनाऽउरुञ्रयःसमप्सुजिन्मरुत्वाँऽइंद्रसत्पते ॥ जनिताश्वानांजनितगवांमसिपिबासोमंमदायकंशतक्रतो । यंतेभागमधारयन्विश्वाऽसेहानःपृतनाऽउरुञ्रयःसमप्सुजिन्मरुत्वाँऽइंद्रसत्पते ॥ अत्रीणांस्तोममद्रिवोमहस्कृधिपिबासोमंमदायकंशतक्रतो । यंतेभागमधारयन्विश्वाःसेहानःपृतनाऽउरुञ्रयःसमप्सुजिन्मरुत्वाँऽइंद्रसत्पते ॥ श्यावाश्वस्यसुन्वतस्तथाशृणुयथाशृणोरत्रेःकर्माणिकृण्वतः । प्रत्रसदस्युमाविथत्वमेकऽइन्नृषाह्यऽइंद्रब्रह्माणिवर्धयन् ॥ १८ ॥

प्रेदंब्रह्मेतिसप्तर्चंसप्तमंसूक्तं श्यावाश्वइंद्रोमहापंक्तिराद्यातिजगती ॥

प्रेदंब्रह्मवृत्रतूर्येष्वाविथप्रसुन्वतःशचीपतऽइंद्रविश्वाभिरूतिभिः । माध्यंदिनस्यसवनस्यवृत्रहन्नने

805

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

द्यपिबासोमंस्यवज्रिवः ॥ सेहीनऽउग्रपृतनाऽअभिद्रुहःशचीपतऽइंद्रविश्वाभिरूतिभिः । माध्यँदिन स्यसवनस्यवृत्रहन्ननेद्यपिबासोमंस्यवज्रिवः ॥ एकराळस्यभुवनस्यराजसिशचीपतऽइंद्रविश्वाभिरूति भिः । माध्यँदिनस्यसवनस्यवृत्रहन्ननेद्यपिबासोमंस्यवज्रिवः ॥ सस्थावानायवयसित्वमेकऽइच्छचीप तऽइंद्रविश्वाभिरूतिभिः । माध्यँदिनस्यसवनस्यवृत्रहन्ननेद्यपिबासोमंस्यवज्रिवः ॥ क्षेमंस्यचप्रयुजश्च त्वमीशिषेशचीपतऽइंद्रविश्वाभिरूतिभिः । माध्यँदिनस्यसवनस्यवृत्रहन्ननेद्यपिबासोमंस्यवज्रिवः ॥ क्षत्रायत्वमवसिनत्वंमाविथशचीपतऽइंद्रविश्वाभिरूतिभिः । माध्यँदिनस्यसवनस्यवृत्रहन्ननेद्यपिबासो मंस्यवज्रिवः ॥ श्यावाश्वस्यरैभंतस्तथाशृणुयथाशृणोरत्रेःकर्माणिकृण्वतः । प्रत्रसदस्युमाविथत्वमेक ऽइन्नृषाह्यऽइंद्रक्षत्राणिवर्धयन् ॥ १९ ॥

यज्ञस्येतिदशर्चमष्टमंसूक्तं श्यावाश्वइंद्राग्नीगायत्री ॥

यज्ञस्यहिस्थऽऋत्विजासस्पीवाजेषुकर्मसु । इंद्राग्नीतस्यबोधतं ॥ तोशासारथ्यावानावृत्रहणापराजि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ता । इंद्राग्नीतस्यबोधतं ॥ इदंवांभद्रिरंमध्वधुक्षन्नद्रिभिर्नरः । इंद्राग्नीतस्यबोधतं ॥ जुषेथांयज्ञमिष्टयेसु
तंसोमंसधस्तुती । इंद्राग्नीऽआगतंनरा ॥ इमाजुषेथांसवनायेभिर्हुव्यान्यूहथुः । इंद्राग्नीऽआगतंनरा ॥
इमांगायत्रवर्तनिंजुषेथांसुष्टुतिंमम । इंद्राग्नीऽआगतंनरा ॥२०॥ प्रातर्यावभिरागतंदेवेभिर्जेन्यावसू । इं
द्राग्नीसोमंपीतये ॥ श्यावाश्वस्यसुन्वतोत्रीणांशृणुतंहवं । इंद्राग्नीसोमंपीतये ॥ एवावांमह्वऽऊतयेयथाहु
वंतमेधिराः । इंद्राग्नीसोमंपीतये ॥ आहंसरस्वतीवतोरिंद्राग्न्योरवोवृणे । याभ्यांगायत्रमृच्यते ॥२१॥

अग्निमस्तोषीतिदशर्चनवमंसूक्तं काण्वोनाभाकोग्निर्गृहापंक्तिः ॥

अग्निमंस्तोष्यृग्मियंमग्निमीळायजध्यै । अग्निर्देवाँऽअंनक्तुनऽउभेहिविदथेकविरंतश्चरंतिदूत्यं१नभँ
तामन्यकेसंमे ॥ न्यंग्नेनव्यसावचस्तनूषुशंसमेषां । न्यरातीररांण्वांविश्वाऽअर्योऽअरातीरितोयुच्छंत्वा
मुरोनभँतामन्यकेसंमे ॥ अग्नेमन्मानितुभ्यंकंघृतंनजुह्वऽआसनि । सदेवेषुप्रचिकिद्विभावंह्यासिपूर्व्यःशि
वोदूतोविवस्वतोनभँतामन्यकेसंमे ॥ तत्तदग्निर्वयोदधेयथायथाकृपण्यति । ऊर्जाहुतिर्वसूनांशंचयोश्च

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मयोदधेविश्वस्यैदेवहूत्यैनभँतामन्यकेसमे ॥ सचिकेतसहीयसाग्निश्चित्रेणकर्मणा । सहोताशश्वतीनाद क्षिणाभिरभीवृतऽइनोतिचप्रतीव्यं१नभँतामन्यकेसमे ॥ २२ ॥ अग्निर्जातादेवानामग्निर्वेदमर्तानाम पीच्यं । अग्निःसद्रविणोदाऽअग्निर्द्वाराव्यूर्णुतेस्वाहुतोनवीयसानभँतामन्यकेसमे ॥ अग्निर्देवेषुसंवसुः सविक्षुयज्ञियास्वा । समुदाकाव्यापुरुविश्वंभूमेवपुष्यतिदेवोदेवेषुयज्ञियोनभँतामन्यकेसमे ॥ योऽअग्निःसप्तमानुषःश्रितोविश्वेषुसिंधुषु । तमागन्मत्रिपस्त्यंमँधानुर्देस्युहंतममग्निंयज्ञेषुपूर्व्यनभँतामन्यकेसमे ॥ अग्निस्त्रीणित्रिधातून्याक्षेतिविदथाकविः । सत्रीँरेकादशाँऽइहयक्षच्चपिप्रयच्चनोविप्रोदूतःपरिष्कृतोनभँतामन्यकेसमे ॥ त्वंनोऽअग्नऽआयुषुत्वंदेवेषुपूर्व्यवस्वऽएकऽइरज्यसि । त्वामापःपरिस्रुतःपरियंतिस्वसेतवोनभँतामन्यकेसमे ॥ २३ ॥

इंद्राग्नीइतिद्वादशर्चदशमंसूक्तं नाभाकइंद्राग्नीमहापंक्तिर्द्वितीयाशक्वर्यत्यात्रिष्टुप् ॥

इंद्राग्नीयुवंसुनःसहँतादास्थोरयिं । येनंहूळासमत्स्वावीळुचित्साहिंषीमह्यग्निर्वनेववातऽइन्नभँताम

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

न्यकेसमे ॥ नहिवांवव्रयामहेथेंद्रमिद्यजामहेशविंष्ठंनृणांनरं । सनःकदाचिदर्वतागमदावाजसातयेग
मदामेधसातयेनभंतामन्यकेसमे ॥ ताहिमध्यंभराणामिंद्राग्नीऽअंधिक्षितः । ताऽउकवित्वनाकवीपृ
च्छचमानासखीयतेसंधीतमश्नुतंनरानभंतामन्यकेसमे ॥ अभ्यर्चनभाकवदिंद्राग्नीयजसागिरा । ययो
र्विश्वमिदंजगदियंद्यौःपृथिवीमह्नुपस्थेबिभृतोवसुनभंतामन्यकेसमे ॥ प्रब्रह्माणिनभाकवदिंद्राग्निभ्यां
मिरज्यत । यासन्नबुध्नमर्णवंजिह्मबारमपोर्णुतऽइन्द्रऽईशानऽओजसानभंतामन्यकेसमे ॥ अपिवृश्चपुरा
णवद्रततेरिवगुष्पितमोजोदासस्यदंभय । वयंतदस्यसंभृतंवस्विंद्रेणविभजेमहिनभंतामन्यकेसमे ॥२४॥
यदिंद्राग्नीजनाऽइमेविह्वयंतेतनागिरा । अस्माकेभिर्नृभिर्वयंसासह्यामपृतन्यतोवनुयामवनुष्यतोनभं
तामन्यकेसमे ॥ यानुश्वेतावहोदिवऽउच्चरातऽउपद्युभिः । इंद्राग्न्योरनुव्रतमुहानायंतिसिंधवोयान्त्सीबं
धादमुंचतानभंतामन्यकेसमे॥ पूर्वीष्टऽइंद्रोपमातयःपूर्वीरुतप्रशस्तयःसूनोहिन्वस्यहरिवःवस्वोवीरस्या
पृचोयानुसाधंतनोधियोनभंतामन्यकेसमे ॥ तंशिशीतासुवृक्तिभिस्त्वेषंसवानमृग्मियं । उतोनुचिद्य

809

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऽओजसाशुष्णस्यांडानिभेदंतिजेषत्स्वर्वतीरपोनभँतामन्यकेसमे॥तंशिशीतास्वध्वरंसत्यंसत्वानमृतियँ। उतोनुचिद्यऽओहंतऽआंडाशुष्णस्यभेदत्यजैःस्वर्वतीरपोनभँतामन्यकेसमे ॥ एवेंद्राग्निभ्याँपितृवन्नवीं योमंधातृवदंगिरस्वदंवाचि । त्रिधातुनाशमँणापातमस्मान्वयंस्यामपतयोरयीणां ॥ २५ ॥

अस्माऊष्वितिदशर्चमेकादशंसूक्तं नाभाकोवरुणोमहापंक्तिः॥

अस्माऽऊषुप्रभूतयेवरुणायमरुद्भ्योर्चाविदुष्टरेभ्यः । योधीतामानुषाणांपश्वोगाऽइवरक्षतिनभँताम न्यकेसमे ॥ तमूषुसमनागिरापितॄणांचमन्मभिः । नाभाकस्यप्रशस्तिभिर्यःसिंधूनामुपोदयेसप्तस्वसासमंध्यमोनभँतामन्यकेसमे ॥ सक्षपःपरिषस्वजेन्युःस्रोमाययाद्धेसविश्वंपरिदर्शतः । तस्यवेनीरनुव्रत मुषस्तिस्रोऽअवर्धयन्नभँतामन्यकेसमे ॥ यःककुभोनिधारयःपृथिव्यामधिदर्शतः । समातापूर्व्यंपदंतद्व रुणस्यसह्यंसहिगोपाऽइवेर्योनभँतामन्यकेसमे ॥ योधर्ताभुवनानांयऽउस्राणांमपीच्याऽवेदनामानिगु ह्या । सकविःकाव्यापुरुरूपंद्यौरिवपुष्यतिनभँतामन्यकेसमे ॥ २६ ॥ यस्मिन्विश्वानिकाव्याचक्रेनाभि

॥ २५ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

रिवश्रिता । त्रितंजूतीसपर्यतव्रजेगावोनसंयुजेयुजेऽअश्वाँऽअयुक्षतनभँतामन्यकेसमे ॥ यऽआस्वत्कंऽ आशयेविश्वाजाताान्येषां । परिधामानिमर्मृशद्वरुणस्यपुरोगयेविश्वेदेवाऽअनुव्रतंनभँतामन्यकेसमे ॥ ससमुद्रोऽअपीच्यस्तुरोद्याभिवरोहतिनियदासुयजुर्दधे । समायाऽअर्चिनापदास्तृणान्नाकमारुहन्नभँ तामन्यकेसमे ॥ यस्यश्वेताविचक्षणातिस्रोभूमीरधिक्षितः । त्रिरुत्तराणिपप्रतुर्वरुणस्यध्रुवंसदः ससप्ता नामिरज्यतिनभँतामन्यकेसमे ॥ यःश्वेताँऽअधिनिर्णिजश्चक्रेकृष्णाँऽअनुव्रता । सधामपूर्व्यंमेयःस्कं भेनविरोदसीऽअजोनद्यामधारयन्नभँतामन्यकेसमे ॥ २७ ॥

अस्तभ्नादितिषळृचंद्वादशंसूक्तं अर्चनानात्रेयाः काण्वानाभाकोवा वरुणोंत्यतृचस्याश्विनौ आद्यातिस्रस्त्रिष्टुबोंत्यास्तिस्रोनुष्टुभः ॥

अस्तंभ्नाद्यामसुरोविश्ववेदाऽअमिमीतवरिमाणंपृथिव्याः । आसीदद्विश्वाभुवनानिसम्राड्विश्वेत्तानि वरुणस्यव्रतानि ॥ एवावंदस्ववरुणंबृहंतंनमस्याधीरंममृतंस्यगोपां। सनःशर्मत्रिवरूथंवियंसत्पातंनोद्या वापृथिवीऽउपस्थे ॥ इमांधियंशिक्षमाणस्यदेवक्रतुंदक्षंवरुणसंशिशाधि । ययातिविश्वादुरितातरेमसुतमी

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

णमधिनावँरुहेम ॥ आवांग्रावांणोऽअश्विनाधीभिर्विप्रोऽअच्चुच्यवुः । नासत्यासोमंपीतयेनभँतामन्यके समे ॥ यथावामत्रिरश्विनागीर्भिर्विप्रोऽअजोंहवीत् । नासत्यासोमंपीतयेनभँतामन्यकेसमे । एवावांमह्व ऽऊतयेयथाहुवंतमेधिराः । नासत्यासोमंपीतयेनभँतामन्यकेसमे॥२८॥ ॥इत्यष्टमेमंडलेपंचमोनुवाकः॥

षष्ठेनुवाकेषट्सूक्तानि तत्रइमेविप्रस्येति त्रयस्त्रिंशदृचंप्रथमंसूक्तं आंगिरसोविरूपोग्निर्गायत्री ॥

इमेविप्रस्यवेधसोग्नेरस्तृतयज्वनः । गिरःस्तोमासऽईरते ॥ अस्मैतेप्रतिहर्यतेजातवेदोविचर्षणे । अग्नेजनांमिसुष्टुतिं ॥ आरोकाऽइवघेदहतिग्माऽअग्नेतवत्विषः । दद्भिर्वनानिबप्सति ॥ हरयोधूमकेतवो वातजूताऽउपद्यवि । यतँतेवृथगन्नयः ॥ एतेत्येवृथगन्नयऽइद्वासःसमदक्षत । उषसांमिवकेतवः ॥२९॥ कृष्णारजांसिपत्सुतःप्रयाणेजातवेदसः । अग्निर्यद्रोधतिक्षमि ॥ धासिंकृण्वानऽओषधीर्बप्सदग्निर्नवा यति । पुनर्यतरुणीरपि ॥ जिह्वाभिरहनंनमदर्चिषाजंजणाभवन् । अग्निर्वनेषुरोचते ॥ अप्स्वग्नेसधिष्टवसौषधीरनुरुध्यसे । गर्भेसंजायसेपुनः ॥ उदग्नेतवतद्घृतादर्चीरोचतऽआहुतं । निंसानंजुह्वोमुखे

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

॥ ३० ॥ उक्षान्नायवशान्नायसोमपृष्ठायवेधसे । स्तोमैर्विधेमाग्नये ॥ उतत्वानमसावयंहोतर्वरेण्यक्रतो । अग्नेसमिद्भिरीमहे ॥ उतत्वाभृगुवच्छुंचेमनुष्वदग्नऽआहुत । अंगिरस्वद्धवामहे ॥ त्वंह्यग्नेऽअग्निनाविप्रोविप्रेणसन्त्सता । सखासख्यासमिध्यसे ॥ सत्वंविप्रायदाशुषेरयिंदेहिसहस्रिणं । अग्नेवीरवतीमिषं ॥ ३१ ॥ अग्नेभ्रातःसहस्कृतरोहिदश्वशुचिव्रत । इमंस्तोमंजुषस्वमे । उतत्वाग्नेममस्तुतोवा आर्यप्रतिहर्यते । गोष्ठंगावऽइवाशत ॥ तुभ्यंताऽअंगिरस्तमविश्वाःसुक्षितयःपृथक् । अग्नेकामायययेमिरे ॥ अग्निंधीभिर्मनीषिणोमेधिरासोविपश्चितः । अग्नसद्यायहिन्विरे ॥ तंत्वामज्मेषुवाजिनंतन्वाना ऽअग्नेऽअध्वरं । वह्निंहोतारमीळते ॥ ३२ ॥ पुरुत्राहिसदृङ्ङसिविशोविश्वाऽअनुप्रभुः । समत्सुत्वाहवाहे ॥ तमीळिष्वयऽआहुतोग्निर्विभ्राजतेघृतैः । इमंनःशृणवद्धवं ॥ तंत्वावयंहवामहेशृण्वंतंजातवेदसं । अग्नेग्नंतमपद्विषः ॥ विशांराजानमद्भुतमध्यक्षंधर्मणामिमं । अग्निमीळेसऽउश्रवत् ॥ अग्निं विश्वायुवेपसंमर्यंनवाजिनंहितं । सग्निंनवाजयामसि ॥ ३३ ॥ घ्नन्मृधाण्यपद्विषोदहन्रक्षांसिविश्वहा ।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अग्नेतिग्मेनदीदिहि ॥ यंत्वाजनासऽइंधतेमनुष्वदंगिरस्तम । अग्नेसबोधिमेवचः ॥ यदग्नेदिविजाऽअस्यप्सुजावासहस्कृत । तंत्वागीर्भिर्हवामहे ॥ तुभ्यंघेतेजनाऽइमेविश्वाःसुक्षितयःपृथक्। धासिंहिन्वंत्यत्तवे ॥ तेघेदग्नेस्वाध्योहाविश्वानृचक्षसः । तरंतःस्यामदुर्गहा ॥ ३४ ॥ अग्निमंद्रंपुरुप्रियंशीरंपावकशोचिषं । हृद्भिर्मंद्रेभिरीमहे ॥ सत्वमग्नेविभावसुःसृजन्त्सूर्योनरश्मिभिः । शर्द्धन्तमांसिजिघ्नसे ॥ तत्तेसहस्वऽईमहेदात्रंयन्नोपवस्यंति ॥ त्वदग्नेवार्यंवसु ॥ ३५ ॥

समिधाग्निमिति त्रिंशदृचंद्वितीयंसूक्तं विरूपोग्निर्गायत्री ॥

समिधाग्निंदुवस्यतघृतैर्बोधयतातिथिं । आस्मिन्हव्याजुहोतन ॥ अग्नेस्तोमंजुषस्वमेवर्द्धस्वानेनमन्मना । प्रतिसूक्तानिहर्यनः ॥ अग्निंदूतंपुरोदधेहव्यवाहमुपब्रुवे । देवाँऽआसादयादिह ॥ उत्तेबृहंतोऽअर्चयःसमिधानस्यदीदिवः । अग्नेशुक्रासऽईरते ॥ उपत्वाजुह्वो३मममघृताचीर्यंतुहर्यत । अग्नेहव्याजुषस्वनः ॥ ३६ ॥ मंद्रंहोतारमृत्विजंचित्रभानुंविभावसुं । अग्निमीळेसऽउश्रवत् ॥ प्रत्नंहोतारमीड्यं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

जुष्टमग्निंकविक्रतुं । अध्वराणामभिश्रियं ॥ जुषाणोऽअंगिरस्तमेमाहुव्यान्यानुषक् । अग्नेयज्ञंन
यऽऋतुथा ॥ समिधानऽउसत्यशुक्रशोचऽइहावह । चिकित्वान्दैव्यंजनं ॥ विप्रंहोतारमद्रुहंधूमकेतुंवि
भावसुं । यज्ञानांकेतुमीमहे ॥ ३७ ॥ अग्नेनिपाहिनस्त्वंप्रतिष्मदेवरीषतः । भिंधिद्वेषःसहस्कृत ॥ अ
ग्निःप्रत्नेनमन्मनाशुंभानस्तन्वं१स्वां । कविर्विप्रेणवावृधे ॥ ऊर्जोनपातमाहुवेग्निंपावकशोचिषं । अ
स्मिन्यज्ञेस्वध्वरे ॥ सनोमित्रमहुस्त्वमग्नेशुक्रेणशोचिषा । देवैरासत्सिबर्हिषि ॥ योऽअग्निंतन्वोऽ३दमेदे
वंमर्तैःसपर्यति । तस्माऽइद्दीदयद्वसु ॥ ३८ ॥ अग्निर्मूर्द्धादिवःककुन्पतिःपृथिव्याऽअयं । अपांरेतांसि
जिन्वति ॥ उदग्नेशुचयस्तवशुक्राभ्राजंतऽईरते । तवज्योतींष्यर्चयः ॥ ईशिषेवार्यस्यहिदात्रस्याग्नेस्वर्प
तिः । स्तोतास्यांतवशर्मणि ॥ त्वामग्नेमनीषिणस्त्वांहिन्वंतिचित्तिभिः । त्वांवर्धंतुनोगिरः ॥ अदब्ध
स्यस्वधावतोदूतस्यरेभतःसदा । अग्नेःसख्यंवृणीमहे ॥ ३९ ॥ अग्निःशुचिव्रततमःशुचिर्विप्रःशुचिःक
विः । शुचीरोचतऽआहुतः ॥ उतत्वाधीतयोममगिरोवर्धंतुविश्वहा । अग्नेसख्यस्यबोधिनः ॥ यदग्ने

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

स्यामहंवंभंवांघास्याऽअहं । स्युष्टेसत्याऽइहाशिषः ॥ वसुर्वसुपतिर्हिकमस्यग्नेविभावसुः । स्यामतेसु मतावपि ॥ अग्नेधृतव्रतायतेसमुद्रायेवसिंधवः । गिरोवाश्रासऽईरते ॥ ४० ॥ युवानंविश्पतिंकविंवि श्वादंपुरुवेपसं । अग्निंशुंभामिमन्मभिः ॥ यज्ञानांरथ्येवयंतिग्मजंभायवीळवे । स्तोमैरिषेमाग्नये ॥ अयमग्नेत्वेऽअपिंजरिताभूतुसंत्य । तस्मैंपावकमृळय ॥ धीरोह्यस्यद्मसद्विप्रोनजागृविःसदा । अग्नेंदी दर्यसिद्यविं ॥ पुराग्नेंदुरितेभ्यःपुरामृध्रेभ्यःकवे । प्रणऽआयुर्वसोतिर ॥ ४१ ॥

आघायइति द्विचत्वारिंशदृचंतृतीयंसूक्तं काण्वस्त्रिशोकआद्यायाइंद्राग्नीद्वितीयादीनामिंद्रोगायत्री ॥

आघायेऽअग्निमिंधतेस्तृणंतिबर्हिरांनुषक् । येषामिंद्रोयुवासखा ॥ बृहन्निदिध्मऽएषांभूरिशस्तंपृथुःस्वरुः । येषामिंद्रोयुवासखा ॥ अयुंद्धऽइद्युधावृतंशूरऽआजतिसत्वभिः । येषामिंद्रोयुवासखा ॥ आबुंदंवृत्रहाददेजातःपृच्छद्विमातरं । कऽउग्राःकेहशृण्विरे ॥ प्रतित्वाशवसीवदङ्गिरावप्सोनयोधिषत् । य स्तेशत्रुत्वमाचके ॥ ४२ ॥ उतत्वंमघवन्छृणुयस्तेवष्टिवक्षितत् । यद्वीळयासिवीळुतत् ॥ यदाजिंया

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

त्याजिकृदिंद्रः स्वश्वयुरुप । रथीतमोरथीनाँ ॥ विषुविश्वाऽअभियुजोवज्रिन्विष्वग्यथावृह । भवानः सुश्रवस्तमः ॥ अस्माकंसुरथंपुरऽइंद्रःकृणोतुसातयें । नयंधूवैंतिधूर्तयः ॥ वृज्यामंतेपरिद्विषोरँतेशक्र दावनें । गमेमेदिंद्रगोमंतः ॥ ४३ ॥ शनैश्चिद्यंतोऽअद्रिवोश्वावंतःशतग्विनः । विवक्षणाऽअनेहसः ॥ ऊर्ध्वाहितेदिवेदिवेसहस्रासूनृताशता । जरितृभ्योविमंहते ॥ विद्माहित्वाधनंजयमिंद्रंदृळ्हाचिदारुजं । आ दारिणंयथागयं ॥ ककुहंचित्त्वाकवेमंदंतुधृष्णविंदवः । आत्वांपणिंयदीमहे ॥ यस्तेरेवाँऽअदाशुरिःप्रमम षंमघत्तये । तस्यनोवेदऽआभर ॥४४॥ इमऽउत्वाविचक्षतेसखायऽइंद्रसोमिनः । पुष्टावंतोयथापशुं ॥ उतत्वाबधिरंवयंश्रुत्कर्णंसंतंमूतये । दूरादिहहवामहे ॥ यच्छ्रुंश्रूयाऽइमंहवंदुर्मर्षंचक्रियाऽउत । भवें रापिर्नोऽअंतमः ॥ यच्चिद्धितेऽअपिव्यथिर्जगन्वांसोऽअमन्महि । गोदाऽइदिंद्रबोधिनः ॥ आत्वारंभं नजिव्रयोररम्भाशवसस्पते ॥ उश्मसित्वासधस्थऽआ ॥ ४५ ॥ स्तोत्रमिंद्रायगायतपुरुनृम्णायसत्वने । नकिर्यंवृण्वतेयुधि ॥ अभित्वावृषभासुतेसुतंसृजामिपीतयें । तृंपाव्यश्नुहीमदं ॥ मात्वामूराऽअविष्य

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वोमोपहस्वानऽआदभन् । माकींब्रह्मद्विषोवनः ॥ इहत्वागोपरीणसामहेमंदंतुराधसे । सरोगौरोयथा पिब ॥ यावृत्रहापरावतिसनानवाचचुच्युवे । तासंसत्सुप्रवोचत ॥४६॥ अपिवत्कद्रुवःसुतमिंद्रःसहस्र बाह्वे । अत्रादेदिष्टपौंस्यं ॥ सत्यंतत्तुर्वशेयदौविदानोऽअह्नवाय्यं । व्यानट्तुर्वणेशमि ॥ तरणिंवोज नांनांत्रदंवाजस्यगोमतः । समानमुप्रशंसिषं ॥ ऋभुक्षणंनवतिंवऽउक्थेषुतुग्र्यावृधं । इंद्रंसोमेसचासुते ॥ यःकृतदिद्वियोन्यंत्रिशोकायगिरिंपृथुं । गोभ्योगातुंनिरेतवे ॥ ४७ ॥ यद्धिषेमनस्यसिमंदानःप्रेदियेक्षसि । मातत्कारिंद्रमृळय ॥ दुभ्रंचिद्धित्वावतःकृतंशृण्वेऽअधिक्षमि । जिगांतिंवद्रतेमनः ॥ तवेदुताःसुकीर्तयोसंन्नुतप्रशस्तयः । यदिंद्रमृळयांसिनः ॥ मानऽएकस्मिन्नागसिमाद्वयोरुतत्रिषु । वधीमाशूरभूरिषु ॥ बिभयाहित्वावतऽउग्रादभिप्रभंगिणः । दस्माद्रहमृतीषहः ॥ ४८ ॥ मासख्युःशूनमाविंदे मापुत्रस्यप्रभूवसो । आवृत्वंशूतुतेमनः ॥ कोनुमर्योऽअमिंथितःसखासखायमब्रवीत् । जहाकोऽअस्मदीषते ॥ एवारेवृषभासुतेसिन्वन्भूर्णावयः । श्वघ्नीवनिवताचरन् ॥ आतऽएतावचोयुजाहरीगृभ्णे

अ० ६ अ० ३ ॥ २९ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सुमद्रथा । यदींब्रह्मभ्यऽइद्ददः ॥ भिंधिविश्वाऽअपद्विषःपरिबाधोजहीमृधः । वसुंस्पार्हंतदाभंर ॥ य
ड्डीळाविंद्रयत्स्थिरेयत्पर्शानेपराभृतं । वसुंस्पार्हंतदाभंर ॥ यस्यंतेविश्वमानुषोभूरेर्दत्तस्यवेदति । वसु
स्पार्हंतदाभंर ॥ ४९ ॥ इतिषष्ठाष्टकेतृतीयोध्यायः ॥ ३ ॥ ॥ ॥ ॥

त्वावतस्त्रयस्त्रिंशद्वशोऽव्य आसआदिकानीतस्य पृथुश्रवसोदानस्तुति राद्यापादनिचृत्पंचम्यादि ककुब्गायत्री
बृहत्यनुष्टुप्सतोबृहतीगायत्री विपरीतोत्तराप्रगाथो द्विपदाचतुर्विंशिका बृहतीपिपीलिकमध्या ककुम्ग्यंकुशिरावि
राड्जगत्युपरिष्टाद्बृहती बृहत्योविषमपदोत्तरा पंक्तिःसंस्तारपंक्तिर्गायत्रीपंक्तिःप्रगाथौ वायव्यौच गायत्रीद्विपदो
ष्णिक्पंक्तिर्वायव्या गायत्री महिवोव्यूनात्रितआप्त्य आदित्येभ्योंत्यादुःस्वप्नघ्यः पंचोषसेपिमहापांक्तं स्वादोःपंचो
नाप्रगाथः सौम्यंत्रैष्टुभंपंचमीजगत्यभिप्रदश प्रस्कण्वः प्रागाथंतत्प्रसुश्रुतंपुष्टिगुर्यथामनौश्रुष्टिगुर्यथामनावायुरु
पमंत्वाष्टौमेध्य एतत्तेमातरिश्वानो विश्वइतिवैश्वदेवः प्रगाथोभूरीत्पंचकृशःप्रस्कण्वस्य दानस्तुतिर्गायत्रंतु तृती
यांत्येअनुष्टुभौप्रतितेतृषध्रोंत्याग्निसौरी पंक्तिर्युवंदेवाचतुष्कं मेध्याआश्विनंत्रैष्टुभं यमृत्विजस्तृचं वैश्वदेवमाद्य
ऋत्विक्स्तुतिर्वेमानिवां सप्तसुपर्णऐंद्रावरुणं जागतमग्नआविंशतिर्भर्गःप्रागाथआग्नेयंप्रागाथं तूभयंव्यूनाप्रोअस्मै

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

द्वादशप्रगाथःपांक्तं सप्तम्याद्यास्तिस्रोबृहत्यः सपूर्व्यौगायत्रमाद्याचतुर्थ्यादिद्वे सप्तमीचानुष्टुभो गायत्रेत्यादैवी त्रिष्टुवुत्त्वायदिंद्रतरोभिःपंचोना कलिःप्रागाथः प्रागथमंत्यानुष्टुप् त्यांनुसैकामत्स्यःसांमदो मैत्रावरुणिर्मान्योवा बहवोवामत्स्याजालनद्धा आदित्यानस्तुवन्दशम्याद्यास्तिस्रोप्यदितेः ॥ ४ ॥

त्वावतइतित्रयस्त्रिंशदृचंचतुर्थंसूक्तं वशोश्व्यइंद्रःपंचविंश्यादिश्चतसृणां द्वात्रिंश्याश्चवायुः एकविंश्यादिषुकानीत स्यपृथुश्रवसोदानस्तुतिः क्रमेण पादनिचृत् तिस्रोगायत्र्यः ककुप् गायत्रीबृहत्यनुष्टुप् सतोबृहती गायत्री बृहती विपरीतोत्तराद्विपदाचतुर्विंशिका बृहतीपिपीलिकमध्या ककुभ्यंकुशिरा विराट्जगत्युपरिष्टाद्बृहतीबृहती विषमपदाबृहतीपंक्तिःसंस्तारपंक्तिर्गायत्रीपंक्तिःप्रगाथौगायत्रीद्विपदाउष्णिक्पंक्तिर्गायत्री ॥

॥हरिःओम॥त्वावंतःपुरूवसोवयमिंद्रप्रणेतः। स्मसिस्थातर्हरीणां॥त्वांहिसत्यमद्रिवोविघ्नदातारमिषां। विघ्नदातारंरयीणां॥आयस्यंतेमहिमानंशतंमूतेशतंक्रतो॥गीर्भिर्गृणंतिकारवः॥ सुनीथोघासमर्त्योयंमरुतोयमर्यमा। मित्रःपांत्यद्रुहः॥दधानोगोमदश्ववत्सुवीर्यंमादित्यजूतऽएधते। सदारायापुरुस्पृहा॥१॥तांमिं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

द्रंदानंमीमहेशवसानमभींवं। ईशानंरायऽईमहे॥तस्मिन्हिसंत्यूतयोविश्वाऽअभींरवःसचा। तमावंहंतुसप्तयःपुरूवसुंमदायहरंयःसुतं॥यस्तेमदोवरेण्योयऽईंद्रवृत्रहंतमः।यऽआदृदिःस्व१र्नृभिर्यःपृतंनासुदुष्टरः॥ योदुष्टरोविश्ववारश्रवाय्योवाजेष्वस्तितरुता। सनंःशविष्ठसवनावसोगहिगमेमगोमंतिव्रजे॥ गव्योषुणो यथापुराश्वयोतरथया। वरिवस्यंहामह॥२॥ नहितेशूरराधसोंतंविंदाभिसत्रा। दृशस्यानोमघवन्नूचिदद्रिवोधियोवाजेभिराविथ॥यऽऋष्वःश्रावयत्सखाविश्वेत्सवेंदजनिंमापुरुष्टुतः॥ तंविश्वेमानुषायुगेंद्रंहवंतेतविषंयतस्रुचः॥सनोवाजेष्ववितापुरूवसुंःपुरस्तातामघवांवृत्रहाभुवत॥ अभिवोवीरमंधसोमदेषुगायगिरामहाविचेतसं। इंद्रंनामश्रुत्यंशाकिनंवचोयथा॥ददीरेकर्णस्तन्वेंददिर्वसुंदिर्वाजेषुपुरुहूतवाजिनं। ननमथ॥ ३॥ विश्वेषामिरज्यंतंवसूनांसासह्वांसंचिदस्यवर्पसः। कृपयतोनूनमत्यथं॥ महःसुवोऽअरंमिषेस्तवामहेमीढुषेऽअरंगमायजग्मये। यज्ञेभिर्गीर्भिर्विश्वमनुषांमरुतांमियक्षसिगायेत्वानमंसागिरा॥ येपातयंतेऽअज्मंभिर्गिरीणांस्रुभिरेषां। यज्ञंमहिष्वणीनांसुम्नंतुविष्वणीनांप्राध्वरे॥ प्रभंगंदुर्मतीनामिं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

द्रंशविष्ठाभर । रयिमस्मभ्यंयुज्यँचोदयन्मतेज्येष्ठंचोदयन्मते ॥ सनिंतःसुसंनितरुग्रचित्रचेतिंष्ठसूनृंत ।
ग्रासहांसम्राट्सहुरिंसहँतंभुज्युंवाजेषुपूव्यँ ॥ ४ ॥ आसऽएंतुयऽईवदाँऽअदेवःपूर्तमांद्दे । यथांचिद्व
शोंऽअश्व्यःपृथुश्रवंसिकानीतेऽइस्याव्युष्यांद्दे ॥ षष्टिंसहस्राश्व्यस्यायुतांसनमुष्ट्राणांविंशतिंशता ।
दशश्यावींनांशतादशत्र्यंरुषीणांदशगवांसहस्रा ॥ दशश्यावाऽऋधद्रयोवीतवांरासऽआशवंः । मघाने
मिंनिवावृतुः॥ दानांसःपृथुश्रवंसःकानीतस्यसुराधंसः । रथँहिरण्ययंदद्न्मांहिष्ठःसूरिर्भूद्वर्षिंष्ठमकृतश्र
वंः ॥ आनोवायोमहेतनेयाहिमखायपाजंसे । वयंहितेचकृमाभूरिदावनेसद्यश्चिन्महिंदावनें ॥ ५ ॥
योऽअश्वेभिर्वहंतेवस्तंऽउस्राभ्रिःसप्तसप्तंतीनां । एभिःसोमेंभिःसोमसुद्भिःसोमपादानायशुक्रपूतपाः ॥
योमंऽइमांचिदुत्मनामंदच्चित्रंदावनें । अरट्वेऽअक्षेनहुंषेसुकृत्वनिसुकृत्तरायसुक्रतुंः ॥ उच्चथ्येऽइवपुंषियः
स्वराळुतवांयोघृतस्नाः । अश्वेषितंरजेषितंशुनेषितंप्राज्मतदिदनुतत् ॥ अधंप्रियमिषिरायंषष्टिंसह
स्रांसनं । अश्वानामिन्नवृष्णां ॥ गावोनयूथमुपयंन्तिवध्रयऽउपमायंन्तिवध्रयः । अधयच्चारथेगणेशतमु

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ष्टाँऽअचिक्रदत् ॥ अधश्चिल्लेषुविंशतिंशता । शतंदासेबल्बूथेविम्रस्तरुक्षऽआददे । तेतेवायविमेजना मदंतींद्रगोपामदंतिदेवगोपाः ॥ अधस्यायोषणामहीम्प्रतीचीवशंमम्व्यं । अधिरुक्माविनीयते ॥ ६ ॥

महिवइत्यष्टादशर्चंपंचमंसूक्तं आदित्यस्तुतिआदित्या अंत्यानांपंचानामुषाः दुःस्वप्नघ्योमहापंक्तिः ॥

महिंवोमहतामवोवरुंणमित्रदाशुषे । यमांदित्याऽअभिद्रुहोरक्षथानेमघंनंशदनेहसोवऽऊतयःसुऽऊतयोवऽऊतयः ॥ विदादेवाऽअघानामादित्यासोऽअपाकृतिं । पक्षावयोयथोपरिव्यं१स्मेशर्मयच्छता नेहसोवऽऊतयःसुऽऊतयोवऽऊतयः ॥ व्यं१स्मेऽअधिशर्मतत्पक्षावयोनयंतन । विश्वांनिविश्ववेदसो वरूथ्यामनामहेनेहसोवऽऊतयःसुऽऊतयोवऽऊतयः ॥ यस्माऽअरांसतक्षयंजीवातुंचम्रचेतसः । मनो विश्वस्यघेदिमऽआदित्यारायऽईशतेनेहसोवऽऊतयःसुऽऊतयोवऽऊतयः ॥ परिणोवृणजन्नघादुर्गाणि रथ्योयथा । स्यामेदिंद्रस्यशर्मण्यादित्यानामुतावस्यनेहसोवऽऊतयःसुऽऊतयोवऽऊतयः ॥ ७ ॥ प रिह्वृतेदनाजनोयुष्मादत्तस्यवायति । देवाऽअदब्भ्रमाशवोयमादित्याऽअहेतनानेहसोवऽऊतयःसुऽऊ

823

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तयोवऽऊतयः ॥ नतंतिग्मंचनत्यजोनद्रासद्भितंगुरु । यस्माऽउशर्मीसप्रथऽआदित्यासोऽअराध्व मनेहसोवऽऊतयःसुऽऊतयोवऽऊतयः ॥ युष्मेदेवाऽअपिष्मसियुध्यंतऽइववर्मसु । यूयंमहोनऽएनसो यूयमर्भादुरुष्यतानेहसोवऽऊतयःसुऽऊतयोवऽऊतयः ॥ अदितिर्नऽउरुष्यत्वदितिःशर्मयच्छतु । माता मित्रस्यरेवतोर्यम्णोवरुणस्यचानेहसोवऽऊतयःसुऽऊतयोवऽऊतयः ॥ यद्देवाःशर्मशरणंयद्भद्रंयदनातुरं । त्रिधातुयद्वरूथ्यं१तद्स्मासुवियंतनानेहसोवऽऊतयःसुऽऊतयोवऽऊतयः ॥ ८ ॥ आदित्याऽअवहिख्यताधिकूलादिवस्पशः । सुतीर्थमर्वतोयथानोनेषथासुगमनेहसोवऽऊतयःसुऽऊतयोवऽऊतयः॥ नेहभद्रंरक्षस्विनेनावयैनोपयाऽउत । गवेचभद्रंधेनवेवीरायचश्रवस्यतेनेहसोवऽऊतयःसुऽऊतयोव ऽऊतयः ॥ यदाविर्यदपीच्यं१देवासोऽअस्तिदुष्कृतं । त्रितेतद्विश्वमाप्त्यऽआरेऽअस्मद्धातनानेहसो वऽऊतयःसुऽऊतयोवऽऊतयः ॥ यच्चगोषुदुःष्वप्न्ययच्चास्मेदुहितर्दिवः । त्रितायतद्विभावर्याप्त्यायपरा वहानेहसोवऽऊतयःसुऽऊतयोवऽऊतयः॥ निष्कंवाघाकृणवतेस्रजंवादुहितर्दिवः । त्रितेदुःष्वप्न्यंसर्वमा

अ० ६ अ० ४ ॥ ३२ ॥

S24

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ह्येपरिदद्मस्यनेहसोवऽऊतयःसुऽऊतयोवऽऊतयः ॥ ९ ॥ तदन्नायतदपसेतंभागमुपसेदुषे । त्रितायचद्वितायचोषोदुःष्वह्यैवहानेहसोवऽऊतयःसुऽऊतयोवऽऊतयः ॥ यथाकलांयथाशफंयथर्ऽऋणंसंनयामसि । एवादुःष्वह्यैसर्वमाह्यैसंनयामस्यनेहसोवऽऊतयःसुऽऊतयोवऽऊतयः ॥ अजैष्माद्यासनामचाभूमानागसोवयं । उषोयस्मादुःष्वह्यादभैष्मापतदुच्छात्वनेहसोवऽऊतयःसुऽऊतयोवऽऊतयः ॥१०॥

स्वादोरितिपंचदशर्चषष्ठंसूक्तं काण्वःप्रगाथः सोमस्त्रिष्टुप्पंचमीजगती ॥

स्वादोरभक्षिवयसःसुमेधाःस्वाध्योवरिवोवित्तरस्य । विश्वेयदेवाऽउतमर्त्यासोमधुब्रुवंतोऽअभिसंचरंति ॥ अंतश्चप्रागाऽअदितिर्भवास्यवयाताहरसोदैव्यस्य । इंद्राविंद्रस्यसख्यंजुषाणःश्रौष्टीवधुरमनुरायऽऋध्याः ॥ अपामसोममृताऽअभूमागन्मज्योतिरविदामदेवान् । किंनूनमस्मान्कृणवदरातिःकिमुधूर्तिरमृतमर्त्यस्य॥ शंनोभवद्वदऽआपीतऽइंदोपितेवसोमसूनवेसुशेवः । सखेवसख्यऽउरुशंसधीरःप्रणऽआयुर्जीवसेसोमतारीः ॥ इमेमापीतायशसऽउरुष्यवोरथंनगावःसमनाहपर्वसु । तेमारक्षंतुविश्व

825

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

संश्चरित्रादुतमास्नामाद्यवयंत्विंदवः ॥ ११ ॥ अग्निनमांमथितंसंदिदीपःप्रचक्षयकृणुहिवस्यसोनः ॥ अथाहितेमदुआसोममन्येरेवाँइवप्रचरापुष्टिमच्छं ॥ इषिरेणतेमनसासुतस्यभक्षीमहिपित्र्यस्येवरायः । सोमराजन्प्रणआयूंषितारीरहानीवसूर्योवासराणि ॥ सोमराजन्मृळयानःस्वस्तितर्वसमसित्रत्याउ स्तस्यविद्धि । अलर्तिदक्षउतमन्युरिंदोमानोअर्योअनुकामंपरादाः ॥ त्वंहिनस्तन्वःसोमगोपा गात्रेगात्रेनिषसत्थानृचक्षाः । यत्तेवयंप्रमिनामव्रतानिसनोमृळसुषखादेववस्यः ॥ ऋदूदरेणसख्यासचेयोमानरिष्येद्वर्यश्वपीतः । अयंयःसोमोन्यधायस्मेतस्माइंद्रंप्रतिरमेम्यायुः ॥ १२ ॥ अपत्याअस्थुरनिराअमीवानिरत्रसन्नभिषीचीरभैषुः। आसोमोअस्माँअरुहद्विहायाअगन्मयत्रप्रतिरंतआयुः ॥ योनइंदुःपितरोहृत्सुपीतोमर्त्योमर्त्याँआविवेश । तस्मैसोमायहविषाविधेममृळीकेअस्यसुमतौस्याम ॥ त्वंसोमपितृभिःसंविदानोनुद्यावापृथिवीआततंथ । तस्मैतइंदोहविषाविधेमवयंस्यामपतयोरयीणां ॥ त्रातारोदेवाअधिवोचतानोमानोनिद्राईशतमोतजल्पिः । वयंसोमस्यविश्वहप्रियासः

॥ ३३ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सुवीरासोविदथमावदेम ॥ त्वंनःसोमविश्वतोवयोधास्त्वंस्वर्विदाविशानृचक्षाः । त्वंनऽइंदऽऊतिभिः सजोषाःपाहिपश्चातादुतवापुरस्तात् ॥ १३ ॥ इत्यष्टमेमंडलेषष्ठोनुवाकः ॥ अथवालखिल्यानि ॥

अभिप्रेतिदशर्चंप्रथमंसूक्तं प्रस्कण्वइंद्रःप्रगाथः ॥

अभिप्रवःसुराधसमिंद्रमर्चयथाविदे । योजरितृभ्योमघवापुरूवसुःसहस्रेणेवशिक्षति ॥ शतानीकेवप्राजिगातिधृष्णुयाहंतिवृत्राणिदाशुषे । गिरेरिवप्ररसाऽअस्यपिन्विरेदत्राणिपुरुभोजसः ॥ आत्वासुतासऽइंदवोमदायऽइंद्रगिर्वणः । आपोनवज्रिन्नन्वोक्यं१सरःपृणंतिशूरराधसे॥ अनेहसंप्रतरंणंविवक्षणंमध्वःस्वादिष्ठमींपिब । आयथामंदसानःकिरासिनःप्रक्षुद्रेवत्मनाधृषत् ॥ आनःस्तोममुपद्रवद्धियानोऽअश्वोनसोतृभिः । यंतेस्वधावन्त्सदयंतिधेनवऽइंद्रकण्वेषुरातयः ॥ १४ ॥ उग्रंनवीरंनमसोपसेदिमविभूतिमक्षितावसुं । उद्रीववज्रिन्नवतोनसिंचतेक्षरंतींद्रधीतयः ॥ यद्वंनूनंयद्वायज्ञेयद्वापृथिव्यामधि । अतोनोयज्ञमाशुभिर्महेमतऽउग्रऽउग्रेभिरागहि ॥ अजिरासोहरयोयेतऽआशवोवातांऽइवप्रसक्षिणः ।

827

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

येभिरपत्यंमनुषःपरीयसेयेभिर्विश्वंस्वर्दृशे ॥ एतावंतस्तऽईमहऽइंद्रसुम्नस्यगोमंतः । यथाप्रावोमघव
न्मेध्यांतिथिंययानीपांतिथिंधनें ॥ यथाकण्वेमघवन्त्रसदस्यवियथापक्थेदशव्रजे । यथागोशर्येऽअस
नोर्कृजिश्वनींद्रगोमद्विरण्यवत् ॥ १५ ॥

प्रसुश्रुतमितिदशर्चंद्वितीयंसूक्तं पुष्टिगुरिंद्रःप्रगाथः ॥

प्रसुश्रुतंसुराधंसमर्चाशक्रमभिष्टये । यःसुन्वतेस्तुवतेकाम्यंवसुसहस्रेणेवमंहते ॥ शतानींकाहेत
योऽअस्यदुष्टराऽइंद्रस्यसमिषोमहीः । गिरिर्नभुज्मामघवत्सुपिन्वतेयदींसुताऽअमंदिषुः ॥ यदींसुता
सऽइंदवोभिप्रियममंदिषुः । आपोनधायिसवनंमऽआवसोदुघाऽइवोपदाशुषे ॥ अनेहसंवोहवमान
मूतयेमध्वःक्षरंतिधीतयः । आत्वावसोहवमानासऽइंदवऽउपस्तोत्रेषुदधिरे ॥ आनःसोमेस्वध्वरऽइया
नोऽअत्योनतोशते । यंतेस्वदावन्स्वदंतिगूर्तयःपौरेछंदयसेहवं ॥ १६ ॥ प्रवीरमुग्रंविविंचिधनस्पृतंवि
भूतिंराधसोमहः । उद्रीववज्रिन्नवतोवसुत्वनासदांपीपेथदाशुषे ॥ यद्नूनंपरावतियद्वापृथिव्यांदिवि।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

युजानऽइंद्रहरिभिर्महेमतऽऋष्वऽऋष्वेभिरागहि ॥ रथिरासोहरयोयेतेऽअस्रिधऽओजोवात्स्यपिप्र
ति । येभिर्निदस्युंमनुषोनिघोषयोयेभिःस्वःपरीयसे ॥ एतावतस्तेवसोविद्यामशूरनव्यसः । यथाप्रावऽए
तंशंकृत्व्येधनेयथावशंदशव्रजे ॥ यथाकण्वेमघवन्मेधेऽअध्वरेदीर्घनीथेदमूनसि । यथागोशर्येऽआसि
षासोऽअद्रिवोमयिगोत्रंहरिश्रियं ॥ १७ ॥

यथामनाविंतिदशर्चंतृतीयंसूक्तं श्रुष्टिगुरिंद्रःप्रगाथः ॥

यथामनौसांवरणौसोमंमिंद्रापिंबःसुतं । नीपांतिथौमघवन्मेध्यांतिथौपुष्टिगौश्रुष्टिगौसचा ॥ पार्ष
द्वाणःप्रस्कंण्वंसमंसादयच्छयानंजित्रिमुद्वितं । सहस्रांण्यसिषासद्गवामृषिस्त्वोतोदस्यवेवृकः ॥ यऽउ
क्थेभिर्नविंधतेचिकिद्यऽऋषिचोदनः । इंद्रंतमच्छावदनव्यस्यामत्यरिंष्यंतंनभोजसे ॥ यस्माऽअर्कंस
प्तशीर्षाणमानृचुस्त्रिधातुमुत्तमेपदे । सत्वि१माविश्वाभुवनानिचिक्रदद्दादिज्जनिष्टपौंस्यं ॥ योनोदा
तावसूनामिंद्रंतंहूमहेवयं । विघ्नाह्यस्यसुमतिंनवीयसींगमेमगोमतिव्रजे ॥ १८ ॥ यस्मैत्वंवसोदाना

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यशिक्षसिसरायस्योषमश्नुते । तंत्वावयंमघवन्निंद्रगिर्वणःसुतावंतोहवामहे ॥ कदाचनस्तरीरसिनेंद्रस
श्रसिदाशुषे । उपोपेन्नुमघवन्भूयऽइन्नुतेदानंदेवस्यपृच्यते ॥ प्रयोनंनक्षेऽअभ्योजसाक्रिविंवधैःशुष्णं
निघोषयन् । यदेदस्तंभीत्प्रथयन्नमूंदिवमादिज्जनिष्टपार्थिवः ॥ यस्यायंविश्वऽआर्योदासःशेवधिपाऽअ
रिः । तिरश्चिद्यैरुशमेपवीरवितुभ्येत्सोऽअंज्यतेरयिः ॥ तुरण्यवोमधुमंतंघृतश्चुतंविप्रासोऽअर्कमानृ
चुः । अस्मेरयिःपप्रथेवृष्ण्यंशवोस्मेसुवानासऽइंदवः ॥ १९ ॥

यथामनाविंतिदशर्चंचतुर्थंसूक्तं आयुरिंद्रःप्रगाथः ॥

यथामनौविवस्वतिसोमंशक्रापिंबःसुतं । यथात्रितेछंदऽइंद्रजुजोषस्यायौमादयसेसचा ॥ पृषध्रेमे
ध्येमातरिश्वनींद्रसुवानेऽअमंदथाः । यथासोमंदशशिप्रेदशोण्येस्थूमरश्मावृजूनसि ॥ यऽउक्थाकेव
लादधेयःसोमंधृषितापिंबत् । यस्मैविष्णुस्त्रीणिंपदाविचक्रमऽउपमित्रस्यधर्मंभिः ॥ यस्यत्वमिंद्रस्तोमेषु
चाकनोवाजेवाजिञ्छतक्रतो । तंत्वावयंसुदुघांमिवगोदुहोजुहूमसिश्रवस्यवः ॥ योनोंदातासनःपिता

830

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

महाँऽउग्रऽईशानकृत् । अर्यामन्नुग्रोमघवापुरूवसुर्गोरश्वस्यप्रदातुनः ॥ २० ॥ यस्मैत्वंवसोदानायमंहसेसरायस्पोषमिन्वति । वसूयवोवसुपतिंशतक्रतुंस्तोमैरिंद्रंहवामहे ॥ कदाचनप्रयुच्छस्युभेनिपासिजन्मनी । तुरीयादित्यहवनंतऽइंद्रियमातस्थावमृतंदिवि ॥ यस्मैत्वंमघवन्निंद्रगिर्वणःशिक्षोशिक्षसिदाशुषे । अस्माकंगिरऽउतसुष्टुतिंवसोकण्ववच्छृणुधीहवं ॥ अस्तावि मन्मपूर्व्यब्रह्मेंद्रायवोचत । पूर्वीर्ऋतस्यबृहतीरनूषतस्तोतुर्मेधाऽअसृक्षत ॥ समिंद्रोरायोबृहतीरधूनुतसंक्षोणीसमुसूर्यं । संशुक्रासःशुचयःसंगवाशिरःसोमाऽइंद्रंममंदिषुः ॥ २१ ॥

उपमंत्वेत्यष्टर्चंपंचमंसूक्तं मेध्यइंद्रःप्रगाथः ॥

उपमंत्वामघोनांज्येष्ठंचवृषभाणां । पूर्भित्तंमंमघवन्निंद्रगोविदंमीशानंरायऽईमहे ॥ यऽआयुंकुत्समतिथिग्वमर्दयोवावृधानोदिवेदिवे । तंत्वावयंहर्यश्वंशतक्रतुंवाजयंतोहवामहे ॥ आनोविश्वेषांरसंमध्वःसिंचंतवद्रयः । येपरावतिसुन्विरेजनेष्वायेऽअर्वावतीदवः ॥ विश्वाद्वेषांसिजहिचावचाकृधिवि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

श्वेसन्वंत्वावसुं । शीष्टेंषुचित्तेमदिरासोंऽअंशवोयत्रासोमंस्यतूंपसिं ॥ २२ ॥ इंद्रनेदींयऽएदिंहिमित मेंधाभिरूतिभिंः । आशंतमशंतमाभिरभिष्टिंभिरास्वांपेस्वापिभिंः॥ आजितुरंसत्पतिंविश्वचर्षणिंकृधि प्रजास्वाभगं । प्रसूतिंराशचींभियैंतऽउक्थिनंःक्रतुंपुनंतऽआनुषक् ॥ यस्तेसाधिष्ठोवंसेतेस्यांमभरेषु ते । वयंहोत्राभिरुतदेवहूंतिभिःससवांसोमनामहे॥ अहंहितेहरिवोब्रह्मवाजयुराजिंयामिसद्रोतिभिः । त्वामिदेवतममेसमंश्वयुर्गव्युरग्रेमथीनां ॥ २३ ॥

एतत्तइत्यष्टर्चषष्ठंसूक्तं मातरिश्वाइंद्रःप्रगाथः तृतीयाचतुर्थ्योःविश्वेदेवाः ॥

एतत्तंऽइंद्रवीर्यंगीर्भिर्गृणंतिकारवंः । तेस्तोभंतऽऊर्जंमावन्घृतश्चुतंपौरासोंनक्षन्धीतिभिंः ॥ नक्षंत ऽइंद्रमवंसेसुकृत्ययायेषांसुतेषुमंदंसे । यथांसंवर्तेऽअमंदोयथाकृशऽएवास्मेऽइंद्रमत्स्व ॥ आनोविश्वेंस जोषंसोदेवांसोगंतनोपंनः । वसवोरुद्राऽअवंसेनऽआगंमन्छृण्वंतुमरुतोहवं ॥ पूषाविष्णुर्हवनंमेसरं स्वत्यवंतुसप्तसिंधवः । आपोवातःपर्वतासोवनस्पतिंःशृणोतुपृथिवीहवं ॥ २४ ॥ यदिंद्राधोऽअस्ति

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तेमाघोनंमघवत्तम । तेनंनोबोधिसधमाद्योवृधेभगोदानायवृत्रहन् ॥ आजिंपतेनृपतेत्वमिद्धिनोवाज आवक्षिसुक्रतो । वीतीहोत्राभिरुतदेववींतिभिःससवांसोविशृण्विरे ॥ संतिह्यृर्यऽआशिषऽइंद्रऽआयुर्जनानां । अस्मान्नक्षस्वमघवन्नुपावसेधुक्षस्वपिप्युषीमिषं ॥ वयंतऽइंद्रस्तोमेभिर्विधेमत्वमस्माकंशतक्रतो । महिस्थूरंशशयंराधोऽअह्रयंप्रस्कण्वायनितोशय ॥ २५ ॥

भूरीदितिपंचर्चसप्तमंसूक्तं कृशःप्रस्कण्वस्यदानस्तुतिर्गायत्रीतृतीयांत्येअनुष्टुभौ ॥

भूरीदिंद्रस्यवीर्यंव्यख्यमभ्यायति । राधस्तेदस्यवेवृक ॥ शतंश्वेतासऽउक्षणोदिवितारोनरोचंते । मह्नादिवंनतंस्तभुः ॥ शतंवेणूञ्छतंशुनःशतंचर्माणिम्लातानि । शतंमेबल्बजस्तुकाऽअरुषीणांचतुःशतं ॥ सुदेवाःस्थकाण्वायनावयोवयोविचरंतः । अश्वासोनचक्रमत ॥ आदित्साप्तस्यचर्किरन्नानूनस्यमहिश्रवः । श्यावीरतिध्वसन्पथश्चक्षुषाचनसंनशे ॥ २६ ॥

प्रतितइतिपंचर्चमष्टमंसूक्तं पृषध्रइंद्रोगायत्री अंत्यायाअग्निसूर्यौपंक्तिः ॥

४३३

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

प्रतितेदस्यवेवृकराधोऽअदर्शयहंयं । द्यौर्नप्रथिनाशवः ॥ दशमह्यंपौतक्रतःसहस्रादस्यवेवृकः । नित्याद्रायोऽअमंहत ॥ शतंमेगर्दभानांशतमूर्णावतीनां । शतंदासाँऽअतिस्रजः ॥ तत्रोऽअपिप्राणीं यतपूतक्रतायैर्व्यक्ता । अश्वानामिन्नयूथ्या ॥ अचेत्यग्निश्चिकितुर्हव्यवाट्ससुमद्रथः । अग्निःशुक्रेणशो चिषाबृहत्सूरोऽअरोचतद्दिविसूर्योऽअरोचत ॥ २७ ॥

युवंदेवेतिचतुर्ऋचंनवमंसूक्तं मेध्योश्विनौत्रिष्टुप् ॥

युवंदेवाक्रतुनापूर्व्येणयुक्तारथेनतविषंयजत्रा । आगच्छतंनासत्याशचीभिरिदंतृतीयंसवनंपिबाथः॥ युवांदेवास्त्रयऽएकादशासःसत्याःसत्यस्यदहशेपुरस्तात् । अस्माकंयज्ञंसवनंजुषाणापातंसोमंमश्विना दीद्यग्नी ॥ पनाय्यंतदश्विनाकृतंवांवृषभोदिवोरजसःपृथिव्याः । सहस्रंशंसाऽउतयेगविष्टौसर्वाऽइत्ताँ ऽउपयातापिबध्यै ॥ अयंवांभागोनिहितोयजत्रेमागिरोनासत्योपयातं । पिबतंसोमंमधुमंतमस्मेप्रदा ॥ ३७ ॥ स्यांसमवतंशचीभिः ॥ २८ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यमृत्विजइतिऋक्रयात्मकंदशमंसूक्तं मेध्योविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् आद्यायाऋत्विक्स्तुतिर्वा ॥

यमृत्विजोबहुधाकल्पयंतःसचेतसोयज्ञमिमंवहंति । योऽअनूचानोब्राह्मणोयुक्तऽआसीत्कास्वित्तत्रयजमानस्यसंवित् ॥ एकऽएवाग्निर्बहुधासमिद्धऽएकःसूर्योविश्वमनुप्रभूतः । एकैवोषाःसर्वमिदंविभात्येकंवाऽइदंविबभूवसर्वं ॥ ज्योतिष्मंतंकेतुमंतंत्रिचक्रंसुखंरथंसुषदंभूरिवारं । चित्रामघायस्ययोगेधिजज्ञेतंवोहुवेऽअतिरिक्तंपिबध्यै ॥ २९ ॥

इमानिवामितिसप्तर्चमेकादशंसूक्तं सुपर्णइंद्रावरुणौजगती ॥

इमानिवांभागधेयानिसिस्रतऽइंद्रावरुणाप्रमहेसुतेषुवां । यज्ञेयज्ञेहसवनाभुरण्यथोयत्सुन्वतेयजमानायशिक्षथः ॥ निष्पिध्वरीरोषधीरापऽआस्तामिंद्रावरुणामहिमानंमाशत । यासिस्रंतूरजसःपारेऽअध्वनोययोःशत्रुर्नकिरादेवऽओहते ॥ सत्यंतदिंद्रावरुणाकृशस्यवांमध्वऽऊर्मिंदुहतेसप्तवाणीः । ताभिर्दाश्वांसमवतंशुभस्पतीयोवामदब्धोऽअभिपातिचित्तिभिः ॥ घृतमुषःसौम्याजीरदानवःसप्तस्व

835

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सार॒:सद॑नऽऋ॒तस्य॑ । याहवा॑मिंद्रावरुणाघृत॒श्चुत॒स्ताभि॑र्धत्तं॒यज॑मानायशिक्षतं ॥ ३० ॥ अवो॑चाम॒ह॒तेसौभ॑गायस॒त्यंत्वे॒षाभ्यां॑महि॒मानं॑मिंद्रि॒यं । अ॒स्मान्नि॑स्त्वद्रावरुणाघृत॒श्चुत॒स्त्रिभि॑:सा॒प्तेभि॑रवतंशुभस्प॒ती ॥ इंद्रा॑वरुणायद्ह॒षिभ्यो॑मनी॒षांवा॒चोम॒तिंश्रुत॑मद॒त्तमग्रे॑ । यानि॒स्थाना॑न्यसृजंतधी॒रायज्ञं॑तन्वा॒नास्त॒पसा॒भ्यप॑श्यं ॥ इंद्रा॑वरुणासौमन॒समद्ह॑प्रं॒रायस्पोष॑ंयज॑मानेषुधत्तं । प्र॒जांपु॒ष्टिंभू॒ति॒म॒स्मासु॑धत्तंदी॒र्घायु॒त्वाय॒प्रति॑रतंन॒ऽआयुः॑ ॥ ३१ ॥ ॥ इतिवालखिल्यानि ॥

सप्तमेनुवाकेदशसूक्तानि तत्रअग्नआयाहीति विंशत्यृचंप्रथमंसूक्तं भर्गःप्रागाथोग्निःप्रगाथः ॥

अग्न॒ऽआया॑ह्य॒ग्निभि॒र्होता॑रंत्वावृणीमहे । आत्वा॑मनक्तु॒प्रय॑ताह॒विष्म॑तीयजि॑ष्ठंब॒र्हि॒रा॒सदे॑ ॥ अच्छा॒हि त्वा॑सहसःसूनोऽअंगिर॒:स्रुच॒श्चर॑न्त्यध्व॒रे । ऊर्जो॑नपा॑तंघृतके॒शमी॑महे॒ग्निंय॒ज्ञेषु॑पू॒र्व्यं ॥ अग्ने॑क॒विर्वे॑धाऽअ॒सि॒होता॑पावक॒यक्ष्यः । मं॒द्रोयजि॑ष्ठोऽअध्व॒रेष्वीड्यो॑विप्रे॒भि॒:शु॒क्रम॑न्म॑भिः ॥ अद्रो॑घमाव॒हो॒श॒तोय॑वि॒ष्ठ्यदे॒वाँऽअ॑जस्रवी॒तये॑ । अ॒भिप्रयां॑सि॒सु॒धि॒तावं॑सोगहि॒मंद॑स्वधी॒ति॒भि॒र्हि॒तः ॥ त्वमि॑त्स॒प्रथा॑ऽअ॒स्यग्ने॑

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

त्रातर्ऋतस्कविः । त्वांविप्रासःसमिधानदीदिवऽआविवासंतिवेधसः ॥ ३२ ॥ शोचाशोचिष्ठदीदिहिवि शेमयोरास्वस्तोत्रेमहाँऽअसि । देवानांशर्मन्ममसंतुसूरयःशत्रूषाहःस्वग्नयः ॥ यथाचिद्वृद्धमतसमग्नेसं जूर्वैसिक्षसि । एवादहमित्रमहोयोऽअस्मध्रुग्दुर्मन्माकश्चवेनति ॥ मानोमतीयरिपवेरक्षस्विनेमाघशं सायरीरधः । अग्नेधद्भिस्तरणिभिर्यविष्ठयशिवेभिःपाहिपायुभिः ॥ पाहिनोऽअग्नऽएकयापाह्युतद्वि तीयया । पाहिगीभिस्तिसृभिरूर्जांपतेपाहिचतसृभिर्वसो । पाहिविश्वस्माद्रक्षसोऽअराव्णःप्रस्मवा जेषुनोव । त्वामिद्धिनेदिष्ठंदेवतातयऽआपिंनक्षामहेवृधे ॥ ३३ ॥ आनोऽअग्नेवयोवृधैरयिंपावकशं स्यं । रास्वाचनऽउपमातेपुरुस्पृहंसुनीतीस्वयशस्तरं॥ येनवंसामपृतनासुशर्द्धतस्तरंतोऽअर्यऽआदिशः । सत्वंनोवर्द्धप्रयसाशचीवसोजिन्वाधियोवसुविदः ॥ शिशानोवृषभोयथाग्निःशृंगेदविध्वत् । तिग्मऽअंस्यहनंवोनप्रतिधृषेसुजंभःसहसोयहुः ॥ नहितेऽअग्नेवृषभप्रतिधृषेजंभासोयद्वितिष्ठसे । सत्वंनोहोतःसु हुतंहविष्कृधिवंस्वानोवार्यापुरु ॥ शेषेवनेषुमात्रोःसंत्वामतीसईधते । अतंद्रोहव्यावहसिहविष्कृतऽ

837

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

आदिद्देवेषुराजसि ॥ ३४ ॥ सन्नहोतारस्तमिदीळतेत्वाग्नेसुत्यजमद्वयं । भिनत्स्यद्रिंतपसाविशोचिषा
प्राग्नेतिष्ठजनाँऽअति । अग्निमग्निंवोऽअधिगुंहुवेमंवृक्तबर्हिषः । अग्निंहितप्रयसःशश्वतीष्वाहोतारंचर्ष
णीनां ॥ केतेनशर्मन्त्सचतेसुषामण्यग्नेतुभ्यंचिकित्वनां । इषण्यर्यानःपुरुरूपमाभरवाजंनेदिष्ठमूतये ।
अग्नेजरितर्विश्पतिस्तेपानोदेवरक्षसः । अप्रोषिवान्गृहपतिर्महाँऽअसिदिवस्पायुर्दुरोणयुः ॥ मानोर
क्षऽआवेशीदाघृणीवसोमायातुर्याँतुमावतां । परोगव्यूत्यनिरामपक्षुधमग्नेसेधरक्षस्विनः ॥ ३५ ॥

उभयमित्यष्टादशर्चंद्वितीयंसूक्तं भर्गइंद्रःप्रगाथः ॥

उभयंशृणवच्चनऽइंद्रोऽअर्वागिदंवचः । सत्राच्यामघवासोमपीतयेधियाशविष्ठऽआगमत् ॥ तंहि
स्वराजंवृषभंतमोजसेधिषणेनिष्टतक्षतुः । उतोपमानांप्रथमोनिषीदसिसोमकामंहितेमनः ॥ आवृषस्व
पुरूवसोसुतस्येंद्रांधसः । विध्याहित्वाहरिवःपृत्सुसांसहिमधृष्टंचिद्धृष्वाणिं ॥ अप्रामिसत्यमघवन्तथेद
सदिंद्रक्रत्वायथावशः । सनेमवाजंतवशिम्निवंसामक्षूचिद्यंतोऽअद्रिवः ॥ शृग्ध्यूषुशचीपतऽइंद्रवि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

श्वाभिरूतिभिः । भगंनहित्वायशसंवसुविदमनुशूरचरामसि ॥ ३६ ॥ पौरोऽअश्वस्यपुरुकृन्नवामस्यु त्सोदेवहिरण्ययः । नकिर्हिदानींपरिमाँड्वेषत्त्वेयद्यद्यामितदाभर ॥ त्वंह्येहिचेरवेविदाभगंवसुत्तये । उद्वावृषस्वमघवन्गविष्टयऽउदिंद्राश्वमिष्टये ॥ त्वंपुरूसहस्राणिशतानिचयूथादानायमंहसे । आपुरंदुरंचकृमविप्रंवचसऽइंद्रंगायंतोवसे ॥ अविप्रोवायदविधद्विप्रोवेंद्रतेवचः । सप्रमंमंदत्त्वायाशंतक्रतोप्राचामन्योऽअहंसन ॥ उग्रबाहुर्म्रक्षकृत्वापुरंदरोयर्दिमेशृणवद्ववं । वसूयवोवसुपतिंशतक्रतुंस्तोमैरिंद्रंहवामहे ॥ ३७ ॥ नपापासोमनामहेनारायासोनजल्हवः । यदिन्विंद्रंवृषणंसचासुतेसखायंकृणवामहै ॥ उग्रंयुयुज्मपृतनासुसासहिमृणकांतिमदाभ्यं । वेदाभृमंचित्सनितारथीतमोवाजिनंयमिदूनशत् ॥ यतऽइंद्रभयामहेततोनोऽअभयंकृधि । मघवञ्छग्धितवतन्नऽऊतिभिर्विद्विषोविमृधोजहि ॥ त्वंहिराधस्पतेराधसोमहःक्षयस्यासिविधतः । तंत्वावयंमघवन्निंद्रगिर्वणःसुतावंतोहवामहे ॥ इन्द्रःस्पळुतवृत्रहापरस्यानोवरेण्यः । सनोरक्षिषच्चरमंसमंध्यमंसपश्चात्पातुनःपुरः॥३८॥ त्वंनःपश्चादधरादुत्तरात्पुरऽइन्द्र

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

निपाहिविश्वतः । आरेऽअस्मत्कृणुहिदैव्यंभयमारेहेतीरदेवीः ॥ अद्याद्याश्वश्वऽइन्द्रत्वास्वपरेचनः । विश्वाचनोजरितॄन्त्सत्पतेऽअहादिवानक्तंचरक्षिषः ॥ प्रभंगीशूरोमघवांतुवीमघःसंमिश्लोवीर्यायकं । उभातेबाहूवृषणाशतक्रतोनियावज्रंमिमिक्षतुः ॥ ३९ ॥

प्रोअस्माइतिद्वादशर्चंतृतीयंसूक्तं प्रगाथइंद्रःपंक्तिः सप्तम्यादितिस्रोबृहत्यः ॥

प्रोऽअस्माऽउपस्तुतिंभरतायज्जुजोषति । उक्थैरिंद्रस्यमाहिनंवयोवर्द्धंतिसोमिनोभद्राऽइंद्रस्यरातयः ॥ अयुजोऽअस्मोनृभिरेकःकृष्टीरयास्यः । पूर्वीरतिप्रवावृधेविश्वाजातान्योजसाभद्राऽइंद्रस्यरातयः ॥ अहिंतेनचिदवंताजीरदानुःसिषासति । प्रवाच्यमिंद्रतत्तवंवीर्याणिकरिष्यतोभद्राऽइंद्रस्यरातयः ॥ आयाहिकृणवामतऽइंद्रब्रह्माणिवर्द्धना । येभिःशविष्ठचाकनोभद्रमिहश्रवस्यतेभद्राऽइंद्रस्यरातयः ॥ धृषतश्चिद्धृषन्मनःकृणोषीद्रयत्त्वं । तीव्रैःसोमैःसपर्यतोनमोभिःप्रतिभूषतोभद्राऽइंद्रस्यरातयः ॥ अवंचष्टऽऋचीषमोवतांऽइवमानुषः । जुष्टीदक्षस्यसोमिनःसखायंकृणुतेयुजंभद्राऽइंद्रस्यरातयः ॥ ४० ॥

840

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यः ॥ ४० ॥ विश्वेतऽइंद्रवीर्यंदेवाऽअनुक्रतुंददुः । भुवोविश्वस्यगोपतिःपुरुष्टुतभद्राऽइंद्रस्यरातयः ॥ गृणेतदिंद्रतेशवऽउपमंदेवतातये । यद्धंसिवृत्रमोजसाशचीपतेभद्राऽइंद्रस्यरातयः ॥ समनेववपुष्यतः कृणवन्मानुषायुगा । विदेतदिंद्रश्चेतनमधश्रुतोभद्राऽइंद्रस्यरातयः ॥ उज्जातमिंद्रतेशवऽउत्त्वामुत्तवक्रतुं । भूरिगोभूविवावृधुर्मघवन्तवशर्मणिभद्राऽइंद्रस्यरातयः ॥ अहंचत्वंचवृत्रहन्त्संयुज्यावसनिभ्यऽआ । अरातीवाचिदद्रिवोनुनौशूरमंसतेभद्राऽइन्द्रस्यरातयः ॥ सत्यमिद्वाऽउतंवयमिंद्रंस्तवामनानृतं । महाँऽअसुन्वतोवधोभूरिज्योतींषिसुन्वतोभद्राऽइंद्रस्यरातयः ॥ ४१ ॥

सपूर्व्यइतिद्वादशर्चंचतुर्थंसूक्तं प्रगाथइंद्रोगायत्री आद्याचतुर्थीपंचमीसप्तम्यश्चानुष्टुभःअंत्यादैवीत्रिष्टुप् ॥

सपूर्व्योमहानाँवेनःक्रतुभिरानजे । यस्यद्वारामनुष्पिताद्वेषुधियऽआनजे ॥ दिवोमानंनोत्सद्नत्सोमपृष्ठासोऽअद्रयः । उक्थाब्रह्मचशंस्या ॥ सविद्वाँऽअंगिरोभ्यऽइन्द्रोगाऽअवृणोदपः । स्तुषेतदस्यपौंस्यं ॥ सप्रत्नथाकविवृधऽइन्द्रोवाकस्यवक्षणिः । शिवोऽअर्कस्यहोमन्यस्मत्रागंत्ववसे ॥ आदूनुतेऽ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अनुक्रतुंस्वाहावरंस्ययज्यवः । श्वाग्नमर्काऽअधनूषतेंद्रंगोत्रस्यद्रावनें ॥ इन्द्रेविश्वानिवीर्याकृतानिकर्त्वा निच । यमर्काऽअध्वरंविदुः ॥ ४२ ॥ यत्पांचजन्ययाविशेंद्रेघोषाऽअसृक्षत । अस्तृणाद्बर्हणाविपोऽ३ योमानस्यसक्षयः ॥ इयमुतेऽअनुष्टुतिश्चकृषेतानिपौंस्या । प्रावश्चक्रस्यवर्तनिं ॥ अस्यवृष्णोव्योदनऽउरुक्रमिष्टजीवसे । यवंनपश्वऽआददे ॥ तद्धानाऽअवस्यवोयुष्माभिर्दक्षपितरः । स्यामंमरुत्वतो वृधे ॥ वळृत्वियायधान्नऽऋक्वभिःशूरनोनुमः । जेषामेंद्रत्वयायुजा ॥ अस्मेरुद्रामेहनापर्वतासोवृत्रहत्येभरंहूतौसजोषाः । यःशंसंतेस्तुवतेधायिपज्रऽइन्द्रंज्येष्ठाऽअस्माँऽअवंतुदेवाः ॥ ४३ ॥

उत्त्वामंदंत्वितिद्वादशर्चपंचमंसूक्तं प्रगाथइंद्रोगायत्री ॥

उत्त्वामंदंतुस्तोमाःकृणुष्वराधोंऽअद्रिवः । अवंब्रह्मद्विषोजहि ॥ पदापणाँऽरराधसोनिबाधस्वमहाँऽअसि । नहित्वाकश्चनप्रति ॥ त्वमीशिषेसुतानामिंद्रत्वमसुतानां । वंराजाजनानां ॥ एहिप्रेहिक्षयोदिव्याऽ३घोषऋषणीनां । ओभेपृणासिरोदसी ॥ त्यंचित्पर्वतंगिरिंशतवंतंसहस्त्रिणं । विस्तोतृभ्योरुरो

842

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

जिथ ॥ वयमुत्वादिवासुतेवयंनक्तंहवामहे । अस्माकंकाममापृण ॥ ४४ ॥ कं१स्यवृषभोयुवातुविग्री वोऽअनानतः । ब्रह्माकस्तंसपर्यति ॥ कस्यस्वित्सवनंवृषाजुजुष्वाँऽअवगच्छति । इन्द्रंकऽउस्विदार्चके ॥ कंतेदानाऽअंसक्षतवृत्रहन्कंसुवीर्या । उक्थेकऽउस्विदंतमः ॥ अयंतेमानुषेजनेसोमःपूरुषुसूयते । तस्येहिप्रद्रवापिब ॥ अयंतेशर्यणावतिसुषोमायामधिप्रियः । आर्जीकीयेमदिन्तमः ॥ तमद्यराधसेमहेचारुंमदायघृष्वये । एहीमिंद्रद्रवापिब ॥ ४५ ॥

यदिंद्रेतिद्वादशर्चषष्ठंसूक्तं प्रगाथइंद्रोगायत्री ॥

यदिंद्रप्रायपागुदङ्न्यग्वाहूयसेनृभिः । आयाहितूयमाशुभिः ॥ यद्वाप्रस्रवणेदिवोमादयासेस्वर्णरे । यद्वासमुद्रेऽअंधसः ॥ आत्वागीर्भिर्महामुरुंहुवेगामिवभोजसे । इन्द्रसोमस्यपीतये ॥ आतऽइन्दमहिमानंहरयोदेवतेमहः । रथेवहंतुबिभ्रतः ॥ इन्द्रंगृणीषऽउस्तुषेमहाँऽउग्रऽईशानकृत । एहिनःसुतंपिब ॥ सुतावँतस्त्वावयंग्रयस्वंतोहवामहे । इदंनोबर्हिरासदे ॥ ४६ ॥ यच्चिद्धिशश्वतामसींद्रसाधारण

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

स्वम् । तंत्वावयंहवामहे ॥ इदंतेसोम्यंमध्वधुक्षन्नद्रिभिर्नरः । जुषाणऽइंद्रतत्पिब ॥ विश्वाँऽअर्योवि पश्चितोतिख्यस्तूयमागहि । अस्मेधेहिश्रवोबृहत् ॥ दातामेपृषतीनांराजाहिरण्यवीनां । मादेवामघवांरिषत् ॥ सहस्रेपृषतीनामधिश्चंद्रंबृहन्पृथु । शुक्रंहिरण्यमाददे ॥ नपातोदुर्गहस्यमेसहस्रेणसुराधसः । अवोदेवेष्वक्रत ॥ ४७ ॥

तरोभिरितिपंचदशर्चसप्तमंसूक्तं प्रागाथःकलिरिंद्रः प्रगाथोंत्यानुष्टुप् ॥

तरोभिर्वोविदद्वसुमिंद्रंसबाधंऽऊतये । बृहद्गायंतःसुतसोमेऽअध्वरेहुवेभरंनकारिणं ॥ नयंदुभ्रावरं तेनस्थिरामुरोमदेसुशिप्रमंधसः । यऽआहत्याशशमानायसुन्वतेदातांजरित्रऽउक्थ्यं ॥ यःशक्रोमृक्षोऽअश्व्योयोवाकीजोहिरण्ययः । सऽऊर्वस्यरेजयत्यपावृतिमिंद्रोगव्यस्यवृत्रहा ॥ निखातंचिद्यःपुरुसंभृतंवसूदिद्वपतिदाशुषे । वज्रीसुशिप्रोहर्यश्वऽइत्करादिंद्रःक्रत्वायथावशत् ॥ यद्वावंथपुरुष्टुतपुराचिच्छूरनृणां । वयंतत्तऽइन्द्रसंभरामसियज्ञमुक्थंतुरंवचः ॥ ४८ ॥ सचासोमेषुपुरुहूतवज्रिवोमदायद्युक्षसोम

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

पाः । त्वमिद्धि ब्रह्मकृतेकाम्यंवसुदेष्ठःसुन्वतेभुवः ॥ वयमेनमिदाह्योपीपेमेहवज्रिणं । तस्माऽउअद्यसं
मनासुतंभरानूनंभूषतश्रुते ॥ वृकश्चिदस्यवारणऽउरामथिरावयुनेषुभूषति । सेमंनःस्तोमंजुजुषाण
ऽआगहींद्रप्रचित्रयाधिया ॥ कदून्वस्याकृतमिंद्रस्यास्तिपौंस्यं । केनानुकंश्रोमतेननशुंश्रुवेजनु
षःपरिवृत्रहा ॥ कदूंमहीरधृष्टाऽअस्यतविषीःकदुवृत्रघ्नोऽअस्तृतं । इन्द्रोविश्वान्बेकनाटाँऽअहर्दृशऽ
उतक्त्वापणाँऽरभि ॥ ४९ ॥ वयंघातेऽअपूव्यैंद्रब्रह्माणिवृत्रहन् । पुरूतमासःपुरुहूतवज्रिवोभूतिंनम्र
भंरामसि ॥ पूर्वांश्चिद्धित्वेनुविकूर्मिन्नाशसोहवंतऽइंद्रोतयः । तिरश्चिद्यःसवनावसोगहिशविष्ठश्रुधि
मेहवं ॥ वयंघातेत्वेऽइंद्रविप्राऽअपिष्मसि । नहित्वदन्यःपुरुहूतकश्चनमघवन्नास्तिमर्डिता ॥ त्वंनोऽ
अस्याऽअमतेरुतक्षुधोऽभिशस्तेरवस्पृधि । त्वंनऽऊतीतवचित्रयाधियाशिक्षाशचिष्ठगातुवित् ॥ सोमऽ
इद्वःसुतोऽअस्तुकलयोमाबिभीतन । अपेदेषध्वस्मायंतिस्वयंघैषोऽअपायति ॥ ५० ॥

त्यान्वित्येकविंशत्यृचमष्टमंसूक्तं सांमदोमत्स्योमैत्रावरुणिर्मान्योवा जालन

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

त्यानुक्षत्रियाँऽअवऽआदित्यान्याचिषामहे । सुमृळीकाँऽअभिष्टये ॥ मित्रोनोऽअत्यँहतिंवरुणःपर्षदर्यमा । आदित्यासोयथाविदुः ॥ तेषांहिचित्रमुक्थ्यं१वरूथमास्तिदाशुषे । आदित्यानामरंकृते ॥ महिवोमहतामवोवरुणमित्रार्यमन् । अवांस्यावृणीमहे ॥ जीवान्नोऽअभिधेतनादित्यासःपुराहथात् । कर्द्वस्यहवनश्रुतः ॥ ५१ ॥ यद्वःश्रांतायसुन्वतेवरूथमस्तियच्छर्दिः । तेनानोऽअधिवोचत ॥ अस्तिदेवाऽअंहोरुवस्तिरत्नमनागसः । आदित्याऽअद्रुतेनसः ॥ मानःसेतुःसिषेदयंमहेवृणक्तुनस्परिः । इंद्रऽइद्विश्रुतोवशी ॥ मानोमृचारिपूणांवृजिनानामविष्यवः । देवाऽअभिप्रमृक्षत ॥ उतत्वामदितेमह्यंदेव्युपब्रुवे । सुमृळीकामभिष्टये ॥ ५२ ॥ पर्षिदीनेगंभीरऽआँऽउग्रपुत्रेजिघांसतः । माकिंस्तोकस्यनोरिषत् ॥ अनेहोनऽउरुव्रजऽउरूचिविप्रसर्तवे । कृधितोकायजीवसे ॥ येमूर्द्धानःक्षितीनामदब्धासःस्वयशसः । व्रतारक्षंतेऽअद्रुहः ॥ तेनऽआस्नोवृकाणामादित्यासोमुमोचत । स्तेनंबद्धमिवादिते ॥ अपोषुण

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऽइयंशरुरादित्याऽअपदुर्मतिः । अस्मद्वेत्वजघ्नुषी ॥ ५३ ॥ शश्वद्विवःसुदानवऽआदित्याऽऊतिभिर्व
यं । पुरानूनंबुभुज्महे ॥ शश्वंतंहिप्रचेतसःप्रतियंतंचिदेनसः । देवाःकृणुथजीवसे ॥ तत्सुनोनव्यंसन्य
सऽआदित्यायन्मुमोचति । बंधाद्बुध्नमिवादिते ॥ नास्माकंमस्तितत्तरऽआदित्यासोऽअतिष्कदे ।
यूयमस्मभ्यंमृळत ॥ मानोहेतिर्विवस्वतऽआदित्याःकृत्रिमाशरुः । पुरानुजरसोवधीत् ॥ विषुद्वेषोव्यं
हतिमादित्यासोविसंहितं । विष्वग्विवृहतारपः ॥ ५४ ॥ ॥ इतिषष्ठाष्टकेचतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥

आत्वैकोनाप्रियमेध आदावनुष्टुम्मुखास्तृचाश्चत्वारोंत्याःषळृशाश्वमेधयोर्दा[illegible]तुतिःप्रप्रव्यूनानुष्टुभंद्विबृहत्यंतं द्विती
योष्णिक्चतुर्थ्यांद्यास्तिस्रोगायत्र्यः षोळश्येकादश्यौपंक्ती अपाद्वेश्वदेवोर्ध्वर्चरुगोवारुणा योराजापंचो नापुरुहुन्मा
बार्हतं त्रिप्रगाथाद्युष्णिगनुष्टुप्पुरउष्णिगंतं त्वंनःसुदीतिपुरुमीढ्वौ तयोर्वान्यतरआग्नेयंतु त्रिप्रगाथांतं हविर्व्यूनाह
र्यतः प्रागाथो हविषांस्तुतिर्वोदीराथां गोपवनआत्रेयः सप्तवध्रिर्वाश्विनं विशोविशोवः पंचोनाग्नेयं त्वनुष्टुम्मुखा
स्तृचाश्चत्वारोंत्यास्तिस्रोनुष्टुभआर्क्षस्यश्रुतर्वणोदानस्तुतिर्युक्ष्वाहि षोळशविरूपइमंनुद्वादश कुरुसुतिः काण्वो जज्ञा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नएकादशप्रगाथांतं पुरोळाशंदशबृहत्यंतमयंकृत्नुर्नव कृत्नुर्भार्गवःसौम्यमंत्यानुष्टुब्बृह्त्यंदश कद्यूर्नोधसोगायत्रं त्यादैवी त्रिष्टुबातूनोनवकुसीदीकाण्वः ॥ ९ ॥

आत्वारथमित्येकोनविंशत्यृचंनवमंसूक्तं आंगिरसःप्रियमेध इंद्रश्चतुर्दश्यादिषण्णामृक्षाश्वमेधयोर्दानस्तुतिर्गाय त्रीआद्याचतुर्थीसप्तमीदशम्यश्चानुष्टुभः ॥

॥ हरिःओम् ॥ आत्वारथंयथोतयेसुम्नायंवर्तयामसि । तुविकूर्मिमृतीषहमिंद्रशविष्ठसत्पते ॥ तुविशुष्मतुविक्रतोशचीवोविश्वयामते । आपप्राथमहित्वना ॥ यस्यतेमहिनामहःपरिज्मायंतमीयतुः । हस्तावज्रंहिरण्ययं ॥ विश्वानरस्यवस्पतिमनानतस्यशवसः । एवैश्चचर्षणीनामूतीहुवेरथानाम ॥ अभिष्टयेसदावृधंस्वर्मीळ्हेषुयंनरः । नानाहवंतऊतयें ॥ १ ॥ पुरोमात्रमृचीषमिंद्रमुग्रंसुराधसं । ईशानं चिद्वसूनां ॥ तंतमिद्राधसेमहऽइंद्रंचोदामिपीतयें । यःपूर्व्यामनुष्टुतिमीशेकृष्टीनांनृतुः ॥ नयस्यतेशव सानसख्यमानंशमर्त्यः । नकिःशवांसितेनशत् ॥ त्वोतासस्त्वायुजाप्सुसूर्येमहद्धनं । जयेमपृत्सुवज्रिवः॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तंत्वायज्ञेभिरीमहेतंगीर्भिर्गिर्वणस्तम । इंद्रयथांचिदाविथवाजेषुपुरुमाय्यं ॥ २ ॥ यस्यतेस्वादुसख्यंस्वा
द्वीप्रणीतिरद्रिवः । यज्ञोवितंतसाय्यः ॥ उरुणस्तन्वे३तनउरुक्षयायनस्कृधि । उरुणोयंधिजीवसे ॥
उरुंनृभ्यउरुगवउरुरथायपंथां । देववीतिंमनामहे ॥ उपमाषट्त्वाद्वानरःसोमस्यहर्ष्यां । तिष्ठति
स्वादुरातयः ॥ ऋज्राविंद्रोतऽआददेहरीऽऋक्षस्यसूनावि । आश्वमेधस्यरोहिता ॥ ३ ॥ सुरथाँऽआ
तिथिग्वेस्वभीशूराक्षे । आश्वमेधेसुपेशसः ॥ षळश्वाँऽआतिथिग्वऽइंद्रोतेवधूमतः ॥ सचापूतक्रतौस
नं ॥ ऐषुचेतद्वृषण्वत्यंतर्ऋज्रेषुरुषा । स्वभीशुःकशावती ॥ नयुष्मेवाजबंधवोनिनित्सुश्चनमर्त्यः । अव
द्यमधिदीधरत् ॥ ४ ॥

प्रप्रवइत्यष्टादशर्चंदशमंसूक्तं प्रियमेधइंद्रएकादश्याःपूर्वार्धर्चस्यविश्वेदेवास्ततःसार्धर्चस्यवरुणोनुष्टुप्
द्वितीयोष्णिक् चतुर्थ्याद्यास्तिस्रोगायत्र्यः एकादशीषोडश्यौपंक्ती अंत्येद्वेबृहत्यौ ॥

प्रप्रवस्त्रिष्टुभमिषंमंदद्वीरायेंदवे । धियावोमेधसातयेपुरंध्याविवासति ॥ नदंवऽओदतीनांनदंयो

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

युवतीनां । पतिंवोऽअघ्न्यानांधेनूनामिषुध्यसि ॥ ताऽअस्यसूददोहसःसोमंश्रीणंतिपृश्नयः । जन्मन्देवानांविशस्त्रिष्वारोचनेदिवः ॥ अभिप्रगोपतिंगिरेंद्रमर्चयथाविदे ॥ सूनुंसत्यस्यसत्पतिं ॥ आहरयःस सृज्रिरेरुषीरधिबर्हिषि । यत्राभिसंनवामहे ॥ ५ ॥ इंद्रायगावऽआशिरंदुदुह्रेवज्रिणेमधु । यत्सीमुपह्वरेविदत् ॥ उद्यद्ब्रध्नस्यविष्टपंगृहमिंद्रश्चगन्वहि । मध्वःपीत्वासचेवहित्रिःसप्तसख्युःपदे ॥ अर्चतप्रार्चत प्रियमेधासोऽअर्चत । अर्चतुपुत्रकाऽउतपुरंनधृष्णवर्चत । अवस्वरातिगर्गरोगोधापरिंसनिष्वणत् । पिंगापरिंचनिष्कदृदिंद्रायब्रह्मोद्यतं ॥ आयत्पतंत्येन्यःसुदुघाऽअनपस्फुरः । अपस्फुरंगृभायतसोममिंद्रायपातवे ॥ ६ ॥ अपादिंद्रोऽअपादग्निर्विश्वेदेवाऽअमत्सत । वरुणऽइद्दिहक्षयत्तमापोऽअभ्यनूषतवत्सं संशिश्वरीरिव ॥ सुदेवोऽअसिवरुणयस्यतेसप्तसिंधवः । अनुक्षरंतिकाकुदंसूम्यंसुषिरामिव ॥ योव्यतीँरफाणयत्सुयुक्तॉंऽउपदाशुषे । तक्वोनेतातदिद्वपुरुपमायोऽअमुच्यत ॥ अतीदुशक्रऽओहतऽइंद्रोविश्वाऽअतिद्विषः । भिनत्कनीनंऽओदनंपच्यमानंपरोगिरा ॥ अर्भकोनकुमारकोधितिष्ठन्नवंरथं । सप

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

क्षन्महिषंमृगंपित्रेमात्रेविभुक्रतुं ॥ आतूसुशिप्रदंपतेरथैतिष्ठाहिरण्ययं । अधद्युक्षंसचेवहिसहस्रपाद
मरुषंस्वस्तिगामनेहसं ॥ तंघेमित्थानमस्विनऽउपस्वराजमासते । अर्थैचिदस्यसुधितंयदेतवऽआवर्तते
यंतिद्रावनें ॥ अनुप्रलस्यौकसःप्रियमेधासऽएषां । पूर्वामनुप्रयतिंवृक्तबर्हिषोहितप्रयसऽआशत ॥ ७॥
इत्यष्टमेमंडलेसप्तमोनुवाकः ॥

अष्टमेनुवाकेएकादशसूक्तानि तत्रयोराजेतिपंचदशर्चं प्रथमंसूक्तं आंगिरसःपुरुहन्माइंद्रोबृहती द्वितीयाचतुर्थी
षष्ठचःसतोबृहत्यः त्रयोदश्युष्णिक् चतुर्दश्यनुष्टुबंत्यापुरउष्णिक् ॥

योराजाचर्षणीनांयातारथेभिरध्रिगुः । विश्वासांतरुतापृतनानांज्येष्ठोयोवृत्रहागृणे ॥ इंद्रंतंशुंभपु
रुहन्मन्नवंसेयस्यद्वितावितर्धतिरिं । हस्तायवज्रःप्रतिधायिदर्शतोमहोद्विवेनसूर्यः ॥ नकिष्टंकर्मणानशद्
यश्चकारसदावृधं । इंद्रंनयज्ञैर्विश्वगूर्तमृभ्वसमधृष्टंधृष्णवोजसं ॥ अषाळ्हमुग्रंपृतनासुसासहिंयस्मि
न्महीरुरुज्रयः । संधेनवोजायमानेऽअनोनवुर्द्यावःक्षामोऽअनोनवुः ॥ यद्यावंऽइंद्रतेशतंशतंभूमीरु

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तस्युः । नत्वावज्रिन्त्सहस्रंसूर्याऽअनुनजातमष्टरोदसी ॥ ८ ॥ आपप्राथमहिनावृष्ण्यावृषन्विश्वाशविष्ठशवसा । अस्माँऽअवमघवन्गोमतिव्रजेवज्रिञ्चित्राभिरूतिभिः ॥ नसीमदेवऽआपदिषंदीर्घायोमत्यैः । एतग्वाचिद्यऽएतशायुयोजतेहरीऽइंद्रोयुयोजते ॥ तवोमहोमह्यर्यमिद्रदानायसक्षणि । योगाधेषुयऽआरणेषुहव्योवाजेष्वस्तिहव्यः ॥ उदूषुणोवसोमहेमृशस्वशूरराधसे । उदूषुमह्यमघवन्मघत्तयऽउदिंद्रश्रवसेमहे ॥ त्वंनऽइंद्रऽऋतयुस्त्वानिदोनितृंपसि । मध्येवसिष्वतुविनृम्णोवोर्न्निदासांशिश्नथोहथैः ॥ ९ ॥ अन्यव्रतममानुषमयज्वानमदेवयुं । अवस्वःसखादुधुवीतपर्वतःसुम्नायदस्युंपर्वतः ॥ त्वंनऽइंद्रासांहस्तेशविष्ठदावने । धानानांनसंगृभायास्मयुर्ह्विःसंगृभायास्मयुः ॥ सखायःऋतुमिच्छतकथारांधामशरस्य । उपस्तुतिंभोजःसूरिर्योऽअहयः ॥ भूरिभिःसमहऽऋषिभिर्बर्हिष्मद्भिःस्तविष्यसे । यद्दित्थमेकमेकमिच्छरवत्सान्पराददः ॥ कर्णगृह्यामघवाशौरदेव्योवत्सनंस्त्रिभ्यऽआनयत् । अजांसूरिर्नधातवे ॥ १० ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

त्वंनोऽअग्नेमहोभिःपाहिविश्वस्याऽअरातेः । उतद्विषोमर्त्यस्य ॥ नतिमन्युःपौरुषेयऽईशेहिवःप्रि
यजात । त्वमिदसिक्षपावान् ॥ सनोविश्वेभिर्देवेभिरूर्जोनपाद्भद्रशोचे । रयिंदेहिविश्ववारं ॥ नतम
ग्नेऽअरातयोमर्तंयुवंतरायः । यंत्रायसेदाश्वांसं ॥ यंत्वंविप्रमेधसातावग्नेहिनोषिधनाय । सत्वोतीगो
षुगंतां ॥ ११ ॥ त्वंरयिंपुरुवीरमग्नेदाशुषेमर्तांय । प्रणोनयवस्योऽअच्छ ॥ उरुष्याणोमापरादाऽअ
घायतेजातवेदः । दुराध्येऽइमर्तांय ॥ अग्नेमाकिष्टेदेवस्यरातिमदेवोयुयोत । त्वमींशिषेवसूनां ॥ सनो
वस्वऽउपमास्यूर्जोनपान्माहिनस्य । सखेवसोजरितृभ्यः ॥ अच्छानःशीरशोचिषंगिरोयंतुदर्शतम् ।
अच्छायज्ञासोनमसापुरूवसुंपुरुप्रशस्तमूतये ॥ १२ ॥ अग्निंसूनुंसहसोजातवेदसंदानायवार्याणां ।
द्वितायोभूदमृतोमर्त्येष्वाहोतामंद्रतमोविशि ॥ अग्निवोदेवयज्ययाग्निंप्रयत्यध्वरे । अग्निंधीषुप्रथम
मग्निमर्वत्यग्निंक्षैत्रायसाधसे ॥ अग्निरिषांसख्येददातुनऽईशेयोवार्याणां । अग्निंतोकेतनयेशश्वदीमहेव

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सुसंतॅतनूपां ॥ अग्निमीळिष्वावसेगाथाभिःशीरशोचिषं। अग्निंरायेपुरुमीळ्हमुतंनरोग्निंसुदीतयेच्छर्दिः॥
अग्निंद्वेषांयोतवैनोगृणीमस्यग्निंशंयोश्चदातवे । विश्वांसुविक्ष्ववितेवह्योभुवद्वस्तुर्न्नृषूणां ॥ १३ ॥

हविरित्यष्टादशर्चतृतीयंसूक्तं प्रागाथोहर्यतो हविःस्तुतिरग्निर्गायत्री ॥

हविष्कृणुध्वमाग्मदध्वर्युर्वनतेपुनः । विद्वाँऽअस्यप्रशासनं ॥ नितिग्मम्भ्यँ१शुंसीदद्वोतामनाव
धि। जुषाणोऽअंस्यसख्यं ॥ अंतरिच्छंतितंजनेरुद्रंपरोमनीषया। गृभ्णंतिजिह्वयासंसं ॥ जाम्यंतीतपेध
नुर्वयोधाऽअंरुहद्वनं । हृषदंजिह्वयावधीत् ॥ चरन्वत्सोरुशन्निहनिदातारंनविंदते । वेतिस्तोतवऽअं
ब्यं ॥ १४ ॥ उतोन्वस्ययन्महदश्वावद्योजनंबृहत् । दामारथंस्यदद्दशे ॥ दुहंतिसप्तैकामुपद्वापंचसृज
तः । तीर्थेसिंधोरधिस्वरे ॥ आदृशभिर्विवस्वतऽइंद्रःकोशमचुच्यवीत् ॥ खेदयान्निवृतादिवः । परिंत्रि
धातुरध्वरंजूर्णिरेतिनवीयसी । मध्वाहोतारोऽअंजते । सिंचंतिनमसावतमुच्चाचक्रंपरिज्मानं ॥ नी
चीनबारमक्षितं ॥ १५ ॥ अभ्यारमिदद्रयोनिषिक्तंपुष्करेमधु । अवतस्यविसर्जने । गावऽउपावताव

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तंमहीयज्ञस्यरप्सुदा । उभाकर्णाहिरण्यया ॥ आसुतेसिंचतश्रियंरोदस्योरभिश्रियं । रसादधीतवृषभं ॥ तेजानतस्वमोक्यं१संवत्सासोनमातृभिः । मिथोनसंतजामिभिः ॥ उपस्रक्वेषुबप्सतःकृण्वतेधरुणंदिवि । इंद्रेऽअन्नानमःस्वः ॥ १६ ॥ अधुक्षत्पिप्युषीमिषमूर्जंसप्तपदीमरिः । सूर्यस्यसप्तरश्मिभिः ॥ सोमस्यमित्रावरुणोदितासूरऽआददे । तदातुरस्यभेषजं ॥ उतोन्वस्ययत्पदंहर्यतस्यनिधान्यं । परिद्यांजिह्मयातनत् ॥ १७ ॥

उदीराथामित्यष्टादशर्चंचतुर्थंसूक्तं गोपवनआत्रेयःसप्तवध्रिर्वाश्विनौगायत्री ॥

उदीराथामृतायतेयुंजाथांमश्विनारथं । अंतिषङ्गूतुवामवः ॥ निमिषंश्चिज्जवीयसारथ्येनायातमश्विना । अंतिषङ्गूतुवामवः ॥ उपस्तृणीतमत्रयेहिमेनंघर्ममश्विना । अंतिषङ्गूतुवामवः ॥ कुहस्थःकुहजग्मथुःकुहश्येनेवपेतथुः । अंतिषङ्गूतुवामवः ॥ यद्यकर्हिकर्हिचिच्छुश्रूयातमिमंहवं । अंतिषङ्गूतुवामवः॥ ॥ १८ ॥ अश्विनायामहूतमानेदिष्ठंयाम्याप्यं । अंतिषङ्गूतुवामवः ॥ अवंतमत्रयेगृहंकृणुतंयुवमश्वि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ना । अंतिषङ्नुवामवः ॥ वरेथेऽअग्निमातपोवदतेवल्गवत्रये । अंतिषङ्नुवामवः ॥ प्रसन्नवंधिराशसा धारामग्नेरशायत । अंतिषङ्नुवामवः ॥ इहागंतंवृषण्वसूशृणुतंमऽइमंहवं । अंतिषङ्नुवामवः ॥ ॥ १९ ॥ किमिदंवांपुराणवज्जरंतोरिवशस्यते । अंतिषङ्नुवामवः ॥ समानंवांसजात्यंसमानोबंधुरश्वि ना । अंतिषङ्नुवामवः ॥ योवांरजांस्यश्विनारथोवियातिरोदसी । अंतिषङ्नुवामवः ॥ आनोगव्यै भिरश्व्यैःसहस्रैरुपगच्छतं । अंतिषङ्नुवामवः ॥ मानोगव्यैभिरश्व्यैःसहस्रैभिरतिख्यतं । अंतिषङ्नु वामवः ॥ अरुणप्तुरुषाऽअभूदकर्ज्योतिर्कृतावरी । अंतिषङ्नुवामवः ॥ अश्विनासुविचाकशद्वृक्षंप रशुमाँऽइव । अंतिषङ्नुवामवः ॥ पुरंनधृष्णवारुजकृष्णयाबाधितोविशा । अंतिषङ्नुवामवः ॥ २०॥

विशोविशइतिपंचदशर्चंपंचमंसूक्तं गोपवनोऽग्निर्गायत्रीप्रथमाचतुर्थीसप्तमीदशमी त्रयोदश्यादितिस्त्रश्चानुष्टुभौत्येतृचेआर्क्षस्यश्रुतर्वणोदानस्तुतिः ॥

विशोविशोवोऽअतिथिंवाजयंतःपुरुप्रियं । अग्निंवोदुर्यंवचःस्तुषेशूषस्यमन्मभिः ॥ यंजनासोहवि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ष्मंतोमित्रंनसार्पिरासुतिं । प्रशंसंतिप्रशस्तिभिः ॥ पन्यांसंजातवेदसंयोदेवतात्युद्यता । हव्यान्यैरयद्दि
वि ॥ आगंन्मवृत्रहंतमंज्येष्ठमग्निमानवं । यस्यश्रुतर्वीबृहन्नाक्षोंऽअनीकऽएधते ॥ अमृतंजातवेदसं
तिरस्तमांसिदर्शतं । घृताहवनमीड्यं ॥ २१ ॥ सबाधोयंजनाऽइमेऽग्निंहव्येभिरीळते । जुह्वानासोय
तस्रुचः ॥ इयंतेनव्यसीमतिरग्नेऽअधाय्यसदा । मंद्रसुजातसुक्रतोमूरदस्मातिथे ॥ सातेऽअग्नेशंतमा
चनिष्ठाभवतुप्रिया । तयावर्धस्वसुष्टुतः ॥ साद्युम्नैर्द्युम्निनीबृहदुपोपश्रवसिश्रवः । दधीतवृत्रतूर्ये ॥ अ
श्वमिन्नारथप्रांत्वेषमिद्रंनसत्पतिं । यस्यश्रवांसितूर्वथपन्यंपन्यंचकृष्टयः ॥ २२ ॥ यंत्वागोपवनोगिरा
चनिष्ठदग्नेऽअंगिरः । सपावकश्रुधीहवं ॥ यंत्वाजनासऽईळतेसबाधोवाजसातये । सबोधिवृत्रतूर्ये ॥
अहंहुवानऽआर्क्षेश्रुतर्वणिमद्च्युतिं । शर्धांसीवस्तुकाविनांमृक्षाशीर्षाचतुर्णां ॥ मांचत्वारऽआशवः
शविष्ठस्यद्रवित्नवः । सुरथासोऽअभिप्रयोवक्षन्वयोनतुग्र्यं ॥ सत्यमित्त्वांमहेनदिपरुष्ण्यवंदेदिशं ।
नेमापोऽअश्वदातरःशविष्ठादस्तिमर्त्यः ॥ २३ ॥

857

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

युक्ष्वाहीतिषोळशर्चंषष्ठंसूक्तं आंगिरसोविरूपोग्निर्गायत्री ॥

युक्ष्वाहिदेवहूतमाँऽअश्वाँऽअग्नेरथीरिव । निहोतापूर्व्यःसदः ॥ उतनोदेवदेवाँऽअच्छावोचोविदुष्टरः । अद्विश्वावार्याकृधि ॥ त्वंहयग्नविष्ट्यसहसःसूनवाहुत । ऋतावायज्ञियोभुवः ॥ अयमग्निःसहस्विणोवाजस्यशतिनस्पतिः । मूर्धाकवीरयीणां ॥ तंनेमिमृभवोयथानमस्वसहूतिभिः । नेदीयोयज्ञमंगिरः ॥ २४ ॥ तस्मैनूनमभिद्यवेवाचाविरूपनित्यया । वृष्णेचोदस्वसुष्टुतिं ॥ कमुष्विदस्यसेनयाग्नेरपाकचक्षसः । पणिंगोषुस्तरामहे ॥ मानोदेवानांविशःप्रस्रातीरिवोस्राः । कृशंनहासुरघ्न्याः ॥ मानः समस्यदूढ्यःपरिद्वेषसोऽअंहतिः । ऊर्मिर्ननावमावधीत् ॥ नमस्तेऽअग्नऽओजसेगृणंतिदेवकृष्टयः । अमैरमित्रमर्दय ॥ २५ ॥ कुवित्सुनोगविष्टयेग्नेसंवेषिषोरयिं । उरुकृदुरुणस्कृधि ॥ मानोऽअस्मिन्महाधनेपरावग्भारभृद्यथा । संवर्गंसंरयिंजय ॥ अन्यमस्मद्रियाऽइयमग्नेसिषक्तुदुच्छुना । वधीनोऽअमंव

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

च्छवः ॥ यस्याजुषन्नमस्विनः शमीमदुर्मखस्यवा । तंघेदग्निर्वृधावति ॥ परस्याऽअधिसंवतोवराँऽअ
भ्यातर । यत्राहमस्मिताँऽअव ॥ विद्माहितेपुरावयमग्नेपितुर्यथावसः । अधातेसुम्नमीमहे ॥ २६ ॥

इमंन्वितिद्वादशर्चसप्तमंसूक्तं काण्वःकुरुसुतिरिंद्रोगायत्री ॥

इमंनुमायिनंहुवऽइंद्रमीशानमोजसा । मरुत्वंतंनवृंजसे ॥ अयमिंद्रोमरुत्सखाविवृत्रस्याभिनच्छि
रः । वज्रेणशतपर्वणा ॥ वावृधानोमरुत्सखेंद्रोविवृत्रमैरयत् । सृजन्त्समुद्रियाऽअपः ॥ अयंहयेनवा
ऽइदंस्वर्मरुत्वताजितं । इंद्रेणसोमंपीतये ॥ मरुत्वंतमृजीषिणमोजस्वंतंविरप्शिनं । इंद्रंगीर्भिर्हवामहे ॥
इंद्रंप्रत्नेनमन्मनामरुत्वंतंहवामहे । अस्यसोमस्यपीतये ॥ २७ ॥ मरुत्वाँऽइंद्रभीद्वःपिबासोमंशतक्र
तो । अस्मिन्यज्ञेपुरुष्टुत ॥ तुभ्येदिंद्रमरुत्वतेसुताःसोमासोऽअद्रिवः । हृदाहूयंतऽउक्थिनः ॥ पिबे
दिंद्रमरुत्सखासुतंसोमंदिविष्टिषु । वज्रंशिशानऽओजसा ॥ उत्तिष्ठन्नोजसासहपीत्वीशिप्रेऽअवेपयः ।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सोमंमिंद्रचमूसुतं ॥ अनुत्वारोदंसीऽउभेक्रक्षंमाणमकृपेतां । इंद्रयद्दस्युहाभवः ॥ वाचंमष्टापदीमहं
नवस्रक्तिमृतस्पृशं । इंद्रात्परितन्वंममे ॥ २८ ॥

जज्ञानइत्येकादशर्चमष्टमंसूक्तं कुरुसुतिरिंद्रोगायत्री अंत्यःप्रगाथः ॥

जज्ञानोनुशतक्रतुर्विपृच्छदितिंमातरं । कऽउग्राःकेहंमृण्विरे ॥ आदींशवस्यब्रवीदौर्णवाभमहीशु
वंम । तेपुत्रसंतुनिष्टुरः ॥ समित्तान्वृत्रहाखिदखेऽअराँऽइवखेदया । प्रवृद्धोदस्युहाभवत् ॥ एकयाम
तिधापिबत्साकंसरांसित्रिंशतं । इंद्रःसोमस्यकाणुका ॥ अभिगंधर्वमतृणदबुध्नेषुरजःस्वा । इंद्रोब्रह्म
भ्यऽइद्बृधे ॥ २९ ॥ निरांविध्यद्गिरिभ्यऽआधारयत्पक्वमोदनं । इंद्रोबुंदंस्वाततं ॥ शतब्रंभ्नऽइषुस्तवस
हस्रंपर्णऽएकऽइत् । यमिंद्रचकृषेयुजं ॥ तेनस्तोतृभ्यऽआभरनृभ्योनारिभ्योऽअत्तवे । सद्योजातऽऋ
भुष्ठिर ॥ एताच्योत्नानितेकृतावर्षिष्ठानिपरीणसा । हृदावीड्वंधारयः ॥ विश्वेत्ताविष्णुराभरदुरुक्रम

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

स्त्वेषितः । शतंमहिषान्क्षीरपाकमोदनंवराहमिंद्रऽएमुषं ॥ तुविक्षंतेसुकृतंसूमयंधनुःसाधुर्दोहिरण्ययः । उभातेबाहूरण्यासुसंस्कृतऽऋदूपेचिहदूवृधा ॥ ३० ॥

पुरोळाशमितिदशर्चनवमंसूक्तं कुरुसुतिरिंद्रोगायत्र्यंत्याबृहती ॥

पुरोळाशंनोऽअंधसऽइंद्रसहस्रमाभर । शताचशूरगोनां ॥ आनोभरव्यंजनंगामश्वंमभ्यंजनं । सचामनाहिरण्यया ॥ उतनःकर्णशोभनापुरूणिधृष्णवाभर । त्वंहिश्रृण्विषेवसो ॥ नकीवृधीकऽइंद्रतेनसुषानसुदाऽउत । नान्यस्त्वच्छूरवाघतः ॥ नकीमिंद्रोनिकर्तवेनशक्रःपरिशक्तवे । विश्वंशृणोतिपश्यति ॥ ३१ ॥ समन्युंमर्त्यानामदब्धोनिचिकीषते ॥ पुरानिदश्चिकीषते ॥ क्रत्वऽइन्पूर्णमुदरंतुरस्यास्ति विधतः । वृत्रघ्नःसोमपात्नः ॥ त्वेवसूनिसंगताविश्वाचसोमसौभगा । सुदात्वपरिह्वृता ॥ त्वामिद्यवयुर्ममकामोगव्युर्हिरण्ययुः । त्वामश्वयुरेषते ॥ तवेदिंद्राहमाशसाहस्तेदात्रंचनाददे । दिनस्यवामघवन्त्संभृतस्यवापूर्धियवस्यकाशिना ॥ ३२ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अयंकृत्नुरितिनवर्चंदशमंसूक्तं भार्गवःकृत्नुःसोमो गायत्र्यंत्यानुष्टुप् ॥

अयंकृत्नुरगृभीतोविश्वजिद्युद्भिदित्सोमः । ऋषिर्विप्रःकाव्येन ॥ अभ्यूर्णोतियन्नमभिषक्तिविभ्वंय
त्तुरं । प्रेमंधःख्यन्निःश्रोणोभूत् ॥ त्वंसोमतनूकृद्भ्योद्वेषोभ्योन्यकृतेभ्यः । उरुयंतासिवरूथं ॥ त्वंचित्तीत
वदक्षैर्दिवऽआपृथिव्याऽऋजीषिन् । यावीरघस्यचिद्वेषः ॥ अर्थिनोयंतिचेदर्थंगच्छानिद्दुघोरातिं ।
ववृज्युस्तृष्यतःकामं ॥ ३३ ॥ विद्यत्पूर्व्यंनष्टमुदीमृतायुमीरयत् । प्रेमायुंस्तारीदतीर्णं ॥ सुशेवोनो
मृळयाकुरद्भ्यक्रतुरवातः । भवानःसोमशंहृदे ॥ मानःसोमसंवींविजोमाविबींभिषयाराजन् । मानोहा
र्दित्विषावधीः ॥ अवयत्स्वेसधस्थेदेवानांदुर्मतीरीक्षे । राजन्नपद्विषःसेधमीढ्वोऽअपद्विषःसेध ॥ ३४ ॥

नह्यन्यमितिदशर्चमेकादशंसूक्तं एकद्यूर्नौधसइंद्रोगायत्र्यंत्यायादेवाबृहतिष्टुप् ॥

नह्यन्यंबळाकरंमर्डितारंशतक्रतो । त्वंनऽइंद्रमृळय ॥ योनःशश्वत्पुराविथामृध्रोवाजसातये । सत्वं
नऽइंद्रमृळय ॥ किमंगरध्रचोदनःसुन्वानस्यावितेदसि । कुवित्स्त्वद्रणःशकः ॥ इंद्रप्रणोरथंगवपश्चा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

च्चित्संतमद्रिवः । पुरस्तादेनंमेकृधि ॥ हंतोनुकिमाससेप्रथमंनोरथंकृधि । उपमंवाजयुश्रवः ॥ ३५ ॥
अवानोवाजयुंरथंसुकरैतेकिमित्परि । अस्मान्त्सुजिग्युषस्कृधि ॥ इंद्रद्दह्यस्वपूरसिभद्रातऽएतिनिष्कृतं ।
इयंधीर्भृतियावती ॥ मासीमवद्यऽआभागुर्वीकाष्ठाहितंधनं । अपावृक्ताऽअरत्नयः ॥ तुरीयंनामंय
ज्ञियंयदाकरस्तदुश्मसि । आदित्पतिर्नऽओहसे ॥ अवीवृधद्वोऽअमृताऽअमंदीदेक्द्यूदैवाऽउतयाश्वदे
वीः । तस्माऽउराधःकृणुतप्रशस्तंप्रातर्मक्षूधियावसुर्जगम्यात् ॥ ३६ ॥ इत्यष्टमेमंडलेष्टमोनुवाकः ॥

नवमेनुवाकेत्रयोदशसूक्तानि तत्रआतूनइतिनवर्चंप्रथमंसूक्तं काण्वःकुसीदीइंद्रोगायत्री ॥

आतूनऽइंद्रक्षुमंतंचित्रंग्राभंसंगृभाय । महाहस्तीदक्षिणेन ॥ विद्माहित्वातुविकूर्मिंतुविदेष्णंतुवीमं
घं । तुविमात्रमवोभिः ॥ नहित्वाशूरदेवानमतींसोदित्संतं । भीमंनगांवारयंते ॥ एतोन्विंद्रंस्तवामेशां
नंवस्वःस्वराजं । नराधसामर्धिषन्नः ॥ प्रस्तोषदुपगासिषच्छ्रवत्सामगीयमानं । अभिराधसाजुगुरत् ॥
863 ॥ ३७ ॥ आनोभरदक्षिणेनाभिसव्येनप्रमृश । इंद्रमानोवसोर्निभाक् ॥ उपक्रमस्वाभरधृषतार्धृष्णोज

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नानाम । अदाशूष्टरस्यवेदः ॥ इंद्रयऽउनुतेऽअस्तिवाजोविप्रेभिःसनितवः । अस्माभिःसुतंसनुहि ॥ स द्योजुवस्तेवाजाऽअस्मभ्यंविश्वश्चंद्राः । वशैश्चमक्षूजरंते ॥ ३८ ॥ इतिषष्ठाष्टकेपंचमोऽध्यायः ॥ ५ ॥

आप्रदेवानांवैश्वदेवं प्रेष्ठमुशनाकाव्य आग्नेयमामेकृष्णआश्विनं द्युभाहिपंचविश्वकोवाकार्ष्णिर्जागतंद्युम्नीषड्वासि ष्ठोवा द्युम्नीकःप्रियमेधोवा प्रागाथंह तंवोदसंनोधा बृहदिंद्रायसप्त नृमेधपुरुमेधौद्व्यनुष्टुब्बृहत्यंतमानोविश्वासु षट् कन्यावाःसप्तात्रेय्या पालेतिहासऐंद्रआनुष्टुभंद्विपंक्त्यादि पांतंत्रयस्त्रिंशच्छ्रुतकक्षः सुकक्षोवाद्यानुष्टुबुद्ध च तुस्त्रिंशत्सुकक्षोंत्यैंद्रार्भवी गौर्धयेतिद्वादशबिंदुःपूतदक्षोवामारुतमात्वानव तिरश्चीरांगिरस आनुष्टुभमस्सैसैका द्युतानोवामारुतस्त्रैष्टुभं चतुर्थीविराळिष्यामिति मारुतःपादःपरैंद्राबार्हस्पत्या याइंद्रपंचोनारेभःकाश्यपो बार्हत मतिजगत्युपरिष्टाद्बृहत्यावतिजगती त्रिष्टुब्जगतीत्यंततः ॥ ६ ॥

आप्रद्रवइतिनवर्चंद्वितीयंसूक्तं कुसीदीइंद्रोगायत्री ॥

॥हरिःओम॥आप्रद्रवपरावतोवावृधानश्चवृत्रहन् । मघवःप्रतिप्रभर्मणि॥ नीव्राःसोमासऽआगहिसुतासो मादयिष्णवः । पिबाद्धृग्यथोचिषे ॥ इषामैदुस्वादुतेरंवरायमन्यवे । भुवत्तइंद्रशंहदे ॥ आतवशत्रवागहि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

न्यु१क्थानिंचहूयसे । उपमेरोंचनेदिवः ॥ तुभ्यायमद्रिभिःसुतोगोभिःश्रीतोमदायकं । प्रसोमऽइंद्र हूयते ॥ १ ॥ इन्द्रंश्रुधिसुमेहवमस्मेसुतस्यगोमतः । विपीतिंतृम्निमंशुहि ॥ यऽइंद्रचमसेष्वासोमश्चमू षुतेसुतः । पिबेदस्यत्वमींशिषे ॥ योऽअप्सुचंद्रमाऽइवसोमश्चमूषुदद्दंशे । पिबेदस्यत्वमींशिषे ॥ यंते श्येनःपदाभरत्तिरोरजांस्यस्पृतं । पिबेदस्यत्वमींशिषे ॥ २ ॥

देवानामितिनवर्चंतृतीयंसूक्तं कुसीदीविश्वेदेवागायत्री ॥

देवानामिदवोमहत्तदावृणीमहेवयं । वृणांमस्मभ्यंमूतये ॥ तेनःसंतुयुजःसदावरुणोमित्रोऽअर्य मा । वृधासश्चप्रचेतसः ॥ अतिनोविष्पितापुरुनौभिरपोनपर्षथ । यूयमृतस्यरथ्यः ॥ वामंनोऽअस्त्व र्यमन्वामंवरुणशंस्यं । वामंह्यावृणीमहे ॥ वामस्यहिप्रचेतसऽईशानासोरिशादसः । नेमादित्याऽअ घस्ययत् ॥ ३ ॥ वयमिद्वःसुदानवःक्षियंतोयांतोऽअध्वना । देवावृधायहूमहे ॥ अधिनऽइन्द्रैषांविष्णो

865

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सजात्यानाऽइतामरुतोऽअश्विना ॥ प्रभ्रातृत्वंसुदानवोधर्द्वितासमान्या । मातुर्गर्भैभरामहे ॥ यूयं हिष्ठासुदानवऽइन्द्रज्येष्ठाऽअभिद्यवः । अधाचिद्वऽउतब्रुवे ॥ ४ ॥

प्रेष्ठंवइतिनवर्चचतुर्थसूक्तं काव्यउशनाअग्निर्गायत्री ॥

प्रेष्ठंवोऽअतिथिंस्तुषेमित्रमिवप्रियं । अग्निरथंनवेद्यं ॥ कविमिवप्रचेतसंयद्देवासोऽअधर्द्विता । निमर्त्येष्वादधुः ॥ त्वंयविष्ठदाशुषोनॄंःपाहिशृणुधीगिरः । रक्षातोकमुतत्मना ॥ कयातेऽअग्नेऽअंगिरऽ ऊर्जोनपादुपस्तुतिं । वरायदेवमन्यवे ॥ दाशेमकस्यमनसायज्ञस्यसहसोयहो । कदुवोचऽइदंनमः॥५॥ अधात्वंहिनस्करोविश्वाऽअस्मभ्यंसुक्षितीः । वाजद्रविणसोगिरः ॥ अस्यनूनंपरीणसोधियोजिन्व सिदंपते । गोषातायस्यतेगिरः ॥ तंमर्जयंतसुक्रतुंपूरोयावानमाजिषु । स्वेषुक्षयेषुवाजिनं ॥ क्षेतिक्षेमेभिःसाधुभिर्नकियैंधंतिहंतियः ॥ अग्नेसुवीरऽएधते ॥ ६ ॥

आमेहवमितिनवर्चपंचमंसूक्तं आंगिरसःकृष्णोश्विनौगायत्री ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

आमेहवंनासत्याश्विनागच्छतंयुवं । मध्वःसोमस्यपीतयें ॥ इमंमेस्तोममश्विनेमंमेशृणुतंहवं ।
मध्वःसोमस्यपीतयें ॥ अयंवांकृष्णोऽअश्विनाहवतेवाजिनीवसू । मध्वःसोमस्यपीतयें ॥ शृणुतंजरितु
र्हवंकृष्णस्यस्तुवतोनरा । मध्वःसोमस्यपीतयें ॥ छर्दिर्येतमदाभ्यंविप्रायस्तुवतेनरा । मध्वःसोमस्यपी
तयें ॥ ७ ॥ गच्छतंदाशुषोगृहमित्थास्तुवतोऽअश्विना । मध्वःसोमस्यपीतयें ॥ युंजाथांरासभंरथें
वीडुंगेवृषण्वसू । मध्वःसोमस्यपीतयें ॥ त्रिवंधुरेणत्रिवृतारथेनायातमश्विना । मध्वःसोमस्यपीतयें ॥
नूमेगिरोनासत्याश्विनाप्रावतंयुवं । मध्वःसोमस्यपीतयें ॥ ८ ॥

उभाहीतिपंचर्चंषष्ठंसूक्तं कार्ष्णिर्विश्वकोवांगिरसःकृष्णोवाश्विनौजगती ॥

उभाहिदस्राभिषजामयोभुवोभादक्षस्यवचसोबभूवथुः । तावांविश्वकोहवतेतनूकृथेमानोवियौष्टंस
ख्यामुमोचतं ॥ कथानूनंवांविमनाऽउपस्तवद्युवंधियंददथुर्वस्यऽइष्टये । तावांविश्वकोहवतेतनूकृथेमा
नोवियौष्टंसख्यामुमोचतं ॥ युवंहिष्मापुरुभुजेममेधतुंविष्णाप्वेदददथुर्वस्यऽइष्टये । तावांविश्वकोहवते

867

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तनूकृथेमानोवियौष्टंसख्यामुमोचतं ॥ उतत्यंवीरंधनसामृजीषिणंदूरेचित्संतमवसेहवामहे । यस्यस्वा दिष्ठासुमतिःपितुर्यथामानोवियौष्टंसख्यामुमोचतं ॥ ऋतेनदेवःसविताशमायतऽऋतस्यशृंगमुर्विया विपप्रथे । ऋतंसासाहमहिचित्पृतन्यतोमानोवियौष्टंसख्यामुमोचतं ॥ ९ ॥

द्युम्नीवामितिषळृचंसप्तमंसूक्तं वासिष्ठोवाद्युम्नीकोवाप्रियमेधोवा कृष्णोवाश्विनौप्रगाथः ॥

द्युम्नीवांस्तोमोऽअश्विनाक्रिविर्नसेकऽआगतं । मध्वःसुतस्यसद्विप्रियोनरापातंगौराविवेरिणे ॥ पिबतंघर्मंमधुमंतमश्विनाबर्हिःसीदतंनरा । तामँदसानामनुषोदुरोणऽआनिषातंवेदसावयः ॥ आवां विश्वाभिरूतिभिःप्रियमेधाऽअहूषत । तावर्तियांतमुपवृक्तबर्हिषोजुष्टंयज्ञंदिविष्टिषु ॥ पिबतंसोमंमधु मंतमश्विनाबर्हिःसीदतंसुमत् । तावावृधानाऽउपसुष्टुतिंदिवोगंतंगौराविवेरिणं ॥ आनूनंयातमश्वि नाश्वेभिःमुषितप्सुभिः । दस्राहिरण्यवर्तनीशुभस्पतीपातंसोममृतावृधा ॥ वयंहिवांहवामहेविपन्यवो विप्रासोवाजसातये । तावल्गूदस्रापुरुदंससाधियाश्विनाश्रुष्टयागतं ॥ १० ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तंवोदस्समितिषळृचमष्टमंसूक्तं गौतमोनोधाइंद्रःप्रगाथः ॥

तंवोदस्समृतीषहंवसोर्मंदानमंधसः । अभिवत्संनस्वसरेषुधेनवऽइंद्रंगीर्भिर्नवामहे ॥ द्युक्षंसुदानुंत विषीभिरावृतंगिरिंनपुरुभोजसं । क्षुमंतंवाजंशतिनंसहस्रिणंमक्षूगोमंतमीमहे ॥ नत्वाबृहंतोऽअद्रयो वरंतऽइंद्रवीळवः । यद्दित्संसिस्तुवतेमावतेवसुनकिष्टदामिनातिते ॥ योद्वांसिक्वाशवसोतदंसनाविश्वाजाताभिमज्मना । आत्वायमर्कऽऊतयेववर्ततियंगोतमाऽअजीजनन् ॥ प्रहिरिरिक्षऽओजसादिवोऽअंतेभ्यस्परि । नत्वाविव्याचरजंऽइंद्रपार्थिवमनुस्वधांववक्षिथ ॥ नकिःपरिष्टिर्मघवन्मघस्यतेयद्दाशुषेदशस्यसि । अस्माकंबोध्युचथस्यचोदितामंहिष्ठोवाजसातये ॥ ११ ॥

बृहदिंद्रायेतिसप्तर्चंनवमंसूक्तं आंगिरसोनृमेधपुरुमेधाविंद्रः प्रगाथः पंचमीषष्ठचावनुष्टुभौ सप्तमीबृहती ॥

बृहदिंद्रायगायतमरुतोवृत्रहंतमं । येनज्योतिरजनयन्नृतावृधोदेवंदेवायजागृवि ॥ अपांधमद्भिश स्तीरशस्तिहार्थेंद्रोद्युक्ष्याभवत् । देवास्तंऽइन्द्रसख्यायमेमिरेबृहद्गानोमरुद्गण ॥ प्रवऽइंद्रायबृहतेमरु

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋ०सं० ॥ ५५ ॥

तोब्रह्मार्चत । वृत्रंहनतिवृत्रहाशतक्रतुर्वज्रेणशतपर्वणा ॥ अभिप्रभरधृषतधृषन्मनःश्रवश्चितेऽअसद्वृ
हत् । अर्षत्वापोजवसाविमातरोहनोवृत्रंजयास्वः ॥ यज्जायथाऽअपूर्व्यमघवन्वृत्रहत्याय । तत्पृथिवी
मप्रथयस्तदस्तभ्नाऽउतद्यां ॥ तत्तेयज्ञोऽअजायततदर्कऽउतहस्कृतिः । तद्विश्वमभिभूरसियज्जातंयच्च
जंत्वं ॥ आमासुपक्वमैरयऽआसूर्यैरोहयोदिवि । घर्मेनसामन्तपतासुवृक्तिभिर्जुष्टंगिर्वणसेबृहत् ॥१२॥

अ० ६
अ० ६

आनोविश्वासिति षळृचंदशमंसूक्तं पुरुमेधनृमेधाविंद्रः प्रगाथः ॥

आनोविश्वासुहव्यऽइंद्रःसमत्सुभूषतु । उपब्रह्माणिसवनानिवृत्रहापरमज्याऽऋचीषमः ॥ त्वंद्वा
ताप्रथमोराधसामस्यसित्यऽईशानकृत् । तुविद्युम्नस्ययुज्यावृणीमहेपुत्रस्यशवसोमहः ॥ ब्रह्मातऽ
इन्द्रगिर्वणःक्रियंतेऽअनतिद्रुता । इमाजुषस्वहर्यश्वयोजनेंद्रयातेऽअमन्महि ॥ त्वंहिसत्योमघवन्ननो
नतोवृत्राभूरिन्यृंजसे । सत्वंशविष्ठवज्रहस्तदाशुषेवोचेरयिमाकृधि ॥ त्वमिंद्रयशाऽअस्यृजीषीशवस

॥ ५५ ॥

४८०

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

स्पते । त्वंवृत्राणिहंस्यप्रतीन्येकऽइदनुत्ताचर्षणीधृता ॥ तमुत्वानूनमसुरप्रचेतसंराधोभागमिवेमहे ।
महीवकृतिःशरणातऽइंद्रप्रतेसुम्नानोऽअश्नवत् ॥ १३ ॥

कन्यावारितिसप्तर्चमेकादशंसूक्तं आत्रेय्यपाला इंद्रोनुष्टुबाद्येद्वेपंक्ती ॥

कन्याइवारेवायतीसोममपिस्रुतावदत् । अस्तंभरत्यब्रवीदिंद्रायसुनवैत्वाशक्रायसुनवैत्वा ॥ अ
सौयऽएषिवीरकोगृहंगृहंविचाकशत् । इमंजंभसुतंपिबधानावंतंकरंभिणंमपूपवंतमुक्थिनं ॥ आचन
त्वाचिकित्सामोधिचनत्वानेमसि । शनैरिवशनकैरिवेंद्रोयेदोपरिस्रव ॥ कुविच्छकत्कुविन्करत्कुविन्नो
वस्यसस्करत् । कुवित्पतिद्विषोयतीरिंद्रेणसंगमामहै ॥ इमानित्रीणिविष्टपातानींद्रविरोहय । शिरस्त
तस्योवरामादिदंमऽउपोदरे ॥ असौचयानऽउवरादिमांतन्वं१मम । अथोततस्ययच्छिरःसर्वातारोम
शाकृधि ॥ खेरथस्यखेनसःखेयुगस्यशतक्रतो । अपालामिंद्रत्रिष्पूत्व्यकृणोःसूर्यत्वचं ॥ १४ ॥

पांतमित्रयस्त्रिंशदृचंद्वादशंसूक्तं आंगिरसःश्रुतकक्षःसुकक्षोवा इंद्रोगायत्र्याद्यानुष्टुप् ॥

871

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

पांतमावोऽअंधंसऽइंद्रमभिप्रगायत । विश्वासाहंशतक्रतुंमंहिष्ठंचर्षणीना ॥ पुरुहूतंपुरुष्टुतंगाथा
न्यँ१सनंश्रुतं । इंद्रऽइतिब्रवीतन ॥ इंद्रऽइन्नोंमहानांदातावाजानांनृतुः । महाँऽअभिज्वायमत् ॥ अ
पादुशिप्रंयंधसःसुदक्षस्यप्रहोषिणः । इंदोरिंद्रोयवांशिरः ॥ तम्वभिप्रार्चतेंद्रंसोमस्यपीतये । तदिद्धयस्य
वर्धनं ॥ १५ ॥ अस्यपीत्वामदानांदेवोदेवस्यौजसा । विश्वाभिभुवंनाभुवत् ॥ न्यमुवःसत्रासाहंवि
श्वासुगीर्ष्वायतं । आच्यावयस्यूतयें ॥ युध्मंसंतमनर्वाणंसोमपामनंपच्युतं । नरंमवार्यक्रतुं ॥ शिक्षा
णऽइंद्रायऽआपुरुविद्वाँऽऋतूंयषम । अवानःपार्येधनें ॥ अतश्चिदिंद्रणऽउपायांहिशतवाजया ॥ इषा
सहस्त्रवाजया ॥ १६ ॥ अयांमधीवंतोधियोवैंज्रिःशक्रगोदरे । जयेंमपृत्सुवज्रिवः ॥ वयमुत्वाशतक्र
तोगावोनयवंसेष्वा । उक्थेषुरणयामसि ॥ विश्वाहिमर्त्यत्वनानुकामाशतक्रतो । अगन्मवज्रिन्नाशसः॥
त्वेसुपुत्रशवसोवृत्रन्कामंकातयः । नत्वामिंद्रातिरिच्यते ॥ सनोवृषन्त्सनिष्ठयासंघोरयाद्रवित्न्वा । धि
यावंिड्ढिपुरंध्या ॥ १७ ॥ यस्तेनूनंशंतक्रतविंद्रद्युम्नितमोमदः । तेननूनंमदेमदेः ॥ यस्तेचित्रश्रवस्त

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मोयऽइंद्रवृत्रहन्तमः । यऽओजोदातमोमदः ॥ विघ्नाहियस्तेऽअद्रिवस्त्वादत्तःसत्यसोमपाः । विश्वा
सुदस्मकृष्टिषु ॥ इंद्रायमद्वनेसुतंपरिष्टोभंतुनोगिरः । अर्कमर्चंतुकारवः॥ यस्मिन्विश्वाऽअधिश्रियोरणं
तिसप्तसंसदः । इंद्रंसुतेहवामहे ॥ १८ ॥ त्रिकद्रुकेषुचेतनंदेवासोयज्ञमत्नत । तमिद्वर्धंतुनोगिरः ॥ आ
त्वाविशंन्विंदवःसमुद्रमिवासिंधवः । नत्वामिंद्रातिरिच्यते ॥ विव्यक्थमहिनावृषन्भक्षंसोमस्यजागृवे ।
यऽइंद्रजठरेषुते ॥ अरंतऽइंद्रकुक्षयेसोमोभवतुवृत्रहन् । अरंधामभ्यऽइंदवः ॥ अरमश्वायगायतिश्रुत
कक्षोऽअरंगवे । अरमिंद्रस्यधाम्ने ॥ अरंहिष्मासुतेषुणःसोमेष्विंद्रभूषसि । अरंतेशक्रदावने ॥ १९ ॥
पराकात्ताच्चिदद्रिवस्त्वानक्षंतनोगिरः । अरंगमामतेवयं ॥ एवाह्यसिवीरयुरेवाशूरऽउतस्थिरः । एवाते
राध्यंमनः ॥ एवारातिस्तुवीमघविश्वेभिर्धायिधातृभिः । अधाचिदिंद्रमेसचा ॥ मोषुब्रह्मेवतंद्रयुर्भुवो
वाजानांपते । मत्स्वासुतस्यगोमतः ॥ मानऽइंद्राभ्याऽदिशःसूरोऽअक्तुष्वायमन् । त्वायुजावनेमतत् ॥

873

873

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

त्वयेदिंद्रयुजावयंप्रतिब्रुवीमहिस्पृधः । त्वमस्माकंतवस्मसि ॥ त्वामिद्धित्वायवोनुनोनुवतश्चरान् । म खायऽइन्द्रकारवः ॥ २० ॥

उद्धेदभीतिचतुस्त्रिंशदृचं त्रयोदशंसूक्तं सुकक्षइंद्रोत्याया ऋभवोगायत्री ॥

उद्वेदभिश्रुतामंघंवृषभंनर्यापसं । अस्तारमेषिसूर्यं ॥ नवयोनवतिंपुरोबिभेदबाह्वोजसा । अहिंच वृत्रहावधीत् ॥ सनऽइंद्रःशिवःसखाश्वावन्नोमघवंमत् । उरुधारेवदोहते ॥ यद्यकच्चवृत्रहन्नुदगाऽअभिसूर्य । सर्वंतदिंद्रतेवशे ॥ यद्वाप्रवृद्धसत्पतेनमराऽइतिमन्यसे । उतोतत्सत्यमित्तव ॥ २१ ॥ येसोमासःपरावतियेऽअर्वावतिसुन्विरे । सर्वांस्ताँऽइंद्रगच्छसि ॥ तमिंद्रंवाजयामसिमहेवृत्रायहंतवे । सवृषावृषभोभुवत् ॥ इंद्रःसदामनेकृतऽओजिष्ठःसमदेहितः । द्युम्नीश्लोकीससोम्यः ॥ गिरावज्रोनसंभृतःसबलोऽअनपच्युतः । ववक्षऽऋष्वोऽअस्तृतः ॥ दुर्गेचिन्नःसुगंकृधिगृणानऽइंद्रगिर्वणः । त्वंचमघवन्वशः ॥२२॥यस्यतेनूचिदादिशंनमिनंतिस्वराज्यं । नदेवोनाधिगुर्जनः ॥ अधातेऽअप्रतिष्कुतंदेवीशुष्मंसपर्यतः ।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

उभेसुशिप्ररोदसी ॥ त्वमेतदधारयःकृष्णासुरोहिणीषुच । परुष्णीषुरुशत्पयः ॥ वियदह्वेरधत्विषोविश्वे
देवासोऽअक्रमुः । विदन्मृगस्यताँऽअमः ॥ आदुमेनिवरोभुवद्वृत्रहादिष्टपौंस्यं । अजातशत्रुरस्तृतः
॥ २३ ॥ श्रुतंवोवृत्रहन्तमंप्रशर्धंचर्षणीनां । आशुंषेराधसेमहे ॥ अयाधियाचगव्ययापुरुणामन्पुरुष्टुत ।
यत्सोमेसोमऽआभवः ॥ बोधिन्मनाऽइदस्तुनोवृत्रहाभूर्यासुतिः । शृणोतुशक्रऽआशिषं ॥ कयात्वंनऽ
ऊत्याभिप्रमंदसेवृषन् । कयास्तोतृभ्यऽआभर ॥ कस्यवृषासुतेसचानियुत्वान्वृषभोरणत् । वृत्रहासोम
पीतये ॥ २४ ॥ अभीषुणस्त्वंरथिंमंदसानःसहस्त्रिणं । प्रयंताबोधिदाशुषे ॥ पत्नीवंतःसुताऽइमऽउशं
तोयंतिवीतये । अपांजग्मिर्निचुंपुणः॥ इष्टाहोत्राऽअसृक्षतेंद्रंवृधासोऽअध्वरे । अच्छावभृथमोजसा ॥
इहत्यासंधमाद्याहरीहिरण्यकेश्या । वोढ्वामभिप्रयोहितं ॥ तुभ्यंसोमाःसुताऽइमेस्तीर्णंबर्हिर्विभाव
सो ॥ स्तोतृभ्यऽइन्द्रमावह ॥ २५ ॥ आतेदक्षंविरोचनादधद्रत्नाविदाशुषे । स्तोतृभ्यऽइन्द्रमर्चत ॥
आतेदधामींद्रियमुक्थाविश्वाशतक्रतो । स्तोतृभ्यऽइन्द्रमूळय ॥ भद्रंभद्रंनऽआभरेषमूर्जंशतक्रतो । य

875

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

दिंद्रमृळयांसिनः ॥ सनोविश्वान्याभरसुवितानिंशतक्रतो । यदिंद्रमृळयांसिनः ॥ त्वामिद्वृत्रहन्तमसु तावंतोहवामहे । यदिंद्रमृळयांसिनः ॥ २६ ॥ उपंनोहरिंभिःसुतंयाहिमंदानांपते । उपंनोहरिंभिःसु तं ॥ द्वितायोवृत्रहन्तंमोविदऽइन्द्रंःशतक्रतुः । उपंनोहरिंभिःसुतं ॥ त्वंहिवृत्रहन्नेषांपातासोमांनामसिं। उपंनोहरिंभिःसुतं ॥ इन्द्रंऽइषेदंऽदातुनऽऋभुक्षणंमृभुंरायिं । वाजीदंदातुवाजिनं ॥ २७ ॥ इत्यष्टमे मंडलेनवमोनुवाकः ॥

दशमेनुवाकेदशसूक्तानि तत्रगौर्धयतीति द्वादशर्चंप्रथमंसूक्तं बिंदुःपूतदक्षोवा मरुतोगायत्री ॥

गौर्धयतिमरुतांश्रवस्युर्माताघोनां । युक्तावह्नीरथानां ॥ यस्यांदेवाऽउपस्थेव्रतांविश्वेधारयंते । सूर्यामासांदृशेकं ॥ तत्सुनोविश्वेऽअर्यऽआसदांगृणंतिकारवः । मरुतःसोमंपीतये ॥ अस्तिसोमोंऽअ यंसुतःपिबंत्यस्यमरुतः । उतस्वराजोंऽअश्विना ॥ पिबंतिमित्रोऽअर्यमातनांपूतस्यवरुणः । त्रिषध स्थस्थजावतः ॥ उतोन्वस्यजोषमाँऽइन्द्रंःसुतस्यगोमतः । प्रातर्होतेवमत्सति ॥ २८ ॥ कदत्विषंतसूर

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यस्तिरऽआपऽइवस्निधः । अर्षतिपूतदक्षसः ॥ कद्वोऽअद्यमहानांदेवानामवोवृणे । त्मनाचद्समर्चसां ॥ आयेविश्वापार्थिवानिपप्रथन्नोचनादिवः । मरुतःसोमपीतये ॥ त्यान्नुपूतदक्षसोदिवोवोमरुतो हुवे । अस्यसोमस्यपीतये ॥ त्यान्नुयेविरोदसीतस्तभुर्मरुतोहुवे । अस्यसोमस्यपीतये ॥ त्यंनुमारुतंगणंगिरिष्ठांवृषणंहुवे । अस्यसोमस्यपीतये ॥ २९ ॥

आत्वागिरइतिनवर्चंद्वितीयंसूक्तं आंगिरसस्तिरश्चीरिंद्रोनुष्टुप् ॥

आत्वागिरोरथीरिवास्थुःसुतेषुगिर्वणः । अभित्वासमनूषतेंद्रवत्संनमातरः ॥ आत्वाशुक्राऽअंचुच्यवुःसुतासऽइन्द्रगिर्वणः । पिबात्वस्यांधसऽइन्द्रविश्वासुतेहितं ॥ पिबासोमंमदायकमिंद्रश्येनाभृतं सुतं । त्वंहिशश्वतीनांपतीराजाविशामसि ॥ श्रुधीहवंतिरश्याऽइन्द्रयस्त्वासपर्यति । सुवीर्यस्यगोमतोरायस्पूर्धिमहाँऽअसि ॥ इन्द्रयस्तेनवीयसींगिरंमंद्रामजीजनत् । चिकित्विन्मनसंधियंप्रत्नामृतस्यपिप्युषीं ॥ ३० ॥ तमुष्टवामयंगिरऽइन्द्रंमुक्थानिवावृधुः । पुरूण्यस्यपौंस्यासिषासंतोवनामहे ॥ एतोन्विन्द्रं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

द्रंस्तवांमशुद्धंशुद्धेनसाम्ना । शुद्धैरुक्थैर्वावृध्वांसंशुद्धऽआशीर्वान्ममत्तु ॥ इन्द्रंशुद्धोनऽआगंहिशुद्धःशु
द्धाभिरूतिभिः । शुद्धोरयिंनिधारयशुद्धोममद्धिसोम्यः ॥ इन्द्रंशुद्धोहिनोरयिंशुद्धोरत्नानिदाशुषे ।
शुद्धोवृत्राणिंजिघ्नसेशुद्धोवाजंसिषाससि ॥ ३१ ॥

अस्माइत्येकविंशत्यृचंतृतीयंसूक्तं तिरश्चीर्मारुतोवाद्युतान इंद्रस्त्रिष्टुप्
चतुर्थीविराट् इष्यामीतिपादस्यमरुतः पंचदश्याइंद्राबृहस्पती ॥

अस्माऽउषासऽआतिरंतयामंमिंद्रायनक्तमूर्म्याःसुवाचः । अस्माऽआपोमातरःसप्ततस्थुर्नृभ्यस्तरा
यसिंधवःसुपाराः ॥ अतिंविड्वाविथुरेणाचिदस्त्रात्रिःसप्तसानुसंहिंतागिरीणां । नतद्देवोनमर्त्यस्तुतुर्या
द्यानिमवृड्वोवृषभश्चकारं ॥ इन्द्रंस्यवज्रंऽआयसोनिमिंश्नऽइन्द्रंस्यबाह्वोर्भूयिष्ठमोजः । शीर्षन्निंद्रस्यक
तवोनिरेकऽआसन्नेषंतश्रुत्याऽउपाके ॥ मन्येंवायज्ञियंयज्ञियानांमन्येंवाच्यवनंमच्युतानां । मन्येंवा
सप्तनामिंद्रकेतुंमन्येंवावृषभंचर्षणीना । आयद्वज्रंबाह्वोरिंद्रधत्तेमद्च्युतमह्येहंतवाऽउ । प्रपर्वताऽ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अनवंतप्रगावःप्रब्रह्माणोऽअभिनक्षंतऽइंद्रं ॥ ३२ ॥ तमुष्टवामयऽइमाजजानविश्वाजाताान्यवराण्य
स्मात् । इन्द्रेणमित्रांदिधिषेमगीर्भिरुपोनमोभिर्वृषभंविशेम ॥ वृत्रस्यत्वाश्वसथादीषमाणाविश्वेदेवाऽ
अजहुर्येसखायः । मरुद्भिरिंद्रसख्यंतेऽअस्त्वथेमाविश्वाःपृतनाजयासि ॥ त्रिःषष्टिस्त्वामरुतोवावृधाना
ऽउत्ताऽइवराशयोयज्ञियासः । उपत्वेमःकृधिनोभागधेयंशुष्मंतऽएनाहविषाविधेम ॥ तिग्ममायुधंम
रुतामनीकंकस्तऽइन्द्रप्रतिवज्रंदधर्ष । अनायुधासोऽअसुराऽअदेवाश्चक्रेणताँऽअपवपऽऋजीषिन् ॥
महऽउग्रायतवसेसुवृक्तिंप्रेरयशिवतंमायपश्वः । गिर्वाहसेगिरऽइन्द्रायपूर्वीर्धेहितन्वेकुविदंगवेदत्॥३३॥
उक्थवाहसेविभ्वेमनीषांद्रुणानपारमीरयानदीनां । निस्पृशधियातन्विश्रुतस्यजुष्टतरस्यकुविदंगवे
दत् ॥ तद्विविड्ढियत्तऽइन्द्रोजुजोषत्स्तुहिसुष्टुतिंनमसाविवास । उपभूषजरितर्मारुवण्यःश्रावयावाचंकु
विदंगवेदत् ॥ अवद्रप्सोऽअंशुमतीमतिष्ठदियानःकृष्णोदशभिःसहस्रैः । आवत्तमिंद्रःशच्याधमंतम
पत्नेहितीर्नृमणाऽअधत्त ॥ द्रप्समपश्यंविषुणेचरंतमुपह्वरेनद्योऽअंशुमत्याः ॥ नभोनकृष्णमवतस्थि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वांसमिष्यामिवोवृषणोयुध्यंताजौ ॥ अधद्रसोऽअंशुमत्यांऽउपस्थेधारयत्तन्वंतिविषाणः । विशोऽअदे
वीरभ्याऽइचरंतीर्बृहस्पतिनायुजेंद्रःससाहे ॥ ३४ ॥ त्वंहत्यत्सप्तभ्योजायमानोशत्रुभ्योऽअभवःशत्रुरिंद्र ।
गूळ्हेद्यावापृथिवीऽअन्वविंदोविभुमद्भ्योभुवनेभ्योरणंधाः ॥ त्वंहत्यदप्रतिमानमोजोवज्रेणवज्रिन्धृषितो
जघंथ । त्वंशुष्णस्यावातिरोवधंत्रैस्त्वंगाऽइंद्रशच्येदविंदः ॥ त्वंहत्यवृषभचर्षणीनांघनोवृत्राणांतविषोबभूथ । त्वंसिंधूँरसृजस्तस्तभानान्त्वमपोऽअजयोदासपत्नीः ॥ ससुक्रतुरर्णतायःसुतेष्वनुत्तमन्युर्योऽअहेवरेवान् । यऽएकऽइन्नर्यपांसिकर्तासवृत्रहाप्रतीद्न्यमाहुः ॥ सवृत्रहेंद्रश्चर्षणीधृतंसुष्टुत्याहव्यंहुवेम । सप्रावितामघवानोधिवक्तासवाजस्यश्रवस्यस्यदाता ॥ सवृत्रहेंद्रऽऋभुक्षाःसद्योजज्ञानोहव्योबभूव । कृण्वन्नपांसिनर्यापुरूणिसोमोनपीतोहव्यःसखिभ्यः ॥ ३५ ॥

याइंद्रेतिपंचदशर्चंचतुर्थंसूक्तं काश्यपोरेभइंद्रोबृहती दशमीत्रयोदशीचद्वेअतिजगत्यौ एकादशीद्वादशी
चद्वेउपरिष्टाद्बृहत्यौ चतुर्दशीत्रिष्टुबंत्याजगती ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

याऽइंद्रभुजऽआभरः स्वर्वाँऽअसुरेभ्यः । स्तोतारमिन्मघवन्नस्यवर्धयये चत्वेवृक्तबर्हिषः ॥ यमिंद्रद धिषेत्वमश्वंगांभागमव्ययं । यजमानेसुन्वतिदक्षिणावतितस्मिन्नंधेहिमापणौ ॥ यऽइंद्रसख्यंवृतोनु ष्वापमदेवयुः । स्वैःषऽएवैर्मुमुरत्पोष्यंरयिंसनुतधेहितंततः ॥ यच्छक्रासिपरावतियदर्वावतिवृत्रहन् । अतस्त्वागीर्भिर्द्युगदिंद्रकेशिभिःसुतावाँऽआविवासति ॥ यद्वासिरोचनेदिवःसमुद्रस्याधिविष्टपि । यत्पार्थिवेसदनेवृत्रहन्तमयदंतरिक्षऽआगहि ॥ ३६ ॥ सनःसोमेषुसोमपाःसुतेषुशवसस्पते । मादयस्वराधसासूनृतावतेंद्ररायापरीणसा॥ मानऽइन्द्रपरावृणग्भवानःसधमाद्यः । त्वंनऽऊतीत्वमिन्नऽआप्यंमानऽइन्द्रपरावृणक् ॥ अस्मेऽइंद्रसचासुतेनिषदापीतयेमधु । कृधीजरित्रेमघवन्नवोमहदस्मेऽइंद्रसचासुते ॥ नत्वादेवासऽआशतनमर्त्यासोऽअद्रिवः । विश्वाजातानिशवसाभिभूरसिनत्वादेवासऽआशत ॥ विश्वाःपृतनाऽअभिभूतरंनरंसजूस्ततक्षुरिंद्रंजजनुश्चराजसे । क्रत्वावरिष्ठंवरऽआमुरिंमुतोग्रमोजिष्ठंतवसंतरस्विनं ॥ ३७ ॥ समीरेभासोऽअस्वरन्निंद्रंसोमस्यपीतये । स्वर्पतियदीवृधेधृतव्रतोह्योजसा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सासमूतिभिः ॥ नेमिंनमंतिचक्षसामेषंविप्राऽअभिस्वरा । सुदीतयोवोऽअद्रुहोपिकर्णेतरस्विनःसमृक्क
भिः॥ तमिंद्रंजोहवीमिमघवानमुग्रंसत्रादधानमप्रतिष्कुतंशवांसि । मंहिष्ठोगीर्भिराचयज्ञियोववर्तद्रा
येनोविश्वासुपथाकृणोतुवज्री ॥ त्वंपुरऽइन्द्रचिकिदेनाव्योजसाशविष्ठशक्रनाशयध्यै । त्वद्विश्वानि
भुवनानिवज्रिन्द्यावारेजेतेपृथिवीचभीषा ॥ तन्मऽऋतमिंद्रशूरचित्रपात्वपोनवज्रिन्दुरितातिपर्षिभू
रि॥कदानऽइन्द्रायऽआदंशस्येर्विश्वप्स्न्यस्यस्पृहयाय्यस्यराजन्॥ ३८ ॥ इतिषष्ठाष्टकेषष्ठोध्यायः ॥६॥

इंद्रायद्वादशनृमेधऔष्णिहं सप्तम्युपांत्येच ककुभोंत्यानवम्यौपुरउष्णिहौ त्वामिदाष्टौप्रागाथमयंतेद्वादश नेमोभार्ग
वस्त्रैष्टुभं षष्ठीजगतीपरास्तिस्रोनुष्टुभोयमिति द्वृचेनेंद्रआत्मानमस्तौदुपांत्ये वाच्यावृधक्षोळश जमदग्निर्भार्गवो
मैत्रावरुणंप्रागाथं त्रित्रिष्टुबंतंतृतीयादिगायत्री परासतोबृहती स्तोत्रंराजस्वृक्सपादादित्याश्विन्यौ वायव्येसौर्यौ
बृहत्युषस्या सूर्यप्रभास्तुतिर्वा पावमानीगव्येत्वमग्नेद्यधिकाभार्गवःप्रयोगो बार्हस्पत्योवाग्निःपावकःसहसस्तुतयोर्वा
ध्योर्गृहपतिर्यविष्ठयोर्वान्यतर आग्नेयंत्वदर्शिषळूना सोभरिर्बार्हतं पंचमीविराड्रूपा सप्तम्याद्ययुजःसतोबृहत्योष्ट
म्यादि युजःककुब्भ्रसीयसी ककुबनुष्टुबंत्याग्निमारुती नवमंमंडलंपावमानंसौम्यं स्वादिष्ठयादशमधुच्छंदाः पव

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

स्वमेधातिथिरेषशुनःशेपः सनहिरण्यस्तूपः समिद्धएकादशकाश्यपोसितोदेवलोवा विंशतिःसूक्तान्याद्यमाप्रियश्चतुर
नुष्टुबंतं मंद्रयानवासृग्रमेतेसोमाः परिप्रियाप्रस्थानास उपास्मैसोमाअसृग्रं ॥ ७ ॥

इंद्रायसामेतिद्वादशर्चंपंचमंसूक्तं आंगिरसोनृमेध इंद्रउष्णिक्सप्तमीदशम्येकादश्यःककुभः नवम्यंत्याचद्वेपुरउष्णिहौ ॥

हरिःओम् ॥ ॥ इंद्रायसामगायतविप्रायबृहतेबृहत् । धर्मकृतेविपश्चितेपनस्यवे ॥ त्वमिंद्राभि
भूरसित्वंसूर्यमरोचयः । विश्वकर्माविश्वदेवोमहाँऽअसि ॥ विभ्राजञ्ज्योतिषास्व१रगच्छोरोचनंदिवः ।
देवास्तऽइंद्रसख्यायमेमिरे ॥ एंद्रनोगधिप्रियःसत्राजिदगोह्यः । गिरिर्नविश्वतस्पृथुःपतिर्दिवः ॥ अभि
हिसत्यसोमपाऽउभेबभूथरोदसी । इंद्रासिसुन्वतोवृधःपतिर्दिवः ॥ त्वंहिशश्वतीनामिंद्रदुर्तापुरामसि ।
हंतादस्योर्मनोर्वृधःपतिर्दिवः ॥ १ ॥ अधाहींद्रगिर्वणऽउपत्वाकामान्महःससृज्महे । उदेवयंतऽउद
भिः ॥ वार्णत्वायव्याभिर्वर्धतिशूरब्रह्माणि । वावृध्वांसंचिदद्रिवोदिवेदिवे ॥ युंजंतिहरीऽइषिरस्यगाथयो
रौरथऽउरुयुगे । इंद्रवाहावचोयुजा ॥ त्वंनऽइंद्राभरँऽओजोनृम्णंशतक्रतोविचर्षणे । आवीरंपृतनाषहं ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

त्वंहिनः पितावसोत्वंमाताशतक्रतोबभूविथ । अधातेसुम्नमीमहे ॥ त्वांशुष्मिन्पुरुहूतवाजयंतमुपब्रुवे शतक्रतो । सनोरास्वसुवीर्यं ॥ २ ॥

त्वामिदेत्यष्टर्चंषष्ठंसूक्तं नृमेधइंद्रःप्रगाथः ॥

त्वामिदाह्योनरोपीप्यन्वज्रिन्भूर्णयः । सऽइंद्रस्तोमंवाहसामिहश्रुध्युपस्वसरमागहि ॥ मन्त्वासुशिप्रहरिवस्तर्दीमहेत्वेऽआभूषंतिवेधसः । तवश्रवांस्युपमान्युक्थ्यासुतेष्विंद्रगिर्वणः ॥ आयंतऽइवसूर्यंविश्वेदिंद्रस्यभक्षत । वसूनिजातेजनमानऽओजसाप्रतिभागंनदीधिम ॥ अनर्शरातिंवसुदामुपस्तुहिभद्राऽइंद्रस्यरातयः । सोऽअस्यकामंविधतोनरोषतिमनोदानायचोदयन् ॥ त्वमिंद्रप्रतूर्तिष्वभिविश्वाऽअसिस्पृधः । अशस्तिहाजनिताविश्वतूरसित्वंतूर्यतरुष्यतः ॥ अनुतेशुष्मंतुरयंतमीयतुःक्षोणीशिशुंनमातरा । विश्वास्तेस्पृधःश्नथयंतमन्यवेवृत्रंयदिंद्रतूर्वसि ॥ इतऊतीवोऽअजरंप्रहेतारमप्रहितं । आशुंजे

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तारंहेतारंरथीतममतूर्तंतुग्र्यावृधं ॥ इष्कर्तारंमनिष्कृतंसहस्कृतंशतमूतिंशतक्रतुं । समानमिंद्रमवसेहवामहेवसवानंवसूजुवं ॥ ३ ॥

अयंतइतिद्वादशर्चंसप्तमंसूक्तं भार्गवोनेमइंद्रस्त्रिष्टुप् षष्ठीजगती सप्तम्याद्यास्तिस्रोनुष्टुभः चतुर्थीपंचमीभ्यामिंद्र आत्मानंस्तौति दशम्येकाश्यौचवाग्देवताके ॥

अयंतऽएमितन्वापुरस्ताद्विश्वेदेवाऽअभिमायंतिपश्चात् । यदामह्यंदीधरोभागमिंद्रादिन्मयाकृणवो वीर्याणि ॥ दधामितेमधुनोभक्षमग्रेहितस्तेभागःसुतोऽअस्तुसोमः । असश्चत्वंदक्षिणतःसखामेधावृत्रा णिजंघनावभूरि ॥ प्रसुस्तोमंभरतवाजयंतऽइंद्रायसत्यंयदिसत्यमस्ति । नेंद्रोऽअस्तीतिनेमऽउत्वऽआह कईंददर्शकमभिष्टवाम ॥ अयमस्मिजरितःपश्यमेहविश्वाजातान्यभ्यस्मिमह्ना । ऋतस्यमाग्रदिशोवर्ध यंत्यादर्दिरोभुवनाददरीमि ॥ आयन्मावेनाऽअरुहन्नृतस्यँऽएकमासीनंहर्यतस्यपृष्ठे । मनश्चिन्मेहृदऽ आप्रत्यवोचदचिक्रद्दिछशुमंतःसखायः ॥ विश्वेत्तातेसवनेषुप्रवाच्यायाचकर्थंमघवन्निंद्रसुन्वते ।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

पारावतंयत्पुरुसंभृतंवस्वपावृणोःशरभायऽऋषिबंधवे ॥ ४ ॥ प्रनूनंधावतापृथङ्नेहयोवोऽअवावरीत् । निषींवृत्रस्यममींणिवज्रमिंद्रोऽअपीपतत् ॥ मनोजवाऽअयमानऽआयसीमतरत्पुरं । दिवंसुपर्णोगत्वायसोमंवज्रिणऽआभरत् ॥ समुद्रेऽअंतःशयतऽउद्नावज्रोऽअभीवृतः । भरंत्यस्मैसंयतःपुरःप्रस्रवणाबलिं ॥ यद्वाग्वदंत्यविचेतनानिराष्ट्रीदेवानांनिषसादमंद्रा । चतस्रऽऊर्जंदुदुहेपयांसिक्वस्विदस्याःपरमंजगाम ॥ देवींवाचंमजनयंतदेवास्तांविश्वरूपाःपशवोवदंति । सानोमंद्रेषमूर्जंदुहानाधेनुर्वाग्स्मानुपसुष्टुतैतु ॥ सखेविष्णोवितरंविक्रमस्वद्यौर्देहिलोकंवज्रायविष्कभे । हनाववृत्रंरिणचावसिंधूनिंद्रस्ययंतुप्रसवेविसृष्टाः ॥ ५ ॥

ऋधगित्थेतिषोळशर्चमष्टमंसूक्तं भार्गवोजमदग्निर्मित्रावरुणौ प्रगाथोंत्यास्तिस्रस्त्रिष्टुभः तृतीयागायत्री चतुर्थी सतोबृहती स्तोत्रंराजस्वित्यनेनपादेनसहोत्तरयाचआदित्यःस्तूयते सप्तम्यष्टमीभ्यांअश्विनौ नवमीदशमीभ्यांवायुः एकादशीद्वादशीभ्यांसूर्यः त्रयोदश्याउषाः चतुर्दश्याःपवमान अंत्येद्वेगोदेवताके ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋधगित्थासमर्यःशशमेदेवतातये । योनूनंमित्रावरुणावभिष्टयऽआचक्रेहव्यदातये ॥ वषिष्ठक्षत्राऽउरुचक्षसानरराजानादीर्घश्रुत्तमा । ताबाहुतानदुंसनारथर्यतःसाकंसूर्यस्यरश्मिभिः ॥ प्रयोवांमित्रावरुणाजिरोदूतोऽअद्रवत् । अयःशीर्षामदेरघुः ॥ नयःसंपृच्छेनपुनर्हवींतवेनसंवादायरमते । तस्मान्नोऽअद्यसमृतेरुरुष्यतंबाहुभ्यांनऽउरुष्यतं ॥ प्रमित्रायप्रार्यम्णेसचथ्यमृतावसो । वरूथ्यं१वरुणे छंद्यंवचःस्तोत्रंराजसुगायत ॥ ६ ॥ तेहिन्विरेऽअरुणंजेन्यंवस्वेकंपुत्रंतिसृणां । तेधामान्यमृतामत्यानामदब्धाऽअभिचक्षते ॥ आमेवचांस्युद्यताद्युमत्तमानिकर्वा । उभायांतंनासत्यासजोषसाप्रतिहव्यानिवीतये । रातिंयद्वामरक्षसंहवामहेयुवाभ्यांवाजिनीवसू ॥ प्राचींहोत्रांप्रतिरंतावितंनरागृणानाजमदग्निना ॥ आनोयज्ञंदिविस्पृशंवायोयाहिसुमन्मभिः । अंतःपवित्रऽउपरिश्रीणानोऽंयंशुक्रोऽअयामिते ॥ वेत्यध्वर्युःपथिभीरजिष्ठैःप्रतिहव्यानिवीतये ॥ अधानियुत्वउभयस्यनःपिबशुचिंसोमंगवाशिरं ॥ ७ ॥ बण्महाँऽअसिसूर्यबळादित्यमहाँऽअसि । महस्तेसतोमहिमापनस्यतेद्वादेवमहाँऽअसि ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

बट्सूर्यश्रवसामहाँऽअसिसत्रादेवमहाँऽअसि । मह्नादेवानामसुर्यः पुरोहितोविभुज्योतिरदाभ्यं ॥ इयं यानीच्यर्किणीरूपारोहिण्याकृता । चित्रेवप्रत्यदर्श्यायत्यं१तर्दृशसुबाहुषु ॥ प्रजाहतिस्रोऽअत्यायमीयुर्य्यं१न्याऽअर्कमभितोविविश्रे । बृहद्वतस्थौभुवनेष्वंतः पवमानोहरितऽआविवेश ॥ मातारुद्राणां दुहितावसूनांस्वसादित्यानाममृतस्यनाभिः । प्रनुवोचंचिकितुषेजनायमागामनागामदितिंवधिष्ट ॥ वचोविदंवाचमुदीरयंतींविश्वाभिर्धीभिरुपतिष्ठमानां । देवींऽदेवेभ्यःपर्येयुषींगामामावृक्तमर्त्योद्भ्रचेताः ॥ ८ ॥

त्वमग्नइतिद्वाविंशत्यृचंनवमंसूक्तं भार्गवःप्रयोगो बार्हस्पत्योवाग्निःपावकः सहसःसु तयोर्वाग्न्योर्ग्रहपतिर्यविष्ठयोर्वान्यरोग्निर्गायत्री ॥

त्वमग्नेबृहद्वयोदधासिदेवदाशुषे । कविर्गृहपतिर्युवा ॥ सनऽईळानयासहदेवाँऽअग्नेदुवस्युवा । चिकिद्विभानवावह ॥ त्वयाहस्विद्युजावयंचोदिष्ठेनयविष्ठ्य । अभिष्मोवाजसातये ॥ और्वभृगुवच्छु

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

चिंमन्नवानवदाहुवे। अग्निंसमुद्रवाससं ॥ हुवेवातस्वनंकविंपर्जन्यंक्रंद्यंसहः। अग्निंसमुद्रवाससं ॥ ९ ॥
आसवंसवितुर्यथाभगस्येवभुजिंहुवे। अग्निंसमुद्रवाससं ॥ अग्निंवोवृधंतमध्वराणांपुरूतमं। अच्छान
प्त्रेसहस्वते ॥ अयंयथानऽआभुवत्त्वष्टारूपेवतक्ष्या। अस्यक्रत्वायशस्वतः ॥ अयंविश्वाऽअभिश्रियो
ग्निर्देवेषुपत्यते। आवाजैरुपनोगमत् ॥ विश्वेषामिहस्तुहिहोतृणांयशस्तमं। अग्नियज्ञेषुपूर्व्यं ॥ १० ॥
शीरंपावकशोचिषंज्येष्ठोयोदमेष्वा। दीदायदीर्घश्रुत्तमः ॥ तमंवंतनसानसिंगृणीहिविप्रशुष्मिणं।
मित्रंनयातयज्जनं ॥ उपत्वाजामयोगिरोदेदिशतीर्हविष्कृतः। वायोरनीकेऽअस्थिरन् ॥ यस्यत्रि
धात्वृतंबर्हिस्तस्थावसंदिनं। आपश्चिन्निदधापदं ॥ पदंदेवस्यमीळुषोनाधृष्टाभिरूतिभिः। भद्रासू
र्यइवोपदृक् ॥ ११ ॥ अग्नेघृतस्यधीतिभिस्तेपानोदेवशोचिषा। आदेवान्वक्षियक्षिच ॥ तंत्वाजनं
तमातरःकविंदेवासोऽअंगिरः ॥ हव्यवाहममर्त्यं ॥ प्रचेतसंत्वाकवेग्नेदूतंवरेण्यं। हव्यवाहंनिषेदिरे ॥
नहिमेऽअस्त्यङ्यानस्वधितिर्वनन्वति। अथैताहग्भरामिते ॥ यदग्नेकानिकानिचिदातेदारूणिदध्मसि।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ताजुषस्वयविष्ठय ॥ यदत्युपजिह्वैकायद्व्रश्नोऽअतिसर्पति । सर्वतदस्तुतेघृतं ॥ अग्निमिंधानोमनसा धियंसचेतमर्त्यः । अग्निमींधेविवस्वभिः ॥ १२ ॥

अदर्शीतिचतुर्दशर्चंदशमंसूक्तं सोभरिरग्निर्बृहती पंचमीविराड्रूपा सप्तम्याद्ययुजःसतोबृहत्योष्टम्यादि युजः ककुप् हसीयसीककुबनुष्टुप् अंत्यायाअग्नामरुतं ॥

अदर्शिगातुवित्तमोयस्मिन्व्रतान्यादधुः । उपोषुजातमार्यस्यवर्द्धनमग्निंनक्षंतनोगिरः ॥ प्रदैवोदासोऽअग्निर्देवाँऽअच्छानमज्मना । अनुमातरंपृथिवींविवावृतेतस्थौनाकस्यसानवि ॥ यस्माद्रेजंतकृष्टयश्चर्कृत्यानिकृण्वतः । सहस्रसामेधसाताविवत्मनाग्निंधीभिःसपर्यत ॥ प्रयरायेनिनीषसिमर्तोयस्ते वसोदाशत् । सवीरंधत्तेऽअग्नऽउक्थशंसिनंत्मनासहस्रपोषिणं ॥ सद्यश्चिद्यभितृणत्तिवाजमर्वतास धत्तेऽअक्षितिश्रवः । त्वेदेवत्रासदापुरूवसोविश्वावामानिधीमहि ॥ १३ ॥ योविश्वादयतेवसुहोतामं द्रोजनानां । मधोर्नपात्रांप्रथमान्यस्मैप्रस्तोमायंत्यग्नये ॥ अश्वंनगीर्भीरथ्यंसुदानवोमर्मृज्यंतेदेवयवः ।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

उभेतोकेतनयेदस्मविश्पतेपर्षिराधोमघोनाँ ॥ प्रमंहिष्ठायगायतऽऋतान्नेबृहतेशुक्रशोचिषे । उपस्तुता
सोऽअग्नयेँ ॥ आवँसतेमघवाँवीरवद्यशःसमिद्धोद्युम्नयाहुतः । कुविन्नोऽअस्यसुमतिर्नवीयस्यच्छावा
जेभिरागमत् ॥ प्रेष्ठमुप्रियाणाँस्तुह्यांसावातिथिं । अग्निरथानांयमँ ॥ १४ ॥ उदितायोनिदितावेदिं
तावस्वायज्ञियोववर्तति । दुष्टरायस्यप्रवणेनोर्मयोधियावाजंसिषासतः ॥ मानोहृणीतामतिथिर्वसुर्
ग्निःपुरुप्रशस्तऽएषः । यःसुहोतास्वध्वरः ॥ मोतेरिषन्येऽअच्छोक्तिभिर्वसोग्नेकेभिश्चिदेवैः । कीरिश्चि
द्धिवामीट्टेदूत्यायरातहव्यःस्वध्वरः ॥ आग्नेयाहिमरुत्संखारुद्रेभिःसोमपीतये । सोभर्याऽउपसुष्टुतिं
मादयस्वस्वर्णरे ॥ १५ ॥ ॥ इत्यष्टमेमंडलेदशमोनुवाकः ॥ इतिप्रागाथमष्टमंमंडलंसमाप्तं ॥

पावमानेनवमेमंडलेसप्तानुवाकाः तत्रप्रथमेनुवाके चतुर्विंशतिसूक्तानि तत्रस्वादिष्ठयेतिदशर्चंप्रथमंसूक्तं
वैश्वामित्रोमधुच्छंदाः पवमानसोमोगायत्री ॥

स्वादिष्ठयामदिष्ठयापवस्वसोमधारया । इंद्रायपातवेसुतः ॥ रक्षोहाविश्वचर्षणिरभियोनिमयोहतं ।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

द्रुणासधस्थमासदत्॥ वरिवोधातमोभवमंहिष्ठोवृत्रहन्तमः।पर्षिराधोमघोनाम॥ अभ्यर्षमहानांदेवा
नांवीतिमंधसा। अभिवाजमुतश्रवः ॥ त्वामच्छाचरामसितदिदर्थादिवेदिवे। इंद्रोत्वेनऽआशसः
॥ १६ ॥ पुनातितेपरिस्रुतंसोमंसूर्यस्यदुहिता। वारेणशश्वतातना॥ तमीमण्वीःसमर्यऽआगृभ्णंति
योषणोदश। स्वसारःपार्येदिवि ॥ तमीहिन्वंत्यग्रुवोधमंतिबाकुरंहतिं। त्रिधातुवारणंमधु ॥ अभीऽ
ममद्म्याऽउतश्रीणंतिधेनवःशिशुं। सोमंमिंद्रायपातवे ॥ अस्येदिंद्रोमदेष्वाविश्वावृत्राणिजिघ्नते।
शूरोमघाचंमंहते ॥ १७ ॥

पवस्वेतिदशर्चंद्वितीयंसूक्तं काण्वोमेधातिथिः पवमानसोमोगायत्री ॥

पवंस्वदेववीरतिपवित्रंसोमरंह्या। इंद्रमिंदोवृषाविश ॥ आवच्यस्वमहिप्सरोवृषेंदोद्युम्नवत्तमः।
आयोनिंधर्णसिःसदः ॥ अधुक्षतप्रियंमधुधारांसुतस्यवेधसः। अपोवसिष्टसुक्रतुः ॥ महांतंत्वामहीर
न्वापोऽअर्षंतिसिंधवः। यद्गोभिर्वासयिष्यसे ॥ समुद्रोऽअप्सुमामृजेविष्टंभोधरुणोदिवः। सोमः

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

पावत्रꣳअस्मयुः ॥ १८ ॥ अचिक्रदद्वृषाहरिर्महान्मित्रोनदर्शतः । संसूयँणरोचते ॥ गिरस्तऽइंद्रऽओजसामर्मृज्यंतेऽअपस्युवः । याभिर्मदायशुंभसे ॥ तंत्वामदायघृष्वयऽउलोककृत्नुमीमहे । तवप्रशस्तयोमहीः ॥ अस्मभ्यमिंदविंद्रयुर्मध्वःपवस्वधारया । पर्जन्योवृष्टिमाँऽइव ॥ गोषाऽइंदोनृषाऽअस्यश्वसावाजसाऽउत । आत्मायज्ञस्यपूर्व्यः ॥ १९ ॥

एषदेवइतिदशर्चतृतीयंसूक्तं आजीगर्तिःशुनःशेपः पवमानसोमोगायत्री ॥

एषदेवोऽअमर्त्यःपर्णवीरिवदीयति । अभिद्रोणान्यासदं ॥ एषदेवोविपाकृतोतिह्वरांसिधावति । पवमानोऽअदाभ्यः ॥ एषदेवोविपन्युभिःपवमानऽऋतायुभिः । हरिर्वाजायमृज्यते ॥ एषविश्वानिवार्याशूरोयन्निवसत्वभिः । पवमानःसिषासति ॥ एषदेवोरथर्यतिपवमानोदशस्यति । आविष्कृणोतिवग्वनुं ॥ २० ॥ एषविप्रैरभिष्टुतोपोदेवोविगाहते । दधद्रत्नानिदाशुषे ॥ एषदिवंविधावतितिरोरजाꣳसि धारया । पवमानःकनिक्रदत् ॥ एषदिवंव्यासरत्तिरोरजांस्यस्पृतः । पवमानःस्वध्वरः ॥ एषप्रतेनजन्मभ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नादेवोदेवेभ्यःसुतःहरिंःपवित्रेऽअर्षति॥एषऽउस्यपुरुव्रतोजज्ञानोजनयन्निषः।धारयापवतेसुतः ॥२१॥

सनाचेतिदशर्चचतुर्थसूक्तं हिरण्यस्तूपः पवमानसोमोगायत्री ॥

सनाचसोमजेषिंचपवमानमहिश्रवः । अथानोवस्यसस्कृधि ॥ सनाज्योतिःसनास्व१र्विश्वाचसोम सौभगा । अथानोवस्यसस्कृधि ॥ सनादक्षमुतक्रतुमपसोममृधोजहि । अथानोवस्यसस्कृधि ॥ पवीतारःपुनीतनसोममिंद्रायपातवे । अथानोवस्यसस्कृधि ॥ त्वंसूर्यंनऽआभजतवक्रत्वातवोतिभिः।अथा नोवस्यसस्कृधि ॥ २२ ॥ तवक्रत्वातवोतिभिर्ज्योक्पश्येमसूर्यं ॥ अथानोवस्यसस्कृधि ॥ अभ्यर्ष स्वायुधसोमद्विबर्हसंरयिं । अथानोवस्यसस्कृधि ॥ अभ्य१र्षानपच्युतोरयिंसमत्सुसासहिः । अथानो वस्यसस्कृधि ॥ त्वांयज्ञैरवीवृधन्पवमानविधर्मणि । अथानोवस्यसस्कृधि ॥ रयिंनश्चित्रमश्विनमिंदो विश्वायुमाभर ॥ अथानोवस्यसस्कृधि ॥ २३ ॥

समिद्धइत्येकादशर्चपंचमंसूक्तं काश्यपोसितोदेवलोवा पवमानआप्रियस्त्वनाराशंसो गायत्र्यंत्याश्चतस्रोनुष्टुभः ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सामेंद्रोविश्वतस्पतिःपवमानोविराजति । प्रीणन्वृषाकनिक्रदत् ॥ तनूनपात्पवमानःशृंगेशिशानो ऽअर्षति । अंतरिक्षेणरारजत् ॥ ईळेन्यःपवमानोरयिर्विराजतिद्युमान् । मधोर्धारांभिरोजसा ॥ बर्हिः प्राचीनमोजसापवमानस्तृणन्हरिः । देवेषुदेवऽईयते ॥ उदातैर्जिहतेबृहद्भारोदेवीर्हिरण्ययीः । पवमानेनसुष्टुताः ॥ २४ ॥ सुशिल्पेबृहतीमहीपवमानोवृषण्यति । नक्तोषासानदर्शते ॥ उभादेवानृचक्षसाहोतारादैव्याहुवे । पवमानऽइंद्रोवृषा ॥ भारतीपवमानस्यसरस्वतीळामही । इमंनोयज्ञमागमन्तिस्रोदेवीःसुपेशसः ॥ त्वष्टारमग्रजांगोपांपुरोयावानमाहुवे । इंदुरिंद्रोवृषाहरिःपवमानःप्रजापतिः ॥ वनस्पतिंपवमानमध्वासमंङ्धिधारया । सहस्रवल्शंहरितंभ्राजमानंहिरण्ययं ॥ विश्वेदेवाःस्वाहाकृतिंपवमानस्यागत । वायुर्बृहस्पतिःसूर्योग्निरिंद्रःसजोषसः ॥ २५ ॥

मंद्रयेतिनवर्चंषष्ठंसूक्तं असितोदेवलोवा पवमानसोमोगायत्री ॥

मंद्रयासोमधारयावृषांपवस्वदेवयुः । अव्योवारेष्वस्मयुः ॥ अभित्यंमद्यंमदमिंद्रविंद्रऽइतिक्षर ।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अभिवाजिनोऽअर्वतः ॥ अभित्यंपूर्व्यंमदंसुवानोऽअर्षपवित्रऽआ । अभिवाजंसुतश्रवः ॥ अनुद्रप्सा
सऽइंदवऽआपोनप्रवतासरन् । पुनानाऽइंद्रमाशत ॥ यमत्यमिववाजिनंमृजंतियोषणादश । वनेक्री
ळंतमत्यविं ॥ २६ ॥ तंगोभिर्वृषणंरसंमदायदेववीतये । सुतंभरायसंसृज ॥ देवोदेवायधारयेंद्रायपव
तेसुतः । पयोयदस्यपीपयत् ॥ आत्मायज्ञस्यरंह्यासुष्वाणःपवतेसुतः । प्रत्नंनिपातिकाव्यं ॥ एवापु
नानऽइंद्रयुर्मदंमदिष्ठवीतये । गुहाचिद्दधिषेगिरः ॥ २७ ॥

असृग्रमितिनवर्चसप्तमंसूक्तं असितोदेवलोवा पवमानसोमोगायत्री ॥

असृग्रमिंदवःपथाधर्मन्नृतस्यसुश्रियः । विदानाऽअस्ययोजनं ॥ प्रधारामध्वोऽअग्रियोमहीरपो
विगाहते । हविर्हविष्षुवंद्यः ॥ प्रयुजोवाचोऽअग्रियोवृषावंचकदद्वने । सद्माभिसत्योऽअध्वरः ॥ परि
यत्काव्याकविर्नृम्णावसानोऽअर्षति । स्वर्वाजीसिषासति ॥ पवमानोऽअभिस्पृधोविशोराजेवसीदति ।
यदीमृण्वंतिवेधसः ॥ २८ ॥ अव्योवारेपरिप्रियोहरिर्वनेषुसीदति । रेभोवनुष्यतेमती ॥ सवायुमिंद्रं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मश्विनासाकंमदेनगच्छति । रणायोऽअस्यधर्मभिः ॥ आमित्रावरुणाभगंमध्वःपवंतऽऊर्मयः । विदानाऽअस्यशक्मभिः ॥ अस्मभ्यंरोदसीरयिंमध्वोवाजस्यसातये । श्रवोवसूनिसंजितं ॥ २९ ॥

एतेसोमाइतिनवर्चमष्टमंसूक्तं असितोदेवलोवा पवमानसोमोगायत्री ॥

एतेसोमाऽअभिप्रियमिंद्रस्यकाममक्षरन् । वर्धतोऽअस्यवीर्यं ॥ पुनानासश्चमूषदोगच्छंतोवायुमश्विना । तेनोधांतुसुवीर्यं ॥ इंद्रस्यसोमराधसेपुनानोहार्दिचोदय । ऋतस्ययोनिमासदं ॥ मृजंतित्वा दशक्षिपोहिन्वंतिसप्तधीतयः । अनुविप्राऽअमादिषुः ॥ देवेभ्यस्त्वामदायकंसृजानमतिमेष्यः । संगोभिर्वासयामसि ॥ ३० ॥ पुनानःकलशेष्वावस्त्राण्यरुषोहरिः । परिगव्यान्यव्यत ॥ मघोनऽआपवस्वनोजहिविश्वाऽअपद्विषः । इंदोसखायमाविश ॥ वृष्टिंदिवःपरिस्रवद्युम्नंपृथिव्याऽआधि । सहोनः सोमपृत्सुधाः ॥ नृचक्षसंत्वावयमिंद्रपीतंस्वर्विदं ॥ भक्षीमहिप्रजामिषं ॥ ३१ ॥

परिप्रियेतिनवर्चनवमंसूक्तं असितोदेवलोवा पवमानसोमोगायत्री ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

परिप्रियादिवःकविर्वयांसिनप्त्योर्हितः । सुवानोयातिकविक्रतुः ॥ प्रप्रक्षयायपन्यसेजनायजुष्टोऽअद्रुहे । वीत्यर्षचनिष्ठया ॥ ससूनुर्मातराशुचिर्जातोजातेऽअरोचयत् । महान्महीऽऋतावृधा ॥ ससन्नधीतिभिर्हितोनद्योऽअजिन्वद्दुहः । याऽएकमक्षिवावृधुः॥ ताऽअभिसंतमस्तृतंमहेयुवानमादधुः । इंदुमिंद्रतवव्रते ॥ ३२ ॥ अभिवह्निरमर्त्यःसप्तपश्यतिवावहिः । क्रिविंदेवीरतर्पयत् ॥ अवाकल्पेषुनः पुमस्तमांसिसोमयोध्या । तानिपुनानजंघनः ॥ नूनव्यसेनवीयसेसूक्तायसाधयापथः । प्रत्नवद्रोच यारुचः ॥ पवमानमहिश्रवोगामश्वंरासिवीरवत् । सनामेधांसनाऋषः ॥ ३३ ॥

प्रस्वानासइतिनवर्चंदशमंसूक्तं असितोदेवलोवा पवमानसोमोगायत्री ॥

प्रस्वानासोरथाऽइवावैतोनश्रवस्यवः । सोमासोरायेऽअक्रमुः ॥ हिन्वानासोरथाऽइवदधन्विरेगभस्त्योः । भरासःकारिणामिव ॥ राजानोनप्रशस्तिभिःसोमासोगोभिरंजते । यज्ञोनसप्तधातृभिः॥ परिसुवानासऽइंदवोमदायबर्हणागिरा । सुताऽअर्षंतिधारया ॥ आपानासोविवस्वतोजनंतऽउषसोभगं । ॥ ६९ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

भगँ । सूराऽअण्वंवितन्वते ॥३४॥ अपद्वारामतीनांप्रलाऽऋण्वंतिकारवः । वृष्णोहरंसऽआयवः ॥ समीचीनासंऽआसतेहोतारःसप्तजामयः । पदमेकस्यपिप्रतः ॥ नाभानाभिंनऽआददेचक्षुश्चित्सूर्यं सचा । कवेरपत्यमादुहे ॥ अभिप्रियादिवस्पदमध्वर्युभिर्गुहाहितं । सूरःपश्यतिचक्षसा ॥ ३५ ॥

उपास्माइतिनवर्चमेकादशंसूक्तं असितोदेवलोवा पवमानसोमोगायत्री ॥

उपास्मैगायतानरःपवमानायेंदवे । अभिदेवाँऽइयक्षते ॥ अभितेमधुनापयोथर्वाणोऽअशिश्रयुः । देवंदेवायदेवयु ॥ सनःपवस्वशंगवेशंजनायशमर्वते । शंराजन्नोषधीभ्यः ॥ बभ्रवेनुस्तवसेरुणायदिविस्पृशे । सोमायगाथमर्चत ॥ हस्तच्युतेभिरद्रिभिःसुतंसोमंपुनीतन । मधावाधावतामधु ॥ ३६ ॥ नमसेदुपसीदतदभ्रेदभिश्रीणीतन । इंदुमिंद्रेदधातन ॥ अमित्रहाविचर्षणिःपवस्वसोमशंगवे । देवेभ्योऽअनुकामकृत् ॥ इंद्रायसोमपातवेमदायपरिषिच्यसे । मनश्चिन्मनसस्पतिः ॥ पवमानसुवीर्यंरयिंसोमरिरीहिनः । इंदविंद्रेणनोयुजा ॥ ३७ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सोमाअसृग्रमितिनवर्चद्वादशंसूक्तं असितोदेवलोवा पवमानसोमोगायत्री ॥

सोमाऽअसृग्रमिंदवःसुताऽऋतस्यसादने। इंद्रायमधुमत्तमाः ॥ अभिविप्राऽअनूषतगावोवत्संनमातरः।इंद्रंसोमस्यपीतये॥ मदच्युत्क्षेतिसादनेसिंधोरूर्मावविपश्चित्। सोमोगौरीऽअधिश्रितः॥ दिवोनाभा विचक्षणोव्योवारेमहीयते।सोमोयःसुक्रतुःकविः ॥ यःसोमःकलशेष्वाँऽअंतःपवित्रऽआहितः। तमिंदुः परिषस्वजे ॥ ३८ ॥ प्रवाचमिंदुरिष्यतिसमुद्रस्याधिविष्टपि। जिन्वन्कोशंमधुश्चुतं ॥ नित्यस्तोत्रोवनस्पतिर्धीनामंतःसबर्दुघः। हिन्वानोमानुषायुगा ॥ अभिप्रियादिवस्पदासोमोहिन्वानोऽअर्षति। विप्रस्यधारयाकविः। आपवमानधारयरयिंसहस्रवर्चसं। अस्मेऽइंदोस्वाभुवं ॥३९॥ इतिषष्ठाष्टकेसप्तमोऽध्यायः॥७॥

सोमःपरिप्राष्टावेषधिया प्रतेप्रनिम्नेनेवपरिसुवानःसप्त यत्सोमप्रकविरेतेधावंत्येतेसोमासः सोमाअसृग्रंप्रसोमासः पवस्वषट्टद्वृच्युत आगस्त्यस्तममृक्षंतेध्मवाहोदार्ढच्युतएषकविर्नृमेध एषवाजीप्रियमेधः प्रास्यनृमेधःप्रधाराबिंदुः प्रसोमासोगोतमःप्रसोमासःश्यावाश्वः प्रसोमासस्त्रितः प्रसुवान आनःपवस्वप्रभूवसुरसर्जि ससुतोराहूगणएषउ स्य आशुरर्षबृहन्मतिः पुनानःप्रयेगावो मेध्यातिथिर्जनयन्योअत्यइव ॥ ८ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सोमःपुनानइति नवर्चंत्रयोदशंसूक्तं असितोदेवलोवा पवमानसोमोगायत्री ॥

॥ हरिःओम् ॥ सोमंःपुनानोऽअर्षतिसहस्रंधारोऽअत्यंविः । वायोरिंद्रस्यनिष्कृतं ॥ पवंमानमवस्यवोविप्रंमभिप्रगांयत । सुष्वाणंदेववींतये ॥ पवंतेवाजंसातयेसोमांःसहस्रंपाजसः । गृणानादेववींतये ॥ उतनोवाजंसातयेपवस्वबृहतीरिषः । द्युमदिंदोसुवीर्यं ॥ तेनंःसहस्रिणंरायिंपवंतामासुवीर्यं । सुवाना देवासऽइंदवः ॥ १ ॥ अत्याहियानानहेतृभिरसृग्रंवाजंसातये । विवारमव्यंमाशवंः ॥ वाश्राऽअर्षंतींदवोभिवत्संमधेनवंः । दधन्विरेगभस्त्योः ॥ जुष्टऽइंद्रायमत्सरःपवंमानकनिक्रदत् । विश्वाऽअप द्विषोजहि ॥ अपघ्नंतोऽअराव्णःपवंमानाःस्वर्दृशंः । योनावृतस्यसीदत ॥ २ ॥

परिप्रेत्यष्टर्चंचतुर्दशंसूक्तं असितोदेवलोवा पवमानसोमोगायत्री ॥

परिप्रासिष्यदत्कविःसिंधोरूर्मावधिश्रितः । कारंबिभ्रत्पुरुस्पृहं ॥ गिरायदीसबंधवःपंचव्रातोऽअप्स्यवंः । परिष्कृण्वंतिधर्णसिं ॥ आदस्यशुष्मिणोरसेविश्वेदेवाऽअमत्सत । यदीगोभिर्वसायतें ॥ नि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

रिणानोविधावतिजहच्छयाँणितान्वां । अत्रासंजिग्रतेयुजा ॥ नग्नीभियोंविवस्वतःशुभ्रोनमामृजेयु वां । गाःकृण्वानोननिर्णिजं ॥ ३ ॥ अतिश्रितीतिरश्चतांगव्याजिगात्यण्व्यां । वग्नुमियर्तियंविदे ॥ अभिक्षिपःसमंग्मतमर्जयंतीरिषस्पतिं । पृष्ठागृभ्णतवाजिनः ॥ परिद्यानिममृशद्विश्वानिसोमपा थिवा । वसूनियाह्यस्मयुः ॥ ४ ॥

एषधियेत्यष्टर्चंपंचदशंसूक्तं असितोदेवलोवा पवमानसोमोगायत्री ॥

एषधियायात्यण्व्याशूरोरथेभिराशुभिः । गच्छन्निंद्रस्यनिष्कृतं । एषपुरूधियायतेबृहतेदेवतातये॥ यत्रामृतासऽआसते ॥ एषहितोविनीयतेंतःशुभ्रावंतापथा । यदींतुंजंतिभूर्णयः ॥ एषशृंगाणिदोधुव च्छिशीतेयूथ्योऽवृषा । नृम्णादधानऽओजसा । एषरुक्मिभिरीयतेवाजीशुभ्रेभिरंशुभिः । पतिःसिंधू नांभवन् ॥ एषवसूनिपिन्वनापरुषायियवाँऽअतिं । अवशादेषुगच्छति ॥ एतंमृजंतिमर्ज्यमुपद्रोणेष्वा यवः ॥ प्रचक्राणंमहीरिषः ॥ एतमुत्यंदशक्षिपोमृजंतिसप्तधीतयः । स्वायुधंमदिंतमं ॥ ५ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

प्रतेसोतारइत्यष्टर्चषोडशंसूक्तं असितोदेवलोवा पवमानसोमोगायत्री ॥

प्रतेसोतारऽओण्योऽरसंमदायघृष्वये । सर्गोनतक्तयेतशः ॥ ऋत्वादक्षस्यरथ्यमपोवसानमंधसा । गोषामण्वेषुसश्चिम ॥ अनप्नमप्सुदुष्टरंसोमंपवित्रऽआसृज । पुनीहींद्रायपातवे ॥ प्रपुनानस्यचेतसा सोमःपवित्रेऽअर्षति । ऋत्वासधस्थमासदत् ॥ प्रत्वानमोभिरिंदवऽइंद्रसोमाऽअसृक्षत । महेभराय कारिणः ॥ पुनानोरूपेऽअव्ययेविश्वाऽअर्षन्नभिश्रियः । शूरोनगोषुतिष्ठति ॥ दिवोनसानुपिप्युषीधारासुतस्यवेधसः । वृथापवित्रेऽअर्षति ॥ त्वंसोमविपश्चितंतनापुनानऽआयुषु । अव्योवारंविधावसि॥६॥

प्रनिम्नेनेवसिंधवोघ्नंतोवृत्राणिभूर्णयः । सोमाऽअसृग्रमाशवः ॥ अभिसुवानासऽइंदवोवृष्टयःपृथिवीमिव । इंद्रंसोमासोऽअक्षरन् ॥ अत्यूर्मिर्मत्सरोमदुःसोमःपवित्रेऽअर्षति । विघ्नन्रक्षांसिदेवयुः ॥ आकलशेषुधावतिपवित्रेपरिषिच्यते । उक्थैर्यज्ञेषुवर्धते ॥ अतित्रीसोमरोचनारोहन्नभ्राजसेदिवं ।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

इष्णन्त्सूर्यंनचोदयः ॥ अभिविप्राऽअनूषतमूर्ध्न्यज्ञस्यकारवः । दधानाश्चक्षसिप्रियं ॥ तमुत्वावाजिनं नरोधीभिर्विप्राऽअवस्यवः । मृजंतिदेवतातये ॥ मधोर्धारामनुक्षरतीव्रःसधस्थमासदः । चारुर्ऋताय पीतये ॥ ७ ॥

परिसुवानइतिसप्तर्चमष्टादशंसूक्तं असितोदेवलोवा पवमानसोमोगायत्री ॥

परिसुवानोगिरिष्ठाःपवित्रेसोमोऽअक्षाः । मदेषुसर्वधाऽअसि ॥ त्वंविप्रस्त्वंकविर्मधुप्रजातमंधसः । मदेषुसर्वधाऽअसि ॥ तवविश्वेसजोषसोदेवासःपीतिमाशत । मदेषुसर्वधाऽअसि ॥ आयोविश्वानिवार्यावसूनिहस्तयोर्दधे । मदेषुसर्वधाऽअसि ॥ यऽइमेरोदसीमहीसंमातरेवदोहते । मदेषुसर्वधाऽअसि ॥ परियोरोदसीऽउभेसद्योवाजेभिरर्षति । मदेषुसर्वधाऽअसि । सशुष्मीकलशेष्वापुनानोऽअचिक्रदत् । मदेषुसर्वधाऽअसि ॥ ८ ॥

यत्सोमेतिसप्तर्चमेकोनविंशंसूक्तं असितोदेवलोवा पवमानसोमोगायत्री ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यत्सोमचित्रमुक्थ्यंदिव्यंपार्थिवंवसु । तन्नःपुनानऽआभर ॥ युवंहिस्थःस्वर्पतीऽइंद्रश्चसोमगोपती । ईशानापिप्यतंधियः ॥ वृषापुनानऽआयुषुस्तनयन्नधिबर्हिषि । हरिःसन्योनिमासदत् ॥ अवावशंत धीतयोवृषभस्याधिरेतसि । सूनोर्वत्सस्यमातरः ॥ कुविद्वृषण्यंतीभ्यःपुनानोगर्भमादधत् । याःशुक्रंदुहतेपयः ॥ उपशिक्षापतस्थुषोभियसमाधेहिशत्रुषु । पवमानविदारयि ॥ निशत्रोःसोमवृष्ण्यंनिशुष्मं निवयस्तिर । दूरेवासतोऽअंतिवा ॥ ९ ॥

प्रकविरितिसप्तर्चैविंशंसूक्तं असितोदेवलोवा पवमानसोमोगायत्री ॥

प्रकविर्देववीतयेव्योवारेभिरर्षति । साह्वान्विश्वाऽअभिस्पृधः ॥ सहिष्माजरितृभ्यऽआवाजंगोमंत मिन्वति । पवमानःसहस्रिणं ॥ परिविश्वानिचेतसामृशसेपवसेमती । सनःसोमश्रवोविदः ॥ अभ्यर्ष बृहद्यशोमघवन्त्र्योधुवंरयिं । इषस्तोतृभ्यआभर ॥ त्वंराजेवसुव्रतोगिरःसोमाविवेशिथ । पुनानोवह्ने

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अङ्गुत ॥ सवाँहिरप्सुदुष्टरोमृज्यमानोगभस्त्योः । सोमश्चमूषुसीदति ॥ क्रीळुर्मखोनमंहयुःपवित्रंसो मगच्छसि । दधत्स्तोत्रेसुवीर्यं ॥ १० ॥

एतेधावंतीतिसप्तर्चमेकविंशंसूक्तं असितोदेवलोवा पवमानसोमोगायत्री ॥

एतेधावंतींदवःसोमाऽइंद्रायघृष्वयः । मन्सरासःस्वर्विदः ॥ प्रवृण्वंतोऽअभियुजःसुष्वयेवरिवोविदः । स्वयंस्तोत्रेवयस्कृतः ॥ वृथाक्रीळंतऽइंदवःसधस्थमभ्येकमित् । सिंधोरूर्माव्यक्षरन् ॥ एतेविश्वानिवार्यापवमानासऽआशत । हितानसप्तयोरथे ॥ आस्मिन्पिशंगंमिंदवोदधातावेनमादिशे । योऽअस्मभ्यमरावा ॥ ऋभुर्नरथ्यंनवंदधाताकेतमादिशे । शुक्राःपवध्वमर्णसा ॥ एतऽउत्येऽअवीवशन्काष्ठांवाजिनोऽअक्रत । सतःप्रासाविषुर्मतिं ॥ ११ ॥

एतेसोमासइतिसप्तर्चंद्वाविंशंसूक्तं असितोदेवलोवा पवमानसोमोगायत्री ॥

एतेसोमासऽआशवोरथाऽइवप्रवाजिनः।सर्गाःसृष्टाऽअंहेषत॥ एतेवाताऽइवोरवःपर्जन्यस्येववृष्टयः।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अग्नेरिवभ्रमावृथा ॥ एतेपूतासविपश्चितःसोमासोदध्याशिरः। विपाव्यानशुर्धियः॥ एतेमृष्टाऽअमर्त्याः ससृवांसोनशंश्रमुः। इयक्षंतःपथोरजः ॥ एतेपृष्ठानिरोदसोर्विप्रयंतोव्यानशुः । उतेदमुत्तमंरजः ॥ तंतुंतन्वानमुत्तममनुप्रवतऽआशत । उतेदमुत्तमायँ ॥ त्वंसोमपणिभ्यऽआवसुगव्यानिधारयः । ततंतंतुमचिक्रदः ॥ १२ ॥

सोमाअसृग्रमितिसप्तर्चंत्रयोविंशंसूक्तं असितोदेवलोवा पवमानसोमोगायत्री ॥

सोमाऽअसृग्रमाशवोमधोर्मदस्यधार्या । अभिविश्वानिकाव्या ॥ अनुप्रत्नासऽआयवःपदंनवीयो अक्रमुः। रुचेजनंतसूर्यँ ॥ आपवमाननोभरार्योऽअदाशुषोगयँ । कृधिप्रजावतीरिषः ॥ अभिसोमा सऽआयवःपवँतेमद्यंमदँ । अभिकोशंमधुश्चुतँ ॥ सोमोऽअर्षतिधर्णसिर्दधानऽइंद्रियंरसँ । सुवीरोऽअभिशस्तिपाः ॥ इंद्रायसोमपवसेदेवेभ्यःसधमाद्यः । इंदोवाजंसिषाससि ॥ अस्यपीत्वामदानामिंद्रो वृत्राण्यप्रति । जघानजघनच्चनु ॥ १३ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

प्रसोमासइतिसप्तर्चंचतुर्विंशंसूक्तं असितोदेवलोवा पवमानसोमोगायत्री ॥

प्रसोमासोऽअधन्विषुःपवमानासऽइंदवः । श्रीणानाऽअप्सुमृंजत ॥ अभिगावोऽअधन्विषुरापो नम्रवतायतीः । पुनानाऽइंद्रमाशत ॥ प्रपवमानधन्वसिसोमेंद्रायपातवे । नृभिर्यतोविनीयसे ॥ त्वं सोमनृमादनःपवस्वचर्षणीसहे । सन्निर्योऽअनुमाद्यः ॥ इंदोयदद्रिभिःसुतःपवित्रंपरिधावसि । अरमिंद्रस्यधाम्ने ॥ पवस्ववृत्रहन्तमोकयेभिरनुमाद्यः । शुचिःपावकोऽअद्भुतः ॥ शुचिःपावकऽउच्यते सोमःसुतस्यमध्वः । देवावीरघशंसहा ॥ १४ ॥ इतिनवमेमंडलेप्रथमोनुवाकः ॥

द्वितीयेनुवाकेषट्त्रिंशत्सूक्तानि तत्रपवस्वेतिषळृचंप्रथमंसूक्तं आगस्त्योदृढच्युतःपवमानसोमोगायत्री ॥

पवस्वदक्षसाधनोदेवेभ्यःपीतयेहरे । मरुद्भ्योवायवेमदः ॥ पवमानधियाहितोऽभियोनिंकनिक्रद ॥७४॥
१०४ त् । धर्मणावायुमाविश ॥ संदेवैःशोभतेवृषाकविर्योनावधिप्रियः । वृत्रहादेववीतमः ॥ विश्वारूपा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ण्यावि॒शन्पु॑ना॒नोया॑तिहर्य॒तः । यत्रा॒मृता॑स॒ऽआस॑ते ॥ अ॒रु॒षोजा॑नय॒न्गिर॒ःसोम॑ःपवतऽआयुषक् । इंद्र॑ंग च्छ॒न्क॒विक्र॑तुः ॥ आप॑वस्वमदि॒न्तमप॒वित्रं॑धार॒याक॑वे । अ॒र्क॒स्य॒योनि॑मा॒सदं॑ ॥ १५ ॥

तमभृक्षंतेतिषळृचंद्वितीयंसूक्तं दार्ढच्युतइध्मवाहः पवमानसोमोगायत्री ॥

तम॑मृक्षंतवा॒जिन॑मु॒पस्थे॒ऽअदि॑तेरधि । विप्रा॑सो॒ऽअण्व्या॑धिया ॥ तंगावो॑ऽअ॒भ्य॑नूषतस॒हस्र॑धारम क्षि॒तं । इंदुं॑ध॒र्तार॒मादि॒वः ॥ तंवे॒धांमे॒धया॑ह्य॒न्पव॑मानमधि॒द्यवि॑ । ध॒र्णसिं॑भू॒रिधा॑यसं ॥ तम॑ह्य॒न्भुरि॑जो र्धि॒यास॑ंवसा॑नंवि॒वस्व॑तः । पति॑वा॒चोऽअदा॑भ्यं ॥ तंसा॒नावधि॑जा॒मयो॒हरिं॑हिन्व॒त्यद्रि॑भिः । ह॒र्यतं॑भूरिं चक्षसं ॥ तंत्वा॑हिन्व॒तिवे॒धस॒ःपव॑मानगिरावृधं । इंदु॑विंद्रा॑यमत्स॒रं ॥ १६ ॥

एषकविरितिषळृचंतृतीयंसूक्तं आंगिरसोनृमेधः पवमानसोमोगायत्री ॥

एष॑क॒वि॒र॒भिष्टु॑त॒ःप॒वित्रे॒ऽअधि॑तोशते । पु॒ना॒नोघ्न॒न॒प॒स्रिधः ॥ एष॒ऽइंद्रा॑यवा॒यवे॑स्व॒र्जित्पा॑रिषि॒च्यते । प॒वित्रे॑दक्ष॒साध॑नः ॥ एष॑नृ॒भि॒र्विनी॑यतेदि॒वोमू॒र्धावृषा॑सु॒तः । सोमो॑वने॒षुवि॒श्ववित् ॥ एष॑ग॒व्युर॑चिक्रद्

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

त्पवमानोहिरण्ययुः । इंदुःसत्राजिदस्तृतः ॥ एषसूर्येणहासतेपवमानोऽअधिद्यवि । पवित्रेमत्सरोमदः ॥ एषशुष्म्यसिष्यददंतारिक्षेवृषाहरिः । पुनानऽइंदुरिंद्रमा ॥ १७ ॥

एषवाजीतिषळृचंचतुर्थंसूक्तं आंगिरसःप्रियमेधः पवमानसोमोगायत्री ॥

एषवाजीहितोनृभिर्विश्वविन्मनसस्पतिः । अव्योवारंविधावति ॥ एषपवित्रेऽअक्षरत्सोमोदेवेभ्यःसुतः । विश्वाधामान्याविशन् ॥ एषदेवःशुभायतेधियोनावमर्त्यः । वृत्रहादेववीतमः ॥ एषवृषाकनिक्रदद्दृशभिर्जामिभिर्यतः । अभिद्रोणानिधावति ॥ एषसूर्यमरोचयत्पवमानोविचर्षणिः । विश्वाधामानि विश्ववित् ॥ एषशुष्म्यदाभ्यःसोमःपुनानोऽअर्षति । देवावीरघशंसहा ॥ १८ ॥

प्रास्यधाराइतिषळृचंपंचमंसूक्तं आंगिरसोनृमेधः पवमानसोमोगायत्री ॥

प्रास्यधाराऽअक्षरन्वृष्णःसुतस्यौजसा । देवाँऽअनुप्रभूषतः ॥ सामिमृजंतिवेधसोगृणंतःकारवोगिरा । ज्योतिर्जज्ञानमुक्थ्यं ॥ सुषहासोमतानितेपुनानायप्रभूवसो । वर्धासमुद्रमुक्थ्यं ॥ विश्वावसूनि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

संजयन्पवस्वसोमधारया । इनुद्वेषांसिसध्र्यक् ॥ रक्षासुनोऽअरुरुषःस्वनात्समस्यकस्यचित् । निदोयत्रमुमुच्महे ॥ एंदोपार्थिवंरयिंदिव्यंपवस्वधारया । द्युमंतंशुष्ममाभर ॥ १९ ॥

प्रधाराइतिषळृचंषष्ठंसूक्तं आंगिरसोबिंदुःपवमानसोमोगायत्री ॥

प्रधारांऽअस्यशुष्मिणोवृथापवित्रेंऽअक्षरन् । पुनानोवाचमिष्यति ॥ इंदुर्हियानःसोतृभिर्मृज्यमानःकनिक्रदत् । इयर्तिवग्नुमिंद्रियं ॥ आनःशुष्मंनृषाह्यंवीरवंतंपुरुस्पृहं । पवस्वसोमधारया ॥ प्रसोमोऽअतिधारयापवमानोऽअसिष्यदत् । अभिद्रोणान्यासदं ॥ अप्सुत्वामधुमत्तमंहरिंहिन्वंत्यद्रिभिः । इंदविंद्रायपीतयें ॥ सुनोतामधुमत्तमंसोममिंद्रायवज्रिणें । चारुंशर्धायमत्सरं ॥ २० ॥

प्रसोमासइतिषळृचंसप्तमंसूक्तं राहूगणोगोतमः पवमानसोमोगायत्री ॥

प्रसोमासःस्वाध्य१ःपवमानासोऽअक्रमुः । रयिंकृण्वंतिचेतनं ॥ दिवस्पृथिव्याऽअधिभवैंदोद्युम्नवर्धनः । भवावाजानांपतिः ॥ तुभ्यंवाताऽअभिप्रियस्तुभ्यमर्षंतिसिंधवः । सोमवर्धंतितेमहः ॥ आप्यांय

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

स्वसमेतुतेविश्वतःसोमवृष्ण्यं । भवावाजस्यसंगथे ॥ तुभ्यंगावोघृतंपयोबभ्रोदुदुह्रेऽअक्षितं । वर्षिष्ठेऽधिसानवि ॥ स्वायुधस्यतेसतोभुवनस्यपतेवयं । इंदोसखित्वमुश्मसि ॥ २१ ॥

प्रसोमासइतिषळृचमष्टमंसूक्तं आत्रेयःइयावाश्वः पवमानसोमोगायत्री ॥

प्रसोमासोमद्च्युतःश्रवसेनोमघोनः । सुताविदथेऽअक्रमुः ॥ आदींत्रितस्ययोषणोहरिंहिन्वंत्यद्रिभिः । इंदुमिंद्रायपीतये ॥ आदींहंसोयथागणंविश्वस्यावीवशन्मतिं । अत्योनगोभिरज्यते ॥ उभेसोमावचाकशन्मृगोनतक्तोऽअर्षसि । सीदन्नृतस्ययोनिमा ॥ अभिगावोऽअनूषतयोषाजारमिवप्रियं । अर्गन्नाजिंयथाहितं ॥ अस्मेधेहिद्युमद्यशोमघवन्द्यश्वमद्यच । सनिंमेधामुतश्रवः ॥ २२ ॥

प्रसोमासइतिषळृचंनवमंसूक्तं आप्यस्त्रितः पवमानसोमोगायत्री ॥

प्रसोमासोविपश्चितोपानयंत्यूर्मयः । वनानिमहिषाऽइव ॥ अभिद्रोणानिबभ्रवःशुक्राऽऋतस्यधारया । वाजंगोमंतमक्षरन् ॥ सुताऽइंद्रायवायवेवरुणायमरुद्भ्यः । सोमाऽअर्षंतिविष्णवे ॥ तिस्रोवा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

चऽउदीरतेगावोमिमंतिधेनवः । हरिरेतिकनिक्रदत् ॥ अभिब्रह्मीरनूषतयह्वीर्ऋतस्यमातरः । मर्मृ
ज्यंतेदिवःशिशुं ॥ रायःसमुद्रांश्चतुरोस्मभ्यंसोमविश्वतः । आपवस्वसहस्रिणः ॥ २३ ॥

प्रसुवानइतिषळृचंदशमंसूक्तं आप्त्यस्त्रितः पवमानसोमोगायत्री ॥

प्रसुवानोधारयातनेंदुर्हिन्वानोऽअर्षति । रुजद्दृह्वाव्योजसा ॥ सुतऽइंद्रायवायवेवरुणायमरुद्भ्यः ।
सोमोऽअर्षतिविष्णवे ॥ वृषाणंवृषभिर्यतंसुन्वंतिसोममद्रिभिः । दुहंतिशक्मनापयः ॥ भवत्रितस्यम
ज्योभुवद्विंद्रायमत्सरः । संरूपैरज्यतेहरिः ॥ अभीमृतस्यविष्टपंदुहतेधृष्णिमातरः । चारुप्रियतमंह
विः ॥ समेनमह्नताऽइमागिरोऽअर्षतिसस्रुतः । धेनूर्वाश्रोऽअवीवशत् ॥ २४ ॥

आनःपवस्वेतिषळृचमेकादशंसूक्तं आंगिरसःप्रभुवसुः पवमानसोमोगायत्री ॥

आनःपवस्वधारयापवमानरयिंपृथुं । ययाज्योतिर्विदासिनः ॥ इंदोसमुद्रमींखयपवस्वविश्वमेज
य । रायोधर्तानऽओजसा ॥ त्वयावीरेणवीरवोभिष्यामपृतन्यतः । क्षराणोऽअभिवार्यं ॥ प्रवाजमिंदु

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

रिष्यतिसिषासन्वाजसाऽऋषिः । व्रतावैदानऽआयुधा ॥ तंगीर्भिर्वाचमींखयंपुनानंवासयामसि । सोमंजनंस्यगोपांतं ॥ विश्वोयस्यव्रतेजनोदाधारधर्मणस्पतेः । पुनानस्यप्रभूवसोः ॥ २५ ॥

असर्जीतिषळृचंद्वादशंसूक्तं आंगिरसःप्रभुवसुः पवमानसोमोयागत्री ॥

असर्जिरथ्योयथापवित्रेचम्वोःसुतः । कार्ष्मन्वाजीन्यक्रमीत् ॥ सवाहिःसोमजागृविःपवस्वदेववीरति । अभिकोशंमधुश्चुतं ॥ सनोज्योतीँऽषिपूर्व्यपवमानविरोचय । क्रत्वेदक्षायनोहिनु ॥ शुंभमानऽऋतायुभिर्मृज्यमानोगभस्त्योः । पवतेवारेऽअव्ययें ॥ सविश्वांदाशुषेवसुसोमोदिव्यानिपार्थिवा । पवतामांतरिक्ष्या ॥ आदिवस्पृष्ठमंश्वयुर्गव्ययुःसोमरोहसि । वीरयुःशवसस्पते ॥ २६ ॥

ससुतइतिषळृचंत्रयोदशंसूक्तं आंगिरसोराहूगणः पवमानसोमोगायत्री ॥

ससुतःपीतयेवृषासोमःपवित्रेऽअर्षति । विघ्नन्रक्षाँसिदेवयुः ॥ सपवित्रेविचक्षणोहरिरर्षतिधर्णसिः । अभियोनिंकनिक्रदत् ॥ सवाजीरोचनादिवःपवमानोविधावति । रक्षोहावारमव्ययें ॥ सत्रितस्याधि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सानविपवमानोऽअरोचयत् । जामिभिःसूर्यंसह ॥ सवृत्रहावृषासुतोवरिवोविददाभ्यः । सोमोवाज मिवासरत् ॥ सदेवःकविनेषितोऽभिद्रोणानिधावति । इंदुरिंद्रायमंहना ॥ २७ ॥

एषउस्यइतिषळृचंतुर्दशंसूक्तं आंगिरसोराहूगणः पवमानसोमोगायत्री ॥

एषऽउस्यवृषारथोव्योवारेभिरर्षति । गच्छन्वाजंसहस्रिणं ॥ एतंत्रितस्ययोषणोहरिंहिन्वंत्यद्रिभिः । इंदुमिंद्रायपीतये ॥ एतंत्यंहरितोदशमर्मृज्यंतेऽअप्स्युवः । याभिर्मदायशुंभते ॥ एषस्यमानुषीष्वाश्ये नोनविक्षुसीदति । गच्छंन्जारोनयोषितं ॥ एषस्यमद्योरसोवंचष्टेदिवःशिशुः । यऽइंदुर्वारमाविंशत् ॥ एषस्यपीतयेसुतोहरिंरर्षतिधर्णसिः । क्रंदन्योनिमभिप्रियं ॥ २८ ॥

आशुरर्षेतिषळृचंपंचदशंसूक्तं आंगिरसोबृहन्मतिः पवमानसोमोगायत्री ॥

आशुरर्षबृहन्मतेपरिप्रियेणधाम्ना ॥ यत्रदेवाऽइतिब्रवन्॥ परिष्कृण्वन्ननिष्कृतंजनाययातयन्निषः । वृष्टिंदिवःपरिस्रव ॥ सुतऽएतिपवित्रऽआत्विषिंदधानऽओजसा । विचक्षाणोविरोचयन् ॥ अयंसयो

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

दिवस्परिरघुयामापवित्रऽआ । सिंधोरूर्माव्यक्षरत् ॥ आविवासन्परावतोऽअथोऽअर्वावतःसुतः । इंद्रायसिच्यतेमधु ॥ समीचीनाऽअनूषतहरिंहिन्वंत्यद्रिभिः । योनावृतस्यसीदत ॥ २९ ॥

पुनानइतिषळृचंषोडशंसूक्तं आंगिरसोबृहन्मतिः पवमानसोमोगायत्री ॥

पुनानोऽअक्रमीदभिविश्वामृधोविचर्षणिः । शुंभंतिविप्रंधीतिभिः ॥ आयोनिंमरुणोरुहज्रमदिंद्रं वृषांसुतः । ध्रुवेसदंसिसीदति ॥ नूनोरयिंमहामिंदोस्मभ्यंसोमविश्वतः । आपवस्वसहस्रिणं ॥ विश्वांसोमपवमानद्युम्नानींदवाभर । विदाःसहस्रिणीरिषः ॥ सनःपुनानऽआभररयिंस्तोत्रेसुवीर्यं । जरितुर्वर्धयागिरः ॥ पुनानऽइंदवाभरसोमद्विबर्हसंरयिं । वृषन्निंदोनऽउक्थ्यं ॥ ३० ॥

प्रयेगावइतिषळृचंसप्तदशंसूक्तं काण्वोमेध्यातिथिः पवमानसोमोगायत्री ॥

प्रयेगावोनभूर्णयस्त्वेषाऽअयासोऽअक्रमुः । घ्नंतःकृष्णामपत्वचं । सुवितस्यमनामहेतिसेतुंदुराव्यं । साह्वांसोदस्युमव्रतं ॥ शृण्वेवृष्टेरिवस्वनःपवमानस्यशुष्मिणः ॥ चरंतिविद्युतोदिवि ॥ आपवस्वमहीं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मिषंगोमदिंदोहिरण्यवत् । अश्वावद्वाजवत्सुतः ॥ सपवस्वविचर्षणऽआमहीरोदसीपृण । उषाःसूर्यो नरश्मिभिः ॥ परिणःशर्मयंत्याधारयासोमविश्वतः ॥ सरारसेवविष्टपं ॥ ३१ ॥

जनयन्नितिषळृचमष्टादशंसूक्तं मेध्यातिथिः पवमानसोमोगायत्री ॥

जनयंन्नोचनादिवोजनयंन्नप्सुसूर्यं । वसानोगाऽअपोहरिः ॥ एषप्रत्नेनमन्मनादेवोदेवेभ्यस्परि । धारयापवतेसुतः ॥ वावृधानायतूर्वयेपवंतेवाजसातये । सोमाःसहस्रपाजसः ॥ दुहानःप्रत्नमित्पयःपवित्रेपारिषिच्यते । क्रंदन्देवाँऽअजीजनत् ॥ अभिविश्वानिवार्याभिदेवाँऽऋतावृधः । सोमःपुनानोऽअर्षति ॥ गोमन्नःसोमवीरवदश्वावद्वाजवत्सुतः । पवस्वबृहतीरिषः ॥ ३२ ॥

योअत्यइवेत्येकोनविंशंसूक्तं मेध्यातिथिः पवमानसोमोगायत्री ॥

योऽअत्यऽइवमृज्यतेगोभिर्मदायहर्यतः । तंगीभिर्वासयामसि ॥ तंनोविश्वाऽअवस्युवोगिरःशुंभंति पूर्वथा । इंदुमिंद्रायपीतये ॥ पुनानोयातिहर्यतःसोमोगीर्भिःपरिष्कृतः । विप्रस्यमेध्यातिथेः ॥ पव

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मानविदारयिमस्मभ्यंसोमसुश्रियं । इंदोसहस्रंवर्चसं ॥ इंदुरत्योनवाजसृत्कानिक्रंतिपवित्रऽआ । यद क्षारतिदेवयुः ॥ पवस्ववाजसातयेविप्रस्यगृणतोवृधे । सोमरास्वसुवीर्यं ॥ ३३ ॥ इतिषष्ठाष्टकेअष्टमोध्यायः ॥ ८ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

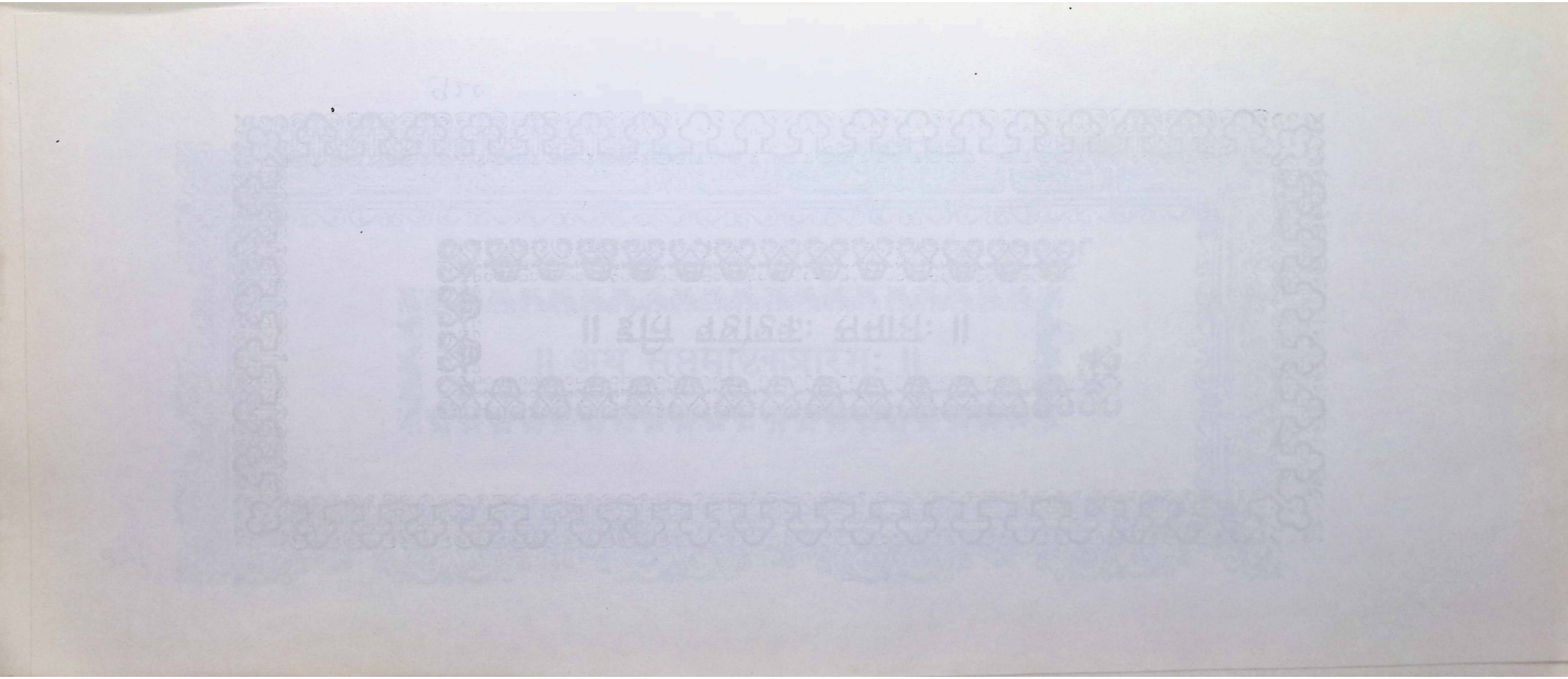

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

॥ इति षष्ठोष्टकः समाप्तः ॥

920

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

॥ अथ सप्तमाष्टकप्रारंभः ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

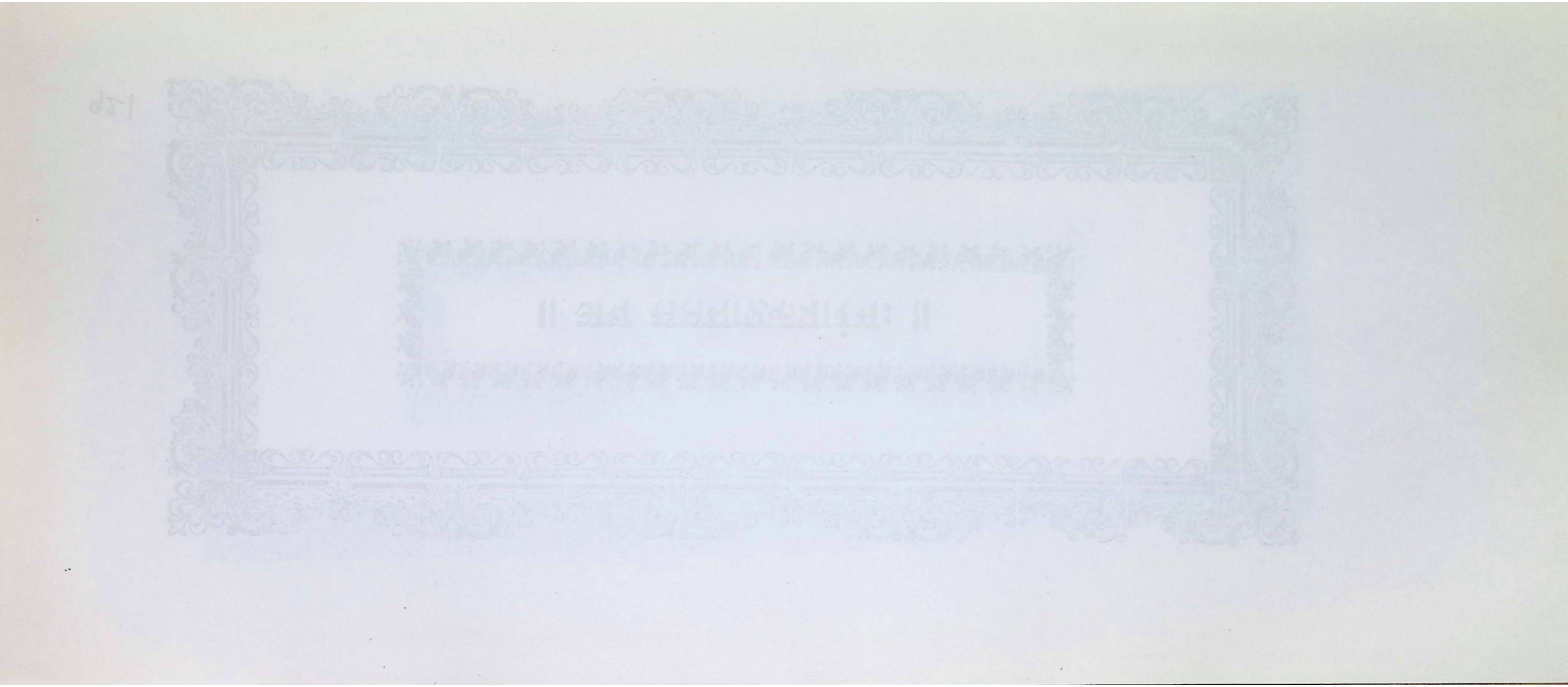

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

प्रणोयास्यः सपवस्वासुग्रन्नयासोमः पंचकविर्भार्गवस्तंत्वापवस्वोत्तेशुष्मासऽउचथ्योध्वर्योपरिद्युक्षऽउत्तेचतुष्कम
वत्सारोस्यप्रन्नांयवंयवंपरिसोमःप्रतेधारास्तरत्सपवस्वप्रगायत्रेणोपांत्यापुरऽउष्णिगयावीतीत्रिंशदमहीयुरेतेऽअसृ
ग्रंजमदग्निरापवस्वनिधुविः काश्यपोवृषासोमकश्यपः ॥ १ ॥

प्रणइंदोइतिषळृचंविंशंसूक्तं आंगिरसोयास्यः पवमानसोमोगायत्री ॥

॥ हरिःओम् ॥ प्रणंऽइन्दोमहेतनंऽऊर्मिंनबिभ्रंदर्षसि । अभिदेवाँऽअयास्यः ॥ मतीजुष्टोधिया
हितःसोमोहिन्वेपरावति । विप्रस्यधारयाकविः॥ अयंदेवेषुजागृविःसुतऽएतिपवित्रऽआ । सोमोयाति
विचर्षणिः ॥ सनःपवस्ववाजयुश्चक्राणश्चारुमध्वरं । बर्हिष्माँऽआविवासति ॥ सनोभगायवायवेविप्र
वीरःसदावृधः । सोमोदेवेष्वायमत् ॥ सनोऽअद्यवसुत्तयेक्रतुविद्गातुवित्तमः । वाजंजेषिश्रवोबृहत् १

सपवस्वेतिषळृचमेकविंशंसूक्तं अयास्यःपवमानसोमोगायत्री ॥

923 सपवस्वमदायकंनृचक्षादेववीतये । इंद्रविंद्रायपीतये ॥ सनोऽअर्षाभिदूत्यं१त्वमिंद्रायतोशसे । दे

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वान्त्सखिभ्यऽआवरं ॥ उतत्वामरुणंवयंगोभिरञ्जमोमदायकं । विनोरायेदुरोवृधि ॥ अत्यूपवित्रमक्र
मीद्वाजीधुरंनयामनि । इंदुर्देवेषुपत्यते ॥ समीसखायोऽअस्वरन्वनेक्रीळंतमत्यविं । इंदुंनावाऽअनू
षत ॥ तयापवस्वधारयाययापीतोविचक्षसे । इंदोस्तोत्रेसुवीर्यं ॥ २ ॥

असृग्रमितिषळृचंद्वाविंशंसूक्तं अयास्यःपवमानसोमोगायत्री ॥

असृग्रंदेववींतयेत्यासःकृत्व्याऽइव । क्षरंतःपर्वतावृधः ॥ परिष्कृतासऽइंदवोयोषेवपित्र्यावती । वा
युंसोमाऽअसृक्षत ॥ एतेसोमासऽइंदवःप्रयस्वंतश्चमूसुताः । इंद्रंवर्धंतिकर्मभिः ॥ आधावतासुहस्त्यः
शुक्रागृभ्णीतमंथिना । गोभिःश्रीणीतमत्सरं ॥ सपवस्वधनंजयप्रयंतारार्धसोमहः । अस्मभ्यंसोमगा
तुवित् ॥ एतंमृजंतिमर्ज्यंपवमानंदशक्षिपः । इंद्रायमत्सरंमदं ॥ ३ ॥

अयासोमइतिपंचर्चत्रयोविंशंसूक्तं भार्गवःकविः पवमानसोमोगायत्री ॥

अयासोमःसुकृत्ययामहाँश्चिद्भ्यवर्धत । मंदानऽउद्वृषायते ॥ कृतानीदस्यकर्त्वाचेतँतेदस्युतर्हणा ।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋणाचधृष्णुश्चयते ॥ आत्सोमऽइंद्रियोरसोवज्रःसहस्रसाभुवत् । उक्थंयदस्यजायते ॥ स्वयंकविर्विं धर्तरिविप्रायरत्नमिच्छति । यदीमर्मृज्यतेधियः । सिषासतूरयीणांवाजेष्ववैतामिव । भरेषुजिग्यु षांमसि ॥ ४ ॥

तंत्वेतिपंचर्चचतुर्विंशंसूक्तं कविःपवमानसोमोगायत्री ॥

तंत्वानृम्णानिबिभ्रतंसधस्थेषुमहोदिवः । चारुंसुकृत्ययेमहे ॥ संवृक्तधृष्णुमुक्थ्यंमहामहिव्रतंमदं । शतंपुरोरुरुक्षणिं ॥ अतस्त्वारयिमभिराजानंसुक्रतोदिवः । सुपर्णोऽअव्यथिर्भरत् ॥ विश्वस्माऽइत्स्व र्दृशेसाधारणंरजस्तुरं । गोपामृतस्यविर्भरत् ॥ अधाहिन्वानऽइंद्रियंज्यायोमहित्वमानशे । अभिष्टि कृद्विचर्षणिः ॥ ५ ॥

पवस्वेतिपंचर्चपंचविंशंसूक्तं कविःपवमानसोमोगायत्री ॥

925 पवस्ववृष्टिमासुनोपामूर्मिंदिवस्परि । अयक्ष्माबृहतीरिषः ॥ तयापवस्वधारयाययागावऽइहाग

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मन् । जन्यांसऽउपनोगृहं ॥ घृतंपवस्वधारयायज्ञेषुदेववीतमः । अस्मभ्यंवृष्टिमापव ॥ सनंऽऊर्जे व्यं१व्ययंपवित्रेंधावधारया । देवासःशृणवन्हिकं ॥ पवमानोऽअसिष्यदद्रक्षाँस्यपजंघनत् । म्रुलवद्रो चयन्नुचः ॥ ६ ॥

उत्तेशुष्मासइतिपंचर्चषड्विंशंसूक्तं आंगिरसउचथ्यःपवमानसोमोगायत्री ॥

उत्तेशुष्मासऽईरतेसिंधोरूर्मेरिवस्वनः । वाणस्यचोदयापविं ॥ म्रसवेतऽउदीरतेतिस्रोवाचोमखस्युवः । यदव्यऽएषिसानवि ॥ अव्योवारेपरिप्रियंहरिंहिन्वंत्यद्रिभिः । पवमानंमधुश्चुतं ॥ आपवस्वमदिंतमपवित्रेंधारयाकवे । अर्कस्ययोनिमासदं ॥ सपवस्वमदिन्तमगोभिरंजानोऽअक्तुभिः । इंदुविंद्रायपीतये ॥ ७ ॥

अध्वर्योइतिपंचर्चसप्तविंशंसूक्तं उचथ्यःपवमानसोमोगायत्री ॥

अध्वर्योऽआद्रिभिःसुतंसोमंपवित्रेऽआसृज । पुनीहींद्रायपातवे ॥ दिवःपीयूषमुत्तमंसोममिंद्रायवज्रिणे । पवमानविदेकनृचे ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ञ्जिणे । सुनोतामधुमत्तमं ॥ तवत्यऽइंदोऽअंधसोदेवामधोव्यैश्नते । पवमानस्यमरुतः ॥ त्वंहिसो मवर्धयन्त्सुतोमदायभूर्णये । वृषन्तस्तोतारंमूतये ॥ अभ्यर्षविचक्षणपवित्रंधारयासुतः । अभिवाजमुतश्रवः ॥ ८ ॥

परिद्युक्षइतिपंचर्चमष्टाविंशंसूक्तं उचथ्यःपवमानसोमोगायत्री ॥

परिद्युक्षःसनद्रयिर्भरद्वाजंनोऽअंधसा । सुवानोऽअर्षपवित्रऽआ ॥ तवप्रत्नेभिरध्वभिरव्योवारेप रिप्रियः । सहस्रधारोयात्तना ॥ चरुर्नयस्तमींखयेंदोनदानमींखय । वधैर्वधस्नवींखय ॥ निशुष्मांमिं दवेषांपुरुहूतजनानां । योऽअस्माँऽआदिदेशति ॥ शतंनऽइंदऽऊतिभिःसहस्रंवाशुचींनां । पवस्व मंहयद्रयिः ॥ ९ ॥

उत्तेइतिचतुर्ऋचमेकोनत्रिंशंसूक्तं काश्यपोवत्सारःपवमानसोमोगायत्री ॥

927 उत्तेशुष्मासोऽअस्थूरक्षोभिंदंतोऽअद्रिवः । नुदस्वयाःपरिस्पृधः ॥ अयानिजघ्निरोजसारथसंगेध

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नेहितेऽस्तवाडअबिभ्युषाहृदा ॥ अस्यव्रतानिनाधृषेपवमानस्यदूढ्या । रुजयत्खापृतन्यतिं ॥ तंहिन्वं
तिमद्च्युतंहरिंनदीषुवाजिनं । इंदुमिंद्रायमत्सरं ॥ १० ॥

अस्यप्रत्नामितिचतुर्ऋचंत्रिंशंसूक्तं अवत्सारःपवमानसोमोगायत्री ॥

अस्यप्रत्नामनुद्युतंशुक्रंदुदुह्रेऽअह्रयः । पयःसहस्रसामृषिं ॥ अयंसूर्यऽइवोपदृगयंसरांसिधावति ।
सप्तप्रवतऽआदिवं ॥ अयंविश्वानितिष्ठतिपुनानोभुवनोपरि । सोमोदेवोनसूर्यः ॥ परिणोदेववीतये
वाजाँऽअर्षसिगोमतः । पुनानऽइंदविंद्रयुः ॥ ११ ॥

यवंयवमितिचतुर्ऋचमेकत्रिंशंसूक्तं अवत्सारःपवमानसोमोगायत्री ॥

यवंयवंनोऽअंधसापुष्टंपुष्टंपरिस्रव । सोमविश्वाचसौभगा ॥ इंदोयथातवस्तवोयथातेजातमंधः
सः । निबर्हिषिप्रियेसदः ॥ उतनोगोविदश्ववित्पवस्वसोमांधसा । मक्षूतमेभिरहभिः ॥ योजिनाति
नजीयतेहंतिशत्रुमभीत्य । सर्पवस्वसहस्रजित् ॥ १२ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

परिसोमइतिचतुर्ऋचंद्वात्रिंशंसूक्तं अवत्सारःपवमानसोमोगायत्री ॥

परि॒सोम॑ऽऋ॒तंबृ॒हदा॒शुःप॑वित्रे॒ऽअर्ष॑ति । वि॒घ्नन्र॒क्षाँसिदे॒व॒युः ॥ यत्सोमो॒वाज॒मर्ष॑तिश॒तंधारा॑ऽअप॒स्युवः । इंद्र॑स्यस॒ख्यमा॑विशन् ॥ अ॒भित्वा॒योष॑णोदश॒जार॑नकन्या॑नूषत । मृ॒ज्यसे॑सोमसा॒तये॑ ॥ त्वमिं॒द्रा॑यविष्णवे॒स्वादु॑रिंदोपरि॒स्रव । नृ॒न्त्स्तो॒तृन्पा॒ह्यंह॑सः ॥ १३ ॥

प्रतेधाराइतिचतुर्ऋचंत्रयस्त्रिंशंसूक्तं अवत्सारःपवमानसोमोगायत्री ॥

प्रते॒धारा॑ऽअस॒श्चतो॑दि॒वोन॑यं॒तिवृ॒ष्टय॑ः ॥ अच्छा॒वाजं॑स॒हस्रि॑णं ॥ अ॒भिप्रि॒याणि॑काव्या॒विश्वा॑चक्षा॒णोऽर्ष॑ति । हरि॑स्तुंजा॒नऽआयु॑धा ॥ सम॑र्मृजा॒नऽआयु॑भि॒रभि॑राजे॒वसु॑व्र॒तः । श्ये॒नोन॑वंसु॒षीद॑ति ॥ सनो॒विश्वा॑दि॒वोव॑सू॒तोपृ॑थि॒व्याऽआधि॑ । पु॒ना॒नऽइ॑न्दो॒वाभ॑र ॥ १४ ॥

तरत्समंदीतिचतुर्ऋचंचतुस्त्रिंशंसूक्तं अवत्सारःपवमानसोमोगायत्री ॥

तर॒त्समं॒दीधा॑व॒ति॒धारा॑सु॒तस्यां॑धसः । तर॒त्समं॒दीधा॑वति ॥ उ॒त्ता॒वे॒दु॒व॒सू॒नां॒मतै॑स्यदे॒व्य॒व॑सः । तर॒त्स

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मंदीधावति ॥ ध्वस्रयोःपुरुषंत्योरासस्रांणिदध्नहे । तरत्समंदीधावति ॥ आययोस्त्रिंशतंतनासहस्रा णिचदध्नहे । तरत्समंदीधावति ॥ १५ ॥

पवस्वेतिचतुर्ऋचंपंचत्रिंशंसूक्तं अवत्सारःपवमानसोमोगायत्री ॥

पवस्वगोजिदश्वजिद्धिरण्यजित् । प्रजावद्रत्नमाभर ॥ पवस्वाद्योऽअदाभ्यःपवस्वौष धीभ्यः । पवस्वधिषणाभ्यः ॥ त्वंसोमपवमानोविश्वानिदुरितातर । कविःसीदनिबर्हिषि ॥ पवमा नःस्वर्विदोजायमानोभवोमहान् । इंदोविश्वाँऽअभीदसि ॥ १६ ॥

प्रगायत्रेणेतिचतुर्ऋचं षट्त्रिंशंसूक्तं अवत्सारःपवमानसोमोगायत्री तृतीयापुरउष्णिक् ॥

प्रगायत्रेणगायतपवमानंविचर्षणिं । इंदुंसहस्रचक्षसं ॥ तंत्वासहस्रचक्षसमथोसहस्रभर्णसं । अति वारमपाविषुः ॥ अतिवारान्पवमानोऽअसिष्यदत्कलशाँऽअभिधावति । इंद्रस्यहार्द्यांविशन् ॥ इंद्र स्यसोमराधसेशंपवस्वविचर्षणे । प्रजावद्रेतऽआभर ॥ १७ ॥ ॥ इतिनवमेमंडलेद्वितीयोऽनुवाकः ॥

॥ ४ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तृतीयेनुवाकेसप्तसूक्तानि तत्रअयावीतीतित्रिंशदृचं प्रथमंसूक्तं आंगिरसोऽमहीयुः पवमानसोमोगायत्री ॥

अयावीतीपरिस्रवयस्तंऽइंदोमदेष्वा । अवाहन्नवतीर्नव ॥ पुरःसद्यऽइत्थाधियेदिवोदासायशंबरं ।
अधत्यंतुर्वशंयदुं ॥ परिणोऽअश्वमश्वविन्नोमंदिंदोहिरण्यवत् । क्षरासहस्रिणीरिषः ॥ पवमानस्यतेरसं
पवित्रमभ्युंदतः । सखित्वमावृणीमहे ॥ येतेपवित्रमूर्मयोभिक्षरंतिधारया । तेभिर्नःसोममृळय ॥१८॥
सनःपुनानऽआभरररयिंवीरवतीमिषं । ईशानःसोमविश्वतः ॥ एतमुत्यंदशक्षिपोमृजंतिसिंधुमातरं । स
मादित्येभिरख्यत ॥ समिंद्रेणोतवायुनासुतऽएतिपवित्रऽआ । संसूर्यस्यरश्मिभिः ॥ सनोभगायवायवे
पूष्णेपवस्वमधुमान् । चारुर्मित्रेवरुणेच ॥ उच्चातेजातमंधसोदिविषद्भूम्याददे । उग्रंशर्ममहिश्रवः ॥१९॥
एनाविश्वान्यर्यऽआद्युम्नानिमानुषाणां । सिषासंतोवनामहे ॥ सनऽइंद्रायेयज्यवेवरुणायमरुद्भ्यः । व
रिवोवित्परिस्रव ॥ उपोषुजातमप्तुरंगोभिर्भंगंपरिष्कृतं । इंदुंदेवाऽअयासिषुः ॥ तमिद्वर्धंतुनोगिरो

वत्संसंशिश्वरीरिव । यऽइंद्रस्यहृदंसनिः ॥ अर्षाणःसोमशंगवेधुक्षस्वपिप्युषीमिषं । वर्धासमुद्रमु

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

कथँ ॥ २० ॥ पवमानोऽअजीजनद्दिवश्चित्रंनतन्यतुं ॥ ज्योतिर्वैश्वानरंबृहत् ॥ पवमानस्यतेरसोमदो राजन्नदुच्छुनः । विवारमव्यमर्षति । पवमानरसस्तवदक्षोविराजतिद्युमान् । ज्योतिर्विश्वंस्वर्दृशे ॥ यस्तेमदोवरेण्यस्तेनापवस्वांधसा । देवावीरघशंसहा ॥ जघ्निर्वृत्रमामित्रियंसस्निर्वाजंदिवेदिवे । गोषाऽउऽअश्वसाऽअसि ॥ २१ ॥ संमिश्लोऽअरुषोभवसूपस्याभिर्नधेनुभिः । सीदच्छ्येनोनयोनिमा ॥ स पवस्वयऽआविथेंद्रंवृत्रायहंतवे । वव्रिवांसँमहीरपः ॥ सुवीरासोवयंधनाजयेमसोममीढ्वः । पुनानोवर्धनोगिरः ॥ वोतासस्तवावसास्यामवन्वंतऽआमुरः । सोमव्रतेषुजागृहि ॥ अपघ्नन्पवतेमृधोपसोमोऽअराव्णः । गच्छन्निंद्रस्यनिष्कृतं ॥ २२ ॥ महोनोरायऽआभरपवमानजहीमृधः । रास्वेंदोवीरवद्यशः ॥ नवांशतंचनहुतोराधोदित्संतमामिनन् । यत्पुनानोमखस्यसे ॥ पवस्वेंदोवृषासुतःकृधीनोयशसोजनें । विश्वाऽअपद्विषोजहि ॥ अस्यतेसख्येवयंतवेंदोद्युम्नऽउत्तमे । सासह्यामपृतन्यतः ॥ यातेभीमान्यायुधातिग्मानिसंतिधूर्वणे । रक्षांसमस्यनोनिदः ॥ २३ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

एतेअसृग्रमिति त्रिंशदृचंद्वितीयंसूक्तं भार्गवोजमदग्निः पवमानसोमोगायत्री ॥

एतेऽअसृग्रमिंदवस्तिरःपवित्रमाशवः । विश्वान्यभिसौभगा ॥ विघ्नंतोदुरितापुरुसुगातोकायवाजिनः । तनाकृण्वंतोऽअर्वते । कृण्वंतोवरिवोगवेभ्यर्षतिसुष्टुतिं । इळामस्मभ्यंसंयतं ॥ असाव्यंशुर्मदायाप्सुदक्षोगिरिष्ठाः । श्येनोनयोनिमासदत् ॥ शुभ्रमंधोदेववातमप्सुधूतोनृभिःसुतः । स्वदंतिगावः पयोभिः ॥ २४ ॥ आदीमश्वंनहेतारोशूशुभन्नमृताय । मध्वोरसंसधमादे ॥ यास्तेधारामधुश्चुतोसृग्रमिंदऽऊतये । ताभिःपवित्रमासदः ॥ सोऽअर्षंद्रायपीतयेतिरोरोमाण्यव्यया । सीदन्योनावनेष्वा ॥ त्वमिंदोपरिस्रवस्वादिष्टोऽअंगिरोभ्यः । वरिवोविद्घृतंपयः ॥ अयंविचर्षणिर्हितःपवमानःसचेतति । हिन्वानऽआप्यंबृहत् ॥ २५ ॥ एषवृषावृषव्रतःपवमानोऽअशस्तिहा । करद्वसूनिदाशुषे ॥ आपवस्वसहस्रिणंरयिंगोमंतमश्विनं । पुरुश्चंद्रंपुरुस्पृहं ॥ एषस्यपरिषिच्यतेमर्मृज्यमानऽआयुभिः । उरुगायःकविक्रतुः ॥ सहस्रोतिःशतामघोविमानोरजसःकविः । इंद्रायपवतेमदः ॥ गिराजातऽइहस्तुतऽइंदुरिंद्रा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यधीयते । वियोनावसतावेव ॥ २६ ॥ पवमानःसुतोनृभिःसोमोवाजमिवासरत् । चमूषुशक्मनासदं ॥ तंत्रिपृष्ठेत्रिवंधुरेरथेयुंजंतियातवे । ऋषीणांसप्तधीतिभिः ॥ तंसोतारोधनस्पृतमाशुंवाजाययातवे । हरिंहिनोतवाजिनं ॥ आविशन्कलशंसुतोविश्वाऽअर्षन्नभिश्रियः । शूरोनगोषुतिष्ठति ॥ आतऽइंदोमदायकंपयोदुहंत्यायवः । देवादेवेभ्योमधु ॥ २७ ॥ आनःसोमंपवित्रऽआसृजतामधुमत्तमं । देवेभ्योदेवश्रुत्तमं ॥ एतेसोमाऽअसृक्षतगृणानाःश्रवसेमहे । मदिन्तमस्यधारया ॥ अभिगव्यानिवीतयेनृम्णापुनानोऽअर्षसि । सनद्वाजःपरिस्रव ॥ उतनोगोमतीरिषोविश्वाऽअर्षपरिष्टुभः । गृणानोजमदग्निना ॥ पवस्ववाचोऽअग्रियःसोमचित्राभिरूतिभिः । अभिविश्वानिकाव्या ॥ २८ ॥ त्वंसमुद्रियाअपोग्रियोवाचेऽईरयन् । पवस्वविश्वमेजय ॥ तुभ्येमाभुवनाकवेमहिम्नेसोमतस्थिरे । तुभ्यमर्षतिसिंधवः ॥ प्रतेदिवोनवृष्टयोधारायंत्यसश्चतः । अभिशुक्रामुपस्तिरं ॥ इंद्रायेंदुपुनीतनोग्रंदक्षायसाधनं । ईशानंवीतिरांधसं ॥ पवमानऽऋतःकविःसोमःपवित्रमासदत् । दधत्स्तोत्रेसुवीर्यं ॥ २९ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

आपवस्वेतित्रिंशदृचं तृतीयंसूक्तं काश्यपोनिध्रुविः पवमानसोमोगायत्री ॥

आपवस्वसहस्रिणंरयिंसोमसुवीर्यं । अस्मेश्रवांसिधारय ॥ इषमूर्जंचपिन्वसऽइंद्रायमत्सरिन्तमः । चमूष्वानिषीदसि ॥ सुतऽइंद्रायविष्णवेसोमःकलशेऽअक्षरत् । मधुमाँऽअस्तुवायवे ॥ एतेऽअसृग्रमाशवोतिह्वरांसिबभ्रवः । सोमाऽऋतस्यधारया ॥ इंद्रंवर्धंतोऽअप्तुरःकृण्वंतोविश्वमार्यं । अपघ्नंतोऽअराव्णः ॥ ३० ॥ सुताऽअनुस्वमारजोभ्यर्षंतिबभ्रवः । इंद्रंगच्छंतऽइंदवः ॥ अयापवस्वधारयाययासूर्यमरोचयः । हिन्वानोमानुषीरपः ॥ अयुक्तसूरऽएतशंपवमानोमनावधि ॥ अंतरिक्षेणयातवे ॥ उतत्याहरितोदशसूरोऽअयुक्तयातवे । इंदुरिंद्रऽइतिब्रुवन् ॥ परीतोवायवेसुतंगिरऽइंद्रायमत्सरं । अव्योवारेषुसिंचत ॥ ३१ ॥ पवमानविदारयिमस्मभ्यंसोमदुष्टरं । योदूणाशोवनुष्यता ॥ अभ्यर्षसहस्रिणंरयिंगोमंतमश्विनं । अभिवाजमुतश्रवः ॥ सोमोदेवोनसूर्योद्रिभिःपवतेसुतः । दधानःकलशेरसं ॥ एतेधामान्यार्याशुक्राऽऋतस्यधारया । वाजंगोमंतमक्षरन् ॥ सुताऽइंद्रायवज्रिणेसोमासोदध्याशिरः ।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

पवित्रमत्यक्षरन् ॥ ३२ ॥ प्रसोममधुमत्तमोरायेऽअर्षपवित्रऽआ । मदायोदेववीतमः ॥ तमीमृजन्त्या यवोहरिंनदीषुवाजिनं । इंदुमिंद्रायमन्सरं ॥ आपवस्वहिरण्यवदश्वावत्सोमवीरवत् । वाजंगोमंतमा भर ॥ परिवाजेनवाजयुमव्योवारेषुसिंचत । इंद्रायमधुमत्तमं ॥ कविंमृजंतिमज्यैंधीभिर्विप्राऽअवस्यवः । वृषाकानिंक्रदर्षति ॥ ३३ ॥ वृषणंधीभिरप्तुरंसोमंमृतस्यधारया । मतीविप्राःसमस्वरन् ॥ पवस्व देवायुषगिंद्रंगच्छतुतेमदः । वायुमारोहधर्मणा ॥ पवमाननितोशसेरायिंसोमश्रवाय्यं । प्रियःसमुद्रमा विंश ॥ अपघ्नन्पवसेमृधःऋतुवित्सोममन्सरः । नुदस्वादेवयुंजनं ॥ पवमानाऽअसृक्षतसोमाःशुक्रा सऽइंदवः । अभिविश्वानिकाव्या ॥ ३४ ॥ पवमानासऽआशवःशुभ्राऽअंसृग्रमिंदवः । घ्नंतोविश्वाऽअप द्विषः ॥ पवमानादिवस्पर्यंतरिक्षादसृक्षत । पृथिव्याऽअधिसानवि ॥ पुनानःसोमधारयेंदोविश्वाऽअ पस्रिधः । जहिरक्षाँसिसुक्रतो ॥ अपघ्नन्सोमरक्षसोभ्यर्षकानिंक्रदत् । द्युमंतंशुष्ममुत्तमं ॥ अस्मेवसू निधारयसोमंदिव्यानिपार्थिवा । इंदोविश्वानिवार्या ॥ ३५ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वृषासोमेतित्रिंशदृचं चतुर्थंसूक्तं मारीचःकश्यपः पवमानसोमोगायत्री ॥

वृषासोमद्युमाँऽअसिवृषादेववृषव्रतः । वृषाधर्माणिदधिषे ॥ वृष्णस्तेवृष्ण्यंशवोवृषावनंवृषामदः । सत्यंवृषन्वृषेदसि ॥ अश्वोनचक्रदोवृषासंगाऽइंदोसमर्वतः । विनोरायेदुरोवृधि ॥ असृक्षतप्रवाजिनोगव्यासोमासोऽअश्वया । शुक्रासोवीर्याशवः ॥ शुंभमानाऽऋतायुभिर्मृज्यमानागभस्त्योः । पवंतेवारेऽअव्ययें ॥ ३६ ॥ तेविश्वादाशुषेवसुसोमादिव्यानिपार्थिवा । पवंतामांतरिक्ष्या ॥ पवमानस्यविश्ववित्प्रतेसगाऽअसृक्षत । सूर्यस्येवनरश्मयः ॥ केतुंकृण्वन्दिवस्परिविश्वारूपाभ्यर्षसि । समुद्रःसोमपिन्वसे ॥ हिन्वानोवाचंमिष्यसिपवमानविधर्मणि । अक्रान्देवोनसूर्यः ॥ इंदुःपविष्टचेतनःप्रियःकवीनांमती । सृजदश्वरथीरिव ॥ ३७ ॥ ऊर्मिर्यस्तेपवित्रऽआदेवावीःपर्यक्षरत् । सीदन्नृतस्ययोनिमा ॥ सनोऽअर्षपवित्रऽआमदोयोदेववीतमः । इंदविंद्रायपीतयें ॥ इषेपवस्वधारयामृज्यमानोमनीषिभिः । इंदोरुचाभिगाऽइहि ॥ पुनानोवरिवस्कृध्यूजंजनायगिर्वणः । हरेसृजानऽआशिरं ॥ पुनानोदेववीतयऽइंद्रस्यया

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

हिनिष्कृतं । द्युतानोवाजिभिर्यतः ॥ ३८ ॥ प्राहिन्वानासऽइंदवोच्छासमुद्रमाशवः ॥ धियाजूताऽअसृक्षत ॥ मर्मृजानासऽआयवोवृथासमुद्रमिंदवः । अग्मन्नृतस्ययोनिमा ॥ परिणोयाह्यस्मयुर्विश्वावसू न्योजसा । पाहिनःशर्मवीरवत्॥ मिमातिवह्निरेतशःपदंयुजानऽऋक्वभिः । प्रयत्समुद्रऽआहितः॥ आ यद्योनिंहिरण्ययमाशुर्ऋतस्यसीदति । जहात्यप्रचेतसः ॥ ३९ ॥ अभिवेनाऽअनूषतेयक्षंतिप्रचेतसः । मज्जंत्यविचेतसः ॥ इंद्रायेंदोमरुत्वतेपवस्वमधुमत्तमः । ऋतस्ययोनिमासदं ॥ तंत्वाविप्रावचोविदःप रिष्कृण्वंतिवेधसः । संत्वामृजंत्यायवः ॥ रसंतेमित्रोऽअर्यमापिबंतिवरुणःकवे । पवमानस्यमरुतः ॥ त्वंसोमविपश्चितंपुनानोवाचमिष्यसि । इंदोसहस्रभर्णसं ॥ ४० ॥ उतोसहस्रभर्णसंवाचंसोममखस्यु वं । पुनानऽइंदवाभर ॥ पुनानऽइंदवेषांपुरुहूतजनानां । प्रियःसमुद्रमाविश ॥ दविद्युतत्यारुचापरिष्टो भंत्याकृपा । सोमाःशुक्रागवाशिरः ॥ हिन्वानोहेतृभिर्यतऽआवाजंवाज्यक्रमीत्। सीदंतोवनुषोयथा॥ ऋधक्सोमस्वस्तयेसंजग्मानोदिवःकविः । पवस्वसूर्योदृशे ॥ ४१ ॥ इतिसप्तमाष्टकेप्रथमोध्यायः ॥१॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

हिन्वंतिभृगुर्वारुणिर्जमदग्निर्वापवस्वशतंवैखानसाअष्टादश्यनुष्टुप्परास्तिस्रआग्नेय्यस्त्वंसोमासिद्वात्रिंशद्धर
द्वाजःकश्यपोगोतमोत्रिर्विश्वामित्रोजमदग्निर्वसिष्ठइतीहतृचाःसप्तऋषयःशेषेपवित्रोवसिष्ठोवोभौवापवस्वसो
मतिस्रोनित्यद्विपदागायत्र्योवितानस्तिस्रःपौष्ण्योवा यत्तेपवित्रंपंचाग्नेय्यःसावित्र्यग्निसावित्री वैश्वदेवीवा
सामंत्यास्त्रिंशीपुरउष्णिक्सप्तविंश्यनुष्टुबंत्येचतेपावमान्यध्येतृस्तुतीजागतमूर्ध्वंप्रागुशनसःप्रदेवंदशवत्सप्रि
भालंदनस्त्रिष्टुबंतंहेषुर्नहिरण्यस्तूपोंत्येत्रिष्टुभौत्रिरस्मैरेणुरादक्षिणानवऋषभस्तौवैश्वामित्रौहरिंहरिमंतःस्वके
पवित्रःशिशुर्नैकक्षीवांस्त्रिष्टुबष्टम्यभिप्रियाणिपंचकविः ॥ २ ॥

हिन्वंतीतित्रिंशदृचंपंचमंसूक्तं भृगुर्वारुणिर्भार्गवोजमदग्निर्वा पवमानसोमोगायत्री ॥

॥ हरिःओम् ॥ हिन्वंतिसूरमुस्रयःस्वसारोजामयस्पतिं । महामिंदुंमहीयुवः ॥ पवमानरुचारुचादेवोदेवेभ्यस्परि । विश्वावसून्याविश ॥ आपवमानसुष्टुतिंवृष्टिंदेवेभ्योदुवः । इषेपवस्वसंयतं ॥ वृषाह्यसिभानुनाद्युमंतंत्वाहवामहे । पवमानःस्वाध्यः ॥ आपवस्वसुवीर्यमंदमानःस्वायुध । इहोष्विंद्रवागहि ॥१॥ यदद्भिःपरिषिच्यसेमृज्यमानोगभस्त्योः । द्रुणासधस्थमश्नुषे ॥ प्रसोमायव्यश्वत्पवमानायगायत । महे

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋ०सं० ॥ ९ ॥

सहस्रचक्षसे ॥ यस्यवर्णंमधुश्चुतंहरिंहिन्वंत्यद्रिभिः । इदुमिंद्रायपीतये ॥ तस्यतेवाजिनोवयंविश्वाधना
निजिग्युषः । सखित्वमावृणीमहे ॥ वृषापवस्वधारयामरुत्वतेचमत्सरः । विश्वादधानऽओजसा ॥ २ ॥
तंत्वाधर्तारमोण्योः३ः पवमानस्वर्दृशं । हिन्वेवाजेषुवाजिनं ॥ अयाचित्तोविपानयाहरिंः पवस्वधारया ।
युजंवाजेषुचोदय ॥ आनऽइंदोमहीमिषंपवस्वविश्वदर्शतः । अस्मभ्यंसोमगातुवित् ॥ आकलशाऽअनू
षतेदोधाराभिरोजसा । एंद्रस्यपीतयेविश ॥ यस्यतेमद्यंरसंतीव्रंदुहंत्यद्रिभिः । सपवस्वाभिमातिहा
॥ ३ ॥ राजामेधाभिरीयतेपवमानोमनावधि । अंतरिक्षेणयातवे ॥ आनऽइंदोशतग्विनंगवांपोषंस्व
श्व्यं । वहाभगंतिमूतये ॥ आनःसोमसहोजुवोरूपंनवर्चसेभर । सुष्वाणोदेववीतये ॥ अर्षासोमद्यु
मत्तमोभिद्रोणानिरोरुवत् । सीदन्नृछ्येनोनयोनिमा ॥ अप्साऽइंद्रायवायवेवरुणायमरुद्भ्यः । सोमो
ऽअर्षतिविष्णवे ॥ ४ ॥ इषंतोकायनोदधद्रस्मभ्यंसोमविश्वतः । आपवस्वसहस्रिणं ॥ येसोमासःपरा
वतियेऽअर्वावतिसुन्विरे । येवादःशर्यणावति ॥ यऽआर्जीकेषुकृत्वसुयेमध्येपस्त्यानां । येवाजनेषुपं

अ० ७ अ० २ ॥ ९ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

चसु ॥ तेनोवृष्टिंदिवस्परिपवंतामासुवीर्यं । सुवानादेवासऽइंदवः ॥ पवंतेहर्यतोहरिंर्गृणानोजमदग्नि
ना । हिन्वानोगोरधिंत्वचि ॥ ५ ॥ प्रशुक्रासोवयोजुवोहिन्वानासोनसप्तयः । श्रीणानाऽअप्सुमृंज
त ॥ तंत्वासुतेष्वाभुवोहिन्विरेदेवतातये । सपवस्वानयारुचा ॥ आतेदक्षंमयोभुवंवहिंमद्यावृणीमहे ।
पांतमापुरुस्पृहं ॥ आमंद्रमावरेण्यमाविप्रमामनीषिणं । पांतमापुरुस्पृहं ॥ आरयिमासुचेतुनमासु
क्रतोतनूष्वा । पांतमापुरुस्पृहं ॥ ६ ॥

पवस्वेतित्रिंशदृचंषष्ठंसूक्तं शतंवैखानसाः पवमानसोम एकोनविंश्यादितिसृणां पवमानाग्निर्गायत्र्यष्टादश्यनुष्टुप् ॥

पवस्वविश्वचर्षणेभिविश्वानिकाव्या । सखासखिभ्यऽईड्यः ॥ ताभ्यांविश्वस्यराजसियेपवमान
धामनी । प्रतीचीसोमतस्थतुः ॥ परिधामानियानितेत्वंसोमासिविश्वतः । पवमानऽऋतुभिःकवे ॥ प
वस्वजनयन्निषोभिविश्वानिवार्या । सखासखिभ्यऽऊतये ॥ तवशुक्रासोऽअर्चयोदिवस्पृष्ठेवितन्वते ।
पवित्रंसोमधामभिः ॥ ७ ॥ तवेमेसप्तसिंधवःप्रशिषंसोमसिस्रते । तुभ्यंधावंतिधेनवः ॥ प्रसोमयाहि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

धार॑यासु॒तऽइंद्रा॑यमत्स॒रः । दधा॑नोऽआ॒क्षिति॒श्रवः॑ ॥ सम्मृ॑ज्यन्तेम॒रुतो॒व्यें॑जीरावधि॒ष्वणि॑ । रे॒भोय॒द्यज्ये॒वने॑ ॥ पव॑मानस्यते॒कवे॒वाजि॒न्त्सर्गा॑ऽअसृक्षत । अर्व॑तो॒नश्र॑व॒स्यवः॑ ॥ ८ ॥ अच्छा॑को॒शंम॑धु॒श्चुत॑मसृ॒ग्रंवा॒रेऽअ॒व्यये॑ । अवा॑वशंतधी॒तयः॑ ॥ अच्छा॑स॒मुद्रमिं॑दवोस्तं॒गावो॒नधे॑नवः । अग्म॑न्नृ॒तस्ययो॒निमा ॥ प्रण॑ऽइंदोम॒हेर॑णऽआपो॑ऽअर्षन्ति॒सिंध॑वः । यद्गोभि॑र्वासयि॒ष्यसे॑ ॥ अस्य॑तेस॒ख्येव॒यमि॑यक्षंन्तस्तो॒तय॑ः । इंदो॑सखि॒त्वमु॑श्मसि ॥ आप॑वस्व॒गवि॑ष्टयेमहेसो॒मन॑चक्षसे । एंद्र॑स्यज॒ठरे॑विश ॥ ९ ॥ म॒हाँऽअ॑सिसोम॒ज्येष्ठ॑ऽउ॒ग्राणा॑मिंद॒ऽओजि॑ष्ठः । युध्वास॒च्छश्व॑ज्जिगेथ ॥ यऽउ॒ग्रेभ्य॑श्चिदो॒जीया॑ञ्छू॒रेभ्य॑श्चिच्छू॒रत॑रः । भूरि॑दाभ्य॑श्चिन्म॒हीया॑न् ॥ त्वंसो॑मसू॒रऽए॒षस्तो॒कस्य॑सातातनू॒नाँ । वृ॒णी॒म॒हेस॒ख्यायवृणीम॒हेयु॒ज्याय ॥ अन्न॑ऽआयूँषिपवस॒ऽआसु॒वोर्ज॒मिषं॑चनः । आरे॑बा॒धस्वदु॒च्छुना॑ँ ॥ अग्निर्ऋषि॑ःपव॒मान॒ःपां॑चजन्य॒ःपुरो॑हि॒तः । तमी॑महेमहाग॒यं ॥ १० ॥ अग्ने॑पव॒स्वस्वपा॑ऽअ॒स्मेवर्चः॑सु॒वीर्यं॑ । दध॒द्रयिं॑मयि॒पोषं॑ ॥ पव॑मानो॒ऽअति॒स्रिधो॒भ्यर्ष॑तिसु॒ष्टु

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तिं । सूरोनविश्वदर्शतः ॥ समर्मृजानऽआयुभिःप्रयस्वान्प्रयसेहितः । इंदुरत्योविचक्षणः ॥ पवमान ऽऋतंबृहच्छुक्रंज्योतिरजीजनत् । कृष्णातमांसिजंघनत् ॥ पवमानस्यजंघ्नतोहरेश्चंद्राऽअसृक्षत । जी राऽअजिरशोचिषः ॥ ११ ॥ पवमानोरथीतमःशुभ्रेभिःशुभ्रशस्तमः । हरिश्चंद्रोमरुद्गणः ॥ पवमा नोव्यश्नवद्रश्मिभिर्वाजसातमः । दधत्स्तोत्रेसुवीर्यं ॥ प्रसुवानऽइंदुरक्षाःपवित्रमत्यव्ययं । पुनानऽइं दुरिंद्रमा ॥ एषसोमोऽअधित्वचिगवांक्रीळत्यद्रिभिः । इंद्रंमदायजोहुवत् ॥ यस्यतेद्युम्नवत्पयःपवमा नाभृतंदिवः । तेननोमृळजीवसे ॥ १२ ॥

त्वंसोमासीतिद्वात्रिंशदृचंसप्तमंसूक्तं आद्यानांसप्तानांतृचानां भरद्वाजकश्यपगोतमात्रिविश्वामित्रजमदग्निवसिष्ठाः शिष्टानांपवित्रोवसिष्ठोवा पवमानसोमोगायत्री दशम्यादितिसृणांपूषावा त्रयोविंश्यादिपंचानामग्निः पंचविंश्यादि तृचस्यसविता अग्निसवितारविश्वेदेवावा अंत्येद्वृचेपावमान्यध्येतृस्तुतिः षोडश्यादितृचस्यद्विपदागायत्री त्रिंशीपुर उष्णिक् सप्तविंश्येकत्रिंशीद्वात्रिंश्योनुष्टुभः ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

त्वंसोमासिधार्युर्मंद्रऽओजिष्ठोऽअध्वरे । पवस्वमंह्यद्रयिः ॥ त्वंसुतोनृमादनोदधन्वान्मत्सरिन्तमः । इंद्रायसूरिरंधसा ॥ त्वंसुष्वाणोऽअद्रिभिरभ्यर्षकनिक्रदत् । द्युमंतंशुष्ममुत्तमं ॥ इंदुर्हिन्वानोऽअर्षतितिरोवाराण्यव्यया । हरिर्वाजमचिक्रदत् ॥ इंदोव्यव्यमर्षसिविश्रवांसिविसौभगा । विवाजान्त्सोमगोमतः ॥ १३ ॥ आनंऽइंदोशतग्विनंरयिंगोमंतमश्विनं । भरासोमसहस्रिणं ॥ पवमानास्ऽइंदवस्तिरःपवित्रमाशवः । इंद्रंयामेभिराशत ॥ ककुहःसोम्योरसऽइंदुरिंद्रायपूर्व्यः । आयुःपवतऽआयवे ॥ हिन्वंतिसूरमुस्रियःपवमानंमधुश्चुतं । अभिगिरासमस्वरन् ॥ अवितानोऽअजाश्वःपूषायामनियामनि । आभक्षत्कन्यासुनः ॥ १४ ॥ अयंसोमःकपर्दिनेघृतंनपवतेमधु । आभक्षत्कन्यासुनः ॥ अयंतऽआघृणेसुतोघृतंनपवतेशुचि । आभक्षत्कन्यासुनः ॥ वाचोजंतुःकवीनांपवस्वसोमधारया । देवेषुरत्नधाऽअसि ॥ आकलशेषुधावतिश्येनोवर्मविगाहते । अभिद्रोणाकनिक्रदत् ॥ परिप्रसोमतेरसोसर्जिकलशेसुतः । श्येनोनतक्तोऽअर्षति ॥ १५ ॥ पवस्वसोममंदयन्निंद्रायमधुमत्तमः ॥ असृग्रन्देववीतयेवाजयं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तोरथाऽइव ॥ तेसुतासोमदिन्तमाःशुक्रावायुमसृक्षत ॥ ग्राव्णातुन्नोऽअभिष्टुतःपवित्रंसोमगच्छसि ।
दधत्स्तोत्रेसुवीर्यँ ॥ एषतुन्नोऽअभिष्टुतःपवित्रमतिगाहते । रक्षोहावारमव्ययँ ॥ १६ ॥ यदंतियच्चदूरकेभयंविंदतिमामिह । पवमानवितज्जहि ॥ पवमानःसोऽअद्यनःपवित्रेणविचर्षणिः । यःपोतासपुनातुनः ॥ यत्तेपवित्रमर्चिष्यग्नेवितंतमंतरा । ब्रह्मतेनपुनीहिनः ॥ यत्तेपवित्रमर्चिवदग्नेतेनपुनीहिनः ।
ब्रह्मसवैःपुनीहिनः ॥ उभाभ्यांदेवसवितःपवित्रेणसवेनच । मांपुनीहिविश्वतः ॥ १७ ॥ त्रिभिष्ट्वंदेवसवितर्वाषैष्ठैःसोमधामभिः । अग्नेदक्षैःपुनीहिनः ॥ पुनंतुमांदेवजनाःपुनंतुवसवोधिया । विश्वेदेवाःपुनीतमाजातवेदःपुनीहिमा ॥ प्रप्यायस्वप्रस्यंदस्वसोमविश्वेभिरंशुभिः । देवेभ्यऽउत्तमंहविः ॥ उपप्रियं पनिप्नतंयुवानमाहुतीवृधं । अगन्मबिभ्रतोनमः ॥ अलाय्यस्यपरशुर्ननाशतमापवस्वदेवसोम । आखुं चिदेवदेवसोम ॥ यःपावमानीरध्येत्यृषिभिःसंभृतंरसं । सर्वंसपूतमश्नातिस्वदितंमातरिश्वना ॥ पाव

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मानीर्योऽअध्येत्यृषिभिःसंभृतंरसं । तस्मैसरस्वतीदुहेक्षीरंसर्पिर्मधूदकं ॥ १८ ॥ इतिनवमेमंडले तृतीयोनुवाकः ॥

परिशिष्टं ॥ पावमानीःस्वस्ययनीःसुदुघाहिघृतश्चुतः । ऋषिभिःसंभृतोरसोब्राह्मणेष्वमृतंहितं ॥ पावमानीर्दिशंतुनऽइमंलोकमथोऽअमुं । कामान्त्समर्द्धयंतुनोदेवीर्दैवैःसमाहिताः॥ येनदेवाःपवित्रेणात्मानंपुनतेसदा । तेनसहस्रधारेणपावमान्यःपुनंतुमां ॥ प्राजापत्यंपवित्रंशतोद्यामंहिरण्मयं । तेनब्रह्मविदोवयंपूतंब्रह्मपुनीमहे । इंद्रःसुनीतीसहमापुनातुसोमःस्वस्त्यावरुणःसमीच्या । यमोराजाप्रमृणाभिःपुनातुमाजातवेदामूर्जयंत्यापुनातु ॥ ऋषयस्तुतपस्तेपुःसर्वेस्वर्गजिगीषवः । तपसस्तपसोग्र्यंतुपावमानीर्ऋचोब्रवीत् ॥ ॥ यन्मेगर्भेवसतःपापमुग्र्यंजायमानस्यचकिंचिदन्यत । जातस्यचयच्चापिचवर्धतोमेतत्पावमानीभिरहंपुनामि ॥ मातापित्रोर्यन्नकृतंवचोमेयत्स्थावरंजंगममाबभूव । विश्वस्यतत्प्रहृषितंवचोमेतत्पावमानीभिरहंपुनामि ॥ गोघ्नात्तस्करत्वात्स्त्रीवधाद्यच्चकिल्बिषं । पापकंचचरणे

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

भ्यस्तत्पावमानीभिरहंपुनामि ॥ ब्रह्मवधात्सुरापानात्स्वर्णस्तेयाद्वृषळिगमनमैथुनसंगमात्। गुरोर्दारा
धिगमनाच्चतत्पावमानीभिरहंपुनामि ॥ बालघ्नान्मातृपितृवधाद्भ्रूमितस्करात्सर्ववर्णगमनमैथुनसंगमा
त्। पापेभ्यश्चप्रतिग्रहात्सद्यःप्रहरतिसर्वदुष्कृतंतत्पावमानीभिरहंपुनामि ॥ ऋषविक्रयाद्योनिदोषाद्ब्र
क्षाद्भोज्यात्प्रतिग्रहात्। असंभोजनाच्चापिनृशंसंतत्पावमानीभिरहंपुनामि ॥ २ ॥ दुर्यष्टंदुरधीतंपापं
यच्चाज्ञानतोकृतं। अयाजिताश्चासंयाज्यास्तत्पावमानीभिरहंपुनामि ॥ अमंत्रमन्नैर्यत्किंचिद्भूयतेच
हुताशने। संवत्सरकृतंपापंतत्पावमानीभिरहंपुनामि ॥ ऋतस्ययोनयोमृतस्यधामविश्वादेवेभ्यःपुण्य
गंधाः। तानऽआपःप्रवहंतुपापंशुद्धागच्छामिसुकृतामुलोकंतत्पावमानीभिरहंपुनामि ॥ पावमानीःस्व
स्त्ययनीर्याभिर्गच्छतिनांदनं। पुण्याँश्चभक्षान्भक्षयत्यमृतत्वंचगच्छति ॥ पावमानींपितृन्देवान्ध्यायेद्य
श्चसरस्वतीं। पितृंस्तस्योपवर्तेतक्षीरंसर्पिर्मधूदकं ॥ पावमानंपरंब्रह्मशुक्रंज्योतिःसनातनं। ऋषींस्त

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

स्योपतिष्ठेतन्क्षीरंसर्पिर्मधूदकं ॥ पावमानंपरंब्रह्मयेपठंतिमनीषिणः । सन्नजन्मभवेद्विप्रोधनाढ्योवेदपारगः ॥ दशोत्तराण्यृचांश्चैवपावमानीःशतानिषट् । एतज्जुह्वंजपेन्मंत्रंघोरमृत्युभयंहरेत् ॥ ३ ॥

चतुर्थेनुवाकेऽष्टादशसूक्तानि तत्रप्रदेवमितिदशर्चंप्रथमंसूक्तं भालंदनोवत्सप्रिः पवमानसोमोजगत्यंत्यात्रिष्टुप् ॥

प्रदेवमच्छामधुमंतऽइंदवोसिष्यदंतगावऽआनधेनवः। बर्हिषदोवचनावंतऽऊधभिःपरिस्रुतंस्त्रिया निर्णिजंधिरे॥ सरोरुवदभिपूर्वीऽअचिक्रददुपारुहःश्रथयन्त्स्वादतेहरिः। तिरःपवित्रंपरियन्नुरुज्रयोनिशर्याणिदधतेदेवऽआवरं ॥ वियोमम्यम्यासंयतीमदंःसाकंवृधापयसापिन्वदक्षिता । महीऽअपारेरजसीविवेविददभित्रजन्नक्षितंपाजऽआदंदे ॥ समातरांविचरन्वाजयन्नपःप्रमेधिरःस्वधयापिन्वतेपदं । अंशुर्यदेनपिपिशेयतोनृभिःसंजामिभिर्नसतेरक्षतेशिरः ॥ संदक्षेणमनसाजायतेकविर्ऋतस्यगर्भोनिहितोयमापरः । यूनाहसंतांप्रथमंविजज्ञतुर्गुहाहितंजनिमनेममुद्यतं ॥ १९॥ मंद्रस्यरूपंवविदुर्मनीषिणः श्येनोयदंधोऽभरत्परावतः । तंमर्जयंतसुवृधंनदीष्वाँऽउशंतमंशुंपरियंतमून्मियं ॥ त्वांमृजंतिदशयो

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

षणःसुतंसोमऽऋषिभिर्मतिभिर्धीतिभिर्हितं। अव्योवारेभिरुतदेवहूतिभिर्नृभिर्यतोवाजमादर्षिसातये॥ परिप्रयंतंवय्यंसुषंसदंसोमंमनीषाऽअभ्यनूषतस्तुभः । योधारयामधुमाँऽऊर्मिणादिवऽइयर्तिवाचंरयिषाळमर्त्यः ॥ अयंदिवऽइयर्तिविश्वमारजःसोमःपुनानःकलशेषुसीदति । अद्भिर्गोभिर्मृज्यतेऽअद्रिभिः सुतःपुनानऽइंदुर्वरिवोविदत्प्रियं ॥ एवानःसोमपरिषिच्यमानोवयोदधच्चित्रतमंपवस्व । अद्वेषेद्यावापृथिवीहुवेमदेवाधत्तरयिमस्मेसुवीरं ॥ २० ॥

इषुर्नेतिदशर्चंद्वितीयंसूक्तं आंगिरसोहिरण्यस्तूपःपवमानसोमोजगत्यंत्येद्वेत्रिष्टुभौ ॥

इषुर्नधन्वन्प्रतिधीयतेमतिर्वत्सोनमातुरुपसर्ज्यूधनि। उरुधारेवदुहेऽअग्रेऽआयत्यस्यव्रतेष्वपिसोमऽइष्यते ॥उपोमतिःपृच्यतेसिच्यतेमधुमंद्राजनीचोदतेऽअंतरासनि।पवमानःसंतनिःप्रग्नतामिवमधुमान्द्रप्सःपरिवारमर्षति ॥ अव्येवधूयुःपवतेपरित्वचिश्रथ्नीतेनप्तीरदितेर्ऋतंयते । हरिरक्रान्यजतःसंयतोमदोनृम्णाशिशानोमहिषोनशोभते ॥ उक्षामिमातिप्रतियंतिधेनवोदेवस्यदेवीरुपयंतिनिष्कृतं । अत्यं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

क्रमीदजुंनंवारंमव्ययमन्कंननिक्तंपरिसोमोंऽअव्यत ॥ अमृक्तेनरुशतावासंसाहरिरमंत्योंनिर्णिजानःप
रिव्यत । दिवस्पृष्ठंबर्हणानिर्णिजेकृतोपस्तरणंचम्वोर्नभस्मयं ॥ २१ ॥ सूर्यस्येवरश्मयोद्रावयित्नवोमत्स
रासःप्रसुपःसाकमीरते । तंतुंततंपरिसर्गासऽआशवोनेंद्राहृतेपवतेधामकिंचन ॥ सिंधोरिवप्रवणेनिम्नऽ
आशवोवृषच्युतामदासोगातुमाशत । शंनोनिवेशेद्विपदेचतुष्पदेसेवाजाःसोमतिष्ठंतुकृष्टयः ॥ आ
नःपवस्ववसुमद्विरण्यवदश्वावद्गोमद्यवमत्सुवीर्यं । यूयंहिसोमपितरोममस्यनंदिवोमूर्धानःप्रस्थितावय
स्कृतः । एतेसोमाःपवमानासऽइंद्रंरथाऽइवप्रययुःसातिमच्छं । सुताःपवित्रमतियंत्यव्यंहित्वीवित्रंह
रितोवृष्टिमच्छं ॥ इंदविंद्रायबृहतेपवस्वसुमृळीकोऽअनवद्योरिशादाः। भराचंद्राणिगृणतेवसूनिदेवेद्यौ
वापृथिवीग्रावतंनः ॥ २२ ॥

त्रिरस्माइतिदशर्चंतृतीयंसूक्तं वैश्वामित्रोरेणुः पवमानसोमोजगत्यंत्यात्रिष्टुप् ॥

त्रिरस्मैसप्तधेनवोदुदुह्रेसत्यामाशिरंपूर्व्येव्योमनि । चत्वार्यन्याभुवनानिनिर्णिजेचारूणिचक्रेयहतैरव

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

धत ॥ सभिक्षमाणोऽअमृतस्यचारुणऽउभेद्यावाकाव्येनाविशश्रथे । तेजिष्ठाऽअपोमंहनापरिव्यत य
दीदेवस्यश्रवसासदोविदुः ॥ तेऽअस्यसंतुकेतवोमृत्यवोदाभ्यासोजनुषीऽउभेऽअनु । येभिर्नृम्णाचदे
व्यांचपुनतऽआदिद्राजानंमननाऽअगृभ्णत ॥ समृज्यमानोदशभिःसुकर्मभिःप्रमध्यमासुमातृषुप्रमेस
चा । व्रतानिपानोऽअमृतस्यचारुणऽउभेनृचक्षाऽअनुपश्यतेविशौ ॥ सममृजानऽइंद्रियायधार्यसऽ
ओभेऽअंतारोदसीहर्षतेहितः । वृषाशुष्मेणबाधतेविदुर्मतीरादेदिशानःशर्यहेवशुरुधः॥२३॥ समातरा
नदहशानऽउस्रियोनानददेतिमरुतामिवस्वनः । जाननृतंप्रथमंयत्स्वर्णरंप्रशस्तयेकमवृणीतसुक्रतुः ॥
रुवतिभीमोवृषभस्तविष्ययाशृंगेशिशानोहरिणीविचक्षणः । आयोनिंसोमःसुकृतंनिषीदतिगव्ययीत्व
ग्भवतिनिर्णिगव्ययी ॥ शुचिःपुनानस्तन्वमरेपसमव्येहरिर्न्यधाविष्टसानवि । जुष्टोमित्रायवरुणायवा
यवेन्द्रियातुमधुक्रियतेसुकर्मभिः ॥ पवस्वसोमदेववीतयेवृषेंद्रस्यहार्दिसोमधानमाविश ।पुरानोबाधादु

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

रितातिंपारयक्षेत्रविद्विदिशऽआहाविपृच्छते ॥ हितोनसद्मिन्नरभिवाजमर्षेन्द्रस्येंदोजठरमापवस्व । नावा
नसिंधुमतिंपार्षिविद्वाञ्छूरोनयुध्यन्नवनोनिदस्पः ॥ २४ ॥

आदक्षिणेतिनवर्चचतुर्थंसूक्तं वैश्वामित्रऋषभः पवमानसोमोजगती ॥

आदक्षिणासृज्यतेशुष्म्या३सदंवेतिद्रुहोरक्षसःपातिजागृविः । हरिंरोपशंकृणुतेनभस्पयऽउपस्तिरेंच
म्वो३र्ब्रह्मनिर्णिजे ॥ प्रकृष्टिहेवंशूषऽएतिरोरुवदसुर्यं१वर्णंनिरिणीतेऽअस्यतं । जहातिवाव्रिंपितुरेंति
निष्कृतमुपप्रुतंकृणुतेनिर्णिजंतना ॥ अद्रिंभिःसुतःपवतेगभस्त्योर्वृषायतेनभसावेपतेमती । समोंदतेनस
तेसाधतेगिरानेनिक्तेऽअप्सुयजतेपरीमणि ॥ परिद्युक्षंरुहंसःपर्वतावृधंमध्वःसिंचंतिहर्म्यस्यसक्षणिं ।
आयस्मिन्गावःसुहुतादऽऊधंनिमूर्धञ्छ्रीणंत्यग्रियंवरीमभिः॥ समीरयंनभुरिजोरहेषतदशस्वसारोऽअ
दितेरुपस्थऽआ । जिगादुपज्रयतिगोरपीच्यंपदंयदस्यमनुथाऽअजीजनन् ॥ २५ ॥ श्येनोनयोनिं
सदनंधियाकृतंहिरण्ययंमासदंदेवऽएषति । एरिंणंतिबर्हिषिप्रियंगिराश्वोनदेवाँऽअप्येतियज्ञियः ॥ प

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

रा॒व्यक्तो॑अरु॒षोदि॒वःक॒विर्वृषा॒त्रिपृ॑ष्ठोअ॑नविष्टगाअ॒भि । स॒हस्र॑णीतिर्यतिः॒परा॑यतीरे॒भोन॑पूर्वीरुष॒सोवि॑राजति ॥ त्वेषं॑रू॒पंकृ॑णुतेवर्णो॑अस्यसयत्रा॑शयत्समृ॒तासे॑धतिस्रि॒धः । अ॒प्सायो॑तिस्व॒धयादैव्यं॑ जनं॑सं॒सुष्टु॑तीनसं॒तेसं॑गोअ॑ग्रया ॥ उ॒क्षेव॑यू॒थापरि॑यन्नरावी॒दधि॒त्विषी॑रधित॒सूर्य॑स्य । दि॒व्यःसु॑प॒र्णोव॑च क्षत॒क्षांसो॑मःपरि॒क्रतु॑नापश्यतेजाः ॥ २६ ॥

हरिंमृजंतीतिनवर्चैपंचमंसूक्तं आंगिरसोहरिमंतः पवमानसोमोजगती ॥

हरिं॑मृजंत्यरु॒षोनयु॑ज्यतेसं॒धेनु॑भिःक॒लशे॒सोमो॑अज्यते । उद्वा॑चमीरयंतिहि॒न्वतेम॒तीपु॑रुष्टु॒तस्य॑काति चित्परि॒प्रियः॑ ॥ सा॒कंव॑दंतिब॒हवो॑मनी॒षिण॒इंद्र॑स्यसो॒मंज॒ठरे॒यदा॑दुहुः । यदी॑मृजंति॒सुग॑भस्त॒योनर॒ःस नी॑ळाभि॒र्दृशभि॒ःकाम्यं॑मधु ॥ अर॑ममाणोअत्ये॑ति॒गाअ॒भिसूर्य॑स्य॒प्रिय॑दु॒हि॒तु॒स्ति॒रोरवं॑ । अन्व॑स्मै॒जो ष॑मभरद्बिनंगृ॒सःसं॒ह्वयी॑भि॒ःस्वसृ॑भि॒ःक्षे॒ति॒जा॒मि॒भि॒ः॥ नृ॒धू॒तोअ॑द्रिषुतो॒बर्हि॑षि॒प्रिय॒ःपति॒र्गवां॑प्रदि॒वइंदु॑ र्ऋ॒त्वियः॑ । पुरं॑धिवा॒न्मनु॑षोयज्ञसा॒ध॒नःशुचि॑र्धि॒यापव॑तेसो॒मइंद्र॑ते ॥ नृ॒बा॒हुभ्यां॑चोदि॒तोधा॑र॒यासु॒तोनु

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ष्वधंपवतेसोमंऽइंद्रते । आप्राःक्रतून्त्समंजैरध्वरेमतीर्वेर्नद्रुषच्चम्वो३रासदद्धरिः ॥ २७ ॥ अंशुंदुहंति स्तनयंतमक्षितंकविंकवयोपसोमनीषिणः । समीगावोमतयोयंतिसंयतऽऋतस्ययोनासदनेपुनर्भुवः ॥ नाभांपृथिव्याधरुणोमहोदिवो३पामूर्मौसिंधुष्वंतरुक्षितः । इंद्रस्यवज्रोवृषभोविभूवसुःसोमोहृदेपवते चारुमत्सरः॥सतूपवस्वपरिपार्थिवंरजस्तोत्रेशिक्षन्नाधून्वतेचसुक्रतो। मानोनिर्भाग्वसुनःसादनस्पृशोरयिंपिशंगंबहुलंवसीमहि ॥ आतूनंऽइंदोशतदात्वश्व्यंसहस्रंदानुपशुमद्धिरण्यवत् । उपमास्वबृहतीरेवतीरिषोधिस्तोत्रस्यपवमाननोगहि ॥ २८ ॥

स्त्रक्केद्रप्सस्येतिनवर्चषष्ठंसूक्तं आंगिरसःपवित्रःपवमानसोमोजगती ॥

स्त्रक्केद्रप्सस्यधमंतःसमस्वरन्नृतस्ययोनासमरंतनाभयः । त्रीन्त्समूर्ध्नोऽअसुरश्चक्रऽआरभेसत्यस्यनावःसुकृतमपीपरन् ॥ सम्यक्सम्यंचोमहिषाऽअहेषतसिंधोरूर्मावधिवेनाऽअवीविपन् । मधोर्धारांभिर्जनयंतोऽअर्कमित्प्रियामिंद्रस्यतन्वंमवीवृधन् ॥ पवित्रवंतःपरिवाचमासतेपितैषांम्लोऽअभिरक्षतिव्रतम् ॥ १६ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तं । महः समुद्रं वरुणस्तिरोदधे धीराऽइच्छैकुर्धरुणेष्वारभे ॥ सहस्रधारे वितते समस्वरन्दिवो नाके मधुजिह्वाऽअसश्चतः । अस्यस्पशो ननिमिषंतिभूर्णयः पदे पदे पाशिनः संतिसेतवः ॥ पितुर्मातुरध्याये समस्वरन्नृचा शोचंतः संदहंतोऽअव्रतान् । इंद्रद्विष्टामपधमंतिमायया त्वचमसिक्नीं भूमनो दिवस्परि ॥ २९ ॥ प्रलान्मा नादध्याये समस्वरञ्छोकयंत्रासोरभसस्यमंतवः । अपानक्षासोबधिराऽअहासतऽऋतस्यपंथांनतरंतिदुष्कृतः ॥ सहस्रधारे वितते पवित्रऽआवाचं पुनंतिकवयोमनीषिणः । रुद्रासऽएषामिषिरासोऽअद्रुहः स्पशः स्वंचः सुदृशोनृचक्षसः ॥ ऋतस्यगोपानदभायसुक्रतुस्त्रीषपवित्राहृद्यं१तरादधे । विद्वान्त्सविश्वाभुवनाभिपश्यत्यवाजुष्टान्विध्यतिकर्तेऽअव्रतान् ॥ ऋतस्यतंतुर्विततः पवित्रऽआजिह्वायाऽअग्रेवरुणस्य मायया । धीरांश्चित्तत्समिनक्षंतऽआशतात्राकर्तमवपदात्यग्रभुः ॥ ३० ॥

शिशुर्नेतिनवर्चसप्तमंसूक्तं औशिनरःकक्षीवान्पवमानसोमोजगत्यष्टमीत्रिष्टुप् ॥

955 शिशुर्नजातोवंचक्रदद्वनेस्वं१र्यद्वाज्यरुषःसिषासति । दिवोरेतसासचतेपयोवृधातमींमहेसुमतीशमं

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋ०सं० ॥१७॥

सप्रथः ॥ दिवोयस्कंभोधरुणःस्वाततऽआपूर्णोऽअंशुःपर्येतिविश्वतः । सेमेमहीरोदसीयक्षदावृतासमीचीनेदाधारसमिषःकविः ॥ महिप्सरःसुकृतंसोम्यंमधूर्वीगव्यूतिरदितेर्ऋतंयते । ईशेयोवृष्टेरितऽउस्रियोवृषापांनेतायऽइतऽऊतिर्ऋग्मियः ॥ आत्मन्वन्नभोदुह्यतेघृतंपयऽऋतस्यनाभिरमृतंविजायते । समीचीनाःसुदानवःप्रीणंतितंनरोहितमवंमेहंतिपेरवः ॥अरावीदंशुःसचमानऽऊर्मिणादेवाव्यं१मनुषेपिन्वतित्वचं । दधातिगर्भमदितेरुपस्थऽआयेनंतोकंचतनंयंचधामहे ॥ ३१ ॥ सहस्रधारेवताऽअसश्चतस्तृतीयेसंतुरजसिप्रजावतीः । चतस्रोनाभोनिहिताऽअवोदिवोहविर्भरंत्यमृतंघृतश्चुतः ॥ श्वेतंरूपंकृणुतेयत्सिषासतिसोमोमीढ्वाँऽअसुरोवेदभूमनः । धियाशमीसचतेसेमभिप्रवहिवस्कवैधमवंदर्षदुद्रिणं ॥ अधंश्वेतंकलशंगोभिरक्तंकार्ष्मनावाज्यंक्रमीत्ससवान् । आहिंन्विरेमनसादेवयंतःकक्षीवतेशतहिमायगोनां ॥ अद्भिःसोमपपृचानस्यतेरसोव्योवारंविपवमानधावति । समृज्यमानःकविभिर्मदिन्तमःस्वदस्वेंद्रायपवमानपीतये ॥ ३२ ॥

अ० ७ अ० २ ॥१७॥

956

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अभिप्रियाणीतिपंचर्चमष्टमंसूक्तं भार्गवःकविः पवमानसोमोजगती ॥

अभिप्रियाणिपवतेचनोहितोनामानियह्वोऽअधियेषुवर्धते । आसूर्यस्यबृहतोबृहन्नधिरथंविष्वंचमरुहद्विचक्षणः ॥ ऋतस्यजिह्वापवतेमधुप्रियंवक्तापतिर्धियोऽअस्याऽअदाभ्यः । दधातिपुत्रःपित्रोरपीच्यं१नामतृतीयमधिरोचनेदिवः ॥ अवद्युतानःकलशाँऽअचिक्रदन्नृभिर्येमानःकोशऽआहिरण्ययें । अभीमृतस्यदोहनाऽअनूषताधित्रिपृष्ठऽउषसोविराजति ॥ अद्रिभिःसुतोमतिभिश्चनोहितःप्ररोचयत्रोदसीमातराशुचिः । रोमाण्यव्यासमयाविधावतिमधोर्धारापिन्वमानादिवेदिवे ॥ परिसोमप्रधन्वास्वस्तयेनृभिःपुनानोऽअभिवासयाशिरं । येतेमदाऽआहनसोविहायसस्तेभिरिंद्रंचोदयदातवेमघं ॥ ॥ ३३ ॥ इतिसप्तमाष्टकेद्वितीयोऽध्यायः ॥ २ ॥

957
952

धर्तैषप्रराजाचोदसः सोमस्यवसुर्भारद्वाजः प्रसोमस्यासाविति त्रिष्टुबंते पवित्रंतेपवित्रःपवस्ववाच्यः प्रजापतिरिंद्रा
यद्वादश वेनोभार्गवोद्वित्रिष्टुबंतं प्रतेष्टाचत्वारिंशदृषिगणादशर्चा आकृष्टामाषाःप्रथमे सिकतानिवावरीद्वितीये पृ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

श्रियोजास्तृतीये त्रयश्चतुर्थेत्रिःपंचांत्यागृत्समदः प्रतुनवोशनायंसोमोष्टौ प्रोस्यसप्तप्रहिन्वानःषड्वसिष्ठः ॥ ३ ॥

धर्तेतिपंचर्चनवमंसूक्तं कविःपवमानसोमोजगती ॥

॥ हरिःओम् ॥ धर्तादिवःपवतेकृत्व्योरसोदक्षोदेवानामनुमाद्योनृभिः । हरिःसृजानोऽअत्योनस त्वभिर्वृथापाजांसिकृणुतेनदीष्वा ॥ शूरोनधत्तऽआयुधागभस्त्योःस्व१ःसिषासन्त्रथिरोगविष्टिषु । इंद्रस्यशुष्ममीरयन्नपस्युभिरिंदुर्हिन्वानोऽअज्यतेमनीषिभिः ॥ इंद्रस्यसोमपवमानऽऊर्मिणातविष्यमाणोजठरेष्वाविश । प्रणःपिन्वविद्युद्भेवरोदसीधियानवाजाँऽउपमासिशश्वतः ॥ विश्वस्यराजापवतेस्वर्दृशऽऋतस्यधीतिमृषिषाळवीवशत् । यःसूर्यस्यासिरेणमृज्यतेपितामतीनामसमष्टकाव्यः ॥ वृषेवयूथापरिकोशमर्षस्यपामुपस्थेवृषभःकनिक्रदत्।सऽइंद्रायपवसेमत्सरिन्तमोयथाजेषामसमिथेजनानां ॥ १

एषइतिपंचर्चदशमंसूक्तं कविःपवमानसोमोजगती ॥

एषप्रकोशेमधुमाँऽअचिक्रदद्दिंद्रस्यवज्रोवपुषोवपुष्टरः । अभीमृतस्यसुदुघाघृतश्चुतोवाश्राऽअर्षन्

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तिपर्यसेवधेनवः ॥ सपूर्व्यःपवतेयंदिवस्परिश्येनोमथायदीषितस्तिरोरजः । समध्वऽआयुवतेवेविजान ऽइत्कृशानोरस्तुर्मनसाहबिभ्युषा ॥ तेनःपूर्वासऽउपरासइंदवोमहेवाजायधन्वंतुगोमते । ईक्षेण्यासोऽ अह्योऽनचारवोब्रह्मब्रह्मयेजुजुषुर्हविर्हविः ॥ अयंनोविद्वान्वनवद्वनुष्यतऽइंदुःसत्राचामनसापुरुष्टुतः । इनस्ययःसदनेगर्भमादधेगवांमुरुज्रमभ्यर्षतिव्रजं ॥ चक्रिर्दिवःपवतेकृत्व्योरसोमहाँऽअदब्धोवरुणो हुरुग्यते । असाविमित्रोवृजनेषुयज्ञियोत्योनयूथेवृषयुःकनिक्रदत् ॥ २ ॥

प्रराजेतिपंचर्चमेकादशंसूक्तं कविःपवमानसोमोजगती ॥

प्रराजावाचंजनयन्नसिष्यदद्पोवसानोऽअभिगाऽइयक्षति । गृभ्णातिरिप्रमविरस्यतान्वांशुद्रोदे वानामुपयातिनिष्कृतं ॥ इंद्रायसोमपरिषिच्यसेनृभिर्नृचक्षाऽऊर्मिःकविरंज्यसेवने । पूर्वीर्हितेस्रुतयः संतियातवेसहस्रमश्वाहरयश्चमूषदः ॥ समुद्रियाऽअप्सरसोमनीषिणमासीनाऽअंतरभिसोममक्षरन् । ताऽईहिन्वंतिहर्म्यस्यसक्षणिंयाचंतेसुम्नंपवमानमक्षितं ॥ गोजिन्नःसोमोरथ्यजिद्वरिवस्यन्नजिन्त्स्वर्जिद्

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ज्रित्पवतेसहस्रजित् । यंदेवासश्चक्रिरेपीतयेमदंस्वादिष्ठंद्रप्समरुणंमयोभुवं ॥ एतानिसोमपवमानोऽअस्मयुःसत्यानिकृण्वन्द्रविणान्यर्षसि । जहिशत्रुमंतिकेदूरकेचयऽउर्वींगव्यूतिमभयंचनस्कृधि ॥ ३ ॥

अचोदसइतिपंचर्चद्वादशंसूक्तं कविःपवमानसोमोजगती ॥

अचोदसोनोधन्वंत्विंदवःप्रसुवानासोबृहद्दिवेषुहरयः । विचनशंन्नऽइषोऽअरातयोर्योनंशंतसनिषंतनोधियः ॥ प्रणोधन्वंत्विंदवोमदच्युतोधनावायेभिरवंतोजुनीमसि । तिरोमर्तस्यकस्यचित्परिह्वृतिंवयंधनानिविश्वधाभरेमहि ॥ उतस्वस्याऽअरात्याऽअरिर्हिषऽउतान्यस्याऽअरात्यावृकोहिषः । धन्वन्नतृष्णासमरीततताँऽअभिसोमजहिपवमानदुराध्यः ॥ दिवितेनाभापरमोयऽआददेपृथिव्यास्तेरुरुहुःसानविक्षिपः । अद्र्यस्त्वाबप्सतिगोरधित्वच्यं१प्सुत्वाहस्तैर्दुदुहुर्मनीषिणः ॥ एवातऽइंदोसुभ्वंसुपेशसंरसंतुंजंतिप्रथमाऽअभिश्रियः । निदंनिदंपवमाननितारिषऽआविस्तेशुष्मोभवतुप्रियोमदः ॥ ४ ॥

सोमस्येतिपंचर्चत्रयोदशंसूक्तं भारद्वाजोवसुः पवमानसोमोजगती ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सोमस्यधारापवतेनृचक्षसऽऋतेनदेवान्हवतेदिवस्परि । बृहस्पतेरवथेनाविदद्युतेसमुद्रासोनसव्रनानिविव्यचुः ॥ यंत्वावाजिन्नृष्याऽअभ्यनूषतायोहतंयोनिमारोहसिद्युमान् । मधोनामायुःप्रतिरन्महिश्रवऽइंद्रायसोमपवसेवृषामदः ॥ एंद्रस्यकुक्षापवतेमदिन्तमऽऊर्जंवसानःश्रवसेसुमंगलः । प्रत्यङ्सविश्वाभुवनाभिपप्रथेक्रीळन्हरित्यःस्यंदतेवृषा ॥ तंत्वादेवेभ्योमधुमत्तमंनरःसहस्रधारंदुहतेदशक्षिपः । नृभिःसोमप्रच्युतोग्रावभिःसुतोविश्वान्देवाँऽआपवस्वासहस्रजित् ॥ तंत्वाहस्तिनोमधुमंतमद्रिभिर्दुहंत्यप्सुवृषभंदशक्षिपः । इंद्रंसोममादयन्दैव्यंजनंसिंधोरिवोर्मिःपवमानोऽअर्षसि ॥ ५ ॥

प्रसोमस्येतिपंचर्चंचतुर्दशंसूक्तं वसुःपवमानसोमोजगत्यंत्यात्रिष्टुप् ॥

प्रसोमस्यपवमानस्योर्मयऽइंद्रस्ययंतिजठरंसुपेशसः । दध्नायदीमुन्नीतायशसागवांदानायशूरमुदमंदिषुःसुताः ॥ अच्छाहिसोमःकलशाँऽअसिष्यदद्त्योनवोह्वारघुर्वर्तनिर्वृषा । अथादेवानांमुभयस्यजन्मनोविद्वाँऽअश्नोत्यमृतंऽइतश्चयत् ॥ आनःसोमपवमानःकिरावस्विदोभवमघवाराधसोमहः । शिक्षावयो

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋ०सं० ॥ २० ॥

धोवसवेसुचेतुनामानोगयमारेऽअस्मत्परासिचः ॥ आनःपूषापवमानःसुरातयोमित्रोगच्छंतुवरुणःस अ० ९ अ० ३
जोषसः । बृहस्पतिर्मरुतोवायुरश्विनात्वष्टासविताभगस्तथा सरस्वती । उभेद्यावापृथिवीविश्वमिन्वेऽअ
र्यमादेवोऽअदितिर्विधाता । भगोनृशंसऽउर्वी१तरिक्षंविश्वेदेवाःपवमानंजुषंत ॥ ६ ॥

असावीतिपंचर्चपंचदशंसूक्तं वसुःपवमानसोमोजगत्यंत्यात्रिष्टुप् ॥

असाविसोमोऽअरुषोवृषाहरीराजेवदस्मोऽअभिगाऽअचिक्रदत् । पुनानोवारंपर्येत्यव्ययंश्येनोन
योनिंघृतवंतमासदं ॥ कविर्वेधस्यापयेषिमाहिनमत्योनमृष्टोऽअभिवाजमर्षसि । अपसेधन्दुरितासोम
मृळयघृतंवसानःपरियासिनिर्णिजं ॥ पर्जन्यःपितामहिषस्यपर्णिनोनाभापृथिव्यागिरिषुक्षयंदधे । स्व
सारऽआपोऽअभिगाऽउतासरन्त्संग्रावभिर्नसतेवीतेऽअध्वरे ॥ जायेवपत्यावधिशेवमंहसेपज्ज्रायाग
र्भंशृणुहिब्रवीमिते । अंतर्वाणीषुप्रचरासुजीवसेनिंद्योवृजनेसोमजागृहि ॥ यथापूर्वेभ्यःशतसाऽअमृध्रः ॥ २० ।
सहस्रसाःपर्यावाजमिंदो । एवापवस्वस्वुितायनव्यसेतवव्रतमन्वापःसचंते ॥ ७ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

पवित्रंतइतिपंचर्चषोडशंसूक्तं आंगिरसःपवित्रः पवमानसोमोजगती ॥

पवित्रँतेविततंब्रह्मणस्पतेप्रभुर्गात्राणिपर्येषिविश्वतः । अतप्ततनूर्नतदामोऽअश्नुतेशृतासऽइद्वहँन्त स्तत्समाशत ॥ तपोष्पवित्रंविततंदिवस्पदेशोचंतोऽअस्यतंतवोव्यस्थिरन् । अवँत्यस्यपवीतारमाशवोदिवःस्पृथ्मधितिष्ठंतिचेतसा ॥ अरूरुचदुषसःपृश्निरग्रियऽउक्षाबिभर्तिभुवनानिवाजयुः । मायाविनोममिरेऽअस्यमाययानृचक्षसःपितरोगर्भमादधुः ॥ गंधर्वऽइत्थापदमस्यरक्षतिपातिंदेवानांजनिमान्यद्भुतः । गृभ्णातिरिपुंनिधयानिधापतिःसुकृत्तमामधुनोभक्षमाशत ॥ हविर्हविष्मोमहिसद्मदैव्यंन भोवसानःपरियास्यध्वरं । राजापवित्ररथोवाजमारुहःसहस्रभृष्टिर्जयसिश्रवोबृहत् ॥ ८ ॥

पवस्वेतिपंचर्चसप्तदशंसूक्तं वाच्यःप्रजापतिः पवमानसोमोजगती ॥

पवस्वदेवमादनोविचर्षणिरप्साऽइंद्रायवरुणायवायवे । कृधीनोऽअद्यवरिवःस्वस्तिमदुरुक्षितौगृणीहिदैव्यंजनँ ॥ आयस्तस्थौभुवनान्यमर्त्योविश्वानिसोमःपरितान्यर्षति । कृण्वन्त्संचृतँविचृतमभिष्ट

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋ०सं० ॥ २१ ॥

यऽइंदुःसिषक्तयुषसंनसूर्यः ॥ आयोगोभिःसृज्यतऽओषधीष्वादेवानांसुम्नऽइषयन्नुपावसुः । आविद्यु
तांपवतेधारयासुतऽइंद्रंसोमोमादयन्दैव्यंजनं ॥ एषस्यसोमःपवतेसहस्रजिद्विन्वानोवाचंमिषिरामुषर्बुधं । इंदुःसमुद्रमुदियर्तिवायुभिरेंद्रस्यहार्दिकलशेषुसीदति ॥ अभित्यंगावःपयसापयोवृधंसोमंश्रीणंति
मतिभिःस्वर्विदं । धनंजयःपवतेकृत्व्योरसोविप्रःकविःकाव्येनास्वर्चनाः ॥ ९ ॥

इंद्रायेतिद्वादशर्चमष्टादशंसूक्तं भार्गवोवेनः पवमानसोमोजगत्यंत्यद्वेत्रिष्टुभौ ॥

इंद्रायसोमसुषुतःपरिस्रवापामीवाभवतुरक्षसासह । मातेरसंस्यमत्सतद्वयाविनोद्रविणस्वंतऽइहसं
विंदवः ॥ अस्मान्त्समर्यंपवमानचोदयदक्षोदेवानामसिहिप्रियोमदः । जहिशत्रूंऽरभ्याभंदनायतःपिबेंद्रसोममवनोमृधोजहि ॥ अदब्धऽइंदोपवसेमदिन्तमऽआत्मेंद्रस्यभवसिधासिरुत्तमः । अभिस्वरंतिबहवोमनीषिणोराजानमस्यभुवनस्यनिंसते ॥ सहस्रणीथःशतधारोऽअक्षुतऽइंद्रायेंदुःपवतेकाम्यंमधु ।
जयन्क्षेत्रमभ्यर्षाजयन्नपऽउरुंनोगातुंकृणुसोममीढ्वः ॥ कनिक्रदत्कलशेगोभिरज्यसेव्यं१व्ययंसम

अ० ७ अ० ३ ॥ २१ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यावारमर्षसि । मर्मृज्यमानोऽअत्योनसानसिरिंद्रस्यसोमजठरेसमक्षरः ॥ स्वादुःपवस्वदिव्यायजन्मनेस्वादुरिंद्रायसुहवीतुनाम्ने । स्वादुर्मित्रायवरुणायवायवेबृहस्पतयेमधुमाँऽअदाभ्यः ॥ १० ॥ अत्यँमृजंतिकलशेदशक्षिपःप्रविप्राणांमतयोवाचऽईरते ॥ पवमानाऽअभ्यर्षतिसुष्टुतिमेंद्रंविशंतिमदिरासऽइंदवः ॥ पवमानोऽअभ्यर्षासुवीर्यँमुर्वींगव्यूतिंमहिशर्मसप्रथः । माकिर्नोऽअस्यपरिषूतिरीशतेंद्रोजयेमत्वयाधनंधनं ॥ अधिद्यामस्याद्वृषभोविचक्षणोरूरुचद्विदिवोरोचनाकविः । राजापवित्रमत्येतिरोरुवद्दिवःपीयूषंदुहतेनृचक्षसः ॥ दिवोनाकेमधुजिह्वाऽअसश्चतोवेनादुहन्त्युक्षणंगिरिष्ठां । अप्प्सुद्रप्संवावृधानंसमुद्रऽआसिंधोरूर्मामधुमंतंपवित्रऽआ ॥ नाकेसुपर्णमुपपप्तिवांसंगिरोवेनानामकृपंतपूर्वीः । शिशुंरिहंतिमतयःपनिप्नतंहिरण्ययंशकुनंक्षामणिस्यां ॥ ऊर्ध्वोगंधर्वोऽअधिनाकेऽअस्याद्विश्वारूपाप्रतिचक्षाणोऽअस्य । भानुःशुक्रेणशोचिषाव्यद्यौत्प्रारूरुचद्रोदसीमातराशुचिः॥११॥इतिनवमेमंडलेचतुर्थोनुवाकः॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

पंचमेनुवाकेएकादशसूक्तानि तत्रप्रतइत्यष्टाचत्वारिंशदृचंप्रथमंसूक्तं आद्यानांदशानांआकृष्टामाषाः ततोदशानांसिकतानिवा वरी ततोदशानांपृश्नयोजाः ततोदशानांपूर्वोक्ताःसर्वेआत्रेयाततःपंचानामत्रिःततस्तिसृणांशौनकोगृत्समदः पवमानसोमोजगती ॥

प्रतऽआशवःपवमानधीजवोमदाऽअर्षंतिरघुजाऽइवत्मना । दिव्याःसुपर्णामधुमंतऽइंदवोमदिन्तमासःपरिकोशंमासते ॥ प्रतेमदासोमदिरासऽआशवोसृक्षतरथ्यासोयथापृथक् । धेनुर्नवत्संपयसाभिवज्रिणमिंद्रमिंदवोमधुमंतऽऊर्मयः ॥ अत्योनहियानोऽअभिवाजमर्षस्वर्वित्कोशंदिवोऽअद्रिमातरं । वृषापवित्रेऽअधिसानोऽअव्ययेसोमःपुनानऽइंद्रियायधायसे ॥ प्रतऽआशिनीःपवमानधीजुवोदिव्याऽअसृग्रन्पयसाधरीमणि । प्रांतर्ऋषयःस्थाविरीरसृक्षतयेत्वामृजंत्यृषिषाणवेधसः ॥ विश्वाधामानिविश्वचक्षऽऋभ्वसःप्रभोस्तेसतःपरियंतिकेतवः । व्यानशिःपवसेसोमधर्मभिःपतिर्विश्वस्यभुवनस्यराजसि ॥ १२ ॥ उभयतःपवमानस्यरश्मयोध्रुवस्यसतःपरियंतिकेतवः । यदींपवित्रेऽअधिमृज्यतेहरिःसत्तानियोनाकलशेषुसीदति । यज्ञस्यकेतुःपवतेस्वध्वरःसोमोदेवानामुपयातिनिष्कृतं । सहस्रधारः

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

परिकोशंमर्षतिवृषांपवित्रमत्येतिरोरुवत् ॥ राजांसमुद्रंनद्योऽइवगांहतेपामूर्मिंसंचतेसिंधुषुश्रितः ।
अध्यस्थात्सानुपवमानोऽअव्ययंनाभांपृथिव्याधरुणोमहोदिवः ॥ दिवोनसानुस्तनयन्नचिक्रदद्यौ
श्चयस्यपृथिवीचधर्मभिः । इंद्रस्यसख्यंपवतेविवेविदत्सोमःपुनानःकलशेषुसीदति ॥ ज्योतिर्यज्ञस्यप
वतेमधुप्रियंपितादेवानांजनिताविभूवसुः । दधातिरत्नंस्वधयोरपीच्यंमदिन्तमोमत्सरऽइंद्रियोरसः
॥ १३ ॥ अभिक्रंदन्कलशंवाज्यर्षतिपतिर्दिवःशतधारोविचक्षणः । हरिर्मित्रस्यसदनेषुसीदतिमर्मृजा
नोविभिःसिंधुभिर्वृषा ॥ अग्रेसिंधूनांपवमानोऽअर्षत्यग्रेवाचोऽअग्रियोगोषुगच्छति । अग्रेवाजस्यभ
जतेमहाधनंस्वायुधःसोतृभिःपूयतेवृषा ॥ अयंमतवाञ्छकुनोयथाहितोव्येससारपवमानऽऊर्मिणा ।
तवक्रत्वारोदसीऽअंतराकवेशुचिर्धियापवतेसोमऽइंद्रते ॥ द्रापिंवसानोयजतोदिविस्पृशंमंतरिक्षप्राभु
वनेष्वर्पितः । स्वर्जज्ञानोनभसाभ्यक्रमीत्प्रत्नमस्यपितरमाविवासति ॥ सोऽअस्यविशेमहिशर्मयच्छति
योऽअस्यधामप्रथमंव्यानशे । पदंयदस्यपरमेव्योमन्यतोविश्वाऽअभिसंयातिसंयतः ॥ १४ ॥ प्रो

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऽअंयासीदिंदुरिंद्रस्यनिष्कृतंसखासख्युर्नप्रमिनातिसंगिरं । मर्यऽइवयुवतिभिःसमर्षतिसोमःकलशे शतयाम्नापथा ॥ प्रवोधियोमंद्रयुवोविपन्युवःपनस्युवःसंवसनेष्वक्रमुः ॥ सोमंमनीषाऽअभ्यनूषतस्तुभोभिधेनवःपयसेमशिश्रयुः ॥ आनःसोमसंयतंपिप्युषीमिषमिंदोपवस्वपवमानोऽअस्त्रिधं । यानोदोहतेत्रिरहन्नसश्चुषीक्षुमद्वाजवन्मधुमत्सुवीर्यं ॥ वृषामतीनांपवतेविचक्षणःसोमोऽअह्नः प्रतरीतोषसोदिवः । क्राणासिंधूनांकलशाँऽअवीवशदिंद्रस्यहार्द्यांविशन्मनीषिभिः ॥ मनीषिभिः पवतेपूर्व्यःकविर्नृभिर्यतःपरिकोशाँऽअचिक्रदत् । त्रितस्यनामजनयन्मधुक्षरदिंद्रस्यवायोःसख्याय कर्तवे ॥ १५ ॥ अयंपुनानऽउषसोविरोचयदयंसिंधुभ्योऽअभवदुलोकृत् । अयंत्रिःसप्तदुदुहानऽआशिरंसोमोहृदेपवतेचारुमत्तरः ॥ पवस्वसोमदिव्येषुधामसुसृजानऽइंदोकलशेपवित्रऽआ । सीदन्निंद्रस्यजठरेकनिक्रदन्नृभिर्यतःसूर्यमारोहयोदिवि ॥ अद्रिभिःसुतःपवसेपवित्रऽआँऽइंदुरिंद्रस्य जठरेष्वाविशन् । वंनृचक्षाऽअभवोविचक्षणसोमगोत्रमंगिरोभ्योवृणोरपं ॥ त्वांसोमपवमानंस्वाध्यो

॥२३॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नुविप्रासोऽअमदन्नवस्यवः । त्वांसुपर्णऽआभरदिवस्परींद्रोविश्वाभिर्मतिभिःपरिष्कृतं ॥ अव्येपु
नानंपरिवारंऽऊर्मिणाहरिंनवंतेऽअभिसन्नधेनवः । अपामुपस्थेऽअध्यायवःकविमृतस्ययोनामहिषा
ऽअहेषत ॥ १६ ॥ इंदुःपुनानोऽअतिगाहतेमृधोविश्वानिकृण्वन्त्सुपथानियज्यवे । गाःकृण्वानो
निर्णिजंहर्यतःकविरत्योनक्रीळन्परिवारंमर्षति ॥ असश्चतःशतधाराऽअभिश्रियोहरिंनवंतेवताऽउद्
न्युवः । क्षिपोमृजंतिपरिगोभिरावृतंतृतीयेपृष्ठेऽअधिरोचनेदिवः ॥ तवेमाःप्रजादिव्यस्यरेतसस्त्वंविश्व
स्यभुवनस्यराजसि । अथेदंविश्वंपवमानतेवशेत्वमिंदोप्रथमोधामधाऽअसि ॥ त्वंसमुद्रोऽअसिविश्व
वित्कवेतवेमाःपंचप्रदिशोविधर्मणि । त्वंद्यांचपृथिवींचातिजभ्रिषेतवज्योतींषिपवमानसूर्यः ॥ त्वंपवि
त्रेरजसोविधर्मणिदेवेभ्यःसोमपवमानपूयसे । त्वामुशिजःप्रथमाऽअगृभ्णतंतुभ्येमाविश्वाभुवनानिये
मिरे ॥ १७ ॥ प्ररेभऽएत्यतिवारमव्ययंवृषावनेष्ववचक्रदद्धरिः । संधीतयोवावशानाऽअनूषतशिशुंरि
हंतिमतयःपनिप्नतं ॥ ससूर्यस्यरश्मिभिःपरिव्यततंतुंतन्वानस्त्रिवृतंयथाविदे । नयन्नृतस्यप्रशिषोनवीं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यसीः पतिर्जनीनामुपयातिनिष्कृतं ॥ राजासिंधूनांपवतेपतिर्दिवऽऋतस्ययातिपथिभिःकनिक्रदत् ।
सहस्रधारःपरिषिच्यतेहरिःपुनानोवाचंजनयन्नुपावसुः॥ पवमानमह्यर्णोविधावसिसूरोनचित्रोऽअव्ययानिपव्यया।गभस्तिपूतोनृभिरद्रिभिःसुतोमहेवाजायधन्यायधन्वसि । इषमूर्जंपवमानाभ्यर्षसिश्येनोनवंसुकलशेषुसीदसि । इंद्रायमद्वामद्योमदःसुतोदिवोविष्टंभऽउपमोविचक्षणः ॥ १८ ॥ सप्तस्वसारोऽअभिमातरःशिशुंनवंजज्ञानंजेन्यंविपश्चितं । अपांगंधर्वंदिव्यंनृचक्षसंसोमंविश्वस्यभुवनस्यराजसे॥ ईशानऽइमाभुवनानिवीयसेयुजानऽईंदोहरितःसुपर्ण्यः । तास्तेक्षरंतुमधुमद्घृतंपयस्तवव्रतेसोमतिष्ठंतुकृष्टयः ॥ त्वंनृचक्षाऽअसिसोमविश्वतःपवमानवृषभताविधावसि । सनःपवस्ववसुमद्धिरण्यवद्वयंस्यामभुवनेषुजीवसे॥गोवित्पवस्ववसुविद्धिरण्यविद्रेतोधाऽईंदोभुवनेष्वर्पितः । त्वंसुवीरोऽअसिसोमविश्वविन्त्वांविप्राऽउपगिरेमऽआसते ॥ उन्मध्वऽऊर्मिर्वननाऽअतिष्ठिपद्पोवसानोमहिषोविगाहते । राजापवित्ररथोवाजमारुहत्सहस्रभृष्टिर्जयतिश्रवोबृहत्॥१९॥ सभंदनाऽउदियर्तिप्रजावतीर्विश्वायुर्विश्वाःसुभ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

राऽअहर्दिवि । ब्रह्मप्रजावद्रयिमश्वपस्त्यंपीतऽइंद्विंद्रमस्मभ्यंयाचतात् ॥ सोऽअग्रेऽअह्नांहरिर्हर्यतोमदः प्रचेतसाचेतयतेऽअनुद्युभिः । द्वाजनायातयन्नंतरीयतेनराचशंसंदैव्यंचधर्तरि ॥ अंजतेव्यंजतेसमंजते क्रतुंरिहंतिमधुनाभ्यंजते । सिंधोरुच्छ्वासेपतयंतमुक्षणंहिरण्यपावाःपशुमासुगृभ्णते ॥ विपश्चितेपवमानायगायतमहीनधारात्यन्धोऽअर्षति । अह्निर्नजूर्णामतिंसर्पतित्वचमत्योनक्रीळन्नसरद्वृषाहरिः ॥ अग्रेगोराजाप्यंस्तविष्यतेविमानोऽअह्नांभुवनेष्वार्पितः । हरिर्घृतस्नुःसुदृशीकोऽअर्णवोज्योतीरथःपवतेरायऽओक्यः ॥ २० ॥ असर्जिस्कंभोदिवऽउद्यतोमदःपरित्रिधातुर्भुवनान्यर्षति । अंशुंरिहंतिमतयःपनिप्नतंगिरायादिनिर्णिजमृग्मिणोययुः ॥ प्रतेधाराऽअत्यण्वानिमेष्यःपुनानस्यसंयतोयंतिरह्यः । यज्ञोभिरिंदोचम्वोःसमज्यसऽआसुवानःसोमकलशेषुसीदसि ॥ पवस्वसोमक्रतुविन्नऽउक्थ्योव्योवारेपरिधावमधुप्रियं । जहिविश्वान्रक्षसऽइंदोऽअत्रिणोबृहद्वदेमविदथेसुवीराः ॥ २१ ॥

प्रतुद्रवेतिनवर्चंद्वितीयंसूक्तं काव्यउशना पवमानःसोमस्त्रिष्टुप् ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋ०सं० ॥२५॥

प्रतुद्रवयरिकोशन्निषीदन्नृभिःपुनानोऽअभिवाजमर्ष । अश्वंनत्वावाजिनंमर्जयंतोच्छाबर्हीरंशना भिर्नयंति ॥ स्वायुधःपवतेदेवऽइंदुरशस्तिहावृजनंरक्षमाणः । पितादेवानांजनितासुदक्षोविष्टंभोदिवो धरुणंःपृथिव्याः ॥ ऋषिर्विप्रःपुरऽएताजनानामृभुर्धीरंऽउशनाकाव्येन । सचिंद्विवेदनिहितंयदासाम पीच्यं१गुह्यंनामगोनां॥एषस्यतेमधुमाँऽइंद्रसोमोवृषावृष्णेपरिपवित्रेऽअक्षाः। सहस्रसाःशतसाभूरिदा वांशश्वत्तमंबर्हिरावाज्यस्यात् ॥ एतेसोमाऽअभिगव्यासहस्रामहेवाजायामृतायश्रवांसि । पवित्रेभिःपव मानाऽअसृग्रञ्छ्रवस्यवोनपृतनाजोऽअत्याः ॥२२ ॥ परिहिष्मापुरुहूतोजनानांविश्वासरद्भोजनापूयमा नः । अथाभरश्येनभृतप्रयांसिरायिंतुंजानोऽअभिवाजमर्ष ॥ एषसुवानःपरिसोमःपवित्रेसर्गोनसृष्टोऽअ दधावदर्वा । तिग्मेशिशानामेहिषोनशृंगेगागव्यन्नभिशूरोनसत्वा । एषायंयौपरमादुतरद्रेःकूचित्स तीरूर्वेगाविवेद । दिवोनविद्युत्स्तनयंत्यभ्रैःसोमंस्यतेपवतऽइंद्रधारा ॥ उतस्मराशिंपरियासिगोना मिंद्रेणसोमसरथंपुनानः । पूर्वीरिषोबृहतीर्जीरदानोशीक्षाशचीवस्तवताऽउपष्टुत् ॥ २३ ॥

अ० ७ अ० ३ ॥२५॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अयंसोमइत्यष्टर्चंतृतीयंसूक्तं उशनापवमानसोमस्त्रिष्टुप् ॥

अयंसोमऽइंद्रतुभ्यंसुन्वेतुभ्यंपवतेत्वमस्यपाहि । त्वंहृयंचकृषेत्वंवृषऽइंदुंमदायुज्यायसोमं॥सऽईरयो नभुरिषाळयोजिमहःपुरूणिसातयेवसूनि।आदींविश्वानहुष्याणिजातास्वर्षातावनऽऊर्ध्वानवंत॥वायुर्न योनियुवाँऽइष्टयामानासत्येवहवऽआशंभविष्ठः। विश्ववारोद्रविणोदाऽइवत्मन्पूषेवधीजवनोसिसोम ॥ इंद्रोनयोमहाकर्माणिचक्रिर्हंतावृत्राणामसिसोमपूर्भित्। पैद्वोनहित्वमहिनाम्नांहंताविश्वस्यासिसोमद स्योः ॥ अग्निर्नयोवनऽआसृज्यमानोवृथापाजाँसिकृणुतेनदीषु । जनोनयुध्वामहतऽउपब्दिरियर्तिसो मःपवमानऽऊर्मिं ॥ एतेसोमाऽअतिवाराण्यव्यादिव्यानकोशांसोऽअभ्रवर्षाः । वृथासमुद्रंसिंधवोननी चीःसुतासोऽअभिकलशाँऽअसृग्रन् ॥ शुष्मीशर्द्धोनमारुतंपवस्वानभिशस्तादिव्यायथाविट् । आपो नमक्षूसुमतिर्भवानःसहस्रापसःपृतनाषाण्नयज्ञः ॥ राज्ञोनुतेवरुणस्यव्रतानिबृहद्गभीरंतवसोमधाम । शुचिष्ट्वमसिप्रियोनमित्रोदक्षायोऽअर्यमेवासिसोम ॥ २४ ॥

973

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

प्रोस्यवह्निरितिसप्तर्चचतुर्थंसूक्तं उशनापवमानसोमस्त्रिष्टुप् ॥

प्रोस्यवह्निःपथ्याभिरस्यान्दिवोनवृष्टिःपवमानोऽअक्षाः। सहस्रधारोऽअसदन्यऽस्येमातुरुपस्थेवन्
ऽआचसोमः॥राजासिंधूनामवसिष्टवासऽऋतस्यनावमारुहद्रजिष्ठां। अप्सुद्रप्सोवावृधेश्येनजूतोदुह
ऽईंपितादुहऽईंऽपितुर्जां ॥ सिंहंनसंतमध्वोऽअयासंहरिंमरुषंदिवोऽअस्यपतिं। शूरोयुत्सुप्रथमःपृच्छ
तेगाऽअस्यचक्षसापरिपात्युक्षा ॥ मधुपृष्ठंघोरमयासमश्वंरथेयुंजंत्युरुचक्रऽऋष्वं। स्वसारऽईंजामयोम
र्जयंतिसनाभयोवाजिनंमूर्जयंति ॥ चतस्रऽईंघृतदुहःसचंतेसमानेऽअंतर्धरुणेनिषत्ताः। ताऽईंमर्षंतिन
मंसापुनानास्ताऽईंविश्वतःपरिषंतिपूर्वीः ॥ विष्टंभोदिवोधरुणःपृथिव्याविश्वाऽउतक्षितयोहस्तेऽअस्य।
असंत्तऽउत्सोगृणतेनियुत्वान्मध्वोऽअंशुःपवतऽइंद्रियाय ॥ वन्वन्नवातोऽअभिदेववीतिमिंद्रायसोमवृ
त्रहापवस्व। शग्धिमहपुरुश्चंद्रस्यरायःसुवीर्यस्यपतयःस्याम ॥ २५ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

प्रहिन्वानइतिषळृचंपंचमंसूक्तं वसिष्ठःपवमानसोमस्त्रिष्टुप् ॥

प्रहिन्वानोजनितारोदस्योरथोनवाजंसनिष्यन्नयासीत् । इंद्रंगच्छन्नायुधासंशिशानोविश्वावसुहस्तो योरादधानः॥अभित्रिपृष्ठंवृषणंवयोधामाँगूषाणामवावशंतवाणीः । वनावसानोवरुणोनसिंधून्विरत्न धादयतेवार्याणि । शूरग्रामःसर्ववीरःसहावाजेतापवस्वसनिताधनानि । तिग्मायुधःक्षिप्रधन्वासमत्स्व षाह्वःसाह्वान्पृतनासुशत्रून् ॥ उरुगव्यूतिरभयानिकृण्वन्त्समीचीनेऽआपवस्वापुरंधी । अपःसिषासन्नुषसःस्वर्गाःसंचिक्रदोमहोऽअस्मभ्यंवाजान्॥ मात्सिसोमवरुणंमात्सिमित्रंमत्सींद्रमिंदोपवमानविष्णुं । मात्सिशर्द्धोमारुतंमात्सिदेवान्मात्सिमहामिंद्रमिंदोमदाय॥एवाराजेवक्रतुमाँऽअमेनविश्वाधनिघ्नहुरिता पवस्व । इंदोसूक्तायवचसेवयोधायूयंपातस्वस्तिभिःसदानः॥ २६॥ इतिसप्तमाष्टकेतृतीयोध्यायः ॥३॥

असर्जिकश्यपःपरिसुवानःसाकमुक्षःपंचनोधा अधियत्कण्वःकनिक्रंतिप्रस्कण्वः प्रसेनानीश्चतुर्विंशतिर्दैवोदासिः प्रतर्दनोस्यप्रेषाष्टापंचाशदाद्यंतृचंवसिष्ठोपश्यदुत्तरांनवपृथग्वासिष्ठाइंद्रप्रमतिर्वैषगणो मन्युरुपमन्युर्व्याघ्रपाच्छक्तिः

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

कर्णश्रुन्मृळीकोवसुक्रऽइति चतुर्दशपराशरौत्याः कुत्सोभिनोद्वादशांबरीष ऋजिश्वाचानुष्टुभंह बृहत्युपांत्याहर्य तायाष्टौ रेभसूनूकाश्यपौबृहत्याद्याभीनवंतेनव ॥ ४ ॥

असर्जीतिषळृचंषष्ठंसूक्तं कश्यपःपवमानसोमस्त्रिष्टुप् ॥

॥ हरिःओम् ॥ असर्जिवक्वारथ्ययथाजौधियामनोताप्रथमोमनीषी । दशस्वसारोऽधिसानोऽअव्येजंतिवह्निंसदनान्यच्छ ॥ वीतीजनंस्यद्विव्यस्यकव्यैरधिसुवानोनहुष्येभिरिंदुः । प्रयोनृभिरमृतोमर्त्यैभिर्मर्मृजानोगोभिरद्भिः ॥ वृषावृष्णेरोरुवद्शुरस्मेपवमानोरुशदीर्तेपयोगोः । सहस्रमृक्वापथिभिर्वचोविदध्वसभिःसूरोऽअण्वंवियाति ॥ रुजाहद्भाचिद्रक्षसःसदांसिपुनानऽइंदऽऊर्णुहिविवाजान् । वृश्चोपरिष्टात्तुजतावधेनयेऽअंतिदूरादुपनायमेषां ॥ सम्रल्लवन्व्यसेविश्ववारसूक्तायपथःकृणुहिप्राचंः । येदुःषहांसोवनुषांबृहंतस्ताँस्तेऽअश्यामपुरुकृत्पुरुक्षो ॥ एवापुनानोऽअपःस्वर्गाऽअस्मभ्यंतोकातनयानिभूरि । शंनःक्षेत्रमुरुज्योतींषिसोमज्योङ्नःसूयैहशयेरिरीहि ॥ १ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

परिसुवानइतिषळृचंसप्तमंसूक्तं कश्यपःपवमानसोमस्त्रिष्टुप् ॥

परिसुवानोहरिरंशुःपवित्रेरथोनसर्जिसनयेहियानः । आपच्छ्लोकमिंद्रियंपूयमानःप्रतिंदेवाँऽ
अंजुषतप्रयोभिः ॥ अच्छांनृचक्षाऽअसरत्पवित्रेनामदधानःकविरस्ययोनौ । सीदन्होतेवसदनेचमू
षूपेमग्मन्नृषयःसप्तविप्राः ॥ प्रसुमेधागातुविद्विश्वदेवःसोमःपुनानःसदऽएतिनित्यं । भुवद्विश्वेषुकाव्ये
षुरंतानुजनांन्यततेपंचधीरः ॥ तवत्येसोमपवमाननिण्येविश्वेदेवास्त्रयऽएकादशासः । दशस्वधाभिर
धिसानोऽअव्येमृजंतित्वानद्यःसप्तयह्वीः ॥ तन्नुसत्यंपवमानस्यास्तुयत्रविश्वेकारवःसंनसंत । ज्योतिर्य
दह्नेऽअकृणोदुलोकंप्रावन्मनुंदस्यवेकरभीकं ॥ परिसप्तेवपशुमांतिहोताराजानसत्यःसमितीरियानः ।
सोमःपुनानःकलशाँऽअयासीत्सीदन्मृगोनमहिषोवनेषु ॥ २ ॥

साकमुक्षइतिपंचर्चमष्टमंसूक्तं गौतमोनोधाः पवमानसोमस्त्रिष्टुप् ॥

साकमुक्षोमर्जयंतस्वसारोदशधीरंस्यधीतयोधनुत्रीः । हरिःपर्यद्रवज्जाःसूर्यस्यद्रोणंननक्षेऽअत्यो

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नवाजी ॥ संमातृभिर्नशिशुर्वावशानोवृषादधन्वेपुरुवारोऽअद्भिः । मर्योनयोषामभिनिष्कृतंयन्त्संग
च्छतेकलशऽउस्रियाभिः ॥ उतप्रपिप्यऽउधरद्दुहीयाऽइंदुर्धारांभिःसचतेसुमेधाः । मूर्धानंगावःपयसा
चमूष्वभिश्रीणंतिवसुभिर्ननिक्तैः ॥ सनोदेवेभिःपवमानरदेदोरयिमश्विनंवावशानः । रथिरायतांमुश
तीपुरंधिरस्मद्र्य१गादावनेवसूनां ॥ नूनोरयिमुपमास्वनृवंतंपुनानोवाताप्यंविश्वश्चंद्रं । प्रवंदितुरिदोता
र्यायुःप्रातर्मक्षूधियावसुर्जगम्यात् ॥ ३ ॥

अधियदितिपंचर्चनवमंसूक्तं कण्वःपवमानसोमस्त्रिष्टुप् ॥

अधियदस्मिन्वाजिनीवशुभःस्पर्धंतेधियःसूर्येनविशः । अपोवृणानःपवतेकवीयन्त्रजंनपशुवर्द्धि
नायमन्म ॥ द्विताव्यूर्ण्वन्नमृतस्यधामस्वर्विदेभुवनानिप्रथंत । धियःपिन्वानाःस्वसरेनगावऽऋतायं
तीरभिवावश्रऽइंदुं ॥ परियत्कविःकाव्याभरतेशूरोनरथोभुवनानिविश्वा । देवेषुयशोमर्तायभूषन्दक्षा
यराय:पुरुभूषुनव्यः ॥ श्रियेजातःश्रियऽआनिरियायश्रियंवयोजरितृभ्योदधाति । श्रियंवसानाऽअ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मृतत्वमायन्भवंतिसत्यासमिथामितद्रौ ॥ इषमूर्जमभ्यर्षाश्वंगामुरुज्योतिःकृणुहिमत्सिदेवान् । विश्वानिहिसुषहातानितुभ्यंपवमानबाधसेसोमशत्रून् ॥ ४ ॥

कनिक्रंतीतिपंचर्चंदशमंसूक्तं प्रस्कण्वःपवमानसोमस्त्रिष्टुप् ॥

कनिक्रंतिहरिरासृज्यमानःसीदन्वनस्यजठरेपुनानः । नृभिर्यतःकृणुतेनिर्णिजंगाऽअतोमतीर्जनयतस्वधाभिः ॥ हरिःसृजानःपथ्यामृतस्येयर्तिवाचमरितेवनावं । देवोदेवानांगुह्यानिनामाविष्कृणोतिबर्हिषिप्रवाचे ॥ अपामिवेदूर्मयस्तनुराणाःप्रमनीषाऽईरतेसोममच्छं । नमस्यंतीरुपचयंतिसंचाचविशंत्युशतीरुशंतं ॥ तंमर्मृजानंमहिषंनसानावंशुंदुहंत्युक्षणंगिरिष्ठां । तंवावशानंमतयःसचंतेत्रितोबिभर्तिवरुणंसमुद्रे ॥ इष्यन्वाचमुपवक्तेवहोतुःपुनानऽईदोविष्यामनीषां । इंद्रश्चयत्क्षयथःसौभगायसुवीर्यस्यपतयःस्याम ॥ ५ ॥

प्रसेनानीरिति चतुर्विंशत्यृचमेकादशंसूक्तं दैवोदासिःप्रतर्दनः पवमानसोमस्त्रिष्टुप् ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋ०सं० ॥२९॥

प्रसेनानीः शूरोऽअग्रेरथानांगव्यन्नेतिहर्षतेऽअस्यसेना । भद्रान्कृण्वन्निंद्रहवान्त्सखिभ्यऽआसोमो वस्त्रारभसानिदत्ते ॥ समस्यहरिंहरयोमृजन्त्यश्वहयैरानिशितंनमोभिः । आतिष्ठतिरथमिंद्रस्यसखाविद्वाँऽएनासुमतिंयात्यच्छ ॥ सनोदेवदेवतातेपवस्वमहेसोमष्परंसऽइंद्रपानः । कृण्वन्नपोवर्षयन्द्यामुतेमामुरोरानोवरिवस्याधुनानः ॥ अजीतयेहतयेपवस्वस्वस्तयेसर्वतातयेबृहते । तदुशंतिविश्वऽइमेसखायस्तद्हंवंश्मिपवमानसोम ॥ सोमःपवतेजनितामतीनांजनिताद्विोजनितापृथिव्याः । जनिताग्नेर्जनितासूर्यस्यजनितेंद्रस्यजनितोतविष्णोः ॥ ६ ॥ ब्रह्मादेवनांपदवीःकवीनामृषिर्विप्राणांमहिषोमृगाणां । श्येनोगृध्राणांस्वधितिर्वनानांसोमःपवित्रमत्येतिरेभन् । प्रावीविपद्वाचऽऊर्मिन्नसिंधुर्गिरःसोमःपवमानोमनीषाः । अंतःपश्यन्वृजनेमावराण्यातिष्ठतिवृषभोगोषुजानन् ॥ समत्सरःपृत्सुसन्वन्नवातःसहस्ररेताऽअभिवाजमर्ष । इंद्रायेंदोपवमानोमनीष्यंशोरूर्मिमीरयगाऽइषण्यन् ॥ परिप्रियःकलशेदेववा ॥२९॥ तऽइंद्रायसोमोरण्योमदाय । सहस्रधारःशतवाजऽइंदुर्वाजीनसप्तिःसमनाजिगाति ॥ सपूर्व्योवसुविज्जा

अ० ७ अ० ४

१४० ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यमानोमृजानोऽअप्सुदुदुहानोऽअद्रौ । अभिशस्तिपाभुवनस्यराजाविदज्ञातुंब्रह्मणेपूयमानः ॥ ७ ॥
त्वयाहिनःपितरःसोमपूर्वेकर्माणिचक्रुःपवमानधीराः । वन्वन्नवातःपरिधींऽरपोर्णुवीरेभिरश्वैर्मघवाभ
वानः ॥ यथापवथामनंवेवयोधाऽअमित्रहावरिवोविद्धविष्मान् । एवापवस्वद्रविणंदधानऽइंद्रेसंतिष्ठ
जनयायुधानि ॥ पवस्वसोममधुमाँऽऋतावापोवसानोऽअधिसानोऽअव्ये । अवद्रोणानिघृतवांतिसी
दमदिन्नमोमत्सरऽइंद्रपानः ॥ वृष्टिंद्यवःशतधारःपवस्वसहस्रसावाजयुर्देववीतौ । संसिंधुभिःकलशे
वावशानःसमुस्रियाभिःप्रतिरन्नऽआयुः ॥ एषस्यसोमोमतिभिःपुनानोत्योनवाजीतरतीदरातीः । प
योनदुग्धमदितेरिषिरमुर्विवगातुःसुयमोनवोह्वा ॥ ८ ॥ स्वायुधःसोतृभिःपूयमानोभ्यर्षगुह्यंचारुनाम ।
अभिवाजंसप्तिरिवश्रवस्याभिवायुमभिगादेवसोम ॥ शिशुंजज्ञानंहर्यतंमृजंतिशुंभंतिवह्निमरुतोगणेन ।
कविर्गीर्भिःकाव्येनाकविःसन्त्सोमःपवित्रमत्येतिरेभन् ॥ ऋषिमनायऽऋषिकृत्स्वर्षाःसहस्रणीथःपद्
वीःकवीनां । तृतीयंधाममहिषःसिषासन्त्सोमोविराजमनुराजतिष्टुप् ॥ चमूषच्छ्येनःशकुनोविभृ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

त्वांगोवि॑दुर्द्रु॒प्सऽआयु॑धानि॒बिभ्र॑त् । अपा॒मूर्मिंस॒चमा॑नःस॒मुद्रं॑तु॒रीय॑ंधाम॑महि॒षोवि॑वक्ति ॥ मर्यो॑नशुभ्र स्तन्वं॑मृजा॒नोत्योन॑सृत्वा॒सन॑येधना॑नां । वृषे॑ववू॒थापरि॒कोश॒मर्ष॒न्कनि॑क्रद॒च्चम्वो३॑रावि॑वेश ॥ ९ ॥ पव॑ स्वेंद्रोपव॑मानो॒महो॒भिः॒कनि॑क्रद॒त्परि॒वारा॑ण्यर्ष । क्रीळ॑ञ्च॒म्वो३॑रावि॑शपू॒यमा॑न॒ऽइंद्रं॑ते॒रसो॑मद्रि॒रोम॑ मत्तु ॥ प्रास्य॒धारा॑बृह॒तीर॑सृग्रन्क्रो॒गो॒भिः॒क॒लशाँ॒ऽआवि॑वेश । सा॒म॑कृ॒ण्वन्त्सा॑म॒न्योवि॑प॒श्चित्क्रंद॑न्नेत्य॒ भिस॒ख्युर्न॒जामिं॑ ॥ अप॒घ्नन्ने॑षिपवमान॒शत्रू॑न्प्रि॒यान॑जा॒रोऽअ॒भिगी॑त॒ऽइंदुः । सीद॒न्वने॑षुशकु॒नोन॑पत्वा सोम॑ः॒पुना॑नः॒क॒लशे॑षुस॒त्ता ॥ आते॒रुच॒ः॒पव॑मानस्य॒सोम॒योषे॑वयं॒तिसु॒दुघा॑ः॒सुधा॒राः । हरि॒रानी॑त॒ः॒पुरु॒ वारो॒ऽअ॒प्स्वा॑चिक्रद॒त्क॒लशे॑देवयू॒नां ॥ १० ॥ इतिनवमेमंडलेपंचमोनुवाकः ॥

षष्ठेनुवाकेसप्तसूक्तानि तत्रअस्यप्रेषेत्यष्टापंचाशदृचंप्रथमंसूक्तं प्रथमतृचस्यवसिष्ठः ततःद्वितीयादिनवतृचानां इंद्रप्रमतिर्वृषगणोमन्युरुपमन्युर्व्याघ्रपाच्छक्तिःकर्णश्रुन्मृळीकोवसुक्रइति सर्वेवासिष्ठाः ततश्चतुर्दशानां शक्त्यः पराशरः शिष्टानामांगिरसःकुत्सः पवमानसोमस्त्रिष्टुप् ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अस्यप्रेषाहेमनापूयमानोदेवोदेवेभिःसमपृक्तरसैं। सुतःपवित्रंपर्येतिरेभन्मितेवसद्मपशुमांतिहोता ॥ भद्रावस्त्रासमन्याइवसानोमहान्कविर्निवचनानिशंसन् । आवच्यस्वचम्वोःपूयमानोविचक्षणोजागृविर्देववीतौ ॥ समुप्रियोमृज्यतेसानोऽअव्येयशस्तरोयशसांक्षैतोऽअस्मे । अभिस्वरधन्वापूयमानोयूयं पातस्वस्तिभिःसदानः॥ प्रगायताभ्यर्चामदेवान्त्सोमंहिनोतमहतेधनाय। स्वादुःपवातेऽअतिवारमव्यमासींदातिकलशंदेवयुनैः॥इंदुर्देवानामुपसख्यमायन्त्सहस्त्रधारःपवतेमदाय। नृभिःस्तवानोऽअनुधामपूर्वमगन्निंद्रंमहतेसौभगाय ॥११॥ स्तोत्रेरायेहरिरर्षापुनानऽइंद्रंमदोगच्छतुतेभराय। देवैर्यांहिसरथंराधोऽअच्छायूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ प्रकाव्यमुशनेवब्रुवाणोदेवोदेवानांजनिमाविवक्ति। महिव्रतःशुचिबंधुःपावकःपदावराहोऽअभ्येतिरेभन्॥प्रहंसासस्तृपलंमन्युमच्छामादस्तंवृषगणाऽअयासुः। आंगूष्यं१पवमानंसखायोदुर्मर्षंसाकंप्रवदंतिवाणं॥सरंहतऽउरुगायस्यजूतिंवृथाक्रीळंतमिमतेनगावः। परीणसंकृणुतेतिग्मशृंगोदिवाहरिर्दर्दृशेनक्तमृज्रः ॥ इंदुर्वाजीपवतेगोन्योघाऽइंद्रेसोमःसहऽइन्वन्मदाय

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

य। हंतिरक्षोबाधतेपर्यरातीर्वारिवःकृण्वन्वृजनस्यराजा॥१२॥ अधधारयामध्वापृचानस्तिरोरोमपवतेऽ
अदिद्रुग्धः। इंदुरिंद्रस्यसख्यंजुषाणोदेवोदेवस्यमत्सरोमदाय॥ अभिप्रियाणिपवतेपुनानोदेवोदेवान्त्स्वे
नरसेनपूंचन्। इंदुर्धर्मोण्यृतुथावसानोदशक्षिपोऽअव्यतसानोऽअव्ये॥ वृषाशोणोऽअभिकनिक्रदज्ञा
नद्यन्नेतिपृथिवीमुतद्यां। इंद्रस्येववग्नुराशृण्वऽआजौप्रचेतयन्नर्षतिवाचमेमां॥ रसाय्यःपयसापिन्वमा
नऽईरयन्नेषिमधुमंतमंशुं। पवमानःसंतनिमेषिकृण्वन्निंद्रायसोमपरिषिच्यमानः॥एवापवस्वमदिरोम
दायोदग्राभस्यनमयन्वधस्नैः।परिवर्णभरमाणोरुशंतंगव्युनोऽअर्षपरिसोमसिक्तः॥१३॥ जुष्टीनऽइंदो
सुपथासुगान्युरौपवस्ववरिवांसिकृण्वन्। घनेवविष्वग्दुरितानिविघ्नन्धिष्णुनाधन्वसानोऽअव्ये॥ वृष्टि
नोऽअर्षदिव्यांजिगत्नुमिळावतींशंगयींजीरदानुं। स्तुकेववीताधन्वाविचिन्वन्बंधूँरिमाँऽअवराँऽइंदो
वायून्॥ ग्रंथिंनविष्यग्रथितंपुनानऽऋजुंचगातुंवृजिनंचसोम। अत्योनक्रदोहरिरासृजानोमर्योदेवधन्व
पस्त्यावान्॥ जुष्टोमदायदेवतातऽइंदोपरिष्णुनाधन्वसानोऽअव्ये। सहस्रधारःसुरभिरदब्धःपरिस्रव

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वाजसातौनृषह्यै ॥ अरश्मानोयेरथाऽअयुक्ताऽअत्यासोनसंसृजानासऽआजौ । एतेशुक्रासोधन्वंति सोमादेवांसस्ताँऽउपयातापिबध्यै ॥ १४ ॥ एवानऽइंदोऽअभिदेववीतिंपरिस्रवनभोऽअर्णश्चमूषु । सोमोऽअस्मभ्यंकाम्यंबृहंतंरयिंददातुवीरवंतमुग्रं ॥ तक्षद्यदीमनसोवेनतोवाग्ज्येष्ठस्यवाधर्मणिक्षोर नीके । आदीमायन्वरमावांवशानाजुष्टंपतिंकलशेगावऽइंदुं ॥ प्रदानुदोदिव्योदानुपिन्वऽऋतमृतायपवतेसुमेधाः । धर्माभुवद्वृजन्यस्यराजाप्ररश्मिभिर्दृशभिर्भारिभूमं ॥ पवित्रेभिःपवमानोनृचक्षाराजादेवानामुतमर्त्यानां । द्विताभुवद्रयिपतीरयीणामृतंभरत्सुभृतंचार्विदुः ॥ अवींऽइवश्रवसेसातिमच्छेंद्रस्यवायोरभिवीतिमर्ष । सनःसहस्रांबृहतीरिषोदाभवासोमद्रविणोवित्पुनानः ॥ १५ ॥ देवाव्योनःपरिषिच्यमानाःक्षयंसुवीरंधन्वंतुसोमाः । आयज्यवःसुमतिंविश्ववाराहोतारोनदिवियजोमंद्रतमाः ॥ एवादेवदेवतातेपवस्वमहेसोमप्सरंसेदेवपानः । महश्चिद्विष्मसिंहिताःसमर्येकृधिसुष्ठानेरोदसीपुनानः ॥ अश्वोनक्रंदोवृषभिर्युजानःसिंहोनभीमोमनसोजवीयान् । अर्वाचीनैःपथिभिर्येरजिष्ठाऽ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

आपवस्वसौमनसंनऽइंदो ॥ शतंधारादेवजाताऽअसृग्रन्त्सहस्रमेनाःकवयोमृजंति । इंदोसनित्रंदिवऽआ
पवस्वपुरऽएतासिमहतोधनस्य ॥ दिवोनसर्गोऽअससृग्रमह्वांराजानमित्रंप्रमिनातिधीरः । पितुर्नपुत्रःक
तुभिर्यतानऽआपवस्वविशेऽअस्याऽअजीतिं ॥ १६ ॥ प्रतेधारामधुमतीरसृग्रन्वाराण्यत्पूतोऽअत्येष्यव्या
न् । पवमानपवसेधामगोनाँजज्ञानःसूर्यमपिन्वोऽअर्कैः ॥ कनिक्रदद्दनुपंथामृतस्यशुक्रोविभास्यमृत
स्यधामं । सऽइंद्रायपवसेमत्सरवान्हिन्वानोवाचंमतिभिःकवीनां ॥ दिव्यःसुपर्णोवंचक्षिसोमपिन्वन्धा
राःकर्मणादेववीतौ । एंदोविशकलशँसोमधानंक्रंदन्निहिसूर्यस्योपरांशिम ॥ तिस्रोवाचऽईरयतिप्रवह्निर्ऋ
तस्यधीतिंब्रह्मणोमनीषां । गावोयंतिगोपतिंपृच्छमानाःसोमंयंतिमतयोवावशानाः ॥ सोमंगावोधेन
वोवावशानाःसोमंविप्रामतिभिःपृच्छमानाः । सोमःसुतःपूयतेऽअज्यमानःसोमेऽअर्कास्त्रिष्टुभःसंनवं
ते ॥ १७ ॥ एवानःसोमपरिषिच्यमानऽआपवस्वपूयमानःस्वस्ति । इंद्रमाविशबृहतारवेणवर्द्धयावाचं
जनयापुरंधिं ॥ आजागृविर्विप्रऽऋतामतीनांसोमःपुनानोऽअसदच्चमूषु । सपंतियंमिथुनासोनिकामा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऽअध्वर्यवोरथिरासः सुहस्ताः॥ सपुनानऽउपसूरेनधातोभेऽअप्रारोदसीविषऽआवः। प्रियाचिद्यस्यप्रियसासऽऊतीसतूधनैकारिणेनप्रयंसत्॥ सर्वाधितावधनःपूयमानःसोमोमीढ्वाँऽअभिनोज्योतिषावीत्। येनानःपूर्वेपितरःपदज्ञाःस्वर्विदोऽअभिगाऽअद्रिमुष्णन्॥ अक्रान्त्समुद्रःप्रथमेविधर्मञ्जनयन्प्रजाभुवनस्यराजा। वृषापवित्रेऽअधिसानोऽअव्येबृहत्सोमोवावृधेसुवानऽइंदुः॥ १८॥ महत्तत्सोमोमहिषश्चकारापांयद्गर्भोवृणीतदेवान्। अदधादिंद्रेपवमानऽओजोजनयत्सूर्येज्योतिरिंदुः॥ मत्सिवायुमिष्टयेराधसेचमत्सिमित्रावरुणापूयमानः। मत्सिशर्धोमारुतंमत्सिदेवान्मत्सिद्यावापृथिवीदेवसोम॥ ऋजुःपवस्ववृजिनस्यहंतापामीवांबाधमानोमृधश्च। अभिश्रीणन्पयःपयसाभिगोनाभिंद्रस्यत्वंतववयंसखायः॥ मध्वःसूदंपवस्ववस्वऽउत्संवीरंचनऽआपवस्वाभगंच। स्वदस्वेंद्रायपवमानऽइंदोरयिंचनऽआपवस्वासमुद्रात्॥ सोमःसुतोधारयात्योनहित्वासिंधुर्ननिम्नमभिवाज्यक्षाः। आयोनिंवन्यमसदत्पुनानःसमिंदुर्गोभिरसरत्समद्भिः॥ १९॥ एषस्यतेपवतऽइंद्रसोमश्चमूषुधीरंऽउशतेतवस्वान्। स्वर्चक्षारथिरःसत्यशुष्मः

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

कामो॑नयो॒दे॑वय॒तामस॑र्जि ॥ ए॒ष ग्रत्ने॑न॒वय॑सापु॒नान॑स्ति॒रोव॑पाँसिदुहि॒तुर्दधा॑नः । वसा॑नः॒शर्म॑त्रि॒वरू॑थम॒प्सुहो॑तेव॒याति॒सम॑नेषु॒रेभ॑न् ॥ नू॒नस्त्व॑र॒थिरो॑दे॒वसो॑म॒परि॑स्रवच॒म्वो॑:पू॒यमा॑नः । अ॒प्सुस्वा॑दि॒ष्ठोम॑धु॒माँ॑ऽ ऋ॒तावा॑दि॒वोन॑यः॒सवि॑तास॒त्यम॑न्मा ॥ अ॒भिवा॑यु॒वी॑त्य॑र्षागृ॒णा॑नो३॑भि॒मि॒त्रावरु॑णापू॒यमा॑नः। अ॒भीन॑र॒धी॑ जव॑नंर॒थेष्ठा॑म॒भी॑द्रं॒वृष॑णं॒वज्र॑बाहुं ॥ अ॒भिव॑स्त्रा॒सु॒वस॑नान्य॒र्षा॒भि॒धे॒नू॒:सु॒दु॒घा॑:पू॒यमा॑नः । अ॒भिच॑न्द्रा॒भर्त॑वे॒ नो॒हिर॑ण्याभ्य॒श्वा॑न्र॒थिनो॑देवसोम ॥२०॥ अ॒भीनो॑ऽअर्षदि॒व्यावसू॑न्य॒भिवि॒श्वापार्थि॑वापू॒यमा॑नः । अ॒भिये॒ नद्र॑वि॑ण॒मश्न॑वा॒मा॒भ्या॑र्षे॑यं॒ज॑मद॒ग्निव॑न्नः ॥ अ॒यापु॑वा॒प॑व॒स्वै॒नावसू॑नि॒माँ॒श्च॒त्व॒ऽइ॑न्दो॒सर॑सि॒प्रध॑न्व । ब्रह्म॑श्चि॒ दत्र॑वा॒तो॒न॒जू॒त॒:पु॒रु॒मे॒ध॒श्चि॒त्त॒कवे॑नरे॒दात् ॥ उ॒त॒न॒ऽए॒ना॒प॒व॒या॒प॒व॒स्वा॒धि॒श्रुते॑श्रवा॒य्य॑स्य॒तीर्षे॑ । ष॒ष्टिंस॒हस्रा॑ नै॒गु॒तो॒वसू॑नि॒वृक्ष॑ंनप॒क्वंधू॑न॒व॒द्र॒णा॒य ॥ महीमे॑ऽअ॒स्य॒वृ॒ष॒ना॒म॒शू॒षेमाँ॒श्च॑त्वे॒वापृ॑शने॒वा॒व॒र्ध॒त्रे । अ॒स्वा॑पयन्नि॒ गुत॑स्त्रे॒हय॒च्चापा॑मित्राँ॒ऽअपा॑चितो॒ऽअचे॑तः ॥ संत्रीप॑वित्रा॒वित॑तान्ये॒ष्य॒न्वेके॑धावसि॒पू॒यमा॑नः । अ॒सि॒भगो॒ ऽअ॒सि॒दा॒त्र॒स्य॒दाता॑सि॒म॒घवा॑म॒घव॑द्भ्य॒ऽइ॑न्दो ॥ २१ ॥ ए॒षवि॑श्व॒वित्प॑वते॒मनी॑षी॒सोमो॑विश्व॒स्य॒भुव॑नस्य॒रा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

जा । द्रप्साँऽइरयन्विदथेष्विदुर्विवारमव्यँसमयातियाति ॥ इंदुँरिहंतिमहिषाऽअदब्धाःपदेरेभंतिकवयोनगृभ्राः । हिन्वंतिधीरादशभिःक्षिपाभिःसमंजतेरूपमपांरसेन ॥ त्वयावयंपवमानेनसोमभरेकृतं विचिनुयामशश्वत् । तन्नोमित्रोवरुणोमामहंतामदितिःसिंधुःपृथिवीऽउतद्यौः ॥ २२ ॥

अभिनइतिद्वादशर्चंद्वितीयंसूक्तं आंबरीषऋजिश्वानौ पवमानसोमोनुष्टुबेकादशीबृहती ॥

अभिनोवाजसातमंरयिमर्षपुरुस्पृहं । इंदोसहस्रभर्णसंतुविद्युम्नंविभ्वासहं ॥ परिष्यसुवानोऽअव्ययंरथेनवर्मांव्यत । इंदुरभिद्रुणाहितोहियानोधाराभिरक्षाः ॥ परिष्यसुवानोऽअक्षाऽइंदुरव्येमदच्युतः । धारायऽऊर्ध्वोऽअध्वरेभ्राजानैतिगव्ययुः ॥ सहित्वंदेवशश्वतेवसुमतोयदाशुषे । इंदोसहस्रिणंरयिंशतात्मानंविवाससि ॥ वयंतेऽअस्यवृत्रहन्वसोवस्वःपुरुस्पृहः । निनेदिष्ठतमाऽइषःस्यामसुम्नस्याध्रिगो ॥ द्विर्यंपंचस्वयशसंस्वसारोऽअद्रिसंहतं । प्रियमिंद्रस्यकाम्यंप्रस्नापयंत्यूर्मिणं ॥ २३ ॥ परित्यंहर्यतंहरिंबभ्रुंपुनंतिवारेण । योदेवान्विश्वाँऽइत्परिमदेनसहगच्छति ॥ अस्यवोद्यवसापांतोदक्षसाधं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नं । यःसूरिषुश्रवोबृहद्दधेस्व१र्महर्यतः ॥ सवाँयज्ञेषुमानवीऽइंदुर्जनिष्टरोदसी । देवोदेवीगिरिष्ठाऽअ
स्रेधंततुविष्वणि ॥ इंद्रायसोमपातवेवृत्रघ्नेपरिषिच्यसे । नरेचदक्षिणावतेदेवायसदनासदे ॥ तेप्रत्नासो
व्युष्टिषुसोमाःपवित्रेऽअक्षरन् । अप्प्रोथँतःसनुतर्हुरश्चितःप्रातस्ताँऽअग्रंचेतसः ॥ तंसखायःपुरोरुचँ
यूयंवयंचसूरयः । अश्यामवाजगंध्यंसनेमवाजपस्त्यं ॥ २४ ॥

आहर्यतायेत्यष्टर्चैतृतीयंसूक्तं काश्यपौरेभसूनू पवमानसोमोनुष्टुबाद्याबृहती ॥

आहर्यतायधृष्णवेधनुस्तन्वंतिपौंस्यं । शुक्रांवयंत्यसुरायनिर्णिजेविपामग्रेम हीयुवः ॥ अधक्षपाप
रिष्कृतोवाजाँऽअभिप्रगाहते । यदींविवस्वतोधियोहरिंहिन्वंतियातवे ॥ तस्यमर्जयामसिमदोयऽइं
द्रपातमः । यंगावऽआसभिर्दधुःपुरानूनंचसूरयः ॥ तंगाथयापुराण्यापुनानमभ्यनूषत । उतोकृपंतधी
तयोदेवानांनामबिभ्रतीः ॥ तमुक्षमाणमव्ययेवारेपुनंतिधर्णसिं । दूतंनपूर्वचित्तयऽआशासतेमनीषि
णः ॥ २५ ॥ सपुनानोमदिन्तमःसोमश्चमूषुसीदति । पशौनरेतऽआदधत्पतिर्वचस्यतेधियः ॥ समृज्य

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तेसुकर्मभिर्देवोदेवेभ्यःसुतः । विदेयदासुसंदृदिर्महीरपोविगाहते ॥ सुतऽइंदोपवित्रऽआनृभिर्यतोवि
नीयसे । इंद्रायमत्सरिन्तमश्चमूष्वानिषींदसि ॥ २६ ॥

अभीनवंतइतिनवर्चंचतुर्थंसूक्तं रेभःसूनुश्च पवमानसोमोनुष्टुप् ॥

अभीनवंतेऽअद्रुहःप्रियमिंद्रस्यकाम्यं । वत्संनपूर्वऽआयुनिजातंरिहंतिमातरः ॥ पुनानऽइंदवाभ
रसोमद्विबर्हसंरयिं । त्वंसूनिपुष्यसिविश्वानिदाशुषोगृहे ॥ त्वंधियंमनोयुजंसृजावृष्टिंनतन्यतुः । त्वंव
सूनिपार्थिवादिव्याचसोमपुष्यसि । परितेजिग्युषोयथाधारासुतस्यधावति । रंहमाणाव्यय्यंवारंवा
जीवसानसिः ॥ ऋतेदक्षायनःकवेपवस्वसोममधारया । इंद्रायपातवेसुतोमित्रायवरुणायच ॥ २७ ॥ प
वस्वबाजसातमःपवित्रेधारयासुतः । इंद्रायसोमविष्णवेदेवेभ्योमधुमत्तमः ॥ त्वांरिहंतिमातरोहरिंपवि
त्रेऽअद्रुहः । वत्संजातंनधेनवःपवमानविधर्मणि॥ पवमानमहिश्रवश्चित्रेभिर्यासिरश्मिभिः । शर्धन्तमां

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सिजिघ्नसेविश्वांनिदाशुषोंगृहे ॥ त्वंद्यांचंमहिव्रतपृथिवींचातिंजभ्निषे । प्रतिद्रापिमंमुंचथाःपवमानम हिवना ॥ २८ ॥ इतिसप्तमाष्टकेचतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥

पुरोजितीषोळशांधीगुः श्यावाश्विर्ययातिर्नाहुषो नहुषोमानवो मनुःसांवरणइतितृचाः शेषेप्रजाप॰ति रुपाद्येगायत्र्यौ क्राणाष्टौत्रितऔष्णिहंवै प्रपुनानायषड्द्वितआप्त्यः सखायःपर्वतनारदौकाश्यपौ द्वेशिखंडिन्यौवाप्सरसौ तंवइंद्रम च्छषळूनाग्निश्चाक्षुषश्चक्षुर्मानवो मनुराप्सवइतितृचाः पंचाग्निःपरीतःषड्विंशतिः सप्तऋषयःप्रागाथं तृतीयाषोळ श्यौ द्विपदे अष्टम्याद्येचबृहत्यौ पवस्वषोळशगौरिवीतिर्द्वेचं शक्तिरेका मूरुर्क्रजिश्वोर्ध्वसद्मा कृतयशाऋणंचय इत्यृषयोद्वेचास्तिस्रःशक्तिः काकुभाःप्रागाथाः ससुन्वेगायत्रीयवमध्या परासतोबृहती परिप्रद्यधिकाग्नयो धिष्ण्या ऐश्वरयोद्वैपदं पर्यूषुद्वादशत्र्यरुणत्रसदस्यूराजानौ तिस्रोनुष्टुभःपिपीलिकमध्या षळूर्ध्वबृहत्यस्तिस्रश्चविराजो यारु चातृचमनानतः पारुच्छेपिरात्यष्टं नानानंचतुष्कंशिशुःपाङ्क्तंहि शर्यणावत्येकादशकश्यपो यऽइंदोश्चतुष्कं दशमंम ण्डल मग्नेसप्तत्रितः पिप्रीहीनःप्रतऽएकः ॥ ९ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

पुरोजितीतिषोळशर्चैपंचमंसूक्तं चतुर्णांतृचानांक्रमेण श्यावाश्विरंधीगुः नाहुषोययातिः मानवोनहुषः सांवरणो मनुःत्रयोदश्यादिचतुर्णांप्रजापतिः पवमानसोमोनुष्टुप् द्वितीयादिद्वेगायत्र्यौ ॥

॥ हरिःओम् ॥ पुरोजितीवोऽअंधसःसुतायमादयित्नवे । अपश्वानंश्नथिष्टनसखायोदीर्घजिह्वयं ॥ योधारयापावकयापरिप्रस्यंदतेसुतः । इंदुरश्वोनकृत्व्यः ॥ तंदुरोषमभीनरःसोमंविश्वाच्याधिया । यज्ञं हिन्वंत्यद्रिभिः ॥ सुतासोमधुमत्तमाःसोमाऽइंद्रायमंदिनः । पवित्रवंतोऽअक्षरन्देवान्गच्छंतुवोमदाः॥ इंदुरिंद्रायपवतऽइतिदेवासोंऽअब्रुवन् । वाचस्पतिर्मखस्यतेविश्वस्येशानऽओजसा ॥ १ ॥ सहस्रधारः पवतेसमुद्रोवाचमींखयः । सोमःपतीरयीणांसखेंद्रस्यदिवेदिवे ॥ अयंपूषारयिर्भगःसोमःपुनानोऽअर्षति । पतिर्विश्वस्यभूमनोव्यख्यद्रोदसीऽउभे ॥ समुप्रियाऽअनूषतगावोमदायघृष्वयः । सोमासःकृण्वतेपथःपवमानासऽइंदवः ॥ यऽओजिष्ठस्तमाभरपवमानश्रवायं । यःपंचचर्षणीरभिरायियेनवनाम है ॥ सोमाःपवंतऽइंदवोस्मभ्यंगातुवित्तमाः । मित्राःसुवानाऽअरेपसःस्वाध्यःस्वर्विदः ॥ २ ॥ सु

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ष्वाणासोव्यद्रिभिश्चितानागोरधित्वचि । इषंमस्मभ्यमभितःसमस्वरन्वसुविदः ॥ एतेपूतासविपश्चितः सोमासोदध्याशिरः । सूर्यासोनदर्शतासोजिगत्नवोध्रुवाघृते ॥ प्रसुन्वानस्यांधसोमतीनवृततद्वचः । अपश्वानंमराधसंहतामखंनभृगवः ॥ आजामिरत्केऽअव्यतभुजेनपुत्रऽओण्योः । सरज्जारोनयोषणांवरो नयोनिमासदं ॥ सवीरोदक्षसाधनोवियस्तस्तंभरोदसी । हरिःपवित्रेऽअव्यतवेधानयोनिमासदं ॥ अव्योवारेभिःपवतेसोमोगव्येऽअधित्वचि । कनिक्रदद्वृषाहरिरिंद्रस्याभ्येतिनिष्कृतं ॥ ३ ॥

क्राणाशिशुरित्यष्टर्चषष्ठंसूक्तं आप्यस्त्रितः पवमानसोमउष्णिक् ॥

क्राणाशिशुर्महीनांहिन्वन्नृतस्यदीधितिं । विश्वापरिप्रियाभुवदध्वंता ॥ उपत्रितस्यपाष्योऽुरभक्तयद्धुहापदं । यज्ञस्यसप्तधामभिरधिप्रियं ॥ त्रीणित्रितस्यधारयापृष्ठेष्वेरयारयिं । मिमीतेऽअस्ययोजनाविसुक्रतुः ॥ जज्ञानंसप्तमातरोवेधामशासतश्रिये । अयंध्रुवोरयीणांचिकेतयत् ॥ अस्यव्रतेसजोषसोविश्वेदेवासोऽअद्रुहः । स्पार्हाभवंतिरंतयोजुषंतयत् ॥ ४ ॥ यमीगर्भंमृतावृधोदृशेचारुमजीजन

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

न् । क॒विंम॑हि॒ष्ठमध्व॒रेषु॑रु॒स्पृहं॑ ॥ स॒मी॒चीने॑ऽअभि॒त्मना॑यह्वी॒ऽऋ॒तस्य॑मा॒तरा॑ । त॒न्वा॑नायज्ञमा॒नुषग्य दँ॑ज॒ते ॥ क्रत्वा॑शु॒केभि॑रक्षा॒भि॑र्ऋ॒णोरप॑व्रजंदि॒वः । हि॒न्वन्नृ॒तस्य॑दी॒धि॑तिंप्राध्व॒रे ॥ ५ ॥

प्रपुनानायेतिषळृचंसप्तमंसूक्तं आप्त्योद्वितः पवमानसोमऽउष्णिक् ॥

प्रपु॑नानाय॒वेध॑सेसोमा॑यवच॒ऽउद्य॑तं । भृ॒तिंनभ॑रामतिभि॒र्जुजो॑षते ॥ परि॒वारा॑ण्यव्य॒यागोभि॑रंजा नोऽअर्षति । त्रीष॒धस्था॑पुना॒नःकृ॑णुतेहरिः ॥ परि॑कोशं॒मधु॑श्चुतमव्य॒येवा॑रेऽअर्षति । अ॒भि॒वा॒णा॑ऋ॒षी णांसप्तनू॑षत ॥ परि॑णेतार॒तीना॑विश्वदे॒वोऽअदा॑भ्यः । सोम॑:पुना॒नश्च॒म्वो॑र्विशद्धरिः ॥ परि॑दे॒वी॒र॒नु॒स्व धाऽइ॑न्द्रे॒णया॑हिस॒रथं॑ । पुना॑नो॒वा॒घद्भा॒घद्भि॒रम॑र्त्यः ॥ परि॑सप्तिर्न॒वा॑ज॒यु॒र्दे॒वो॒दे॒वेभ्य॑:सुतः । व्या॑न॒शिः पव॑मा॒नो॒विधा॑वति ॥ ६ ॥ इतिनवमेमंडलेषष्ठोनुवाकः ॥

995

सप्तमेनुवाकेएकादशसूक्तानि तत्रसखायइति षळृचंप्रथमंसूक्तं काश्यपौ
पर्वतनारदौ द्वेशिखंडिन्यौवाप्सरसौ पवमानसोमऽउष्णिक् ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सखायऽआनिषीदतपुनानायप्रगायत । शिशुंनयज्ञैःपरिभूषतश्रिये ॥ समींवत्संनमातृभिःसृजता गयसाधनं । देवाव्यं१मदमभिद्विशंवसं ॥ पुनातादक्षसाधनंयथाशर्धायवीतये । यथामित्रायवरुणाय शंतमः ॥ अस्मभ्यंत्वावसुविदंमभिवाणीरनूषत । गोभिष्टेवर्णमभिवासयामसि ॥ सनोमदानांपतऽइं दोदेवप्सराऽअसि । सखेवसख्येगातुवित्तमोभव ॥ सनेमिकृध्य१स्मदारक्षसंकंचिदत्रिणं । अपादेवंद्व युमंहोयुयोधिनः ॥ ७ ॥

तंवइतिषळृचंद्वितीयंसूक्तं पर्वतनारदौ पवमानसोमउष्णिक् ॥

तंवःसखायोमदायपुनानमभिगायत । शिशुंनयज्ञैःस्वदयंतगूर्तिभिः ॥ संवत्सऽइवमातृभिरिंदुर्हि न्वानोऽअज्यते । देवावीर्मदोमतिभिःपरिष्कृतः ॥ अयंदक्षायसाधनोयंशर्धायवीतये । अयंदेवेभ्योम धुमत्तमःसुतः ॥ गोमन्नऽइंदोऽअश्ववत्सुतःसुदक्षधन्व ॥ शुचिंतेवर्णमधिगोषुदीधरं ॥ सनोहरी

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

णांपत॒ऽइंदो॑देवप्स॒रस्तमः । सखे॑वसख्येनयौँरु॒चेभ॑व ॥ सने॑मि॒त्वम॒स्मदाँऽअदे॑वंकंचि॒द्रि॒णं ॥ सा॒ह्वाँ ऽइंदो॒परि॒बाधोऽअप॑ द्वयुं ॥ ८ ॥

इंद्रमच्छेतिचतुर्दशर्चंतृतीयंसूक्तं त्रयाणांतृचानां चाक्षुषोग्निः मानवश्चक्षुःआप्सवोमनुः ततःपंचर्चानामग्निःपवमानसोमउष्णिक् ॥

इंद्र॒मच्छ॒सुता॒ऽइ॒मेवृष॑णंयंतु॒हर॑यः । श्रु॒ष्टीजा॒तास॒ऽइंद॑वःस्व॒र्विदः॑ ॥ अ॒यंभरा॑यसान॒सिरिंद्रा॑यपवते सु॒तः । सोमो॑जैत्र॒स्यचेतति॒यथा॑वि॒दे ॥ अ॒स्येदिंद्रो॑मदे॒ष्वाग्राभं॑गृभ्णीतसान॒सिं । वज्रं॑चवृष॑णंभर॒त्सम॑प्सुजित् ॥ प्रध॑न्वासोम॒जागृ॑वि॒रिंद्रा॑येंदो॒परि॑स्रव । द्यु॒मंत॑ंशुष्म॒माभ॑रास्व॒र्विदं॑ ॥ इंद्रा॑यवृष॑णंम॒दंप॑वस्व वि॒श्वद॑र्शतः । स॒हस्र॑यामापथि॒कृद्वि॑चक्ष॒णः ॥ ९ ॥ अ॒स्मभ्यं॑गातुवित्त॒मोदे॒वेभ्यो॑मधु॒मत्तमः । स॒हस्र॑ं याहिप॒थिभि॒:कनि॑क्रदत् ॥ पव॑स्वदे॒ववी॑तयऽइंदो॒धारा॑भि॒रोज॑सा । आक॒लशं॑मधु॒मान्त्सोम॑न॒सदः॑ ॥ त वं॑द्र॒प्साऽउ॑द॒मुत॒ऽइंद्रं॑मदा॑यवावृधुः । त्वां॑दे॒वासो॑ऽअमृता॑यकं॑पपुः ॥ आन॑ः॒सुतास॒ऽइंद॑वः॒पुना॑नाधा॑वता र॒यिं । वृष्टि॒द्यावो॑रीत्याप॒:स्व॑र्विदः॑ ॥ सोम॑ः॒पुना॑न॒ऽऊर्मि॑णाव्यो॒वार॑ंविधा॑वति । अग्रे॑वाचः॒पव॑मान॒:कनि॑

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

क्रदत् ॥ १० ॥ धीभिर्हिन्वंतिवाजिनंवनेक्रीळंतमत्यंविं । अभित्रिपृष्ठंमतयःसमस्वरन् ॥ असार्जिक्र
लशाँऽअभिमीह्लेसन्निर्नवांजयुः । पुनानोवाचंजनयन्नसिष्यदत् ॥ पवंतेहर्यतोहरिरतिह्वरांसिरंह्या ।
अभ्यर्षन्त्स्तोतृभ्योवीरवद्यशः॥ अयापवस्वदेवयुर्मधोर्धाराऽअसृक्षत । रेभन्पवित्रंपर्येषिविश्वतः॥११॥

परीतइतिषड्विंशत्यृचंचतुर्थंसूक्तं भरद्वाजादिसप्तर्षयः पवमानसोमःप्रगाथः तृतीयाषोळश्यौद्विपदे अष्टम्यादिद्वेबृहत्यौ ॥

परीतोषिंचतासुतंसोमोयऽउत्तमंहविः। दधन्वाँयोनयोंऽअप्स्वंतरासुषावसोममद्रिभिः॥नूनंपुना
नोविंभिःपरिस्रवादब्धःसुरभिंतरः । सुतोंचित्त्वाप्सुमदामोऽअंधसाश्रीणंतोगोभिरुत्तरं ॥ परिंसुवान
श्चक्षसेदेवमादनःऋतुरिंदुर्विचक्षणः ॥ पुनानःसोमधारयापोवसानोऽअर्षसि । आरत्नधायोनिंमृतस्य
सीदस्युत्सोदेवहिरण्ययः ॥ दुहानऽऊधर्दिव्यंमधुप्रियंप्रत्नंसधस्थमासदत् । आपृच्छ्यंधरुणंवाज्यर्षति
नृभिर्धूतोविचक्षणः॥१२॥ पुनानःसोमजागृविरव्योवारेपरिप्रियः । त्वंविप्रोऽअभवोंगिरस्तमोमध्वा
यज्ञंमिमिक्षनः ॥ सोमोमीढ्वान्पवतेगातुवित्तमऽऋषिर्विप्रोविचक्षणः । त्वंकविरभवोदेववीतमऽआसू

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यैरोहयोदिवि ॥ सोमऽउषुवाणःस्तोतृभिरधिष्णुभिरवीनां । अश्वयेवहरितायातिधारयामंद्रयायातिधारया ॥ अनूपेगोमान्गोभिरक्षाःसोमोदुग्धाभिरक्षाः । समुद्रंनसंवरणान्यग्मन्मंदीमदायतोशते । आसोमसुवानोऽआद्रिभिस्तिरोवाराण्यव्यया । जनोनपुरिचम्वोर्विशद्धरिःसदोवनेषुदधिषे ॥ १३ ॥ समामृजेतिरोऽअण्वानिमेष्योमीढ्वेसप्तिर्नवाजयुः । अनुमाद्यःपवमानोमनीषिभिःसोमोपिष्प्रेभिर्ऋक्वभिः॥ प्रसोमदेववीतयेसिंधुर्नपिप्येऽअर्णसा । अंशोःपयसामदिरोनजागृविरच्छाकोशंमधुश्चुतं ॥ आहर्यतोऽअर्जुनेऽअत्केऽअव्यतप्रियःसूनुर्नमर्ज्यः । तमींहिन्वंत्यपसोयथारथंनदीष्वागभस्त्योः ॥ अभिसोमासऽआयवःपवंतेमद्यंमदं । समुद्रस्याधिविष्टपिमनीषिणोमत्सरासःस्वर्विदः ॥ तरत्समुद्रंपवमानऽऊर्मिणाराजादेवऽऋतंबृहत् । अर्षन्मित्रस्यवरुणस्यधर्मणाग्राहिंन्वानऽऋतंबृहत् ॥ १४ ॥ नृभिर्येमानोहर्यतोविचक्षणोराजादेवःसमुद्रियः ॥ इंद्रायपवतेमदःसोमोमरुत्वतेसुतः । सहस्रधारोऽअत्यव्यमर्षति तमींमृजंत्यायवः ॥ पुनानश्चमूजनयन्मतिंकविःसोमोदेवेषुरण्यति । अपोवसानःपरिगोभिरुत्तरःसीद्

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

न्वनेष्यव्यत ॥ तवाहंसोमरारणसख्यऽइंदोदिवेदिवे। पुरूणिबभ्रोनिचरंतिमामवपरिधींऽरतिताँऽइहि ॥ उताहंनक्तमुतसोमतेदिवासख्यायबभ्रऽऊधनि । घृणातपंतमतिसूर्यंपरःशकुनाऽइवपप्तिम ॥१५॥ मृज्यमानःसुहस्त्यसमुद्रेवाचमिन्वसि । रयिंपिशंगंबहुलंपुरुस्पृहंपवमानाभ्यर्षसि ॥ मृजानोवारेपवमानोऽअव्ययेवृषावंचक्रदोवने । देवानांसोमपवमाननिष्कृतंगोभिरंजानोऽअर्षसि ॥ पवस्ववाजसातयेभिविश्वानिकाव्या । त्वंसमुद्रंप्रथमोविधारयोदेवेभ्यःसोममत्सरः ॥ सतूपवस्वपरिपार्थिवंरजोदिव्याचसोमधर्मभिः । त्वांविप्रासोमतिभिर्विचक्षणशुभ्रांहिन्वंतिधीतिभिः ॥ पवमानाऽअसृक्षतपवित्रमतिधारया । मरुत्वंतोमत्सराऽइंद्रियाहर्यामेधामभिप्रयांसिच ॥ अपोवसानःपरिकोशमर्षतींदुर्हियानःसोतृभिः । जनयञ्ज्योतिर्मदनाऽअवीवशन्नाःकृण्वानोननिर्णिजं ॥ १६ ॥

पवस्वेतिषोळशर्चंपंचमंसूक्तं आद्यद्वृचस्यगौरिवीतिस्तृतीयायाःशक्तिः ततःपंचानांद्वृचानां ऊरुर्ऋजिश्वोर्ध्वसद्मकृतय शा ऋणंचयास्ततस्तृचस्यशक्तिः पवमानसोमः काकुभःप्रगाथःत्रयोदशीयवमध्यागायत्री चतुर्दशीसतोबृहती ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

पव॑स्वमधु॒मत्त॑मऽइंद्रा॒यसोमक्रतु॒वित्त॑मो॒मदः॑ । महि॒द्युक्ष॑तमो॒मदः॑ ॥ यस्ते॑पी॒त्वावृ॑ष॒भोवृ॑षा॒यते॒ स्यपी॑तास्त॒र्विदः॑ । ससु॒प्रके॑तोऽअ॒भ्य॑क्रमी॒दिषो॒च्छ्रावा॑जं॒नैत॑शः ॥ त्वंह्य॑१ग्नऽदै॒व्यापव॑मानज॒नि॒मानि॒ द्यु॒मत्त॑मः । अ॒मृ॒त॒त्वाय॑घो॒षयः॑ ॥ येना॒नव॑ग्वोद्ध्य॒ङ्प॒र्णुतेयेन॒विप्रा॑सऽआपि॒रे । दे॒वानां॑सु॒म्नेऽअ॒मृत॑स्यचारु॒णोयेन॒श्रवां॑स्यान॒शुः ॥ एष॒स्यधा॑र॒यासु॒तोव्यो॑वा॒रेभिः॒पव॑तेम॒दिन्त॑मः । क्रीळ॑न्नू॒र्मिर॒पामि॑व ॥ ॥ १७ ॥ यऽउ॒स्रिया॒ऽअप्याऽअं॑तर॒श्मनो॒निर्गाऽअ॑कृ॒तदो॑ज॒सा । अभि॒व्रज॑न्त॒त्सिषे॑गव्य॒मश्व्यं॑व॒र्मीव॑ धृ॒ष्णवा॑रुज ॥ आसो॑ता॒परि॑षिंचता॒श्वंन॒स्तोम॑म॒पुर॑रज॒स्तुरं॑ । व॒न॒क्ष॒स॒मु॒द्र॒युतं॑ ॥ स॒हस्र॑धारंवृष॒भंप॑यो॒ वृधं॑प्रि॒यंदे॒वाय॒जन्म॑ने । ऋ॒तेन॒यऽऋ॒तजा॑तोविवावृ॒धेराजा॑दे॒वऽऋ॒तंबृ॒हत् ॥ अभि॒द्यु॒म्नंबृ॒हद्य॑श॒ऽइ॑षस्तेदि॒दी॒हिदे॑वदे॒वयुः । विकोशं॑मध्य॒मंयु॑व ॥ आव॑च्यस्वसु॒दक्ष॑चम्वो॒:सु॒तोवि॒शांव॒ह्निर्न॑वि॒श्पति॑: । वृष्टिं॑दि॒व॒:प॑वस्व॒रीति॒मपां॑जिन्वा॒गवि॑ष्टयेधि॒यः ॥ १८ ॥ एत॒मुत्यं॑मद॒च्युतं॑सहस्र॒धार॑वृष॒भंदि॒वो॑दुहुः । विश्वा॑ वसू॒नि॒बि॒भ्र॑तं ॥ वृषा॒विज॑ज्ञे॒जन॑यन्न॒मर्त्य॑:प्र॒तप॑ञ्ज॒योति॑षा॒तमः॑ । ससु॑ष्टुतः॒क॒विभि॒र्नि॒र्णिजं॑दधे॒त्रिधा॑त॒स्य॒

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋ०सं० ॥ ४०॥

दंससा ॥ ससुन्वेयोवसूनांयोरायामानेतायऽइळानां । सोमोयःसुक्षितीनां ॥ यस्यनऽइन्द्रःपिबाद्यस्य मरुतोयस्यवार्यमणाभगः । आयेनमित्रावरुणाकरामहेऽएन्द्रमवसेमहे ॥ इन्द्रायसोमपातवेनृभिर्य तःस्वायुधोमदिन्तमः । पवस्वमधुमत्तमः ॥ इन्द्रस्यहार्दिसोमधानमाविशसमुद्रमिवसिंधवः । जुष्टो मित्रायवरुणायवायवेदिवोविष्टंभऽउत्तमः ॥ १९ ॥

अ० ७ अ० ५

परिप्रेतिद्वाविंशत्यृचंषष्ठंसूक्तं ऐश्वरयोधिष्ण्याअग्नयः पवमानसोमोद्विपदाविराट् ॥

परिप्रधन्वेंद्रायसोमस्वादुर्मित्रायपूष्णेभगाय ॥ इन्द्रस्तेसोमसुतस्यपेयाःक्रत्वेदक्षायविश्वेचदेवाः ॥ एवामृतायमहेक्षयायसशुक्रोऽअर्षदिव्यःपीयूषः ॥ पवस्वसोममहान्त्समुद्रःपितादेवानांविश्वाभिधाम॥ शुक्रःपवस्वदेवेभ्यःसोमदिवेपृथिव्यैशंचप्रजायै ॥ दिवोधर्तासिशुक्रःपीयूषःसत्येविधर्मन्वाजीपवस्व ॥ पवस्वसोमद्युम्नीसुधारोमहामवीनामनुपूर्व्यः ॥ नृभिर्येमानोजज्ञानःपूतःक्षरद्विश्वानिमंद्रःस्वर्वित् ॥ इंदुःपुनानःप्रजामुराणःकरद्विश्वानिद्रविणानिनः ॥ पवस्वसोमक्रत्वेदक्षायाश्वोननिक्तोवाजीधनाय ॥

॥४०॥

1002

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

॥ २० ॥ तंतेसोतारोरसंमदायपुनंतिसोमंमहेद्युम्नाय ॥ शिशुंजज्ञानंहरिंमृजंतिपवित्रेसोमंदेवेभ्यऽ इन्दुं ॥ इंदुःपविष्टचारुर्मदायापामुपस्थेकविर्भगाय ॥ बिभर्तिचाविंद्रस्यनामयेनविश्वानिवृत्राजघान॥ पिबंत्यस्यविश्वेदेवासोगोभिःश्रीतस्यनृभिःऽसुतस्य ॥ प्रसुवानोऽअक्षाःसहस्रधारस्तिरःपवित्रंविवार मव्यम ॥ सवाज्यक्षाःसहस्ररेताऽअद्भिर्मृजानोगोभिःश्रीणानः ॥ प्रसोमयाहींद्रस्यकुक्षानृभिर्येमा नोऽआद्रिभिःसुतः ॥ असर्जिवाजीतिरःपवित्रमिंद्रायसोमःसहस्रधारः ॥ अंजंत्येनंमध्वोरसेनेंद्रायवृ ष्णऽइंदुंमदाय ॥ देवेभ्यस्त्वावृथापाजसेपोवसानंहरिंमृजंति । इंदुरिंद्रायतोशतेनितोशतेश्रीणन्नुग्रो रिणन्नपः ॥ २१ ॥

पर्यूष्वितिद्वादशर्चंसप्तमंसूक्तं त्र्यरुणत्रसदस्यूराजानौपवमानसोम आद्यास्ति
स्रोनुष्टुभः पिपीलिकमध्याः ततःषण्णामूर्ध्वबृहत्यः ततस्तिस्रोविराजः ॥

1003 पर्यूषुप्रधन्वावाजसातयेपरिवृत्राणिसक्षणिः । द्विषस्तरध्याऽऋणयानऽईयसे ॥ अनुहित्वासुतंसोम

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋ०सं० ॥ ४१ ॥

मदामसिमहेसमर्यराज्ये । वाजाँऽअभिपवमानप्रगाहसे ॥ अजीजनोहिपवमानसूर्यंविधारेशक्मना पयः । गोजीरयारंहमाणःपुरंध्या ॥ अजीजनोऽअमृतमर्त्येष्वाँऽऋतस्यधर्मन्नमृतस्यचारुणः । सदा सरोवाजमच्छासनिष्यदत् ॥ अभ्यभिहिश्रवसाततर्दिथोत्संनकंचिज्जनपानमक्षितं । शयीभिर्नभरमाणोगभस्त्योः ॥ आदींकेचित्पश्यमानासऽआप्यंवसुरुचोदिव्याऽअभ्यनूषत । वारंनदेवःसविताव्यूर्णुते ॥ २२ ॥ त्वेसोमप्रथमावृक्तबर्हिषोमहेवाजायश्रवसेधियंदधुः । सत्वंनोवीरवीर्यायचोदय ॥ दिवःपीयूषंपूर्व्यंयदुक्थ्यंमहोगाहाद्दिवऽआनिरधुक्षत । इन्द्रमभिजायमानंसमस्वरन् ॥ अधयद्दिमेपवमानरोदसीऽइमाचविश्वाभुवनाभिमज्मना । यूथेननिष्ठावृषभोवितिष्ठसे ॥ सोमःपुनानोऽअव्ययेवारेशिशुर्नक्रीळन्पवमानोऽअक्षाः । सहस्रधारःशतवाजऽइंदुः ॥ एषपुनानोमधुमाँऽऋतावेंद्रायेंदुःपवते स्वादुरूर्मिः । वाजसनिर्वरिवोविद्वयोधाः ॥ सपवस्वसहमानःपृतन्यून्त्सेधन्रक्षांस्यपदुर्गहाणि । स्वा युधःसासह्वान्त्सोमशत्रून् ॥ २३ ॥

अ० ७ अ० ५ ॥ ४१ ॥

1004

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अयारुचेतिऋक्त्रयात्मकमष्टमंसूक्तं पारुच्छेपिरनानतः पवमानसोमोत्यष्टिः ॥

अयारुचाहरिण्यापुनानोविश्वाद्वेषांसितरतिस्वयुग्वभिःसूरोनस्वयुग्वभिः । धारासुतस्यरोचतेपु
नानोऽअरुषोहरिः । विश्वायद्रूपापरियात्यृक्वभिःसप्तास्येभिर्ऋक्वभिः ॥ त्वंत्यत्पणीनांविदोवसुसंमातृ
भिर्मर्जयसिस्वऽआदमऽऋतस्यधीतिभिर्दमे । परावतोनसामतद्यत्रारणेतिधीतयः । त्रिधातुभिररुषी
भिर्वयोदधेरोचमानोवयोदधे ॥ पूर्वामनुप्रदिशंयातिचेकितत्संरश्मिभिर्यततेदर्शतोरथोदैव्योदर्शतोर
थः । अग्मन्नुक्थानिपौंस्येंद्रंजैत्रायहर्षयन् । वज्रश्चयच्चवंथोऽअनपच्युतासमत्स्वनपच्युता ॥ २४ ॥

नानानमितिचतुर्ऋचंनवमंसूक्तं आंगिरसःशिशुःपवमानसोमःपंक्तिः ॥

नानानंवाऽउनोधियोविव्रतानिजनानां । तक्षारिष्टंरुतंभिषग्ब्रह्मासुन्वंतमिच्छतींद्रायेंदोपरिस्रव ॥
जरंतीभिरोषधीभिःपर्णेभिःशकुनानां । कार्मारोऽअश्मभिर्द्युभिर्हिरण्यवंतमिच्छतींद्रायेंदोपरिस्रव ॥

1005

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

कारुरहंततोभिषगुपलप्रक्षिणीनना । नानाधियोवसूयवोनुगाऽइंवतस्थिमेंद्रायेंद्रोपरिस्रव ॥ अश्वोवो ह्रासुखंरथंहसनामुपमंत्रिणः । शेपोरोमण्वंतौभेदौवारिन्मंडूकऽइच्छतींद्रायेंद्रोपरिस्रव ॥ २५ ॥

शर्यणावतीत्येकादशर्चंदशमंसूक्तं मारीचःकाश्यपःपवमानसोमःपंक्तिः ॥

शर्यणावंतिसोमंमिंद्रःपिबतुवृत्रहा । बलंदधानऽआत्मानंकरिष्यन्वीर्यंमहदिंद्रायेंद्रोपरिस्रव ॥ आपंवस्वदिशांपतऽआर्जीकात्सोममीढ्वः । ऋतवाकेनसत्येनश्रद्धयातपसासुतऽइंद्रायेंद्रोपरिस्रव ॥ पर्जन्यंवृद्धंमहिषंतंसूर्यस्यदुहिताभरत् । तंगंधर्वाःप्रत्यगृभ्णन्तसोमेरसमादधुरिंद्रायेंद्रोपरिस्रव ॥ ऋतं वदंन्नृतद्युम्नसत्यंवदंन्त्सत्यकर्मन् । श्रद्धांवदंन्त्सोमराजन्धात्रासोमपरिष्कृतऽइंद्रायेंद्रोपरिस्रव ॥ सत्य मुग्रस्यबृहतःसंस्रवंतिसंस्रवाः । संयंतिरसिनोरसाःपुनानोब्रह्मणाहरऽइंद्रायेंद्रोपरिस्रव ॥ २६ ॥ यत्र ब्रह्मापवमानछंदस्यांवाचंवदन् । ग्राव्णासोमेमहीयतेसोमेनानंदंजनयन्निंद्रायेंद्रोपरिस्रव ॥ यत्रज्यो तिरजस्रंयस्मिँल्लोकेस्वर्हितं । तस्मिन्मांधेहिपवमानामृतेलोकेऽअक्षितऽइंद्रायेंद्रोपरिस्रव ॥ यत्रराजा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वैवस्वतोयत्रावरोधनंद्विवः । यत्रामूर्यह्वतीरापस्तत्रममृतंकृधींद्रायेंद्वोपरिस्रव ॥ यत्रानुकामंचरणं त्रिनाकेत्रिदिवेदिवः । लोकायत्रज्योतिष्मंतस्तत्रममृतंकृधींद्रायेंद्वोपरिस्रव ॥ यत्रकामान्निकामाश्चयत्रब्रध्नस्यविष्टपं । स्वधाचयत्रतृप्तिश्चतत्रममृतंकृधींद्रायेंद्वोपरिस्रव ॥ यत्रानंदाश्चमोदाश्चमुदः प्रमुदआसते । कामस्ययत्राप्ताःकामास्तत्रममृतंकृधींद्रायेंद्वोपरिस्रव ॥ २७ ॥

यइंदोरितिचतुर्ऋचमेकादशंसूक्तं कश्यपःपवमानसोमः पंक्तिः ॥

यऽइंद्वोःपवमानस्यानुधामान्यक्रमीत् । तमाहुःसुप्रजाऽइतियस्तेसोमाविधन्मनऽइंद्रायेंद्वोपरिस्रव ॥ ऋषेमंत्रकृतांस्तोमैःकश्यपोब्रह्मर्धयन्गिरः । सोमेनमस्यराजानंयोजज्ञेवीरुधांपतिरिंद्रायेंद्वोपरिस्रव ॥ सप्तदिशोनानासूर्याःसप्तहोतारऋत्विजः । देवाऽआदित्यायेसप्ततेभिःसोमाभिरक्षनऽइंद्रायेंद्वोपरिस्रव ॥ यत्तेराजञ्छृतंहविस्तेनसोमाभिरक्षनः । अरातीवामानंस्तारीन्मोचनःकिंचनाममदिंद्रायेंद्वोपरिस्रव ॥ २८ ॥ इतिनवमेमंडलेसप्तमोनुवाकः ॥ इतिपावमानंनवमंमंडलंसमाप्तं ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

॥ परिशिष्टं ॥ यत्रतत्परमंपदंविष्णोर्लोकेमहीयते । दिवैःसुकृतंकर्मभिस्तत्रमाममृतंकृधींद्रायेंदोपरिस्रव ॥ यत्रतत्परमाय्यंभूतानांमधिपतिं । भावभावीचयोगीश्चतत्रमाममृतंकृधींद्रायेंदोपरिस्रव ॥ यत्र लोकास्तंनूत्यजाःश्रद्धयातपसाजिताः । तेजश्चयत्रब्रह्मचतत्रमाममृतंकृधींद्रायेंदोपरिस्रव ॥ यत्रदेवा महात्मानःसेंद्राश्चमरुद्गणाः । ब्रह्मचयत्रविष्णुश्चतत्रमाममृतंकृधींद्रायेंदोपरिस्रव ॥ यत्रगंगाचयमुना चयत्रप्राचीसरस्वती । यत्रसोमेश्वरोदेवस्तत्रमाममृतंकृधींद्रायेंदोपरिस्रव ॥ १ ॥

दशमेमंडलेदशानुवाकाः ॥ तत्रप्रथमेनुवाके षोळशसूक्तानि तत्रअग्नेबृहन्नितिसप्तर्चं प्रथमंसूक्तं आत्यस्त्रितोग्निस्त्रिष्टुप् ॥

अग्नेबृहन्नुषसामूर्ध्वोऽअस्थान्निर्जगन्वान्तमसोज्योतिषागात् । अग्निर्भानुनारुशतास्वंगऽआजातो विश्वासद्मान्यप्राः ॥ सजातोगर्भोऽअसिरोदस्योरग्नेचारुर्विभृतऽओषधीषु । चित्रःशिशुःपरितमांस्य क्तून्प्रमातृभ्योऽअधिकानिक्रदद्गाः ॥ विष्णुरित्थापरममस्यविद्वाञ्जातोबृहन्नभिपातितृतीयं । आसा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यदस्यपयोऽअक्रतस्वंसचेतसोऽअभ्यर्चत्यत्रं ॥ अतऽउत्वापितुभृतोजनित्रीरन्नावृधंप्रतिचरत्यन्नैः ।
ताऽईप्रत्येषिपुनरन्यरूपाऽअसित्वंविक्षुमानुषीषुहोता ॥ होतारंचित्ररथमध्वरस्ययज्ञस्ययज्ञस्यकेतुंरु
शंतं । प्रत्यर्ङ्देवस्यदेवस्यमह्वाश्रियात्वंऽअग्निमातिथिंजनानां ॥ सतुवस्त्राण्यधपेशनानिवसानोऽअग्नि
र्नाभापृथिव्याः । अरुषोजातःपदऽइळायाःपुरोहितोराजन्यक्षीहदेवान् ॥ आहिद्यावापृथिवीऽअग्नऽ
उभेसदापुत्रोनमातरातत्तंथ । प्रयाह्यच्छोशतोयविष्ठाथावहसहस्येहदेवान् ॥ २९ ॥

पिप्रीहीतिसप्तर्चं द्वितीयंसूक्तं त्रितोऽग्निस्त्रिष्टुप् ॥

पिप्रीहिदेवाँऽउशतोयविष्ठविद्वाँऽऋतूँऽऋतुपतेयजेह । येदैव्याऽऋत्विजस्तेभिरग्नेत्वंहोतृणामस्या
यजिष्ठः ॥ वेषिहोत्रमुतपोत्रंजनानांमंधातासिद्रविणोदाऽऋतावा । स्वाहावयंकृणवामाहवींषिदेवोदे
वान्यजत्वग्निरर्हन् ॥ आदेवानामपिपंथामगन्मयच्छक्रवामतदनुप्रवोळ्हुं । अग्निर्विद्वान्त्सयजात्सेदुहो
तासोऽअध्वरान्त्सऽऋतून्कल्पयाति ॥ यद्वोवयंप्रमिनामव्रतानिविदुषोंदेवाऽअविदुष्टरासः । अग्निष्ट

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

द्विश्वमापृणातिविद्वान्येभिर्देवाँऽऋतुभिःकल्पयाति ॥ यत्माक्त्रामनंसादीनदंक्षानयज्ञस्यमन्वतेमर्त्यासः । अग्निष्टद्धोताक्रतुविद्विजानन्यजिष्ठोदेवाँऽऋतुशोयजाति ॥ विश्वेषांह्यध्वराणामनीकंचित्रंकेतुंजनिंतात्वाजजान । सऽआयंजस्वनृवतीरनुक्षाःस्याहाऽइषंःक्षुमतीर्विश्वजन्याः ॥ यंत्वाद्यावापृथिवीयंत्वापस्त्वष्टायंत्वासुजनिंमाजजान । पंथामनुप्रविद्वान्पितृयाणंद्युमद्देग्नेसमिधानोविभाहि ॥ ३० ॥

इनोराजन्नितिसप्तर्चं तृतीयंसूक्तं त्रितोग्निस्त्रिष्टुप् ॥

इनोराजन्नरतिःसमिद्धोरौद्रोदक्षायसुषुमाँऽअदर्शि । चिकित्विभातिभासाबृहतासिक्नीमेतिरुशतीमपाजन् ॥ कृष्णांयदेनींमभिवर्पसाभूज्जनयन्योषांबृहतःपितुर्जां । ऊर्ध्वभानुंसूर्यस्यस्तभायन्द्रवोवसुभिररतिर्विभाति ॥ भद्रोभद्रयासचमानऽआगात्स्वसारंजारोऽअभ्येतिपश्चात् । सुप्रकेतैर्द्युभिरग्निर्वितिष्ठन्रुशद्भिर्वर्णैरभिराममस्थात् ॥ अस्ययामासोबृहतोनवग्वानिंधानाऽअग्नेःसख्युःशिवस्य । ईड्यस्यवृष्णोबृहतःस्वासोभामासोयामन्नक्तवश्चिकित्रे॥ स्वनानयस्यभामासःपवंतेरोचमानस्यबृहतःसुदिवः ।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ज्येष्ठेभिर्यस्तेजिष्ठैःक्रीळुमद्भिर्वर्षिष्ठेभिर्भानुभिर्नक्षतिद्यां ॥ अस्यशुष्मासोदद्दशानपवेर्जेहमानस्यस्व
नयन्नियुद्भिः । प्रत्नेभिर्योरुशद्भिर्देवतमोविरेभद्भिररतिर्भातिविभ्वा ॥ सऽआवक्षिमहिनऽआचसत्सि
द्विवस्पृथिव्योररतिर्युवत्योः । अग्निःसुतुकःसुतुकेभिरश्वैरभस्वद्भीरभस्वाँऽएहगम्याः ॥ ३१ ॥

प्रतइतिसप्तर्चचतुर्थंसूक्तं त्रितोऽग्निस्त्रिष्टुप् ॥

प्रतेयक्षिप्रतऽइयर्मिमन्मभुवोयथावंद्योनोहवेषु । धन्वन्निवप्रपाऽअसित्वमग्नऽइयक्षवेपूरवेप्रत्नरा
जन् ॥ यंत्वाजनासोऽअभिसंचरंतिगावऽउष्णमिववव्रजंयविष्ठ । दूतोदेवानामसिमर्त्यानामंतर्महाँऽ
श्वरसिरोचनेन ॥ शिशुंनत्वाजेन्यंवर्द्धयंतीमातावभर्तिसचनस्यमाना । धनोरधिप्रवतायासिहर्यञ्जि
गीषसेपशुरिवावसृष्टः ॥ मूराऽअमूरनवयंचिकित्वोमहित्वमग्नेत्वमंगवित्से । शयेवत्रिश्चरतिजिह्वयाद
न्नेरिह्यतेयुवतिंविश्पतिःसन् ॥ कूचिज्जायतेसनयासुनव्योवनेतस्थौपलितोधूमकेतुः । अस्नातापोवृष
भोनप्रवेतिसचेतसोयंप्रणयंतमर्ताः ॥ तनूत्यजेवतस्करावनर्गूरंशनाभिर्दशभिरभ्यधीतां । इयंतेऽअग्ने

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नव्यसीमनीषायुष्वारण्यन्नशुचयद्भिरंगैः ॥ ब्रह्मचतेजातवेदोनमश्रेयंचगीःसदमिद्वर्धनीभूत् । रक्षा णोऽअग्नेतनयानितोकारक्षोतनस्तन्वोऽअप्रयुच्छन् ॥ ३२ ॥

एकःसमुद्रइतिसप्तर्चं पंचमंसूक्तं त्रितोग्निस्त्रिष्टुप् ॥

एकःसमुद्रोधरुणोरयीणामस्मद्दृदोभूरिजन्माविचष्टे । सिषक्त्यूर्ध्वोनिण्योरुपस्थऽउत्संस्यमध्येनिहितं पदंवेः ॥ समानंनीळंवृषणोवसानाःसंजग्मिरेमहिषाऽअर्वतीभिः । ऋतस्यपदंकवयोनिपान्तिगुहानामानिदधिरेपराणि ॥ ऋतायिनीमायिनीसंदधातेमित्वाशिशुंजज्ञतुर्वर्धयंती । विश्वस्यनाभिंचरतोध्रुवस्यकवेश्चित्तंतुमनसावियंतः ॥ ऋतस्यहिवर्तनयःसुजातमिषोवाजायप्रदिवःसचंते । अधीवासंरोदसीवावसानेघृतैरन्नैर्वावृधातेमधूनां ॥ सप्तस्वसॄरुषीर्वावशानोविद्वान्मध्वऽउर्ज्जभाराद्दशेकं । अंतर्येमेऽअंतरिक्षेपुराजाऽइच्छन्वव्रिमविदत्पूषणस्य ॥ सप्तमर्यादाःकवयस्ततक्षुस्तासामेकामिद्भ्यँहुरोगात् ।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

आयोर्हस्कंभऽउपमस्यनीळेपथांविसर्गेधरुणेषुतस्थौ ॥ असच्चसच्चपरमेव्योमन्दक्षस्यजन्मन्नदितेरुपस्थे । अग्निर्हनःप्रथमजाऽऋतस्यपूर्वऽआयुनिवृषभश्चधेनुः ॥ ३३॥ इतिसप्तमाष्टकेपंचमोऽध्यायः॥५॥

अयंस्वस्तिप्रकेतुनानव त्रिशिरास्त्वाष्ट्रस्तृचोंत्यऐंद्रआपोहिसिंधुद्वीपोवांबरीष आपंगायत्रंद्यनुष्टुबंतंपंचमीवर्धमाना सप्तमीप्रतिष्ठौचित्पळूना वैवस्वतयोर्यमयम्योःसंवादः षष्ठचयुग्भिर्यमी मिथुनार्थंयमंप्रोवाच सतांनवमीयुग्भिर निच्छन्प्रत्याचष्टे वृषानवांगिर्हविर्धान आग्नेयंतुत्रित्रिष्टुबंतं द्यावायुजेपंच विवस्वान्वादित्यो हाविर्धानंजगत्यं तं परेयिवांसंषोळशयमोयामं षष्ठीलिंगोक्तदेवता पराश्चतिस्रःपित्र्यावा तृचःश्वभ्यांपराऽअनुष्टुभोबृहत्युपां त्या यामायनाः परे पंचोदीरतांषळूना शंखःपित्र्यंजगत्येकादशी मैनंदमनऽआग्नेयं चतुरनुष्टुबंतं त्वष्टादेवश्र वा द्वेसरण्यूदेवते पौष्ण्यश्चतस्रः सारस्वत्यस्तिस्रःपंचाप्योद्रप्सस्तिस्रः सौम्योवांत्येअनुष्टुभा उपांत्यापुरस्ता द्बृहतीवापरंमृत्योःसंकुसुकश्चतस्रोमृत्युदेवताः पराधात्रीपरात्वाष्ट्री पराःपितृमेधा एकादशीप्रस्तारपङ्क्तिर्जगत्युपां त्यांत्रानुष्टुप् प्राजापत्यावासानिरुक्ता ॥ ६ ॥

1013

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अयंसइतिसप्तर्चषष्ठंसूक्तं त्रितोऽग्निस्त्रिष्टुप् ॥

॥ हरिः ॐ ॥ अयंसयस्यशर्मन्नवोभिरग्नेरधंतेजरिताभिष्टौ । ज्येष्ठेभिर्योभानुभिर्ऋषूणांपर्येतिपरिवीतोविभावा ॥ योभानुभिर्विभावाविभात्यग्निर्देवेभिर्ऋतावाजस्रः । आयोविवायसख्यासखिभ्योपरिह्वृतोऽअत्योनसानिः॥ईशेयोविश्वस्यादेववीतेरीशेविश्वायुरुषसोव्युष्टौ । आयास्मिन्मनाहुवींष्यग्नावरिष्टरथःस्कभ्नातिशूषैः ॥ शूषैर्भर्वृधोजुषाणोऽअर्कैर्देवाँऽअच्छारघुपत्वाजिगाति । मंद्रोहोतासजुह्वा३यर्जिष्ठःसंमिश्लोऽअग्निराजिघर्तिदेवान् ॥ तमुस्त्रामिंद्वनरेजमानमग्निंगीर्भिर्नमोभिराकृणुध्वं । आयंविप्रासोमतिभिर्गृणंतिजातवेदसंजुह्वंसहानां ॥ संयस्मिन्विश्वावसूनिजग्मुर्वाजेनाश्वाःसप्तीवंतऽएवैः । अस्मेऽऊतीरिंद्रवाततमाऽअर्वाचीनाऽअग्नऽआकृणुष्व ॥ अधाह्यग्नेमह्यानिषद्यासद्योजज्ञानोहव्योबभूथ । तंतेदेवासोऽअनुकेतमायन्नधावर्धतप्रथमासऽऊमाः ॥ ५ ॥

स्वस्तिनइतिसप्तर्चं सप्तमंसूक्तं त्रितोऽग्निस्त्रिष्टुप् ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

स्वस्तिनोदिवोऽअग्नेपृथिव्याविश्वायुर्धेहियजथायदेव । सचेमहितवदस्मप्रकेतैरुरुष्याणऽउरुभिर्देव शंसैः ॥ इमाऽअग्नेमतयस्तुभ्यंजातागोभिरश्वैरभिगृणंतिराधः । यदातेमर्तोऽअनुभोगमानड्वसोदधानोमतिभिःसुजात ॥ अग्निमन्येपितरमग्निमापिमग्निभ्रातरंसदमित्सखायं । अग्नेरनीकंबृहतःसपर्यंदिविशुक्रंयजतंसूर्यस्य ॥ सिध्राऽअग्नेधियोऽअस्मेसनुत्रीर्यत्रायसेदमऽआनित्यहोता । ऋतावासरोहिदंश्वः पुरुक्षुर्द्युभिरस्माऽअहंभिर्वाममस्तु ॥ द्युभिर्हितमित्रमिवप्रयोगंप्रत्नमृत्विजमध्वरस्यजारं । बाहुभ्याम्अग्निमायवोजनंतविक्षुहोतारंन्यसादयंत ॥ स्वयंयजस्वदिविदेवदेवान्किंतेपाकःकृणवदप्रचेताः । यथायजऽऋतुभिर्देवदेवानेवायजस्वतन्वंसुजात ॥ भवानोऽअग्नेवितोतगोपाभवावयस्कृदुतनोवयोधाः । रास्वाचनःसुमहोहव्यदातिंत्वास्वोतनस्तन्वोऽअप्रयुच्छन् ॥ २ ॥

प्रकेतुनेतिनवर्चमष्टमंसूक्तं त्वाष्ट्रस्त्रिशिराअग्निःअंत्यतृचस्येंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

1015 प्रकेतुनाबृहतायात्यग्निरारोदसीवृषभोरोरवीति । दिवश्चिदंताँऽउपमाँऽउदानळपामुपस्थेमहिषोव

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वर्ध ॥ मुमोदुगभौवृषभःकुकुह्मानस्त्रेमावत्सःशिमीवाँऽअरावीत् । सदेवतायुद्यंतानिकृण्वन्त्स्वेषुक्षयेषुप्रथमोजिगाति ॥ आयोमूर्धानँपित्रोररब्ध्न्यध्वरेदधिरेसूरोऽअर्णः । अस्यपत्मन्नरुषीरश्वबुध्नाऽऋतस्ययोनौतन्वोजुषंत ॥ उषऽउषोहिवसोऽअग्रमेषित्वंयमयोरभवोविभावा । ऋतायसप्तदधिषेपदानिजनयन्मित्रंतन्वे३स्वायै ॥ भुवश्चक्षुर्महऽऋतस्यगोपाभुवोवरुणोयद्दतायवेषे । भुवोऽअपांनपाज्जातवेदोभुवोदूतोयस्यहव्यंजुजोषः ॥ ३ ॥ भुवोयज्ञस्यरजसश्चनेतायत्रानियुद्भिःसचसेशिवाभिः । दिविमूर्धानँदधिषेस्वर्षाजिह्वामग्नेचकृषेहव्यवाहं ॥ अस्यत्रितःक्रतुनावव्रेऽअंतरिच्छन्धीतिंपितुरेवैःपरस्य । सचस्यमानःपित्रोरुपस्थेजामिब्रुवाणऽआयुधानिवेति ॥ सपित्र्याण्यायुधानिविद्वानिंद्रेषितऽआप्त्योऽअभ्ययुध्यत् । त्रिशीर्षाणँसप्तरश्मिमजघन्वान्त्वाष्ट्रस्यचिन्निःससृजेत्रितोगाः ॥ भूरीदिंद्रंऽउदिनक्षंतमोजोवाभिनत्सत्पतिर्मन्यमानं । त्वाष्ट्रस्यचिद्विश्वरूपस्यगोनांमाचक्राणस्त्रीणिशीर्षापरावर्क् ॥ ४ ॥

आपोहिष्ठेतिनवर्चनवमंसूक्तं सिंधुद्वीपोवांबरीष आपोगायत्रीपंचमीवर्धमाना सप्तमीप्रतिष्ठांत्येद्वेअनुष्टुभौ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

आपो॒हिष्ठा॑मयो॒भुव॒स्तान॑ऽऊ॒र्जेद॑धातन । म॒हेर॒णाय॑चक्षसे ॥ यो व॑: शि॒वत॑मो॒रस॒स्तस्य॑भाजयतेह नः । उ॒श॒तीरि॑वमा॒तर॑: ॥ तस्मा॑ऽअ॒रं॒गमाम॑वो॒यस्य॒क्षया॑यजिन्व॒थ । आपो॑ज॒नय॑थाचनः ॥ शंनो॑दे॒वीर॒भि ष्ट॑य॒ऽआपो॑भवंतु॒पी॒तये॑ । शंयो॒र॒भिस्र॑वंतु नः ॥ ईशा॑नावार्या॑णांक्षयंतीश्चर्षणी॒नां । अपो॑याचामिभेष॒ जं ॥ अ॒प्सुमे॒सोमो॑ऽअब्रवीद॒न्तर्विश्वा॑निभेष॒जा । अ॒ग्निं॑चविश्वशं॑भुवं ॥ आप॑:पृणीतभेष॒जंवरू॑थंतन्वे ३॒मम॑ । ज्योक्च॒सूर्यं॑दृ॒शे ॥ इ॒दमा॑प॒:प्रव॑हतय॒त्किं॑चदुरि॒तंम॑यि॑ । यद्वा॒हम॑भिदु॒द्रोह॒यद्वा॑शे॒पऽउ॒ता॒नृ॒तं ॥ आपो॑ऽअद्या॒न्व॑चारिषं॒रसे॑न॒सम॑गस्महि । पय॑स्वानग्न॒ऽआग॑हि॒तं मा॑सं॒सृ॒जव॑र्च॒सा ॥ परिशिष्टं॥ स॒प्तऋ॒षी स्तदं॑पसो॒दि॒वान॒क्तं॑चस॒प्तऋ॒षी॑: । वरे॑ण्यऋ॒तूर॒हमा॑दे॒वीर॑व॒से॒हु॒वे ॥ ५ ॥

ओचिदितिचतुर्दशर्चंदशमंसूक्तं वैवस्वतयोर्यमयम्योःसंवादः नवमीवर्ज्यानामयुजांषष्ठ्याश्चयमी ऋषिःयमो देवता षष्ठीवर्ज्यानांयुजांनवम्याश्चयमःऋषिः यमीदेवता त्रिष्टुप् ॥

ओचि॒त्सखा॑यं॒सख्या॑ववृत्यां॒तिरः॑पु॒रूचि॑दर्ण॒वंज॑ग॒न्वान् । पि॒तुर्न॑पा॒त॒मा द॑धीत॒वे॒धाऽअधि॑क्षमि॒प्रत॒रं

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

दीध्यानः ॥ नतेसखासख्यंवष्ट्येतत्सलक्ष्मायद्विषुरूपाभवाति । महस्पुत्रासोऽअसुरस्यवीरादिवोधर्ता
रंऽउर्वियापरिख्यन् ॥ उशंतिघातेऽअमृतासऽएतदेकस्यचित्त्यजसंमर्त्यस्य । नितेमनोमनसिधाय्यस्मे
जन्युःपतिस्तन्वं१मार्विविश्याः ॥ नयत्पुराचकृमाकद्धनूनमृतावदंतोऽअनृतंरपेम । गंधर्वोऽअप्स्वप्या
चयोषासानोनाभिःपरमंजामितन्नौ ॥ गर्भेनुनौजनितादंपतीकदेवस्त्वष्टासविताविश्वरूपः । नकिरस्य
प्रमिनंतिव्रतानिवेदनावस्यपृथिवीऽउतद्यौः ॥ ६ ॥ कोऽअस्यवेदप्रथमस्याह्नःकऽईददर्शकऽइहप्रवोचत् ।
बृहन्मित्रस्यवरुणस्यधामकदुब्रवऽआहनोवीच्यानृन् ॥ यमस्यमायम्यं१कामऽआगन्त्समाने
योनौसहशेय्याय । जायेवपत्येतन्वंरिरिच्यांविचिद्वृहेवरथ्येवचक्रा ॥ नतिष्ठंतिनिमिषंत्येतेदेवानांस्पश
ऽइहयेचरंति । अन्येनमदाहनोयाहितूयंतेनविवृहरथ्येवचक्रा ॥ रात्रीभिरस्माऽअहभिर्दशस्येत्सूर्यस्य
चक्षुर्मुहुरुन्मिमीयात् । दिवापृथिव्यामिथुनासबंधूयमीर्यमस्यबिभृयादजामि ॥ आघातागच्छानुत्तं
रायुगानियत्रजामयःकृणवन्नजामि । उपबर्बृहिवृषभायबाहुमन्यमिच्छस्वसुभगेपतिंमत् ॥ ७ ॥ किं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

भ्रातासद्यदनाथंभवातिकिमुस्वसायन्निर्ऋतिर्निगच्छात् । कामंमूताबह्वेऽतद्रपामितन्वामेतन्वँ१संपिपृग्धि ॥ नवाऽउतेतन्वातन्वँ१संपपृच्यांपापमाहुर्यःस्वसारंनिगच्छात् । अन्येनमत्प्रमुदःकल्पयस्वनतेभ्रातासुभगेवष्ट्येतत् ॥ बतोबतासियमनैवतेमनोहृदयंचाविदाम । अन्याकिलत्वांकक्ष्येवयुक्तंपरिष्वजातेलिबुजेववृक्षं ॥ अन्यमूषुत्वंयम्यन्यऽउत्वांपरिष्वजातेलिबुजेववृक्षं । तस्यवात्वंमनऽइच्छासवातवाधाकृणुष्वसंविदंसुभद्रां ॥ ८ ॥

वृषावृष्णइतिनवर्चमेकादशंसूक्तं आंगिर्हेविर्धानो अग्निर्जगतीअंत्यास्तिस्रस्त्रिष्टुभः ॥

वृषावृष्णेदुदुहेदोहसादिवःपयांसियह्वोऽअदितेरदाभ्यः । विश्वंसवेद्वरुणोयथाधियासयज्ञियोयजतुयज्ञियाँऽऋतून् ॥ रपद्गंधर्वीरप्याचयोषणानदस्यनादेपरिपातुमेमनः । इष्टस्यमध्येऽअदितिर्नि धातुनोभ्रातानोज्येष्ठःप्रथमोविवोचति ॥ सोचिन्नुभद्राक्षुमतीयशस्वत्युषाऽउवासमनवेस्वर्वती । यदीमुशंतमुशतामनुक्रतुमग्निंहोतारंविदथायजीजनन् ॥ अधत्यंद्रप्संविभ्वंविचक्षणंविराभरदिषितःश्येनोऽ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अध्वरे । यदीविशोवृणतेदस्ममार्याऽअग्निंहोतारमधधीरजायत ॥ सदासिरण्वोयवसेवपुष्यतेहोत्राभि रग्नेमनुषःस्वध्वरः । विप्रस्यवायच्छशमानऽउक्थ्यं१वाजंससवाँऽउपयासिभूरिभिः ॥ ९ ॥ उदीरय पितराजारऽआभगमियक्षतिहर्यतोहृत्तऽइष्यति । विवक्तिवह्निःस्वपस्यतेमखस्तविष्यतेऽअसुरोवेपतेमती ॥ यस्तेऽअग्नेसुमतिंमर्तोऽअक्षत्सहसःसूनोऽअतिसप्रर्भृण्वे । इषंदधानोवहमानोऽअश्वैरासद्युमाँऽअमवान्भूषतिद्यून् ॥ यदग्नऽएषासमितिर्भवातिदेवीदेवेषुयजतायजत्र । रत्नाचयद्विभजासिस्वधावो भागंनोऽअत्रवसुमंतंवीतात् ॥ श्रुधीनोऽअग्नेसदनेसधस्थेयुक्ष्वारथंममृतस्यद्रविलुं । आनोवहरोदसी देवपुत्रेमाकिर्देवानामपभूरिहस्थाः ॥ १० ॥

अ० ७ अ० ६

द्यावाहेतिनवर्चंद्वादशंसूक्तं हविर्धानोअग्निस्त्रिष्टुप् ॥

द्यावाहक्षामाप्रथमेऽऋतेनाभिश्रावेभवतःसत्यवाचा । देवोयन्मर्तान्यजथायकृण्वन्त्सीदद्धोतापत्य ङ्स्वमसुंयन् ॥ देवोदेवान्परिभूर्ऋतेनवहानोहव्यंप्रथमाश्रिकित्वान् । धूमकेतुःसमिधाभाऽऋजीकोमं

॥४९॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

द्रोहोतानित्योवाचायजीयान् ॥ स्वावृग्देवस्यामृतंयद्दीगोरतोजातासोधारयंतऽउर्वी । विश्वेदेवाऽअनु तत्तेयजुर्गुर्दुहेयदेनींद्दिव्यंघृतंवाः ॥ अर्चामिवांवर्द्धायापोघृतस्नूद्यावाभूमीशृणुतंरोदसीमे । अह्राय द्यावोसुनीतिमयन्मध्वानोऽअत्रपितराशिशीतां ॥ किंस्विन्नोराजाजगृहेकदस्यातिव्रतंचकृमाकोविवेद । मित्रश्चिद्विष्माजुहुराणोदेवाञ्छ्लोकोनयातामपिवाजोऽअस्ति ॥ ११ ॥ दुर्मंत्वत्रामृतस्यनामसलक्ष्मायद्विषुरूपाभवाति । यमस्ययोमनवतेसुमंत्वग्नेतमृष्वपाह्यप्रयुच्छन् ॥ यस्मिंद्देवाविदथेमादयंते विवस्वतःसदनेधारयंते । सूर्येज्योतिरदधुर्मास्य१क्तून्परिद्योतानिंचरतोऽअजस्रा ॥ यस्मिन्द्देवामन्मनि संचरंत्यपीच्ये३नवयमस्यविघ्न । मित्रोनोऽअत्रादितिरनागान्त्सवितादेवोवरुणायवोचत् ॥ श्रुधीनोऽ अग्नेसदनेसधस्थेयुक्ष्वारथंममृतस्यद्रविलुं । आनोवहरोदसीदेवपुत्रेमाकिंदेवानामपभूरिहस्याः॥१२॥

युजेवामितिपंचर्चं त्रयोदशंसूक्तं विवस्वान्वादित्यो हविर्धानस्त्रिष्टुबंत्याजगती ॥

1021 युजेवांब्रह्मपूर्व्यंनमोभिर्विश्लोकऽएतुपथ्येवसूरेः । शृण्वंतुविश्वेऽअमृतस्यपुत्राऽआयेधामानिदिव्या

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नितस्थुः ॥ यमेऽइवयतमानेयदैतंप्रवाभरन्मानुषादेवयंतः । आसीदतंस्वमुलोकंविदानेस्वास्स्थेभव तमिंदवेनः ॥ पंचपदानिरुपोऽअन्वरोहंचतुष्पदीमन्वेमिव्रतेन । अक्षरेणप्रतिमिमऽएतामृतस्यनाभाव धिसंपुनामि ॥ देवेभ्यःकमवृणीतमृत्युंप्रजायैकममृतंनावृणीत । बृहस्पतिंयज्ञमकृण्वतऽऋषिंप्रियं यमस्तन्वँ१प्रारिरेचीत् ॥ सप्तक्षरंतिशिशंवेमरुत्वतेपित्रेपुत्रासोऽअप्यंवीवतन्नृतं । उभेऽइदस्योभयस्य राजतऽउभेयततेऽउभयस्यपुष्यतः ॥ १३ ॥

परेयिवांसमितिषोळशर्चं चतुर्दशंसूक्तं वैवस्वतोयमो यमस्त्रिष्टुप् षष्ठ्यालिंगोक्तादेवता सप्तम्या दितिसृणांपितरोवा दशम्यादितिसृणांश्वानौ पंचदशीबृहती त्रयोदशीचतुर्दशीषोडशीचानुष्टुभः ॥

परेयिवांसंप्रवतोमहीरनुबहुभ्यःपंथामनुपस्पशानं । वैवस्वतंसंगमनंजनानांयमंराजानंहविषादुव स्य ॥ यमोनोगातुंप्रथमोविवेदनैषागव्यूतिरपभर्तवाऽउ । यत्रानःपूर्वेपितरःपरेयुरेनाजज्ञानाःपथ्याऽअनुस्वाः ॥ मातलीकव्यैर्यमोऽअंगिरोभिर्बृहस्पतिर्ऋक्वभिर्वावृधानः । याँश्चदेवावावृधुर्येचदेवान्त्स्वा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ह्वान्येस्वधयान्येमदंति ॥ इमंयमप्रस्तरमाहिसीदांगिरोभिःपितृभिःसंविदानः । आत्वामंत्राःकविशस्ता वहंत्वेनाराजन्हविषामादयस्व ॥ अंगिरोभिरागहियज्ञियेभिर्यमंवैरूपैरिहमादयस्व । विवस्वंतंहुवेयः पितातेस्मिन्यज्ञेबर्हिष्यानिषद्य ॥ १४ ॥ अंगिरसोनःपितरोनवग्वाऽअथर्वाणोभगवःसोम्यासः । तेषांव यंसुमतौयज्ञियानामपिभद्रेसौमनसेस्याम ॥ प्रेहिप्रेहिपथिभिःपूर्व्येभिर्यत्रानःपूर्वेपितरःपरेयुः । उभारा जानास्वधयामदंतायमंपश्यासिवरुणंचदेवं ॥ संगच्छस्वपितृभिःसंयमेनेष्टापूर्तेनपरमेव्योमन् । हित्वा यावद्यंपुनरस्तमेहिसंगच्छस्वतन्वासुवर्चाः ॥ अपेतवीतविचसर्पतातोस्माऽएतंपितरोलोकमक्रन् । अ होभिरद्भिरक्तुभिर्व्यक्तंयमोददात्यवसानंमस्मै ॥ अतिद्रवसारमेयौश्वानौचतुरक्षौशबलौसाधुनापथा । अथापितॄन्त्सुविदत्राँऽउपेहियमेनयेसधमादंमदंति ॥ १५ ॥ यौतेश्वानौयमरक्षितारौचतुरक्षौपथिर क्षीनृचक्षसौ । ताभ्यामेनंपरिदेहिराजन्त्स्वस्तिचास्माऽअनमीवंचधेहि ॥ उरूणसावसुतृपाऽउदुंबलौ यमस्यदूतौचरतोजनाँऽअनु । तावस्मभ्यंदृशयेसूर्यायपुनर्दातामसुमद्येहभद्रं ॥ यमायसोमंसुनुतय

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मायजुहुताहविः । यमंहयज्ञोगंच्छत्यग्निदूतोऽअरंकृतः ॥ यमायघृतवद्धविर्जुहोतप्रचतिष्ठत । सनोदेवेष्वायमहीर्घमायुःप्रजीवसे ॥ यमायमधुमत्तमंराज्ञेहव्यंजुहोतन । इदंनमऽऋषिभ्यःपूर्वजेभ्यःपूर्वेभ्यः पथिकृद्भ्यः ॥ त्रिकद्रुकेभिःपततिषळुर्वीरेकमिद्बृहत् । त्रिष्टुब्गायत्रीछंदांसिसर्वातायमऽआहिता ॥१६॥

उदीरतामितिचतुर्दशर्चं पंचदशंसूक्तं यामायनःशंखः पितरस्त्रिष्टुप्एकादशीजगती ॥

उदीरतामवरऽउत्परासऽउन्मध्यमाःपितरःसोम्यासः। असुंयऽईयुरवृकाऽऋतज्ञास्तेनोवंतुपितरोहवेषु॥ इदंपितृभ्योनमोऽअस्त्वद्ययेपूर्वासोयऽउपरासऽईयुः । येपार्थिवेरजस्यानिषत्तायेवानूनंसुवृजनासुविक्षु ॥ आहंपितॄन्त्सुविदत्राँऽअवित्सिनपातंचविक्रमणंचविष्णोः । बर्हिषदोयेस्वधयासुतस्यभजंतपित्वस्तऽइहागमिष्ठाः ॥ बर्हिषदःपितरऽऊत्य१र्वागिमावोहव्याचकृमाजुषध्वं । तऽआगतावसाशंतमेनाथानःशंयोररपोदधात ॥ उपहूताःपितरःसोम्यासोबर्हिष्येषुनिधिषुप्रियेषु।तऽआगमंतुतऽइहश्रुवंत्वधिब्रुवंतुतेवंत्वस्मान् ॥ १७ ॥ आच्याजानुदक्षिणतोनिषद्येमंयज्ञमभिगृणीतविश्वे । माहिंसिष्टपितरःके

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नंचिन्नोयद्वऽआगंःपुरुषताकरांम ॥ आसींनासोऽअरुणीनांमुपस्थेरयिंधत्तदाशुषेमर्त्यांय । पुत्रेभ्यंः
पितरस्तस्यवस्वःप्रयच्छतताऽइहोर्जंदधात॥येनःपूर्वेपितरंःसोम्यासोनूहिरेसोमपीथंवसिष्ठाः।तेभिर्यमः
संरराणोहवींष्युशन्नुशद्भिःप्रतिकाममत्तु ॥ येतातृषुर्देवत्राजेहमानाहोत्राविदःस्तोमतष्टासोऽअर्कैः ।
आग्नेयाहिसुविदत्रेभिरर्वाङ्सत्यैःकव्यैःपितृभिर्घर्मसद्भिः॥ येसत्यासोहविरदोहविष्पाऽइंद्रेणदेवैःसरथं
दधानाः।आग्नेयाहिसहस्रंदेववंदैःपरैःपूर्वैःपितृभिर्घर्मसद्भिः ॥१८॥ अग्निष्वात्ताःपितरऽएहगच्छतस
दःसदःसदतसुप्रणीतयः। अत्ताहवींषिप्रयतानिबर्हिष्यथारयिंसर्ववीरंदधातन॥त्वमग्नऽईळितोजातवे
दोवाड्व्यानिसुरभीणिकृत्वी। प्रादाःपितृभ्यःस्वधयातेऽअक्षन्नद्धिवंदेवप्रयताहवींषि ॥ येचेहपितरो
येचनेहयाँश्चविद्मयाँऽउचनप्रविद्म । त्वंवेत्थयतितेजातवेदःस्वधाभिर्यज्ञंसुकृतंजुषस्व ॥ येऽअग्निद
ग्धायेऽअनग्निदग्धामध्येदिवःस्वधयामादयंते । तेभिःस्वराळसुनीतिमेतांयथावशंतन्वंकल्पयस्व॥१९॥

1025

मैनमितिचतुर्दशर्चैषोडशंसूक्तं यामायनोदमनोग्निस्त्रिष्टुबंत्याश्चतस्रोनुष्टुभः ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मैनमग्नेविदहोमाभिशोचोमास्यत्वचंचिक्षिपोमाशरीरं । यदाशृतंकृणवोजातवेदोथेमेनंप्रहिणुता त्पितृभ्यः ॥ शृतंयदाकरंसिजातवेदोथेमेनंपरिदत्तात्पितृभ्यः । यदागच्छात्यसुनीतिमेतामथादेवानांव शनीर्भवाति ॥ सूर्यचक्षुर्गच्छतुवातमात्माद्यांचगच्छपृथिवींचधर्मणा । अपोवागच्छयदितत्रतेहि तमोषधीषुप्रतितिष्ठाशरीरैः ॥ अजोभागस्तपसातंतपस्वतंतेशोचिस्तपतुतंतेऽर्चिः । यास्तेशिवास्त न्वोजातवेदस्ताभिर्वहैनंसुकृतामुलोकं ॥ अवसृजपुनरग्नेपितृभ्योयस्तऽआहुतश्चरतिस्वधाभिः । आ युर्वसानऽउपवेतुशेषःसंगच्छतांतन्वाजातवेदः ॥ २० ॥ यत्तेकृष्णःशकुनऽआतुतोदपिपीलःसर्पऽउत वाश्वापदः । अग्निष्टद्विश्वादगदंकृणोतुसोमश्चयोब्राह्मणाँऽआविवेश ॥ अग्नेर्वर्मपरिगोभिर्व्ययस्वसंप्रो र्णुष्वपीवसामेदसाच । नेत्वाधृष्णुर्हरसाजर्हृषाणोदधृग्विधक्ष्यन्पर्यङ्खयातै ॥ इममग्नेचमसंमाविजि ह्वरःप्रियोदेवानामुतसोम्यानां । एषयश्चमसोदेवपानस्तस्मिन्देवाऽअमृतामादयंते ॥ क्रव्यादमग्निंप्र हिणोमिदूरंयमराज्ञोगच्छतुरिप्रवाहः । इहैवायमितरोजातवेदादेवेभ्योहव्यंवहतुऽप्रजानन् ॥ योऽअ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ग्निः क्रव्यात्प्रविवेशवोगृहमिमंपश्यन्नितरंजातवेदसं । तंहरामिपितृयज्ञायेदेवंसघर्मंमिन्वात्परमेसधस्थे ॥ २१ ॥ योऽअग्निः क्रव्यवाहनः पितृन्यक्षदृतावृधः । प्रेदुहव्यानिवोचतिदेवेभ्यश्चपितृभ्यऽआ ॥ उशंतस्त्वानिधीमह्युशंतः समिधीमहि । उशन्नुशतऽआवहपितॄन्हविषेऽअत्तवे ॥ यंत्वमग्नेसमदहस्तमुनिर्वीपयापुनः । कियांब्वत्रारोहतुपाकदूर्वाव्यल्कशा ॥ शीतिकेशीतिकावतिह्लादिकेह्लादिकावति । मंडूक्याऽइसुसंगमऽइमंस्वऽग्निर्हर्षय ॥ २२ ॥ इतिदशमेप्रथमोनुवाकः ॥

द्वितीयेनुवाके त्रयोदशसूक्तानितत्रत्वष्टादुहित्रइति चतुर्दशर्चंप्रथमंसूक्तं यामायनोदेवश्रवा आद्येद्वेसरण्यूदेवताके ततश्चतुर्ण्णांपूषा ततस्तिसृणांसरस्वती ततःपंचानामापः एकादश्यादितिसृणांसोमोवात्रिष्टुप्अंत्येद्वेपुरस्ताद्बृहत्यनुष्टुप् ॥

त्वष्टादुहित्रेवहतुंकृणोतीतीदंविश्वंभुवनंसमेति । यमस्यमातापर्युह्यमानाम्महोजायाविवस्वतोननाश ॥ अपागूहन्नमृतांमर्त्येभ्यःकृत्वीसवर्णामददुर्विवस्वते । उताश्विनावभरद्यत्तदासीदजहादुद्वामिथुनासरण्यूः ॥ पूषात्वेतश्चयावयतुप्रविद्वाननष्टपशुर्भुवनस्यगोपाः । सत्वैतेभ्यःपरिददत्पितृभ्योग्निर्देवेभ्यः

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सुविद॒त्रियेभ्यः ॥ आयुर्विश्वायुः परि॑पासति॒त्वापूषा॒त्वांपा॒तुप्रप॑थेपु॒रस्ता॑त् । यत्रा॑स॒तेसु॒कृतो॒यत्र॒तेय॒युस्तत्रा॑त्वादे॒वः स॑वि॒तादधा॑तु ॥ पू॒षेमाऽआशा॒ऽअनु॑वेद॒सर्वा॑ः सो॒ऽअस्माँ॒ऽअभ॑यतमेननेषत् । स्व॒स्ति॒दाऽआघृ॑णिः॒सर्व॑वीरोप्र॒युच्छ॑न्पु॒रऽए॑तुप्रजा॒नन् ॥ २३ ॥ प्रप॑थेप॒थामज॑निष्टपू॒षाप्रप॑थेदि॒वःप्रप॑थेपृथि॒व्याः । उ॒भेऽअ॒भिप्रि॒यत॑मेस॒धस्थेऽआच॒परा॑चचरतिप्रजा॒नन् ॥ सर॑स्वतींदेव॒यंत॑ोहवंते॒सर॑स्वतीमध्व॒रेता॑य मा॒ने । सर॑स्वतींसु॒कृतो॑ऽअह्वयंत॒सर॑स्वतीदा॒शुषे॑वा॒र्यं॑दात॥ सर॑स्वति॒यास॒रथं॑ययाथ॒स्वधा॑भि॒र्देवि॑पि॒तृभि॒र्मद॑ंती । आस॒द्यास्मि॒न्ब॒र्हिषि॑मादयस्वानमी॒वाऽइ॒षऽआधे॑ह्यस्मे ॥ सर॑स्वतीं॒यांपि॒तरो॑हवं॒तेद॑क्षि॒णाय॒ज्ञम॑भि॒नक्ष॑माणाः । स॒ह॒स्रा॒र्घमि॒ळोऽअत्र॑भा॒गंर॒ायस्पोषं॑यजमानेषुधेहि ॥ आपो॑ऽअस्मान्मा॒तर॑ः॒शुंधयंतु घृ॒तेन॑नोघृ॒तप्व॑ः॒पुन॑ंतु । विश्वं॑हि॒रि॒प्रंप्र॒व॑हं॒ति॒दे॒वी॒रुदि॑दा॒भ्यः॒शुचि॒रापू॑तऽए॒मि ॥ २४ ॥ द्र॒प्सश्च॑स्कंद॒प्रथ॑माँ ऽअनु॒द्यूनि॑मं॒चयो॑नि॒मनु॒यश्च॒पूर्व॑ः । स॒मा॒नंयो॒नि॒मनु॒सं॒च॒र॒ंतंद्र॒प्सं॑जुहो॒म्यनु॑स॒प्तहो॑त्राः ॥ यस्ते॑द्र॒प्सस्कं॑द॒ति॒ यस्ते॑ऽअं॒शुर्बा॒हुच्यु॑तो॒धिष॑णाया॒ऽउप॒स्थात् । अ॒ध्व॒र्योर्वा॑प॒रि॒वा॒यः॒प॒वित्रा॒त्तंते॑जुहोमि॒मन॑सावषट्कृतं ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यस्तेद्रप्सस्कन्नोयस्तेऽअंशुरवश्रयः परः स्रुचा । अयंदेवोबृहस्पतिः संतंसिंचतुराधसे ॥ पर्यस्वतीरोषध
यः पर्यस्वन्मामकंवचः । अपांपर्यस्वदित्पयस्तेनमासहशुंधत ॥ २५ ॥

परंमृत्योइतिचतुर्दशर्चं द्वितीयंसूक्तं यामायनःसंकुसुकः आद्यचतसृणांमृत्युःपंचम्याधाताषष्ठचास्त्वष्टा
शिष्टानांपितृयज्ञदेवताअंत्यायाःप्रजापतिर्वा त्रिष्टुप्एकादशीप्रस्तारपंक्तिः त्रयोदशीजगत्यंत्यानुष्टुप् ॥

परंमृत्योऽअनुपरेहिपंथांयस्तेस्वऽइतरोदेवयानात् । चक्षुष्मतेशृण्वतेतेब्रवीमिमानःप्रजांरीरिषोमो
तवीरान् ॥ मृत्योःपदंयोपयंतोयदैतद्राघीयऽआयुःप्रतरंदधानाः । आप्यायमानाःप्रजयाधनेनशुद्धाः
पूताभवतयज्ञियासः ॥ इमेजीवाविमृतैरावंवृत्रन्नभूद्भद्रादेवहूतिर्नोऽअद्य । प्रांचोऽअगामनृतयेहसा
यद्राघीयऽआयुःप्रतरंदधानाः ॥ इमंजीवेभ्यःपरिधिंदधामिमैषांनुगादपरोऽअर्थमेतं । शतंजीवंतुश
रदःपुरूचीरंतर्मृत्युंदधतांपर्वतेन ॥ यथाहान्यनुपूर्वंभवंतियथर्तवऽऋतुभिर्यंतिसाधु । यथानपूर्वम
परोजहात्येवाधांतरायूंषिकल्पयैषां ॥ २६ ॥ आरोहतायुर्जरसंवृणानाऽअनुपूर्वंयतमानायतिष्ठ । इहत्व

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ष्टासुजनिमासजोषादीर्घमायुःकरतिजीवसेवः ॥ इमानारीरविधवाःसुपत्नीरांजनेनसर्पिषासंविशंतु । अनश्रवोनमीवाःसुरत्नाऽआरोहंतुजनयोयोनिमग्रे ॥ उदीर्ष्वनार्यभिजीवलोकंगतासुमेतमुपशेषऽएहि । हस्तग्राभस्यदिधिषोस्तवेदंपत्युर्जनित्वमभिसंबभूथ ॥ धनुर्हस्तादाददानोमृतस्यास्मेक्षत्रायवर्चसे बलाय । अत्रैवत्वमिहवयंसुवीराविश्वास्पृधोऽअभिमातीर्जयेम ॥ उपसर्पमातरंभूमिमेतामुरुव्यचसंपृथिवींसुशेवां । ऊर्णम्रदायुवतिर्दक्षिणावतऽएषात्वांपातुनिर्ऋतेरुपस्थात् ॥ २७ ॥ उच्छ्वंचस्वपृथिविमानिबाधथाःसूपायनास्मैभवसूपवंचना । मातापुत्रंयथाऽसिचाभ्येनंभूमऽऊर्णुहि ॥ उच्छ्वंचमानापृथिवीसुतिष्ठतुसहस्रंमितऽउपहिश्रयंतां । तेगृहासोघृतश्चुतोभवंतुविश्वाहास्मैशरणाःसंत्वत्र ॥ उत्तेस्तभ्नामिपृथिवींत्वत्परीमंलोगंनिदधन्मोऽअहंरिषं । एतास्पूणांपितरोधारयंतुतेत्रायमःसादनातेमिनोतु ॥ प्रतीचीनेमामहनोष्वाःपर्णमिवादधुः । प्रतीचींजग्रभावाचमश्वैरश्नयायथा ॥ २८ ॥ ॥ ॥

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

निवर्तध्वमष्टौमथितोभृगुर्वावारुणिर्भार्गवश्च्यवनोवापंगव्यंवानुष्टुभमग्नीषोमीयोद्वितीयोर्धर्चःषष्ठीगायत्रीसप्तोत्तराण्यैंद्रोविमदःप्राजापत्योवावासुक्रोवसुकृद्वाभद्रंदशाग्नेयंतुगायत्रमाद्यैकपदापादएववाशांत्यर्थः परानुष्टुबंत्येविराट्त्रिष्टुभावाग्निनाष्टावास्तारपांक्तं कुहपंचोनापुरस्ताद्बार्हतं त्रिष्टुबंतं त्वंत्याचिदानस्त्वंनोनुष्टुभो यजामहेसप्ताद्यांत्ये त्रिष्टुभौ पंचम्यभिसारिणींद्रसोमं षळास्तारपांङ्क्तं त्वाश्विन्योत्यास्तिस्रोनुष्टुभो भद्रमेकादशसौम्यंप्रहिनवपौष्णमानुष्टुभमाद्या चतुर्थ्याउष्णिहावसत्सु चतुर्विंशतिरैन्द्रोवसुक्रो विश्वोहिद्वादशेंद्रवसुक्रयोःसंवादऐंद्रःसूक्तस्य प्रथमयेंद्रस्यस्नुषा परोक्षंवदिंद्रमाहेंद्रस्ययुजः शेषाऋषेश्चतुर्थीच वनेनाष्टौप्रदेवत्रापंचोना कवषऽऐलूष आपमपोनप्त्रीयंवानएकादशवैश्वदेवं प्रसुग्मंतानवपंचाद्याजगत्यः ॥ ७ ॥

निवर्तध्वमित्यष्टर्चं तृतीयंसूक्तं यामायनोमथितो वारुणिर्भृगुःभार्गवश्च्यवनोवा आपोवागौर्वानुष्टुप् आद्यस्योत्तरार्धर्चस्याग्नीषोमौवा षष्ठीगायत्री ॥

॥ हरिःओम् ॥ निवर्तध्वंमानुगातास्मान्त्सप्तरेवतीः । अग्नीषोमापुनर्वसूऽअस्मेधारयतंरयिं ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

पुनरेनानिवर्तयपुनरेनान्याकुरु । इंद्रंऽएणानियच्छत्वग्निरेनाऽउपाजतु ॥ पुनरेतानिवर्ततामस्मिन्पुष्यं तुगोपतौ । इहैवाग्नेनिधारयेहातिष्ठतुयारयिः ॥ यन्नियानंन्ययनंसंज्ञानंयत्परायणं । आवर्तनंनिवर्तनंयो गोपाऽअपितंहुवे ॥ यऽउदानड्व्ययनंयऽउदानट्परायणं । आवर्तनंनिवर्तनमपिगोपानिवर्ततां ॥ आ निवर्तनिवर्तयपुनर्नऽइंद्रगादेहि । जीवाभिर्भुनजामहै ॥ परिवोविश्वतोदधऽऊर्जाघृतेनपयसा । येदेवाःकेचयज्ञियास्तेरय्यासंसृजंतुनः ॥ आनिवर्तनिवर्तयनिनिवर्तनिवर्तय । भूम्याश्चतस्रःप्रदिशस्ताभ्यऽएनानिवर्तय ॥ १ ॥

भद्रमितिदशर्चं चतुर्थसूक्तं ऐंद्रोविमदः प्राजापत्योवा वासुक्रोवसुकृद्वा अग्निर्गायत्री आद्यैकपदाविराट् द्वितीयानुष्टुबंत्यात्रिष्टुप् ॥

भद्रंनोऽअपिवातयमनः ॥ अग्निमीळेभुजांयविष्ठंशासामित्रंदुधरींतुं । यस्यधर्मन्त्स्व१रेनीःसपर्यतिमातुरूधः ॥ यमासाकृपनींळंभासाकेतुंवर्धयंति । भ्राजंतेश्रेणिदन् ॥ अर्योविशागातुरेतिप्रयदानड्दिवोऽअंतान् । कविरभ्रंदीद्यानः ॥ जुषद्व्यामानुषस्योर्ध्वस्तस्यावृश्वायज्ञे । मिन्वन्त्सप्तपुरऽएति ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सहिक्षेमोहविर्यज्ञःश्रुष्टीदस्यगातुरेति । अग्निंदेवावाशीमंतं ॥ २ ॥ यज्ञासाहंदुवऽइषेग्निंपूर्वस्यशेवस्य ।
अद्रेःसूनुमायुमाहुः ॥ नरोयेकेचास्मदाविश्वेतेवामऽआस्युः । अग्निंहविषावधैतः ॥ कृष्णःश्वेतोरुषो
यामोऽअस्यब्रध्नऽऋत्रऽउतशोणोयशस्वान् । हिरण्यरूपंजनिताजजान ॥ एवातेऽअग्नेविमदोमनी
षामूर्जोनपादमृतेभिःसजोषाः । गिरऽआवक्षत्सुमतीरियानऽइषमूर्जंसुक्षितिंविश्वमाभाः ॥ ३ ॥

आग्निनेत्यष्टर्चंपंचमंसूक्तं विमदोवसुकृद्वा अग्निरास्तारपंक्तिः ॥

आग्निनस्ववृक्तिभिर्होतारंत्वावृणीमहे । यज्ञायस्तीर्णबर्हिषेविवोमदेशीरंपावकशोचिषंविवक्षसे ॥
त्वामुतेस्वाभुवःशुंभंत्यश्वराधसः । वेतित्वामुपसेचनीविवोमदऽऋजीतिरग्नऽआहुतिर्विवक्षसे ॥ त्वेधर्मा
णऽआसतेजुहूभिःसिंचतीरिव । कृष्णारूपाण्यर्जुनाविवोमदेविश्वाऽअधिश्रियोधिषेविवक्षसे ॥ यमग्ने
मन्यसेरयिंसहसावन्नमर्त्य । तमानोवाजसातयेविवोमदेयज्ञेषुचित्रमाभरविवक्षसे ॥ अग्निर्जातोऽअ
थर्वणाविदद्विश्वानिकाव्या । भुवद्दूतोविवस्वतोविवोमदेप्रियोयमस्यकाम्योविवक्षसे ॥ ४ ॥ त्वांयज्ञे

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ष्वीळतेग्नेप्रयत्यध्वरे । त्वंवसूनिकाम्याविवोमदेविश्वादधासिदाशुषेविवक्षसे ॥ त्वांयज्ञेष्वृत्विजंचारुमग्नेनिषेदिरे । घृतप्रतीकंमनुषोविवोमदेशुक्रंचेतिष्ठमक्षभिर्विवक्षसे ॥ अग्नेशुक्रेणशोचिषोरुप्रथयसेबृहत् । अभिक्रंदन्वृषायसेविवोमदेगर्भंदधासिजामिषुविवक्षसे ॥ ५ ॥

कुहश्रुतइतिपंचदशर्चंषष्ठंसूक्तं विमदोवसुकृद्वा इंद्रःपुरस्ताद्बृहती पंचमीसप्तमीनवम्योनुष्टुभौत्यात्रिष्टुप् ॥

कुहश्रुतइन्द्रःकस्मिन्नद्यजनेमित्रोनश्रूयते । ऋषीणांवायःक्षयेगुहावाचंकृषेगिरा ॥ इहश्रुतइंद्रोंऽअस्मेऽअद्यस्तवेवज्रंयृचीषमः । मित्रोनयोजनेष्वायशश्चक्रेऽअसाम्या ॥ महोयस्पतिःशवसोऽअसाम्यामहोनृम्णस्यतूतुजिः । भर्तावज्रंस्यधृष्णोःपितापुत्रमिवप्रियं ॥ युजानोऽअश्वावातंस्यधुनींदेवोदेवस्यवज्रिवः । स्यंतापथाविरुक्मतासृजानस्तोष्यध्वनः ॥ त्वंत्याचिद्वातस्याश्वागांऽऋत्रात्मनावहध्यै । ययोर्देवोनमर्त्योयंतानाकिर्विदार्यः ॥ ६ ॥ अधग्मंतोशनापृच्छतेवांकदर्थानऽआगृहं । आजग्मथुःपराकाद्दिवश्चग्मश्चमर्त्यं ॥ आनऽइन्द्रपृक्षसेस्माकंब्रह्मोद्यतं । तत्त्वायाचामहेवःशुष्णंयद्वन्नमा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नुषं ॥ अकर्मादस्युरभिनोऽअमंतुरन्यव्रतोऽअमानुषः । त्वंतस्यामित्रहन्वधर्दासस्यदंभय ॥ त्वंनऽइं
द्रशूरशूरैरुतत्वोतासोबर्हणा । पुरुत्रातेविपूर्तयोनवंतक्षोणयोयथा ॥ त्वंतान्वृत्रहत्येचोदयोनृन्कार्पा
णेशूरवज्रिवः । गुहायदीकवीनांविशांनक्षत्रशवसां ॥ ७ ॥ मक्षूतातऽइंद्रदानाम्नसऽआक्षाणेशूरवज्रि
वः । यद्वशुष्णस्यदंभयोजातंविश्वंसयावभिः ॥ माकुर्ध्यगिंद्रशूरवस्वीरस्मेभूवन्नभिष्टयः । वयंवयंतऽ
आसांसुम्नेस्यामवज्रिवः ॥ अस्मेतातऽइंद्रसंतुसत्याहिंसंतीरुपस्पृशः । विद्यामयासांभुजोधेनूनांनव
ज्रिवः ॥ अहस्तायदपदीवर्धंतक्षाःशचींभिर्वेद्यानां । शुष्णंपरिप्रदक्षिणिद्विश्वायवेनिशिश्नथः ॥ पिबा
पिबेदिंद्रशूरसोमंमारिषण्योवसवानवसुःसन् । उतत्रायस्वगृणतोमघोनोमहश्चरायोरेवतस्कृधीनः ८

यजामहइतिसप्तर्चंसप्तमंसूक्तं विमदोवसुक्रोवा इंद्रोजगत्याद्यांत्येत्रिष्टुभौ पंचम्यभिसारिणी ॥

यजामहऽइन्द्रंवज्रंदक्षिणंहरीणांरथ्यं१विव्रतानां । प्रश्मश्रुदोधुवदूर्ध्वथाभूद्विसेनाभिर्दयमानोविरा
धसा ॥ हरीन्वस्ययावनेविदेवस्विद्रोमधेमघवावृत्रहाभुवत् । ऋभुर्वाजऽऋभुक्षाःपत्यतेशवोवक्षणाभि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

दासस्यनामचित् ॥ यदावज्रंहिरण्यमिदथारथंहरीयमस्यवहतोविसूरिभिः । आतिष्ठतिमघवासनश्रु
तऽइन्द्रोवाजस्यदीर्घश्रवसस्पतिः ॥ सोचिन्नुवृष्टिर्यूथ्या३स्वासचाँऽइन्द्रःशमश्रूणिहरिताभिर्मृष्णुते ।
अववेतिसुक्षयंसुतेमधूदिद्भूनोतिवातोयथावनं ॥ योवाचाविवाचोमृध्रवाचःपुरूसहस्राशिवाजघान ।
तत्तदिदस्यपौंस्यंगृणीमसिपितेवयस्तविषींवावृधेशवः ॥ स्तोमंतऽइन्द्रविमदाऽअजीजनन्नपूर्व्यंपुरुतमं
सुदानवे । विश्नाह्यस्यभोजनमिनस्ययदापशुंनगोपाःकरामहे ॥ माकिर्नऽएनासख्याविथौषुस्तवचेंद्र
विमदस्यचऽऋषेः । विश्नाहितेप्रमतिंदेवजामिवदुस्मेतेसंतुसख्याशिवानि ॥ ९ ॥

इंद्रसोममितिषळृचमष्टमंसूक्तं विमदोवसुक्रोवा इंद्रआस्तारपंक्तिः चतुर्थ्यादितिसृणामश्विनावनुष्टुप् ॥

इंद्रसोममिमंपिबमधुमंतंचमूसुतं । अस्मेरयिंनिधारयविवोमदेसहस्त्रिणंपुरूवसोविवक्षसे ॥ त्वांय
ज्ञेभिरुक्थैरुपह्व्येभिरीमहे । शचीपतेशचीनांविवोमदेश्रेष्ठंनोधेहिवार्यंविवक्षसे ॥ यस्पतिर्वार्याणामसि
रध्रस्यचोदिता । इन्द्रस्तोतृणांवितावियोमदेद्विषोनःपाह्यंहसोविवक्षसे ॥ युवंशक्रामायाविनासमीची

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

निरमंथतं । विमदेनयदीळितानासत्यानिरमैथतं ॥ विश्वेदेवाऽअकृपंतसमीच्योर्निष्पतैत्योः । नासत्यावब्रुवन्देवाःपुनरावहतादितिं ॥ मधुमन्मेपरायणंमधुमत्पुनरायनं । तानोदेवादेवतयायुवंमधुमतस्कृतं ॥ १० ॥

भद्रमित्येकादशर्चनवमंसूक्तं विमदोवसुकृद्वा सोमआस्तारपंक्तिः ॥

भद्रंनोऽअपिवातयमनोदक्षमुतक्रतुं । अधातेसख्येऽअंधसोविवोमदेरणन्गावोनयवसेविवक्षसे ॥ हृदिस्पृशंस्तऽआसतेविश्वेषुसोमधामसु। अधाकामाऽइमेममविवोमदेवितिष्ठतेवसूयवोविवक्षसे॥ उतम्रतानिसोमतेप्राहंमिनामिपाक्या । अधापितेवसूनवेविवोमदेमृळानोऽअभिचिद्वधाद्विवक्षसे॥ समुप्रयंतिधीतयःसर्गासोवताँऽइव॥ क्रतुंनःसोमजीवसेविवोमदेधारयाचमसाँऽइवविवक्षसे॥ तवत्येसोमशक्तिभिर्निकामासोव्यृण्विरे । गृत्सस्यधीरास्तवसोविवोमदेव्रजंगोमंतमश्विनंविवक्षसे ॥११॥ पशुंनःसोमरक्षसिपुरुत्राविष्ठितंजगत्॥ समाकृणोषिजीवसेविवोमदेविश्वासंपश्यन्भुवनाविवक्षसे ॥ त्वंनःसोमविश्वतोगो

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

पाऽअदाभ्योभव । सेधराजन्नपस्त्रिधोविवोमदेमानोदुःशंसऽईशताविवक्षसे ॥ त्वंनःसोमसुकृतुर्वयोधे अ० ७
यांयजागृहि । क्षेत्रवित्तरोमनुषोविवोमदेद्रुहोनःपाह्यंहसोविवक्षसे ॥ त्वंनोवृत्रहंतमेंद्रस्येदोशिवःसखा । अ० ७
यत्सींहवंतेसमिथेविवोमदेयुध्यमानास्तोकसातौविवक्षसे ॥ अयंघसतुरोमदऽइंद्रस्यवर्धतप्रियः । अयंक्षीवंतोमहोविवोमदेमतिंविप्रस्यवर्धयद्विवक्षसे ॥ अयंविप्रायदाशुषेवाजाँऽइयर्तिगोमतः । अयंसप्तभ्यऽआवरंविवोमदेप्रांधंश्रोणंचतारिषद्विवक्षसे ॥ १२ ॥

प्रह्यच्छेतिनवर्चंदशमंसूक्तं विमदोवसुकृद्वा पूषानुष्टुब्राद्याचतुर्थ्यावुष्णिहौ ॥

प्रह्यच्छामनीषाःस्पार्हायंतिनियुतः । प्रदुस्रानियुद्रथःपूषाऽअविष्टुमाहिनः ॥ यस्यत्यन्महित्वंवा
ताप्यंमयंजनः । विप्रऽआवंसद्धीतिभिश्चिकेतसुष्टुतीनां ॥ सवेदसुष्टुतीनामिंदुर्नपूषावृषा । अभिप्सु
रःप्रुषायतिव्रजंनऽआप्रुषायति ॥ मंसीमहित्वावयमस्माकंदेवपूषन् । मतीनांचसाधनंविप्राणांचाधवं ॥ ॥ ५८ ॥
प्रत्यर्ड्यज्ञानांमश्वहयोरथानां । ऋषिःसयोमनुर्हितोविप्रस्ययावयत्सखः ॥ १३ ॥ आधीषमाणा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

थाःपतिःशुचायाश्चशुचस्यच । वासोवायोवींनामावासाँसिमर्मृजत् ॥ इनोवाजानांपतिरिनःपुष्टीनां सखा । प्रश्मश्रुहर्यतोदूधोद्विवृथायोऽअदाभ्यः ॥ आतेरथस्यपूषन्नजाधुरंववृत्युः । विश्वस्यार्थिनःसखासनोजाऽअनपच्युतः ॥ अस्माकंमूर्जारथंपूषाऽअविष्टुमाहिनः । भुवद्वाजानांवृधऽइमंनः शृणवद्धवं ॥ १४ ॥

असत्स्वितिचतुर्विंशत्यृचमेकादशंसूक्तं ऐंद्रोवसुक्रइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

असत्सुमेजरितःसाभिवेगोयत्सुन्वतेयजमानायशिक्षँ । अनाशीर्दामहमस्मिप्रहंतासत्यध्वृतंवृजिनायंतमाभुं ॥ यदीदहंयुधयेसंनयान्यदेवयून्तन्वा३शूशुजानान् । अमातेतुम्रंवृषभंपचानितीव्रंसुतंपैचदशंनिषिँचं ॥ नाहतंवेदयऽइतिब्रवीत्यदेवयून्त्समरणेजघन्वान् । यदावाख्यत्समरणमृघावदादिद्धमेवृषभाप्रब्रुवंति ॥ यदज्ञातेषुवृजनेष्वासंविश्वेसतोमघवानोमऽआसन् । जिनामित्रेरक्षेमऽआसंतमाभुं प्रतंक्षिणांपर्वतेपादुगृह्य ॥ नवाऽउमांवृजनेवारयंतेनपर्वतासोयदहंमनस्ये । ममस्वनात्क्रुधुकर्णोभया

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तऽएवेदनुद्यून्किरणःसमेजात् ॥ १५ ॥ दर्शन्वत्रंशृतपाँऽअनिंद्रान्बाहुक्षद्भःशरंवेपत्यमानान् । घृषुंवा येनिनिदुःसखायमध्यून्वेषुपवयोववृत्युः ॥ अभूवौक्षीर्व्युं१आयुरानड्दर्षन्नुपूर्वोऽअपरोनुदर्षत् । द्वेप वस्तेपरितंनभूतोयोऽअस्यपारेरजसोविवेष ॥ गावोयवंप्रयुताऽअर्योऽअक्षन्ताऽअपश्यंसहगोपाश्च रंतीः । हवाऽइदर्योऽअभितःसमायन्किंयदासुःस्वपतिश्छंदयाते ॥ संयद्वयंयवसादोजनानामहंयवादऽउर्वत्रेऽअंतः । अत्रायुक्तोवसातारमिच्छादथोऽअयुक्तंयुनजद्वन्वान् ॥ अत्रेदुमेमंससेसत्यमुक्तंद्विपाच्चयच्चतुष्पात्संसृजानिं । स्त्रीभिर्योऽअत्रवृषणंपृतन्यादयुद्धोऽअस्यविभंजानिवेदः ॥ १६ ॥ यस्यानक्षादुहिताजात्वासकस्तांविद्वाँऽअभिमन्यातेऽअंधां । कतरोमेनिंप्रतितंमुचातेयऽईवहातेयऽईवावरेयात् ॥ कियतीयोषांमर्यतोवधूयोःपरिप्रीतापत्यसावायेंण । भद्रावधूर्भवतियत्सुपेशाःस्वयंसामित्रंवनुतेजनेचित् ॥ पत्तोजगारप्रत्यंचमत्तिशीर्ष्णाशिरःप्रतिदधौवरूथं । आसींनऽऊर्ध्वामुपसिक्षिणातिन्यङ्ङुत्तानामन्वेतिभूमिं ॥ बहन्नच्छायोऽअपलाशोऽअर्वांतस्थौमाताविषितोऽअत्तिगर्भैः । अन्यस्याव

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

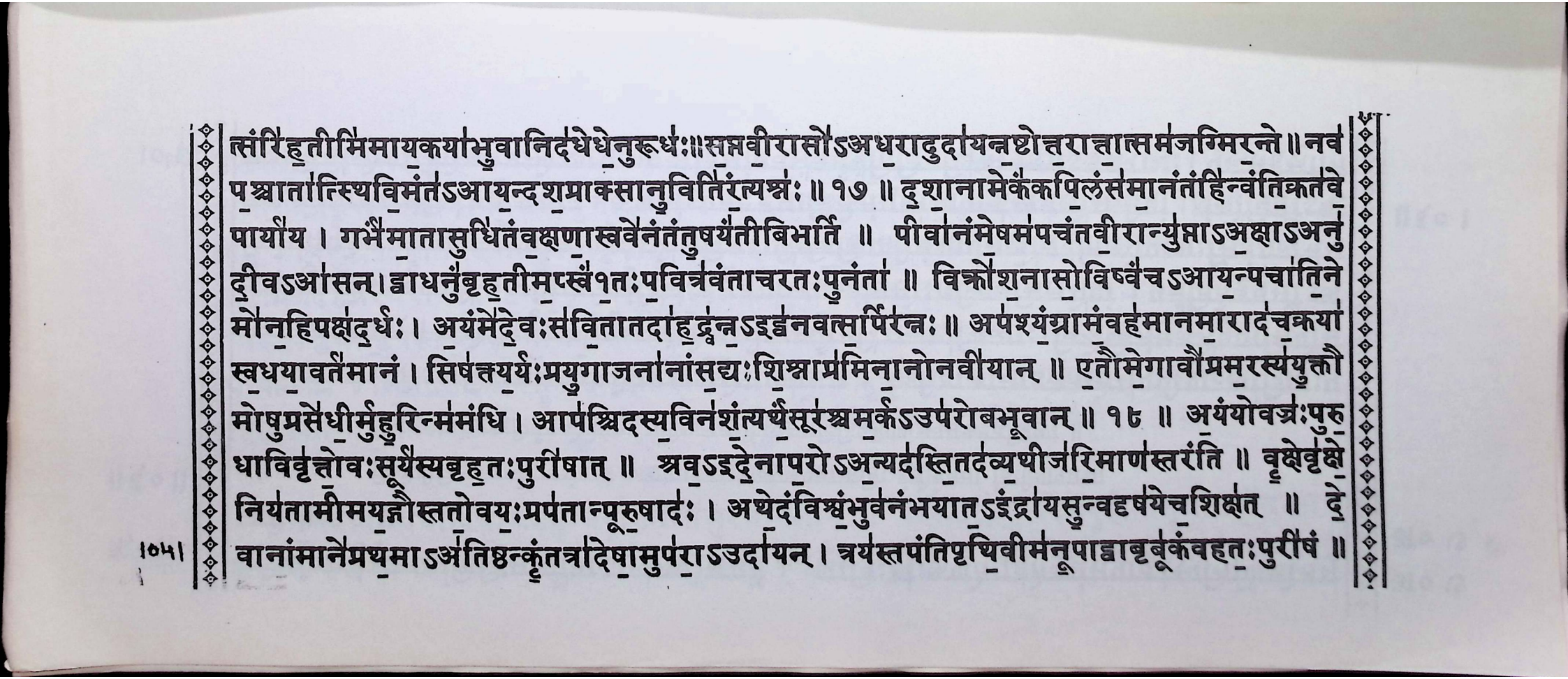

त्संरिहतीमिमायकयाभुवानिदधेधेनुरूधः॥सप्तवीरासोऽअधरादुदायन्नष्टोत्तरात्तात्समजग्मिरन्ते॥ नव पश्चातात्स्थविमंतऽआयन्दशप्राक्सानुवितिरंत्यश्नः॥ १७॥ दृशानामेकंकपिलंसमानंतंहिन्वंतिक्रतवे पार्याय। गर्भेमातासुधितंवक्षणास्वेनंतंतुषयंतीबिभर्ति॥ पीवानंमेषमपचंतवीरान्युष्माऽअक्षाऽअनु दीवऽआसन्। द्वाधनुंबृहतीमप्स्वैतःपवित्रवंताचरतःपुनंता॥ विक्रोशनासोविष्वंचऽआयन्पचांतिनेमोनहिपक्षदुर्धः। अयंमेदेवःसवितातदाहद्वन्नऽइद्वनवत्सार्परन्नः॥ अपश्यंग्रामंवहमानमारादचक्रयास्वधयावर्तमानं। सिषक्तयर्यःप्रयुगाजनानांसद्यःशिश्नाप्रमिनानोनवीयान्॥ एतौमेगावौप्रमरस्ययुक्तौमोषुप्रसेधीर्मुहुरिन्ममंधि। आपश्चिदस्यविनशंत्यर्थंसूरश्चमर्कऽउपरोबभूवान्॥ १८॥ अयंयोवज्रःपुरुधाविवृत्तोवःसूर्यस्यबृहतःपुरीषात्॥ श्रवऽइदेनापरोऽअन्यदस्तितदव्यथीजरिमाणस्तरंति॥ वृक्षेवृक्षेनियतामीमयद्गौस्ततोवयःप्रपतान्पूरुषादः। अथेदंविश्वंभुवनंभयातऽइंद्रायसुन्वदृषयेचशिक्षत॥ देवानांमानेप्रथमाऽअतिष्ठन्कृंतत्रादेषामुपराऽउदायन्। त्रयस्तपंतिपृथिवीमनूपाद्बाबृबूकंवहतःपुरीषं॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सातेजीवातुरुततस्यविद्धिमास्मैताहगपंगूहःसमर्ये । आविःस्वःकृणुतेगूहतेबुसंसपादुरस्यनिर्णिजोनमुच्यते ॥ १९ ॥

विश्वोहीतिद्वादशर्चंद्वादशंसूक्तं अद्यायाइंद्रस्तुषावसुक्रपत्नाऋषिः इंद्रोदेवता द्वितीयाषष्ठ्या दिसमानामिंद्रऋषिर्वसुक्रोदेवता तृतीयाचतुर्थीपंचम्यादिविषमाणांचवसुक्रइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

विश्वोह्यन्योऽअरिराजगाममममेदह्श्वशुरोनाजगाम । जक्षीयाद्धानाऽउतसोमंपपीयात्स्वाशितःपुनरस्तंजगायात् ॥ सरोरुवद्वृषभस्तिग्मशृंगोवष्मैन्तस्थौवरिमन्नापृथिव्याः । विश्वेष्वेनंवृजनेषुपामियोमेकुक्षीसुतसोमःपृणाति ॥ अद्रिणातेमंदिनऽइंद्रतूयान्त्सुन्वंतिसोमान्पिबसित्वमेषां । पचंतितेवृषभाँऽअस्तितेषांपृक्षेणयन्मघवन्हूयमानः ॥ इदंसुमेजरितरार्चिकिद्विप्रतीपंशापंनद्योवहंति । लोपाशःसिंहंप्रत्यंचमत्साःक्रोष्टावराहंनिरतक्तकक्षात् । कथातऽएतदहमाचिकेतंगृत्सस्यपाकस्तवसोमनीषां । त्वंनोविद्वाँऽऋतूंत्वाविवोचोयमद्वैतेमघवन्क्षेम्याधूः ॥ एवाहिमांतवसंवर्धयंतिदिवश्चिन्मेबृहतऽउत्तराधूः । पुरूसहस्रानि ॥ ६० ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

शिशामिसाकमंशत्रुंहिमाजनिताजजान ॥ २० ॥ एवाहिमांतवसंजज्ञुरुग्रंकर्मन्कर्मन्वृषणमिंद्रदेवाः ।
वधींवृत्रंवज्रेणमंदसानोपव्रजंमहिनादाशुषेवं ॥ देवासऽआयन्परशूँरबिभ्रन्वनावृश्चंतोऽअभिविड्भिरा
यन् । निसुद्रूं१दधतोवक्षणासुयत्राकृपींटमनुतद्धंति ॥ शशःक्षुरंप्रत्यंचंजगाराद्रिंलोगेनव्यभेदमारात् ।
बृहंतंचिद्हतेरंधयानिवयद्वत्सोवृषभंशूशुवानः ॥ सुपर्णऽइत्थानखमासिषायावरुद्धःपरिपदंनसिंहः ।
निरुद्धश्चिन्महिषस्तर्ष्यावान्गोधातस्माऽअयथंकर्षदेतत् ॥ तेभ्योगोधाऽअयथंकर्षदेतद्यब्रह्मणःप्रति
पीयंत्यन्नैः । सिमऽउक्षणोवसृष्टाँऽअंदंतिस्वयंबलानितन्वःशृणानाः ॥ एतेशर्मीभिःसुशर्मीऽअभूवन्ये
हिन्विरेतन्व१ःसोमऽउक्थैः । नृवद्वदन्नुपनोमाहिवाजान्दिविश्रवोदधिषेनामवीरः ॥ २१ ॥

वनेनेत्यष्टर्चंत्रयोदशंसूक्तं वसुरुक्इंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

वनेनवायोन्यधायिचाकञ्छुचिर्वास्तोमोभुरणावजीगः । यस्येदिंद्रःपुरुदिनेषुहोतानॄणांनर्योनृतमः
क्षपावान् ॥ प्रतेऽअस्याऽउषसःप्रापरस्यानृतौस्यामनृतमस्यनॄणां । अनुत्रिशोकःशतमावहन्नृन्कुत्से

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नरथोयोऽअसत्सखवान् ॥ कस्तेमदऽइंद्रंत्योभूदुरोगिरोऽअभ्युग्रोविधाव । कद्वाहोऽअर्वागुपमा मनीषाऽआवाशक्यामुपमंराधोऽअन्नैः ॥ कदुद्युम्नमिंद्रत्वावतोनृन्कयाधियाकरसेकन्नऽआगन् । मित्रोनसत्यऽउरुगायभृत्याऽअन्नैसमस्यदसन्मनीषाः ॥ प्रेरयसूरोऽअर्थनपारंयेऽअस्यकामंजनिधाऽइवग्मन् । गिरश्चयेतेतुविजातपूर्वीर्नरंऽइन्द्रप्रतिशिक्षंत्यन्नैः ॥ २२ ॥ मात्रेनुतेसुमितेऽइन्द्रपूर्वीद्यौर्मज्मनापृथिवीकाव्येन । वरायतेघृतवंतःसुतासःस्वाह्नन्भवंतुपीतयेमधूनि ॥ आमध्वोऽअस्माऽअसिचन्नमत्रमिंद्रायपूर्णंसहिसत्यराधाः । सवावृधेवरिमन्नापृथिव्याऽअभिक्रत्वानर्यःपौंस्यैश्च ॥ व्यानळिंद्रःपृतनास्वोजाऽआस्मैयतंतेसख्यायपूर्वीः । आस्मारथंनपृतनासुतिष्ठयंभद्रयासुमत्याचोदयासे ॥ २३ ॥ इतिदशमेमंडलेद्वितीयोनुवाकः ॥

तृतीयेनुवाकेत्रयोदशसूक्तानि तत्रप्रदेवत्रेति पंचदशर्चंप्रथमंसूक्तं ऐलूषःकवषः आपोपान्नपाद्वात्रिष्टुप् ॥

प्रदैवत्राब्रह्मणेगातुरेत्वपोऽअच्छामनंसोनप्रयुक्ति । महींमित्रस्यवरुणस्यधासिंपृथुन्नयंसेरीरधासु

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वृक्तिं ॥ अध्वर्यवोहविष्मंतोहिभूताच्छापऽइतोशतीरुशंतः ॥ अवयाश्चष्टेऽअरुणःसुपर्णस्तमास्यध्वमूर्मिं मद्यासुहस्ताः ॥ अध्वर्यवोपऽइतासमुद्रमपांनपातंहविषायजध्वं । सवोददद्वूर्मिमद्यासुपूतंतस्मैसोमं मधुमंतंसुनोत ॥ योऽअनिध्मोदीदयद्प्स्वं१तर्यविप्रास्ऽईळतेऽअध्वरेषु । अपांनपान्मधुमतीरपोदा याभिरिंद्रोवावृधेवीर्यांय ॥ याभिःसोमोमोदतेहर्षतेचकल्याणीभिर्युवतिभिर्नमर्यैः । ताऽअध्वर्योऽअपो ऽअच्छापरेहियदासिंचाऽओषधीभिःपुनीतात् ॥ २४ ॥ एवेद्यूनेयुवतयोनमंतयदीमुशन्नुशतीरेत्य च्छं । संजानतेमनसासंचिकित्रेध्वर्यवोधिषणापश्चदेवीः ॥ योवोवृताभ्योऽअकृणोदुलोकंयोवोमह्याऽ अभिशस्तेरमुंचत् । तस्माऽइन्द्रायमधुमंतमूर्मिंदेवमादनंप्रहिणोतनापः ॥ प्रास्मैहिनोतमधुमंतमूर्मिंग भ्मोयोवःसिंधवोमध्वऽउत्सः । घृतपृष्ठमीड्यमध्वरेष्वापोरेवतीःशृणुताहवंमे ॥ तंसिंधवोमत्सरमिंद्रपा नंमूर्मिंप्रहेतयऽउभेऽइयर्ति । मदच्युतमौशानंनंभोजांपरिष्ठितंतुंविचरंतमुत्सं ॥ आववृततीरधनुद्विधा

1045
1045

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

रांगोषुयुधोननियवंचरंतीः । ऋषेजानित्रीर्भुवनस्यपत्नीरपोवंदस्वसवृधःसयोनीः ॥ २५ ॥ हिनोता नोऽअध्वरंदेवयज्याहिनोतब्रह्मसुनयेधनानां । ऋतस्ययोगेविष्यंध्वमूधः श्रुष्टीवरीर्भूतनास्मभ्यंमापः ॥ आपोरेवतीःक्षयथाहिवस्वःक्रतुंचभद्रंबिभृथामृतंच । रायश्चस्थःस्वपत्यस्यपत्नीःसरस्वतीतद्गृणतेवयो धात् ॥ प्रतियदापोऽअदृश्रमायतीर्घृतंपयांसिबिभ्रतीर्मधूनि । अध्वर्युभिर्मनसासंविदानाऽइन्द्रायसोमंसुषुतंभरंतीः ॥ एमाऽअग्मन्रेवतीर्जीवधन्याऽअध्वर्यवःसादयतासखायः । निबर्हिषिधत्तनसोम्यासोपांनप्त्रासंविदानासऽएनाः ॥ आग्मन्नापऽउशतीर्बर्हिरेदंन्यध्वरेऽअंसदन्देवयंतीः । अध्वर्यवःसुनुतेद्रायसोममभूदुवःसुशकादेवयज्या ॥ २६ ॥

आनोदेवानामित्येकादशर्चं द्वितीयंसूक्तं कवषोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ॥

आनोदेवानामुपवेतुशंसोविश्वेभिस्तुरैरवसेयजत्रः । तेभिर्वयंसुषखायोभवेमतरंतोविश्वादुरितास्याम ॥ परिचिन्मतोद्रविणंममन्याहतस्यपथानमसाविवासेत् । उतस्वेनक्रतुनासंवदेतश्रेयांसंदक्षंमनसा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

जगृभ्यात् ॥ अधायिधीतिरसंसृग्रमंशास्तीर्थेनदस्समुपयंत्यूमाः । अभ्यानश्मसुवितस्यशूषंनवेदसोऽ
अमृतानामभूम ॥ नित्यश्चाकन्यात्स्वपतिर्दमूनायस्माऽउदेवःसविताजजान । भगोवागोभिरर्यमेमंन
ज्यात्सोऽअंसैचारुश्छदयदुतस्यात् ॥ इयंसाभूयाऽउषसामिवक्षायद्वंक्षुमंतःशवसासमार्यन् । अस्य
स्तुतिंजरितुर्भिक्षमाणाऽआनंःशग्मासऽउपयंतुवाजाः ॥ २७ ॥ अस्येदेषासुमतिःपप्रथानाभवत्पूर्व्या
भूमनागौः । अस्यसनींळाऽअसुरस्ययोनौसमानऽआभरंणेबिभ्रंमाणाः ॥ किंस्विद्वनंकऽउसवृक्षऽआ
सयतोद्यावापृथिवीनिष्टतक्षुः । संतस्थानेऽअजरेऽइतऽऊतीऽअहानिपूर्वीरुषसोजरंत ॥ नैतावंद्वेनापरो
ऽअन्यदस्त्युक्षासद्यावापृथिवीबिभर्ति । त्वचंपवित्रंकृणुतस्वधावान्यदींसूर्यंनहरितोवहंति ॥ स्तेगोन
क्षामत्येतिपृथ्वींमिहंनवातोविहंवातिभूमं । मित्रोयत्रवरुणोऽअज्यमानोग्निर्वनेनव्यसृष्टशोकं ॥ स्तरी
र्यत्सूतसद्योऽअज्यमानाव्यथिरव्यथीःकृणुतस्वगोपा । पुत्रोयत्पूर्वैःपित्रोर्जनिष्टशम्यांगौर्जगारयद्वंपृ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

च्छान् ॥ उतकण्वैनृषदःपुत्रमाहुरुतश्यावोधनमाददत्वाजी । प्रकृण्वायरुशदपिन्वतोधर्ऋतमत्रनकिरस्माऽअपीपेत् ॥ २८ ॥ अ० ७ अ० ७

प्रसुग्मंतेतिनवर्चतृतीयंसूक्तं कवषइंद्रस्त्रिष्टुबाद्याः पंचजगत्यः ॥

प्रसुग्मंताधियसानस्यसक्षणिर्वरेभिर्वराँऽअभिषुप्रसीदतः । अस्माकमिंद्रंऽउभयंजुजोषतियत्सोम्यस्यांधसोबुबोधति ॥ वींद्रयासिदिव्यानिरोचनाविपार्थिवानिरजसापुरुष्टुत । येत्वावहंतिमुहुरध्वराँऽउपतेसुवन्वंतुवग्वनाँऽआराधसः ॥ तदिन्मेच्छन्त्सद्मपुषोवपुष्टरंपुत्रोयज्ञानंपित्रोरधीयति । जायापतिंवहतिवह्मुनासुमत्पुंसऽइंद्रद्रोवहतुःपरिष्कृतः ॥ तदित्सधस्थंमभिचारुदीधयद्गावोयच्छासन्वहतुंनधेनवः । मातायन्मंतुर्यूथस्यपूर्व्याभिवाणस्यसप्तधातुरिज्जनः ॥ प्रवोच्छारिरिचेदेवयुष्पदमेकोरुद्रेभिर्यातितुर्वणिः । जरावायेष्वमृतेषुदावनेपरिवऽऊमेभ्यःसिंचतामधु ॥ २९ ॥ निधीयमानमपगूहमप्सुप्रमेदेवानांव्रतपाऽउवाच । इन्द्रोविद्वाँऽअनुहित्वाचचक्षतेनाहमन्नेऽअनुशिष्टऽआगां ॥ अक्षेत्रवित्क्षेत्र ॥ ६३ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

विदुह्यप्राट्सप्रेतिक्षेत्रविदानुशिष्टः । एतद्वैभद्रमनुशासनस्योतस्तुतिंविंदत्यंजसीनां ॥ अद्येदुप्राणीद
मन्निमाहापीवृतोऽअधयन्मातुरूधः ॥ एमेनमापजरिमायुवानमहेळन्वसुःसुमनाबभूव ॥ एतानिं
भद्राकलशक्रियामकुरुश्रवणददतोमघानिं । दानऽइद्वोमघवानःसोऽअस्त्वयंचसोमोहृदियंबिभर्मि ॥
॥ ३० ॥ ॥ इतिसप्तमाष्टकेसप्तमोध्यायः ॥ ७ ॥

प्रमाद्यावैश्वदेव्यैंद्रःप्रगाथः परागायत्र्योद्वेकुरुश्रवणस्यत्रासदस्यवस्यदानस्तुतिःपराभिर्मृतेमित्रातिथौराज्ञितत्स्नेहाद
षिरुपमश्रवसंपुत्रमस्यव्यशोकयत्प्रावेपाःषळूनामौजवान्वाक्षोक्षकृषिप्रशंसाचाक्षकितवनिंदाचसप्तमीजगत्यबुध्नंलुशो
धानाकोवैश्वदेवंतुद्वित्रिष्टुबंतंतूषासानक्तानमोद्वादशसौर्योभितपाःसौर्यंजागतंवैत्रिष्टुब्दशम्यस्मिन्नः पंचमुष्कवा
निंद्रोयोवांषळूनाकाक्षीवतीघोषा श्विनंहित्रिष्टुबंतंरथंयांतंसमानंतृचंसुहस्त्योघौषेयोस्तेवैकादशकृष्णोच्छामेद्वि त्रि
ष्टुबंतंत्वायातुत्रित्रिष्टुबादिदिवस्परिद्वादशवत्सप्रिराग्नेयंतु ॥ ८ ॥

प्रमाययुज्रइति नवर्चंचतुर्थंसूक्तं कवषआद्यायाविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् द्वितीयादीनामिंद्रोगायत्री द्वितीयाबृहतीतृतीया
सतोबृहती ततोद्वेकुरुश्रवणस्यदानस्तुतिः शिष्टानामुपमश्रवसंव्यशोकमृषिःकृतवान् ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

॥ हरिः ओम् ॥ प्रमा॑युयुग्रेप्रयु॒जोज॑ना॒नावहा॑मिस्मपू॒षण॒मंत॑रेण । विश्वे॑दे॒वासो॒ऽअध॒मामर॑क्षन्दुः शासु॒रागा॒दिति॒घोष॑ऽआसीत् ॥ संमा॑तपंत्यभितः॒सप॑त्नीरि॒वपशे॑वः । नि॒बा॑धते॒ऽअम॑तिर्न॒ग्नता॒जसु॒र्वेर्न वे॑वी॒यते॒मति॒ः ॥ मू॒षोन॒शिश्ना॒व्यदं॑तिमा॒ध्यः॒स्तोता॑र॒तेश॒तक्र॑तो । स॒कृत्सु॒नोमघवन्निंद्रमृळ॒याधा॑पि॒तेव॑ नोभव । कु॒रु॒श्रव॑णमावृणि॒राजा॑नं॒त्रास॑दस्यवं ॥ मंहि॑ष्ठंवा॒धता॒मृषि॑ः ॥ यस्या॑माहु॒रि॒तो॒रथे॑ति॒स्रोव॒हंति साधु॒या । स्तवै॑स॒हस्र॑दक्षिणे ॥ १ ॥ यस्य॒प्रस्वा॑दसो॒गिरे॑ऽउप॒मश्र॑वसः॒पितुः । क्षेत्रं॑नरण्वमूचुषे॥ आधे॑ पुत्रोपमश्र॒वो॒नपा॑न्मित्रा॒तिथे॒रिहि । पि॒तुष्टे॑ऽअस्मिवंदि॒ता ॥ यदी॑शी॒यामृता॑नामुत॒वामर्त्या॑नां । जीवे॒ दिन्म॒घवा॒मम ॥ नदे॒वाना॒मति॑व्र॒तंश॒तात्मा॑च॒नजी॑वति । तथा॑यु॒जावि॑वा॒वृते ॥ २ ॥

प्रावेपाइतिचतुर्दशर्चंपंचमंसूक्तं कवषोमौजवान्वाक्षो अक्षकृषिप्रशंसाकितवनिंदाच आद्यासप्तमीनवमीत्रयोद शीनांकृषिस्तुतिः द्वादश्याअक्षस्तुतिः शिष्टाभिरक्षकितवनिंदा त्रिष्टुप्सप्तमीजगती ॥

1050

प्रा॒वे॒पामा॑बृह॒तोमा॑दयंतिप्रवा॒तेजा॑ऽइ॒रि॑णे॒व॒वृ॒ता॒नाः । सोम॑स्ये॒व॒मौ॒ज॒व॒तस्य॒भ॒क्षो॒वि॒भी॒द॒को॒जा॒गृ॒वि॒

अ० ७ अ० ८ ॥ ६४ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

र्मह्यमच्छान् ॥ नमामिमेथनाजिंहीळऽएषाशिवासखिभ्यऽउतमह्यमासीत् । अक्षस्याहमेकपरस्यहेतो
रनुव्रतामपजायामरोधं ॥ द्वेष्टिश्वश्रूरपजायारुणद्धिननांथितोविंदतेमर्डितारं । अश्वस्येवजरतोवस्न्य
स्यनाहंविंदामिकितवस्यभोगं ॥ अन्येजायांपरिमृशंत्यस्ययस्यागृधद्वेदनेवाज्य१क्षः । पितामाता
भ्रातरऽएनमाहुर्नजानीमोनयताबद्धमेतं ॥ यदादीध्येनदविषाण्येभिःपरायञ्चोवहीयेसखिभ्यः । न्यु
प्तास्रबभ्रवोवाचमक्रतँऽएमीदेषांनिष्कृतंजारिणीव ॥ ३ ॥ सभामेतिकितवःपृच्छमानोजेष्यामीतित
न्वा३शूशुजानः । अक्षासोऽअस्यवितिरंतिकामंप्रतिदीन्नेदधतऽआकृतानि ॥ अक्षासऽइदंकुशिनोनि
तोदिनोनिकृत्वानस्तपनास्तापयिष्णवः । कुमारदेष्णाजयतःपुनर्हणोमध्वासंपृक्ताःकितवस्यबर्हणा ॥
त्रिपंचाशःक्रीळतित्रातऽएषांदेवऽइवसवितासत्यधर्मा । उग्रस्यचिन्मन्यवेनानमंतेराजाचिदेभ्योनमऽ
इत्कृणोति॥ नीचावर्तंतऽउपरिस्फुरंत्यहस्तासोहस्तवंतंसहंते । दिव्याऽअंगाराऽइरिणेन्युप्ताःशीताःसं
तोहृदयंनिदहंति ॥ जायातप्यतेकितवस्यहीनामातापुत्रस्यचरतःक्वस्वित् । ऋणावाबिभ्यद्धनमि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

च्छमानोन्येषामस्तमुपनक्तमेति ॥ ४ ॥ स्त्रियंदृष्ट्वायकितवंततापान्येषांजायांसुकृतंचयोनिं । पूर्वाह्णेऽ
अश्वान्युयुजेहिबभ्रून्त्सोऽअग्नेरंतेवृषलःपपाद ॥ योवःसेनानीर्महतोगणस्यराजाव्रातस्यप्रथमोबभूव ।
तस्मैकृणोमिनधनारुणध्मिदशाहंप्राचीस्तदृतंवदामि ॥ अक्षैर्मादीव्यःकृषिमित्कृषस्ववित्तेरमस्वबहुम
न्यमानः । तत्रगावःकितवतत्रजायातन्मेविचष्टेसवितायमर्यः ॥ मित्रंकृणुध्वंखलुमृळतानोमानोघो
णंचरताभिधृष्णु । निवोनुमन्युर्विशतामरातिरन्योबभ्रूणांप्रसितौन्वस्तु ॥ ५ ॥

अबुध्रमितिचतुर्दशर्चंषष्ठंसूक्तं धानाकोलुशो विश्वेदेवाजगत्यंत्येद्वेत्रिष्टुभौ ॥

अबुध्रमुत्यऽइंद्रवंतोऽअग्नयोज्योतिर्भरंतऽउषसोव्युष्टिषु । महीद्यावापृथिवीचेततामपोद्यादेवानाम
वऽआवृणीमहे ॥ दिवस्पृथिव्योरवऽआवृणीमहेमातृन्त्सिंधून्पर्वताञ्छर्यणावतः । अनागास्त्वंसूर्यमु
षासमीमहेभद्रंसोमःसुवानोऽअद्याकृणोतुनः॥ द्यावानोऽअद्यपृथिवीऽअनागसोमहीत्रायेतांसुवितायमातरा । उषाऽउच्छंत्यपबाधतामघंस्वस्त्यग्निंसमिधानमीमहे ॥ इयंनऽउस्राप्रथमासुदेव्यैरेवत्सनिभ्यो

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

रेवतीर्युच्छतु ॥ आरेमन्युंदुर्विदत्रंस्यधीमहिस्वस्त्य१ग्निंसमिधानमीमहे ॥ प्रयाःसिस्रतेसूर्यस्यरश्मि
भिर्ज्योतिर्भरंतीरुषसोव्युष्टिषु । भद्रानोऽअद्यश्रवसेव्युच्छतस्वस्त्य१ग्निंसमिधानमीमहे ॥ ६ ॥ अन
मीवाऽउषसऽआचरंतुनऽउद्नयोजिहतांज्योतिषाबृहत् । आयुक्षातामश्विनातूतुजिंरथंस्वस्त्य१ग्निंस
मिधानमीमहे ॥ श्रेष्ठंनोऽअद्यसवितर्वरेण्यंभागमासुवसहिरत्नधाऽअसि । रायोजनित्रींधिषणामुपब्रु
वेस्वस्त्य१ग्निंसमिधानमीमहे ॥ पिपर्तुमातद्दुतस्यप्रवाचनंदेवानांयन्मनुष्याऽ३अमन्महि । विश्वाऽइदु
स्रास्मळुदेतिसूर्यःस्वस्त्य१ग्निंसमिधानमीमहे॥ अद्वेषोऽअद्यबर्हिषःस्तरीमणिग्राव्णांयोगेमन्मनःसाधऽ
ईमहे । आदित्यानांशर्मणिस्थाभुरण्यसिस्वस्त्य१ग्निंसमिधानमीमहे ॥ आनोबर्हिःसधमादेबृहद्दिवेदे
वाँऽईळेसादयासन्नहोतॄन् । इंद्रंमित्रंवरुणंसातयेभगंस्वस्त्य१ग्निंसमिधानमीमहे ॥ ७ ॥ तऽआदित्याऽ
आगंतासर्वतातयेवृधेनोयज्ञमवतासजोषसः । बृहस्पतिंपूषणमश्विनाभगंस्वस्त्य१ग्निंसमिधानमीमहे ॥
तन्नोदेवायच्छतसुप्रवाचनंछर्दिरादित्याःसुभरैनृपाय्यं । पश्वेतोकायतनायजीवसेस्वस्त्य१ग्निंसमिधा

1053
1853

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नमीमहे ॥ विश्वेऽअद्यमरुतोविश्वऽऊतीविश्वेभवंत्वग्नयःसमिद्धाः । विश्वेनोदेवाऽअवसागमंतुविश्व मस्तुद्रविणंवाजोऽअस्मे ॥ यंदेवासोवथवाजसातौयंत्रायध्वेयंपिपृथात्यंहः । योवोगोपीथेनभयस्यवे दुतेस्यामदेववीतयेतुरासः ॥ ८ ॥ अ० ७ अ० ८

उषासानक्तेतिचतुर्दशर्चं सप्तमंसूक्तं लुशोधानाकःविश्वेदेवाःजगत्यंत्येत्रिष्टुभौ ॥

उषासानक्तावृहतीसुपेशसाद्यावाक्षामावरुणोमित्रोऽअर्यमा । इंद्रंहुवेमरुतःपर्वतॉंऽअपऽआदित्या न्द्यावापृथिवीऽअपःस्वः ॥ द्यौश्चनःपृथिवीचप्रचेतसऽऋतावरीरक्षतामंहसोरिषः । मादुर्विदत्रानिर्ऋतिर्नऽईशततद्देवानामवोऽअद्यावृणीमहे ॥ विश्वस्मान्नोऽअदितिःपात्वंहसोमाताामित्रस्यवरुणस्यरेवतः । स्वर्वज्योतिरवृकंनशीमहितद्देवानामवोऽअद्यावृणीमहे । ग्रावावदन्नपरक्षौसिसेधतुदुष्वप्न्यंनिर्ऋतिं विश्वमत्रिणं । आदित्यंशर्ममरुतामशीमहितद्देवानामवोऽअद्यावृणीमहे ॥ एंद्रोबर्हिःसीदतुपिन्वता मिळाबृहस्पतिःसामभिर्ऋक्वोऽअर्चतु । सुप्रकेतंजीवसेमन्मधीमहितद्देवानामवोऽअद्यावृणीमहे ॥ दिवि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

स्पृशँयज्ञमस्माकंमश्विनाजीराध्वरंकृणुतंसुम्नमिष्टये । प्राचीनंरश्मिमाहुतंघृतेनतद्देवानामवोऽअद्या
वृणीमहे ॥ उपह्वयेसुहवंमारुतंगणंपावकमृष्वंसख्यायशंभुवँ । रायस्पोषँसौश्रवसायधीमहितद्देवाना
मवोऽअद्यावृणीमहे ॥ अपांपेरुंजीवधन्यंभरामहेदेवाव्यँसुहवमध्वरश्रियँ । सुरश्मिसोमंमिंद्रियंयमीम
हितद्देवानामवोऽअद्यावृणीमहे ॥ सनेमतत्सुसनितासनित्वभिर्वयंजीवाजीवपुत्राऽअनागसः । ब्रह्म
द्विषोविष्वगेनोभरेरततद्देवानामवोऽअद्यावृणीमहे ॥ येस्थामनोर्यज्ञियास्तेशृणोतनयद्वोदेवाऽईमहेत
द्दादातन । जैत्रंक्रतुंरयिमद्वीरवद्यशस्तद्देवानामवोऽअद्यावृणीमहे ॥ १० ॥ महद्द्यमहतामावृणीमहे
वोदेवानांबृहतामनर्वणां । यथावसुवीरजातंनशामहैतद्देवानामवोऽअद्यावृणीमहे ॥ महोऽअग्नेःसमि
धानस्यशर्मण्यनागामित्रेवरुणेस्वस्तये । श्रेष्ठेस्यामसवितुःसवीमनितद्देवानामवोऽअद्यावृणीमहे ॥ ये
सवितुःसत्यसवस्यविश्वेमित्रस्यव्रतेवरुणस्यदेवाः । तेसौभगंवीरवद्गोमदग्नोदधातनद्रविणंचित्रमस्मे ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सवितापश्चातात्सवितापुरस्तात्सवितोत्तरात्तात्सविताधरात्तात् । सवितानःसुवतुसर्वतातिंसवितानोरा सतांदीर्घमायुः ॥ ११ ॥

नमोमित्रस्येतिद्वादशर्चमष्टमंसूक्तं सौर्योभितपाः सूर्योजगतीदशमीत्रिष्टुप् ॥

नमोमित्रस्यवरुणस्यचक्षसेमहोदेवायतदृतंसपर्यत । दूरेदृशेदेवजातायकेतवेदिवस्पुत्रायसूर्यायशंस त ॥ सामासत्योक्तिःपरिपातुविश्वतोद्यावाचयत्रततनन्नहानिच । विश्वमन्यन्निविशतेयदेजतिविश्वाहा पोविश्वाहोदेतिसूर्यः ॥ नतेऽअदेवःप्रदिवोनिवासतेयदेतशेभिःपतरैरर्थयसि । प्राचीनमन्यदनुवर्ततेरज ऽउदन्येनज्योतिषायासिसूर्य ॥ येनसूर्यज्योतिषाबाधसेतमोजगच्चविश्वमुदियर्षिभानुना । तेनासमद्विश्वा मनिरामनाहुतिमपामीवामपदुष्वप्न्यंसुव ॥ विश्वस्यहिप्रेषितोरक्षसिव्रतमहेळयन्नुच्चरसिस्वधाऽअनु । य द्द्यावासूर्योपब्रवामहैतंनोदेवाऽअनुमंसीरतक्रतुं ॥ तंनोद्यावापृथिवीतन्नऽआपऽइंद्रःशृण्वंतुमरुतोहवं वचः । माशूनेभूमसूर्यस्यसंदृशिभद्रंजीवंतोजरणामशीमहि ॥ १२ ॥ विश्वाहात्वासुमनसःसुचक्षसःप्रजा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वँतोऽअनमीवाऽअनागसः । उद्यंतँत्वामित्रमहोदिवेदिवेज्योग्जीवाःप्रतिपश्येमसूर्य ॥ महिज्योतिर्बिभ्रतंत्वाविचक्षणभास्वंतंचक्षुषेचक्षुषेमयः । आरोहँतंबृहतःपाजसस्परिवयंजीवाःप्रतिपश्येमसूर्य ॥ यस्यतेविश्वाभुवनानिकेतुनाप्रचेरंतेनिचविशंतेऽअक्तुभिः । अनागास्त्वेनंहरिकेशसूर्याह्नाह्नानोवस्यसावस्यसोदिहि ॥ शंनोभवचक्षसाशंनोऽअह्नाशंभानुनाशंहिमाशंघृणेनं । यथाशमध्वञ्छमसंदुरोणेतत्सूर्यद्रविणंधेहिचित्रं ॥ अस्माकँदेवाऽउभयायजन्मनेशमँयच्छतद्विपदेचतुष्पदे । अदत्पिबद्गूर्जयमानमाशितं तदस्मेशंयोररपोदधातन ॥ यद्वोदेवाश्चकृमजिह्वयागुरुमनसोवाप्रयुतीदेवहेळनं । अरावायोनोऽअभिदुच्छुनायतेतस्मिन्तदेनोवसवोनिधेतन ॥ १३ ॥

अस्मिन्नइतिपंचर्चनवमंसूक्तं मुष्कवानिंद्र इंद्रोजगती ॥

अस्मिन्नऽइन्द्रपृत्सुतौयशंस्वतिशिमींवतिक्रंदसिप्रावसातये । यत्रगोषाताधृषितेषुखादिषुविष्वक्पतँतिदिद्यवोनृषाह्ये ॥ सनःक्षुमंतंसदनेव्यूर्णुहिगोऽअर्णंसंरयिमिंद्रश्रवाय्यं । स्यामतेजयतःशक्रमेदिनो

1057

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यथावयमुश्मसितद्वसोकृधि ॥ योनोदासऽआर्योवापुरुष्टुतादेवऽइन्द्रयुधयेचिकेतति । अस्माभिष्टेसु षहाःसंतुशत्रवस्त्वयावयंतान्वनुयामसंगमे ॥ योद्भ्रेभिर्हव्योयश्चभूरिभिर्योऽअभीकेवरिवोविन्नृषाह्ये । तंविखादेसख्मिद्यश्रुतंनरंमर्वाचमिंद्रमवसेकरामहे ॥ स्ववृजंहित्वामहामिंद्रशुश्रवानानुदंवृषभरध्रचोदनं । प्रमुंचस्वपरिकुत्सादिहागहिकिमुत्वावान्मुष्कयोर्बद्धऽआसते ॥ १४ ॥

योवामितिचतुर्दशर्चंदशमंसूक्तं काक्षीवतीघोषा अश्विनौजगत्यंत्यात्रिष्टुप् ॥

योवांपरिज्मासुवृदश्विनारथोदोषामुषासोहव्योहविष्मता । शश्वत्तमासस्तमुवामिदंवयंपितुर्ननामसुहवंहवामहे ॥ चोदयंतंसूनृताःपिन्वतंधियऽउत्पुरंधीरीरयतंतदुश्मसि । यशसंभागंकृणुतंनोऽअश्विना सोमंनचारुंमघवत्सुनस्कृतं ॥ अमाजुरश्विद्भवथोयुवंभगोनाशोश्विदवितारापमस्यचित् । अंधस्यचिन्नासत्याकृशस्यचिद्युवामिदाहुर्भिषजारुतस्यचित् ॥ युवंच्यवानंसनयंयथारथंपुनर्युवानंचरथायतक्षथुः । निष्टौग्र्यमूहथुरन्धसःपरिविश्वेत्तावांसवनेषुप्रवाच्या ॥ पुराणावांवीर्याऽ३प्रब्रवाजनेथोहासथुर्भिष

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

जामयोभुवा । तावानुनव्यावर्वसेकरामहेयंनासत्याश्रद्रिर्यथादधत् ॥ १५ ॥ इयंवामह्वेशृणुतंमेऽअ
श्विनापुत्रायेवपितरामह्यांशिक्षतं । अनापिरज्ञाऽअसजात्यामतिःपुरातस्याऽअभिशस्तेरवस्पृतं ॥ युवं
रथेनविमदायशुंध्युवंन्यूहथुःपुरुमित्रस्ययोषणां । युवंहवंवध्रिमत्याऽअगच्छतंयुवंसुषुतिंचक्रथुःपुरंध
ये ॥ युवंविप्रस्यजरणामुपेयुषःपुनःकलेरकृणुतंयुवद्वयः । युवंवंदनमृश्यदादुदूपथुर्युवंसद्योविश्पलामेत
वेकृथः ॥ युवंहरेभंवृषणागुहाहितमुदैरयतंममृवांसमश्विना । युवमूबीसमुततन्नमत्र्यऽओमन्वंतंचक्र
थुःसनवंध्रये ॥ युवंश्वेतंपेदवेश्विनाश्वंनवभिर्वाजैर्नवतीचवाजिनं । चक्रत्यैंददथुर्द्रावयत्सखंभगंननृ
भ्योहव्यैंमयोभुवै ॥ १६ ॥ नतंराजानावदितेकुतश्चननांहोऽअश्नोतिदुरितंनकिर्भयं । यमश्विनासु
हवारुद्रवर्तनीपुरोरथंकृणुथःपत्यासह॥ आतेनयातंमनसोजवीयसारथंयंवामृभवश्चक्रुरश्विना । यस्य
योगेदुहिताजायतेदिवऽउभेऽअहनीसुदिनेविवस्वतः ॥ तावर्तियांतंजुषाविपवैतमपिन्वतंशयवेधेनुमं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

श्विना । वृकस्यचिद्वर्तिकामंतरास्याद्युवंशचीभिर्ग्रसिताममुंचतं ॥ एतंवांस्तोमंमश्विनावकर्मातक्षाम भृगवोनरथं । न्यमृक्षामयोषणांनमर्यनित्यंनसूनुंतनयंदधानाः ॥ १७ ॥

रथंयांतमिति चतुर्दशर्चमेकादशंसूक्तं घोषाअश्विनौजगती ॥

रथंयांतंकुहकोहवांनराप्रतिद्युमंतंसुवितायभूषति । प्रातर्यावाणंविभ्वंविशेविशेवस्तोर्वस्तोर्वहमानंधियाशमिं ॥ कुहस्विद्दोषाकुहवस्तोरश्विनाकुहाभिपित्वंकरतःकुहोषतुः । कोवांशयुत्राविधवेवदेवरं मर्यंनयोषाकृणुतेसधस्थऽआ ॥ प्रातर्जैरेथेजरणेवकार्पयावस्तोर्वस्तोर्यजतागच्छथोगृहं । कस्यध्वस्त्रा भंवथःकस्यवानराराजपुत्रेवसवनावगच्छथः ॥ युवांमृगेववारणामृगण्यवोदोषावस्तोर्हविषानिह्वया महे । युवंहोत्रांमृतुथाजुह्वतेनरेषंजनायवहथःशुभस्पती ॥ युवांहघोषापर्यश्विनायतीराजिंऽऊचेदुहिता पृच्छेवांनरा । भूतंमेऽअह्नेऽउतभूतमक्तवेश्वावतेरथिनेशक्रमर्वते ॥ १८ ॥ युवंकक्षीष्ठःपर्यश्विनारथंवि शोनकुत्सोजरितुर्नशायथः । युवोर्हमक्षापर्यश्विनाध्वासाभरतनिष्कृतंनयोषणा ॥ युवंहभुज्युंयुवमं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

श्विनावशंयुवंशिजारंमुशनामुपारथुः । युवोररावापरिसख्यमासतेयुवोरहमवसासुम्नमाचके॥ युवंहकृ
शंयुवमश्विनाशयुंयुवंविधंतंविधवामुरुष्यथः । युवंसनिभ्यःस्तनयंतमश्विनापव्रजमूर्णुथःसप्तास्यं ॥ ज
निष्टयोषापतयत्कनीनकोविचारुहद्वीरुधोदंसनाऽअनु । आस्मैरीयंतेनिवनेवसिंधवोस्माऽअह्वेभवति
तत्पतित्वनं ॥ जीवंरुदंतिविमयंतेऽअध्वरेदीर्घामनुप्रसितिंदीधियुर्नरः । वामंपितृभ्योयऽइदंसमेरिरेमयः
पतिभ्योजनयःपरिष्वजे ॥ १९ ॥ नतस्यविघ्नतदुषुप्रवोचतयुवाहयद्युवत्याःक्षेतियोनिषु । प्रियोस्त्रि
यस्यवृषभस्यरेतिनोगृहंगमेमाश्विनातदुश्मसि ॥ आवामगन्त्सुमतिर्वाजिनीवसून्यश्विनाहृत्सुकामाऽ
अयंसत । अभूतंगोपामिथुनाशुभस्पतीप्रियाऽअर्यम्णोदुयोंऽअशीमहि ॥ ताभंदसानामनुषोदुरोणऽ
आधत्तंरयिंसहवीरंवचस्यवे । कृतंतीर्थंसुप्रपाणंशुभस्पतीस्थाणुंपथेष्ठामपदुर्मतिंहतं ॥ कस्मिंद्युकत
मास्वश्विनाविक्षुद्रस्रामादयेतेशुभस्पती । कऽईनियेमेकतमस्यजग्मतुर्विप्रस्यवायजमानस्यवागृहं॥२०॥

1961

समानमितिऋक्त्रयात्मकंद्वादशंसूक्तं घौषेयःसुहस्त्योश्विनौजगती ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

समानमुत्यंपुरुहूतमुक्थ्यं१रथंत्रिचक्रंसवनागनिग्मतं । परिज्मानंविदथ्यंसुवृक्तिभिर्वयंव्युष्टाऽउष सोहवामहे ॥ प्रातर्युजंनासत्याधितिष्ठथःप्रातर्यावाणंमधुवाहनंरथं । विशोयेनगच्छथोयज्वरीर्नरा कीरेश्चिद्यज्ञंहोतृमंतमश्विना ॥ अध्वर्युवामधुपाणिंसुहस्त्यमग्निधंवाधृतदक्षंदमूनसं । विप्रस्यवायत्सवनानिगच्छथोतऽआयातंमधुपेयमश्विना ॥ २१ ॥

अस्तेवेत्येकादशर्चंत्रयोदशंसूक्तं आंगिरसःकृष्णइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

अस्तेवसुप्रतरंलायमस्यन्भूषन्निवप्रभरास्तोममस्मै । वाचाविप्रास्तरतवाचमर्योनिरांमयजरितःसोमऽइंद्रं ॥ दोहेनगामुपशिक्षासखायंप्रबोधयजरितर्जारमिंद्रं । कोशंनपूर्णंवसुनान्यृष्टमाच्यावयमघदेयायशूरं ॥ किमंगत्वामघवन्भोजमाहुःशिशीहिमांशिश्रयंत्वांशृणोमि । अन्नस्वतीममधीरस्तुशक्रवसुविदंभगमिंद्राभरानः ॥ त्वांजनासमसत्येष्विंद्रसंतस्थानाविह्वयंतेसमीके । अत्रायुजंकृणुतेयोहविष्मान्त्सुन्वतासख्यंवष्टिशूरः ॥ धनंनस्पृद्बहुलंयोऽअस्मैतीव्रान्त्सोमाँऽआसुनोतिप्रयस्वान् । तस्मैशत्रून्त्सु

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तुकान्प्रातरह्नोनिस्वष्ट्रान्युवतिर्हंतिवृत्रं ॥ २२ ॥ यस्मिन्वयंदधिमाशंसमिंद्रेयःशिश्रायमघवाकाममस्मे ।
आराच्चित्सन्भयतामस्यशत्रुर्न्यस्मैद्युम्नाजन्यानमंतां ॥ आराच्छत्रुमपबाधस्वदूरमुग्रोयःशंबःपुरुहूतेन । अस्मेधेहियवमन्नोमादिंद्रकृधीधियंजरित्रेवाजरत्नां ॥ प्रयमंतवृषसवासोऽअग्मन्तीव्राःसोमाबहुलांतासऽइंद्रे । नाहदामानैमघवानियंस्न्निसुन्वतेवहतिभूरिवामं ॥ उतप्रहामतिदीव्याजयातिकृतंयच्छ्वघ्नीविचिनोतिकाले । योदेवकामोनधनारुणद्धिसमित्तंरायासृजतिस्वधावान् ॥ गोभिष्टरेमामतिंदुरेवांयवेनक्षुधंपुरुहूतविश्वां । वयंराजभिःप्रथमाधनान्यस्माकेनवृजनेनाजयेम ॥ बृहस्पतिर्नःपरिपातुपश्चादुतोत्तरस्मादधरादघायोः । इंद्रःपुरस्तादुतमध्यतोनःसखासाखिभ्योवरिवःकृणोतु ॥ २३ ॥ इतिदशमेमंडलेतृतीयोनुवाकः ॥

चतुर्थेनुवाकेष्टादशसूक्तानि तत्रअच्छामइत्येकादशर्चं प्रथमंसूक्तं कृष्णइंद्रो जगत्यंत्येद्वेत्रिष्टुभौ ॥

अच्छामऽइंद्रंमतयःस्वर्विदःसध्रीचीर्विश्वाऽउशतीरनूषत । परिष्वजंतेजनयोयथापतिंमर्यनशुंध्युंम-

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

धवानमूतये ॥ नघात्वद्रिगर्पवेतिमेमनस्त्वेऽइत्कामंपुरुहूतशिश्रय । राजेवदस्मनिषदोधिबर्हिष्यस्मिन्त्सुसोमेऽवपानमस्तुते ॥ विषूवृदिंद्रोऽअमंतेरुतक्षुधःसऽइद्रायोमघवावस्त्वऽईशते । तस्येदिमेप्रवणेसप्तसिंधवोवयोवर्धंतिवृषभस्यशुष्मिणः ॥ वयोनवृक्षंसुपलाशमासदन्त्सोमासऽइंद्रंमंदिनश्चमूषदः । प्रैषामनीकंशवसादविद्युतद्विदत्स्व१र्मनवेज्योतिरार्यं ॥ कृतंनश्चक्रीवाँचैनोतिदेवनेसंवर्गयन्मघवासूर्यंजयत् । नततेंऽअन्योऽअनुवीर्यंशक्रन्पुराणोमघवन्नोतनूतनः ॥ २४ ॥ विशंविशंमघवापर्यशायतजनानांधेनाऽअवचाकशद्वृषा । यस्याहशक्रःसवनेषुरण्यतिसतीव्रैःसोमैःसहतेपृतन्यतः ॥ आपोनसिंधुमभियत्समक्षरन्त्सोमासऽइंद्रंकुल्याऽईवह्रदं । वर्धंतिविप्रामहोऽअस्यसादनेयवंनवृष्टिर्दिव्येनदानुना ॥ वृषानक्रुद्धःपतयद्रजःस्वायोऽअर्यपत्नीरकृणोदिमाऽअपः । ससुन्वतेमघवाजीरदानवेविंद्रज्योतिर्मनवेहविष्मते ॥ उज्जायतांपरशुर्ज्योतिषासहभूयाऽऋतस्यसुदुघापुराणवत् । विरोचतामरुषोभानुनाशुचिःस्व१र्णशुक्रंशुशुचीतसत्पतिः ॥ गोभिष्टरेमामतिंदुरेवांयवेनक्षुधंपुरुहूतविश्वां । वयंराजभिःप्रथमाध

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नान्यस्माकेनवृजनेनाजयेम ॥ बृहस्पतिर्नःपरिपातुपश्चादुतोत्तरस्मादधरादघायोः । इंद्रःपुरस्तादुतमध्यतोनःसखासखिभ्योवरिवःकृणोतु ॥ २५ ॥

आयात्वित्येकादशर्चैद्वितीयंसूक्तं कृष्णइंद्रोजगती आद्यास्तिस्रोत्येद्वेचत्रिष्टुभः ॥

आयात्विंद्रःस्वपतिर्मदाययोधर्मणातूतुजानस्तुविष्मान् । प्रत्वक्षाणोऽअतिविश्वासहांस्यपारेणमहतावृष्ण्येन ॥ सुष्ठामारथःसुयमाहरीतेमिम्यक्षवज्रोनृपतेगभस्तौ । शीभंराजन्सुपथायाह्यर्वाङ्वर्धान्मतेपपुषोवृष्ण्यानि ॥ एंद्रवाहोनृपतिंवज्रबाहुमुग्रमुग्रासस्तविषासऽएनं । प्रत्वक्षसंवृषभंसत्यशुष्ममेमस्मत्रासधमादोवहंतु ॥ एवापतिंद्रोणसाचंसचेतसमूर्जःस्कंभंधरुणऽआवृषायसे । ओजःकृष्वसंगृभायत्वेऽअप्यसोयथाकेनिपानामिनोवृधे ॥ गमन्नस्मेवसून्याहिशंसिषंस्वाशिषंभरमायाहिसोमिनः । त्वमीशिषेसास्मिन्नासत्सिबर्हिष्यनाधृष्यातवपात्राणिधर्मणा ॥ २६ ॥ पृथक्प्रायन्प्रथमादेवहूतयोकृण्वतश्रवस्यानिदुष्टराः । नयेशेकुर्यज्ञियांनावमारुहमीर्मैवतेन्यविशंतकेपयः ॥ एवैवापागपरेसंतुदूढ्योश्वाये

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

षाँदुर्युजऽआयुयुज्रे । इत्थायेप्रागुपरेसंतिदावनेपुरूणियत्रंवयुनानिभोजना ॥ गिरीँऽरज्रान्रेजमानाँऽ
अधारयद्द्यौःऋँददंतरिक्षाणिकोपयत् । समीचीनेधिषणेविष्कभायतिवृष्णःपीत्वामदऽउक्थानिंशं
सति ॥ इमंबिभर्मिसुकृंततेऽअंकुशंयेनारुजासिमघवञ्छफारुजः । अस्मिन्त्सुतेसवनेऽअस्त्वोक्यंसुतऽ
इष्टौमंघवन्बोध्याभगः । गोभिष्टरेमामतिंदुरेवांयवेनक्षुधंपुरुहूतविश्वां । वयंराजभिःप्रथमाधनान्यस्मा
कैनवृजनेनाजयेम ॥ बृहस्पतिर्नःपरिपातुपश्चादुतोत्तरस्मादधरादघायोः । इंद्रःपुरस्तादुतमध्यतोनःस
खासखिभ्योवरिवःकृणोतु ॥२७॥ दिवस्परीतिद्वादशर्चतृतीयंसूक्तं वत्सप्रिग्ग्निस्त्रिष्टुप् ॥

दिवस्परिप्रथमंजज्ञेऽअग्निरस्मद्द्वितीयंपरिजातवेदाः । तृतीयमप्सुनृमणाऽअजस्रमिंधानऽएनंजर
तेस्वाधीः ॥ विज्ञातेऽअग्नेत्रेधात्रयाणिविद्मातेधामविभृतापुरुत्रा । विद्मातेनामपरमंगुहायद्विद्मातमु
त्संयतंऽआजगंथ ॥ समुद्रेत्वानृमणाऽअप्स्वंतर्नृचक्षाऽईधेदिवोऽअग्नऽऊधन् । तृतीयेत्वारजसिन
स्थिवांसमपामुपस्थेमहिषाऽअवर्धन् ॥ अक्रंददग्निःस्तनयन्निवद्यौःक्षामारेरिहद्वीरुधःसमञ्जन् । सद्यो

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

जज्ञानोविहीमिद्धोऽअख्यदारोदसीभानुनाभात्यंतः ॥ श्रीणामुदारोधरुणोरयीणांमनीषाणांप्रार्पणः सोमगोपाः । वसुःसूनुःसहसोऽअप्सुराजाविभात्यग्रऽउषसामिधानः ॥ विश्वस्यकेतुर्भुवनस्यगर्भऽआरोदसीऽअपृणाज्जायमानः । वीळुंचिदद्रिमभिनत्परायंजनायदग्निमयजंतपंच ॥ २८ ॥ उशिक्पावकोऽअरतिःसुमेधामर्तेष्वग्निरमृतोनिधायि । इयर्तिधूममरुषंभरिभ्रदुच्छुक्रेणशोचिषाद्यामिनक्षन् ॥ दृशानोरुक्मऽउर्व्याव्यद्यौदुर्मर्षमायुःश्रियेरुचानः । अग्निरमृतोऽअभवद्वयोभिर्यदेनंद्यौर्जनयत्सुरेताः ॥ यस्तेऽअद्यकृणवद्भद्रशोचेपूपंदेवघृतवंतमग्ने । प्रतंनयप्रतरंवस्योऽअच्छाभिसुम्नंदेवभक्तंयविष्ठ ॥ आतंभजसौश्रवसेष्वग्नऽउक्थऽउक्थऽआभजशस्यमाने । प्रियःसूर्येप्रियोऽअग्नाभवात्युज्जातेनभिनदद्दुज्जनित्वैः ॥ त्वामग्नेयजमानाऽअनुद्यून्विश्वावसुंदधिरेवार्याणि । त्वयासहद्रविणमिच्छमानाव्रजंगोमंतमुशिजोविवव्रुः ॥ अस्तांव्यग्निर्नरांसुशेवोवैश्वानरऽऋषिभिःसोमगोपाः । अड्ढेद्यावापृथिवीहुवेमदेवाधत्तरयिमस्मेसुवीरं ॥ २९ ॥ ॥ इतिसप्तमाष्टकेऽष्टमोध्यायः ॥ ८ ॥

1067
ina

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

॥ इति सप्तमाष्टकः समाप्तः ॥

1068

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

॥ अथाष्टमाष्टकप्रारंभः ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

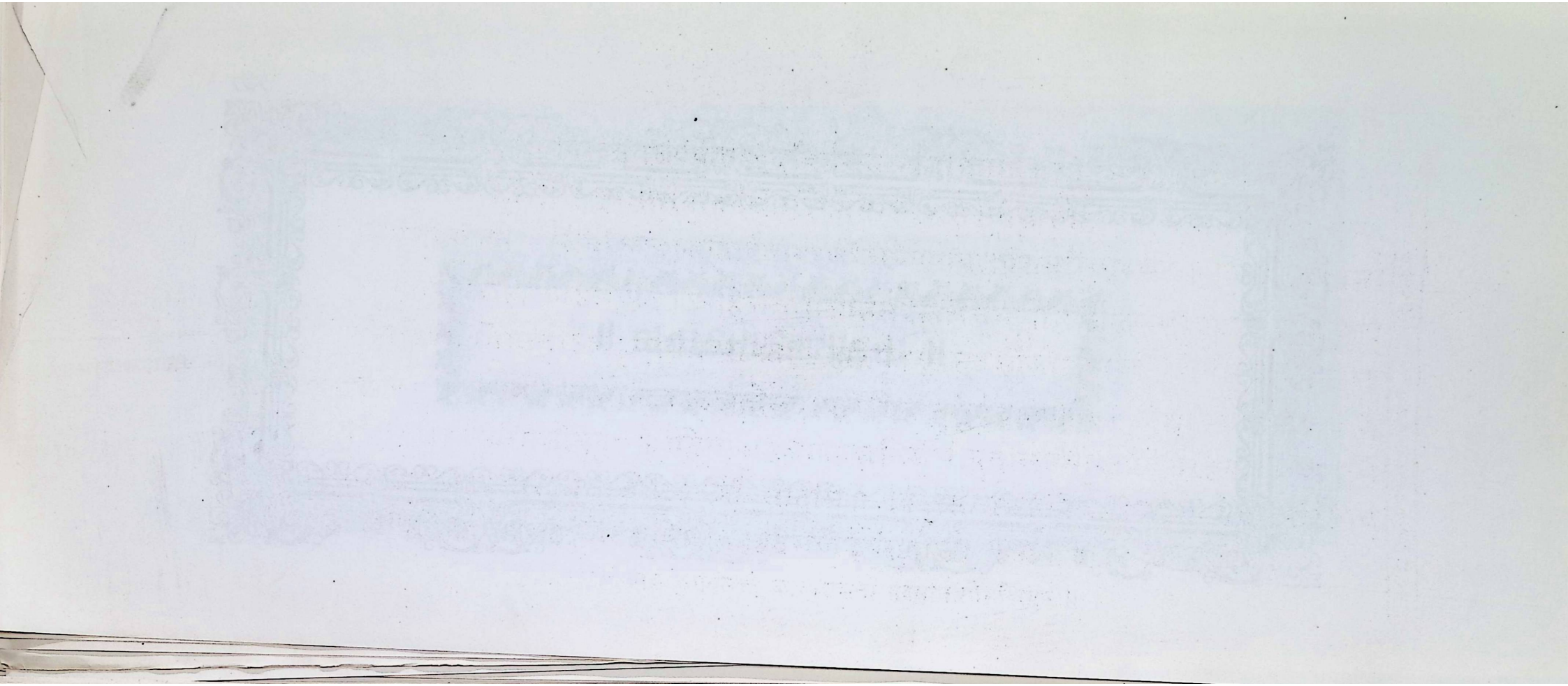

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

प्रहोतादशजगृभ्माष्टौ सप्तगुर्वैकुंठमिंद्रंतुष्टाव विकुंठानामासुरींद्रतुल्यंपुत्रमिच्छंती महत्तपस्तेपे तस्याःस्वयमेवेंद्रःपुत्रोजज्ञे सस
प्तगुस्तुतिसंहृष्ट आत्मानमुत्तरैस्त्रिभिस्तुष्टावाहंभुवमेकादशांत्येत्रिष्टुभौ सप्तमीचाहंदामंत्योपाद्येचत्रिष्टुभौ प्रवोमहेसप्तद्विजगत्या
द्यंतंकेतेभिसारिण्यौ वषट्कारेणवृक्णेषुभ्रातृषु सौचीकोग्निरपःप्रविश्यदेवैःसमवददुत्तरैस्त्रिभिर्महत्तन्नवात्रयुजोग्निवाक्यं विश्वइत्यु
त्तरं चषट्कमयुजोदेवानांयमैच्छामेत्युत्तरंचैकादशकं तदद्येतितुद्भचोग्नेस्तंतुमाद्याजगत्योष्टमीवर्ज तांसुषट्बृहदुक्थोवामदेव्योवादू
रेष्टा विदंतेसप्तवैश्वदेवंतु चतुर्थ्याद्यास्तिस्त्रोजगत्यः पराणिचत्वारिसूक्तान्युक्ताऋषयो द्वैपदेत्वत्रिमंडलेथहैक्ष्वाकोराजासमातिर्गौपा
यनान्बंध्वादीन्पुरोहितॉंस्त्यक्त्वान्यौमायाविनौश्रेष्ठतमौमत्वापुरोदधे तमितरेक्रुद्धा अभिचेरुरथतौमायाविनौ सुबंधोःप्राणानाचि
क्षिपतु रथास्यभ्रातरस्त्रयो माप्रगामेतिषट्कंगायत्रं स्वस्त्ययनंजह्वा यत्तइतिद्वादशर्चमानुष्टुभं मनआवर्तनंजेपुः प्रतारीतिदशर्चे
चतस्रोनिर्ऋत्यपनोदार्थंजेपुश्चतुर्थ्यांसोमंचास्तुवन्मृत्योरपगमायोत्तराभ्यांदेवीमसुनीतिं सप्तम्यांलिंगोक्तदेवताः शिष्टाभिःपङ्क्तिम
हापङ्क्तिपङ्क्तचुत्तराभिर्द्यावापृथिव्यौ समिंद्रेतींद्रंचार्धर्चेनाजनमितिद्वादशर्चआनुष्टुभे चतसृभिरसमातिमस्तुवन्पंचम्यैंद्रंषष्ठचागस्त्य
स्यस्वसा मातैषांराजानमस्तौत्पराभिःसुबंधोर्जीवमाह्वयंस्तमंत्ययालब्धसंज्ञमस्पृशन्पंचाद्यागायत्र्योष्टम्याद्येपङ्क्ती इदमित्थासप्ताधि
कानाभानेदिष्ठोमानवोवैश्वदेवंतत् ॥ १ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋ०सं०

॥ १ ॥

प्रहोतेतिदशर्चचतुर्थसूक्तं वत्सप्रिरग्निस्त्रिष्टुप् ॥

अ० ८
अ० १

हरिःओम् ॥ प्रहोताजातोमहान्नभोविन्नृषद्वासीददपामुपस्थे। दधिर्योधायिसतेवयांसियंतावसूनिविधतेतनूपाः ॥ इमंविधंतोऽअपांसधस्थेपशुंननष्टंपदैरनुग्मन्। गुहाचतंतमुशिजोनमोभिरिच्छंतोधीराभृगवोविंदन् ॥ इमंत्रितोभूर्यविंददिच्छन्वैभूवसोमूर्धन्यङ्ग्यायाः। सशेवृधोजातऽआहर्म्येषुनाभिर्युवाभवतिरोचनस्य ॥ मंद्रंहोतारमुशिजोनमोभिःप्रांचंयज्ञंनेतारमध्वराणाम्। विशामकृण्वन्नरतिंपावकंहव्यवाहंदधतोमानुषेषु ॥ प्रभूर्जयंतंमहांविपोधांमूराऽअमूरंपुरांदर्माणम्। नयंतोगभैवनांधियंधुर्हिरिश्मश्रुंनावीणंधनंचै ॥ १ ॥ निपस्त्यासुत्रितःस्तभूयन्परिवीतोयोनौसीददंतः। अतःसंगृभ्याविशांदमूनाविधर्मणायंत्रैरयतेनृन् ॥ अस्याजरासोदमामरित्राऽअर्चद्धूमासोऽअग्नयःपावकाः। श्वितीचयःश्वात्रासोभुरण्यवोवनर्षदोवायवोनसोमाः ॥ प्रजिह्वयाभरतेवेपोऽअग्निःप्रवयुनानिचेतसापृथिव्याः। तमायवःशुचयंतपावकंमंद्रंहोतारंदधिरेयजिष्ठं ॥ द्यावायमग्निंपृथिवीजनिष्टामापस्त्वष्टाभृगवोयंसहोभिः।

1072

॥ १ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ईळेन्यंप्रथमंमातरिश्वादेवास्तंतक्षुर्मनवेयजत्रं ॥ यंत्वादेवादधिरेहव्यवाहंपुरुस्पृहोमानुषासोयजत्रं ।
सयामंन्नग्नेस्तुवतेवयोधाःप्रदेवयन्यशसःसंहिपूर्वीः ॥ २ ॥

जगृभ्मेत्यष्टर्चंपंचमंसूक्तं वैकुंठःसप्तगुरिंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

जगृभ्मातेदक्षिणमिंद्रहस्तंवसूयवोवसुपतेवसूनां । विद्माहित्वागोपतिंशूरगोनामस्मभ्यंचित्रंवृषणं
रयिंदाः ॥ स्वायुधंस्ववंसंसुनीथंचतुःसमुद्रंधरुणंरयीणां । चर्कृत्यंशंस्यंभूरिवारमस्मभ्यंचित्रंवृषणंरयिं
दाः ॥ सुब्रह्माणंदेववंतंबृहंतमुरुंगभीरंपृथुबुध्नमिंद्र । श्रुतऽऋषिमुग्रमभिमातिषाहमस्मभ्यंचित्रंवृषणं
रयिंदाः ॥ सनद्वाजंविप्रवीरंतरुत्रंधनस्पृतंशूशुवांसंसुदक्षं । द्स्युहनंपूर्भिदंमिंद्रसत्यमस्मभ्यंचित्रंवृष
णंरयिंदाः ॥ अश्वावंतंरथिनंवीरवंतंसहस्रिणंशतिनंवाजमिंद्र । भद्रंव्रातंविप्रवीरंस्वर्षामस्मभ्यंचित्रंवृष
णंरयिंदाः ॥ ३ ॥ प्रसप्तगुंमृतधीतिंसुमेधांबृहस्पतिंमतिरच्छाजिगाति । यऽआंगिरसोनमसोपसद्यो
स्मभ्यंचित्रंवृषणंरयिंदाः ॥ वनीवानोममदूतासऽइंद्रंस्तोमाश्चरंतिसुमतीरियानाः । हृदिस्पृशोमनसाव

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

च्यमानाऽअस्मभ्यंचित्रंवृषणंरयिंदाः ॥ यत्त्वायामिद्वितन्नऽइंद्रबृहंतंक्षयमसमंजनाना । अभित द्यावापृथिवीगृणीतामस्मभ्यंचित्रंवृषणंरयिंदाः ॥ ४ ॥

अहंभुवमित्यैकादशर्चंषष्ठंसूक्तं वैकुंठइंद्रो वैकुंठइंद्रोजगत्यंत्येद्वेत्रिष्टुभौ ॥

अहंभुवंवसुनःपूर्व्यस्पतिरहंधनानिसंजयामिशश्वतः । मांहवंतेपितरंनजंतवोहंदाशुषेविभजामि भोजनं ॥ अहमिंद्रोरोधोवक्षोऽअर्थर्वणस्त्रितायगाऽअजनयमहेरधिं । अहंदस्युभ्यःपरिनृम्णमादंदेगो त्राशिक्षंदधीचेमातरिश्वने ॥ मह्यंत्वष्टावज्रंमतक्षदायसंमयिंदेवासोवृजन्नपिक्रतुं । ममानींकंसूर्यस्येव दुष्टरंमामार्यंतिकृतेनकर्वैनच ॥ अहमेतंगव्ययमश्व्यंपशुंपुरीषिणंसायकेनाहिरण्ययं । पुरूसहस्रानि शिशामिदाशुषेयन्मासोमासऽउक्थिनोऽअमंदिषुः ॥ अहमिंद्रोनपराजिग्यऽइद्धनंनमृत्यवेवंतस्थेकदा चन । सोममिन्मासुन्वंतोयाचतावसुनमेपूरवःसख्येरिषाथन ॥ ५ ॥ अहमेताञ्छाश्वसतोद्वाइंद्रंयेवज्रंयु धयेकृण्वत । आह्वयमानाँऽअवहन्मनाहनंदहछावदन्ननमस्युर्नमस्विनः ॥ अभी३दमेकमेकोऽअस्मिनि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ष्षाळभीद्वाकिमुत्रयःकरंति । खलेनपर्षान्प्रतिहन्मिभूरिकिंमानिंदंतिशत्रवोनिंद्राः ॥ अहंगुंगुभ्यो ऽअतिथिग्वमिष्कृरमिषंनवृत्रंतुरंविक्षुधारयं । यत्पर्णयघ्नऽउतवाकरंजहेप्राहंमहेवृत्रहत्येऽअशुश्रवि ॥ प्रमेनमीसाप्यऽइषेभुजेभूज्ञवामेषेसख्याकृणुतद्विता । द्युंयदस्यसमिथेषुमंहयमादिदेनंशंस्यमुक्थ्यं करं ॥ प्रनेमस्मिन्दहशेसोमोऽअंतर्गोपानेमभाविरस्याकृणोति । सतिग्मशृंगंवृषभंयुयुत्सन्द्रुहस्तस्थौ बहुलेबङ्गोऽअंतः ॥ आदित्यानांवसूनांरुद्रियाणांदेवोदेवानांनमिनामिधामं । तेमाभद्रायशवसेतत क्षुरपराजितमस्तृतमषाळ्हं ॥ ६ ॥

अहंदामित्येकादशर्चंसप्तमंसूक्तं वैकुंठइंद्रोवैकुंठइंद्रोजगती द्वितीयांत्येत्रिष्टुभौ ॥

अहंदांगृणतेपूर्व्यंवस्वहंब्रह्मकृणवंमह्यंवर्धनं । अहंभुवंयजमानस्यचोदितायज्वनःसाक्षिविश्वस्मिन्भरे ॥ मांधुरिंद्रंनामदेवतादिवश्चग्मश्चापांचजंतवः । अहंहरीवृषणाविव्रतारघूऽअहंवज्रंशवसेधृष्णवा ददे ॥ अहमत्कंकवयेशिश्नथंहथैरहंकुत्समावमाभिरूतिभिः । अहंशुष्णस्यश्नथितावधंयमंनयोररऽआ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋ०सं० ॥ ३ ॥

यैनामदस्यवे ॥ अहंपितेववेतसूँरभिष्टयेतुग्रंकुत्सायस्मदिभंचरंधयं ॥ अहंभुवंयजमानस्यराजनिप्रय
ज्ञरेतुजयेनप्रियाधृषे ॥ अहंरंधयंमृगयंश्रुतर्वणेयन्माजिहीतवयुनाचनानुषक् । अहंवेशंनम्रमायवेकर
महंसव्यायपड्गृभिमरंधयं ॥ ७ ॥ अहंसयोनववास्त्वंबृहद्रथंसंवृत्रेवदासंवृत्रहारुजं । यद्वर्धयंतंप्रथयंत
मानुषग्दूरेपारेरजसोरोचनाकरं ॥ अहंसूर्यस्यपरियाम्याशुभिःप्रैतशेभिर्वहमानऽओजसा । यन्मासा
वोमनुषऽआहनिर्णिजऽऋधक्रुषेदासंकृत्व्यंहथैः ॥ अहंसप्तहानहुषोनहुष्टरःप्राश्रावयंशवसातुर्वशंयदुं ।
अहंन्यं१न्यंसहसासहस्करंनवव्राधतोनवतिंचवक्षयं ॥ अहंसप्तस्रवतोधारयंवृषाद्रवित्न्वःपृथिव्यांसी
राऽअधि । अहमर्णांसिविततिरामिसुक्रतुर्युधाविदंमनवेगातुमिष्टयें ॥ अहंतदासुधारयंयदासुनदेवश्च
नत्वष्टाधारयद्रुशत् । स्पार्हंगवामूधःसुवक्षणास्वामधोर्मधुश्चात्र्यंसोममाशिरं ॥ एवादेवाँऽइन्द्रोविव्ये
नृन्प्रच्यौत्नेनमघवासत्यराधाः । विश्वेत्तातेहरिवःशचीवोभितुरासःस्वयशोगृणंति ॥ ८ ॥

॥ ३ ॥

1076

प्रवोमहइतिसप्तर्चमष्टमंसूक्तं वैकुंठइंद्रो वैकुंठइंद्रआद्यांत्येद्वेद्वेजगत्यौ तृतीयादिद्वेअभिसारिण्यौ पंचमीत्रिष्टुप् ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

प्रवोमहेमंदमानायांधसोर्चाविश्वानरायविश्वाभुवे । इंद्रस्ययस्यसुमखंसहोमहिश्रवोनृम्णंचरोदसी सपर्यतः ॥ सोचिन्नुसख्यानर्यऽइनस्तुतश्चर्कृत्यऽइन्द्रोमावतेनरे । विश्वासुधूर्षुवाजकृत्येषुसत्पतेवृत्रेवाप्स्व१भिशूरमंदसे ॥ केतेनरऽइन्द्रयेतऽइषेयेतेसुम्नंसधन्य१मियक्षान् । केतेवाजायासुर्यायहिन्विरेकेऽअप्सुस्वासूर्वरासुपौंस्ये ॥ भुवस्त्वमिंद्रब्रह्मणामहान्भुवोविश्वेषुसवनेषुयज्ञियः । भुवोनृँश्चयौत्योविश्वस्मिन्भरेज्येष्ठश्चमंत्रोविश्वचर्षणे ॥ अवानुकंज्यायान्यज्ञवनसोमहींतऽओमात्रांकृष्टयोविदुः । असोनुकंमजरोवधींश्चविश्वेदेतासवनातूतुमाकृषे ॥ एताविश्वासवनातूतुमाकृषेस्वयंसूनोसहसोयानिदधिषे । वरायतेपात्रंधर्मणेतनायज्ञोमंत्रोब्रह्मोद्यतंवचः ॥ येतेविप्रब्रह्मकृतःसुतेसचावसूनांचवसुनश्चदावने । प्रतेसुम्नस्यमनसापथाभुवन्मदेसुतस्यसोम्यस्यांधसः ॥ ९ ॥

महत्तदितिनवर्चनवमंसूक्तं युजामग्निर्ऋषिः देवादेवताः अयुजांदेवाऋषयोग्निर्देवतात्रिष्टुप् ॥

महत्तदुल्बंस्थविरंतदासीद्येनाविष्टितःप्रविवेशिथापः । विश्वाऽअपश्यद्बहुधातेऽअग्नेजातवेदस्तन्वो

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

देवऽएकः ॥ कोमाददर्शकतमःसदेवोयोमेतन्वोबहुधापर्यपश्यत् । काहमित्रावरुणाक्षियंत्यग्नेर्विश्वाः समिधोदेवयानीः ॥ ऐच्छामत्वाबहुधाजातवेदःप्रविष्टमग्नेऽअप्स्वोषधीषु । तंत्वायमोऽअचिकेच्चित्रभानोदशांतरुष्यादतिरोचमानं ॥ होत्राद्हंवरुणबिभ्यदायन्नेदेवमायुनजन्नत्रदेवाः । तस्यमेतन्वोबहुधा निविष्टाऽएतमर्थंनचिकेताहमग्निः ॥ एहिमनुर्देवयुर्यज्ञकामोरंकृत्यातमसिक्षेष्यग्ने । सुगान्पथःकृणुहि देवयानान्वहहव्यानिसुमनस्यमानः ॥ १० ॥ अग्नेःपूर्वेभ्रातरोऽअर्थमेतरथीवाध्वानमन्वावरीवुः । तस्माद्भियावरुणदूरमायंगौरोनक्षेत्रोरविजेज्यायाः ॥ कुर्मस्तऽआयुरजरंयदग्नेययायुक्तोजातवेदोनरिष्याः । अथावहासिसुमनस्यमानोभागंदेवेभ्योहविषःसुजात ॥ प्रयाजान्मेऽअनुयाजांश्चकेवलानूर्जं स्वंतंहविषोदत्तभागं । घृतंचापांपुरुषंचौषधीनामग्नेश्चदीर्घमायुरस्तुदेवाः ॥ तवप्रयाजाऽअनुयाजाश्च केवलऽऊर्जस्वंतोहविषःसंतुभागाः । तवाग्नेयज्ञोऽयमस्तुसर्वस्तुभ्यंनमंतांप्रदिशश्चतस्रः ॥ ११ ॥

1678

विश्वेदेवाइतिषळृचंदशमंसूक्तं अग्निर्ऋषिः देवास्त्रिष्टुप् ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

विश्वेदेवाः शास्तनमा यथेह होतावृतोमनवै यन्निषद्य । प्रमेब्रूतभागधेयं यथावो येनपथा हव्यमावोव
हानि ॥ अहंहोतान्यसीदं यजीयान्विश्वेदेवामरुतोमाजुनंति । अहरहरश्विनाध्वर्यवंवांब्रह्मासमिद्धव
तिसाहुतिर्वां ॥ अयंयोहोताकिरुसयमस्यकमप्यूहेयत्समंजंतिदेवाः । अहरहर्जायतेमासिमास्यथादे
वादधिरेहव्यवाहं ॥ मांदेवादधिरेहव्यवाहमपम्लुक्तंबहुकृच्छ्राचरंतं । अग्निर्विद्वान्यज्ञंनःकल्पयातिपं-
चयामंत्रिवृतंसप्ततंतुं ॥ आवोयक्ष्यमृतत्वंसुवीरंयथावोदेवावारिवःकराणि । आबाह्वोर्वज्रमिंद्रस्यधेया
मथेमाविश्वाःपृतनाजयाति ॥ त्रीणिशतात्रीसहस्राण्यग्निंत्रिंशच्चदेवानवंचासपर्यन् । औक्षन्घृतैरस्तृण
न्बर्हिरस्माऽआदिद्धोतारंन्यसादयंत ॥ १२ ॥

यमैच्छामेत्येकादशर्चमेकादशंसूक्तं देवाऋषयः अग्निर्देवता चतुर्थीपंचम्योरग्निर्ऋ
षिः देवादेवताः आद्याःपंचाष्टमीचत्रिष्टुभःशिष्टाजगत्यः ॥

यमैच्छाममनसासो३यमागाद्यज्ञस्यविद्वान्परुषश्चिकित्वान् । सनोयक्षद्देवतातायजीयान्निहिषत्स

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋ०सं० ॥ ५ ॥

दंतरः पूर्वोऽअस्मत् ॥ अराधिहोतानिषदायजीयानभिप्रयांसिसुधितानिहिख्यत् । यजामहैयज्ञियान्हं
तंदेवाँऽईळामहाऽईड्याँऽआज्येन ॥ साध्वीमकर्देववीतिंनोऽअद्ययज्ञस्यजिह्वामविदामगुह्यां । सऽआ
युरागान्सुरभिर्वसानोभद्रामकर्देवहूतिंनोऽअद्य ॥ तद्यवाचःप्रथममंसीययेनासुराँऽअभिदेवाऽअसा
म । ऊर्जादऽउतयज्ञियासःपंचजनाममहोत्रंजुषध्वं ॥ पंचजनाममहोत्रंजुषंतांगोजाताऽउतयेयज्ञिया
सः । पृथिवीनःपार्थिवात्पात्वंहसोंतरिक्षंदिव्यात्पात्वस्मान ॥ १३ ॥ तंतुंतन्वन्रजसोभानुमन्विहिज्यो
तिष्मतःपथोरक्षधियाकृतान् । अनुल्बणंवयतजोगुवामपोमनुर्भवजनयादैव्यंजनं ॥ अक्षानहोनह्यत
नोतसोम्याऽइष्कृणुध्वंरशनाऽओतपिंशत । अष्टावंधुरंवहताभितोरथंयेनदेवासोऽअनयन्नभिप्रियं ॥
अश्मन्वतीरीयतेसंरभध्वमुत्तिष्ठतप्रतरतासखायः । अत्राजहामयेऽअसन्नशेवाःशिवान्वयमुत्तरेमाभि
वाजान् ॥ त्वष्टामायावेदपसामपस्तमोबिभ्रत्पात्रादेवपानानिशंतमा । शिशीतेनूनंपरशुंस्वायसंयेनवृश्चा
देतशोब्रह्मणस्पतिः ॥ सतोनूनंकवयःसंशिशीतवाशीभिर्याभिरमृतायतक्षथ । विद्वांसःपदागुह्यानिकर्त

अ० ८ अ० १ ॥ ५ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नयेनदेवासोऽअमृतत्वमानशुः ॥ गर्भेयोषामदधुर्वत्समासन्यपीच्येनमनसोतजिह्वया । सविश्वाहासु मनायोग्याऽअभिसिषासनिर्वनतेकारऽइज्जितिं ॥ १४ ॥

तांसुतइतिषळृचंद्वादशंसूक्तं वामदेव्योबृहदुक्थ इंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

तांसुतेकीर्तिंमघवन्महित्वायत्त्वाभीतेरोदसीऽअह्वयेतां । प्रावोदेवाँऽआतिरोदासमोजःप्रजायैत्व स्यैयदाशिक्षऽइन्द्र ॥ यदचरस्तन्वावावृधानोबलानींद्रम्ब्रुवाणोजनेषु । मायेत्सातेयानियुद्वान्याहुर्नाद्यशत्रुंननुपुराविवित्से ॥ कऽउनुतेमहिमनःसमस्यास्मत्पूर्वऽऋषयोंतमापुः । यन्मातरंचपितरंचसाकमजनयथास्तन्वः स्वायाः ॥ चत्वारितेऽअसुर्याणिनामादाभ्यानिमहिषस्यसंति । त्वमंगतानिविश्वा निवित्सेयेभिःकर्माणिमघवञ्चकर्थ ॥ त्वंविश्वादधिषेकेवलानियान्यावियाचगुह्यावसूनि । कामस्मिन्नेम घवन्मावितारीस्त्वमाज्ञातात्वमिद्रासिदाता ॥ योऽअदधाज्योतिषिज्योतिरंतर्योऽअसृजन्मधुनासंम धूनि । अधप्रियंशूषमिंद्रायमन्मब्रह्मकृतोबृहदुक्थादवाचि ॥ १५ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

दूरेतदित्यष्टर्चंत्रयोदशंसूक्तं बृहदुक्थइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

दूरेतन्नामगुह्यंपराचैर्यत्वाभीतेऽअह्वयेतांवयोधै । उदस्तभ्नाःपृथिवींद्यामभीकेभ्रातुःपुत्रान्मघवन्तिषाणः ॥ महत्तन्नामगुह्यंपुरुस्पृग्येनभूतंजनयोयेनभव्यं । प्रलंजातंज्योतिर्यदस्यप्रियंप्रियाःसंविशंतपंचं ॥ आरोदसीऽअपृणादोतमध्यंपंचदेवाँऽऋतुशःसप्तसप्त । चतुस्त्रिंशतापुरुधाविचष्टेसरूपेण ज्योतिषाविव्रतेन ॥ यदुषऽऔच्छःप्रथमाविभानामजनयोयेनपुष्टस्यपुष्टं । यत्तेजामित्वमवरंपरस्यामहन्महत्याऽअसुरत्वमेकं ॥ विधुंदद्राणंसमनेबहूनांयुवानंसंतंपलितोजगार । देवस्यपश्यकाव्यंमहित्वाद्यामसारसद्यःसमान ॥ १६ ॥ शाकंनाशाकोऽअरुणःसुपर्णऽआयोमहःशूरःसनादनीळः । यच्चिकेतसत्यमित्तन्नमोधंवसुस्पार्हमुतजेतोतदाता ॥ ऐभिर्ददेवृष्ण्यापौंस्यानियेभिरौक्षद्वृत्रहत्यायवज्री । येकर्मणःक्रियमाणस्यमहऽऋतेकर्ममुदजायंतदेवाः ॥ युजाकर्माणिजनयन्विश्वौजाऽअशस्तिहाविश्वमनास्तुराषाट् । पीत्वीसोमस्यदिवऽआवृधानःशूरोनिर्युधाधमदस्यून् ॥ १७ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

इदंतइतिसप्तर्चंचतुर्दशंसूक्तं बृहदुक्थोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् चतुर्थ्यादितिस्रोजगत्यः ॥

इदंतऽएकंपरऽऊंतऽएकंतृतीयेनज्योतिषासंविशस्व । संवेशनेतन्वं१श्चारुरेधिप्रियोदेवानांपरमेजनित्रे ॥ तनूष्टेवाजिन्तन्वं१नयंतीवाममस्मभ्यंधातुशर्मतुभ्यं । अहुंतोमहोधरुणायदेवान्दिवीवज्योतिःस्वमामिमीयाः ॥ वाज्यसिवाजिनेनासुवेनीःसुवितःस्तोमैंसुवितोदिवंगाः । सुवितोधर्मैंप्रथमानुसत्यासुवितोदेवान्सुवितोनुपत्मं ॥ महिम्नऽएषांपितरश्चनेशिरेदेवादेवेष्वदधुरपिक्रतुं । समविव्यचुरुतयान्यत्विषुरैषांतनूषुनिविविशुःपुनः ॥ सहोभिर्विश्वंपरिचक्रमूरजःपूर्वाधामान्यमिताममानाः । तनूषुविश्वाभुवनानियेमिरेप्रासारयंतपुरुधप्रजाऽअनु ॥ द्विधासूनवोसुरंस्वर्विदमास्थापयंततृतीयेनकर्मणा । स्वांप्रजांपितरःपित्र्यंसहऽआवरेष्वदधुस्तंतुमाततं ॥ नावानक्षोदःप्रदिशःपृथिव्याःस्वस्तिभिरतिदुर्गाणिविश्वा । स्वांप्रजांबृहदुक्थोमहित्वावरेष्वदधादापरेषु ॥ १८ ॥

1083

माप्रगामेतिषळृचंपंचदशंसूक्तं गौपायनाबंधुःश्रुतबंधुर्विप्रबंधुश्च विश्वेदेवागायत्री ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

माप्रगामपथोवयंमायज्ञादिंद्रसोमिनः । मांतस्थुर्नोऽअरातयः । योयज्ञस्यप्रसाधनस्तंतुर्देवेष्वाततः । तमाहुतंनशीमहि ॥ मनोन्वाहुवामहेनाराशंसेनसोमेन । पितॄणांचमन्मभिः ॥ आतऽएतुमनः पुनःक्रत्वेदक्षायजीवसे । ज्योक्चसूर्यंदृशे ॥ पुनर्नःपितरोमनोददातुदैव्योजनः । जीवंव्रातंसचेमहि ॥ वयंसोमव्रतेतवमनस्तनूषुबिभ्रतः । प्रजावंतःसचेमहि ॥ १९ ॥

यत्तेयममितिद्वादशर्चैषोडशंसूक्तं बंध्वादयोमनआवर्तनमनुष्टुप् ॥

यत्तेयमंवैवस्वतंमनोजगामंदूरकं । तत्तऽआवर्तयामसीहक्षयायजीवसे ॥ यत्तेदिवंयत्पृथिवींमनोजगामंदूरकं । तत्तऽआवर्तयामसीहक्षयायजीवसे ॥ यत्तेभूमिंचतुर्भृष्टिंमनोजगामंदूरकं । तत्तऽआवर्तयामसीहक्षयायजीवसे । यत्तेचतस्रःप्रदिशोमनोजगामंदूरकं । तत्तऽआवर्तयामसीहक्षयायजीवसे ॥ यत्तेसमुद्रमर्णवंमनोजगामंदूरकं । तत्तऽआवर्तयामसीहक्षयायजीवसे ॥ यत्तेमरीचीःप्रवतोमनोजगामंदूरकं । तत्तऽआवर्तयामसीहक्षयायजीवसे ॥ २० ॥ यत्तेअपोयदोषधीर्मनोजगामंदूरकं ।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तत्त॒ऽआव॑र्तयामसीहक्ष्या॑यजी॒वसे॑ ॥ यत्ते॒सूर्य॑यदु॒षस॑मनो॒जगा॑मदू॒रकं॑ । तत्त॒ऽआव॑र्तयामसीहक्ष्या॑यजी॒वसे॑ ॥ यत्ते॑पर्व॒तान्बृह॒तोमनो॒जगा॑मदू॒रकं॑ । तत्त॒ऽआव॑र्तयामसीहक्ष्या॑यजी॒वसे॑ ॥ यत्ते॑विश्व॑मि॒दं जग॒न्मनो॒जगा॑मदू॒रकं॑ । तत्त॒ऽआव॑र्तयामसीहक्ष्या॑यजी॒वसे॑ ॥ यत्ते॒ऽपरा॑:परा॒वतो॒मनो॒जगा॑मदू॒रकं॑ । तत्त॒ऽआव॑र्तयामसीहक्ष्या॑यजी॒वसे॑ । यत्ते॑भू॒तंच॒भव्यं॑च॒मनो॒जगा॑मदू॒रकं॑ ॥ तत्त॒ऽआव॑र्तयामसीहक्ष्या॑ यजी॒वसे॑ ॥ २१ ॥

प्रतारीतिदशर्चसप्तदशंसूक्तं बंध्वादयः चतसृणांनिर्ऋतिश्चतुर्थ्याःसोमश्च पंचमीषष्ठ्योरसुनीतिः
सप्तम्यालिंगोक्तास्ततस्तिसृणांद्यावापृथिवी त्रिष्टुप् अष्टम्यादीनांपंक्तिमहापंक्तिपंक्तिपंक्त्युत्तराः ॥

प्रता॒र्यायु॑:प्रत॒रंनवी॑य:स्यात॑रेवक्रतु॑मतारथ॒स्य । अध॒च्यवा॑न॒ऽउत्त॑वीत्यथै॑परात॒रंसुनि॑र्ऋतिर्जिहीतां ॥ साम॒न्नुरा॑येनि॑धिमन्वन्नं॑करा॑महे॒सुपु॑रुधश्रवा॑सि ॥ ताने॒विश्वा॑निजरि॒तार्म॑मत्तुपरात॒रंसुनि॑र्ऋति र्जिहीतां ॥ अभीष्व॑१र्य:पौंस्यै॑र्भवेम॒द्यौर्नभू॒मिंगि॑रयोनाज्रा॑न् । ताने॒विश्वा॑निजरि॒ताचि॑केतपरात॒रंसु

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

निर्ऋतिर्जिहीतां ॥ मोषुणःसोममृत्यवेपरादाःपश्येमनुसूर्यमुच्चरंतं । द्युभिर्हितोजरिमासूनोऽअस्तुप रातरंसुनिर्ऋतिर्जिहीतां ॥ असुनीतेमनोऽअस्मासुधारयजीवातवेसुप्रतिरानऽआयुः । रारंधिनःसूर्य स्यसंदृशिघृतेनत्वंतन्वंवर्धयस्व ॥ २२ ॥ असुनीतेपुनरस्मासुचक्षुःपुनःप्राणमिहनोधेहिभोगं । ज्योक् पश्येमसूर्यमुच्चरंतमनुमतेमृळयानःस्वस्ति ॥ पुनर्नोऽअसुंपृथिवीददातुपुनर्द्यौर्द्देवीपुनरंतरिक्षं । पुन र्नःसोमस्तन्वंददातुपुनःपूषापथ्यां३या स्वस्तिः ॥ शंरोदसीसुबंधवेयह्वीऽऋतस्यमातरा । भरंतामपय द्रपोद्यौःपृथिविक्षमारपोमोषुतेकिंचनाममत् । अवद्वकेऽअवत्रिकादिवश्चरंतिभेषजा । क्षमाचरिष्णवे ककंभरंतामपयद्रपोद्यौःपृथिविक्षमारपोमोषुतेकिंचनाममत् ॥ सामिंद्रेरयगामनड्वाहंयऽआवहदुशीन राण्याऽअनः । भरंतामपयद्रपोद्यौःपृथिविक्षमारपोमोषुतेकिंचनाममत् ॥ २३ ॥

आजनमितिद्वादशर्चमष्टादशंसूक्तं बंध्वादयोगौपायनाः षष्ठचाअगस्त्यस्वसैषांमाता आद्यचतसृणांषष्ठचाश्चअसमातिः
पंचम्याइंद्रः सप्तम्यादीनांसुबंधोर्जीविताह्वानं अंत्यायाहस्तः प्रथमादिपंचगायत्र्यःअष्टमीनवम्यौपंक्तीशिष्टाअनुष्टुभः ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

आजनैत्वेषसंदृशंमाहीनानामुपस्तुतं । अगन्मबिभ्रतोनमः ॥ असमातिंनितोशनंत्वेषंनिययिनं रथं । भजेरथस्यसत्पतिं ॥ योजनान्महिषाँऽइवातितस्थौपवीरवान् । उतापवीरवान्युधा ॥ यस्येक्ष्वा कुरुपव्रतेरेवान्मराय्येधते । दिवीवपंचकृष्टयः ॥ इन्द्रंक्षत्रासमातिषुरथंप्रोष्ठेषुधारय । दिवीवसूर्यंदृशे ॥ अगस्त्यस्यनद्यःसप्तीयुनक्षिरोहिता । पणीन्यंक्रमीरभिविश्वान्राजन्नराधसः ॥ २४ ॥ अयंमातायंपितायंजीवातुरागमत् । इदंतवप्रसर्पणंसुबंधवेहिनिरिहि ॥ यथायुगंवरत्रयानह्यंतिधरुणायकं । एवादाधारतेमनोजीवातवेनमृत्यवेथोऽअरिष्टतातये ॥ यथेयंपृथिवीमहीदाधारेमान्वनस्पतीन् । एवादाधारतेमनोजीवातवेनमृत्यवेथोऽअरिष्टतातये ॥ यमाद्हंवैवस्वतात्सुबंधोर्मनऽआभरं । जीवातवेनमृत्यवेथोऽअरिष्टतातये ॥ न्य१ग्वातोववातिन्यक्तपतिसूर्यः । नीचीनमद्यादुहेन्यग्भवतुतेरपः । अयंमेहस्तोभगवानयंमेभगवत्तरः । अयंमेविश्वभेषजोयंशिवाभिमर्शनः ॥ २५ ॥ इतिदशमेमंडलेचतुर्थोनुवाकः॥

पंचमेनुवाकेष्टसूक्तानि तत्रइदमित्थेति सप्तविंशत्यृचंप्रथमंसूक्तंमानवोनाभानेदिष्ठोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ॥

1087

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

इदमित्थारौद्रंगूर्तवचाब्रह्मक्रत्वाशच्यामंतराजौ । क्राणायदस्यपितरामंहनेष्ठाःपर्षत्पक्थेऽअहन्वास
महोतॄन् ॥ सऽइद्दानायदभ्यायवन्वश्यवान्नःसूदैरमितवेदिं । तूर्वयाणोगूर्तवचस्तमःक्षोदोनरेतऽइत
ऽऊतिसिंचत् ॥ मनोनयेषुहवनेषुतिग्मंविपःशच्यावनुथोद्रवंता । आयःशर्याभिस्तुविनृम्णोऽअस्याश्री
णीतादिशंगभस्तौ ॥ कृष्णायन्नोष्वरुणीषुसीदद्दिवोनपातास्विनाहुवेवां । वीतंमेयज्ञमागंतंमेऽअवंवव
न्वांसानेषमस्मृतध्रू ॥ प्रथिष्टयस्यवीरकर्ममिष्णदनुष्ठितंनुनयोऽअपौहत् । पुनस्तदावृहतियत्कनायादु
हितुराऽअनुभृतमनर्वा ॥ २६ ॥ मध्यायत्कर्त्वमभवद्भीकेकामंकृण्वानेपितरियुवत्यां । मनानग्नेतो
जहतुर्वियंतासानौनिषिक्तंसुकृतस्ययोनौ ॥ पितायत्स्वांदुहितरंमधिष्कन्दमयारेतःसंजग्मानोनिषिं
चत् । स्वाध्योजनयन्ब्रह्मदेवावास्तोष्पतिंव्रतपांनिरतक्षन् ॥ सऽईवृषानफेनमस्यदाजौस्मदापरैदधद्
भ्रचैताः । सरत्पदानदक्षिणापरावृङ्नतानुमेपृशन्योजगृभ्रे ॥ मक्षूनवाह्निःप्रजायाऽअद्भिरग्निननम्नऽउ
पसीदद्दूधः । सनितेध्मंसनितोतवाजंसधर्ताजज्ञेसहसायवीयुत् ॥ मक्षूकनायाःसख्यंनवग्वाऽचूतंवदंत

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋतयुक्तिमग्मन्। द्विबर्हसोयऽउपगोपमागुरदक्षिणासोऽअच्युतादुदुक्षन् ॥ २७ ॥ मक्षूकनायाःसख्यं
नवीयोराधोनरेतऽऋतमित्तुरण्यन्। शुचियत्तेरेकणऽआयजंतसबर्दुघायाःपयऽउस्रियायाः॥ पश्चायत्प
श्चावियुताबुधंतेतिब्रवीतिवक्तरीरराणः। वसोर्वसुत्वाकारवोनेहाविश्वंविवेष्टिद्रविणमुपक्षु ॥ तदिन्वस्य
परिषद्वानोऽअग्मन्पुरूसदंतोनार्षदंबिभित्सन्। विशुष्णस्यसंग्रथितमनर्वाविदत्पुरुप्रजातस्यगुहायत्।
भगोंहनामोतयस्यदेवाःस्व१र्णयेत्रिषधस्थेनिषेदुः। अग्निर्हनामोतजातवेदाःश्रुधीनोहोतऽऋतस्यहोता
ध्रुक् ॥ उतत्यामेरौद्रावर्चिमंतानासत्याविंद्रगूर्तयेयजध्यै। मनुष्वद्बृक्तबर्हिषेरराणामंदूहितप्रयसाविक्षु
यज्यू ॥ २८ ॥ अयंस्तुतोराजावंदिवेधाऽअपश्चविप्रस्तरतिःस्वसेतुः। सकक्षीवंतंरेजयत्सोऽअग्निनेमिंन
चक्रमर्वंतोरघुद्रु ॥ सद्विबंधुर्वैतरणोयष्टासबर्धुधेनुमस्वंदुहध्यै। संयन्मित्रावरुणावृजऽउक्थैर्ज्येष्ठेभिरर्य
मणंवरूथैः॥ तद्बंधुःसूरिर्दितेधियंधानाभानेदिष्ठोरपतिप्रवेनन्। सानोनाभिःपरमास्यवाघाहंतत्प
श्चाकृतियश्चिदास ॥ इयंमेनाभिरिहमेसधस्थमिमेमेदेवाऽअयमस्मिसर्वः। द्विजाऽअहंप्रथमजाऽऋतस्ये

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

दंधेनुरदुहज्जायमाना ॥ अधासुमंद्रोऽअरतिर्विभावावस्यतिद्विवर्तनिर्वनेषाट् । ऊर्ध्वायच्छेणिर्नशिशु
र्दन्मक्षूस्थिरंशेवृधंसूतमाता ॥ २९ ॥ अधागावऽउपमातिंकनायाऽअनुश्वातस्यकस्यचित्परेयुः । श्रुधि
त्वंसुद्रविणोनस्खंयाळाश्वघ्नस्यवावृधेसूनृताभिः ॥ अधत्वमिंद्रविद्ध्यं१स्मान्महोरायेनृपतेवज्रबाहुः ।
रक्षाचनोमघोनःपाहिसूरीननेहसस्तेहरिवोऽअभिष्टौ ॥ अधयद्राजानागाविष्टौसरत्सरण्युःकारवेजर
ण्युः । विप्रःप्रेष्ठःसह्येषांबभूवपराचवक्षदुतपर्षदेनान् ॥ अधान्वस्यजेन्यस्यपुष्टौवृथारेभंतऽईमहेतदूनु ।
सरण्युरस्यसूनुरश्वोविप्रश्चासिश्रवसश्चसातौ ॥ युवोर्यदिंसख्यायास्मेशर्धायस्तोमंजुजुषेनमस्वान् । विश्व
त्रयस्मिन्नागिरःसमीचीःपूर्वीवंगातुर्दाशत्सूनृतायै ॥ सगृणानोऽअङ्गिर्देववानितिसुबंधुर्नमंसासूक्तैः ।
वर्धद्वक्थैर्वचोभिराहिनूनंव्यध्वैतिपर्यसऽउस्रियायाः ॥ तऽऊषुणोमहोयजत्राभूतदेवासऽऊतयेसजोषाः ।
येवाजाँऽअनयताविर्यंतोयेस्थानिचेतारोअमूराः ॥ ॥ ३० ॥ ॥ इत्यष्टमाष्टकेप्रथमोध्यायः ॥ ॥ १० ॥

1090

येयज्ञेनैकादशाद्याःषळंगिरसांस्तुतिर्वात्यात्रिष्टुप्पंचम्यनुष्टुप् प्रगाथोनुष्टुभौ गायत्रीचतस्रोंत्याः सावर्णेर्दानस्तुतिः

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

परावतरुयूना गयःस्नातोद्वित्रिष्टुबंतंतु स्वस्तिनस्त्रिष्टुब्वा सासहोत्तरया पथ्यास्वस्तिदेवत्या कथायांमेत्रिष्टुबग्निरिंद्रः
पंचोनावसुक्रर्णोवासुक्रस्त्रिष्टुबंतंतुदेवान्हुवइमांधियं द्वादशायास्योबार्हस्पत्यंतूदसुतोभद्राः सुमित्रोवाध्यश्वऽआग्नेयं
द्विजगत्यादीमांमएकादशाप्रं बृहस्पतेबृहस्पतिर्ज्ञानंतुष्टाव नवमीजगती ॥ ३ ॥

येयज्ञेनेत्येकादशर्चंद्वितीयंसूक्तं नाभानेदिष्ठोविश्वेदेवाआद्यानांषण्णामंगिरसोवाअष्टम्यादिषुसावर्णेर्दानस्तुतिःआ
द्याश्चतस्रोजगत्यःपंचम्यष्टमीनवमीचानुष्टुभः षष्ठीबृहतीसप्तमीसतोबृहतीदशमीगायत्रीअंत्यात्रिष्टुप् ॥

॥ हरिःओम् ॥ येयज्ञेनदक्षिणयासमक्ताऽइन्द्रस्यसख्यममृतत्वमानश । तेभ्योभद्रमंगिरसोवोऽ
अस्तुप्रतिगृभ्णीतमानवंसुमेधसः ॥ यऽउदाजन्पितरोगोमयंवस्तेनाभिदन्परिवत्सरेवलं । दीर्घायुत्वमं
गिरसोवोऽअस्तुप्रतिगृभ्णीतमानवंसुमेधसः ॥ यऽऋतेनसूर्यमारोहयन्दिव्यप्रथयन्पृथिवींमातरंवि । सु
प्रजास्त्वमंगिरसोवोऽअस्तुप्रतिगृभ्णीतमानवंसुमेधसः ॥ अयंनाभावदतिवल्गुवोगृहेदेवपुत्राऽऋषय
स्तच्छृणोतन । सुब्रह्मण्यमंगिरसोवोऽअस्तुप्रतिगृभ्णीतमानवंसुमेधसः ॥ विरूपासऽइहर्षयस्तऽइङ्गं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

भीरवेपसः । तेऽअंगिरसःसूनवस्तेऽअग्नेःपरिजज्ञिरे ॥ १ ॥ येऽअग्नेःपरिजज्ञिरेविरूपासोदिवस्परि । नवग्वोनुदशग्वोऽअंगिरस्तमःसचादेवेषुमंहते ॥ इन्द्रेणयुजानिःसृजंतवाघतोव्रजंगोमंतमश्विनं । सह स्त्रमेददंतोऽअष्टकर्ण्यैःश्रवोदेवेष्वक्रत ॥ प्रनूनंजायतामयंमनुस्तोकेववरोहतु । यःसहस्रंशताश्वंसद्यो दानायमंहते ॥ नतमंश्नोतिकश्चनदिवऽइवसान्वारभं । सावर्ण्यस्यदक्षिणाविसिंधुरिवपप्रथे ॥ उतदासापरिविषेस्मद्दिष्टीगोपरीणसा । यदुस्तुर्वश्चमामहे ॥ सहस्रदाग्रामणीर्मारिषन्मनुःसूर्येणास्ययतमानैतुदक्षिणा । सावर्णेर्देवाःप्रतिरंत्वायुर्यस्मिन्नश्नाताऽअसनामवाजं ॥ २ ॥

परावतइतिसप्तदशर्चंतृतीयंसूक्तं गयःप्लातो विश्वेदेवाः पंचदशीषोडश्योःपथ्यास्वस्तिर्जगत्यंत्यास्तिस्रस्त्रिष्टुभः ॥

परावतोयेदिधिषंतऽआप्यंमनुंप्रीतासोजनिमाविवस्वतः । ययातेयेनहुष्यस्यबर्हिषिदेवाऽआसतेतेऽअधिब्रुवंतुनः ॥ विश्वाहिवोनमस्यानिवंद्यानामानिदेवाऽउतयज्ञियानिवः । येस्थजाताऽअदितेरन्व स्मरियेपृथिव्यास्तेमऽइहश्रुताहवं ॥ येभ्योमातामधुमत्पिन्वतेपयःपीयूषंद्यौरदितिरद्रिबर्हाः । उक्थ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

शुष्मान्वृषभरान्त्स्वप्नसस्ताँऽआदित्याँऽअनुमदास्वस्तये ॥ नृचक्षसोऽअनिमिषंतोऽअर्हणाबृहद्देवासोऽ
अमृतत्वमानशुः । ज्योतीरथाऽअहिमायाऽअनागसोदिवोवर्ष्माणंवसतेस्वस्तये ॥ सम्राजोयेसुवृधोयज्ञ
मायुरपरिह्वृतादधिरेदिविक्षयं । ताँऽआविवासन्नमसासुवृक्तिभिर्महोऽआदित्याँऽअदितिंस्वस्तये ॥३॥
कोवस्तोमंराधतियंजुजोषथविश्वेदेवासोमनुषोयतिष्ठन । कोवोध्वरंतुविजाताऽअरंकरद्योनःपर्षदत्यंहः
स्वस्तये ॥ येभ्योहोत्रांप्रथमामायेजेमनुःसमिद्धाग्निर्मनसासन्नहोतृभिः । तऽआदित्याऽअभयंशर्मयच्छत
सुगानःकर्तसुपथास्वस्तये ॥ यऽईशिरेभुवनस्यप्रचेतसोविश्वस्यस्थातुर्जगतश्चमंतवः । तेनःकृतादकृतादे
नसस्पर्यद्यादेवासःपिपृतास्वस्तये॥ भरेष्विन्द्रंसुहवंहवामहेंहोमुचंसुकृतंदैव्यंजनं । अग्निमित्रंवरुणंसातये
भगंद्यावापृथिवीमरुतःस्वस्तये ॥ सुत्रामाणंपृथिवींद्यामनेहसंसुशर्माणमदितिंसुप्रणीतिं । दैवीनावंस्व
रित्रामनागसमस्रवंतीमारुहेमास्वस्तये ॥ ४ ॥ विश्वेयजत्राऽअधिवोचतोतयेत्रायध्वंनोदुरेवायाऽअभिह्रु
तः । सत्ययावोदेवहूत्याहुवेमशृण्वतोदेवाऽअवसेस्वस्तये ॥ अपामीवामपविश्वामनाहुतिमपारातिंदु

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

विदत्रामघायतः । आरेदेवाद्वेषोऽअस्मद्युयोतनोरुणःशर्मयच्छतास्वस्तये ॥ अरिष्टःसमर्तोविश्वऽएधतेप्र
प्रजाभिर्जायतेधर्मणस्परि । यमादित्यासोनयथासुनीतिभिरतिविश्वानिदुरितास्वस्तये ॥ यंदेवासोवथवा
जसातौयंशूरसातामरुतोहितेधने । प्रातर्यावाणंरथमिंद्रसानसिमरिष्यंतमारुहेमास्वस्तये ॥ स्वस्तिनःप
थ्यासुधन्वसुस्वस्त्यप्सुवृजनेस्वर्वति । स्वस्तिनःपुत्रकृथेषुयोनिषुस्वस्तिरायेमरुतोदधातन ॥ स्वस्तिरि
द्धिप्रपथेश्रेष्ठारेकणस्त्यभियावाममेति । सानोऽअमासोऽअरणेनिपातुस्वावेशाभवतुदेवगोपा ॥ एवाप्रु
तेःसूनुरवीवृधद्वोविश्वऽआदित्याऽअदितेमनीषी । ईशानासोनरोऽअमर्त्येनास्तावि जनोदिव्योगयेन ॥ ५

कथादेवानामिति सप्तदशर्चचतुर्थसूक्तं गयःप्लातोविश्वेदेवाजगती द्वादशीषोऽशीसप्तदश्यस्त्रिष्टुभः ॥

कथादेवानांकतमस्ययामनिसुमंतुनामशृण्वतांमनामहे । कोमृळातिकतमोनोमयस्करत्कतमऽऊ
तीऽअभ्यावर्वर्तति ॥ ऋतूयंतिक्रतवोहृत्सुधीतयोवेनंतिवेनाःपतयंत्यादिशः । नमाडिताविद्यतेऽअन्यऽ
एभ्योदेवेषुमेऽअधिकामाऽअयंसत ॥ नरावाशंसंपूषणमगोह्यमग्निंदेवंत्वमभ्यर्चसेगिरा । सूर्यामासाचं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

द्रमसायमंदिवित्रितंवातमुषसमक्तुमश्विना ॥ कथाकविस्तुवीरवान्कयागिराबृहस्पतिर्वावृधतेसुवृक्ति
भिः । अजऽएकपात्सुहवेभिर्ऋक्वभिरहिःशृणोतुबुध्न्योऽहवींमनि ॥ दक्षस्यवादितेजन्मनिव्रतेराजाना
मित्रावरुणाविवाससि । अतूर्तपंथाःपुरुरथोऽअर्यमासन्नहोताविषुरूपेषुजन्मसु ॥ ६ ॥ तेनोऽअवँतो
हवनश्रुतोहवंविश्वेशृण्वंतुवाजिनोमितद्रवः । सहस्रसामेधसाताविवत्मनामहोयेधनँसमिथेषुजभ्रिरे ॥
प्रवोवायुंरथयुजंपुरंधिंस्तोमैःकृणुध्वंसख्यायपूषणं । तेहिदेवस्यसवितुःसवीमनिक्रतुंसचँतेसचितःसचेत
सः ॥ त्रिःसप्तसस्रानद्योमहीरपोवनस्पतीन्पर्वताँऽअग्निमूतये । कृशानुमस्तृन्निष्षँसधस्थऽआरुद्रंरुद्रेषु
रुद्रियँहवामहे ॥ सरस्वतीसरयुःसिंधुरूर्मिभिर्महोमहीरवसायँतुवक्षणीः । देवीरापोमातरःसूदयित्नवो
घृतवत्पयोमधुमन्नोऽअर्चत ॥ उतमाताबृहद्दिवाशृणोतुनस्त्वष्टादेवेभिर्जनिभिःपितावचः । ऋभुक्षावा
जोरथस्पतिर्भगोरण्वःशंसःशशमानस्यपातुनः ॥ ७ ॥ रण्वःसंदृष्टौपितुमाँऽइवक्षयोभद्रारुद्राणांमरु
तामुपस्तुतिः । गोभिःष्यामयशसोजनेष्वासदादेवासऽइळयासचेमहि ॥ यांमेधियंमरुतऽइन्द्रदेवाऽ

1095

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अदर्दात्तवरुणमित्रयूयं । तांपीपयतपयसेवधेनुंकुविन्नरोऽअधिरथेवहाथ ॥ कुविदंगप्रतियथाचिद्भस्यनः सजात्यस्यमरुतोबुबोधथ । नाभायत्रप्रथमंसंनसामहेतत्रजामित्वमदितिर्दधातुनः ॥ तेहिद्यावापृथिवीमातरामहीदेवीदेवाञ्जन्मनायज्ञियेऽइतः । उभेबिभृतऽउभयंभरीमभिःपूरूरेतांसिपितृभिश्चसिंचतः ॥ विषाहोत्राविश्वमश्नोतिवार्यंबृहस्पतिररमतिःपनीयसी । ग्रावायत्रमधुषुदुच्यतेबृहदवीवशंतमतिभिर्मनीषिणः ॥ एवाकविस्तुवीरवाँऽऋतज्ञाद्रोदसीस्युर्द्रविणसश्चकानः । उक्थेभिरत्रमतिभिश्चविप्रोपीपयन्नद्योदिव्यानिजन्म ॥ एवाप्तेःसूनुरवीवृधद्वोविश्वऽआदित्याऽअदितेमनीषी । ईशानासो नरोऽअमर्त्येनास्तांविजनोदिव्योगयेन ॥ ८ ॥

अग्निरिंद्रइतिपंचदशर्चंपंचमंसूक्तं वासुक्रोवसुकर्णोविश्वेदेवाजगत्यंत्यात्रिष्टुप् ॥

अग्निरिंद्रोवरुणोमित्रोऽअर्यमावायुःपूषासरस्वतीसजोषसः । आदित्याविष्णुर्मरुतःस्वर्बृहत्सोमोरुद्रोऽअदितिर्ब्रह्मणस्पतिः ॥ इंद्राग्नीवृत्रहत्येषुसत्पतीमिथोहिन्वानातन्वाऽसमोकसा । अंतरिक्षंमह्यापप

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

म्रुरोजसासोमोघृतश्रीर्महिमानमीरयन् ॥ तेषांहिमह्नामहतामनर्वणांस्तोमाँऽइयर्म्यृतज्ञाऽऋतावृधां ।
येऽअप्सवमर्णवंचित्ररांधसस्तेनोरासंतांमहयेसुमित्र्याः ॥ स्वर्णरमंतरिक्षाणिरोचनाद्यावाभूमीपृथिवीं
स्कंभुरोजसा । पृक्षाऽइवमहयंतःसुरातयोदेवाःस्तवंतेमनुषायसूरयः ॥ मित्रार्यशिक्षवरुणायदाशुषेया
सम्राजामनंसानप्रयुच्छतः । ययोर्धामधर्मणारोचतेबृहद्ययोरुभेरोदसीनाधसीवृतौ ॥ ९ ॥ यागौर्वर्त
निंपर्यतिंनिष्कृतंपयोदुहानाव्रतनीरवारतः । साप्रब्रुवाणावरुणायदाशुषेदेवेभ्योदाशद्विषाविवस्वते ॥
दिवक्षसोऽअग्निजिह्वाऽऋतावृधऽऋतस्ययोनिंविमृशंतऽआसते । द्यांस्कभित्व्य१पऽआचक्रुरोजसाय
ज्ञंजनित्वीतन्वी३निमामृजुः ॥ परिक्षितांपितरापूर्वजावरीऽऋतस्ययोनाक्षयतःसमोकसा । द्यावापृ
थिवीवरुणायसव्रतेघृतवत्पयोमहिषायपिन्वतः ॥ पर्जन्यावातावृषभापुरीषिणेंद्रवायूवरुणोमित्रोऽअर्य
मा । देवाँऽआदित्याँऽअदितिंहवामहेयेपार्थिवासोदिव्यासोऽअप्सुये ॥ त्वष्टारंवायुमृभवोयऽओह
तेदैव्याहोतारांऽउषसंस्वस्तये । बृहस्पतिंवृत्रखादंसुमेधसमिंद्रियंसोमंधनसाऽउंऽईमहे ॥ १० ॥ ब्रह्म

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

गामश्वंजनयंतऽओषधीर्वनस्पतीन्पृथिवींपर्वंताँऽअपः । सूर्यंदिविरोहयंतःसुदानवऽआर्याव्रताविसृजं
तोऽअधिक्षमि ॥ भुज्युमंहसःपिपृथोनिरश्विनाश्यावंपुत्रंवध्रिमत्याऽअजिन्वतं । कमद्युवंविमदायोहथु
र्युवंविष्णाप्वं१विश्वंकायावसृजथः ॥ पावीरवीतन्यतुरेकपादजोदिवोधर्तासिंधुरापःसमुद्रियः । विश्वे
देवासःशृणवन्वचांसिमेसरस्वतीसहधीभिःपुरंध्या ॥ विश्वेदेवाःसहधीभिःपुरंध्यामनोर्यज्ञाऽअमृ
ताऽऋतज्ञाः । रातिषाचोऽअभिषाचःस्वर्विदःस्व१र्गिरोब्रह्मसूक्तंजुषेरत ॥ देवान्वसिष्ठोऽअमृतान्ववं
देयेविश्वाभुवनाभिप्रतस्थुः । तेनोरासंतामुरुगायमद्ययूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ ११ ॥

देवान्हुवइतिपंचदशर्चंषष्ठंसूक्तं वसुकर्णोविश्वेदेवाजगत्यंत्यात्रिष्टुप् ॥

देवान्हुवेबृहच्छ्रवसःस्वस्तयेज्योतिष्कृतोऽअध्वरस्यप्रचेतसः । येवावृधुःप्रतरंविश्ववेदसऽइंद्रज्येष्ठा
सोऽअमृताऽऋतावृधः ॥ इन्द्रप्रसूतावरुणप्रशिष्टायेसूर्यस्यज्योतिषोभागमानशुः । मरुद्गणेवृजनेमन्म
धीमहिमाघोनेयज्ञंजनयंतसूरयः ॥ इंद्रोवसुभिःपरिपातुनोगयमादित्यैर्नोऽअदितिःशर्मयच्छतु । रुद्रोरु

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

द्रेभिर्दे॒वोमृ॑ळयातिनस्त्वष्टा॑नोग्नाभिः॒सुवि॒तायजि॑न्वतु ॥ अदि॑तिर्द्या॒वापृ॑थि॒वीऽऋ॒तंम॒हदिंद्रा॒विष्णू॑मरु॒तः॒स्व॑र्बृ॒हत् । दे॒वाँऽआदि॒त्याँऽअव॑सेहवामहे॒वसू॑नुद्रा॒न्सवि॒तार॑सुदं॒ससं॥ सर॑स्वान्धी॒भिर्व॑रु॒णोधृ॒तव्र॑तः॒ पू॒षाविष्णु॑र्महि॒मावा॒युर॒श्विना । ब्रह्म॑कृतोऽअमृता॒विश्ववे॑दस॒ःशर्मा॑नोयंसन्त्रि॒वरू॑थमं॒हसः ॥१२॥ वृषा॑य॒ज्ञोवृ॑ष॒णःसं॑तुय॒ज्ञिया॒वृष॑णोदे॒वावृ॑ष॒णोह॒विष्कृ॑तः॒ । वृष॑णाद्या॒वापृ॑थि॒वीऽऋ॒तावरी॒वृषा॑पर्ज॒न्योवृ॑ष॒णोवृष॒स्तुभः॥ अग्नी॑षोमा॒वृष॑णा॒वाज॑सातयेपुरुप्रश॒स्तावृ॑ष॒णाऽउप॑ब्रुवे । यावी॑जि॒रेवृ॑ष॒णोदे॒वय॑ज्ययाता॒न॒ःशर्म॑त्रि॒वरू॑थंवि॒यं॑सतः॥धृ॒तव्र॑ताः॒क्षत्रि॑या॒यज्ञ॑नि॒ष्कृतो॑बृ॒हद्दि॒वाऽअ॑ध्व॒राणा॑मभि॒श्रिय॑ः । अ॒ग्निहो॑तारऽऋ॒तसा॒पो॑ऽअद्रुहो॒पो॑ऽअ॑सृजन्न॒नुवृ॒त्रतू॒र्यं॑ ॥ द्यावा॑पृथि॒वीज॑नयन्न॒भिव्र॒ताप॒ऽओष॑धीर्व॒निना॑नियज्ञि॒या । अं॒तरि॑क्षं॒स्व१॒॑रा॑प॒प्रुरू॒तयेवशं॑दे॒वास॑स्त॒न्वी॑३॒॑निमा॑मृजुः ॥ ध॒र्तारो॑दि॒वऽऋ॒भवः॑सु॒हस्ता॑वाताप॒र्जन्या॑मह्रि॒षस्य॑त॒न्यतोः । आप॒ऽओष॑धीः॒प्रति॑रंतु॒नोगिरो॑भगो॒रा॒ति॒वा॒जिनो॑यंतुमे॒हव॑ं ॥ १३ ॥ स॒मु॒द्रः॑सिं॒धूर॒जोऽअं॒तरि॑क्षमजऽएक॑पात्तनयि॒त्नुर॑र्ण॒वः । अहि॑र्बु॒ध्न्यः॑शृणवद्व॒चां॑सिमे॒विश्वे॑दे॒वास॑ऽउ॒तसू॒रयो॑मम ॥ स्तोम॑वो॒मन॑वो

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

देववीतयेप्रांचैनोयज्ञंप्रणयतसाधुया । आदित्यारुद्रावसवःसुदानवऽइमाब्रह्मशस्यमानानिजिन्वत ॥ अ० ८
दैव्याहोतारापथमापुरोहितऽऋतस्यपंथामन्वेमिसाधुया । क्षेत्रस्यपतिंप्रतिवेशमीमहेविश्वान्देवाँऽअ अ० २
मृताँऽअग्रयुच्छतः ॥ वसिष्ठासःपितृवद्वाचमक्रतदेवाँऽईळानाऽऋषिवत्स्वस्तये । प्रीताऽईवज्ञातयः
काममेत्यास्मेदेवासोवधूनुतावसुं ॥ देवान्वसिष्ठोऽअमृतान्ववंदेयेविश्वाभुवनाभिप्रतस्थुः । तेनोरासंता
मुरुगायमद्ययूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ १४ ॥

इमांधियमितिद्वादशर्चसप्तमंसूक्तं अयास्योबृहस्पतिस्त्रिष्टुप् ॥

इमांधियंसप्तशीर्ष्णींपितानऽऋतप्रजातांबृहतीमविंदत् । तुरीयंस्विज्जनयद्विश्वजन्योयास्यऽउक्थ
मिंद्रायशंसन् ॥ ऋतंशंसंतऽऋजुदीध्यानादिवस्पुत्रासोऽअसुरस्यवीराः । विप्रंपदमंगिरसोदधानाय
ज्ञस्यधामंप्रथमंमनंत ॥ हंसैरिवसखिभिर्वावदद्भिरश्मन्मयानिनहनाव्यस्यन् । बृहस्पतिरभिकनिक्रद् ॥ १५ ॥
ज्ञाऽउतप्रास्तौदुच्चविद्वाँऽअगायत् ॥ अवोद्वाभ्यांपरऽएकयागागुहातिष्ठंतीरनृतस्यसेतौ । बृहस्पति

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

स्तमसिज्योतिरिच्छन्नुदुस्राऽआकर्विहितिस्रऽआवः ॥ विभिद्यापुरंशयथेमपाचींनिस्त्रीणिसाकमुदधे
रकृंतत् । बृहस्पतिरुषसंसूर्यंगामर्कंविवेदस्तनयन्निवद्यौः ॥ इंद्रोवलंरक्षितारंदुघानांकरेणेवविचकर्तारवे
ण । स्वेदांजिभिराशिरमिच्छमानोरोदयत्पणिमागाऽअमुष्णात् ॥ १५ ॥ सऽईंसत्येभिःसखिभिःशुचद्भि
र्गोधायसंविधनसैरदर्दः । ब्रह्मणस्पतिर्वृषभिर्वराहैर्घर्मस्वेदेभिर्द्रविणंव्यानट् ॥ तेसत्येनमनसागोपतिंगा
ऽइयानासऽइषणयंतधीभिः । बृहस्पतिर्मिथोऽअवद्यपेभिरुदुस्त्रियाऽअसृजतस्वयुग्भिः ॥ तंवर्धयंतो
मतिभिःशिवाभिःसिंहमिवनानदतंसधस्थे । बृहस्पतिंवृषणंशूरसातौभरेभरेऽअनुमदेमजिष्णुं ॥ यदा
वाजमसनद्विश्वरूपमाद्यामरुक्षदुत्तराणिसद्म । बृहस्पतिंवृषणंवर्धयंतोनानासंतोबिभ्रतोज्योतिरासा ॥
सत्यामाशिषंकृणुतावयोधैकीरिंचिद्ध्यवथःस्वेभिरेवैः । पश्चामृधोऽअपभवंतुविश्वास्तद्रोदसीशृणुतंवि
श्वमिन्वे ॥ इंद्रोमह्नामहतोऽअर्णवस्यविमूर्धानमभिनदर्बुदस्य ॥ अहन्नहिमरिणात्सप्तसिंधून्देवैर्द्यावा
पृथिवीप्रावतंनः ॥ १६ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

उद्प्रुतइतिद्वादशर्चमष्टमंसूक्तं अयास्योबृहस्पतिस्त्रिष्टुप् ॥

उद्प्रुतोनवयोरक्षमाणावावदतोऽअभ्रियस्येवघोषाः । गिरिभ्रजोनोर्मयोमदंतोबृहस्पतिमभ्यर्का ऽअनावन् ॥ संगोभिरांगिरसोनक्षमाणोभगऽइवेदर्यमणंनिनाय । जनेमित्रोनदंपतीऽअनक्तिबृहस्पतेवाजयाशूँरिवाजौ ॥ साध्वर्याऽअतिथिनीरिषिराःस्पार्हाःसुवर्णाऽअनवद्यरूपाः । बृहस्पतिःपर्वतेभ्योवितूर्यानिर्गाऽऊपेयवमिवस्थिविभ्यः ॥ आप्रुषायन्मधुनऽऋतस्ययोनिमवक्षिपन्नर्कऽउल्कामिवद्योः । बृहस्पतिरुद्वरन्नश्मनोगाभूम्याऽउद्वेववित्वचंबिभेद ॥ अपज्योतिषातमोऽअंतरिक्षादुद्नःशीपालमिववातऽआजत् । बृहस्पतिरनुमृश्यावलस्याभ्रमिववातऽआचक्रऽआगाः॥ यदावलस्यपीयतोजसुंभेद्बृहस्पतिरग्नितपोभिरर्कैः । दृढिर्नजिह्वापरिविष्टमाददाविर्निधीँरकृणोदुस्रियाणां ॥१७॥ बृहस्पतिरमंतहित्यदासांनामस्वरीणांसदनेगुहायत् । आंडेवभित्त्वाशकुनस्यगर्भमुदुस्रियाःपर्वतस्यत्मनाजत् ॥ अश्मापिनद्धंमधुपर्यपश्यन्मत्स्यंनदीनऽउदनिक्षियंतं । निष्टज्जभारचमसंनवृक्षाद्बृहस्पतिर्विरवेणाविकृत्य ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सोषामविंदुत्सःस्व१ःसोऽअग्निंसोऽअर्केणविबबाधेतमांसि । बृहस्पतिर्गोवपुषोवलस्यनिर्मज्जानंनपर्वणोजभार ॥ हिमेवपर्णामुषितावनानिबृहस्पतिनाकृपयद्वलोगाः । अनानुकृत्यमपुनश्चकार्यात्सूर्यामासामिथऽउच्चरातः ॥ अभिश्यावंनकृशनेभिरश्वंनक्षत्रेभिःपितरोद्यामपिंशन् । रात्र्यांतमोऽअदधुर्ज्योतिरह्नबृहस्पतिर्भिनदद्रिंविदज्ञाः ॥ इदमकर्मनमोऽअभ्रियायय:पूर्वीरन्वानोनवीति । बृहस्पतिः सहिगोभिःसोऽअश्वैःसवीरेभिःसनृभिर्नोवयोधात् ॥ १८ ॥ इतिदशमेमंडलेपंचमोनुवाकः ॥

षष्ठेनुवाकेषोळशसूक्तानि तत्रभद्राअग्नेरितिद्वादशर्चंप्रथमंसूक्तं वाध्यश्वःसुमित्रोग्निस्त्रिष्टुबाद्येद्वेजगत्यौ ॥

भद्राऽअग्नेर्वध्यश्वस्यसंदृशोवामीप्रणीतिःसुरणाऽउपेतयः । यदींसुमित्राविशोऽअग्रऽइंधतेघृतेनाहुतोजरतेदाविद्युतत् ॥ घृतमग्नेर्वध्यश्वस्यवर्धनंघृतमन्नंघृतम्वस्यमेदनं । घृतेनाहुतऽउर्वियाविपप्रथेसूर्यऽइवरोचतेसर्पिरासुतिः ॥ यत्तेमनुर्यदनीकंसुमित्रःसमीधेऽअग्नेतदिदंनवीयः । सरेवच्छोचसगिरोजुषस्वसवाजंदर्षिसऽइहश्रवोधाः ॥ यंत्वापूर्वमीळितोवध्यश्वःसमीधेऽअग्नेसऽइदंजुषस्व । सनस्तिपाऽ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋ०सं० ॥ १७ ॥

उतभंवातनूपादात्रंरक्षस्वयदिदंतेऽअस्मे ॥ भवाद्युम्नीवाऽश्वयश्वोतगोपामात्वांतारीद्भिमातिर्जनानां ।
शूरंऽइवधृष्णुश्रयवंनःसुमित्रःप्रनुवोचंवाऽश्वयस्यनामं ॥ समज्र्यापर्वत्याऽइवसूनिदासांवृत्राण्यार्योजिगे
थ । शूरंऽइवधृष्णुश्रयवंनोजनानांत्वमग्नेपृतनायूँरभिष्याः ॥ १९ ॥ दीर्घंतंनुर्बृहदुक्षायमग्निःसहस्रस्त
रीःशतनीथऽऋभ्वा । द्युमान्द्युमत्सुनृभिर्मृज्यमानःसुमित्रेषुदीदयोदेवयत्सु ॥ त्वेधनुःसुदुघाजातवेदो
सश्चतेवसमनासंबर्धुक् । त्वंनृभिर्दक्षिणावद्भिरग्नेसुमित्रेभिरिध्यसेदेवयद्भिः ॥ देवाश्चित्तेऽअमृताजात
वेदोमहिमानंवाऽश्वयश्वप्रवोचन् । यत्संपृच्छंमानुषीर्विशऽआयन्त्वंनृभिरजयस्त्वावृधेभिः ॥ पितेवपुत्रम
बिभरुपस्थेत्वामग्नेवऽश्वयश्वःसपर्यन् । जुषाणोऽअग्नेसमिधंयविष्ठोतपूर्वीऽअवनोर्त्राधंतश्चित् ॥ शश्वद्
ग्निर्वाऽश्वयश्वस्यशत्रून्नभिर्जिगायसुतसोमवद्भिः । समनंचिददहश्चित्रभानोवत्राधंतमभिनद्वृधश्चित् ॥ अ
यमग्निर्वाऽश्वयश्वस्यवृत्रहासनकात्प्रेद्धोनमंसोपवाक्यः । सनोऽअजामींरुतवाविजामीनभितिष्ठशर्धतो
वाऽश्वयश्व ॥ २० ॥

अ० ८ अ० २ ॥ १७ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

इमांमइत्येकादशर्चंद्वितीयंसूक्तं सुमित्रआप्रियोतनूनपात्त्रिष्टुप् ॥

इमांमेऽअग्नेसमिधंजुषस्वेळस्पदेप्रतिहर्यांघृताचीं । वर्ष्मन्पृथिव्याःसुदिनत्वेऽअह्नांमूर्ध्वोभवसुक्रतोदेवयज्या ॥ आदेवानामग्रयावेहयांतुनराशंसोविश्वरूपेभिरश्वैः । ऋतस्यपथानमंसामियेधोदेवेभ्योदेवतमःसुषूदत् ॥ शश्वत्तममीळतेदूत्यांयहुविष्मंतोमनुष्यांसोऽअग्निं । वहिष्ठैरश्वैःसुवृतारथेनादेवान्वक्षिनिषद्यहोतां ॥ विप्रंयतांदेवजुष्टंतिरश्चादीर्घद्राघ्मासुरभिभूत्वस्मे । अहेळतामनसादेवबर्हिरिंद्रज्येष्ठाँऽउशतोयक्षिदेवान् ॥ दिवोवासानुस्पृशतावरीयःपृथिव्यावामात्रयाविश्रयध्वं । उशतीर्द्वारोमहिनामहद्भिर्देवंरथंरथयुधींरयध्वं ॥ २१ ॥ देवीदिवोदुहितरासुशिल्पेऽउषासानक्तासदतांनियोनौ । आवांदेवासऽउशतीऽउशंतऽउरौसीदंतुसुभगेऽउपस्थे ॥ ऊर्ध्वोग्रावाबृहद्भिःसमिद्धःप्रियाधामान्यदितेरुपस्थे । पुरोहितावृत्विजायज्ञेऽअस्मिन्विदुष्टराद्रविणमायजेथां ॥ तिस्रोदेवीर्बर्हिरिदंवरीयऽआसीदत चकृमावःस्योनं । मनुष्वद्यज्ञंसुधिताहुवींषीळादेवीघृतपदीजुषंत ॥ देवंत्वष्टर्यद्वचारुत्वमानड्यदंगिरसा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मभवः सचाभूः । सदेवानांपाथऽउपप्रविद्वानुशन्यक्षिद्रविणोदःसुरत्नः ॥ वनस्पतेरशनयानियूयादेवा
नांपाथऽउपवक्षिविद्वान् । स्वदातिदेवःकृणवद्धवींष्यवंतांद्यावापृथिवीहवंमे ॥ आग्नेवहवरुणमिष्टयेन
ऽइंद्रंदिवोमरुतोऽअंतरिक्षात् । सीदंतुबर्हिर्विश्वऽआयजत्राःस्वाहादेवाऽअमृतांमादयंतां ॥ २२ ॥

बृहस्पतइत्येकादशर्चतृतीयंसूक्तं आंगिरसोबृहस्पतिर्ज्ञानं त्रिष्टुप् नवमीजगती ॥

बृहस्पतेप्रथमंवाचोऽअग्रंयत्प्रैरतनामधेयंदधानाः । यदेषांश्रेष्ठंयदरिप्रमासीत्प्रेणातदेषांनिहितंगुहा
विः ॥ सक्तुंमिवतितंऽउनापुनंतोयत्रधीरामनसावाचमक्रत । अत्रासखायःसख्यानिजानतेभद्रैषांल
क्ष्मीर्निहिताधिवाचि ॥ यज्ञेनवाचःपदवीयमायन्तामन्वविंदन्नृषिषुप्रविष्टां । तामाभृत्याव्यदधुःपुरुत्रा
तांसप्तरेभाऽअभिसंनवंते ॥ उतत्वःपश्यन्नददर्शवाचमुतत्वःशृण्वन्नशृणोत्येनां । उतोत्वंसमेतन्वं१वि
संस्त्रेजायेवपत्यऽउशतीसुवासाः ॥ उतत्वंसख्येस्थिरपीतमाहुर्नैनंहिन्वंत्यपिवाजिनेषु । अधेन्वाचरतिमा
ययैषवाचंशुश्रुवाँऽअफलामपुष्पां ॥ २३ ॥ यस्तित्याजसचिविदंसखायंनतस्यवाच्यपिभागोऽअस्ति ।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यदीं शृणोत्यलकं शृणोति नहि प्रवेद सुकृतस्य पंथां । अक्ष्ण्वंतः कर्णवंतः सखायो मनोजवेष्वसमाबभूवुः । आद्घ्रासऽउपकक्षासऽउत्वेहदाऽइवस्रात्वाऽउत्वेदद्दश्रे ॥ हृदातष्टेषुमनसोजवेषुयद्ब्राह्मणाः संयजंतेसखायः । अत्राहत्वंविजहुर्वेद्याभिरोहब्रह्माणोविचरंत्युत्वे ॥ इमेयेनार्वाङ्परश्चरंतिनब्राह्मणासोनसुतेकरासः । तऽएतेवाचमभिपद्यपापयासिरीस्तंत्रंतन्वतेऽअप्रजज्ञयः ॥ सर्वेनंदंतियशसागतेनसभासाहेनसख्यासखायः ॥ किल्विषस्पृत्पितुषणिह्यैषामरंहितोभवतिवाजिनाय ॥ ऋचांत्वःपोषमास्तेपुपुष्वान्गायत्रंत्वोगायतिशकरीषु । ब्रह्मात्वोवदतिजातविद्यांयज्ञस्यमात्रांविमिमीतऽउत्वः ॥ २४ ॥ ॥ इत्यष्टमाष्टकेद्वितीयोध्यायः ॥

देवानांनवलौक्योवा बृहतिर्दाक्षायण्यदितिर्वा दैवमानुष्टुभं जनिष्ठाएकादश गौरिवीतिर्वसूनांषट्प्रसुनवसिंधुक्षित्प्रैयमेधोनदीस्तुतिर्जागतं त्वावोष्टौसर्पऐरावतो जरत्कर्णोग्राव्णोस्तौदभ्रप्रुषःस्यूमरश्मिर्भार्गवो मारुतंतुपंचमीजगती विप्रासोद्वितीया पंचम्याद्याश्चतिस्रो जगत्यौपश्यंसप्त सौचीकोग्निर्वैश्वानरोवा ससिर्वावाजंभरऽआग्नेयं त्वग्निःस

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

स्रियऽइमाविश्वा विश्वकर्माभौवनोवैश्वकर्माणंतु द्वितीयाविराड्रूपाचक्षुषो यस्तेमन्योमन्युस्तापसो मान्यवंत्वाद्याज गती त्वयामन्योचतुर्जगत्यंतं सत्येनसप्तचत्वारिंशत्सावित्री सूर्यात्मदैवतमानुष्टुभं पंचभिःसोममस्तौत्पराभिःस्वि वाहंसप्तदश्यादेवान्परयासोमार्कौ परयाचंद्रमसंपरान्नृणांविवाहमंत्राआशीःप्रायाः परादेहीतिद्वेवधूवासः संस्पर्श निंदार्थे परायक्ष्मनाशिनीदंपत्योर्नवोनवस्तिस्रोनृक्षरा गृभ्णामीतिद्वेद्वे यदश्विनापूषाघोरचक्षुरिति त्रिष्टुभस्तृष्टमु रोबृहती पूर्वापरमिहप्रियमानःप्रजांजगत्यः ॥ ३ ॥

देवानामितिनवर्चंचतुर्थंसूक्तं लौक्योबृहस्पतिरांगिरसोवा दाक्षायण्यदितिर्वा देवाअनुष्टुप् ॥

॥ हरिःओम् ॥ देवानांनुवयंजानाप्रवोचामविपन्यया । उक्थेषुशस्यमानेषुयःपश्यादुत्तरेयुगे ॥ ब्र
ह्मणस्पतिरेतासंकर्मारऽइवाधमत् । देवानांपूर्व्येयुगेसतःसदजायत ॥ देवानांयुगेप्रथमेसतःसदजायत ।
तदाशाऽअन्वजायंततदुत्तानपदस्परि ॥ भूर्जज्ञऽउत्तानपदोभुवऽआशाऽअजायंत । अदितेर्दक्षोऽअ
जायतदक्षाद्वदितिःपरि ॥ अदितिर्ह्यजनिष्टदक्षयादुहितातव । तांदेवाऽअन्वजायंतभद्राऽअमृतबंधवः
॥ १ ॥ यद्देवाऽअदःसलिलेसुसंरब्धाऽअतिष्ठत । अत्रावोनृत्यंतामिवतीव्रोरेणुरपायत ॥ यद्देवायतयोय

॥ १९ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

थाभुवनान्यपिन्वत । अत्रासमुद्रऽआगूहुमासूर्यमजभर्तन ॥ अष्टौपुत्रासोऽअदितेर्येजातास्तन्वः१ स्परि । देवाँऽउपप्रैत्सप्तभिःपरामार्ताडमास्यत् ॥ सप्तभिःपुत्रैरदितिरुपप्रैत्पूर्व्ययुगं । प्रजायैमृत्यवेत्व त्पुनर्मार्ताडमाभरत् ॥ २ ॥

जनिष्ठाइत्येकादशर्चपंचमंसूक्तं गौरिवीतिर्मरुत्वानिंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

जनिष्ठाऽउग्रःसहसेतुरायमंद्रऽओजिष्ठोबहुलाभिमानः । अवर्धन्निंद्रंमरुतश्चिदत्रमातायद्वीरंदधन द्वनिष्ठा ॥ द्रुहोनिषत्तापृशनीचिदेवैःपुरूशंसेनवावृधुष्टऽइंद्रं । अभीवृतेवृतामहापदेनध्वांतात्मापित्वा दुर्दरंतगर्भीः ॥ ऋष्वातेपादाप्रयजिगास्यवर्धन्वाजाऽउतयेचिदत्र । त्वमिंद्रसालावृकान्सहस्त्रमासन्द धिषेऽअश्विनावृत्याः ॥ समनातूर्णिरुपयासियज्ञमानासत्यासख्यायवक्षि । वसाव्यामिंद्रधारयःसह स्त्राश्विनाशूरददतुर्मघानि ॥ मंदमानऽऋतादधिप्रजायैसखिभिरिंद्रऽइषिरेभिरर्थैं । आभिर्हिमायाऽ उपदस्युमागान्मिहःप्रतम्राऽअवपतमाँसि ॥ ३ ॥ सनामानाचिद्वसयोन्यस्माऽअवाहन्निंद्रऽउषसोय

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋ०सं० ॥ २० ॥ अ० ८ अ० ३

यानः ॥ कृष्वैरगच्छ्रःसखिभिर्निकामैःसाकंमतिष्ठाहृद्याजघंथ ॥ त्वंजघंथनमुचिमखस्युंदासंकृण्वा नऽऋषयेविमायं । त्वंचकर्थमनवेस्यौनान्पथोदेवत्रांजसेवयानान् ॥ त्वमेतानिपप्रिषेविनामेशानऽइन्द्र दधिषेगभस्तौ । अनुत्वादेवाःशवसामदंत्युपरिबुध्नान्वनिनश्चकर्थ ॥ चक्रंयदस्याप्स्वानिषत्तमुतोतद स्मैमध्विच्चच्छद्यात् । पृथिव्यामतिषितंयदूधःपयोगोष्वदधाऽओषधीषु ॥ अश्वादियायेतियद्वदंत्योज सोजातमुतमन्यऽएनं । मन्योरियायहृम्येषुतस्थौयतःप्रजज्ञऽइन्द्रोऽअस्यवेद ॥ वयःसुपर्णाऽउपसेदुरिंद्रंप्रियमेधाऽऋषयोनाधमानाः । अपध्वांतमूर्णुहिपूर्धिचक्षुर्मुमुग्ध्यस्मान्निधयेवबद्धान् ॥ ४ ॥

वसूनामितिषळृचंषष्ठंसूक्तं गौरिवीतिरिंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

वसूनांवाचर्कृषऽइयक्षंधियावायज्ञैर्वारोदस्योः । अवैतोवायेरयिमंतःसातौवनुंवायेसुश्रुणंसुश्रुतो धुः ॥ हवंऽएषामसुरोनक्षतद्यांश्रवस्यतामनसानिंसतक्षां । चक्षाणायत्रसुवितायदेवाद्यौर्नवारेभिःकृणवं तत्वैः ॥ इयमेषाममृतानांगीःसर्वतातायेकृपणंतरत्नं । धियंचयज्ञंचसाधंतस्तेनोधांतुवस्व्यमसामि ॥ ॥ २० ॥ ॥ ॥ ०

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

आतत्ंऽइंद्रायवंःपनंताभियऽऊर्वंगोमंतंतितृत्सान्। सकृत्स्वं१येपुंरुपुत्रांमहींसहस्रंधारांबृहतींदुदुक्षन्॥ शचींवऽइंद्रमवंसेकृणुध्वमनांनतंदमयंतंपृतन्यून्। ऋभुक्षणंमघवांनंसुवृक्तिंभर्तायोवज्रंनयंपुरुक्षुः॥ यद्वा वानंपुरुतमंपुराषाळावृत्रंहेंद्रोनामान्यप्राः। अचेंतिप्रासहस्पतिस्तुविंष्मान्यदींमुश्मसिकर्तंवेकरत्तत्॥५॥

प्रसुवइतिनवर्चसप्तमंसूक्तं प्रैयमेधःसिंधुक्षित् नदीस्तुतिर्जगती॥

प्रसुवंऽआपोमहिमानंमुत्तमंकारुवोंचातिसदंनेविवस्वतः। प्रसप्तसप्तत्रेधाहिचक्रमुःप्रसृत्वरीणामतिसिंधुरोजसा॥ प्रतेरदद्वरुणोयातवेपथःसिंधोयद्वाजाँऽअभ्यद्रवस्त्वं। भूम्याऽअधिप्रवतायासिसानुनायदेषामग्रंजगंतामिरज्यसि॥ दिविस्वनोयततेभूम्योपर्यनंतंशुष्ममुदियर्तिभानुना। अभ्रादिवप्रस्तनयंतिवृष्टयःसिंधुर्यदेतिवृषभोनरोरुवत्॥ अभित्वासिंधोशिशुमिन्नमातरोवाश्राऽअर्षंतिपयसेवधेनवः। राजेवयुध्वानयसित्वमित्सिचौयदासामग्रंप्रवतामिनक्षसि॥ इमंमेगंगेयमुनेसरस्वतिशुतुद्रिस्तोमंसचतापरुष्ण्या। असिन्नयामरुद्वृधेवितस्तयार्जीकीयेशृणुह्यासुषोमया॥ ६॥ परिशिष्टं॥ सितासितेसरि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तेयत्रसंगयेतत्रासुतासोदिवमुत्पतंति । येवैतन्वं१विसृजंतिधीरास्तेजनासोऽअमृतत्वंभजंते ॥ १ ॥ तृष्टा
मयाप्रथमंयातवेसजूःसुसर्वारसयाश्वेत्याया । त्वंसिंधोकुभंयागोमतींक्रुमुंमेहत्वासरथंयाभिरीयसे ॥
ऋजीत्येनीरुशंतीमहित्वापरिज्रयांसिभरतेरजांसि । अदब्धासिंधुरपसामपस्तमाश्वानचित्रावपुषीवद
र्शता ॥ स्वश्वासिंधुःसुरथासुवासाहिरण्ययीसुकृतावाजिनीवती । ऊर्णावतीयुवतिःसीलमावत्युताधि
वस्तेसुभगामधुवृधं ॥ सुखंरथंयुयुजेसिंधुरश्विनंतेनवाजंसनिषद्स्मिन्नाजौ । महान्ह्यस्यमहिमापनस्य
तेदब्धस्यस्वयशसोविरक्षिनः ॥ ७ ॥

आवक्रंजसइत्यष्टर्चमष्टमंसूक्तं सर्पऐरावतोजरत्कर्णो ग्रावस्तुतिर्जगती ॥

आवंऽक्रंजसऽऊर्जाव्युष्टिष्विद्रंमरुतोरोदसीऽअनक्तन । उभेयथानोऽअहनीसचाभुवासदःसदोव
रिवस्यातंऽउद्भिदा ॥ तदुश्रेष्ठंसवनंसुनोतनात्योनहस्तंयतोऽअद्रिःसोतरि । विदद्ध्यर्यो१र्योऽअभिभूति
पौंस्यंमहोरायेचित्तरुतेयदर्वतः ॥ तदिद्ध्यस्यसवनंविवेरपोयथापुरामनवेगातुमश्नैत् । गोऽअर्णसित्वा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ष्ट्रेऽअश्वनिर्णिजिप्रेमध्वरेष्वध्वराँऽअशिश्रयुः ॥ अपहतरक्षसोभंगुरावतस्कभायतनिर्ऋतिंसेधतामतिं । आनोरयिंसर्ववीरंसुनोतनदेवाव्यंभरतश्लोकमद्रयः ॥ दिवश्चिदावोमवतेरभ्योविभ्वनाचिदाश्वपस्तरेभ्यः । वायोश्चिदासोमरभस्तरेभ्योग्नेश्चिदर्चपितुकृत्तरेभ्यः ॥ ८ ॥ भुरंतुनोयशसःसोतवंधसोग्रावाणोवाचादिवितादिवित्मता । नरोयत्रदुहतेकाम्यंमध्वाघोषयंतोऽअभितोमिथस्तुरः ॥ सुन्वंतिसोमंरथिरासोऽअद्रयोनिरस्यरसंगविषोदुहंतिते । दुहंत्यूधरुपसेचनायकंनरोहव्यानमंर्जयंतऽआसभिः ॥ एतेनरःस्वपसोऽअभूतनयऽइन्द्रायसुनुथसोममद्रयः । वामंवामंवोदिव्यायधाम्नेवसुवसुवःपार्थिवायसुन्वते ॥ ९ ॥

अभ्रप्रुषइत्यष्टर्चनवमंसूक्तं भार्गवःस्यूमरश्मिर्मरुतस्त्रिष्टुप्पंचमीजगती ॥

अभ्रप्रुषोनवाचाप्रुषावसुहविष्मंतोनयज्ञाविजानुषः । सुमारुतंनब्रह्माणमर्हसेगणंस्तोष्येषांनशोभसे ॥ श्रियेमर्यासोऽअंजाँऽरकृण्वतसुमारुतंनपूर्वीरतिक्षपः । दिवस्पुत्रासऽएतानयेतिरऽआदित्यास

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

स्तेऽअक्रानवावृधुः ॥ प्रयेदिवःपृथिव्यानबर्हणात्मनारिरिचेऽअभ्रान्नसूर्यः । पाजस्वंतोनवीराःपनस्य
वोरिशादसोनमर्योऽअभिद्यवः ॥ युष्माकंबुध्नेऽअपांनयासंनिविथुर्यतिनमहीश्रथर्यति । विश्वप्सुर्य
ज्ञोऽअर्वागयंसुवःप्रयस्वंतोनसत्राचऽआगत ॥ यूयंधूर्षुप्रयुजोनरश्मिभिर्ज्योतिष्मंतोनभासाव्युष्टिषु ।
श्येनासोनस्वयशसोरिशादसःप्रवासोनप्रसितासःपरिप्रुषः ॥ १० ॥ प्रयद्वहध्वेमरुतःपराकाद्यूयंमहः
संवरणस्यवस्वः । विदानासोवसवोराध्यस्याराच्चिद्द्वेषःसनुतर्युयोत ॥ यऽउहचियज्ञेऽअध्वरेष्वमरु
द्भ्योनमानुषोददाशत । रेवत्सवयोदधतेसुवीरंसदेवानामपिगोपीथेऽअस्तु ॥ तेहियज्ञेषुयज्ञियासऽऊमा
आदित्येननाम्नाशंभविष्ठाः । तेनोवंतुरथतूर्मनीषांमहश्चयामन्नध्वरेचकानाः ॥ ११ ॥

विप्रासइत्यष्टर्चदशमंसूक्तं स्यूमरश्मिर्मरुतस्त्रिष्टुप् द्वितीयापंचम्यादितिस्रश्चजगत्यः ॥

विप्रासोनमन्मभिःस्वाध्योदेवाव्योऽनयज्ञैःस्वञ्चसः । राजानोनचित्राःसुसंदृशःक्षितीनांनमर्योऽअ
रेपसः ॥ अग्निर्नयेभ्राजसारुक्मवक्षसोवातासोनस्वयुजःसद्यऽऊतयः । प्रज्ञातारोनज्येष्ठाःसुनीतयःसु

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

शर्मीणोनसोमाऽऋतंयते ॥ वातासोनयेधुनयोजिगत्नवोऽग्नीनांनजिह्वाविरोकिणः । वर्मण्वंतोनयोधाः
शिमीवंतःपितृणांनशंसाःसुरातयः ॥ रथानांनयेरारःसनाभयोजिगीवांसोनशूराऽअभिद्यवः । वरेय
वोनमर्याघृतप्रुषोभिस्वर्तारोऽअर्कैनसुष्टुभः ॥ अश्वासोनयेज्येष्ठासऽआशवोदिधिषवोनरथ्यःसुदानवः ।
आपोननिम्नैरुदभिर्जिगत्नवोविश्वरूपाऽअंगिरसोऽनसाभिः ॥ १२ ॥ ग्रावाणोनसूरयःसिंधुमातर
ऽआदर्दिरासोऽअद्रयोनविश्वहा । शिशूलानक्रीळयःसुमातरोमहाग्रामोनयामन्नुतत्विषा ॥ उषसांन
केतवोध्वरश्रियःशुभंयवोनांजिभिर्व्यश्वितन् । सिंधवोनयियोभ्राजदृष्टयःपरावतोनयोजनानिममिरे ॥
सुभागान्नोदेवाःकृणुतासुरत्नान्सान्स्तोतृन्मरुतोवावृधानाः । अधिस्तोत्रस्यसख्यस्यगातसनाद्विवोर
त्नधेयानिसंति ॥ १३ ॥

अपश्यमितिसप्तर्चमेकादशंसूक्तं सौचीकोऽग्निर्वैश्वानरोवा सप्तिर्वावाजंभरोऽग्निस्त्रिष्टुप् ॥

अपश्यमस्यमहतोमहित्वममर्त्यस्यमर्त्यासुविक्षु । नानाहनूविभृतेसंभरेतेऽअसिन्वतीबप्सतीभूर्यत्तः ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

गुहाशिरोनिहितमृधगक्षीऽआसन्वन्नत्तिजिह्वयावनानि । अत्राण्यस्यैपड्भिःसंभरंत्युत्तानहस्तानमसा अ० ८
धिविक्षु ॥ प्रमातुःप्रेतरंगुह्यमिच्छन्कुमारोनवीरुधःसर्पदुर्वीः । ससंनपक्कमविदच्छुचंतंरिरिह्वांसंरिपऽ अ० ३
उपस्थेऽअंतः ॥ तद्वामृतंरोदसीप्रब्रवीमिजायमानोमातरागभौंऽअत्ति । नाहंदेवस्यमर्त्यश्चिकेताग्निरं
गविचेताःसप्रचेताः ॥ योऽअस्माऽअन्नंतृष्वाऽदधात्याज्यैर्घृतैर्जुहोतिपुष्यति । तस्मैसहस्रंमक्षभिर्विचक्षे
ग्नेविश्वतःप्रत्यङ्सिलं ॥ किंदेवेषुत्यजऽउनश्चकर्थाग्नेपृच्छामिनुत्वामविद्वान् । अक्रीळन्क्रीळन्हरिरत्तवे
दन्विपर्वशश्चकर्तगामिवासिः ॥ विषूचोऽअश्वान्युयुजेवनेजाऽऋजीतिभीरशनाभिर्गृभीतान् । चक्षदे
मित्रोवसुभिःसुजातःसमानृधेपर्वभिर्वावृधानः ॥ १४ ॥

अग्निःससिमितिसप्तर्चद्वादशंसूक्तं अग्निःसौचीकोवैश्वानरोवा अग्निस्त्रिष्टुप् ॥

अग्निःसमिद्वाजंभरंददात्यग्निर्वीरंश्रुत्यंकर्मनिःषां । अग्नीरोदसीविचरत्समंजन्नग्निर्नारींवीरकुक्षिपुरं ॥ २३ ॥
धिं ॥ अग्नेरग्नेसःसमिदस्तुभद्राग्निर्महीरोदसीऽआविवेश । अग्निरेकंचोदयत्समत्स्वग्निर्वृत्राणिदयतेपु

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

रूणि ॥ अग्निर्हत्यंजरंतःकर्णेमावाग्निरद्योनिरंदहज्जरूथं । अग्निरत्रिंघर्मऽउरुष्यदुंतरग्निर्नृमेधंप्रजया सृजत्सं ॥ अग्निर्द्राद्रविणंवीरपेशाऽअग्निर्ऋषिंयःसहस्रासनोतिं । अग्निर्दिविहव्यमाततानाग्नेर्धामानि विभृतापुरुत्रा ॥ अग्निमुक्थैर्ऋषयोविह्वयंतेग्निंनरोयामनिबाधितासः । अग्निंवयोऽअंतरिक्षेपतंतोग्निः सहस्रापरियातिगोनां ॥ अग्निंविशऽईळतेमानुषीर्याऽअग्निंमनुषोनहुषोविजाताः । अग्निर्गांधर्वींपथ्या मृतस्याग्नेर्गव्यूतिर्घृतऽआनिषत्ता ॥ अग्नयेब्रह्मऽऋभवस्ततक्षुरग्निंमहामवोचामासुवृक्तिं । अग्नेर्पार्वजरितारंयविष्ठाग्नेमहिद्रविणमार्यजस्व ॥ १५ ॥

यइमेतिसप्तर्चंत्रयोदशंसूक्तं भौवनोविश्वकर्मा विश्वकर्मात्रिष्टुप् द्वितीयाविराड्रूपा ॥

यऽइमाविश्वाभुवनानिजुह्वदृषिर्होतान्यसीदत्पितानः । सऽआशिषाद्रविणमिच्छमानःप्रथमच्छदवराँऽआविवेश ॥ किंस्विदासीदधिष्ठानमारंभणंकतमत्स्वित्कथासीत् । यतोभूमिंजनयन्विश्वकर्माविद्यामौर्णोन्महिनाविश्वचक्षाः ॥ विश्वतश्चक्षुरुतविश्वतोमुखोविश्वतोबाहुरुतविश्वतस्पात् । संबाहुभ्यां

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

धर्मतिसंपतत्रैर्द्यावाभूमीजनयन्देवएकः ॥ किंस्विद्वनंकऽउसवृक्षऽआसयतोद्यावापृथिवीनिष्टतक्षुः ।
मनीषिणोमनसापृच्छतेदुतद्यद्ध्यतिष्ठद्भुवनानिधारयन् ॥ यातेधामानिपरमाणियावमायामध्यमा
विश्वकर्मन्नुतेमा । शिक्षासखिभ्योहविषिस्वधावःस्वयंयजस्वतन्वंवृधानः॥ विश्वकर्मन्हविषावावृधानः
स्वयंयजस्वपृथिवीमुतद्यां । मुह्यंत्वन्येऽअभितोजनासऽइहास्माकंमघवासूरिरस्तु ॥ वाचस्पतिंविश्वक
र्माणमूतयेमनोजुवंवाजेऽअद्याहुवेम । सनोविश्वानिहवनानिजोषद्विश्वशंभूरवसेसाधुकर्मा ॥ १६ ॥

चक्षुषइतिसप्तर्चचतुर्दशंसूक्तं विश्वकर्माविश्वकर्मात्रिष्टुप् ॥

चक्षुषःपितामनसाहिधीरोघृतमेनेऽअजनन्नम्नमाने । यदेदंताऽअददृहंतपूर्वऽआदिद्यावापृथिवी
ऽअप्रथेतां ॥ विश्वकर्माविमनाऽआद्विहायाधाताविधातापरमोतसंदृक् । तेषामिष्टानिसमिषामदंतिय
वासन्नऽऋषीन्परऽएकमाहुः ॥ योनःपिताजनितायोविधाताधामानिवेदभुवनानिविश्वा । योदेवानाँ
नामधाऽएकऽएवतंसंप्रश्नंभुवनायंत्यन्या ॥ तऽआयजंतद्रविणंसमस्माऽऋषयःपूर्वेजरितारोनभूना ।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

असूतेसूतेरजसिनिषत्तेयेभूतानिसमकृण्वन्निमानि ॥ परोदिवापरऽएनापृथिव्यापरोदेवेभिरसुरैर्यद
स्ति । कंस्विद्गर्भंप्रथमंदध्रऽआपोयत्रदेवाःसमपश्यंतविश्वे ॥ तमिद्गर्भंप्रथमंदध्रऽआपोयत्रदेवाःसमगं
च्छंतविश्वे । अजस्यनाभावध्येकमर्पितंयस्मिन्विश्वानिभुवनानितस्थुः ॥ नतंविदाथयऽइमाजजानान्यद्युष्माकमंतरंबभूव । नीहारेणप्रावृताजल्प्याचासुतृपऽउक्थशासश्चरंति ॥ १७ ॥

यस्तेमन्योऽइतिसप्तर्चंपंचदशंसूक्तं तापसोमन्युर्मन्युस्त्रिष्टुबाद्याजगती ॥

यस्तेमन्योविधद्वज्रसायकसहऽओजःपुष्यतिविश्वंमानुषक् । साह्यामदासमार्यंत्वयायुजासहस्कृतेन
सहसासहस्वता ॥ मन्युरिंद्रोमन्युरेवासदेवोमन्युर्होतावरुणोजातवेदाः । मन्युंविशऽईळतेमानुषीर्याः
पाहिनोमन्योतपसासजोषाः ॥ अभीहिमन्योतवसस्तवीयान्तपसायुजाविजहिशत्रून् । अमित्रहावृत्र
हादस्युहाचविश्वावसून्याभरात्वंनः ॥ त्वंहिमन्योऽअभिभूत्योजाःस्वयंभूर्भामोऽअभिमातिषाहः । विश्व
चर्षणिःसहुरिःसहावानस्मास्वोजःपृतनासुधेहि ॥ अभागःसन्नपपरेतोऽअस्मितवक्रात्वांतविषस्यप्रचे

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तः । तंत्वामन्योऽअक्रतुर्जिहीळाहंस्वातनूर्बलदेयायमेहिं ॥ अयंतेऽअस्म्युपमेह्यर्वाङ्प्रतीचीनःसहुरे विश्वधायः । मन्योवज्रिन्नभिमामावृत्स्वहनावदस्युंरुतबोध्यापेः ॥ अभिप्रेहिदक्षिणतोभवामेधावृत्राणिजंघनावभूरिं ॥ जुहोमितेधरुणंमध्वोऽअग्रमुभाऽउपांशुप्रथमापिबाव ॥ १८ ॥

त्वयामन्योइतिसप्तर्चषोऽश्वंसूक्तं मन्युर्मन्युस्त्रिष्टुबंत्याश्चतस्रोजगत्यः ॥

त्वयामन्योसरथमारुजंतोहर्षमाणासोधृषितामरुत्वः । तिग्मेषवऽआयुधासंशिशानाऽअभिप्रयंतुनरोऽअग्निरूपाः ॥ अग्निरिवमन्योविषितःसहस्वसेनानीर्नःसहुरेहूतऽएधि । हत्वायशत्रून्विभजस्ववेदऽओजोमिमानोविमृधोनुदस्व ॥ सहस्वमन्योऽअभिमातिमस्मेरुजन्मृणन्प्रमृणन्प्रेहिशत्रून् । उग्रंतेपाजोनन्वारुरुध्रेवशीवशंनयसऽएकजत्वं ॥ एकोबहूनामसिमन्यवीळितोविशंविशंयुधयेसंशिशाधि । अकृत्तरुक्त्वयायुजावयंद्युमंतंघोषंविजयायकृण्महे ॥ विजेषकृदिंद्रऽइवानवब्रवोऽस्माकंमन्योऽअधिपाभवेह । प्रियंतेनामसहुरेगृणीमसिविद्मातमुत्संयतऽआबभूथ ॥ आभूत्यासहजावज्रसायकसहोबिभ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

र्ष्यभिभूतऽउत्तरं । कृधीनोमन्योसहमेद्योधिमहाधनस्यपुरुहूतसंसृजि ॥ संसृष्टंधनमुभयंसमाकृतमस्मभ्यंदत्तांवरुणश्चमन्युः । भियंदधानाहृदयेषुशत्रवःपराजितासोऽअपनिलयंतां ॥ १९ ॥ ॥ इतिदशमेमंडलेषष्ठोनुवाकः ॥

सप्तमेनुवाकेषट्सूक्तानि तत्रसत्येनेति सप्तचत्वारिंशदृचंप्रथमंसूक्तं सावित्रीसूर्या सूर्यासावित्र्यनुष्टुप् आद्यानां पंचानांसोमः ततएकादशानांसूर्योविवाहः सप्तदश्यादेवाः अष्टादश्यासोमार्कौ एकोनविंश्याश्चंद्रमाः ततो नवानांनृणांविवाहमंत्राआशीःप्रायाः ततोद्वेवधूवासस्पर्शनिंदा एकत्रिंश्यादंपत्योर्यक्ष्मनाशिनी चतुर्दशीएकोनविंश्यादितिस्तस्रयोविंशीचतुर्विंशीषड्विंशीषट्त्रिंशीसप्तत्रिंशीचतुश्चत्वारिंश्यश्चत्रिष्टुभः अष्टादशीसप्तविंशीत्रिचत्वारिंश्यश्चजगत्यः चतुस्त्रिंशीउरोबृहती ॥

सत्येनोत्तभिताभूमिःसूर्येणोत्तभिताद्यौः । ऋतेनादित्यास्तिष्ठंतिदिविसोमोऽअधिश्रितः ॥ सोमेनादित्याबलिनःसोमेनपृथिवीमही । अथोनक्षत्राणामेषामुपस्थेसोमऽआहितः ॥ सोमंमन्यतेपपि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋ०सं० ॥ २६ ॥

वान्यत्सँपिंषत्योषधिं । सोमंयंब्रह्माणोविदुर्नंतस्यांश्नाति कश्चन ॥ आच्छद्विंधानैर्गुपितोबार्हतैःसोमरक्षितः । ग्राव्णामिच्छृण्वन्तिष्ठसिनतेऽअश्नातिपार्थिवः । यत्त्वांदेवप्रपिबंतिततऽआप्यायसेपुनः । वायुःसोमस्यरक्षितासमानांमास ऽआकृतिः ॥२०॥ रैभ्यासीदनुदेयीनाराशंसीन्योचनी । सूर्यायाभद्रमिद्वासोगाथयैतिपरिष्कृतं ॥ चित्तिराऽउपबर्हणंचक्षुराऽअभ्यंजनं । द्यौर्भूमिःकोशऽआसीद्यदयात्सूर्यापतिं ॥ स्तोमाऽआसन्प्रतिधयःकुरीरंछंदऽओपशः । सूर्यायाऽअश्विनावराग्निरासीत्पुरोगवः ॥ सोमोवधूयुरभवदश्विनास्तामुभावरा । सूर्यायत्पत्येशंसँतींमनसासवितादंदात् ॥ मनोऽअस्याऽअनऽआसीद्यौरासीदुतच्छदिः । शुक्रावनड्वाहावास्तांयदयात्सूर्यागृहं ॥ २१ ॥ ऋक्सामाभ्यांमभिहितौगावौतेसामनाविंतः । श्रोत्रंतेचक्रेऽआस्तांदिविपंथाश्चराचरः ॥ शुचींतेचक्रेयात्यानोऽअक्षऽआहतः । अनोमनस्मयंसूर्यारोहत्प्रयतीपतिं ॥ सूर्यायावहतुःप्रागात्सवितायमवासृजत् । अघासुहन्यंतेगावोर्जुन्योः पर्युह्यते ॥ यदश्विनापृच्छमानावयातंत्रिचक्रेणवहतुंसूर्यायाः । विश्वेदेवाऽअनुतद्वामजानन्पुत्रःपितरा

अ० ८ अ० ३ ॥ २६ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ववृणीतपूषा ॥ यदयातंशुभस्पतीवरेयंसूर्यामुप । कैकंचक्रंवामासीत्क्वदेष्ट्रायंतस्थथुः ॥ २२ ॥ द्वेते चक्रेसूर्येब्रह्माणऽऋतुथाविदुः । अथैकंचक्रंयद्गुहातदद्धातयऽइद्विदुः ॥ सूर्यायैदेवेभ्योमित्रायवरुणाय च । येभूतस्यप्रचेतसऽइदंतेभ्योकरंनमः ॥ पूर्वापरंचरतोमाययैतौशिशूक्रीळंतौपरियातोऽअध्वरं । विश्वान्यन्योभुवनाभिचष्टऽऋतूँरन्योविदधज्जायतेपुनः ॥ नवोनवोभवतिजायमानोह्नांकेतुरुषसामेत्यग्रं । भागंदेवेभ्योविदधात्यायन्प्रचंद्रमास्तिरतेदीर्घमायुः ॥ सुकिंशुकंशल्मलिंविश्वरूपंहिरण्यवर्णंसुवृतं सुचक्रं । आरोहसूर्येऽअमृतस्यलोकंस्योनंपत्येवहतुंकृणुष्व ॥ २३ ॥ उदीर्ष्वातःपतिवतीह्येषाविश्वावसुंनमसागीर्भिरीळे । अन्यामिच्छपितृषदंव्यक्तांसतेभागोजनुषातस्यविद्धि ॥ उदीर्ष्वातोविश्वावसोनमसेळामहेत्वा । अन्यामिच्छप्रफर्व्यं१संजायांपत्यासृज ॥ अनृक्षराऽऋजवःसंतुपंथायेभिःसखायोयंतिनोवरेयं । समर्यमासंभगोनोनिनीयात्संजास्पत्यंसुयममस्तुदेवाः ॥ प्रतेमुंचामिवरुणस्यपाशाद्येनत्वाबध्नात्सवितासुशेवः । ऋतस्ययोनौसुकृतस्यलोकेरिष्टांत्वासहपत्यादधामि ॥ प्रेतोमुंचामि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नामुतःसुबद्धामुतस्करं । यथेयमिंद्रमीढ्वःसुपुत्रासुभगासति ॥ २४ ॥ पूषात्वेतोनयतुहस्तगृह्याश्वि
नात्वाप्रवहतांरथेन । गृहान्गच्छगृहपत्नीयथासोवशिनीत्वंविदथमावदासि ॥ इहप्रियंप्रजयातेसमृध्य
तामस्मिन्गृहेगार्हपत्यायजागृहि । एनापत्यातन्वं१संसृजस्वाधाजिवीविदथमावदाथः ॥ नीललोहितं
भवतिकृत्यासक्तिर्व्यज्यते । एधंतेऽअस्याज्ञातयःपतिर्बंधेषुबध्यते ॥ परादेहिशामुल्यंब्रह्मभ्योविभजा
वसु । कृत्यैषापद्वतीभूत्वाजायाविंशतेपतिं ॥ अश्रीरातनूर्भवतिरुशतीपापयामुया । पतिर्यद्वध्वो३वा
संसास्वमंगमभिधित्सते ॥ २५ ॥ येवध्वश्चंद्रंवहतुंयक्ष्मायंतिजनादनु । पुनस्तान्यज्ञियादेवानयंतुय
तऽआगताः ॥ माविंदन्परिपंथिनोयऽआसीदंतिदंपती । सुगेभिर्दुर्गमतीतामपद्रांवरातयः ॥ सुमंग
लीरियंवधूरिमांसमेतपश्यत । सौभाग्यमस्यैदत्वायाथास्तंविपरेतन ॥ तृष्टमेतत्कटुकमेतदपाष्ठवद्विष
वन्नैतदत्तवे । सूर्यायोब्रह्माविद्यात्सऽइद्वाधूयमर्हति ॥ आशसनंविशसनमथोऽअधिविकर्तनं । सूर्यायाः
पश्यरूपाणितानिब्रह्मातुशुंधति ॥ २६ ॥ गृभ्णामितेसौभगत्वायहस्तंमयापत्याजरदष्टिर्यथासः । भ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

गोऽअर्यमासंवितापुरंधिर्मह्यंत्वादुर्गार्हपत्यायदेवाः ॥ तांपूषञ्छिवतंमामेरयस्वयस्यांबीजंमनुष्याऽवपंति । यानऽऊरूऽउशतीविश्रयातेयस्यांमुशंतःप्रहरामशेपं ॥ तुभ्यमग्रेपर्यवहन्सूर्यांवहतुनासह । पुनः पतिभ्योजायांदाऽअग्नेप्रजयासह ॥ पुनःपत्नीमग्निरदादायुषासहवर्चसा । दीर्घायुरस्यायःपतिर्जीवातिशरदःशतं॥ सोमःप्रथमोविविदेगंधर्वोविविदऽउत्तरः । तृतीयोऽअग्निष्टेपतिस्तुरीयस्तेमनुष्यजाः॥२७॥ सोमोददद्गंधर्वायगंधर्वोददद्ग्नये । रयिंचपुत्रांश्चादादग्निर्मह्यमथोऽइमां ॥ इहैवस्तंमावियौष्टंविश्वमायुर्व्यश्नुतं । क्रीळंतौपुत्रैर्नप्तृभिर्मोदमानौस्वेगृहे ॥ आनःप्रजांजनयतुप्रजापतिराजरसायसमनक्त्वर्यमा । अदुर्मंगलीःपतिलोकमाविशशंनोभवद्विपदेशंचतुष्पदे ॥ अघोरचक्षुरपतिघ्न्येधिशिवापशुभ्यः सुमनाःसुवर्चाः । वीरसूर्देवकामास्योनाशंनोभवद्विपदेशंचतुष्पदे ॥ इमांत्वमिंद्रमीढ्वःसुपुत्रांसुभगांकृणु । दशास्यांपुत्रानाधेहिपतिमेकादशंकृधि ॥ सम्राज्ञीश्वशुरेभवसम्राज्ञीश्वश्र्वांभव । ननांदरिसम्राज्ञीभवसम्राज्ञीऽअधिदेवृषु ॥ समंजंतुविश्वेदेवाःसमापोहृदयानिनौ । संमातरिश्वासंधातासमु

1125

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

देष्ट्रीदधातुनौ ॥ २८ ॥ ॥ परिशिष्टं ॥ ॥ अविधवाभववर्षाणिशतंसाग्रंतुसुव्रता ॥ तेजस्वीचयशस्वीचधर्मपत्नीपतिव्रता ॥ जनयद्बहुपुत्राणिमाचदुःखंलभेत्क्वचित् । भर्तातेसोमपानित्यंभवेद्धर्मपरायणः ॥ अष्टपुत्राभवत्वंचसुभगाचपतिव्रता । भर्तुश्चैवपितुर्भ्रातुर्हृदयानंदिनीसदा ॥ इन्द्रस्यतुयथेंद्राणीश्रीधरस्ययथाश्रिया । शंकरस्ययथागौरीतद्भर्तुरपिभर्तरि ॥ अत्रेर्यथानुसूयास्याद्वसिष्ठस्याप्यरुंधती । कौशिकस्ययथासतीतथात्वंमपिभर्तरि ॥ ध्रुवैधिपोष्यामयिमह्यंत्वादाद्बृहस्पतिः । मयापत्याप्रजावती संजीवशरदःशतं ॥ ॥ इत्यष्टमाष्टकेतृतीयोध्यायः ॥

विहित्र्यधिकैंद्रोवृषाकपि रिंद्राणींद्रश्चसमूदिरेपाङ्क्तं रक्षोहणंपंचाधिका पायुराग्नेयंराक्षोघ्नं चतुरनुष्टुबंतंहविरेकोनांगिरसोमूर्धन्वान्वामदेव्योवा सौर्यवैश्वानरीयमिंद्रंस्तवद्यूना रेणुःपंचम्यैंद्रासोमी सहस्रशीर्षापोडश नारायणः पौरुषमानुष्टुभंत्रिष्टुबंतंतु संजागृवद्भिःपंचोनारुणोवैतहव्य आग्नेयं यज्ञस्यशार्यातोमानवो वैश्वदेवंतुजागतं महितान्वःपार्थ्यः प्रस्तारपाङ्क्तं पुरस्ताद्बृहत्यंतंत्रयोदश्युपाद्ये

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

चानुष्टुभौनवम्यक्षरैःपङ्क्तिरेकादशीन्यंकुसारिणी प्रैतेषळूना सर्पोबुंदःकाद्रवेयो ग्राव्णोस्तौत्सप्तम्यं
त्येत्रिष्टुभौ पंचमीच ॥ ४ ॥

विहीतित्रयोविंशत्यृचंद्वितीयंसूक्तं ऐंद्रोवृषाकपिरिंद्राणींद्रश्चपंक्तिः ॥

॥ हरिःओम् ॥ विहिसोतोरसृक्षतनेंद्रंदेवमंमंसत । यत्रामदद्वृषाकपिर्यःपुष्टेषुमत्सखाविश्वस्मादिंद्रऽउत्तरः ॥ पराहींद्रधावसिवृषाकपेरतिव्यथिः । नोऽअहुप्रविंदस्यन्यत्रसोमपीतयेविश्वस्मादिंद्रऽउत्तरः ॥ किमयंत्वांवृषाकपिश्चकारहरितोमृगः । यस्माऽइरस्यसीदुन्व१र्योवापुष्टिमद्वसुविश्वस्मादिंद्रऽउत्तरः ॥ यमिमंत्वंवृषाकपिंप्रियमिंद्राभिरक्षसि । श्वान्वस्यजंभिषदपिकर्णेवराहयुर्विश्वस्मादिंद्रऽउत्तरः ॥ प्रियातष्टानिमेकपिर्व्यक्ताव्यंदूदुषत् । शिरोन्वस्यराविषंनसुगंदुष्कृतेभुवंविश्वस्मादिंद्रऽउत्तरः॥१॥ नमत्स्त्रीसुभसत्तरानसुयाशुतराभुवत् । नमत्प्रतिच्यवीयसीनसक्थ्युद्यमीयसीविश्वस्मादिंद्रऽउत्तरः ॥ उवेऽअंबसुलाभिकेयथेवांगभविष्यति । भसन्मेऽअंबसक्थिमेशिरोमेवीवहृष्यतिविश्वस्मादिंद्रऽउत्तरः॥

1127

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋ०सं० ॥ २९ ॥

किंसुबाहोस्वंगुरेपृथुष्टोपृथुंजाघने । किंशूरपत्निनस्त्वमभ्यमीषिवृषाकपेविश्वस्मादिंद्रऽउत्तरः ॥
अवीरामिवमामयंशरारुरभिमन्यते । उताहमस्मिवीरिणींद्रपत्नीमरुत्सखाविश्वस्मादिंद्रऽउत्तरः ॥ सं
होत्रंस्मपुरानारीसमनंवावगच्छति । वेधाऽऋतस्यवीरिणींद्रपत्नीमहीयतेविश्वस्मादिंद्रऽउत्तरः ॥ २ ॥
इन्द्राणीमासुनारिषुसुभगामहमश्रवं । नह्यस्याऽअपरंचनजरसामरतेपतिर्विश्वस्मादिंद्रऽउत्तरः॥ नाह
मिंद्राणिरारणसख्युर्वृषाकपेर्ऋते । यस्येदमप्यंहविःप्रियंदेवेषुगच्छतिविश्वस्मादिंद्रऽउत्तरः ॥ वृषाक
पायिरेवतिसुपुत्रऽआदुसुस्नुषे । घसत्तऽइंद्रऽउक्षणःप्रियंकाचित्करंहविर्विश्वस्मादिंद्रऽउत्तरः ॥ उक्षणो
हिमेपंचदशसाकंपचंतिविंशतिं । उताहमद्मिपीवऽइदुभाकुक्षीपृणंतिमेविश्वस्मादिंद्रऽउत्तरः ॥ वृषभो
नतिग्मशृंगोंतर्यूथेषुरोरुवत् । मंथस्तऽइंद्रशंहृदेयंतेसुनोतिभावयुर्विश्वस्मादिंद्रऽउत्तरः ॥ ३ ॥ नसेशे
यस्यरंबतेंतरासक्थ्याऽइकपृत् । सेदीशेयस्यरोमशंनिषेदुषोविजृंभतेविश्वस्मादिंद्रऽउत्तरः ॥ नसेशेय
स्यरोमशंनिषेदुषोविजृंभते । सेदीशेयस्यरंबतेंतरासक्थ्याऽइकपृद्विश्वस्मादिंद्रऽउत्तरः ॥ अयमिंद्रवृषा

अ० ८ अ० ४ ॥ २९ ॥

1128

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

कपिः परस्तंहतंविदत् । असिसूनांनवैचरुमादेधस्यानऽआचितंविश्वस्मादिंद्रऽउत्तरः ॥ अयमेमिविचाकशद्विचिन्वन्दासमार्यं । पिबामिपाकसुत्वनोभिधीरमचाकशंविश्वस्मादिंद्रऽउत्तरः ॥ धन्वंचयत्कृंतत्रंचकार्तिंस्वित्तावियोजना । नेदीयसोवृषाकपेस्तमेहिंगृहाँऽउपविश्वस्मादिंद्रऽउत्तरः ॥ पुनरेहिवृषाकपेसुविताकल्पयावहै । यऽएषस्वप्ननंशनोस्तमेषिपथापुनर्विश्वस्मादिंद्रऽउत्तरः ॥ यदुदंचोवृषाकपेगृहमिंद्राजगंतन । क्व१स्यपुल्वघोमृगःकमगंजनयोपनोविश्वस्मादिंद्रऽउत्तरः ॥ पर्शुर्ह्नामंमानवीसाकंसूवविंशतिं । भद्रंभलत्यस्याऽअभूद्यस्याऽउदरमामयद्विश्वस्मादिंद्रऽउत्तरः ॥ ४ ॥

रक्षोहणमितिपंचविंशत्यृचंतृतीयंसूक्तं पायूरक्षोहाग्निस्त्रिष्टुप् अंत्याश्चतस्रोनुष्टुभः ॥

रक्षोहणंवाजिनमाजिघर्मिमित्रंप्रथिष्ठमुपयामिशर्मं । शिशानोऽअग्निःक्रतुभिःसमिद्धःसनोदिवासरिषःपातुनक्तं ॥ अयोदंष्ट्रोऽअर्चिषायातुधानानुपस्पृशजातवेदःसमिद्धः । आजिह्वयामूरदेवान्त्रभस्वक्रव्यादोवृक्त्व्यपिधत्स्वासन् ॥ उभोभयाविन्नुपधेहिदंष्ट्राहिंस्रःशिशानोवरंपरंच । उतांतरिक्षेपरियाहिरा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋ०सं० ॥३०॥

जञ्जंभैः संधेह्यभियातुधानान् ॥ यज्ञैरिषूः सन्नमंमानोऽअग्नेवाचाशल्याँऽअशनिभिर्दिहानः । ताभिर्वि अ० ८
ध्यहृदयेयातुधानान्प्रतीचोबाहून्प्रतिभङ्ध्येषां ॥ अग्नेत्वचंयातुधानस्यभिंधिहिंस्राशनिर्हरसाहंत्वेनं । अ० ४
प्रपर्वाणिजातवेदःशृणीहिक्रव्यात्क्रविष्णुर्विचिनोतुवृक्णं ॥ ५ ॥ यत्रेदानींपश्यसिजातवेदस्तिष्ठंतमग्न
ऽउतवाचरंतं । यद्वांतरिक्षेपथिभिःपतंतंतमस्तांविध्यशर्वाशिशानः ॥ उतालब्धंस्पृणुहिजातवेदऽआले
भानाहृष्टिभिर्यातुधानात् । अग्नेपूर्वोनिजंहिशोशुचानऽआमादःक्ष्विकास्तमंदुत्वेनीः ॥ इहप्रब्रूहियतमः
सोऽअग्नेयोयातुधानोयऽइदंकृणोति । तमारभस्वसमिधायविष्ठनृचक्षसश्चक्षुषेरंधयैनं ॥ तीक्ष्णेनाग्नेच
क्षुषारक्षयज्ञंप्राचंवसुभ्यःप्रणयप्रचेतः । हिंस्रंरक्षांस्यभिशोशुचानंमाववादभन्यातुधानानृचक्षः ॥ नृच
क्षारक्षःपरिपश्यविक्षुतस्त्रीणिप्रतिशृणीह्यग्रा । तस्याग्नेपृष्टीर्हरसाशृणीहित्रेधामूलंयातुधानस्यवृश्च
॥ ६ ॥ त्रिर्यातुधानःप्रसितिंतऽएत्वृतंयोऽअग्नेअनृतेनहंति । तमर्चिषास्फूर्जयञ्जातवेदःसमक्षमेनंगृण
तेनिवृङ्धि ॥ तदग्नेचक्षुःप्रतिधेहिरेभंशफारुजंयेनपश्यंसियातुधानं । अथर्ववज्ज्योतिषादैव्येनसत्यंधू ॥३०॥

1130

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

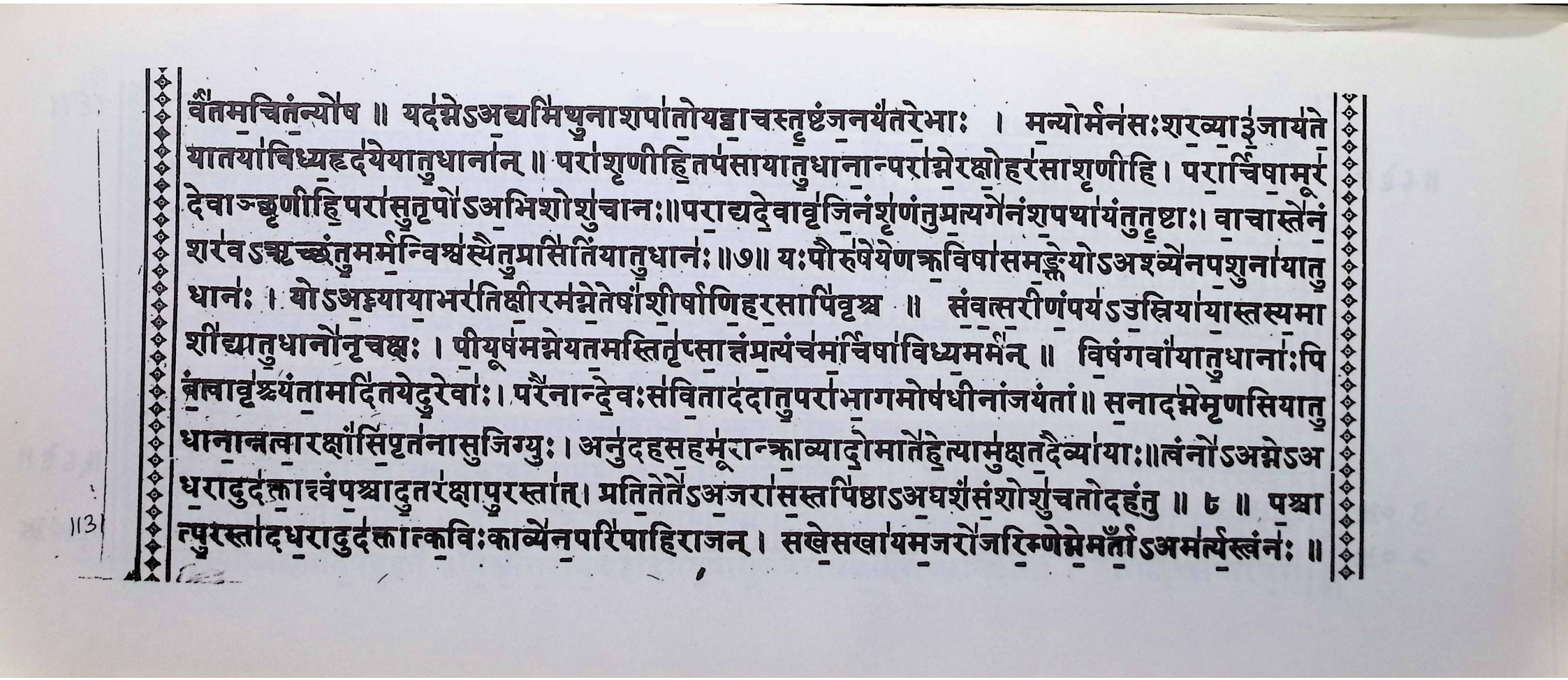

वैतमचितंन्योष ॥ यदग्नेऽअद्यमिथुनाशपातोयद्वाचस्तृष्टंजनयंतरेभाः । मन्योर्मनसःशरव्या३जायते यातयांविध्यहृदयेयातुधानान् ॥ पराशृणीहितपसायातुधानान्पराग्नेरक्षोहरसाशृणीहि । परार्चिषामूर देवाञ्छृणीहिपरासुतृपोऽअभिशोशुचानः॥पराद्यदेवावृजिनंशृणंतुप्रत्यगेनंशपथायंतुतृष्टाः। वाचास्तेनं शरवऽऋच्छंतुमर्मन्विश्वस्यैतुप्रसितियातुधानः ॥७॥ यःपौरुषेयेणक्रविषासमङ्क्तेयोऽअश्व्येनपशुनायातु धानः । योऽअघ्न्यायाभरतिक्षीरमग्नेतेषांशीर्षाणिहरसापिवृश्च ॥ संवत्सरीणंपयऽउस्रियायास्तस्यमा शीद्यातुधानोनृचक्षः । पीयूषमग्नेयतमस्तितृप्सात्तंप्रत्यंचमर्चिषाविध्यमर्मन् ॥ विषंगवांयातुधानाःपि ब्रत्वावृश्चयंतामदितयेदुरेवाः। परैनान्देवःसवितादंदातुपराभागमोषधीनांजयंतां॥ सनादग्नेमृणसियातु धानान्नत्वारक्षाँसिपृतनासुजिग्युः । अनुदहसहमूरान्क्रव्यादोमातेहेत्यामुक्षतदैव्यायाः॥त्वंनोऽअग्नेऽअ धरादुदक्तात्त्वंपश्चादुतरक्षापुरस्तात्। प्रतितेतेऽअजरासस्तपिष्ठाऽअघशंसंशोशुचतोदहंतु ॥ ८ ॥ पश्चा त्पुरस्तादधरादुदक्तात्क्विःकाव्येनपरिपाहिराजन् । सखेसखायमजरोजरिम्णेममँर्ताऽअमर्त्यस्त्वंनः ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋ०सं० ॥ ३१ ॥

परि॑त्वाग्ने॒पुरं॑वयंविप्रं॑सहस्यधीमहि। धृष॒द्वर्णं॑दि॒वेदि॑वेहन्तारं॑भंगु॒रावता॑म् ॥ विषे॑णभंगु॒रावत॒:प्रति॑ष्मरक्ष॒सो दह। अग्ने॑ति॒ग्मेन॑शो॒चिषा॒तपु॑रग्राभि॒र्धृष्टि॑भिः ॥ प्रत्य॑ग्ने॒मिथु॒नादह॑यातु॒धाना॑किमी॒दिना॑। संत्वाशि शामिजागृह्यदं॒धंविप्र॑मन्म॒भिः ॥ प्रत्य॑ग्ने॒हर॑सा॒हर॑:शृणीहि॒विश्व॑त॒:प्रति॑। या॒तु॒धान॑स्यरक्ष॒सोबल॑ंविरु॒जवी॑यँ ॥ ९ ॥

अ० ८ अ० ४

हविरित्येकोनविंशत्यृचंचतुर्थसूक्तं आंगिरसोमूर्धन्वान्वामदेव्योवा सूर्यवैश्वानरौत्रिष्टुप् ॥

ह॒विष्पां॑त॒मज॑र॒ंस्वर्वि॑दं॒दिवि॒स्पृश्याहु॑तं॒जुष्ट॒मग्नौ। तस्य॒भर्मं॑णे॒भुव॑नायदे॒वाधर्मं॑णेकं॒स्वधया॑पप्रथंत ॥ गी॒र्णंभुव॑नंत॒मसा॑पगू॒ळ्हमा॒वि:स्व॑रभवज्जा॒तेऽअ॒ग्नौ। तस्य॑दे॒वा:पृ॑थि॒वीद्यौरु॒तापो॑रणयन्नोष॒धी:सख्येऽअ॑स्य ॥ दे॒वेभि॒र्न्विषि॑तोयज्ञि॒येभि॒रग्नि॒स्तो॑षाण्यजर॒ंबृह॑न्तं। योभा॒नुना॑पृथि॒वींद्याम॒तेमा॑मा॒त॒तान॒रोद॑सीऽअं॒तरि॑क्षं ॥ योहोतासी॑त्प्रथ॒मोदे॒वजु॑ष्टो॒यंस॒मांज॒न्नाज्ये॑नावृणा॒नाः। स॒पं॒त॒त्री॑त्व॒रंस्थाज॑गद्यच्छ्वा॒त्रम॒ग्नि ॥ रकृ॑णोज्जा॒तवे॑दाः ॥ यज्जा॑तवेदोभुव॒नस्य॒मूर्ध॒न्नति॑ष्ठोऽअग्नेस॒हरो॑च॒नेन॑। तंत्वा॑हेमम॒तिभि॒र्गीर्भि॒रुक्थै:

॥ ३१ ॥

1132

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सयज्ञियोऽअभवोरोदसिप्राः ॥ १० ॥ मूर्धाभुवोभवतिनक्तमग्निस्ततःसूर्योजायतेप्रातरुद्यन् । माया
मूतुयज्ञियानामेतामपोयत्तूर्णिश्चरतिप्रजानन् ॥ दृशेन्योयोमहिनासमिद्धोरोचतदिवियोनिर्विभावा ।
तस्मिन्नग्नौसूक्तवाकेनदेवाहविर्विश्वऽआजुहवुस्तनूपाः ॥ सूक्तवाकंप्रथममादिदग्निमादिद्धविरजनयं
तदेवाः । सऽएषांयज्ञोऽअभवत्तनूपास्तंद्यौर्वेदतंपृथिवीतमापः ॥ यंदेवासोजनयंताग्नियस्मिन्नाजुहवु
र्भुवनानिविश्वा । सोऽअर्चिषापृथिवींद्यामुतेमामृजूयमानोऽअतपन्महित्वा ॥ स्तोमेनहिदिविदेवा
सोऽअग्निमजीजनन्छक्तिभीरोदसिप्रां । तमूऽअकृण्वन्त्रेधाभुवेकंसऽओषधीःपचतिविश्वरूपाः ॥११॥
यददेनमदधुर्यज्ञियासोदिविदेवाःसूर्यमादितेयं । यदाचरिष्णूमिथुनावभूतामादित्त्रापश्यन्भुवनानिवि
श्वा ॥ विश्वसाऽअग्निंभुवनायदेवावैश्वानरंकेतुमह्नामकृण्वन् । आयस्ततानोषसोविभातीरपोऽऊ
र्णोतितमोऽअर्चिषायन् ॥ वैश्वानरंकवयोयज्ञियासोग्निंदेवाऽअजयन्नजुर्यं । नक्षत्रंप्रत्नममिनच्चरिष्णु
यक्षस्याध्यक्षंतविषंबृहंतं ॥ वैश्वानरंविश्वहादीदिवांसंमंत्रैरग्निंकविमच्छावदामः । योमहिम्नापरिबभू

1133

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वोर्वीउतावस्तादुतदेवःपरस्तात् ॥ द्वेस्रुतीऽअशृणवंपितॄणामहंदेवानामुतमर्त्यानां । ताभ्यामिदंविश्व
मेजत्समेतियदेतरापितरंमातरंच ॥ १२ ॥ द्वेसमीचीबिभृतश्चरंतंशीर्षतोजातंमनसाविमृष्टं । सप्रत्य
ङ्विश्वाभुवनानितस्थावप्रयुच्छन्नरणिर्भ्राजमानः ॥ यत्रावदेतेऽअवरःपरश्चयज्ञन्योःकतरोनोविवेद ।
आशेकुरित्संधमादंसखायोनक्षंतयज्ञंकऽइदंविवोचत् ॥ कत्यग्नयःकतिसूर्यासःकत्युषासःकत्युस्विदापः ।
नोपस्पिजंवःपितरोवदामिपृच्छामिवःकवयोविद्मनेकं ॥ यावन्मात्रमुषसोनप्रतीकंसुपर्ण्योऽवसतेमा
तरिश्वः । तावद्दधात्युपयज्ञमायन्ब्राह्मणोहोतुरवरोनिषीदन् ॥ १३ ॥

अ० ८
अ० ४

इंद्रंस्तवेत्यष्टादशर्चपंचमंसूक्तं रेणुरिंद्रःपंचम्याइंद्रासोमौ त्रिष्टुप् ॥

इन्द्रंस्तवानृतंमयस्यंमह्नाविबबाधेरोचनाविज्मोऽअंतान् । आयःपप्रौचर्षणीधृद्वरोभिःप्रसिंधुभ्यो
रिरिचानोमहित्वा ॥ ससूर्यःपर्युरूवरांस्येंद्रोववृत्याद्रथ्येवचक्रा । अतिष्ठंतमपस्यं१नसगंकृष्णातमां
सित्विष्याजघान ॥ समानमस्माऽअनपावृदर्चद्दमयादिवोऽअसमंब्रह्मनव्यं । वियःपृष्ठेवजनिंमान्यर्यऽ

॥३२॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

इंद्रश्चिकायनसखायमीषे ॥ इंद्रायगिरोऽअनिशितसर्गोऽअपःप्रेरयंसगरस्यबुध्नात् । योऽअक्षेणेवचक्रियाशचीभिर्विष्वक्तस्तंभपृथिवीमुतद्यां ॥आपांतमन्युस्तृपलप्रभर्माधुनिःशिमीवाञ्छरुमाँऽऋजीषी। सोमोविश्वान्यतसावनानिनार्वागिंद्रंप्रतिमानानिदेभुः ॥१४॥ नयस्यद्यावापृथिवीनधन्वनांतरिक्षंनाद्रयःसोमोऽअक्षाः । यदस्यमन्युरधिनीयमानःशृणातिवीळुरुजातिस्थिराणि ॥ जघानवृत्रंस्वधितिर्वनेवरुरोजपुरोऽअरदन्नसिंधून् । बिभेदगिरिंनवमिन्नकुंभमागाऽइंद्रोऽअकृणुतस्वयुग्भिः ॥ त्वंहत्यहंणयाऽइंद्रधीरोसिर्नपर्ववृजिनाशृणासि । प्रयेमित्रस्यवरुणस्यधामयुजंनजनामिनातिमित्रं ॥ प्रयेमित्रंप्रार्यमणंदुरेवाःप्रसंगिरःप्रवरुणंमिनंति । न्यमित्रेषुवधमिंद्रतुम्रंवृषन्वृषाणमरुषंशिशीहि ॥ इंद्रोदिवऽइंद्रऽईशेपृथिव्याऽइंद्रोऽअपामिंद्रऽइत्पर्वतानां । इंद्रोवृधामिंद्रऽइन्मेधिराणामिंद्रःक्षेमेयोगेहव्यऽइंद्रः ॥ ॥ १५ ॥ प्राक्तुभ्यऽइंद्रःप्रवृधोऽअहंभ्यःप्रांतरिक्षात्प्रसमुद्रस्यधासेः । प्रवातस्यप्रथसःप्रज्मोऽअंतात्प्रसिंधुभ्योरिरिचेप्रक्षितिभ्यः । प्रशोशुचत्याऽउषसोनकेतुरसिन्वातेवर्ततामिंद्रहेतिः । अश्मेवविध्यदि

1135

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋ०सं० ॥ ३३ ॥

वऽआसृजानस्तपिष्ठेनहेषसाद्रोघंमित्रान् ॥ अन्वहमासाऽअन्विन्द्रनान्यन्वोषधीरनुपर्वतासः । अन्विद्रोदसीवावशानेऽअन्वापोऽअजिहतजायमानं ॥ कहिंस्वित्सातऽइंद्रचेत्यासद्दधस्ययज्ञिनद्दोरक्षऽएषत् । मित्रक्रुवोयच्छसनेनगावःपृथिव्याऽआपृगमुयाशयंते ॥ शत्रूयंतोऽअभियेनस्ततस्रेमहित्राधंतऽओगणासऽइंद्र । अंधेनामित्रास्तमसासचंतांसुज्योतिषोऽअक्तवस्तांऽअभिष्युः ॥ पुरूणिहित्वासवनाजनानांब्रह्माणिमंदन्गृणतामृषीणां । इमामाघोषन्नवसासहूतिंतिरोविश्वाँऽअर्चतोयाह्यर्वाङ् ॥ एवातेवर्यमिंद्रभुंजतीनांविद्यामसुमतीनांनवानां । विद्यामवस्तोरवसागृणंतोविश्वामित्राऽउततऽइंद्रनूनं ॥ शुनंहुवेममघवानमिंद्रमस्मिन्भरेनृतमंवाजसातौ । शृण्वंतमुग्रमूतयेसमत्सुघ्नंतंवृत्राणिसंजितंधनानां ॥ १६ ॥

अ० ८ अ० ४

1136

सहस्रशीर्षेतिषोळशर्चंषष्ठंसूक्तं नारायणःपुरुषोनुष्टुबंत्यात्रिष्टुप् ॥

सहस्रशीर्षापुरुषःसहस्राक्षःसहस्रपात् । सभूमिंविश्वतोवृत्वात्यतिष्ठद्दशांगुलं ॥ पुरुषऽएवेदंसर्वंय

॥ ३३ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ङ्भूतंयच्चभव्यं । उतामृतत्वस्येशानोयदन्नेनातिरोहति ॥ एतावानस्यमहिमातोज्यायांश्चपूरुषः । पादोस्यविश्वाभूतानित्रिपादस्यामृतंदिवि ॥ त्रिपादूर्ध्वऽउदैत्पुरुषःपादोस्येहाभवत्पुनः । ततोविष्वङ्व्यक्रामत्साशनानशनेऽअभि ॥ तस्माद्विराळजायतविराजोऽअधिपूरुषः । सजातोऽअत्यरिच्यतपश्चाद्भूमिमथोपुरः ॥ १७ ॥ यत्पुरुषेणहविषादेवायज्ञमतन्वत । वसंतोऽअस्यासीदाज्यंग्रीष्मऽइध्मःशरद्धविः ॥ तंयज्ञंबर्हिषिप्रौक्षन्पुरुषंजातमग्रतः । तेनदेवाऽअयजंतसाध्याऽऋषयश्चये ॥ तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतःसंभृतंपृषदाज्यं । पशूंतांश्चक्रेवायव्यानारण्यान्ग्राम्याश्चये ॥ तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतऽऋचःसामानिजज्ञिरे । छंदांसिजज्ञिरेतस्माद्यजुस्तस्मादजायत ॥ तस्मादश्वाऽअजायंतयेकेचोभयादतः । गावोहजज्ञिरेतस्मात्तस्माज्जाताऽअजावयः ॥ १८ ॥ यत्पुरुषंव्यदधुःकतिधाव्यकल्पयन् । मुखंकिमस्यकौबाहूकाऽऊरूपादाऽउच्येते ॥ ब्राह्मणोस्यमुखमासीद्बाहूराजन्यःकृतः । ऊरूतदस्ययद्वैश्यःपद्भ्यांशूद्रोऽअजायत ॥ चंद्रमामनसोजातश्चक्षोःसूर्योऽअजायत । मुखादिंद्रश्चाग्निश्चप्राणाद्वायुरजायत ॥ नाभ्या

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऽआसीदंतरिक्षंशीर्ष्णोद्यौःसमवर्तत । पद्भ्यांभूमिर्दिशःश्रोत्रातथालोकाँऽअकल्पयन् ॥ सप्तास्यासन्परिधयस्त्रिःसप्तसमिधःकृताः । देवायद्यज्ञंतन्वानाऽअबध्नन्पुरुषंपशुं ॥ यज्ञेनयज्ञमयजंतदेवास्तानि धर्माणिप्रथमान्यासन् । तेहनाकंमहिमानःसचंतयत्रपूर्वेसाध्याःसंतिदेवाः ॥ १९ ॥ इतिदशमेमंडले सप्तमोनुवाकः ॥

अष्टमेनुवाकेनवसूक्तानि तत्रसंजागृवद्भिरिति पंचदशर्चंप्रथमंसूक्तं वैतहव्योरुणोग्निर्जगत्यंत्यात्रिष्टुप् ॥

संजागृवद्भिर्जरमाणऽइध्यतेदमेदमूनाऽइषयन्निळस्पदे । विश्वस्यहोताहुविषोवरेण्योविभुर्विभावासुषखासखीयते ॥ सदर्शतश्रीरतिथिर्गृहेगृहेवनेवनेशिश्रियेतक्वीरिव । जनंजनंजन्योनातिमन्यतेविशऽआक्षेतिविश्योऽविशंविशं ॥ सुदक्षोदक्षैःक्रतुनासिसुक्रतुरग्नेकविःकाव्येनासिविश्ववित् । वसुर्वसूनांक्षयसित्वमेकऽइद्यावाचयानिपृथिवीचपुष्यतः ॥ प्रजानन्नग्नेतवयोनिमृत्वियमिळायास्पदेघृतवंतमासदः । आतेचिकित्रऽउषसामिवेतयोरेपसःसूर्यस्येवरश्मयः ॥ तवश्रियोवर्ष्यस्येवविद्युतश्चित्राश्च

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

कित्रऽउषसांनकेतवः । यदोषधीरभिसृष्टोवनानिचपरिस्वयंचिनुषेऽअन्नमास्ये ॥ २० ॥ तमोषधीर्दधिरेगर्भमृत्वियंतमापोऽअग्निंजनयंतमातरः । तमित्समानंवनिनश्चवीरुधोतर्वतीश्चसुवतेचविश्वहा ॥ वातोपधूतऽइषितोवशाँऽअनुतृषुयदन्नावेविषद्वितिष्ठसे । आतेयतंतेरथ्योऽयथापृथक्शर्धाँस्यग्नेऽअजरांणिधक्षतः ॥ मेधाकारंविदथस्यप्रसाधनमग्निंहोतारंपरिभूतमंमतिं । तमिदभैंहुविष्यासमानमित्तमिन्महेवृणतेनान्यंत्वत् ॥ त्वामिदत्रवृणतेत्वायवोहोतारमग्नेविदथेषुवेधसः । यद्देवयंतोदधतिप्रयांसितेहविष्मंतोमनवोवृक्तबर्हिषः ॥ तवाग्नेहोत्रंतवपोत्रमृत्वियंतवनेष्ट्रंत्वमग्निदतायतः । तवप्रशास्त्रंत्वमध्वरीयसिब्रह्माचासिगृहपतिश्चनोदमे ॥ २१ ॥ यस्तुभ्यमग्नेऽअमृतायमर्त्यःसमिधादाशदुतवाहविष्कृति । तस्यहोताभवसियासिदूत्यमुपब्रूषेयजस्यध्वरीयसि ॥ इमाऽअंसैमतयोवाचोऽअस्मदाँऽऋचोगिरःसुष्टुतयःसमग्मत । वसूयवोवसवेजातवेदसेवृद्धासुचिद्वर्धनोयासुचाकनत् ॥ इमांम्रत्यायसुष्टुतिंनवीयसींवोचेयमस्माऽउशतेशृणोतुनः । भूयाऽअंतराहृद्यस्यनिस्पृशेजायेवपत्यऽउशतीसुवासाः ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यस्मिन्नश्वासऽऋषभासऽउक्षणोवशामेषाऽअवसृष्टासऽआहुताः। कीलालपेसोमपृष्ठायवेधसेहृदामतिं जनयेचारुमग्नये ॥ अहाव्यग्नेहविरास्येतेसुचीवघृतंचम्वीवसोमः। बाजसानिरयिमस्मेसुवीरंप्रशस्तंधेहि यशसंबृहंतं ॥ २२ ॥

यज्ञस्येतिपंचदशर्चंद्वितीयंसूक्तं शार्यातोमानवो विश्वेदेवाजगती ॥

यज्ञस्यवोरथ्यंविश्पतिंविशांहोतारमक्तोरतिंथिंविभावसुं।शोचऋछुष्कासुहरिणीषुजभ्रुरद्वृषाकेतुर्यंजतोद्यामशायत ॥ इममंजस्पामुभयेऽअकृण्वतधर्माणंमाग्निंविदथस्यसाधनं। अक्तुंनयह्वमुषसःपुरोहितंतंतनूनपातमरुषस्यनिंसते। बळस्यनीथाविपणेश्चमन्महेवयाऽअस्यप्रहुताऽआसुरत्वे। यदाघोरासोऽअमृतत्वमाशतादिज्जनस्यदैव्यस्यचर्किरन् ॥ ऋतस्यहिप्रसितिर्द्यौरुरुव्यचोनमोमह्या१रमतिःपनीयसी। इंद्रोमित्रोवरुणःसंचिकित्रिरेथोभगःसवितापूतदक्षसः ॥ प्ररुद्रेणययिनायंतिसिंधवस्तिरोमहीमरमतिंदधन्विरे। येभिःपरिज्मापरियन्नुरुज्रयोविरोरुवज्जठरेविश्वमुक्षते ॥ २३ ॥ क्राणारुद्रामरुतोवि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

श्वकृष्टयोदिवःश्येनासोऽअसुरस्यनीळयः। तेभिश्चष्टेवरुणोमित्रोऽअर्यमेंद्रोदेवेभिरर्वशेभिरर्वशः ॥ इंद्रे भुजँशशमानासंऽआशतसूरोहशींकेवृषणश्वपौंस्ये। प्रयेन्वंस्यार्हणाततक्षिरेयुजंवज्रंनृषदनेषुकारवः ॥ सूरश्चिदाहरितोंऽअस्यरीरमदिंद्रादाकश्चिज्जयतेतवीयसः। भीमस्यवृष्णोजठरादभिश्वसोदिवेदिवेसहुरिस्तन्नबाधितः ॥ स्तोमंवोऽअद्यरुद्रायशिक्वसेक्षयद्वीरायनमसादिदिष्टन। येभिःशिवःस्ववाँऽएवयावभिर्दिवःसिषक्तिस्वयशानिकामभिः ॥ तेहिप्रजायाऽअभरंतविश्रवोबृहस्पतिर्वृषभःसोमजामयः। यज्ञैरथर्वाप्रथमोविधारयद्देवादक्षैर्भृगवःसंचिकित्रिरे ॥२४॥ तेहिद्यावापृथिवीभूरिरेतसानराशंसश्चतुरंगोयमोदितिः। देवस्त्वष्टाद्रविणोदाऽऋभुक्षणःप्ररोदसीमरुतोविष्णुरर्हिरे ॥ उतस्यनऽउशिजामुर्वियाकविरर्हिःशृणोतुबुध्योऽहवींमनि। सूर्यामासाविचरंतादिविक्षितांधियाशमीनहुषीऽअस्यबोधतं ॥ प्रनःपूषाचरथंविश्वदेव्योपांनपादवतुवायुरिष्टये ॥ आत्मानंवस्योऽअभिवातमर्चततदश्विनासुहवायामनिश्रुतं ॥ विशामासामभयानामधिक्षितंगीर्भिरुःस्वयशसंगृणीमसि। ग्नाभिर्विश्वाभिरादितिमनर्वणंमक्तोर्युवानंनृ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मणाऽअधापतिं ॥ रेभदत्रजनुषापूर्वोऽअंगिराग्रावाणऽऊर्ध्वाऽअभिचक्षुरध्वरं । येभिर्विहायाऽअभवद्विचक्षणः पार्थः सुमेकंस्वधितिर्वनन्वति ॥ २५ ॥

महीतिपंचदशर्चंतृतीयंसूक्तं पार्थ्यस्तान्वोविश्वेदेवाःप्रस्तारपंक्तिः द्वितीयातृतीयात्रयोदशीचानुष्टुभः नवम्यक्षरैः पंक्तिरेकादशीन्यंकुसारिण्यंत्यापुरस्ताद्बृहती ॥

महिद्यावापृथिवीभूतमुर्वीनारीयह्वीनरोदसीसदंनः। तेभिर्नःपातंसह्यसऽएभिर्नःपातंशूषणिं॥ यज्ञे यज्ञेसमत्योंदेवान्त्सपर्यति । यःसुम्नैर्दीर्घश्रुत्तमऽआविवासात्येनान्॥ विश्वेषामिरज्यवोदेवानांवार्महः । विश्वेहिविश्वमहसोविश्वेयज्ञेषुयज्ञियाः ॥ तेघाराजानोऽअमृतस्यमंद्राऽअर्यमामित्रोवरुणःपरिज्मा । कद्रुद्रोनृणांस्तुतोमरुतःपूषणोभगः ॥ उतनोनक्तंमपांवृषण्वसूसूर्यामासासदंनायसधन्या । सचायत्साद्येषामहिर्बुध्नेषुबभ्र्यः॥ २६ ॥ उतनोदेवावश्विनाशुभस्पतीधामभिर्मित्रावरुणाऽउरुष्यतां । महःसराय एषतेतिधन्वेवदुरिता ॥ उतनोरुद्राचिन्मृळतामश्विनाविश्वेदेवासोरथस्पतिर्भगः । ऋभुर्वाजऽऋभुक्ष

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

णःपरिज्माविश्ववेदसः ॥ ऋभुर्ऋभुक्षाऽऋभुर्विधतोमदऽआतेहरीजूजुवानस्यवाजिना । दुष्टरंयस्यसामचिद्धग्यज्ञोनमानुषः ॥ कृधीनोऽअह्रयोदेवसवितःसचस्तुषेमघोनाँ । सहोनऽइंद्रोवाह्निभिर्न्यैषांचर्षणीनांचक्रंरश्मिनयोयुवे ॥ ऐषुद्यावापृथिवीधातंमहद्स्मेवीरेषुविश्वचर्षणिश्रवः । पृक्षंवाजस्यसातयेपृक्षंरायोततुर्वणे ॥ २७ ॥ एतंशंसमिंद्रास्मयुष्वंकूचित्संतंसहसावन्नभिष्टयेसदापाह्यभिष्टये । मेदतांवेदतावसो ॥ एतंमेस्तोमंतनानसूर्येद्युतद्यामानंवावृधंतनृणां । संवननंनाश्व्यंतष्टेवानंपच्युतं ॥ वावर्तयेषांरायायुक्तैषांहिरण्ययी । नेमधितानपौंस्यावृथैवविष्टांता ॥ प्रतद्दुःशीमेपृथवानेवेनेप्रारामेवोचमसुरेमघवत्सु । येयुक्त्वायपंचशतास्मयुपथाविश्राव्येषां ॥ अधीन्वत्रसप्तिंचसप्तच । सद्योदिदिष्टतान्वःसद्योदिदिष्टपार्थ्यःसद्योदिदिष्टमायवः ॥ २८ ॥

प्रैतइतिचतुर्दशर्चंचतुर्थसूक्तं काद्रवेयोर्बुदःसर्पो ग्रावाणोजगती पंचमीसप्तम्यंत्याचत्रिष्टुभः ॥

1143 प्रैतेवदंतुप्रवयंवदामग्रावभ्योवाचंवदतावदद्भ्यः । यदद्रयःपर्वताःसाकमाशवःश्लोकंघोषंभरथेंद्राय

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सोमिनः ॥ एतेवदंतिशतवत्सहस्रवदभिक्रंदंतिहरितेभिरासभिः । विष्ठीग्रावाणःसुकृतःसुकृत्ययाहोतुश्चित्पूर्वेहविरद्यमाशत ॥ एतेवदंत्यविदन्ननामधुन्यूंखयंतेऽधिपक्वऽआमिषि । वृक्षस्यशाखामरुणस्यबप्सतस्तेसूभर्वावृषभाःप्रेमरावि षुः ॥ बृहद्वदंतिमदिरेणमंदिनेंद्रंक्रोशंतोविदन्ननामधु । संरभ्याधीराःस्वसृभिरनर्तिषुराघोषयंतःपृथिवीमुपब्दिभिः ॥ सुपर्णावाचमक्रतोपद्यव्याखरेकृष्णाऽइषिराऽअनर्तिषुः । न्य१ङ्नियंत्युपरस्यनिष्कृतंपुरूरेतोदधिरेसूर्यश्चितः ॥ २९ ॥ उग्राऽइवप्रवहंतःसमायमुःसाकंयुक्तावृषणोबिभ्रतोधुरः । यच्छ्वसंतोजग्रसानाऽअरावि षुःशृण्वऽएषांग्रोथथोऽअर्वतामिव ॥ दशावनिभ्योदशकक्ष्येभ्योदशयोक्रेभ्योदशयोजनेभ्यः । दशाभीशुभ्योऽअर्चताजरेभ्योदशधुरोदशयुक्तावहंद्र्यः ॥ तेऽअद्रयोदशयंत्रासऽआशवस्तेषामाधानंपयैंतिहर्यतं । तऊंसुतस्यसोम्यस्यांधसोंशोःपीयूषंप्रथमस्यभेजिरे ॥ तेसोमादोहरीऽइंद्रस्यनिंसतेशुंदुहंतोऽअध्यासतेगवि । तेभिर्दुग्धंपपिवान्त्सोम्यंमधिंद्रोवर्धतेप्रथतेवृषायते ॥ वृषावोऽअंशुर्नकिलारिषाथनेळावंतःसदमित्स्थनाशिताः । रैवत्येवमहंसाचारवः

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

स्थनयस्यग्रावाणोऽअजुषध्वमध्वरं ॥ ३० ॥ तृदिलाऽअतृदिलासोऽअद्रयोश्रमणाऽअशृथिताऽअमृत्यवः । अनातुराऽअजराःस्थामविष्णवःसुपीवसोऽअतृषिताऽअतृष्णजः ॥ ध्रुवाऽएवंवःपितरोयुगेयुगे क्षेमकामासःसदसोनयुंजते । अजुर्यासोहरिषाचोहरिद्रवऽआद्यांरवेणपृथिवीमशुश्रवुः ॥ तदिङ्घदंत्यद्र योविमोचनेयामन्नंजस्पाऽइवघेदुपब्दिभिः । वपंतोबीजमिवधान्याकृतःपृंचंतिसोमंनमिंनंतिबप्सतः ॥ सुतेऽअध्वरेऽअधिवाचमक्रताक्रीळयोनमातरंतुदंतः । विषूमुंचासुषुवुषोमनीषांविवर्तंतामद्रयश्चायमानाः ॥ ३१ ॥ इत्यष्टमाष्टकेचतुर्थोध्यायः ॥

हयेद्वचूनोर्वशीमैळःपुरूरवाः पूर्वोषितान्कामान्पुनरासाद्यावरोद्धुमैच्छत्सातमनिच्छंतीप्रत्याचष्टे हयऽइषुर्यांकदा सुदेवोंतरिक्षप्रांसचेति तिस्रश्चैलवाक्यं शिष्टाऽउर्वश्याः प्रतेसप्तोना बरुःसर्वहरिर्वैंद्रो हरिस्तुतिर्द्विंत्रिष्टुबंतं याऽओषधीरुयधिकाथर्वणोभिषगोषधिस्तुतिरानुष्टुभं बृहस्पतेद्वादशार्षिषेणोदेवापिर्वृष्टिकामो देवांस्तुष्टाव कंनोवस्रोवैखानसऽइंद्रदुवस्युर्वादनो वैश्वदेवंतुत्रिष्टुबंतमुद्बुध्यध्वंबुधः सौम्यऋत्विक्स्तुतिर्वा नवम्यंत्येजगत्यौ पंचमीबृहती

1145

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

गायत्र्योर्मध्ये प्रतेमुद्गलोभार्म्यश्वो द्युघणेनऋषभेणचाजिंजिगायेतिद्यौघणंवाद्यातृतीयांत्याबृहत्यऽआशुःसप्तोनैं द्रो प्रतिरथश्चतुर्थी बार्हस्पत्योपांत्याप्वादेव्यंत्यानुष्टुम्मारुतीवासाव्येकादशाष्टकौवैश्वामित्रःकदाकौत्सोदुर्मित्रो नाम्नासुमित्रोगुणतः सुमित्रोवानाम्नादुर्मित्रोगुणतऽऔष्णिहंहरीवऋंपिपीलिकमध्ये त्रिष्टुबंत्याद्यागायत्रीवा ॥ ९ ॥ हयइत्यष्टादशर्चंपंचमंसूक्तं आद्यातृतीयाषष्ठ्यष्टम्यादितिसृणां द्वादशीचतुर्दशीसप्तदशीनांच ऐळः पुरूरवाऋषिरुर्वशीदेवता शिष्टानामुर्वशीऋषिका पुरूरवादेवताःत्रिष्टुप् ॥

हरिःओम् ॥ हयेजायेमनसातिष्ठघोरेवचांसिमिश्राकृणवावहैनु । ननौमंत्राऽअनुदितासऽएतेमयस्करन्परतरेचनाहन् ॥ किमेतावाचाकृणवातवाहंप्राक्रमिषमुषसामग्रियेव । पुरूरवःपुनरस्तंपरेहिदुरापनावातंऽइवाहमस्मि ॥ इषुर्नश्रियऽइषुधेरसनागोषाःशतसानरंहिः । अवीरेक्रतौविदविद्युतन्नोरानमायुंचितयंतधुनयः ॥ सावसुदधतीश्वशुरायवयऽउषोयद्दिवष्ट्यंतिगृहात् । अस्तंननक्षेयस्मिञ्चाकन्दिवानक्तंश्नथितावैतसेन ॥ त्रिःस्मआहःश्नथयोवैतसेनोतस्मेव्यंत्यैपृणासि । पुरूरवोनुतेकेतमायंरा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

जामेवीरतन्व१स्तदासीः ॥ १ ॥ यासुजूर्णिःश्रेणिःसुम्नऽआपिर्हृदेचक्षुर्नग्रंथिनीचरण्युः । ताऽअंजयो
रुणयोनसस्रुःश्रियेगावोनधेनवोनवंत ॥ समस्मिञ्जायमानऽआसतग्नाऽउतेमवर्धन्नद्य१ःस्वगूर्ताः ॥
महेयत्त्वापुरूरवोरणायावर्धयन्दस्युहत्यायदेवाः ॥ सचायदासुजहतीष्वत्कममानुषीषुमानुषोनिषेवे ।
अपस्समत्तरसंतीनभुज्युस्ताऽअत्रसन्नथस्पृशोनाश्वाः ॥ यदासुमतौऽअमृतासुनिस्पृक्संक्षोणीभिःक्र
नुभिर्नपृक्ते । ताऽआतयोनतन्वःशुंभतस्वाऽअश्वासोनक्रीळयोदंदशानाः ॥ विद्युंनयापतंतीदविद्योद्भ
रंतीमेऽअप्याकाम्यानि । जनिष्टोऽअपोनर्यःसुजातःप्रोर्वशीतिरतदीर्घमायुः ॥ २ ॥ जज्ञिषऽइत्था
गोपीथ्यायहिदधाथतत्पुरूरवोमऽओजः । अशासंत्वाविदुषीसस्मिन्नहन्नमऽआशृणोःकिमभुग्वदा
सि ॥ कदासूनुःपितरंजातऽइच्छाच्चक्रंनाश्रुवर्तयद्विजानन् । कोदंपतीसमनसावियूयोदधयद्मिःश्वशु
रेषुदीदयत् ॥ प्रतित्रवाणिवर्तयतेऽअश्रुचक्रंनक्रंददाध्येशिवायै । प्रतत्तेहिनवायत्तेऽअस्मेपरेह्यस्तंनहि
मूरमापः ॥ सुदेवोऽअद्यप्रपतेदनावृत्परावतंपरमांगंतवाऽउ । अधाशयींतनिर्ऋतेरुपस्थेधैनंवृकारभ

1147

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सासोऽअद्युः ॥ पुरूरवोमामृथामाप्रपन्नोमात्वावृकासोऽअशिवासऽउक्षन् । नवैस्त्रैणानिसख्यानिंसं तिसालावृकाणांहृदयान्येता ॥ ३ ॥ यद्विरूपाचरंमर्त्येष्ववंसंरात्रीःशरदश्चतस्रः । घृतस्यस्तोकंसकृदह्नऽआश्नांतादेवेदंतातृपाणाचरामि ॥ अंतरिक्षप्रांरजसोविमानीमुपशिक्षांम्युर्वशींवासिष्ठः । उपत्वारातिःसुकृतस्यतिष्ठान्निर्वर्तस्वहृदयंतप्यतेमे ॥ इतित्वादेवाऽइमऽआहुरैळयथेमतद्भवसिमृत्युबंधुः । प्रजातेदेवान्हविषायजातिस्वर्गऽउत्वमपिमादयासे ॥ ४ ॥

प्रतइतित्रयोदशर्चषष्ठंसूक्तं ऐंद्रोबरुःसर्वहरिर्वा इंद्रोहरिस्तुतिर्जगत्यंत्येद्वेत्रिष्टुभौ ॥

प्रतेमहेविदथेशंसिषंहरीप्रतेवन्वेवनुषोहर्यतंमदं । घृतंनयोहरिभिश्चारुसेचंतऽआत्वाविशंतुहरिवर्पसंगिरः ॥ हरिंहियोनिमभियेसमस्वरन्हिन्वंतोहरीदिव्यंयथासदः । आयंपूणंतिहरिभिर्नधेनवऽइंद्राय शूषंहरिवंतमर्चत ॥ सोऽअस्यवज्रोहरितोयऽआयसोहरिर्निकामोहरिरागभस्त्योः । द्युम्नीसुशिप्रोहरिमन्युसायकऽइंद्रेनिरूपाहरितामिमिक्षिरे ॥ दिविनकेतुरधिधायिहर्यतोविव्यचद्वज्रोहरितोनरंह्या । तुद

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

दहिं॒हरिं॑शिप्रो॒योऽआ॑यसः॒सह॒स्रंशोकाऽअभवद्धरिं॑भरः ॥ त्वंत्वमह॑र्यथा॒ऽउप॑स्तुतः॒पूर्वै॑भिरिंद्रहरिकेश॒य
ज्व॑भिः । त्वंह॑र्यसि॒तव॒विश्व॑मुक्थ्य१मसा॑मि॒राधो॑हरिजातहर्यतं ॥ ५ ॥ ताव॒ञ्चिण॑मं॒दिन॑ंस्तोम्यं॒मदु॒ऽ
इंद्रं॒रथे॑वहतोहर्य॒ताहरी॑ । पुरू॒ण्यस्मै॒सव॑नानि॒हर्य॑त॒ऽइंद्रा॑य॒सोमा॑हर॑योदधन्विरे ॥ अर॑ंकामा॑यहर॑योद
धन्विरेस्थि॒रायं॑हिन्व॒न्हर॑यो॒हरी॑तुरा । अर्व॑द्भि॒र्योहरि॑भि॒र्जोष॒मीय॑ते॒सोऽअ॑स्यकाम॒ंहरि॑वंतमानशे ॥ ह
रिं॑श्मशारु॒र्हरि॑केशऽआय॒सस्तु॒रस्ये॑यो॒हरि॒पाऽअ॑वर्धत । अर्व॑द्भि॒र्यो॒हरि॑भि॒र्वाजि॑नी॒वसु॒रति॒विश्वा॑
दुरि॒तापारि॑षद्धरी ॥ स्रुवे॑व॒यस्यहरि॑णी॒विपे॑ततु॒ःशिप्रे॒वाजा॑यहरि॑णी॒दवि॑ध्वतः । प्रयत्कृ॒तेच॑मसे॒ममृ॑ज्
द्धरी॑पी॒त्वामद॑स्यहर्य॒तस्यां॑धसः ॥ उ॒तस्मा॒सद्म॑हर्य॒तस्य॑प॒स्यो३॑रध्योन॒वाज॑ंहरि॒वाँऽअ॑चिक्रदत् । म॒हीचि
द्धि॒षणा॑हर्य॒दोज॑सा॒बृह॒द्वयो॑दधिषेहर्य॒तश्चि॒दा ॥ ६ ॥ आरोद॑सीहर्यमाणोमहि॒त्वान॒व्यैन॒व्यंह॑र्यसि॒मन्म॒
नु॒प्रि॒यं । प्रप॒स्त्य॑मसुरहर्य॒तंगो॒रावि॒ष्कृधि॑हर॒येसू॒र्याय ॥ आत्वा॑हर्य॒तंम्र॒युजो॒जना॒॑नांरथे॑वहंतु॒हरि॑शिप्रमिं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

द्र । पिबायथाप्रतिभृतस्यमध्वोहर्यन्यज्ञंसधमादेदशोणिं ॥ अपाःपूर्वेषांहरिवःसुतानामथोऽइदंसवनं केवलंते । ममद्धिसोममधुमंतमिंद्रसत्रावृषंजठरऽआवृषस्व ॥ ७ ॥

याओषधीरिति त्रयोविंशत्यृचंसप्तमंसूक्तं आथर्वणोभिषगोषधीस्तुतिरनुष्टुप् ॥

याऽओषधीःपूर्वाजातादेवेभ्यस्त्रियुगंपुरा । मनैनुबभ्रूणामहंशतंधामानिसप्तच ॥ शतंवोऽअंबधा मानिसहस्रमुतवोरुहः । अधाशतक्रत्वोयूयमिमंमेऽअगदंकृत ॥ ओषधीःप्रतिमोदध्वंपुष्पवतीःप्रसूव रीः । अश्वाऽइवसजित्वरीर्वीरुधःपारयिष्णवः॥ ओषधीरितिमातरस्तद्वोदेवीरुपब्रुवे । सनेयमश्वंगांवा सऽआत्मानंतवंपूरुष ॥ अश्वत्थेवोनिषदनंपर्णेवोवसतिष्कृता । गोभाजइत्किलासथयत्सनवथपूरुषं ॥ ८ ॥ यत्रौषधीःसमग्मतराजानःसमिताविव । विप्रःसऽउच्यतेभिषग्रक्षोहामीवचातनः ॥ अश्वाव तींसोमावतीमूर्जयंतीमुदोजसं । आविंत्सिसर्वाऽओषधीरस्माऽअरिष्टतातये ॥ उच्छुष्माऽओषधीनां गावोगोष्ठादिवेरते । धनंसनिष्यंतीनामात्मानंतवंपूरुष ॥ इष्कृतिर्नामवोमाताथोयूयंस्थनिष्कृतीः। सी

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

रा:पतत्रिणीस्थनयद्रामयतिनिष्कृथ ॥ अतिविश्वा:परिष्ठा:स्तेनऽइवव्रजमक्रमुः । ओषधी:प्राचुच्यवु
र्यत्किंचतन्वोऽरपः ॥ ९ ॥ यदिमावाजयन्नहमोषधीर्हस्तऽआदधे । आत्मायक्ष्मस्यनश्यतिपुराजीव
गृभोयथा ॥ यस्यौषधी:प्रसर्पथांगमंगंपरुष्परुः । ततोयक्ष्मंविबाधध्वऽउग्रोमध्यमशीरिव ॥ साकंय
क्ष्मप्रपतचाषेणकिकिदीविना । साकंवातस्यध्राज्यासाकंनश्यनिहाकया ॥ अन्यावोऽअन्यामवत्व
न्यान्यस्याऽउपावत । ता:सर्वा:संविदानाऽइदंमेप्रावंतावच: ॥ या:फलिनीर्याऽअफलाऽअपुष्पाया
श्चपुष्पिणीः । बृहस्पतिप्रसूतास्तानोमुंचंत्वंहस: ॥ १० ॥ मुंचंतुमाशपथ्याऽउदथोवरुण्यादुत । अथो
यमस्यपड्वीशात्सर्वस्माद्देवकिल्बिषात् ॥ अवपतंतीरवदंद्विवऽओषधयस्परि । यंजीवमश्नवामहैनस
रिष्यातिपूरुषः ॥ याऽओषधी:सोमराज्ञीर्बह्वी:शतविचक्षणाः । तासांत्वमस्युत्तमारंकामायशंहृदे ॥
याऽओषधी:सोमराज्ञीर्विष्ठिता:पृथिवीमनु । बृहस्पतिप्रसूताऽअस्यैसंदत्तवीर्यै ॥ मावोरिषत्खनिताय
स्मैचाहंखनामिवः । द्विपच्चतुष्पदस्माकंसर्वमस्वनातुरं ॥ याश्चेदमुपशृण्वंतियाश्चदूरंपरागताः । सर्वा:

1151

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

संगत्यवीरुधोस्यैसंदत्तवीर्यं ॥ ओषधयःसंवदंतेसोमेनसहराज्ञा । यस्मैकृणोतिब्राह्मणस्तंराजन्पारया
मसि ॥ त्वमुत्तमास्योषधेतववृक्षाऽउपस्तयः । उपस्तिरस्तुसोऽस्माकंयोऽअस्माँऽअभिदासति ॥ ११ ॥

बृहस्पतइतिद्वादशर्चमष्टमंसूक्तं आर्ष्टिषेणोदेवापिर्वृष्टिकामो विश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ॥

बृहस्पतेप्रतिमेदेवतामिहिमित्रोवायद्वरुणोवासिपूषा । आदित्यैर्वायद्वसुभिर्मरुत्वान्त्सपर्जन्यंशंत
नवेवृषाय ॥ आदेवोदूतोऽअजिरश्चिकित्वान्त्वहेवापेऽअभिमामगच्छत् । प्रतीचीनःप्रतिमामावृ
त्स्वदधामितेद्युमतींवाचंमासन् ॥ अस्मेधेहिद्युमतींवाचंमासन्बृहस्पतेऽअनमीवामिषिरां । ययावृष्टिं
शंतनवेवनावदिवोद्रप्सोमधुमाँऽआविवेश ॥ आनोद्रप्सामधुमंतोविशंत्विंद्रद्वेह्यधिरथंसहस्रं । निषीद
होत्रमृतुथायंजस्वदेवान्देवापेहविषासपर्य ॥ आर्ष्टिषेणोहोत्रमृषिर्निषीदन्देवापिर्देवसुमतिंचिकित्वान् ।
सऽउत्तरस्मादधरंसमुद्रमपोदिव्याऽअसृजद्वर्ष्याऽअभि ॥ अस्मिन्त्समुद्रेऽअध्युत्तरस्मिन्नापोदेवेभि
र्निवृताऽअतिष्ठन् । ताऽअद्रवन्नार्ष्टिषेणेनसृष्टादेवापिनाप्रेषितामृक्षिणीषु ॥ १२ ॥ यद्देवापिःशंतन

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वेपुरोहितोहोत्रायवृतःकृपयन्नदीधेत् । देवश्रुतंवृष्टिवनिंरराणोबृहस्पतिर्वाचमस्माऽअयच्छत् ॥ यं त्वादेवापिःशुशुचानोऽअग्नऽआर्ष्टिषेणोमनुष्यःसमीधे । विश्वेभिर्देवैरनुमद्यमानःप्रपर्जन्यमीरयावृष्टिमंतं ॥ त्वांपूर्वऽऋषयोगीर्भिरायन्त्वामध्वरेषुपुरुहूतविश्वे । सहस्राण्यधिरथान्यस्मेऽआनोयज्ञंरोहिदश्वोपयाहि ॥ एतान्यग्नेनवतिर्नवत्वेऽआहुतान्यधिरथासहस्रा । तेभिर्वर्धस्वतन्वःशूरपूर्वीर्दिवोनोवृष्टिमिषितोरिरीहि ॥ एतान्यग्नेनवतिंसहस्रासंप्रयच्छवृष्णऽइंद्रायभागं । विद्वान्पथऽऋतुशोदेवयानान प्यौलानंद्विविदेवेषुधेहि ॥ अग्नेबाधस्वविमृधोविदुर्गहापामींवामपरक्षाँसिसेध । अस्मात्समुद्राद्बृहतोदिवोनोपांभूमानमुपनःसृजेह ॥ १३ ॥

कंनइतिद्वादशर्चनवमंसूक्तं व्रैखानसोवग्र इंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

कंनश्चित्रमिंषण्यसिचिकित्वान्पृथुग्मानंवाश्रंवावृधध्यै । कत्तस्यदातुशवंसोव्युष्टौतक्षद्वज्रंवृत्रतुरमपिन्वत् ॥ सहिद्युताविद्युतावेतिसामपृथुंयोनिंमसुरत्वासंसाद । सस्मिन्नींळेभिःप्रसहानोऽअस्यभ्रातुर्नऽ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋतेसप्नथस्यमायाः ॥ सवाजंयातापदुष्पदायन्त्स्वर्षातापरिषदत्सनिष्यन् । अनर्वायच्छतदुरस्यवेदो अ० ८
घ्नन्छिश्नदेवाँऽअभिवर्पसाभूत् ॥ सयह्वयोऽवनीर्गोष्ववर्वाजुंहोतिप्रधन्यासुसत्सिः । अपादोयत्रयुज्यासो अ० ५
रथाद्रोण्यश्वासऽईरतेघृतंवाः ॥ सरुद्रेभिरशस्तवारऽऋभ्वाहित्वीगयमारेऽअवद्यऽआगात् । वम्रस्य
मन्येमिथुनाविवव्रीऽअन्नमभीत्यारोदयन्मुषायन् ॥ सऽइद्दासंतुवीरवंपतिर्दन्षळक्षंत्रिशीर्षाणंदमन्यत् ।
अस्यत्रितोन्वोजसावृधानोविपावराहमयोऽअग्रयाहन् ॥ १४ ॥ सद्रुह्वणेमनुषऽऊर्ध्वसानऽआसाविषदर्शसानायशरुं । सनृतमोनहुषोस्मत्सुजातःपुरोभिनदर्हिन्द्रस्युहत्यें ॥ सोऽअभ्रियोनयवंसऽउद्न्य
न्क्षयायगातुंविदन्नोऽअस्मे । उपयत्सीदद्दिंदुंशरीरैःश्येनोयोपाष्टिर्हंतिदस्यून् ॥ सत्राधतःशवसानेभिरस्यकुत्सायशुष्णंकृपणेपरादात् ॥ अयंकविमनयच्चक्षस्यमानमत्कंयोऽअस्यसनितोतनूणां ॥ अयंदशस्यन्नर्यैभिरस्यदुस्मोदेवेभिर्वरुणोनमायी । अयंकनीनंऽऋतुपाऽअवेद्यमिमीतारुंयश्चतुष्पात् ॥ अ ॥ ४२ ॥
स्यस्तोमेभिरौशिजऽऋजिश्वाव्रजंदरयद्वृषभेणपिप्रोः । सुत्वायद्यजतोदीदयद्गीःपुरंऽइयानोऽअभिवर्पं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सा॒भूत् ॥ ए॒वाम॒होऽअ॑सुर॒क्षऽथा॑यवम्र॒कः प॒ङ्भि॒रुप॑सर्पदिंद्रं । सऽइ॑या॒नः क॑रति स्व॒स्तिम॑स्मा॒ऽइष॒मूर्जं॑सु क्षि॒तिंविश्व॒माभा॑ः ॥ १५ ॥ इतिदशमेमंडलेष्टमोनुवाकः ॥

नवमेनुवाके त्रयोदशसूक्तानि तत्रइंद्रदह्येतिद्वादशर्चंप्रथमंसूक्तं वांदनोदुवस्युर्विश्वेदेवाजगत्यंत्यात्रिष्टुप् ॥

इंद्र॒दह्य॑मघव॒न्त्वाव॒दिद्भु॒जऽइ॒हस्तु॑तः सु॒तपा॑बो॒धिनो॑वृधे । दे॒वेभि॑र्नः सवि॒ताप्रा॑व॒नुश्रु॑तमासर्व॒ता॑ति॒म दि॑ति॑वृणीमहे ॥ भरा॑यसु॒भर॑तभा॒गमृ॒त्वियं॒प्रवा॑यवे॑शुचि॒पेक्रं॑ददि॑ष्टये । गौर॑स्य॒यः पय॑सः पी॒ति॑मा॒नशऽ आसर्व॒ता॑ति॒मदि॑ति॑वृणीमहे ॥ आनो॑दे॒वः स॑वि॒तासा॑विषद्व॒यऽऋ॒जूय॒तेय॑जमा॒नाय॑सुन्व॒ते । यथा॑दे॒वा न्प्र॑ति॒भूषे॑मपाक॒वदासर्व॒ता॑ति॒मदि॑ति॑वृणीमहे ॥ इंद्रो॑ऽअ॒स्मेसु॒मना॑ऽअस्तुवि॒श्वहा॒राजा॒सोम॑ः सुवि॒तस्या ध्ये॑तुनः । यथा॑यथा॒मित्र॑धि॒तानिसं॑द॒धुरासर्व॒ता॑ति॒मादि॑ति॑वृणीमहे ॥ इंद्र॑ऽउ॒क्थेन॒शव॑सापरु॒र्दधे॒बृह॑स्प तेप्रम॒तीरा॒स्यायु॑षः । य॒ज्ञोम॒नुः प्रम॑तिर्नः पि॒ताहि॑कमासर्व॒ता॑ति॒मादि॑ति॑वृणीमहे ॥ इंद्र॑स्य॒नुसु॑कृ॒तंदै॒व्यंस हो॒ग्निर्गृ॒हेज॑रि॒तामे॑धि॒रः क॒विः । य॒ज्ञश्च॑भू॒द्वि॒दथे॒चारु॑रं॒तम॑ऽआसर्व॒ता॑ति॒मदि॑ति॑वृणीमहे ॥ १६ ॥ नवो

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

गुहाचकृमभूरिदुष्कृतंनाविष्यँवसवोदेवहेळनं । माकिंनोदेवाऽअनृतस्यवर्पसऽआसर्वतातिमदितिंवृणीमहे ॥ अपामीवांसवितासाविषन्न्यग्वरीयऽइदपसेधंत्वद्रयः । ग्रावायत्रंमधुषुदुच्यतेबृहदासर्वतातिमदितिंवृणीमहे ॥ ऊर्ध्वोग्रावावसवोस्तुसोतरिविश्वाद्वेषाँसिसनुतर्युयोत । सनोदेवःसवितापायुरीड्यऽआसर्वतातिमदितिंवृणीमहे ॥ ऊर्जंगावोयवसेपीवोऽअत्तनऽऋतस्ययाःसदनेकोशेऽअङ्ध्वे । तनूरेवतन्वोऽअस्तुभेषजमासर्वतातिमदितिंवृणीमहे ॥ ऋतुग्रावाजरिताशश्वतामवऽइन्द्रऽइद्रद्राप्रमतिःसुतावतां । पूर्णमूर्धादिव्यंयस्यसिक्तयऽआसर्वतातिमदितिंवृणीमहे ॥ चित्रस्तेभानुःऋतुग्राऽअभिष्टिःसंतिस्पृधोजरणिग्राऽअधृष्टाः । रजिष्ठयारज्यापश्वऽआगोस्तूतूर्षतिपर्यग्रंदुवस्युः ॥ १७ ॥

उद्बुध्यध्वमितिद्वादशर्चद्वितीयंसूक्तं सौम्योबुधो विश्वेदेवा ऋत्विक्स्तुतिर्वा त्रिष्टुप्
चतुर्थ्यादितिसृणांक्रमेण गायत्री बृहती गायत्री नवमीद्वादश्यौद्वेजगत्यौ ॥

उद्बुध्यध्वंसमनसःसखायःसमग्निमिंध्वंबहवःसनीळाः । दधिक्रामग्निमुषसंचदेवीमिंद्रावतोवसेनि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ह्वयेवः ॥ मंद्राकृणुध्वंधियऽआतनुध्वंनावमरित्रपरणींकृणुध्वं । इष्कृणुध्वमायुधारँकृणुध्वंप्रांचंयज्ञंप्र
णयतासखायः ॥ युनक्तसीरावियुगातनुध्वंकृतेयोनौवपतेहबीजं । गिराचश्रुष्टिःसभराऽअसन्नोनेदीं
यऽइत्सृण्यःपक्वमेयात् ॥ सीरायुंजंतिकवयोयुगावितन्वतेपृथक् । धीरादेवेषुसुम्नया ॥ निराहावान्कृ
णोतनसंवरत्रादधातन । सिंचामहाऽअवतमुद्रिणंवयंसुषेकमनुपक्षितं॥ इष्कृताहावमवतंसुवरत्रंसुषेच
नं । उद्रिणंसिंचेऽअक्षितं ॥ १८ ॥ प्रीणीताश्वान्हितंजयाथस्वस्तिवाहंरथमित्कृणुध्वं । द्रोणाहावमव
तमश्मंचक्रमंसत्रकोशंसिंचतानृपाणं ॥ व्रजंकृणुध्वंसहिवोनृपाणोवर्मसीव्यध्वंबहुलापृथूनि । पुरःकृ
णुध्वमायसीरधृष्टामावःसुस्रोच्चमसोहंहतातं ॥ आवोधियंयज्ञियांवर्तऽऊतयेदेवांदेवींयजतांयज्ञियांमि
ह । सानोंदुहीयद्यवंसेवगत्वीसहस्रंधारापयसामहीगौः ॥ आतूषिंचहरिंमींद्रोरुपस्थेवाशींभिस्तक्षता
श्मन्मयींभिः । परिष्वजध्वंदशकक्ष्याभिरुभेधुरौप्रतिवहिंयुनक्त ॥ उभेधुरौवहिरापिब्दमानोंतयोर्नेव

1157

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

चरतिद्विजानिः । वनस्पतिंवनऽआस्थापयध्वंनिषूदधिध्वमखनंतऽउत्सं ॥ कपृन्नरःकपृथमुद्धातनचो दयंतखुदतवाजंसातये । निष्टिग्र्यःपुत्रमाच्यावयोतयऽइंद्रंसबाधंऽइहसोमपीतये ॥ १९ ॥

प्रतइतिद्वादशर्चंतृतीयंसूक्तं भार्म्यश्वोमुद्गलइंद्रोदुघणोवात्रिष्टुप् आद्यातृतीयांत्याचबृहत्यः ॥

प्रतेरथंमिथूकृतमिंद्रोवनुधृष्णुया । अस्मिन्नाजौपुरुहूतश्रवाय्येधनभक्षेषुनोव ॥ उत्स्मवातोवहति वासोऽअस्याऽअधिरथंयत्संयत्सहस्रं । रथीरभून्मुद्गलानीगविष्टौभरेकृतंव्यचेदिंद्रसेना ॥ अंतर्यच्छ जिघांसतोवज्रमिंद्राभिदासंतः । दासस्यवामघवन्नार्यस्यवासनुतर्यंवयावधं ॥ उद्गोह्रदमपिबज्जर्हृषाणःकूटंस्मतृंहदभिमातिमेति । प्रमुष्कभारःश्मश्रुष्टिमानोजिरंबाहूऽअभरच्छिषासन् ॥ न्यक्रंदयन्नुपयंतऽएनममेहयन्वृषभंमध्यऽआजेः । तेनसूभंर्वंशतवत्सहस्रंगवांमुद्गलःप्रधनेजिगाय ॥ ककर्दवेवृषभोयुक्तऽआसीदवावचीत्सारथिरस्यकेशी । दुधेर्युक्तस्यद्रवतःसहानसऽऋच्छंतिष्मानिष्पदोमुद्गलानीं ॥ २० ॥ उतप्रधिमुदहन्नस्यविद्वानुपायुनग्वंसगमत्रशिक्षन् । इंद्रऽउदावत्पतिमघ्यानामरंहतपद्याभिः

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ककुझान् ॥ शुनमष्टाव्यंचरत्कपर्दीवरत्रायांदार्वानह्यमानः । नृम्णानिकृण्वन्बहवेजनायगाःपस्पशा
नस्तविषीरधत्त ॥ इमंतंपश्यवृषभस्ययुंजंकाष्ठायामध्येदुघणंशयानं । येनजिगायशतवत्सहस्रंगवांमुद्ग
लःपृतनाज्येषु ॥ आरेऽअघाकोन्वीत्यार्ददर्शयंयुंजंतितम्वास्यापयंति । नास्मैतृणंनोदकमाभरन्त्यु
त्तरोधुरोवहतिप्रदेदिशत् ॥ परिवृक्तेवपतिविद्यमानट्पीप्यानाकूचक्रेणेवसिंचन् । एषेष्यांचिद्रथ्याज
येमसुमंगलंसिनंवदस्तुसातं ॥ त्वंविश्वस्यजगतश्चक्षुरिंद्रासिचक्षुषः । वृषायदाजिंवृषणासिषासासिचो
दयन्वध्रिणायुजा ॥ २१ ॥

आशुरितित्रयोदशर्चंचतुर्थंसूक्तं ऐंद्रोप्रतिरथइंद्रस्त्रिष्टुप् चतुर्थ्यांबृहस्पतिर्द्वादश्या अप्वांत्यायामरुतश्चवानुष्टुप् ॥

आशुःशिशानोवृषभोनभीमोघनाघनःक्षोभणश्चर्षणीनां । संक्रंदनोनिमिषऽएकवीरःशतंसेनाऽअ
जयत्साकमिंद्रः ॥ संक्रंदनेनानिमिषेणजिष्णुनायुत्कारेणदुश्ययवनेनधृष्णुना । तदिंद्रेणजयततत्सहध्वंयु
धोनरऽइषुहस्तेनवृष्णा ॥ सऽइषुहस्तैःसनिषंगिभिर्वशीसंस्रष्टासयुधऽइंद्रोगणेन । संसृष्टजित्सोमपा

11.59

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋ०सं० ॥ ४५ ॥

बाहुशध्यूँ१ग्रधन्वाप्रतिहिताभिरस्ता ॥ बृहस्पतेपरिदीयारथेनरक्षोहामित्राँऽअपबाधमानः । प्रभंजन्त्सेनाःप्रमृणोयुधाजयन्नस्माकमेध्यवितारथानां ॥ बलविज्ञायःस्थविरःप्रवीरःसहस्वान्वाजीसहमानऽउग्रः । अभिवीरोऽअभिसत्वासहोजाजैत्रमिंद्ररथमातिष्ठगोवित् ॥ गोत्रभिदंगोविदंवज्रबाहुंजयंतमज्मप्रमृणंतमोजसा । इमंसजाताऽअनुवीरयध्वमिंद्रंसखायोऽअनुसंरभध्वं ॥ २२ ॥ अभिगोत्राणिसहसागाहमानोदयोवीरःशतमन्युरिंद्रः । दुश्च्यवनःपृतनाषाळयुध्योऽस्माकंसेनाऽअवतुप्रयुत्सु ॥ इंद्रऽआसांनेताबृहस्पतिर्दक्षिणायज्ञःपुरऽएतुसोमः ॥ देवसेनानामभिभंजतीनांजयंतीनांमरुतोयंत्वग्रं ॥ इंद्रस्यवृष्णोवरुणस्यराज्ञऽआदित्यानांमरुतांशर्धऽउग्रं । महामनसांभुवनच्यवानांघोषोदेवानांजयतामुदस्थात् ॥ उद्धर्षयमघवन्नायुधान्युत्सत्वनांमामकानांमनांसि । उद्वृत्रहन्वाजिनांवाजिनान्युद्रथानांजयतांयंतुघोषाः ॥ अस्माकमिंद्रःसमृतेषुध्वजेष्वस्माकंयाऽइषवस्ताजयंतु । अस्माकंवीराउत्तरेभवंत्वस्माँऽउदेवाऽअवताहवेषु ॥ अमीषांचित्तंप्रतिलोभयंतीगृहाणांगान्यप्वेपरेहि । अभिप्रेहिनिर्दहहृत्सु

अ० ८ अ० ५ ॥ ४५ ॥

1160

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

शोकैरंधेनामित्रास्तमंसासचंतां ॥ प्रेताजयतानरऽइंद्रोवः शर्मयच्छतु । उग्रावः संतुबाहवोनाधृष्याय
थासंथ ॥ परिशिष्टं ॥ असौयासेनामरुतः परेषामभ्यैतिनओजसास्पर्धमाना । तांगूहततमसापव्रतेन
यथामीषांअन्योअन्यंनजानात् ॥ अंधाअमित्राभवताशीर्षाणाअहयऽइव । तेषांवोअग्निदग्धानामग्नि
मूढानामिंद्रोहंतुवरंवरं ॥ २३ ॥

असावीत्येकादशर्चंपंचमंसूक्तं वैश्वामित्रोष्टकइंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

असाविसोमःपुरुहूततुभ्यंहरिभ्यांयज्ञमुपयाहितूयं । तुभ्यंगिरोविप्रंवीराऽइयानादधन्विरऽइंद्रपिबा
सुतस्य ॥ अप्सुधूतस्यहरिवःपिबेहनृभिःसुतस्यजठरंपृणस्व । मिमिक्षुर्यमद्रयऽइंद्रतुभ्यंतेभिर्वर्धस्वम
दंमुक्थवाहः ॥ प्रोग्रांपीतिंवृष्णऽइयर्मिसत्यांप्रयैसुतस्यहर्यश्वतुभ्यं । इंद्रधेनाभिरिहमादयस्वधीभिर्वि
श्वाभिःशच्यागृणानः ॥ ऊतीशचीवस्तवंवीर्येणवयोदधानाऽउशिजऽऋतज्ञाः । प्रजावदिंद्रमनुषोदु
रोणेतस्थुर्गृणंतःसधमाद्यासः । प्रणीतिभिष्टेहर्यश्वसुष्टोःसुषुम्नस्यपुरुरुचोजनासः । मांहिष्ठामूतिंवितिरे

1161

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

दधानाःस्तोतारऽइंद्रतवसूनृताभिः ॥ २४ ॥ उपब्रह्माणिहरिवोहरिभ्यासोमस्ययाहिपीतयेसुतस्य । इंद्रत्वायज्ञःक्षमाणमानट्दाश्वाँऽअस्यध्वरस्यप्रकेतः ॥ सहस्रवाजमभिमातिषाहंसुतेरणंमघवानंसु वृक्तिं । उपभूषंतिगिरोऽअप्रतीतमिंद्रंनमस्याजरितुःपनंत ॥ सप्तापोदेवीःसुरणाऽअमृक्तायाभिःसिंधु मतरऽइंद्रपूर्भित् । नवतिंस्रोत्यानवंचस्रवंतीर्दैवेभ्योगातुंमनुषेचाविंदः ॥ अपोमहीरभिशस्तेरमुंचोजा गरास्वधिदेवऽएकः ॥ इंद्रयास्त्वंवृत्रतूर्यैचकर्थतामिर्विश्वायुस्तन्वंपुपुष्याः ॥ वीरेण्यःक्रतुरिंद्रःसुशस्ति रुतापिधेनापुरुहूतमींट्टे । आर्दीयद्वृत्रमकृणोदुलोकंससाहेशक्रःपृतनाऽअभिष्टिः ॥ शुनंहुवेममघवान मिंद्रमस्मिन्भरेनृतमंवाजसातौ । शृण्वंतमुग्रमूतयेसमत्सुघ्नंतंवृत्राणिसंजितंधनानां ॥ २५ ॥

कदेत्येकादशर्चंषष्ठंसूक्तं कौत्सोदुर्मित्रोनाम्ना सुमित्रोगुणतो विपरीतोवानाम्नागुणतश्च इंद्रउष्णिक् आद्यागायत्री वा द्वितीयासप्तम्यौपिपीलिकमध्ये अंत्यात्रिष्टुप् ॥

कदावसोस्तोत्रंहर्यतऽआवेशमशारुधद्वाः । दीर्घंसुतंवाताप्याय ॥ हरीयस्यसुयुजाविव्रतावेरवंता

1162

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नुशेपा । उभारजीनकेशिनापतिर्दन् ॥ अपयोरिंद्रःपापंजऽआमर्तोनशंश्रमाणोबिभीवान् । शुभेय
द्युयुजेतविषीवान् ॥ सचायोरिंद्रश्चक्रैषऽआँऽउपानसःसपर्यन् । नदयोर्विव्रतयोःशूरऽइंद्रः ॥ अधिय
स्तस्थौकेशंवंताव्यचस्वंतानपुष्ट्यै । वनोतिशिप्रांभ्यांशिप्रिणीवान् ॥ २६ ॥ प्रास्तौहष्वौजाऽऋष्वेभि
स्ततक्षशूरःशवसा । ऋभुर्नक्रतुभिर्मातरिश्वा ॥ वज्रंयश्चक्रेसुहनायदस्यवेहिरीमशोहिरीमान् । अरुत
हनुरङ्गुतंनरजः ॥ अवनोवृजिनाशिशीह्युचावनेमानृचः । नाब्रह्मायज्ञऽऋधग्जोषतित्वे ॥ ऊर्ध्वाय
तेत्रेतिनीभूद्यज्ञस्यधूर्षुसद्मन् । सजूर्नावंस्वयशसंसचायोः ॥ श्रियेतेपृश्निरुपसेचनीभूच्छ्रुयेदविंररेपाः ।
ययास्वेपात्रेसिंचसऽउत् ॥ शतंवायदसुर्यप्रतित्वासुमित्रऽइत्थास्तौद्दुर्मित्रऽइत्थास्तौत् । आवोयद्दस्युह
त्येकुत्सपुत्रंप्रावोयद्दस्युहत्येकुत्सवत्सं ॥ २७ ॥ इत्यष्टमाष्टकेपंचमोध्यायः ॥ ५ ॥

1163

उभौभूतांशःकाश्यपआश्विनमाविर्दिव्योदक्षिणावा प्राजापत्यादक्षिणांतद्दातृन्वास्तौचतुर्थीजगती किमिच्छं
तीपणिभिरसुरैर्निगूह्यागा अन्वेष्टुंसरमांदेवशुनीमिंद्रेण प्रहितामयुग्भिःपणयो मित्रीयंतःप्रोचुः सातान्युग्मां

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

त्याभिरनिच्छंतीप्रत्याचष्टे तेवदन्त्सप्तजुहूर्ब्रह्मजाया ब्राह्मोवोर्ध्वनाभा वैश्वदेवंव्यनुष्टुबंतं समिद्धऽएकादश जमदग्नि स्तत्सुतोवाराम आप्रियःपरेचत्वारोवैरूपा मनीषिणोदशाष्टादंष्ट्रइंद्रपिबनभःप्रभेदनस्तमस्य शतप्रभेदनोंत्यात्रिष्टुप् घर्मासध्रिस्तापसोवाघर्मोवैश्वदेवंचतुर्थीजगती चित्रऽइन्नववार्ष्टिहव्यउपस्तुत आग्नेयंजागतंत्रिष्टुप्शक्कर्यंतं पिब स्थौरोग्नियुतोग्नियूपोवा नवाउभिक्षुर्धनान्नदानप्रशंसाचाद्ये जगत्यावग्नेहंस्युरुक्षयऽआमहीयवऽआग्नेयंराक्षोघ्नं गायत्रं त्वितिवैसप्तोनैंद्रोलबऽआत्मानंतुष्टाव ॥ ६ ॥

उभावित्येकादशर्चंसप्तमंसूक्तं काश्यपोभूतांशोश्विनौत्रिष्टुप् ॥

हरिःओम् ॥ उभाउनूनंतदिदर्थयेथेवितन्वाथेधियोवस्त्रापसेव । सध्रीचीनायातंवेप्रेमजीगःसुदिनेवपृक्षऽआतंसयेथे ॥ उष्टारेवफर्वरेषुश्रयेथेप्रायोगेवश्वात्र्याशासुरेथः । दूतेवहिष्ठोयशसाजनेषुमापस्यातंमहिषेवावपानात् ॥ साकंयुजाशकुनस्येवपक्षापश्वेवचित्रायजुरागमिष्टं । अग्निरिवदेवयोर्दाँदिवांसापरिज्मानेवयजथःपुरुत्रा ॥ आपीवोऽअस्मेपितरेवपुत्रोग्नेवरुचानृपतीवतुर्यै । इयेंवपुष्ट्यैकिरणे

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वभुज्यैश्रुष्टीवानेवहवमार्गमिष्टं ॥ वंसगेवपूषर्याशिंबातामित्रेवऽऋतांशतराशात्पंता । वाजेवाज्ञाव यंसाघर्म्येष्ठामेषेवेषासंपर्या३पुरीषा ॥ १ ॥ सृण्येवज्रंभरीतुर्फरीतूनैतोशेवतुर्फरीपर्फरीका । उद्न्यजेव जेमनामदेरूतामेजरायवजरंमरायु ॥ पत्रेवचर्चैरंजारंमरायुक्षन्नेवाथैंषुतर्तरीथऽउग्रा । ऋभूनापंत्खरम ऋाखरज्रुर्वायुर्नपर्फरत्क्षयद्र्यीणां ॥ घर्मेवमधुजठरेसनेरूभगेवितातुर्फरीफारिवारं । पतरेवचचराचं द्रनिर्णिङ्नऽऋंगामनन्या३नजग्मीं ॥ बृहंतेवगंभरेषुप्रतिष्ठांपादेवगाधंतरंतेविदाथः।कर्णेवशासुरनुहि स्मरार्थोंशेवनोभजतंचित्रमन्नः ॥ आरंगरेवमध्वेरयेथेसारघेवगविनीचीनबारे । कीनारेवस्वेदमासिष्वि द्वानाक्षामेवोर्जासूयवसात्संचेथे ॥ ऋध्यामस्तोमंसनुयामवाजमानोमंत्रंसरथेहोपयातं । यशोनपक्वं मधुगोष्वंतराभूतांशोऽअश्विनोःकार्ममग्राः ॥ परिशिष्टं ॥ हविर्भिरेकेस्वरितःसचंतेसुन्वंतएकेसवनेषु सोमान् । शचीमंदंतउतदक्षिणाभिर्नेज्जिह्मायंत्योनरकेपतामः ॥ २ ॥

1165

आविरित्येकादशर्चमष्टमंसूक्तं आंगिरसोदिव्यःप्राजापत्यादक्षिणावा दक्षिणातद्दातारौवात्रिष्टुप् चतुर्थीजगती ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

आविरभून्महिमाघोनमेषांविश्वंजीवंतमसोनिरमोचि । महिज्योतिःपितृभिर्दत्तमागादुरुःपंथादक्षिणायाऽअदर्शि ॥ उच्चादिविदक्षिणावंतोऽअस्थुर्येऽअश्वदाःसहतेसूर्येण । हिरण्यदाऽअमृतत्वंभजंतेवासोदाःसोमप्रतिरंतऽआयुः । दैवीपूर्तिर्दक्षिणादेवयज्यानकंवारिभ्योनहितेपृणंति । अथानरःप्रयतदक्षिणासोवद्यभियाबहवःपृणंति ॥ शतधारंवायुमर्कैस्त्वर्विदंनृचक्षसस्तेअभिचक्षतेहविः । येपृणंतिप्रचयच्छंतिसंगमेतेदक्षिणांदुहतेसप्तमातरं ॥ दक्षिणावान्प्रथमोहूतऽएतिदक्षिणावान्ग्रामणीरग्रमेति । तमेवमन्येनृपतिंजनानांयःप्रथमोदक्षिणामाविवाय ॥ ३ ॥ तमेवऋषिंतमुब्रह्माणंमाहुर्यज्ञन्यंसामगामुक्थशासं । सशुक्रस्यतन्वोवेदतिस्रोयःप्रथमोदक्षिणयारराध ॥ दक्षिणाश्वंदक्षिणागांददातिदक्षिणाचंद्रमुतयद्धिरण्यं । दक्षिणान्नंवनुतेयोनऽआत्मादक्षिणांवर्मकृणुतेविजानन् ॥ नभोजामम्रुर्नन्यर्थमीयुर्नारिष्यंतिनव्यथंतेहभोजाः । इदंयद्विश्वंभुवनंस्वश्चैतत्सर्वंदक्षिणैभ्योददाति ॥ भोजाजिग्युःसुरभिंयोनिमग्रेभोजाजिग्युर्वध्वं१यासुवासाः । भोजाजिग्युरंतःपेयंसुरायाभोजाजिग्युर्येऽअहूताःप्रयंति ॥ भोजायाश्वंसंमृजं

1166

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

त्याशुंभोजायास्तेकन्याइंशुंभमाना । भोजस्येदंपुष्करिणींवेश्मपरिष्कृतंदेवमानेवचित्रं ॥ भोजम
श्वाःसुष्ठुवाहोवहंतिसुवृद्रथोवर्ततेदक्षिणायाः । भोजंदेवासोवताभरेषुभोजःशत्रून्समनीकेषुजेता ॥ ४ ॥

किमिच्छंतीत्येकादशर्चनवमंसूक्तं अयुग्मानांपणयोऋषयः सरमादेवता
शिष्टानांसरमाऋषिका पणयोदेवतात्रिष्टुप् ॥

किमिच्छंतींसरमाप्रेदमानट्दूरेह्यध्वाजगुंरिःपराचैः । कास्मेहितिःकापरितक्म्यासीत्कथंरसायाऽ
अतरःपयांसि ॥ इंद्रस्यदूतीरिषिताचरामिमहऽइच्छंतींपणयोनिधीन्वः । अतिष्कदोभियसातन्नऽआ
वत्तथारसायाऽअतरंपयांसि ॥ कीदाङिंद्रःसरमेकाहंशीकायस्येदंदूतीरसरःपराकात् । आचगच्छान्मि
त्रमेनादधामाथागवांगोपतिर्नोभवाति ॥ नाहंतंवेदृदभ्यंदभत्सयस्येदंदूतीरसरंपराकात् । नतंगूहंति
स्रवतोगभीराहताऽइंद्रेणपणयःशयध्वे ॥ इमागावःसरमेयाऽऐच्छःपरिदिवोऽअंतान्त्सुभगेपतंती ।
कस्तऽएनाऽअवसृजादयुध्व्युतास्माकमायुधासंतितिग्मा ॥ ५ ॥ असेन्यावःपणयोवचांस्यनिषव्यास्त

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

न्वः संतुपापीः । अधृष्टोवऽएतवाऽअस्तुपंथाबृहस्पतिर्वऽउभयानमृळात् ॥ अयंनिधिःसरमेऽअद्रिबु
ध्नोगोभिरश्वेभिर्वसुभिर्न्यृष्टः । रक्षंतितंपणयोयेसुगोपारेकुपदमलकुमाजगंथ ॥ एहगमन्नृषयःसोमशि
ताऽअयास्योऽअंगिरसोनवग्वाः। तऽएतमूर्वंविभजंतगोनामथैतद्वचःपणयोवमन्नित् ॥ एवाचत्वंसरम
ऽआजगंथप्रबाधितासहसादैव्येन । स्वसारंत्वाकृणवैमापुनर्गाऽअपतेगवांसुभगेभजाम ॥ नाहंवेदभ्रा
तृत्वंनोस्वसृत्वमिंद्रोविदुरंगिरसश्चघोराः । गोकामामेऽअच्छदयन्यदायमपातंऽइतपणयोवरीयः ॥
दूरमितपणयोवरीयऽउद्गावोयंतुमिनतीर्ऋतेन । बृहस्पतिर्याऽअविंदन्निगूळ्हाःसोमोग्रावाणऽऋषयश्च
विप्राः ॥ ६ ॥

तेवदन्नितिसप्तर्चंदशमंसूक्तं ब्रह्मजायाजुहूः ब्राह्मऊर्ध्वनाभोवा विश्वेदेवास्त्रिष्टुबंत्येद्वेअनुष्टुभौ ॥

तेवदन्प्रथमाब्रह्मकिल्बिषेकूपारःसलिलोमातरिश्वा । वीळुहरास्तप ऽउग्रोमयोभूरापोदेवीःप्रथम
जाऽऋतेन ॥ सोमोराजाप्रथमोब्रह्मजायांपुनःप्रायच्छदहणीयमानः । अन्वर्तितावरुणोमित्रऽआसीद्

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

म्निहोंताहस्तगृह्यानिनाय ॥ हस्तेनैवग्राह्योऽआधिरस्याब्रह्मजायेयमितिचेदवोचन् । नदूतायप्रहेतस्य ऽएषातथाराष्ट्रंगुपितंक्षत्रियस्य ॥ देवाऽएतस्यामवदंतपूर्वेसप्तऽऋषयस्तपसेयेनिषेदुः । भीमाजाया ब्राह्मणस्योपनीतादुर्धांदधातिपरमेव्योमन् ॥ ब्रह्मचारीचरतिवेविषद्विषःसदेवानाभवत्येकमंगे । तेन जायामन्वविंदद्बृहस्पतिःसोमेननीतांजुह्वं१नदेवाः ॥ पुनर्वैदेवाऽअददुःपुनर्मनुष्याऽउत । राजानः सत्यंकृण्वानाब्रह्मजायांपुनर्ददुः ॥ पुनर्दायंब्रह्मजायांकृत्वीदेवैर्निकिल्बिषं । ऊर्जैपृथिव्याभक्त्वायोरु गायमुपासते ॥ ७ ॥

समिद्धइत्येकादशर्चमेकादशंसूक्तं जमदग्निस्तत्सुतोरामोवा अनाराशंसमाप्रियंत्रिष्टुप् ॥

समिद्धोऽअद्यमनुषोदुरोणेदेवोदेवान्यजसिजातवेदः। आचवहमित्रमहश्चिकित्वान्त्वंदूतःकविरसिप्रचेताः ॥ तनूनपात्पथऽऋतस्ययानान्मध्वासमंजन्त्स्वदयासुजिह्व । मन्मानिधीभिरुतयज्ञमृन्धन्देवत्रा चकृणुह्यध्वरंनः ॥ आजुह्वानऽईड्योवंद्यश्चायाह्यग्नेवसुभिःसजोषाः । तंदेवानामसियह्वहोतासऽएं

1169

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नान्यक्षीषितोयजीयान् ॥ प्राचीनंबर्हिःप्रदिशापृथिव्यावस्तोरस्यावृज्यतेऽअग्रेअह्नाँ । व्युप्रथतेवितरं
रंवरीयोदेवेभ्योऽअदितयेस्योनं ॥ व्यचस्वतीरुर्वियाविश्रयंतांपतिभ्योनजनयःशुंभमानाः । देवीर्द्वारो
रोबृहतीर्विश्वमिन्वादेवेभ्योभवतसुप्रायणाः ॥ ८ ॥ आसुष्वयंतीयजतेऽउपाकेऽउषासानक्तासदतां
नियोनौ । दिव्येयोषणेबृहतीसुरुक्मेऽअधिश्रियंशुक्रपिशंदधाने ॥ दैव्याहोताराप्रथमासुवाचामिमां
नायज्ञंमनुषोयजध्यै । प्रचोदयंताविदथेषुकारूप्राचीनंज्योतिःप्रदिशादिशंता ॥ आनोयज्ञंभारती
तूयमेत्विळामनुष्वदिहचेतयंती । तिस्रोदेवीर्बर्हिरेदंस्योनंसरस्वतीस्वपसःसदंतु ॥ यऽइमेद्यावापृथिवी
जनित्रीरूपैरपिंशद्भुवनानिविश्वा । तमद्यहोतरिषितोयजीयान्देवंत्वष्टारमिहयक्षिविद्वान् ॥ उपावसृ
जत्मन्यासमंजन्देवानांपाथऽऋतुथाहवींषि । वनस्पतिःशमितादेवोऽअग्निःस्वदंतुहव्यंमधुनाघृतेन ॥
सद्योजातोव्यमिमीतयज्ञमग्निर्देवानामभवत्पुरोगाः । अस्यहोतुःप्रदिशृतस्यवाचिस्वाहाकृतंहविरदं
तुदेवाः ॥ ९ ॥

अ० ८
अ० ६
॥५०॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मनीषिणइतिदशर्चंद्वादशंसूक्तं वैरूपोष्टादंष्ट्र इंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

मनीषिणःप्रभरध्वंमनीषांयथायथामतयःसंतिनृणां । इंद्रंसत्यैरयामाकृतेभिःसहिवीरोगिर्वणस्युर्विदानः ॥ ऋतस्यहिसदसोधीतिरद्यौत्संगार्ष्टेयोवृषभोगोभिरानट् । उदतिष्ठत्विषेणारवेणमहांतिचित्संविव्याचारजांसि ॥ इंद्रःकिलश्रुत्याऽअस्यवेदसहिजिष्णुःपथिकृत्सूर्याय । आन्मेनाँकृण्वन्नच्युतोभुवन्नोःपतिर्दिवःसनजाऽअप्रतीतः ॥ इंद्रोमहामहतोऽर्णवस्यव्रतामिनादंगिरोभिर्गृणानः । पुरूणिचिन्नितताना रजांसिदाधारयोधरुणंसत्यताता ॥ इंद्रोदिवःप्रतिमानंपृथिव्याविश्वावेदसवनाहंतिशुष्णं । महींचिद्यामातनोत्सूर्येणचास्कंभचित्कंभनेनस्कभीयान् ॥ १० ॥ वज्रेणहिवृत्रहावृत्रमस्तरदेवस्यशूशुवानस्यमायाः । विधृष्णोऽअत्रधृषताजघंथाथाभवोमघवन्बाह्वोजाः ॥ सचैतयदुषसःसूर्येणचित्रामंस्यकेतवोरामविंदन् । आयन्नक्षत्रंदहशेदिवोनपुनर्यतोनकिरद्धानुवेद ॥ दूरंकिलप्रथमाजग्मुरासामिंद्रस्यायाःप्रसवेसस्रुरापः । क्वस्विदग्रंकबुभ्रऽआसामापोमध्यंकवोनूनमंतः ॥ सृजःसिंधूँरहिनाजग्र

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सानाँऽआदिदेताःप्रविविज्रेजवेन। मुमुक्षमाणाऽउतयामुमुत्रेधेदेतानरमंतेनितिक्ताः ॥ सध्रीचीःसिंधु
मुशतीरिवायन्त्सनाज्जारऽआरितःपूर्भिदासां। अस्तमातेपार्थिवावसून्यस्मेजग्मुःसूनृताऽइंद्रपूर्वीः॥११

इंद्रपिबेतिदशर्चंत्रयोदशंसूक्तं वैरूपोनभःप्रभेदन इंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

इंद्रपिबप्रतिकामंसुतस्यप्रातःसावस्तवहिपूर्वपीतिः। हर्षस्वहंतवेशूरशत्रूनुक्थेभिष्टेवीर्या३ प्रब्रवाम ॥
यस्तेरथोमनसोजवीयानेंद्रतेनसोमपेयायाहि। तूयमातेहरयःप्रद्रवंतुयेभिर्यासिवृषभिर्मंदमानः ॥
हरिंत्वतावर्चसासूर्यस्यश्रेष्ठैरूपैस्तन्वंस्पर्शयस्व। अस्माभिरिंद्रसखिभिर्हुवानःसध्रीचीनोमादयस्वानि
षद्य ॥ यस्त्यत्तेमहिमानंमदेष्विमेमहीरोदसीनाविवित्तां। तदोकऽआहरिभिरिंद्रयुक्तैःप्रियेभिर्याहि
प्रियमन्नमच्छ ॥ यस्यश्वत्पपिवाँऽइंद्रशत्रूननानुकृत्यारण्याचकर्थ। सतेपुरंधिंतविषीमियर्तिसतेम
दायसुतऽइंद्रसोमः ॥ १२ ॥ इदंतेपात्रंसनवित्तमिंद्रपिबासोमंमेनाशतक्रतो। पूर्णऽआहावोमदिरस्य
मध्वोयंविश्वऽइदभिहर्यंतिदेवाः ॥ विहित्वामिंद्रपुरुधाजनासोहितंप्रयसोवृषभह्वयंते। अस्माकंतेमधु

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मत्तमानीमाभुवन्त्सवनातेषुहर्य ॥ प्रतऽइंद्रपूर्व्याणिप्रनूनंवीर्यावोचंप्रथमाकृतानि । सतीनमन्युरश्रथा योऽअर्द्रिसुवेदनामकृणोर्ब्रह्मणेगां ॥ निषुसींदगणपतेगणेषुत्वामाहुर्विप्रतमंकवीनां । नऽऋतेत्वत्क्रियते किंचनारेमहामर्कंमघवञ्चित्रमर्च ॥ अभिख्यानोमघवन्नाधमानान्त्सखेबोधिवसुपतेसखीनां । रणंकृधिरणकृत्सत्यशुष्माभक्तेचिदाभजारायेऽअस्मान् ॥ १३ ॥ इतिदशमेमंडलेनवमोनुवाकः ॥ ९ ॥

दशमेनुवाकेषोडशसूक्तानि तत्रतमस्येति दशर्चंप्रथमंसूक्तं वैरूपःशतप्रभेदन इंद्रोजगत्यंत्यात्रिष्टुप् ॥

तमस्यद्यावापृथिवीसचेतसाविश्वेभिर्देवैरनुशुष्मंमावतां । यदैत्कृण्वानोमहिमानमिंद्रियंपीत्वीसोमस्यक्रतुमाँऽअवर्धत ॥ तमस्यविर्णुर्महिमानमोजसांशुंदधन्वान्मधुनोविरप्शते ॥ देवेभिरिंद्रोमघवांस्यावभिर्वृत्रंजघन्वाँऽअभवद्वरेण्यः ॥ वृत्रेणयदहिनाबिभ्रदायुधासमस्थिथायुधयेशंसमाबिदे । विश्वेतेऽअत्रमरुतःसहत्मनावर्धन्नुग्रमहिमानमिंद्रियं ॥ जज्ञानऽएवव्यबाधतस्पृधःप्रापश्यद्वीरोऽअभिपौंस्यं रणं । अवृश्चदद्रिमवसस्यदःसृजदस्तभ्नान्नाकंस्वपस्ययापृथुं ॥ आदिंद्रःसत्रातविषीरपत्यतवरीयोद्या

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वापृथिवीऽअंबाधत । अवाभरद्वृषितोवज्रमायसंशेवंमित्रायवरुणायदाशुषे ॥ १४ ॥ इंद्रस्यात्रतविषीभ्योविरप्शिनऽऋघायतोऽअरंहयंतमन्यवे । वृत्रंयदुग्रोव्यवृश्चदोजसापोबिभ्रंतंतमसापरीवृतं ॥ या वीर्याणिप्रथमानिकर्त्वांमहित्वेभिर्यतमानौसमीयतुः । ध्वांतंतमोवदध्वसेहतऽइंद्रोमह्नापूर्वहूतावपत्यत ॥ विश्वेदेवासोऽअधवृष्ण्यानितेवर्धयन्त्सोमवत्यावचस्यया । रद्भंवृत्रमहिमिंद्रस्यहन्मनाग्निर्नजंभैस्तृष्वन्नमावयत् ॥ भूरिदक्षेभिर्वचनेभिर्ऋक्वभिःसख्येभिःसख्यानिप्रवोचत । इंद्रोधुनिंचचुमुरिंचदंभयञ्छ्रद्धामनस्याशृणुतेदभीतये ॥ त्वंपुरूण्याभरास्वश्व्यायेभिर्मंसैनिवचनानिशंसन् । सुगेभिर्विश्वादुरितातरेमविदोषुणऽउर्वियागाधमद्य ॥ १५ ॥

अ० ८ अ० ६

घर्मेतिदशर्चंद्वितीयंसूक्तं वैरूपःसध्रिस्तापसोवाघर्मो विश्वेदेवास्त्रिष्टुप् चतुर्थीजगती ॥

घर्मासमंतात्रिवृतंव्यापतुस्तयोर्जुष्टिंमातरिश्वाजगाम । दिवस्पयोदिधिषाणाऽअवेषन्विदुर्देवाःसहसामानमर्कं ॥ तिस्रोदेष्ट्रायनिर्ऋतीरुपासतेदीर्घश्रुतोविहिजानंतिवह्नयः । तासांनिचिक्युःकवयोनिदानं

॥ ५२ ॥

1174

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

परेषुयागुह्येषुव्रतेषु । चतुष्कपर्दायुवतिःसुपेशाघृतप्रतीकावयुनानिवस्ते । तस्यांसुपर्णावृषणानिषेदतु
र्यत्रदेवादधिरेभागधेयं ॥ एकःसुपर्णःससमुद्रमाविवेशसऽइदंविश्वंभुवनंविचष्टे । तंपाकेनमनसापश्य
मंतितस्तंमातारेह्यसऽउरेह्यमातरं ॥ सुपर्णंविप्राःकवयोवचोभिरेकंसंतंबहुधाकल्पयंति । छंदांसि
चदधतोऽअध्वरेषुग्रहान्त्सोमस्यमिमतेद्वादश ॥ १६ ॥ षट्त्रिंशांश्चतुरःकल्पयंतश्छंदांसिचदधतऽ
आद्वादशं । यज्ञंविमायकवयोमनीषऽऋक्सामाभ्यांप्ररथैवर्तयंति ॥ चतुर्दशान्येमहिमानोऽअस्यतं
धीरावाचाप्रणयंतिसप्त । आप्नानंतीर्थकऽइहप्रवोचद्येनपथाप्रपिबंतेसुतस्य ॥ सहस्रधापंचदशान्यु
क्थायावद्यावापृथिवीतावदित्तत् । सहस्रधामहिमानःसहस्रंयावब्रह्मविष्ठितंतावतीवाक् ॥ कश्छंद
सांयोगमावेदधीरःकोधिष्ण्याप्रतिवाचंपपाद । कमृत्विजांमष्टमंशूरमाहुर्हरीऽइंद्रस्यनिचिकायकः
स्वित् ॥ भूम्याऽअंतंपर्येकेचरंतिरथस्यधूर्षुयुक्तासोऽअस्थुः । अमस्यदायंविभजंत्येभ्योयदायमोभवति
हर्म्येहितः ॥ १७ ॥

1175

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

चित्रइतिनवर्चंतृतीयंसूक्तं वाष्टिहव्यउपस्तुतोग्निर्जगती अंत्ययोर्द्वयोस्त्रिष्टुप्चकयौ ॥

चित्रऽइच्छिशोस्तरुणस्यवक्षथोनयोमातरावप्येतिधातवे । अनूधायद्दीजीजनद्धाचनुववक्षसद्यो महिदूत्यं१चरन् ॥ अग्निर्ह्नामंधायिदन्नपस्तमःसंयोवनायुवतेभस्मनादुता । अभिप्रमुरोजुह्वास्वध्वर ऽइनोनप्रोथंमानोयवंसेवृषा ॥ तंवोविंनद्रुषदंदेवमंधस ऽइंदुंप्रोथंतंप्रवपंतमर्णवं । आसावह्निंनशो चिषाविरप्शिनंमहिव्रतंनसरजंतमध्वनः ॥ वियस्यंतेत्रयसानस्यांजरधक्षोर्नवाताःपरिसंत्यच्युताः । आरण्वासोयुयुधयोनसत्वनंत्रितंनशंतप्रशिषंतऽइष्टये ॥ सऽइद्दग्निःकण्वतमःकण्वसखार्यःपरस्यांतरस्य तरुषः । अग्निःपांतुगृणतोऽअग्निःसूरीनग्निर्ददातुतेषामवोनः ॥ १८ ॥ वाजिन्तमायसह्यसेसुपित्र्यतृषु च्यवानोऽअनुजातवेदसे । अनुद्रेचिद्योधृषतावरंसतेमहिन्तमायधन्वनेदविष्यते ॥ एवाग्निर्मर्तैःसहसूरिभिर्वसुःष्टवेसहसःसूनरोनृभिः । मित्रासोनयेसुधिताऋतायवोद्यावोनद्युम्नैरभिसंतिमानुषान् ॥ ऊर्जोनपात्सहसावन्नितिर्त्वोपस्तुतस्यवन्दतेवृषावाक् । त्वांस्तोषामत्वयासुवीरादाघीयऽआयुःप्रतरंदधानाः ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

इतित्वाग्नेवृष्टिहव्यस्यपुत्राऽउपस्तुतासऽऋषयोवोचन् । तांश्चपाहिगृणतश्चसूरीन्वषड्वषळित्यूर्ध्वासोऽ
अनक्षन्नमोनमऽइत्यूर्ध्वासोऽअनक्षन् ॥ १९ ॥

पिबेतिनवर्चचतुर्थसूक्तं स्थौरोग्नियुतोग्नियूपोवा इंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

पिबासोमँमहुतऽइँद्रियायपिबावृत्रायहंतवेशविष्ठ । पिबरायेशवसेहूयमानःपिबमध्वस्तृपदिंद्रावृष
स्व ॥ अस्यापिबक्षुमतःप्रस्थितस्येंद्रसोमस्यवरमासुतस्य । स्वस्तिदामनसामादयस्वार्वाचीनोरेवतेसौ
भगाय ॥ ममत्तुत्वादिव्यःसोमऽइंद्रममत्तुयःसूयतेपार्थिवेषु । ममत्तुयेनवरिवश्चकर्थंममत्तुयेननिरिणा
सिशत्रून् ॥ आद्विबर्हाऽअमिनोयातविंद्रोवृषाहरिभ्यांपरिषिक्तमंधः । गव्यासुतस्यप्रभृतस्यमध्वःसत्रा
खेदामरुशहावृषस्व ॥ नितिग्मानिभ्राशयन्भ्राश्यान्यवस्थिरातनुहियातुजूनां । उग्रायतेसहोबलंददा
मिप्रतीत्याशत्रून्विगदेषुवृश्च ॥ २० ॥ व्यर्यऽइंद्रतनुहिश्रवांस्योजःस्थिरेवधन्वनाभिमातीः । अस्म
द्र्यग्वावृधानःसहोभिरानिभृष्टस्तन्वंवावृधस्व ॥ इदंहविर्मघवन्तुभ्यंरातंप्रतिसम्राळहणानोगृभाय । तु

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

भ्यँसुतोमंधवन्नुभ्यँपक्वो३ऽद्रीँद्रपिबचप्रस्थितस्य ॥ अद्रीदिँद्रप्रस्थितेमाहवींषिचनोदधिष्वपचतोतसोमँ । प्रयस्वंतःप्रतिहर्यामसित्वासत्याःसँतुयजमानस्यकामाः ॥ प्रेंद्राग्निभ्याँसुवचस्याभियर्मिसिंधाविवप्रेरयं नावमर्कैः । अयाऽइवपरिंचरंतिदेवायेऽअस्मभ्यँधनदाऽउद्भिदश्च ॥ २१ ॥

अ० ८ अ० ६

नवाइतिनवर्चेपंचमसूक्तं आंगिरसोभिक्षुर्धनान्नदानप्रशंसा त्रिष्टुबाद्येद्रेजगत्यौ ॥

नवाऽउदेवाःक्षुधमिद्वधंददुरुताशितमुपगच्छंतिमृत्यवः । उतोरयिःपृणतोनोपदस्यत्युतापृणन्मर्डितारंनविंदते ॥ यऽआध्रायचकमानायपित्वोन्नवान्त्सन्त्रंफितायोपजग्मुषे । स्थिरंमनःकृणुतेसेवतेपुरोतोचित्सर्मर्डितारंनविंदते ॥ सऽइद्भोजोयोगृहवेददात्यन्नकामायचरतेकृशाय । अरंमस्मैभवतियामहूताऽउतापरीषुकृणुतेसखायं ॥ नससखायोनददातिसख्येसचाभुवेसचमानायपित्वः । अपास्मात्प्रेयान्नतदोकोऽअस्तिपृणंतमन्यमरणंचिदिच्छेत् ॥ पृणीयादिन्नाधमानायतव्यान्द्राघीयांसमनुपश्येतपंथां । ओहिवर्तंतेरथ्येवचक्रान्यमन्यमुपतिष्ठंतरायः ॥ २२ ॥ मोघमन्नंविंदतेऽअप्रचेताःसत्यंब्रवीमिवधऽ

॥५४॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

इत्सतस्य । नार्यमणंपुष्यतिनोसखायंकेवलाघोभवतिकेवलादी ॥ कृषन्नित्फालऽआशितंकृणोतिय न्ध्वानमपवृङ्क्तेचरित्रैः । वदन्ब्रह्मावदतोवनीयान्पृणन्नापिरपृणंतमभिष्यात् ॥ एकपाद्भूयोद्विपदोवि चक्रमेद्विपात्त्रिपादमभ्येतिपश्चात् । चतुष्पादेतिद्विपदामभिस्वरेसंपश्यन्पंक्तीरुपतिष्ठमानः ॥ स मौचिद्वस्तौनसमांविविष्टःसंमातराचिन्नसमंदुहाते । यमयोश्चिन्नसमावीर्याणिज्ञातीचित्संतौनसमं पृणीतः ॥ २३ ॥

अग्नेहंसीतिनवर्चषष्ठंसूक्तं आमहीयवउरुक्षयोरक्षोहाग्निर्गायत्री ॥

अग्नेहंसित्यंत्रिणंदीद्यन्मर्त्येष्वा । स्वेक्षयेशुचिव्रत ॥ उत्तिष्ठसित्स्वाहुतोघृतानिप्रतिमोदसे । यत्त्वा स्रुचःसमस्थिरन् ॥ सऽआहुतोविरोचतेग्निरीळेन्योगिरा । स्रुचाप्रतीकमज्यते ॥ घृतेनाग्निःसमज्यते मधुप्रतीकऽआहुतः । रोचमानोविभावसुः ॥ जरमाणःसमिध्यसेदेवेभ्योहव्यवाहन । तंत्वाहवंतमर्त्याः ॥ २४ ॥ तंमर्ताऽअमर्त्यघृतेनाग्निंसपर्यत । अदाभ्यंगृहपतिं ॥ अदाभ्येनशोचिषाग्नेरक्षस्वंद

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ह । गोपाऽऋतस्यदीदिहि ॥ सत्वमग्नेप्रतीकेनप्रत्योषयातुधान्यः । उरुक्षयेषुदीद्यत् ॥ तंत्वागीर्भिरुरु
क्षयाहव्यवाहंसमीधिरे । यजिष्ठंमानुषेजने ॥ २५ ॥

इतिवाइतित्रयोदशर्चसप्तमंसूक्तं ऐंद्रोलब आत्मास्तुतिर्गायत्री ॥

इतिवाऽइतिमेमनोगामश्वंसनुयामितिं । कुवित्सोमस्यापामितिं ॥ प्रवाताऽइवदोधतऽउन्मापीता
ऽअंयंसत । कुवित्सोमस्यापामितिं ॥ उन्मापीताऽअंयंसतरथमश्वाऽइवाशवः । कुवित्सोमस्यापामितिं॥
उपमामतिरास्थितवाश्रापुत्रमिवप्रियं । कुवित्सोमस्यापामितिं ॥ अहंतष्टेववंधुरंपयंचामिहृदामतिं ।
कुवित्सोमस्यापामितिं ॥ नहिमेऽअक्षिपच्चनाच्छान्त्सुःपंचकृष्टयः । कुवित्सोमस्यापामितिं ॥ २६ ॥
नहिमेरोदसीऽउभेऽअन्यंपक्षंचनप्रति । कुवित्सोमस्यापामितिं ॥ अभिद्यांमहिनाभुवमभी३मांपृथि
वींमहीं । कुवित्सोमस्यापामितिं ॥ हंताहंपृथिवीमिमांनिदधानीहवेहवा । कुवित्सोमस्यापामितिं ॥
भोषमित्पृथिवीमहंजंघनानीहवेहवा । कुवित्सोमस्यापामितिं ॥ द्विमेअन्यःपक्षो३धोऽअन्यमचीकृ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

षं । कुवित्सोमस्यापामितिं ॥ अहमंस्मिमहामहोभिनभ्यमुदीषितः । कुवित्सोमस्यापामितिं ॥ गृहो
याम्यरंकृतोदेवेभ्योहव्यवाहनः । कुवित्सोमस्यापामितिं ॥ २७ ॥ ॥ इत्यष्टमाष्टकेषष्ठोध्यायः ॥ ६ ॥

तदिन्नवाथर्वणोबृहद्दिवो हिरण्यगर्भोदशं हिरण्यगर्भःप्राजापत्यःकायं वसुंनाष्टौचित्रमहावासिष्ठ आग्नेयंजागतमा
द्यांपंचमींचर्त्तेयंवेनोवैन्यमिमंनो नवैन्द्युत्तमानिहवोग्निवरुणसोमानामाद्याग्नेयी तिस्रश्चाग्नेरात्मस्तवः शिष्टायथा
निपातंसप्तमी जगत्यहमष्टौबागांभृण्यात्मानंतुष्टाव द्वितीयाजगती नतंशैलूषिःकुल्मलबर्हिषो वामदेव्योवांहोमुग्वै
श्वदेवमुपरिष्टाद्बार्हतमंत्यात्रिष्टुप् रात्रीकुशिकःसौभरो रात्रिर्वाभारद्वाजी रात्रिस्तवंगायत्रं ममाग्नेनवविहव्योवैश्वदे
वंजगत्यंतं नासत्सप्तप्रजापतिःपरमेष्ठीभाववृत्तंतु योयज्ञोयज्ञःप्राजापत्यो जगत्याद्यापप्राचःसुकीर्तिःकाक्षीवतोमध्ये
नुष्टुप् सोत्तराचाश्विन्यावीजानं शकपूतोनार्मेधोमैत्रावरुणं न्यंकुसारिण्याद्यालिंगोक्तदेवतांत्या महासतोबृहत्युपा
द्योपांत्येप्रस्तारपङ्क्ती शेषाविराड्रूपाःप्रोषुसुदाःपैजवनः शाक्करमहापाङ्क्तावाद्यौतृचौ त्रिष्टुबंतमुभेयन्मांधातायौवना
श्वो महापाङ्क्तपङ्क्तिरंत्या तामध्यर्धागोधापश्यद्यस्मिन्कुमारोयामायनो यामम्नाष्टुभंहि केशीमुनयोवातरशनाजू
तिर्वातजूतिर्विप्रजूतिर्वृषाणकः करिक्रतएतशऋष्यश्रृंगश्चैकर्चाःकैशिनमुतदेवाःसप्तऋषय एकर्चावैश्वदेवं तव

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

त्येषळंगऽऔरवोजागतं सूर्यरश्मिर्देवगंधर्वो विश्वावसुरात्मानमस्तौत्पूर्वार्धसवितारमग्नेतवाग्निःपावक आग्नेयंवि
ष्टारपङ्क्ती तिस्रःसतोबृहत्य उपरिष्टाज्ज्योतिरग्नेअच्छाग्निस्तापसो वैश्वदेवमानुष्टुभं ह्ययमष्टौद्वृचाःशार्ङ्गाजरिताद्रो
णःसारिसृक्वःस्तंबमित्रश्चाग्नेयमाद्येजगत्यौ चतस्रस्त्रिष्टुभः ॥ ७ ॥

तदिदितिनवर्चमष्टमंसूक्तं आथर्वणोबृहद्दिव इंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

हरिःओम् ॥ तदिदासभुवनेषुज्येष्ठंयतोजज्ञऽउग्रस्त्वेषनृम्णः । सद्योजज्ञानोनिरिणातिशत्रूननुयं
विश्वेमदंत्यूमाः ॥ वावृधानःशवसाभूर्योजाःशत्रूर्दासायभियसंदधाति । अव्यनच्चव्यनच्चसस्त्रिसंतेनवं
तग्रभृतामदेषु ॥ त्वेक्रतुमपिवृजंतिविश्वेद्विर्यदेतेत्रिर्भवंत्यूमाः । स्वादोःस्वादीयःस्वादुनासृजासमदःसु
मधुमधुनाभियोधीः ॥ इतीचिद्धित्वाधनाजयंतंमदेमदेऽअनुमदंतिविप्राः । ओजीयोधृष्णोस्थिरमात
नुष्वमावादभन्यातुधानादुरेवाः ॥ त्वयावयंशाशदग्नेदुरेणेषुप्रपश्यंतोयुधेन्यानिभूरि । चोदयामितऽआ
युधावचोभिःसंतेशिशामिब्रह्मणावयांसि ॥ १ ॥ स्तुषेयंपुरुवर्पसमृभ्वंमिनंतममाय्यमाय्यानां । आ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

दर्षतेशर्वसासन्नद्यानून्प्रसाक्षतेप्रतिमानानिभूरि ॥ नितद्धिषेवरंपरंचयस्मिन्नाविथावसादुरोणे। आमा
तरास्थापयसेजिगत्नूऽअतऽइनोषिकर्वीरापुरूणि ॥ इमाब्रह्मबृहद्दिवोविवक्तीन्द्रायशूषमंग्रियःस्वर्षाः ।
महोगोत्रस्यक्षयतिस्वराजोदुरश्चविश्वाऽअवृणोदपस्वाः ॥ एवामहान्बृहद्दिवोऽअथर्वावोचत्स्वांतन्वं१
मिंद्रमेव । स्वसारोमातरिश्वरीररिप्राहिन्वंतिचशर्वसावर्धयंतिच ॥ २ ॥

हिरण्यगर्भइतिदशर्चनवमंसूक्तं प्राजापत्योहिरण्यगर्भः प्रजापतिस्त्रिष्टुप् ॥

हिरण्यगर्भःसमवर्तताग्रेभूतस्यजातःपतिरेकऽआसीत् । सदाधारपृथिवींद्यामुतेमांकस्मैदेवायहविषाविधेम ॥ यऽआत्मदाबलदायस्यविश्वऽउपासतेप्रशिषंयस्यदेवाः। यस्यछायामृतंयस्यमृत्युःकस्मैदेवायहविषाविधेम ॥ यःप्राणतोनिमिषतोमहित्वैकऽइद्राजाजगतोबभूव । यऽईशेऽअस्यद्विपदश्चतुष्पदः कस्मैदेवायहविषाविधेम ॥ यस्येमेहिमवंतोमहित्वायस्यसमुद्रंरसयासहाहुः । यस्येमाःप्रदिशोयस्य बाहूकस्मैदेवायहविषाविधेम ॥ येनद्यौरुग्राःपृथिवीचदृढायेनस्वःस्तभितंयेननाकः । योऽअंतरिक्षेरज

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋ०सं० ॥ ५७ ॥

सोविमानुःकस्मैदेवायहविषाविधेम ॥ ३ ॥ यंक्रंदसीऽअवसातस्तभानेऽअभ्यैक्षेतांमनसारेजमाने । यत्राधिसूरुऽउदितोविभातिकस्मैदेवायहविषाविधेम ॥ आपोहयद्बृहतीर्विश्वमायन्गर्भंदधानाजनयंतीरग्निं । ततोदेवानांसमवर्ततासुरेकःकस्मैदेवायहविषाविधेम ॥ यश्चिदापोमहिनापर्यपश्यद्दक्षंदधानाजनयंतीर्यज्ञं । योदेवेष्वधिदेवऽएकऽआसीत्कस्मैदेवायहविषाविधेम ॥ मानोहिंसीज्जनितायःपृथिव्यायोवादिवंसत्यधर्माजजान । यश्चापश्चंद्रावृहतीर्जजानकस्मैदेवायहविषाविधेम ॥ प्रजापतेनत्वदेतान्यन्योविश्वाजातानिपरिताबभूव । यत्कामास्तेजुहुमस्तन्नोऽअस्तुवयंस्यामपतयोरयीणां ॥ ४ ॥

वसुमित्यष्टर्चदशमंसूक्तं वासिष्ठश्चित्रमहा अग्निर्जगती आद्यापंचमीचत्रिष्टुभौ ॥

वसुंनचित्रमहसंगृणीषेवामंशेवमतिंथिमद्विषेण्यं । सरासतेशुरुधोविश्वधायसोग्निर्होतागृहपतिःसुवीर्यं ॥ जुषाणोऽअग्नेप्रतिहर्यमेवचोविश्वानिविद्वान्वयुनानिसुक्रतो । घृतनिर्णिग्ब्रह्मणेगातुमेरयतवं देवाऽअंजनयन्ननुव्रतम् ॥ सप्तधामानिपरियन्नमर्त्योदाशद्दाशुषेसुकृतेमामहस्व । सुवीरेणरयिणाग्नेस्वा

अ० ८ अ० ७ ॥ ५७ ॥

1184

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

भुवायस्तऽआनट्समिधातंजुषस्व ॥ यज्ञस्यकेतुंप्रथमंपुरोहितंहविष्मंतऽईळतेसप्तवाजिनं । शृण्वंतम्
ग्निंघृतपृष्ठमुक्षणंपृणंतंदेवंपृणतेसुवीर्यं ॥ त्वंदूतःप्रथमोवरेण्यःसहूयमानोऽअमृतायमत्स्व । त्वांमर्जय
न्मरुतोदाशुषोगृहेत्वांस्तोमेभिर्भृगवोविरुरुचुः ॥ ५ ॥ इषंदुहन्त्सुदुघांविश्वधायसंयज्ञप्रियेयजमानाय
सुक्रतो । अग्नेघृतस्नुस्त्रिर्ऋतानिदीद्यद्वर्तिर्यज्ञंपरियन्त्सुक्रतूयसे ॥ त्वामिदुस्याऽउषसोव्युष्टिषुदूतंकृण्वा
नाऽअयजंतमानुषाः । त्वांदेवामह्याय्यायवावृधुराज्यमग्नेनिमृजंतोऽअध्वरे ॥ नित्वावसिष्ठाऽअह्वंत
वाजिनंगृणंतोऽअग्नेविदथेषुवेधसः । रायस्पोषंयजमानेषुधारययूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ ६ ॥

अयमित्यष्टर्चमेकादशंसूक्तंभार्गवोवेनो वेनस्त्रिष्टुप् ॥

अयंवेनश्चोदयत्पृश्निगर्भाज्योतिर्जरायूरजसोविमानं । इममपांसंगमेसूर्यस्यशिशुन्नविप्रामतिभीरिहंति ॥ समुद्रादूर्मिमुदियर्तिवेनोनभोजाःपृष्ठंहर्यतस्यदर्शि । ऋतस्यसानावधिविष्टपिभ्राट्समानंयो
निमभ्यनूषतव्राः ॥ समानंपूर्वीरभिवावशानास्तिष्ठन्वत्सस्यमातरःसनीळाः । ऋतस्यसानावधिचक्र

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

माणारिहंतिमध्वोऽअमृतस्यवाणीः ॥ जानंतोरूपमकृपंतविप्रामृगस्यघोषंमहिषस्यहिग्मन् । क्षुतेन
यंतोऽअधिसिंधुमस्थुर्विदज्जैधर्वोऽअमृतांनिनाम ॥ अप्सराजारमुपसिष्मियाणायोषांबिभर्तिपरमेव्योम
मन् । चरंत्प्रियस्ययोनिषुप्रियःसन्सीदंत्पक्षेहिरण्ययेसवेनः ॥ ७ ॥ नाकेसुपर्णमुपयत्पतंतंहृदावेनंतो
ऽअभ्यचक्षतत्वा । हिरण्यपक्षंवरुणस्यदूतंयमस्ययोनौशकुनंभुरण्युं ॥ ऊर्ध्वोगंधर्वोऽअधिनाकेऽ
अस्थात्प्रत्यङ्चित्राबिभ्रद्स्यायुधानि । वसानोऽअत्कंसुरभिंदृशेकंस्वर्णनामजनतप्रियाणि ॥ द्र
प्सःसमुद्रमभियज्जिगातिपश्यन्गृध्रस्यचक्षसाविधर्मन् । भानुःशुक्रेणशोचिषाचकानस्तृतीयेचक्रेरज
सिप्रियाणि ॥ ८ ॥

इमंनइतिनवर्चंद्वादशंसूक्तं द्वितीयादितिसृणामग्निर्ऋषिःशिष्टानामग्निवरुणसोमाऋषयः आद्यानां
चतसृणांअग्निः पंचम्यादिचतसृणांलिंगोक्तदेवताः नवम्याइंद्रस्त्रिष्टुप् सप्तमीजगती ॥

इमंनोऽअग्नऽउपयज्ञमेहिपंचयामंत्रिवृतंसप्ततंतुं । असोहव्यवाळुतनःपुरोगाज्योगेवद्दीर्घतमऽआ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

शंयिष्ठाः ॥ अदेवादेवःप्रचतागुहायन्प्रपश्यमानोऽअमृतत्वमेमि । शिवंयत्संतमशिवोजहामिस्वात्स
ख्यादरणींनाभिमेमि ॥ पश्यन्नन्यस्याऽअतिथिंवयायाऽऋतस्यधामविमिमेपुरूणि । शंसामिपित्रेऽ
असुरायशेवमयज्ञियाद्यज्ञियैर्भागमेमि ॥ बह्वीःसमाऽअकरमंतरस्मिन्निद्रंवृणानःपितरंजहामि । अ
ग्निःसोमोवरुणस्तेच्यवंतेपर्यावर्द्राष्ट्रंतदवाम्यायन् ॥ निर्मायाऽउत्येऽअसुराऽअभूवन्त्वंचमावरुणकाम
यासे । ऋतेनराजन्ननृतंविविंचन्ममराष्ट्रस्याधिपत्यमेहि ॥ ९ ॥ इदंस्वरिदमिदासवाममयंप्रकाशऽ
उर्वी१तरिक्षं । हनावववृत्रंनिरेहिसोमहविष्टासंतंहविषायजाम ॥ कविःकवित्वादिविरूपमासज्जदग्रभू
तीवरुणोनिरपःसृजत् । क्षेमंकृण्वानाजनयोनसिंधवस्ताऽअस्यवर्णंशुचयोभरिभ्रति ॥ ताऽअस्यज्ये
ष्ठमिंद्रियंसचंतेताऽईमाक्षेतिस्वधयामदंतीः । ताऽईविशोनराजानंवृणानाबीभत्सुवोऽअपवृत्रादंति
ष्ठन् ॥ बीभत्सूनौसयुजैहंसमाहुरपांदिव्यानौसख्येचरंतं । अनुष्टुभमनुचर्चूर्यमाणमिंद्रंनिचिक्युःकव
योमनीषा ॥ १० ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अहमित्यष्टर्चंत्रयोदशंसूक्तं आंभृणीवाक् आत्मस्तुतिस्त्रिष्टुप् द्वितीयाजगती ॥

अहंरुद्रेभिर्वसुभिश्चराम्यहमादित्यैरुतविश्वदेवैः । अहंमित्रावरुणोभाबिभर्म्यहमिंद्राग्नीऽअहमश्विनोभा ॥ अहंसोममाहनसंबिभर्म्यहंत्वष्टारमुतपूषणंभगं । अहंदधामिद्रविणंहविष्मतेसुप्राव्येयजमानायसुन्वते ॥ अहंराष्ट्रीसंगमनीवसूनांचिकितुषीप्रथमायज्ञियानां । तांमादेवाव्यदधुःपुरुत्राभूरिस्थात्रांभूर्यावेशयंतीं ॥ मयासोऽअन्नंऽअत्तियोविपश्यतियःप्राणितियऽईंशृणोत्युक्तं । अमंतवोमांतऽउपक्षियंतिश्रुधिश्रुतःश्रद्धिवंतेवदामि ॥ अहमेवस्वयमिदंवदामिजुष्टंदेवेभिरुतमानुषेभिः । यंकामयेतंतमुग्रंकृणोमितंब्रह्माणंतमृषिंतंसुमेधां ॥ ११ ॥ अहंरुद्रायधनुरातनोमिब्रह्मद्विषेशरवेहंतवाउ । अहंजनायसमदंकृणोम्यहंद्यावापृथिवीऽआविवेश ॥ अहंसुवेपितरमस्यमूर्धन्ममयोनिरप्स्वंतःसमुद्रे । ततोवितिष्ठेभुवनानुविश्वोतामूंद्यांवर्ष्मणोपस्पृशामि ॥ अहमेववातऽइवप्रवाम्यारभमाणाभुवनानिविश्वा । परोदिवापरऽएनापृथिव्यैतावतीमहिनासंबभूव ॥ १२ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नतमित्यष्टर्चचतुर्दशंसूक्तं शैलूषिःकुल्मलबर्हिषो वामदेव्योवांहोमुग्विश्वेदेवा उपरिष्टाद्बृहत्यंत्यात्रिष्टुप् ॥

नतमंहोनदुरितंदेवासोऽअष्टमर्त्यं । सजोषसोयमर्यमामित्रोनयंतिवरुणोऽअतिद्विषः ॥ तद्विवयंवृणीमहेवरुणमित्रार्यमन् । येनानिरंहसोयूयंपाथनेथाचमर्त्यमतिद्विषः ॥ तेनूनंनोयमतयेवरुणोमित्रोऽअर्यमा । नयिष्ठाऽउनोनेषणिपर्षिष्ठाऽउनःपर्षण्यतिद्विषः ॥ यूयंविश्वंपरिपाथवरुणोमित्रोऽअर्यमा । युष्माकंशर्मणिप्रियेस्यामसुप्रणीतयोतिद्विषः ॥ आदित्यासोऽअतिस्रिधोवरुणोमित्रोऽअर्यमा । उग्रं मरुद्भीरुद्रंहुवेमेंद्रमग्निंस्वस्तयेतिद्विषः ॥ नेतारऽऊषुणस्तिरोवरुणोमित्रोऽअर्यमा । अतिविश्वानिदुरितारिजानश्चर्षणीनामतिद्विषः ॥ शुनमस्मभ्यंमूतयेवरुणोमित्रोऽअर्यमा । शर्मयच्छंतुसप्रथऽआदित्यासोषदीसहेऽअतिद्विषः ॥ यथाहत्यद्वसवोगौर्यंचित्पदिषिताममुंचतायजत्राः । एवोष्वस्मन्मुंचता व्यंहःप्रतार्यग्नेप्रतरन्नऽआयुः ॥ १३ ॥

रात्रीत्यष्टर्चपंचदशंसूक्तं सौभरःकुशिको भारद्वाजीरात्रिर्वा रात्रिस्तुतिर्गायत्री ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

रात्रीव्यख्यदायतीपुरुत्रादेव्यक्षभिः । विश्वाऽअधिश्रियोधित ॥ ओर्वप्राऽअमर्त्यानिवतोदेव्युद्वतः । ज्योतिषाबाधतेतमः ॥ निरुस्वसारमस्कृतोषसंदेव्यायती । अपेदुहासतेतमः ॥ सानोऽअद्यस्यावयंनितेयामन्नविक्ष्महि । वृक्षेनवसतिंवयः ॥ निग्रामासोऽअविक्षतनिपद्वंतोनिपक्षिणः । निश्येनासश्चिदर्थिनः ॥ यावयावृक्यंवृकंयवयस्तेनमूर्म्ये । अथानःसुतरांभव ॥ उपमापेपिशत्तमःकृष्णंव्यक्तमस्थित । उषऽऋणेवयातय ॥ उपतेगाऽइवाकरंवृणीष्वदुहितर्दिवः । रात्रिस्तोमंनजिग्युषे ॥१४॥ परिशिष्टं ॥ आरात्रिपार्थिवंरजःपितरःप्रायुधामभिः । दिवःसदांसिबृहतीवितिष्ठसऽआत्वेषंववर्ततेतमः ॥ येतेरात्रीनृचक्षसोयुक्तासोनवतिर्नव । अशीतिःसंवष्टाऽउतोतेसप्तसप्ततीः ॥ रात्रींप्रपद्येजननींसर्वभूतनिवेशनीं । भद्रांभगवतींकृष्णांविश्वस्यजगतोनिशां ॥ संवेशिनींसंयमिनींग्रहनक्षत्रमालिनीं । प्रपद्येरात्रिंशिवांरात्रींभद्रेपारमशीमहिभद्रेपारमशीमह्योनमः ॥ १ ॥ स्तोष्यामिप्रयतोदेवींशरण्यांबह्वृचप्रियां । सहस्रसंमितांदुर्गांजातवेदसेसुनवामसोमं ॥ शांत्यर्थंतद्विजातीनांमृषिभिःसोमपाश्रिताः ।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋग्वेदोत्वंसमुत्पन्नारातीयतोनिदहातिवेदः ॥ येत्वांदेविप्रपद्यंतिब्राह्मणाहव्यवाहनीं । अविद्याबहु
विद्यावासनंःपर्षदतिदुर्गाणिविश्वा ॥ येऽअग्निवर्णाशुभांसौम्यांकीर्तयिष्यंतियेद्विजाः । तांतारयतिदु
र्गाणिनावेवसिंधुंदुरितात्यग्निः ॥ २ ॥ दुर्गेषुविषमेघोरेसंग्रामेरिपुसंकटे । अग्निचोरानिपातेषुदुष्टग्रह
निवारणे ॥ दुर्गेषुविषमेषुत्वंसंग्रामेषुवनेषुच । मोहयित्वाप्रपद्यंतेतेषांमेऽअभयंकुरुतेषांमेऽअभयंकुरु ॥
केशिनींसर्वभूतानांपंचमींतिचनामच । सामांसमानिशादेवींसर्वतःपरिरक्षतुसर्वतःपरिरक्षत्वोन्नमः ॥
॥ ३ ॥ तामग्निवर्णांतपसाज्वलंतींवैरोचनींकर्मफलेषुजुष्टां । दुर्गांदेवींशरणमहंप्रपद्येसुतरसितरसेन
मःसुतरसितरसेनमः ॥ दुर्गादुर्गेषुस्थानेषुशंनोदेवीरभिष्टये । यऽइमंदुर्गास्तवंपुण्यंरात्रौरात्रौसदापठेत् ॥ रात्रिःकुशिकसोभरोरात्रिस्तवोगायत्री । रात्रीसूक्तंजपेन्नित्यंतत्कालमुपपद्यते ॥ उलूक
यातुंशुशुलूकयातुंजहिश्वयातुमुतकोकयातुं । सुपर्णयातुमुतगृध्रयातुंदृषदेवप्रमृणरक्षऽइन्द्र ॥ पिशंग
भृष्टिमंभृणंपिशाचिमिंद्रसंमृण । सर्वरक्षोनिबर्हय ॥ ४ ॥ हिमस्यत्वाजरायुणाशालेपरिव्ययामसि ।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

उतहृदोहिनोधियोग्निर्ददातुभेषजं॥ शिशीतहृदोहिनोधियोग्निर्ददातुभेषजं। अंतिकामग्निमंजनयदूर्वातः शिशुलागंमत् ॥ अजातपुत्रपक्षायाहृदयंममदूयते । विपुळंवनंबह्वाकांशंचरंजातवेदःकामाया ॥ मांच रक्षपुत्रांश्चशरंणमभूत्व । पिंगाक्षलोहितग्रीवकृष्णवर्णनमोस्तुते ॥ अस्मान्निबर्हरस्येनांसागरस्योर्म योर्यथा । इन्द्रःक्षत्रंददातुवरुंणमभिषिंचतु ॥ शत्रवोनिधनंयांतुजयस्त्वंब्रह्मतेजसा ॥ ५ ॥ कपिलजटीं सर्वंभक्षंचाग्निंप्रत्यक्षदैवतं । वरुणंचवशाम्यग्रेममपुत्रांश्चरक्षतुममपुत्रांश्चरक्षत्वोन्नमः॥ साग्रंवर्षशतंजीव पिबखादचमोदच । दुःखितांनद्विजांश्चैवप्रजांचपशुपालय ॥ यावदादित्यस्तपतियावद्भ्राजतिचंद्रमाः । यावद्वायुःप्लुवायतितावज्जीवजयाजय ॥ येनकेनप्रकारेणकोविनामनजीवति । परेषामुपकारार्थंयज्जीवतिसजीवति । एतांवैश्वानरींसर्वदेवान्नमोस्तुते ॥ नचोरभयंनचसर्पभयंनचव्याघ्रभयंनचमृत्युभयं । यस्याष्मृत्युर्नचमृत्युःसर्वंलभतेसर्वंजयते ॥ ६ ॥ ॥ इतिपरिशिष्टं ॥

1192

ममाग्नइतिनवर्चषोडशंसूक्तं आंगिरसोविहव्यो विश्वेदेवास्त्रिष्टुबंत्याजती ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ममाग्नेवर्चोविहवेष्वस्तुवयंवेधानास्तन्वंपुषेम । महीनमंतांप्रदिशश्चतस्रस्त्वयाध्यक्षेणपृतनाजयेम ॥ नमंदेवाविहवेसंतुसर्वऽइन्द्रवंतोमरुतोविष्णुरग्निः । ममांतरिक्षमुरुलोकमस्तुमह्यंवातःपवतांकामेऽ अस्मिन् ॥ मयिंदेवाद्रविंणमायजंतांमय्याशीरस्तुमयिंदेवहूतिः । दैव्याहोतारोवनुषंतपूर्वेरिष्टाःस्या मतन्वासुवीराः ॥ महीयजंतुममयानिहव्याकूतिःसत्यामनसोमेऽअस्तु । एनोमानिगांकतमच्चनाहंवि श्वेदेवासोऽअधिवोचतानः ॥ देवीःषळुर्वीरुरुनःकृणोतविश्वेदेवासऽइहवीरयध्वं । माहांस्महिप्रजयामा तनूभिर्मारंधामद्विषतेसोमराजन् ॥ १५ ॥ अग्नेमन्युंप्रतिनुदन्परेषामदब्धोगोपाःपरिपाहिनस्त्वं । प्रत्यं चोयंतुनिगुतःपुनस्तेऽमैषांचित्तंप्रबुधांविनेशत् ॥ धाताधातॄणांभुवनस्ययस्पतिर्देवंत्रातारंमभिमाति षाहं । इमंयज्ञमश्विनोभाबृहस्पतिर्देवाःपांतुयजमानंन्यर्थात् ॥ उरुव्यचानोमहिषःशर्मयंसद्स्मिन्हवे पुरुहूतःपुरुक्षुः । सनःप्रजायैहर्यश्वमृळयेंद्रमानोरीरिषोमापरादाः ॥ येनःसपत्नाऽअपतेभवंतिद्राग्नि भ्यामवबाधामहेतान् । वसवोरुद्राऽआदित्याऽउपरिस्पृशंमोग्रंचेत्तारमधिराजमक्रन् ॥ परिशिष्टं ॥

1193.

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अर्वाचमिंद्रमुतोहवामहेयोगोजिद्धनजिदश्वजिद्यः । इमंनोयज्ञंविहवेजुषस्वास्यकुल्मोहरिवोमेदिनं त्वा ॥ १६ ॥ इतिदशमेमंडलेदशमोनुवाकः ॥ १० ॥ आयुष्यंवर्चस्यंरायस्पोषमौद्भिदं । इदंहिरण्यंवर्च स्वजैत्रायाविशतादिमाम् ॥ उच्चैर्वाजीपृतनाषाट्सभासाहंधनंजयं । सर्वाःसमग्राऽऋद्धयोहिरण्येस्मिन्समाहिताः ॥ शुनमहंहिरण्यस्यपितुर्मानेवजग्रभं । तेनमांसूर्यत्वचमकरंपूरुषुप्रियं ॥ संम्राजंचविराजं चभिष्टिर्याचमेधुवा । लक्ष्मीराष्ट्रस्यायामुखेतयामामिंद्रसंसृज ॥ अग्नेःप्रजातंपरियद्धिरण्यममृतंयज्ञेऽ अधिमर्त्येषु । यऽएनद्वेदसइदेनमर्हतिजरामृत्युर्भवतियोबिभर्ति ॥ १ ॥ यद्वेदराजावरुणोयदुदेवीसरस्वती । इंद्रोयद्वृत्रहावेदुतन्मेवर्चसऽआयुषे ॥ नतद्रक्षाँसिनपिशाचाश्चरंतिदेवानामोजःप्रथमजंह्येतत् । योबिभर्तिदाक्षायणाहिरण्यंसदेवेषुकृणुतेदीर्घमायुःसमनुष्येषुकृणुतेदीर्घमायुः ॥ यदाबध्नंदाक्षायणा हिरण्यंशतानीकायसुमनस्यमाना । तन्नऽआबध्नामिशतशारदायायुष्माञ्जरदष्टिर्यथासत् ॥ घृतादुलुम्भंमधुमत्सुवर्णंधनंजयंधरुणंधारयिष्णु ॥ ऋणक्सपत्नादधरांश्चकृण्वदारोहमांमहतेसौभगाय ॥ प्रियं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मा कुरुदेवेषुप्रियंराजसुमाकुरु । प्रियंविश्वेषुगोत्रेषुमयिधेहिरुचारुचं ॥ अग्नियेनविराजतिसूर्योयेनविरा
जति ॥ विराज्येनविराजतितेनास्मान्ब्रह्मणस्पतेविराजसमिधंकुरु ॥ २ ॥ ॥ इतिपरिशिष्टं ॥

एकादशेनुवाके त्रयोविंशतिसूक्तानि तत्रनासदिति सप्तर्चंप्रथमंसूक्तं परमेष्ठीप्रजापतिर्भाववृत्तंत्रिष्टुप् ॥

नासदासीन्नोसदासीत्तदानींनासीद्रजोनोव्योमापरोयत् । किमावरीवः:कुहकस्यशर्मन्नंभः:किमासी
द्गहनंगभीरं ॥ नमृत्युरासीदमृतंनतर्हिनरात्र्याऽअह्नऽआसीत्प्रकेतः । आनीदवातंस्वधयातदेकंतस्मा
द्धान्यन्नपरः:किंचनास ॥ तमऽआसीत्तमसागूढमग्रेप्रकेतंसलिलंसर्वमाऽइदं । तुच्छ्येनाभ्वपिहितंय
दासीत्तपसस्तन्महिनाजायतैकं ॥ कामस्तदग्रेसमवर्तताधिमनसोरेतःप्रथमंयदासीत् । सतोबंधुमसति
निरविंदन्हृदिप्रतीष्याकवयोमनीषा ॥ तिरश्चीनोविततोरश्मिरेषामधःस्विदासी३दुपरिस्विदासी३त् ।
रेतोधाऽआसन्महिमानऽआसन्त्स्वधाऽअवस्तात्प्रयतिः:परस्तात् ॥ कोऽअद्धावेदकऽइहप्रवोचत्कुतऽ

1195

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

आजातांकुतऽइयंविसृष्टिः । अर्वाग्देवाऽअस्यविसर्जनेनाथाकोवेंद्यतंऽआबभूव ॥ इयंविसृष्टिर्यतंऽआबभूवयदींवादधेयदींवान । योऽअस्याध्यक्षःपरमेव्योमन्त्सोऽअंगवेंदयदींवानवेदं ॥ १७ ॥

योयज्ञइतिसप्तर्चंद्वितीयंसूक्तं प्राजापत्योयज्ञो भाववृत्तंत्रिष्टुबाद्याजगती ॥

योयज्ञोविश्वतस्तंतुभिस्ततऽएकंशतंदेवकर्मेभिरायतः । इमेवयंतिपितरोयऽआंययुःप्रवयापवयेत्या सतेतते ॥ पुमाँऽएनंतनुतऽउत्कृणत्तिपुमान्वितंत्नेऽअधिनाकेंअस्मिन् । इमेमयूखाऽउपसेदुरूसदःसा मानिचक्रुस्तसराण्योतवे ॥ कासीत्प्रमाप्रतिमाकिंनिदानमाज्यंकिमासीत्परिधिःकऽआसीत् । छंदः किमासीत्प्रऽउगंकिमुक्थंयद्देवादेवमयंजंतविश्वे ॥ अग्नेर्गायत्र्यभवत्सयुग्वोष्णिहयासविताससंबभूव । अनु ष्टुभासोमंऽउक्थैर्महस्वान्बृहस्पतेबृहतीवाचमावत् ॥ विराण्मित्रावरुणयोरभिश्रीरिंद्रस्यत्रिष्टुबिहभागो ऽअह्नः । विश्वान्देवाञ्जगत्याविवेशतेनंचाकॢप्रऽऋषयोमनुष्याः ॥ चाकॢप्रेतेनऽऋषयोमनुष्यायज्ञेजाते

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

पितरोनःपुराणे । पश्यन्मन्येमनसाचक्षसातानयऽइमंयज्ञमयजंतपूर्वे ॥ सहस्तोमाःसहछंदसऽआवृ
तःसहप्रमाऽऋषयःसप्तदैव्याः । पूर्वेषांपंथामनुदृश्यधीराऽअन्वालेभिरेरथ्योऽनरश्मीन् ॥ १८ ॥

अपप्राचइतिसप्तर्चंतृतीयंसूक्तं काक्षीवतःसुकीर्तिरिंद्रस्त्रिष्टुप् चतुर्थीपंचम्योरश्विनौ चतुर्थ्यनुष्टुप् ॥

अपप्राचंऽइंद्रविश्वाँऽअमित्रानपापाचोऽअभिभूतेनुदस्व । अपोदीचोऽअपशूराधराचऽउरौयथातव
शर्मन्मदेम ॥ कुविदंगयवंमंतोयवंचिद्यथादांत्यनुपूर्वंवियूय । इहेहैषांकृणुहिभोजनानियेबर्हिषोनमोवृ
क्तिंनजग्मुः ॥ नहिस्थूर्यृतुथायातमस्तिनोतश्रवोविविदेसंगमेषु । गव्यंतऽइंद्रेसख्यायविप्राऽअश्वायंतो
वृषणंवाजयंतः ॥ युवंसुरामंमश्विनानमुंचावासुरेसचा । विपिपानाशुभस्पतीऽइंद्रंकर्मस्वावतं ॥ पुत्र
मिवपितरावश्विनोभेंद्रावथुःकाव्यैर्दंसनाभिः । यत्सुरामंव्यपिबःशचीभिःसरस्वतीत्वामघवन्नभिष्णक् ॥
इन्द्रःसुत्रामास्ववाँऽअवोभिःसुमृळीकोभवतुविश्ववेदाः । बाधतांद्वेषोऽअभयंकृणोतुसुवीर्यस्यपतयः

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

स्याम ॥ तस्यवयंसुमतौयज्ञियस्यापिभद्रेसौमनसेस्याम । ससुत्रामास्ववाँऽइन्द्रोऽअस्मेऽआराच्चिद्वेषः सनुतर्युयोतु ॥ १९ ॥

ईजानमितिसप्तर्चचतुर्थसूक्तं नार्मेधःशकपूतःआद्यालिंगोक्तदेवता द्वितीयादीनांमित्रावरुणौ आद्या न्यंकुसारिणी द्वितीयाषष्ठचौप्रस्तारपंक्ती तृतीयादितिस्रोविराड्रूपा अंत्यामहासतोबृहती ॥

ईजानमिद्यौर्गूर्तावसुरीजानंभूमिरभिप्रभूषणि । ईजानंदेवावश्विनावभिसुम्नैरवर्धतां ॥ तावांमित्रा वरुणाधारयत्क्षितीसुषुम्नेषितत्वतायजामसि । युवोःक्राणायसख्यैरभिष्यामरक्षसः ॥ अधांचिन्नुयद्दिधिषामहेवामभिप्रियंरेक्णःपत्यमानाः । दृढाँवायत्पुष्यतिरेक्णःसम्वारन्नकिरस्यमघानि ॥ असावन्योऽअसुरसूयतद्यौस्त्वंविश्वेषांवरुणासिराजा । मूर्धारथस्यचाकन्नैतावतैनंसांतकध्रुक् ॥ अस्मिन्त्स्वेऽइत ॥ ६४ ॥ ःच्छकपूतऽएनोहितेमित्रेनिगंतान्हंतिवीरान् । अवोर्वायद्वातनूष्ववःप्रियासुयज्ञियास्वा ॥ युवोर्हिमा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तादितिर्विचेतसाद्यौर्नभूमिःपयसापुपूतनिं । अवप्रियादिदिष्टनसूरोनिनिक्तरश्मिभिः ॥ युवंह्यमराजा
वसीदतंतिष्ठद्रथंनधूर्षदंवनर्षदं । तानःकणूकयंतीर्नृमेधस्तत्रेऽअंहसःसुमेधस्तत्रेऽअंहसः ॥ २० ॥

प्रोष्वितिसप्तर्चपचमंसूक्तं पैजवनः सुदा इंद्रःआद्यतृचस्यशक्करी द्वितीयतृचस्यमहापंक्तिरंत्यात्रिष्टुप् ॥

प्रोम्वस्मैपुरोरथमिंद्रायशूषमर्चत । अभीकेचिदुलोककृत्संगेसमत्सुवृत्रहासाकंबोधिचोदितानभं
तामन्यकेषांज्याकाऽअधिधन्वसु ॥ वंसिधूरन्वासृजोधराचोऽअहन्नहिं । अशत्रुरिंद्रजज्ञिषेविश्वंपुष्य
सिवार्यंतंत्वापरिष्वजामहेनभंतामन्यकेषांज्याकाऽअधिधन्वसु ॥ विषुविश्वाऽअरातयोर्योनंशंतनोधि
यः । अस्तासिशत्रवेवधंयोनऽइंद्रजिघांसतियातेरातिर्दिदिवसुनभंतामन्यकेषांज्याकाऽअधिधन्वसु ॥
योनऽइन्द्राभितोजनोवृकायुरादिदेशति । अधस्पदंतमींकृधिविबाधोऽअंसिसासहिर्नभंतामन्यकेषां
ज्याकाऽअधिधन्वसु ॥ योनऽइन्द्राभिदासतिसनाभिर्यश्चनिष्ट्यः । अवतस्यबलंतिरमहीवद्यौरधत्मना
1199 नभंतामन्यकेषांज्याकाऽअधिधन्वसु ॥ वयमिंद्रत्वायवःसख्यमारंभामहे । कृतस्यनःपथानयातिवि

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

श्वानिदुरितानभैतामन्यकेषाँज्याकाऽअधिधन्वसु ॥ अस्मभ्यंसुत्वमिंद्रतांशिक्षयादोहतेप्रतिवरंजरित्रे ।
अच्छिद्रोभीपीपयद्यर्थानःसहस्रंधारापर्यसामहीगौः ॥ २१ ॥

उभेयदितिसप्तर्चषष्ठंसूक्तं यौवनाश्वोमांधातांत्याध्यर्धर्चस्यगोधा इंद्रोमहापंक्तिरंत्यापंक्तिः ॥

उभेयदिंद्ररोदसीऽआपप्राथोषाऽइव । महांतंत्वामहीनाँसम्राजंचर्षणीनांदेवीजनित्र्यजीजनद्भद्रा जनित्र्यजीजनत् ॥ अवस्मदुर्हणायतोमर्तस्यतनुहिस्थिरं । अधस्पदंतमींकृधियोऽअस्माँऽआदिदेशति देवीजनित्र्यजीजनद्भद्राजनित्र्यजीजनत् ॥ अवत्याबृहतीरिषोविश्वश्चंद्राऽअमित्रहन् । शचीभिःश क्रधूनुहींद्रविश्वाभिरूतिभिर्देवीजनित्र्यजीजनद्भद्राजनित्र्यजीजनत् ॥ अवयत्वंशतक्रतविंद्रविश्वा निधूनुषे । रयिंनसुन्वतेसचासहस्त्रिणींभिरूतिभिर्देवीजनित्र्यजीजनद्भद्राजनित्र्यजीजनत् ॥
अवस्वेदाऽइवाभितोविष्वंकपतंतुद्युवः ॥ दूवींयाऽइवतंतवोव्यं१स्मदेतुदुर्मतिर्देवीजनित्र्यजीजनद्भ द्राजनित्र्यजीजनत् ॥ दीर्घह्यंकुशंयथाशक्तिंबिभर्षिमंतुमः । पूर्वेणमघवन्पदाजोवयांयथायमोदेवी

1200

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

जनित्र्यजीजनद्भद्राजनित्र्यजीजनत् ॥ नकिर्देवामिनीमसिनकिरायोपयामसिमंत्रश्रुत्यंचरामसि ।
पक्षेभिरपिकक्षेभिरत्राभिसंरभामहे ॥ २२ ॥

यस्मिन्नितिसप्तर्चसप्तमंसूक्तं यामायनःकुमारो यमोनुष्टुप् ॥

यस्मिन्वृक्षेसुपलाशेदेवैःसंपिबतेयमः । अत्रानोविश्पतिःपितापुराणाँऽअनुवेनति ॥ पुराणाँऽअनुवेनंतंचरंतंपापयामुया । असूयन्नभ्यचाकशंतस्माऽअस्पृहयंपुनः ॥ यंकुमारनवंरथमचक्रंमनसाकृणोः । एकेषंविश्वतःप्राञ्चमपश्यन्नधितिष्ठसि ॥ यंकुमारप्रावर्तयोरथंविप्रेभ्यस्परि । तंसामानुप्रावर्ततसमितोनाव्याहितं ॥ कःकुमारमजनयद्रथंकोनिरवर्तयत् । कःस्वित्तद्यनोब्रूयादनुदेयीयथाभवत् ॥ यथाभवदनुदेयीततोऽअग्रमजायत । पुरस्ताद्बुध्नऽआततःपश्चान्निरयणंकृतं ॥ इदंयमस्यसादनंदेवमानंयदुच्यते । इयमस्यधम्यतेनाळीरयंगीर्भिःपरिष्कृतः ॥ २३ ॥

केशीतिसप्तर्चमष्टमंसूक्तं वातरशनामुनयो जूतिर्वातजूतिर्विप्रजूतिर्वृषाणकः करिक्रतएतशऋष्यश्रृंगश्चैकर्चाकेशीअनुष्टुप् ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

केश्य॑ग्निंकेशीविषंकेशीबिभर्तिरोद॑सी । केशीविश्वं॑स्वर्दृशेकेशीदं॑ज्योति॑रुच्यते ॥ मुनयो॑वातरश॑ना:पिशंगा॑वसतेमला॑ । वात॑स्यानु॒ध्राजिं॑यंति॒यद्दे॒वासो॑ऽअवि॑क्षत ॥ उन्म॑दिता॒मौने॑येन॒वाताँ॑ऽआत॑स्थि॒मा॒व॒यं । शरी॑रेद॒स्माकं॑यू॒यंम॑ता॑सो॑ऽअभिप॑श्यथ ॥ अं॒तरि॑क्षेणपतति॒विश्वा॑रू॒पाव॒चाक॑शत् । मुनि॑र्दे॒व॒स्य॑देव॒स्यसौकृ॑त्यायस॒खा॑हि॒तः ॥ वात॑स्याश्वो॑वा॒योः॒सखा॑यो॒दे॒वेषि॑तो॒मुनिः । उ॒भौस॑मु॒द्रावा॒क्षेति॒यश्च॒ पू॒र्वऽउ॒तापं॑रः ॥ अ॒प्स॒रसा॒॑गंध॒र्वाणा॒॑मृगाणांच॒रणे॒चरन् । केशी॑के॒त॒स्यवि॒द्वान्त्स॒खा॑स्वा॒दुर्म॑दि॒न्त॒मः ॥ वा॒यु॒र॑स्मा॒ऽउपा॒॑मंथ॒त्पि॒नष्टि॒स्माकु॒नन्न॒मा । केशी॑वि॒ष॒स्य॒पात्रे॑ण॒यद्रु॒द्रे॒णापि॑बत्स॒ह ॥ २४ ॥

उतेतिसप्तर्चनवमंसूक्तं ऋमेणभरद्वाजकश्यपगोतमात्रिविश्वामित्रजमदग्निवसिष्ठाः विश्वेदेवाअनुष्टुप् ॥

उ॒त॒दे॒वा॒ऽअव॑हि॒त॒ंदे॒वा॒ऽउन्न॑यथा॒पुनः । उ॒ता॒गश्च॒क्रुषं॑दे॒वा॒दे॒वा॑जी॒वय॑था॒पुनः ॥ द्वावि॒मौवा॑तौवात॒ऽआसिं॑धो॒रापं॑रावतः । दक्षं॑ते॒ऽअन्य॒ऽआवा॑तु॒परा॒न्योवा॑तु॒यद्रपः ॥ आवा॑तवाहि॒भेष॒जंविवा॑तवाहि॒यद्रपः । त्वंहि॒विश्व॒भेष॑जोदे॒वा॒नाँदू॒तऽई॑यसे ॥ आत्वा॑ग॒मं॒शंता॑ति॒भि॒रथो॑ऽअरि॒ष्टता॑ति॒भिः । दक्षं॑ते॒भद्र॒

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

माभा॑र्ष्पराय॒क्ष्मँसुवामिते ॥ त्रा॒यँता॒मिह॒देवास्त्रा॑यतां॒मरु॑ताँ॒गणः । त्रा॒यँता॑विश्वा॑भूतानि॒यथा॒यम॑र॒पा ऽअस॑त् ॥ आप॒ऽइद्वाउ॑भेष॒जीरापो॑ऽअमीव॒चात॑नीः । आप॒ःसर्व॑स्यभेष॒जीस्तास्तेकृ॑ण्वंतुभेष॒जं ॥ ह स्ता॑भ्यां॒दश॑शाखाभ्यांजि॒ह्वावा॒चःपु॑रोग॒वी । अ॒ना॒म॒यि॒त्नुभ्यां॑त्वा॒ताभ्यां॑वोप॑स्पृशामसि ॥ २५ ॥

तवत्यइतिषळृचंदशमंसूक्तं औरवोंग इंद्रोजगती ॥

तव॒त्यऽइँद्रस॒ख्येषु॑वह्न॒यऽऋ॒तंम॑न्वा॒नाव्यं॑दर्दि॑रुर्व॒लं । यत्रा॑द॒श॒स्यन्नु॒षसा॑रि॒णन्न॒पःकु॒त्सा॑य॒मन्म॑न्न॒ह्यं श्व॒दुं॑सयः ॥ अवा॑सृजःप्र॒स्व॑ःश्च॒यो॑गि॒रीनु॒दा॑जऽउ॒स्राऽअपि॑ब॒ोमधु॒प्रियं । अव॑र्धयो॒व॒नि॒नो॑ऽअस्य॒दंस॑ साशु॒शोच॒सूर्यँ॑ऽऋ॒तजा॑तयागि॒रा ॥ विसू॒र्यो॑मध्ये॑ऽअमु॒च॒द्र॒थँदि॒वो॑वि॒द॒द्दा॒सायप्र॑ति॒मान॒मार्यः । द॒ह्ला नि॒पिप्रो॑र॒सु॒र॒स्य॒मा॒यि॒न॒ऽइंद्रो॒व्यां॑स्यच्चकृ॒वाँ॑ऽऋ॒जिश्वा॑ना ॥ अना॑धृष्टानिधृषि॒तो॒व्यां॑स्यन्नि॒धाँ॑ऽरदे॒वाँ॑ऽअ मृ॒ण॒द्या॒स्यः । मा॒से॒व॒सू॒र्यो॑व॒सु॒पु॒र्य॒मा॒द॒देगृ॒णा॒नःश॒त्रूँ॑ऽरशृ॒णाद्वि॒रु॒क्म॑ता ॥ अयु॑द्धसेनोवि॒भ्वा॑विभिंद॒ता

1203

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

दाशद्वृत्रहातुज्यानितेजते । इंद्रस्यवज्रादबिभेदभिश्नथः प्राक्रामच्छुंध्यूरजहादुषाऽअनः॥ एतात्यातेश्रुत्या निकेवलायदेकऽएकमकृणोरयज्ञं । मासांविधानमदधाऽअधिद्यवित्वयाविभिन्नंभरतिप्रधिंपिता ॥२६॥

सूर्यरश्मिरिति षळृचमेकादशंसूक्तं देवगंधर्वोविश्वावसुराद्यतृचस्यसविता द्वितीयतृचस्यात्मस्तुतिस्त्रिष्टुप् ॥

सूर्यरश्मिर्हरिकेशःपुरस्तात्सविताज्योतिरुदयाँऽअजस्रं । तस्यपूषाप्रसवेयातिविद्वान्संपश्यन्विश्वा भुवनानिगोपाः ॥ नृचक्षाऽएषदिवोमध्यआस्तऽआपप्रिवान्रोदसीऽअंतरिक्षं । सविश्वाचीरभिचष्टेघृताचीरंतरापूर्वमपरंचकेतुं ॥ रायोबुध्नःसंगमनोवसूनांविश्वारूपाभिचष्टेशचीभिः । देवऽइवसवितासत्यधर्मेंद्रोनतस्थौसमरेधनानां ॥ विश्वावसुंसोमगंधर्वमापोदृहुषीस्तृहतेनाव्यायन् । तदन्ववैदिंद्रो रारहाणऽआसांपरिसूर्यस्यपरिधींऽरपश्यत् ॥ विश्वावसुरभितन्नोऽगृणातुदिव्योगंधर्वोरजसोविमानः। यद्वाघासत्यमुतयन्नविष्मधियोहिन्वानोधियऽइन्नोऽअव्याः ॥ सस्त्रिमविंदच्चरणेनदीनामपावृणोदुरोऽअश्मव्रजानां । प्रासांगंधर्वोऽअमृतानिवोचदिंद्रोदक्षंपरिजानाद्हीनां ॥ २७ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अग्नेतवेतिषळृचंद्वादशंसूक्तं पावकोग्निरग्निःआद्याविष्टारपंक्तिः ततस्तिस्रःसतोबृहत्यः पंचम्युपरिष्टाज्ज्योतिरंत्यात्रिष्टुप् ॥

अग्नेतवश्रवोवयोमहिभ्राजंतेऽअर्चयोविभावसो । बृहद्भानोशवसावाजमुक्थ्यं१दधासिदाशुषेकवे ॥ पावकवर्चाःशुक्रवर्चाऽअनूनवर्चाऽउदियर्षिभानुना । पुत्रोमातरांविचरन्नुपावसिपृणक्षिरोदसीऽउभे ॥ ऊर्जोनपाज्जातवेदःसुशस्तिभिर्मंदस्वधीतिभिर्हितः । त्वेऽइषःसंदधुर्भूरिवर्पसश्चित्रोतयोवामजाताः ॥ इरज्यन्नग्नेप्रथयस्वजंतुभिरस्मेरायोऽअमर्त्य । सदर्शतस्यवपुषोविराजसिपृणक्षिसानसिंरयिं ॥ इष्कर्ता रमध्वरस्यप्रचेतसंक्षयंतंराधसोमहः । रातिंवामस्यसुभगांमहीमिषंदधासिसानसिंरयिं ॥ ऋतावानं महिषंविश्वदर्शतमग्निंसुम्नायदधिरेपुरोजनाः । श्रुत्कर्णंसप्रथस्तमंत्वागिरादैव्यंमानुषायुगा ॥ २८ ॥

अग्नेअच्छेतिषळृचंत्रयोदशंसूक्तं तापसोग्निर्विश्वेदेवाअनुष्टुप् ॥

अग्नेऽअच्छावदेहनःप्रत्यङ्ङुसुमनाभव । प्रनोयच्छविशस्तेधनदाऽअसिनस्त्वं ॥ प्रनोयच्छत्वर्य माप्रभगःप्रबृहस्पतिः । प्रदेवाःप्रोतसूनृतारायोदेवीददातुनः ॥ सोमंराजानमवसेग्निंगीर्भिर्हवामहे ।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

आदित्यान्विष्णुंसूर्यंब्रह्माणंचबृहस्पतिं ॥ इन्द्रवायूबृहस्पतिंसुहवेहवंमहे । यथानःसर्वऽइज्जनःसंग
त्यांसुमनाऽअसत् ॥ अर्यमणंबृहस्पतिमिंद्रंदानायचोदय । वातंविष्णुंसरस्वतींसवितारंचवाजिनं ॥
त्वंनोऽअग्नेऽअग्निभिर्ब्रह्मयज्ञंचवर्धय । त्वंनोदेवतातयेरायोदानायचोदय ॥ २९ ॥

अ० ८
अ० ७

अयमग्निरित्यष्टर्चंचतुर्दशंसूक्तं शार्ङ्गाः जरिताद्रोणःसारिसृक्कःस्तंबमित्रश्चद्वृचा अग्निराद्येद्वेजगत्यौ ततश्चतस्रस्त्रिष्टुभोंत्येद्वेअनुष्टुभौ ॥

अयमग्नेजरितात्वेऽअभूदपिसहंसःसूनोनह्य१न्यदस्त्याप्यं । भद्रांहिशर्मंत्रिवरूथमस्तितऽआरेहिंसां
नामपदिद्युमाकृधि ॥ प्रवत्तेऽअग्नेजनिमापितूयतःसाचीवविश्वाभुवनान्यृंजसे । प्रसन्नयःप्रसनिषंतनो
धियःपुरश्चरंतिपशुपाऽइवत्मना ॥ उतवाऽउपरिवृणक्षिबप्सद्वहोरग्नऽउलपस्यस्वधावः । उतखित्या
ऽउर्वराणांभवंतिमातेहेतिंतविषींचुक्रुधाम ॥ यदुद्वतोनिवतोयासिबप्सत्पृथंगेषिप्रगर्धिनीवसेना । यदा
तेवातोऽअनुवातिशोचिर्वप्तेवश्मश्रुवपसिप्रभूमं ॥ प्रत्यस्यश्रेणयोदृश्रऽएकंनियानंबहवोरथासः । बा
हूयदग्नेऽअनुममृजानोन्यङ्तानामन्वेषिभूमिं ॥ उत्तेशुष्माजिहतामुत्तेऽअर्चिरुत्तेऽअग्नेशशमानस्य

॥६८॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वाजाः । उच्छ्वञ्चस्वनिनमवर्धमानऽआत्वाद्यविश्वेवसवःसदंतु ॥ अपामिदंन्ययनंसमुद्रस्यनिवेशनं ।
अन्यंकृणुष्वेतःपंथांतेनयाहिवशाँऽअनु ॥ आयंनेतेपरायणेदूर्वारोहंतुपुष्पिणीः । हृदाश्चपुंडरीकाणि
समुद्रस्यगृहाऽइमे ॥ ३० ॥ ॥ इत्यष्टमाष्टकेसप्तमोध्यायः ॥ ७ ॥

त्यंषट्सांख्योत्रिराश्विनमयंहिताक्ष्यपुत्रःसुपर्णो यामायनोवोर्ध्वकृशनोगायत्री बृहतीगायत्र्यौ सतोबृहतीवि
ष्टारपङ्क्तिरिमामिंद्राण्युपनिषत्सपत्नीबाधनमानुष्टुभंतुपङ्क्तंचंत मरण्यान्यैरंमदो देवमुनिररण्यानींतुष्टावश्रत्तेपंचसुवे
दाःशैरीषित्रिष्टुबंतं सुष्वाणासःपृथुर्वैन्यः सवितार्चंतोहैरण्यस्तूपःसावित्रंसमिद्धोमृळीकोवासिष्ठऽआग्नेयंबार्हतमं
त्येऽउपरिष्टाज्ज्योतिषी जगत्युपांत्यावा श्रद्धयाश्रद्धाकामायिनी श्राद्धमानुष्टुभंतु शासःशासोभारद्वाजईखयंती
र्देवजामय इंद्रमातरोगायत्रं सोमोयमीभाववृत्तमानुष्टुभं त्वरायिशिरिंविठो भारद्वाजोऽलक्ष्मीघ्नं द्वितीयातृतीयाब्रा
ह्मणस्पत्ये अंत्यावैश्वदेव्यग्निकेतुराग्नेयआग्नेयंगायत्रमिमानुकंभुवनऽआद्यः साधनोवाभौवनोवैश्वदेवंद्वैपदं त्रैष्टुभं
सूर्योनश्चक्षुःसौर्यः सौर्यंगायत्रमुदसौषद्पौलोमी शच्यात्मानंतुष्टावानुष्टुभंतीत्रस्यपंचपूरणो वैश्वामित्रो मुंचामि
त्वाप्राजापत्यो यक्ष्मनाशनो राजयक्ष्मघ्नमंत्यानुष्टुब्ब्रह्मणाषट् ब्राह्मोरक्षोहा गर्भसंस्रावेप्रायश्चित्तमानुष्टुभं ह्यक्षी

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

भ्यांविवृहाकाश्यपोयक्ष्मघ्नमपेहिपंच प्रचेतादुःस्वप्नघ्नं पङ्क्तिश्चंतंत्रिष्टुम्मध्यं देवानैर्ऋतःकपोतःकपोतोपहतौप्रायश्चित्तं वैश्वदेवमृषभमृषभोवैराजः शाक्करोवासपत्नघ्नमानुष्टुभंमहापङ्क्तिश्चंतं तुभ्येदंचतुष्कं विश्वामित्रजमदग्नीजागतंतृ तीयालिंगोक्तदेवता वातस्यानिलोवातायनो वायव्यंमयोभूःशंबरः काक्षीवतोगव्यं विभ्राट्विभ्राट्सौर्यः सौर्यंजा गतमास्तारपङ्क्तिश्चंतं त्वंत्यमिटोभार्गवो गायत्रमायाहिसंवर्त उषस्यंद्वैपदमात्वाषट्ध्रुवोराज्ञःस्तुतिस्त्वानुष्टुभं त्वभीव र्तेनपंचाभीवर्तः प्रवश्चतुष्कमूर्ध्वोग्रावासर्पोबुदिर्ग्राव्णोस्तौद्वायत्रंप्रसूनवःसूनुरार्भव आग्नेयमानुष्टुभं द्वितीयागाय त्र्याद्यार्भवीपतंगंतृचं पतंगःप्राजापत्यो मायाभेदंजगत्यादित्यमूष्वरिष्टनेमिस्तार्क्ष्य मुत्तिष्ठतैकर्चाः शिबिरौशीनरः काशिराजःप्रतर्दनो रोहिदश्वोवसुमना आद्यानुष्टुप् प्रससाहिषेजयेंद्रः प्रथश्चैकर्चाः प्रथोवासिष्ठः सप्रथोभारद्वा जोघर्मःसौर्योवैश्वदेवं बृहस्पतिस्तपुर्मूर्धाबार्हस्पत्यो बार्हस्पत्यमपश्यंप्रजावान्प्राजापत्योन्वृचंयजमानपत्नीहोत्रा शिषोविष्णुस्त्वष्टा गर्भकर्ताविष्णुर्वा प्राजापत्योगर्भार्थाशीर्लिंगोक्तदैवतमानुष्टुभं महिसत्यधृतिर्वारुणिरादि त्यंस्वस्त्ययनंगायत्रं वैवातोवातायन उलोवायव्यं प्राग्नयेपंचाग्नेयोवत्स आग्नेयंतु प्रनूनंतृचमाग्नेयः श्येनोजातवे दस्यमायंगौःसार्पराज्ञ्यात्मदैवतं सौर्यंवऽऋतंचमाधुच्छंदसोऽघमर्षणोभाववृत्तमानुष्टुभं तुसंसंचतुष्कंसंवननः सं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ज्ञानमाद्याग्नेयी तृतीयात्रिष्टुप् तृतीयात्रिष्टुप् ॥ ८ ॥ तदेतत्सूक्तसहस्रंससप्तदशकंसपादाधिकमृग्वेदेपारायण.
पाठेशाकल्येशैशिरीयकेनमःशौनकायनमःशौनकाय ॥ १ ॥

त्यचिदितिषळृचंपंचदशंसूक्तं सांख्योत्रिरग्निनावनुष्टुप् ॥

हरिः ओम् ॥ त्यंचिदत्रिंमृतजुरमर्थमश्वंनयातवे । कक्षीवंतंयदीपुनारथंनकृणुथोनवं ॥ त्यंचिदश्वं नवाजिनंमरेणवोयमत्नत । दृळ्हंग्रंथिंनविष्यंतमत्रियविष्ठमारजः ॥ नरादंसिष्ठावत्रयेशुभ्रासिषासतं धियः । अथाहिवांदिवोनरापुनस्तोमोनविशसे ॥ चितेतद्वांसुराधसारातिःसुमतिरश्विना । आयन्नः सदनेपृथौसमनेपथोनरा ॥ युवंभुज्युंसमुद्रऽआरजसःपारऽईंखितं । यातमच्छापतत्रिभिर्नासत्या सातयेकृतं ॥ आवांसुम्नैःशंयूऽइवंमंहिष्ठाविश्ववेदसा । समस्मेभूषतंनरोत्संनपिप्युषीरिषः ॥ १ ॥

अयंहीतिषळृचंषोडशंसूक्तं तार्क्ष्यपुत्रःसुपर्णो यामायनोर्ध्वकृशनोवा इंद्रःक्रमेणगायत्रीबृहतीगायत्र्यौ सतोबृहतीविष्टारपंक्तिः ॥

1209 अयंहितेऽअमर्त्यऽइंदुरत्यनपत्यते । दक्षोविश्वायुर्वेधसे ॥ अयमस्मासुकाव्यऽऋभुर्वज्रोदास्वते ।

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ऋ०सं० ॥ ७० ॥

अयंबिभर्त्यूर्ध्वकृशनंमदंभुर्नकृत्व्यंमदं ॥ घृषुःश्येनायकृत्वनऽआसुत्वासुवंसगः । अवदीधेदहीशुवः॥ यंसुपर्णःपरावतःश्येनस्यपुत्रऽआभरत् । शतचक्रंयोऽह्योवर्तनिः ॥ यंतेश्येनश्चारुमवृकंपदाभरदरुणं मानमंधसः । एनावयोवितार्यायुर्जीवसऽएनाजागारबंधुता ॥ एवातदिंद्रऽइंदुनादेवेषुचिद्धारयातेम हित्यजः । ऋत्वावयोवितार्यायुःसुक्रतोऽक्त्वायमस्मदासुतः ॥ २ ॥

अ० ८
अ० ८

इमामितिषळृचंसप्तदशंसूक्तं इंद्राणी उपनिषत्सपत्नीबाधनमनुष्टुबंत्यापंक्तिः ॥

इमांखनाम्योषधिंवीरुधंबलवत्तमां । ययासपत्नींबाधतेययासंविंदतेपतिं ॥ उत्तानपर्णेसुभगेदेवजू तेसहस्वति ॥ सपत्नींमेपराधमपतिंमेकेवलंकुरु ॥ उत्तराहमुत्तरऽउत्तरेदुत्तराभ्यः । अधासपत्नीयाम माधरासाधराभ्यः ॥ नह्यस्यानामगृभ्णामिनोऽअस्मिन्नमतेजने । परामेवपरावतंसपत्नींगमयामसि । अहमस्मिसहमानाथत्वमसिसासहिः । उभेसहस्वतीभूत्वीसपत्नींमेसहावहै ॥ उपतेधांसहमानामभि त्वाधांसहीयसा । मामनुव्रतेमनोवत्संगौरिवधावतुपथावारिवधावतु ॥ ३ ॥

॥ ७० ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अरण्यानीति षळृचमष्टादशंसूक्तं ऐरंमदोदेवमुनिररण्यान्यनुष्टुप् ॥

अरण्यान्यरण्यान्यसौयाप्रेवनश्यसि । कथाग्रामंनपृच्छसिनत्वाभीरिंवविंदतीइँ ॥ वृषारवायवदते यदुपावतिचिच्चिकः । आघाटिभिरिवधावयन्नरण्यानिर्महीयते ॥ उतगावऽइवादंत्युतवेश्मेवदृश्यते । उतोऽअरण्यानिःसायंशकटीरिंवसर्जति ॥ गामंगैषऽआह्वयतिदावंगैषोऽअपावधीत् । वसन्नरण्यान्यां सायमक्रुक्षदितिमन्यते ॥ नवाऽअरण्यानिहंत्यन्यश्चेन्नाभिगच्छति । स्वादोःफलंस्यजग्ध्वायथाकामं निपद्यते ॥ आंजनगंधिंसुरभिंबह्वन्नामकृषीवलां । प्राहंमृगाणांमातरमरण्यानिमशंसिषं ॥ ४ ॥

श्रत्तइतिपंचर्चमेकोनविंशंसूक्तं शैरीषिःसुवेदा इंद्रोजगत्यंत्यात्रिष्टुप् ॥

श्रत्तेदधामिप्रथमायमन्यवेहन्यद्वृत्रंनर्यंविवेरपः । उभेयत्त्वाभवतोरोदसीऽअनुरेजतेशुष्मान्पृथिवी चिदद्रिवः ॥ त्वंमायाभिरनवद्यमायिनंश्रवस्यतामनसावृत्रमर्दयः । त्वामिन्नरोवृणतेगवेष्टिषुत्वांवि श्वासुहव्यास्विष्टिषु ॥ ऐषुंचाकंधिपुरुहूतसूरिषुवृधासोयेमघवन्नानशुर्मघं । अचैतितोकेतनयेपरिष्टिषुमे

1211

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

धसातावाजिनमह्वयेधने ॥ सऽइन्नुरायःसुभृतस्यचाकनन्मदंयोऽअस्यरंह्यंचिकेतति । त्वावृधोमघवन्द्राश्वंध्वरोमक्षूसवाजंभरतेधनानृभिः ॥ त्वंशर्धायमहिनागृणानऽउरुकृधिमघवञ्छग्धिरायः । त्वंनोमित्रोवरुणोनमायीपित्वोनदंस्मदयसेविभक्ता ॥ ५ ॥

सुष्वाणासइति पंचर्चविंशंसूक्तं वैन्यःपृथुरिंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

सुष्वाणासऽइन्द्रस्तुमसित्वाससवांसश्चतुविनृम्णवाजं । आनोभरसुवितंयस्यंचाकन्मनातनासनुयामत्वोताः ॥ ऋष्वस्त्वमिंद्रशूरजातोदासीर्विशःसूर्यैणसह्याः । गुहाहितंगुह्यंगूळ्हमप्सुबिभृमसिप्रस्रवणेनसोमं ॥ अर्योवागिरोऽअभ्यर्चविद्वानृषीणांविप्रःसुमतिंचकानः । तेस्यामयेरणयंतसोमैरेनोततुभ्यंरथोळ्हभक्षैः ॥ इमाब्रह्मेंद्रतुभ्यंशंसिदानृभ्योनृणांशूरशवः । तेभिर्भवसक्रतुर्येषुचाकन्नुतत्रायस्वगृणतऽउतस्तीन् ॥ श्रुधीहवमिंद्रशूरपृथ्याऽउतस्तवसेवेन्यस्यार्कैः । आयस्तेयोनिंघृतवंतमस्वारूर्मिर्ननिम्नैर्द्रवयंतवक्वाः ॥ ६ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सवितोतेपंचर्चमेकविंशंसूक्तं हैरण्यस्तूपोर्चैतःसवितात्रिष्टुप् ॥

सवितायंत्रैःपृथिवीमरम्णाद्स्कंभनेसविताद्यामदृंहत् । अश्वमिवाधुक्षद्धुनिमंतरिक्षमतूर्तंबद्बंसंवितासमुद्रं ॥ यत्रासमुद्रःस्कभितोव्यौनदपांनपात्सवितातस्यवेद । अतोभूरतंऽआऽउत्थितंरजोतोद्यावांपृथिवीऽअप्रथेतां ॥ पश्चेदमन्यदभवद्यजत्रममर्त्यस्यभुवनस्यभूना । सुपर्णोऽअंगसवितुर्गरुत्मान्पूर्वोजातःसऽउअस्यानुधर्मं ॥ गावंऽइवग्रामंयूयुधिरिवाश्वान्वाश्रेवत्संसुमनादुहाना । पतिरिवजायामभिनोन्येतुधर्तादिवःसविताविश्ववारः ॥ हिरण्यस्तूपःसवितर्यथात्वांगिरसोजुह्वेवाजेऽअस्मिन् । एवात्वार्चन्नवसेवंदमानःसोमस्येवांशुंप्रतिजागराहं ॥ ७ ॥

समिद्धइतिपंचर्चद्वाविंशंसूक्तं वासिष्ठोमृळीकोग्निर्बृहतीअंत्येद्वे उपरिष्टाज्ज्योतिषी ॥

समिद्धश्चित्समिध्यसेदेवेभ्योहव्यवाहन । आदित्यैरुद्रैर्वसुभिर्नऽआगहिमृळीकायनऽआगहि ॥ इमंयज्ञमिदंवचोजुजुषाणऽउपागहि । मतींसस्वासमिधानहवामहेमृळीकायहवामहे ॥ त्वामुजातवेद

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

संविश्ववारंगृणेधिया। अग्नेदेवाँऽआवहनःप्रियव्रतान्मृळीकायप्रियव्रतान् ॥ अग्निर्देवोदेवानामभवत्पु रोहितोग्निंमनुष्याऽ३ऋषयःसमीधिरे। अग्निमहोधनसातावहंहुवेमृळीकंधनसातये ॥ अग्निरत्रिभरद्वाजं गविष्ठिरंप्रावन्नःकण्वंत्रसदस्युमाहवे । अग्निंवसिष्ठोहवतेपुरोहितोमृळीकायपुरोहितः ॥ ८ ॥

श्रद्धयेतिपंचर्चत्रयोविंशंसूक्तं कामायनीश्रद्धा श्रद्धानुष्टुप् ॥

श्रद्धयाग्निःसमिध्यतेश्रद्धयाहूयतेहविः । श्रद्धांभगस्यमूर्धनिवचसावेदयामसि ॥ प्रियंश्रद्धेददतः प्रियंश्रद्धेदिदासतः । प्रियंभोजेषुयज्वस्विदंमऽउदितंकृधि ॥ यथादेवाऽअसुरेषुश्रद्धामुग्रेषुचक्रिरे । एवंभोजेषुयज्वस्वस्माकमुदितंकृधि ॥ श्रद्धांदेवायजमानावायुगोपाऽउपासते । श्रद्धाहृदय्यया१याकूत्याश्रद्धयाविंदतेवसु ॥ श्रद्धांप्रातर्हवामहेश्रद्धांमध्यंदिनंपरि । श्रद्धांसूर्यस्यनिम्रुचिश्रद्धेश्रद्धापयेहनः ॥ ९ ॥ इतिदशममंडलेएकादशोनुवाकः ॥

परिशिष्टं ॥ मेधामद्यमंगिरसोमेधांसप्तऽऋषयोददुः। मेधामिंद्रश्चाग्निश्चमेधांधातारदादातुते ॥ मेधां

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तेवरुणोराजामेधांदेवीसरस्वती । मेधांतेऽअश्विनौदेवावाधत्तांपुष्करस्रजा ॥ यामेधाऽअप्सरासुगंधर्वेषु
चयन्मनः।दैवीयामानुषीमेधासामायाविशतादुमां॥यन्मेन्मेऽक्रंतद्रवतांशकेयंयदनुब्रुवे । निशामतंनिशा
मयमयित्वतंसहप्रियेणभूयासंब्रह्मणासंगमेमहि ॥ शरीरंमेविचक्षणंवाङ्मेमधुमद्दुहां । अवृङ्महमसौसू
र्योब्रह्मणानीस्यःश्रुतंमेमाप्रहासीः ॥ मेधांदेवींमनसारेजमान्नांगंधर्वजुष्टांप्रतिनोजुषस्व । मह्यंमेधांव
दुमह्यंश्रियंवदमेधावीभूयासमजराजरिष्णु ॥ सदसस्पतिमद्भुतंप्रियमिंद्रस्यकाम्यं । सनिंमेधामया
सिषं ॥ यांमेधांदेवगणाःपितरश्चोपासते । तयामामेधयामेमेधाविनंकुरु ॥ मेधाव्यंसगणःसुप्रतीकःश्र
द्धामनाःसत्यमुवःसुशेवः । महायशाधारयिष्णुःप्रवक्ताभूयासमस्मैशरयाप्रयोगे ॥ १ ॥ ॥

द्वादशेनुवाके चत्वारिंशत्सूक्तानि तत्रशासइतिपंचर्चंप्रथमंसूक्तं भारद्वाजःशास इंद्रोनुष्टुप् ॥

शासइत्थामहांऽअंस्यमित्रखादोऽअद्भुतः । नयस्यहन्यतेसखानजीयतेकदाचन ॥ स्वस्तिदावि
शस्पतिर्वृत्रहाविमृधोवशी । वृषेंद्रःपुरऽएतुनःसोमपाऽअभयंकरः ॥ विरक्षोविमृधोजहिविवृत्रस्यह

1215

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नूरुज । विमन्युर्मिंद्रवृत्रहन्नमित्रस्याभिदासतः ॥ विनऽइंद्रमृधोजहिनीचायच्छपृतन्यतः । यो ऽअस्मांऽअभिदासत्यधरंगमयातमः ॥ अपेंद्रद्विषतोमनोपजिज्यासतोवधं । विमन्योःशर्मंयच्छ्व रींयोयवयावधं ॥ १० ॥

ईंखयंतीतिपंचचंद्वितीयंसूक्तं इंद्रमातरोदेवजामय इंद्रोगायत्री ॥

ईंखयंतीरपस्युवऽइंद्रंजातमुपांसते । भेजानासःसुवीर्यं ॥ त्वमिंद्रबलादधिसहंसोजातऽओजसः । त्वंवृषन्वृषेदसि ॥ त्वमिंद्रासिवृत्रहाव्यं१तरिक्षमतिरः । उद्यामस्तभ्नाऽओजसा ॥ त्वमिंद्रसजोषसम् कंबिभर्षिबाह्वोः । वज्रंशिशानऽओजसा ॥ त्वमिंद्राभिभूरसिविश्वाजातान्योजसा । सविश्वाभुव ऽआभवः ॥ ११ ॥

सोमइतिपंचचंतृतीयंसूक्तं यमी भाववृत्तमनुष्टुप् ॥

1216

सोमऽएकेभ्यःपवतेघृतमेकऽउपांसते । येभ्योमधुप्रधावंतितांश्चिद्वेवापिगच्छतात् ॥ तपसायेऽअ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

नाधृष्यास्तपसायेस्वर्ययुः । तपोयेचक्रिरेमहस्तांश्चिदेवापिगच्छतात् ॥ येयुर्ध्यंतेप्रधनेषुशूरासोयेतनूत्यजः । येवासहस्रदक्षिणास्तांश्चिदेवापिगच्छतात् ॥ येचित्पूर्वेऽऋतसापऽऋतावानऽऋतावृधः । पितृन्तपस्वतोयमतांश्चिदेवापिगच्छतात् ॥ सहस्रणीथाःकवयोयेगोपायंतिसूर्यं । ऋषीन्तपस्वतोयमतपोजाँऽअपिगच्छतात् ॥ १२ ॥

अरायीतिपंचर्चंचतुर्थंसूक्तं भारद्वाजःशिरिंबिठिरलक्ष्मीघ्नंद्वितीयादिद्वयोः ब्रह्मणस्पतिरंत्यायाविश्वेदेवाअनुष्टुप् ॥

अरायिकाणेविकटेगिरिंगच्छसदान्वे । शिरिंबिटस्यसत्वभिस्तेभिष्ट्वाचातयामसि ॥ चत्तोऽइतश्चत्तामुतःसर्वाभ्रूणान्यारुषी । अरायंब्रह्मणस्पतेतीक्ष्णशृंगोहषन्निहि ॥ अदोयद्दारुप्लवतेसिंधोःपारेऽअपूरुषं । तदारभस्वदुर्हणोतेनगच्छपरस्तरं ॥ यद्वप्राचीरजगंतोरोमंडूरधाणिकीः । हुताऽइंद्रस्यशत्रवःसर्वेबुद्बुदयाशवः ॥ परीमेगामनेषतपर्यग्निमहृषत । देवेष्वक्रतश्रवःकऽइमाँऽआदधर्षति ॥ १३ ॥

1217

अग्निमितिपंचर्चंपंचमंसूक्तं आग्नेयःकेतुरग्निर्गायत्री ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

अग्निंहिन्वंतुनोधियःसप्तिमाशुमिवाजिषु । तेनजेष्मधनंधनं ॥ ययागाऽआकरामहेसेनयाग्नेतवोत्या । तांनोहिन्वमघत्तये ॥ आग्नेस्थूरंरयिंभरपृथुंगोमंतमश्विनं । अङ्धिखंवर्तयापाणिं ॥ अग्ने नक्षत्रमजरमासूर्यैरोहयोदिवि । दधज्ज्योतिर्जनेभ्यः ॥ अग्नेकेतुर्विशामसिप्रेष्ठःश्रेष्ठऽउपस्थसत् । बोधास्तोत्रेवयोदधत् ॥ १४ ॥

इमान्वितिपंचर्चषष्ठंसूक्तं आप्योभुवनः भौवनःसाधनोवा विश्वेदेवाद्विपदात्रिष्टुप् ॥

इमानुकंभुवनासीषधामेंद्रश्चविश्वेचदेवाः ॥ यज्ञंचनस्तन्वंचप्रजांचादित्यैरिंद्रःसहचीकृपाति ॥ आदित्यैरिंद्रःसगणोमरुद्भिरस्माकंभूत्ववितातनूनां ॥ हत्वायदेवाऽअसुरान्यदायन्देवादेवत्वमभिरक्षमाणाः ॥ प्रत्यंचमर्कमनयञ्छचीभिरादित्स्वधामिषिरांपर्यपश्यन् ॥ १५ ॥

सूर्योनइतिपंचर्चसप्तमंसूक्तं सौयेश्चक्षुःसूर्योगायत्री ॥

सूर्योनोदिवस्पातुवातोऽअंतरिक्षात् । अग्निर्नःपार्थिवेभ्यः ॥ जोषासवितर्यस्तेहरःशतंसवाँऽअ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

हैति। पाहिनोद्द्युतःपतैत्याः॥ चक्षुर्नोदेवःसविताचक्षुर्नऽउतपर्वतः। चक्षुर्धाताद्धातुनः॥ चक्षुर्नोधेहि चक्षुषेचक्षुर्विख्यैतनूभ्यः। संचेदंविचपश्येम॥ सुसंदृशंत्वावयंप्रतिपश्येमसूर्य। विपश्येमनृचक्षसः॥१६॥

उदसावितिपंचर्चमष्टमंसूक्तं पौलोमीशची आत्मस्तुतिरनुष्टुप्॥

उदसौसूर्योऽअगादुदयंमामकोभगः। अहंतद्विद्वलापतिमभ्यसाक्षिविषासहिः॥ अहंकेतुरहंमूर्धा हमुग्राविवाचनी। ममेदनुक्रतुंपतिःसेहानायाऽउपाचरेत्॥ ममपुत्राःशत्रुहणोथोमेदुहितावि राट्। उताहमस्मिसंजयापत्यौमेश्लोकऽउत्तमः॥ येनेंद्रोहविषाकृत्व्यभवद्युम्न्युत्तमः। इदंतदक्रिदेवाऽअसप त्नाकिलाभुवं॥ असपत्नासपत्नघ्नीजयंत्यभिभूवरी। आवृक्षमन्यासांवर्चोराधोअस्थेयसामिव॥ समं जैषमिमाअहंसपत्नीरभिभूवरी। यथाहमस्यवीरस्यविराजानिजनस्यच॥ १७॥

तीव्रस्येतिपंचर्चनवमंसूक्तं वैश्वामित्रःपूरण इंद्रस्त्रिष्टुप्॥

1219 तीव्रस्याभिवयसोऽअस्यपाहिसर्वरथाविहरीऽइहमुंच। इन्द्रमात्वायजमानासोअन्येनिरीरमन्नुभ्यं

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मिमेसुतासः ॥ तुभ्यंसुतास्तुभ्यमुसोत्वासस्त्वांगिरःश्वात्र्याऽआह्वयंति । इंद्रेदमद्यसवनंजुषाणोविश्व
स्यविद्वाँऽइहपाहिसोमं ॥ यऽउशतामनसासोममस्मैसर्वहृदादेवकामःसुनोति । नगाऽइंद्रस्तस्यपरा
ददातिप्रशस्तमिच्चारुमस्मैकृणोति ॥ अनुस्पष्टोभवत्येषोअस्ययोऽअस्मैरेवान्नसुनोतिसोमं । निररत्नौ
मघवातंदधातिब्रह्मद्विषोहंत्यनानुदिष्टः ॥ अश्वायंतोगव्यंतोवाजयंतोहवामहेत्वोपगंतवाऽउ । आभूषंत
स्तेसुमतौनवायांवयमिंद्रत्वाशुनंहुवेम ॥ १८ ॥

मुंचामित्वेतिपंचर्चदशमंसूक्तं प्राजापत्योयक्ष्मनाशनो यक्ष्मनाशग्नीत्रिष्टुबंत्यानुष्टुप् ॥

मुंचामित्वाहविषाजीवनायकमज्ञातयक्ष्मादुतराजयक्ष्मात् । ग्राहिर्जग्राहयदिवैतदेनंतस्याऽइंद्राग्नी
प्रमुमुक्तमेनं ॥ यदिक्षितायुर्यदिवापरेतोयदिमृत्योरंतिकंनीतऽएव । तमाहरामिनिर्ऋतेरुपस्थादस्पार्ष
मेनंशतशारदाय ॥ सहस्राक्षेणशतशारदेनशतायुषाहविषाहार्षमेनं । शतंयथेमंशरदोनयातींद्रोविश्व
स्यदुरितस्यपारं ॥ शतंजीवशरदोवर्धमानःशतंहेमंताञ्छतमुवसंतान् । शतमिंद्राग्नीसवितावृहस्पतिः

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

शतायुषाहविषेमंपुनर्दुः॥ आहार्षंत्वाविदंत्वापुनरागाःपुनर्नव। सर्वांगसर्वंतेचक्षुःसर्वमायुश्चतेविदं॥१९

ब्रह्मणाग्निरितिषळृचमेकादशंसूक्तं ब्राह्मोरक्षोहा गर्भसमाधानंगर्भस्रावेप्राश्चित्तमनुष्टुप् ॥

ब्रह्मणाग्निःसंविदानोरक्षोहाबाधतामित्तः। अमीवायस्तेगर्भंदुर्णामायोनिमाशयें॥ यस्तेगर्भममीवादुर्णामायोनिमाशयें। अग्निष्टंब्रह्मणासहनिष्क्रव्यादंमनीनशत्॥ यस्तेहंतिपतयंतंनिषत्स्तुंयःसरीसृपं। जातंयस्तेजिघांसतितमितोनाशयामसि॥ यस्तऽऊरूविहरत्यंतरादंपतीशयें। योनियोऽअंतरारेह्लित मितोनाशयामसि॥ यस्त्वाभ्रातापतिर्भूत्वाजारोभूत्वानिपद्यते। प्रजांयस्तेजिघांसतितमितोनाशया मसि॥ यस्त्वास्वप्नेनतमसामोहयित्वानिपद्यते। प्रजांयस्तेजिघांसतितमितोनाशयामसि॥ २०॥

अक्षीभ्यामितिषळृचंद्वादशंसूक्तं काश्यपोविवृहा यक्ष्मघ्नीअनुष्टुप् ॥

1221 अक्षीभ्यांतेनासिकाभ्यांकर्णाभ्यांछुबुकादधि। यक्ष्मंशीर्षण्यंमस्तिष्काज्जिह्वायाविवृहामिते॥ ग्रीवा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

भ्यस्तऽउष्णिहाभ्यः कीकसाभ्योऽअनूक्यात् । यक्ष्मंदोषण्यमंसाभ्यांबाहुभ्यांविवृहामिते ॥ आन्त्रेभ्य
स्तेगुदाभ्योवनिष्ठोर्हृदयादधि । यक्ष्मंमतस्नाभ्यांयक्नःप्लाशिभ्योविवृहामिते ॥ ऊरुभ्यांतेऽअष्ठीवद्भ्यां
पार्ष्णिभ्यांप्रपदाभ्यां । यक्ष्मंश्रोणिभ्यांभासदुच्छंससोविवृहामिते ॥ मेहनाद्वनंकरणाल्लोमभ्यस्तेनखे
भ्यः । यक्ष्मंसर्वस्मादात्मनस्तमिदंविवृहामिते ॥ अंगादंगाल्लोम्नोलोम्नोजातंपर्वणिपर्वणि । यक्ष्मंसर्व
स्मादात्मनस्तमिदंविवृहामिते ॥ २१ ॥

अपेहीतिपंचर्चंत्रयोदशंसूक्तं प्रचेता दुःस्वप्नघ्नी अनुष्टुप्तृतीयात्रिष्टुप्अंत्यापंक्तिः ॥

अपेहिमनसस्पतेपक्रामपरश्चर । परोनिर्ऋत्याऽआचक्ष्वबहुधाजीवतोमनः ॥ भद्रंवैवरंवृणतेभद्रं
युंजंतिदक्षिणं । भद्रंवैवस्वतेचक्षुर्बहुत्राजीवतोमनः ॥ यदुग्रशसानिःशसाभिशसोपारिमजाग्रतोयत्स्व
पंतः । अग्निर्विश्वान्यपदुष्कृतान्यजुष्टान्यारेऽअस्मद्दधातु ॥ यदिंद्रब्रह्मणस्पतेभिद्रोहंचरामसि । प्रचे

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तानऽआंगिरसोद्विषतापात्वंहसः ॥ अजैष्माद्यासनामचाभूमानागसोवयं । जाग्रत्स्वप्नःसंकल्पःपापो यंद्विष्मस्तंसऽऋच्छतुयोनोद्वेष्टितमृच्छतु ॥ २२ ॥

देवाइतिपंचर्चंचतुर्दशंसूक्तं नैर्ऋतःकपोतः कपोतोपहतौप्रायश्चित्तंविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ॥

देवाःकपोतऽइषितोयदिच्छन्दूतोनिर्ऋत्याऽइदमाजगाम । तस्माऽअर्चामकृणवाम्निष्कृतिंशंनोऽ अस्तुद्विपदेशंचतुष्पदे ॥ शिवःकपोतऽइषितोनोऽअस्त्वनागादेवाःशकुनागृहेषु । अग्निर्हिविर्प्रोजुषतां हविर्नःपरिहेतिःपक्षिणीनोवृणक्तु ॥ हेतिःपक्षिणीनदभात्यस्मानाष्ट्र्यांपदंकृणुतेऽअग्निधाने । शंनोगो भ्यश्चपुरुषेभ्यश्चास्तुमानोहिंसीद्दिहदेवाःकपोतः ॥ यदुलूकोवदतिमोघमेतद्यत्कपोतःपदमग्नौकृणोति । यस्यदूतःप्रहितऽएषऽएतत्तस्मैयमायनमोऽअस्तुमृत्यवे ॥ ऋचाकपोतंनुदतप्रणोदुमिषंमदंतःपरिगांनयध्वं । संयोपयंतोदुरितानिविश्वाहित्वानऽऊर्जंप्रपतात्पतिष्ठः ॥ २३ ॥

ऋषभमितिपंचर्चंपंचदशंसूक्तं वैराजोऋषभःशाक्करोवासपत्नघ्नीअनुष्टुबंत्यामहापंक्तिः ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वृषभंमासमानानांसपत्नानांविषासहिं । हंतारंशत्रूणांकृधिविराजंगोपतिंगवां ॥ अहमिंसिसप
त्नहेंद्रऽइवारिष्टोऽअक्षतः । अधःसपत्नामेपदोरिमेसर्वेऽअभिष्ठिताः ॥ अत्रैवोपिनह्याम्युभेऽआ
न्त्रीऽइवज्यया । वाचंस्पतेनिषेधेमान्यथामदधंरवदान् ॥ अभिभूरहमागमंविश्वकर्मेणधाम्ना । आव
श्चित्तमावोव्रतमावोहंसमिंतिंददे ॥ योगक्षेमंवऽआदायाहंभूयासमुत्तमऽआवोमूर्धानमक्रमीं । अध
स्पदान्मऽउद्वदतमंडूकाऽइवोदकान्मंडूकाऽउदकादिंव ॥ २४ ॥

तुभ्येदमितिचतुर्ऋचंषोडशंसूक्तं विश्वामित्रजमदग्नी इंद्रस्तृतीयायालिंगोक्तदेवता जगती ॥

तुभ्येदमिंद्रपरिषिच्यतेमधुत्वंसुतस्यकलशस्यराजसि । त्वंरयिंपुरुवीरामुनस्कृधित्वंतपःपरितप्याज
यःस्वः ॥ स्वर्जितंमहिमंदानमंधसोहवामहेपरिशक्रंसुताँऽउप । इमंनोयज्ञमिहबोध्यागंहिस्पृधोजयंतं
मघवानमीमहे ॥ सोमस्यराज्ञोवरुणस्यधर्मणिबृहस्पतेरनुमत्याऽउशर्मणि । तवाहमद्यमघवन्नुपस्तुतौ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

धातर्विधातःकलशाँऽअभक्षयं ॥ प्रसूतोभक्षमकरंचरावपिस्तोमंचेमंप्रथमःसूरिरुन्मृजे । सुतेसातेनय द्यागमंवांप्रतिविश्वामित्रजमदग्नीदमे ॥ २५ ॥

वातस्येतिचतुर्ऋचंसप्तदशंसूक्तं वातायनोनिलो वायुस्त्रिष्टुप् ॥

वातस्यनुमहिमानंरथस्यरुजन्नेतिस्तनयन्नस्यघोषः । दिविस्पृग्यात्यरुणानिकृण्वन्नुतोऽएतिपृथिव्यारेणुमस्यन् ॥ संप्रेरतेऽअनुवातस्यविष्ठाऽएनंगच्छंतिसमनंनयोषाः । ताभिःसयुक्सरथंदेवऽईयते स्यविश्वस्यभुवनस्यराजा ॥ अंतरिक्षेपथिभिरीयमानोननिविशतेकतमच्चनाहः । अपांसखाप्रथमजा ऽऋतावाक्वस्विज्जातःकुतऽआबभूव ॥ आत्मादेवानांभुवनस्यगर्भोयथावशंचरतिदेवऽएषः । घोषा ऽइदस्यशृण्विरेनरूपंतस्यैवातायहविषाविधेम ॥ २६ ॥

मयोभूरितिचतुर्ऋचमष्टादशंसूक्तं काक्षीवतःशंबरोगौस्त्रिष्टुप् ॥

1225 मयोभूर्वातोऽअभिवातूस्राऽऊर्जस्वतीरोषधीरारिशंतां । पीवस्वतीर्जीवधन्याःपिबंत्ववसायपद्यतेरुद्र

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मूळ ॥ याःसरूपाविरूपाऽएकरूपायासांमग्निरिष्ट्यानामांनिवेद । याऽअंगिरस्तप्तसेहचक्रुस्ताभ्यः पर्जन्यमहिशर्मयच्छ ॥ यादेवेषुतन्वं१मैरयंतयासांसोमोविश्वारूपाणिवेद । ताऽअस्मभ्यंपयसापिन्वमानाःप्रजावतीरिंद्रगोष्ठेरिरीहि ॥ प्रजापतिर्मह्यमेतारराणोविश्वैर्देवैःपितृभिःसंविदानः । शिवाःसतीरुपनोगोष्ठमाकस्तासांवयंप्रजयासंसदेम ॥ २७ ॥

विभ्राडितिचतुर्ऋचमेकोनविंशंसूक्तं सौर्योविभ्राट् सूर्योजगत्यंत्यास्तारपंक्तिः ॥

विभ्राट्बृहत्पिबतुसोम्यंमध्वायुर्दधद्यज्ञपतावविंहुतं । वातंजूतोयोऽअभिरक्षतित्मनाप्रजाःपुपोष पुरुधाविराजति ॥ विभ्राट्बृहत्सुभृतंवाजसातमंधर्मन्दिवोधरुणेसत्यमर्पितं । अमित्रहावृत्रहादस्युहंतं मंज्योतिर्जज्ञेऽअसुरहासपत्नहा ॥ इदंश्रेष्ठंज्योतिषांज्योतिरुत्तमंविश्वजिद्धनजिदुच्यतेबृहत् । विश्वभ्राड्भ्राजोमहिसूर्योदृशऽउरुपप्रथेसहऽओजोऽअच्युतं ॥ विभ्राजंज्योतिषास्व१रगच्छोरोचनंदिवः । येनेमाविश्वाभुवनान्याभृतावि्श्वकर्मणाविश्वदेव्यावता ॥ २८ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

त्वंत्यमितिचतुर्ऋचंविंशंसूक्तं भार्गवइट इंद्रोगायत्री ॥

त्वंत्यमिटतोरथमिंद्रप्रावःसुतावतः । अशृणोःसोमिनोहवं ॥ त्वंमखस्यदोधतःशिरोवत्वचोभरः । अगच्छःसोमिनोगृहं ॥ त्वंत्यमिंद्रमर्त्यमास्त्रबुध्नायवेन्यं । मुहुःश्नथामनस्यवे ॥ त्वंत्यमिंद्रसूर्यंपश्चासं तंपुरस्कृधि । देवानांचित्तिरोवशं ॥ २९ ॥

आयाहीतिचतुर्ऋचमेकविंशंसूक्तं संवर्तउषाद्विपदाविराट् ॥

आयाहिवनसासहगावःसचंतवर्तनिंयदूधभिः ॥ आयाहिवस्व्याधियामंहिष्ठोजारयन्मखःसुदानु भिः ॥ पितुभृतोनतंतुमित्सुदानवःप्रतिदध्मोयजामसि ॥ उषाऽअपस्वसुस्तमःसंवर्तयतिवर्तनिंसुजा तता ॥ ३० ॥

आत्वेतिषळृचंद्वाविंशंसूक्तं ध्रुवो राजस्तुतिरनुष्टुप् ॥

1227 आत्वाहार्षमंतरेधिध्रुवस्तिष्ठाविचाचलिः । विशस्त्वासर्वावांछंतुमात्वद्राष्ट्रमधिभ्रशत् ॥ इहैवैधिमा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

पञ्चोष्ठाःपर्वतऽइवाविचाचलिः । इंद्रऽइवेहध्रुवस्तिष्ठेहराष्ट्रमुधारय ॥ इमामिंद्रोऽअदीधरद्ध्रुवंध्रुवेणहविषा । तस्मैसोमोऽअधिब्रवत्तस्माऽउब्रह्मणस्पतिः ॥ ध्रुवाद्यौर्ध्रुवापृथिवीध्रुवासःपर्वताऽइमे । ध्रुवंविश्वमिदंजगद्ध्रुवोराजाविशामयं ॥ ध्रुवंतेराजावरुणोध्रुवंदेवोबृहस्पतिः । ध्रुवंतऽइंद्रश्चाग्निश्चराष्ट्रंधारय तांध्रुवं ॥ ध्रुवंध्रुवेणहविषाभिसोमंमृशामसि । अथोतऽइन्द्रःकेवलीर्विशोबलिहृतंस्करत् ॥ ३१ ॥

अभीवर्तेनेति पंचर्च त्रयोविंशंसूक्तं अभीवर्तो राज्ञस्तुतिरनुष्टुप् ॥

अभीवर्तेनहविषायेनेंद्रोऽअभिवावृते । तेनास्मान्ब्रह्मणस्पतेभिराष्ट्रायवर्तय ॥ अभिवृत्यसपत्नान्भियानोऽअरातयः । अभिपृतन्यंतंतिष्ठाभियोनंऽइरस्यति ॥ अभित्वादेवःसविताभिसोमोऽअवीवृतत् । अभित्वाविश्वाभूतान्यभीवर्तोयथाससि ॥ येनेंद्रोहविषाकृत्व्यभवद्युम्न्युत्तमः । इदंतदक्रिदेवाऽअसपत्नःकिलाभुवं ॥ असपत्नःसपत्नहाभिराष्ट्रोविषासहिः । यथाहमेषांभूतानांविराजानिजनस्यच ॥ ३२ ॥

प्रत्रइतिचतुर्ऋचंचतुर्विंशंसूक्तं ऊर्ध्वग्रावासर्पोबृहद्दिर्ग्रावाणोगायत्री ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

प्रवोग्रावाणःसवितादेवःसुवतुधर्मणा । धूर्षुयुज्यध्वंसुनुत ॥ ग्रावाणोऽअपदुच्छुनामपसेधतदुर्मतिं । उन्नाःकर्तनभेषजं ॥ ग्रावाणऽउपरेष्वामहीयंतेसजोषसः । वृष्णेदधतोवृष्ण्यं ॥ ग्रावाणःसवितानुवोदेवःसुवतुधर्मणा । यजमानायसुन्वते ॥ ३३ ॥

प्रसूनवइतिचतुर्ऋचंपंचविंशंसूक्तं आर्भवःसूनुराद्यायाऋभुःशिष्टानांअग्निरनुष्टुप् द्वितीयागायत्री ॥

प्रसूनवऽऋभूणांबृहन्नवंतवृजना । क्षामायेविश्वधायसोश्नन्धेनुंनमातरं ॥ प्रदेवंदेव्याधियाभरता जातवेदसं । हव्यानोवक्षदानुषक् ॥ अयमुष्यप्रदेवयुर्होतायज्ञायनीयते । रथोनयोरभीवृतोघृणीवाञ्चेततित्मना ॥ अयमग्निरुरुष्यत्यमृतादिवजन्मनः । सहसश्चित्सहीयान्देवोजीवातवेकृतः ॥ ३४ ॥

पतंगमितिऋक्त्रयात्मकंषड्विंशंसूक्तं प्राजापत्यः पतंगो मायाभेदस्त्रिष्टुप् आद्याजगती ॥

पतंगमक्तमसुरस्यमायया हृदापश्यंतिमनसाविपश्चितः । समुद्रेऽअंतःकवयोविचक्षतेमरीचीनांपदमिच्छंतिवेधसः ॥ पतंगोवाचंमनसाबिभर्तितांगंधर्वोवदद्गर्भेऽअंतः । तांद्योतमानांस्वर्यंमनीषामृतस्य

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

पदेकवयोनिपाँति ॥ अपश्यंगोपामनिपद्यमानमाचपराचपथिभिश्चरंतं ॥ ससध्रीचीःसविषूचीर्वसा
नऽआवरीवर्तिभुवनेष्वंतः ॥ ३५ ॥

त्यमूष्वितिऋक्त्रयात्मकंसप्तविंशंसूक्तं तार्क्योरिष्टनेमिस्तार्क्ष्यस्त्रिष्टुप् ॥

त्यमूषुवाजिनंदेवजूतंसहावानंतरुतारंरथानां । अरिष्टनेमिंपृतनाजमाशुंस्वस्तयेतार्क्ष्यमिहाहुवेम ॥
इंद्रस्येवरातिमाजोहुवानाःस्वस्तयेनावमिवारुहेम । उर्वीनपृथ्वीबहुलेगभीरेमावामेतौमापरेतौरि
षाम ॥ सद्यश्चिद्यःशवसापंचकृष्टीःसूर्यऽइवज्योतिषापस्ततान । सहस्रसाःशतसाऽअस्यरंहिर्नस्मावरं
तेयुवतिंनशर्यौ ॥ ३६ ॥

उत्तिष्ठतेतिऋक्त्रयात्मकंअष्टाविंशंसूक्तं औशीनरःशिबिःकाशिराजःप्रतर्दनो रौहिदश्वोवसुमनाश्चैकर्चाः इंद्रस्त्रिष्टुप्आद्यानुष्टुप् ॥ ॥ ८० ॥

1230 उत्तिष्ठतावपश्यतेंद्रस्यभागमृत्वियं । यदिश्रातोजुहोतनयद्यश्रातोममत्तन ॥ श्रातंहविरोष्ठिद्रम

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

यांहिजगामसूरोऽअध्वनोविमध्यं । परित्वासतेनिधिभिःसखायःकुलपानम्राजपतिंचरंतं ॥ श्रातंमन्य ऊधनिश्रातमग्नौसुश्रातंमन्येतहतंनवीयः। माध्यंदिनस्यसवनस्यदुभःपिबेंद्रवज्रिन्पुरुकृज्जुषाणः ॥३७॥

प्रससाहिषइतिऋऋयात्मकंएकोनत्रिंशंसूक्तं ऐंद्रोजय इंद्रस्त्रिष्टुप् ॥

प्रससाहिषेपुरुहूतशत्रूञ्ज्येष्ठस्तेशुष्मऽइहरातिरस्तु ॥ इन्द्राभरदक्षिणेनावसूनिपतिःसिंधूनामसिरे वतीनां ॥ मृगोनभीमःकुचरोगिरिष्ठाःपरावतऽआजगंथापरस्याः । सृकंसंशायपविमिंद्रतिग्मंविशत्रून्ताछिविमृधोनुदस्व ॥ इन्द्रक्षत्रमभिवाममोजोजायथावृषभचर्षणीनां । अपानुदोजनंमित्रयंतमुरुं देवेभ्योऽअकृणोरुलोकं ॥ ३८ ॥

प्रथश्चेतिऋऋयात्मकंत्रिंशंसूक्तं वासिष्ठःप्रगाथो भारद्वाजःसप्रथः सौर्योघर्मश्चैकर्चाः विश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ॥

प्रथश्चयस्यसप्रथश्चनामानुष्टुभस्यहविषोहविर्यत् । धातुर्द्युतानात्सवितुश्चविष्णोरथंतरमाजभारावसिष्ठः ॥ अविंदन्तेऽअतिहितंयदासीद्यज्ञस्यधामपरमंगुहायत् । धातुर्द्युतानात्सवितुश्चविष्णोर्भरद्वाजो

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

बृहदाचक्रेऽअग्नेः ॥ तेविंद्वन्मनसादीध्यानायजुःष्कन्नंप्रथमंदेवयानैं । धातुर्द्युतानात्सवितुश्चविष्णोरा सूर्यादभरद्वर्ममते ॥ ३९ ॥

बृहस्पतिरितिऋऋयात्मकंएकत्रिंशंसूक्तं बार्हस्पत्यस्तपुर्मूर्धा बृहस्पतिस्त्रिष्टुप् ॥

बृहस्पतिर्नयतुदुर्गहातिरःपुनर्नैषद्घशंसायमन्म । क्षिपदशस्तिमपदुर्मतिंहन्नथाकरद्यजमानायशं योः ॥ नराशंसोनोवतुप्रयाजेशंनोऽअस्त्वनुयाजोहवेषु । क्षिपदशस्तिमपदुर्मतिंहन्नथाकरद्यजमाना यशंयोः ॥ तपुर्मूर्द्धातपतुरक्षसोयेब्रह्मद्विषःशरवेहंतवाऽउ । क्षिपदशस्तिमपदुर्मतिंहन्नथाकरद्यजमा नायशंयोः ॥ ४० ॥

अपश्यमितिऋऋयात्मकंद्वात्रिंशंसूक्तं प्राजापत्यःप्रजावान् अन्वृचंयजमानपत्नीहोत्राशिषस्त्रिष्टुप् ॥

अपश्यंत्वामनसाचेकितानंतपसोजातंतपसोविभूतं । इहप्रजामिहरयिंरराणःप्रजायस्वप्रजयापुत्र काम ॥ अपश्यंत्वामनसादीध्यानांस्वायांतनूऽऋत्व्येनाधमानां । उपमामुचायुवतिंबभूयाःप्रजायस्व

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

प्रजयापुत्रकामे ॥ अहंगर्भमदधामोषधीष्वहंविश्वेषुभुवनेष्वंतः । अहंप्रजाऽअजनयंपृथिव्यामहंजनिभ्योऽअपरीषुपुत्रान् ॥ ४१ ॥

विष्णुरितितृचंत्रयस्त्रिंशंसूक्तं त्वष्टागर्भकर्ताविष्णुर्वा प्राजापत्योलिंगोक्ता गर्भार्थाशीरनुष्टुप् ॥

विष्णुर्योनिंकल्पयतुत्वष्टारूपाणिपिंशतु । आसिंचतुप्रजापतिर्धातागर्भंदधातुते ॥ गर्भंधेहिसिनीवालिगर्भंधेहिसरस्वति । गर्भंतेऽअश्विनौदेवावाधत्तांपुष्करस्रजा ॥ हिरण्ययीऽअरणीयंनिर्मंथतोऽअश्विना । तंतेगर्भंहवामहेदशमेमासिसूतवे ॥ ४२ ॥ अथपरिशिष्टं ॥ नेजमेषपरापतसुपुत्रःपुनरापत । अस्यैमेपुत्रकामायैगर्भमाधेहियःपुमान् । यथेयंपृथिवीमह्युत्तानागर्भमादधे ॥ एवंतंगर्भमाधेहिदशमे मासिसूतवे ॥ विष्णोःश्रेष्ठेनरूपेणास्यांनार्यांगवीन्यां ॥ पुमांसंपुत्रानाधेहिदशमेमासिसूतवे ॥ १ ॥

1233

महीतितृचंचतुस्त्रिंशंसूक्तं वारुणिःसत्यधृतिरदितिःस्वस्त्ययनंगायत्री ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

महित्रीणामवोस्तुद्युक्षंमित्रस्यार्यम्णः । दुराधर्षंवरुणस्य ॥ नहितेषाममाचननाध्वंसुवारणेषु । ईशेरिपुरघशंसः ॥ यस्मैपुत्रासोऽअदितेःप्रजीवसेमर्त्याय । ज्योतिर्यच्छन्त्यजस्रं ॥ ४३ ॥

वातइतितृचंपंचत्रिंशंसूक्तं वातायनउलो वायुर्गायत्री ॥

वातऽआवातुभेषजंशंभुमयोभुनोहृदे । प्रणऽआयूंषितारिषत् ॥ उतवातपितासिनऽउतभ्रातोतनः सखा । सनोजीवातवेकृधि ॥ यदुदोवाततेगृहेऽमृतस्यनिधिर्हितः । ततोनोदेहिजीवसे ॥ ४४ ॥

प्राग्नयइतिपंचर्चषट्त्रिंशंसूक्तं आग्नेयोवत्सोऽग्निर्गायत्री ॥

प्राग्नयेवाचमीरयवृषभायक्षितीनां । सनःपर्षदतिद्विषः ॥ यःपरस्याःपरावतस्तिरोधन्वातिरोचते । सनःपर्षदतिद्विषः ॥ योरक्षाँसिनिजूर्वतिवृषाशुक्रेणशोचिषा । सनःपर्षदतिद्विषः ॥ योविश्वाभिविपश्यतिभुवनासंचपश्यति । सनःपर्षदतिद्विषः ॥ योऽअस्यपारेरजसःशुक्रोऽअग्निरजायत । सनःपर्षदतिद्विषः ॥ ४५ ॥ परिशिष्टं ॥ अनीकवंतमूतयेऽग्निगीर्भिर्हवामहे । सनःपर्षदतिद्विषः ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

प्रनूनमितितृचं सप्तत्रिंशंसूक्तं आग्नेयःश्येनो जातवेदागायत्री ॥

प्रनूनंजातवेदसमश्वंहिनोतवाजिनं । इदंनोबर्हिरासदे ॥ अस्यप्रजातवेदसोविप्रवीरस्यमीळुषः । महीमियमिसुष्टुतिं ॥ यारुचोजातवेदसोदेवत्राहव्यवाहनीः । ताभिर्नोयज्ञमिन्वतु ॥ ४६ ॥

आयंगौरिति तृचमष्टत्रिंशंसूक्तं सार्पराज्ञी आत्मासूर्योवागायत्री ॥

आयंगौःपृश्निरक्रमीदसदन्मातरंपुरः । पितरंचप्रयन्त्स्वः ॥ अंतश्चरतिरोचनास्यप्राणादपानती । व्यख्यन्महिषोदिवं ॥ त्रिंशद्धामविराजतिवाक्पतंगायधीयते । प्रतिवस्तोरहद्युभिः ॥ ४७ ॥

ऋतमितितृचमेकोनचत्वारिंशंसूक्तं माधुच्छंदसोघमर्षणोभाववृत्तमनुष्टुप् ॥

ऋतंचसत्यंचाभीद्धात्तपसोध्यजायत । ततोरात्र्यजायततःसमुद्रोऽअर्णवः ॥ समुद्रादर्णवादधि संवत्सरोऽअजायत । अहोरात्राणिविदधद्विश्वस्यमिषतोवशी ॥ सूर्याचंद्रमसौधातायथापूर्वमकल्पयत् । दिवंचपृथिवींचांतरिक्षमथोस्वः ॥ ४८ ॥

1235

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

संसमितिचतुर्ऋचं चत्वारिंशंसूक्तं आंगिरसःसंवननः संज्ञानमनुष्टुप् आद्याया अग्निः तृतीया त्रिष्टुप् ॥

संसमिद्युवसेवृषन्नग्नेविश्वान्यर्यऽआ । इळस्पदेसमिध्यसेसनोवसून्याभर ॥ संगच्छध्वंसंवदध्वंसंवो मनाँसिजानतां । देवाभागंयथापूर्वेसंजानानाऽउपासते ॥ समानोमंत्रःसमितिःसमानीसमानंमनः सहचित्तमेषां । समानंमंत्रमभिमंत्रयेवःसमानेनवोहविषाजुहोमि ॥ समानीवऽआकूतिःसमानाहृदयानिवः । समानमस्तुवोमनोयथावःसुसहासति ॥ ४९ ॥ इत्यष्टमाष्टकेऽअष्टमोध्यायः ॥ ८ ॥ ॥

॥ परिशिष्टं ॥ संज्ञानमुशनावदत्संज्ञानंवरुणोवदत् । संज्ञानमिंद्रश्चाग्निश्चसंज्ञानंसवितावदत् ॥ संज्ञानं नश्चेभ्यःसंज्ञानमरणेभ्यः । संज्ञानमश्विनायुवमिहास्मासुनियच्छतां ॥ यत्कक्षीवाँसंवननंपुत्रोऽअंगिरसामवेत् । तेननोद्यविश्वेदेवाःसंप्रियांसमजीजनन् ॥ संवोमनाँसिजानतांसमाकूतिर्मनामसि । असौयोविमनामनःसंसमावर्तयामसि ॥१॥ नैर्हस्यंसेनादरणंपरिवर्त्मैतुयद्धविः । तेनामित्राणांबाहून्हविषाशोषयामसि ॥ परिवर्त्मान्येषामिंद्रःपूषाचसस्रतुः । तेषांवोऽअग्निर्दग्धानामग्निर्मूढानामिंद्रोहंतुवरंवरं ॥ ऐषुनह्यवृषा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

जिनंहरिणस्यधियंयथा । पराँऽअमित्राँऽऐषत्वर्वाचीगौरुपाजतु ॥ प्राध्वराणांपतेवसोहोतर्वरेण्यक्रतो ।
तुभ्यंगायत्रमृच्यते ॥ गोकामोऽअन्नकामःप्रजाकामऽउतकश्यपः । भूतंभविष्यत्प्रस्तौतिसहब्रह्मैक
मक्षरंबहुब्रह्मैकमक्षरं ॥ २ ॥ यदक्षरंभूतंकृतंविश्वेदेवाऽउपासते । महऽऋषिमस्यगोप्तारंजमदग्निरकु
र्वतं ॥ जमदग्निराप्यायतेछंदोभिश्चतुरुत्तरैः । राजासोमस्यभक्षेणब्रह्मणावीर्यावतां ॥ शिवानःप्रदिशो
दिशःसत्यानःप्रदिशोदिशः । अजोयत्तेजोदहंश्रेशुक्रंज्योतिःपरोगुहा ॥ यद्दृषिःकश्यपःस्तौतिसत्यंब्रह्म
चराचरंध्रुवंब्रह्मचराचरं । त्र्यायुषंजमदग्नेःकश्यपस्यत्र्यायुषमगस्त्यस्यत्र्यायुषं ॥ यद्देवानांत्र्यायुषंतन्मे
ऽअस्तुत्र्यायुषंसर्वमस्तुशतायुषंबलायुषं ॥ तच्छंयोरावृणीमहेगातुंयज्ञायगातुंयज्ञपतये । दैवीःस्वस्तिर
स्तुनःस्वस्तिर्मानुषेभ्यः । ऊर्ध्वंजिगातुभेषजंशंनोऽअस्तुद्विपदेशंचतुष्पदे ॥ ३ ॥ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

श्रीगणेशायनमः ॥ अथ निविदध्यायः ॥ ओम् अग्निर्देवेद्वः ॥ अग्निर्मन्विद्वः ॥ अग्निःसुषमित् ॥ होतादेववृतः॥ होतामनुवृतः॥ प्रणीर्यज्ञानां ॥ रथीरध्वराणाम् ॥ अतूर्तोहोता ॥ तूर्णिर्हव्यवाट्॥ आदेवो देवान्वक्षत् ॥ यक्षदग्निर्देवोदेवान् ॥ सोअध्वराकरतिजातवेदाः ॥ १२ ॥ १ ॥ इन्द्रोमरुत्वान्सोमस्यपि बतु ॥ मरुत्स्तोत्रोमरुद्गणः ॥ मरुत्सखामरुद्वृधः ॥ घ्नन्वृत्रासृजदपः ॥ मरुतामोजसासह ॥ यईमेनंदेवा अन्वमदन् ॥ अभूर्येवृत्रतूर्ये ॥ शंबरहत्येगविष्टौ ॥ अर्चंतंगुह्यापदा ॥ परमस्यांपरावति ॥ आदींब्रह्मा णिवर्धयन् ॥ अनाधृष्टान्योजसा ॥ कृण्वंदेवेभ्योदुवः ॥ मरुद्भिःसखिभिःसह ॥ इंद्रोमरुत्वाँइहश्रवदि हसोमस्यपिबतु ॥ प्रेमंदेवोदेवहूतिमवतुदेव्याधिया ॥ प्रेदंब्रह्मप्रेदंक्षत्रं ॥ प्रेमंसुन्वंतंयजमानमवतु ॥ चित्रश्चित्राभिरूतिभिः ॥ श्रवद्ब्रह्माण्यावसागमत् ॥ २० ॥ २ ॥ इंद्रोदेवःसोमंपिबतु ॥ एकजानांवी रतमः ॥ भूरिदानंतवस्तमः ॥ हर्योःस्याता ॥ पृश्नेःप्रेता ॥ वज्रस्यभर्ता ॥ पुरांभेत्ता ॥ पुरांदर्मा ॥ अ पांस्रष्टा ॥ अपांनेता ॥ सत्वानांनेता ॥ निजघ्निर्दूरेश्रवाः ॥ उपमातिकृदंसनावान् ॥ इहोशंदेवोबभूवा

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

न् ॥ इंद्रोदेवइहश्रवदिहसोमस्यपिबतु ॥ प्रेमांदेवोदेवहूतिमवतुदेव्याधिया ॥ प्रेदंब्रह्मप्रेदंक्षत्रं । प्रेमंसुन्वन्तंयजमानमवतु । चित्रश्चित्राभिरूतिभिः । श्रवद्ब्रह्माण्यावसागमत् ॥ २० ॥ ३ ॥ सवितादेवःसोमस्यपिबतु ॥ हिरण्यपाणिःसुजिह्वः ॥ सुबाहुःस्वंगुरिः ॥ त्रिरहन्त्सत्यसवनः ॥ यःप्रासुवद्वसुधीती ॥ उभेजोष्ट्रीसवीमनि ॥ श्रेष्ठंसावित्रमासुवं ॥ दोग्ध्रींधेनुं ॥ वोढ्ठारमनड्वाहं ॥ आशुंसप्तिं ॥ पुरंधिंयोषां ॥ जिष्णुंरथेष्ठां ॥ सभेयंयुवानं ॥ परामीवांसाविषत्पराघशंसं ॥ सवितादेवइहश्रवदिहसोमस्यमत्सत् ॥ प्रेमांदेवोदेवहूतिमवतुदेव्याधिया ॥ प्रेदंब्रह्मप्रेदंक्षत्रं । प्रेमंसुन्वन्तंयजमानमवतु । चित्रश्चित्राभिरूतिभिः । श्रवद्ब्रह्माण्यावसागमत् ॥ २० ॥ ४ ॥ द्यावापृथिवीसोमस्यमत्सतां ॥ पिताचमाताच ॥ पुत्रश्चप्रजननंच ॥ धेनुश्चऋषभश्च ॥ धन्याचधिषणाच ॥ सुरेताश्चसुदुघाच ॥ शंभूश्चमयोभूश्च ॥ ऊर्जस्वतीचपयस्वतीच ॥ रेतोधाश्चरेतोभृच्च ॥ द्यावापृथिवीइहश्रुतामिहसोमस्यमत्सतां ॥ प्रेमांदेवीदेवहूतिमवतांदेव्याधिया ॥ प्रेदंब्रह्मप्रेदंक्षत्रं ॥ प्रेमंसुन्वंतंयजमानमवतां ॥ चित्रेचित्राभिरूति

1239

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

भिः ॥ श्रुतांब्रह्माण्यावसागमंतां ॥ १५ ॥ ५ ॥ ऋभवोदेवाःसोमस्यमत्सन् ॥ विष्ट्वीस्वपसः ॥ कर्म णासुहस्ताः ॥ धन्याधनिष्ठाः ॥ शम्याशमिष्ठाः ॥ शच्याशचिष्ठाः ॥ येधेनुंविश्वजुवंविश्वरूपामरक्षन् ॥ अरक्षन्धेनुमभवद्विश्वरूपी ॥ अयुंजतहरीअयुर्देवाँउप ॥ अबुध्नन्संकनीनामदंतः ॥ संवत्सरेस्वप सोयज्ञियंभागमायन् ॥ ऋभवोदेवाइहश्रवन्निहसोमस्यमत्सन् ॥ प्रेमांदेवादेवहूतिमवंतुदेव्याधिया ॥ प्रेदंब्रह्मप्रेदंक्षत्रं ॥ प्रेमंसुन्वंतंयजमानमवंतु ॥ चित्राश्चित्राभिरूतिभिः ॥ श्रवद्ब्रह्माण्यावसागमन् ॥ १७ ॥ ६ ॥ विश्वेदेवाःसोमस्यमत्सन् ॥ विश्वेवैश्वानराः ॥ विश्वेहिविश्वमहसः ॥ महिमहांतः ॥ तक्कान्नानेमतिथीवानः ॥ अस्क्राःपचतवाहसः ॥ वातात्मानोअग्निदूताः ॥ येद्यांचपृथिवींचातस्थुः॥ अपश्चस्वश्च ॥ ब्रह्मचक्षत्रंच ॥ बर्हिश्चवेदिंच ॥ यज्ञंचोरुचांतरिक्षं॥ येस्थत्रयएकादशाः॥ त्रयश्चत्रिंशच्च॥ त्र यश्चत्रीचशता ॥ त्रयश्चत्रीचसहस्रा ॥ तावंतोभिषाचः॥ तावंतोरातिषाचः॥ तावतीःपत्नीः॥ तावतीर्ग्नाः॥ तावंतउदरणे ॥ तावंतोनिवेशने ॥ अतोवादेवाभूयांसःस्य ॥ मावोदेवाअपिशसामापरिशसावृक्षि ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

विश्वेदेवाइहश्रवन्निहसोमस्यमत्सन् ॥ प्रेमादेवादेवहूतिमवंतुदेव्याधिया ॥ प्रेदंब्रह्मप्रेदंक्षत्रं ॥ प्रेमंसु
न्वन्तंयजमानमवंतु ॥ चित्राश्चित्राभिरूतिभिः ॥ श्रवद्ब्रह्माण्यावसागमन् ॥ ३० ॥ ७ ॥ अग्निर्वैश्वा
नरःसोमस्यमत्सत् ॥ विश्वेषांदेवानांसमित् ॥ अजस्रंदैव्यंज्योतिः ॥ योविड्भ्योमानुषीभ्योअदीदेत् ॥
द्युषुपूर्वासुदिद्युतानः ॥ अजरउषसामनीके ॥ आयोद्यांभात्यांपृथिवीम् ॥ ओर्वंतरिक्षं ॥ ज्योति
षायज्ञायशर्मयंसत् ॥ अग्निर्वैश्वानरइहश्रवदिहसोमस्यमत्सत् ॥ प्रेमांदेवोदेवहूतिमवतुदेव्याधिया ॥
प्रेदंब्रह्मप्रेदंक्षत्रं ॥ प्रेमंसुन्वंतंयजमानमवतु ॥ चित्रश्चित्राभिरूतिभिः ॥ श्रवद्ब्रह्माण्यावसागमत् ॥
॥ १५ ॥ ८ ॥ मरुतोदेवाःसोमस्यमत्सन् ॥ सुष्टुभःस्वर्काः ॥ अर्कस्तुभोबृहद्ब्रयसः ॥ शूराअनाधृष्टर
थाः ॥ त्वेषासःपृश्निमातरः ॥ शुभ्राहिरण्यखादयः ॥ तवसोभंददिष्टयः ॥ नभस्यावर्षानिर्णिजः ॥
मरुतोदेवाइहश्रवन्निहसोमस्यमत्सन् ॥ प्रेमांदेवादेवहूतिमवंतुदेव्याधिया ॥ प्रेदंब्रह्मप्रेदंक्षत्रं ॥ प्रेमंसु
न्वंतंयजमानमवंतु ॥ चित्राश्चित्राभिरूतिभिः ॥ श्रवद्ब्रह्माण्यावसागमन् ॥ १४ ॥ ९ ॥ अग्निर्जा

1241

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तवेदाःसोमस्यमत्सत् ॥ स्वनीकश्चित्रभानुः ॥ अप्रोषिवान्गृहपतिः ॥ तिरस्तमांसिदर्शतः॥ घृताहवन ईड्यः ॥ बहुलवर्मास्तृतयज्वा ॥ प्रतीत्याशत्रूनजेतापराजितः ॥ अग्नेजातवेदोभिद्युम्नमभिसहआय च्छस्व ॥ तुशोअग्नुशः ॥ ममेद्वारंस्तोतारमंहसस्पाहि ॥ अग्निर्जातवेदाइहश्रवदिहसोमस्यमत्सत् ॥ प्रेमांदेवोदेवहूतिमवतुदेव्याधिया ॥ प्रेदंब्रह्मप्रेदंक्षत्रं ॥ प्रेमंसुन्वंतंयजमानमवतु ॥ चित्रश्चित्राभिरूतिभिः ॥ श्रवद्ब्रह्माण्यावसागमत् ॥ १६ ॥ १० ॥ अस्यमदेजरितरिंद्रःसोमस्यमत्सत् ॥ अस्यमदेजरितरिंद्रोहिमहन् ॥ अस्यमदेजरितरिंद्रोवृत्रमहन् ॥ अस्यमदेजरितरिंद्रोपांवेगमैरयत् ॥ अस्यमदेजरितरिंद्रोजिन्वदजुवोपिन्वदपितः ॥ अस्यमदेजरितरिंद्रउदार्यंवर्णमतिरदवदासीद्दिशोअस्तभ्नात् ॥ अस्यमदेजरितरिंद्रउद्द्यामस्तभ्नादप्रथयन्पृथिवीं ॥ अस्यमदेजरितरिंद्रोदिविसूर्यमैरयद्व्यंतरिक्षमतिरत् ॥ अस्यमदेजरितरिंद्रःसमुद्रंप्रकुपितमरम्णात् ॥ अस्यमदेजरितरिंद्रऋष्याँइवपंफणतःपर्वतान्प्रकुपिताँ अरम्णात् ॥ अस्यमदेजरितरिंद्रइहश्रवदिहसोमस्यमत्सत् ॥ प्रेमांदेवोदेवहूतिमवतुदेव्याधिया ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

प्रेदंब्रह्मप्रेदंक्षत्रं ॥ प्रेमंसुन्वंतंयजमानमवतु ॥ चित्रश्चित्राभिरूतिभिः ॥ श्रवब्रह्माण्यावसागमत् ॥ १६ ॥ ११ ॥ अग्निर्द्वादश ॥ इंद्रोमरुत्वानिंद्रोदेवःसवितादेवःपृथिव्यैंवशतिः ॥ द्यावापृथिवीपंचदश ॥ ऋभवोदेवाःसप्तदश ॥ विश्वेदेवास्त्रिंशत् ॥ अग्निर्वैश्वानरःपंचदश ॥ मरुतोदेवाश्चतुर्दश ॥ अग्निर्जातवेदाअस्यमदेपृथक्षोळश ॥ ॥ इतिनिविदध्यायः ॥

अथकुंतापाध्यायःअथनाराशंस्यः ॥ ओम् ॥ इदंजनाउपश्रुतनराशंसस्तविष्यते ॥ षष्टिंसहस्रानवतिंचकौरमआरुशमेषुदध्महे ॥ उष्ट्रायस्यप्रवाहणोवधूमंतोद्विर्दश ॥ वर्ष्मारथस्यनिजिहीळतेदिवईषमाणाउपस्पृशः ॥ एषइयायमामहेशतंनिष्कान्दशस्रजः ॥ त्रीणिशतान्यर्वतांसहस्रादशगोनां ॥ ३ ॥ इतितिस्रोनाराशंस्यः ॥ अथरैभ्यः ॥ वच्यस्वरेभवच्यस्ववृक्षेनपक्वेशकुनः ॥ नष्टेजिह्वाचर्चरीतिक्षुरोनभुरिजोरिव ॥ प्ररेभासोमनीषयावृथागावइवेरते ॥ अमोतपुत्रकाएषाममोतकाइवासते ॥ प्ररेभधियंभरस्व गोविदंवसुविदं ॥ देवत्रेमांवाचंश्रीणीहीषुर्नवीरमस्तारं ॥ ३ ॥ इतितिस्रोरैभ्यः ॥ अथपारिक्षित्यः ॥

1243

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

राज्ञोविश्वजनीनस्ययोदेवोमर्त्याअति ॥ वैश्वानरस्यसुष्टुतिमासुनोतापरिक्षितिः ॥ परिक्लिन्नःक्षेममक
रत्तमासुनुमासरं ॥ मरायन्कुर्वन्कौरव्यःपतिर्वदतिजायया ॥ कतरत्तआहराणिदधिमंथांपरिस्रुतां ॥
जायापतिंविपृच्छतिराष्ट्रेराज्ञःपरिक्षितः ॥ अभीवर्ष्मप्रजिहातेयवःपक्वःपथोबिलं । जनःसभद्रमैधत
राष्ट्रेराज्ञःपरिक्षितः॥ इतिचतस्रःपारिक्षित्यः॥ अथकारव्याः॥ इंद्रःकारुमबूबुधदुत्तिष्ठविचराजनं ॥ ममे
दुग्रस्यचर्कृधिसर्वांइत्तेपृणादुरिः ॥ इहगावःप्रजायध्वमिहाश्वाइहपूरुषाः ॥ इहोसहस्रदक्षिणोवीरस्रा
तानिषीदतु ॥ नेमाइंद्रगावोरिषन्मोआसांगोपतीरिषत् ॥ मासाममित्रयुर्जनइंद्रमास्तेनईशत॥ उपवो
नरएमसिसूक्तेनवचसावयंभद्रेणवचसावयं ॥ चनोदधिध्वंनोअंगिरोनरिष्येमकदाचन ॥ ४ ॥ इतिचत
स्रःकारव्याः ॥ अथदिशांकृष्णयः॥ यःसभेयोविदथ्यःसुवायज्वाचपूरुषः॥ सूर्यंचाभूरिशादसंतंदेवाःप्रा
गकल्पयन् ॥ योजाम्याअप्रत्तदमद्यःसखायन्निनित्सति ॥ ज्येष्ठोयदिप्रचेतास्तदाहुरधरागिति ॥ यद्ध
द्रस्यपुरुषस्यपुत्रोभवतिदाधृषिः ॥ तद्विप्रोअब्रवीदुदग्गंधर्वःकाव्यंवचः ॥ यश्चपणिरभुजिष्योयश्चरे

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वाँअदाशुरिः ॥ धीराणांशश्वतामहंतदपागितिशुश्रुम ॥ येचदेवाअयजंताथोयेचपरादादिः ॥ सूर्योदिव
मिवगत्वामघवानोविरप्शते ॥ ५ ॥ इतिपंचदिशांकृष्णयः ॥ अथजनकल्पाः ॥ योनाक्ताक्षोअनभ्यक्तो
मणिवोअहिरण्यवः ॥ अब्रह्माब्रह्मणस्पुत्रस्तोताकल्पेषुसंमितः ॥ यआक्ताक्षःस्वभ्यक्तःसुमणिःसुहि
रण्यवः ॥ सुब्रह्माब्रह्मणस्पुत्रस्तोताकल्पेषुसंमितः ॥ अप्रपाणाचयेशंतारेवाँअप्रददिश्चयः ॥ सुयभ्रा
कन्याकल्याणीतोताकल्पेषुसंमितः ॥ सुप्रपाणाचयेशांतारेवान्सुप्रददिश्चयः ॥ सुयभ्राकन्याकल्याणी
तोताकल्पेषुसंयितः ॥ वावाताचमहिष्यनस्ताचयुधिंगमः ॥ अनाशुरश्वआयामीतोताकल्पेषुसंमितः
॥ परिवृक्ताचमहिषीविश्वस्त्याचयुधिंगमः ॥ स्वाशुरश्वआयामीतोताकल्पेषुसंमितः ॥ ॥ इतिषड्
जनकल्पाः॥ अथेन्द्रगाथाः॥ यदिंद्रोदाशराज्ञेमानुषंव्यगाहथाः॥ विरूपःसर्वस्माआसीत्सहगक्षायवंच
ते ॥ त्वंविषाक्षंमघवन्नम्रंपर्याकरोरभि ॥ त्वंरौहिणंव्यास्यस्त्वंवृत्रस्याभिनच्छिरः ॥ यःपर्वतान्व्यदधा
द्योअपोव्यगाहथाः ॥ योवृत्रोवृत्रहन्नहंस्तस्माइंद्रनमोस्तुते ॥ प्रष्टिंधावंतंहर्योरौच्चैःश्रवसमब्रवं ॥ स्व

1245

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

स्त्यश्वजैत्रायेंद्रमावहसुस्रजं ॥ यत्वाश्वेतोच्चैःश्रवसंहर्योयुंजंतिदक्षिणं ॥ मूर्धानमश्वंदेवानाबिभ्रदिंद्रंम
हीयसे ॥ इतिपंचेंद्रगाथाः ॥ अथैतशप्रलापाः ॥ एताअश्वाआप्लुवंते ॥ प्रतीपंप्रातिसत्वनं ॥ तासामे
काहरिक्लिका ॥ हरिक्लिकेकिमिच्छसि ॥ साधुंपुत्रंहिरण्ययं ॥ काहकंपरास्यः ॥ यत्रामूस्तिस्रःशिंशपाः ॥
परित्रयःपृदाकवः ॥ शृंगंधमंतआसते ॥ अयंमहांतेअवहि ॥१०॥ सइत्थकंसएवकं ॥ सघाघतेसघाग
मे ॥ गोमीघमोमिनीरभिः ॥ पुमान्भूस्त्रैनिनित्सति ॥ बद्बबथोइति ॥ बद्बबोअथोइति ॥ अजकोर
कोविका ॥ अश्वस्यवालोगोशफः ॥ केशिनीश्येनीएनीवा ॥ अनामयोपजिह्विका ॥२०॥ कोअंबकु
लिमायुंनि ॥ कोअर्जुन्याःपयः ॥ कोअसिक्न्याःपयः ॥ एतंपृच्छकुहंपृच्छ ॥ कुहाकंपकंपृच्छ ॥ य
आयंतिश्वभिष्कुभिः ॥ अकुभ्यंतःकुभायवः ॥ आमणकोमणत्थकः ॥ देवत्तःप्रतिहूर्यः ॥ पिनष्टिप
तिकाहविः ॥ ३० ॥ प्रबुद्बुदोमथायति ॥ शुंगउत्पत ॥ मात्वाबिसखानाविदन् ॥ वशायाःपुत्रमायां
तं ॥ इराचेंद्रममंदत ॥ इयंनियंनिति ॥ अथोइयंनिति ॥ अथोज्यायस्तरोभुवत् ॥ इयंयकाशलाक

1246

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

का ॥ आमिणोतिनिभज्यते ॥ ४० ॥ तस्याअनुनिभंजनं ॥ वरुणोयातिबभ्रुभिः ॥ शतंबभ्रोरभीश
वः ॥ शतंकशाहिरण्ययीः ॥ शतंरथाहिरण्ययाः ॥ आहलकुःशवर्तकुः ॥ आयवनेनतेजनिः ॥ शफे
नपीवओहति॥ वनिष्टुनोपनृत्यति ॥ इयंमह्यमदुरिति ॥५०॥ तेवृक्षाःसहतिष्ठंति ॥ पाकवलिःशकवलिः॥
अश्वत्थःखबुरोधवः ॥ अरदुःपरमःशये ॥ हतइवपापपूरुषः ॥ अदोहमितपीयूषकं ॥ द्वौचहस्तिनौद
ती ॥ अध्यर्धंचपरस्वतः ॥ आदलाबुकमेककं ॥ अलाबुकंनिरवातकं ॥ ६०॥ कर्कंरिकोनिरवातकः ॥
तद्वातउन्मथाइति ॥ कुलायंकरवाँइति ॥ उग्रंबलिशदाततं ॥ नबलिशनदाततं ॥ कएषांकर्कंरींरिख
त् ॥ कएषांदुंदुभिंहनत् ॥ यदींहनत्कथंहनत् ॥ दैलींहनत्कथंहनत् ॥ पर्याकारंपुनःपुनः ॥ ७० ॥ इ
तिसप्ततिपदान्यैतशप्रलापाः ॥ अथप्रवल्हिकाः ॥ विततौकिरणौद्वौतावापिनष्टिपूरुषः ॥ नवैकुमारितत्त
थायथाकुमारिमन्यसे ॥ मानुष्टेकिरणौद्वौनीवीतःपुरुषाहते ॥ नवैकुमारितत्तथायथाकुमारिमन्यसे॥ नि
गृह्यकर्तकौद्वौनिरायच्छसिमध्यमां ॥ नवैकुमारितत्तथायथाकुमारिमन्यसे ॥ उत्तानायैशयानायैतिष्ठ

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

न्नेवावगूहसि ॥ नवैकुमारितत्तथाययथाकुमारिमन्यसे ॥ श्लक्ष्णायाश्लक्ष्णिकायांश्लक्ष्णमेवावगूहसि ॥ नवैकुमारितत्तथाययथाकुमारिमन्यसे ॥ अवश्लक्ष्णमवभ्रशदंतर्लोमवतिहृदे ॥ नवैकुमारितत्तथाययथाकुमारिमन्यसे ॥ इतिषट्प्रवल्हिकाः ॥ अथाजिज्ञासेन्याः ॥ इहेत्थप्रागपागुदगधराक् ॥ अरालाउदभंथते ॥ इहेत्थप्रागपागुदगधराक् ॥ वत्साःप्रुषंतआसते ॥ इहेत्थप्रागपागुदगधराक् ॥ सवीपुत्सीलिलीशये ॥ इहेत्थप्रागपागुदगधराक् ॥ स्यालॉपाकोविलीयते ॥ इतिचतस्रआजिज्ञासेन्याः ॥ अथप्रतिराध्यः ॥ भुगित्यभिगतः ॥ शरित्यभिष्ठितः ॥ फलित्यपक्रांतः ॥ इतितिस्रःप्रतिराध्यः ॥ अथातिवादः ॥ वीमेदेवाअक्रंसताध्यर्योक्षिप्रंप्रचर ॥ सुशस्तिरिन्नवामस्यतिप्राक्खदसोमहै ॥ इत्यतिवादः ॥ अथदेवनीथाः । आदित्याहजरितरंगिरोभ्योदक्षिणामनयन् ॥ तांहजरितर्नप्रत्यायन् ॥ तामुहजरितःप्रत्यायन् ॥ तांहजरितर्नप्रत्यगृभ्णन् ॥ तामुहजरितःप्रत्यगृभ्णन् ॥ अहानेतसंनविचेतनानि ॥ जज्ञानेतसन्नपुरोगवासः ॥ उतश्वेतआशुपत्वा ॥ उतोपद्याभिर्जविष्ठः ॥ उतेमाशुमानंपिपर्ति ॥ आदित्यारुद्रावसवस्त्वे

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

ळते ॥ इदंराधःप्रतिगृभ्णीह्यंगिरः ॥ इदंराधोबृहत्पृथु ॥ देवाददत्वावरं ॥ तद्वोअस्तुसुचेतनं ॥ युष्मे
अस्तुदिवेदिवे ॥ प्रत्येवगृभायत ॥ इतिसप्तदशपदानिदेवनीथाः ॥ अथभूतेच्छदः ॥ त्वमिंद्रशर्मरि
णाहव्यंपरावतेभ्यः ॥ विप्रायस्तुवतेवसूनिजुरश्रवसेमहे ॥ त्वमिंद्रकपोतायच्छिन्नपक्षायवंचते ॥ श्या
माकंपकंपीलुचवारस्माअकृणोद्दहु ॥ अरंगरोवावदीतित्रेधाबद्धोवरत्रया ॥ इरामुहप्रशंसत्यनिरामष
बाधतांइतितिस्रोभूतेच्छदः ॥ अथाहनस्याः ॥ यदस्याअंहुभेद्याःपृथुस्थूरमुपातसत् ॥ मुष्काविदस्या
एजतेगोशफेशकुलाविव ॥ यदास्थूरेणएससाअनूमुष्काउपावधीत् ॥ विष्वंचावस्याअर्दतेसिकतास्विव
गर्दभः ॥ यदल्पिकास्वल्पिकाकर्कंधुकेवपच्यते ॥ वासंतिकमिवतेजनोयभ्यमानावितन्वते ॥ यद्देवा
सोललागमुंप्रपिष्टीपिनमापिषुः ॥ सक्थ्नादेहश्यतेनरःसक्थ्यःसाक्षीवगोयथा ॥ महाणश्युपब्रुतेअश्व
स्यावेशितंपसः ॥ ईदृक्फलस्यवृक्षस्यशूर्पंशूर्पंभजेमहि ॥ महाणश्यदभ्रंहिसोक्रंददस्तमासरत् ॥ शक्रु
काननाशकामशकंसक्थ्युद्यमत् ॥ महाणश्युलूखलमतिक्रामंत्यब्रवीत् ॥ यथैवतेवनस्पतेपिप्पंतितथै

1249

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

वमे ॥ महान्वैभद्रोबिल्वोमहान्पकउदुंबरः ॥ महाँअभिज्ञुबाधतेमहतःसाधुखोदनं ॥ इत्यष्टावाहन
स्याः ॥ इतिकुंतापाध्यायःसमाप्तः ॥

अथपुरोरुक् ॥ वायुरग्रेगायज्ञग्रीःसाकंगन्मनसायज्ञं ॥ शिवोनियुद्भिःशिवाभिः ॥ १ ॥ हिरण्यवर्त
नीनरादेवापतीअभिष्टये ॥ वायुश्चेंद्रश्चसुमुखः ॥ २ ॥ काव्याराजानाऋत्वादक्षस्यदुरोणे ॥ रिशादसा
सधस्थआ ॥ ३ ॥ दैव्याअध्वर्यूआगतंरथेनसूर्यत्वचा ॥ मध्वायज्ञंसमंजाथे ॥ ४ ॥ इंद्रउक्थेभिर्मंदि
ष्ठोवाजानांचवाजपतिः ॥ हरिवांसुतानांसखा ॥ ५ ॥ विश्वान्देवान्हवामहेस्मिन्यज्ञेसुपेशसः ॥ तइमं
यज्ञमागमंदेवासोदेव्याधिया ॥ ६ ॥ जुषाणाअध्वरेसदोयेयज्ञस्यतनूकृतः ॥ विश्वआसोमपीतये ॥ ७ ॥
वाचमहंदेवींवाचास्मिन्यज्ञेसुपेशसा ॥ सरस्वतींहवामहे ॥ ८ ॥ इत्यष्टौपुरोरुक् ॥

अथप्रैषाः॥ होतायक्षदग्निंसमिधासुषमिधासमिद्भंनाभापृथिव्याःसंगथेवामस्य ॥ वर्ष्मन्दिवइळस्पदे
वेत्वाज्यस्यहोतर्यज ॥ १ ॥ होतायक्षत्तनूनपातमदितेर्गर्भंभुवनस्यगोपां ॥ मध्वाद्यदेवोदेवेभ्योदेवयाना

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

न्पथोअनक्तुवेत्वाज्यस्यहोतर्यज ॥ २ ॥ होतायक्षन्नराशंसंनृशस्त्रंनॄँःप्रणेत्रं ॥ गोभिर्वपावान्त्स्याद्वीरैः
शक्तीवान्त्रथैःप्रथमयावाहिरण्यैश्चंद्रीवेत्वाज्यस्यहोतर्यज ॥ ३ ॥ होतायक्षदग्निमीळईळितोदेवोदेवाँऽआ
वक्षद्तोहव्यवाळमूरः ॥ उपेमंयज्ञमुपेमांदेवोदेवहूतिमवतुवेत्वाज्यस्यहोतर्यज ॥ ४ ॥ होतायक्षद्बर्हिः
सुष्टरीमोर्णम्रदाअस्मिन्यज्ञेविचप्रचप्रथतांस्वासस्थंदेवेभ्यः ॥ एमेनद्यवसवोरुद्राआदित्याःसदंतुप्रि
यमिंद्रस्यास्तुवेत्वाज्यस्यहोतर्यज ॥ ५ ॥ होतायक्षद्दुरऋृष्वाःकवष्योकोषधावनीरुद्रताभिर्जिहतांवि
पक्षोभिःश्रयतां ॥ सुप्रायणाअस्मिन्यज्ञेविश्रयंतामृतावृधोव्यंत्वाज्यस्यहोतर्यज ॥ ६ ॥ होतायक्षदु
षासानक्ताबृहतीसुपेशसानॄँःपत्निभ्योयोनिंकृण्वाने ॥ संस्मयमानेइन्द्रेणदेवैरेदंबर्हिःसीदतांवीतामा
ज्यस्यहोतर्यज ॥ ७ ॥ होतायक्षद्दैव्याहोतारामंद्रापोतारावीप्रचेतसा ॥ स्विष्टमद्यान्यःकरदिषास्वभि
गूर्तमन्यऊर्जासतवसेमंयज्ञंदिविदेवेषुधत्तांवीतामाज्यस्यहोतर्यज ॥ ८ ॥ होतायक्षत्तिस्रोदेवीरपसामप
स्तमाअच्छिद्रमद्येदमपस्तन्वतां ॥ देवेभ्योदेवीर्देवमपोव्यंत्वाज्यस्यहोतर्यज ॥ ९ ॥ होतायक्षत्त्वष्टार

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मचिष्टमपाकंरेतोधांविश्रवसंयशोधां ॥ पुरुरूपमकामकर्शनंसुपोषःपोषैःस्यात्सुवीरोवीरैर्वेत्वाज्यस्यहो
तर्यज ॥ १० ॥ होतायक्षद्वनस्पतिमुपावस्रक्षद्धियोजोष्टारंशशमंनरः ॥ स्वदान्स्वधितिर्ऋतुथाद्यदेवो
देवेभ्योहव्यवाड्वेत्वाज्यस्यहोतर्यज ॥ ११ ॥ अजैदग्निरसनद्वाजंनिदेवोदेवेभ्योहव्यवाट्प्रांजोभिर्हि
न्वानोधेनाभिःकल्पमानोयज्ञस्यायुःप्रतिरन्नुपप्रेष्यहोतर्हव्यादेवेभ्यः ॥ १२ ॥ होतायक्षदग्निंस्वाहाज्य
स्यस्वाहामेदसःस्वाहास्तोकानांस्वाहास्वाहाकृतीनांस्वाहाहव्यसूक्तीनां ॥ स्वाहादेवाआज्यपाजुषाणा
अग्नआज्यस्यव्यंतुहोतर्यज ॥ १३ ॥ इतिप्रयाजप्रैषः ॥ होतायक्षदग्निमाज्यस्यजुषतांहविर्होतर्यज्ञ
॥ १४ ॥ होतायक्षत्सोममाज्यस्यजुषतांहविर्होतर्यज ॥ १५ ॥ होतायक्षदग्नीषोमौछागस्यवपाया
मेदसोजुषेतांहविर्होतर्यज ॥ १६ ॥ होतायक्षदग्नीषोमौपुरोळाशस्यजुषेतांहविर्होतर्यज ॥ १७ ॥ हो
तायक्षदग्निंपुरोळाशस्यजुषतांहविर्होतर्यज ॥ १८ ॥ होतायक्षदग्नीषोमौछागस्यहविषआत्तामद्यम
ध्यतोमेदउद्भृतंपुराद्वेषोभ्यःपुरापौरुषेय्यागृभः ॥ घस्तान्नूनंघासेअज्राणांयवसप्रथमानांसुमत्क्षराणांश

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तरुद्रियाणामग्निष्वात्तानांपीवोपवसनानांपार्श्वतःश्रोणितः शितामतउत्सादतोंगादंगादवत्तानांकरत्एष
वाग्नीषोमौजुषेतांहविर्होतर्यज ॥ १९ ॥ देवेभ्योवनस्पतेहवींषिहिरण्यपर्णप्रदिवस्तेअर्धं ॥ प्रदक्षिणिद्र
शनयानियूयऋतस्यवक्षिपथिभीरजिष्ठैः ॥ होतायक्षद्वनस्पतिमभिहिपिष्टतमयारभिष्टयारशनयाधित ॥
यत्राग्नेराज्यस्यहविषः प्रियाधामानियत्रसोमस्याज्यस्यहविषः प्रियाधामानियत्राग्नीषोमयोश्छागस्यह
विषःप्रियाधामानियत्रवनस्पतेः प्रियापाथांसियत्रदेवानामाज्यपानांप्रियाधामानियत्राग्नेर्होतुः प्रियाधा
मानितत्रैतंप्रस्तुत्येवोपस्तुत्येवोपावस्रक्षद्रभीयांसमिवकृत्वीकरदेवंदेवोवनस्पतिर्जुषतांहविर्होतर्यज ॥
॥ २० ॥ वनस्पतेरशनयानियूयपिष्टतमयावयुनानिविद्वान् ॥ वहदेवत्रादिधिषोहवींषिप्रचदातामृ
तेषुवोचः ॥ होतायक्षदग्निंस्विष्टकृतमयाळग्निरग्नेराज्यस्यहविषःप्रियाधामान्ययाट्सोमस्याज्यस्यहविषः
प्रियाधामान्ययाळग्नीषोमयोश्छागस्यहविषःप्रियाधामान्ययाड्वनस्पतेः प्रियापाथांस्ययाड्देवानामाज्य
पानांप्रियाधामानियक्षदग्नेर्होतुःप्रियाधामानियक्षत्स्वंमहिमानमायजतामेज्याइषःकृणोतुसोअध्वराजा

1253

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

तवेदाजुषतांहविर्होतर्यज ॥ २१ ॥ इतिपाशुकप्रैषाः ॥ अथानुयाजप्रैषाः ॥ देवंबर्हिःसुदेवंदेवैःस्या
त्सुवीरंवीरैर्वस्तोर्वृज्येताक्तोःप्रभ्रियेतात्यन्यान्नायाबर्हिष्मतोमदेमवसुवनेवसुधेयस्यवेतुयज ॥ २२ ॥
देवीर्द्वारःसंघातेविड्वीर्यामंह्छिथिराध्रुवादेवहूतौवत्सईमेनास्तरुणआमिमीयात्कुमारोवावनजातौमैना
अर्वारेणुककाटःपृणग्वसुवनेवसुधेयस्यव्यंतुयज ॥ २३ ॥ देवीउषासानक्ताद्यास्मिन्यज्ञेप्रयत्यह्वेतामपिनू
नंदेवीर्विशःप्रायासिष्टांसुप्रीतेसुधितेवसुवनेवसुधेयस्यवीतांयज ॥ २४ ॥ देवीजोष्ट्रीवसुधितीययोरन्या
द्यावेषासियुयवदान्यावक्षद्वसुवार्याणियजमानायवसुवनेवसुधेयस्यवीतांयज ॥ २५ ॥ देवीऊर्जाहुती
इषमूर्जमन्यावक्षत्सग्ंधसपीतिमन्यानवेनपूर्वदयमानास्यामपुराणेननवंतामूर्जमूर्जाहुतीऊर्जयमानेअ
धातांवसुवनेवसुधेयस्यवीतांयज ॥ २६ ॥ देवादैव्याहोतारापोतारानेष्टाराहताशंसावाभरद्वसुवसुव
नेवसुधेयस्यवीतांयज ॥ २७ ॥ देवीस्तिस्रस्तिस्रोदेवीरिळासरस्वतीभारतीद्यांभारत्यादित्यैरस्पृक्षत्सरस्व
तीमंरुद्रैर्यज्ञमावीदिहैवेळयावसुमत्यासधमादंमदेवमसुवनेवसुधेयस्यव्यंतुयज ॥ २८ ॥ देवोनराशंस

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

स्त्रिशीर्षांषळक्षःशताꣳ [नंशितिपृष्ठाआदधतिसहस्रमींप्रवहंतिमित्रावरुणेदस्युहोत्रमर्हतोबृहस्पतिस्तोत्र
मश्विनाध्वर्यवंवसुवनेवसुधेयस्यवेतुयज ॥ २९ ॥ देवोवनस्पतिर्वषप्रावाधृतनिर्णिक्त्याम्रेणास्पृक्ष
दांतरिक्षंमध्येनाप्राःपृथिवीमपरेणाहंहीद्वसुवनेवसुधेयस्यवेतुयज ॥ ३० ॥ देवंबर्हिर्वारितीनांनिधेधा
सिप्रच्युतीनामप्रच्युतंनिकामधरणंपुरुस्पार्हंयशस्विदेनाबर्हिन्याबर्हींष्यभिष्यामवसुवनेवसुधेयस्यवेतुय
ज ॥ ३१ ॥ देवोअग्निःस्विष्टकृत्सुद्रविणामंद्रःकविःसत्यमन्मायजीहोताहोतुर्होतुरायजीयानग्नेयांदे
वायनयाज्याँअपिप्रेयैतेहोत्रेअमत्सततांस्त्सनुषींहोत्रांदेवंगमांदिविदेवेषुयज्ञमेरयेमंस्विष्टकृच्चाग्नेहोताभू
र्वसुवनेवसुधेयस्यनमोवाकेवीहियज ॥ ३२ ॥ अथसूक्तवाकप्रैषः ॥ अग्निमद्यहोतारमवृणीतायंय
जमानः पचन्पक्तीः पचन्पुरोळाशंगृह्णन्नग्नयआज्यंगृह्णन्त्सोमायाज्यंबध्नन्नग्नीषोमाभ्यांछागंसूपस्थाअ
द्यदेवोवनस्पतिरभवदग्नयआज्येनसोमायाज्येनाग्नीषोमाभ्यांछागेनाद्यस्तंतंमेदस्तःप्रतिपचताग्रभीष्टा
मवीवृधेतांपुरोळाशेनत्वामद्यर्षआर्षेयऋषीणांनपादवृणीतायंयजमानोबहुभ्यआसंगथेभ्यः ॥ एष

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मेदेवेषुवार्यादक्ष्यतइतिताया देवादेवदानान्यदुस्तान्यस्माआचशास्वाचगुरस्वेषितश्चहोतरसिभद्रवा च्यायप्रेषितोमानुषःसूक्तवाकायसूक्ताब्रू ३ हि ॥ ३३ ॥ अथसुत्यायांसवनीयप्रैषाः ॥ होतायक्षद ग्निंछागस्यवपायामदसोजुषतांहविर्होतर्यज ॥ ३४ ॥ होतायक्षदिंद्रंहरिवाँइन्द्रोधानाअत्तुपूषण्वान् करंभंसरस्वतीवान्भारतीवान्परिवापइंद्रस्यापूपः ॥ मित्रावरुणयोःपयस्याप्रातःप्रातःसावस्यपुरोळा शाँइन्द्रःप्रस्थितांजुषाणोवेतुहोतर्यज ॥ ३५ ॥ होतायक्षदग्निंपुरोळाशानांजुषतांहविर्होतर्यज ॥ ३६ ॥ होतायक्षद्वायुमग्रेगामग्रेयावाणमग्रेसोमस्यपातारंकरदेवंवायुरावसागमज्जुषतांवेतुपिबतुसोमंहोतर्यज ॥ ३७ ॥ होतायक्षदिंद्रवायूअर्हंतार्हाणागव्याभिर्गोमंताभ्रियंतांवीरयाशुक्रयाएनयोर्निंयुतोगोअ ग्रावीरोपशाश्वपुरस्त्यास्तासामिहप्रयाणमस्त्विहविमोचनंकरतएवेंद्रवायूजुषेतांवीतांपिबतांसोमंहोतय ज ॥ ३८ ॥ होतायक्षन्मित्रावरुणासुक्षत्त्रारिशादसानिचिन्मिषंतानिचिरानिचिर्यांसाक्ष्णश्चिन्नानुवित्तरा नुल्बणेनचक्षसऋतम् मेतिदीध्यानाकरतएवंमित्रावरुणाजुषेतांवीतांपिबतांसोमंहोतर्यज ॥ ३९ ॥

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

होतायक्षदश्विनानास. ादीद्यग्नीरुद्रवर्तिनीन्यतरेणचक्रेणवामीरिषऽऊर्जावहतंसुवीराः सनुतरेणारु
षोबाधेतांमधुकशयेमंयज्ञंयुवानाभिमिक्षतांकरतएवाश्विनाजुषेतांपिबतांवीतांसोमंहोतर्यज ॥ ४० ॥ हो
तायक्षदिंद्रंप्रातःप्रातः सावस्यावावतोगमदापरावतओरोरंतरिक्षादास्वात्सधस्यादिमेअस्मैशुक्रामधुश्चु
तःप्रस्थिताइन्द्रायसोमास्तांजुषतांवेतुपिबतुसोमंहोतर्यज ॥ ४१ ॥ होतायक्षदिंद्रंहोत्रात्सजूर्देवआपृथि
व्याऋतुनासोमंपिबतुहोतर्यज ॥ ४२ ॥ होतायक्षन्मरुतःपोत्रात्सुष्टुभःस्वर्काऋतुनासोमंपिबतुपोतर्य
ज ॥ ४३ ॥ होतायक्षद्वावोनेष्ट्रात्त्वष्टासुजनिमासजूर्देवानांपत्नीभिर्ऋतुनासोमंपिबतुनेष्टर्यज ॥ ४४ ॥
होतायक्षदग्निमाग्नीध्राद्दतुनासोमंपिबत्वग्नीध्रयज ॥ ४५ ॥ होतायक्षदिंद्रोब्रह्माब्राह्मणाद्दतुनासोमंपिब
तुब्रह्मन्यज ॥ ४६ ॥ होतायक्षन्मित्रावरुणौप्रशास्त्रौप्रशास्त्राद्दतुनासोमंपिबतांप्रशास्तर्यज ॥ ४७ ॥
होतायक्षद्देवंद्रविणोदांहोत्राद्दतुभिःसोमंपिबतुहोतर्यज ॥ ४८ ॥ होतायक्षद्देवंद्रविणोदांपोत्राद्दतुभिः
सोमंपिबतुपोतर्यज ॥ ४९ ॥ होतायक्षद्देवंद्रविणोदांनेष्ट्राद्दतुभिःसोमंपिबतुनेष्टर्यज ॥ ५० ॥ होतायक्ष

1257

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

हेवंद्रविणोदामपाद्धोत्रादपात्पोत्रादपान्नेष्ट्रात्तुरीयंपात्रममृक्तममर्त्यमिंद्रपानंदेवोद्रविणोदाद्राविणोद सःस्वयमायूयाःस्वयमभिगूर्याःस्वयमभिगूर्तयाहोत्रयऋतुभिःसोमस्यपिबत्वच्छावाकयज ॥ ५१ ॥ होता यक्षदश्विनाध्वर्यूआध्वर्यवाहतुनासोमंपिबतामर्धूयजतं ॥ ५२ ॥ होतायक्षदग्निंगृहपतिंगार्हपत्यात्सुगृ हपतिस्त्वयाग्नेयंसुन्वन्यजमानस्यात्सुगृहपतिस्त्वमनेनसुन्वतायजमानेनाग्निर्गृहपतिर्गार्हपत्याहतुनासो मंपिबतुगृहपतेयज ॥ ५३ ॥ होतायक्षदग्निंपुरोळाशस्यजुषतांहविर्होतर्यज ॥ ५४ ॥ होतायक्षदिंद्रंह रिवाँइन्द्रोधानाअत्तुपूषण्वान्करंभंसरस्वतीवान्भारतीवान्परिवापइन्द्रस्यापूपः॥माध्यंदिनस्यसवनस्य पुरोळाशाँइंद्रःप्रस्थितांजुषाणोवेतुहोतर्यज ॥ ५५ ॥ होतायक्षदग्निंपुरोळाशानांजुषतांहविर्होतर्यज ॥ ॥ ५६ ॥ होतायक्षदिंद्रंमाध्यंदिनस्यसवनस्यनिष्केवल्यस्यभागस्यात्तारंपातारंश्रोतारंहवमागंतार मस्याधियोवितारंसुन्वतोयजमानस्यवृधं ॥ ओभाकुक्षीपृणतांवार्त्रघ्नंचमाघोनंचेमेअस्मैशुक्रामधुश्चु तःप्रस्थिताइन्द्रायसो मांजुषतांवेतुपिबतुसोमंहोतर्यज ॥ ५७ ॥ होतायक्षदिंद्रंमरुत्वंतमिन्द्रोमरुत्वां

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

जुषतांवेतुपिबतुसोमंह र्यज ॥ ५८ ॥ होतायक्षदादित्यान्प्रियान्प्रियधाम्नःप्रियव्रतान्महस्वसरस्य
पतीनुरोरंतरिक्षस्याध्यक्षान्त्स्वादित्यानवोदधतस्मैसुन्वतेयजमानायकरन्नेवमादित्याजुषंतांमदंतांव्यं
तुपिबंतुसोमंहोतर्यज ॥ ५९ ॥ होतायक्षदग्निंछागस्यहविषआददद्यमध्यतोमेदउद्भृतंपुराद्वेषोभ्यः
पुरापौरुषेय्यागृभः ॥ घसन्नूनंघासेअत्राणांयवसप्रथमानांसुमत्क्षराणांशतरुद्रियाणामग्निष्वात्तानांपी
वोपवसनानांपार्श्वतःश्रोणितःशितामतउत्सादतोंगादंगादवत्तानांकरदेवाग्निर्जुषतांहविर्होतर्यज ॥६०॥
(होतायक्षद्वनस्पतिमभिहिपिष्टतमयारभिष्टयारशनयाधित ॥ यत्राग्नेराज्यस्यहविषःप्रियाधामानियत्र
सोमस्याज्यस्यहविषः प्रियाधामानियत्राग्नेश्छागस्यहविषःप्रियाधामानियत्रवनस्पतेः प्रियापाथांसिय
त्रदेवानामाज्यपानांप्रियाधामानियत्राग्नेर्होतुः [illegible]धामानितत्रैतंप्रस्तुह्येवोपस्तुत्येवोपावस्तक्षद्रभीयांस
मिवकृत्वीकरदेवंदेवोवनस्पतिर्जुषतांहविर्होतर्यज ॥ होतायक्षदग्निंस्विष्टकृतमयाळग्निरग्नेराज्यस्यहवि
षःप्रियाधामान्ययाट्सोमस्याज्यस्यहविषः प्रियाधामान्ययाळग्नेश्छागस्यहविषः प्रियाधामान्ययाड्वन

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

स्पतेः प्रियापाथांस्ययाट्देवानामाज्यपानाप्रियाधामानियक्षदग्नेर्होतुः प्रियाधामानियक्षत्स्वंमहिमान मायजतामेज्याऽइषकृणोतुसोऽअध्वराजातवेदाजुषतांहविर्होतर्यज)॥ होतायक्षदिंद्रंहरिवाऽइंद्रोधाना अत्तुपूषण्वान्करंभंसरस्वतीवान्भारतीवान्परिषद्वन्द्रस्यापूपः॥तृतीयस्यसवनस्यपुरोळशाँइंद्रःप्रस्थि तांजुषाणोवेतुहोतर्यज ॥ ६१ ॥ होतायक्षदग्निंपुरोळाशानांजुषतांहविर्होतर्यज ॥ ६२ ॥ होतायक्ष दिंद्रंतृतीयस्यसवनस्यऋभुमतोविभुमतोवाजवतोबृहस्पतिवतोविश्वदेव्यावतः समस्यमदाः प्रातस्तना अग्मतसंमाध्यंदिनाः समिदातनास्तेषांसमुक्षितानांगौरइवप्रगाह्यावृषायस्वायूयाबाहुभ्यामुपयाहिहरि भ्यांप्रमुथ्याशिप्रेनिष्पृथ्यऋजीषमिमेअस्मैतीव्राआशीर्वंतःप्रस्थिताइन्द्रायसोमास्तांजुषतांवेतुपिबतुसोमं होतर्यज ॥ ६३ ॥ होतायक्षद्देवंसवितारंपरामीवांसाविषत्पराधशंसंसुसावित्रमासाविषदस्मैसुन्वतेयज मानायकरदेवंदेवःसविताजुषतामदतांवेतुपिबतुसोमंहोतर्यज ॥ ६४ ॥ अग्निमद्यहोतारमवृणीतायंसु न्वन्यजमानःपचन्पन्न पचन्पुरोळाशान्गृह्णन्नग्नयऽआज्यंगृह्णन्त्सोमायाज्यंबध्नन्नग्नयेछागंसुन्वंनिंद्राय

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

सोमंभृंजन्हरिभ्याधा सूपस्थाअद्यदेवोवनस्पतिरभवदग्नयआज्येनसोमायाज्येनाग्नयेछागेनेंद्रायसो
मेनहरिभ्यांधानाभिरधतंमेदस्तःप्रतिपचताग्रभीदवीवृधतपुरोळाशैरपादिंद्रः सोमंगवाशिरंयवाशिरं-
तीत्रांतंबहुरमध्यमुपोत्थामदाश्चौद्विमदाँआनळवीवृधतांगूषैस्त्वामद्यर्षआर्षेयऋषीणांनपादवृणीतायं
सुन्वन्यजमानोबहुभ्यआसंगथेभ्यः ॥ एषमेदेवेषुवसुवार्यायक्ष्यतइतितायादेवादेवदानान्यदुस्तान्यस्मा
आचशास्वाचगुरस्वेषितश्चहोतरसिभद्रवाच्यायप्रेषितोमानुषःसूक्तवाकायसूक्ताब्रू ३ हि ॥ ६५ ॥ धा
नासोमानामिन्द्राद्विचपिबचबभ्यांतंहरीधानाउपऋजीषंजिघ्रतामारथचर्षणेसिंचस्वयत्त्वापृच्छाद्विष-
न्पत्नीःक्रामीमदथाइत्यस्मिन्सुन्वतियजमानेतस्मैकिमराधाः सुष्टुसुवीर्यंयज्ञस्यागुरउहचयद्यहचीकम
तोतोतत्तथाभूद्धोतर्यज ॥ ६६ ॥ होतायक्षदग्निं सोमानांतिरोअह्नयानांत्रिर्वर्तिर्यातंत्रिरिहमादयेथा
मुतोतुरीयंनासत्यावाजिनायधेनुःसजूरग्नीरोहिदश्वोघृतस्नुःसजूरुषाअरुणीभिःसजूःसूर्यएतशेनसजोषा
वश्विनादंसोभिःकरतएवाश्विनाजुषेतांमदेतांपिबतांसोमंहोतर्यज ॥ ६७ ॥ होतायक्षदश्विनासरस्वती

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

मिंद्रंसुत्रामाणंसोमानांसुराम्णांजुषतांव्यंतुपिबंतुमदंतुसोमान्सुराम्णोहोतर्यज ॥ ६८ ॥ होतायक्षत्र
जापतिंमहिम्नोजुषतांवेतुपिबतुसोमंहोतर्यज ॥ ६९ ॥ इतिप्रैषाध्यायःसमाप्तः ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

इति ऋक्संहिता समाप्ता.

1262

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

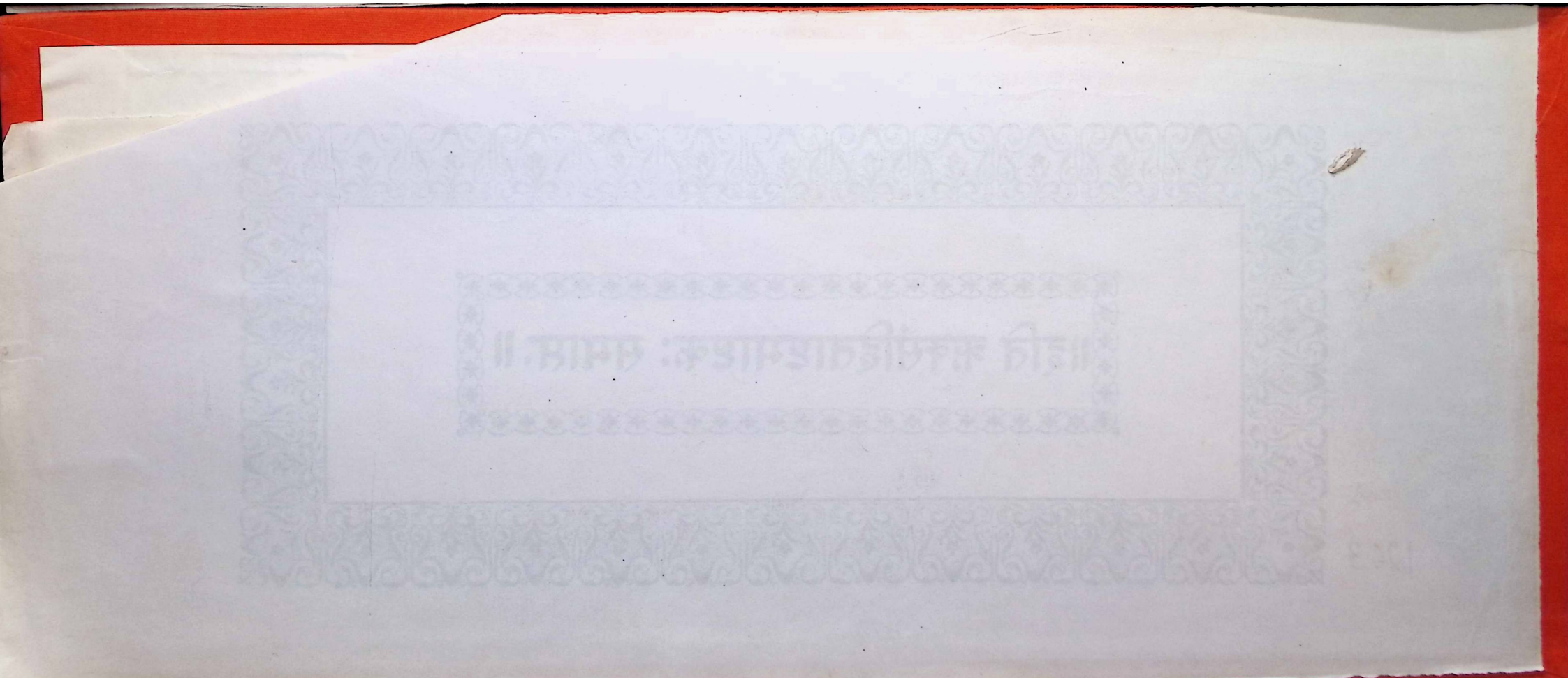

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

॥इति ऋक्संहिताष्टमाष्टकः समाप्तः॥

1263

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection

Digitized by Sarayu Trust Foundation Delhi and eGangotri.

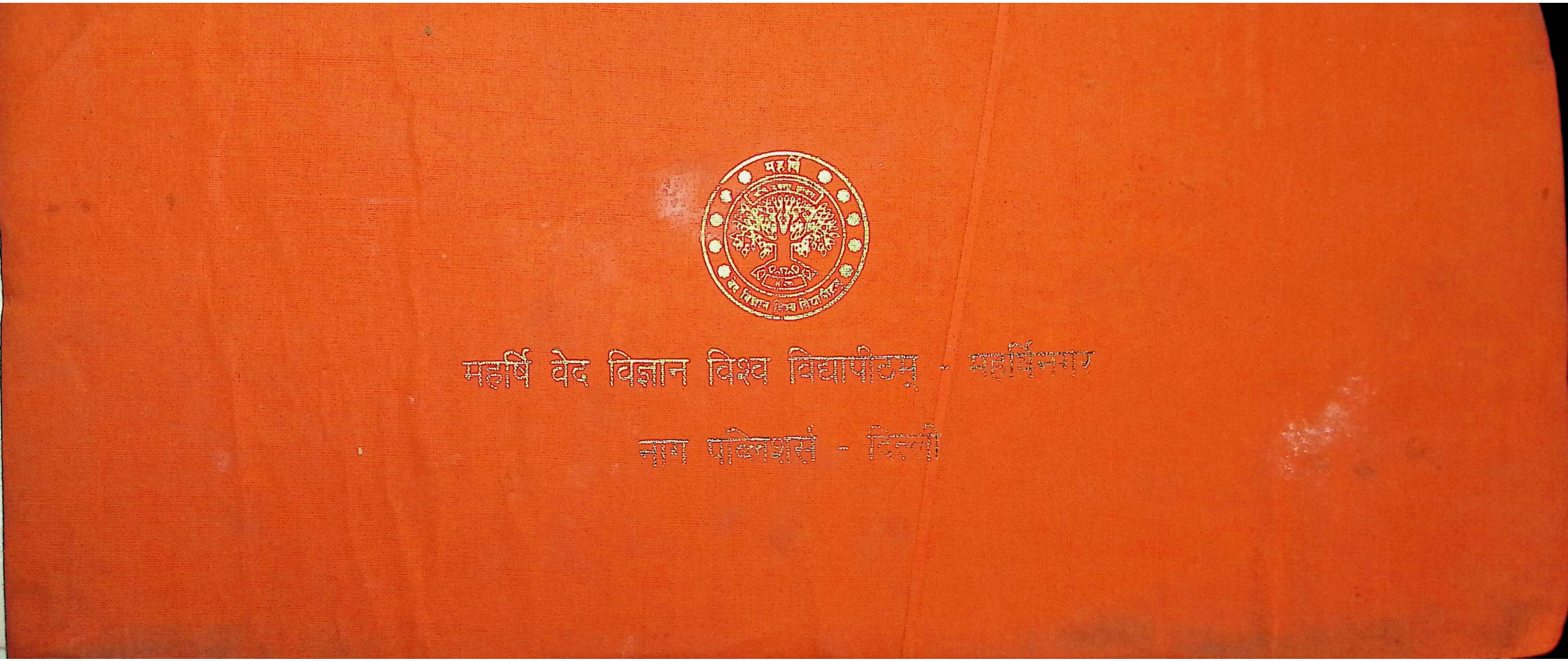

CC0. In Public Domain Kirtikant Sharma Najafgarh Delhi Collection